MODRIS GINTERS

VAI TIE BIJĀM MĒS

Atmiņu dialogs

VAI TIE BIJĀM MĒS

Atmiņu dialogs

Maniem ļaudīm,
ar kuriem tajos gados biju kopā.

929.6
2005-5
L 216
L 2

MODRIS GINTERS

VAI TIE BIJĀM MĒS

Atmiņu dialogs

Atmiņu, liecību un dokumentu
krājums
par draudžu dzīvi Latvijā
padomju gados
1940 – 1990

Sakārtojis un izdevis Modris Ginters

Rīga
2005

UDK 286(091)+94(474.3)
Gi 6150

Krājumā ievietotie materiāli nav speciāli analītiski pētīti, nekādā gadījumā tie nepretendē uz akadēmiski enciklopēdisku izvērtējumu. Bet tur ir viss — dzīves ceļā sastaptais, jūsu rakstītais, tas, kas palicis mūsu atmiņās no padomju gadiem. Pievienotie arhīvu dokumenti darbam dod noteiktu un brīžam striktu faktogrāfisku ietvaru. Grāmata lasītājam būs saistoša, izziņu vērta, dažkārt — pārsteidzoša.

Šī grāmata domāta galvenokārt gados jaunākiem lasītājiem, kuri Dieva atziņā un tēvzemes mīlestībā sevi pieskaita pie kristīgiem latviešiem. Atmiņai, atgādinājumam, ka vēl it nesen bijām pakļauti padomju totalitārisma režīmam, padomju ideoloģijai, kuras mērķis bija iznīcināt mūsu tautu un tās nacionālo domu, Baznīcu, ticību tai un Dievam.

Vecāka gadagājuma ticīgie varēs vēlreiz pārstaigāt aizgājušo gadu draudžu dzīves līkločus, kavēties atmiņās un rakstītajā ienest savas personīgās dzīves pieredzi. Cilvēks, kas tajos gados dzīvojis, šodien tur atskatoties, daudz nezināta sastaps.

Krājumā lasīsiet atmiņas un dokumentējumus, kas jūs aizvedīs atpakaļ padomju gados, ļaus vēlreiz *izdzīvot* atļauto un aizliegto, tā laika spaidus, aizliegumus un represijas. Sastapsimies ar Dievam uzticīgiem cilvēkiem, kas nepakļāvās okupācijas varai, ar tā laika ļaudīm vispār, bieži atpazīstot arī sevi.

Atmiņu dialogs. Saruna, viedokļu apmaiņa. Tādi mēs bijām.

Šāda veida Krājums sagatavots un tiek publicēts pirmo reizi.

Saglabāta katra autora īpatnā izteiksme un rakstības savdabība.

Arhīvu fondu materiāli tekstiem pievienoti vairāk ilustratīvi, īpaši nenorādot uz lietu reģistra aktējumiem

Modris Ginters

Latvijas Nacionālā bibliotēka
0305065695

IZZIŅU REDAKTORS — Modris Ginters
MATERIĀLU RECENZĒJUSI — Rūta Eisāne
ATSEVIŠĶU SADAĻU REDAKTORI — Modris Jansons, Zvaigznīte Gintere (Minstere), Ojārs Ginters (Minstere), Jānis Butuzovs, Ausma Zaks, Rasma Dravniece,
TEKSTA DATORSALICĒJI — Zanda Lūse, Daina Škurova, Gunta Rožkalne, Daina Kalniņa

Teksti bez autora norādes — M. Ginters

Dokumenti un fotoattēli —
no Valsts un LBDS vēstures arhīva,
no autoru ģimenes arhīviem.

© Autoru kolektīvs, 2005
© Sastādītājs un izdevējs, 2005

ISBN 9984-19-736-0

Pateicos Latvijas Baptistu draudžu savienības padomei, kas deva man atļauju, realizējot personīgo iniciatīvu darba sagatavošanā par Latvijas ticīgo ļaužu dzīvi padomju okupācijas gados, izmantot LBDS vēstures arhīva fondus!

Pateicos visām privātpersonām, kas atsaucās aicinājumam un atsūtīja savu atmiņu pierakstu, liecību!

Pateicos autoriem, kuri devuši atļauju savu darbu pārpublicēšanai!

Atvainojos autoriem, kuru publikācijas (to daļas) esmu ievietojis Krājumā, to īpaši nesaskaņojot ar viņiem! Patiesi, atsevišķos gadījumos esmu arhīva plauktos veiksmīgi atradis kādu senāku labu publikāciju, ko, ar striktu norādi uz autoru un publicējumu, kā veselu vai daļu esmu iekļāvis Krājumā.

Sirsnīgi pateicos ikvienam, kas veicināja Krājuma izdošanu, mani atbalstot un iedrošinot, kā arī ziedojot savas darba stundas, strādājot pie daudzajiem tekstiem! Īpašs paldies katram par finansiālu atbalstu! Kaut arī atturos katru atsevišķi nosaukt, jo Jūsu iespējas bijušas visai atšķirīgas, tomēr bija brīži, kad tas vismazākais devums bija ļoti vajadzīgs kāda atsevišķa darbiņa veikšanai.

Bet Krājuma sastādītājs Jūs zina, un mūsu Debesu Tēvs Jūsu upuri ir redzējis! Paldies!

Dziļā cieņā — Modris Ginters

Grāmata "VAI TIE BIJĀM MĒS?" ir ļoti liela darba rezultāts, vienreizējs laikmeta atspoguļojums un analīze par baptistu un daļēji ev. luterisko draudžu darbību padomju okupācijas gados Latvijā no 1940. līdz 1990 gadam.

Šajā grāmatā ir notikumu dalībnieku atmiņas, vērtējumi, pamatoti ar arhīvu dokumentiem un foto attēliem.

Vairāki rakstu autori parāda, kāda bija cīņa ar komunistiskās ideoloģijas pārstāvjiem un bezdievīgo valsts varu, ko īstenoja čeka. Tā bija cīņa par tautas garīgo vērtību saglabāšanu, cīņa par Latvijas neatkarības atgūšanu. Te īpaši jāatzīmē Zvaigznītes Ginteres plašais raksts "PA ATMIŅU RAUPJAJIEM CEĻIEM".

Cīņa pret kristietību — karojošais ateisms vēsturiski nav nekas jauns, tomēr tādu zvēriskumu, teroru kopā ar neaprakstāmiem meliem, sastopam tikai padomju varas gados Krievijā un Latvijā. Krievu vēsturnieks (arī valsts darbinieks) A. Jakovļevs Maskavā 90. gados izdeva grāmatu par padomju varas noziegumiem pret Baznīcu, pret ticīgajiem (ar arhīvu dokumentu pamatojumiem). Tur lasām V. I. Ļeņina vienu direktīvu varas orgāniem: "... — *jo vairāk mācītāju nošaus, jo labāk*".

Latvijas ticīgie, draudžu vadītāji un patiesie darbinieki 50 gadus gāja pa tumšu ieleju, pa nāves ēnas ieleju, bet nepadevās. Kā lasām Mārtiņa Lutera dziesmā "Dievs Kungs ir mūsu stiprā pils" 4. pantā, ko 1978. gada "Dziesmu grāmatas baptistu draudzēm" izdevēji par nožēlu izlaida: "*Grib tie mūs zemē kaut, vai mūsu lietas raut, lai notiek Dieva prāts*".

Diemžēl tagad — brīvības apstākļos — maz redzam to nelokāmo ticības drosmi un varonību, kas bija vajāšanu gados.

Cēsu Svētā Jāņa ev. luteriskās draudzes mācītājs Krists Kalniņš "Mājas Viesī" (2004. gada 16. jūlijs) rakstīja: "*Man nav nekādu ilūziju par to, kas Latviju sagaida nākotnē. /../ Kur tauta iesprūdusi sava zemes stūrīša un labuma apmīlēšanā, tur tā ir vāja, sašķelta un neaizsargāta*".

Gan toreiz, gan tagad daudzi nav gatavi pretoties ļaunumam, jo nav mīlestības ne uz Dievu, ne uz tuvāko, bet tikai pašiem uz sevi.

Grāmata liecina par to Gara gaismoto laiku, kad pie mūsu apspiestās tautas nākotnes tumšajām debesīm ticībā spīdēja ne viena vien spoža zvaigzne.

Recenzents,
kristīgās Baznīcas vēsturnieks,
Rev. Guntārs Doriņš.

SATURS

NAKTĪ IETI SOĻI SKAN...

	Par padomju režīma būtību	15
Ādolfs Klaupiks	Baptistu draudzes Latvijā	20
Modris Jansons	Kas ir patiesība?	24

MŪSU DRAUDZES PASAULES LIKTEŅVĒTRĀS

Modris Jansons	Mūsu draudzes un mācītājs Kārlis Lāceklis pasaules likteņvētrās	39
	Dieva nams vai teātris?	48
	Valsts drošības komitejā	57
	Vecākais presbiters spredikо par taisnību	66
	Kurš būs nākošais draudžu bīskaps	74
	Draudžu bīskaps Andrejs Rēdlihs	76
	Vai uz visu var atbildēt vēsture?	87
	Vēlreiz par teologu Jāni Rīsu	91
	Mūsu dzejnieki — patiesībai un patiesībā	98
	Paklausot sirdsapziņai	110
	Baptistu draudzes pēc 1954. gada	115

PA VALSTS ARHĪVA PLAUKTU RINDĀM

	Padomju vara pret Baznīcu	131

LBDS VĒSTURES ARHĪVĀ IESKATOTIES

Par draudžu pakļautību
sekulārai pārvaldei 145

MĒS ATCERAMIES, PAR MUMS ATCERAS...

Mirdza Āboliņa — Manas atmiņas par tēvu Jūliju Āboliņu 175
Jānis Balodis — Par Jāņu svinēšanu ticīgo sabiedrībā pēckara periodā 178
Elmārs Baumanis — Latvijas baptistu draudžu darbība padomju varas apstākļos 180
Guntis Baumanis — Cīņa ar sevi, cīņa — visgrūtākā 185
Enoks Biķis — Skats rītdienā 186
Lidija Brūvere — Piesauc Mani bēdu laikā 188
Brigita Ceimure — * * * 190
Miervaldis Ceimurs — Baptistu mācītāji 40. gados 191
Ojārs Ginters — Ticības gaismas starā 192
Par reālu baznīcas atdalīšanu no valsts! 214
Darbs ar audiotehniku 219
Marija Inkeniene — Kad pār mums valdīja citi kungi 229
Modris Jansons — Mana dzīvība ir Kristus 242
Oļegs Jermolajevs — Mērsraga draudzes problēmas padomju gados 244
Pēteris Krievs — Atmiņu skices par garīgo darbu padomju nebrīves gados 251
Rute Lagzdiņa — Vēstule par vīru Gunāru 254
Kārlis Lagzdiņš — Atmiņu skices 256
Valda Lapsa — Baptistu aktivitātes komunisma laikos Kurzemē 264
Arbijs Lauva — Īsatmiņas par trim latvju garīdzniekiem 269
Voldemārs Mažis — Atmiņu mozaīka 276
Juris Neilands — Manas atmiņas par mācītāju Pēteri Egli 280
Līna Roze — Dieva brīnišķīgā vadība 286
Kristofers Šmits — Personiskā liecība 290
Jānis Tervits — Aizputes baptistu draudze 292
Mācītāja J. Šmita vēstule mācītājam P. Eglem 296

Imants Turss	Atmiņas par padomju nebrīves gadiem	300
Jānis Vasiļevskis	Es neparakstīšu...	307
Astrīda Ziemele	Aiz aizslēgtām durvīm	309
	Spožais un baltais tik tuvu tev	315

GAISMAS STUNDAS — SVĒTDIENSKOLAS

	Gaismas stundā	321
Agnese Cēsniece	Svētdienskola PSRS laikā baptistu draudzēs	322
Zvaigznīte Gintere	Par svētdienskolas darbu	324
Rūta Eisāne	Gaismas stunda	330
Mirga Godiņa	Vēstule Tabitai Šķerbergai	334
Lidija Kaļupniece	Atmiņas par darbu ar bērniem nebrīves gados Jēkabpilī	337
Aleksandrs Lagzdiņš	Skats pagātnē	339
Elijs Miķelsons	Bērna garīgā audzināšana padomju varas laikā	342
Mirdza Pallo	Atmiņas	344
Dzintra Skuja	Mateja draudzes svētdienskola okupācijas gados	346
Kaspars Šterns	Rīgas Mateja draudzes jauniešu darbs 1940—1990	349
Ojārs Ginters	Draudžu jaunatne padomju režīma gados	352
	Darbs ar bērniem un jaunatni	362
	Izbraukumi un nometnes	363
	Laulības baznīcā	368

KORU DARBS STARP "ATĻAUTO" UN "AIZLIEGTO"

Ainars Baštiks	Ticības dziesma starp "atļauto" un "aizliegto"	371
Rasma Dravniece	Mūsu kori padomju gados	384
Līga Lagzdiņa	Kristīgās populārās mūzikas vieta draudzēs 1967—1991	398

GRĀMATNIECĪBA — GARĪGĀS GAISMAS NESĒJI

	Rakstītprieks — grāmatniecība	409
	Kristīgo literātu, tulkotāju un grāmatnieku cilvēkarhīvs	416
Zvaigznīte Gintere	Pa atmiņu raupjajiem ceļiem	429
	Garīgās gaismas nesēji (par izstādi "VAI VĒRTS?")	459
	Pavairošanas tehnika	463
Mirdza Pallo	Baiļes	469
	Atļautie garīgā satura iespieddarbi pēdējos padomju varas gados	472

ORGKOMITEJAS SPĒKA DRAUDZES

	Baptistu izpratne par apziņas brīvību	481
Rihards Vurmbrands	Uzvarētājs pār naidu komunisma bezdievībā	483
Marija Sausiņa	Dieva ceļos	492
Genadijs Ņikita	XX gs. 70. gadu kristīgo jauniešu dzīve Padomju Krievijā	500
Ivans Moisejevs	Komunistu varas ticības moceklis	506
Pjotrs Rogaļskis	40 dzīves gadi atjaunotā brālībā	510
Sergejs Germanjuks	"Mēs priecājamies..."	511
Vitālijs Pidčenko	Līdzinieties viņa ticībai	513
	Vissavienības evaņģēliski kristīgo baptistu Padomes Ceturtā atklātā vēstule	514

PAGRĪDES TIPOGRĀFIJAS LATVIJĀ

	Par pagrīdes tipogrāfijām	523
Baiba Knābe	Baznīca, kura darbojās pagrīdē	526
Iveta Cinīte	Diplomdarba fragmenti	533
Voldemārs Ašnevics	Nelegālās Draudžu Padomes štābs... Ventspilī	537
Arnis Sīlis	Nelegālā darbība (par tēvu Elmāru)	545
Elmārs Sīlis	Par pagrīdes tipogrāfiju organizēšanu Latvijā	547

ČEKAS VALGOS

	GPU slepenā pavēle	559
Arnis Papeļuks	Par sevi, savu darbu, par VDK	561
Artūrs Šķuburs	Cīņas un darba gadi Jelgavā	567
Dita Arāja	Centāmies tautai atgādināt brīvības un cilvēktiesību ideju	581
Ojārs Ginters	Par sakariem ar Valsts Drošības komiteju	586
	Represijas	593
	Rokas asinīs	612

PRETIZPAUSMES LAIKĀ UN DARBĀ

	Miglas saistītie	647
	Laika un darba pretizpausmes	661
Augusts Krauze	Ziņojums Vissavienības Evaņģēlija kristīgo baptistu savienības padomei Maskavā	680
Zvaigznīte Gintere	Atklāta vēstule	683
Jānis Tervits	Apolitiska cilvēka pārdomas pēc prezidenta vēlēšanām	685
Paulis Kļaviņš	Radioruna 1999. g. 23. jūlijā	687

SAMIERINĀŠANĀS VAI UZDRĪKSTĒŠANĀS

Ādolfs Šilde	Paklausība netaisnai varai	693
Paulis Kļaviņš	Radioruna 2000. g. 14. jūnijā	697
Paulis Kļaviņš	Radioruna 2000. g. 16. jūnijā	700
Marina Ozoliņa	Samierināšanās un uzdrīkstēšanās	704
Ausma Zaks-Ceimure	Vārdi par tēvu	713

GAISMAS AKCIJA UN LATVIJAS NEATKARĪBAS KUSTĪBA

Arvīds Vasks	Gaisma atspīd taisnajiem	721

Paulis Kļaviņš	Pie rokas ņem un vadi	722
Pāvils Brūvers	Brīvā Eiropa Latvijā	730
Jānis Vēveris	Par sevi, par dzīvi	734
Jānis Rožkalns	Viņi cīnījās par Latviju	742
Jānis Rožkalns	Vēstule M. Ginteram	749
	Baptistu ticības ļaudis — cilvēktiesību aktīvisti	752
	Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieri	754

ATDZIMŠANA UN ATJAUNOŠANĀS

	Atdzimšana un atjaunošanās	759
Ilma Zālīte	Latvijas evaņģēliski luteriskā baznīca 1944—1990	771
	Trešā Atmoda	775

KATRU SAUKT PAR BRĀLI

Ainars Baštiks	Asiņainās svētdienas svētruna	791
	Par naktīm un parādzīmēm	797
Olafs Brūvers	Katru saukt par brāli	801
Pāvils Brūvers	Esmu brīvs cilvēks!	805

PIELIKUMS

	Mūsu Baznīcas hronoloģija	809
	Krājumā pieminētās draudzes	816
	Personu rādītājs	818
	Čekas aģenti — ziņotāji, kuru segvārdi sastopami ziņojumos par mūsu cilvēkiem	830
	VDK izmeklētāji, pratinātāji, apcietināšanas orderu parakstītāji, kuru vārdi sastopami mūsu ļaužu krimināllietās	830
	Grāmatu aizverot	831

NAKTĪ IETI SOĻI SKAN...

NE JAU VISU DZĪVES GAITĀ PIERAKSTĀM.
UN TOMĒR PALIEK KĀDI FAKTI,
NO KURIEM VĒLĀK CITS VAR VEIDOT
SAVU VĒSTURES REDZĒJUMU —
SAVAI DZĪVES VEIKSMEI, TICĪBAI
UN LIELĀ DIEVA KLĀTNĪBAS
SKAISTAJAM PIEDZĪVOJUMAM.

PAR PADOMJU REŽĪMA BŪTĪBU

Vien cīņā ar tumsu aust gaisma.

Trešajā gadu tūkstotī pēc Kristus dzimšanas Latvija vairs nav LPSR, nav vairs viena no Viskrievijas guberņām. Tad kādēļ tik smagi, kādēļ tik sūri, kādēļ tik sāpīgi aust gaismas rīts? Iz apvāršņa gaisma kāpj smagi, kā ielijušā dienā. Gaismas nāciens, kā smagā darbā, kaujā cīņā ar tumsu sviedrus lej. Bet var jau būt, ka tikai tā varam atgūt to mantojuma daļu, kas saistās ar latvieša pašcieņu, ticību, cerības drosmi. Ar sirdsapziņu un vēlmi skaidram būt. Tikai tā jau mēs spējam reāli līdzi ciest, līdzi just. Ne vairs ar asarām, ne vairs ar asinīm, bet gaismas alku sāļajiem sviedriem. Cienot upurus, cienot viņus un viņu mokas. Sālīsim zemi ar atmiņām. Un lai gaisma pret tumsu stāj!

Cieši aiz muguras tumsas vara velkas vēl līdzi. Tumsas vara — padomju vara, kuru maz mēs pazinām. Nedrīkstējām to zināt. Cerībā un neziņā gāja ilgi un pelēki Dieva noliegšanas gadi. Ticības spēku var noliegt, tomēr tas ir varens! Daudz varenāks par cietumu mūriem, par aizslēgtiem Sibīrijas lēģeru vārtiem. Par tumšiem un smagiem, un nebeidzami gariem 50 padomju varas gadiem. Par naktīm un dienām, par dienām, kuras bija kā naktis. Tumšas un baisas.

Taču mēs nebijām atstāti, nebijām vieni. Dievs visu zināja! Arī par kristiešu, arī par draudžu, par Savas Baznīcas spēku vai nespēku cīņā ar tumsu. Viņš dzirdēja ticīgo mocekļu vaidus, redzēja bailīgos, redzēja drošos. Pārbaudes stundās, tumsas stundās — cik bija, cik palika Gaismas pusē?

Bija saucēju balsis, dzīvības balsis, kas atļāvās vairāk runāt un darīt tumsai par spīti. Kāds turējās, kāds cits pēc pirmajiem upuriem tomēr padevās. Ārēji, protams, bet vai dvēseli mums izmērīt un svērt? Un labi, ja tikai ārēji, labi, ja šķietami. Bet, ja nu pa īstam — no visas sirds? Aizmirstot upurus, aizmirstot asaras, asinis, sāpes bez gala? Jo katrs gribēja dzīvot, dzīvot bez asām sāpēm savā mājā un ģimenē. Tāpēc nebija izvēles — dzīvot vai mirt. Laiks prasīja varoņu izvēles stāju.

Padomju vara bija neaprēķināma un nemodulējama, tā bija nesaimnieciska, neizglītota, voluntāra, sev un cilvēcei iznīcību nesoša vara. Kā varējām sludināt mieru, pakļaušanos un vienību sātaniskajā, zinot,

ka pirmās padomju valdības sastāvā starp 14 vakardienas pagrīdniekiem, profesionāliem revolucionāriem bija arī kāds cilvēks ar 5 segvārdiem, kurš 6 reizes tika izsūtīts un 5 reizes prata izbēgt. Viņam tad arī uzdeva vadīt Tautību lietas. Tas bija Josifs Džugašvili (Staļins), bijušais gruzīnu seminārists. Visos Padomju Savienības pastāvēšanas gados cilvēce bija sadalīta divās daļās — draugos un ienaidniekos. Bijām iemācīti nomierināt sirdsapziņu — "Tā vajag. Rajona komiteja labāk zina. Bez iemesla nekas jau tāpat nenotiek." Neviens nebija drošs ne vien par rītdienu, bet pat par vistuvākajiem dzīves mirkļiem. Ne visaugstākais, ne viszemākais. Cilvēkus mānot ar pašmājas "dižo" vēsturi, viens otru audzinājām melos un puspatiesībās. Valdīja demagoģija, frāžainība, kurā kā zirnekļa tīklā tika iepīts katrs pilsonis.

Neiedomājams bija cilvēku un veselu tautu iznīcināšanas plāns. Pasaules vēsture nepazīst precedentu! Pirms padomju karaspēks 1940. gadā okupēja Latviju, jau pirms tam Kremlī bija izstrādāts plāns, cik no katra Latvijas ciemata un pilsētas izvedami vietējie iedzīvotāji. Slepkavoja svešos un kāva savējos. Staļins varēja lasīt ziņojumus par ražu, iegūto ogļu tonnām, un — nobendētiem līdzgaitniekiem, un mierīgi skatīties acīs Molotovam, Kaganovičam, Kaļiņinam, kaut pirmajam bija izsūtīta sieva, otrajam — nonāvēts brālis, bet trešajam sieva ieslodzīta nometnē. Pie Ordžonikidzes izdarīja kratīšanu un nošāva viņa vecāko brāli.

Kara sākumu Padomju Savienība sagaidīja ar visu militāro kadru sagrāvi 1937.–1938. gados. Piemēram, talantīgais karavadonis Konstantīns Rokosovskis devās kaujā taisnā ceļā no... cietuma. 1938. gadā tika arestēts Sergejs Koroļovs (par darbību jaunas tehnikas jomā). Viņš veselus divus gadus nosēdēja vieninieku kamerā. Pēc tam raka zemi, saņēma sitienus tā, ka uz galvas palika rēta, no skorbuta izkrita zobi, un tomēr uz nārām pustumsā kopā ar saviem kolēģiem izstrādāja nākamo kosmosa kuģu projektus (?!). Tikai 1944. gadā viņu atbrīvoja, jo Staļins bija uzzinājis par vācu "Fau" tipa raķetēm, un nu Koroļovs kļuva galēji nepieciešams.

Padomju režīms iznīcināja zinātni un savus zinātniekus. Bez aprēķina tika apcietināti un likvidēti Zinātņu akadēmijas vadošie darbinieki, akadēmiķi. Zinātniekus apšāva, to izcilos darbus sadedzināja, bet pasaules presē Krievija pēkšņi kļuva par visu izgudrojumu dzimteni — tika pasludināts, ka motorkuģis, lokomotīve, telefons, radio, elektrība un daudzi citi zinātnes sasniegumi ir radušies tieši šeit. Cieta ap 300 zinātnieku. Nikolajs Vavilovs 1943. gada janvārī nomira Saratovas cietumā, bada un pratināšanas nomocīts, un tika iemests ledainā bedrē bez zārka. Taču Nikolajam Vavilovam pieder vārdi: "Uzkāpsim

sārtā, degsim, bet no savas pārliecības neatteiksimies!" Un tā ir akadēmiķa uzvara! Šie akadēmiķa selekcionāra vārdi attiecināmi uz daudziem slaveniem padomju zinātniekiem. (Tikmēr komunistu varas favorīts pseidozinātnieks Lisenko nomira no vecuma, astoņiem Ļeņina ordeņiem apbalvots, iekarojis arī Hruščova simpātijas, kurš tā arī neuzzināja, ka Gorkos paraugfermas brangās govis tiek barotas ar... šķidru šokolādi un cepumiem.) Tobrīd par PSRS ZA akadēmiķiem kļuva slavenā trijotne — Staļins, Višinskis, Lisenko. (Ļoti respektējami "zinātnieki", tikai kādā sfērā?) Lūk, tā!

1940. gadā uz Latviju tika atsūtīts pilnvarotais — viltus un ļaunuma iemiesojums Andrejs Višinskis. Viena no Višinska doktrīnām bija — izskaust ne tikai vainīgos pašus, bet arī viņu piederīgos un draugus. Vainīgs bija tas, kurš atzinies. Piemēram, tiesa, kurā tiesāja akadēmiķi Vavilovu, ilga dažas minūtes, apsūdzības raksts aizņēma 19 rindiņas. A.Višinskis atcēla "nevainības prezumpciju", viņa tiesiskuma "kalngals" bija tiesu aizstāšana ar "Sevišķās tiesas klātbūtni". Tā tika apcietināts un nodots šādai "troikai" gudrais un vērīgais militārās domas gigants M. Tuhačevskis. Traģiski aprāvās šī cilvēka dzīve, iznīcināta tika visa ģimene — sieva, brāļi, trīs māsas, māte, meita nīka nometnē. 1957. gadā no visiem posteņiem tika atbrīvots viens no izcilākajiem maršaļiem Georgijs Žukovs.

1956. gadā 3 gadus pēc "vadoņa" nāves notika XX partijas kongress, kurā atmaskoja Staļina noziegumus. Vairāki deputāti paģība, citi sēdēja satriekti, kā paralizēti. 1956. gada 30. jūnijā PSKP CK pieņēma lēmumu "Par personības kulta un tā seku pārvarēšanu". Bet tūlīt arī cīņa ar sekām noplaka, apklusa. Pat Ņikita Hruščovs mīkstināja referāta tēzes.

Ņ. Hruščovs daudz ko labu paspēja paveikt. Viņš redzēja miljoniem arestēto, izpostītos laukus, tehniski atpalikušo rūpniecību un dzīvokļu deficītu. Pamazām, lēni atvērās lielā noslēpumā turētie specfondi, arhīvi. Bet... jau 1964. gadā viņu nobīdīja malā. Atsākās parādes atskaites stils un stagnācija, specfondi, arhīvi drīz pēc XX kongresa atkal aizvērās. (Neaizmirsīsim, ka tieši Hruščovam piederēja arī ticīgo galīgās likvidācijas plāns!)

Tiem, kas pēc XX kongresa dzīvoja un strādāja ar domu par sabiedrības attīrīšanu no kulta sekām, 1965. gadā sākās otrs uzbrukuma vilnis. Cieta visizcilākie kultūras, mākslas un inteliģences pārstāvji. Grūti noticēt, bet 70. gadu vidū sākās Ļeņina prēmijas laureāta "Brestas cietokšņa" autora S. Smirnova vajāšana. 1975. gadā visa romāna tirāža — 130 tūkstoši tika sagraizīti makulatūrā, un to paziņoja uz nāvi slimajam autoram. Vēlāk — 1980. gadā romānu pat izņēma no bibliotēkām.

Latvijas Nacionālā
bibliotēka
030506569 5

Izpostīts Latvijas dievnams padomju varas valdīšanas gados

Č. Aitmatovs saglabāja sevī pašcieņu un cerību, tāpēc krāja, daudz krāja vērtīgus vērojumus un atziņas. Vai arī latviešu rakstnieki šajos grūtajos gados ko krāja un paklusām glabāja uzrakstīto? Vai notika un notiek atskatīšanās? Čingizs Aitmatovs savā romānā "Un garāka par mūžu diena ilgst" mūs brīdina no mankurtiem — būtnēm bez atmiņas. Un patiesi, lai izdzīvotu, lai progresētu, gan cilvēkam, gan visai tautai nepieciešama atmiņa, tā tikumiskā "higiēna", kas izslēdz dubulto morāli. Vajadzīga sakņu un sava ceļa apzināšanās, vēsturiskās atmiņas atdzimšana ar dokumentu un publicistikas palīdzību.

Daudz tādu piemēru. Tāda bija komunistiskās partijas ideoloģija un režīma lietotā prakse. Atcerēsimies, ka LPSR vēstures grāmata vēl 1987. gadā saņēma LPSR Valsts prēmiju, bet 1941. gada 14. jūnijs un 1949. gada 25. marts vēl joprojām tur netika pieieminēti ne ar pušplēstu vārdu.

Un naivu ilūziju varā bijis tas kristietis, kam padomju gadu politika šķita iecietīga, saudzējoša un pieņemama. Komunistiskās partijas programma ticīgiem jau bija piespriedusi iznīcības spriedumu. Valstī galvenā bija un palika cīņa ideoloģijas frontē. Tas mums jāzina un jāatceras!

Sabiedrība nevar stāvēt uz vietas, tā attīstās, iet tālāk, kļūst cita, iegūst jaunas formācijas. Un svarīgi katram pilsonim, katram pašam izjust līdzdalības un atbildības mēru, nest sevī pilsonisku drosmi. Arī šodiena prasa šo drosmi, lai, restaurējot to laiku un atskatoties uz to, mēs ieraudzītu tautas dzīves un cīņas ceļu visā tā sarežģītībā.

Jānoliek vietā priekšstatus par morāli, ētiku, patriotismu. Jāatskatās. Un ne jau lai nomelnotu pagātni, bet gan tikai un vienīgi nākotnes vārdā.

Kāpēc atvēru šo tumšo vēstures lapaspusi?

- Lai atklātu, ka padomju sistēmai Baznīca rūpēja vismazāk. Baznīca praktiski jau bija ārpus likuma un to vēl tikai brīdi piecieta līdz galīgai izpostīšanai.
- Padomju vara visu noziedzīgo darīja slepenībā, pa naktīm, it labi atšķirot, ko drīkst šobrīd un kas jāatliek uz vēlāku laiku. Sistēma izprata situāciju.
- Drošsirdības un drošu projektu režīmam nebija. Visu centās iegūt, panākt, uzbūvēt — noārdot un iznīcinot.
- Cietsirdība pret Baltijas tautām ne ar ko neatšķīrās no nesaudzīgās un bezjēdzīgās cietsirdības visā Padomju Savienībā. Tomēr vienlaikus Latvijai un tuvākajām kaimiņrepublikām pat tika dotas priekšrocības, atlaides, jo mūsu republikas bija Padomju Savienības seja, netīrā organisma vienīgā labi redzamā daļa.
- Baznīcas bija nolemtas iznīcībai
  tāpat kā zemniecība,
  tāpat kā vecā inteliģence,
  tāpat kā privātīpašums,
  tāpat kā kristīgā kultūra,
  tāpat kā citas komunismam svešas un
  nevajadzīgas cilvēku šķiras un institūcijas.

Bet — paldies Dievam — izdzīvojām, uzticībā un cerībā paliekot savā ticībā un Dievā! Bet par dārgu cenu — arī mūsu pulkā ir nomocītie un spaidītie, slēgtas draudzes un no tām daudz atrautu un nogurušu locekļu. Dārgi maksāts par lojalitāti, piemērošanos un visa uzspiestā pieņemšanu. Dažkārt skūpsti doti brāļiem, pusbrāļiem un nebrāļiem.

Un tagad, visu izvērtējot un pārvērtējot, gribas iebrist tekošās vēstures tīrajos ūdeņos, kas laika gaitā kļuvuši rāmi un atmiņu pilni, un, vēlreiz ieskatoties senajos gados, saskatīt mazāk vai vairāk dokumentētus notikumu un izvērtējuma atspulgus.

Atspulgi, tikai atspulgi. Krājumā nav izdarīti izvērtējumi, nav dotas motivācijas, nedz attaisnojumi, nedz nosodījumi. Šis nav autoru darbs, izpētes darbs. Grāmatas lapaspusēs sastapsim vienīgi atmiņas, liecības un dokumentus. Un dzīvus kristīgus cilvēkus. Diemžēl — daudzus jau mirušus. Mūžīgās taisnības cerībā.

Ādolfs KLAUPIKS,
mācītājs, redaktors, sociālais darbinieks.
Publikācija žurnālā "Kristīgā Balss".

1954. gadā.

BAPTISTU DRAUDZES LATVIJĀ

Mācītājs Ādolfs Klaupiks

Pirmās krievu okupācijas laikā no 1940. līdz 1941. gadam no Maskavas Rīgā gan parādījās kāds krievu baptistu pārstāvis, bet draudžu darbā tas neiejaucās. Apmeklējis Rīgā dažus baptistu draudžu dievnamus, tas atstāja savu adresi un aizbrauca. Pēc kāda laika no Maskavas pienāca vēstule, kurā šis pats pārstāvis apsveica Latvijas baptistus ar pievienošanos lielās Padomju Savienības baptistiem un norādīja vajadzības gadījumos griezties pie viņa pēc padoma un palīdzības. Maskavas pārstāvja apciemojums notika 1941. gada ziemā, bet jau nākamajā vasarā krievu okupācijas vara no Latvijas bija padzīta. 1942. gadā Rīgā sanāca viens no kuplāk apmeklētiem Latvijas baptistu kongresiem, kur pārvēlēja Savienības padomi un nokārtoja Savienības darbu pēc noteikumiem, kas bija spēkā Latvijas neatkarības laikā. Ar vācu okupācijas iestādēm kā Savienībai, tā draudzēm bija maz saskares. Visas lietas, kurās draudzēm, garīdzniekiem vai Savienībai bija jāsaskaras ar oficiālajām iestādēm, izkārtojām Latviešu pašpārvaldes Baznīcu un konfesiju departamentā.

Pēc krievu otrreizējas okupācijas Maskava Latvijas baptistiem ir veltījusi vairāk uzmanības. Latvijas, Lietuvas un Igaunijas baptisti jau ar 1945. gada sākumu ir "inkorporēti" Padomju Savienības baptistu draudžu apvienībā kā viens no 57 apgabaliem. No Maskavas uz Rīgu atsūtīts Nikolajs Levindanto, un viņa virsuzraudzībai ir pakļautas baptistu draudzes Igaunijā, Latvijā un Lietuvā. Parasti apgabalu uzrauga tituls ir vecākais presbiters, bet Levindanto sevi apzīmē par

bīskapu. Viņa uzdevums ir: uzraudzīt savā apgabalā katras baptistu draudzes darbību; palīdzēt draudžu mācītājiem pareizi izpildīt amata pienākumus; pārzināt jaunu mācītāju iecelšanu un viņu ordinēšanu; apstiprināt amatā diakonus; noteikt, kā izlietojami draudžu naudas līdzekļi; savā apgabalā vest noteiktu draudžu, mācītāju un diakonu uzskaiti.

Divpadsmit gadu laikā Latvijas baptisti nav sanākuši nevienā kongresā vai citā kādā plašākā sanāksmē, kur būtu iespējams pašiem lemt par savu darbu un kā to darīt. Tāpat Latvijas baptistiem nav bijis ne mazākās iespējas lemt par Maskavas bīskapa pieņemšanu vai viņa noraidīšanu. Katrā no Baltijas valstīm darbojas vēl vietējais "vecākais presbiters", bet arī viņus amatā neievēl draudžu pārstāvji. Tā Latvijā vecākā presbitera amatā iecelts Fr. Hūns, un viņa iecelšanu Rīgā sasauktajiem draudžu mācītājiem paziņoja Krievu baptistu savienības ģenerālsekretārs Aleksandrs Karevs.

Latvijā vēl pastāv un darbojas 98 baptistu draudzes ar apmēram 8 000 aktīviem draudžu locekļiem. Draudzes ir sagrupētas pārvaldes iecirkņos. Tie ir: Rīgas, Vidzemes, Latgales, Zemgales un Kurzemē — Talsu, Ventspils, Liepājas un Priekules. Latvijas neatkarības laikā Latvijā bija 104 baptistu draudzes ar vairāk kā 12 000 locekļiem. Vairāk kā 4 000 baptistu esot devušies emigrācijā. Cik mums zināms, tad vairāk kā 2 000 latviešu baptistu pret viņu pašu gribu ir izvesti uz austrumiem. Kāda daļa ir tādu, kuri Maskavas pārvaldītajās draudzēs par locekļiem nereģistrējās.

Savus dievnamus ir zaudējušas Rīgā — Semināra draudze un Pestīšanas Tempļa latviešu un krievu draudzes. Lielākā daļa Pestīšanas Tempļa latviešu draudzes locekļu pievienojusies Mateus draudzei, kamēr krievu draudze savus dievkalpojumus notur Iļģuciemā. Semināra draudzes locekļi pievienojušies Āgenskalna draudzei. Ciānas draudzes dievnams Vīlandes ielā nodots adventistu draudzes rīcībā.

Liepājā savus dievnamus bijušas spiestas atstāt Nācaretes un Otrā draudze. Nācaretes draudzes locekļi pievienojušies Pāvila draudzei, bet Otrās draudzes locekļi Ciānas draudzei. Ventspilī, cik zināms, darbojas tikai viena — vecā draudze. Kara darbībā nopostīti dievnami Pampaļu, Priekules un Šķēdes draudzēs. Priekulē uz vecajiem mūra pamatiem uzcelta neliela koka celtne, kas kalpo draudzes sanāksmēm. Lielajā Jelgavas izpostīšanā 1944. gada vasarā 1882. gadā celtais baptistu dievnams palicis neskarts. Nams, kurā notika Otrās draudzes sanāksmes, galīgi nopostīts. Trūkst noteiktu ziņu par Daugavpils draudzes dievnamu.

Draudzēm vēl vienmēr nav juridiskās personas tiesību. Tāpat draudžu pašu celtie dievnami nav vairs viņu īpašums. Dievnami draudžu

lietošanai jāizlūdzas no padomju valdības. Ne mazāk kā 20 personām no draudzes jāsniedz lūgums piešķirt telpas draudzes lietošanai un jāuzņemas atbildība par dievnama uzturēšanu un nodokļu maksām. Mateus draudze Rīgā maksā apmēram 200 rubļu nodokļu gadā. Bez nodokļiem vēl jāmaksā par apdrošināšanu.

No Latvijā palikušajiem mācītājiem apcietināti un izsūtīti Jānis Rīss, Fricis Ronis, Hugo Mednis, Andrejs Brechmanis, Kārlis Lāceklis. Fricis Pušķēvics miris nezināmos apstākļos. Vēl miruši ir Fricis Ulberts un Jānis Kurcītis. Kādu laiku no 1940. gada izsūtījuma Rīgā atgriezies Jānis Bormanis, bet atkal apcietināts un no jauna izsūtīts.

Draudzēs kalpo: Konstantīns Šmits Rīgas Mateus draudzē, Pauls Pelčers dzīvo Rīgā un kalpo Siguldā un Inčukalnā, Eduards Strēlis — Golgātas draudzē, Vladimirs Molčanovs — kādreizējais evaņģēliskās biedrības "Zilais Krusts" vadītājs tagad kristīts un ar lielu daļu savas biedrības locekļiem pievienojies Āgenskalna draudzei un ir tur mācītājs. Roberts Bāce kalpo Iļģuciema draudzē, turpat krievu draudzi vada Josifs Čekalovs. Daugavgrīvas draudzē kalpo Jānis Purens, Rīgas Jūrmalas draudzē Kārlis Ermanis. Jelgavas draudzē kalpo kāds no pentekostiem pievienojies darbinieks.

Kārlis Biķis kalpo Vaiņodes draudzē, Augusts Krauze — Priekules draudzē. Kalētu draudze pievienota Skodas draudzei un tur kalpo A. Mūrnieks. Rucavā kalpo Fricis Puķītis no Ventspils, Grobiņā — Valters Kaspars, Liepājas Ciānas draudzē — Teovīls Jansons no pentekostiem, Pāvila draudzē — Alfrēds Pētersons, Skatrē — Jānis Lanka, Sakā, Pāvilostā un Ulmalē — Kārlis Jonass. Užavā Jūlijs Āboliņš, Piltenē — Ansis Vegners, Kuldīgā — Kārlis Lasmanis, Aizputē — Arvīds Vasks, Ventspilī — Žanis Ludviks, Valdemārpilī — Augusts Daknis, Talsos — Pēteris Egle, Kaltenē — Štāls, Mazirbē — Arnolds Bukstiņš, Mazsalacā — Eduards Kāpostiņš, Tilžas draudzē — Pēteris Kaptans. Latviešu draudzēm Lietuvā kalpo un tās pārzina Pauls Zilberts. Mācītājs Jona Inkenass ar ģimeni ir izsūtījumā Sibīrijā. Teodors Gerikas miris bēgļu gaitās Berlīnē.

Vēl ir vairākas draudzes, par kurām nav noteiktu ziņu, kas tur kalpo. Ir zināms, ka dažiem mācītājiem ir uzdots pārzināt vairāk nekā vienu draudzi.

Draudžu darbā vēl vienmēr nav atļautas ne svētdienas skolas, ne jaunatnes pulciņi, ne arī kādi citi darba veidi, izņemot korus. Kori tad nu ir vienīgā jaunatnes darba izpausme draudzē. Koru mēģinājumi nekad nav īsāki par divām stundām un jaunatne tur labprāt kavējas.

Draudzē par locekļiem var iestāties personas ne jaunākas par 18 gadiem un ne mazāk kā pēc viena gada pārbaudes laika.

Lauku dzīve Latvijā ir proletarizēta kā vēl nekad pēc 1918. gada. Tādēļ tie, kam vien tas iespējams, atstāj kolhozus un dodas uz pilsētām, sevišķi uz Rīgu. Visvairāk no laukiem bēg jaunatne. Lauku jaunatne tad arī pilda pilsētu draudžu korus un, cik tas iespējams, apmeklē dievkalpojumus. Tādēļ arī pēdējos mēnešos atkal atsākta pastiprināta propaganda pret reliģiju, nostādot to vienādā ļaunuma pakāpē ar žūpību.

Draudzēm ik mēnesi ir jādod viena kolekte pārvaldei Rīgā. No šiem ienākumiem algo bīskapu Levindanto un "vecāko presbiteru" Frici Hūnu, kā arī sedz visus viņa izdevumus. Bez šīm 12 kolektēm vēl jāatdod 5 kolektes virsvaldei Maskavā. Šiem maksājumiem noliktas noteiktas dienas, kad tie kārtojami. Tie ir Jaungada dienā, Lieldienās, Vasarsvētkos, Pļaujas svētku dienā un Vienības svētku dienā. Pavisam draudzei jānodod 17 kolektes gadā.

Par vairākām labi pazīstamām ģimenēm zināms, ka tās ir izirušas. Vīrs šķīries no sievas, vai arī vīrs bijis tik neciešams, ka sieva no tā šķīrusies. Parasti, ja vienu no ģimenes locekļiem apcietina, tad pārējie no tā atklāti atsakās, nošķiras. Šie un vēl citi apstākļi liecina par zemu morāli un tikumību.

Lai arī draudžu darbā ir daudz un dažādi ierobežojumi, tās tomēr strādā. Dievkalpojumi notiek regulāri un ir labi apmeklēti. Sevišķi pilsētu draudzēs dzied lieli kori. Draudžu lietošanā vēl vienmēr ir 1925. gadā iespiestā Dziesmu grāmata. Dažās draudzēs lieto luterāņu Dziesmu grāmatu, jo baptistu Dziesmu grāmata vairs nav dabūjama. Luterāņu draudžu Dziesmu grāmata iespiesta jaunā izdevumā.

Pārspējot visas grūtības, pagājušajā gadā ar kristību draudzēm pievienojušies ap 160 jaunu locekļu. Tie ir izvēlējušies sekot Kristum tad, kad ceļš ir pavisam šaurs. Lielākā daļa to, kas pievienojas draudzēm, ir jauni cilvēki. Saprotams, tas nepatīk tiem, kam ir vara.

Modris JANSONS,
ģermāņu filologs, dzejnieks.

2001. gadā.

KAS IR PATIESĪBA?

Reliģijas seja
Ir Mīlestība, visu uzvaroša.
Bet Mīlestība
Ir tas, kas ir, kas būs, kas mūžam bija,—
Ir Patiesība.

Anna Brigadere

Modris Jansons

"Kas ir patiesība?" pirms cilvēces Glābēja krustā sišanas Pilāts jautāja Jēzum. Klusēšana bija atbilde. Taču Jāņa evaņģēlijā Viņš skaidri un gaiši ir pateicis: "Es esmu ceļš, patiesība un dzīvība."

Cik dārga manta ir patiesība, par to pārliecinājās jau Jēzus priekšgājējs un ceļa sagatavotājs Jānis Kristītājs. Par patiesības teikšanu viņš, tāpat kā lielākā daļa Jēzus mācekļu un vēlāk arī daudzi sekotāji samaksāja ar savu dzīvību. Patiesības dēļ sārtos tika sadedzināti Džordāno Bruno, Jans Huss. Patiesības dēļ Staļina bendes tūlīt atņēma dzīvību vai arī uz daudziem gadiem Sibīrijā izsūtīja simtiem un tūkstošiem dažādu tautību un dažādas ticības pārliecības ļaužu. Tāpēc vien, lai netraucēti varētu tikt ieviesta komunistiskās ideoloģijas uzspiestā un iespējamos veidos kultivētā "patiesība". Tas, ka šī "patiesība" varēja balstīties un izplatīties tikai visciešākā saistībā ar iznīcību, liekulību, neuzticību un meliem, prasīja arvien jaunus un jaunus upurus. Asinsliecinieku ceļu aizgāja arī daudzi mācītāji, diriģenti, dzejnieki un mākslinieki.

Gāja gadi, gadu desmiti, un varenā, vēl nesen uz visas pasaules kundzību pretendējusī impērija, pati savu iekšējo un ārējo pretrunu un pieaugošo ekonomisko un politisko rakstura problēmu plosīta, sabruka. Latvijā tika visiem dzirdami pateikta patiesība, kura aiz PSRS robežām jau sen bija zināma. Netaisnīgas un varmācīgas okupācijas fakts bija jāatzīst. Kļuva zināmi un publicēti daudzi jo daudzi ar šo baigo un 50 gadus ilgušo kolonizāciju saistītie fakti. Taču tauta, lai arī gandrīz kļuvusi par minoritāti savā zemē, brīnumainā kārtā izdzīvoja.

Latviešu tautas 3. Atmoda, kas tika nosaukta arī par dziesmoto revolūciju, saliedēja plašus jo plašus sabiedrības slāņus un kļuva par varenu spēku. Taču, vēlamies mēs to vai ne, visa sākums un beigas bija patiesība. Tā Patiesība, kura, kā to lieliski pateikusi izcilā latviešu rakstniece A. Brigadere, cieši un nešķirami saistīta ar Mīlestību. Ar mīlestību pret šo zemi un tautu, pret šo vietiņu zem saules, kuru mūsu tautai atvēlējis Dievs. Ar mīlestību pret Radītāju un Viņa darbiem un mums — cilvēkiem — dotajiem likumiem un spraustajām robežām.

"Jūs atzīsiet patiesību un patiesība jūs darīs brīvus," teica neviens cits kā pats Jēzus Kristus. Un patiesība, sākumā un vēl joprojām, gan tikai politiskā nozīmē, darīja mūs brīvus. Patiesība un tās atzīšana atvēra mums acis un ļāva novērtēt, izteiktus sausā skaitļu valodā, šaušalīgus faktus.

Pēc Latvijas Reabilitācijas un specdienestu prokuratūras jaunākajiem datiem komunistiskie okupanti Latvijas teritorijā nogalinājuši, ieslodzījuši cietumos un filtrācijas nometnēs, deportējuši vai citādi represējuši vairāk nekā 200 000 personu, kuru lielumlielā daļa bija Latvijas pilsoņi. Nacionālsociālistiskie okupanti Latvijas teritorijā iznīcinājuši aptuveni 110 000 personu, no kurām ap 90 000 bija Latvijas pilsoņi (t. sk. 70 000 ebreju, 18 000 latviešu, 2 000 čigānu).

Glābjoties no atkārtotas boļševiku okupācijas, ap 160 000 Latvijas iedzīvotāju devās bēgļu gaitās. Daļa no viņiem gāja bojā karadarbības rezultātā, bet daļu panāca uzbrūkošā Sarkanā armija, un viņi atgriezās Latvijā. Ap 140 000 bijušo karavīru un civiliedzīvotāju izdevās nokļūt Rietumzemēs — viņu mūžs turpmāk ritēja ārpus Latvijas.

Ap 50 000 Latvijas vīru spēka gados krita Austrumu frontē, cīnoties Vācijas bruņotajos spēkos, un vairāki desmiti tūkstošu — cīnoties Sarkanās armijas rindās. Pavisam 1941.—1945. gadā karadarbības rezultātā ir gājis bojā aptuveni 120 000 Latvijas pilsoņu — karavīru un civiliedzīvotāju.

1939.—1940. gadā uz Vāciju aizbrauca ap 70 000 Latvijas vācu minoritātes pārstāvju — vācbaltiešu. 1944. gadā Abrenes apriņķa

teritoriju nelikumīgās aneksijas rezultātā Latvija zaudēja ap 40 000 pilsoņu. Tādējādi okupācijas varu politikas rezultātā Latvija kopumā ir zaudējusi gandrīz 700 000 pilsoņu jeb vienu trešo daļu pilsoņu kopskaita. Liktenīgo notikumu gaitā apmēram trešdaļu zaudējusi arī Latvijas pamattauta — latvieši. Kara un apspiestības apstākļi negatīvi ietekmējuši arī dzimstību. Latvijā patlaban ir mazāk latviešu nekā 1935. gada tautas skaitīšanas laikā.

Komunistiskās okupācijas gados paralēli pamattautas vājināšanai tika īstenota sistemātiska cittautiešu iepludināšana: Latvijā no PSRS republikām iebraucis 910 000 cilvēku.

Šie 1999. gadā Latvijas Valsts arhīva izdotā dokumentu krājuma "Okupācijas varu politika Latvijā 1939—1991" pēcvārdā publicētie fakti it kā uzdod jautājumu: vai tautai, kas tik smagi cietusi un joprojām cieš, vispār var būt nākotne? Jā, desmitiem un simtiem tūkstošu — gan jaunības un brieduma gadu spēka plaukumā, gan bērni un sirmgalvji, atrauti savai tautai un tās nākotnei, bezjēdzīgi un noziedzīgi bojā gājuši. Un te, pie mums Latvijā, palikušie? Cik daudzi tūkstoši ar salauztiem likteņiem, zaudētu veselību, izciestiem pazemojumiem. Vai par to vēl jādomā, jāraksta, jāatgādina? Vai labāk nebūtu neskatīties atpakaļ un visu aizmirst? Jādzīvo taču tālāk, jāraugās nākotnē, jācenšas, par spīti visam, iet uz gaišāku rītdienu. Vai tā nebūtu vieglāk?

"Bet sargies un jo nopietni pielūko, lai tu neaizmirstu notikumus, ko tavas acis ir redzējušas, un ka tie neizzūd tev no atmiņas visās tavās mūža dienās, un dari tos zināmus saviem bērnu bērniem." (5. Moz. 4,9) Šie, sirmā senatnē jūdu tautai izteiktie, atgādinājuma, brīdinājuma vai pavēles vārdi skan tikpat aktuāli šodien. Īpaši tie uzrunā mūs — latviešus. Vai vēl atceramies, vai pieminam 700 gadu ilgušos verdzības laikus, kad dzima tautas gara pērles — tautasdziesmas, vai pieminam viduslaiku mēra iznīcībā brīnumaini izdzīvojušos, vai atceramies daudzu karu ugunsgrēkos izglābušos? Tie ir mūsu priekšgājēji. Tie ir latvieši, tie ir viņi, kuru bērniem vai bērnu bērniem un, skatot vēl tālākās paaudzes atpakaļ, nācās izdzīvot pēdējos, varbūt visbriesmīgākos no visiem laikiem — sarkanā terora laikus.

Svētie raksti atgādina un pamāca: — atcerieties! Radītāja svētības, palīdzības un sargāšanas, arī tautas ārējās un iekšējās pretošanās pieredze ir vienreizēja, tā ir vērtība, kuru zaudējot, varam zaudēt arī nākotni.

Par ko gan te ir runa, varbūt iebildīs daudz pieredzējis un zinošs lasītājs. Kurš gan aizmirsīs barikādes Vecrīgā, ugunskurus Doma laukumā, degošas sirdis... Kurš gan aizmirsīs ļaužu manifestācijas pie Brīvības pieminekļa un Brāļu kapos... Kurš aizmirsīs ļaužu jūras kluso,

bijīgo šalkšanu un svecītes, svecītes, liesmiņas, liesmiņas — uguns valodu komunistiskā terora upuru piemiņas dienā? Kurš aizmirsīs Tautas frontes laikus, kad latvieši un daudzu citu tautību ļaudis likās esam un bija tik vienoti un saliedēti zem sarkanbaltsarkanā karoga? Tautas balss — Dieva balss? Jā, barikāžu laikā, sildoties Doma baznīcā, Viņa tuvums bija tik reāls, glābjošs, vienojošs. Dieva tuvums kā brīnums, kā glāsts, kā mierinājums un drošinājums vēl tumšā, vēl nezināmā, vēl tumši draudošā nākotnē. Tautas lūgšana — kā skanēja, kā cēlās pret Debesīm ārēji tik trauslās, bet, šajos neaizmirstamajos mirkļos, ar varenu Gara spēku apveltītās Ievas Akurāteres brīnumaini cēlajā, maigajā, iekšējas degsmes pilnajā balsī:

"Kungs, mēs ticam, ka Tu gribi
un ka tas Tavs svētais prāts.
Lai arvien šī tauta dzīvo
un šīs zemes ražu vāc.
Lai pār lejām šīm un kalniem
mūsu latvju mēle skan.
To man klusi čukst šī zeme,
to ik akmens saka man."

Gaišā un himniskā melodija sildīja, cēla un pildīja ar atjaunotas cerības drosmi garajos okupācijas gados pagurušās un nomāktās latviešu sirdis. Tajā stundā gan diezin vai kāds atcerējās, ka arī šīs dziesmas vārdu autors Leonīds Breikšs kopā ar daudziem citiem tika 1941. gadā arestēts un lopu vagonā aizvests uz Sibīriju, no kuras tā arī neatgriezās. Vai atcerēsimies? Vai pieminēsim, vai stāstīsim bērnu bērniem? Jā, noteikti tas tiks darīts arī sakarā ar sirmā, 102 gadu vecumā mūžībā aizgājušā, tautas sīkstuma un vitalitātes simbola, Ēvalda Valtera varoņdarbu. Šis vīrs, kurš bija viens no tiem, kuri pēc garajiem okupācijas gadiem Svētā Gara tornī virs prezidenta pils atkal uzvilka sarkanbaltsarkano karogu, bija latviešu strēlnieks arī laikā, kad gadsimta sākumā dzima Latvijas valsts. Sirmais aktieris, kurš no franču valodas pārtulkoja Lafontēna fabulas, visu savu garo mūžu saglabāja varonīgo strēlnieka sirdi. Laikā, kad staļinisma terors bija visbriesmīgākais, laikā, kad par katru komunistisko ideoloģiju un Latvijas pārkrievošanas politiku atmaskojošu vārdu draudēja nāve vai izsūtīšana, Ē. Valters ne tikai uzrakstīja, bet arī riskēja ar zviedru kuģa kapteiņa palīdzību no Latvijas izsūtīt paša sacerētu, Māras Zālītes vārdiem runājot, "mūslaiku atskaņu hroniku".

Inta Jaunarāja (Ē. Valtera pseidonīms) dzejas formā sarakstītais darbs "Rusiāde", kurā katra rindiņa vēstīja par patieso situāciju Latvijā, ārzemēs tika publicēts. Un ievadu bija uzrakstījis neviens cits

kā "Dievs, Tava zeme deg!" autors Andrejs Eglītis. Vai šo un tam līdzīgus varoņdarbus atcerēsimies? Vai pieminēsim?

Cik un ko tad mūsdienu Latvijas lielākā sabiedrības daļa vispār zina par visus garos apspiestības gadus ilgušo pretošanās kustību? Cik mēs zinām? Cik atceramies? Cik, ar godbijībā un visdziļākajā cieņā noliektu galvu, pieminam? Jā, arī pagrīdes tipogrāfijas, Latvijas Neatkarības kustību, Baznīcu Atjaunošanās kustību, Gaismas Akciju. "Jūs atzīsiet patiesību un patiesība jūs darīs brīvus." Tā ir patiesība par mūsu valstiskās brīvības un neatkarības idejas atjaunošanu un spēkā uzturēšanu. Tā ir patiesība, kas vistiešākā veidā saistās ar mūsu tagadni. Tā ir patiesība arī par mums. Cik brīvi vai nebrīvi esam šodien? Cik lielā mērā joprojām esam šīs tumšās un rēgainās pagātnes varā? Ja aizmirsīsim, ja nepieminēsim, ja ar dziļu pateicību sirdī negodināsim savus, nereti tik klusos un it kā neredzamos varoņus, ja par viņu upurmūžiem un stipro ticību neteiksim un neslavēsim Dievu, vai pamazām vien atkal nekļūsim arvien mazāk cienīgi reālā ikdienišķā un arī garīgā brīvībā dzīvot? Vai Dieva vārda abpus griezīgā zobena smaili, negribot un neapjaušot, atkal nepavērsīsim paši pret sevi? Pret savu pagātni, tagadni, nākotni. Mīļie latvieši, vai tas jau nenotiek? "Svētī tos patiesībā, Tavi vārdi ir patiesība," pirms sava briesmīgā Golgātas ceļa Jēzus Kristus lūdza par saviem mācekļiem un tiem, kas visā cilvēces vēsturē tādi vēl kļūs. Arī par mums. Ja esam kristīgās pasaules daļas — Eiropas sastāvdaļa, ja apzināmies savas saknes un piederību, ja apzināmies, ka reāls spēks no augšienes un Dieva svētība mums arī mierīgos laikos tikpat nepieciešama kā, nu jau leģendārajās, barikāžu dienās. Patiesībā svētīti. Toreiz tā jutāmies — kā veselums, kā kopība, kā tauta. Ar baiļu un šaubu pārvarēšanu, ar uzdrošināšanās un riskēšanas svētītu sirds drebēšanu. Ar pamodušās ticības, cerības, augošas pārliecības spēku. Pēc 50 gadu ilgas cerību, lūgšanu, klusas un dažreiz arī skaļas ticības cīņas. Patiesībā svētīti.

Uzvarai jānāk ne ar karaspēku, bet ar Gara spēku. Šis mazliet pārveidotais Bībeles teiciens 3. Atmodas sākumā iedrošināja un reāli stiprināja pat drosmīgi patiesības pusē nostājušos vakardienas komunistus. Bet kā ir šodien? Vai joprojām esam, vai pastāvam, vai stāvam patiesības svētīti?

* * *

"Ja viņi ir vajājuši Mani, viņi vajās arī jūs," Kristus reiz teica mācekļiem. Ar savu piederību Eiropas kristīgajai kultūrai vien latvieši tika novērtēti kā izaicinājums jaunajai varai. Arī miera laika apstākļos pret kristīgo ticību un tās izpausmes formām visā padomju varas valdīšanas laikā tika organizēti atklāti vai slēpti uzbrukumi. Neapšaubāmi tas notika vispirms jau tāpēc, ka līdzās nacionālajai pašapziņai kristīgo pārliecību var uzskatīt par tautas identitātes spēka avotu.

Vai patiesība par spēka avotiem, kura tik skaidra bija okupācijas un kolonizācijas pasākumu realizētājiem, joprojām ir mūsu svētums? Vai esam patiesībā svētīti? Vai darām visu iespējamo, lai tas notiktu? Kā nepazaudēt, bet uzturēt svētuma spēkā un Mīlestības dzīvīgumā mūsu priekšgājēju — Latvijas kristiešu pieredzi, kā pārmantot tautas izdzīvošanai tik svarīgo un nepieciešamo ciešanās, zaudējumu sāpēs un galējā pašaizliedzībā dzimušo garīgā spēka un izturības cildenumu?

Rīgas Mateja baptistu draudzes loceklis, arī LBDS vēstures arhīva vadītājs Modris Ginters žurnāla "Baptistu Vēstnesis" 1999. gada 5. numurā publicēja rakstu, kura divas rindkopas piedāvājam lasītājiem arī šeit.

Piemini

Latvijas Nacionālajā operā 25. martā notika Komunistiskā terora upuru piemiņas dienai veltīts koncertuzvedums *Piemini*, kur, klausoties Alfrēda Kalniņa *In memoriam*, viņa dēla Jāņa Kalniņa *Asins tīrumu* un Emīla Dārziņa *Melanholisko valsi*, domājām arī par mūziķiem, kas represēti, cietuši, pazaudējuši Dzimteni un dzīvību. Klausoties lielas, baltas miglas apņemto kori, redzējām un dzirdējām viņus, mūsu tēvus, draugus, savas tautas mūziķus. Šajā koncertā savā mūzikā, ik skaņā likās, ka viņi atkal visi sanākuši kopā. It īpaši, skatot beletāžā izkārtoto izstādi par latvju mūziķiem, kas deportēti un cietuši. Tur ir luterisko draudžu garīgo dziesmu komponists Eduards Kalniņš (1893—1948), kura dziesmas arī baptistu ļaudis pazīst; tur ir Jēkabs Graubiņš (1886—1961). Ir arī komponists, diriģents, mūzikas kritiķis, pedagogs ventspilnieks Artūrs Sīlis (1904—1943) mūsu, baptistu, vidū. Ir Alfreds Feils (1902—1942), baptistu mecenāta Kārļa Feila dēls. Ir mūsu Kārlis Līdaks (1893—1942). Vienā no attēliem komponists virsnieka tērpā, citā — ar vijoli rokā, vēl citā — ar savu kundzi pie klavierēm sēž. Klausoties traģiski nesaprasto Emīlu Dārziņu, es redzēju visus viņus, smagus, lēnus un traģisma pilnus lielajā dzīves valsī.

Pie Pieminekļa nolikām Tautas vainagu. Garajā *Ziedu ceļā* savijās kopā tautas pārdzīvojumi pagātnē un domas par nākotni. Domāsim un Pieminēsim! Kā gan citkārt *kāds* pieminēs mūs. Apzinīgākā, gaišākā, liekas, arī ticīgākā tautas daļa šajā dienā atcerējās un domāja, nolika ziedus un lūdza Dievu par Latvijas nākotni. Viņi (vai arī mēs?) izjuta savu pēctecību, kopību un piederību ideāliem, kuru dēļ daudzi, kad vēsturiskie apstākļi to prasīja, bija gatavi ziedot pat dzīvību.

Piemiņas "Ziedu ceļš" 1999. gada 25. martā pie Brīvības pieminekļa

* * *

Padomju gados un Atmodas laikā daudzi aktīvi un ierosmes bagāti draudzes locekļi bija arī dedzīgi un darbīgi Latvijas Neatkarības kustības atbalstītāji. Un neviļus var rasties jautājums: vai nav pārāk daudz? Vai iespējams vienlaicīgi būt kopā ar abu spēka avotu sargiem? Par to var būt dažādi viedokļi. Stingri loģiska, dogmatiska, racionāla atbilde droši vien būtu noraidoša. Tomēr jebkurā gadījumā, pāri visām cilvēku nospraustajām, šaurajām robežām, citus apvāršņus paver Kristus mācība par galveno bausli. Un jautājums ar tā aso smaili pagriežas pret pašiem jautātājiem. Vai mīlēt Dievu nenozīmē mīlēt arī savu tuvāko, šī jēdziena plašākā un cildenākā nozīmē ietverot savu tautu un tās sūro likteni? Jāatzīmē, ka arī doma par šīs grāmatas nepieciešamību, lielais dokumentu un liecību meklēšanas darbs ir cieši jo cieši saistīts ar M. Gintera un viņa domubiedru ilgām pēc patiesības, kuras apslēptā, neredzamā aisberga daļa līdz šim palikusi nezināma, varbūt pat apzināti slēpta.

Lai modinātu sabiedrības un tobrīd pie varas esošo tās pārstāvju sirdsapziņu un godaprātu attiecībā uz Atmodas sākuma laika vēsturiski un morāli taisnīgu izvērtēšanu M. Ginters 1997. gada 8. jūnija "Svētdienas Rītā" publicē citu rakstu:

Daļa, no kuras veidojās viss ceļš

Domājot par nule aizvadītajiem Atmodas gadiem, katra pilsoņa pienākums ir atcerēties 1987. gada 14. jūniju, kad Atmodas zvanam

1987. gada 14. jūnijā grupas Helsinki 86 rīkoto vainaga nolikšanu pie Brīvības pieminekļa var uzskatīt par Atmodas sākumu

viena ļaužu grupa izdarīja drosmīgu piesitienu, kas bija iedrošinošs signāls tautas atbrīvošanās kustībai.

Tobrīd Bastejkalnā pulcējās grupas *Helsinki-86* locekļi un daudzi citi, kas nevarēja samierināties ar padomju sistēmas garīgo nebrīvi. Viņi prasīja atļauju pieiet pie Brīvības pieminekļa un nolikt ziedus komunistiskā režīma upuru piemiņai. Jau no rīta ļaužu tūkstoši neatstāja pieminekļa apkārtni, jo bija zināms, ka šodien šeit notiks kaut kas īpašs, padomju gados nepieredzēts un ārkārtējs.

...Un tur viņi nāca! Eva Biteniece un Rolands Silaraups. Aiz pirmajiem vēl Edmunds Cirvelis, Heino Lāms, Ārijs Tomsons. Vēl un vēl, viņu bija daudz. Lēni, ļoti lēni, bet neatlaidīgi un svinīgi. Likās, ka laiks tobrīd bija apstājies. Negājām mēs, jūgā mocītie latvieši, pie mums nāca pats Dievs un pasniedza roku.

Kāda augstāka vara miliču trakošanu apturēja. Ļaužu aplausi mulsināja čekas darbinieku pulkus. Pieminekļa pakājē nogūla ziedi. Atritinājās liels transparents — "14. jūnija upuru piemiņai". Pēc četrdesmit septiņiem gadiem atkal ieraudzījām sarkanbaltsarkanos karodziņus. Vēl mazus, lentu veidā, bet ar uzrakstu — DIEVS, SVĒTĪ LATVIJU! Acīs asaras mirdzēja simt cerības saulēs.

Aizvadītos gadus vērojot un analizējot, redzams, ka atbrīvošanās kustībā lielu vietu ieņem mūsu māsas un brāļi ticībā. Kristieši vienmēr zīmējuši spilgtas vēstures lappuses. Atcerēsimies kaut vai Krišjāni un Edmundu Freivaldus Tautas padomē 1918. gadā. Tēvu un dēlu, kas ņēma vistiešāko dalību Latvijas valsts proklamēšanā. Vieni starp daudziem, vieni starp citiem, bet ne vieni.

Disidente Lidija Lasmane. Vai lai aizmirstam, ka viņa mūsu brīvībai atdevusi dzīves labākos gadus? Par velti, neprasot neko, nepieņemot pat Triju Zvaigžņu ordeni. Un kristīgie dzejnieki Zelma Dzenīte un Vilis Dzelmītis arī bija pirmie, kas tūlīt pēc kara mūs gatavoja nacionālajai atmodai. Kā lai neatceramies Zvaigznīti Ginteri, kas jau piecdesmito sešdesmito gadu mijā praktizēja svētdienas skolu darbu pagrīdē. Viņas audzēkņi bija pirmie pie Latvijas tautas Atmodas. To vidū mācītāji Juris Šulcs un Erberts Bikše. Viljams Šulcs bija pirmais pie Pieminekļa, bet šodien vada misijas *Pakāpieni* cildeno darbu. Diakons Elmārs Sīlis Jelgavā ierīkoja pagrīdes tipogrāfijas, kur padomju gados tika iespiests tūkstošiem Bībeļu. Diakoni Voldemārs Ašnevics un Ojārs Ginters septiņus gadus strādāja pagrīdē, gatavojot jaunu Dziesmu grāmatu. Visur darbojās līdzi vēlākais bīskaps Jānis Eisāns. Garīgās literatūras izplatīšanai savus mūžus atdevušas izcilās ticības sievas Nora Lapiņa un Marija Gorska. Gunta Rožkalne pašaizliedzīgi balstījusi savu dzīves draugu grūtajā un bīstamajā uzdevumā, slepus ievedot Latvijā Bībeles un citu garīgo literatūru. Tie apbrīnas ceļi, pa kuriem Latvijā plūda šī nelielā, bet pastāvīgā Bībeļu straume! Bija cilvēki, kuri nepielāgojās un kuriem svešs bija kompromiss!

Runājot par ļaudīm, kas tuvinājuši Atmodu, jāatzīmē divas ģimenes — Šmitu un Brūveru, kas 1976. gadā bija spiestas emigrēt uz Rietumiem, tā noteikti un kategoriski demonstrējot savu nesamierinātību ar okupācijas varu. Kristieši ir apcietinātie Jānis Rožkalns un Jānis Vēveris, emigrējušie Edmunds Cirvelis un Ojārs Ginters. Aktīvu dalību tautas atdzimšanā ņēmuši mācītāji Māris Ludviks, Jānis Šulcs un Artūrs Sķuburs. Mūsu ticības brāļi — mācītāji Ēriks Jēkabsons, Juris Rubenis, Jānis Vanags un Modris Plāte kopā ar nacionālo varoni Gunāru Astru un helsinkiešiem, kopā ar drosmīgajām sievām Elvīru Pujēnu un Līviju Astru grūti izcirtuši skaistu brīvības stigu mūsu tautas daudzgadu tumšajos dzīves maldos.

Nesaprasti, nepieņemti un atstumti — no varas, sabiedrības un Baznīcas — viņi darīja sava Dieva uzticēto. Tolaik tiesas zālēs neatskanēja neviena aizstāvoša balss. Baznīcas vadība teicās nepazīstam apsūdzētos. Cietumos jau dziedāja valsts himnu, bet amata vīri brīvībā vēl ilgi to nedarīja. Vēl ilgi noraidīja nacionālās krāsas, un nekad konfesiju vadītājus neredzējām pie Pieminekļa, kas tajos gados bija tautas protesta, svētuma un atdzimšanas simbols. Vienīgi arhibīskabs Kārlis Gailītis bija gudrs un redzīgs — viņš viens no pirmajiem atdeva godu tautas Piemineklim un iestājās LNNK*.

Visus jau nav iespējams šeit pieminēt, un tāds nav arī mans uzdevums. (Lūgsim Dievu, lai Viņš dod kādu gaišu galvu visu šo brīnišķīgi grūto laiku ierakstīt fundamentālā grāmatā!) Bet cilvēkam

* Tolaik bija divas kustības: Latvijas Neatkarības kustība (LNK) un Latvijas Nacionālā neatkarības kustība (LNNK).

vienmēr ir izvēle — vai nu uz kaut ko nožēlojamu, vai arī uz kaut ko lielu un tikumisku. Cilvēks vienmēr var nepiedalīties, bet var arī piedalīties. Un šodien gandarīti secinām, ka 1987. gadā, kā arī atbrīvošanās aktivitātēs līdz tam un visus pēcākos Atmodas gadus šīs nerimstošās gaišās kustības priekšgalā vienmēr bijuši kristīgi cilvēki, draudžu locekļi. Dievs tumšajos gados runāja caur atsevišķiem cilvēkiem. Masas ir ikdienai, personības — īpašiem uzdevumiem. 1987. gada 14. jūnijā viņi cēlās un gāja. Ceļu no Bastejkalna līdz Brīvības piemineklim. Mazu, mazu gabaliņu. Bet nogāja to! Savu daļu, daļu, no kuras veidojās viss ceļš. Ir vērts to atcerēties! Ja tavi ceļa metri palikuši neieti — tagad tur atmata.

1997. gada jūnijā

* * *

Atskatoties tālākā un tuvākā vēsturē, vēl viens šī autora raksts 1999. gada februāra "Baptistu Vēstnesī" it kā ļauj sadoties rokām dažādu paaudžu un dažādu laiku spēcīgām personībām, kuras bijušas nomodā par savas tautas likteņiem. Par drosmi, pašaizliedzību, par patiesības mīlestību viņi ir pelnījuši ne tikai ordeņus, bet arī mūsu un nākošo paaudžu mīlestību.

Mēs — sabiedrības daļa

Domājot par LBDS marta kongresa tēmu "Baptisti sabiedrībā", jādomā arī par mūsu vēstures senākiem gadiem. Jau toreiz sastopam vairākus mūsu draudžu darbiniekus, kas aktīvi darbojušies valsts dzīvē un ir bijuši sabiedrības atzīti. Piemēram, tādi bija tēvs un dēls Freivaldi, Ēvalds Rimbenieks, Dr. Jānis Aleksandrs Freijs, Augusts Mēters, Pēteris Kļaviņš un citi.

Padomju gados atsevišķi draudzes locekļi iesaistījās dažāda veida kustībās, tā izsakot savu neapmierinātību ar padomju varas uzspiesto totalitārismu. Bija atsevišķas personas, kas redzēja nedaudz tālāk un asāk un, vienatnē izrausuši iz acīm sāļu asaru pēc latviski brīvas Latvijas, draudzes un brīvām pilsoniskām attiecībām, drosmīgi rīkojās.

Ievērojams bijis baptistu ļaužu ieguldījums Atmodas kustībā. Kādiem viņi likās kā akmeņi draudžu darba ceļā. Pie viņiem sasitām kājas. Šodien viņu atzīšana vai neatzīšana neizšķir neko, ne mazina, ne vairo šo personu nopelnus. Bet paliek apstāklis, ka šie atsevišķie tomēr ir bagātinājuši sabiedrību un tautu, kurā, ar pateicību Dievam, mēs šodien drīkstam dzīvot.

Manuprāt, šodien mūsu baznīcas klātbūtne sabiedrības norisēs ir maz izteikta. Šodien, kad sabiedriski garīgā dzīve politizējas un polarizējas, mēs, baptistu ļaudis, varam būt sabiedrības daļa un varam arī nebūt. Sabiedrība šobrīd ir labvēlīgi atvērta mums līdzšinējās pozitīvās saskarsmes dēļ. Nepazaudējot kristietības pamatvērtības, mums jāatzīst tautas vienojošās vērtības un kopā ar citu konfesiju garīgā amata veicējiem un mūsu tautas kultūras darbiniekiem jāveido valsts sabiedrības pozitīvā daļa. Domāju, ka baptisms nav baptistu pašuzturēšanas instruments, kas arī visnotaļ ir svarīgi, bet galvenokārt tā ir sabiedriski kristīga kustība, misionāriska kustība un virzība sabiedrībā, tās asākā smaile. Mūsu darbībai jāorientējas vairāk uz Kristus norādīto līdzcilvēku vajadzību izpratni un risinājumu, uz aktīvām sabiedriskām darbībām, ieejot tautā un to bibliski gaismojot. (Mt. 9, 36-38)

Zīmīgi, ka pēdējā Latvijas Neatkarības kustībā 70.—80. gados aktīvi darbojās 21 cilvēks, no kuriem 3 bija luterticībai piederīgi, bet 18 personas nāca no mūsu, baptistu draudzēm. Tas liecina, ka baptistu mācībā ir kaut kas īpašs, citur neesošs, kas cilvēku padara par nelokāmu un drosmīgu savu uzskatu īstenotāju dzīvē.

Pārskatot Triju Zvaigžņu ordeņa domes materiālus, redzam, ka šis augstais apbalvojums piešķirts arī mūsu baptistu cilmes cilvēkiem, kas, dodot lielāku vai mazāku ieguldījumu latvju baptistu draudžu darba attīstībā, pratuši, varējuši, iespējuši kalpot arī savai tautai.

Apbalvojumiem nav Mūžības nodrošinājuma un tie nerakstu ro garīgo vērtību oligarhiju, tomēr tie liecina par baptistu ļaužu spēcīgiem raksturiem un varēšanu iespaidot sabiedriskas norises. Mēs Ordeņu domei neesam ierosinājuši nevienu (!) personu apbalvošanai, lai gan mūsu ļaudīm ir izcili nopelni tautas labā (kā, piemēram, Viktoram Baštikam, Haraldam Anzenavam, Aleksandram Lagzdiņam, Marijai Inkenienei, Voldemāram Ašnevicam un vairākiem citiem). *Piezīme: raksts publicēts, pirms LBDS ierosināja un vēlāk Dome piešķīra ordeni mācītājam Kārlim Grūberam!* Mēs varam vairāk! Iz mūsu vidus nākuši visu trīs Tautas atmodu dalībnieki. Mums ir liels akadēmiski izglītotu cilvēku potenciāls, ir mākslinieki, ir kultūras darbinieki, ir maģistri un doktori dažādās jomās. Vai tas ir maz? Gribētos, lai sabiedrība mūs redz tādus, kādi esam ar nopietnu garīguma un kultūras klātbūtni. Pārfrazēju kāda dzejoļa rindas: "Mums jābūt sabiedrības gaišajā starā, labvēlības gaišajā starā, kas... no mums pašiem plūst!"

Piedodiet, ka savu rūpi izsaku pilsoniskā izteiksmē. Bet jautājums jau arī ir tikai sabiedriski pilsoniskas izcelsmes — mēs varēsim gaismot tikai par tik, par cik ieiesim savā klausītāju auditorijā, sabiedrībā un savā tautā. Un arī ar savas konfesijas liecības spīdumu. Un lielā evaņģēlista Billija Grehema vārdi ir šie: "Mēs nezinām, cik rītdienu vēl būs, pirms kritīs vēstures aizkars un Kristus nāks atkal.

Mēs nezinām, cik mēnešu vai gadu mums katram vēl priekšā. Tāpēc katru dienu jādzīvo tā, it kā tā būtu pēdējā. Ar lūgšanu sirdī veltīsim savu laiku, talantus un resursus, kurus Dievs mums uzticējis, lai mēs būtu līdzdalīgi pasaules evaņģelizācijas stratēģijā."

* * *

Mēs — savas tautas, mēs plašas un dažādi domājošas sabiedrības daļa. Vai tad tā nav? Vai mūsu mācītāju balsis, vai kristiešu koru, ansambļu un solo dziesmas bieži neskan radio un TV raidījumos? Vai Baznīcu vadītāji dažkārt netiek aicināti piedalīties pat valstiski svarīgu lēmumu pieņemšanā? Ir atgūti Dievnami, ir iegūta cieņa un popularitāte. Ir audzis locekļu skaits daudzās draudzēs. Ir dibinātas jaunas, ir atjaunotas bijušās. Jā, cik daudz pārvērtību 10 gadu reliģiskās brīvības laikā neatkarīgā Latvijā!

Bet kā tad bija toreiz? Kā bija laikos, kad kristiešiem oficiāli vai neoficiāli tika aizliegts justies kā sabiedrības daļai? Bailēm lielas acis, skan sena tautas gudrība. Vai daudzi ticīgie, pat mācītāji neiemantoja šo savādo redzējumu? Kā īsti bija, kad, nemaz jau nerunājot par Staļina nežēlīgo valdīšanas laiku, pat, tā saucamā, Hruščova "atkušņa" laikā atkal jūtami pastiprinājās cīņa pret reliģiju? Cik nelokāmiem un stipriem savā pārliecībā bija jābūt pēc paša tā laika impērijas vadītāja uzstāšanās TV ar sensacionālo paziņojumu, ka līdz 1970. gadam PSRS organizēta reliģija vairs nepastāvēs un pēdējo ticīgo rādīs televīzijā.

Kas notika pēc tam? Nu, protams, tik nepārprotamu rīkojumu saņēmuši, varmācīgi un nežēlīgi ļaudis dažādos sabiedrības slāņos un līmeņos metās slāpēt un dzēst katru ticības liesmiņas gaismojumu. Neapšaubāmi, šī cīņa pret kristīgo ticību vienlaicīgi bija arī cīņa pret tautas gaišākās, garīgi stiprākās daļas ietekmi uz plašāku sabiedrības daļu. Lai pilnībā nomāktu nacionālo pašapziņu, latviešiem bija jādzird tikai vienas partijas bezdievīgās ideoloģijas sludinātāji. Kristīgai tautai bija jānogriež visi ceļi, kas ved pie šī spēka avota. Vai tauta tiešām bija tik kristīga? Nerunājot nemaz par pārējām konfesijām, Latvijā pirms Otrā pasaules kara 55% iedzīvotāju bija luteriskās Baznīcas locekļi. Kara beigās vairums no luteriskās Baznīcas garīdzniecības (131 mācītājs, 55% no visiem) devās bēgļu gaitās uz Vāciju vai Zviedriju. Tā laika arhibīskaps Teodors Grīnbergs bija plānojis palikt savā vietā Rīgā — gluži tāpat, kā viņš bija palicis arī "Baigajā gadā" (1940—1941), taču vācu slepenpolicija (SD) aizveda viņu un arī dažus citus Baznīcas vadītājus uz Vāciju.

Laikā no 1944. līdz 1946. gadam patiesā Baznīcas vadība atradās Irbes, Siļķes un Rozenberga rokās. Visi trīs bija antikomunistiski noskaņoti un teoloģijā pārstāvēja konservatīvo spārnu. Pēc neveiksmīgiem mēģinājumiem pārveidot Irbi un viņa palīgus par komunistiskās politikas kalpiem, varas pārstāvji izšķīrās par galējo — Irbe, Siļķe un Rozenbergs 1946. gada februārī tika arestēti. Vēlāk viņiem par pretpadomisku noskaņojumu un darbību tika piespriests ieslodzījums koncentrācijas nometnē. Luteriskā Baznīca, gadiem ejot, zaudēja ļoti daudz, un 1950. gadā tautas Baznīca tika iznīcināta, kas arī bija komunistiskās Baznīcas politikas mērķis un nolūks. Par laimi, ne viss tika zaudēts. Šie skaitļi, fakti un secinājumi, kas ņemti no somu vēsturnieka J. Talonena grāmatas "Latvijas Baznīca staļinisma žņaugos", apliecina mūsu jau iepriekš izteikto atziņu — ticība saistībā ar nacionālo pašapziņu jaunās varas pārstāvjiem likās īpaši bīstama.

1946. gada 29. martā tika arestēts arī baptistu bīskaps Kārlis Lāceklis, bet 1945. gada janvārī tas jau bija noticis ar mācītāju Andreju Rēdlihu.

Salīdzinājumā ar daudzos būtiskos jautājumos tuvo luterāņu Baznīcu Latvijas Baptistu savienība (LBDS) pirms kara bija skaitliski neliela. Tomēr vēl pēc 1945. gada datiem ar 111 draudzēm, kurās ietilpa 12 451 locekļi, tā bija lielākā baptistu organizācija Baltijā.

Baptistu dedzīgā, uz personīgā garīgā dzīvē piedzīvoto balstītā, ticības pārliecība īpaši saistīja varas iestāžu uzmanību.

Iekšēji un ārēji pakļauties vai nepakļauties ateisma spiedienam bija ne tikai mācītāju, bet katra brīvi domājoša draudzes locekļa sirdsapziņas un godaprāta lieta. Tomēr, kad Latvija atkal atguva valstisku neatkarību, draudžu locekļu kopskaits bija noslīdējis jau līdz 4 529. Ja salīdzinājuma pēc pieminam vēl uz 1980. gada 1. janvāri fiksēto skaitli 5 391, tad kļūst redzams, ka okupācijas pēdējā desmitgadē baptistu draudzes zaudēja gandrīz 1/5 no saviem locekļiem.

Ja atceramies Ņ. Hruščova paziņojumu, kas, protams, nepiepildījās, taču lieliski raksturoja valdības oficiālo un neoficiālo Baznīcas iznīcināšanas politiku, tad daudzu jo daudzu kristīgo draudžu izturība un pastāvēšana nemitīgo spaidu un ierobežojumu gadu laikā jānovērtē kā vispār cilvēka prātam neizprotams Dieva brīnums.

Iespēju robežās šajā grāmatā ar daudzu dokumentu, liecību un atmiņu stāstu palīdzību mēģināsim noskaidrot veidus un paņēmienus, ar kuru palīdzību tika panākta oficiāli reģistrēta lejupslīde. Vienlaicīgi centīsimies attēlot daudzu drosmīgu un pašaizliedzīgu, ticībā stipru, Dievu un savu tautu mīlošu kristiešu legālo un nelegālo darbību, kas nenogurstoši un sīksti centās aizkavēt vai novērst ļauno pretspēku iznīcinošās sekas.

MŪSU DRAUDZES PASAULES LIKTEŅVĒTRĀS

VĒSTURE IR CILVĒKA AUDZINĀTĀJA UN SKOLOTĀJA. TĀ SNIEDZ ZINĀŠANAS UN AIZRĀDĪJUMUS UZ TO, KO UN KĀ MUMS VAJADZĒTU DARĪT, UN KAS NOTEIKTI NAV JĀDARA.

Modris JANSONS,
ģermāņu filologs,
dzejnieks.

2001. gadā.

MŪSU DRAUDZES UN MĀCĪTĀJS KĀRLIS LĀCEKLIS PASAULES LIKTEŅVĒTRĀS

Kā lielās luterāņu, tā salīdzinoši arī mazskaitlīgās baptistu konfesijas situācija pirmajā pēckara laika periodā bija raksturīga ar to, ka kopdarba vadītāji un daudzi spējīgākie mācītāji bija devušies bēgļu gaitās. Citi jau pirms tam bija kļuvuši par "baigā" gada upuriem.

Ja atskatāmies uz pēdējo brīvības laikos notikušo LBDS kongresu Āgenskalnā 1939. gada 23.–24. jūnijā, tad varam atzīmēt pēdējo LBDS Padomes locekļu vārdus: A. Mēters (prezidents), J. Laudams (viceprezidents), J. Dubelzars, Ā. Eglītis, R. Ekšteins, A. Korps, A. Krauze, P. Lauberts, E. Rimbenieks, J. Rīss, R. Vītols, V. Zīlnieks, Fr. Čukurs (kandidāts), R. Putnaērglis (kandidāts). Revīzijas komisijā bija: F. Birznieks (priekšsēdētājs), K. Biķis, Z. Matisons, P. Pelčers, H. Redīns, V. Freimanis, K. Dzirnieks (kandidāts).

Karš vēl nebija beidzies, kad 1944. gada 11.–12. novembrī Kārļa Lācekļa vadībā notika baptistu konference ar mērķi nekavējoties atsākt organizētu baptistu draudžu darbu no karadarbības brīvajā Latvijas daļā. Sasaucot konferenci, K. Lāceklis, liekas gan, nevarēja ne iedomāties, ka viņam, kura vārds nemaz nesaistījās ar LBDS vadību pirms kara, tagad būs jāstājas jaundibinātās Pagaidu padomes priekšgalā. Vēl mazāka varēja likties iespējamība vēlāk, jau padomju varas apstākļos, kļūt ievēlētam un arī Maskavā apstiprinātam par Latvijas

draudžu bīskapu. Taču bija pienācis laiks, kad Dieva Valstības darbs prasīja īpaši drosmīgu un pašaizliedzīgu rīcību. Un, lūk, ievēlētās Pagaidu padomes sastāvs: K. Lāceklis (priekšsēdētājs), R. Bāce (vietnieks), J. Buivids, J. Darbonis, M. Dušenko, H. Mednis, A. Mellums, J. Mošarovs, J. Papeļuks, G. Perro, A. Petrovs, A. Rēdlihs, K. Rozenbergs, M. Šmits, T. Švalbe. Viņi, kas, baptistu vēsturnieka J. Tervita vārdiem runājot, brīvās Latvijas laikā veidoja tikai otro ešelonu, tagad atsaucās aicinājumam stāties priekšgalā. Ar lielu neatlaidību K. Lāceklis rosināja draudžu reģistrāciju. Viņš nojauta, ka šis ir izdevīgs laiks (patiesībā tas bija vienīgais laiks), lai patstāvīgas draudzes statusu piešķirtu citreizējām misijas stacijām un ticīgo ļaužu pulciņiem, kā arī ievadītu darbā jaunus sludinātājus. 1945. gadā no jauna tika reģistrētas 9 draudzes. Kā baptistu draudzes tika reģistrētas vairākas pentakostu draudzes, Rīgas Zilā krusta organizācija, Rīgas krievu evaņģēlija kristīgo draudze.

Lai iedzīvinātu vienības un kopdarba aktivitātes, K. Lāceklis organizēja dažādu jubileju, svētku un apvienotu dievkalpojumu noturēšanu. Daudz sīkāku un detalizētāku K. Lācekļa apbrīnojami vērienīgās, enerģiskās darbības izklāstu varam atrast J. Tervita 1999. gadā izdotajā "Latvijas baptistu vēsturē". Turpat varam uzzināt gan biogrāfiskos datus, gan faktus par darbību dažādās draudzēs. K. Lāceklis te parādās arī kā diriģents, komponists, dzejnieks. Pieminēta arī viņa nelokāmā kristieša stāja deportācijā un pēc tās. Lai vēl pilnīgāk izprastu šīs personības raksturu un izredzētību, pagriezīsim vēstures ratu vēl mazliet atpakaļ.

Ir 1943. gada nogale — 1. decembra ieraksts K. Lācekļa dienasgrāmatā: "Es garā kāpju uz Morijas kalnu, lai upurētu. Sirds asiņo un sāp, bet tā Kunga darba dēļ saprotu, ka tas man jādara. Ja Dievs no manis to prasa, lai tad nekas man nebūtu par grūtu. Dievs, palīdzi, ka nespēkā nesaļimtu, dod spēku izturēt. Lai gaiši manu acu priekšā mirdz Tavs mūžības mērķis un uzdevums. Tu upurēji Sevi, lai mani glābtu, man jāupurē sevi, lai citus Tev pievestu. Šis ir manā dzīvē smagākais un grūtākais mācības kurss. Dievs māca pilnīgu svētīšanos Viņa rokās, uzticēšanos, atsacīšanos no visdārgākā un mīļākā. Dievs grib audzināt pacietībā. Dievs, palīdzi."

Dienasgrāmatas lappusēs uzzinām, ka jau ilgāku laiku Kārlis Lāceklis savas mācītāja misijas un pašaizliedzīga Dieva kalpa nelokāmās stājas dēļ ir šķirts no grūtos apstākļos nonākušās ģimenes. 31. decembrī viņš raksta: ".. no 30. oktobra Hadoniņš ir slimnīcā. Mammucis arī ir vārgs un Ziedonim, tam tek austiņa, tātad pašreiz esmu lielās bēdās, bez tam vēl vienmēr nav mums dzīvoklis un vēl... grūti atrisināmas problēmas, par kurām saucu uz Dievu, lai Dievs dod gaismu un skaidrību, nepārtraukti lūdzu: Tavs prāts lai notiek."

Jā, mācītāja dzīvē var pienākt īpaši pārbaudījumu brīži, kad viņš jūtas kā Vecajā Derībā tēlotais Ābrahams, kurš, smagu izjūtu plosīts, paklausīgi kāpj Morija kalnā, lai upurētu savu dēlu Īzaku. "Tā Kunga darba dēļ", to piedzīvoja arī K. Lāceklis. Pretēji viņa gribai tomēr ievēlēts Jelgavas draudzē par mācītāju un, nespēdams atrast šajā pilsētā dzīvokli, K. Lāceklis bija spiests atstāt ar difteriju smagi slimo dēliņu Ventspils slimnīcā un, šķirts no ģimenes, bieži vien asarām acīs par saviem mīļajiem aizlūgdams, apmesties mazā istabiņā Jelgavā.

Par savu darbību 1943. gadā viņš raksta: "Dieva vārdu esmu sludinājis 16 vietās. Šais draudzēs kalpodams, esmu runājis 231 reizi jeb caurmērā 4 sprediķus nedēļā. Lai šais vietās kalpotu, esmu izdarījis 72 braucienus, noceļodams 8710 km." Pie īpašiem 1943. gada notikumiem viņš vēl atzīmē: "Kristības svētki jūrā, jo pirmo reizi izdarīju svētās kristības darbu atklātā jūrā, 24. jūnijā un pie tam lielos viļņos un vētrā."

Vēl jāpiemin, ka 13. jūnijā viņš kristīja arī savu slimo dēlu — 10 gadīgo Hadonu.

No dienasgrāmatas vēl varētu pieminēt sapni par dažādu pārbaudījumu pilno kāpšanu skatu tornī, kurā apmetušies laimīgi ļaudis. Simbolisku un it kā pravietisku nākotnes priekšnojautu piesātināti sapņi un atklāsmes, Dieva vārdu lasot, liecina, ka Dievs savu kalpu rūpīgi gatavoja īpašam uzdevumam. Dienasgrāmatas pēdējā — 112. lappusē rakstīts:

"Ko nesīs 1944. gads, to nezinām. Politiskās debesis ir ļoti tumšas, karš jau piekto gadu plosa cilvēci un tagad tas jau pievirzījies mūsu zemes robežām. Vienīgi Dieva rokās ir spēks mūs glābt un žēlot un dot mieru izmocītai cilvēcei. Kaut tas notiktu un Dievs apžēlotos par bojā ejošo cilvēci."

Par to, kas notika 1944. gadā, daļēji jau rakstījām. Tomēr apstāsimies vēl pie šī zīmīgā 11. novembra. Tulkojot tā laika notikumus simboliski, varētu teikt arī tā: 1944. gadā latviešu tautā, tieši Lāčplēša dienā, bruņojies vienīgi ar Gara zobenu — Dieva vārdu, nāca un pulcēja ap sevi drosmīgākos vīrus kāds Dieva kalps, kuru sauca Lāceklis. Viņa uzvārds asociējas ne tikai ar tautas teiksmu varoni, bet arī ar kristietības varoņiem — Kristus mācekļiem. Varētu teikt — abi Gaismas spēka avoti it kā saplūda kopā. Teiksmu varonis Lāčplēsis, cīnoties ar melno bruņinieku, kopīgi ar ienaidnieku iekrita Daugavā un palika neuzvarēts. Bīskaps Lāceklis 1946. gadā tika apcietināts tieši tāpēc, ka viņš savā Patiesības apziņā un rīcības pārliecībā izrādījās neuzvarams.

Lai labāk izprastu K. Lācekļa un Pagaidu padomes brāļu cildeno gatavību Dieva darba un mīļās Latvijas dēļ, ja būs nepieciešams

upurēt pašu dārgāko, atcerēsimies grāmatā "Stipri piesiets" mācītāja un bijušā Semināra pasniedzēja Rūdolfa Ekšteina teikto: "Tas bija 17. jūnijs 1940. gadā Rīgā. Pa Krišjāņa Barona ielu ripoja krievu tanki nebeidzamā rindā. Tas bija kaut kas nospiedošs. Nākošajās dienās izdzina fabriku strādniekus ielās demonstrēt savu "prieka izjūtu", jo latviešu tautai pienākuši jauni, labāki laiki, brīvības laiki! Trešajā vai ceturtajā dienā ieradās komisija, latviešu, kas pieprasīja, lai parādot viņiem mūsu Savienības nama telpas. Tās pašas dienas pēcpusdienā smagās mašīnas ar rakstāmgaldiem un krēsliem bija klāt... Mēs ar Semināra direktoru nākošajā dienā gājām pie Iekšlietu komisāra, biedra Jūlija Lāča izrunāties."

— "Kas jums, mācītāju kungi, ir ko teikt?" viņš jautāja, kad bijām tikuši pie viņa. Mēs viņu uzrunājām par "biedru", viņš mūs nosauca par "kungiem".

— "Ak tā, jūs tā nama lietā esat nākuši sarunāties. Ziniet, jūs piederat vecam garam, vecai pasaulei, un jūs negribat atzīt, ka latviešu tautai atnākuši jauni laiki... Lai atbrīvotu jūs no rūpēm, ko darīt ar namu, mēs pārņemsim to savām vajadzībām, un tas kalpos latviešu tautas kulturāliem mērķiem... Sveiki, kungi!"

Un tā 1940. gada 21. septembrī tika slēgts Garīgais seminārs, bet 11. oktobrī sekoja J. Lāča pavēle par J. Rīsa atbrīvošanu no Semināra direktora amata.

Vēl kāda ne mazāk spilgta atmiņu epizode no R. Ekšteina Rīgā piedzīvotā: "Mēs paši savām acīm redzējām vareno vācu armiju Rīgas ielās, un kā mēs to apsveicām ar puķēm un gavilēm pēc tam, kad vienu gadu bijām elpojuši smacīgo sarkano miglu."

Tāpēc vēl mazliet par šo laiku un latviešu izjūtām pēc piedzīvotā "baigā" gada. K. Lācekļa dienasgrāmatas 1941. gada 1. jūlija ieraksts: "Otrdiena, skaists, saulains rīts, plkst. 10 Dundagas ugunsdzēsēju depo radio aparātā atskan "Hallo, Rīga", un tad dzirdam "Dievs, svētī Latviju". Pēc vesela gada, kur dzirdējām tikai internacionāli, atskan mūsu vecā himna, ļaudis noklausās dziļi kustināti, daudzu acīs ir asaras, prieka un pateicības asaras."

Un 3. jūlijā: "Ceturtdiena, ap plkst. 2 dienā, tas ir, pēc septiņām dienām, kad šejieni atstāja krievu karaspēks, šeit Sīkragā ieradās pirmās vācu motorizētās karaspēka vienības. Pirmais brauciens bija tieši mūsu mājas pagalmā, kur mana dzīves biedrenīte apsveica ģenerāli un augstākos virsniekus, pasniedzot tiem ziedus. Laipna sasveicināšanās, prombraucot visus padzirdījām ar pienu. Var redzēt pirmklasīgu apbruņojumu, labi ģērbtus karavīrus, braši, dūšīgi puiši. Cik žēl, ka tādas jaunas, jaukas dzīvības aprij briesmīgais karš!"

Lūk, cik skaidra liecība par patiesību. Skan "Dievs, svētī Latviju".

Atkal brīvi un priecīgi plīvo sarkanbaltsarkanie karogi. Vācu armija, kuras ienākšana to visu nodrošināja, tiek apsveikta kā atbrīvotāja, kā neatkarības atjaunotāja. Lai arī sakarā ar vāciešu politiku attiecībā uz ebrejiem un vēlāko nedrošo pārliecību par Latvijas reālas brīvības atjaunošanu, ja Vācija uzvarēs, īstas skaidrības nebija, kara beigās latvju karavīri cīnījās par savu Dzimteni ar daudz lielāku drosmi un pašaizliedzību, nekā to spēja jau zaudējuma smagumu jūtošie vācieši. Tikai aklie vai patiesību redzēt negribošie var domāt, ka latvieši, kuri uzvilka vācu uniformu, to darīja Vācijas nevis savas tautas un valsts atjaunošanas interesēs. Lai cik niecīga, bet šī bija pēdējā izdevība, pēdējā cerība, pēdējā iespēja Latvijas labā kaut ko mēģināt darīt.

Tomēr 1944. gada 13. oktobrī Sarkanā armija atkal ieņēma Rīgu. Mācītājs R. Ekšteins un daudzi citi ar vācu kuģi jau bija atstājuši savu Dzimteni.

Visi nevarēja, un daudzi arī negribēja bēgt. Un tā — realitāte ar visām jau "baigajā" gadā piedzīvotajām šausmām bija pienākusi cieši klāt.

Apustulis Pēteris, raugoties uz Jēzu, spēja iet pa ūdens virsu. Līdzko viņš palūkojās uz sabangoto jūru, tūlīt sāka grimt. 11. novembrī Lāceklis un ievēlētā Pagaidu padome, raugoties uz Jēzu, arī sāka iet pa sabangotiem viļņiem. Viņi raudzījās arī uz 11. novembri — dienu, kuru jau vienreiz Latvijas vēsturē Dievs bija brīnišķīgi svētījis. Vai varenais Debesu Tēvs nesvētīs arī šo drosmi un labo gribu atjaunot un organizēt šeit Latvijā tik labi iesākto Dieva Valstības darbu? Kā nepakļauties bezdievīgās varas spiedienam? Kā nosargāt un aizstāvēt garīgās cīņās izcīnīto? Jau lasījām, ka spēja riskēt un pašaizliedzība sākumā deva labus rezultātus. Kā būs tālāk? Kā būs ar jau 1940. gadā "tautas kulturāliem mērķiem", kā to formulēja Jūlijs Lācis, noņemto Savienības namu? Kā būs ar patstāvīgu un brīvu Baznīcas darbu apstākļos, kad naidīga ideoloģija to nolēmusi iznīcībai?

Atbilde tiek saņemta jau 1945. gada janvārī, kad apcietina mācītāju A. Rēdlihu. Turpmākā K. Lācekļa rīcība liecina, ka šajā tik dramatisku pārmaiņu laikā Dieva darba dēļ, kā arī lai parādītu nepakļāvīgas un nelokāmas stājas paraugu, viņš bija nolēmis pats sevi upurēt. Drīz pienāca laiks, kad darīt neiespējamo kļuva par ikdienišķu nodarbošanos. Latvijas baptistu vēsturē šī bija vēl neredzēta un nepiedzīvoti smaga situācija. 1945. gadā no 9.—22. aprīlim Rīgā uzturējās VEKBS ģenerālsekretārs Aleksandrs Karevs un padomes loceklis Nikolajs Levindanto, lai pārliecinātu LBDS pašlikvidēties un brīvprātīgi pakļauties Maskavas direktīvām. Ja Igaunijā šī mērķa sasniegšanai pietika ar dažām dienām, tad latvieši pretojās divas nedēļas.

21. aprīlī Pagaidu padome sasauca kongresu un bija spiesta pieņemt lēmumu par iestāšanos VEKBS. Par zināmu panākumu jāuzskata fakts, ka vienlaicīgi ar lēmuma par LBDS patstāvības izbeigšanu K. Lāceklis tomēr varēja tikt ievēlēts un augustā VEKBS konferencē apstiprināts par bīskapu. Turpmākais Latvijas ticīgo liktenis tika izlemts Maskavā. Tur apstiprināja LBDS "brīvprātīgo" pievienošanos VEKBS un nozīmēja N. Levindanto par pārraugu Baltijas republikās.

Aleksandrs Karevs (pa labi), tulko Josifs Čekalovs

Lai salauztu Latvijas baptistu vadības patstāvības centienus, sākot no 14. oktobra, vēl divas nedēļas Rīgā uzturējās VEKBS priekšsēdētāja vietnieks Mihails Orlovs un jau pieminētais A. Karevs. Asā un agresīvā formā tika prasīta pakļaušanās VEKBS. 24. oktobrī ieradās arī Maskavas "ieliktenis" N. Levindanto, un ar viņa pastāvīgo klātbūtni sākās īsais un ļoti saspringtais divvaldības laiks. Bīskaps K. Lāceklis visus svarīgākos jautājumus un problēmas centās risināt bez uzspiestā priekšnieka un pārrauga līdzdalības. No Maskavas pienāca ne tikai sīki norādījumi par turpmākās darbības ierobežojumiem. Tika pieprasīta arī detalizēta, uz statistiskiem datiem balstīta, atskaite par situāciju kopumā un atsevišķi katrā draudzē.

LBDS vēstures arhīvā ir atrodama N. Levindanto 1946. gada februārī rakstīta atskaite reliģisko kultu lietu pilnvarotajam Latvijas PSR Voldemāram Šeškenam, kuras saturs aizpilda deviņas mašīnraksta lappuses. Tulkotu no krievu valodas, šeit sniegsim tikai pēdējo — desmito — šīs atskaites nodaļu, kas uzskatāmi raksturo "pārrauga" lomu turpmākajā notikumu attīstībā K. Lācekļa liktenī.

(..) X. Savstarpējās attiecības ar vecāko presbiteru (bīskapu) un pārējiem mūsu brālības LPSR darbiniekiem.

Savstarpējās attiecības ar bīskapu Lācekli jau ar pirmajām dienām, kopš esmu ieradies Rīgā, veidojas nelabvēlīgas. Viņš nevēlas mani iepazīstināt ar situāciju, atsevišķi apspriežas ar mācītājiem, ir neuzmanīgs pret maniem lūgumiem dot izziņas un statistiskos materiālus. Piemēram, finansu atskaiti par 1945. gadu pieprasīju jau 1945. gada 5. XI, bet tikai pēc atkārtotiem lūgumiem

1946. gada 7. I saņēmu. Auksta pieklājība un vēss aprēķins apvienojas ar nepārprotamu vēlēšanos visā savā darbībā manu klātbūtni ignorēt. Jautājumos, kas nav saskaņoti ar mani, viņš tieši vērsās pie varas orgāniem, tāpat, pat neinformējot mani un neko nesaskaņojot, izvirza darbiniekus. Biju spiests brāļa Rīsa klātbūtnē ar viņu izvest nopietnas pārrunas. Lāceklim joprojām nav skaidra mana kā pilnvarotā loma, kaut gan jaunos apstākļus jūs viņam izskaidrojāt.

1) Brālis Lāceklis kā vecākais presbiters viens pats jūtas atbildīgs par Latvijas baptistu lietām.
2) Visa jūsu korespondence tiek nosūtīta viņam.
3) Saraksti ar jums vecākais presbiters veic tieši.
4) Mācītāju anketas sakarā ar jūsu janvāra vēstuli viņš vizē viens.
5) Pilnvarotā un vecākā presbitera (N. Levindanto lietotais bīskapa amata apzīmējums) pienākumi pēc abām dotajām instrukcijām sakrīt, un tāpēc pilnvarotajam neklājas dublēt vecākā presbitera darbu.
6) Vecākā presbitera darbība bez pilnvarotā ir ilgusi 1,5 gadus. Attiecības ar vietējām varas iestādēm ir samērā labas, reģistrācija notiek bez pilnvarotā palīdzības utt.

Latvijas Evaņģēliski kristīgo baptistu brālība ir visvarenākā kustība Baltijā. Viņiem ir daudzi darbinieki ar Semināra izglītību, daudzi ne reizi vien bijuši ārzemēs. No ārzemēm uz Latviju ir braukuši Dr. Rašbruks, Luiss u. c. Mana palīdzība viņiem nav vajadzīga. Lietuvas Evaņģēliski kristīgo baptistu brālība ir vāja, tai ļoti nepieciešami darbinieki. Tur vajadzīgs mans darbs un palīdzība.

Bīskaps Lāceklis savās uzrunās garīgo darbinieku sapulcēs cenšas sevi parādīt kā tradīciju un agrāko Latvijas baptistu garīgo darba principu aizstāvi, ar skaidru tieksmi pretstatīt sevi VEKBP un tās pilnvarotajam. Sakarā ar šo viņa taktiku rajonu presbiteru sanāksmēs atkārtoti J. Rīsa klātbūtnē izvedu ar viņu nopietnas pārrunas. Lūdzu Lācekli ņemt vērā un noteikti turēties pie mūsu savienības struktūras un presbiteru darbības shēmas. Brāļa Lācekļa nostājas dēļ mūsu saruna ieguva vētrainu rakstu un beidzās ar lūgšanu un, kā izteicās Lāceklis, krievisku saskūpstīšanos.

Nikolajs Levindanto (1896 — 1966)

Brāļi Rīss, Bāce, Korps cenšas mani saprast, un ar viņiem attiecības ir gluži labas, īpaši ar brāli Rīsu, kurš mani iepriecina. Brālis Korps pārējo mācītāju vidū izceļas ar savām garīgajām īpašībām, spējām un sagatavotību. Bez šaubām, ka viņš arī varētu būt vispiemērotākā kandidatūra kalpošanai par vecāko

presbiteru (bīskapu) LPSR. Par brāli Korpu kā kandidātu uz vecākā presbitera amatu runāju pārdomu kārtībā un nelieku šo jautājumu uz dienas kārtības.

Lai Dievs palīdz mums rīkoties saprātīgi.

1946. gada 8. II

Interesanti vēl atzīmēt, ka ļoti negatīvi raksturots K. Lāceklis, bet J. Rīss šeit minēts kā brālis, kas "mani iepriecina". Savas atskaites citā nodaļā Levindanto ziņo arī par kādu privātu sarunu ar J. Rīsu attiecībā uz aizliegumu kristīt personas jaunākas par 18 gadiem. Brālis Rīss esot teicis, ka kristības piederot pie mūsu ticības pārliecības izteikti garīgiem jautājumiem un viņam pilnīgi neesot skaidrs brāļa Kareva izteikums, it kā VEKB pati nolēmusi tā rīkoties. "Mēs, latvieši, agrāk ilgstoši bijām zem vācu jūga, dzīvojām arī zem krievu valdīšanas un esam iemācījušies saklausīt nepateikto," viņš piebilda.

Vēl īss izvilkums no atskaites: "Brālis Lāceklis sarunās ar mani nepieskārās šim jautājumam. Taču rajona presbiteru sanāksmē, kad tika apspriests jautājums par svētdienas skolu un māsu sapulču izbeigšanu, un atmosfēra jau tā bija sakarsusi, viņš negaidīti nolasīja izvilkumu no VEKB vadības vēstules, kas skāra šo kristību jautājumu un visnepārprotamākā veidā pielēja eļļu ugunī. No visām pusēm tūlīt atskanēja satrauktas replikas. Brālis Korps teica, ka, kamēr nav rakstisku varas iestāžu rīkojumu sakarā ar visiem minētajiem jautājumiem, ticīgajiem rodas priekšstats, ka aizliegumi nāk nevis no varas iestādēm, bet no VEKB. Brālis Rīss arī zaudēja savaldību, satraukti paziņodams: "Maskavas brāļi rīkojas nekristīgi, ja aizliedz kristīt jaunākus par 18 gadiem. Tas ir skaidri jāpasaka." Brālis Lāceklis teica, ka, viņam un brālim Rīsam esot Maskavā pieņemšanā pie biedra Poļanska, pēdējais esot ierosinājis visos apgrūtinošajos jautājumos griezties pie viņa, un mēs varam tagad to darīt. Klātesošie atbalstīja šo priekšlikumu un nolēma lūgt visu rajonu presbiterus parakstīt šo iesniegumu. Diemžēl nav zināms, vai izdevās šo nodomu īstenot."

Bīskaps K. Lāceklis neilgi pēc šīs ļoti izsmeļošās atskaites tika arestēts. Jautājums par nevēlama vecākā presbitera nomainīšanu ar citu viegli un vienkārši, ar staļinisku metožu palīdzību, tika atrisināts. Bīskaps P. Egle, atceroties šo laiku, savā autobiogrāfijā rakstīja:

"Mūs Padomju vara tikai aplaupīja. Man liekas, ka mūsu bīskapa Lācekļa atcelšana un izsūtīšana notika ciešā sakarā ar viņa pretošanos Savienības nama atdošanas jautājumā un vēl citās piespiedu akcijās. Mēs vēl ilgi nevarējām iemācīties saprast, ka tā vairs nevar rīkoties kā varējām. Šai ziņā Levindanto un citiem Maskavas brāļiem nebija viegli. Bet viņi centās, un mēs visumā bijām slikti skolnieki."

LBDS Savienības nams Rīgā, Lāčplēša ielā 37

Lai mēs, šodienas kristieši, spētu kaut daļēji iztēloties, cik mīļš un dārgs Latvijas baptistu saimei bija Savienības nams, pāršķirsim vēstures lappuses vēl mazliet atpakaļ. Ir 1932. gada 31. jūlija pēcpusdiena — LBDS jaunceļamā nama iesvētīšanas svētki. Žurnālā "Kristīgā Balss" uzzinām, ka svētkus atklāja A. Mēters, ievadam pamatā ņemdams Dāvida 118. dziesmas 25. panta vārdus: "Ak, Kungs, palīdzi! Ak, Kungs, lai labi izdodas!" LBDS prezidents A. Mēters vēl uzsver: "Materiālā ziņā nams tikai prasīs, bet nekā nedos. Tas kalpos garīgām vajadzībām, Dieva Valstības darbam. Šai namā novietotās iestādes nesīs zemei svētību. Dievišķa gaisma plūdīs no šai namā novietotā semināra, apgādes, citām iestādēm, no darba, ko darīs šai namā."

Lasām tālāk: "Brālis Rimbenieks būvkomitejas vārdā ziņo, ka, pretēji agrākās varas spaidiem un nelabvēlībai baptistu darbam, Latvijas valdības pārstāvis, tāpat Rīgas pilsēta skatās ar simpātijām uz šo ieceri. Nolasa iekšlietu ministra un Rīgas pilsētas galvas biedra sveicinājumus un laba novēlējumus.

Godbijībā un cieņā pret Dzimteni klātesošie vienojās tautas lūgšanā — himnā. Tad pamatos novietoja kastīti, kurā ielikta Bībele, mūsu Dziesmu grāmata, Latvijas baptistu vēstures grāmata, jaunākie apgādes izdevumi, laikraksti un sevišķs piemiņas akts, kuru nolasa klātesošiem un kuru parakstījuši Dr. J. A. Freijs, A. Mēters, Dr. Franklins, Dr. Luiss, iekšlietu ministrs J. Kauliņš, Rīgas pilsētas galvas biedrs Sadovskis, Latvijas baptistu draudžu savienības padomes un būvkomitejas locekļi."

Pateicoties daudzu jo daudzu brāļu un māsu pašaizliedzībai, arī ārzemju draugu ziedojumiem, ar Dieva svētību pēc dažiem gadiem

Savienības nams bija uzcelts. Tur varēja sākties, arī sākās, bet ilgi neturpinājās, ļoti aktīvs un ražens Dieva Valstības darbs. Kā par to varējām lasīt iepriekš, komunisma smagā ēna pār šo namu nogūlās jau 1940. gadā. Tad nāca laiks, kad atkal modās cerības, bet ar Sarkanās armijas otrreizēju ienākšanu cerību vairs nebija. Vai tiešām nebija? Liekas, ka bīskaps K. Lāceklis tā nedomāja vai arī vienkārši nespēja, negribēja tā domāt. Dokumenti, kas glabājas LBDS arhīvā, apliecina, ka viņš šajā bezcerīgajā situācijā ne vien uzdrošinājās cerēt, bet saskaņā ar cerību arī rīkojās.

DIEVA NAMS VAI TEĀTRIS?

Teātris, nu, protams, ka teātris, ja jau reiz padomju vara tā ir nolēmusi. Pretēji tam, K. Lāceklis bija pārliecināts, ka pāri tam, daudz Augstāka vara tā nav lēmusi. 1945. gada 24. jūlijā saņēmis paziņojumu, ka jau līdz 31. jūlijam Savienības nams jāatstāj, viņš raksta iesniegumu uz Mākslas lietu pārvaldi un konkrēti pamato, cik un kādas telpas draudžu vajadzībām ir aizņemtas. Apelējot pie taisnīguma un godaprāta, ar iesniegumiem viņš griezās arī pie TKP priekšsēdētāja Viļa Lāča.

Nr. 223 Rīgā, 25. jūlijā 1945. gadā.

Mākslas lietu pārvaldei pie Latvijas PGR TKP,
priekšniekam b. Rokpelnim

Latvijas PSR Ev. Kristīgo un Baptistu draudžu pārvaldes vajadzībām Lāčplēša ielā 37 ir aizņemtas un ir nepieciešamas šāda apmēra telpas vienkopus:

6. dzīvoklī — 3 istabas — bīskapa kanceleja.

1. dzīvoklī — 2 istabas — dzīvo saimniece Nazarova Anna, kura pārzina arī veikalu, kas atrodas pie šī dzīvokļa, un arī pagraba telpas noliktavai, kur atrodas baznīcu grāmatnīca ar kulta grāmatām un Sv. vakarēdiena vīnu.

3. dzīvoklī — 4 istabas — piešķirtas kā bīskapa dzīvoklis.

7. dzīvoklī — 2 atsevišķas istabas — vienu apdzīvo kancelejas apkopēja, Žanete Krūma, otra ir viesu — mācītāju istaba, un lūgšanu un sinodes telpas ar 50 sēdvietām.

9. dzīvoklī — 3 istabas — bīskapa vīkarmācītāja Alfreda Tregara, pašlaik dzīvokli aizņem sveša persona.

Garīgā Semināra vajadzībām bija nodotas šādas telpas :

2. dzīvoklī — 5 istabas direktora lietošanā — pašreiz ir arī direktora lietošanā,

1 istaba — klases telpa,

1 istaba — bibliotekārei,

1 istaba — skolotāja istaba.

10. dzīvoklī — 10 istabas — atsevišķi Semināra vajadzībām, pašreiz aizņem Jaunatnes teātra birojs.

4. dzīvoklī — 5 istabas — skolotāja dzīvoklis, pašreiz apdzīvo skolotājs un mācītājs K. Sātiks.

Latvijas PSR Ev. kristīgo — baptistu draudžu
bīskaps K. Lāceklis

Nr. 226 Rīgā, 27. jūlijā 1945. gadā.

Aug. god. Tautas Komisāru Padomes Priekšsēdim
b. V. Lācim

Latvijas PSR Ev. Kristīgo un Baptistu draudžu Bīskaps un Pārvalde izsaka Jums, augsti godājamam Tautas Komisāru Padomes Priekšsēdim un Valdībai, visdziļāko pateicību par Jūsu laipno gādību par mūsu draudžu baznīcām.

Pateicoties Padomju Latvijas Valdībai un Reliģijas kultu lietu Padomes Pilnvarniekam b. Šeškenam, mēs esam tagad atguvuši mūsu baznīcas, kuras vācu okupācijas vara bija mums atņēmusi un izlietojusi savām vajadzībām; kā Daugavpilī, Jelgavā, Liepājā, Ventspilī un citos mūsu zemes novados mūsu dievnami kalpo atkal mūsu kulta vajadzībām.

Tagad ar prieku mūsu draudzes pieliek roku pie Valstiski — sociālā darba, atbalstot karā kritušo cīnītāju bāreņīšus, saliekot ziedojumus šim mērķim, kuri tiek iemaksāti Valsts bankā. Saprotams, šo darbu veicina Valdības lielā pretimnākšana ticīgo reliģiskām vajadzībām.

Lai atļauts būtu beidzot izsacīt arī mūsu lūgumu: Rīgā, Lāčplēša ielā 37 atrodas Latvijas PSR Ev. Kristīgo un Baptistu draudžu baznīca katedrāle ar Bīskapa sēdekli, pārvaldes telpām, garīgais Seminārs un baznīcu grāmatnīca. Š. g. 24. jūlijā saņēmām rakstu no Mākslas lietu Pārvaldes ar paziņojumu, ka uz Valdības 634. lēmuma pamata mums mūsu kopējais dievnams, kāds mums ir tikai VIENS visā Republikā, līdz ar virsvaldes telpām ir steidzoši, t. i., līdz 31. jūlijam jāatstāj. Redzēdami Valdības lielo pretim nākšanu mūsu

zemes ticīgajiem, mēs uzdrošināmies lūgt, atstāt mūsu Ev. Kristīgo un Baptistu draudžu katedrāli mūsu rīcībā.

Šo dievnamu cēluši mūsu zemes ticīgie darbaļaudis no saviem līdzekļiem, līdzdarbojoties visām 112 draudzēm. Ļoti lūdzam šo baznīcu atstāt draudzes un Bīskapa rīcībā, jāpiezīmē, ka arī 1941. gadā tā nebija nacionalizēta. Šai lūgumā izsakām visas Padomju Savienības Ev. Kristīgo un baptistu, vairāku miljonu draudzes locekļu sirsnīgāko vēlēšanos.

Paliekam gaišākā cerībā saņemt piekrītošu atbildi.
Novēlēdami Dieva svētību Jūsu atbildīgā Valsts darbā
Ev. Kristīgo un Baptistu draudžu

Bīskaps K. Lāceklis
Bīskapa vietnieks R. Bāce

Atbilde ir pavisam lakoniska —

Nr. 162/1091 Rīgā, 1945. gada 10. augustā.

Latvijas PSR Ev. kristīgo un baptistu draudžu bīskapam K. Lāceklim

Ņemot vērā sabiedrības vajadzības un telpu trūkumu Rīgā, 1945. gada 21. aprīlī Jūs un Jūsu vietnieks R. Bāce, piedaloties Maskavas pārstāvjiem b. Karevam un b. Levindanto, vienojāties ar Reliģijas kultu lietu padomes pilnvaroto Latvijas PS Republikā b. Šeškenu par vienu no draudzes rīcībā esošo namu (Lāčplēša ielā Nr. 37) nodošanu Rīgas pilsētai, ko b. Šeškens arī man oficiāli ziņoja.

Tā kā par šo jautājumu jau iepriekš ir bijusi panākta vienošanās draudzes konferencē, tad nav saprotama Jūsu vēstule, ar kuru lūdzat baznīcu atstāt draudzes rīcībā. Bez minētā nama draudzei paliek vēl 6 baznīcas, bez tam pašreiz Rīgas pilsētas izpildkomiteja remontē ēku Vīlandes ielā Nr. 9, kur Jūsu draudzes centrs atradās arī 1940./1941. gadā. Remonts tiks nobeigts vistuvākā laikā.

Sakarā ar minēto paliek spēkā Latvijas PSR Tautas Komisāru Padomes š. g. 11. jūlija lēmums Nr. 634 par nama Lāčplēša ielā Nr. 37 nodošanu Jaunatnes teātrim.

Latvijas PSR Tautas komisāru padomes
priekšsēdētājs V. Lācis

Un tomēr K. Lāceklis nepadodas un, ņemot talkā visus iespējamos argumentus, raksta vēlreiz.

Nr. 264 Rīgā 1945. gada 14. augustā

Aug. god. Latvijas tautas Komisāru Padomes Priekšsēdētājam V. Lācim

Atbildot uz Jūsu š. g. 10. augusta Nr. 162/1091 rakstu, pagodināmies paskaidrot, ka, izprazdama sabiedrības vajadzības un telpu trūkumu Rīgā, Ev. Kristīgo un Baptistu saime, nesdama vislielākos upurus, ir nodevusi Rīgas pilsētas rīcībā Latvijas baptistu draudžu 1939. g. kopēji celto un moderni iekārtoto 4 stāvu lielo draudzes namu Mārupes ielā 16, kur pašreiz mitinās pilsētas 27. pamatskola. Pārrunās ar Reliģijas kultu lietu padomes pilnvaroto b. Šeškenu attiecībā uz jautājumu, vai nebūtu mums iespējams arī vēl vienu mūsu baznīcu nodot pilsētas rīcībā, labprātīgi vienojāmies nodot Ciānas baznīcu Vīlandes ielā 9, kaut gan tur novietotas divas draudzes: Ciānas draudze un Betlēmes draudze.

To darot, neesam gaidījuši, lai Valdība mums par to teiktu atzinīgus vārdus, kaut gan it sevišķi draudzes nams Mārupes ielā 14 ir celts par mūsu draudzes locekļu — strādnieku sūri grūti pelnītām artavām, bet esam to darījuši ar apziņu, ka pakalpojam Valstij klātbūdamā spiedošā vajadzībā. Jāpaskaidro, mūsu Rīgas 7 baznīcās ir novietotas 10 draudzes, divas draudzes, baznīcu trūkumu dēļ, vienmēr mitinās īrētās, nepiemērotās telpās. Ja nu tagad ir runa par visu mūsu draudžu svētumu — mūsu katedrāli, tad gan mēs uzdrīkstamies vēlreiz griezties pie Jums ar pazemīgu lūgumu un skaidri apliecinātiem paskaidrojumiem:

Nekad, ne es, ne mans vietnieks R. Bāce neesam devuši piekrišanu mūsu Savienības centra baznīcu nodot brīvprātīgi, lai to pārvērstu par teātri. Dievs, pasargi! Ko tad atbildētu mūsu zemes tūkstošiem ticīgajiem, kuri kopīgi cēluši šo baznīcu? Un ko teiktu tad par mums visas pasaules daudzmiljonu baptistu brālība, kuras galvenie vadoņi viesojušies šinī svētnīcā, kā Dr. G. *Truets*, Dr. J. H. *Rushbrooks*, Dr. *V. O. Lewis* un citi.

Patiesības labad jāpaskaidro, ka tas ir pilnīgs pārpratums no b. Šeškena puses, ja viņš Jums ziņojis, ka mēs it kā 21. aprīlī būtu vienojušies par labprātīgu mūsu katedrāles nodošanu Jaunatnes teātrim. Jāaizrāda, ka 21. aprīlī nemaz neesam bijuši pie b. Šeškena un Jūsu rakstā minētā četru vīru sastāvā nekad neesam kopīgi šo jautājumu apsprieduši. Esam gan pastrīpojuši sarunās ar b. Šeškenu, ka, ja gadījumā Valdība noraidītu mūsu pretimnākšanu pilsētas vajadzībām un nevēlētos pārņemt savā rīcībā draudzes namu Mārupes ielā 16 un Ciānas baznīcu Vīlandes ielā 9 un arī noraidītu mūsu lūgumu, kuras jau sākot ar š. g. 9. maiju

iesniedzām Valdībai caur b. Šeškenu, un tomēr nolemtu, ka mums mūsu Savienības katedrāle ir jāatdod Jaunatnes teātrim, tad, saprotams, Valdības lēmumam gribam paklausīt. Bet, raugoties uz to, ka mūsu Republikas Valdība un Partija visā mūsu zemē atdod baznīcas draudžu lietošanā, nevaram ticēt, ka Valdība gribētu atņemt tieši mūsu katedrāli.

Vai draudzes konference būtu lēmusi brīvprātīgi nodot savu baznīcu, kā to Jūs minat savā rakstā? Semināra draudzes 1945. gada 13. maija lēmums ir: "Uzdodam Semināra draudzes padomei pielikt visas pūles, lai Semināra draudzes baznīca paliktu Semināra draudzei arī turpmāk. Ņemot vērā —

a) ka Ev. kristīgie un baptisti jau nesuši lielus upurus, varbūt pat lielākus nekā citas konfesijas šinī jautājumā, nododot telpu trūkuma dēļ draudzes namu Mārupes ielā 16 un Ciānas baznīcu Vilandes ielā 9,

b) ka nekad nevienā sarunā vai apspriedē neesam piekrituši nodot teātrim mūsu Savienības katedrāli Lāčplēša ielā 37,

mēs vēlreiz visu Ev. Kristīgo un Baptistu draudžu vārdā ļoti sirsnīgi un pazemīgi lūdzam atstāt Semināra draudzei un Ev. Kristīgo un Baptistu draudžu pārvaldei viņas galveno dievnamu.

Pilnā cerībā, ka mūsu dibinātie paskaidrojumi tiks ņemti vērā, sagaidām Valdības labvēlīgu atbildi.

Latvijas PSR Ev. Kristīgo un Baptistu draudžu bīskaps K. Lāceklis
Latvijas PSR Ev. Kristīgo un Baptistu draudžu bīskapa vietnieks R. Bāce

Izlasot gan bīskapa K. Lācekļa ļoti skaidri un visos iespējamos veidos argumentētos lūgumus, neatņemt kristiešiem pašu dārgāko, viņu pašu celto un ļoti vajadzīgo namu, kā arī valdības vadītāja V. Lāča strupi noraidošo atbildi, kļūst skaidrs, ka šajā un daudzos citos gadījumos nekādas nozīmes vairs nebūs draudzes padomes, mācītāja, arī bīskapa domām vai lēmumiem. Maskavas pilnvarotie visos svarīgākajos jautājumos, pat bez iepriekšējas apspriešanās, turpmāk jutīsies pilnvaroti arī viņu vārdā pieņemt lēmumus un izteikt ierosinājumus, kas nevis veicina, bet drīzāk noposta jau agrāk sasniegtos garīgā darba rezultātus.

Mazliet vēlāk — 17. augustā K. Lāceklis, laikam gan paļaudamies vienīgi uz brīnumu, Savienības nama lietā lūdz palīdzēt to pašu b. Šeškenu, uz kuru atsaucoties, no V. Lāča pienāca negatīva atbilde.

Nr. 266 Rīgā, 17. augustā 1945. gadā

Reliģijas kultu lietu Padome pie PSRS TKP Pilnvarotajam Latvijas PS Republikā V. U. Šeškenam

Š. g. 13. augustā saņēmām šeit klātpielikto rakstu no Latvijas PSR Tautas Komisāru Padomes priekšsēdētāja. Tai pašā dienā Jaunatnes Teātris gribēja, lai mēs jau visu mūsu baznīcas ēku nododam viņu ziņā un mēģināja to panākt stingri uzstājoties. Sapratām par vajadzīgu vēlreiz pasacīt Valdībai lietas apstākļus, kā tas redzams no mūsu klātpieliktā raksta.

Gribētu arī Jūs lūgt, varbūt ka varat šai mūsu sāpīgā jautājumā palīdzēt, aizstāvot Valdības priekšā mūsu lūgumu. Vienmēr esam varējuši balstīties uz Jūsu laipno gādību par mūsu baznīcām un šinī jautājumā Jūs vislabāk ziniet mūsu nostāju sākot ar pirmajām sarunām šinī lietā, ka esam gatavi bijuši nodot Valdības rīcībā citu baznīcu, bet gan visu laiku esam lūguši atstāt mūsu katedrāli. Lūdzam mums šinī lietā neatteikties palīdzēt.

Sakarā ar konferenci Maskavā nokārtojām tā, ka turpu gatavojās braukt trīs delegāti:

1) Latgales virsmācītājs J. Papeļuks,
2) sludinātājs A. Petrovs,
3) Andrejenko.

Šmits ar saviem 80 gadiem nejutās tik stiprs, lai varētu doties tik tālā ceļā, un tāpēc atlūdzās.

Bāce pašreiz ārstējas un nevar braukt.

Par sevi nokārtoju tā, ka neatliekamu pienākumu dēļ, sakarā ar Kurzemes draudžu sakārtošanu, es braukšu ar pilnīgu ziņojumu uz Maskavu š. g. 10. oktobrī.

Mūsu pārstāvis, kurš 13. augustā atgriezās no Maskavas, tur būdams kā Vissavienības Ev. Kristīgo un Baptistu draudžu viesis, par šiem jautājumiem ir runājis ar mūsu vadību.

Izsaku pateicību par Jūsu gādību, mūsu pārstāvjiem nokārtojot braukšanas atļaujas.

Latvijas PSR Ev. kristīgo un baptistu draudžu bīskaps K. Lāceklis

Kā attīstījās turpmākie notikumi sakarā ar nepakļāvīgā bīskapa pretošanos, varam uzzināt no K. Lācekļa pēdējā iesnieguma b. Šeškenam:

"Šī gada 4. martā saņēmām no Jaunatnes teātra kvītis par dzīvokļu īres maksām sākot ar 1945. gada 15. jūliju, ar nomaksas termiņu līdz šā gada 10. martam, tātad par 7,5 mēnešiem.

Tai sakarā paskaidroju: baznīcas, kā arī tur atrodošos mācītāju dzīvokļus valdība dod bezmaksas lietošanā. Lāčplēša ielā 37 namā

līdz 1945. gada oktobrim atradās Semināra draudze. Ņemot vērā šo faktu, tātad nams bija baznīca. Latvijas PSR tautas komisāru pad. priekšsēdētāja vēstulē 10. augustā 1945. gada Nr. 12/1091 mums tika paziņots, ka baznīca Vīlandes ielā Nr. 9 pilnībā tiek nodota mūsu rīcībā, lai tur izvietotos draudze un mācītāji. Šī nama nodošana joprojām nav notikusi. B. Rokpeļņa 1945. gada 24. jūlijā rakstītajā vēstulē Nr. 747/10 tika paziņots, ka ir sastādīta komisija 3 cilvēku sastāvā, kas kārtos minētā nama nodošanu mums. Komisija līdz šai dienai nav rādījusies, un nama nodošana nav notikusi. Tā kā Semināra draudze līdz 1945. gada oktobrim atradās savā baznīcā Lāčplēša ielā Nr. 37 un, ņemot vērā, ka visu laiku tika vestas sarunas ar valdības iestādēm, tad draudze, respektīvi draudžu pārvalde bija pilntiesīga mājas Lāčplēša ielā 37 saimniece un no tā izriet, ka Jaunatnes teātris no aprīļa līdz 1945. gada oktobrim bija aizņemto telpu īrnieks. Par šiem 7 mēnešiem pieprasām samaksu 6 750 rubļu. Teātris bija aizņēmis apakšējās telpas un visu 5. stāvu. Arī Mājas grāmata bija mūsu rīcībā līdz novembrim, un visas pierakstīšanas un izrakstīšanas notika mūsu kancelejā. Kā mājas saimnieki visus saimnieciskos izdevumus kārtojām mēs. Piemēram, par ūdeni — 1 160,70, arī sētnieka A. Vilka algu, mājas pārvaldnieka A. Buivida u. c. izdevumus apmaksājām mēs. Paskaidrojam, ka 6. dzīvoklis ir kanceleja, 7. dzīvoklis — mācītāju sanāksmju zāle un 15. dzīvoklis — baznīcas piederumu noliktava un tiek lietotas vienīgi kulta vajadzībām. Ņemot to vērā, lūdzam valdību minētās telpas pilnīgi atbrīvot no īres maksas, atstājot tikai izdevumus par apkuri un telpu kārtībā uzturēšanu. Bez tam atgādinām, ka Jaunatnes teātra bezmaksas lietošanā visu šo laiku atradās liela daļa draudzes īpašuma: piemēram, 100 krēsli, soli, galdi, seifs, grīdsega u. c. Lūdzam šo inventāru atgriezt draudzei.

Tā kā no mums īres un citi maksājumi tiek prasīti par vairākiem mēnešiem uzreiz un tas nenotiek mūsu vainas dēļ, jo šie maksājumi savlaicīgi no mums netika prasīti, tad lūdzam atļauju nenomaksātās summas maksāt pakāpeniski."

Zīmīgi, ka šī vēstule ir rakstīta 11. martā, bet jau 29. martā K. Lācekli apcietina. Tomēr turpināsim vēl ar dokumentu palīdzību pētīt šo liktenīgo Savienības nama lietu.

2. martā, tātad vēl pirms K. Lācekļa vēstules saņemšanas, b. Šeškens savukārt raksta Rīgas pils. KP CK sekretāram b. Novikovam:

"1945. gada aprīlī, pēc vienošanās ar VEKB, pēdējie brīvprātīgi vienojās atdot savu katedrāli Rīgā Lāčplēša ielā Nr. 37. Kā kompensāciju Rīgas izpildkomitejai vajadzēja piešķirt šai namā mītošajiem garīdzniekiem citas telpas. Drīz pēc tam šajā namā ievācās Jaunatnes teātris un uzsāka sagatavošanās darbu teātra atvēršanai. Līdz 1945. g. oktobrim nevienam garīdzniekam cita

dzīvojamā platība netika ierādīta un viņi bija pakļauti izlikšanas draudiem.

Tad baptistu vadība ieradās Maskavā PSRS Reliģijas kultu lietu padomē, un tur lūdza izskatīt šī nama atgūšanas iespēju. Padome atsūtīja uz Rīgu savu pārstāvi b. Pugo, kurš iepazinās ar apstākļiem uz vietas. Tika panākta vienošanās, ka ēkas kreisais spārns paliek baptistiem, bez tam, lai izmitinātu no šī nama pārējos tur dzīvojošos baptistus, jāatbrīvo telpas pie Ciānas baznīcas Vīlandes ielā Nr. 9, kuras aizņēmušas privātpersonas. Šo lēmumu sankcionēja b. V. Lācis. Līdz šim neviens dzīvoklis tur nav atbrīvots, un šis jautājums joprojām nav zaudējis savu asumu. VEKB pilnvarotais Baltijā N. Levindanto, ***kurš viens no pirmajiem ierosināja jautājumu par šīs baznīcas atdošanu pilsētai***, līdz pat šim laikam ar savu ģimeni ir bez dzīvokļa. Par to jau bija pieprasījums no PSRS Reliģijas kultu lietu pārvaldes. Starptautiskās Baptistu izpildkomitejas padomes loceklis Rīss sēž uz čemodāniem un spiests uzklausīt izlikšanas draudus. Par sīkākām lietām nerunāšu. Viss minētais rada baptistu vidē sasprindzinātu atmosfēru. Nepieciešams steidzami atrisināt šo lietu. Domāju, ka vienīgā izeja ir uzdot kādam no atbildīgajiem izpildkomitejas darbiniekiem ķerties klāt un iespējami ātri to nokārtot."

Tomēr joprojām šīs lietas kārtošana nekustas no vietas, kaut arī nevēlamā persona — K. Lāceklis ir apcietināts. 4. jūnijā pats N. Levindanto ziņo savam priekšniekam b. Šeškenam, ka gandrīz visas jau K. Lācekļa vēstulē minētās problēmas nav atrisinātas. Joprojām namā dzīvojošie baptistu darbinieki ir teātra administrācijas patvaļas varā. Viņš arī atgādina, ka lēmums par Vīlandes ielas Nr. 9 baznīcu baptistiem jau veselu gadu ir zināms, un tā neizpilde grauj atbilstošu padomju iestāžu autoritāti. Levindanto nobeidz ar to, ka viņš ļoti lūdz atbalstīt ātrāku un galīgu jautājuma par nama nodošanu vienai vai otrai pusei atrisināšanu.

28. jūnijā seko vēl viena vēstule, kurā tiek ziņots, ka Jaunatnes teātra administrācija, lai īstenotu savas tiesības, lietu par visu nama iemītnieku — arī baptistu izlikšanu, ir nodevusi tiesai.

Levindanto noslēdz savu ziņojumu sekojoši:

"Nav baptistu vaina —

1. Ka dzīvokļu daļa nerod iespēju izpildīt valdības rīkojumu vesela gada laikā;

2. Ka ir vesela rinda ar Lāčplēša ielas nama Nr. 37 nodošanu saistītu, sākot ar 1945. gada jūniju, joprojām neatrisinātu jautājumu.

Un vēl — šīs lietas izskatīšana tiesā paceltu jautājumu par visas ēkas nodošanu teātrim, kas ir galēji nevēlami. Teātra vadības periodiski izraisītie konflikti tikai apliecina, ka būtu nepieciešams

drīzumā juridiski noformēt baptistu klātbūtni šajā namā, lai beidzot pieliktu punktu visiem jau sen apnikušajā lietā. Lūdzu Jūsu atbalstu."

Kā tad nu tā — Levindanto ierosināja šo namu atņemt baptistiem un nu lūdz, lai juridiski nostiprina viņu klātbūtni. Atbilde uz šo mīklaino jautājumu izrādās vienkārša un ļoti prozaiska.

1946. gada19. septembrī Šeškens raksta ļoti lakoniska satura ziņojumu savam Maskavas priekšniekam — Reliģijas kulta lietu padomes pie PSRS priekšsēdētājam Poļanskim:

"VEKBP pilnvarotais Baltijā N. Levindanto ir pārcēlies uz dzīvi viņam piešķirtajā dzīvoklī Lāčplēša ielā Nr. 37, un viņam nekādu pretenziju vairs nav."

Zīmīgi, ka, acīmredzot, nu jau kā mazsvarīgs, ne ar vārdu te netiek pieminēts pārējo iemītnieku un draudzes turpmākais liktenis. Kā zināms, tad Semināra draudze, nesaņēmusi solīto Vīlandes ielas dievnamu, bija spiesta pievienoties Āgenskalna draudzei. Kādu laiku Jaunatnes teātra pārņemtajā ēkā, darbu traucējošos apstākļos, vēl darbojās Bīskapa kanceleja. Tomēr jau 1953. gada 2. ceturkšņa ziņojumā Poļanskim Šeškena pēctecis amatā Restbergs raksta:

"Sakarā ar to, ka Bīskapa kanceleja atrodas vienā ēkā ar Jaunatnes teātri un, ņemot vērā direktīvus valdības norīkojumus, ka gan šīs, gan citas iestāžu ēkas jāatbrīvo no nepiederošiem, tika nolemts pārcelt bīskapa kanceleju uz Mateja baznīcu." Atceroties šo laiku, vēlākais bīskaps P. Egle saka zīmīgus vārdus: "Padomju vara mūs tikai aplaupīja."

Šīs laupīšanas rezultātā Latvijas baptisti zaudēja ne tikai dievnamu. Atcerēsimies, ka šeit bija arī kristīgās izglītības un kultūras centrs, izdevniecība, grāmatu veikals, draudžu kanceleja un mācītāju dzīvokļi. Nerunājot nemaz par turpmākās attīstības un izaugsmes iespēju, zaudējot savu katedrāli, neizbēgami uzmācās jautājums: vai tiešām tas pats notiks ar visiem dievnamiem, vai draudžu legālā darbība, mazliet agrāk vai vēlāk, bet nenovēršami, tiks varmācīgi pārtraukta? Ja jau varēja arestēt garīgo vadītāju bīskapu tikai tāpēc, ka, kā to varam lasīt 1942. gada 27. augusta ierakstā dienasgrāmatā:

"Skaidri man atklājās, ka dziļāk un noteiktāk nekā līdz šim manas dzīves un darba vadmotīvam jābūt — Visu Dievam par godu!" (1. Kor. 10,31)

Kā būs turpmāk? Vai Kārļa Lācekļa pašaizliedzībai un drosmei būs arī svētība? Vai turpmākajiem bīskapiem vēl būs iespējams palikt uzticīgiem visaugstākajiem ideāliem? Vai varas orgāni vispār pieļaus pret savu ideoloģiju noskaņotu, garīga spēka vadītu, vīru izvirzīšanu?

VALSTS DROŠĪBAS KOMITEJĀ

Lai atbildētu uz šiem jautājumiem, atcerēsimies, ka pāri visai plašajai PSRS smalkus tīklus bija noaudusi kāda, visu redzoša, visu dzirdoša un visur klātesoša iestāde — VDK. Lai izpelnītos šīs iestādes nosodījumu un sodu, daudzos gadījumos nevajadzēja neko vairāk, pietika ar "nepareizu" domāšanu un "citādiem" uzskatiem. Padomju Savienībā valsts gan oficiāli skaitījās šķirta no Baznīcas, taču, kā to apliecina pieejami kļuvuši vēl nesen slepenie valsts iestāžu dokumenti, šis princips tika nepārtraukti un smagi pārkāpts. Ar iebiedējošu un represīvu metožu palīdzību tika panākta gan "brīvprātīga" pievienošanās VEKBS, gan "brīvprātīga" dievnamu atdošana, gan draudžu slēgšana, gan darbības ierobežošana. Ja nu kāds mācītājs, vai, kā to ļoti spilgti apliecina fakti saistībā ar K. Lācekli, pat bīskaps, par šādu "brīvprātīgo" nevēlējās kļūt, tad līdz ar to viņš bija kļuvis par ienaidnieku.

Kā tas notika ar K. Lācekli un kā tas garus gadu desmitus turpinājās attiecībā uz daudziem draudžu darba aktīvistiem, visspilgtāko ieskatu sniedz kriminālliet as. Attiecībā uz K. Lācekli redzam, ka par viņu ir sniegti ziņojumi un vākti pierādījumi jau sākot ar 1944. gadu. Krimināllietā Nr. 389 lasām:

"Lāceklis padomju varas atjaunošanos pēc vācu fašistisko okupantu padzīšanas sagaidīja naidīgi. Jau ar pirmajām savas darbības dienām Rīgas draudzēs viņš izrāda asu pretpadomju nostāju. Baptistu lūgšanu sapulcēs savos sprediķos viņš nodarbojas ar atklātu pretpadomju aģitāciju un ticīgos noskaņo pret padomju varu.

Aģents "Arhangeļskis" 1944. gada 22. decembrī ziņo: "..Savā baptistu lūgšanu sapulcē teiktajā sprediķī 1944. gada 4. XII Lāceklis īpaši pasvītroja, cik grūti ir apstākļi, kurus pārdzīvo baptistu draudzes. Daudzi Savienības un draudžu vadītāji un draudžu locekļi bija spiesti atstāt Dzimteni, baidoties, ka atkārtosies tas, kas notika 1941. gadā, kad padomju vara deportēja mācītājus: R. Fetleru, Gavaru, Līdaku u. c. Kopskaitā 150 cilvēkus. Mums, palikušajiem, savās lūgšanās, stipri cerot, jālūdz, lai drīz nāktu laiks, kad visi darbinieki varētu atgriezties savās vietās un mēs savu darbu Latvijā varētu turpināt, kā līdz šim to darījām."

1944. gada 11. decembrī Savienības namā kopīgā sarunā ar aģentu "Arhangeļski" un baptistu Rēdlihu (arestēts) Lāceklis teica: "..Atkal atkārtojas tas, ko mēs pārdzīvojām 1941. gadā, pat vēl sliktāk. Pie kāda zemnieka esot atnākuši 2 sarkanarmieši un prasījuši, lai viņiem atdod aitu. Kad zemnieks prasījis izpildkomitejas atļauju, viens no viņiem ar šautenes laidni iesitis pa galvu..."

K. Lāceklis ar dzīvesbiedri un dēliem Hadinu un Ziedoni

Pēc tam Rēdlihs teica: "..No Madonas apriņķa saņemtas ziņas par Sarkanās Armijas briesmīgām zvērībām, bet ilgi šī vara nevarēs tā rīkoties. Es ticu, ka tuvākā nākotnē Vācijā būs jauna valdība, ar kuru Anglija un Amerika noslēgs vienošanos un atbrīvos mūs no sarkanā terora, un atkal Latvijā būs savas saeimas valdība."

Par pretpadomju saturu Lācekļa sprediķos ziņo avots "Astra": "..Kā melni negaisa mākoņi nolaidās pār šo zemi un mēs jūtamies tik drūmi un nomākti, ka liekas, ilgi to neizturēsim. Tomēr Dievs dod iespēju pacelties savas valstības augstumos, un pēc sirsnīgas un kvēlas lūgšanas mums atkal būs spēks pārciest visus smagumus un nelaimes... Uzvarēs tikai varoņi, esi arī tu varonis! Arī Kristus lūdza. Svētīgs, kas seko Viņa paraugam. Šajā laikā īpaši svarīgi ir daudz un karsti lūgt." (1944. gada 15. XII)

Pēc aģentu "Arhangeļska" un "Odiņa" ziņām 1945. gada februārī Rīgā ieradies Lietuvas metodistu baznīcu bīskaps Kovaļčuks un sludinātājs Paņko, kuri ar K. Lācekli apsprieduši jautājumu par iespējamo Latvijas baptistu iestāšanos "Baltijas ūnijā." Šī pretstatā VEKBP Kovaļčuka organizētā ūnija apvienotu Lietuvas, Igaunijas un varbūt arī Somijas sektantus. Analoģiski priekšlikumi esot izteikti arī citu sektu mācītājiem.

1945. gada aprīlī Rīgā ieradās no VEKBP Levindanto un Karevs, kuri Latvijas sektantu vidū veica noteiktu darbu, lai panāktu viņu pievienošanos VEKB. Lāceklis, kā baptistu Savienības priekšsēdētājs, šim svarīgajam pasākumam visādos veidos pretojās un attiecīgi centās noskaņot, veicot aktīvu darbu baptistu sabiedrībā. Ieņemot Padomju Savienībai naidīgu pozīciju, K. Lāceklis centās panākt, lai Latvijas

baptisti paliktu zem Amerikas un Anglijas jurisdikcijas vai arī pievienotos metodistu bīskapa organizētajai sektantu "Baltijas ūnijai". To apstiprina sekojoši fakti:

"..11. un 12. IV 1945. gadā notika Latvijas baptistu, kopīgi ar evaņģēliskajiem kristiešiem, pārvaldes vadītāju sanāksme. Piedalījās Lāceklis, Mellums u. c. Pēc Kareva un Levindanto uzstājās Lāceklis, kurš teica, ka bez aizbraukušajiem bīskapa padomes locekļiem (runa ir par aizbēgušajiem uz Vāciju un Zviedriju baptistiem), arī bez tiem, kuri atrodas Kurzemē, nevaram izlemt jautājumu par pievienošanos VEKBP Maskavā.

Otrajā sēdē 1945. gada 12. IV Lāceklis ziņoja par priekšlikumu pievienoties "Baltijas ūnijai", tomēr neviens to neatbalstīja. Tālāk Lāceklis teica, ka agrāk Latvijas baptisti atradušies Amerikas un Anglijas pakļautībā un vadībā, un lūdza Karevam un Levindanto atļauju Latvijas baptistiem palikt Amerikas un Anglijas pakļautībā."

(No aģenta Odiņa 1945. gada 13. IV ziņojuma.)

Līdzīga satura ziņojumu 1945. gada 24. IV iesniedza arī **aģents "Arhangeļskis"**. Cita starpā minēti daži spilgti K. Lācekļa izteikumi sakarā ar uzspiesto pievienošanos:

"Darot to, mēs apkaunosim Karogu, kuru pats Dievs dāvināja brāļiem, kuru nav mūsu vidū. ..nevaram sagraut to, ko baptistu darbinieki 80 gadus cēluši. Ar šo lēmumu mēs dziļi ievainotu klāt neesošos padomes darbiniekus un visus baptistus. Tādēļ jāsasauc visu Rīgas vecāko draudžu mācītājus un arī tos, kuri darbojas provincē."

Pēc K. Lācekļa ierosinājuma galīgā lēmuma pieņemšanu atlika uz 21. aprīli. **Par tālāko 1945. gada 24. aprīlī ziņo "Arhangeļskis"**:

"..21. aprīļa sanāksmē piedalījās 47 pārstāvji. Šajā reizē Lāceklis sacīja: "Esam sapulcējušies, lai izlemtu ļoti svarīgu jautājumu, kas ieies baptistu vēsturē. Mums šodien jāizšķiras par Maskavas padomes priekšlikuma pieņemšanu un līdz ar to 1870. gadā radītā likvidēšanu, vai arī par tā noraidīšanu. Par to apspriedāmies jau vakar un šodien, visu pamatīgi apsvērām un nonācām pie secinājuma, ka citas izejas nav, — mums ir jāpievienojas, mūs piespiež **to darīt."**

Tālāk jau cits aģents "Gordejevs" 1945. gada 14. maijā ziņo par K. Lācekļa uzstāšanos:

"..Mēs visi esam vienisprātis, ka mums vajag iestāties VEKBS. Taču ir jautājums, kā iestāties, jo 80 gadus mums eksistēja sava patstāvīga savienība un mums ļoti smagi to zaudēt. Cara laikā mēs arī bijām zem kopējas varas ar Krieviju, bet savienība mums tomēr bija sava — latviešu. Mēs vēlamies, lai mums būtu savas konferences, kongresi dzimtajā valodā, kā tas vienmēr ir bijis, nevis visus jautājumus vienpersoniski izlemt ar VEKBS pilnvaroto palīdzību.

Mēs, latvieši, esam seni cīnītāji par brīvību. ..ko mēs iesāksim ar krievu žurnāliem un literatūru, ko mums sūtīs no Maskavas, kurš no mums var lasīt krieviski? Mēs gribam, lai mums būtu sava izdevniecība, kas mums vienmēr bija ...Mēs lūdzam brāļus VEKBS pārstāvjus, vai pie mums nevar atstāt visu pa vecam."

Vēl cits aģents "Ļeontjevs" 1945. gada 15. maijā sniedz izvilkumus no K. Lācekļa runām:

"..Mēs kā Latvijas savienība ietilpstam Vispasaules baptistu savienībā un šīs savienības izpildorgānā mums ir savs pārstāvis — brālis Rīss... mēs, baptisti, esam raduši brīvi domāt un paši izlemt. Mēs nevēlamies, ka mūsu vietā lemtu viens pilnvarotais. Citām baznīcām garīgā vadība atrodas kādā centrā, bet baptistu brāļi paši asi domā un viņi var piedāvāt pilnvarotajam paņemt savu portfeli un braukt projām. Latvijā Ulmanis ieveda vadonības principu. Turpretī mēs saglabājam demokrātijas principu. Krievu baptisti 70 gadu laikā nav varējuši vienoties sīkos jautājumos, kā roku uzlikšana u. c."

Tālāk kā nopietns K. Lācekļa pārkāpums tiek atzīmēts fakts, ka augusta sākumā Lāceklis un citi nav ieradušies Maskavā uz paplašināto VEKBS plēnumu. Uz pilnvarotā Šeškena pieprasīto paskaidrojumu Lāceklis esot atbildējis, ka baptisti brauks uz Maskavu, kad to uzskatīs par vajadzīgu. Tikai pēc otra ielūguma un spiediena no pilnvarotā puses Lāceklis un Rīss 1945. gada 22. augustā aizbraukuši uz Maskavu.

1945. gada 14. maijā aģents "Gordejevs" ziņo, ka K. Lāceklis esot jūsmojis par Ulmaņa laika Latvijas pārticību un rīcības brīvību. Latvieši esot metušies vāciešu apkampienos tikai padomju varas 1941. gada nežēlīgās politikas spiesti. Lāceklis neesot pret ekonomisko programmu un, iespējams, iepazīšoties ar to pilnībā. Pagaidām viņš neatzīstot kolhozus. Taču padomju varas politikai attiecībā uz reliģiju viņš pilnīgi neuzticoties. Visu reliģijas jomā notiekošo viņš varot izskaidrot tikai kā piekāpšanos sabiedroto prasībām. Uz to paļauties nevarot.

Aģenti "Arhangeļskis", "Demokrāts" un "Gulkins" noskaidrojuši, ka 1945. gada jūnija sākumā Lāceklis aktīvi darbojies, lai atjaunotu t. s. "Ticīgo savienību". Ticīgo savienību 1930. gadā Rīgā nodibināja luterāņu mācītājs Birģelis un viens no baptistu savienības vadītājiem Fetlers. Šīs organizācijas uzdevumi bijuši: "reliģiskā propaganda, cīņa ar bezdievību, cīņa ar revolucionāro kustību un, pirmkārt, ar PSRS kā bezdievīgas valsts ietekmi."

Lāceklis un luterāņu mācītājs Pērlbahs (pēdējā dzīvoklī) sasaukuši nelegālu sapulci, kurā bez minētajiem piedalījušies arī baptisti Bāce, Grietēns, metodists Kaimiņš un no "Zilā Krusta" Molčanovs. Referējis Pērlbahs un ierosinājis atjaunot "Ticīgo savienības" darbu.

Vēlāk Lāceklis, Bāce un Kaimiņš bijuši pie Latvijas luterāņu Baznīcas arhibīskapa v. i. K. Irbes ar šīs organizācijas atjaunošanas priekšlikumu. Irbe to atbalstījis, bet pārņēmis iniciatīvu un noteicis jaunas sapulces laiku, lai risinātu šo jautājumu. Sapulce pie Irbes notikusi š. g. 20. jūnijā. Piedalījušies 8 luterāņu mācītāji un 8 pārstāvji no reliģiskām sektām, starp viņiem baptisti Lāceklis un Bāce. Šajā sapulcē referējis Bāce un nobeidzis savu uzstāšanos ar vārdiem: "..Šajā laikā mums visiem ļoti nepieciešams saliedēties vienā stiprā kopībā, lai, neatkarīgi no ticības dogmu atšķirīguma, spētu pretoties apstākļiem, kad tuvojas bezdievības uzplūdi." **No aģenta "Arhangeļska" 1945. gada 26. aprīļa ziņojuma:** "Sanāksme pieņēma lēmumu uzsākt sagatavošanās darbu pulciņos un analoģiskās regulārās sapulcēs. Konspirācijas nolūkos nākošās tikšanās laiku un vietu vēl nenorunāja. Par to tikšot ziņots katras reliģiskās konfesijas vadītājam."

Ar aģentu "Arhangeļska" un "Odiņa" palīdzību noskaidrots arī, ka K. Lāceklis veicis aktīvus pasākumus, lai nodibinātu sakarus ar Vispasaules baptistu savienības prezidiju ASV. Viņš jau esot saņēmis telegrammu, kurā izteikts prieks par draudžu darbības atjaunošanos. Šajā telegrammā esot arī teikts, ka Lāceklim ir izsūtīta vēstule, kuru tuvākajā laikā viņam vajadzētu saņemt.

Seko 7 lappuses krievu valodā. Šo, ar veselu **septiņu slepeno ziņotāju** palīdzību sastādīto, apsūdzības rakstu NKVD majors Belovs ir datējis ar 1945. gada 15. decembri. Ar šī vēsturiskā dokumenta, kura pilna satura pēdējo lappusi lielākas uzskatāmības dēļ sniedzam arī oriģinālā krievu valodā, palīdzību varam skaidri un nepārprotami secināt — pēckara apstākļos visi aktīvie ticīgie tika izsekoti. Īpaši bīskapu un mācītāju katrs solis tika vērots, katrs vārds kā ar aptiekas svariem svērts un mērīts. Atcerēsimies, ka K. Lācekļa lietā pieminēto mācītāju A. Rēdlihu, kā šādu izteikumu autoru, apcietināja jau 1945. gada janvārī. Ar bīskapu K. Lācekli tas notika 1946. gada 29. martā. Luterāņu arhibīskapa v. i. Irbe un viņa tuvākie domubiedri Siļķe un Rozenbergs bija apcietināti jau februārī.

Позднее Лацеклис, Баац и Кайминьш были у временно исполняющего обязанности архиепископа лютеранской церкви Латвийской ССР Ирбе с предложением о возобновлении "Союза верующих". Ирбе с предложением согласился, но взял инициативу на себя и назначил новое совещание по этому вопросу.

20 июня с. г. у Ирбе состоялось нелегальное совещание по вопросу "Союза верующих", на котором присутсвовали 8 человек от различных религиозных сект, в том числе от баптистов Лацеклис и Баац. На этом совещании Баац прочел реферат, в заключении которого заявил:

"..В настоящее время особенно необходимо всем верующим разных конфессий сплотиться в одну крепкую семью, чтобы

устоять против надвигающихся событий, т. е., чтобы верующие независимо от догматических расхождений сплотились вместе для противодействия надвигающейся волны безбожия."

(Из донесения агента "<рхангельский" от 26.06.1945. г.)

Совещание вынесло решение начать подготовительную работу в этом направлении посредством организации кружков и аналогических регулярных совещаний, причем в целях конспирации договорились, что место и время следующего совещания сейчас не назначать, а об этом будут поставлен в известность лично каждый руководитель религиозной конфессии.

Через агентов **"<рхангельский"** и **"Одиныш"** установлено, что Лацеклис принимает активные меры по установлению связи с Президиумом всемирного баптистского союза в Сг< и во второй половине июня месяца с. г. на свое имя получил от него телеграмму, выражающую радость по случаю восстановления общин. В этой же телеграмме говорилось, что от Всемирного союза баптистов на имя Лацеклис послано письмо, получение которого он ждет в ближайшее время.

Начальник 2-го отдела НК>Б по ЛССР майор Белов

Ar kādu vērienu kādos apjomos darbojās slepeno ziņotāju tīkls, mēs jau redzējām. Bija vai nebija ar NKVD saistīts arī VEKBS pilnvarotais Levindanto, — liekas, visas šaubas gaist, ja atceramies viņa klaji negatīvo K. Lācekļa darbības vērtējumu savā ziņojumā VEKBS jau 1946. gadā. Taču vēl spilgtāk par savu slepeno darbību liecina reliģisko lietu pilnvarotā LPSR Šeškena 1945. gada oktobra ziņojumā par K. Irbi teiktais:

"Kad es nesen Irbem uzdevu jautājumu, kādēļ tik slikti veicas ar draudžu reģistrāciju un draudžu izpildorgānu vēlēšanām, viņš man tieši paziņoja: "Tauta baidās kaut ko darīt, jo visapkārt valda terors, kad tas beigsies, viss nokārtosies." Uz manu izbrīnas pilno jautājumu, kas tas vēl par teroru, viņš atteica: "Kā nu ne, visi zina, ka visapkārt arestē gan iedzīvotājus, gan garīdzniekus, tāpēc arī baidās." Uz manu paziņojumu, ka tā ir tikai provokācija, viņš paraustīja plecus — "tā tas ir, ko tur slēpt". Pēdējā mēnesī man bija pārrunas ar Irbi par vēstījumu garīdzniecībai un laicīgajiem, kā arī par citu konfesiju vēstījumiem. Irbe kategoriski atteicās to parakstīt un paziņoja, ka netic padomju varas orgānu solījumiem par neaizskaramību no meža iznākušajiem un uzskata par neiespējamu šādu vēstījumu izsludināt, kamēr valdība nepublicēs dekrētu par visu, sākot ar 1940. gadu arestēto, amnestiju. "Atdodiet visus mūsu mocekļus, kurus jūs aizvedāt 1940.—1941. gadā, tad mēs jums noticēsim."

Uz piezīmi, ka tas nozīmē, ka bandītu un viņu atbalstītāju atrašanos mežā viņš uzskata par normālu, Irbe paziņoja: "Neko darīt,

baznīca politikā nevēlas iejaukties un neiejauksies." Ar šādās, divu augstu amatpersonu sarunās izpētītu noskaņojuma aprakstu pietiek, lai izdarītu secinājumu: "Visa Irbes darbība pamatos ir naidīga pret pastāvošo kārtību un tā mēģina apvienot pretpadomiski noskaņotas garīdznieku aprindas cīņai pret padomju varu zem luteriskās baznīcas karoga."

Atcerēsimies, ka tieši Šeškens bija tas vīrs, pie kura bīskaps K. Lāceklis meklēja atbalstu cīņā par Savienības namu. Un tieši Šeškens vēlāk ziņojis KP Pilsētas komitejas sekretāram Novikovam, ka **bijušajā Savienības namā dzīvokli saņēmušajam N. Levindanto vairāk pretenziju nav.**

Kā redzams, abi Maskavas pilnvarotie ir labi sapratušies un sastrādājušies, un 1946. gada 8. jūlijā Šeškens raksta Poļanskim uz Maskavu: "Apspriedos ar Levindanto par LPSR baptistu bīskapa kandidatūru, pie rezultāta nenonācām, jo nav mūsu redzeslokā piemērota. Turpmākā izpēte palīdzēs to noskaidrot." Kā redzams, tad rūpes par nākošā bīskapa izvēli ir pilnīgi pārņēmuši Maskavas ieceltie pilnvarotie. Lai atrastu padomju varas prasībām lojālu un arī starp ticīgajiem pietiekoši autoritatīvu kandidātu, bija vajadzīgs gandrīz pusgads. Tomēr atcerēsimies, ka Levindanto jau savā pirmajā ziņojumā uz Maskavu vienlaicīgi ar K. Lācekļa darbības nosodījumu kā piemērotu nākamā bīskapa kandidātu min A. Korpu. Tā arī notika. Savā 16. oktobra ziņojumā Šeškens raksta: "Bija divi kandidāti — J. Rīss (priekšlājības un cieņas akts) un A. Korps. Rīss savu kandidatūru, par labu Korpam, noraidīja. Viedokļu apmaiņā par vēlēšanām galvenokārt visi bija par to, lai no jauna ievēlētais bīskaps nenodarbojas ar politiku, kā to darīja K. Lāceklis vai nesen arestētais mācītājs Ronis, kurš bija saistīts ar bandītiem. Galvenais, lai nesakompromitētu jau tā sakompromitēto baptistu garīdzniecību.

Visa apspriede pagāja bezierunu pakļaušanās gaisotnē un pilnībā atzīstot Rīgā pastāvošo padomju kārtību un vēloties stāties uzticību pelnošo konfesiju rindā. Jāatzīmē, ka Korpa ievēlēšana ir lūzums mācītāju attieksmē, atsakoties no vecās Lācekļa — Roņa līnijas un nosodot to kā kaitīgu baptistiem."

Pēc nesenajiem arestiem un ticīgajiem nenovērtējami nozīmīgā Savienības nama zaudēšanas, neziņas un draudu, jā, arī nedrošības un baiļu atmosfērā, liekas, ka apgalvojums par sasniegto "bezierunu pakļaušanās gaisotni" ārēji tiešām atbilda patiesībai. Strīdā starp dievnamu un teātri, nesaskaņās starp bīskapa pašnoteikšanās gribu un pilnvaroto realizēto padomju varas reliģijas politiku skaidri parādījās baisie fakti, ka savu mērķu sasniegšanā šī vara savā līdzekļu izvēlē šķēršļu novēršanai ir gatava uz visu. Nepakļāvīgais bīskaps ir

Kārlis Lāceklis pēc atgriešanās no Sibīrijas (1956)

apcietināts. Baptistu bērni un jaunieši, kuri gāja uz baznīcu, arī uz svētdienskolu un Garīgo Semināru, turpmāk pa iemīļoto ceļu varēs iet uz teātri.

Paradoksāli, bet kādu laiku namu, kura ieeju nu rotās izkārtne "Jaunatnes teātris", būs spiesti regulāri apmeklēt arī "vecās" domāšanas pārstāvji — mācītāji. Bīskapa kanceleja darbosies līdz 1953. gadam un, ļoti iespējams, ka līdz tam arī viņi būs kaut ko no jaunās domāšanas apguvuši. Ko tad? — Nu, apgūt hameleonisko izdzīvošanas mākslu. Piemērošanos, pakļaušanos prasībām. Izlikšanos, tēlošanu, ne jau nu gluži maskās staigāšanu, bet tomēr — no sevis prasītās lomas zināšanu un, cik nu kuram atļaus sirdsapziņa, arī vairāk vai mazāk meistarīgu tēlošanu.

Kas ir patiesība? Nu, neviens jau neaizliedz par to klusībā domāt, lasīt Svētajos Rakstos, runāt no kanceles, gan abstrakti, bez īstas sasaistes ar reālo dzīvi un tautas likteni. Būs jāmācās arī padomju varas ideoloģijas absurdos un paradoksos, arī materiālisma piedāvātajos pielūgsmes elkos nesaskatīt neko vairāk kā untumainās un nepielūdzamās vēstures teātri — laiku, kuru ārēji jāņem, kāds nu ir. Turpinot vilkt paralēles ar luteriskās Baznīcas turpmāko likteni, palūkosimies uz K. Irbes pēcteča Gustava Tūra darbību pēc ievēlēšanas arhibīskapa amatā:

"Viņš nebija komunists, bet drīzāk gan diplomāts. Viņš bija labs aktieris, kurš mācēja teicami spēlēt komunistu priekšā. Daudzos gadījumos viņš uzvedās kā "īsts lapsa", mēģinot aizstāvēt luteriskās Baznīcas un tās mācītāju tiesības. Viņš padevās politiskajā jomā un mēģināja saglabāt luteriskās Baznīcas eksistences iespējas reliģiskajā jomā. Jau kopš pašas savas arhibīskapa karjeras sākuma 1946. gada pavasarī Tūrs komunistisko varas iestāžu priekšā sāka spēlēt politisko teātri. Tūra politika jautājumā par attieksmi pret komunistiem bija pilnīgi pretēja Irbes politikai. Viņš kritizēja vācu fašistus, aicināja luterāņus piedalīties padomju vēlēšanās, aizsāka tā dēvētos īpašos dievkalpojumus par godu nozīmīgiem padomju valsts svētkiem, runāja par mieru, izmantojot padomju lozungus, utt."

Turpinot šo somu vēsturnieka Jouko Talonena domu par politisko teātri, jāatzīst, ka arī turpmākā baptistu vadība no sev uzspiesto lomu tēlošanas pilnīgi atsacīties vairs nespēja. Bija pienācis laiks, kad no diviem ļaunumiem bieži vien nācās izvēlēties mazāko. Savā bakalaura darbā vēsturnieks Juris Zalāns raksta: "Faktiskā Latvijas baptistu

draudžu vadība atradās nevis Latvijas bīskapa, bet gan VEKBP pilnvarotā rokās. Viņa darbību raksturo stingra VEKBP un reliģisko kulta lietu pilnvarotā norādījumu ievērošana."

Notikušās Baznīcas vadītāju apcietināšanas spilgti apliecināja, ka garīdznieki un aktīvākie draudžu darbinieki ir kļuvuši pilnīgi beztiesīgi. Bija jādara viss iespējamais, lai nedotu varas iestādēm iemeslu slēgt visas baptistu baznīcas.

Mācītājs Kārlis Lāceklis, Jēkabpilī, 1970. gada 5. jūlijā

Mūsu rīcībā nav dokumentāru liecību par to, ka šāda — galēja rīcība attiecībā uz baptistiem tiktu plānota. Taču tikai nedaudzi izvilkumi no Šeškena slepenā ziņojuma Poļanskim attiecībā uz luterāņiem ļauj izdarīt secinājumus arī par skaitliski daudz mazāko baptistu konfesiju.

"Jāsecina, ka, radikāli nelaužot luterāņu garīdznieku vecās tradīcijas, luterāņu Baznīca turpmāk pastāvēt nevar.

(..) neskatoties uz to, ka latviešu luterāņi neizceļas ar sevišķu dievbijību, luterāņu Baznīcu likvidēt mēs nevaram, to neļauj viņu skaits — pēc 1935. gada oficiālās statistikas Latvijā bija 1 075 641 luterānis, t. i., 55,14% iedzīvotāju."

Liekas, ka tiešām no baptistu un tiem pievienoto pentakostu, evaņģēliski kristīgo un Zilā krusta draudžu likvidēšanas glāba tikai savlaicīgā pievienošanās VEKBS. Ar to pats lielākais no iespējamiem ļaunumiem vismaz uz laiku bija novērsts. Tomēr ilgākā laika periodā daudzu, īpaši mazo un lauku draudžu pastāvēšana kļuva arvien problemātiskāka. Ar patstāvīgā un savā rīcībā nereti arī pārdrošā bīskapa K. Lācekļa arestu bija pārliecinoši pierādīts, ka Latvijas draudžu vadību turpmāk nosacīs VEKBP direktīvas un to izpildi uz vietas kontrolēs vecākais presbiters Baltijā N. Levindanto. Kas tad īsti bija šis vīrs, kurš veselus 20 gadus kontrolēja baptistu draudžu darbību Latvijā?

VECĀKAIS PRESBITERS SPREDIĶO... PAR TAISNĪBU

Jēzus sacīja: "Sargaities no viltus praviešiem, kas pie jums nāk avju drēbēs, bet no iekšpuses tie ir plēsīgi vilki. No viņu augļiem jums tos būs pazīt."

Mateja ev. 7:15-16.

Turpinot atmiņu — apceres rakstus par Latvijas garīgās — reliģiskās dzīves traģēdijām un postu okupāciju varas gados (1940—1990), nedaudz par Maskavas ielikteņa Nikolaja Levindanto (1896—1966) darbību Latvijā. Viņa biogrāfiju — atbilstoši iespējām — uzrakstījis krievu baptistu vēsturnieks Stefans Sevastjanovs.

N. Levindanto Maskavā, neskatoties, ka četrkārt pabijis padomju cietumos, pēc kara apbrīnojami ātri kļuva par Vissavienības Evaņģēliski kristīgo baptistu padomes priekšsēdētāja pirmo vietnieku, kopš 1945. gada — kā vecākais presbiters Latvijā, visā padomju okupētajā Baltijā — gandrīz kā arhibīskaps. Viņa darbība pēckara Latvijā bija virzīta nevis uz baptistu draudžu atjaunošanu un nostiprināšanu (par evanģelizāciju nevarēja pat runāt!), bet gan otrādi.

— Mācītājs G. Lagzdiņš atcerējās Mateus draudzes vadības sēdi, kurā N. Levindanto prasījis baznīcas ēku nodot valstij, jo Maskavā esot tikai viena baptistu baznīca, bet, lūk, Rīgā — vairākas. Saruna ilgusi apmēram 5 stundas, bet Mateus draudzes vadība nav padevusies. M. Ginters šo sarunu atceras kā ļaunu daudzstundu murgu. Levindanto "talants" bija apbrīnojams! Ja tās būtu bijušas čekas nakts stundas, padomes brāļi būtu padevušies.

Nikolajs Levindanto Maskavas kolēģu vidū, pa kreisi — Aleksandrs Karevs, VEKBP ģenerālsekretārs, N. Levindanto tiešais šefs

— Cēsu baptistu draudzes arhīvā izlasīju vecākā presbitera priekšrakstu, ka kristību kandidātiem trīs (!) gadu pārbaudes laiks, lai pārliecinātos, cik pareiza

un noturīga ir kristību kandidāta ticība. Par katru kristību kandidātu bija jāsniedz sīkas ziņas uz kanceleju Rīgā (izglītība, adrese, darba vieta, u. c.)

— Par ticīgo ģimeņu apmeklējumiem lauku vietās mācītājam H. Kalnam (Jelgavas draudzē) atņēma tiesības sludināt.

— N. Levindanto garīgās vadības laikā ciešanu ceļā uz Sibīriju aizgāja izcili mācītāji, kā Kārlis Lāceklis, Jānis Rīss.

— Lilija Liepiņa strādāja par sekretāri mūsu draudžu vadības kancelejā pie N. Levindanto. *Viņa daudz palīdzēja mums — jaunajiem ticīgajiem, kuri sastapāmies ar viņu, arī personīgi man. Un tad, 1949. gada marta beigās uzzinājām, ka Lilija Liepiņa izsūtīta kopā ar dēlu, kurš bija iebraucis pie mātes Rīgā, Hospitāļu ielas dzīvoklī. Gāja gadi, un pēc 1956. gada daļa nelikumīgi represēto tika reabilitēta, (kas vēl bija palikuši dzīvi). To vidū bija arī māsa Lilija Liepiņa ar dēlu, kas bija kļuvis par pusinvalīdu. Viņai Tālajos Austrumos nometnē tika paziņots, ka sodāmība tiek noņemta sakarā ar to, ka nav nozieguma sastāva un ka viņi var doties atpakaļ uz Rīgu. Viņa vēlējās uzzināt sākotnējo iemeslu, un viņai parādīja viņas bijušā priekšnieka N. Levindanto rakstu — nacionāli noskaņota, nevēlama padomju varai.* Tiktāl garīdznieks Guntars Doriņš.

Pedagogs un vēsturnieks Guntars Doriņš kā šodien atceras dievkalpojumu Rīgas Golgātas draudzē, kurā bija kopā ar dzīvesbiedri: — *Netālu no mums sēdēja arī māsa Lilija Liepiņa pēc atgriešanās Rīgā. Dievkalpojumu vadīja mācītājs E. Strēlis, bet sprediķoja "Baltijas arhibīskaps" N. Levindanto. Mācītājs atvēra toreizējās kanceles durtiņas, paklanījās augstajam viesim, kurš lasīja tekstus no pravieša Cakarijas grāmatas 2. un 4. nodaļas par mērinstrumentu krāšņajā dievnamā un sacīja, ka mums jābūt taisniem un derīgiem garīgā dievnama celtniecībai. Tad māsa L. Liepiņa klusi piecēlās un izgāja ārā.*

Un dīvaini, ka N. Levindanto garīgās pamācības tika publicētas mūsu draudžu kalendāros vēl astoņdesmitajos gados (?!).

Dr. theol. Juris Rubenis rakstā "Vai mēs patiesi meklējam atrisinājumu?" (laikraksts "Diena" 1995. gada 4. maijā) stāsta, ka no Totalitārisma seku dokumentēšanas centra saņēmis norakstu par ziņojumiem, kurus VDK pakalpiņi rakstījuši par viņa kā garīdznieka darbību. To vidū bijuši arī Baznīcas aprindu ļaudis. Pilnīgi jāpievienojas *dr. theol.* Jura Rubeņa rakstītajam, ka aģentus ir iespējams dažādi klasificēt un ka pašiem aģentiem var būt ļoti atšķirīgs vērtējums par pašu darīto, bet ir nepieciešams skaidri pateikt, ka "**kolaboracionisms**"* jebkurā formā ir bijis, ir un būs amorāls fakts, kas bez diskusijām būtu jāatzīst ar jebkuriem noteikumiem savervētajam aģentam.

N. Levindanto savu rīcību par amorālu, šķiet, neuzskatīja.

---

* kolaboracionisms — franču val. — *collaboration* — nodevīga sadarbība ar okupācijas varas iestādēm, šādas sadarbības atbalstīšana.

Cēsu Evaņģēlija kristīgo baptistu draudzes mācītājam un Padomei

Dārgie brāļi, miers ar Jums!

Saskaņā ar nolikuma par evaņģ. kr. — baptistu draudzēm 25., 26. un 27. paragrāfu, ievediet reģistri pieteikumiem no personām, kuras vēlas tikt ticīgi kristītas. Reģistrī jābūt šādām ailēm:

1. Numurs pēc kārtas.
2. Uzvārds, vārds un tēva vārds.
3. Dzimšanas gads, mēnesis un diena.
4. Nodarbošanās.
5. Dzīves vieta.
6. Pestīšanas piedzīvojuma gads.
7. Kad iesniegts kristības pieteikums.
8. Piezīme.

Pēc šīs formas sastādītu kandidātu sarakstu par personām, kuras pieteikušās kristībām, atsūtat mūsu kancelejai pusgadu pirms viņu pārbaudes laika izbeigšanās. Tas jādara tāpēc, lai nerastos dažādi pārpratumi un pārmetumi draudzes mācītājam un padomei par pārbaudes laika un kristāmo vecuma neievērošanu.

Tikai pēc tam, kad saņemta no bīskapa atbilde, šis saraksts tiek paziņots draudzei, lai saņemtu papildu ziņas par tiem, kuri iestājas draudzē.

Draudzē uzņemamo pārbaudīšanu izdara draudzes padome kopā ar mācītāju, bet tikai pēc divi līdz trīs gadi ilga pārbaudes laika. Pārbaude jāizdara ļoti rūpīgi tāpēc, lai draudzē neiekļūtu personas, kuras nav cienīgas būt mūsu draudzes locekļi.

Gadījumā, ja izrādās, ka draudzē uzņemamais vēl nav garīgi nobriedis, vai ja saņemtas kādas viņu kompromitējošas ziņas, uzņemšanu draudzē ir jāatliek, kaut gan pārbaudes laiks ir beidzies.

Tajos gadījumos, kad krista nevis baznīcas baseinā, bet kaut kur upē, jūrā vai kādā citā ūdenskrātuvē, jāpanāk, lai ap kristības vietu nesapulcētos daudz ziņkārīgo un viss notiktu svinīgi un klusi.

Kristības zem klajas debess var notikt tikai vasaras laikā un ar vietējo iestāžu ziņu.

Ar brālīgu sveicienu
N. Levindanto

Dokumentos par Savienības nama atsavināšanas vēsturi jau lasījām, ka N. Levindanto ir šīs "brīvprātīgās" atdošanas iniciators. Lasījām arī viņa ziņojumā par klaji nelabvēlīgo K. Lācekļa attieksmi

pret VEKBP un tās pilnvaroto. Ziņojums bija rakstīts apmēram divas nedēļas pirms K. Lācekļa apcietināšanas.

Lai vecākā presbitera melno darbu sarakstu vēl papildinātu, pieminēsim tikai mācītāja Andriana Petrova liecības fragmentu: "Drīz tika slēgtas svētdienas skolas, jaunatnes pulciņi, lūgšanu nami. Mācītāji nedrīkstēja sludināt citā draudzē. Un 1947. gadā N. Levindanto personīgi lika man priekšā parakstīt dokumentu par "Pestīšanas tempļa nodošanu valstij". Protams, es savu piekrišanu nedevu un turējos pretī.

Par to pēc kāda laika man vajadzēja smagi samaksāt. Un tomēr Pestīšanas templi viņš/viņi atņēma. Tā vietā mums iedeva metodistu baznīcu Akas ielā, kurā es kalpoju līdz 1950. gada septembrim. Latvijā sākās represijas. Mācītāji tika arestēti viens pēc otra: Bormanis, Rīss, Dzelmītis, Mednis, un 1950. gada 7. septembrī arestēja arī mani."

Jāatzīmē, ka Atmodas draudzei, kuru vadīja A. Petrovs, tajā laikā piederēja arī pats N. Levindanto, un daži draudzes locekļi viņam esot pārmetuši nespēju "veselīgā padomju garā" pāraudzināt mācītāju Petrovu.

Tātad no 1945. gada Baltijas baptisti bija "inkorporēti" VEKBS kā viens no 57 apgabaliem. Latvijā gan oficiāli skaitījās savs latviešu draudžu bīskaps. Tomēr Maskavas ieceltais pārraugs — vecākais presbiters, kurš arī vēlējās, lai viņu sauktu par bīskapu, pārdzīvoja veselus četrus latviešu bīskapus un piedevām savas darbības beigu posmā no 1959.—1966. gadam izpildīja arī latviešu bīskapa funkcijas.

1954. gadā ārzemēs iznākušajā žurnālā "Kristīgā Balss" lasām: "Divpadsmit gadu laikā Latvijas baptisti nav sanākuši nevienā kongresā vai citā kādā plašākā sanāksmē, kur būtu iespējams pašiem lemt par savu darbu un kā to darīt. Tāpat Latvijas baptistiem nav bijis ne mazākās iespējas lemt par Maskavas "bīskapa" pieņemšanu vai viņa noraidīšanu. Katrā no Baltijas valstīm darbojas vēl vietējais "vecākais presbiters", bet arī viņus amatā neievēl draudžu pārstāvji. Tā Latvijā vecākā presbitera amatā iecelts Fr. Hūns un viņa iecelšanu Rīgā sasauktajiem draudžu mācītājiem paziņojis Krievu baptistu savienības ģenerālsekretārs A. V. Karevs.

Augustam Korpam bija lemts stāties draudžu vadības priekšgalā pēc K. Lācekļa. A. Lauvas rakstā "Divi atmiņu stāsti" ("Baptistu Vēstnesis" 2000. gada nr. 4) varam lasīt Arvīda Hirša vispusīgu un iejūtīgu A. Korpa raksturojumu:

"Liela auguma, vienmēr darbīgs, nenogurstošs, draudzīgs, vienkāršs, sabiedrisks, izpalīdzīgs, iejūtīgs. Dievbijība bija jūtama nevien vārdos un sejā, bet gan kā liels garīgs spēks. Nebija iespējas redzēt viņa garīgās

cīņas un lūgšanas, ieiet viņa istabā, bet tas, ko redzējām, liecināja par dziļu pamatu Dievā. Neatceros, ka viņš būtu bijis dusmīgs vai noskaities, bet prātā palikusi smaidīgā seja un caur brillēm laipnais, mīlīgais acu skatiens.

Un tagad, pēc daudziem gadiem, domāju, kas mani pie viņa personības saistīja visvairāk. Noteikti tas, ka viņš bija tālu no liekulības, tālu no farizejiskuma. Viņš svētumu rādīja ne tikai ar seju, vārdiem un lūgšanām, bet dzīvē kā nelokāmu un bērnišķu uzticēšanos Dievam, kā praktisku kalpošanu līdzcilvēkiem. Tā bija ne tikai bāreņu un nespējnieku patversmes izveidošana agrāk, bet tā bija visa vienkāršā ikdienas dzīve, satikšanās un sarunas ar ikkatru cilvēku, iejušanās otra bēdās, uzmanības parādīšana ar rokas spiedienu, ar smaidu, ar praktisku palīdzību."

Atgādināsim, ka jau savā 1946. gada 8. februāra ziņojumā VEKBP N. Levindanto īpaši izceļ A. Korpu, kurš citu mācītāju vidū izceļas ar savām garīgajām īpašībām, spējām, sagatavotību un neapšaubāmi ir piemērotākais vecākā presbitera amata kandidāts. Atceroties, ka 29. martā apcietināja K. Lācekli, pieņēmums, ka par šo gaidāmo notikumu Levindanto jau zināja, liekas visai pamatots.

Fakts, ka A. Korpu par bīskapu ievēlēja gandrīz pusgadu vēlāk, liecina tikai par to, ka Levindanto bija vajadzīgs laiks, lai nepaklausīgos baptistus ietekmētu Maskavas stingri nospraustā kursa virzienā. Tas, ka A. Korps ar savu spilgtas kristīgas personības starojumu bija sev labvēlīgi noskaņojis pret K. Lācekli naidīgo N. Levindanto, liekas, uzlaboja turpmākās baptistu mācītāju attiecības ar centru Maskavā. Politika ir kompromisu māksla. Ja vēl nesen gan N. Levindanto, gan RKL pilnvarotais Šeškens savos ziņojumos bija spiesti atzīt, ka: "Latvijas baptisti ļoti atšķiras no Savienības baptistiem kaut vai ar to faktu, ka gandrīz visiem baptistu mācītājiem Latvijā ir augstākā garīgā izglītība, ko daļa ieguvusi ārzemēs."

Savā 1947. gada 5. maija ziņojumā Šeškens jau var pašapmierināti atskaitīties:

"Korps pēc brauciena uz Maskavu visur savās uzstāšanās pasvītro, ka vajag orientēties uz austrumiem, nevis uz rietumiem, jo reliģiskās dzīves līmenis Padomju Savienībā bija un ir daudz augstāks nekā šeit Latvijā un vispār t. s. Rietumos." Ka šāda un līdzīga padomju iestādēm vēlamā uzdošana par esošo dažreiz arī attaisnojās, apliecina Jāņa Tervita spilgtais A. Korpa īsā darbības laika vērtējums: "..šajos pāris gados izpaudās viņa teicamās diplomāta spējas. 1946. gadā darbu iesāka Rīgas draudžu apvienotais vīru koris (līdz 1952. gadam). 1947. gada decembrī Liepājā notika Bībeles kurss un paralēli diriģentu kurss. 1948. gada martā Bībeles kurss notika Talsos. Plaša garīdznieku

sanāksme notika 1948. gada 8. un 9. aprīlī, tajā ziņojumus par draudžu darbu sniedza rajonu virsmācītāji J. Čekalovs, P. Egle, F. Hūns, Ž. Ludviks, H. Mednis, P. Pelčers, A. Vasks. Ilgas diskusijas izraisīja pentakostu draudžu pievienošanās procesa baptistu draudzēm iespējamība un derīgums."

Mācītājs Augusts Korps (1900 — 1948)

Diemžēl savas "teicamās diplomāta spējas" vai kā to attiecībā uz luterāņu arhibīskapu G. Tūrsu par "kompromisu politiku" nosauca Talonens, A. Korpam vairs ilgi nebija lemts likt lietā. 1948. gadā A. Korps vairākkārt tika slimojis, tika ārstēta smaga sirds kaite. Viņš tomēr turpināja draudžu apmeklēšanu un bija ieradies Liepājas draudzēs. Tās bija sirsnīgas sarunas ar darbabiedriem, jauki brīži dievkalpojumos. 29. septembrī Augusts Korps atgriezās Rīgā, gan ar smagu nastu — nākošajā dienā viņam vajadzēja runāt radiofonā un aicināt Otrā pasaules kara bēgļus atpakaļ uz mājām, protams, uz Padomju Latviju. 30. septembra rīta pusē A. Korps ieradās savā darba kabinetā Savienības namā. Tur atrodoties darba postenī, Dievs atbrīvoja Savu kalpu no grūtā tās dienas uzdevuma, piepeši aicinot viņu Mūžības mājokļos. Tā nu tās dienas "svarīgais" uzdevums palika neizpildīts. Protams, no tālas laika distances raugoties un, nespējot iejusties tā laika smagumā, kas gūlās ne tikai uz bīskapu, kurš varēja vai nevarēja pieņemt lēmumus, bet arī uz visu draudžu darbības iespējām kopumā, daudziem varbūt būs grūti saprast A. Korpa rīcību. Šāda runa radiofonā? Vai tad tā nebūtu jau tieša sadarbība ar varas iestādēm? Kā viņš varēja piekrist? Bet varbūt nepiekrītot būtu jāzaudē ja ne labas, tad ciešamas attiecības ar varas iestādēm. Un tomēr, ticot Arvīda Hirša un daudzu citu atmiņām par A. Korpu, liekas, ka savā dziļākajā būtībā viņš bija pārāk godīgs un pārāk mīlēja patiesību, lai lielas patiesības dēļ, bez dziļiem sirdēstiem, savus aizrobežu brāļus maldinot, atļautos arī melot. Sirdstrieka tieši pirms šī uzspiestā pienākuma arī simboliski, — tātad plašā kontekstā apliecina, cik bieza bija tumsa, kurā viņam un citiem mācītājiem vajadzēja izstarot kristīgas personības gaismu.

Vai varam un vai vajag salīdzināt K. Lācekļa heroisko stāju ar A. Korpa diplomātisko piekāpību? Izsakot savas, tīri subjektīvās pārdomas, jāatzīst, ka viņi abi bija īsti kristieši un abi pilnībā sevi upurēja Dieva darbam. Ja K. Lāceklis bija vēl joprojām, neraugoties

uz briesmīgo realitāti, brīva Latvijas pilsoņa un, pāri visam, brīvas un neatkarīgas reliģiskas konfesijas vadītāja atbildības nesējs, tad situācija un apstākļu spaidi, kuros jau divi gadi bija aizvadīti, A. Korpam lika izšķirties par attieksmes maiņu.

K. Lāceklis ieiet mūsu vēsturē līdzīgi kā Rumānijas kristiešu vēsturē mācītājs Ričards Vurmbrands, kā bīskaps Lajošs Ordāšs Ungārijā, arī kā Irbe un citi nacionālistiski noskaņoti mācītāji Latvijā. Liekas, A. Korpam Dievs deva jau citu uzdevumu. Vai tas bija patīkamāks? Vai tas bija vieglāks? — Protams, nē, bet, neraugoties uz nopietnajām veselības problēmām, tas bija jāuzņemas tieši viņam. Jā, tieši cilvēkam ar A. Korpa raksturu, domāšanas veidu un personību, cilvēkam, kuru bija augsti novērtējuši ne tikai brāļi — mācītāji, bet arī vecākais presbiters Levindanto. Tieši A. Korpa vadībā vajadzēja atgūt drosmi un pārliecību, ka arī šajos apstākļos var turpināt garīgo darbu.

Ja K. Lāceklis, aizstāvot to, kas pieder Dievam, bija gatavs pats sevi upurēt, tad to pašu var teikt arī par A. Korpu. Atšķirīgi bija tikai ceļi, pa kādiem gan viens, gan otrs pūlējās sasniegt vēlamo. Abiem bija lemts būt šajā nozīmīgajā amatā hronoloģiski ļoti īsu laiku. Tomēr šie nedaudzie gadi bija izšķiroši. Tajos tika likts pamats, iegūts ieskats un pieredze, kā pastāvēt apstākļos, kad, liekas, ilgstoši pastāvēt nebūs iespējams. Liekas, tieši A. Korpa labās attiecības ar Levindanto u. c. Maskavas vadītājiem panāca to, ka tika atļauts sarīkot jau minētos kursus. Tika atjaunotas un remontētas baznīcas, bet par visizcilāko tā laika saimniecisko panākumu jāuzskata Priekules baznīcas būve. Ja ņemam vērā, ka staļiniskā baznīcu politika bija virzīta uz tieši pretēju procesu, tad priekulnieku varonīgās rīcības rezultāts jāuzskata par Dieva brīnumu.

"Baptistu Vēstneša" 1998. gada 8. numurā rakstā "Divkārši pateicības svētki Priekulē" par to raksta Liene Mihelsone:

"Dievnamu būvēt nolēma 1946. gada 26. decembra draudzes stundā. Tas nebija vienkārši, jo vajadzēja dabūt atļauju celtniecībai un atļauju iegādāties būvmateriālus. Bet bija ticība, ka Dievam visas lietas iespējamas. Lai darbs nestāvētu uz vietas, māsas un brāļi apsolījās dot no saviem materiāliem. Pirmais naudas ziedojums — 50 rbļ. — bija no brāļa Girta Freimaņa. Deva arī citi, bet vajadzības bija lielākas nekā draudze spēja dot, un koris diriģenta Teodora Ķempja vadībā devās uz apkārtējām draudzēm, lūdzot tās atbalstīt Priekules baptistu draudzes dievnama celtniecību.

Vietā, kur pašlaik atrodas dievnams, darbi tika uzsākti 1947. gada 16. vai 18. aprīlī ar granātu bedru un tanku ķēžu atstātu pēdu pielīdzināšanu. Vasara pagāja darbā pie gatera, izzāģējot būvkokus. No 16. līdz

20. septembrim tika izrakti un iebetonēti baznīcas pamati. 13. oktobrī baznīcas laukumā tika ievesti sazāģētie būvkoki, un draudzes saimnieks Alberts Burvis "aicināja atrauties no ikdienišķajiem darbiem un, sākot no 21. oktobra, nākt talkā pie dievnama būves, jo tiks strādāts katru darbadienu" (citāts no draudzes sapulces protokola). 1948. gada 23. maija draudzes sapulce nolēma, ka jaunā dievnama atklāšanas un iesvētīšanas svētki notiks 20. jūnijā, un uz tiem uzaicināja virsbīskapu N. Levindanto, bīskapu A. Korpu, J. Rīsu, T. Jansonu, arī pārstāvjus no Liepājas Otrās, Kalētu, Tadaiķu, Aizvīķu, Ilaiķu, Liepājas Pāvila, Ciānas un Nācaretes, Grobiņas, Aizputes, Talsu, Ventspils I un Ventspils Tabora, Dobeles, Snēpeles un Kalvenes baptistu draudzēm, arī Priekules luterāņu un brāļu draudzēm.

Dievkalpojumu pārpildītajā baznīcā vadīja mācītājs Arvīds Vasks — šo celtniecības darbu iniciators. Tika uzbūvēts dievnams, par kuru tolaik sacīja: "Pagaidu ēka, bet tas joprojām lieliski kalpo draudzei un ilgu laiku bija vienīgais Latvijā, kurš uzcelts padomju laikā."

Daudzus gadus vēlāk, savas dzīves noslēguma posmā, kalpodams lielākajā Latvijas baptistu Mateusa draudzē, izcilais mācītājs A. Vasks savās svētrunās ne vienu vien reizi minēja šīs baznīcas celtniecību kā brīnišķīgas pašaizliedzības un svētas ticības piemēru. Viņš atgādināja, ka Priekule kara laikā bija briesmīgi izpostīta, ka dažs draudzes loceklis, pats dzīvodams zemnīcā vai pagaidu būdiņā, ir atdevis visu, lai dievnams tiktu uzcelts. Cik karstu lūgšanu, vīru sviedru un uzticēšanos Dieva apsolījumam, ka visgrūtākajos apstākļos Dieva spēks cilvēku nespēkā varens spēj parādīties, tas prasīja! Bet alga bija liela. Liekas, visa Kurzeme šai celtniecībai dzīvoja līdzi. Un šajā — bīskapam A. Korpam liktenīgajā 1948. gadā visas Latvijas baptisti varēja arī atviegloti nopūsties — beidzot, beidzot kaut kas ir arī uzcelts. Cerības varēja sākt atjaunoties. Ne tikai mācītāja A. Vaska ticības drosmei, arī bīskapa A. Korpa diplomātijai tur bija savs nopelns.

Upurējot sevi, kā šīs zemes sāls, kas, piepildot savu sūtību, pazūd, kā svece, kas atdod sevi, lai kaut vai uz īsu laiku būtu gaišs, A. Korps 48 gadu vecumā šķīrās no zemes dzīves. Dievs viņu atbrīvoja ne tikai no uzspiestās radiorunas, bet arī no bezdievīgās varas smagajiem un nežēlīgajiem triecieniem sekojošajos gados.

KURŠ BŪS NĀKOŠAIS DRAUDŽU BĪSKAPS?

Liekas gan, ka lielumlielā daļa mācītāju un vienkāršu ticīgo vēlējās, cerēja un domāja, šajā amatā jāstājas visu tik ļoti cienītajam un respektētajam J. Rīsam. Vai tiešām tā domāja arī Maskavā? — Liekas, vismaz uz kādu laiku šī iespēja tika pieļauta. Tomēr, kā apliecina tālākie notikumi, J. Rīss "kompromisu politikai" bija tikai līdz zināmai robežai gatavs. Liekas, tieši tādēļ viņam ne tikai nebija lemts kļūt par bīskapu. Dažus gadus vēlāk J. Rīss tika apcietināts, tiesāts un izsūtīts. No šī moku ceļa viņš vairs Dzimtenē neatgriezās.

Par notikumiem pēc A. Korpa nāves savas enciklopēdiskās "Latvijas Baptistu vēstures" 146. lpp. raksta J. Tervits:

"1948. gada oktobrī Maskavā notikušajā VEKBS padomes plēnumā J. Rīss tika kooptēts par VEKBS padomes locekļa kandidātu. Tas norādīja uz Vissavienības padomes vēlmi redzēt Latvijas draudžu bīskapa amatā J. Rīsu. Par draudžu bīskapu pēc J. Rīsa priekšlikuma 1949. gada 10. un 11. marta sanāksmē tika ievēlēts Rīgas Mateja draudzes mācītājs A. Rēdlihs."

Šīs "ievēlēšanas" sakarā interesanti ir papētīt Valsts arhīva 1448. 1. a. 246. l. atrodamo RKL pilnvarotā Restberga detalizēto ziņojumu par šo sanāksmi Maskavas kolēģim Poļanskim. Par bīskapa ievēlēšanu tur lasām: "Spriežot pēc pieraksta, ko iesniedza Levindanto, sanāksme notika normālā atmosfērā. Risinot pēdējo sanāksmes jautājumu — par vecākā presbitera iecelšanu, varēja gaidīt Rīsa piekritēju uzstāšanos opozīcijā izvirzītajai kandidatūrai. Tomēr iztika bez īpašām diskusijām. Pēc Korpa nāves baptistu vidē risinājās pastiprinātas runas par Rīsu kā iespējamo kandidātu. Tāpēc, lai nenorautu Rēdliha kandidatūru, kas bija saskaņota ar ieinteresētajām organizācijām, nācās panākt tādu stāvokli, lai Rīss pats atteiktos. Židkova un Levindanto klātbūtnē apspriešanas laikā Rīss paziņoja, ka viņa kandidatūra ir nepiemērota, jo viņam trūkstot administratīvo spēju, un viņš atbalstīšot Rēdlihu. Savu solījumu Rīss izpildīja."

Kā redzam, tad vēlēšanas noritēja pēc iepriekš noteikta scenārija. Atcerēsimies, ka arī, ievēlot A. Korpu, otrais kandidāts ("cieņas un pieklājības dēļ") tāpat bija Jānis Rīss. Pirms vēlēšanām mācītājs Egle no Talsiem atļāvās pajautāt: "Vai mēs tikai balsosim, vai mums noteikti jāpieņem piedāvātā kandidatūra?" Uz to Levindanto atbildēja:

"Baptisti ir demokrāti. Mācītājus ievēl draudzes. Pēc VEKBS struktūras vecākā presbitera (bīskapa) iecelšana un atcelšana ir Savienības pārvaldes prerogatīva. Tomēr mēs neesam juristi un formālisti. Tāpēc vēlamies uzklausīt jūsu viedokli un pat esam gatavi apspriest jūsu piedāvātos kandidātus."

Vēlāk Levindanto īpaši uzsvēra, ka A. Rēdliha izvirzīšanas iniciators ir bijis J. Rīss. Jānis Rīss it kā jau iepriekš esot centies pārliecināt Levindanto ar vārdiem: "Uzticieties man un pieņemiet manu padomu — lai kandidāts ir brālis Rēdlihs." Kad Levindanto par to runājis ar Rēdlihu, tad viņš ilgi esot atteicies un beidzot tomēr piekritis. Kā no šīm rindiņām var secināt, tad Levindanto, liekas gan, jau zināja, ka A. Rēdlihs ilgi šajā amatā nenoturēsies. Bija svarīgi, lai atbildīgais par nepiemērotas kandidatūras izvirzīšanu būtu J. Rīss, nevis pats Levindanto.

Lai skaidrāk izgaismotos ateistiski noskaņotās varas apstākļos vērptās intrigas ap izcilākajiem baptistu mācītājiem, palasīsim vēl tā paša arhīva fondos atrodamo jau 1950. gada 1. ceturkšņa Restberga ziņojumu, kur jau spilgti iezīmējas turpmākais J. Rīsa liktenis: "Šādu negatīvu attiecību ar VEKBP nesējs pamatā ir Rīss, kas, būdams reakcionāri noskaņots pret pastāvošo iekārtu un kuram ir autoritāte starp saviem bijušajiem skolniekiem (viņš bija Garīgā semināra direktors), veica jūtamu nacionālistisku propagandu. Visos jautājumos baptistu dzīvē un darbībā Rīsam ir īpaša ietekme. Visos neskaidros jautājumos lielākā daļa mācītāju vēršas pie Rīsa pēc padoma. Levindanto, nezinot vietējo valodu, reizēm iet Rīsa pavadā, tāpat uzskatot viņu par autoritāti. Rīss, pēc Levindanto vārdiem, ir izdevīgs gadījums, kad rodas strīdīgi jautājumi, jo tik un tā viņu drīz vien "saņemšot".

Par Jāņa Rīsa traģisko likteni un viņa kā vienas no visizcilākajām personībām visā baptistu vēsturē darbības īpašo nozīmi pēckara apstākļos vēl runāsim.

DRAUDŽU BĪSKAPS ANDREJS RĒDLIHS

Mācītājs Andrejs Rēdlihs (1894—1969)

Kā jau to redzējām, tūlīt pēc kara Miera draudzes mācītājs A. Rēdlihs bija ievēlēts par LBDS pagaidu padomes locekli. Viņu apcietināja un deportēja, bija laiks (1945. gada janvāris — 1946. gada decembris), kuru nācās pavadīt izsūtījumā. Plašāku informāciju par A. Rēdlihu varam izlasīt jau pieminētajā J. Tervita vēstures grāmatā. Tur uzzinām, ka laikā no 1936.—1938. gadam viņš bijis otrais mācītājs Rīgas latviešu Atmodas draudzē: "Rīgas latviešu Atmodas draudzes darba stils daudzus neapmierināja, radās spēcīgas nesaskaņas starp draudzes galveno mācītāju V. Fetleru un draudzes otro mācītāju A. Rēdlihu. Tā rezultātā no latviešu Atmodas draudzes atdalījās apmēram 250 locekļu un nodibināja Rīgas Miera draudzi (1938.—1946.). Par šī, ļoti sāpīgā, notikuma rezultātā radušās draudzes vadītāju kļuva A. Rēdlihs."

Tad, 1945. gadā, kā mēs to lasām K. Lācekļa kriminālietā, par pretpadomju noskaņojumu un attiecīgu aģitāciju A. Rēdlihu apcietināja. Interesanti, ka tikai dažus gadus vēlāk tieši viņš attiecīgās iestādēs tika atzīts un izvirzīts bīskapa amatam. Šis mīklainais fakts, liekas, kļūst saprotamāks, ja atceramies P. Egles atmiņu stāstījumā teikto, ka arī N. Levindanto un daži citi VEKBS vadītāji savā laikā bijuši izsūtīti. Jādomā, ka varas iestādes uzskatīja, ka šie ļaudis ir pietiekoši iebaidīti, iemācīti saprast un bez ierunām pakļauties, — pildīt visu, ko no viņiem prasīs. Liekas, arī N. Levindanto cerēja, ka tieši ar A. Rēdlihu viņam būs vismazāk domstarpību. Tomēr arī šī bīskapa darbības laiks (1949.—1953.) izrādījās īss.

Bija 1949. gads, un drīz vien sākās Latvijas vēsturē viens no drūmākajiem un tumšākajiem periodiem, kad līdzīgi kā Baigajā gadā tūkstošiem latviešu tika deportēti uz Sibīriju. Atkārtotās, smagās represijas skāra galvenokārt lauku iedzīvotājus. Tas bija kolhozu dibināšanas laiks, un visi turīgie un mazāk turīgie lauksaimnieki bez īpašas šķirošanas iekļuva ienaidnieku sarakstos. Turpinājās arī

dažādas akcijas pret draudžu darbu un pastāvēšanu vispār. Daudzus izdevās iebaidīt, un viņi vai nu vispār atteicās no turpmākās dievkalpojumu apmeklēšanas vai arī kļuva mazāk aktīvi.

Staļiniskais kurss attiecībā pret Baznīcu visas valsts mērogā jau, sākot ar 1947. gadu, bija kļuvis vēl stingrāks. Par to liecina norādījumi no RKLP pie PSRS Ministru Padomes RKLP pilnvarotajam LPSR Šeškenam. Lūk, daži fragmenti no Valsts arhīva F – 1448, 1a 146 l. 31.–32. lpp.:

"Pilnvarotajam jāveic pārdomāta pasākumu summa, kas vērsta uz to, lai likuma robežās, saskaņā ar laika prasībām, ņemot vērā vietējos apstākļus, iespējami vairāk ierobežotu reliģisko palieku kaitējumu un garīdzniecības reakcionāru ietekmi uz ticīgo masām.

Jūsu darba praksē sastopama nepareiza izpratne par Baznīcas vietu un lomu Padomju valstī un Padomju valsts attieksmē pret Baznīcu. Reliģiskās organizācijas PSRS pastāv tikai, lai veiktu kultu, nepieciešamās kulta vajadzības. Padomju likumdošana vispār izslēdz reliģiskās organizācijas no visām sabiedriski — politiskās dzīves sfērām. Šajā virzienā arī jābūt vērstam jūsu darbam.

Nepareiza attieksme pret garīdzniecību. /../ Visus jautājumus Jūs cenšaties atrisināt tikai diplomātijas ceļā, ar Baznīcas vadību. (..) Kad garīdzniecību nevar pilnībā izmantot vajadzīgajā virzienā, jāmeklē citas iedarbības formas, meklējot pretrunas, vājos posmus viņu pašu vidē vai iedarbojoties caur lajiem. /../

Attiecībā pret baptistiem, jūs aizstāvat baptistu mācītāju apspriedi 1946. gadā Rīgā, kuras gars bija acīm redzot kaitīgs, mācītāju noskaņojumu, kas tika izteikts apspriedē divdomīgi, jūs uzskatāt par normālu parādību, viņu politiku, vērstu pret VEKBP — par reliģiozi patriotisku līniju."

* * *

Kā, redzam, tad augstie Maskavas priekšnieki nepavisam nebija apmierināti ar pilnvarotā Šeškena darba rezultātiem. Šī ierēdņa uzdevums jāuzskata par visai sarežģītu, jo viņam bija jāatskaitās arī LPSR Ministru Padomei, un viņš bija atbildīgs par visu konfesiju lietām. Šeškena vietā drīz vien amatā stājās cits ierēdnis Restbergs. Kā viņš tika galā ar izvirzītajiem uzdevumiem, par to liecina ne tikai turpmākie notikumi sakarā ar dievnamu atsavināšanu, draudžu apvienošanu, Vasarsvētku draudžu iekļaušanos, saplūšanu ar baptistu draudzēm vai noiešanu pagrīdē. Liekas, arī baptistu vidū mīlētā un cienītā mācītāja J. Rīsa atstumšana no iespējamā bīskapa amata

un salīdzinoši nepopulārā A. Rēdliha iecelšana bija apzināts un izplānots solis iekšējo pretrunu radīšanā un saasināšanā. Ja Šeškens, kā mēs to redzējām, liekas, rēķinājās ar N. Levindanto, tad Restberga ziņojumos jau parādās kritiskas piezīmes arī attiecībā uz vecāko presbiteru. Drīz vien viņš jau ir uzzinājis, ka N. Levindanto latviešu baptistu vidū tiek saukts par Maskavas ielikteni, ka viņš saprotas ar vietējiem tikai krievu valodā un kā garīgs vadītājs nav autoritāte. Ņemot to visu vērā, jāatzīst, ka arī N. Levindanto uzdevums nebija viegls. Pildīt Maskavas uzdevumus, kontrolēt un vadīt draudžu darbu viņš kaut cik normāli spēja ar sev uzticīgu un draudzīgu, arī krieviski labi runājošu mācītāju palīdzību. Liekas, ka vismaz savas darbības sākumā A. Rēdlihs attaisnoja uz viņu liktās cerības.

Viena no lielākajām problēmām jaunajam draudžu bīskapam bija paredzētā Vasarsvētku draudžu nereģistrēšana, bet ticīgo iekļaušana baptistu draudzēs. Pentakostu — baptistu attiecībās nereti bija jūtama savstarpēja neiecietība. Kā zināms, tad vēl pirmskara Latvijā baptisti šos kristiešus uzskatīja par fanātiķiem, bet viņi savukārt baptistus redzēja kā garīgi remdenus. Taču tagad, kad padomju vara atteicās reģistrēt šīs skaitliski nelielās, bieži vien — māju draudzītes, bija atlikusi iespēja pievienoties radniecīgajiem baptistiem vai arī turpināt savu darbību nelegāli. Piemēram, jau 1947. gadā N. Levindanto rakstīja, ka reģistrācija ir atteikta Ciānas draudzei, jo tā varot apvienoties ar tajā pašā baznīcā esošo baptistu Semināra draudzi, kurā ir 160 locekļi. Kā piemēru draudzīgai baptistu — pentakostu sadzīvošanai viņš minēja Atmodas draudzi (LVA. – 1448 f. – 1a – 99. l.–72. lpp.). Pēc 1946. gada atskaites datiem pie Baptistu savienības skaitījās arī 10 Vasarsvētku draudzes ar kopēju skaitu — 686 locekļi. Draudžu kopskaits tad bija sasniedzis 130 ar 12 860 locekļiem. Ir saprotami un dabīgi, ka Vasarsvētku kustības aktīvākie un dedzīgākie pārstāvji, kuri sākumā cerēja uz autonomiju, visiem spēkiem pretojās šai piespiedu akcijai.

Liela daļa pentakostu nepakļāvās un turpināja savu darbību nelegāli. Daļa gan pievienojās, bet ienesa draudzēs spriedzi, un viss nebūt nerisinājās tik gludi, kā 1949. gadā rakstīja pilnvarotais. Pēc viņa vārdiem, apvienošanās pasākumi esot notikuši nesāpīgi, jo N. Levindanto un A. Rēdlihs esot mācējuši draudzēm pierādīt apvienošanās lietderīgumu. (LVA. – 1448. f – 1a. – 246. l.–85., 86. lpp.)

Šīs apvienošanās kampaņas īstenošana bija jāveic baptistu vadībai. Uzdevums bija nepateicīgs, un bīskaps A. Rēdlihs, kas zina, pelnīti vai nepelnīti, ieguva iesauku "likvidators". Kā to ar arhīva materiālu palīdzību nav grūti pierādīt, īstais likvidators nebija neviens cits kā N. Levindanto, kurš centās, darīja visu iespējamo, lai

latviešu bīskapu pārvērstu par paklausīgu izpildītāju. 1947. gada ziņojumā N. Levindanto raksta, ka nav racionāli reģistrēt atsevišķi nelielās Vasarsvētku draudzes, kurām neesot tehniskiem un sanitāri higiēniskiem normatīviem atbilstošas dievkalpojumu telpas. (LVA – 1448. f. – 1a. – 230. l.–136. lpp.)

Tomēr viņam nākas vien atzīt, ka vairums pentakostu nepiekritīšot, ka ir jāapvienojas vienā draudzē, jo viņi nevarot piekrist baptistu dievkalpojumu praksei, kad lūgšanas un sprediķi parasti saka tikai mācītājs (turpat — 145. lpp.).

Atsevišķu Vasarsvētku draudžu pastāvēšanas nepieciešamību aizstāvēja arī baptistu mācītāji (turpat — 146. lpp.). Lai izvairītos no iespējamiem konfliktiem un nevajadzīgas spriedzes, mācītājs Pēteris Egle (1903—1993) iestājās par atsevišķiem dievkalpojumiem pentakostiem, un viņu atbalstīja citi 1948. gada 8.—9. marta sanāksmes dalībnieki (turpat — 115.–116. lpp.). Tomēr padomju represīvās politikas dēļ, kuru centīgi pildīja N. Levindanto, tas nevarēja notikt.

Pēc 1949. gada Vasarsvētku draudzes kā juridiski reģistrētas vairs nepastāvēja. Daudzi tomēr nepakļāvās un izvēlējās vajāšanu pilno pagrīdes ceļu. No tiem, kuri nepievienojās, 1949. gadā varas iestādes arestēja un 1950. gadā izsūtīja — Jāni Bormani, Jāni Rozenbergu, Jāni Kadeģi, Arvīdu Kūmiņu, Pāvelu Jefimovu, Juri Dreimani, Ādolfu Ginteru, Ilarionu Puškarevu, Valdemāru Šneideru un Mariju Grēviņu.

Atskaitoties par savu darbību 1950. gada pirmajā pusē, pilnvarotais Restbergs ziņo:

"Saskaņā ar stingriem Reliģijas kultu lietu Padomes norādījumiem, **neesam reģistrējuši nevienu draudzi**, kas no jauna organizējusies"(1448. f. 1a. – 247. l. – 26. lpp.) Un nedaudz vēlāk par savu darbību 4. ceturksnī viņš raksta: "Var ar pārliecību teikt, ka LPSR var novērot reliģiskās darbības mazināšanos. To veicināja:

a) lauksaimniecības vienlaidu kolektivizācija;

b) rajonēšana, kuras rezultātā no 25 apriņķiem izveidoja 58 rajonus, tādējādi pastiprinājās politiskais darbs lauku iedzīvotāju vidū;

c) darbs, lai nostiprinātu lauksaimniecības arteļus un politnodaļu organizācijas pie MTS, kas veicina politmasu un kultūras darba tuvināšanu zemniecības masām. (Turpat — 86. lpp.).

Bet jau 87. lpp. lasām: "Pagājušā gadā Latvijas teritorijā likvidējās: 11 luterāņu draudzes, no kurām tikai divas draudzes pēc Reliģisko kultu padomes rīkojuma, pārējās dažādu iemeslu, galvenokārt mazskaitlības dēļ, jo ticīgie neapmeklē dievkalpojumus un ir līdzekļu trūkums, lai uzturētu ēkas un garīdzniekus. To pašu iemeslu dēļ baptistiem gadā likvidējās 8 draudzes. Ņemot vērā teikto, secinām, ka

sācies laiks, kad reliģija pati no sevis lēnām mirst. Kaut no garīdzniecības un draudžu aktīva puses tam ir spēcīga pretošanās" (turpat — 87. – 88. lpp.). Oficiāli šim procesam bija jāizskatās kā pašlikvidācijai, bet kā bija patiesībā? — Minēsim tikai vienu, bet pietiekoši spilgtu un iespaidīgu minētās "pašlikvidācijas" piemēru.

Mācītājs Augusts Umblijs 1949. gada 25. IX rakstīja A. Rēdlihamm: "Ar šo gribēju Jums paziņot, ka Apekalna draudze nevarēja līgumu slēgt ar darbaļaužu deputātu Padomi. Draudzes locekļi ir kolhoznieki, dažas ģimenes tajā sastāv jau no 1948. gada vasaras. Nav neviena maksāt spējīga cilvēka vai kāds ierēdnis, kam cieta alga un kas varētu ziedot draudzei līdzekļus. Bet ir jārēķinās ar to, ka izdevumi būs, uz to norāda arī līguma 4. pants. Apekalna draudzes locekļi dzīvo izkaisīti dažādos pagastos tālu no lūgšanas nama, un neviens nevar uzņemties atbildību saskaņā ar kriminālkodeksu. Draudze skaitās likvidējusies." (LBDS arhīvā)

Tomēr savā publicētajā rakstā — "Kur palika Apekalna baptistu draudze" (1993. gada Nr. 2 (14) žurnāls "Baptistu draudzēm") — bijušais šīs draudzes vecājs Oskars Ausējs par šo likvidāciju raksta: "Pēc šī notikuma sasaucām draudzes sapulci (1947. gadā), nolēmām draudzi atjaunot. Kā mācītājs bija Augusts Umblijs, draudzes vecājs Jūlijs Andrītis, un es protokolēju. Savācām vajadzīgo skaitu atbildīgu pēc varas iestāžu prasībām, iesniedzām protokolu pārvaldei. Ar to piesaistījām drošības iestāžu uzmanību, un tikām visi pēc kārtas pratināti. Mani kā protokolistu pratināja visvairāk. Mūsu iesniegums tika noraidīts. Tā 1951. gada 23. martā Lielā piektdienā sāka nojaukt mūsu Sauleskalna baptistu baznīcu, kā bezsaimnieka objektu."

Kā redzam, tad runa nevarēja būt ne tikai par jaunu draudžu dibināšanu. Centieni bijušās atjaunot un reģistrēt jau tika uzskatīti gandrīz vai par noziegumu. Savā rakstā O. Ausējs atzīmē arī, ka viņš pats 1944. gadā bijis iesaukts vācu armijā un, ienākot krievu valdībai, bijis rīkojums reģistrēt draudzes ar 30 locekļiem, kuri var atbildēt, lai baznīca un inventārs saglabātos. Mācītājs A. Umblijs neesot paspējis īso, labvēlīgo brīdi izmantot, jo draudzes locekļu tik daudz uz vietas nebija.

* * *

Intensīvs dievnamu atsavināšanas process sākās, kad Liepājas baptisti zaudēja Nācaretes dievnamu 1950. gadā, bet Liepājas Otrā draudze savu namu jau 1949. gadā. Gados, kad amatā kā pilnvarotais stājās Restbergs un baptisti par bīskapu ieguva Rēdlihu, intensīvi

likvidējās draudzes. Tas pats liktenis bija arī Liepājas pentakostu Elimas draudzei, kura tika pievienota Pāvila draudzei.

Savā autobiogrāfijā, kura ir ievietota grāmatā "Latviešu baptistu darbinieki" 1. sējumā, diriģents Rūdolfs Krauja raksta par personīgi piedzīvoto: "1949. gada pavasarī Pestīšanas Templi atņēma un nodeva Latvijas Valsts universitātei par sporta zāli. Draudze pievienojās Mateus draudzei Matīsa ielā 50 b. Apvienojās arī kori un stīgu orķestri. Turpināju vadīt stīgu orķestri un dažkārt atvietoju kora diriģentu Jāni Ezeriņu. Tad bīskapa Rēdliha laikā nāca norādījums, kas aizliedza jaunatnei un studentiem darboties draudzē. Pārtraucu darbu Mateus draudzē, jo te bīskaps Rēdlihs bija arī mācītājs."

Jau lasījām par mācītāja Gunāra Lagzdiņa atmiņām, kurās tiek vēstīts, kā Mateja draudzes vadības sanāksmē N. Levindanto uzstājīgi un agresīvi prasījis Mateja baznīcu atdot valstij, jo, lūk, Maskavā esot tikai viena baptistu baznīca, bet Rīgā vairākas. Tikai draudzes vadības nelokāma un bezbailīga nostāja neļāva šo nodomu piepildīt.

Atsavināšanas un draudžu apvienošanas projekti radās viens pēc otra. Pilnvarotā Restberga ziņojumā par 1950. gada 4. ceturksni lasām:

"Golgātas draudze ieņem lielu kvadratūru, bet draudzē ir ap 200 locekļu. Šī draudze piekrīt apvienoties ar Mateja draudzi, jo Mateja draudzes telpas brīvi spēj uzņemt papildus ticīgo skaitu. (1448. f. — 1a, 247. l. 83. lpp.) Turpat tiek ziņots par baptistu vadības ierosmi apvienot Krievu draudzi Akas Nr. 13 ar Iļģuciema draudzi. Ja izdotos realizēt šīs ieceres, tad Rīgā paliktu trīs baptistu draudzes."

Kā liecina tālākie notikumi, tad sasniegt šo iecerēto situāciju ar trīs draudzēm Levindanto neizdevās. 1961. gadā, kad latviešu bīskapa postenis bija vispār uz laiku likvidēts, Levindanto gan padzina Āgenskalna draudzi no tās dievnama. Tomēr, pretēji gaidītajam, draudzes neapvienojās. Mateja dievnamā darbojās gan Mateja, gan arī ar savu veco nosaukumu Āgenskalna draudzes. Jā, lielas un smagas pārmaiņas Latvijā sākās tieši ar 1949. gadu, kad savu bīskapa darbu bija lemts uzsākt Rēdliham. Pārmaiņas un represijas gan politiskās, gan ekonomiskās, gan, protams, arī reliģiskās darbības ierobežošanas ziņā. Liekas, ka pēc atkārtotajiem mācītāju arestiem, draudžu piespiedu apvienošanas, dievnamu atsavināšanas un visāda veida represiju pret ticīgajiem daudzuma, šis bija viens no vissmagākajiem periodiem visā pēckara laikā. To labi raksturo arī fragmentāras piezīmes, kas pierakstītas mācītāju sanāksmē 1951. gada 15. — 16. martā Mateja baznīcā:

Rēdlihs: Pirms 2 gadiem sāku strādāt par bīskapu. Pa šo laiku lielas pārmaiņas — organizējas kolhozi, kuros iestājas arī baptisti. Tika apvienotas dažas baptistu draudzes…

Hūns: Liepājā ar mūsu Ciānas draudzi apvienojās Betlēmes draudze, tagad mums ir ap 500 draudzes locekļu. 1950. gadā kristījām 2 cilvēkus. Uz Draudžu nolikumu 100% pārgājām pagājušā gada beigās. Naudas ienākumi nez kāpēc mazinājušies. Apmeklētība mazinās, jo daži draudzes locekļi aizņemti darbā.

Pētersons — Liepājas Pāvila draudze: — Darbojamies draudzīgi, kaut arī draudzē apvienojās 3 bijušās draudzes (Pāvila, Nācaretes, Vasarsvētku draudze).

Vasks — Aizpute: — Vissmagāk Kalvenes draudzei, jo ir neapmierinošas lūgšanu telpas. Ar kolhozu izveidošanos apmeklētība krītas, jo ir transporta grūtības, un daži ir aizņemti dievkalpojumu dienā. Mums svētrunās nevajag būt sektantiem un pasvītrot citu Baznīcu kaut kādas īpatnības. Vajag kaut ko pieņemt arī no vēsturiskajām Baznīcām, atrast, kas tām ir labs. (Citi, piemēram, saka, ja kāds lūgsies ar lūgšanu "Mūsu Tēvs", tas pazudīs, jo tāda lūgšana it kā neesot no Dieva.)

Ludviks — Ventspils: — Apmeklētība tagad labāka nekā uzreiz pēc apvienošanās. Tagad pievienojās daudzi no tiem, kas sākumā atteicās iekļauties apvienotajā draudzē. Apmeklētība palielinājās pēc māc. Puķīša aizbraukšanas, jo līdz tam citi palika tikai tad, ja sludināja Puķītis, un aizgāja, ja uzzināja, ka sludinās Ludviks. Savukārt otra daļa klausījās tikai Ludviku. Tagad draudzei vairs nav izvēles.

Puķītis — Vaiņode: — Esmu te tikai 2 mēnešus. Iepazīstos.

Egle — Talsi: — Tagad pievienojušies arī Vasarsvētku ticīgie, izņemot 2 — 3 ekstrēmistus.

Krauze — Jelgava: — Draudze pēc kara bija ļoti izpostīta. Dievnama atjaunoš. vajadzēja lielus līdzekļus (ap 13 000 rbļ.). Sakarā ar to ir parāds bīskapa kasei. Pentakostiem pēc viņu vadītāja aresta nez kāpēc ir liels aizvainojums pret baptistiem. Nevienu no viņiem dievkalpojumos neredzam. Pie viņiem no kaut kurienes braucot kāds Rudzītis.

Biķis — Rucava: — Rucavā, Nīcā naudas ziedojumi mazinās.

Jonass — Pāvilosta: — Kolhoza apstākļi negatīvi ietekmē ziedojumus.

Āboliņš — Užava: — Draudze zaudējusi vairāk nekā jebkura cita. 25 % no draudzes locekļiem izvesti uz Sibīriju, viņi bija materiāli vislabāk nodrošināti. Visi draudzes locekļi strādā kolhozā, starp viņiem ir arī brigadieri, fermu un noliktavu pārziņi. No Sārnates draudzes izvesti 10 draudzes locekļi, arī sludinātājs un diriģents. Tagad tur ir grūtības, jo darbu vada vājš darbinieks (Sesks).

Daknis — Puze: — Sakarā ar kolhozu organizēšanos daudzi no jaunākiem draudzes locekļiem aizbrauc uz pilsētu. Valdemārpilī tagad tikai 103 draudzes locekļi, bija — 150.

Grauze — Uguņciems: —Visi draudzes locekļi ir kolhoznieki. Pats arī, strādāju par dārznieku.

Kaspars — Grobiņa: Draudze ir bēdīgi slavena attiecībā pret iemaksām bīskapa VEKBP kasē. Grūtības, jo draudzes locekļi ir kolhoznieki. Kolhozniekiem jāstrādā arī svētdienās. Par padomju varu nelūdzu, jo partijas sekretārs teicis: "Padomju varai nav vajadzīgas jūsu lūgšanas, lūdzieties par grēciniekiem."

Sapulces dalībnieki visi atzīmējuši, ka padomju vēlēšanās piedalījušies praktiski visi draudžu locekļi. Visi vairāk vai mazāk arī uzsvēruši, ka ievēro nolikumu. Lauku draudzes svētdienas dievkalpojumus pārceļ uz vakaru, jo svētdienās kolhozniekiem jāstrādā. (LVA 1448. f. 1a, 149 l. — 31. — 50. lpp.) Atzīmēti arī ļoti satraucoši statistikas dati: ja 1946. gadā bija 12 860 draudzes locekļi, tad 4 gadu laikā samazinājās tik strauji, ka 1950. gadā reģistrēti vairs tikai 6974 locekļi. Turpat — 49. lpp. arī dažas pārdomas par samazināšanās cēloņiem.

Černovs: — Kad likvidējas mazās draudzes, to locekļiem nav iespējams iekļauties kādā citā draudzē, tāpēc viņi izkrīt no kopskaita.

Vasks: — Apvienojoties draudzēm, daži neapmeklē apvienoto draudzi.

Levindanto: — Draudzes locekļu skaits krītas nevis tāpēc, ka maz atnāk jaunu locekļu, bet tāpēc, ka daudzi aiziet.

Vasks: — Runājot par bīskapu Rēdlihu — mēs jūs atbalstām. Vēlams tikai, lai jūs vairāk apmeklētu draudzes, īpaši mazās un vājās. Jūsu darbību draudžu apvienošanā mēs esam sapratuši un nenosodām.

Rēdlihs: — Draudžu locekļu skaitu var izskaidrot arī ar to, ka pēdējā laikā daži draudzē nereģistrējas, jo baidās, ka būs problēmas darbā vai arī viņu bērniem skolās. Nebraucu uz draudzēm tāpēc, ka esmu slims, un jāvada arī lielā Mateja draudze.

Ja pieņemam, ka mācītājs A. Vasks attiecībā uz skaidri izteikto bīskapa Rēdliha nenosodīšanu, formulēja lielākās daļas, vismaz Kurzemes mācītāju izpratni, ka īstais vainīgais nebūt nav Rēdlihs, tad tomēr jūtams un arī tīri cilvēcīgi saprotams, ka arvien pieaugoša opozīcija pret valdības tik ļoti nepopulāro lēmumu paklausīgo izpildītāju Rēdlihu viņa darbabiedru vidū bija jau sākot ar viņa negaidīto iecelšanu šajā amatā. A. Rēdlihs to redzēja, apzinājās un sāpīgi izjuta. Liekas, ka VEKBS emisāram N. Levindanto bija ļoti izdevīgi un viņš darīja visu, lai pats it kā paliktu malā, bet starmešu gaismā nokļūtu A. Rēdlihs ar visām savas personības nepilnībām un kļūdām. Kādas īsti bija viņu attiecības sākumā un vēlāk, kad izrādījās, ka A. Rēdlihs ne vienmēr spēj un vēlas pakļauties Maskavas ielikteņa gribai, to

šodien varam vairs tikai minēt. Taču savā LBV grāmatā J. Tervits raksta zīmīgus vārdus: "1952. gadā salūza abu vadītāju — N. Levindanto un A. Rēdliha saspringtās attiecības. Nav palikuši pārliecinoši dokumenti par domātajiem morāla rakstura iemesliem, kuru dēļ A. Rēdlihs no bīskapa amata tika atbrīvots." Tātad, protams, atkal uzvarēja stiprākais, un A. Rēdliham nepalīdzēja pat tas, ka pilnvarotais Restbergs bija viņu raksturojis kā nelojālu pret padomju varu. Nepalīdzēja arī, liekas, labvēlīgā varas iestāžu attieksme. Kā nu ne? Politiskā ziņā tas taču nepavisam vairs nebija tas A. Rēdlihs, kuru par pretpadomju izteicieniem 1945. gadā arestēja.

Lūk, atkal rindas no pilnvarotā ziņojuma par 1951. gada 4. ceturksni:

"Vienības dienā jānolasa VEKBP vēstule, kurā atkal minēta ziedojumu vākšana. Daudzi sludinātāji vēstuli lasa nelabprāt. Kā Vienības dienā, tā 7. novembrī Mateus draudzē Rēdlihs teica svētrunu padomju garā, kādu nav teicis neviens no Baltijas republiku mācītājiem. 1951. gada decembrī Rēdlihs vērsās pie mums ar jautājumu par nepieciešamību uz 15 dienām sasaukt koru vadītājus, jo daļai no viņiem nav teorētiskas sagatavotības un turklāt daži koru vadītāji ļauj dziedāt dziesmas, kuras nerekomendējas dziedāt. Devu Rēdliham norādījumu atnest programmu ar norādījumiem, kādas disciplīnas paredzēts klausīties u. c. ziņas. Pēc tam tiks lemts par šo jautājumu. (1448. 1a. 249. l. 127. lpp.) Kā redzam, tad attiecības ar RKL pilnvaroto Rēdliham līdz pat 1952. gadam bija normālas. Bet jau nākošais ziņojums, tātad par 1952. gada 1. ceturksni, ir galēji nelabvēlīgs A. Rēdliham:

"Starp baptistiem cirkulē ziņas par bīskapa Rēdliha tikumisko pagrimšanu, ka viņš dzīvojot ar svešu sievu. Sakarā ar to daļa baptistu no draudzes, ko viņš apkalpo, novēro viņu un viņa atsevišķas darbības saista ar tikumisko uzvedību. Februāra beigās Rēdlihs brauca uz Valku konsultēties pie pazīstama ārsta. Šis brauciens tiek uzlūkots kā izpriecu brauciens kopā ar kādu sievieti. Tāds stāvoklis grauj Rēdliha autoritāti un izsauc runas. Lieta iet uz to pusi, ka Levindanto gatavo materiālu, lai paceltu jautājumu par A. Rēdliha turpmāko palikšanu bīskapa amatā.

Rēdliha un Levindanto attiecības nevar uzskatīt par normālām. Levindanto daudzkārt norāda uz Rēdliha nepareizo rīcību. Rēdlihs necieš šos norādījumus un uzskata, ka viņš pats ir īstais latviešu baptistu vadītājs. Viņš ar zināmu neuzticību izturas pret norādījumiem no VEKBP. Sevišķi alkatīgs attiecībā pret naudu. Cenšas pats un grūž citus mācītājus uz to, lai mazāk no tās naudas, kas ziedota un paredzēta VEKBP, parādītu un šo summu samazinātu. Tā dara paša Rēdliha draudze." (Turpat — 250. l. 20. — 21. lpp.)

Jau citā ziņojumā Poļanskim uz Maskavu J. Restbergs raksta, ka baumas par A. Rēdliha kopdzīvi ar kādu Zaicevu, kas esot ārste, izplatās, un N. Levindanto esot ierosinājis VEKBP izskatīt šo un citus ar bīskapa uzvedību saistītus jautājumus. Uz viņa ierosinājuma pamata tad arī Levindanto uzdots no VEKBP izvēlēt no vietējiem mācītājiem komisijas locekļus, kas noskaidrotu un izvērtētu faktus (turpat — 250. l. — 38. lpp.). LBDS arhīvā ir Levindanto vēstule tā laika Talsu draudzes mācītājam P. Eglem, kurā tiek ziņots, ka Egle kopā ar mācītājiem K. Šmitu, F. Hūnu, Ž. Ludviku un Stūrīti no Jelgavas ir iekļauts šajā komisijā.

Atgriežoties pie LVA arhīva 1448. f. 1a. 250. l., redzam, ka komisija ir pierādījusi:

1. A. Rēdliha rīcība un uzvedība bijusi nepiedienīgi samaitājoša.

2. Mēģinot sevi reabilitēt ar nepieļaujamiem līdzekļiem, viņs pieļāvis nekristīgus paņēmienus: meli, apmelojumi, anonīmas draudu vēstules, iebiedēšana.

3. Nosodāma rīcība ar ziedojumiem.

4. Augstprātība, vainas novelšana uz citiem, savu kļūdu neatzīšana.

Sakarā ar to viņa kristieša reputācija ir pamatos sagrauta. Tāpēc tālāka atrašanās bīskapa amatā absolūti neiespējama. Par turpmāko darbu kā mācītājam ir jālemj Mateja draudzei. Komisijas secinājumiem VEKBP piekrita un uzdeva Levindanto realizēt dzīvē lēmumu par Rēdliha atcelšanu. Tomēr Levindanto ir problēmas, jo Rēdlihs pretojas. Dažas dienas bijusi asu vārdu pārmaiņa, un Rēdlihs pat esot teicis, ka Latvijas baptisti ir banda, kas gatava uz visu. Kad Levindanto piedāvājis Rēdliham brīvprātīgi atteikties no kalpošanas Mateja draudzē, Rēdlihs piedraudējis, ka, ja būšot jāaiziet viņam, tad viņš izdarīšot tā, lai draudzi atlaistu.

Senāk Rēdlihs bija kristīts ar Svēto Garu un bija tuvās attiecībās ar pentakostiem. Tāpēc pēdējā laikā dievkalpojumus viņš vadīja veidā, kas raksturīgs Vasarsvētku draudzei. Tādā rīcībā cieta draudze, un baptistu vadības vidū ir viedoklis, ka Rēdlihu nevar atstāt par Mateja draudzes mācītāju. Sakarā ar viņa atcelšanu rodas jautājums par jauna bīskapa iecelšanu. Par kandidātiem tiek minēti: Hūns, Ludviks, Daknis, Egle... Vispiemērotākā kandidatūra varētu būt Hūns.

Notiekošajam ar A. Rēdlihu ir apstākļu nosacīts raksturs. Savukārt Rēdliham ir ļoti ierobežotas prāta spējas un tā kā viņš ir mazizglītots un mazattīstīts cilvēks, tad nevarēja atrast izeju no radušās situācijas. Jo vairāk tādēļ, ka mēs atturējāmies no padomu došanas tai vai citai pusei. Jautājums tika izšķirts bez mūsu līdzdalības un bijām tikai liecinieki. Ņemot vērā arī VEKBP viedokli, lēmumu par Rēdliha atcelšanu uzskatu par pareizu.

Vai, visus šos "krāšņos" Rēdliham veltītos epitetus lasot, neliekas neticami, ka tā tas bijis, ka šādu cilvēku izvēlēja tik augstam amatam? Vai nav neticami, ka tik smagā un sarežģītā laikā viņš šai amatā gandrīz trīs gadus spēja noturēties?

Jautājumi, jautājumi... Ejot vēl tālāk dziļumā ar jautājumiem, neatbildēts palicis arī tas, kādēļ gan ar varas iestāžu svētību, kuras taču pirms iecelšanas atbildīgā amatā vienmēr veica kandidātu rūpīgas "izpētes" darbu, kādēļ tieši A. Rēdlihu, kurš taču pats tam pretojās, bija jāpierunā kandidēt un kļūt par bīskapu? Galu galā, kādēļ bija jāpanāk, lai A. Rēdlihu izvirza un atbalsta baptistu lielākā autoritāte un neoficiālais garīgais līderis J. Rīss?

VAI UZ VISU VAR ATBILDĒT VĒSTURE?

Modris Jansons 2002. gadā, "Likteņvētru" nodaļas autors

Līdzīgi 1941. gada traģiskajiem notikumiem arī 1949. gads ieiet Latvijas vēsturē kā padomju laika vistumšākais, baigākais, drūmākais. Apcietināti un deportēti, ar nolūku nolīdzināt gludu ceļu kolhozu sistēmas ieviešanai, tika galvenokārt lauku iedzīvotāji. Taču uzbrukuma smaile ne mazāk agresīvi vērsās pret godīgākajiem un aktīvākajiem Latvijas kristiešu vadītājiem. Skaidrs, ka arī Rīgas virsmācītājs Jānis Rīss, kuram pirms tam bija pašam, jādomā, noteikti piespiedu kārtā, jāatsauc sava kandidatūra un ar savas autoritātes spēku jāpanāk nepretošanās A. Rēdliha iecelšanai, jau pirms tam atradās apcietināmo sarakstā. Bet kādēļ tomēr Sibīrijas "jaukumus" jau iepazinušais, savu laiku landesvērā dienējušais A. Rēdlihs? Grūti atbildēt, ja nepieņem, ka represīvo orgānu ietekmēšanas metodes, līdzīgi kā savulaik pašu Levindanto un citus vadošus krievu mācītājus, viņu bija salauzušas un pāraudzinājušas par, vismaz ārēji, padomju iekārtas atbalstītāju. Kā lai citādi izskaidro "padomju garā" teiktās svētrunas un centīgo piedalīšanos garīgo darbu ierobežojošos cita veida pasākumos?

Zināmā mērā arī pilnvarotā Restberga ziņojums, kurā uzkrītoši dominē morāla un tikumiska rakstura apsūdzības, kurām pievienojas slēpta nožēla, ka A. Rēdlihs kā "mazizglītots un mazattīstīts utt." nav pratis izkļūt no radušās situācijas, vedina domāt, ka politiskā ziņā bijušais bīskaps jau bija kļuvis par savējo. Par to liecina arī uzdrošināšanās atklāti strīdēties un nepakļauties Levindanto norādījumiem. Komisijas slēdzienos Levindanto vārds pat nav pieminēts. Savukārt, droši vien cerēdams, ka padomju iestādēs viņam būs nodrošināta aizmugure, A. Rēdlihs, būdams straujas dabas un diezgan smaga rakstura, kā viņu sarunā ar vēstures pētnieku A. Lauvu raksturoja Rēdliha laikabiedrs P. Čivkulis. Un, stāstot par tēvu, arī bijušā bīskapa A. Rēdliha meita, nereti atļāvās būt asa un neiecietīga.

Jāņem vērā arī fakts, ka bīskapa ģimenei bija mācītāja dzīvoklis Mateja baznīcā. Šajā namā dzīvoja arī diriģents J. Ezeriņš ar savu ģimeni. J. Ezeriņš, kurš bija apveltīts ar izcilām darba spējām un ar komponista dotībām, diemžēl bija straujas, dažreiz nesavaldīgas dabas. Konflikti diriģenta un mācītāja starpā nebija retums.

A. Rēdliha situācija šajā draudzē nebija apskaužama arī tāpēc, ka tieši šai draudzei pievienojās latviešu Atmodas draudze, kad 1949. gadā tā zaudēja savu dievkalpojumu vietu Pestīšanas templī. Atcerēsimies, ka tieši A. Rēdliha vadībā 1938. gadā no šīs draudzes atdalījās 250 locekļi un nodibināja Miera draudzi.

1949. gadā Mateja draudzē par stīgu orķestra diriģentu sāka strādāt arī Atmodas draudzes diriģents R. Krauja. Lūk, rindas no viņa autobiogrāfijas:

"*Tad bīskapa Rēdliha laikā nāca norādījums, kas aizliedza jaunatnei un studentiem darboties draudzē. Pārtraucu darbu Mateja draudzē, jo te bīskaps Rēdlihs bija arī mācītājs.*"

Vēl, runājot par Vasarsvētku draudžu piepiedu apvienošanos ar baptistu draudzēm, jāatzīmē, ka šī smagā un problemātiskā akcija bija jāsāk tūlīt pēc stāšanās amatā A. Rēdliham. Liekas, ka padomju iestādes tieši A. Rēdlihu kā daļēji pentakostāli orientētu un simpatizējošu šai kustībai bija atzinušas par piemērotāko šī nepateicīgā uzdevuma veicēju. Šķiet, ka tas arī bija viens no galvenajiem motīviem viņa iecelšanai bīskapa amatā.

Iecerētais plāns lielā mērā tomēr piedzīvoja neveiksmi. Pentakostu vidū A. Rēdlihs ieguva iesauku "likvidators".

N. Levindanto bija pietiekoši gudrs un, kā liekas, arī par gaidāmajiem represīvajiem pasākumiem jau iepriekš informēts, lai spētu prognozēt, ka bez tik izcila padomdevēja kā J. Rīss A. Rēdlihs savā amatā nenoturēsies. Viņš lieliski prata novērtēt šo situāciju, lai novērstu uzmanību no slēptās represīvo orgānu lomas draudžu darbības graušanā. Lai arī turpmāk spētu veiksmīgi pildīt savu starpnieka lomu starp baptistu vadību un varas iestādēm, viņš arī pats bija ieinteresēts visu uzmanību un sašutuma vilņus virzīt uz A. Rēdliha personīgajiem pārkāpumiem, tādējādi pats savu ietekmi un "nopelnus" notikumu virzībā it kā apslēpjot. Karojošais ateisms, kā mēs to jau esam noskaidrojuši, paredzēja baptistu draudžu darbības iespējami drīzu izbeigšanos. Taču ārēji visam notiekošajam bija jāizskatās kā pašlikvidēšanās procesam. Liekas, ka pretēji savai gribai arī bīskaps A. Rēdlihs dažādu savas personības īpatnību un apstākļu sakritības dēļ bija zināmā mērā padarīts par ieroci šo netīro nodomu īstenošanai. Kad viņš to vairāk vai mazāk saprata un sāka izrādīt pretestību VEKBP un tās pilnvarotajam N. Levindanto, skaidrs, ka bīskapa

amats un šajā gadījumā diemžēl arī mācītāja un kristīga cilvēka reputācija bija jāzaudē. Kādēļ tam bija jānotiek tieši tā? Varbūt A. Rēdlihs tik ļoti baidījās vēlreiz piedzīvot apcietināšanu un izsūtīšanu, ka zināmā mērā apzināti pieļāva šo neglīto atkāpšanās ceļu?

Atcerēsimies, ka, nespējot vairs ilgāk saprasties un pildīt varmācīgās prasības, jau apcietināts un izsūtīts bija pat no N. Levindanto par ievērojamu baptistu autoritāti atzītais J. Rīss. Tas pats liktenis bija piemeklējis arī Draudžu pārvaldes sekretāri L. Liepiņu un krievu Atmodas draudzes, kurā par locekli skaitījās pats N. Levindanto, mācītāju A. Petrovu. Pieļaujot regulārus konfliktus ar N. Levindanto, skaidrs bija viens — tādā vai citādā veidā latviešu bīskapam savs amats bija jāzaudē. Bez šaubām, ka interesanti būtu uzzināt, kāda rakstura konflikti tad īstenībā sapostīja viņu attiecības. Komisijas slēdzienos ir minēta "nepieļaujama rīcība ar ziedojumiem". Prozaiski tas izklausās, bet, zinot, ka VEKBP norādījumu izpilde N. Levindanto bija svēta lieta, jebkura rīcība, kas samazināja uz VEKBP kasi sūtāmos naudas līdzekļus, pilnvarotā uztverē bija noziegums. Šeit vietā ir norādīt arī uz pilnvarotā Restberga ziņojumu par 1950. gada 1. ceturksni, kur lasāmas rindas, kurās J. Rīss taisnojas par VEKBP vēstījuma nelasīšanu draudzei:

"Nelasu šos vēstījumus tāpēc, ka katrā no tiem VEKBP vēršas pie draudzes ar prasību vākt ziedojumus. Draudzes locekļi man saka, ka Maskava naudu vien prasa, un tāpēc es negribu ar šo nolasīšanu vēl vairāk graut VEKBP autoritāti ticīgo acīs. Līdzīgā "noziegumā" apvainotais E. Strēlis taisnojas: "Šoreiz, Rīsa norādīto iemeslu dēļ, arī es nelasīju."

Pilnvarotais secina, ka no Rīsa turpmāk sacītā izrietot, ka dažam draudzes loceklim esot priekšstats, ka VEKBP no saņemtās naudas zināmu procentu atdod valstij. Un tālāk viņš citē N. Levindanto apsvērumus:

"Tāda rīcība var dot iemeslu apvainot VEKBP mānīšanā, izolēt vietējās draudzes no VEKBP, veicināt nacionālistiskas tendences attiecībā pret krieviem. Tas liecina arī par nevēlēšanos audzināt savus draudzes locekļus par priekšzīmīgiem pilsoņiem." (LVA 1448. f. 1a. 247. l. 12. lpp.)

Kā redzam, tad sakarā ar šo nepakļaušanos nopietna apsūdzība tiek vērsta pret J. Rīsu, kuru drīz pēc tam apcietina. Līdzīgas apsūdzības iekļaušana autoritārās mācītāju komisijas slēdzienos, kad pēc N. Levindanto prasības dažus gadus vēlāk izskatīja bīskapa A. Rēdliha lietu, vedina domāt, ka, iespējams, kristīgās morāles normu pārkāpumi nemaz nebija galvenais motīvs VEKBP pilnvarotā rīcībai; lai nu kā, bet kārtējais, jau trešais pēc skaita, latviešu bīskaps bija projām. Savā amatā joprojām stabili atradās un vēl ilgi būs N. Levindanto. Ar boļševiku diktatora Staļina nāvi beidzās viens no

visbaigākajiem periodiem Latvijas un īpaši mūsu zemes kristīgo draudžu vēsturē. Katrs no šeit, īsumā ar vēsturisku dokumentu palīdzību, raksturotajiem bīskapiem savā veidā bija arī nežēlīgās sistēmas upuris.

Ja K. Lāceklis turējās kā varonis un tomēr tikai īsu laiku spēja aizkavēt frontālos bezdievības spēku uzbrukumus, tad A. Rēdlihs augstajā amatā turējās tikai kā vidusmēra cilvēks. Tīri cilvēcīgās īpašības ņēma virsroku pār kristīga rakstura nelokāmību. Taču šis īsais laiks no 1949.—1952. gadam bija tik pārpilns ar dažāda veida draudiem, briesmām un reālām represijām, ka, visu to izvērtējot, liekas netaisni pārlieku arī viņam kaut ko pārmest.

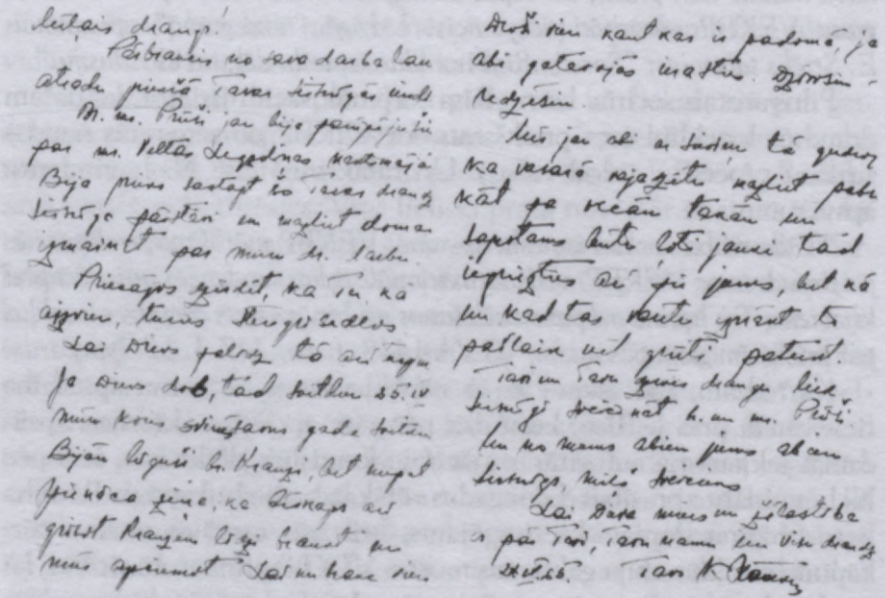

Kārļa Lācekļa vēstule
1965. gada 24. aprīlī

VĒLREIZ PAR TEOLOGU JĀNI RĪSU

Mācītājs,
vēstures maģistrs
Jānis Rīss
(1883 — 1953)

Tautu bende J. V. Staļins mira 1953. gada martā. Ar to šo nodaļu it kā varētu beigt, bet tomēr, nē. Vai tad pašos nežēlīgākajos un bargākajos laikos bija tikai zaudējumi vien? Nē, pati draudžu pastāvēšana un aktīva darbība tādos apstākļos vien jau bija uzvara. Un kā pretspēks Maskavas pilnvarotā intrigām un daudzām sīkajām nodevībām visu šo laiku līdz 1950. gadam baptistu vadībā bija kāds vīrs, kura vārds līdzās J. A. Freijam ar zelta burtiem jāieraksta Latvijas baptistu vēsturē. Liekas gandrīz neticami, ka viņš, kurš 1912. gadā izdeva baptistu vēstures grāmatu par pirmajiem piecdesmit gadiem, vēl tik daudz gadus vēlāk bija viens no šīs vēstures veidotājiem. Kā varēja būt, ka Garīgā semināra direktors, daudzu mācītāju kristīgās personības audzinātājs un veidotājs nebija ne emigrācijā, ne arī jau, krieviem ienākot, nekavējoties arestēts?

Gandrīz visu Staļina laiku viņš bija Rīgas virsmācītājs un pats tuvākais bīskapa palīgs un padomdevējs, kad nereti likās — izejas nav. Nē, viņš meklēja, lūdza, klauvēja un atrada. Un tas bija 1949. gada 10. marta mācītāju sanāksmē, kuru atklāja Jānis Rīss. Vēl nebija īsti pārdzīvota A. Korpa nāve. Vēl nebija iecelts vai vispirms, protams, padomju instancēs apstiprināts jaunais bīskaps. Un tas bija smagā un draudošā 1949. gada sākums.

J. Rīss atvēra Bībeli un lasīja Jeremijas 4, 3: "Jo tā sacīja tas Kungs Jūdas un Jeruzalemes vīriem: uzariet sev jaunu plēsumu savā sirdī un nesējiet ērkšķos." Un tad vēstures maģistrs J. Rīss teica dažus stiprinājuma vārdus arī pats: "Es tagad atceros no mūsu Savienības pagātnes dažus momentus. Kādreiz brāļi centās radīt zelta fondu, kas varētu garantēt mūsu garīgo darbu grūtību laikā. Tomēr sākās 1. Pasaules karš, un zelts pazuda. Nodibinājām Garīgo semināru, bet pienāca laiks, un nav vairs arī semināra. Cēlām lielas akmens baznīcas. Domājām, ka no tā visa iegūsim spēku un stiprumu. Dažkārt mēs ceļam mūsu lietu uz cilvēcīgām kājām, bet nepamatojamies Dieva gribā.

Krievu brāļi maz cēla baznīcas, un arī tagad viņiem nav tās daudz, bet garīgais spēks viņu darbā ir liels. ***Mūsu cerības jāliek nevis uz redzamo, bet uz neredzamo»***. Un, lai vēl skaidrāk pamatotu šo domu, viņš vēlreiz atšķīra Bībeli: "Es to visu pārdomāju, lai saprastu, bet tas bija par grūtu manai saprašanai." (Ps. 73, 16. p.) Ja vēršamies pie Dieva, tad atcerēsimies vienmēr to — "Tava diena un Tava nakts." Un J. Rīss turpināja: "Dienā mēs kustamies, strādājam, apmierinām vajadzības. Naktī guļam, atpūšamies, uzkrājam jaunus spēkus. Arī garīgajā nozīmē ir un var būt gan diena, gan nakts. Grūtību, tumšu apstākļu nakts, taču tad mēs saskaramies ar tādām parādībām, pateicoties kurām mums parādās jauni spēki."

Pārejot pie mācītāju ziņojumiem par darbu uz vietām un, labi zinot, ka neko īpaši iepriecinošu neviens nepateiks, J. Rīss iesāk ar personīgi pieredzēto: "Mūsu garīgajā darbā tagad nav tās trokšņainības, kas bija agrāk. Tomēr, neraugoties uz to, ticīgo garīgā dzīve padziļinās un garīgais darbs notiek." (LVA 1448. f. 1a. 246. l. 5.—22. lpp.) Kā redzam, tad Dievs spilgti, vareni un pravietiski runāja caur savu kalpu. Šajā īsajā laikā līdz nākamā bīskapa iecelšanai acīmredzot J. Rīss tik pārliecinoši kārtoja draudžu vadības lietas, prata arī iedvest atjaunotu drosmi un spēku, ka mācītāji viņā saskatīja paša Debesu Tēva izredzētu nākošo bīskapu. Taču viss tas pārliecinoši pozitīvais un Sv. Gara spēkā īstenotais, ko saskatīja un lieliski prata novērtēt viņa tuvākie darbabiedri, N. Levindanto un padomju ierēdņu acīs rādījās pavisam citā gaismā. Liekas, līdz zināmam brīdim VEKBP tiešām bija vēlējusies redzēt viņu par bīskapu.

Kas tad bija noticis? Kādēļ pēkšņi viss tik strauji mainījās? Kāpēc pēc pavisam neilga laika šī augstā amata vietā viņu gaidīja arests, izsūtīšana un pāragrā nāve? Vai bezdievīgā vara būtu vienkārši nobijusies no viņa nelokāmības un garīgā spēka izpausmes, kas spēja aizraut un iedvesmot un radīt nepārvaramus šķēršļus paredzamajai antireliģiskajai ofensīvai? Varētu jau atbildēt ar skaistu un viennozīmīgu "jā", uzcelt J. Rīsu uz varoņa pjedestāla un ar visdziļāko godbijību nopūsties. Tomēr kāda mīkla, kāds noslēpums, kāds neatbildēts, urdošs jautājums saistībā ar viņa personību paliktu. Jā, kādēļ gan tik varenai, izcilai garīgai personībai tika atļauts strādāt un ietekmēt notikumu attīstību līdz pat 1950. gadam? Un kādēļ nu vairs nē?

Viņš taču tik paklausīgi bija ieteicis un stimulējis A. Rēdliha iecelšanu bīskapa amatā. Tik ilgu laiku viņš bija iemantojis un uzturējis spēkā savu autoritāti un zināmu cieņu pat N. Levindanto acīs. Jā, zināmā mērā varētu teikt, ka viņš bija darījis krietni vieglāku vecākā presbitera darbu. Jau sirmā vecumā daudzi mācītāji vēlāk atcerēsies J. Rīsu ar vārdiem — "Viņš likās galvas tiesu pārāks par citiem."

Jādomā, ka šo garīgo pārākumu sajuta arī N. Levindanto, un viņš bija pietiekoši gudrs, lai censtos to arī savā labā izmantot. Vai viņš bija vajadzīgs Maskavas pilnvarotajam, lai tas spētu atbildēt uz tīri garīga, teoloģiska rakstura jautājumiem? Varbūt arī, lai baudītu kaut mazumiņu no tās cieņas un goddevības, kuru bija pelnījis J. Rīss. Droši vien.

Bet kāpēc nu vairs nē? Vai tikai J. Rīsa lietā pārāk iejaukti nebija citi spēki, kuru spriedumu pat Levindanto nespēja ietekmēt? Lai nu kā, bet 1950. gada 21. martā J. Rīss tika arestēts. VDK arhīva materiālos, kuri, vismaz daļa, kļuvuši pieejami arī LBDS arhīva darbiniekiem, ir mācītāja Jāņa Rīsa kriminālllieta Nr. 13 658. Starp apsūdzības materiāliem ar atzīmi "Pilnīgi slepeni" ir 1950. gada 23. maija — VDK apakšpulkveža Ivanova parakstīts dokuments. Liekas, tieši šeit minētie fakti, kurus apstiprina tik augsta ranga amatpersona, lielā mērā izskaidro J. Rīsa darbības iespējamību pēc okupācijas:

"Pamatojoties uz kompromitējošiem materiāliem par viņa pretpadomju darbību, aģents Sirovs tika savervēts 1945. gadā. Taču visā sekojošā periodā viņš nav sniedzis nekādus materiālus par sev pazīstamu personu pretpadomju darbību. Pretēji tam, rīkojies divkosīgi, izstāstot par šo uzdevumu sev tuviem ļaudīm. Uzdevumus nav pildījis un galu galā kategoriski atteicās no sadarbības ar VDK."

Šie vārdi spilgti pierāda, ka VDK visas cerības uz veiksmīgu sadarbību ar tik prominentu personību kā Jāni Rīsu ir pilnībā zaudējusi. Līdz ar to zudis arī pēdējais un vienīgais faktors, kas piecus gadus aizkavēja viņa arestu. Dokumentos tas nekur nav pieminēts, bet, acīmredzot, gatavojoties uz 1949. gada masveida deportācijām, tāpat kā no citiem t. s. aģentiem, arī no J. Rīsa kategoriski, uzmācīgi un nepielūdzami tika pieprasītas attiecīgās ziņas. Tas viņu noveda tik tālu, ka J. Rīss, kā to apliecina pratināšanas protokoli un vēl vairāk citu aģentu ziņojumi par J. Rīsa brīvās sarunās paustajiem uzskatiem, viņš tos ne mazākā mērā neslēpa. 1949. gada notikumi un fakts, ka arī viņš bija iekļuvis aģentu sarakstā, bija tik nomācoši, ka, liekas, — lai taču vienreiz beigtos šī spīdzināšana, J. Rīss pats vēlējās pēc iespējas ātrāk doties mocekļa ceļā, kurā jau atkal bija devušies daudzi aktīvi garīgi darbinieki.

Protams, var jautāt: kāpēc gan tikai tagad, kāpēc bija velnam jāatdod mazo pirkstiņu? Varbūt tādēļ, lai pierādītu, ka tomēr ir iespējams neatdot neko vairāk. Runājot Bībeles salīdzinājumiem, varētu teikt, ka J. Rīss bija rīkojies gudri kā čūska, bet bez viltus kā balodis. Šajos ārkārtīgi smagajos un sarežģītajos piecos pēckara gados, palikdams baptistu vadībā, tur uzturēdams drosmi un garīgu spēku, un vienlaicīgi būdams formāli saistīts ar VDK, viņš paveica šķietami neiespējamo. Pret saviem brāļiem un darbabiedriem garīgā darba tīrumos

Jānis Rīss ar dzīvesbiedri Emīliju

viņš palika bez viltus kā balodis. Lai tas maksātu ko maksādams, pat nerēķinādamies ar iespēju zaudēt savu labo slavu viņa tik ļoti mīlētās vēstures lappusēs, J. Rīss gribēja ar savu padomu un garīgo spēku stiprināt un iedrošināt laikā, kad bezdievības vētra plosījās visniknāk. Runājot par J. Rīsu kā skolotāju un Garīgā semināra direktoru, J. Tervits savas "Baptistu vēstures" 296. lapaspusē raksta: "Uz semināristiem dziļu iespaidu atstāja J. Rīsa suverēnā un neordinārā domāšanas maniere, kas pati par sevi bija mācību priekšmets topošajiem sludinātājiem."

Liekas, ka tieši šī domāšana arī ļāva J. Rīsam ieiet ienaidnieka ietekmes lokā, būt ciešā saskarsmē ar tā metodēm un paņēmieniem nevis, lai tām pakļautos, bet lai, tās iepazīstot, spētu brīdināt un attiecīgi sagatavot garīgos darbiniekus, kuri bija daudz neaizsargātāki un nespēcīgāki. Taču šai formālajai sadarbībai, varbūt to varētu saukt arī par izlūkošanu aizsardzības nolūkos, bezdievības spēku stratēģijas un taktikas pētniecībai bija robežas. Un J. Rīss lieliski juta un apzinājās, cik tālu un cik dziļi šajā ļoti bīstamajā spēlē var iesaistīties.

1949. gads ar tūkstošiem nevainīgu un neaizsargātu cilvēku, tajā skaitā arī izcilu mācītāju un citu, tautā iemīļotu kultūras darbinieku, arestiem, lika arī J. Rīsam saprast, ka šīs varas ļaunums un mežonība nav ne apturama, ne ierobežojama. Ja viņš apzināti arī bija iedevis velnam savu mazo pirkstiņu, tad tagad bija gatavs arī pats to nocirst.

Uzdrošināties nenolasīt VEKBP vēstījumu, atklāti vērsties pret centra finansu politiku un vēl vairāk — ar savu autoritāti aicināt nedarīt to arī citiem... Un tas laikā, kad pēc 1949. gada briesmīgajām represijām pat gads vēl nebija pagājis.

Iespējams, ka J. Rīss jau agrāk zināja par 1949. gadā gaidāmo. Un viņš, varbūt pat apzināti, darīja visu, lai nodrošinātu sev vietu starp upuriem. Viņa kriminālllietā apkopotie apsūdzības materiāli liecina, ka tieši šajā 1949. gadā viņš īpaši izaicinoši savās svētrunās un pat

privātās sarunās saucis lietas īstajos vārdos, kā tīšām, kā ar nolūku, izsaucot uguni uz sevi. Interesanti, ka slepenie aģenti, kuri liecina un ziņo par viņa "reakcionārajiem uzskatiem" un pretpadomju aģitāciju, pat ar segvārdiem, kā tas bija K. Lācekļa lietā, neviens nav nosaukts vārdā. Liecības ir apkopotas vienā kopīgā aģentūras ziņu dokumentā ar apsūdzības materiālos reti sastopamu — "smalku" nosaukumu "Memorands". Vērīgs lasītājs pamanīs, ka atsevišķās vietās šeit rakstītais tieši sasaucas ar kulta lietu pilnvarotā Restberga ziņojumu savai Maskavas priekšniecībai.

Lūk, izvilkumi no memoranda:

Noskaidrots, ka Rīss pretdarbojas pašreizējai Latvijas baptistu vadībai, kas ir ieņēmusi lojālu attieksmi pret Padomju valsti. Ar šo mērķi viņš, kā autoritārs baptistu mācītājs un arī bīskapa vietnieks, apvieno ap sevi reakcionāri noskaņotus garīdzniekus — savus bijušos Garīgā semināra audzēkņus, izraisot viņos naidīgu attieksmi pret padomju varu, radot opozīciju oficiālajai baptistu vadībai, virzot tās darbību uz padomju varas orgānu pasākumu, kurus īstenot ir sākusi VEKBP, izjaukšanu.

No Rīsa puses ir konstatēti daudzi atklāti pretpadomju izlēcieni, piemēram, 1950. gada 2. janvāra garīdznieku sapulcē sakarā ar no VEKBP saņemto Ziemassvētku apsveikumu. Daži garīdznieki pēc Rīsa tieša norādījuma to savās draudzēs nenolasīja. Uz Latvijas baptistu vadības jautājumu — kāpēc? — Rīss paziņoja: "..Mūsu tauta nevēlas pat pieminēt Maskavas vārdu, tāpēc arī nenolasījām VEKBP vēstījumu."

1949. gada 30. oktobrī, kad sakarā ar divu lielu Rīgas baptistu draudžu saplūšanu Rīss uzstājās ar asu pretpadomju svētrunu, cita starpā viņš teica: "..kā kokus mūs lauž vētra, kas ir izcēlusies. Mūs izposta, aplaupa, mums atņem visu. Mūs nomāc un padara nabagus. Mums paliek tikai kailā dzīvība, un tā pati ir apdraudēta. Šai tumšo spēku patvaļai drīz jāpienāk gals. Drīz atkal jāataust saulainai dienai..."

1949. gada 14. novembrī, kad Baptistu pārvalde nodeva savu zāli Jaunatnes teātrim, sakarā ar to šajā dienā tur bija pēdējais dievkalpojums. Tur uzstājoties, viņš teica: *"Mēs dzīvojam kā starp vilkiem. Tie mūs ir aplaupījuši un vēlas aprīt. Mums ir atņēmuši visu. Mūs mētā no vienas vietas uz citu. Pirms 15 gadiem šo namu iesvētīja par lūgšanu namu. Par ko tas tagad ir kļuvis? Vilku ir daudz, bet mūsu ir vēl vairāk. Tie mums neko nevar padarīt. Visam savs laiks..."* 1949. gada 27. oktobrī pie slimā bīskapa Rēdliha viesojās Levindanto un Rīss. Risinājās saruna par politiskām tēmām. Uz Levindanto teikto, ka viss iet uz attīstību, un tautas viena pēc otras nomet verdzības važas, Rīss dusmīgā formā iebilda:

"..viss iet atpakaļ uz verdzību. Ķīnā arī pāriet uz verdzības iekārtu. Kur komunisms — tur verdzība, nabadzība un važas..."

Uz Levindanto teikto par Anglijas koloniālo tautu paverdzināšanu Rīss atbildēja:

"..*Krievija tāpat paverdzina, piemēram, Baltijas valstis ir Krievijas kolonijas un tāpat citas valstis, kurās Krievija ir ievedusi "demokrātiju" — tās arī ir Krievijas kolonijas. Visu taču diktē Maskava, pašiem nav nekādu tiesību rīkoties. Viss tiek darīts nabadzīgās Krievijas labā, kuru nav iespējams paēdināt. Krievija tāpat kā Anglija izmanto citas valstis, ne par matu labāk...*" Un tālāk viņš teica: "*Buržuāziskās valstīs strādnieki saņem dienas algu, bet šeit kolhozos vispirms savu daļu paņem valsts, tad citi kungi savu un tikai, ja kaut kas vēl paliek pāri, saņem arī nabaga kolhoznieki. Viņi staigā noplīsuši, izsalkuši, ar tik mazu atalgojumu salīdzinājumā ar pastāvošo dārdzību nav jādzīvo nekur citur pasaulē. Vienīgi pie mums...*"

Šeit teikto apstiprina arī citi aģentūras materiāli. 1949. gada 18. jūlijā Rīss sarunā ar mūsu VDK avotu un citām personām teica:

"..*Drīz pienāks citi laiki, un tad mums būs cita valdība. ASV ir proklamēta brīvā Latvija un sastādīta jaunā Latvijas valdība. Nākošā gadā komunisti atstās visas okupētās zemes, un komunisms uz šīs zemeslodes beigs eksistēt.*"

Savukārt mācītājs Pelčers stāsta: "..*Pašlaik ir komunisma pirmsnāves agonija un tāpēc arestē ļaudis un visu Padomju Savienību dzen nabadzībā un iznīcībā. Uz laukiem vairs nav, kas strādā. Visi labākie ļaudis ir aizvesti uz Sibīriju, bet par katru aizvesto viņiem būs dārgi jāmaksā...*"

Cits ziņotājs par Rīsa teikto: "..*Bez tam, ja boļševiki ilgi būs pie varas, tad visas baznīcas tiks slēgtas un garīdznieki izsūtīti uz Sibīriju. Bojā ir jāiet vai nu boļševismam vai reliģijai.*"

Tas pats avots no citas sarunas ar viņu: "..*Baznīcai boļševisms ir atnesis jaunu reformāciju. Agrāk ļaudis gāja uz baznīcu pēc ieraduma, tagad nepieciešamības dēļ.*"

Tālāk atstāstīts, ka J. Rīss klausās Amerikas balsi un tur dzirdēto par gaidāmo Baltijas valstu atbrīvošanu dala līdzi citiem. Memorandā ir skartas arī VDK attiecības ar mācītājiem: "*Par pēdējā laikā notikušajiem garīdznieku arestiem Rīss sistemātiski ved apmelojošas sarunas. Par H. Medni, kuru apsūdz par sprāgstvielu glabāšanu, J. Rīss esot teicis — varbūt arī uz to Medni piespieda VDK, lai nomelnotu baptistus.* Kad ziņotājs esot iebildis, ka nevar taču piespiest cilvēku, ja viņš pats to nevēlas, Rīss atbildējis: "..*Nu ko jūs runājat, tur morāliski apstrādā ar draudiem, ar pierunāšanu. Es zinu divas meitenes, kuras ir tikušas tur izsauktas un piespiestas strādāt viņiem. Meitenes raudāja, bet nespēja tam pretoties...*"

Un vēlreiz 1949. gada jūlijā Rīss saticies ar šo aģentu un, runājot par Limbažu draudzes mācītāja arestu, teicis: "..*Tā ir pēdējā agonija,*

uz kuru viņi vēl spējīgi. Ilgi tā nevar turpināties. Visas pazīmes liecina, ka tā nav demokrātija, bet gan gluži kā fašisms."

Viss ziņotāju apkopotais ir šajā memorandā datēts ar 1949. gadu un, kā jau minējām, tā vien rosina domāt, ka pēc visa jau notikušā viņš nebūt nevēlējās vairs novilcināt savu arestu. Drīzāk otrādi.

Šajā kriminālietā atbilstoši noformēti arī apsūdzības materiāli, kas attiecas uz daudz agrākiem laikiem. Nevar būt nekādu šaubu, ka ar šiem materiāliem būtu pilnīgi pieticis, lai gadījumā, ja J. Rīss atteiktos no jebkuras sadarbības, viņu arestētu jau daudz agrāk.

Lūk, daži apsūdzības punkti: *"Esot no 1924.—1940. gada semināra skolotājs un direktors, J. Rīss ir izvedis asu apmelošanas kampaņu pret PSRS. Būdams žurnāla "Kristīgā Balss" redaktors, šā žurnāla speciālā nodaļā "Kas notiek pasaulē" sistemātiski publicējis pretpadomju rakstus. Vācu okupācijas laikā noturējis dievkalpojumus ar pretpadomju saturu un pateicies Dievam par vācu armijas ienākšanu. Atļāvies izteikt nosodījumu par padomju varas 1941. gada akciju pret Padomju Savienībai naidīgiem elementiem. Pēc Vācijas kapitulācijas, paliekot padomju varai naidīgās pozīcijās, izmantojis savu bīskapa vietnieka amatu, savā vidē un dievkalpojumos izveidot pretpadomju aģitāciju. Izplatījis provokatoriskas baumas par it kā gaidāmo valsts iekārtas maiņu LPSR angļu–amerikāņu intervences ceļā. Glabājis un izplatījis pretpadomju literatūru."*

Varētu vēl minēt ne vienu vien argumentu, kuru no Rīsa izdevās izspiest garajās un nežēlīgajās pratināšanas stundās, tomēr pilnīgi skaidri ir redzams, ka ***no jebkādas apsūdzošu liecību sniegšanas par citiem garīdzniekiem un draudžu aktīvistiem viņš kategoriski atteicās.***

Tāds īsumā ir stāsts par izcilā pedagoga un mācītāja J. Rīsa traģisko, bet reizē arī heroisko likteni Staļina varas laikā. Vēl tikai atzīmēsim, ka viņš, spītējot bargajiem apstākļiem, arī izsūtījumā, kā to apliecina vēstules, turējās kā kristīgai personībai pieklājas. Viņš nomira ar diagnozi — insults — 1953. gada 21. jūlijā. Atzīmējot šeit arī 1883. gadu kā viņa dzimšanas gadu, redzam, ka viņa mūžs ir saistīts ar Latvijas un pasaules mēroga notikumiem, ar daudziem traģiskiem un liktenīgiem vēstures pagriezieniem. Liekas, ka viņa ieguldījums Latvijas baptistu vēstures un teoloģiskās domas pētīšanā un attīstībā, arī viņa īpašā loma Staļina valdīšanas gados vēl gaida pamatīgāku izvērtējumu. Pagaidām mums ir J. Rīsam veltīta sadaļa ar nosaukumu "Dziļi domājošais teologs Jānis Rīss (1883—1953)" J. Tervita "Baptistu vēsturē". Ir arī 1983. gadā radītais I. Hirša darbs "Jānis Rīss un viņa teoloģiskie uzskati". Šis, I. Hirša visumā pozitīvi vērtētais, pētījums ir uzrakstīts kā diplomdarbs, beidzot LBDB Sludināšanas lekcijas.

MŪSU DZEJNIEKI — PATIESĪBAI UN PATIESĪBĀ

Kā redzējām no arhīva materiālu liecībām, tad patiesības vārdi, kad vilki tiešām tika nosaukti par vilkiem, nevis avīm, kā viņi to vēlētos, kā abpusgriezīgs zobens skāra tos, kuru ideoloģija balstījās uz meliem vai vismaz puspatiesībām, pusmeliem. Lai kristīgā patiesības balss turpinātu skanēt arī visdraudīgākajā un bargākajā realitātē, lai tautas vidū tā turpinātu pildīt šīs zemes sāls un pasaules gaismas funkcijas, kādam bija jāuzņemas drosme pravietiski un spilgti izgaismot to, kas mūsu zemē un pasaulē notika. Laiks prasīja īpaši varonīgu un pašaizliedzīgu rīcību.

Un, paldies Dievam, sākot ar K. Lācekli, visus garos okupācijas gadus, neraugoties uz nepārtraukto slepeno aģentu klātbūtni, neraugoties uz reālo un brīžiem arī mākslīgi radīto draudu un baiļu atmosfēru, patiesības balss mūsu dievnamos un ārpus tiem neapklusa. Patiesības asums, jā...

Bet, mūžības vērtību svētīts, arī mierinājums un stiprinājums kā barība un veldze izsalkušām un izslāpušām dvēselēm turpināja pulcēt dievlūdzējus.

Par jebkuru, arī visdārgāko cenu tautā bija jāuztur ticība, cerība, mīlestība, nevis ļaunuma samaitātu cilvēku izkropļotā izpratnē, bet mūžīgo vērtību apskaidrotā. Ja vajadzīgs, patiesības dēļ arī sevi vai savu labklājību upurējot. Tikai tā cauri bieziem tumsas slāņiem varēja izlauzties ticības gaismas stari, tikai tā šajā situācijā Dievs, ja ne visu tautu kopumā, tad vismaz daļu no tās varēja svētīt. Okupācijas varai bija bail no šīs patiesības svētības, un tā vēlējās to visām saknēm no šīs zemes izraut. Tomēr starptautiskās situācijas un bijušo sabiedroto dēļ, vismaz ārēji, draudžu iznīkšanai bija jāizskatās kā pašlikvidēšanās procesam. Šajā procesā kā vēl pirmskara Latvijā un ārzemēs atzītajam garīgajam līderim J. Rīsam bija paredzēta ievērojama loma.

Taču tumšie spēki bija smagi pārrēķinājušies. Nepaklausīgo un, viņa iekšējās skaidrības dēļ, varas tumšajiem nodomiem bīstamo J. Rīsu apcietināja. Starp daudziem citiem drosmīgajiem, Dieva izredzētajiem, patiesības teicējiem vēl pirms J. Rīsa bija arestēti arī mācītājs un dzejnieks Vilis Dzelmītis (1908—1991), viņa māsīca Zelma Dzenīte (1899—1996) un aktīva viņu draudzes locekle Nanija Gertnere. Liekas, lai apsūdzība un tiesāšana varētu būt juridiski bargāka, par viņiem tika veidota kopīga kriminālliета, apsūdzot par pretpadomju organizācijas izveidošanu.

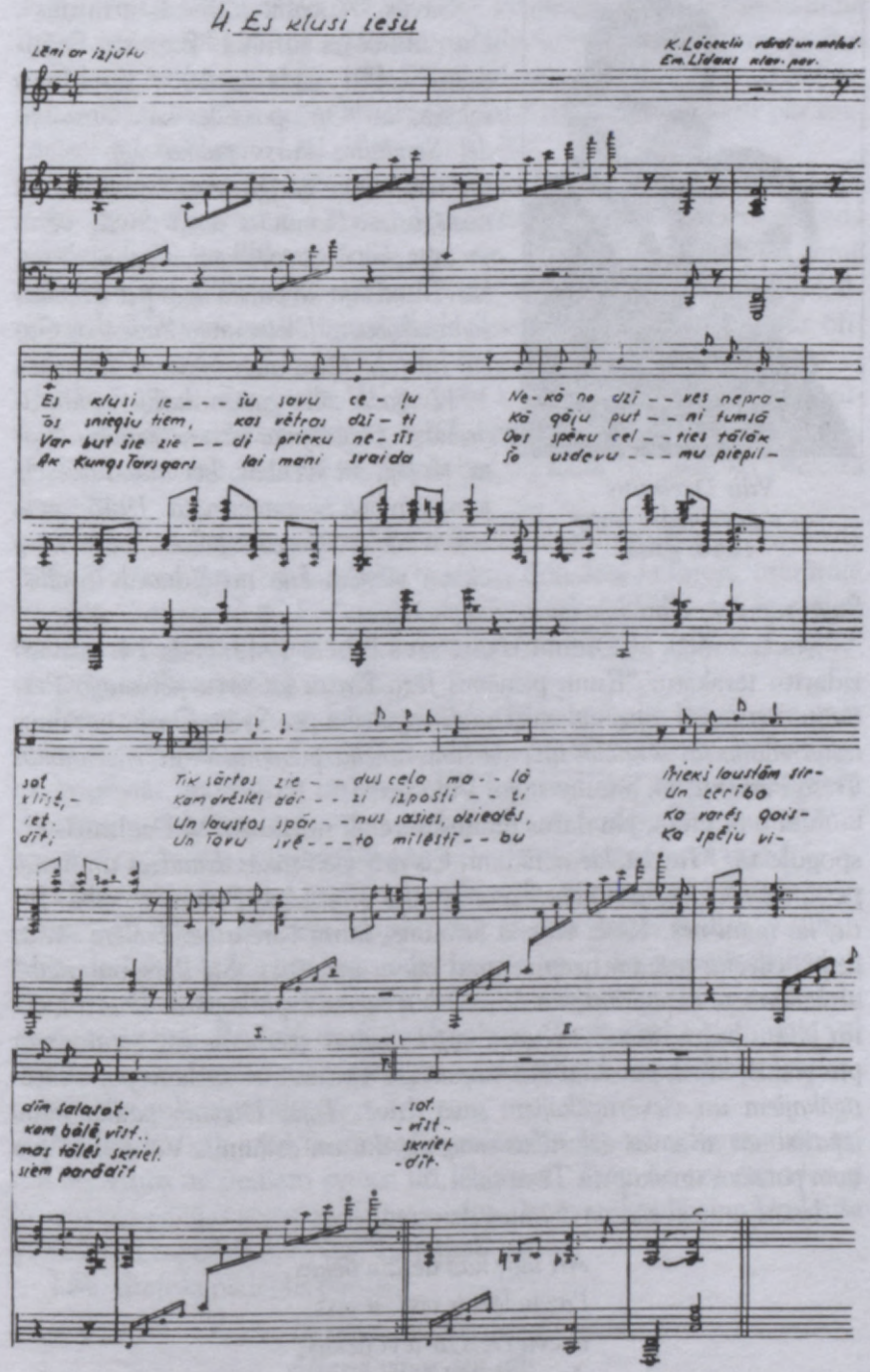

"Es klusi iešu" —
Kārļa Lācekļa mūzika un vārdi

Vilis Dzelmītis ar dzīvesbiedri Anitu 1940. gadā

Savās "Autobiogrāfiskās atmiņās", kas publicētas žurnālā "Baptistu Draudzēm" (1991. gada nr. 4.) V. Dzelmītis raksta, ka *"Otrā pasaules kara apstākļu dēļ Semināra kurss palika nepabeigts, un arī mana garīgā meklēšana nebija noslēgusies. Seminārs deva daudz vērta un laba, bet ne to, pēc kā mana dvēsele tiecās. Manī bija un palika ilgas pēc dziļākas sadraudzības ar Dievu un ar Patiesības Garu. Jutu, ka tādas man trūkst. Kara laikā, 1942. gadā sāku garīgo darbu Limbažu draudzē. Strādāju ar visu nopietnību. Šķita, ka bija arī svētības, bet mana dvēsele joprojām bija neapmierināta. 1948. gadā mums bija svētīšanas sapulces, kurās starp citiem viesiem bija arī Eduards Strēlis. Šajās sapulcēs manī bija kaut kas izmainījies."*

Mazliet tālāk V. Dzelmītis citē savā Bībelē 1949. gada 14. janvārī izdarītu ierakstu: *"Esmu pieņēmis Jēzu Kristu kā savu personīgo Pestītāju, bet tagad, apzinādamies savu vajadzību pēc Svētā Gara, pazemīgi izsūdzēdams savas kļūdas un paviršību, noteikti pieņemu Viņu, trīsvienības Trešo Personu, un priecīgs stājos Viņa rīcībā."*

Vēl citā vietā, jau dažus mēnešus vēlāk notikušo, V. Dzelmītis atspoguļo tā: *"Turpmākie notikumi, kas drīz vien sākās draudzes un manā personīgajā dzīvē, pierādīja, ka es atrodos brīnišķīgas Personas rīcībā. Jutu, ka mani nes. Kāda varena Straume, kurai varēju bez bailēm un ar dziļu, cilvēku prātam neaptveramu mieru uzticēties. Šīs Personas rīcībā atrazdamies, es sapratu, ko nozīmē būt uguns ceplī kopā ar Dieva Dēlu un lauvu bedrē, kur Tā Kunga eņģelis aiztur zvēru mutes. Septiņus ar pus gadus, kurus pavadīju šādos apstākļos Vorkutā, es uzskatu par vissvētīgākajiem un visvērtīgākajiem savā dzīvē. Tajos Dievam patika mani iepazīstināt ar savas žēlastības maigo spēku un dziļumu. Vēl šodien par tiem pateicos un skūpstu Tēva roku."*

Izsūtījuma svešumā dzimusi dziesma:

Arī tad, kad tiešām liekas,
Pazaudēts ir viss, it viss,
Dieva Dēls ar tevi tiekas,
Atver sirdī debesis.

Līdzīgā veidā par piedzīvoto izsūtījumā savās vēstulēs liecinājuši arī K. Lāceklis un J. Rīss.

Slava Dievam! Slava Dievam, ka vissmagākajos cilvēka vājuma brīžos Dieva spēks Viņa uzticamajos kalpos, kā par to liecina apustulis Pāvils, varens parādās. Lūk, Pāvila dzīves pamatprincips: "Tad nu daudz labāk lielīšos ar savu nespēku, lai Kristus spēks nāktu pār mani." (2. vēst. korint. 12:1-10)

Jā, Vilis Dzelmītis bija sadraudzējies ar Patiesības Garu, un šī draudzība viņu, tāpat arī Z. Dzenīti, N. Gertneri un daudzus citus noveda pie visasākās konfliktsituācijas ar tiem, kuri gribēja, lai mūsu zemē triumfē meli. Cik ļoti represīvo iestāžu aģenti pat baznīcās dievkalpojumu laikā uzmanīja katru vārdu, kas varētu būt pretrunā ar oficiālu ideoloģiju!

Mācītāja un dzejnieka V. Dzelmīša kriminālliet a ir savā ziņā unikāla ar to, ka šeit kā lietiskie pierādījumi ir pievienoti daudzi dzejoļi, kuri vairumā ir tapuši vācu okupācijas un kara, bet daļa arī pēckara apstākļos.

Līdz ar dzejoļiem par V. Dzelmīša, Z. Dzenītes un citu autoru tā laika literāro darbību Limbažu baptistu draudzes jauniešu literārajā žurnālā "Saules Ceļš" liecina arī stāsti un apraksti. Kā jau to spilgti apliecina žurnāla nosaukums, izdevuma mērķis bija izgaismot, apliecināt un dokumentēt patiesību.

Smagajos kara un pēckara apstākļos šāda, nelielas draudzītes vidū attīstīta, aktivitāte palīdzēja uzturēt un vairot ticību un radošo garu, stiprināt, iedrošināt un apstākļos, kad realitātē visas līdz šim par drošām un stabilām uzskatītās vērtības juka un bruka, dot mierinājumu un drošu paļāvību, ka pēdējais vārds tomēr piederēs Dieva tiesai.

Gara spēks un vadība, kas apstākļos, kad visapkārt valdīja posts un iznīcība, ļāva izaudzēt trauslos, bet stipros dzejas ziedus, V. Dzelmīša darbības laikā Limbažu draudzi svētīja. Tika kristīti apmēram 30 jauni draudzes locekļi, starp tiem arī vēlāk Mateja draudzē labi pazīstamie brāļi Rūdolfs un Ēriks Āboltiņi. Šis apstāklis piesaistīja vēl lielāku varas iestāžu uzmanību un vairoja naidu pret drosmīgajiem patiesības apliecinātājiem.

Kā, karam sākoties, tauta ticēja un cerēja, kā, vācu kareivjiem ienākot, viņus ar ziediem sveica un līksmoja! Taču ne jau par vienas ļaunas okupācijas varas nomaiņu ar citu. Par to spilgti liecina Dzelmīša 1941. gadā tapušais dzejolis "**Tu nāksi, vadon**".

Lūk, dzejoļa pēdējais pants:

Tu nāksi, Vadon, tauta gaida,
Ap tevi viņas dēli stās
Un karogu cels sarkanbaltu
Kā kādreiz dienās nesenās,
Un ienaidniekus sadragās.

Rokrakstā rakstītais, dažos desmitos ar šapirogrāfu pavairotais žurnāls patiesībā būtu pelnījis vismaz simts reižu lielāku tirāžu. Par to liecina arī dzejolis "**Sirdij**", kas rakstīts 1941. gada 4. martā:

Ko, sirds, tu bailēs trīsi,
Ko šaubām vaļu ļauj? —
Drīz jaunu vagu dzīsi,
Kur naidnieks tagad pļauj.
Jel tici, cirpi trīsi
Tu pašas tīrumā.
Kungs bijis Latvijā
Ir latvis — mūžam būs! —
Ko, sirds, tu bailēs trīsi?

Pārsteidzoši, ka vācu okupācijas un totalitāras varas apstākļos tā varēja rakstīt.

Uz to 1949. gadā apcietinātā Z. Dzenīte norāda saviem pratinātājiem. Viņa atgādina, ka brīvības apstākļos baptistiem vienmēr bijuši savi izdevumi un vācu laikā izdevniecība nav darbojusies tikai papīra trūkuma dēļ. Kā attaisnojošu iemeslu piebilst, ka savi žurnālīši ir bijuši iekšējai vajadzībai ne vienai vien draudzei.

Bet, atgriežoties pie V. Dzelmīša dzejas, ar skumju nopūtu jāatzīst — lai kā mums cilvēkiem tas dažreiz nepatiktu, Vēstures Kunga prāts ne vienmēr ir saprotams un prognozējams atsevišķam cilvēkam vai veselai tautai.

Vai 1942. gadā, rakstot savu, cīņai par brīvību iedvesmojošo, dzejoli "**Senču gars**", V. Dzelmītis varēja paredzēt, ka kādreiz viņa dzejas vārsmu zobens pagriezīsies pret pašu autoru? Jā, šīs rindas pieder tam pašam mīļajam, sirsnīgajam, ar neparastu gara spēku apveltītajam mācītājam un dzejniekam, kādu vēlāk, ar viņa paša vārdiem runājot, pēc lauvu bedrēs un ugunssārtos kopā ar Kristu pavadītajiem gadiem iepazina draudzēs:

Gars gadu simtus klusējis un sauc.
No Ventas, Daugavas un līdz pat Gaujai,
Lai ceļas varoņi visniknākai kaujai,
Kur asinis ar smiltīm vēji jauc.

Taču pat tik baigā un tumsas apdvestā laika liecībā kā kriminālliета ieskanas vissāpīgākās traģikas un līdzjūtības vārdi. No dzejoļa **"Latvju māmiņai"** šeit sniegsim pirmo un pēdējo pantu:

Saki, māmiņ, kādēļ raudi,
Vārtus verot vakarā?
Dzied pie akas daiļas meitas,
Baltas kājas mazgājot.

— — — — — — — —

Māmiņ, velti tu vairs gaidi,
Tavi dēli nepārnāks.
Aizdzinuši ienaidnieku,
Paši dus zem velēnām.

Un tad jau bija pienācis 1944. gada 30. augusts. Liekas, zaudējumiem nav un nebūs gala. Uz latvju tautai labvēlīgu kara darbības iznākumu cerības kļūst mazākas un mazākas, bet kas gan spēs ilgstoši būt pret tautas izdzīvotspēju, ja vien Dievs turpinās palikt un būt ar to?

Pāri tālam laikam, dzejolī, kuru sniedzam pilnībā, šķiet, V. Dzelmīša skats pravietiski iesniedzas jau mūsdienās un vēl tālāk — nākotnē:

Mana tauta nezudīs

Sirds, vai vairs ticēt vari,
Ka tava tauta dzīvot spēs?
Sev vien tik sāpes dari,
Kas tautai līdzēt nelīdzēs.

Nē, mana tauta nezudīs —
Dievs viņai stāvēs blakus,
Kad ies tā nāves takus.

Jau nāvē simti grūzti,
Vēl daudzi simti sekos tiem.
Sirds, neprātīgā, lūzti,
Kaut arī zobiem sakostiem!

Nē, mana tauta nezudīs —
Dievs kausē to kā zeltu,
Lai tautu vidū celtu.

Mācītājs un kristīgais dzejnieks Vilis Dzelmītis (1908 — 1991)

Ticības un lūgšanas spēku, un reālu Dieva klātnību bargajās kara dienās piedzīvo daudzi simti no mājām izdzītie, arī līdz tam mazticīgie, pat nesen vēl neticīgie, tie, kuri Dieva varenību līdz tam vēl nebija iepazinuši.

Tauta izdzīvos, ja Dievs būs ar to, ar katru tās locekli, ar ikvienu ģimeni. V. Dzelmīša dzejas rindas dzejolī "**Kara dienās**" ir mākslinieciski tik pārliecinošas, ka ikviens lasītājs var iejusties tālajās dienās:

Kara dienās

"Kad mājās iesim?" žēli prasa
Bērns, mātes rokai pieķēries.
Nav atbildes, tik auksta rasa
Un nakts pār zemi klājusies.
Sēj mēness starus mirdzošus,
Zem eglēm bērns un māte dus.

Ap dusas vietu sardzē stājas
Balts gaismas būtņu bars un šņukst.
Pār laukiem miglas drānas klājas,
Un svētus vārdus debess čukst:
"Kā zvaigznei, naktī mirdzošai,
Būs mūžam dzīvot Latvijai!"

Atkal un atkal, gan rakstot smagu un nepielūdzamu realitātes izjūtu piesātinātos dzejoļus "**Tumšie logi**", "**Smagās dienas**","**Lūgšana**", gan "**Bēgļa dziesma**", "**Vīzija**", "**Dievs, ticēt ļauj**", redzam, ka dzejnieks ir cieši ar savas tautas bēdu un nereti pat izmisumu saistīts.

Tomēr atkal un atkal viņš rod mierinājumu, stiprinājumu, un dzejas rindās kā dvēseles maizi savu Dieva klātbūtnes izjūtu dāvina arī lasītājiem.

Zelma Dzenīte
(1899 — 1996)

Piektā Kurzemes kauja Lūdzamā dienā 1945. gadā

Zeme kratās baigā dunā,
Viesuļuguns nikni runā.
Ļodzās sienas, logu rūtis
Dreb tāpat kā sirdis krūtīs.
Kā šī svētā diena beigsies,
Kurai pusei cīņā veiksies?

Debess Tēva roka labā
Deva mieru, sirds to glabā.
Kamēr kratās kara rati,
Kara zirgā debess pati
Stāv pār mums kā sardzē klusa.

Krimināllietā līdzās šim, Kurzemes traģēdiju aprakstošajam dzejolim, kā galvenā apsūdzība pret Z. Dzenīti ievietota arī viņas poēma, kas patiesi un spilgti apraksta un līdzīgi Bībeles asaru pravietim Jeremijam apraud tautas traģēdiju 1942. gadā. Te nu atkal ir runa par patiesību, kuru Dzimtenē palikusī tautas daļa nedrīkstēja ne zināt, ne pieminēt. Bet iznāca "Saules ceļš" un tajā dzejas lieldarbs ar sāpīgi apsūdzošu virsrakstu — **"1941. gada 14. jūnijs".**

Diemžēl arī no šī darba krimināllietas kopijā, kas atrodas LBDS arhīvā, tikai atsevišķas rindas ir salasāmas.

Lai priekšstats par Z. Dzenītes tā laika noskaņojumu un dzejiskās izteiksmes spēku būtu pilnīgāks, sniegsim šeit vēl vienu viņas dzejoli, kura saturu ar grūtībām, bet izdevās atšifrēt:

LATVIJA 1944. gada rudenī

Ai, dzimtene mana Latvija,
Tu visa nu smaga nopūta,
Tu pārvērtusies nu asarā,
Dziļi ieslēgtā ērkšķu vainagā.
Ikviens tavs bērns nu ir zīmogots.
Šķiet visiem reiz taisnīgs mērs ir dots.
Ik acīs deg sāpes neslēptas.

Ikvienam nav drošas vairs rītdienas.
Ak, Latvija, kaut jel tu zinātu,
Pie tava miera kā vajaga,
Tad, dzimtene mana, tu atzītu,
Ka lepnības ceļu gāji tu.

Ja, mana tauta, tu zemotos
Un taisnības tekās iegrieztos —
Tik tiešām Dievs atkal tev apvītu
Ap galvu trīs zvaigžņu aureolu.

No apcietinājumā rakstītās Z. Dzenītes autobiogrāfijas uzzinām, ka kara laikā viņa dzīvojusi ļoti klusi un noslēgti, jo grūtajos apstākļos smagi slimojusi ar dažādām slimībām, kuru sekas bija plaušu tuberkuloze. Dzīvojusi kopā ar māti Grobiņā un saņēmusi nelielu pensiju. Pēc vāciešu kapitulācijas pārcēlusies uz dzīvi pie radiem Limbažos, jo, piefrontē dzīvojot, veselība bijusi gluži sadragāta. Kā vienīgo prieku un savas dzīves jēgu viņa min garīga satura dzejoļu, biogrāfiju un tēlojumu rakstīšanu.

Liekas absurdi, bet padomju vara saskatīja, ka arī šī fiziski trauslā un slimā sieviete kā bīstams pretpadomju elements ir jānogādā apstākļos, no kuriem, visticamāk, ka viņa neatgriezīsies. Taču attiecībā uz izcilo kristīgo dzejnieci staļiniskā vara pievīlās. Dievs viņas nespēcībā varens parādījās. Z. Dzenīte ne tikai atgriezās Latvijā, bet, turpinot ražīgi strādāt Dieva druvā, nodzīvoja līdz pat 1996. gadam, piedzīvojot Latvijas neatkarības atgūšanu.

Viņas "noziegumu" sarakstā kā galvenie tiek minēti: piedalīšanās ar aktīvu līdzdarbību jau minētajā žurnālā "Saules Ceļš", īpaši pasvītrojot, ka 1945. gadā šai žurnālā viņa publicējusi dzejoli "Piektā Kurzemes kauja". Tālākie apsūdzības punkti ir ne mazāk "iespaidīgi". 1947. gadā viņa ir piedalījusies sava radinieka V. Dzelmīša nacionālistiska un padomju varai naidīga satura dzejoļu vērtēšanā un apspriešanā. Līdz ar to viņa ir automātiski ieskaitīta kā V. Dzelmīša organizētas pretpadomju organizācijas locekle. Attiecībā uz šo apsūdzības punktu V. Dzelmītis pratināšanā nav slēpis, ka ar Z. Dzenīti ir runājis par savu dzejoļu saturu un formu, jo viņa kā dzejniece ar lielāku pieredzi poēzijas jautājumos viņam bijusi autoritāte. V. Dzelmītis nenoliedza, ka viņa un māsīcas politiskie uzskati bijuši līdzīgi, ka arī šajā jomā dažas lietas viņa redzējusi skaidrāk. Taču pratinātājiem tas nebija nekas īpaši jauns. Varbūt pats asākais apsūdzības ierocis pret dzejnieci bija viņas dienasgrāmata.

Dzejniece
Zelma Dzenīte

Ieskatam fragments no Z. Dzelmītes dienasgrāmatas, tā 1945. gada 19. maija ieraksts runā par dziļām un ļoti personiskām sāpēm, kas izteic arī tautas ciešanas — *"Trešo nedēļu krievi saimnieko mūsu zemē, bet šis laiks ir kā mūžība visiem, ar kuriem runāju. Bezkaunīgas laupīšanas pat no augstu virsnieku puses. Draudi no katra noplīsuša sarkanarmieša. Draudi presē. Lācis un Kirchenšteins visas tautas vārdā pateicas par atbrīvošanu. Nav nekā pretīgāka par šiem briesmīgajiem meliem."*

Ja nu reiz viņas vaina tik pārliecinoši ir pierādīta, Z. Dzenīte neko arī nenožēlo un neliedzas, bet atzīst, ka — *"Padomju varas nodibināšanos sagaidīju naidīgi, uzskatīju, ka padomju vara nes izpostīšanu un bojāeju latviešu tautai. Mana pretpadomju pārliecība nostiprinājās, kad 1941. gada 14. jūnijā izveda tā sauktos kulakus, buržujus un citus tautas ienaidniekus, kurus es uzskatīju par latviešu tautas labāko daļu."*

Trauslās dzejnieces patiesi apbrīnojami varonīga stāja. Vēl, atgriežoties pie V. Dzelmīša ar 1947. gadu datētajiem pretpadomju dzejoļiem, jāatzīst, ka ar savu ironijas, satīras, pat sarkasma spēku, tie cienīgi var sacensties ar sirmā aktiera Ē. Valtera krietni vēlākos gados uz Zviedriju aizsūtīto **"Rusiādi"**. *(Par to rakstījām šīs grāmatas Ievadā.)*

Lūk, dažu bīstamāko talantīgās dzejnieces darbu nosaukumi: **"Par komunistu un bezpartejisko bloku"**, **"Kaut būtu tikai pircēji"**, **"Brīvās vēlēšanas"**, **"Labības kampaņa"**, **"Pirmais"**, **"Brīvvalsts"**.

Dzejniece Zelma Dzenīte

Kāda tad īsti bija šī organizētā — V. Dzelmīša vadītā pretpadomju grupa? V. Dzelmītis pēc sava aicinājuma un sūtības, protams, vispirms bija mācītājs. Ja žurnāls "Saules Ceļš " un viņa dzejoļi tika izplatīti vai doti lasīt arī plašākam draugu un paziņu lokam, tad organizētā pretpadomju darbībā čekas darbiniekiem izdevās apsūdzēt pašus tuvākos, arī ikdienas gaitās ar dzejnieku saistītos.

Z. Dzenīte par bīstamu tika uzskatīta jau tādēļ vien, ka dzīvoja vienā mājā ar dzejnieku un zināmā mērā svētīgi ietekmēja viņa literārā talanta atplaukumu.

Kriminālllietā figurē vēl kādas Limbažu draudzes māsas vārds. Nanija Gertnere, tāpat kā Z. Dzenīte, notiesāta uz 10 gadiem izsūtījumā. Izrādās, ka arī viņa dzīvojusi tajā pašā mājā, kur abi dzejnieki. Apsūdzībā par viņu lasām: "Gertnere Nanija uzturējusi sakarus ar Skujiņa bruņoto bandu, kura darbojās Limbažu apriņķa teritorijā. Izpildīja tās uzdevumus un apgādāja bandu ar sprāgstvielām. Uzturēja sakarus ar nacionālistiskās pagrīdes grupas vadītāju V. Dzelmīti, lasīja viņa pretpadomju dzejoļus, piedalījās to apspriešanā, pie kam izteica pretpadomju apmelojumus, bez tam Dzelmīša uzdevumā izplatīja tautas vidū pretpadomju dzejoļus."

Interesanti, ka sprāgstvielas te minētas pat ar mazāku uzsvaru salīdzinājumā ar dzejoļiem. Patiesībā jau bija tikai viens gadījums, kad "meža brāļi" lūguši viņai sagādāt patronas un viņa par šo lūgumu teikusi V. Dzelmītim. Liktenīgas sagadīšanās dēļ V. Dzelmītim bijis nedaudz sprāgstvielu, kuras viņš, ņemot vērā pēckara pusbada apstākļus, ar nolūku mēģināt kādreiz ezerā apdullināt zivis, bija saņēmis no sava drauga mācītāja Hugo Medņa. V. Dzelmītis savu "munīciju" tad arī ļāvis N. Gertnerei nogādāt latviešiem, kuri savas Tēvzemes mīlestības dēļ, kā vajāti zvēri uzturējās mežā. Protams, kā īpaši bīstams bija arestēts un izsūtīts arī H. Mednis. Kā nu ne? Latvietim un turklāt vēl mācītājam sprāgstvielu glabāšana un izplatīšana izklausās pavisam briesmīgi un, jā, arī garīgo amatu diskreditējoši.

Tomēr, izmeklējot šo lietu, čekistiem bija jāpiedzīvo zināma vilšanās, jo izrādījās, ka H. Mednis jau 1939. gadā ir apmeklējis speciālus kursus, kur mācījies rīkoties ar sprāgstvielām, jo šī māka bija vajadzīga, lai spridzinātu ozolu un citu koku celmus. H. Mednis tajā laikā strādājis pie meža ceļa ierīkošanas.

Kristīgie dzejnieki 1983. gada vasarā Talsos

Ar šo krimināllietas nr. 12353 īsu apskatu varam beigt.

Ko, raugoties uz savas tautas likteni, šodien darām mēs? Vai mums ir vienaldzīga šī pagātne? Vai to visu bieži vien nevēlamies, kā ļoti nepatīkamu un šodienas izbaudīšanu traucējošu, aizmirst? Ja tā, tad neesam šodienas, nemaz nerunājot par nākotni, cienīgi.

Lai par to visu atgādinātu un atziņu sūrumu vēl papildinātu, šī apskata beigās pievienosim vēl kādas ļoti varonīgas un pašaizliedzīgas sievietes atmiņas par garajos padomju laikos piedzīvoto. Šeit lieliski pateikts, ka par mežos aizgājušo tēvu, brāļu, draugu atbalstīšanu ar pārtiku un drēbēm vien varēja izsūtīt veselas ģimenes. Bet kurš nu reiz šādi bija notiesāts, tā dzīvei padomju iekārtā uz visiem laikiem bija uzspiests zīmogs.

Nodevības tēma. Smaga, nepatīkama, bet, nerisinot un nepētot, un neiedziļinoties, šie ļaundabīgie audzēji nekad neatstās mūsu tautas veselo daļu.

Cik tad veselā daļa vispār lūdz par morāli pilnīgi pagrimušo, cik cīnās par to, lai vairs nekad nerastos jauni ļaundabīgie audzēji?

Bet nu, bijībā un cieņā viņas un daudzu citu Latvijas dzīvībai uzticīgo priekšā, sniegsim 1998. gada "Labās Vēsts" 3. numurā publicēto interviju ar bijušo politieslodzīto Lidiju Lasmani-Doroņinu, kuras dzīve ir varonīgas kalpošanas ceļš.

PAKLAUSOT SIRDSAPZIŅAI

Lidija Lasmane-Doroņina
pēc iznākšanas
no pirmā apcietinājuma 1956. gadā

— Kad sākās jūsu ciešanu ceļi?

Neaizmirstamas, sāpīgas un skumjas atmiņas saistās jau ar 1941. gada 14. jūniju, kad redzējām tukšas lauku sētas, pamestus lopus. Daudzi mūsu kaimiņi bija aizvesti nezināmā svešumā un pretim baigiem notikumiem, kā to uzzinājām vēlāk.

Mūsu ģimeni Dievs sargāja un šajā izvešanā mūs nepaņēma, bet mans ciešanu ceļš sākās 1946. gadā.

— Pirms ejam pa to, varbūt kāda gaiša bērnības aina vai atmiņa?

Esmu dzimusi kristīgā ģimenē 1925. gadā. Tas bija Latvijas brīvvalsts laiks. Ģimenē valdīja mīlestība, saticība un pašaizliedzība. Pāvilostas ciema skolā bija ticības mācība un valdīja dziļš humānisms. Tikām mācīti mīlēt un cienīt cilvēkus un dabu. Atceros vēl tagad, kā stādījām kokus kāpās. Tad nāca tā sauktie Ulmaņa laiki. Atmiņā Vadoņa uzaicinājums dāvināt skolām grāmatas. Jaunatne tika audzināta darbam, Mazpulku biedri paši audzināja savos lauciņos bietes, kopa ābeles. Izstādēs tika vērtēti lielākie augļi un dārzeņi, garšīgākie ievārījumi, veiksmīgākajiem tika piešķirtas balvas.

Jauniešos audzināja godaprātu, mācīja palīdzēt veciem cilvēkiem, nedrīkstējām melot. Tautā valdīja pacēlums un jaunrades prieks.

Tādu atceros savu jaunību — skaists laiks.

— Kā jūs nokļuvāt izvedamo sarakstā?

1940.—1944. gadā mācījos Liepājas ģimnāzijā, pēc tam Rīgā māsu skolā. Pēc kapitulācijas daudzi latviešu armijas karavīri aizgāja mežos. Arī mana tēva draugi. Visa tauta, arī mūsu ģimene viņiem palīdzēja ar drēbēm, ar pārtiku un zālēm. Tas bija noziegums, un 1946. gadā

mūsu ģimeni arestēja. Mani paņēma tieši no māsu skolas un ievietoja čekas pagrabā. Vēlāk notiesāja un izsūtīja.

— Vai neradās doma, ka rīkojāties nepareizi, palīdzot "tautas ienaidniekiem"?

Tiku vienmēr audzināta rīkoties pēc sirdsapziņas, vienalga, ko tas maksātu.

Vecāki nekad neteica — slēpies, izvairies, nedari. Katru rīcību jau bērnībā mācījos analizēt. Biju un esmu pārliecināta, ka rīkojos pareizi.

Lidija Lasmane-Doroņina pēc Trīszvaigžņu ordeņa saņemšanas kopā ar mācītāju Juri Rubeni 1994. gadā

Foto Uldis BRIEDIS

— Kādās izsūtījuma vietās jūs tikāt nometināta?

1947. gadā mani izsūtīja uz Turinskas cietumu Sverdlovskā. Strādājot smagos meža darbus, saslimu un nokļuvu slimnīcā. Pēc atveseļošanās sāku strādāt par medmāsu. Arī šeit apstākļi bija neiedomājami slikti, cik iespējams, centos tos slimniekiem atvieglināt gan morāli, gan kopjot.

Tad mani izsūtīja uz Vorkutu, kur biju kopā ar kriminālistiem un strādāju ķieģeļu ceplī. Tur saslimu ar tuberkulozi. Vorkutā bija jāparakstās, ka no turienes projām nebraukšu, un jāpaliek mūža ieslodzījumā, lai gan piespriesti bija tikai 3 gadi.

Pēc Staļina nāves 1953. gadā vispirms tika atbrīvoti kriminālisti. Notika šausmu lietas. Viņi dzēra, laupīja, terorizēja visus apkārtnes ciematus. Arī mani atbrīvoja un nu varēju doties uz Latviju, bet man kā politiski represētajai nebija, kur dzīvot. Vēlāk, 60. gados, dabūju dzīvokli un sāku strādāt Kultūras ministrijā par ekonomisti.

— Kā izsūtījuma gados veidojās jūsu personīgā dzīve?

Izsūtījumā Sverdlovskā iepazinos ar savu nākošo vīru, brīnišķīgu krievu tautības cilvēku, pēc profesijas ģeologu — seismologu. Kad saslimu ar tuberkulozi, viņš no Maskavas sagādāja man zāles un veda

Lidija Lasmane-Doroņina pārdomu brīdī ar pret sevi vērstajiem krimināllietu materiāliem 1998. gadā

Foto Aivars SILIŅŠ

ārstam, kurš cietumā mani ārstēja. Tas bija kāds ebrejs, kurš arī pats bija apcietināts. Tolaik tikko bija parādījies streptomicīns, tas arī izglāba mani. Vēlāk arī vīrs atbrauca uz Latviju. Mums ir meita, pēc profesijas dizainere, un dzīves turpinājums mazbērnos.

—Vai pēc atgriešanās Latvijā represijas beidzās?

Miera un drošības sajūtas nebija nekad. Tiku izspiegota, lai zinātu, ar ko satiekos, ko lasu, ko runāju, kādas ārzemju radiopārraides klausos.

1970. gadā mani atkal apcietināja par aizliegtās literatūras izplatīšanu uz 2 gadiem ievietoja Dzegužkalna nometnē. Tolaik daudzi slepus lasīja Solžeņicina darbus. Mans noziegums vēl bija tas, ka devu cilvēkiem, kuri to vēlējās, lasīt kristīgu literatūru.

1983. gadā mani vēlreiz apcietināja un izsūtīja uz Mordoviju. Šoreiz soda izciešanas termiņš bija 5 gadi. Tā bija sieviešu stingrā režīma nometne politiski notiesātajiem. Apcietināto kontingents bija izglītoti cilvēki, kuri iestājās par cilvēku tiesībām padomju varas okupētajās valstīs.

Tuvāk sadraudzējos ar ukraiņu rakstnieci Irīnu Ratušinsku, kas vēlāk dzīvoja Londonā un sarakstīja grāmatu par Mordovijas cietuma dzīvi. Šī grāmata tulkota 14 valodās un šogad *(1998. — M. J.)* maija beigās iznākusi arī latviešu valodā ar nosaukumu **"Pelēkais — cerību krāsa"**.

Otra tuvākā cietuma biedrene bija igauniete Lagle Pareka, kas vēlāk Atmodas laikā bija Igaunijā ievērojama valsts darbiniece. Sakarā ar savas grāmatas prezentāciju Latvijā no Londonas ieradīsies

Lidija Lasmane-Doroņina un Liāna Velka fonda "Pakāpieni" darbā 1994. gadā

Irīna Ratušinska un arī Lagle Pareka no Igaunijas. Visas trīs atkal tiksimies, un tas būs liels pārdzīvojums.

Sakarā ar Gorbačova "pārkārtošanās" laika demokratizāciju mani atbrīvoja. Atgriezos Rīgā, bet čekisti atkal mani apcietināja un nosūtīja atpakaļ uz Mordoviju, pēc tam uz Kalna Altaju, tad atkal uz Rīgas čeku. Čekisti mani nemitīgi izsekoja līdz pat 1988. gada pavasarim.

— Jūsu ciešanu ceļš šķiet bezgalīgs, kopumā vairāk nekā 40 gadu. Vai brīžiem nešķita, ka Dievs jūs ir atstājis?

Tāds bija arī manas tautas ciešanu ceļš. Ja Dievs būtu atstājis mani, es nebūtu dzīva un nevarētu liecināt par Viņa vadību un žēlastību. Par lielu iespēju uzskatu arī to, ka ieslodzījumu vietās varēju liecināt par Dievu dažādu tautību sievietēm. Protams, Bībeles un jebkuru kristīgu literatūru vienmēr atņēma. Kādā ieslodzījuma vietā sākām bada streiku un tā dabūjām Bībeli atpakaļ.

— Droši vien daudzi vēlētos jums pajautāt, vai varat piedot netaisnību un pāridarījumus?

Prāts ir piedevis, vienīgi atmiņu rūgtums vēl paliek. Mana pārliecība, ka vēl jānāk abpusējai izlīdzināšanai, daudziem ir jāatzīst un jānožēlo sava vaina. Daudzi spiegi, čekas aģenti un nodevēji bija mūsu tautieši, arī starp maniem draugiem bija tādi. Tagad kādi no

viņiem ir atkal valdībā un atbildīgos amatos. Tas nomāc. Protams, viņi paši ir sistēmas upuri, bet ļaunums ir jāizgaismo, lai mūsu bērni būtu pasargāti. Pretējā gadījumā mums nav nākotnes.

— Ko jūs darāt pašreiz?

Strādāju Totalitārisma seku dokumentēšanas centra arhīvā, kur tiek izpētītas čekistu darba lietas, un tādējādi noskaidrojas arī daudzu represēto likteņi. Visu laiku taču tika slēpts gan viens, gan otrs, daudzi simti upuru vairs nav dzīvi un nevar neko pastāstīt.

Otra mana darbavieta ir akcijā "Dzīvība" misijas "Pakāpieni" ietvaros, kur gan morāli, gan praktiski cenšamies palīdzēt sievietēm saglabāt nevēlamu grūtniecību, atturēt viņas no abortiem.

* * *

Klausoties Lidijas Lasmanes-Doroņinas stāstā, kas, protams, ir maza daļiņa no pārdzīvotā un izciestā, kā brīnums šķiet viņas ticība, miers, līdzsvarotība, atvērtība un vēlēšanās palīdzēt cilvēkam.

Atbilde ir atrodama Lidijas mīļākajā Bībeles pantā:

"Tas Kungs ir mans Gans, man netrūkst nenieka...,
jebšu es arī staigāju tumšā ielejā,
taču ļaunuma nebīstos,
jo Tu esi pie manis."

(Ps. 23)

BAPTISTU DRAUDZES PĒC 1954. GADA

Mēs visi vienos dubļos vārtījušies esam,
Un lūpās nobālušās, kurām vārdu nava,
Mēs sava gļēvuma un melu smaidu nesam.

Veronika Strēlerte

Bija jau 1954. gads. Pasaulē "visprogresīvākās" impērijas — PSRS — priekšgalā vairs nebija J. V. Staļins. Gandrīz vai par dievu, pats sevi iecēlušais, asiņainais diktators, kā izrādījās, nepavisam nebija nemirstīgs.

Taču murgainās ideoloģijas ātrvilciens joprojām atradās uz tām pašām sliedēm. Bija nomainījies tikai vadītājs, un, liekas, vismaz uz laiku trakais ātrums mazinājās. Vai masveida represiju laiks pret savas valsts iedzīvotājiem izbeigsies? Un kā būs ar PSKP turpmāko attieksmi pret reliģiju?

Kā būs pēc mums jau zināmā CK 1954. gada 7. jūlija lēmuma "Par lieliem trūkumiem zinātniskā ateisma propagandā un tās uzlabošanas pasākumiem"? Kas sekos pēc 1954. gada novembrī PSKP CK "gādīgi" pieņemtā lēmuma "Par kļūdām zinātniskā ateisma propagandas darbā iedzīvotāju vidū"? Varētu pat teikt, ka pēc 10. novembra CK lēmuma rupji un tieši uzbrukumi mācītājiem un viņu palīgiem mazinājās un, kā likās, uz brīdi vismaz, varēs uzelpot.

1954. gads baptistu draudžu padomju laika vēsturē ieiet ar iepriecinošo faktu, ka dzelzs priekškars, kas ilgus gadus pilnīgi noslēdza jebkādus kontaktus ar brāļiem un māsām brīvajā pasaulē, pavērās. Spirdzinoša gaisa strāva ieplūda no zemes, uz kuru, karam beidzoties, nedrošās laiviņās pāri jūrai devās latviešu bēgļu straume. Rīgā viesojās zviedru baptistu delegācija. Jāatzīmē arī, ka šajā gadā iespēja apmeklēt Zviedriju bija dota pašam galvenajam Baltijas "baptistam" — N. Levindanto. Lai nu cik nepilnīgi, bet vismaz kaut kāda reāla informācijas apmaiņa starp latviešiem trimdā un viņu ticības brāļiem Dzimtenē bija sākusies.

Spilgti to apliecina mācītāja Ādolfa Klaupika raksts 1954. gadā žurnālā "Kristīgā Balss". Šajā publikācijā ar visaptverošo nosaukumu "Baptistu draudzes Latvijā" minēti daudzi skaitļi, fakti, notikumi un

Mācītājs Fricis Hūns 1958. gadā

procesi, kas visumā izsmeļoši raksturo tā laika situāciju. Raksta vērtību nemazina arī, kā liekas, mazliet neprecīzie skaitļi.

Piemēram, gan ar nenoteiktības pieskaņu, minētais fakts, ka "vairāk nekā 4000 baptistu esot devušies emigrācijā". Vēsturnieks un mācītājs Ā. Klaupiks grāmatā "Dzīvības ceļš", kura iznāca 1960. gadā, min jau īstenībai tuvāko skaitli — 3000. Kas zina, apzināti vai ar krietnu ironijas piedevu Ā. Klaupiks šajā rakstā N. Levindanto ir nosaucis par bīskapu, bet pie mums par bīskapu saukto Fr. Hūnu par vecāko presbiteru, kā viņu godāja krievu brāļi Maskavā. Tomēr, zinot, ka N. Levindanto karsti vēlējās iegūt starp latviešiem arī garīgas, ne tikai administrējošas autoritātes godu, bet savukārt Fr. Hūns to pašu, viesojoties pie krievu brāļiem, nebūtu īpaši jābrīnās, ja, iepazīstoties ar ārzemniekiem, viņi sevi pagodinātu tieši šādā veidā.

Tātad vecākais presbiters Fricis Hūns (1884—1971). Ierastības dēļ gan arī attiecībā uz viņu lietosim amata nosaukumu bīskaps. Nekur jau tas nav īpaši uzsvērts, tomēr atzīmēsim, ka 1954. gadā viņam apritēja pilni 70 gadi. Fricis Hūns bija draudžu bīskapa vietas izpildītājs laikā no 1952. līdz 1953. gadam. Draudžu bīskaps viņš bija salīdzinoši ilgi no 1953. līdz 1959. gadam, kad Baltijas republikās šis amats uz laiku tika likvidēts, un N. Levindanto kļuva par vienpersonīgu lēmēju.

Kāpēc gan jau cienījamu pensijas vecumu sasniegušajam mācītājam bija jāpamet darbs Liepājas Ciānas draudzē un sarežģītos apstākļos jāstājas kopdarba vadībā? Vai viņš pats to vēlējās? Vai pilnībā apzinājās, uz ko iet? Vai viņam, kā iestāžu izvēlētam un akceptētam, pašam vispār bija vēl kāda izvēle?

Jautājumi, jautājumi, gandrīz tikpat daudz, cik to bija sakarā ar A. Rēdliha "izvēlēšanu" un pēc pāris gadiem dabūšanu projām no šī amata. Lai nepaliktu tikai pie minējumiem vien, cik nu tas iespējams, ielūkosimies Fr. Hūna biogrāfijas agrākos gados. Viņš bija aktīvs Liepājas Pāvila draudzes loceklis, sākot jau ar 1904. gadu un līdz

pat 1945. gadam. Vienlaicīgi ar jauniešu, svētdienskolas un diakona pienākumu pildīšanu, pildot gan Liepājas pilsētas domnieka, gan Kristīgo Darba ļaužu savienības (KDĻS) aktīvista pienākumos. Tātad, kaut arī savā politiskajā karjerā viņš bija tālu aiz Ē. Rimbenieka, kurš spēja kļūt gan par pilsētas galvu, gan arī par finansu ministru, arī ar viņa darbību būtu vairāk nekā pieticis, lai Baigajā gadā vai nedaudz vēlāk līdzīgi Ē. Rimbeniekam tiktu arestēts un izsūtīts.

Cik nu tas mūsu šodienas vērtējumā var likties godīgi vai negodīgi, bet jāatzīst, ka Fr. Hūns savas politiķa un diplomāta spējas arī savā labā vēl laikus prata likt lietā. Varbūt uz to mudināja mācītāja A. Rēdliha apcietināšana 1945. gadā un bīskapa K. Lācekļa apcietināšana 1946. gadā.

LBDS arhīvā ir saglabājies izraksts no Fr. Hūna N. Levindanto krievu valodā rakstītās vēstules, kas datēta ar 1946. gada 13. augustu. Atcerēsimies, ka tas Latvijas baptistiem bija visdramatiskākais laiks, jo pirms pusgada bija apcietināts bīskaps K. Lāceklis un tālākā notikumu gaita un virzība bija grūti prognozējama.

Diemžēl mūsu rīcībā nav ziņu par to, cik ilgi un cik labi pirms šīs vēstules tapšanas Fr. Hūns bija pazīstams ar N. Levindanto. Iespējams, ka latviešu mācītājs vienkārši centās nodibināt labas, savstarpējas uzticības pilnas attiecības ar agrāk represēto un tagad reabilitēto krievu tautības garīdznieku, kuru personīgi vainot notiekošajā tobrīd varbūt likās gandrīz neiespējami. Varbūt uz to mudināja arī citu Kurzemes puses mācītāju neziņa un apmulsums sakarā ar notikušo un it kā gaidāmo. Kurš gan vairs varēja būt drošs par savas draudzes, dievnama un paša likteni?

Kā jau redzējām, izsekojot A. Korpa un A. Rēdliha dzīves dramatiskāko norišu attīstību, daudzi nebija un nespēja būt varoņi. Kāds kā bīskaps varētu būt Fr. Hūns, par to liecināja jau 1946. gadā rakstītais:

"Manai darbībai Ciānas draudzē nekādu šķēršļu nav bijis. Visi esam ļoti priecīgi, ka dievnamu mums neatņēma. Esam ļoti pateicīgi Pilnvarotajam Šeškenam par aizstāvību. Nebija nekādas nepieciešamības atsavināt dievnamu, jo tuvākajā apkārtnē ir daudzas mājas, kuras ir maz cietušas, bet baznīcu ievajadzējās tikai, kad mēs to no ļoti bēdīga stāvokļa bijām saveduši kārtībā.

...Es vienmēr cenšos sludināt Kristu un tikai Kristu, Krustā Sisto un Dieva mīlestību, visu aptverošo Dieva mīlestību. Un ar tādu sludināšanu nekad nenonākšu pretrunā ar pastāvošo kārtību, jo mana sirds piepildīta ar vienu vienīgu vēlēšanos slavēt un pagodināt Dievu. Mēs, ticīgie, šeit tiešām neesam nomākti ne kalpošanā Dievam, ne arī pilsoniskajā dzīvē. Kad domāju par to propagandu, par it kā mūsu

zemē notiekošajām vajāšanām un spaidiem pret ticīgajiem vietās, kurās darbojas padomju vara, tad galu galā tas viss ir tikai kādam vajadzīgi meli un izdomājumi.

...Ak, dārgais brāli, uzrakstīju Jums tādu garu vēstuli, varbūt lieku un nevajadzīgu, bet kādreiz gribas ar atklātu sirdi izrunāties un liekas, ka īsti sirsnīgi to iespējams tikai ar krievu cilvēku."

Ja ņemam vērā, ka, rakstot šo vēstuli, Fr. Hūns noteikti pieļāva iespēju, ka tās saturs kļūs zināms ieinteresētās iestādēs, tad neliekas nemaz tik briesmīga daža laba speciāli "izmeklēšanai" rakstīta rinda, kas, disonējot ar spilgti izteikto kristīgo pārliecību, izklausās gandrīz kā no padomju laikraksta ievadraksta paņemta.

Lai nu kā, bet N. Levindanto tagad zināja, kur meklēt paklausīgu draugu. Pēc skarbajām un rūgtuma pilnajām attiecībām ar nepakļāvīgo K. Lācekli, pēc vēlākajām asajām nesaskaņām ar A. Rēdlihu šeit rakstītais droši vien iedarbojās kā veldzējošs balzams viņa dvēselei.

RKL pilnvarotā ziņojumā par 1953. gada 1. ceturksni minēts vēl viens "pārliecinošs" arguments: "Hūns. Uz draudžu nolikumu pārgājām 100% pagājušā gada beigās." Tātad atkal padomju iestādēm tik mīļais (bet cik patiesais?) atskaišu stils. Citi kā iespējamie bīskapa amata kandināti minētie Ž. Ludvigs, A. Daknis un P. Egle līdzīgi atskaitīties nav iemācījušies un viņiem tāpēc nav ne mazāko izredžu. Pilnvarotais raksta, ka aktīvi šī jautājuma izlemšanā viņš nav iejaucies. Tomēr jau minētā arhīva fonda 251. l. 41. lpp. ieskanas it kā mājiens par N. Levindanto darba metožu iespējamo kļūdainumu.

"Apspriedē netika apskatīts jautājums par to, vai Hūns var vai nevar būt bīskaps, bet vienkārši viņu apsveica un izteica uzticību no mācītāju puses. Tādā pašā veidā tika amatā ievesti Hūna priekšgājēji Korps un Rēdlihs." Un, pāršķirstot arhīva fonda lietu lappuses līdz 1953. gada 4. ceturksnim, tur lasām: "Viedoklis par Hūnu kā bīskapu ir tāds ietekmīgu baptistu vidū, ka viņš ir vājas gribas personība un tāpēc viņam būs grūti vadīt draudžu darbu. Šie secinājumi izriet no tā, ka Hūns ļoti mīksti reaģē uz dažādiem pārkāpumiem un ar to vājina draudžu iekšējo disciplīnu. Piemēram, sludinātājs Stūrītis no Jelgavas draudzes tika pieķerts regulārā iedzeršanā. Par to no dažu mācītāju viedokļa vajadzēja Stūrīti atcelt no sludinātāja pienākumu pildīšanas un izslēgt no draudzes. Hūns apmeklēja draudzi, lai pierunātu to Stūrītim piedot, un draudze piekrita."

Kā liecina minētais piemērs, Fr. Hūns savā kristīgās mīlestības izpratnē gāja tik tālu, ka padotajiem spēja piedot arī nepiedodamo. Tomēr, iespējams, ka uz to mudināja arī teoloģiski izglītotu garīdznieku trūkums. Visiem spēkiem bija jācenšas saglabāt to, kas pēc

smagajiem zaudējumiem vēl bija palicis. Saglabāt draudzes, saglabāt dievnamus, saglabāt vēl atlikušos mācītājus. Lai nebūtu jāzaudē viss, no neizbēgamā ļaunuma piedevas izvēlēties mazāko un nekaitīgāko.

Un tomēr. Vai nu tā gluži bija, ka Fr. Hūns bija reālam kopdarbam un draudžu garīgā darba veicināšanai un saglabāšanai, sava rakstura un attieksmes pret Levindanto dēļ, pilnīgi nepiemērots?

Cik bieži vēstures gaitā ir pierādījies, ka Dieva prāts un domas nav cilvēkiem īsti izprotamas. Fr. Hūns nāca no Liepājas, no Kurzemes cietokšņa, no pilsētas, kurā baptistu mācība savulaik darbojās ar tādu spēku un vērienu kā nekur citur Latvijā. Kāpēc bija jānāk tieši viņam? Varbūt tomēr vismaz vienā ziņā viņš bija reāli vispiemērotākā kandidatūra. Lasīsim vēsturē, lasīsim pagātnē, atcerēsimies nu jau tik tālo 1923. gada 14. septembra dienu, kad draudžu kongresā tika ievēlēta Savienības Padome un tās sastāvā līdz ar J. A. Freija, P. Lauberta, Ē. Rimbenieka, J. Rīsa u. c. vārdiem bija iekļauts arī Fricis Hūns. Tomēr pievērsīsim īpašu uzmanību darbam, kuru uzticēja viņam.

Un tā: "Fr. Hūns — draudžu nekustamo īpašumu lietas" (1923. gada "Kristīgā Balss"). Un tas laikā, kad sakarā ar masveida izceļošanu uz Brazīliju un Atmodas izraisītajiem konfliktiem attiecības ar valsts iestādēm bija ļoti sarežģītas. Un tagad, nu jau pēc 30 gadiem, kad draudžu dievnamu un līdz ar to arī legālu draudžu liktenis ir tik apdraudēts kā nekad agrāk. Daudz, daudz jau bija zaudēts. Daudz joprojām vēl varēja zaudēt. Vai šādā brīdī N. Levindanto līdzās bija jāstājas vīram, kurš, izprotot situāciju, spējīgs uz kompromisiem? Vai attiecībās ar brīvās Latvijas iestādēm savulaik iegūtā bagātīgā pieredze kaut kādā veidā būs noderīga arī tagad?

Fr. Hūna "izjustos" pateicības vārdus atiecībā uz Liepājas Ciānu jau lasījām. Politika ir "netīra" lieta. Bet vai cēla mērķa dēļ nav vērts pat dubļos pavārtīties? Vai attaisnosies, vai izdosies vismaz iekšēji palikt tīram? Gribēja bīskaps Fr. Hūns vispirms pats sevi vai dievnamus pasargāt? Varbūt viņš tiešām vadījās no godīgas izjūtas, ka abi šie motīvi nemaz nav šķirami. Liekas, ka atbilde uz šo jautājumu būs saņemama tikai Mūžībā. Tomēr jau tagad ir vērts pieminēt arī to, ka pēc bīskapa un mācītāja amatu pilnvaru nolikšanas viņš nebrauca vis atpakaļ uz Liepāju, bet no 1959.—1971. gadam bija Mateja draudzes padomes priekšsēdētājs.

Laikā, kad virs draudžu mierīgas garīgās darbības iespējām savilkās jauni draudošas vētras mākoņi, ļoti svarīgi bija nosargāt Latvijā lielākās draudzes un tajā laikā arī visas Baptistu kustības centra dievnamu. Atcerēsimies, ka 1961. gadā savu skaisto dievnamu bija spiesta atstāt Āgenskalna draudze. Liekas, ne bez Fr. Hūna svētības

un atbalsta āgenskalnieši savu darbību kā patstāvīga draudze varēja turpināt, jo mājvietu atrada Mateja dievnamā.

Taču, atgriežoties pie Fr. Hūna darbības bīskapa amatā, jāatzīst, ka dažus gadus pēc Staļina nāves likās, ka viss tiešām vēl var mainīties uz labu. Viens gan bija pilnīgi skaidrs — lai draudzes varētu legāli pastāvēt un doto iespēju robežās darboties, kompromisi ar padomju varu būs neizbēgami. Ja represīvās iestādes vēlas, lai bīskaps un mācītāji, apliecinot savu lojalitāti, tiktu iegrūsti dubļos un pamatīgi izvārtītos, tad viņiem ir visas iespējas to panākt.

Atcerēsimies, ka bīskapu A. Korpu no melīga un dezorientējoša paziņojuma sniegšanas tautiešiem ārzemēs glāba tikai nāve. 1955. gadā uz VDK pieprasījumu uzrakstīt draudzīgu aicinājumu tautiešiem ārzemēs bija spiests Fr. Hūns. Vai, paliekot bīskapa amatā, viņš to varēja arī nedarīt? Vai izvēlējās mazāko no viņam piedāvātajiem ļaunumiem? Negribētos īpaši aizstāvēt Fr. Hūnu, tomēr jāatzīst, ka viņa uzdevums, liekas, bija nesalīdzināmi vieglāks nekā tas bija vismagākajā Staļina despotisma plosīšanās laikā A. Korpam.

Sibīrija — pilnīgi bez vainas un tiesas sprieduma reliģiskās pārliecības dēļ — nevienam vairs nedraudēja. Vismaz tā likās un, ja bīskaps Fr. Hūns savu kompromisu stratēģiju un taktiku uzskatīja par izveidojušos apstākļos vienīgo pareizo, tad viņam droši vien likās, ka arī citi mācītāji šim paraugam sekos. Vēl vairāk.

Kādēļ gan sekotāju vidū nebūtu varējuši būt arī, īpaši sirsnīgi atgriezties Dzimtenē aicinātie F. Čukurs, E. Ekšteins, V. Freimanis un citi teoloģiski labi izglītoti un spēcīgi mācītāji? Varbūt bīskaps Fr. Hūns tiešām vispirms bija ļoti norūpējies par viņam un īpaši vēlākajiem bīskapiem draudošo atbilstošu mācītāju kadru trūkumu? Vai minētais gadījums ar sludinātāju Stūrīti arī neliecina par šo smago rūpi?

Protams, cerēt, ka pēc Baigajā gadā un 1949. gadā atkārtoti notikušajām deportācijām kāds brīvprātīgi atgriezīsies joprojām okupētajā Dzimtenē, bija stipri vien naivi. Katrs savu ceļu, ar Dieva svētību vai arī bez tās bija izvēlējies jau krietni agrāk.

Atbildības smagā nasta bija vien jānes tālāk arī bīskapam Fr. Hūnam un viņa rīcībā un pakļautībā esošajiem Latvijā palikušajiem darbiniekiem. Vai Hūna uzdevums bija viegls? Kāda tad bija baptistu draudžu darbības reālā situācija un izredzes nākotnē?

Kas attiecas uz daudzajiem jau zaudētajiem dievnamiem, apvienotajām vai vienkārši likvidētajām draudzēm, uz šo un vēl daudzu citu represiju un spaidu rezultātā samazinājušos reģistrēto draudžu locekļu kopskaitu, tad jāatzīst vien bija — aina nepavisam nav iepriecinoša.

Biskapa Vīru koris,
vidū — biskaps Fricis Hūns

Tomēr nevienlīdzīgā un šķietami bezcerīgā cīņa par pastāvēšanu turpinājās. Situācijas spilgtākai izgaismošanai atgādināsim vēlreiz bezkaislīgos skaitļos izteikto pēckara realitāti: "Kara un terora vētras no 1940.—1944. gadam no Latvijas bija aizdzinušas svešumā ap 2000 aktīvu vai kopskaitā ap 3000 aprūpējamo baptistu draudžu locekļu, 35 pilntiesīgus mācītājus un 8 Savienības padomes locekļus." (Ā. Klaupiks.)

Ņemot vērā, ka zaudēti bija daudzi izglītotākie un garīgi spēcīgākie mācītāji, jāsecina, ka arī tas nenoliedzami atstāja negatīvas sekas. Un tā piespiedu apvienošanas un draudžu skaita varmācīgas samazināšanas rezultātā Rīgā, Liepājā un Ventspilī izveidojās dažas lielas un, ņemot vērā smagos apstākļus, pārsteidzoši spēcīgas draudzes.

Gandrīz vienlaicīgi ar sarkanā terora briesmu mazināšanos aktivitātes spraigums baptistu draudzēs kāpinājās. Tā rezultātā Liepājas Pāvila draudzē mācītājs A. Pētersons 1953. gada 5. jūlijā bībelīgi pagremdēja 22 cilvēkus, 1954. gada 22. augustā — 24 cilvēkus, Rīgas Mateja draudzē mācītājs K. Šmits 1953. gada 28. jūnijā — 23 cilvēkus.

A. Pētersons un Pāvila draudzes sekmīgā darbība, liekas, īpaši sāka satraukt arī regulējošās un kontrolējošās padomju iestādes. [CVVA 1448, 1a, 253. l. 105. lpp.] Kulta lietu pilnvarotais stipri norūpējies raksta: "Kad citās draudzēs locekļu skaits samazinās, Pāvila draudzē palielinās."

Liepājas Baptistu Pāvila draudzes jauktais koris
1956. gadā,
vidū mācītājs A. Pētersons, diriģenti Ž. Eihenbergs, A. Matrozis

Jā, pamats uztraukumam ir pamatīgs, jo salīdzinājums — 1951. gadā draudzē bijuši 234 locekļi, bet 1954. gadā jau 350 — ir šokējošs. Sakarā ar Pāvila draudzi redzam, ka ir meklēti cēloņi, ir mēģināts Dieva darbu ar bezdievīga cilvēka prātu analizēt un izprast. Pilnvarotais 106. lpp. atzīmē, ka draudzē darbojas no veselības aizsardzības iestādēm pavisam 11 medmāsas, 1952.—1953. mācību gadā no darba tikusi atbrīvota valodu skolotāja Marta Fridrihsberga par to, ka regulāri apmeklēja dievkalpojumus. Un sarunā A. Pētersons esot atzinis un pastāstījis par gadījumiem, kad daži draudzes locekļi, kas kalpojuši padomju iestādēs, brīvprātīgi no darba aizgājuši, lai viņus par piederību draudzei no darba neatlaistu. Ticības spēkā viņu izvēle bijusi nešaubīga, un tagad šie ļaudis strādājot kā melnstrādnieki. Vēl 170. lpp. varam uzzināt, ka vienam no visietekmīgākajiem mācītājiem A. Pētersonam par palīgiem bijuši 12 ierindas sludinātāji un 10 diakoni.

Izrādās, ka pēc Fr. Hūna, kurš bija Liepājas Ciānas draudzes mācītājs, aiziešanas uz Rīgu, arī šajā draudzē nolikums vairs netiek ne tuvu par 100% pildīts. Turpat, 109. lpp. atrodam ziņas par mācītāja T. Jansona pārkāpumiem: Ciānas draudzē ir 387 draudzes locekļi. 26 ir jaunāki par 25 gadiem, t. sk. ir jaunāki par 18 gadiem. 1954. gada jūlijā draudzes koris 30 cilvēku sastāvā, pārkāpjot nolikumu, braucis ekskursijā uz Kandavu, Sabili, Kabili, Talsiem, kur uzstājies vietējo draudžu dievkalpojumos.

Mācītājs Alfrēds Pētersons (1910 — 1992)

Kad mācītājam Jansonam uzdots jautājums — ar ko lai izskaidro šajā gadā paaugstināto aktivitāti baptistu vidū: nepilngadīgo, arī viņa meitas Dzintras kristīšanu, kora ekskursiju un tamlīdzīgus pārkāpumus, noskaidrojies, ka dažus norādījumus T. Jansonam un citiem kaimiņu draudžu sludinātājiem devis mācītājs A. Pētersons kā rajona virsmācītājs, kurš viņiem paziņojis, ka bijis izsaukts uz Rīgu un Fr. Hūns devis norādījumus, ka baptisti tagad varot darboties brīvāk un ņemt nepilngadīgo kristīšanā par paraugu luterāņus, tāpat vajagot atjaunot dzīvo saikni ar citām draudzēm, tās apmeklēt, praktizējot kora izbraukumus. Pēc T. Jansona vārdiem, baptisti par to esot ļoti nopriecājušies un tagad esot neapmierināti, ka tā nevarēs turpināt. Pēc sarunas ar T. Jansonu pilnvarotais vēl piezīmē, ka mācītājs nekur nestrādā un saņem 700 rbļ. algu no draudzes, kā arī bezmaksas dzīvokli.

Turpinot izmeklēšanu, pilnvarotais jau ir noskaidrojis, ka no Fr. Hūna A. Pētersonam nekādi norādījumi par darba aktivizēšanu draudzēs nav doti. Un nu jau var ziņot arī par uzdevuma izpildi — par VEKBP nolikuma pārkāpšanu mācītājs Pētersons no rajona virsmācītāja amata pildīšanas ir atbrīvots, tiek izstrādāts jautājums par viņa pārcelšanu uz citu draudzi.

Tomēr jau 1955. gada sākums liecina, ka kontrole ir aizsniegusi arī Aizputi, kur mācītājs ir Arvīds Vasks. Pilnvarotā vietnieks V. Vereščagins izrādījis īpašu centību un secina, ka pilsētiņā, kurā darbojas luterāņu, katoļu, baptistu, pareizticīgo un adventistu reģistrētas draudzes, visaktīvākie savā darbībā esot tieši baptisti. Tādēļ arī ziņojumā, kas adresēts savam tiešajam priekšniekam Poļanskim un tad arī LKPCK sekretāram A. Pelšem un MP priekšsēdētāja vietniekam E. Berklavam, īpaša uzmanība piegriezta viņiem. Uzzinām, ka draudze sastāv no 91 reģistrēta locekļa, ka darbu vada spēcīgi nokomplektēts aktīvs, ko sauc par "kadriem" un ko apstiprinājis bīskaps Fr. Hūns. "Kadros" ietilpst mācītājs A. Vasks (nekur nestrādā, saņem 400 rbļ. mēnesī un bezmaksas dzīvokli). Par mācītāja palīgiem apstiprināti pieci diakoni un trīs sludinātāja palīgi.

Mācītājs Arvīds Vasks (1912 — 1987)

Lasot šos ziņojumus par A. Pētersona, T. Jansona, A. Vaska u. c. aktivitātēm, redzams, ka kulta lietu pārvaldi īpaši ir satraucis darbs ar jauniešiem.

Interesantas atmiņas par šo savas bērnības laiku Aizputē žurnāla "Baptistu Draudzēm" 1992. gada 4. numurā sarunā ar Ievu Biķi sniedz A. Vaska dēls, tagad pasaulē pazīstamais izcilais komponists Pēteris Vasks: "Piecdesmitajos gados, lai gan tas bija aizliegts, tēvs baznīcā vadīja orķestri. Instrumenti — mandolīnas, ģitāras — bija saglabājušies no neatkarīgās Latvijas laikiem. Es orķestrī spēlēju vijoli. Orķestrī bija apmēram 20 mūziķu, daži no tiem — pieredzējuši ļaudis,kas muzikālās iemaņas bija ieguvuši agrāk, bet jaunos spēlēt iemācīja tēvs. Pats viņš jau stundu pirms mēģinājuma rūpīgi skaņoja instrumentus, tas viņam prasīja daudz laika."

Runājot par tēvu, P. Vasks pastāstīja, ka tēvam kopš viņa jaunības un semināra laikiem visspilgtākās atmiņas bijušas par iespaidiem, kas gūti no Jāņa Rīsa lekcijām, taču, liekas, ne mazāk spilgti bijuši tā laika muzikālie pārdzīvojumi, kas saistās ar cita izcila semināra pasniedzēja — diriģenta un komponista Kārļa Līdaka (izvests uz Sibīriju Baigajā gadā un tur mocekļa nāvē gājis bojā) personību.

Pieminot K. Līdaku, viņa vadīto semināra kori un darbu ar topošajiem garīdzniekiem, nevar neatzīt, ka lielākā daļa viņa audzēkņu vēlāk pierādīja, ka ir spējīgi ne tikai sagatavot un teikt svētrunas, bet arī organizēt un paši vadīt — diriģēt kori vai orķestri, kas īpaši mazo draudžu darbam nozīmēja ļoti daudz. Baptistu draudzēm, salīdzinot ar citām konfesijām, vienmēr īpašu pievilcību sniegusi iespēja brīvi un atraisīti dažādos talantu izpausmes veidos muzicēt dievkalpojumos. Protams, tas nepatika padomju varai un tā, cik vien spēdama, centās šo Dieva godināšanas veidu slāpēt.

Jau daudzreiz pieminētā arhīva fonda 253. l. 42. lpp. pilnvarotais Restbergs ziņo: "Dažās draudzēs nevar dievkalpojumos atmest teatrālismu — spēlēšanu uz mūzikas instrumentiem, solo dziesmas, deklamācijas. Tas viss saistīts ar mērķi aktivizēt ticīgos. Ņemot vērā, ka teatralizācija dod zināmus panākumus baptistu draudzēs, luterāņi arī cenšas katrā izdevīgā gadījumā papildināt dievkalpojumus ar

Golgātas draudzes koris
1957. gada pavasarī

baznīcas kora dziedāšanu, bet īpaši svinīgos gadījumos arī ar solo dziesmām."

Ja jau nu reiz varas gaiteņos ienākusi ziņa, ka mūzika ir bīstama, tad dabīgi, ka to, lai arī cik smieklīgi būtu "putniņiem" aizliegt dziedāt, jāpārtrauc. Kā tas notika Rīgā Golgātas draudzē, par to grāmatā "Latviešu baptistu darbinieki, I daļa" 198. lpp. stāsta diriģents R. Krauja:

"1956. gadā atsāku darbu Golgātas draudzē pie mācītāja Ed. Strēļa un kora diriģenta A. Černova. Noorganizēju stīgu orķestri ar apmēram 40 spēlētājiem un pūtēju orķestri ar 16 spēlētājiem. Dziesmu dievkalpojumi bija labi apmeklēti, trūka sēdvietu.

Nāca garīgās darbības ierobežošanas mēģinājumi. Aizliedza orķestru darbību, aizliedza dziedāt solo, duetus un ansambļus. Aizliedza rīkot kora darbības svētkus. Atļāva tikai ērģeļu spēli un līdz 4 kora dziesmām vienā dievkalpojumā. Ar lielu cīņu izcīnījām atļaut klavieru pavadījumus.

Golgātas baptistu draudzes gada svētkos koris un orķestris dziedāja un spēlēja pēdējo reizi, jo bīskaps Hūns no kanceles teica: "Stāv rakstīts, ka mats no galvas nekritīs bez Dieva ziņas, bet, izejot uz ielas — jums visus matus noplēsīs." Sapratām, ka orķestrim savs darbs jāpārtrauc."

Jāatzīmē, ka mācītājs Eduards Strēlis, kurš ilgus gadus strādāja Golgātas draudzē, nebūt nedomāja, kā 100% ievērot pilnīgi absurdo nolikumu. Viņa devīze bija — visus 100% Jēzum Kristum. Īpaši piecdesmito gadu pirmajā pusē dedzīgais, aizrautīgais mācītājs ar savu tēlaino un garīgām atziņām piesātināto sludināšanu piesaistīja ne tikai daudzu Rīgas jauniešu, bet arī VDK uzmanību.

1999. gada maijā, viesojoties Golgātas draudzē un sakot svētrunu, mācītājs Imants Turss teica: "Atmiņā nāk studenta gadi Rīgas Medicīnas institūtā, kad katru otrdienu bija iespēja klausīties Strēļa svētrunas par mīlestības Augsto dziesmu. Tās bija brīnišķīgas apceres par mīlestības nepārspējamo optimismu, kura "apklāj visu, tic visu, cer visu, panes visu". Mīlestība, kura nekad nebeidzas."

Vai gan ir kāds spēks, kas varētu uzvarēt dievišķīgo mīlestību? Vai to mēģināt darīt ir saprātīgi? VDK un tai pakļautie neskaitāmie ziņotāji to mēģināja darīt. Vajadzēja lielu izmanību un gudrību, arī drosmi un spēju riskēt, lai apietu aizliegumus, pirms tie īsti ir stājušies spēkā. Par tādu veiksmi ar lielu nožēlu ziņo atkal pilnvarotais:

"Strēlis Golgātas baznīcā 28. februārī organizēja t. s. Bībeles svētkus. Piedalīties aicināti arī Levindanto un Hūns. Taču viņi to uzzinājuši tikai pēdējā brīdī, kaut arī draudzes locekļi bijuši informēti jau agrāk. Levindanto no piedalīšanās atteicies, bet Hūns devies uz svētkiem ar mērķi tos ievadīt parasta dievkalpojuma gultnē, kas, pēc viņa vārdiem spriežot, arī izdevās. Notiek zināma atdzīvošanās starp baptistiem.

Pasākumi: Hūns brīdināts, lai nepazīstamām personām netiktu dots vārds dievkalpojumos. Atbildīgs par to ir reģistrētais sludinātājs, kuram, pārkāpjot šo norādījumu, var atņemt tiesības sludināt.

Apspriest Strēļa rīcību, izdarīt secinājumus un aizrādīt sludinātājiem, lai tas citur neatkārtotos. Novērot tās draudzes, kurās notiek nelegāla jaunatnes pulcēšanās." (CVVA 1448. f. 253. l. 2.–3. lpp.)

Kā jau diriģents R. Krauja savās atmiņās rakstīja, bija laiks, kad vienīgā atļautā aktivitātes forma draudzēs saistījās ar kori. Izcilākie garīgā darba organizatori meistarīgi izmantoja atļauto, lai tā aizsegā varētu maksimāli realizēt arī neatļauto. Ar brīnumainu vērienu un pārsteidzošu Dieva svētību Mateja (toreiz Mateusa) draudzes ietvaros ilgus gadus sekmīgi darbojās diriģents Jānis Ezeriņš (1910—1990).

Bīskapa Hūna laikā, kad par mācītāju kalpoja Konstantīns Šmits (1898—1986), pēc 1957. gada datiem korī šeit bija 160 dziedātāji.

Par sava tēva darbu izsmeļošu rakstu 2000. gada "Baptistu Vēstnesī" nr. 5 publicējis viņa dēls Valters Ezeriņš. Lūk, dažas viņa

atmiņas, kas labi raksturo tā laika garīgās cīņas metodes un vadītāju pašaizliedzību:

"Ļoti svarīgi, ka pēckara okupācijas apstākļos, kad kristīgās un nacionālās pašapziņas audzināšana bija aizliegta, viņš atrada formas, kā latviešu jaunatni piesaistīt draudzes darbam, ieaudzināt viņos Dzimtenes mīlestību un krietnuma tradīcijas. Tam tika izmantotas ekskursijas, sporta nodarbības, talkas, saviesīgi vakari un citi pasākumi.

Arī daudzie studenti no Latvijas malu malām, kas mācījās Rīgā, atrada savas mājas Tatjanas un Jāņa Ezeriņa dzīvoklī, draudzes dievnamā un draudzē."

Ar vieglu smaidu varētu atgādināt vēlreiz Fr. Hūna deklarēto 100% nolikuma pildīšanu. Paradoksāli tas tagad liekas, bet ļoti iespējams, ka tieši bīskapa aizsegā, kurš kalpoja arī kā otrais mācītājs Mateja draudzē, J. Ezeriņam bija vieglāk realizēt savas drosmīgās ieceres.

Gods kam gods pienākas — drosmīgākie un spējīgākie mācītāji un diriģenti, sludinātāji, diakoni — visi tie, kuros dega sirsnīgā ticības un mīlestības liesmiņa, lieliski izmantoja garīgā darba atjaunošanai un veicināšanai pavērušās visminimālākās iespējas. No tām, kaut arī aizliegts, īpaša vērtība bija bieži vien slēptajam, dažādos veidos organizētajam darbam ar jauniešiem. Par spīti nolikumam, arī jauniešu kristības nebija retums. Apliecinot savu ticību un dodot Dievam, kas Dievam pienākas, pretēji aizliegumiem baptistu draudzes dievkalpojumos ņēma dalību visu paaudžu pārstāvji. Jau, sākot ar zīdaiņa vecumu, savu vecāku gaitās nereti dalību ņēma arī bērni.

Tad, sākot ar 1959. gadu, kā sabangotā jūrā augstus viļņus sāka sist ar jaunu spēku un vērienu atjaunotās represijas. To rezultātā izcilākie mācītāji vai nu uz laiku zaudēja tiesības veikt savus amata pienākumus, vai arī tika pārcelti uz mazām draudzītēm. Starp šāda veida represētajiem bija arī A. Pētersons, P. Egle, A. Vasks, H. Kalns, K. Biķis. Īpaši jāatzīmē, ka starp cietējiem, pie tam ar bargāku sodu, atkal nokļuva jau Sibīrijas mocības pieredzējušie K. Lāceklis un V. Dzelmītis. Ar tiešu vai netiešu Ņ. Hruščova un vienīgās "pareizās" partijas svētību par visas Baltijas vienīgo bīskapu 1959. gadā palika N. Levindanto. Iezīmētais kurss uz pilnīgu draudžu "pašlikvidēšanos" bija nepārprotams.

Ar jaunu spēku, bet it kā slēptākiem, viltīgākiem paņēmieniem atsākās dažādas sankcijas un uzbrukumi pret ticīgajiem. Ateisti izvērta aktīvu aģitāciju gan dažādos pasākumos, kuros iesaistīja nedaudzos

atkritušos mācītājus, gan skolās un darbavietās. Viņu rīcībā bija arī preses izdevumi, radio un TV raidījumi. Tomēr, neraugoties uz daudzu mazo draudžu likvidēšanos un ticīgo kopskaita strauju samazināšanos, lielākajās un garīgi spēcīgākajās draudzēs darbs bieži vien ar vēl lielāku dedzību un paļāvību tika turpināts.

Situācija vēl draudošāka bija plašajā Krievzemē, Ukrainā, Baltkrievijā un citur. Apcietināja, tiesāja un izsūtīja ne tikai mācītājus, bet arī daudzus citus draudžu darba aktīvistus. Lielā skaitā tika likvidētas draudzes. Tomēr kristieši arī šeit nepadevās.

Grāmatas daudzo autoru vēstījumā par garīgās cīņas vērienu, metodēm un rezultātiem varēsim iepazīties arī ar pagrīdes draudžu darba vadītāju atmiņām ne tikai Latvijā.

Tomēr — slava Dievam! Mūsu Tēvzeme, ejot cauri savas vēstures visdrūmākajam periodam, piedzīvoja, kā piepildās Bībelē izteiktā patiesība par "elles vārtiem, kuriem nebūs uzvarēt".

PA VALSTS ARHĪVA PLAUKTU RINDĀM

Runājot par vakardienu,
neklājas daudz spriest, vērtēt, apcerēt.
Dodiet vairāk faktu,
dokumentu, liecinieku!

PADOMJU VARA PRET BAZNĪCU

Bojāgājušo dvēseles, salauztie likteņi, nopostītās svētvietas, slēgtās draudzes un zaudētā tautas veselība no vienas puses, un karsta vēlme atgūt neatkarību, brīvību un gaišāku nākotni, no otras puses, liek mums ieskatīties Latvijas Valsts arhīva materiālos. Atgādinājumam — latvju tauta ir izdzīvojusi un saglabājusi pašcieņu un garīgās vērtības, neskatoties uz tautu vēsturē nepieredzētiem upuriem.

Dokumentu krājumā "Okupācijas varu politika Latvijā 1939—1991" (LVA, 1999) teikts:

"Svētku ugunīs mirdzošajā Latvijas Valsts prezidenta rezidencē — Rīgas pilī 1938. gada 18. novembra priekšvakarā pulcējās 1938 viesi, lai svinētu valsts neatkarības divdesmitgadi. Pāri visai valstij skanēja radioviļņu nestā dziesma "Tev mūžam dzīvot, Latvija", un 2 miljoni Latvijas pilsoņi nokļuva darba gaitās, veroties nākotnes gaišajās vīzijās.

Nākotne izrādījās briesmīga."

Tālāk šajā sadaļā — bez īpašas ikreizējas atrunas vai norādes — citējam atsevišķas vietas, ziņojumus un mums, ticīgajiem, interesējošus likumus — lēmumus no Latvijas Valsts arhīva sagatavotās un izdotās grāmatas — dokumentu krājuma **"Okupācijas varu politika Latvijā 1939—1991"**, ("Nordik", 1999).

Kā pirmais —

Izvilkums no PSRS Tautas Komisāru Padomes Reliģisko kultu lietu Padomes pilnvarotā Latvijas PSR V. Šeškena 1945. gada 13. jūnija ziņojuma PSRS Tautas Komisāru Padomes kultu lietu padomes priekš sēdētājam I. Poļanskim par stāvokli Latvijas evaņģēliski luteriskajā Baznīcā.

SLEPENI

1945. gada 13. jūnijā

PSRS TKP Reliģisko kultu lietu Padomes priekšsēdētājam I. Poļanskim

/../

Jāsecina, ka, radikāli nelaužot garīdzniecības vecās tradīcijas, luterāņu baznīca turpmāk pastāvēt nevar. Ņemot vērā tādu svarīgu faktu kā lielas mācītāju daļas prombūtni, nemaz nerunājot par viņu iedragāto reputāciju, ja tiks sasaukta Latvijas luterāņu baznīcas Sinode, vairākums tajā būs laicīgās personas, ar kurām vienoties būs vieglāk. Agri vai vēlu tomēr nāksies sasaukt, jo, neskatoties uz to, ka latviešu luterāņi neizceļas ar sevišķu dievbijību, luterāņu baznīcu likvidēt mēs nevaram, to neļauj viņu skaits — pēc 1953. gada oficiālās statistikas, Latvijā bija 1 075 641 luterānis, t. i., 55,14% iedzīvotāju.

Pašlaik es izmantoju sociālās reliģijas fanātiķi, kādu Vasku, kura deklarāciju es Jums nosūtīju agrāk. Viņš, pašam nenojaušot, izzina garīdzniecības noskaņojumu, lai es varētu izraudzīt to aktīvu, kurš nodarbotos ar kārtības ieviešanu luterāņu baznīcā.

Ar dažiem aktīva kandidātiem es apspriedos, jautājumus uzdodot aplinkus, un man liekas, ka var izveidot iniciatīvas grupu no mācītājiem un laicīgām personām, kuri vajadzīgos jautājumus saasinās un pieprasīs Sinodes sasaukšanu, lai likvidētu tagadējo Baznīcas Virsvaldi un ievēlētu jaunu arhibīskapu. Ja zem iniciatīvas grupas deklarācijas, kuru tagad izstrādā, savāks pietiekami daudz parakstu un to atbalstīs pat veselas draudzes, tad būs iespējams sasaukt šīs grupas paplašināto sēdi, kura ievēlētu orgkomiteju Sinodes sasaukšanai un tās rezolūciju un lēmumu izstrādāšanai. Lai nevajadzētu priekšlaikus padzīt baznīcas Virsvaldi un lai tā netraucētu darbā, komitejas sastāvā jāievēlē kāds no vislojālākiem Baznīcas Virsvaldes locekļiem. Iniciatīvas grupas deklarācijā būs norādīts, ka luterāņu baznīcas vadība to novedusi pie pagrimuma, nav ievērojusi kanoniskos noteikumus, ka tās vadības profašistiskā politika novedusi pie daudzu ticīgo upuriem, uzskatīt pastāvošo Baznīcas Virsvaldi par nelikumīgu un nepilntiesīgu, lai uz visiem laikiem atbrīvotos no vācu ietekmes, likvidētu hitleriešu propagandas sekas, sāktu ticīgos iedzīvotājus audzināt padomju patriotisma garā utt.

Sinodes laikā izvirzīt jautājumu par luterāņu baznīcas pārdēvēšanu no Evaņģēliski Luteriskās par Evaņģēliski Kristīgo, kā to savas

dzīves laikā vēlējās pats Luters, lai līdz ar to izbeigtu turpmāku vācu ietekmi. Tālākā perspektīvā var izvirzīt jautājumu par ūnijas izveidošanu ar pareizticīgo baznīcu, kā savā laikā izveidoja luterāņu un anglikāņu baznīcu ūniju, dievkalpojumos pakāpeniski pārņemot atsevišķus pareizticīgo rituālus un kalpošanas veidus.

Ja izdosies izveidot labu baznīcas Virsvaldi, tad perspektīvas būs cerīgas, jo luterāņi dažreiz ciena visādus jauninājumus — nākamā arhibīskapa kandidatūra. Pagaidām noteiktas personas nav. Taču, ja ir izvirzīts jautājums par baznīcas vadības demokratizāciju, tad pašlaik kandidatūru noteikt ir grūtāk. Pagaidām cilvēkus izpētu savu iespēju robežās. Man tomēr liekas, ka, darbojoties iniciatīvas grupai un līdz ar to daudz dziļāk izpētot ļaudis, šādai personai jāparādās. Katrā ziņā nākamās Baznīcas Virsvaldes un vienlaikus arhibīskapa darbības programma, ko pieņems Sinode, viņu attiecīgi ierobežos. Tikai tādēļ atlikt jautājuma risināšanu nebūtu mērķtiecīgi. Sliktākajā variantā, ja iniciatīvas grupas deklarācija nedos vēlamo efektu, mēs kā malā stāvētāji varēsim pieņemt jebkuru lēmumu par deklarācijas un pašas iniciatīvas grupas tālāko likteni. Tā kā situācija prasa manu izvirzīto jautājumu ātrāku risināšanu, steidzami gaidu jūsu norādījumus.

Pilnvarotais LPSR
V. Šeškens

Izvilkumi no Latvijas PSR Ministru Padomes Reliģisko kultu lietu Padomes pilnvarotā J. Restberga atskaites par darbu 1956. gada otrajā pusgadā.

/../

Pirmā iedaļa: Nospraustais Padomes pilnvarotā darba plāns 1956. gada otrajam pusgadam izpildīts pilnībā. Par katra punkta izpildi ziņots Reliģisko kulta lietu Padomei un republikas vadībai.

Atskaites periodā partijas un padomju orgāniem bija uzdots risināt jautājumus, kas izrietēja no reliģisko kultu darbības.

Sakarā ar to, ka 1956. gada otrajā pusē no ieslodzījuma vietām atgriezās gandrīz visi arestētie kulta kalpi, reliģisko draudžu vadītāji sāka šos valdības veiktos pasākumus izskaidrot kā politikas maiņu attiecībā pret reliģiju vispār, tādēļ Padomes pilnvarotajam izvirzīja jautājumus, kuru lemšana un saskaņošana ietilpa republikas vadošo partijas un padomju iestāžu kompetencē.

Piemēram, tā kā šā gada oktobra sākumā no ieslodzījuma vietām atgriezās Kapuciešu mūku ordeņa vadība, Latvijas katoļu baznīcas

vadība izvirzīja jautājumu par kapuciešu mūku klostera atkalnodibināšanu Latvijā. Jautājumu izlēma negatīvi.

Evaņģēliskā kristiešu–baptistu vadība izvirzīja jautājumu par 1957. gada baznīcas kalendāra izdošanu 3.000 eksemplāros. Jāatzīmē, ka pēckara periodā šī reliģiskā organizācija nekad nav izvirzījusi šādu jautājumu, tādēļ nav saprotams, kāpēc tieši tagad radusies nepieciešamība iespiest kalendāru, un tādēļ jautājumu izlēma negatīvi.

Pēc reliģisko draudžu vadītāja iniciatīvas tika izvirzīts jautājums par to bijušo reliģisko draudžu darbības atjaunošanu, kuras savā laikā dažādu iemeslu dēļ savu darbību izbeigušas.

/../

Nekad agrāk baznīcas un reliģisko draudžu vadība nav tik bieži prasījusi atdot draudzēm nacionalizēto un municipalizēto nekustamo īpašumu, kas savulaik reliģiskajām draudzēm bija piederējis. Turklāt vēl palielinājies lūgumu skaits atļaut celt jaunas baznīcas vai arī pabeigt iesākto celtniecību, ko pārtrauca Lielais Tēvijas karš.

Otrs galvenais cēlonis, kas veicina kulta darbības pastiprināšanos, ir vairāku baznīcu vadītāju viesošanās kapitālistiskajās valstīs, kad viņi satikušies ar kulta kalpiem emigrantiem, kā arī guvuši iespēju iepazīties ar reliģisko kultu plašo darbību kapitālisma apstākļos. Ev. luteriskās baznīcas galva arhibīskaps Gustavs Tūrs pēc atgriešanās no ārzemēm dažus kapitālismā pastāvošos reliģisko kultu darbības paņēmienus mēģināja ieviest Latvijas ev. luteriskajā baznīcā.

Katoļu baznīcas vadība aktivizējusi darbību, dievkalpojumu laikā aicinot ticīgos sargāt savus bērnus no komunistiskās ietekmes. Naidīgi noskaņota garīdzniecība dažos gadījumos aicināja vecākus nesūtīt bērnus uz internātskolām, jo tur bērni tikšot atrauti no vecāku reliģiskās audzināšanas.

/../

Evaņģēliskie luterāņi: Spilgta aktivitātes izpausme ir Gustava Tūra organizētās mācītāju grupu apspriedes pēc viņa atgriešanās no ASV 1956. gada jūnijā. Viena no tām notika 13. jūlijā Rīgā. Šajā apspriedē piedalījās 20—35 mācītāji, kuri apkalpo Rīgas un tās apkārtnes reliģiskās draudzes un dzīvo Rīgā. Apspriedes mērķis — G. Tūra atskaite par braucienu uz ASV.

Tūra sapulces — atskaites galvenā doma bija, ka tagad mums jāstrādā kā amerikāņiem.

/../

Evaņģēliski luteriskajās baznīcās bijuši arī mēģinājumi atdzīvināt to darbību, iekļaujot baznīcas kora repertuārā dažas dziesmas, kuras izpilda valsts un pašdarbības kori. Bieži vien šīs dziesmas dzirdamas radiotranslācijā.

Arhibīskapa Gustava Tūra vadītajā dievkalpojumā Rīgas Jaunās Ģertrūdes baznīcā 1956. gada 4. novembrī koris izpildīja latviešu komponista A. Jurjāna darbus, viņa kantāti "Tēvijai" un citas viņa dziesmas. Minētās kantātes izpildīšanā piedalījās Latvijas PSR Operas un baleta teātra vadošā māksliniece Žermēna Heine-Vāgnere. Rezultātā tas bija nevis baznīcas dievkalpojums, bet daļēji garīgs un daļēji laicīgs koncerts. Tādi koncerti bija paredzēti Doma un citās baznīcās. Mūsu iejaukšanās dēļ koncertdarbība baznīcās tika pārtraukta.

Ņemot vērā, ka buržuāziskā Latvija 18. novembrī atzīmēja valsts svētkus sakarā ar buržuāziskās Latvijas pasludināšanu, Tūrs izdeva rīkojumu šo dienu 1956. gadā pasludināt par sēru dienu, visās baznīcās organizēt dievkalpojumu ar koriem un "dvēseļu vainagiem". Tika veikti pasākumi, iesakot kategoriski aizliegt 18. novembri atzīmēt kā sēru dienu. Cik bija iespējams novērot, šajā dienā Rīgas pilsētas baznīcās dievkalpojumi noritēja normāli.

Talsu rajona Valdemārpilī mācītājs Krūmiņš svētkos parasti uzaicināja baznīcas tornī spēlēt pūtēju orķestri, lai sapulcinātu lielāku skaitu dievlūdzēju. Par to informēts arhibīskaps, kuram ieteikts brīdināt mācītāju par šādas rīcības nepieļaujamību.

/../

Septītā iedaļa: 1956. gada oktobra beigās Latvijas KP Centrālās Komitejas Birojs izskatīja jautājumu par zinātniskā ateisma darba uzlabošanas pasākumiem republikā, atzīmējot, ka pilnvarotajiem nav pietiekama kontakta ar vietējiem partijas orgāniem un ka tāds stāvoklis negatīvi ietekmē cīņu pret iedzīvotāju reliģiskajiem aizspriedumiem.

Latvijas KP Centrālā Komiteja pieprasīja pilnvarotajiem pastiprināt baznīcas kalpu kontroli un novērst viņu nelikumīgās darbības. Atbilstoši šiem lēmumiem mēs veidosim mūsu darbu šā gada pirmajā pusgadā.

Līdztekus uzdevumiem, kurus mums uzdod Reliģisko kultu lietu Padome, mēs pastiprināti novērosim to kulta kalpu darbību, kuri atgriezušies no ieslodzījuma vietām.

Sakarā ar galveno reliģisko draudžu kulta kalpu darbības pastiprināšanos jāveic pasākumi, lai viņu darbību ierobežotu atbilstoši pastāvošajiem likumiem.

Latvijas PSR Ministru Padomes
Reliģisko kulta lietu Padomes pilnvarotais
J. Restbergs

Izvilkumi no Latvijas PSR VDK Daugavpils pilsētas pilnvarotā aparāta partijas pirmorganizācijas atskaites un vēlēšanu sapulces protokola 1961. gada 23. jūnijā.

Čaļiņins: ..Darbu ar garīdzniekiem un baznīcas kalpiem organizēju tā, lai atklātu garīdzniecības sakarus ar aizrobežu centriem un iefiltrētu tajos mūsu aģentūru, kā arī lai sakompromitētu baznīcas kalpus ticīgo vidū, novēršot viņus no baznīcas. Šajā virzienā kaut kas ir darīts. Pēc b. Ņefodova iniciatīvas izdarīts liels darbs, lai slēgtu Naujenes baznīcu. Sakompromitēti ksendzi Keišs, J. Lapkovskis un Jonikāns, kā rezultātā, sevišķi pēdējam, stipri mazinājusies autoritāte ticīgo vidū.

/../

Biedrs Prihodjko ierosinājis jautājumu un veic pasākumus, lai slēgtu Anzeļu baznīcu. Analoģiski pasākumi tika veikti Krāslavas rajonā un attiecībā pret luterāņu baznīcu Daugavpils rajonā.

Sapulces priekšsēdētājs **I. Ivansons**,
sekretārs **Čaļiņins**

LKP CK Prezidija 1964. gada 21. februāra lēmums "Par pasākumiem, lai pastiprinātu republikas iedzīvotāju ateistisko audzināšanu".

SLEPENI

Saskaņā ar PSKP CK 1964. gada 2. janvāra lēmumu "Par pasākumiem, lai pastiprinātu iedzīvotāju ateistisko audzināšanu" Latvijas KP CK Prezidijs nolemj:

Apstiprināt Latvijas KP CK Ideoloģijas nodaļas iesniegtos "Pasākumus, lai pastiprinātu iedzīvotāju ateistisko audzināšanu".

1. Ierosināt partijas rajonu un pilsētu komitejas, ražošanas uzņēmumu partijas komitejas konkrēti rīkoties, lai atbilstoši šiem pasākumiem ateistisko darbu būtiski uzlabotu.

Uzdot partijas komitejām, republikas ideoloģiskajām iestādēm līdz 15. jūnijam paziņot Latvijas KP CK par norādīto pasākumu izpildes gaitu.

LKP CK sekretārs
A. Pelše

Izvilkumi no Vissavienības akciju sabiedrības "Intūrists" Rīgas nodaļas pārvaldnieka I. Fjodorova 1977. gada 10. maija ziņojuma Latvijas PSR Ministru Padomes Ārzemju tūrisma pārvaldes priekšniekam E. Ratniekam un Latvijas PSR VDK daļas priekšniekam D. Šteinbrikam par Rietumberlīnes baznīcas darbinieku viesošanos Rīgā.

SLEPENI

1977. gada 10. maijā

INFORMĀCIJA

par darbu ar baznīcas darbinieku tūristu grupu no Rietumberlīnes. 1977. gadā no 22. līdz 24. martam Rīgā bija ieradusies baznīcas darbinieku tūristu grupa 60 dalībnieku sastāvā. Rietumberlīnē to izveidoja mācītājs Gerdons Vetigs, kurš 1976. gada oktobrī kā individuālais tūrists Rīgā satikās ar luterāņu baznīcas arhibīskapu Matuli un veica sagatavošanas darbus šī brauciena organizēšanai.

Mācītājs Vetigs vairākkārt ir apmeklējis PSRS, galvenokārt pilsētas, kurās daudz baznīcu, tāpat Sibīriju un Vidusāziju, viņš labi runā krieviski.

Šīs grupas tūristiem bez ekskursijām un ērģeļmūzikas koncerta apmeklējuma ar Latvijas PSR Ministru Padomes Reliģisko kultu lietu Padomes atbalstu bija izstrādāta speciāla apmeklējumu programma. Tūristi apmeklēja dievkalpojumus Sv. Marka baznīcā un Marijas pasludināšanas baznīcā, kur viņus uzrunāja Latvijas PSR pareizticīgās baznīcas arhibīskaps Leonīds. (...)

Arhibīskaps Leonīds katram tūristam piemiņai par baznīcas apmeklējumu iedeva tās fotogrāfiju. No draudzes locekļiem baznīcā atradās galvenokārt vecākas sievietes, kuras ar ziņkāri vēroja tūristus. Pēc dievkalpojuma pēdējie sāka izdāļāt zeķbikses, tādēļ gide pēc iespējas ātri izveda tūristus uz Ģertrūdes baznīcu, kur viņi tikās ar pareizticīgās un luterāņu baznīcas pārstāvjiem. Sarunā piedalījās: protohierejs Vladimirs Dubakins, luterāņu baznīcas arhibīskapa vietnieks Viktors Ozoliņš un luterāņu baznīcas teoloģisko kursu prorektors Roberts Priede.

Tūristi uzdeva jautājumus par luterāņu baznīcas stāvokli republikā:

— ***Cik daudz ticīgo ir Latvijā?***

— Netiek uzskaitīti, bet apmēram 400 tūkstoši cilvēku.

— ***Cik reizes nedēļā var noturēt dievkalpojumus?***

— Cik vēlamies, parasti svētdienās, sanāk ap 200—300 draudzes locekļu.

— No kādiem līdzekļiem pastāv baznīca?

— No ticīgo ziedojumiem.

— Kā un kur sagatavo kadrus baznīcai, vai skolās notiek bērnu reliģiskā audzināšana?

— Skolās reliģiskā audzināšana nenotiek, jo baznīca ir atdalīta no valsts (skolas mums ir tikai valsts pārziņā), tā notiek tikai reliģiski noskaņotajās ģimenēs, mājās. Ja kāds vēlas iegūt teoloģisko izglītību, to var izdarīt speciālās mācību iestādēs un teoloģijas kursos.

Ozoliņš un Dubakins uzsvēra, ka dzīve mainās un mainījusies baznīca, bet galvenais mērķis paliek nemainīgs — "Nest cilvēkiem labumu, cīnīties par mieru visā pasaulē, lai nepieļautu jaunu, trešo pasaules karu".

Tūristi uzdeva šādus jautājumus:

— Vai mācītājs drīkst apmeklēt slimnieku slimnīcā vai mājās?

— Kādēļ pareizticīgās draudzes locekļi baznīcā nepiedalās dziesmu dziedāšanā, acīmredzot, viņi nezin dziesmu tekstu?

Viens no tūristiem, daloties ar saviem iespaidiem par dievkalpojumiem, secināja, ka draudze ir "pasīva, jo tikai skatās un klausās".

Mācītājs Vetigs uzdeva dažus jautājumus par Jēzus baznīcas darbību Rīgā, kur spredikus lasa vācu valodā. V. Ozoliņš teica dažus vārdus par mācītāju Kalniņu, kurš ir šīs baznīcas sludinātājs (šajā laikā atradās slimnīcā). Vetigs interesējas, cik bieži mācītājs Kalniņš izbrauc uz Kazahstānu, lai lasītu spredikus vācu valodā, un saņēma atbildi, ka vienu reizi pusgadā.

Pēc tam uzstājās tūriste Urzula Cumpe un stāstīja par baznīcas dienām, kuras kopš 1949. gada Rietumberlīnē notiek reizi 2 gados.

Šķiet, ka visas pārdomas par baznīcas dienām nav nekas cits kā Rietumberlīnes baznīcu darbinieku mēģinājumi ietekmēt reliģiskās ceremonijas republikā.

2 stundu 15 minūšu ilgās sarunas noslēgumā mācītājs Vetigs pateicās garīdzniekiem par organizēto tikšanos un teica, ka tūristi paši par savu naudu iegādājušies reliģisko literatūru un vēlas mūsu baznīcas darbiniekiem uzdāvināt (katram no tūristiem rokās bija 1 — 2 dažāda formāta grāmatas).

VAS "Intūrists"
Rīgas nodaļas pārvaldnieks
I. Fjodorovs

Izvilkums no VDK aģenta 1983. gada aprīļa ziņojuma par mācītāja M. Plātes spredi̦ku saturu 1983. gada aprīlī.

Luterāņu draudzes mācītājs Modris Plāte, sākot ar 1982. gada decembri, savos spredi̦kos skar jautājumus par baznīcas attiecībām ar valsts iestādēm un sabiedriskajām organizācijām. Vairakkārt no baznīcas tribīnes aicinājis ticīgos skatīties, vai viņiem blakus nav izpildkomitejas pārstāvji, komjaunieši, kuri noklausās un meklē iespēju presē nomelnot ticīgos. Mudinājis viņus dzīt laukā no baznīcas; šaurākā savu paziņu lokā aicina jaunatni, īpaši jaunos mācītājus, izvairīties no jebkura kontakta ar VDK pārstāvjiem; baznīcas jaunatne bieži apspriež M. Plātes izteikumus, un daži no viņiem sāk apgalvot, ka tie luterāņu mācītāji, kas brauc uz ārzemēm, ir saistīti ar VDK orgāniem un pilda viņu uzdevumus.

Aģents "**Zenta**"

Izvilkums no VDK aģenta 1987. gada 24. septembra ziņojuma par mācītāju iesaistīšanos pretošanās kustībā.

Latvijas evaņģēliski luteriskās baznīcas kustības "Atdzimšana un atjaunošanās" biedrs M. Ludviks, LPSR VDK Alūksnes nodaļas DON objekts A. Zariņš, trīsreiz par sevišķi bīstamiem valsts noziegumiem sodītā L. Doroņina, DON objekts M. Plāte un LPSR VDK Liepājas pilsētas daļas DOP objekts J. Rubenis daudzo tikšanos laikā mēģināja izveidot neatkarīgu izdevumu "Auseklis". Cits citam vairākkārt daudzo tikšanos un sarunu laikā piedāvāja kļūt par redaktoru un redkolēģijas darbinieku, to vidū aģentam Polam.

Sagatavotā izdevuma "Auseklis" pirmajā numura iekļauti šādi materiāli: raksti par izveidotās grupas "Helsinki–86" darbību un mērķiem; grupas "Helsinki–86" dalībnieku saraksts; "Helsinki–86" vēstule ar pateicību 21 ASV senatoram; vēstule laikrakstam "Cīņa" un "Padomju jaunatne" par 14. jūnija notikumiem Rīgā; grupas paziņojums LPSR MP par L. Grantiņa arestu š. g. vasarā; pateicības vēstule Reiganam par paziņojumu 14. jūnija un 23. augusta sakarā; grupas uzsaukums LPSR Augstākās Padomes Prezidijam 23. augusta sakarā; grupas uzsaukums Helsinku apspriedes dalībniecēm — PSRS un VFR valdībām attiecībā uz 1939. gada 23. augustu; Molotova–Ribentropa pakta teksts ar skaidrojumiem; laikraksta "Zemgale" līdzstrādnieka M. Buka saruna kara laikā ar Kurzemes komisāru Medeju par Jelgavas atbrīvotājiem veltītā pieminekļa pārveidošanu; E. Cirveļa raksts par

14. jūnija notikumiem; J. Rubeņa 23. augusta runa Liepājas kapsētā; Cekula raksts "Luterāņu baznīca krustcelēs"; kustības "Atdzimšana un atjaunošanās" materiāli.

Neviena no norādītajām personām nepiekrita kļūt par "Ausekļa" redaktoru, tāpat nav izveidota redkolēģija. Vienlaikus tika nolemts nosūtīt uz Ministru Padomi iesniegumu ar lūgumu atļaut izdot mašīnrakstā no valsts iestādēm neatkarīgu žurnālu "Auseklis" ar 30 eksemplāru metienu. Žurnālā publicēs viedokļus, kuri netiek atspoguļoti oficiālajā presē. /../ (5. daļa 3. nodaļa, Rudzītis)

Aģents "Pols"

Izvilkumi no Latvijas PSR VDK priekšsēdētāja A. Vēvera ziņojuma LKP CK par nelegālo darbību 1959. gada maijā un jūnijā.

PILNĪGI SLEPENI

1960. gada 27. jūnijā

1959. gada maijā un jūnijā izplatīti anonīmi dokumenti:
Pretpadomju lapiņas — 6 gadījumi — 58 gab.
Pretpadomju uzraksti — 3 gadījumi — 9 uzraksti.
Pretpadomju vēstules — 11 gadījumi — 21 gab.
Norauti PSRS un LPSR valsts karogi — 3 gadījumi — 6 gab.
Naktī no 14. uz 15. maiju Ērgļu rajonā izkārts buržuāziskās Latvijas karogs — viens.

Latvijas PSR Ministru Padomes
Valsts Drošības komitejas priekšsēdētājs
Ģenerālmajors **A. Vēvers**

Izvilkumi no Latvijas brīvības cīnītāja Gunāra Astras pēdējā vārda Latvijas PSR Augstākajā tiesā 1983. gada 15. decembrī.

/../

Man sāp un es jutos pazemots, kad man jākonstatē, ka manai dzimtajai valodai jāieraujas rezervuāros — Brīvdabas muzejā, uz dažu teātru skatuvēm, masu informācijas līdzekļu darbībā — un arī tur to lēni un pārliecinoši apspiež dižā krievu mēle.

Man sāp un es jūtos pazemots, kad man jākonstatē, ka nospiedušais vairākums Latvijā dzimušo nemācās un negrib mācīties latviešu valodu, ka vidusskolas absolventam krievam latviešu valoda ir nievu un ņirgāšanās objekts un neviens eksaminators šīs valodas prašanu no krievu skolnieka neprasa, bet latviešu skolniekam krievu valodas prašana ir pilnīgi obligāta.

/../

Dziļi apvainots un pazemots es jūtos tad, kad man sabiedriskā vietā — veikalā, iestādē, transporta līdzeklī, uz ielas Latvijas teritorijā — ik uz soļa jāparedz augstprātīga šovinistiska attieksme pret manu valodu — labākajā gadījumā jādzird: "Čevo, čevo? Po russki!" — sliktākajā — uzrunātais noraugās manī, it kā es būtu loga rūts, un pēc tam es varu apbrīnot viņa pakausi.

/../

Es ticu, ka šis laiks izgaisīs kā ļauns murgs. Tas dod man spēku šeit stāvēt un elpot. Mūsu tauta ir daudz cietusi un tādēļ iemācījusies un pārcietīs arī šo tumšo laiku.

/../

Izvilkumi no Latvijas PSR VDK priekšsēdētāja L. Avdjukeviča 1964. gada 27. jūlija ziņojuma LKP CK sekretāram A. Vosam par pretošanās akcijām Brāļu kapos.

SLEPENI

/../

Brāļu kapi arī mūsdienās ir vieta, uz kuriem tiecas nacionālistiskie elementi; pat parastajās dienās var redzēt noliktos ziedus uz daudziem tādu reakcionāru buržuāziskās Latvijas ģenerāļu kapiem kā Radziņš, Simonsons u. c. Ik gadus 18. novembrī un sevišķi mirušo piemiņas dienā tur ir diezgan daudz cilvēku. Atsevišķi elementi uz atbrīvošanās cīņu varoņu kapu vietām noliek aizdegtas svecītes un ziedus, kuru krāsu salikums atgādina buržuāziskās Latvijas karogu.

Šajos kapos 1959. gadā un vēlāk notika divi pārgalvīgi nacionālistiski izlēcieni: izkārts buržuāziskās Latvijas karogs un, sviežot pudeli ar skābi, tika sadedzināts sarkanais panno, ar kuru padomju Latvijas gadadienā tika aizsegts tā saucamās sērojošās mātes Latvijas tēls.

1963. gadā Civilās aviācijas institūta students Javoišs, kurš uz radiotorņa izkāra buržuāziskās Latvijas karogu, pirms došanās izdarīt

šo noziegumu mājās atstāja zīmīti, kurā lūdza bojāejas gadījumā apbedīt viņu Brāļu kapos.

1941. gadā vācu fašistiskie iebrucēji kopā ar latviešu nacionālistiem pie "Sērojošās mātes Latvijas" apbedīja viņu atrastās buržuāziskās Latvijas ģenerāļa Goppera — pagātnē viena no Savinkova sacelšanās organizētājiem, Latvijas skautu organizācijas priekšsēdētāja — mirstīgās atliekas. (Gopperam padomju varas orgāni bija piesprieduši augstāko soda mēru, tagad uzraksts uz viņa kapa iznīcināts.)

Latvijas PSR Ministru Padomes
Valsts Drošības komitejas priekšsēdētājs
L. Avdjukevičs

Izvilkumi no Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas Biroja sēdes 1953. gada 20. oktobra lēmuma par ārzemju radioraidītāju traucētāju celtniecības gaitu Rīgā, Daugavpilī, Liepājā un Ventspilī.

PILNĪGI SLEPENI

Sakarā ar PSR Savienības Ministru padomes 1950. gada 4. decembra lēmumu Nr. 4809-209-ps, 1951. gada 12. jūnija lēmumu Nr. 9370-ps, 1953. gada 17. februāra lēmumu Nr. 482-240-ps un Latvijas PSR Ministru Padomes 1953. gada 11. marta lēmumu Nr. 236-ps un 1953. gada 26. septembra lēmumu Nr, 1799-s par tālāku radiopārraižu uzlabošanu un cīņas pastiprināšanu pret naidīgajiem radioraidījumiem Sakaru ministrijas pilnvarotajam Latvijas PSR, Latvijas PSR Dzīvokļu un civilās celtniecības ministrijai, Daugavpils, Liepājas un Ventspils pilsētu Darbaļaužu deputātu padomēm 1953. gadā bija jāuzceļ un jāiedarbina radio objekts Nr. 611 Rīgā, Nr. 62 Daugavpilī, Nr. 64 Liepājā un sinhrono pārraižu sistēmas radiostaciju Kuldīgā un Valmierā. Taču celtniecības darbi noris pavisam neapmierinoši, un rodas draudi nenodot objektus ekspluatācijā valdības noteiktajos termiņos.

Latvijas KP CK sekretārs
J. Kalnbērziņš

LBDS VĒSTURES ARHĪVĀ IESKATOTIES

DZIRDĒTS VĀRDS IR ŠĶITUMS.
DOKUMENTĒTS — PATIESĪBA.

PAR DRAUDŽU PAKĻAUTĪBU SEKULĀRAI PĀRVALDEI

Latvijas baptistu draudžu dzīve un aktivitātes padomju gados bija pakļautas PSRS Ministru Padomes Reliģijas kultu lietu padomei. Pārraudzības uzdevumu realizēšanai uz vietām bija Reliģijas kultu lietu (RKL) pilnvarotie ar milzu pilnvarām. Dubultpārraudzībai uz Latviju tika atsūtīts pilnvarotais arī no Vissavienības evaņģēlija kristīgo baptistu savienības — tas bija mācītājs Nikolajs Levindanto, kas tāpat bija "upolnomočenij" (pilnvarotais). Tādas pilnvarotas personas pēckara gados bija visās tautas saimniecības jomās, kā ciema padomēs, uz dzelzceļa, rūpnīcās, milicijā u. c. Pilnvarotie realizēja savas īpašās pilnvaras savu īpašo uzdevumu veikšanai. Visu nozaru pilnvarotajiem bija ieroču nēsāšanas un lietošanas atļaujas.

Divi latviešu mācītāji Maskavas kolēģu vidū.
Pirmajā rindā pirmais no kreisās stāv — VEKB Prezidija loceklis Jānis Tervits, trešais sēž — tulks (vai tikai?) Josifs Čekalovs

Mūsu Latvijas baptistu draudzes strikti bija pakļautas Nikolajam Levindanto (arī Ļevindanto). Viņu raksturo "sekulārā" pilnvarnieka Restberga ziņojums atskaite biedram Poļanskim (RKLP) uz Maskavu. Kā teikt, lūdzu, iepazīsimies:

TIEŅĢIJAS KULTU LIETU PADOME
PILNVAROTAIS
LATVIJAS PS REPUBLIKĀ

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ
Совета по делам религиозных культов
при СОВЕТЕ МИНИСТРОВ СОЮЗА ССР
ПО ЛАТВИЙСКОЙ ССР

№ 24-с. 19 сентября 1951 г.

СЕКРЕТНО.

Председателю Совета по делам
религиозных культов при Совете
Министров Союза ССР

17

ВХОД. № 17-[illegible]
24 сент 1951 г.

товарищу ПОЛЯНСКОМУ И.В.

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

об участии служителей культа на Латвийской республиканской конференции сторонников мира 17 сентября 1951.г. в г.Риге.

По указанию Совета по делам религиозных культов мною была проведена предварительная подготовка служителей культа к предстоящей республиканской конференции сторонников мира, выяснено отношение к предстоящей конференции со стороны руководства католической церковью в Латвии.

С этой целью я имел беседу с митрополитом Спринговичем в присутствии епископа Строда 6-го сентября с/г. Беседа со Спринговичем состоялась в его резиденции и началась с приглашения его в качестве делегата на республиканскую конференцию сторонников мира, от которого он отказался и в место себя, как он выразился, командирует от своего имени и католической церкви в Латвии епископа Строда Петра. Это и до нашего разговора было понятно, ибо своим участием на конференции он, Спрингович, разоблачил бы свою мнимую болезнь.

Во время беседы Спрингович сам затронул вопрос о возможной поездке представителя от католической церкви в Латвии на третью Всесоюзную конференцию сторонников мира в Москву. На этот вопрос я ему ответил, что это будет зависеть от республиканской конференции так как установки о том, что выбирать делегата от католической церкви не нужно, получил позднее. Во время беседы также договорились о выступлении делегата и подготовки текста выступления.

Подготовить текст выступления было поручено Строду и он его представил 13 сентября. При просмотре оказалось, что на целой печатной странице Строд развел философию о боге и Христе. Когда ему сказали, что по об"ему текст проекта его выступления очень большой и что он на конференции своим выступлением не вложится во времени и что я рекомендую ему вычеркнуть из проекта именно эту часть, то Строд ответил, что вот эта то часть его проекта есть лучшая часть, а время для выступлений будет ограничено, то он согласился вычеркнуть. Таким образом проект выступления Строда на республиканской конференции сторонников мира, с некоторыми мелкими поправками, получился идентичный представленному , при этом, тексту.

Когда было об"явлено епископу евангельских христиан-баптистов Левинданто о том, что он будет делегирован на республиканскую конференцию сторонников мира, последний это известие принял с радостью, но тут же рассказал внутрисемейные неполадки в связи с тем, что сын его кандидат в члены ВКП/б/; лишне исключен/, а дочь его комсомолка и что популяризация его фамилии может отразиться на детей.

Когда я ему об"яснил,что такая опасность ему, пока, не угрожает он с этим согласился и тут же договорились о подготовке проекта для своего выступления на конференции сторонников мира. Когда Левинданто представил проект его выступления, то оказалось, что он требует некоторого исправления. Так в одном месте проекта Левинданто нападает на Ватикан, а в других местах не ясно формулирует свои мысли. После того, когда на это было ему указано, он на другой день представил более применяемый проект копия которого, при этом прилагается.

Что же касается подготовки проекта своих выступлений архиепископом еванг.лютеранской церкви Турсом, то последний в этом отношении уже имел практику, поэтому его проект выступления прошел без существенных поправок.

Перед конференцией сторонников мира мы имели договоренность с организаторами созыва республиканской конференции

сторонников мира, что помимо делегатов получим по одному гостьевому билету - представитель от каждого религиозного общества.Турс, использовав свое положение, как член инициативного комитета по созыву республиканской конференции сторонников мира, помимо нас, получил еще и второй гостьевой билет для входа на конференцию.

На конференции сторонников мира 17 сентября участвовало в качестве делегатов: Турс, Строд и Левинданто и в качестве гостей:

а/ от еванг.лютеран - Шлосберг - Генеральный секретарь ВЦУ и благочинный Вецмилис;

б/ от католиков - нотариус Курии - Зондакс;

в/ от еванг.христиан-баптистов - пастор Чекалов.

В день конференции как делегаты от религиозных общин так и гости заняли в зале конференции две ложи в партере. Турс был избран в президиум конференции.

Во время конференции было намечено, что из числа делегатов пятым выступит Турс, девятым Строд, а тринадцатым Левинданто, но в ходе конференции президиум решил дать слово для выступления вместо Левинданто представителю русской православной церкви - архиепископу Филарету, а Левинданто отодвинуть дальше. После выступлений 29 делегатов конференции прения по докладу были прекращены. Вследствие этого на конференции из делегатов от религиозных общин в порядке очереди выступили: Турс, Строд и Филарет, а Левинданто слово предоставлено не было.

По наблюдению за залом выступления на конференции сторонников мира представителей от религиозных общин присутствующими на конференции воспринимались не хуже чем выступления остальных делегатов.

Выступления Турса и Строда были на латышском языке, но транслировались через наушники и на русском языке.

По окончании конференции участникам ее в Государственном академическом театре драмы был дан силами этого театра спек-

такль - пьеса Шейника:"В середине века". На спектакль остались все представители от религиозных культов за исключением Левинданто и Чекалова, которые ушли домой. Спектакль шел на латышском языке , но через наушники транслировался на русском языке.

Во время атрактов среди трех представителей от религиозных культов: Турса, Строда и Филарета шла оживленная беседа. Содержание беседы неизвестно. Известно лишь то, что Филарет высказал намерение нанести официальный визит представителям католической и еванг. лютеранской церквям.

Во время конференции Турс снабдил Строда, Левинданто и Филарета, каждого по одному экземпляру церковного календаря выпуска 1951 года.

ПРИЛОЖЕНИЕ: Текст выступлений Турса, Строда и Левинданто.

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ СОВЕТА
по делам религиозных культов при СОВЕТЕ
МИНИСТРОВ СОЮЗА ССР по ЛАТВИЙСКОЙ ССР

/ЛЕСТБЕРГ/.

Отпеч. 2 экз.
№ 1. экз. в адр.
№ 2. " . " дело.
исп.хс.

Slepens ziņojums, kurā Reliģijas kulta lietu pilnvarotais Restbergs atskaitās savai Maskavas priekšniecībai par dažādu konfesiju augstākās garīdzniecības gatavošanos Latvijas republikāniskajai Miera piekritēju konferencei 1951. gada 17. septembrī un tās norisi, akcents likts uz kristīgo referātu kontroli un cenzūru

Maskavā saskaņotais un N. Levidanto nolasītais runas teksts Miera konferencē Rīgā, 1951. gada 17. septembrī

Дорогие друзья по защите мира !

Как представитель евангельско-баптистской церкви в Советской Латвии и всей Прибалтики, я обращаюсь с этой трибуны ко всем живущим на земле, с христианским приветствием, которому нас научил Христос, заповедав нам:

"В какой дом войдете, сперва говорите МИР ДОМУ СЕМУ".

Мира и мы желаем всякому человеку, каждому дому, селению, городу, стране и всему человечеству.

Мир - прекрасное слово. Это больше чем приветствие в устах Христа, оно звучит божественным благословением.

Мир - это действительно плод милости, заключающий в себе все самое приятное и божественное в человечестве.

Это приветственное пожелание свидетельствует о том, что каждый человек и все человечество в целом, издавна нуждаются в умиротворении, в благах мира и братской счастливой жизни.

Поэтому хотелось бы , чтобы оно не оставалось лишь одним прекрасным пожеланием, а воплотилось бы в самой жизни мирным сосуществованием и братством всех людей, что является заповедью Христа и составляет благороднейшую мечту лучших людей всех времен и народов.

Но почему же не прекращаются военные слухи и войны на протяжении всей истории земли ? Зачем же человек обнажает свой меч на ближнего своего, народ ополчается на народ, царство восстает на царство, задают себе такой вопрос люди.

На этот вопрос евангельское учение дает следующий ответ: "ибо корень всех зол есть сребролюбие", иначе упрощенно говоря - КАПИТАЛИЗМ.

Человеку понадобились века на борьбу с капитализмом, с этим чудовищем наводившем ужас, печаль, мрак и уныние на людей,чтобы наконец нанести ему смертельный удар.

И ныне, капитализм потрясенный в своем основании и увлекаемый к своей неизбежной гибели предуказанной ему историей, в отчаянии пытается задержать свою неизбежную смерть и обновить себя новым кровопусканием, войной.

Соединенные Штаты Америки вкупе с Англией и еще с некоторыми другими капиталистическими государствами стремятся сейчас развязать третью мировую войну, с целью отстоять эгоистические интересы, привилегии, богатства небольшой кучки богачей и титулованной знати, чтобы жить им в изобилии, в лености, праздности за счет трудящегося населения, чтобы другие раболепствовали им, превозносили их, удовлетворяли всякому желанию их гордости.

Посмотрим на факты настоящего времени и на пределы империалистического мира, возглавляемого Соединенными Штатами Америки, где военное искусство и орудия войны опередили все остальные искусства и ремесла.

Взгляните на их буржуазную науку и растленное искусство.

Войдите в их биржи, в эти храмы их бога-капитала.

Посмотрите на их военную и полувоен. промышленность.

Что вы там увидите? Кровь. Кровь проливаемую в честь их желтого божества - маммоны.

Ах! эта кровь значит - тысячи нарушенных моральных обязанностей,

тысячи разрушенных городов и сел,

тысячи самых зверских преступлений.

Эта кровь множества невинно загубленных душ, вопиющая к Богу о возмездии, подобно крови Авелевой.

Эта кровь - есть торжественное и страшное подтверждение греховности, несправедливости, пагубности и обреченности капиталистического строя жизни, основанного на праве сильного, а не на Христовой заповеди любви к ближнему своему.

На чем основывается этот их аргумент крови?

На притязании Соединенных Штатов Америки на всемирное господство. Притязание в одно и тоже время несправедливое, неразумное, праздное и крайне пагубное.

Я говорю лишь о фактах, которые могут наблюдать в настоящее время как верующие, так и неверующие и в Корее, и во Вьетнаме и в Малаи и в других местах, где агрессоры ведут несправедливую захватническую войну, топчут плодоносные нивы, сжигают хлеб на корню, разрушают культурно-исторические памятники, разрушают и сжигают города и селения, зверски убивают невинных стариков, женщин и детей.

Я говорю о тех фактах, которые решительно и бесповоротно осуждают труменов, ачесонов, даллесов и делают их пред Богом и людьми преступниками.

Какую же чудовищность представляют, до такой степени заблудившиеся и извратившиеся все эти агрессоры, когда они пытаются оправдывать свои кровавые злодеяния над многострадальным свободолюбивым корейским народом, защитой христианства, права, цивилизации и демократии.

Они при этом не прочь даже взять в руки Библию, чтобы страницами этой святой, для христиан, книги прикрывать пагубную игру злой силы и свой жестокий обман простодушных людей в своих странах и во всем мире.

Особенно нас баптистов волнует и возмущает притворство и лицемерие у Трумена, который, к сожалению носит имя баптистов и позорит это имя своими нехристианскими действиями и поведением на глазах всего мира.

Вот почему баптистские епископы и пасторы на совещании в марте т.г. в городе Риге, в своем единодушном решении о присоединении к ОБРАЩЕНИЮ ВСЕМИРНОГО СОВЕТА МИРА О ЗАКЛЮЧЕНИИ ПАКТА МИРА между пятью великими державами, вынуждены были также открыто заявить, что они считают своим христианским долгом отмежеваться, как от лжехристиан, от Трумена, Стассена и им подобных, считающих себя баптистами.

Вместе с тем мы знаем, что и среди баптистов и на западе и в Соединенных Штатах Америки развертывается огромное движение за мир, несмотря на все преграды, которые воздвигаются правящими кругами этих стран.

Мы, баптисты Советской Прибалтики обращаемся к тем зарубежным баптистам и сродным нам по вере христианам, которые мучительно страдают от противоречия между христианскими принципами и поведением так называемых христиан, которые на место Христовой заповеди "быть миротворцами" ставят своей задачей подготовку к новой мировой кровопролитной атомной войне, которые не проповедуют о мире, а о войне и "против мирных земли составляют лукавые замыслы", которые человеколюбие подменяют человеконенавистничеством.

Мы обращаемся с призывом отвергнуть такие антихристианские направления, с чьей бы стороны они не исходили и всецело отдать себя великому служению идее мира, этому священному долгу каждого искреннего христианина.

Можно-ли найти более достойную цель жизни и возможно ли человеку лучше использовать свои способности и силы, чем посвятить их на борьбу за всечеловеческий мир, отдать их на искоренение нищеты, злобы, эгоизма и других зол, которые влекут за собой несчастие рода человеческого.

Идея мира обладает способностью обнять все времена и все народы. Мы начинаем сознавать как никогда еще великий факт солидарности человека и поэтому сердечно об"единяемся в деле защиты всеобщего мира с людьми различных верований и социально-политических убеждений во всем мире, которые, как и мы прилагают свои усилия к преодолению зла войны и сохранению мира между всеми людьми на земном шаре.

Мы, баптисты советского союза, вместе с нашим могучим многонациональным советским народом возглавляющим лагерь мира, все как один, с патриотическим под"емом подписываемся под Обращением Всемирного Совета Мира о заключении Пакта Мира между пятью великими державами и со своей стороны призываем поставить свои

подписи под этим Обращением также и всех наших братьев и сестер единоверцев и сродных им по духу христиан в Соединенных Штатах Америки, в Англии и в других странах мира. Призываем неустанно и самоотверженно работать в защиту всеобщего мира и внести тем самым свою долю действенного участия в установлении длительного международного мира.

Среди великих опасностей, когда тревога проникает во все сердца людей, народы мира жаждут ободрения и находят его у активных борцов за мир, и они с жадной верой внимают убежденным словам Великого СТАЛИНА, что "МИР БУДЕТ СОХРАНЕН И УПРОЧЕН, ЕСЛИ НАРОДЫ ВОЗЬМУТ ДЕЛО СОХРАНЕНИЯ МИРА В СВОИ РУКИ И БУДУТ ОТСТАИВАТЬ ЕГО ДО КОНЦА".

Чувство признательности, смешанное с любовью и уважением одно только наполняет сердца всех истинных друзей мира и свободы к знаменосцу тов. СТАЛИНУ.

Дорогие друзья! Радостно быть участником славного могучего всемирного движения сторонников мира, которое должно в конце привести к действительному и прочному миру во всем мире.

Будем верить в победу, и мы победим всех кто идет против мира !

Речь епископа евангельско-баптистской церкви Сов.Латвии и всей Прибалтики ЛЕВИНДАНГО Н.А. /подпись/.

С подлинным в е р н о:

Секретарь [illegible]
управления [illegible]

19./IX - 51 г.

Pilnvarotā N. Levidanto vēstules–rīkojuma visām Latvijas PSR baptistu draudzēm oriģināls

. . . . . evaņģelija

kristīgo baptistu draudzes mācītājam un padomei.

Dārgie brāļi, miers ar Jums!

Saskaņā ar Nolikuma par ev.kr.-baptistu draudzēm 25, 26 un 27 paragrāfu, ievedīet reģistrī pieteikumiem no personām, kuras vēlas tikt ticīgi kristītas. Reģistrī jābūt šādām ailēm:

1. Numurs pēc kārtas;
2. uzvārds, vārds un tēva vārds;
3. dzimšanas gads, mēnesis un diena;
4. nodarbošanās;
5. dzīves vieta;
6. pastāvēšanas piedzīvojuma gads;
7. kad iesniegts kristības pieteikums;
8. piezīme.

Pēc šīs formas sastādītu kandidātu sarakstu par personām, kuras pieteikušās kristībām, atsūtat mūsu kancelejai pusgadu pirms viņu pārbaudes laika izbeigšanās. Tas jādara tāpēc, lai nerastos dažādi pārpratumi un pārmetumi draudzes mācītājam un padomei par pārbaudes laikā un kristāmo vecuma neievērošanu.

Tikai pēc tam, kad saņemta no bīskapa atbilde, šis saraksts tiek paziņots draudzei, lai saņemtu papildu ziņas par tiem, kuri iestājas draudzē.

Draudzē uzņemamo pārbaudīšanu izdara draudzes padome kopā ar mācītāju, bet tikai pēc divi līdz trīs gadi ilga pārbaudes laika. Pārbaude jāizdara loti rūpīgi tāpēc, lai draudzē neieklūtu personas, kuras nav cienīgas būt mūsu draudzes locekļi.

Gadījumā, ja izrādās, ka draudzē uzņemamais vēl nav pietiekami nobriedis, vai ja tiek saņemtas kādas viņu kompromitējošas ziņas, uzņemšanu draudzē ir jāatliek, kaut gan pārbaudes laiks ir beidzies.

Tanīs gadījumos, kad krista nevis baznīcas baseinā, bet kaut kur upē, jūrā vai kādā citā ūdenskrātuvē, jāpanāk, lai ap kristības vietu nesapulcētos daudz ziņkārīgo un viss notiktu svinīgi un klusi.

Kristības zem klajas debess var notikt tikai vasaras laikā un ar vietējo iestāžu ziņu.

Ar brālīgu sveicienu N. Levidants

АВТОБИОГРАФИЯ

Левинданто Николая Александровича

Родился я в 1896 г. 23 декабря в г. Саратове у отца Александра Дмитриевича Левинданто, мещанина г. Самары, он был рабочим и умер в феврале 1931 г. в Ташкенте. Мать моя Евфима Ивановна занималась домашним хозяйством и умерла в 1923 г. в г. Куйбышеве.

По окончании 3-х классного училища в Самаре в 1909 г. я работал по найму по конторской части до августа 1915 г., когда был мобилизован в царскую армию, где прослужил по октябрь 1917 г. ст. писарем.

В ноябре 1917 г. был выбран солдатскими комитетами делопроизводителем Управления 2-го дивизиона106 арт. бригады и прослужил в этой должности до демобилизации в марте месяце 1918 г.

По возвращении домой в г. Куйбышев был призван на службу в Красную Армию, где работал делопроизводителем канцелярии Губвоенкомата в Куйбышеве с ноября 1918 г. по конец 1920 г. и после этого демобилизовался.

С начала 1921 г. работал в Москве секретарем и членом Совета Всероссийского Баптистского Союза и одновременно состоял проповедником 2-й Московской баптистской общины.

В 1924 г. в связи антивоенной деятельностью был осужден в админ. порядке по ст. 58-10 на 2-х годичную высылку из г. Москвы. Затем в 1927 г. на 3 года, а в 1934 г. подвергался заключению в исправ. труд. лагерь сроком на 3 года.

После досрочного освобождения в октябре 1936 г. возвратился в г. Куйбышев и поступил здесь на работу в систему «Мехторг». В 1937 г. окончил годичные бухгалтерские курсы и получил квалификацию бухгалтера. С этого времени работал по счетоводству в разных Сов. учреждениях до 1945 г., и одновременно с 1942 г. состоял членом Всесоюзного Совета ев. христиан-баптистов.

С марта 1945 г. перешел с гражданской службы на духовно-религиозную работу, как член Всесоюзного Совета ев. христиан-баптистов и как епископ еван. христиан-баптистов в Прибалтике и продолжая выполнять эти обязанности до настоящего времени.

13 июня 1952 г.
г. Рига.

Левинданто Николай Александрович

Piezīme. Autors nepiemin, ka bijis cietumā (izsūtījumā?) arī no 1937. līdz 1942. gadam.

Laikraksts "Cīņa" trešdien, 1978. gada 2. augustā publicēja nekrologu.

PROLETS LIEPA

31. jūlijā pēkšņi miris PSKP biedrs kopš 1948. gada, PSRS Ministru Padomes Reliģijas lietu padomes pilnvarotais Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā Prolets Liepa.

P. Liepa dzimis 1923. gadā Kaļiņinas apgabalā Belijas rajonā kalpotāju ģimenē. Darba gaitas viņš uzsāka 1941. gadā kā komjaunatnes rajona komitejas instruktors Krimas apgabalā. Tā paša gada rudenī viņš iestājās partizānu vienībā, kuras rindās piedalījās Sevastopoles aizstāvēšanā un tika smagi ievainots.

Beidzis Vissavienības juridisko neklātienes institūtu, viņš no 1947. līdz 1954. gadam strādāja prokuratūras orgānos Talsu, Liepājas un Kuldīgas rajonos. 1954. gadā viņu ievēlēja par Kuldīgas rajona izpildkomitejas priekšsēdētāju, 1962. gadā iecēla par Latvijas PSR Ministru Padomes juridiskās komisijas priekšsēdētāja vietnieku.

No 1962. gada P. Liepa strādāja par PSRS Ministru Padomes Reliģijas lietu padomes pilnvaroto Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā.

Visos darba iecirkņos, uz kuriem viņu nosūtīja partija, Prolets Liepa parādīja sevi kā prasmīgu organizatoru un iniciatīvas bagātu darbinieku, kas savienoja lietišķību ar dziļu partejiskumu un augstu principialitāti. Savu darbu P. Liepa prasmīgi savienoja ar aktīvu propagandisko un sabiedriski politisko darbību.

Par nopelniem Dzimtenes labā P. Liepa apbalvots ar Darba Sarkanā Karoga ordeni, ordeni "Goda Zīme" un medaļām.

Uzticīgā komunista un Padomju Tēvzemes patriota Proleta Liepas gaišā piemiņa mūžam dzīvos mūsu sirdīs.

I. Andersons, V. Blūms, A. Drīzulis, V. Krūmiņš, V. Agafonovs, M. Brencsone, K. Dukāts, L. Freibergs, J. Fridriksons, A. Gorbunovs, V. Klibiķe, J. Kokins, K. Līcis, B. Lukstiņa, A. Saharovs

Piezīme. Dziļi partejiskas bija visas pilnvarotās personas reliģijas lietās. Pilnvarotais N. Levidanto arī mums silti ieteica iestāties komunistiskās partijas rindās.

Nikolajs Levindanto kopā ar amerikāņu viesiem 1958. gada 15. jūlijā

LBDS vēstures arhīva materiāli plaši atspoguļo tā laika politiku, mācītājus, draudzes, grūtības, aizliegumus un aizstāvību no vadības puses, un pašus vadītājus. Ir lietas, kas grūti atstāstāmas un pastāstāmas, tāpēc lai runā dokumenti. Tiesa, grāmatas ierobežotā apjoma dēļ, ne visus dokumentus iespējams pievienot, kaut arī daudzi ir visai raksturīgi un saturā krāsas bagāti.

Tā, piemēram, 1985. gada LBDS kongresa materiāli liecina, ka "Pieminot Jēzus vārdus: "Nevienam nav lielākas mīlestības kā šī, ja kāds savu dzīvību atdod par saviem draugiem" (Jāņa 15,13), un sakarā ar Uzvaras svētku 40. gadadienu, bīskaps ierosina nolikt vainagu kritušajiem Brāļu kapos". Pie kam, zināma pārpratuma dēļ, (bīskaps bija pasteidzies), vainagi togad tika nolikti divreiz — 3. un 9. maijā (pirmo reizi patiesi bīskapa ierosmē, otrkārt — valdības aicināti).

Visus baptistu dzīves jautājumus diktēja RKL pilnvarotais. Visparastāk caur savu "kolēģi" N. Levindanto, bet dažkārt arī personīgi piezvanot uz Latvijas baptistu draudžu pārvaldi.

Subordinācijas kārtībā no augšas uz leju nekad netika doti rakstiski rīkojumi, kaut arī tie bija bezierunu izpildei, bet otrā pakļautības virzienā — vienīgi rakstiski. (No valsts drošības orgāniem pārņemta prakse!)

Saskaņojamo jautājumu loks bija plašs, visaptverošs. Ieskatam — daži piemēri.

131

VISSAVIENĪBAS EVANĢELIJUMA KRISTĪGO-BAPTISTU PADOME
ВСЕСОЮЗНЫЙ СОВЕТ ЕВАНГЕЛЬСКИХ ХРИСТИАН-БАПТИСТОВ

LATVIJAS PSR
EV. KRISTĪGO-BAPTISTU DRAUDŽU
BĪSKAPS
Rīgā, Revolucijas ielā 50-b Tālrunis 71312

ЕПИСКОП
ЕВ. ХРИСТИАН-БАПТИСТОВ
ЛАТВИЙСКОЙ ССР
г. Рига, ул. Революции, 50-б Телефон 71312

№ 105 Rīgā, 2. septembrī 1974 g.

Religijas lietu Pilnvarotajam
Latvijas PSR

Pagodinos Jums iesniegt sekošus dokumentus:

1. Eduarda Dzelzkalija macītāja registrācijas dokumentu. Viņš ar 1. janv. 1974. g. atstāj darbu Siguldas baptistu draudzē.
2. Siguldas baptistu draudzes atbildīgo personu sarakstu, ka arī jauno draudzes izpildu organu sastāvu. Lūdzu izsniegt draudzei attiecīgo registrāciju
3. Jāņa Eisana autobiografiju. Viņu vēlas par savu sludinātāju Jēkabpils baptistu draudze
4. Jevgeņija Jākovleva autobiografiju. Viņu vēlas par savu sludinātāju Jaunjelgavas bapt. draudze

Lūdzu dot savu piekrišanu abu pēdējo ievēlēšanai minētās draudzēs.

P. Egle
Latv. Ev. Krist. baptistu draudžu bīskaps

1976.g.15.aprilī,

Religijas kulta lietu pilnvarotajam pie PSRS Ministru Padomes Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā.

Uz Jūsu pieprasījumu ziņojam,ka 1976.gada Lieldienas svētku laikā dievkalpojumi Rīgas baptistu dievnamos notiks sekošos laikos,klātmināto garīdznieku vadībā:

M a t e u s draudzei,vad.A.Vasks

Zaļā ceturtdienā	15.aprilī	plkst.	19-os.
Lielā Piktdienā	16.aprilī	"	10-os.
Lieldienās	18. "	"	6-os
Lieldienās	18. "	"	17-os.
Lieldienās	19.aprilī	"	10-os.

Ā genskalna draudzei,vadītājs bīsk.P.Egle

Zaļā Ceturtdienā	15.aprilī	plkst.	10-os.
Lielā Piektdienā	16.aprilī	"	19-os.
Lieldienās	18. "	"	10-os.
Lieldienās	19. "	"	19-os.

Golgatas draudzei,vadītājs Ed.Strēlis

Zaļā Ceturtdienā	15.aprilī	plkst.	19-os.
Lielā Piektdienā	16. "	"	10-os.
Lielā Piektdienā	16. "	"	19-os.
Lieldienās	18.aprilī	"	10-os.
Lieldienās	18. "	"	17-os.
Lieldienās	19. "	"	10-os.
Lieldienās	19. "	"	19-os.

Atmodas draudzei,vadītājs J.Čekalovs

Zaļā Ceturtdienā	15.aprilī	plkst.	19os
Lielā Piektdienā	16. "	"	19-os.
Lieldienās	18. "	"	8-os.
Lieldienās	18. "	"	17-os.
Lieldienās	19. "	"	10-os.
Lieldienās	19.aprilī	plkst.	19-os.

B e t ā n i j a s draudzei,vad.N.Stepanovs

Zaļā ceturtdienā	15.aprilī	plkst.	18-os
Lielā Piektdienā	16. "	"	18-os
Lieldienās	18.aprilī	plkst.	14-os

Latvijas ev.kbaptistu draudžu bīskaps:_____ /P.Egle /

Pārvaldes darbvedis :_____ / Art,Skuburs /

103

VISSAVIENĪBAS EVANĢELIJUMA KRISTĪGO-BAPTISTU PADOME
ВСЕСОЮЗНЫЙ СОВЕТ ЕВАНГЕЛЬСКИХ ХРИСТИАН-БАПТИСТОВ

LATVIJAS PSR
EV. KRISTĪGO-BAPTISTU DRAUDŽU
BĪSKAPS
Rīgā, Revolucijas ielā 50-b Tālrunis 71312

ЕПИСКОП
ЕВ. ХРИСТИАН-БАПТИСТОВ
ЛАТВИЙСКОЙ ССР
г. Рига, ул. Революции, 50-б Телефон 71312

№ 286 Rīgā, 25.novembrī 1976 g.

LATVIJAS PSR GARĪGO KULTA LIETU PILNVAROTAJAM

Daram zināmu, ka Rīgas Mateus bapt. un Āgenskalna bapt. draudžu saiešanas nama telpām, kulta vajadzībām, Rīgā, Revolūcijas ielā 50^{b} ir nepieciešams kapitālais remonts. Šo remontu vēlamies izdarīt caur Rīgas pils. remonta celtniecības trestu 1977.gada otrajā kvartālā, laikā no 15.aprīļa līdz 25.maijam. Visus remonta izdevumus minētās draudzes segs pašas.

Sakarā ar šī nama 75 pastāvēšanas gadiem un to, ka katru gadu apmeklē ievērojams skaits turistu no ārzemēm, minētais remonts ir nepieciešams, kādēļ lūdzam Jūsu piekrišanu.

LPSR Ev.Kr.Bapt.dr.bīskaps P.EGLE

Bīskapa padomes loceklis A.VASKS

1986,5,5,

Religijas lietu Padomes
P i l n v a r o t a j a m
Latvijas PSR

VEKBP pr-ja vizīte Rīgā

Pēc VEKBP Prezidijā saskaņotā plāna no 5. līdz 9. jūnijam Latvijā ieradīsies VEKBP priekšsēdētājs V.Logviņenko ar dzīvesbiedri un vēl divi viņa pavadoņi.

Lūdzu Jūsu palīdzību nodrošinot viesnīcā divus divvietīgus numurus laikā no 5. līdz 10. jūnijam.

Brālības bīskaps

(J.Tervits)

1976.g.30.decembrī.

PSRS Ministru Padomes Reliģijas Lietu Padomes
pilnvarotajam Latvijas PSR .

Latvijas ev.kr.baptistu Pārvaldes uzskaitē līdz 1976.g. 10.decembrim bija vieglais automobilis M-20 "Pobeda",valsts Nr.08-63 LAZ,tehn.pase BM Nr.739787,dzinējs Nr.159300(M-20) šasija Nr.88746.

Sakarā ar a/m remonta un rezerves daļu iegādes grūtībām, Bīskapa Padome š.g.27.janvarī nolēma to pārdot tirdzniecības tīklā un 1976.g.11.decembrī a/m tika noņemta no VAI uzskaites.

Tomēr minētās a/m realizācija nenotika,jo mainījušies tās remonta un ekspluatācijas apstākļi.

Bīskapa Padome 1976.gada 13.decembrī nolēma pārtraukt pasākumus a/m "Pobeda" realizācijai,bet to ņemt atpakaļ, remontam un lietošanai Pārvaldes darbam.

Latvijas ev.kr.baptistu Pārvalde lūdz Jūs ievērot mūsu radušos apstākļu maiņu (ir iespējas automašīnu remontēt un algot šoferi) un lūdz dot jaunu rakstveida rīkojumu par min.a/m M-20 "Pobeda" ņemšanu atpakaļ mūsu Pārvaldes uzskaitē.

Latvijas ev.kr.baptistu draudžu
bīskaps: _____
/ P.Ēglē /

Pārvaldes darbvedis: _____
/ A.Šķubure /

LBDS vēstures arhīva fondi liecina, ka māc̦ītāju sanāksmes vai apspriedes draudžu kopdarba iekšējo jautājumu risināšanai vara stipri ierobežoja. Kopā sanākšanai vajadzēja saņemt ikreizēju Reliģijas kultu lietu pilnvarotā atļauju. Pilnvarotais iepazinās ar iesniegto programmu, izskatāmo jautājumu klāstu, dalībniekiem u. c., kas viņu interesēja. Arhīvs liecina, ka saņemt atļauju nav bijis viegli.

Tā, piemēram, 1972. gada materiālos ir daudzu draudžu iesniegumi bīskapam P. Eglem ar lūgumu sasaukt draudžu pārstāvju (vai vismaz māc̦ītāju) sanāksmi. To prasījušas Aizputes, Dundagas, Rīgas Golgātas, Jelgavas, Liepājas Ciānas, Mazsalacas, Popes u. c. draudzes. Uz šā pamata 1972. gada 14. martā Bīskapa padomes locekļi raksta RKL pilnvarotajam iesniegumu. Obligāto kopiju — VEKBS Maskavā. Maijā pilnvarotam nosūta programmu. 26. maijā vēlreiz, jau precizētu programmu. Nobeigumā rakstīts: "Ļoti lūdzam šo programmu apstiprināt un ***noteikt laiku*** sanāksmes sasaukšanai!"

Lapojot vēstures dokumentus, redzam, ka tas pats atkārtojas 1973. un citos gados. Piemēram Bīskapa padome lūdz atļauju sasaukt sanāksmi 1974. gada janvārī. Par atļauju neko nelasām. Bet ir redzams, ka 1974. gada 2. augustā Padome vēlreiz lemj par Brālības sanāksmes sasaukšanu 13. un 14. septembrī, un tāpēc 12. augustā atkal raksta pilnvarotajam, bet — sanāksme atlikta jau uz 18. un 19. oktobri. Vēlreiz tiek piestādīta dienas kārtība un sanāksmes dalībnieki. Šoreiz sanāksme notikusi.

Latvijas PSR Evangēlija - kristīgo baptistu
draudžu savienības Bīskapa padomei.

Dundagas ev.-kristīgo
baptistu draudzes

iesniegums.

Ir pagājis ilgs laiks (kopš 1969. g.), kad nav sasaukta mūsu republikas ev.-kristīgo-baptistu draudžu darbinieku sanāksme.

Šo jautājumu pārspriežot draudzē, mēs erskatām, ka mūsu draudžu labā šādas sanāksmes nepieciešamas ne retāk kā riezi gadā, kā tas jau tika praktizēts mūsu brālībā.

Saskaņā ar mūsu draudžu Nolikumu 18. § par brālības darbinieku sanāksmes sasaukšanu atbildīgs ir draudžu bīskaps ar savu padomi.

Šajā laikā, (kopš 1969. g.) ir radušies daudz jautājumu, kurus būtu nepieciešams apspriest un atrisināt visas brālības sanāksmē.

Lūdzam Bīskapa padomi, iespējami drīzā laikā sasaukt brālības darbinieku sanāksmi kurā būtu pārstavētas visas draudzes, atbilstoši to locekļu skaitam

Dundagā, 1972. g. 26. marta.

Draudžu padome [signature]
[signature]
N. Feivelds

VISSAVIENĪBAS EVANGELIJUMA KRISTĪGO-BAPTISTU PADOME
ВСЕСОЮЗНЫЙ СОВЕТ ЕВАНГЕЛЬСКИХ ХРИСТИАН-БАПТИСТОВ

LATVIJAS PSR
EV. KRISTĪGO-BAPTISTU DRAUDŽU
BĪSKAPS
Rigā, Revolucijas ielā 50-b Tālrunis 71312

ЕПИСКОП
ЕВ. ХРИСТИАН-БАПТИСТОВ
ЛАТВИЙСКОЙ ССР
г. Рига, ул. Революции, 50-б Телефон 71312

№ ..... Rigā, I2. augustā 1974.g.

PSRS Ministru Padomes Reliģiju lietu Padomes
P i l n v a r o t a j a m
Latvijas PSR

Sakarā ar VEKB Padomes lēmumu sasaukt VEKB Savienības kongresu un tās norādījumu noturēt draudžu delegātu kongresus uz vietām, Latvijas ēv.krist. baptistu draudžu Bīskapa padome savā š.g. 2. augusta sēdē nolēma sasaukt Latvijas ēv.krist. baptistu draudžu delegātu kongresu. Ņemot vērā konkrētos apstākļus, draudžu bīskaps kongresa sanākšanas laiku nolicis š.g. I8. un I9. oktobrī Rīgā, Mateuss draudzes dievnamā.

Kongresā paredzēta sekojoša dienas kārtība:

✓ a) draudžu bīskapa atskaite
✓ b) VEKB Padomes pārstāvja ziņojums
c) Bīskapa padomes locekļu vēlēšanas
✓ d) delegātu vēlēšanas uz VEKB Savienības kongresu
e) kongresa svētruna no māc. A.Vaska
f) A.Pētersona referāts "Draudzes disciplīna"
g) Ž.Ludviga referāts "Kristus draudze - miera nesēja pasaulē"

Sakarā ar VEKB Padomes norādījumu, delegāti tiks izvēlēti no 50 draudžu locekļiem I delegāts un ja atlikums nav mazāks par 26 locekļiem, tad arī I delegāts. Tas nozīmē, ka uz Latvijas baptistu draudžu delegātu kongresu tiks izvēlēti I34 delegāti.

Ceru uz Jūsu atbalstu minētā kongresa sarīkošanai.

P. E g l e, Latvijas bapt.dr. bīskaps un VEKB Padomes locekļis

Runājot par sanāksmju satvaru, par tās praktisko saturu, jāsaka, ka šī 1974. gada sanāksme pirmoreiz bijusi bagāta ar apskatāmo jautājumu loku un dalībnieku aktivitāti. Līdz tam vērojams, ka apspriežu reizes galvenokārt kalpojušas kā kristīgas sadraudzības kopšanas reizes. Jo praktisko jautājumu pārrunām atstāts visai maz.

Tā 1967. gada mācītāju sanāksmes saskaņotais dienas kārtības variants liecina, ka sabraukušie draudžu pārstāvji trijās dienās noklausījušies 11 lekcijas (kopā 11 stundas), bijuši 3 svētbrīži (2 stundas), 3 dievkalpojumi (6 stundas), Maskavas pārstāvji runājuši 2 stundas, bīskapa ievadvārdi un īss noslēgums (1 stundu), bet pārrunām trijās dienās palikušas 2 stundas (?!).

Kā jau minējām, 1974. gada sanāksme, redzams, ieguvusi jauna atvērta foruma iezīmi. Viesis no Maskavas brālis A. J. Kļimenko priecīgs ziņo, ka viņam Maskavā pēc 5 gadu starplaika atļauts sasaukt VEKBD kongresu (!). Viņš gan arī daudz laika veltī standartrunai par vienību, par mieru un PSRS tautu sekmīgo labklājības celšanos. Grūtāks esot jautājums ar Baznīcas Padomi (*nereģistrēto draudžu vadība* — M. G.) Bet pie šī jautājuma apstājas īsi. Runā arī otrs ciemiņš — VEKBP priekšsēdētāja vietnieks M. J. Židkovs. Galvenokārt stāsta par saviem ārzemju braucieniem un aicina ikvienu būt atsaucīgam Miera fondam.

Bet tad sēžu gaitā notiek neparedzētais: sludinātājs P. Pallo ierosina papildināt dienas kārtību (!?). Tas nav saskaņots ar RKL pilnvaroto. Bīskaps iebilst. Tomēr nobalso. 50 ir par dienas kārtības papildināšanu, 32 — pret, 12 — atturas. Tālāk lasām protokolu: "Bīskaps Egle nepiekrīt papildinājumiem dienas kārtībā, jo to neatļauj laiks un to nevar."

Protokola pieraksts ir garš un pietiekoši detalizēts. Jūtam, ka runa ir par delegāta O. Gintera ierosmi bīskapam dot palīgu darbā — vietnieku. Varbūt tiešām apspriešanas cienīga ierosme, bet padomju sistēmā tik vienkārši tomēr tas nav bijis. Jo seko P. Egles vārdi: "Brāļi nezin, ko tas maksā. Rūgtas zāles jādzer arī man." Kā zināms, bīskaps P. Egle aizgāja no prezidentūras itin drīz, jau 1977. gadā. Smagā pienākumu un atbildības nasta!

1977. gada sanāksme notika 28. un 29. oktobrī, bet, lai tā notiktu, pieckārt uz to tika lūgta pilnvarotā atļauja (!?). Tā kā dienas kārtībā bija jauna bīskapa vēlēšanas, pilnvarotais pie šī jautājuma strādāja... 16 mēnešus!

70. 1977.g.30.jūnijā.

PSRS Ministru Padomes Reliģijas lietu Padomes
p i l n v a r o t a j a m
Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā.

Daru Jums zināmu, ka š.g.22.jūnijā iesniedzu Latvijas baptistu draudžu bīskapa Padomei rakstisku iesniegumu, kurā paziņoju un motivēju savu atteikšanos no bīskapa amata.

Līdzīgu paziņojumu šinīs dienās esmu nosūtījis mūsu draudžu augstākajai vadībai VEKB Padomei Maskavā.

Padome lūdza mani pildīt bīskapa pienākumus līdz draudžu darbinieku sanāksmes sasaukšanai, kura jau sen tiek lūgta un gaidīta.

Lūdzu Jūs no savas puses paātrināt paplašinātas sanāksmes sasaukšanu, kurā dalību ņemtu Latvijas baptistu draudžu reģistrētie sludinātāji-mācītāji un draudžu padomju priekšsēdētāji.

Sanāksmei paredzēta sekoša darba kārtība :

1. Bīskapa pārskats par savu darbu.
2. Latvijas bapt.dr.bīskapa vēlēšanas.
3. Bīskapa Padomes vēlēšanas.
4. Mācītāja A.Pētersona referāts "Par kārtību draudzēs"

Latvijas baptistu draudžu bīskaps:
/ P.Egle /

Padomju sistēmas rāmji bija smagi un droši. Nākošais bīskaps Jānis Tervits spiests izteikt savus rīkojumus jau itin strikti, kā, piemēram, dodot norādes savam vietniekam 1978. gada sākumā:

- Pieņemt lēmumu par mācītāja M. Židkova apsveikšanu 50 gadu jubilejā.
- Par māsas Krauzes pensiju. (Pieņemt lēmumu pēc Maskavas ieteikuma izmaksāt 50 rubļus mēnesī.)
- Māsas Purenas lūgums pēc vienreizēja pabalsta. (Noraidīt, jo saņem ikmēneša pensiju 70 rubļus.)
- J. Rožkalna iesniegums. (Nolasīt, lēmumu nepieņemt.)
- Brāļa Grosberga iesniegums. (Pieņemt lēmumu, kārtējā apkārtrakstā ieteikt katram piedalīties pie tuvākās draudzes.)
- Attiecībā uz sestdienas sanāksmi lietot apzīmējumu — ***apspriede***.

Padomju vara draudžu darbu visādi ierobežoja. Par to draudzes sūdzējās (rakstīja) mūsu draudžu Pārvaldei un bīskapam. Bet viņi kā kulta darbinieki, protams, maz ko varēja palīdzēt.

Šodien liekas, vai bija vajadzīga tāda uzcītība, visu saskaņojot un par visu ziņojot. Saprotam, ka tāda bija režīma prasība. Lai gan...

1986. gadā LBDS Informatīvā sanāksmē bīskaps mums atklāj pašiniciatīvas klātbūtni. Mēs lasām: "Mūsu kontakti ar Reliģijas lietu padomes pilnvaroto un viņa darbiniekiem ir bijuši konstruktīvi. Nav bijuši tādi jautājumi, kuri nebūtu tikuši pozitīvi atrisināti."

Visus garos padomju režīma gadus vajadzējis nerimtīgi atskaitīties. Gada atskaites tikušas rakstītas krievu valodā. (Astoņdesmitajos gados ir arī izņēmumi, piemēram, atskaite uz 5 mašīnraksta lapaspusēm 1985. gadā rakstīta latviski.) Tas tādēļ, ka visas gada atskaites tikušas pārsūtītas uz Maskavu. Jāņem arī vērā, ka Baltijas bīskaps N. Levindanto, vairāk kā 20 gadus dzīvodams Latvijā, tā arī ne vārda no mūsu valodas neiemācījās. Žēl mums viņa — "sava mūža darbu" darīt tikai ar tulka palīdzību! Bet, kā vērojams arhīva fondos, viņam bijuši labi, "pareizi valstiski orientēti" tulki.

Tekošā iekšējā sarakste republikā, galvenokārt bīskapa Jāņa Tervita darba gados, kārtota latviešu valodā.

15.01.80. 5/05

Reliģijas lietu Padomes
pilnvarotajam Latvijas PSR.

Pārskats par Latvijas PSR draudzēm uz 1.01.80.

Uz 1979.g.1.janvari bija 61 draudze ar 5510 locekļiem

1979.gadā :

kristīti	110
miruši	175
laulāti	15 pāri

Uz 1980.1.janvari ir 61 draudze ar 5949 locekļiem

Piezīme: draudžu locekļu skaitu baptistu draudzēs veido arī izslēgšana un izslēgto uzņemšana, pieceļošana un aizceļošana.

/ J.Tervits /

1979.gada 10. decembrī

Reliģijas lietu Padomes
P i l n v a r o t a j a m
Latvijas PSR

Ārzemju viesi un ārzemju braucieni

1979. gadā Latvijas baptistu draudžu Brālības vadību apmeklējuši:

1) 20. februārī Eiropas Baznīcu Konferences generālsekretārs Dr. G. Viljams ar kundzi. Viņi piedalījās sarunā ar bīskapa padomes locekļiem un Rīgas Ägenskalna dr. dievkalpojumā.
2) 13. maijā zviedru baptistu mācītājs Ingvars Holmbergs. Viņš piedalījās dievkalpojumos Rīgas Betānijas un Rīgas Mateus draudzēs.
3) Septembrī Polijas baptistu savienības Vroclavas rajona vecākais presbiters M.Popko. Viņš piedalījās dievkalpojumos Rīgas Atmodas, Rīgas Betānijas un Rīgas Ägenskalna draudzēs. M.Popko bija plaša saruna ar Brālības bīskapu.
4) 6.oktobrī Brālības bīskapa kancelejā ieradās 23 kristieši no Sveices. Bīskaps informēja par baptistu darbu. Viesi piedalījās Rīgas Ägenskalna dr. dievkalpojumā.
5) 12. oktobrī Jonatāns Stīls no Anglijas, žurnālists. Viņam bija saruna ar bīskapu, viesim interesējoties par baptistu darbu un ekumēniskajām attiecībām.

1979. gadā ārzemēs bijuši sekojoši Latvijas baptistu draudžu garīdznieki:

1) 27.jūnija līdz 4. jūlijam bīskaps J.Tervits VKBS delegācijas sastāvā piedalījās Eiropas Baptistu Federācijas kongresā Braitonā, Anglijā. Bez kongresa arī 2 dievkalpojumos Boremvudas bapt. draudzē.
2) Septembrī-oktobrī bīskaps emer. P.Egle privātā apmeklējumā uzturējās ASV, kur apmeklēja latviešu baptistu draudzes.
3) 10-23. novembrī, sekojot Polijas baptistu Savienības vadītāju aicinājumam, bīskaps J.Tervits un viņa dzīvesbiedre L.Tervite un bīskapa vietnieks māc. A.Pētersons un viņa dzīvesbiedre L.

1981. gada 12. janvārī

Reliģijas lietu Padomes
P i l n v a r o t a j a m
Latvijas P S R

Baptistu Brālības kancelejas
finansu darbība

1980. gadā ienācis no draudžu ziedojumiem Rbļ. 37889.-

1980. gadā izdots

Algām	3320.-
Veselības uzlabošanai	200.-
Reprezentācija	2700.-
Kancelejas izdevumi	1934.45
Komandējumi	951.44
Bīskapa pad. sēžu sasaukšana	645.33
Pensijas	19375.-
Mēra fondā	1100.-
Sarkanajam Krustam	1100.-
Ārzemju viesu uzņemšana	1064.68
Iemaksāts VEKB Padomei	3979.-
Inventāra iegāde	626.-
Pārējie izdevumi	1005.06
Kopā	38000.96

Atlikums uz 1980. gada 1. janvāri Rbļ. 12521.31
Atlikums uz 1981. gada 1. janvāri Rbļ. 12409.35
tai skaitā valsts bankā 677.27

Bīskaps: (J.Tervits)

Baptistu draudžu bīskapam P. Eglem

Jāņa Vanaga Beļavas c.p.
Sīgu mājās.

iesniegums.

1967. gada sākumā lūdzām atļaut mums sapulcēties Beļavā kā baptistu draudzes kopai. Taču lid šim atļauju neesam saņēmuši. S.g. novembrī mani izsauca
teica
un bridināja, ka par šādu uzvešanos man atņemšot pensiju. Lūdzu paskaidrot, vai ir ticības šāda iemesla dēļ man atņemt pensiju un kas man darāms, lai izbeigtu šādu iebiedēšanas paņēmienu.

1967. g. decembrī

No Alfona Melluma personīgā arhīva

Jāņa Vanaga no Beļavas ciema padomes iesniegums bīskapam P. Eglem ar lūgumu pēc padoma, ko darīt vajāšanas gadījumā ticības dēļ — draudiem atņemt pensiju par piederību baptistu kopai

Mūsu draudžu darbinieka Alfona Melluma personīgā arhīva sadaļa, kas deponēta LBDS arhīvā, liecina par cilvēka nerimtīgiem saimniecības kārtojumiem. Ir A. Melluma uzmetums bīskapa Pētera Egles lietā, kur pēdējais lūdz atstāt viņa rīcībā istabiņu (10 m^2), kas ir viņa dzīvokļa nedalāma daļa. (Tomēr padomju izpildvara speciāli tur ieliek Egles ģimenei pilnīgi svešu cilvēku.)

1964. gadā jurists A. Mellums palīdz Mateus draudzei kārtot ar pilsētas dzīvokļu pārvaldi pārāk augsti aprēķinātās maksājuma takses par dievnama telpām. Bet 1970. gadā jau cīnās pret izpildvaru un RKL pilnvaroto mācītāja Arvīda Vaska dzīvokļu lietā. Un šādas lietas ir simtiem. Paldies Dievam, ka padomju gados dzīvoja un kalpoja mums nenogurdināmais, kaut akadēmiski nediplomētais, bet sirdsizglītotais jurists un visu lietu zinātājs un sapratējs Alfons Mellums. Tagad viņš jau ir sava Dieva priekšā (1906–1988), bet gaišā liecība par viņu palikusi. Viņš ik dienas bija gatavs palīdzēt ikvienam grūtdienim, pensionāram un slimam, iestājoties par taisnību un likumību.

Priekules pilsētas darbaļaužu deputātu padomes
Izpildu komiteja

№ 443 1960. g. 20. maijā

Pilt. Krauzem A. Im. Sudmaļa 12

Priekules pils. Darbaļaužu deputātu padomes izpildu komiteja Jums aizrāda, ka Jūsu baptistu draudzes ēkā Priekulē Im. Sudmaļas ielā Nr. 12 regulāri notiek kora mēģinājumi. Pamatojoties uz pastāvošiem likumiem, Priekules pils. izpildu komiteja kategoriski Jums aizliedz organizēt un noturēt kora mēģinājumus esošajā ēkā, pretējā gadījumā sauksim Jūs pie kārtības par Padomju likumības neievērošanu.

Priekules pils. Darbaļaužu deputātu padomes izpildu komitejas priekšsēdētāja E. Ostele

sekretāre A. Jurševska

Kapteiņu 17

No Alfons Mellusa
personīgā arhīva

6.09.2000

Priekules pilsētas Darbaļaužu deputātu padomes izpildu komitejas priekšsēdētājas E. Osteles aizrādījums pilsonim A. Krauzem par padomju likumu neievērošanu — regulāriem kora mēģinājumiem viņa dzīvoklī, kategoriski aizliegts tos turpināt

MĒS ATCERAMIES, PAR MUMS ATCERAS...

EJOT PA DZĪVES CEĻU,
ALLAŽ IZNĀK KO IEVĒROT,
IEPAZĪT, NO CEĻA PACELT.
NE JAU VIENI EJAM SAVU DZĪVES CEĻU.
TŪKSTOŠIEM TAUTIEŠU UN KRISTIEŠU
TEPAT VIEN BLAKUS GĀJUŠI.

Mirdza ĀBOLIŅA,
atmiņas par tēvu.
(LBDS vēstures arhīvā.)

1991. gada februārī.

MANAS ATMIŅAS PAR TĒVU JŪLIJU ĀBOLIŅU

(*Fragments*)

Mācītājs Jūlijs Āboliņš (1902 — 1972)

Karam beidzoties, kad atkal atjaunojās padomju vara, pēc visām filtrācijām daļa draudzes jauno vīriešu dabūja vairākus gadus "pārdomāt" par savu "nostāju pret vācu okupantiem", tomēr draudzes dzīve vēl nebija paralizēta.

Tagad mazliet dalīšos tādā "mūsu laikmeta ainiņā", kura visai tālākai dzīvei samezgloja neatraisāmos mezglos mūsu ģimenes dzīvi. Laukos pēc kara ziemās visus darba spējīgos un arī nespējīgos iedzīvotājus aplika ar meža izstrādes normām. Tēvs kā mācītājs tomēr no tām bija atbrīvots, bet ne mamma. Tā kā viņas veselība nekad nebija sevišķi stipra, tad viņa katru gadu nodrošinājās pret šīm klaušām ar ārstu izziņām. Tā tas bija arī 1948. gadā. Īsi pirms Ziemassvētkiem viņai pienāca pavēste ierasties pagasta padomē sakarā ar meža darbu neizpildi. Nu, protams, mamma paķēra savu ārsta izziņu, kura jau gan iepriekš bija reģistrēta pagasta padomē, un ieradās tur. Kas tur noticis, to vēlāk daļēji uzzinājām no aculieciniekiem. Pagasta padomē bijis ieradies kāds pilnvarotais no rajona, pēc amata prokurors, kurš sākumā mēģinājis mammu pārliecināt, ka ne jau viņai pašai, slimam cilvēkam, šie meža darbi jāpilda, to taču varot veikt viņas vīrs. Protams, mamma iebildusi, ka viņai ir slimības izziņa, tad viņa vairākkārt sūtīta ārā

pārdomāt, bet, kad nav bijusi pārliecināma, tad šis likuma kalps nolicis pistoli uz galda, izrāvis mammai ārsta izziņu no rokām un saplēsis to smalkās druskās. Ne jau katram nervu sistēma ir tik stipra, lai šādu spriedumu izturētu, un mūsu mammai jau nu pavisam nē. Tad nu pagasta padomē viņai sācies pilnīgs nervu šoks, mēs nesapratām, kā viņa spēja tikt līdz mājām, bet tur viņa pārnāca ne savā skatā, ne arī savā prātā. Tūlīt mums viņa bija jāievieto slimnīcā. Tad 1949. gada 25. marts. Redzot visu to, kas notika visapkārt, mammai jau paniskas bailes izraisīja katrs klauvējiens pie durvīm. Tādi slimnīcas posmi bija arī visā tālākajā mūža gaitā, bet bez sevišķi redzamiem panākumiem, no baiļu sajūtas viņa tā arī neatbrīvojās. Tā visu savu tālāko mūžu mammai bija vajadzīga pastāvīga uzraudzība. Tagad, atskatoties uz šiem garajiem gadiem, liekas, kā gan nepietrūka spēka to izturēt, bet taisnība, ka Dievs, uzlikdams kādu krustu, piemēro to viņa pleciem.

1949. gada 25. marta represijas ļoti izretināja Užavas un Sārnates draudzes. Arī tie, kurus tieši neskāra represijas, bet kam vien bija iespējams, tūlīt devās projām no laukiem, lai izbēgtu no kolektivizācijas. Tā, praktiski no Užavas draudzes palika pāri "drupas". Bija daļa arī tādu draudzes locekļu, kuri ļoti centās piemēroties jaunajiem apstākļiem un darīja visu iespējamo, lai tikai viņus neuzskatītu par ticīgiem. Tas bija pats sāpīgākais.

Uzskatu, ka visa tēva būtība un arī sūtība bija piemērota liela mēroga dievnamam — katedrālei (ar to es nedomāju tikai telpu dievkalpojumu noturēšanai), bet tagad, palicis draudzē ar dažiem draudzes locekļiem, viņš tomēr palika uzticīgs savam svētajam aicinājumam un ar tādu pašu atbildības sajūtu pasniedza savas svētrunas pieciem klausītājiem, kā to būtu darījis lielā dievnamā, kur viņu klausītos vairāki simti vai tūkstoši klausītāju. Pēc divdesmit garīgā darbā nostrādātiem gadiem, pašā garīgo spēku pilnbriedā tā tomēr bija liela traģēdija.

Piecdesmito gadu vidū tēvs sāka kalpot arī Sārnates draudzē un vēlāk arī Ulmales, Pāvilostas un Sakas draudzēs. Vairāki baptistu darbinieki uzskatīja, ka šāda kalpošana nav draudžu "apkopšana", bet gan draudžu "nokopšana", bet, apdomājot lauku draudzīšu toreizējo stāvokli ar visām represiju un kolektivizācijas sekām, tā tomēr bija mazo draudzīšu "kopā saturēšana", kāda viņa ir arī vēl tagad, vismaz Užavā. Kā jau sacīju, tēvs nekad nav baidījies nekāda darba, tādēļ piecdesmito gadu beigās ļāvās pierunāties kopt kolhoza teļus, jo tomēr arī mācītājam vajadzīga kāda naudas kapeika, un kolhozā tajos gados par darbu sāka jau mazliet maksāt. Te nu viņš pierādīja, ka arī tādā iestādījumā, kāds ir kolhozs, apzinīgi strādājot, var gūt ļoti labus panākumus, tikai jāstrādā, jāstrādā un vēlreiz jāstrādā. Pateicoties ļoti

apzinīgam darbam, rezultāti arī neizpalika un izrādījās, ka mācītāja koptie teliņi pieņēmušies svarā visvairāk un par to pienāktos prēmija — gan materiāla, gan morāla, bet šai sakarībā arī tāda neliela "laikmeta ainiņa". Valdes vīri taču nevarēja pieļaut tādu "nelikumību", ka mācītājam būtu pirmā vieta, tādēļ lēmums bija viennozīmīgs — uzvarējis nav neviens! Tā šos teliņus kopām vairākas vasaras, kad nebija nekādu bēdu par barību, vajadzēja tikai pļaut un vest mājās. Kaut kā iznāca kopt arī vienu ziemu, bet tā bija briesmīga, kad uz tevi skatās piecdesmit padevīgi acu pāri, gaidot, ka tu viņiem pasniegsi barību, bet tās nav un vienīgais, ko tu vari ielikt silēs, ir sasaluši kaudžu klāsti un priežu skujas. Arī tāda ir "laikmeta ainiņa".

Sešdesmito gadu vidū tēvam ļoti pasliktinājās veselība ar ļoti paaugstinātu asinsspiedienu un sirdsdarbības traucējumiem. Tas noslēdzās 1970. gada vasarā ar infarktu un ilgu ārstēšanos slimnīcā. Pēc tam automašīna ar sarkano krustu bieži stāvēja pie mūsu durvīm un cilvēki baltos virsvalkos bija paši biežākie viesi mūsmājās. Mūsu dzīvē vispār tādu brīdi neatceros, kad visi ģimenes locekļi būtu veseli — un sešdesmitajos gados nu pavisam nē, jo arī mammas veselība ļoti pasliktinājās. 1971. gada vasarā tēvam insults.

Mēs visi sapratām tēva ļoti slikto veselības stāvokli (arī viņš pats to ļoti labi saprata), bet, ka tas beigsies tik pēkšņi un pilnīgi negaidīti, tā kaut kā nelikās. Tēvs pats gan bija pilnīgi noslēdzis visus cilvēciskos rēķinus ar šo dzīvi un sagatavojies lielajam brīdim, kad vajadzēs stāties Dieva vaiga un troņa priekšā...

1972. gada 12. novembrī tēvs kalpoja Sārnates draudzē un šis dievkalpojums viņam izrādījās pēdējais.

Jānis BALODIS,
mācītājs.

1990. gada decembris.

MANAS ATMIŅAS PAR JĀŅU SVINĒŠANU TICĪGO SABIEDRĪBĀ PĒCKARA PERIODĀ

Šodien vairs precīzi nevaru pasacīt, tieši kurā vietā katru gadu tika atzīmēti Jāņi, jo katrā gadā vieta tika mainīta.

Mācītājs Jānis Balodis

Manas atmiņas sākas ar piecdesmito gadu otro pusi, jo tad kā jaunietis līdz ar citiem draudzes jauniešiem braucu uz klusi nozīmēto (pasacīto) vietu. Sākumā šo vietu centās neizpaust svešām personām, jo bija jābīstas no laicīgās varas iejaukšanās. Gadiem ejot, cilvēki palika arvien drošāki un tik daudz pulcēšanās vietu neslēpa.

Svinēt Līgo vakaru un Jāņus bija tikai ieganstš, pamatmērķis ilgus gadus palika šis: vienā vietā brīvā dabā sapulcēties ticīgiem no visām pusēm, lai būtu sadraudzības brīži un kopīga garīgu slāpju apmierināšana.

Tie gadi sevi iezīmēja ar ļoti plašu un bagātu garīga satura programmu. Tad svētku vadītājam bija jādomā, kā sakārtot laiku, lai visi, kuri vēlas, tiktu pie vārda (dzejā, liecībā, dziesmā), jo gandrīz katrs, kurš brauca uz sapulces vietu, bija kaut ko sagatavojis. Protams, netrūka arī masu spēles un bumbošanas, bet tas nebija pats galvenais. Kā neiztrūkstoša svētku sastāvdaļa bija ugunskurs.

Gadiem ejot, šie tikumi izmainījās. Arvien vairāk sāka sportot un izklaidēties, tā arvien mazāk laika atstājot garīgumam. Dziesmas, dzejas, liecības bija vienkāršas, bet tās nāca no sirds un gāja pie sirds.

Tad nebija vajadzīga elektrība un gaismas efekti, jo vislielākais efekts bija Kristus un Viņa dotie iespaidi, kuri vēl ilgi pēc Jāņiem atbalsojās daudzu sirdīs. Garīgums bija fakts un ne izkārtne.

Vēlos vienu — lai šodienas jaunatne, izprotot laika nopietnību, izmantotu daudz svētīgāk šodienas brīvību un iespējas, jo arī par Dieva dotā laika izmantošanu būs jādod norēķins.

Elmārs BAUMANIS,
mācītājs, dzejnieks,
draudžu darbinieks.

1990.

LATVIJAS BAPTISTU DRAUDŽU DARBĪBA PADOMJU VARAS APSTĀKĻOS

Bet atcerieties iepriekšējās dienas, kurās jūs, gaismu saņēmuši, esat izcietuši smagu ciešanu, cīņu gan zaimos un mokās paši nodoti atklātam izsmieklam, gan arī kļuvuši par tādā veidā piemeklēto līdzdalībniekiem.

Jo jūs esat cietumniekiem līdzi cietuši un ar prieku uzņēmuši savas mantas nolaupīšanu, zinādami, ka jums ir labāka un paliekama manta.

Neatmetiet tāpēc savu cerības drosmi, tai ir liela alga! Jo jums vajag pacietības, lai, Dieva prātu darījuši, iemantotu apsolījumu.

Jo vēl mazs brīdis, un tas, kam jānāk, nāks un nekavēsies. Bet mans taisnais no ticības dzīvos, bet uz to, kas atkāpjas, manai dvēselei nav labs prāts.

Bet mēs neesam tie, kas atkāpjas uz pazušanu, bet kas tic un iemanto dzīvību.

(Ebr. 10, 32-39)

Latviešu baptisti savā darbā ir parādījuši tādu intensitāti un sekmes, kas iet tālu pāri viņu mazajam skaitam. Dievkalpojumu apmeklētāju daudzums baptistu dievnamos daudzreiz ir lielāks nekā draudzes locekļu skaits. Pie katras draudzes, kad un kur vien tas nav bijis ar laicīgo varu aizliegts, ir darbojusies svētdienas skola, ir pastāvējuši agrās jaunatnes un jaunatnes pulciņi, kuri veikuši lielu darbu reliģiskā, nacionālā un kulturālā audzināšanā. Pat vismazākā latviešu baptistu draudzītē vienmēr ir pastāvējis un dziedājis koris. Māsu pulciņu palīdzības darbs, vidusskolēnu un studentu pulciņi, laifu un skautu pulciņi, jaunatnes darbinieku, svētdienas skolotāju un koru diriģentu kursi, jaunatnes nometnes, dziesmu svētki, kongresi, tautas sapulces ārpus dievnamiem, kapu svētki un citi pasākumi un sarīkojumi nepārprotami liecina par dzīvu, enerģisku darbību, kāda

rit latviešu baptistu draudzēs. Baptistu skolas, laikraksti, žurnāli un izdotās grāmatas nes svētīgu ietekmi tautā. Jo sevišķi spēcīgi baptistu darbs izteicas ziedojumos un upuru nešanā... Mantot sirdis Kristum spēj vienīgi tas, kura paša sirds Viņam jau pieder, un uz šaurā ceļa sekmīgi citus aicināt un vest spēj tikai tas, kurš pats šo ceļu atradis un iet.

Mācītājs Elmārs Baumanis

Bet līdz ar 1940. gada notikumiem, padomju varas nodibināšanu un Latvijas iekļaušanu Padomju Savienībā, baptistu draudzes savā darbībā tiek stipri traucētas un ierobežotas. Ar valdības lēmumu slēdz semināru, liedz izdot reliģisko literatūru, aizliedz noturēt paredzēto LBDS kongresu. Baznīcas, dievnamus, lūgšanu namus un citus draudžu, kā arī LBDS īpašumus nacionalizē, mācītājus izliek no dzīvokļiem. Plašas represijas un tautas vērtākās daļas izsūtīšana jo smagi skar baptistu garīdzniekus un pārējos draudžu darbiniekus. Daudzus kā noziedzniekus apcietina, izsūta uz nometināšanas vietām. To vidū ir LBDS locekļi E. Rimbenieks, J. Laudams, V. Zīlnieks, mācītāji R. Fetlers, J. Ivanovs, A. Martinsons, semināra skolotājs, komponists un diriģents K. Līdaks un daudzi citi.

Padomju vara Latvijā pastāv tikai vienu gadu. Hitleriskās Vācijas armija 1941. gada 22. jūnijā iesāk uzbrukumu Padomju Savienībai. Īsā laikā Latviju atstāj Sarkanā armija, un nokļūstam vācu okupācijas varā. Kara darbība turpinās gandrīz piecus gadus. Lielākā daļa draudžu atgūst savus dievnamus un citus nekustamos īpašumus, dažus vācieši patur savām vajadzībām, kā, piemēram, balto baznīcu Daugavpilī. Kara laika grūtības (mobilizācija, pārtikas ierobežojumi, transporta pārslodze u. c. apstākļi) negatīvi ietekmē arī draudžu dzīvi un darbību. Baptisti nekādi nevar samierināties ar fašistiskās iekārtas masveida slepkavībām, politiskām atriebībām un nevainīgu cilvēku nonāvēšanu. Valmierā nošauj arī divus baptistu mācītājus — Jāni Jansonu un Jāzepu Švarcu.

Kara okupācijas apstākļos 1942. gada rudenī Rīgā, plaši pārstāvēts, sanāk LBDS kongress, kur izvēl jaunu Savienības vadību (Savienības priekšnieks mācītājs R. Vītols). Tomēr garīgais darbs nespēj normalizēties — jau 1944. gada kara darbība atkārtoti smagi skar Latviju. LBDS saņem rīkojumu evakuēties uz rietumiem, kur jau devās

latviešu tautas lielā bēgļu straume. Dzimtenes krastus atstāj ap 2000 aktīvu draudzes locekļu un vēl kāds tūkstotis draudzes aprūpē esošo ļaužu. Aizbrauc 35 pilntiesīgi baptistu mācītāji un 8 Savienības locekļi.

Pēckara perioda grūtības un atkārtotas padomju varas rīkotās deportācijas graujoši ietekmē visu reliģisko dzīvi Latvijā. Draudzēs paliek un aktīvi turpina savu ticības dzīvi tikai pārliecinātie kristieši. Mazticīgie un nedrošie uzskata par labāku savu dzīvi nesaistīt ar baznīcu un reliģiskām organizācijām.

Trīs Baltijas republiku baptistu draudžu dzīvi un darbību pārzina vecākais presbiters Nikolajs Levindanto, jo vairs nepastāv neatkarīga LBDS. Esam iekļauti VEKBS (Vissavienības evaņģēlija kristīgo baptistu savienībā). 1944. gada rudenī draudžu darbinieku sanāksmē (kara darbības dēļ tajā nevarēja piedalīties Kurzemes draudžu pārstāvji) garīgā darba atjaunošanu uzņemas rosīgais un vadītāja spējām apveltītais Jelgavas draudzes mācītājs K. Lāceklis. 1945. gada aprīlī notiek kongress, kurā dalībnieki neceļ iebildumus darboties VEKBS ietvaros. Latvijas draudžu darbu vada un koordinē Draudžu padome, kuras priekšgalā ir vadītājs — bīskaps. Viegli nenākas bīskapam K. Lāceklim saskaņot darba problēmu risinājumus ar virsbīskapu N. Levindanto. Jau nākošajā darbības gadā viņam dzīve un darbs Latvijā jāpārtrauc (izsūtījums). Arī turpmākie draudžu bīskapi savos amatos ir neilgi: Augusts Korps (1946—1948), Andrejs Rēdlihs (1949—1952), F. Hūns (1953—1959).

Kā visā Padomju Savienībā, tā arī Latvijā turpinās ticīgo cilvēku tiesību ierobežojumi. Lai gan Konstitūcija pasludina vienlīdzību, tomēr praktiskā dzīvē notiek citādi. Ticīgiem jauniešiem liedz iespēju iestāties vai arī pabeigt studijas augstākās mācību iestādēs. Jaunajiem pedagogiem neļauj strādāt par skolotājiem (O. Ginters, R. Krauja), garīdzniekiem nedod atļauju tikt ievēlētiem par draudžu vadītājiem vai arī anulē reģistrācijas dokumentu, to skaitā mācītājiem P. Eglem, H. Kalnam, G. Lagzdiņam, A. Pētersonam, A. Vaskam, J. Šmitam u. c.

Īpašu nostāju parāda Aizputes māc. J. Šmits un panāk izbraukšanu no PSRS. Sevišķi smagus pārbaudījumus ticības dēļ nācies izturēt Mazsalacas draudzes mācītājam Vilim Dzelmītim (atšķirts no sievas un bērniem, izsūtījums Vorkutā, apmelošana un ķengāšana daudzkārtīgi avīzēs, pazemojoši darba apstākļi). Un tomēr bez naida un atriebības mācītājs un dzejnieks var sacīt psalmista vārdiem: "Kas dzīvo Visaugstākā patvērumā un mīt Visaugstākā ēnā, tas saka uz Kungu: "Mans patvērums un mana pils, mans Dievs, uz ko es paļaujos.""

Daudzas baptistu draudzes nespēja pretoties valsts varai, kas dažādu ieganstu aizsegā turpināja izlikt draudzes no baznīcām nepamatoti.

Mazsalacas draudzes vadība, neraugoties uz lielām grūtībām, ar Dieva palīdzību savu dievnamu paturēja.

Latvijas baptistu draudžu bīskapiem par garīgā darba normāliem apstākļiem bija jācīnās nevien ar varas iestādēm, bet dažkārt arī ar "Baltijas republiku pārstāvi" N. Levindanto. Zināmas pārmaiņas iezīmējās pēc viņa nāves, kad 1966. gadā par Latvijas baptistu draudžu bīskapu ievēlēja mācītāju P. Egli. Sākās patiesi garīgā darba atbalsta un noturības meklējumi draudžu labklājībai.

1967. gada kongresā nolēma un izveidoja draudžu darbinieku pensiju fondu. Tas jūtami atviegloja darba nespējīgo garīdznieku eksistenci, jo padomju likumi viņiem pensijas neparedz. Kopdarbības pasākumos problēmas risināt palīdz demokrātiska koleģiāla vadība — Bīskapa padome.

Attiecīga komisija sagatavoja iespiešanai draudžu darbam tik nepieciešamo "Dziesmu grāmata baptistu draudzēm".

Radās iespēja arī Latvijas baptistu garīdzniekiem iegūt teoloģisku izglītību — mācīties VEKBS rīkotajos neklātienes Bībeles kursos. Pēc 11 darbības gadiem (1966—1977) bīskapa amatā P. Egle savas amata pilnvaras noliek, paliekot mācītāja darbā Āgenskalna draudzē.

Jaunas cerības iezīmējās ar enerģiskā darbinieka mācītāja Jāņa Tervita ievēlēšanu par Latvijas baptistu draudžu bīskapu. Tā arī notika. Sākās regulāras nodarbības garīdznieku kvalifikācijas paaugstināšanā. Liela nozīme ir jaunu darbinieku iesaistīšanai sludināšanas lekciju kursos. Apmāca un sagatavo jaunus garīdzniekus. Regulāri tiek izdoti Latvijas baptistu draudžu kalendāri (kopš 1979. gada). Nostiprinās kontakti ar Amerikas latviešu baptistu apvienību, Brazīlijas latviešu baptistu draudzēm, Eiropas un Vispasaules baptistu savienības vadītājiem. Ievērojami panākumi ir garīgās literatūras iegādē un izplatīšanā. Saņem prāvus Bībeļu un Jauno Derību sūtījumus kā krievu, tā arī latviešu valodā un citu reliģisko literatūru. Aktivizējas baptistu dzejnieku un literātu darbs.

Lai gan nostiprinās darba organizatoriskā un metodiskā daļa, tomēr draudžu un draudžu locekļu skaitliskais pieaugums nav panākts.

Ar tautas nacionālās atmodas, pašapziņas un neatkarības centieniem raksturojas pēdējo gadu notikumi Latvijā. Sabiedrība sāk pārorientēties uz garīgo vērtību nozīmi valsts un tautas dzīvē. Jaunas vēsmas jūtamas arī draudžu darbā, kontaktos ar dievnamu apmeklētājiem.

Atklātuma un patstāvības meklējumos Latvijas baptistu draudžu kongresā 1990. gada janvārī delegāti vienojas nodibināt neatkarīgu Latvijas baptistu draudžu savienību (LBDS), kā tas bija pirms 2. Pasaules kara. Tiek arī apstiprināta LBDS Satversme. Izvēl jaunu

Savienības padomi un revīzijas komisiju. Par Savienības bīskapu ievēl Jelgavas draudzes mācītāju Jāni Eisānu. LBDS ietvaros nodibinās vairākas apvienības: Jaunatnes apvienība, Koru un Mūzikas apvienība, Svētdienas skolu apvienība. Sāk iznākt LBDS izdevums — kristīgs žurnāls "Labā Vēsts" (redaktors J. Eisāns). Ir vērojami praktiski rezultāti dievnamu atgūšanā.

Ne visi garīdznieki padomju gados ir bijuši savu uzdevumu augstumos, saņemot norādījumus nepieļaut jaunatnes līdzdalību draudžu dievkalpojumos. Varbūt piemirsa, ka "Dievam būs vairāk klausīt nekā cilvēkiem"?

Ir jāatzīst, ka, iebiedēti un apdraudēti, dažkārt mūsu garīdznieki ir vajadzīgas patiesības noklusējuši, bet mute atvērusies valodai, kas apsūdz līdzcilvēkus un aplaupa Dieva godu. Šie apstākļi ir vairojuši neuzticību un nesaprašanos darba darītāju vidū.

Un tomēr mēs pateicamies Dievam par vērtiem, uzticīgiem lieciniekiem, kuri grūtības un pazemojumus pacietuši bez kurnēšanas. Viņi kopā ar patiesajiem Kristus ceļa gājējiem var teikt: "Mēs neesam tie, kas atkāpjas uz pazušanu, bet kas tic un iemanto Dzīvību."

Guntis Baumanis ar ģimeni. No kreisās: Laura, dzīvesbiedre Lāsma, Mārtiņš, Ēriks, Edgars un Dace

Guntis BAUMANIS,
mācītājs, komponists, mūziķis.
Ingas Rečes raksts
žurnālā "Aija" (fragmenti).

2000. gada marts.

CĪŅA AR SEVI, CĪŅA – VISGRŪTĀKĀ

/../

Tas bija 70. gadu vidus, kad es meklēju savas dzīves ceļu. Toreiz jaunatne lipa ap mācītāju Gunāru Lagzdiņu, jo viņš bija no dedzīgajiem teologiem cīnītājiem. Mums tas patika. Interesanti ir, ka viņš kādreiz bijis ateists un karojis pret Dievu, bet, vairāk meklējot argumentus ***pret***, atradis arvien vairāk ***par***.

Guntis Baumanis — Latvijas Baptistu draudžu Dziesmu svētku virsdiriģents

Vienu gadu mācījos J. Mediņa mūzikas vidusskolā. Mācījos pat diezgan labi, bet man pateica: mēs negatavojam mūziķus baznīcai.

Es, tāds piecpadsmitgadīgs puišelis, neturēju muti, jo biju iespaidojies no mācītāja Lagzdiņa — visiem skolotājiem liecināju par Dievu. Pēc gada man palūdza aiziet, jo pēc trešā kursa izmetīs tāpat.

Tajā gadā diviem studentiem, kuri arī bija kristieši, varēja izsniegt sarkanos diplomus, bet tos nedeva un aizšķērsoja ceļu uz konservatoriju. Man arī teica, ka konservatoriju neredzēšot nekad! Aizgāju uz vakarskolu.

/../

Neesmu domājis būt par draudzes ganu. Bet tas, ka man ir jāsludina Kristus vēsts, tas gan man bija skaidrs jau no bērnības. Bet tajā laikā es vienmēr nonācu nepatikšanās: bija jāaiziet no vienas skolas, otras, trešās, pat no darba mani atlaida, kad es strādāju par skolotāju.

/../

Enoks BIĶIS,
ārsts, profesors,
ērģelnieks, redaktors, publicists.
Publikācija žurnālā "Baptistu Draudzēm".

1995. gada marts.

SKATS RĪTDIENĀ

(Par mācītāju Andreju Brūveru.)

/../

Mācītājs, grāmatu autors un mūziķis padomju laikā aktīvi atbalstīja t. s. "nereģistrētās draudzes" un vāca informāciju par vajāto kristiešu stāvokli PSRS, tāpēc 1976. gadā Brūveru ģimene bija spiesta izceļot no Latvijas uz Rietumiem. Andrejs Brūvers apmetās Vācijā, Minsterē, kur nodibināja Minsteres Pirmo latviešu baptistu draudzi. Tur viņu mācītāja amatā ordinēja Kārlis Zingers. Andrejs Brūvers — aktīvs darbinieks Starptautiskās Bēgļu misiones organizācijā, kuru dibinājis mācītājs Kārlis Zingers un kuras galvenā

Andreja Brūvera, ģimene atvadoties no dzimtenes 1976. gadā

mītne ir Losandželosā, Kalifornijā. Vidējā un vecākā baptistu paaudze Latvijā pazīst un zina Andreja Brūvera vijo|spēli, kuru vēl nesen dzirdējām Mateja dievnamā dzimtenes apciemojuma laikā.

Aleksandras un Andreja ģimeni Dievs svētījis ar divām meitām un četriem dēliem. Olafs ASV Fullera seminārā Pasadenā ieguvis teoloģijas doktora grādu, kādu laiku bijis Cilvēktiesību ministrs Latvijas valdībā, tagad ir Kristīgo demokrātu deputāts Latvijas saeimā. (Laikā, kad top šīs grāmatas manuskripti, Olafs ir Cilvēktiesību biroja vadītājs.)

Pāvils ir radiožurnālists Minhenē, Vācijā. Andris — lauksaimnieks Vietalvā, bet kādreizējais Mateja draudzes ērģelnieks Dāniels ar savu kuplo ģimeni dzīvo Vācijā (tagad — Latvijā). Edīte Vadone, kura arī dzīvo Vācijā, ar ģimenes ansambli vairākkārt koncertējusi Latvijā, Vadoņu dēls Guntars uzsācis darbu kā sludinātājs Latvijas draudzēs. Rutas un mācītāja Jāņa Šmita ģimene Kanādā ir vislielākā, tajā daudz mūzikas talantu.

Andrejs Brūvers uzrakstījis daudzus teoloģiskus un kultūrvēsturiskus apcerējumus, sarakstījis un izdevis grāmatas. Jaunākā, 351 lappusi biezā, bagātīgi ilustrētā grāmata, kura veltīta Andreja Brūvera dzīvesbiedrei Aleksandrai, saucas "Skats nākotnē". Šo grāmatu mācītājs Kārlis Zingers novērtējis kā teoloģijas doktora disertāciju.

/../

Lidija BRŪVERE,
intervija žurnālā "Tikšanās",
sarunājas Maira Ošeniece
(fragments).

2001. gada maijs.

PIESAUC MANI BĒDU LAIKĀ

/../

—*Kara gadi bija dramatiski arī ebreju masveidīgā iznīcināšanā.*

Lidija Brūvere: — Mums blakus mājā dzīvoja kāda ebreju ģimene, un mēs viņiem palīdzējām. Daudz jau mums nekā nebija, bet Dievs tā svētīja to pašu mazumiņu, ka varējām geto ieslodzītajām ģimenēm aiznest pārtiku. Ebreji par to kā atmaksu deva savas drēbes, traukus, rotaslietas... Mamma paņēma gan, bet pēc tam Dieva Gars viņu uzrunāja: ja tu šo mantu paturēsi, tad Dievs tevi iznīcinās. Mamma visu aiznesa atpakaļ, paskaidroja un sacīja, ka palīdzēs tāpat.

Laiks bija smags, trūka drēbju, un es kā bērns kādu jaku, kas man iepatikās, noslēpu. Bet Dievs mammai atklāja, ka kaut kas no šīm mantām palicis. Es neatzinos, bet, kad mamma sacīja: ja mēs nepaklausīsim, zaudēsim Dieva svētību, — es paklausīju un atdevu šo jaku. Svētības straumes plūda, mēs ebrejiem varējām palīdzēt gan ar maizi, gan ar kartupeļiem un saknēm. Reiz viena māsa atnesa sviesta kasti, mēs to sagriezām mazos gabaliņos un aiznesām uz geto. Gājām līdz pēdējam brīdim, kamēr geto vairs nebija neviena iemītnieka.

Jāteic, ka Dievs palīdzēja un Rīgā tika izglābti apmēram kādi 80 ebreji. Arī mamma un kāda māsa Priede noslēpa vienu ebreju. Viņš izglābās. Mamma toreiz strādāja par kurinātāju tieši gestapo štābā, kad šis cilvēks tur ieskrēja. Viņi abi ar sieviņu bija izbēguši no geto, sievu nošāva, bet viņš iebēga kurtuvē. Cik brīnišķīgi Dievs toreiz palīdzēja! Žandarmi ar suņiem dzinās pakaļ, bet mammai tieši tobrīd no rokām izkrita un uz sliekšņa saplīsa soļarkas trauks. Suņi vairs nevarēja atrast pēdas. Kurtuvē bija trīs lieli katli, viens no tiem nedarbojās, tur mamma arī iegrūda to ebreju puisi. Tā bija laba slēptuve.

Viņš bija mākslinieks, no māliem taisīja dažādas figūriņas, ko turpat arī apdedzināja. Mēs tās nesām pārdot, lai būtu naudiņa pārtikai.

Dienā viņš slēpās, bet naktīs viņš izgāja ieelpot svaigu gaisu. Beigās gestapo kaut ko bija pamanījusi, jo man jautāja, vai pie mums neslēpjas kāds ebrejs.

Man toreiz bija divpadsmit gadi, un, kad pastāstīju mammai par iztaujāšanu, viņa man atklāja patiesību, sacīdama: "Tas ir cilvēks no Dieva tautas, šī tauta ir izredzēta. Pār tiem, kuri pieskarsies Dieva izredzētajiem un svaidītajiem, nāks liels sods."

/../

Brigita Ceimure,
skolotāja.

2000. gada marts.

* * *

70. un 80. gados man bija iespēja piedalīties svētbrīžos, Bībeles studijās un mājas dievkalpojumos Zvaigznītes un Ojāra Ginteru ģimenes dzīvoklī Rīgā, Padomju (tagad — Basteja) bulvārī.

Viņus neapmierināja Golgātas draudzē ieviesusies rutīna un atsevišķi momenti mācītāja Eduarda Strēļa kalpošanā. Domstarpību risināšanā bīskaps Jānis Tervits nostājās mācītāja Strēļa pusē, un tā draudzes padomes priekšsēdētājs Ojārs Ginters ar dzīvesbiedri Zvaigznīti no draudzes aizgāja.

Ik svētdienu pie Ginteriem pulcējās pārdesmit ļaužu — gan kristieši, gan arī tādi, kuri vēl meklēja šauro ceļu. Arī es biju starp pēdējiem. Te iepazinos arī ar Jāni Rožkalnu, Zvaigznītes tēvu Arnoldu Bukstiņu — sludinātāju un komponistu, Danu un Viljamu Šulciem, Ojāra māmuļu — dzejnieci Natāliju Ginteri u. c. kristiešiem.

Ar dziļu pateicību atceros šos svētīgos brīžus! Tie deva garīgu barību un sagatavoja pareizi turpmākai dzīves uztverei un gājumam.

Pulcējoties mēs ne tikai klausījāmies Dieva vārdu, bet arī paši liecinājām un muzicējām. Slavējām Dievu par viņa žēlastību — ļaut mums šeit pulcēties, jo toreizējā valdība un vienīgā "pareizi" valdošā partija neatzina Dievu un dažādi apspieda, represēja kristiešus. Tā kā Bībeles Latvijā neiespieda un arī oficiāli ievest neļāva, tad Jānis Rožkalns, riskēdams ar savu dzīvību, organizēja Bībeļu un Jauno Derību ievešanu Latvijā un to izdalīšanu gan Rīgā, gan citur Latvijā.

Vēlāk, par piedalīšanos mācītāja Pauļa Kļaviņa Vācijā rīkotajā "Gaismas akcijā", J. Rožkalnu apcietināja un konfiscēja arī daļu no vēl neizdalītajām Bībelēm.

Partija un valdība iejaucās evaņģēlija vēsts sludināšanā un cenzēja arī Dziesmu grāmatas vēlāko izdevumu.

Jā, mācītājiem nebija ļauts sprediķos runāt par Jēzus Kristus otro atnākšanu, neļāva organizēt svētdienskolas un kristīt nepilngadīgos, bet vienmēr bija jāaizlūdz par bezdievīgo valdību.

Piemēram, kādreizējais Pitraga un vēlāk Mateja draudzes mācītājs Konstantīns Šmits atteicās no sludināšanas, jo nespēja pieņemt valdības norādījumus.

Miervaldis CEIMURS,
inženieris, draudžu un sabiedriskais darbinieks.

2000. gada februārī.

BAPTISTU MĀCĪTĀJI 40. GADOS

Nedrīkst "koķetēt" ar komunistisko partiju un padomju varu, jo tā ateismu pasludināja par savas ideoloģijas sastāvdaļu.

1940. gada vasarā, kad Latviju okupēja Sarkanarmija un nodibināja padomju republiku, rūpnīcas, skolas u. c. krieviski — ebrejiskās organizācijās jaunās iekārtas aktīvisti, aģitbrigāžu dalībnieki u. c. ļoti bija iecienījuši savdabīgas "formas", ģērbšanās stilu — pie tumšzila krekla koši sarkana kaklasaite, tumšas bikses. Kad šajā vasarā Golgātas draudzes mācītājs kādas draudzes locekles bēru mielastā pie galda parādījās šādā tērpā, sašutušās māsas viņam jautāja — kāpēc tieši šādā krāsā? — Sarkanā kaklasaite viņam nozīmējot Kristus asinis! Asprātīgi? Nē, nožēlojami! Baigā gada mācība tomēr derēja: 1944. gada vasarā mācītājs ar ģimeni devās bēgļu gaitās un nokļuva ASV. Vēlēšanās nēsāt zilo kreklu ar sarkano kaklasaiti izārstēta!

Iepriekšējais Golgātas mācītājs Roberts Fetlers Baigajā gadā izsūtīts, Sibīrijas vergu nometnēs ātri aizgājis bojā, jo neesot varējis atļauties paņemt no kolhoza lauka vai dārza kādu sakni vai kartupeli (*Tev nebūs zagt!*).

P. Egles grāmatā "Godības ceļš" var lasīt par P. Egles drosmīgo runu 1963. gadā Vissavienības baptistu kongresā Maskavā, kad viņš kritizēja līdzšinējo Vissavienības vadību un ieteica tai atkāpties.

Bet vai nākošie Latvijas baptistu bīskapi tikpat principiāli stāvēja par tiesībām sludināt "neapcirptu" evaņģēliju? Vai virsroku neņēma tendence izpatikt reliģisko lietu pārvaldei, būt labi "pierakstītam", lai varētu netraucēti un bieži braukt uz ārzemēm, kas garīdzniekiem "bez nopelniem" bija gandrīz neiespējami (atceramies TV interviju ar bijušo LPSR VDK priekšsēdētāja vietnieku Trubiņu 2000. gada sākumā).

Bijuši "izcili" padomju gadu baptistu vadītāji, kas vismaz 20—30 reizes izbraukuši — komandēti uz ārzemēm, vairāk nekā 10 reižu piedalījušies starptautiskos kongresos Maskavā. Braucieni uz VEKBS Maskavā bija tas pats, kas mums nedēļas nogalē izbraukt uz laukiem pie vecākiem. Turpretī simts citu mācītāju ne reizes netika bijuši ārpus savas padomju dzimtenes... Vienoti Kristū? Taču nē!

Ojārs GINTERS,
fiziķis, skolotājs,
draudžu darbinieks,
Neatkarības kustības dalībnieks.

1999.

TICĪBAS GAISMAS STARĀ

Ievadam

Atmiņas. Ja tiek dzīvota aktīva dzīve, tādu ir daudz. Priecīgas atmiņas mēs vēlamies saglabāt ilgi. Tās spirdzina arī vēl pēc tam, kad prieka avots jau izgaisis. Bet — ko darīt ar nepatīkamām atmiņām, kuras arī sevi atgādina? Tās gribētos aizmirst. Un tomēr — šādas atmiņas dažkārt dzīvo ilgi. Ja cilvēks Dievu Jēzus Kristus Personā un Viņa spēku nepazīst, netaisnās varas nodarītais var ilgstoši sāpēt, pat mocīt. Sevišķi, ja izpostīta ir dzīve un salauzta veselība. Šādi cietušo mūsu tautā ir daudz; sava daļa arī baptistu draudžu lokā. Gandarījuma vēlme rimst tikai dievišķajā piedošanā. Fakti gan nemainās. Mainās mūsu attieksme pret tiem. Mainās dvēseles stāvoklis — pretī garīgai gaismai un atbrīvotībai. Tādējādi arī sāpīgās atmiņas var kļūt apskaidrotas, tās, kuras traucē, kuras gribētos un vajadzētu aizmirst. Tos ļaunās varas upurus, kas uz padomju režīma gadiem *šādā ievirzē* grib un spēj atskatīties, atriebības vēlme nevajā — kaut piedzīvotajam cilvēciski tiešām ir kliedzošs pamatojums. Ne mūsu vien, daudzām tautām ir bijis grūts laiks. Dažam — ļoti grūts, ne reti tas aizsniedzās līdz galējai izturības, vai pat nāves robežai... Jā, bija nežēlīgs totalitārisms. To pret taisnīgāku un vieglāku tai laikā nomainīt nebija iespējams. Tajā bija jādzīvo.

Ojārs Ginters

Atmiņas ir skats pagātnē. Atskatīties visu šo atmiņu plašumā un to dvēseliskajā dziļumā nedomāju — tikai mūsu attieksmes, nostājas un rīcības līmenī. Tas nozīmē: represīvās varas attieksmē pret Baznīcu un tās locekļiem no vienas puses, un kristiešu nostājā pret varas izvirzītajām prasībām un aizliegumiem — no otras.

Padomju vara gandrīz vai visās dzīves jomās visu sagrieza šķērsām, bieži — pat diametrāli pretēji. Arī mūsu draudzēm ar šo faktu bija jārēķinās. Bija jāsaprot, kas notiek. Bet saprašana paliek neauglīga, ja tai neseko izšķiršanās — vai palikt *uzticīgiem* Jēzus Kristus sekotājiem, vai?...

Šis "vai — vai" ir ļoti nozīmīgs faktors. Atskatīsimies un atbildēsim paši sev! Kā tad mēs katrs kā indivīds bezdievības režīmā dzīvojām? Vai — *tikai ierobežoti un apspiesti?* Vai, savas nedrošības dēļ, ***jau*** *piespiesti* — iet pāri kristieša principiem un savai gribai? Vai arī kā tādi, runājot apustuļa Pāvila vārdiem: *"Mēs visur tiekam spaidīti, bet tomēr neesam nomākti... Mēs tiekam vajāti, tomēr neesam atstāti..."* (2. Kor. 4, 8-9)

Ir zināmi to vārdi, kuriem Dievs *pieļāva* izstaigāt toreizējās politiskās varmācības uzspiestos pazemojuma un ciešanu ceļus. Vēstures lapaspuses pārbaudījumu un sāpju pilnas ir nevien tautai kā tādai kopumā, bet arī tās kristīgajām draudzēm. Ļaunajai varai tās ir melnas un noziedzīgas, bet Kristum patiesi piederošajiem — izturības un gaiša dievišķa starojuma bagātas... Vai varam un drīkstam to neredzēt, neatzīt un nenovērtēt? Vai drīkstam nepateikties? Visupirms Dievam, bet arī tiem, kurus Dievs bija atzinis par cienīgiem šo ceļu izstaigāt kā *VIŅA* pārstāvjiem. Viņi savu dievišķo piederību attaisnojuši kā uzvarētāji.

Jā, ne visi atgriezās laicīgajā dzimtenē... Cilvēka fizisko ķermeni var sagraut, — ne dzīvo Dievam uzticīgo garu! Tas neļauj sevi pievilt, nedz arī pārdodas! Tikko teiktais nesenajā pagātnē izpaudās reālajā dzīvē. Un ja tā, vai tie nav gaiši un mirdzoši fakti! Tie kā tādi varbūt nebūtu atklājušies, ja pasauli ačgārni redzošā vara pa kristiešu draudžu dārziem toreiz nebūtu bradājusi. Panākt, lai tas tā nebūtu, nebija mūsu spēkos. Taču ***to*** vajadzēja zināt un pie ***tā*** vajadzēja turēties, lai draudzei piederošie pretbībelisko prasību priekšā nesamulstu un lai sirds nedrebētu, vadoties pēc Draudzes Galvas norādījuma: *"Dievam, kas Dievam, un ķeizaram, kas ķeizaram!"* Un tādi bija. Cik objektīvi visos padomju varas gados Kristum nelokāmi uzticīgos iedokumentējuši vēsturnieki savās grāmatās, nav būtiski. Dažkārt pieļauts nekorektums un apšaubāms godīgums vairāk raksturo faktu interpretētāju pašu — ne vēsturē iegājušo cilvēku. Nozīmīgākie un izšķirošie

dokumenti tiek glabāti Debesu Arhīvā. Tur tie atspoguļo katra viena tā laika *attieksmes, nostājas un rīcības* visobjektīvāko un taisnīgāko novērtējumu.

Kristīgajām draudzēm *bija* jādzīvo pretdarbīgā, dažkārt pat naidīgā vidē. Bet tieši tāpēc tā kļuva par savdabīgu kalvi, kurā *bija* iespēja rūdīties. Dievs saviem ļaudīm padomju varas uzspiestajos apstākļos deva iespēju garīgi kristalizēties. Kurš ar šādu sapratni tajos dzīvoja un ļāvās šai kristalizēšanai, tam tie bija svētīgi gadi. Cik bija to, kas šo uzspiesto izdevību izmantoja sev par pieaugsmes svētību? Nezinu. Taču, ka *ne visi*, tas šaubas nerada. Un — *ne katrs* bija arī upuris!

Ceļš uz šo garīgo pieaugsmi bija dažādās gradācijās, dažādās riska pakāpēs. Arī tādās, kurās nebija nekāda riska, vienīgi — zināmi ierobežojumi, kas mācītājam un baznīcēnam jārespektē. Un daudzi ticīgie tos ievēroja un tiem pakļāvās. Vairāk vai mazāk tiem nepakļauties nozīmēja — atbilstoši iegūt varas nepatiku, vai pat nokļūt zem tās "novērošanas lupas". Garīgi vēl nenobriedis ticīgais nebija tam gatavs. Bet tieši uz šāda vieglākās pretestības fona asāk iezīmējās tie, kuri savas ticības dzīves pamatam nešaubīgi izvēlējās vairāk paklausīt Dievam nekā ateistiskās varas prasībām. Tādi dažkārt gan iekļuva divu pretēju ideoloģiju konfrontācijas krustugunīs, bet tas dievišķo pārliecību un paļāvību tikai nostiprināja.

Reģistrēto draudžu formālo locekļu skaits grūtībās un vajāšanās sarūk. Baznīcai valsts nelabvēlībā dzīvojot, tāda ir pieredze. Toties tie, kas pie draudzes paliek, garīgajā saturā un intensitātē kļūst iesakņotāki un drošāki. Jā, daudzi *piesardzīgie* tai laikā baznīcu durvis nevirināja. Tomēr mūsu draudžu dievkalpojumi nebija tukši. Šajā sakarībā atceros: kāds ārzemju viesis no Rietumiem pauda nevien prieku par plašo klausītāju saimi "iznīkstošajā Baznīcā", bet pāri tam *kā galveno* viņš akcentēja mūsu draudžu locekļu *ticības dziļumu*. Šāds tālā viesa redzējums un novērtējums patiesībai daļēji atbilda — salīdzinājumā ar lielo konfesiju oficiālās valsts Baznīcas kristiešiem Rietumu sabiedrībā.

Mūsu zemē gan pozitīvais, gan negatīvais, gan priecīgais, gan ne tik priecīgais bija realitātes. Arī draudžu dzīvēs. Vieglāk un patīkamāk būtu — palikt tikai gaišajās robežās. Tomēr toreizējie fakti rāda, ka gan ierindnieki, gan — arī tie daži draudžu vadošie darbinieki, kuru darbībai Valsts Drošības komiteja (VDK) piešķīra uzticamības zaļo gaismu, bija reālas personas... Kristus sekotāja izaugsmei bezpretestības un kompromisu ceļš nav garīgā rūdījuma kalve. Tie, kuru sirdsapziņa *pieļāva* darboties atbilstoši tā laikmeta prasībām,

iespējams, neizjuta *rūdījumā* iegūtas pieaugsmes vajadzību. Šādiem ļaudīm toreizējās varas simpātijas un atbalsts, un dažkārt arī tās piešķirtās priekšrocības, šķita kas pievilcīgs un pieņemams. Vienkāršāk sakot — vieglāka un ērtāka ikdienas dzīve. Arī drošāka. Uz padomju varas gadiem ļoti sašaurināti vispirms atskatīšos tieši no šī viedokļa.

Attieksme. Nostāja. Rīcība

Ticīgu vecāku attieksme pret tā laika bērnu, pusaudžu un jauniešu ateistiskajām organizācijām. Kāda tā bija? Dažāda. Dažiem konsekventi nepiekāpīga un noraidoša, ar apziņu nesavienojama. Daudziem — lojāla. Iecietība un gatavība pieņemt uzspiestās prasības. It kā ticīgi vecāki, un tomēr — uzticēt un nodot savu bērnu bezdievju aktīvam iespaidam! Kā to saprast?

Ojārs Ginters ar dzīvesbiedri Zvaigzniti

Peldēt pret straumi vienmēr ir grūtāk, nekā ļauties tai. Bet ja šī straume manu bērnu un mani pašu nes nepareizā virzienā! Varbūt dažs savu kristieša apziņu mēģināja nomierināt ar tik bieži toreiz dzirdēto: citādi jau nevar, tas ir obligāti, ar vecāku gribu skola nerēķinās; un, arī humānāka piebilde, — lai bērnam būtu vieglāk! Neslēpsim: lai arī pašiem vecākiem būtu vieglāk un mierīgāk, lai nebūtu sadure ar padomju skolas prasībām; lai arī paši pieaugušie uz citu vecāku, skolotāju un skolas vadības fona neiezīmētos kā reliģiozi cilvēki. Tai laikā tas tiešām "nebija modē", jo šis jēdziens bieži bija savīts ar atpalicības un nožēlas pieskaņu. Un galu galā apustulis Pāvils arī aicinot: "Ikviens lai ir paklausīgs varām, kas valda!" Jā, miesasprāts allaž sameklēs argumentus, lai no pretstraumes izvairītos. Pietrūkusi paļāvība uz Dieva apsolījumiem. Vairāk domāts tikai par klātesošo brīdi vai laiku, bet ne par Mūžību.

Arī *mūsu* draudzēs atsevišķi vecāki saprata līdzīgi, un atbilstoši tam rīkojās. Un tad nepārsteidz, ja, piemēram, mākslinieces Gaismai Gigai viņas mazā meitiņa Diāna, Mateja draudzes dievkalpojumā esot, savai mātei pēkšņi pajautā: "Vai *tiem* bērniem ir cits Dievs nekā mums? Skolā viņi ir gan oktobrēni, gan pionieri, bet svētdienās baznīcā, tāpat kā es, arī viņi sēž blakus savām mammām?"...

Dažas rindiņas iepriekš pieminēju Pāvila sacīto par paklausību varām. Sarunās ar ticīgajiem, to skaitā arī ar mani, šo apustuļa Pāvila vēstules romiešiem domu, *atrauti* no Jaunās Derības kopējā konteksta, īpaši akcentēja un uzsvēra tieši čekisti. Tādējādi viņi nezinošu un vientiesīgu ticīgo mēģināja iebiedēt nevien ar nepaklausību valsts varai, bet — pat Bībelei! Ko Dieva Vārds saka par viņu pārstāvēto varu un kāda attieksme un nostāja pret to Dieva bērnam jāieņem (Ef. 6, 10-12; Jāņa 14,30), to viltīgās varas pārstāvji noklusē — apzināti un mērķtiecīgi. Pēc šādas "apstrādes" dažs nobijās un savā vientiesībā vairāk vai mazāk pakļāvās.

Čekisti centās pārliecināt, ka uz viņus interesējošiem jautājumiem par draudzes darbiniekiem un ierindas locekļiem viņi prasa *ne jau nepatiesību, bet — tikai patiesību*... Un tā nu ir, ka dažiem toreiz tas bija ar ateismu gudras sadzīvošanas, citiem — mulsuma un nedrošības laiks. Tomēr vēl kādiem — rūdījuma laiks. Vien Dievam zināmai daļai — Kristus spēkā vaiņagota uzvara sevī sadurē ar pretvaru. Bet par šiem *uzvarētājiem* nedaudz tālāk!

Sākoties un turpinoties Atmodas kustībai Latvijā, attiecībā uz kādreizējiem aizliegumiem sabiedrībā diezgan bieži gadījās dzirdēt ne pilnīgi objektīvus izteikumus: lūk, neesot atļauts iet baznīcā, Ziemassvētki aizliegti u. tml. Varbūt partijas biedri, komjaunieši nedrīkstēja? Nezinu. Dažkārt, to zinu, viņi mūsu dievkalpojumos nāca vai kā brīvprātīgi novērotāji, vai arī ar speciālu uzdevumu tajos tika iesūtīti. Daudziem tas zināms. Tomēr manas atmiņas nav pievērstas represīvās varas pārstāvjiem, bet ārpus viņu vides esošiem ticīgajiem sabiedrībā — viņiem vēl neatņemto baznīcu durvis netika aizslēgtas! Un tomēr ne vienmēr gāja, biežāk — negāja nemaz. Klusībā Dievam gan ticēja, bet — drošs paliek drošs... Kur nu vēl baznīcā laulāties, vai aizgājēju ar mācītāju izvadīt! Kā darbabiedri un priekšniecība uz to skatīsies!

Jā, bija šie slepenībā ticošie, kas toreiz tā domāja un aizbildinājās. Un dažam vēl šodien šķiet, ka tiešām tā bijis. Kas ir šie ļaudis? Pārsvarā — mazāk varas ierobežoti, drīzāk — *brīvprātīgi ierobežojušies bailīgie*. Toreiz savu rīcību *paša* sirdsapziņas priekšā tāds bailības pārņemts tautietis pamatoja ar gudru piesardzību, bet tautas atmodas sākumgados *citu* priekšā aizbildinājās: tas bija tāds laiks, ar daudz ko bija jārēķinās, nevarēja... Tikai patieso iemeslu, proti:

- ka bija bailes par to, ko teiks citi;
- ka baidījās palikt kopā ar ticību apliecinošajiem;
- ka negribējās zaudēt iespēju kāpt pa karjeras pakāpieniem, — to, lūk, toreiz nebija izdevīgi pieminēt, bet šodien — kauns patiesībā atzīties.

Tas nepārsteidz, ka arī aiz pašu sev izvirzītajām "neatļautībām" cenšas paslēpt savu nedrošību un iebiedētību. Ja šādi cilvēks sevi ieprogrammējis, tad nav vairs pārsteiguma, ka dažkārt gadījās sastapt pat tādus nomaskējušos ticīgos, kuri bija apmierināti un jutās droši, ja darbavietās viņus kā kristiešus nepazina. Tādas ir neuzvarētas bailes. Šādi baznīcēni — un pat mācītāji! — *modrajai varai* nebija bīstami, un tādus valsts vara nevajāja.

Gluži pretēju attieksmi un nostāju atceros no mūsu to gadu bīskapa Pētera Egles. Reiz sastapos ar viņu uz ielas. Viņš nāca tieši no Valsts Drošības komitejas. Mūsu īsās domu apmaiņas kodols bija bīskapa atkārtoti no jauna iegūtā pārliecība:

— Zini, Ojār, esmu gandarīts un priecīgs, ka tie tur (pamāj ar galvu uz VDK pusi) ar mani nav apmierināti... Tas mani drošina. Esmu uz pareiza ceļa.

Tādas ir uzvarētas bailes.

Jā, dažādi mēs bijām — gan valdošās sistēmas spiediena, gan nepietiekošā garīgā brieduma dēļ. Tādos apstākļos dzīvojot, ir redzams, kas ir kas.

Vienas ticības atziņas cilvēki, bet — cik *diametrāli pretējas* apmierinātības vienā un tajā pašā kristīgajā sabiedrībā!

Ticībā un paļāvībā rūdītie

Bīskaps PĒTERIS EGLE
(1903 — 1993)

mūsu draudzēs tika mīlēts. Daļēji varbūt viņa tolerances dēļ cilvēku savstarpējās attiecībās. Ne mazāk — viņa godīgās, atklātās un drosmīgās nostājas, un — arī rīcības dēļ. Atceros, (ВСЕХБ) VEKBS — Vissavienības Evaņģēlija Kristīgo Baptistu Savienība — 1963. gadā Maskavā sasauca kongresu, pateicoties toreizējās "Iniciatīvās grupas" aktivitātei. Tas tika darīts, lai mēģinātu novērst tai laikā asi samilzušās domstarpības starp VEKBS, kura Padomju valsts prasības respektēja, un Orgkomiteju, kura nevarēja pieņemt *pretbībeliskos* kristiešiem izvirzītos noteikumus. Draudžu vadītājiem jāzina tolerances pieļāvuma robežas. Ja tās pārkāpj, stāvoklis var kļūt garīgi bīstams. Tādos gadījumos jārīkojas droši un operatīvi. Šī bija tā reize. Kongresa, kurā arī es piedalījos kā viesis, darba atmosfēra bija saspringta, "uzlādēta". Tādā

Bīskaps emeritus
Pēteris Egle
Rīgā, 1984. gada oktobrī

vidē, kur par katru vārdu būs jāatskaitās nevien Vissavienības baptistu vadībai, bet arī valsts pārstāvjiem, protams, nav viegli runāt. Un tomēr — no visas Padomju Savienības delegātu lielā daudzuma... tikai *vienam vienīgajam* delegātam pietika kristīgas drosmes — problēmai nerunāt garām, bet norādīt tās cēloņus un pielaisto kļūdu novēršanas ceļus. Šis drošsirdīgais vīrs bija Latvijas pārstāvis Pēteris Egle. Viņa runa pozitīvi saviļņoja nevien kongresa delegātus, viesus un klausītājus, bet vēl ilgi pēc tam mūsu draudžu vidē tika pieminēta kā tam laikam apbrīnojama parauguzstāšanās.

Par bīskapu Pēteri Egli runājot, vēl kāda epizode. Atkal Maskava. VEKBS 4. kongress 1974. gadā. Arī es tajā piedalos. Šoreiz — kā ievēlēts delegāts. Latvijas pārstāvjiem ierādītas vietas pašās pirmajās rindās. Tajās sēdošie ir tuvu Kongresa vadības prezidijam, un labi redzami arī balkonā sēdošajiem valsts pārstāvjiem — novērotājiem. Starp dažādiem balsojumiem ir arī kāds glaimojošs, padomju varas orgāniem adresēts balsojums. Mēs, daži Latvijas delegāti, rokas neceļam. Gadījies, ka sēžu tuvu Pēterim Eglem. Kad nepārprotamā vairākumā delegātu rokas ceļas priekšlikuma apstiprinājumam, redzu — bīskapam Eglem otrajā pusē esošais Latvijas delegāts, savu roku jau pacēlis, ar otru enerģiski mēģina uzbīdīt arī sava blakussēdētāja roku. Tas censonim neizdodas. "Es zinu, par ko balsot un par ko nē!" šo sakot, mācītājs Egle nevajadzīgo palīdzību *noraida*. Jā, dažādi ir kristieši, ne vien ierindas, bet — arī mācītāji.

Cits piemērs. Gados jaunāks mūsu toreizējās Brālības darbinieks — ļoti enerģisks, pilns ticības pārliecības —

JĀNIS ŠMITS (1941),

divdesmitā gadsimta sešdesmitajos, septiņdesmitajos gados viņš bija Aizputes draudzes mācītājs.

Mācītājs Jānis Šmits ar dzīvesbiedri Ruti

Latviešu mācītāju saimē Jānim Šmitam tolaik bija viskuplākā ģimene. Arī šis fakts jau pats par sevi jaunā mācītāja dzīvē apliecina pilnīgu paļāvību un uzticēšanos Dieva vadībai un kārtojumam — gan ģimenē, gan draudzes darbā. Ģimene un draudze J. Šmitam nebija un nav šķirtas vienības. Draudzes dievkalpojumos viņš kalpoja kopā ar visu savu ģimeni. Bet bērnu aktīvā līdzdalība, sevišķi svētku dievkalpojumos, modrajiem ateistiskās ideoloģijas sargiem vairāk kā nepatika. Jānis to ļoti labi zināja, tomēr varas likuma draudi nespēja Jāni novirzīt no Dieva Vārda norādījumu izpildes. Laicīgā vara pret šādu cilvēku ir nespēcīga tik ilgi, kamēr Dievs šo varu ir sasaistījis. Arī to Jānis zināja. Un ne mazāk, ka Dievs dažkārt saviem darbiniekiem pieļauj izstaigāt paļāvīgās ticības *pārbaudījumu ceļus*. Un visā to morālajā un fiziskajā grūtumā Jānim un viņa dzīvesbiedrei Rutei tie sākās 1974. gadā...

Ne par bērniem vien, Valsts Drošības komiteja ne mazāk bija neapmierināta arī par viņa iespaidu uz jaunatni — ne tikai Aizputē un vispār Latvijā, bet arī ārpus tās — Lietuvā, Ukrainā un Krievijā. Dieva kalps, kurš saņēmis paša Dieva svaidījumu, ir aicināts būt par Labās Vēsts nesēju ne tikai savā lokālajā draudzē vai tikai savā laicīgajā dzimtenē. Nē, arī pāri tās robežām! Tāpēc dažkārt viņa garīgā darba ceļi tiešām veda uz jau pieminētajām kaimiņzemēm, sevišķi uz Lietuvu un Ukrainu. Zinu, ka Jānim starp daudz ko citu patīkamā atmiņā palikušas brīnišķīgās vēlo vakaru sapulces ārpus pilsētas grants karjerā, vai arī mazā istabā, kurā sapulcējies nenosakāms skaits Dieva ļaužu.

Un tad pienāca Dieva pieļautā diena, kad Odesā tika apcietināti Jāņa draugi. Pie viņiem atrada jaunā mācītāja adresi. Rezultātā Jāņa Šmita dzīvesvietā bija kratīšana. Tai sekoja pratināšanas prokuratūrā, vēlāk — izsaukums uz tiesu. Slimības dēļ Jānis tiesā nevarēja ierasties. Vēlāk viņam teikts, ka tas viņu pasargājis no aresta...

Mācītāja Jāņa Šmita ģimene atvadās no Aizputes draudzes pirms aizbraukšanas no Latvijas. (Tolaik Šmitu ģimenē auga 11 bērni.)

Vēl kā īpašu pārkāpumu apsūdzībā varasvīri minēja Jāņa Šmita publiskās aizlūgšanas draudzes dievkalpojumos par šīs varas vajātajiem kristiešiem gan dzimtenē, gan visā milzīgajā PSRS teritorijā.

Sava loma bija arī viņa korespondences kontaktiem ar visu pasauli. Bet, iespējams, visvairāk čekistus kaitināja viņa nelokāmā nostāja un nešaubīgā drosme. Tas situāciju sarežģīja. Sākās pastiprināti VDK izsaukumi dažādās Latvijas vietās un adresēs. Ne reizi vien pēc nepatīkamajām piespiedu sarunām Rīgā — dažkārt pat draudiem! — Jānis iegriezās mūsu dzīvoklī pie Bastejkalna. Un, līdzīgi bīskapam P. Eglem, arī šis gados vēl jaunais mācītājs izstaroja dziļu iekšēju mieru. Zinot, *no kādas* vietas viņš nāk, tas varētu mulsināt. Taču vienlaicīgi, zinot arī viņa nepārtraukto kontaktu ar Augšieni, tas nepārsteidza. "Visuvarošā" laicīgā vara nespēja salauzt un sev pakļaut Svētā Gara apzīmogotu un vadītu cilvēku.

Arī šeit ir uzvarētas bailes. Bet mācītāja J. Šmita gadījumā varbūt būtu jāsaka precīzāk: pastāvīgais VDK spiediens un atkārtotie draudi virzīja viņu uz gluži pretējo — čekistu rīcība, Jānim un viņa ģimenei atrodoties Dieva aizsardzībā, bailēm nedeva iespēju Dieva kalpam pat tuvoties, nemaz nerunājot par to iesakņošanos. Dabīgi, čekistiem tas nebija vēlamais. Viņi spēra nākamo soli — atņēma padomju varas izdoto sludināšanas tiesību reģistrācijas dokumentu. Taču *Dieva* doto

uzdevumu un pilnvarojumu atņemt nevar. Tāpēc uz *draudzes gribas* pamata Aizputes mācītājs J. Šmits sludināšanu nepārtrauca. Arī šai pretdarbībai Dievs deva gudrību, nepieciešamo iekšējā paļāvībā dziļi sakņoto mieru un drosmi. Par šī soļa pareizību viņš bija pārliecināts. Drīz gan sekoja VDK pēdējais pret nesalaužamo mācītāju vērstais solis — Valsts robežu atvēršana viņa ģimenes aizbraukšanai no Latvijas. Cilvēkiem, kuri konsekventi dzīvo Dieva gribas ievirzē, *VIŅŠ* uztic arī plašākus darbalaukus — šajā konkrētajā Jāņa Šmita gadījumā, izmantojot pat savus pretiniekus.

Totalitārais režīms cilvēkus noslāņoja. Viena tauta, viena konfesija, viena ģimene nebūt ne vienmēr bija vienojošais faktors, ne vienmēr tā garantēja vienādu attieksmi, nostāju un rīcību. Taču Rīgas Āgenskalna draudzes Brūveru ģimenes jaunākie dēli Olafs un Pāvils, šķiet, šajā nozīmē bija vienoti. Viņi neaicināja cīņai pret pastāvošo varu, bet mudināja savus laikabiedrus ieskatīties sevī: kā mēs jūtamies, apspiestības un nebrīves nastu nesot? Garīgi dzīvs kristietis, represīvā režīmā dzīvojot, nav savienojams ar nedomāšanu un vienaldzību par vai pret bezdievīgas valsts prasībām, un vēl jo mazāk — ar aklu padevību ateistiskas varas diktātam.

Brāļu **OLAFA un PĀVILA BRŪVERU** (1947 un 1949)

sapratne šajā nozīmē un šīs sapratnes virzienā vērstā aktivitāte bija vienāda un saskaņota. Iecerētais bija dziļi un vispusīgi pārdomāts un izdomāts — *jāizzina patiesība!* Izliekoties neko neredzam un nezinām, un klusējot dzīvot līdzi bezdievīgas varas uzspiestajam negodīgumam un meliem ir mokoši. Tā ir nebrīve. Abi brāļi brīvības alkās tiecās pēc patiesības. Tāpēc tapa anketas ar godīgi un loģiski uzstādītiem jautājumiem saistībā ar reālo padomju dzīves ikdienu. Šo īso atmiņu ietvarā nav iespējams dot izsmeļošāku informāciju. To var izlasīt Pāvila Brūvera grāmatā *Kā rodas disidenti*. Tie, kas to jau izlasījuši vai vēl lasīs, redzēs, cik nepatīkami un dārgi jāmaksā totalitāras valsts pilsoņiem par patiesības meklējumiem. Šajā vietā tikko teiktais vēl jāpapildina ar abu brāļu māmuļas Aleksandras Brūveres sacīto: "Šajā grāmatā nav neviena lieka vārda. Patiesība bija daudz rūgtāka..."

Aktīvu patiesības meklējumu uzziņas ceļu ne tikai par vispārējiem sabiedriskajiem apstākļiem Padomju Savienībā, bet arī konkrētu cilvēku dzīvēs Pāvils nepārtrauca arī tad, kad viņš dzīvoja jau Vācijā. Viens no vairākiem šiem konkrētajiem cilvēkiem bija kristīgais un tautiskais sirdsapziņas cietumnieks Jānis Rožkalns.

Par līdzīgi orientētām sirdsapziņām padomju vara uz vairākiem gadiem notiesāja arī mums labi pazīstamos kristiešus — Lidiju Lasmani-Doroņinu, viņu pat atkārtoti (!), un Aleksandru Rigu (draugu lokā mēs viņu pazinām kā Sandri). Viņu par Maskavas ielu jauniešu aicināšanu, pulcināšanu uz garīgām pārrunām un lūgšanām savā dzīvoklī un par neatteikšanos no šādas ekumēniski kristīgas aktivitātes arestēja, tiesāja un ieslodzīja *pat psihiatriskajā* slimnīcā pie Ķīnas ziemeļaustrumu robežas Blagoveščenskā.

Šajā vietā pieminēšu tikai *Jāni Rožkalnu*. Viņu pa lēno un ļoti grūto kriminālo noziedznieku *etapa cietumu ceļu* izsūtīja uz daudz tuvāku soda izciešanas vietu Urālu vidienē.

Pāvils Brūvers kā Amerikas radiostacijas "Brīvā Eiropa" žurnālists (tai laikā ar pseidonīmu Aldis Gaujietis) kopā ar savu dzīvesbiedri Ritu kopš J. Rožkalna aresta 1983. gadā līdz mūsu ģimeņu (Rožkalni, Ginteri) piespiedu aizbraukšanai 1987. gada 14. oktobrī uzturēja ar mums regulāru telefonisku kontaktu caurmērā reizi nedēļā. Ļoti labi apzinājāmies, ko šīs sarunas pa mūsu dzīvokļa telefonu ar Amerikas radiožurnālistu varētu mums "maksāt", ja mēs nepaļautos uz Dieva aizsardzību. Mēs nebijām "ziņotāji" tā laika parastajā nozīmē — kā izspiegotu ziņu pienesēji par citiem. Mēs bijām savstarpēji labi pazīstami, un sarunas notika draugu līmenī. Objektīvās informācijas saņēmēji nevien idejiski un morāli solidarizējās ar galveno cietēju Jāni un viņa ģimeni, bet arī praktiski palīdzēja tai. Reālu palīdzību Guntai dvīnīšu aprūpē sniedza Cirveļu un Ginteru ģimenes, arī daži vistuvākie draugi, jo varas uzspiestās grūtības izjutām un pārdzīvojām daļēji arī kā savas. Vienīgi no draudzes ne sapratni, ne morālu, ne garīgu atbalstu nesaņēmām...

Diametrāli pretēju attieksmi pret cietēju ģimeni, kā jau pieminēju, parādīja Rita un Pāvils Brūveri. Viņi Jāņa un Guntas Rožkalnu grūtības izdzīvoja kopā ar mums. Katrā telefona sarunā to izjutām. Mēs kā dzīvokļa un telefona saimnieki neauklējām sevi nereālās ilūzijās, it kā VDK par šiem telefoniskajiem kontaktiem neko nezinātu. Un ne jau tikai tāpēc vien, ka dienā sarunu gaitā nodotā *patiesā informācija (ne apmelojumi!)* jau tās pašas dienas vakarā skanēja ēterā. Ar dažu konkrētu faktu pieminēšanu VDK darbinieki šo *zināšanu* ne reizi vien apzināti ļāva mums saprast. Šajās sarunās izjutām īpašu Dieva aizsardzību. Daļēji mūs drošināja arī apziņa, ka sacītais pamatots reāli pierādāmajos faktos. Pāvils Brūvers — žurnālists Aldis — nepatiesu informāciju nepārraidīja! Tikai *paliekot patiesībā*, Rita un Pāvils bija un palika vispusīgi patiesi brīvi BRĪVĪBĀ, bet mēs — iekšēji brīvi pat NEBRĪVĒ. Bailes mūs neapgrūtināja. Būtībā jau no 1953. gada. Pastiprinātāk kopš 1973. gada janvāra pēc mūsu dzīvokļa

Olafs Brūvers ar sievu Sandru, meitu Agnesi un dēlu Jēkabu
2002. gada septembrī

Pāvils Brūvers ar sievu Ritu
1999. gada 3. maijā
pēc Triju Zvaigžņu ordeņa saņemšanas Rīgas pilī

kratīšanas. Bet izteikti spilgti redzami — no 1983. gada janvāra līdz mūsu izbraukšanai 1987. gada oktobrī — atradāmies čekas pastiprinātas uzmanības zonā. To nepārprotami zinājām mēs paši, un daļēji to zināja daži mūsu paziņas un draugi, arī mūsu ticības brāļi un māsas. Tie, kuriem šī *zināšana* radīja nedrošības sajūtu, kontaktēšanu ar mums samazināja vai arī pārtrauca. To sapratām jau toreiz un saprotam vēl šodien. Reālā dzīve daudzkārt apstiprinājusi, ka ne visi kristieši pie Dieva nākuši ar *nešaubīgu paļāvību* uz Viņa apsolījumiem; tāpēc arī pilnu iekšēja miera un drošības mēru nav saņēmuši. Tāds stāvoklis nav iepriecinošs, tomēr dievišķās mīlestības un draudzības siltumu no mūsu puses pret viņiem tas nemazināja. Iejušanās otrā cilvēkā un arī viņa stāvokļa sapratne ir ceļš pretī iekšējai atbrīvotībai no jebkuras sāpīgas negācijas. Mūsu Debesu Tēvs mīl arī savus nedrošos un bailīgos bērnus, tomēr — *vienlaicīgi un pacietīgi arī gaida*, lai viņu skats no Bailības staignāja tiktu pavērsts pret Drošības Avotu.

Nākamais Dieva cilvēks, kuru jau pieminēju saistībā ar Olafu un Pāvilu Brūveriem, nebija ne bīskaps, ne mācītājs, bet Rīgas Golgātas draudzes enerģiskais kora vecākais, Rīgas jaunatnes vadītājs, bet pēc tam — *bijušais* draudzes loceklis

JĀNIS ROŽKALNS (1949).

Viņa vārds kopš tā laika kļuvis plaši un daudzpusīgi pazīstams. Vārds "bijušais" piesātināts ar dziļu un ļoti plašu saturu... Šeit pieminēšu tikai tos faktus, kas saistīti ar tā laika represīvo režīmu.

Šis solis — lai Jānis Rožkalns būtu "bijušais" — tika sperts nedrošībā par padomju varas varbūtēji iespējamiem pārmetumiem, ja draudze paturētu savās rindās locekli, kuru totalitārā vara bija arestējusi kā "bīstamu valsts noziedznieku" par viņa garīgās un tautiskās pārliecības aktivitātēm. Nav grūti saprast, ka tieši šādā formulējumā tas nav ierakstīts draudzes lēmumā... Jānis gan kā kora vecākais, gan arī kā jaunatnes vadītājs Dieva Vārda patiesībām nevien ticēja, bet centās pēc tām pats reāli dzīvot un *aicināja arī citus* vadīties pēc bībeliskās morāles principiem, — ne padomju varas diktāta! Tas, protams, ne visiem patika...

Kristīgās draudzes dzīvē ir ne mazums gadījumu, kad garīgi jaunatdzimušajiem Kristus sekotājiem par savu pārliecību, nostāju un rīcību ir bijis grūti un dārgi jāsamaksā. Lai tā būtu, padomju represīvais režīms bija modrs. Daudziem laicīgās un atsevišķiem garīgās varas pārstāvjiem nepatīk, ja kāds *nepaliek neredzīgs un nedzirdīgs, un* —

klusējošs pret negatīviem faktiem, kas šo varasvīru paspārnē tiek pieļauti un veicināti. Pieredze visos gadsimtos to ir apstiprinājusi. Jāņa Rožkalna un viņa ģimenes gadījumā tas kopš 1983. gada vēlreiz apstiprinās pret Jāni vērstajā nosodījuma faktā (*pretēji starptautiskajām cilvēku tiesībām!*), kas fiksēts attiecīgajos represīvās varas oficiālos dokumentos. Šādām netaisni safabricētām realitātēm pakļauts cilvēks vai nu salūst, vai garīgi iegūst rūdījumu un raksturā top vēl stiprāks. Tādā gadījumā šādi pārbaudītais kristietis Dievam un sabiedrībai kļūst vēl vērtīgāks.

Ar Dieva pieļāvumu savas iekšējās pārliecības un tai atbilstošās rīcības dēļ — mīlestībā uz savu tautu un par tās garīgo labklājību rūpējoties — Jānis tika pakļauts VDK izsekošanai, kratīšanām, arestam un notiesāšanai. Prokurors pieprasīja 12, bet tiesa piesprieda 8 gadus. Čekisti jutās uzvarētāji. Varmāku mērķis bija neparasti drosmīgo kristieti iekšēji salauzt vai pat fiziski iznīcināt. Ja toreizējie daži vadošie kristieši Jāņa garīgās un tautiskās nostājas dēļ baidījās no valsts varas, tad, savukārt, arī pati šī vara jutās idejiski nedroša un ne mazāk bija nobijusies no sava upura iespaida. To pierādīja represīvā aparāta darbinieku daudzkārtēji konkrētā rīcība jau pieminētās viņu ieceres sasniegšanai, ieskaitot arī draudus soda termiņa pagarināšanai. Pateicoties Dieva žēlastībai, neizdevās neviena no viņu papildu iecerēm. Savu garīgo un ideoloģisko pārliecību un pārākumu varas gūsteknis apliecināja jau daudzajās pratināšanās Valsts Drošības komitejā.

Izsaukts uz pratināšanām, Jānis Rožkalns nenobijās Čekā ienest un iedot pat savam *galvenajam izmeklētājam (!)* A. Strautmanim izlasīt komunistu mocekļa, sava neklātienes cīņas biedra, Riharda Vurmbranda (Marčenko) grāmatu «На каждом листке», kurā autors aprakstījis spilgtus pierādījumus Dieva esamībai un ticības nozīmei dzīvē. Līdzīgi R. Vurmbrandam arī pats Jānis šīs nozīmīgās patiesības pauda visur, kur vien tas bija iespējams. Arī — nebrīvē. Gan varas pārstāvjiem, gan notiesātajiem — kriminālistiem jau pieminētajos etapa cietumos un politiskajiem sirdsapziņas cietumniekiem ieslodzījuma vietā Urālos.

Viņu vidē atrodoties, Jānis Rožkalns iepazina cietumnieku savdabīgo pasauli, kas ir kā milzīga atsevišķa "valsts valstī". Katrā no tiem viņu sagaidīja bīstami un grūti apstākļi, bet arī Dieva brīnumdarbi.

■ Epizode no kāda etapa cietuma. Kad pārējie cietumnieki pēc nomazgāšanās no pirts telpas jau izgājuši, tajā tiek ievesti vēl atlikušie trīs — Jānis kopā ar diviem *psihiski slimajiem*. Ārpusē tiek nogriezts aukstais ūdens. Pa krāniem tek tikai... *karstais!!* Dievs savu apliecinātāju pasargā — savu rīcību nekontrolējošie Jānim ar tukšajiem

mazgāšanās toveriem neuzbrūk un arī ar karsto ūdeni neaplej. Cik dziļi psihiski slimi bija šie abi Jāņa pirtsbiedri, par to drīz vien spiesti pārliecināties arī pārējie cietumnieki un viņu bruņotā apsardze...

■ Vēl kāda cita etapa cietuma kriminālistu kameras aina. Čigāns atklāti paņem Jāņa siltās bikses, bet ārā ir liels sals, un paziņo, ka tagad tās pieder viņam. Cietušais paskaidro savu paša vajadzību, lūdz atdot. Nekādi skaidrojumi un lūgumi nepalīdz. Bikšu iekārotājam ir savs "loģiskais pamatojums" — lūk, kad Jēzus Kristus sists krustā, kāds šī čigāna tautas pārstāvis nozadzis vienu naglu. Tāpēc Jēzus kājas piesistas ar vienu naglu. Jēzus, pateicībā čigānam par vienu naglas sāpi mazāk, tai reizē visiem čigāniem esot devis atļauju... zagt. Jānis ar savu Bībeli (arī tas ir Dieva nokārtots brīnums, ka viņam tā atstāta!) mēģina pierādīt, ka čigāns melo. Tomēr viņam tas neizdodas, jo čigāns stingri paliek pie sava: *"Manā Bībelē tas ir rakstīts!"* Tas tiek pateikts tik noteikti, ka cietušais saprot — runāšana ir bezcerīga. Pārējie ieslodzītie Jāņa un čigāna dialogu vēro ar interesi, bet šajā cietumu dzīvē tik ierastajā lietā neiejaucas.

Pēc kāda brīža cietuma uzraugs paver kameras durvis un pasniedz žileti — nagu apgriešanai. Kad visi tos jau apgriezuši, žileti paņem arī vecais čigāns. Bet viņam neveicas — žilete neasa un acis vairs labi nerāda. Labu brīdi neveiksmīgi pamocījies, neapmierināti bezspēcībā žileti nomet. Tad mierīgi pie sava aplaupītāja pieiet Jānis: *"Es varu tev palīdzēt."* Čigāns pārsteigumā paceļ acis: *"Tu? Man palīdzēt?"* Brīdi klusums. Pārējie visu notiekošo joprojām vēro. *"Vai tu nopietni to teici?"* šaubās bezpalīdzīgais vīrs. *"Zini, man tie nagi tādi cieti..."* — *"Nekas, pamērcēsim,"* drošina visu uzmanību ieguvušais labdaris. Kad nagi ūdens krūzītē izmērcēti, uz koikas sēdošais sniedz Jānim roku. Griezējs notupstas un sāk "kosmētisko remontu". Pār cietumā novecojušā vīra rokām noliecies, nagu kopējs drīz uz savām rokām sajūt siltus pilienus. Asaras rūdīta čigāna acīs vislielāko pārsteigumu sagādā viņam pašam. Tās pil un pil...

Kad darbs paveikts, dubulti pārsteigtais čigāns nokaunējies saka: *"Ņem savas bikses atpakaļ! Es tev tās atdodu. Man patiesībā tās nemaz nevajadzēja."*

■ Jau esot Čekas specnometnē Sibīrijā, Jānim turpinās intensīvas diskusijas par ticības nozīmi ar ieslodzītajiem. Tikai tagad tie ir politieslodzītie, augsti inteliģenti disidenti. Viens no viņiem 25 gadus bijis komunists, kāda PSRS ministra bijušais vietnieks, Viktors Moskovcevs, un, protams, rūdīts ateists. Bet garās sarunās ar Jāni viņa ateisms lēnām drūp. Pienāk diena, kad viņš gatavs lūgt Dievam

piedošanu par dzīves maldiem un grēkiem, lai uzsāktu jaunu ceļu. Tie bijuši aizkustinoši brīži. Un tad Viktora vēlēšanās — slēgt derību ar Kristu ūdens kristībā. Un atkal — brīnums! Jānim tāda iespēja rodas, un viņš pagremdē savu jauno brāli vēlā nakts stundā nometnes virtuvē, kartupeļu mazgājamā vannā...

Ja Jāni mājās negaidītu sieva Gunta un mazie dvīņi Ritiņa un Markus, viņš būtu bijis gatavs vēl palikt starp saviem likteņbiedriem, lai tiem nestu vēsti par Kristu. Interese pēc tās bijusi liela. Gandarījums, ko sniedz brīži — būt blakus no dzīves izolētajiem, kad viņi atrod atjaunotu cerību dzīvei un ticību Dievam, spēj atsvērt pat brīvību.

Starp daudzajām šeit esmu pieminējis tikai dažas viņa apcietinājuma un cietuma laika epizodes. Šis Jāņa Rožkalna dzīves posms aprakstīts ASV angļu valodā iznākušajā grāmatā. Tās izdevēja ir *Christian Solidarity International* (CSI) — Starptautiskā Kristīgā Solidaritāte. Te nu ir vietā atcerēties lielo krievu rakstnieku Dostojevski: *"Cietums ar Kristu man ir brīvība, bet brīvība bez Kristus — cietums."*

Viens un tas pats totalitārais režīms, bet, un atkal jāsecina, — cik atšķirīgas dažādu kristiešu attieksmes un nostājas! Ticība vienam Dievam, bet ar pretējām un savstarpēji nesavienojamām ticībām...

Tāda ir realitāte — kristiešu derīguma kvalitātes ir dažādas.

Vēl cits gaišs atskats uz baismo pagātni. Šo gaismu cietsirdīgajā bezdievības tumsā iestaroja *ticības dziļumā pārbaudītā kristiete* —

LIDIJA LASMANE–DOROŅINA (1925).

Viņa, daudzus gadus atrodoties ļaunas varas sakāpinātajās grūtībās, iekšēji tās pārauga ar savu cilvēcisko un garīgo lielumu. Padomju totalitārisma apstākļos reāli izdzīvot mīlestību uz Dievu un savu tautu daudziem nozīmēja neizbēgamas ciešanas. Lidija no tām nenobijās un sevi nepārdeva. Viņas vārds jau daudzkārt dzirdēts un daudziem labi pazīstams nevien kristīgajās draudzēs un mūsu tautā, bet arī pasaulē. Lidija savu dzīvi nepakļāva bailēm no mocītājiem, jo viņa dzīvoja un izdzīvoja paļāvības pilnu *bijību Dieva priekšā* gan brīvībā esot, gan atkārtotajos ieslodzījumos. Mēs savus ticības brāļus un māsas neieceļam "svētajo kārtā", bet ja nu par kādu domājot un runājot viņu kā Cilvēku īpašos gadījumos varam rakstīt ar lielo burtu, tad tikai tāpēc, ka viņi Dievam un savai tautai *jebkuros apstākļos* palikuši uzticīgi

Lidijas Lasmanes-Doroņinas fotoattēls uz starptautiskās atklātnes ar aicinājumu PSKP ģenerālsekretāram M. Gorbačovam nekavējoties atbrīvot šo politieslodzīto, kurai 1983. gada augustā bija piespriesti 5 gadi cietuma un 3 gadi izsūtījuma

līdz galam. Par viņiem domājot, varam būt gandarīti un priecīgi, un pāri visam — Dievam pateicīgi, ka mums ir šīs pārbaudi izturējušās lielās garīgās personības.

Mūsu ticības māsa Lidija netaisnības un cietsirdības daudzgadīgo zaņķi izbridusi ar paceltu galvu, strikti respektējot un nekad nesajaucot *Dieva un ķeizara daļas*. Tāpēc arī palikusi nesalauzta. Viņas Mateja draudze Rīgā, domāju, var Dievam pateikties, ka šī *pārbaudītās ticības* māsa ir tās locekle. No ilgstošās rūdījuma kalves viņa atgriezusies kā uzvarētāja — ar vēl lielāku garīgā spēka briedumu un noturīgumu.

Уважаемый господин М Горбачев!
Я прошу Вас немедленно освободить гражданку Латвийской ССР Лидию Ласмане-Доронину, рожденную 28/7 1925 г, которая в августе 1983 г была осуждена на пять лет тюремного заключения с последующей ссылкой на три года.

Ласмане-Доронина, осуществляя на практике свою христианскую веру, помогая людям. Именно за этот труд любви была она осуждена. У Лидии Ласмане-Дорониной есть родственники в Швеции. Она также желает эмигрировать в Швецию, чтобы воссоединиться со своими родственниками. Поэтому, Я прошу Вас освободить Лидию Ласмане-Доронину и позволить ей получить разрешение эмигрировать в Швецию!

Моя просьба не противоречит Декларации Прав Человека ООН и Хельсинскому Соглашению, которые были подписаны Советским Союзом.

С уважением

Ers Excellens! Jag vädjar till Er att omedelbart frige lettiska medborgaren **Lidija Lasmane-Doronina,** född 28-7-1925, som i aug 1983 dömdes till fem års arbetsläger följt av tre års inre förvisning.

Lasmane-Doronina har praktiserat sin kristna tro genom att hjälpa sina medmänniskor. Det är för denna kärlekstjänst som hon har straffats. Lidija Lasmane-Doronina har släktingar i Sverige. Hon önskar också att få emigrera till Sverige för att förenas med sina släktingar.

Jag vill därför vädja till Er att frige Lidija Lasmane-Doronina och låta henne få tillstånd att emigrera till Sverige! Denna vädjan står i överensstämmelse med FN:s doklaration om de mänskliga rättigheterna och Helsingforsavtalet, som båda har undertecknats av Sovjetunionen.

Högaktningsfullt

Namnteckning.....

СССР

г. Москва

Кремль

Генеральному Секретарю КПСС

Михаилу Горбачеву

Sovjetunionen

Lūk, vēl kāds ar dievišķu drosmi un uzņēmību apveltīts cilvēks. To sakot, domāju par nu jau Mūžībā esošo

ELMĀRU SĪLI (1917 — 1998).

Ja ar Lidiju Lasmani dzīvē samērā maz esmu kopā bijis, tad ar Elmāru mani ceļi cieši vijušies — gan mūsu Latvijas, gan nereģistrētās Orgkomitejas — Draudžu Padomes pagrīdes garīgās literatūras darbā. Katra tikšanās ar viņu atstāja gaišu iespaidu, un bieži šķita — šis garīgi degošais Dieva vīrs ir nenogurdināms. Elmārs bija kā vienmēr uzlādēts akumulators, kas pozitīvi uzlādēt spēj arī citus. Un mēs abi ar Zvaigznīti bijām šo *uzlādēto* pulkā. Saistībā ar viņu tas izpaudās dažu gadu darbā ar pagrīdē topošo neoficiālo Dziesmu grāmatu latviešu draudzēm un, otrkārt, ar papīra iepirkšanu, glabāšanu un transportēšanu uz konkrētajām vietām Draudžu Padomes pagrīdes tipogrāfiju vajadzībām.

Pēc Jāņa Šmita ģimenes aizbraukšanas no Latvijas Jelgavas draudzes loceklis Elmārs Sīlis mūs abus ar Zvaigznīti aicināja pievienoties jau iesāktajam darbam pie pagrīdē topošās Dziesmu grāmatas. Taču uz pašiniciatīvas pamata mēs jau strādājām pie latviešu garīgās literatūras izdošanas. Bijām pietiekoši noslogoti un sapratām, ka uzņemties vēl papildu slodzi nevaram. Elmāram bija jānāk atkārtoti, līdz viņa dedzība beidzot mūs pārliecināja. Vairs neatteicām. Mēs nebijām vienīgie, kas šajā vajadzīgajā darbā iekļāvāmies. Citi jau bija pirms mums — JĀNIS ŠMITS, JĀNIS EISĀNS, VILIS DZELMĪTIS, ELMĀRS SĪLIS, ARTŪRS MATROZIS, ZELMA DZENĪTE. Tad tikām uzaicināti mēs abi ar Zvaigznīti. Tālākajam darbam Elmārs mums nodeva Jāņa Šmita rokrakstā grāmatas tematisko pamatsakārtojumu, vienlaicīgi paskaidrojot, ka grāmatā nebūšot dziesmu autoru norādes. Tā kā topošā Dziesmu grāmata būs pagrīdes izdevums, to sapratām un respektējām. Kad darbu sākām, Elmārs Sīlis uz mūsu dzīvokli atnesa arī vēl citas dziesmas, kuras J. Šmita sakārtojumā nebija iekļautas. Dažas no tām atbilstošajās sadaļās iekļāvām, dažas tomēr nē.

Nedaudz vairāk pastāstīšu ***par rakstāmpapīra sagādi***.

Orgkomitejas draudžu neoficiālo tipogrāfiju darbinieki savām iespiedmašīnām par labāko papīru atzina un — gaidīja mūsu *Juglas* rakstāmpapīru. Tas nozīmēja, ka Latvijā ražotai precei tepat arī jāatrod papīra sagādātāji. Salīdzinot ar vajadzīgo daudzumu, kāds bija nepieciešams, papīra gādātāju tomēr nebija daudz.

Pagrīdes tipogrāfiju darba sākumlaikā papīra iegāde problēmas neradīja. Veikalos to varēja pirkt mazos un ne tik mazos daudzumos. Sākumā pirku tipogrāfijas iesaiņojuma pakās pa 10 mazajām katrā. Tādējādi straujāk auga vajadzīgā papīra daudzums un pēc tam bija ērtāk to transportēt uz iespiešanas vietām. No veikala, protams, nesu rokās un atklāti. Bet to atļāvos tikai pirkšanas sākumlaikā.

Kad pagrīdē iespiestie raksti un garīgā literatūra pamazām sāka iznākt arvien plašākos un kvalitatīvākos apjomos, VDK aktivizēja savu pretdarbību. Viens no šīs iestādes reālajiem pretsoļiem bija jau pieminētā *Juglas* papīra pārdošanas daudzuma ierobežojums. Tas papīra sagādi apgrūtināja: vienā reizē atnestā papīra daudzums samazinājās, un, otrkārt, to vairs nevarēja nest atklāti. Bet vajadzības nemazinājās. Kaut arī pārmaiņus centos iegriezties vairākos dažāda attāluma veikalos, tomēr neparasti bieži tajos vienam un tam pašam cilvēkam pērkot vienu un to pašu preci, to varēja ievērot. Sevišķi pēc tam, kad Čeka šī vienveidīgā jau konkrētā papīra pastiprināti straujajam noietam bija pievērsusi savu uzmanību. Tas — otrkārt. Bet, pirmkārt, — gan mūsu dzīvoklis, gan mēs paši jau sen atradāmies Čekas novērošanas zonā. Tāpēc papīra iegādei meklēju palīgus. Nedrīkstēju pieļaut, ka ar manu pārāk biežo aktivitāti negribot dotu pavedienu to rokās, kuri tik intensīvi to meklēja. Viņu mērķis bija šī vajadzīgā un svētīgā darba iznīcināšana. Par šo vajadzību runāju ar vairākiem. Atklāti neviens neatteica, ļāva uz varbūtību it kā cerēt, bet reāli nopirkto papīru dažas reizes atnesa tikai nedaudzi. Ārpus savas ģimenes starp tiem atceros Daniēlu Brūveru. Vēl šodien savā sirdī izjūtu pateicību pret katru toreizējo nesēju — jā, kaut vai arī par mazumu! Bet vajadzība atlaides nedeva. Tā arvien vēl tikai pieauga.

Šajā vietā jāatgriežas atkal pie ELMĀRA SĪĻA. Tā tas bija ne vienreiz vien: ko nevarēja daudzi, to varēja viņš viens. Pagrīdes darbs un mazāka vai lielāka konspirācija ir nešķiramas lietas. Ja kāds šaubījās vai baiļojās, viņš teica: ar Dieva palīdzību es iešu. Viņš gāja ar *īpašām pilnvarām no Augšienes*. Tāpēc arī Elmāra mērogi bija citi. Viņš gāja gluži citās adresēs. Tajās nebija runa par desmitiem lielo paku, bet par... *automašīnas kravu!* Maniem biklajiem palīdzības meklējumiem pie mūsu draudžu locekļiem nebija pietiekošās atsaucības varbūt tādēļ, lai Dievs pats ar Elmāra Sīļa starpniecību parādītu vajadzīgu *mūsdienu* brīnumu. Mēs diezgan bieži kopējas lietas dēļ bijām kopā, taču nekad nerunājām detalizēti par to, kur paši tiešu dalību neņēmām. Tomēr šī reālā brīnuma tuvumu sajutu, kad konstatēju, ka mans "daudzums" Dieva sagādnieka Elmāra kārtojuma mērogā ir tikai "niecība".

Par papīra "sagādes noliktavu" mana māmuļa NATĀLIJA GINTERE deva iespēju izmantot visu viņas — mūsu dzīvokli un pagrabu. Kad tā daudzums sasniedza dažus simtus kilogramu, to tālāk transportēja mūsu draudžu locekļi — gan rīdzinieks RŪDOLFS KRAUJA, gan arī jelgavnieks JĀNIS ALFRĒDS JANKOVSKIS ar savām personiskajām automašīnām. Parasti viņiem līdzi nebraucu. Bet reiz, kad Elmārs Sīlis pēc kravas bija atbraucis ar jelgavnieku J. A. Jankovski, man gadījās kādu gabalu braukt ar viņiem kopā. Tas bija saspringts brauciens. Smagā krava mūsu mašīnu bija nospiedusi zemu. Vien triju braucēju svars tādu atsperu nospiedumu nedod. Tas jau pats par sevi vien var radīt aizdomas. Tā arī bija. Vai nu redzamā mašīnas nospieduma dēļ, vai bijām izsekoti — Dzirnavu ielā negaidīti un pēkšņi ceļu mums aizšķērsoja kāda cita mašīna, kurā esošie vīri deva mums mājienu apstāties. Mūsu šoferis svešos komandētājus veikli apbrauca. Tie žestikulēdami dzinās mums pakaļ, brīžam arī tieši blakus esot. Viņu sejas pauda niknumu. Alfrēds vadīja mašīnu meistarīgi. Cerējām no viņiem izbēgt krustojumos. Taču gaismas signālu regulācija nostrādāja ne mums, bet viņiem par labu. Līdz beidzot pie uzbrauciena uz tiltu pāri Daugavai, viņiem ceļu aizšķērsoja nevien sarkanā gaisma, bet arī blīva satiksmes šķērskustība. Pēc tam viņi mūs vairs nepanāca. Elmārs šādos "dueļos", kuros izsekotāji palikuši zaudētājos, esot iekļuvis arī agrāk. Tādās reizēs viņš slavējot Dievu par apsardzību.

Kur papīra pakas veda, nezināju un negribēju zināt. Domājām, ka tās ved prom no Latvijas virzienā uz austrumiem. Vēlāk netieši divas vietas tomēr uzzinājām. Tās bija pavisam tuvu, tepat Latvijā un netālu no Rīgas. Ne Elmārs Sīlis tās atklāja! Pirmā bija bēniņu telpa virs manas māsas dzīvokļa Jelgavas baptistu draudzes dzīvojamā mājā. Māsas ģimenē auga bērni. Dažkārt viņi juta, bet nesaprata — kur gan rodas tik daudz tukšu piena pudeļu?... Ka virs viņiem strādā pašaizliedzīgi un drosmīgi cilvēki, to viņi nezināja.

Otra vieta bija nelegālā pagrīdes tipogrāfija Līgatnē. Pirmo vietu, kurā galvenajiem darba darītājiem līdzdarbojās mana māsa RŪTA GINTERE-EISĀNE kopā ar savu vīru JĀNI EISĀNU, VDK spiegiem neizdevās atklāt un viņu darbu iznīcināt. Bet otro, Līgatnes spiestuvi, kā tajā laikā dzirdēju, labi apmācītie čekisti atklājuši, pateicoties viņu *speciāli apstrādātajam* "Juglas" papīram, kas *atsaucas* uz izspiegotāju rīcībā esošo aparātu signāliem. Sekas — garīgās literatūras iespieddarba sagraušana un mājas saimnieka un darbinieku notiesāšana — bija mazāk vai vairāk zināmas tiem, kuri lasīja tā laika pagrīdes un valsts presi...

Kāda nozīme un kādi uzdevumi Elmāram Sīlim bija saistībā ar spiestuvi Līgatnē un aiz Latvijas robežām, nezināju toreiz un nezinu vēl šodien. Ar Jelgavu bija citādi. Pēc paša pirmā pārsteiguma par šo pagrīdes, jeb precīzāk — bēniņu, garīgo darbalauku drīz vien dzirdējām ko vairāk, nekā būtu bijis nepieciešams. No tā, ko tomēr uzzinājām, atkal ir jāpiemin Elmāra Sīļa vārds. Viņš kā tāds īpašs Cilvēks izdalījās ne vienā vien riskantā pasākumā. Šajā gadījumā viņš nāca ne tikai ar ideju, bet pats kopā ar palīgiem to arī realizēja. Līdz tam neizmantotā bēniņu telpā tika radīta pagrīdes *zemjumta* spiestuve! Un tajā zem neapšaubāma riska zīmes strādāja vairāki līdzstrādnieki, kurus Dieva uzdevumā un pilnvarojumā vispusīgi apgādāja Elmārs. Protams, sava loma bija arī vienmēr klātesošajai Rūtai Eisānei. Katram šajā darbā — virs griestiem un zem tiem — bija sava vieta un savs uzdevums. Taču kopējā darba ritma uzturētājs un koordinētājs bija Elmārs Sīlis. Viņš darba grūtības un risku uzņēmās ne tāpēc, lai "ieietu vēsturē". Viņš bija Cilvēks ar degošu sirdi... (Skat. foto 261. lpp.).

Tikko minētais Elmārs Sīlis bija jelgavnieks. Otrs, līdzīgas garīgās degsmes cilvēks, — ventspilnieks

VOLDEMĀRS AŠNEVICS (1932).

Ar viņu tikāmies jūtami retāk, tomēr arī viņš spilgti un dziļi vēl arvien dzīvo mūsu atmiņās. VALDIS, kā mēs viņu uzrunājām, baptistu draudžu vēsturē ieminis klusas, bet ne mazāk spilgtas pēdas. Nedaudz pavērsim arī viņa apmēram divdesmit garīgā darba gadu lapaspuses.

Ar VALDI pagrīdē pie neoficiālās Dziesmu grāmatas strādājām paralēlās jomās, tikai ar nobīdi laika ziņā.

Mēs abi ar Zvaigznīti — pie tekstiem un to korektūras grāmatas tapšanas pagarajā vidusposmā. Tai laikā īslaicīgu līdzdomāšanas palīdzību esam lūguši gan no NATĀLIJAS GINTERES, gan — DZIDRAS DĀRZNIECES. Valodas jautājumos mūsu galvenā konsultante vairāku gadu garumā bija Zvaigznītes bijusī klasesbiedre — valodniece AUSMA CEIMURE-ZAKS. Kad mūsu darbs ar tekstiem tuvojās nobeigumam, Valdis uzņēmās atbildību par darba nobeiguma daļas noorganizēšanu un tā pārraudzību. Tas bija tehnisks, bet ļoti precīzi veicams darbs. Divas uzticamas kristietes šai jomā jau darbojās. Sadarbībā ar Elmāru Sīli — jelgavniece TABITA LAGZDIŅA-RUNCE (Par Tabitu vēl īpaši jāpiemin viņas lielapjoma daudzgadīgais darbs, atjaunojot vecās Dziesmu grāmatas un iesienot pagrīdes literatūru), bet sadarbībā ar mums — ārste ROZE Cēsīs. Runa ir par dziesmu

tekstiem nepieciešamo burtu izgriešanu un to precīzu uzlīmēšanu uz pamatnēm. Tās pēc tālākās apstrādes kļuva par topošās grāmatas lapām. Bet vispirms šie vajadzīgie burti bija jāatrod. To meklēšanā izstaigāju vairākus grāmatveikalus. Par kvalitatīvākajiem beidzot izvēlējāmies kādā mākslas vēstures grāmatā esošos. Šīs augstās kvalitātes "burtu krātuves" iegādājos lielā daudzumā. Izejmateriāls nedrīkstēja pietrūkt!

Valdis bija cilvēks, uz kuru varēja paļauties bez šaubīšanās par viņam uzticētā pienākuma nevainojamu izpildi. Pareizāk gan būtu jāsaka, ka biežāk neatliekamas vajadzības viņš ieraudzīja pats, un pats tās sev uzlika arī par pienākumu. Tādu viņu pazinām. Tāpēc, kad Valdim vajadzīgās "burtu noliktavas" nepieciešamajā daudzumā nodevu tālāk, jau zināju, ka viņš ir *īstais cilvēks* šī vajadzīgā darba nobeiguma daļas tālākai vadīšanai. Un nebijām viņā vīlušies. Viņam dāvāto uzticību Valdis attaisnoja godam. Gluži tāpat kā *viņa* izvēlētais uzticamais Cilvēks šī darba veikšanai. Konspirācijas dēļ šī cilvēka vārdu toreiz necentos uzzināt. Šodien to zinu: Ventspils baptistu draudzes locekle IRMA SPROĢE. Viņa esot iznesusi smagāko daļu — līdz šī *juvelieriskā* darba pilnīgai pabeigšanai. Zinu arī to, ka viņa kopā ar abām pārējām jau pieminētajām Latvijas baptistu draudžu vēsturē iegājušas kā līdz tam vēl nebijuša darba pionieres. Iespējams, ka visus šī lielā konspiratīvā darba veicējus nezinu, tāpēc ceru uz sapratni, ja kāds šeit vēl nebūtu pieminēts.

Bīskapa Jāņa Šmita jubilejas reizē Pestīšanas Templī, 2001. Pa labi — Voldemārs Ašnevics.

Ojārs GINTERS,
bijušais Golgātas draudzes diakons,
priekšsēdētājs,
tagad Minsteres Brīvās evaņģēliskās
vācu draudzes līdzdarbinieks.

1999.

PAR REĀLU BAZNĪCAS ATDALĪŠANU NO VALSTS!

Padomju diktatūras smacējošais slogs, kuram šīs varas apstākļos bija pakļautas arī baptistu draudzes visā toreizējās Padomju Savienības teritorijā, beidzot piespieda ticīgos domāt: cik tālu tā var ļauties?

Tie bija sešdesmitie, septiņdesmitie gadi, kad ne dažu vien, bet vairāku garīgo darbinieku biogrāfijās parādās lielāka vai mazāka sasaiste ar jaunradušos kustību, kura aicināja pastāvošās varas diktāta prasībām konsekventāk pretstatīt bībeliskās robežas. Bezdievīgās varas iespaidam ar iecietību un līdzdarbību vairāk vai mazāk pakļāvās Vissavienības baptistu vadītāji Maskavā. Tikko pieminētajam ***varas diktātam nepakļāvīgo kustība*** tās sākumlaikā Latvijā nebija pazīstama. Lai ar to iepazīstinātu, 1965. gada 31. martā un 1. aprīlī Latvijas Baptistu Brālības darbinieku sanāksmē Rīgā ieradās 'ВСЕХБ' VEKBS — Vissavienības Evaņģēlija Kristīgo Baptistu Savienības — vadošie darbinieki A. Karevs un N. Levindanto. Viņu sniegtā informācija par šo jaunradušos kustību bija neobjektīva. Abi ***valsts atzītie*** baptistu vadītāji faktus atspoguļoja izteikti vienpusēji un tendenciozi. Viņu interpretējums, pretēji informētāju vēlmei, bija vairāk ***ne***ticams nekā ticams. Un tomēr viņi uzdrošinājās ieteikt, sanāksmes dalībniekus pat aicināt — pieņemt noraidošu (!) rezolūciju pret savu pašu ticības atziņas Orgkomitejas baptistu brāļiem, kuru pārliecības izpausmē nekā bībeliski noraidāma nebija.

Ko tad šīs kustības pašā sākumā 1961. gada augustā Iniciatīvās grupas vārdā un uzdevumā deklarēja G. Krjučkovs un A. Prokofjevs? Viņi — tālāk J. Tervita vārdiem: "*..deklarēja noteiktas un bībelīgas*

prasības: baznīcas atdalīšanai no valsts ir jābūt reālai, kas novērš valsts iejaukšanos baznīcas iekšējā dzīvē; vecākiem ir tiesības audzināt savus bērnus reliģiskā garā un vest viņus līdzi uz dievnamu; ir nepieciešama Bībeļu un garīgās literatūras izdošana, lai notiktu normāla draudzes locekļu audzināšana un vadīšana ticības dzīvē. Līdzās šiem principiālajiem prasījumiem Iniciatīvas grupa pieprasīja sasaukt evaņģēlija kristīgo un baptistu draudžu kongresu" (153. lpp.).

Un tomēr! No 101 pieminētās sanāksmes dalībniekiem, kā raksta J. Tervits savas *Latvijas baptistu vēstures* grāmatas 152. lapaspusē, tikai 11 draudžu darbinieki (J. Arājs, M. Avotiņš, A. Bukstiņš, P. Egle, J. Eisāns, O. Ginters, A. Jūrmalis, Ž. Ludviks, P. Pelčers, A. Pētersons, Arturs Šķuburs) balsoja pret rezolūciju. Atturējies viens — V. Molčanovs.

Ar kādu apziņu *par nosodījumu* balsoja atlikušais vairākums — 89 dalībnieki? Vai tas būtu bijis tam laikam tik plaši pielietotais *saprātīgais* piesardzības balsojums saistībā ar bijību ne tik daudz pret Dievu, cik — pret ateistiskas valsts vēlmēm?

Pēc šādas sagrozītas un izteikti nebrālīgas informācijas un šāda balsojuma rezultāta ne viens vien apzināti sākām meklēt iespēju ar šiem "norakstāmajiem brāļiem" sastapties un iepazīties. Un tas mums izdevās samērā drīz, ne Krievijā vai Ukrainā — tepat Latvijā, Rīgā. Par šo izdošanās iespēju vēl šodien esmu pateicīgs mācītājam NIKOLAJAM STEPANOVAM, kas mūs aizveda uz pirmo tikšanos ar vienu no pieminētajiem "šķeltniekiem".

Tas bija Golgātas draudzes padomes locekļa Kasigkeita dzīvoklī Čiekurkalnā. Tur satikāmies ar toreizējās *Iniciatīvās Grupas*, vēlākās *Orgkomitejas* un vēl vēlāk — *Draudžu Padomes (DP)* ģenerālsekretāru GEORGU VINU. Šī sastapšanās un viņa garīgais sniegums bija pārliecinošs, atstāja negaistošu iespaidu un deva sākumu paliekošai solidaritātei.

Taču ne toreiz, nedz citās reizēs ne viņš, nedz kāds cits DP vadošs darbinieks mūs, latviešus, neaicināja izstāties no VEKBS un pievienoties viņu DP vadītajām draudzēm. Viņi jutās gandarīti un bija priecīgi, ka mēs viņus pareizi sapratām. Un viņi, savukārt, pareizi saprata mūs — ka latviešiem izstāšanās no VEKBS nebija nepieciešama. Varas aparāta vērstais spiediens pret Latvijas kristiešiem tomēr bija nedaudz mazāks.

Dažas turpmākās tikšanās gan ar Georgu Vinu, gan arī ar viņa māti LIDIJU VINU jau notika mūsu dzīvoklī pretī Bastejkalnam. Tie bija svētīgi, bet vienlaicīgi arī riskanti brīži — galvenokārt G. Vina dēļ, kuru Čeka jau meklēja. Pieminētajās reizēs varas pārstāvji pie mums vēl neielauzās. Tas nāca vēlāk...

Neaizmirstamā atmiņā, ar tikšanās pārdzīvojuma ne vien dziļumu, bet arī plašumu, palicis mūsu, vairāku Latvijas Baptistu Brālības darbinieku grupas biedru (visus neatceros, tāpēc vārdā neminu nevienu) ***brauciens uz Orgkomitejas kongresu Kijevā***. Tajā atkal sastapāmies ar Georgu Vinu, jau kā pazīstamu. Bet pirmo reizi tur tikāmies ar tā laika Orgkomitejas vadītāju GENĀDIJU KRJUČKOVU. Kad pēc tam Orgkomiteja ieguva Draudžu Padomes statusu, Krjučkovs kļuva par tās priekšsēdētāju. Kongresā viņu redzējām un dzirdējām ne tikai no attāluma, bet vēlāk iepazināmies arī personīgi.

Līdzīgi kā ar G. Vinu, arī G. Krjučkova personībai mūsu turpmākajā ticības dzīvē bija liela nozīme. Ne vien man personīgi, bet visiem mums, Kijevas kongresā bijušajiem. Vēlāk arī Zvaigznīte saņēma ielūgumu — doties uz plaša mēroga Māsu sanāksmi tajā pašā Ukrainas pilsētā. Tur esot, abi esam ieguvuši jaunus draugus, vienas sapratnes un pārliecības ticības māsas un brāļus. Kijevā abi bijām izjutuši sevišķi īpašu pārdzīvojumu — varbūt kaut ko no tā, ko savulaik pārdzīvoja katakombu laika kristieši. Šī vēsturiskā fakta pieminēšana saistās ar varmācības varbūtību.

Kāda cita reize. Pēc dievkalpojuma Orgkomitejas Odesas draudzē mēs abi ar Zvaigznīti tikām aizvesti uz kādu konspiratīvu dzīvokli šīs pilsētas nomalē. Tajā pirms tam vēl nesen bija dzīvojis Savienības mēroga kristīgo jauniešu plašu pasākumu vadītājs JOSIFS BONDARENKO. Tur redzējām lielākas drošības radīšanai nepieciešami spertos soļus... Pēc tam viņš pārcēlās uz dzīvi pie mums Latvijā. Arī mūsu zemē esot, Josifs garīgo darbu nepārtrauca. Pirmos kontaktus ar viņu guvām, kad viņš dzīvoja vēl ārpus Latvijas, bet tie turpinājās arī pēc tam, dzīvojot mums jau tik tuvu. Septiņdesmitajos gados Rīgas luteriskās Krusta baznīcas telpās viņš izveidoja autonomo Rīgas krievu Krusta draudzi. Tas nozīmēja: valsts reģistrācija, bet ārpus VEKBS un Draudžu Padomes vadības un iespaida.

Mēs abi ar Zvaigznīti ļoti labi zinājām un sapratām toreizējā laikmeta riska faktorus. Tomēr attiecībā uz mums pašiem šīs realitātes apzināšanās nebija izšķirošais kritērijs, lai mēs no nereģistrēto draudžu kongresa Kijevā, dažām sanāksmēm un vairākiem kārtējiem viņu lokālo draudžu dievkalpojumiem ārpus Latvijas atturētos. Un tās bija vietas Ukrainā — jau pieminētās Kijeva un Odesa, kā arī Kirovograda, kur personīgi iepazināmies un vēl gadiem ilgi kontaktējam ar Draudžu Padomes darbinieku I. J. ANTONOVU, un atkārtoti arī pašā Maskavā. Esam pateicīgi Dievam, ka mūsu viesošanās reizēs iespējamās represijas nenotika.

Draudžu Padomes vadošie darbinieki tika iekļauti valsts represīvo orgānu Meklējamo sarakstā. Lai viņus atrastu, Valsts Drošības Komiteja aktīvi organizēja dažāda veida izsekošanas un noklausīšanās

ierīču uzstādīšanu pat visneiedomājamākās vietās. Ne vien sabiedriskajās telpās, bet — pat kristiešu dzīvokļos, kuros cerēja meklējamos notvert. Noklausīšanās ierīces bija dažādas, un dažādi pēc profesijas bija šo speciāli radīto ietaišu uzstādītāji — gan kā elektroenerģijas vai telefona tīkla "darbinieki", vai vēl kā visdažādākā cita profila "meistari". Daži ar viltu un meliem šo nodevīgo darbu veica atklāti; kad tas neļāvās, tas tika paveikts slepeni. Tāpēc ne jau visas šīs apslēptās vietas dzīvokļu iedzīvotāji zināja un atklāja.

Kad Dievs savus ļaudis bija ieslēdzis arī *Savā "Aizsargājamo sarakstā"*, slepenie tehniskie spiegi savu uzdevumu nespēja veikt. Bet dažkārt pēc Dievam vien zināma nodoma Viņš pieļauj Čekas "acīm un ausīm" meklējamo atklāt. Un — Draudžu Padomes ģenerālsekretārs Georgs Vins tika arestēts un notiesāts...

G. Vina nebrīve jūtami sarežģīja nereģistrēto draudžu vadības darbu. Lai tas netiktu vēl vairāk apgrūtināts vai pat izjaukts, ***bija jādomā un jāatrod iespēja, kā un kur no atklātas darbības pāriet uz pagrīdes apstākļiem***. Visnozīmīgāk un steidzamāk tas bija jāatrisina attiecībā uz Draudžu Padomes priekšsēdētāju Genādiju Krjučkovu. Kur rast šo vietu Vissavienības mēroga cilvēkam? Pie tam tādu, kur nav uzstādītas noklausīšanās iekārtas.

Šo vajadzību saprata un konkrēti atrisināja jau pieminētais VOLDEMĀRS AŠNEVICS dziļā saskaņā ar savu ģimeni. Viņi deva vietu savā namā ne tikai G. Krjučkovam, bet visiem, kuri ar viņu kopējā darba sasaistē dzīvoja uz vietas, vai arī kā sakarnieki nāca un gāja. Dažkārt arī kā Genadija viesi, ar kuriem viņš izteica vēlēšanos tikties. Reiz arī mana dzīvesbiedre Zvaigznīte saņēma viņa aicinājumu uz pārrunām par garīgās literatūras jautājumiem. Pāri abpusējai pieredzes un domu apmaiņas vēlmei, no viņa puses vienlaicīgi tas bija arī pārliecinošs uzticības apliecinājums...

Kāda tad bija šī slēptuve? Ārēji *neapslēpta* saimniecības ēka Voldemāra Ašnevica ģimenes privātīpašumā. Tomēr tā bija iekļauta Dieva aizsardzībā. Un tā — nepārtraukti ļoti aktīvus astoņpadsmit(!) gadus. Neieskaitot paša nama saimnieka Valda ģimeni, tie bija seši līdz astoņi pastāvīgi tur dzīvojoši cilvēki — spraiga, riskanta darba darītāji.

Draudžu Padomes vadītājs G. Krjučkovs paralēli organizatoriskajai vadībai kopā ar saviem palīgiem pilnībā sagatavoja arī žurnāla *"Вестник Истины" ("Patiesības Vēstnesis")* tekstus un pēc tam tos nosūtīja uz kādu no savām pagrīdes tipogrāfijām iespiešanai. Tāpat *"Братский Листок" ("Brālības Lapiņa")* tekstus ne vien sagatavoja, bet turpat uz vietas Ventspilī arī iespieda un izsūtīja Padomju Savienības plašumos.

Lūk, tādi īsā atskatā bija šajās atmiņās pieminēto kristiešu *Zem Damokla zobena* gadi. Padomju režīma apstākļi deva labu iespēju garīgā tērauda rūdīšanai. Kuri to šādi saprata, esošos apstākļus kā tādus pieņēma un izmantoja, tiem šis viņu dzīves posms kļuva auglīgs. Par viņiem vajadzētu sarakstīt grāmatu. Tā rosinātu arī citus Dieva bērnus vēl pilnīgāk uzticēties Dieva apsolījumiem un tādējādi reāli pārbaudīt šo apsolījumu patiesumu un spēku. Viņi dzīvoja ticības paļāvībā uz Dieva vadības pareizību, palīdzību, aizsardzību.

Būtībā īss ir šo manu atmiņu ieskicējums. Tikai fragmenti. Aiz tiem apslēpta palikusi piesātināta un saturīga dzīve. Varam būt pateicīgi Dievam, ka *bija šādi uzvarētāji*. Tikai dažus esmu pieminējis. Tos, ar kuriem mans ticības dzīves ceļš daļēji kopā vijies. Nemēģinot izzināt, *cik tādu bija*, tomēr viņu esamība un garīgais īpatsvars bija un ir nozīmīgs vēl šodien ne vien draudzēm, bet — arī sabiedrībai, kurā jau aizgājušie dzīvoja, un palikušie — arvien vēl dzīvo.

Pat represīvais režīms, kā pats ar savu konkrēto rīcību pastāvīgi to apstiprināja, ar kvalitāti rēķinājās vairāk nekā ar kvantitāti. Dieva un padomju varas atzītos kvalitatīvos kristiešus nevarēja ne nopirkt, ne iebiedēt — pretstatā tiem, kuri viegluma vārdā ļāvās straumes nesumam.

Tātad, ko varam rezumēt? Kā apstiprina daudzie fakti, uz padomju diktatūras fona, kā jau atkārtoti šajās atmiņās tas konstatēts, mēs bijām dažādi. Ja bez nogludinājuma un izpušķojuma paskatāmies uz savu toreizējo *attieksmi, nostāju un rīcību*, tad redzam, ka, ejot pretī vēl grūtākam Antikrista laikam, ir ko mācīties pašiem un ir ko mācīt nākamajām paaudzēm. Nesenās vēstures faktu materiāls ir plašs. Ja pagātnes faktu plusos un mīnusos ielūkosimies ne vienpusēji, bet objektīvi un godīgi, tad atradīsim orientierus savas ticības dzīves turpmākajām korekcijām.

Dievs *Savu bērnu* vēlas redzēt uz pareizā ceļa jebkuros apstākļos.

Ojārs GINTERS,
bijušais Golgātas draudzes diakons,
priekšsēdētājs,
tagad Minsteres Brīvās evaņģēliskās
vācu draudzes līdzdarbinieks.

1999.

DARBS AR AUDIOTEHNIKU

Neatceros precīzi, bet kaut kad ap 50-to gadu otro pusi šo darbu uzsākām kopā ar manu brāli Modri. Tomēr to labi atceros un zinu — tas bija laiks, kad ne Rīgā, ne citur Latvijā mūsu baptistu draudzēs nebijām nedz dzirdējuši, nedz redzējuši, ka kaut kur tiktu izdarīti audioieraksti. Un tas tā varēja arī būt, jo līdz tam veikalos brīvā pārdošanā magnetofonu nebija. Līdzko tie veikalu plauktos parādījās, mēs abi ar brāli sapratām, ka pie šī jaunuma bez kavēšanās jāpiekļūst. Pats pirmais, kuru nopirkām, bija ļoti vienkāršs savā tehniskajā konstrukcijā un izskatā, tomēr ar tam laikam atbilstoši labu ieraksta kvalitāti.

Zinājām, ka līdz ar šo mūsu draudzēs paveras jauns darbalauks.

Aiz mācītājiem redzams Ojārs Ginters,
ierakstot Mateusa draudzes 100 gadu jubilejas dievkalpojumu,
1967. gada novembrī

Pirmkārt, radās iespēja ierakstīt dievkalpojumu saturu un pēc tam to nogādāt pie tiem, kas paši jau ilgstoši uz dievkalpojumiem atkļūt nevar. Un tādu nebija maz!

Otrkārt, sapratām arī to, ka pavērusies līdz tam vēl nebijusi iespēja Latvijas baptistu draudžu arhīva fonotēkas sākumam.

Un, treškārt, dievkalpojumos ierakstītās mācītāju svētrunas izraisīja neapšaubāmu interesi arī pašos runātājos. Ne mazāk, protams, diriģentos un koristos — beidzot bija radusies iespēja sevi kontrolēt un no pašu kļūdām un veiksmēm mācīties. Visi draudžu aktīvisti, kas šo iespēju izmantoja, par to bija pateicīgi. Bet tā prieka izpausmes veidus, ko ar šiem audioierakstiem guva ārpus dievnamiem palikušie daudzie klausītāji, šajās īsajās atmiņu skicēs aprakstīt nevar. Neapšaubāmi, garīgais guvums tika arī man pašam, kas dievkalpojumu ierakstus iznēsāja pa mājām to atskaņošanai dzīvokļos.

Rīgā paši pirmie skaņu ieraksti dievkalpojumu laikā tika izdarīti Golgātas draudzē, jo biju tās loceklis. Šajā darbā Modris darbojās kopā ar mani īslaicīgi. Viņš kā Mateja draudzes loceklis un aktīvists, protams, nevarēja ilgstoši savu laiku ieguldīt kaimiņdraudzes aktivitātēs.

Ar visu savu toreizējo iespēju maksimumu regulāri vienu līdz divas reizes nedēļā devos sākumlaikā ar ļoti smago un lielo magnetofonu "Dņepr", vēlākajos gados ar nedaudz vieglākiem, pie tiem, kas mani gaidīja dažādos attālumos Rīgā un arī Jūrmalā. Lai šo gaidošo ļaužu iepriecināšanas iespēja būtu lielāka, tajā laikā ļoti vēlējos, kaut vēl kādam būtu radusies līdzīga interese un iekšējs aicinājums apmeklēt ar dievkalpojumu ierakstiem slimniekus un vecos ļaudis mājās, bet šī vēlme manas draudzes robežās tolaik nepiepildījās. Tas manu apņēmību — šajā jomā darboties — tomēr nemazināja. Pat bieži vien pārpildītie satiksmes līdzekļi nespēja mani no šī darba atturēt, jo gandarījums un prieks vienmēr bija lielāks par fizisko nogurumu. Savas "dievkalpojumu pastnieka" apgaitas veicu, protams, pēc nostrādātajām stundām valsts darbā.

Mani gājumi visos šī veida darba gados vienmēr atnesa dubultprieku — gaidītājam un gājējam. Vienīgi padomju varas ideoloģiju pieņēmušie par šo manu aktivitāti nepriecājās un dažkārt izrādīja pat savu sašutumu. Kaut arī to reāli piedzīvoju dažās ļoti konkrētās situācijās, tas mani apturēt nespēja. No nepatīkami pieredzētā, šajos brīvprātības ceļos ejot, šeit pieminēšu tikai pāris spilgtākos gadījumus.

▪ **Reiz pilnā trolejbusā** ar magnetofonu uz ceļiem braucu uz Golgātas draudzes dievkalpojumu, lai to atkal ierakstītu. Tai reizē gadījās kas negaidīts un neparasts.

Sēžu aizmugurējā solā. Drīz iekāpj bravurīgs pasažieris. Šķiet, ka mēs abi esam neomulīgi pārsteigti. Ne jau tāpēc, ka iekāpējs ir viegli iereibis. Esam pazīstami kā armijas dienesta biedri, bet ar nepatīkamām atmiņām. Viņš kā partijas biedrs toreiz bija neapmierināts ar manu ideoloģisko pārliecību. No tās es nekaunējos un neslēpu to tiem, kuri par manu pārliecinošo ticību un morālo stāju bija pārsteigti un mani izjautāja. Tāpēc viņa simpātijas nebiju ieguvis. Un te nu tik pēkšņi atkal sastopamies. Pēc attapšanās viņš nedraudzīgi krievu valodā mani skaļi sveicina: "Sveiks, baptist!" Redzu, viņš pēta manu magnetofonu. Pēc brīža neapmierināti turpina: "Liekas, tu vēl neesi pie prāta nācis — savā propagandā izmanto pat ierakstus!" To sakot, viņš nekļūdījās. Šīs pašas līnijas trolejbusā mēs negaidīti sastopamies jau otru reizi. Pirmā sastapšanās bija solīda — viņš nebija iereibis. Arī toreiz braucu uz dievkalpojumu, ko neslēpu. Šoreiz viņš ir zaudējis paškontroli, tāpēc savas skaļās un dzēlīgās replikas adresē ne vien man, bet arī Baznīcai kā tādai un tās "apmātajiem ticīgajiem". Redzot pārējo pasažieru pārsteigumā un ziņkārē vērstos skatienus pret sevi kā varoni un mani kā nožēlojamo, ar nelielām pauzēm viņš turpina mani "audzināt" līdz pieturai, kurā man jāizkāpj.

Šādā varmācīgi uzspiestā un nepievilcīgā situācijā es, protams, klusēju.

▪ **Tas gadījās pašā sākumā** — nespējīgo un slimo ļaužu apmeklējumu pirmajā gadā. Biju aizbraucis viesos pie mums tajā laikā daudziem labi zināmās Āgenskalna draudzes locekles Marijas Mihējevas uz "Saulrietu" Pārdaugavā, Baseina ielā. Viņa — vairākus gadu desmitus uz gultas guloša... Toreiz savos gājumos vēl devos ar vissmagāko aparātu "Dņepr" (apmēram 20 kg). Šajā ēkā padomju vara kopā ar mūsu draudžu locekļiem bija iemitinājusi arī neticīgos. Dievkalpojuma atskaņošanu Marijas istabā bija dzirdējusi arī kāda krieviete no blakustelpas. Šīs skaņas viņu bija ļoti satraukušas. Naidā pret tām viņa bija kļuvusi agresīva. No Marijas atvadījies, uz taisnā leņķī saliektām rokām nesu savu lielo pie krūtīm piespiesto magnetofonu. Iznākot ar smago un neērto nastu pagalmā, negaidīti un pēkšņi man uzbruka jau pieminētā sieviete. Aizsargāties nevarēju, jo abas rokas man bija aizņemtas. Krieviski mani skaļi lamājot un vienlaicīgi ar abām savām dūrēm dauzot pa lielo aparātu, uzbrucēja izlādēja savas sakulminējušās dusmas. Pie ielas viņa no manis atstājās, bet arvien vēl, kulakus vicinādama, draudēja: "Ja tu te vēlreiz uzdrošināsies

nākt, tad zini..." Tā tomēr nebija pēdējā reize, kad atkal biju Marijas viesis. Tikai — ar mazāku magnetofonu.

Un vēl kāds neparasts piedzīvojums. Ne tik nepatīkams kā iepriekšējie. Labdabīgs. Negaidīts un mulsinošs. Pārsteidzošs un vienlaicīgi kaut kas vēl nepiedzīvots un interesants. Labi palicis atmiņā, kaut arī noticis pirms vairākiem gadu desmitiem.

▪ **Bolderāja.** Esmu pirmo reizi šeit. Sirmajai māmuļai ļoti liels dzīves gadu skaits. Krietni pāri astoņdesmit. Abi viens otru redzam pirmo reizi. Sākumā iepazīstinu ar sevi — no kurienes nāku, kas es esmu un kāpēc esmu pie viņas atbraucis.

— Atvedu jums šodienas dievkalpojuma ierakstu.

— Ko jūs atvedāt?

— Visu to, ko šodien runāja mūsu Golgātas draudzes dievkalpojumā.

— Kāā? To, ko mācītājs teica spredikī?

— Jā! Tieši tā. Un arī kora dziesmas līdzi paņēmu.

— Nesaprotu. Jūs taču esat viens pats. Vai tad vēl kāds atbraucis?

— Jā. Bet tie līdzatbraucēji ir šeit, šajā aparātā.

— Kā–ā! Kā tā?

— Es jau pašā sākumā sacīju: viss, kas dievkalpojumā notika, ir uzņemts šajā aparātā. To sauc par magnetofonu. Līdzīgi kā ar fotoaparātu var iegūt cilvēka fotogrāfiju, šajos aparātos var "uzfotografēt" cilvēka balsi un mūzikas skaņas. Šis aparāts šodien dievkalpojuma laikā uzņēma visu, kas tika runāts un dziedāts. Uzņemto tas saglabā līdz brīdim, kad vēlreiz kāds to gribēs dzirdēt atkārtoti. Tāds brīdis ir arī tagad. Tāpēc pie jums esmu atbraucis. Man tikai aparāts jāpieslēdz pie strāvas. Vai drīkstu?

— Piedodiet! Pie — — dodiet! Saprotiet mani! Sa–protiet! Es redzu, jūs labu gribat. Bet, bet — es tomēr baidos...

— Kas jums, lūdzu, liekas nepieņemams un no kā būtu jābaidās?

— Dieva Vārds ir svēts un bijājams. Pret svētumu jāizturas ar cieņu, bet nevis iebāzt to kādā tur kastē, lai arī kā to sauktu! Nē, nē!! Paldies! Lūdzu saprotiet mani pareizi! Ziniet, visu mūžu ar bijību esmu stāvējusi sava Dieva un Viņa Vārda priekšā — vienalga, vai tas ir sacīts spredikī vai dziesmā. Tā tomēr ir nopietna lieta. Man vēl jāpārdomā. Varbūt citu reizi.

— Saprotu jūs. Un tomēr — man ir vēl kāds jautājums. Vai šodienas rīta dievkalpojumā jūs būtu gribējusi būt?

— Kā nu nē! Pat ļoti! Ja vien varētu... Ne kājas vairs klausa, ne spēks man ir.

— Nu redziet, tāpēc jau pie jums esmu atbraucis. Dievs ir padomājis arī par tiem, kuri, līdzīgi jums, nevar vairs to, ko varēja agrāk. Dievs šo cilvēku labā devis zinātniekiem uzdevumu — izveidot aparātu, ar kura palīdzību varētu savākt skaņas vienkopus un tad tās pārnēsāt no viena nevarošā pie otra. Un tieši ar šī aparāta starpniecību Dievs pie jums atsūtījis ne tikai mani, bet pašu draudzes mācītāju ar kori un visu draudzi. Debesīs taču būs vēl brīnišķīgākas lietas! Ne tikai šāda iespēja — dzirdēt visa dievkalpojuma atkārtojumu tieši jūsu mājās, pašai gultā paliekot. Vai tas nav brīnišķīgi, kā Dievs par jums rūpējas? Viņš ir šeit kopā ar mācītāju un draudzi.

— Vai tiešām tā ir patiesība? Man to gan grūti saprast.

— Kad dzirdēsiet, tad arī sapratīsiet.

— Nu, la–bi. Kontakts ir tur. Bet sākumā — tikai tā nedaudz!

Divu iepriekšējo paaudžu cilvēkam uzmanība sakāpināta maksimāli. Viņas garajā mūžā kaut kas vēl neredzēts un nedzirdēts. Ērģeles ieskandina draudzes dziesmas ievada akordus. Māmuļa, redzu, iekšēji saviļņojas. Tad draudze uzsāk dziedājumu. Nav vēl izdziedāts pirmais pants līdz galam — nespēcīgā klausītāja ar neparastu aktivitāti pagriežas pret mani.

— Stop, stop! Lūdzu, apturiet, pagaidiet! Viņa pagriežas pret puspievērtajām durvīm un ieaicina pie sevis vēl divas jaunākas sievietes, un priecīgi viņām pavēstī:

— Te ir kāds brīnums! Tiešām esmu pārsteigta. Tas ir tik brīnišķīgi! Tad viņa jau atļaujoši paskatās uz mani un ar tik pēkšņi sakāpinātu interesi saka:

— Lūdzu turpiniet!

Ar kādu uzmanību un iekšēju starojumu klausījāmies turpinājumu līdz dievkalpojuma beigām! Kad atvadoties pagriezos jau uz durvju pusi, atplaukusī māmuļa bikli iejautājas:

— *Kad jūs vēl atnāksiet?*

Vairāk nekā desmit gadu garumā daudzos dzīvokļos, kuros ar līdzpaņemtajiem dievkalpojumiem viesojos, nebija neviena, kas nebūtu garīgi bagātināts. Aicinājumus — vēlreiz atnākt — saņēmu visur.

Vēlākajos gados vietās, kur nevarēju aizkļūt pats un kur magnetofoni bija pašiem slimniekiem, iedevu viņiem tikai ierakstītās lentes. Arī šāds kalpošanas veids nesa klausītājiem iepriecinājumu un svētīgus brīžus. Reiz, atceros, nopietni saslimušajam Jelgavas draudzes kora diriģentam Edgaram Gerhardam (viņš bija arī solists un vijolnieks)

iedevu ar dziļu garīgumu piesātinātas, bet mazas un vienkāršas dziesmiņas. Tās pēc E. Monkēviča dotās melodijas četrbalsīgi aranžējis A. Bukstiņš, un iedziedājis triju draudžu pārstāvju (Astra Zariņa, Rūta Gintere-Eisāne, Artūrs Mārtiņjānis un Ojārs Ginters) jauktais kvartets Rutes Lagzdiņas klavieru pavadījumā. Vēlāk, kad sastapos ar Edgaru, viņa seja staroja: "Zini, Ojār, Tavas iedotās dziesmas mani piecēla no slimības gultas..."

Slimnieku un veco ļaužu aprūpes darba sākumā varēju piedāvāt nedaudz ierakstu, vēlāk to skaits nepārtraukti pieauga — gandrīz līdz manu personīgo materiālo iespēju galējai robežai.

Domājot par mūsu draudžu toreizējās Brālības nākotnes arhīva fonotēku, vienlaicīgi bija jādomā arī par ierakstu skanējuma uzlabošanu. To varēja panākt, vecāko aparatūru pastāvīgi nomainot pret jaunāku, kvalitatīvāku. Evaņģēlija vēstij taču jāskan labā līmenī! Tam nebūtu bijusi tāda nozīme, ja šie ieraksti paliktu tikai manā personīgajā fonotēkā.

Materiālo atbalstu no savas draudzes negaidīju un to arī nelūdzu, jo ierakstus izdarīju ne tikai Golgātā, bet visās mūsu draudzēs Rīgā, arī pie mācītāja Haralda Kalniņa Jēzus baznīcā un vairākās citās pilsētās, kā Jelgavā, Liepājā, Ventspilī, Jēkabpilī, Jaunjelgavā, arī Cīruļos. Ierakstu ģeogrāfisko paplašināšanu sapratu par nepieciešamu — mācītāju un solistu balsu, ansambļu un dažādu koru dziedājumu saglabāšanai. Šajā iecerē morāli mani atbalstīja mācītājs Pauls Pelčers. Viņš daudzkārt ciemojās mūsu ģimenē un dzirdēja ne vien idejas, bet vienlaicīgi redzēja arī to, kas šajā virzienā jau paveikts. Arī viņš bija ne mazāk ieinteresēts šā darba attīstīšanai mūsu draudzēs. Šī interese mūs abus vienoja.

Arī toreizējais bīskaps Pēteris Egle jauno pasākumu zināja un novērtēja pozitīvi. Viņš no savas puses vēlējās šo darbu sekmēt un konkrēti šai virzienā rīkojās. Par šo manu ieceri un nepieciešamajiem līdzekļiem tās realizēšanai bīskaps P. Egle pastāstīja mācītājam Ādolfam Klaupikam. Abi pēdējie apciemoja mani mūsu dzīvoklī, un arī tālais Amerikas viesis šo vēlmi saprata. Jau paveikto mācītājs A. Klaupiks novērtēja atzinīgi. Šķiroties viņš apsolīja šo vajadzīgo ieceri atbalstīt arī materiāli.

Pēc Ādolfa Klaupika aizbraukšanas nākamajā Bīskapa padomes sēdē piedalījos arī es personīgi. Bīskaps Pēteris Egle manu ieceri par arhīva fonotēkas izveidi Brālības mērogā līdzdalīja pārējiem brāļiem. Vienlaicīgi viņš parādīja arī savu labvēlīgo attieksmi šī jautājuma

pozitīvam risinājumam. Vai bīskaps pieminēja arī brāļa Klaupika vārdu viņa gatavībā palīdzēt, neatceros. Tomēr atceros un biju pat priecīgs, ka vairāki klātesošie brāļi bīskapa izteiktajam atbalstam pie-vienojās ar atsaucību un labvēlību.

Mācītajs Ādolfs Klaupiks un diriģents Jānis Ezeriņš. Otrajā plānā (aizsegts) — Ojārs Ginters.

Tad savas domas izsacīja Jānis Tervits. Kāds, savukārt, viņa sacīto atbalstīja, un rezultātā — bīskapa P. Egles priekšlikums šajā jautājumā... ***tika noraidīts***.

Vai toreiz šis fakts bija negaidīts pārsteigums? Jā, trīskāršs!

Pirmkārt, tiem, kuri šo priekš- likumu atzina par labu un atbalstīja to nemainīgi līdz galam.

Otrkārt, pārsteidza gandrīz vai neticamais fakts, ka baptistu draudžu ***vēsturnieks*** priekšlikumu par ***vēsturisku*** skaņu ierakstu saglabāšanu mūsu draudžu nākošajām paaudzēm uzskatīja par ***noraidāmu!*** — — —?

Un, treškārt, pārsteidza arī Jāņa Tervita radītās ietekmes reakcija tajos Bīskapa padomes locekļos, kuri balsojuma brīdī savu sākotnējo attieksmi pret priekšlikumu izmainīja...

Vispasaules Baptistu Savienības palīdzības darba koordinators Ādolfs Klaupiks savu doto vārdu turēja: viņš atsūtīja tam laikam augstas kvalitātes magnetofonu, mikrofonus un nedaudz lenšu. Tas viesa cerību un bija jau labs pamats iesāktā turpināšanai. Tomēr bez Bīskapa Padomes pilnvarojuma un atbalsta līdzšinējais ieguldījums bija nepietiekošs, lai darbs arī turpmāk sekmētos vismaz tādā pašā apjomā.

Bez izdevumiem, kas nepieciešami jaunu ierakstu ieguvei, klāt nāca arī vēl citi. Līdz tam jau sarūpētā diezgan lielā fonotēka laika gaitā sāka zaudēt ierakstu kvalitāti, kaut arī pastāvīgi centos vēsturiski vērtīgākos ierakstus ik pa laikam pārkopēt uz jaunām lentām. Taču tas, cik varēju atļauties regulāri pārkopēt, bija mazums no esošā daudzuma. Mani personiskie materiālie līdzekļi nebija neierobežoti.

Tā arī uz neatgriešanos jau sen nodzisis latviešu baptistu simtgades dievkalpojuma ieraksts Rīgas Golgātas dievnamā. Tajā reizē tik lielos svēkos un tik plašas auditorijas priekšā savu pēdējo svētrunu sacīja mācītājs Pēteris Lauberts. Laiks iznīcinājis arī visu toreizējo Rīgas baptistu draudžu gadasvētku, Ziemsvētku, Lieldienu u. c. dievkalpojumu ierakstus.

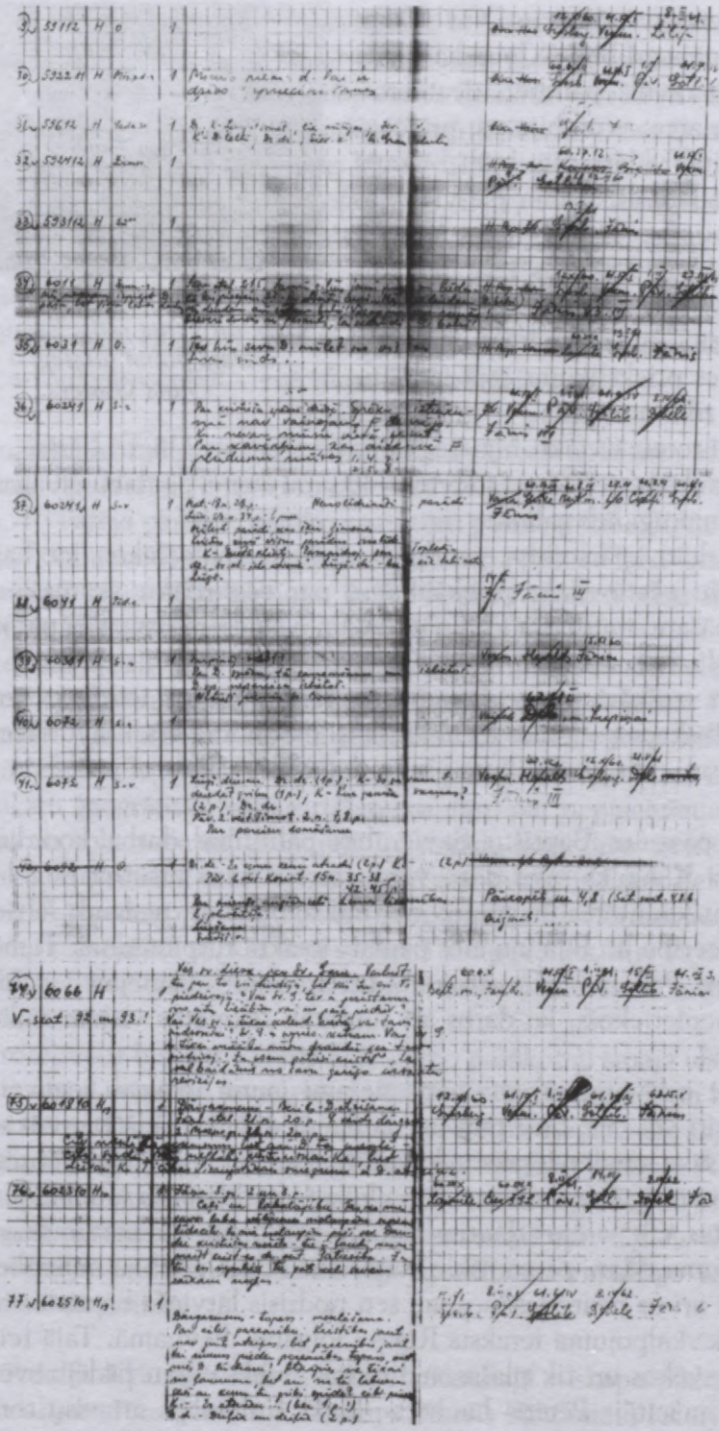

Dievkalpojumu ierakstu (svētrunas, dziesmas) lenšu reģistra dažu lapaspušu izkopējumi

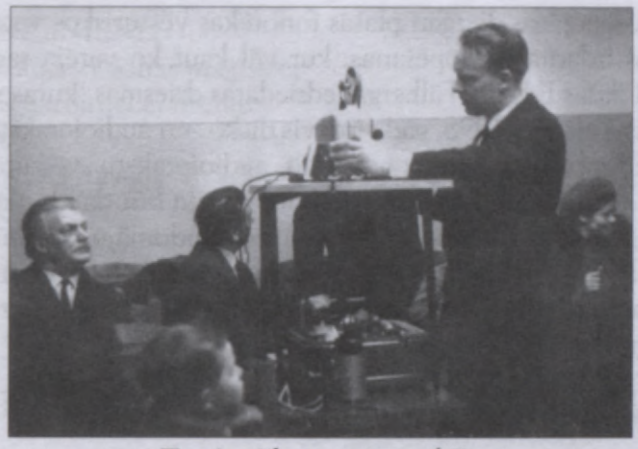

Toreiz videoaparātu nebija.
Pie 8 mm filmu projektora Modris Ginters.
Visu vēro mākslinieks Bruno Aide.

Tāpat biju jau paguvis ierakstīt gandrīz vai visus to gadu mācītājus, sludinātājus, bet šodien viņu balsis atgūt ir neiespējami. Viņi ir jau Mūžībā. Pieminēšu tikai nedaudzus: intervijas ar dzejniekiem Pēteri Laubertu un Jāni Stūrmani. Un mācītāji: Augusts Daknis, Vladimirs Molčanovs, Kārlis Lāceklis, Fricis Hūns, Jūlijs Āboliņš, Andrejs Jūrmalis, Augusts Krauze, Vilhelms Sīmanis, Ādolfs Klaupiks, Žanis Ludviks, Arvīds Vasks, Teovīls Jansons, Alfrēds Pētersons, Pēteris Egle, Eduards Strēlis. Golgātas draudzes mācītāja svētrunu daudzums un tematika bija ļoti plaša. Neesmu pieminējis visus, jo, mēģinot dot pilnīgu manis ierakstīto mācītāju un sludinātāju sarakstu, ļoti negribētu kādu atstāt aizmirstu. Arī dziedātājus tā paša iemesla dēļ pieminēšu tikai daļēji.

Tātad manos ierakstos starp pārējiem bija arī sekojošie to gadu pazīstamākie solisti: Arvīds Kauliņš, Mirdza Ausvalde, Arnolds Zvaigzne, Edgars Tālbergs, Irēna Krauja, Rihards Preisbergs, Ausma Valdmane un citi. Bet nemaz neesmu pieminējis tajos gados ierakstītos duetus, kvartetus un instrumentālos ansambļus. Arī viņu pulkā daudzi, ieskaitot skaistās baritona balss īpašnieku un diriģentu Ilgvaru Matrozi, jau pasen pārcēlušies uz Citu Krastu.

Dabīgi, ka es nebiju vienīgais, kurš šādus ierakstus izdarīja. Cik kuram izdevies senākos no tiem saglabāt, nezinu. Ja arī citiem vairs nebūtu šo tālo gadu atbalsis, tad par jaunākajām nešaubos — tās atrastos ne vienam vien.

Paldies manam brālim Modrim, kurš — pēc manas ģimenes aizbraukšanas no Rīgas — pārņēma savā ziņā gandrīz jau līdz galam

laikazoba sabojātos diezgan plašās fonotēkas vēsturiskos vecos ierakstus. Viņš izdarīja pārkopēšanas, kur vēl kaut ko varēja saglābt. To skaitā arī dažas Edgara Tālberga iedziedātās dziesmas, kuras viņa dēls Tālivaldis Tālbergs 1998. gadā izdevis diskos un audioierakstā.

Kādreiz apzināti novārtā atstātā audioierakstu vēsture šodien skan ļoti noplicināti, bet tās skanējums ***varēja būt*** daudz plašāks gan apjomā, gan labākā tehniskajā kvalitātē. Nedomāju, ka mūsu draudžu tā laika vēl jaunais vēsturnieks bīskapa P. Egles ierosināto priekšlikumu noraidīja bez motivācijas. No viņa sapratnes un gribas viedokļa viņš toreiz rīkojās atbilstoši sev...

Šodienējo seku pagātnes cēloņus mainīt nav iespējams.

Bet laiks, par kuru stāstu, tas bija padomju režīma laiks. Un nav pārsteigums, ka politiskās diktatūras un dažkārt arī ***ne***politiska autoritārisma sekas nereti ir postaža.

Marija INKENIENE,
reliģiskās audzināšanas maģistre,
jaunatnes darbiniece, literāte,
represētā.
Atmiņu stāsts žurnālā
"Labā Vēsts".

1998.

KAD PĀR MUMS VALDĪJA CITI KUNGI

Lietuvā, Klaipēdā, dzīvo sirma māmuļa Marija Inkeniene, kura savu bērnu, mazbērnu un draudzes mīlestības lokā vada nu jau 92. dzīves gadu.

1933. gadā M. Inkeniene absolvēja Andovera-Ņūtona Teoloģisko institūtu ASV, iegūdama reliģiskās audzināšanas maģistres grādu. Viņas dzīvesdraugs mācītājs Jānis Inkenass teoloģisko izglītību ieguva Latviešu Baptistu seminārā un 1929. gadā absolvēja jau minēto Teoloģijas institūtu ASV.

1951. gadā viņi kopā ar trijām meitām, tolaik vēl skolniecēm, tika izsūtīti trimdā uz Sibīriju tādēļ, ka bija kristieši.

1959. gadā pēc atgriešanās no trimdas viņiem neļāva dzīvot Lietuvā, tādēļ Inkenasu ģimene pārcēlās uz Latviju, kur nodzīvoja 20 gadus un kur J. Inkenass kalpoja kā mācītājs vairākās draudzēs.

Sibīrijas smago dzīves apstākļu dēļ M. Inkeniene zaudēja iespēju staigāt un jau vairāk nekā 40 gadus pavada invalīdu ratiņos. Neskatoties uz slimību un ar to saistītajām sadzīves grūtībām, viņa strādājusi par svētdienskolotāju, tulkojusi un pārrakstījusi uz mašīnas kristīgas grāmatas, vienmēr dzīvē bijusi atbalsts savam dzīvesdraugam mācītājam.

Publicējam M. Inkenienes atmiņas par padomju varas un trimdas gadu pārdzīvojumiem, kā arī pārdomas par Dieva īpašo vadību viņu dzīvē.

Sveši kungi

Līdzīgus notikumus daži varbūt paši būs piedzīvojuši vai dzirdējuši no draugiem un paziņām, bet tiem, kas pirms pieciem gadu

Mācītājs Jonass Inkenass ģimenes vidū

desmitiem vēl šajā pasaulē nebija, mans stāstījums varētu likties pat neticams.

Pravietis Jesaja laiku, kas bija ļauns viņa tautai, ir nosaucis par citu kungu valdīšanu. "Kungs, mūsu Dievs, bez Tevis vēl citi kungi ir valdījuši pār mums, bet mēs slavējam Tevi, Tavu vārdu." (Jes. 26, 13)

Vairāk par pusgadsimtu sveši kungi ir valdījuši pār mums. To valdīšanai bija raksturīgs naids pret kristiešiem. Ticīgie bija nevēlami ļaudis sabiedrībā un viņu bērni skolās tāpēc, ka tie mīlēja Dievu un Viņa Vārdu turēja pārāku par visām citam autoritātēm. Ticīgos vai nu gribēja pāraudzināt, vai arī no tiem atbrīvoties. Visas kristiešu ģimenes tika klasificētas kā tautas ienaidnieki. Mūsēja tika novērota īpaši svētdienās, jo mūsu mājās katru otro svētdienu notika dievkalpojumi. Tur pulcējās ļaudis no visas apkārtnes, arī no rajona pilsētas Biržiem. Pie mums brauca pat Vasarsvētku draudžu ļaudis, jo viņu lūgšanu nams kara laikā bija nodedzis. Dzīvojām toreiz uz laukiem Dreiviķu ciemā, netālu no Skaistkalnes Latvijā.

Diskriminācija

Pēc Otrā pasaules kara paretam laikrakstos vēl bija lasāmas diskusijas starp ticīgajiem un neticīgajiem. Laikrakstā "Tiesa" bija publicēts raksts "Vai ticīgs strādnieks drīkst strādāt kolhozā?" Viens no diskusijas dalībniekiem, kādas augstskolas docents Drotvins, atbildēja ļoti interesanti. Viņš uzsvēra, ka nekas nav tik ļoti bagātinājis

literatūru, mākslu un mūziku kā kristietība. Tad jautājis: "Bet ko tajā ir ieguldījis komunisms?" Laikraksta redakcijā viņš ticis brīdināts, lai padomājot, ko rakstot. No tā laika diskusijas laikrakstā beidzās.

Laikrakstos par kristiešiem tika rakstīta nepatiesība, bet viņu protestu vai paskaidrojumu vēstules netika publicētas. Bieži vien darbavietās ticīgie strādnieki tika diskriminēti, neizmaksājot viņiem algas vai arī bez pamatojuma atlaižot viņus no darba. Tā notika arī ar manu vīramāsu, angļu valodas pasniedzēju Viļņas Pedagoģiskajā institūtā.

Skolās kristiešu bērnus izsmēja, spieda stāties pionieros. Adventistu bērniem sestdienās lika rakstīt sacerējumus. Nereti kristieši, iestājušies augstskolās, nevarēja tās pabeigt, ja nebija komjaunieši. Dažreiz mācības atļāva pabeigt, bet pirms diploma saņemšanas vajadzēja iestāties partijā. Ja students bija kopā ar vecākiem trimdā, tas varēja studēt tikai to, kas viņam tika piedāvāts. Mūsu vecākajai meita Rutai Tomskas Politehnikas institūtā radiotehnikas vietā lika studēt citu specialitāti. Sešdesmitajos gados nāca pārmaiņa. Kādai studentei, kuras vecāki bija izvesti, atļāva pat nobeigt universitāti, bet diplomu iedeva cietumā un no turienes aizveda uz Sibīriju pie vecākiem. Tur viņa varēja būt skolotāja. Aizvestajiem skolotājiem ļāva strādāt skolā tikai gadu, vēlāk to aizliedza.

Mūsu jaunākā meita Nijole, neskatoties uz to, ka nebija komjauniete un bijusi izsūtījumā, varēja iestāties universitātes Medicīnas fakultātē. Darbā gan tika brīdināta, ja ies baznīcā, tiks atlaista, tomēr tas nenotika, lai gan viņa bija teikusi, ka labāk strādās par apkopēju, bet no iešanas baznīcā neatteiksies.

Apcietināšana

Ļaudis kurus nevarēja pāraudzināt, deportēja uz Sibīriju. Deportēšana notika katru gadu.

Mūsu ģimeni aizveda 1951. gada 2. oktobrī.

Ap pulksten 2 naktī mājās ieradās krievu virsnieks un vietējais milicis. Virsnieks paziņoja, ka mums jātaisās garam ceļojumam.

Tajā grūtajā brīdī piedzīvojām lielu Dieva žēlastību — Viņš atņēma bailes, dāvāja mieru un atsūtīja labus cilvēkus. Milicis visu laiku klusēja, un virsnieks deva padomus, ko ņemt līdzi. Ja bija naidīgi noskaņoti virsnieki, tad bija grūti paņemt tieši nepieciešamo. Bet šis virsnieks atļāva mana vīra nespēcīgajai mātei palikt mājās un mums pirms prombraukšanas pielūgt Dievu.

Rītam austot, pie durvīm piebrauca smagā mašīna. Palīdzēt sanāca kaimiņi. Kāda sieviete atnesa maizes klaipu un sviesta paciņu. Biju domājusi todien pati cept maizi. Citi kaimiņi, kā sarunājuši, bija

nokāvuši cūku un apgādāja mūs ar sālītu gaļu un citam lietām, par kurām mums nebija laika ne padomāt. Mašīnā iemetām kartupeļu maisu un arī ābolus. Kāda latviete, kas pie mums dzīvoja, iedeva kanniņu ar ievārījumu. Beidzot atnāca kolhoza priekšsēdētājs un nopirka govi. Tā tikām apgādāti ar ceļa naudu, kādas mums tobrīd nebija. Tad, kad bijām ar dziesmu atsveicinājušies no sanākušajiem, mūs aizveda uz skolu, kur mācījās mūsu jaunākā meita Nijole. Tur mums pievienoja vēl dažus ceļotājus. Skolotāja, ieraudzījusi Nijoli mašīnā, atlaida visus skolniekus mājās. Tas bija pret likumu, jo deportētajiem nedrīkstēja parādīt līdzjūtību.

Tad mūs veda uz rajona pilsētu Biržiem, kur mācījās mūsu vecākās meitas Ruta un Ona. Pa ceļam paņēma vēl kādus cilvēkus. Braucot pa Biržu pilsētu, uz ielas bruģa nosviedu ceļā uzrakstītu pastkartīti. Kāda sieviete to pacēla un aizskrēja. Mans tēvs kartīti saņēma. Tad mūs aizveda uz miliciju. Stundas laikā no skolas atveda mūsu meitas. Skolotājas un skolēni esot stāvējuši vārtos un bez vārdiem atvadījušies.

Uz Sibīriju

Turpmākais ceļojums bija uz pilsētas dzelzceļa staciju. Tur, preču vagonā, kur jau bija citi ceļotāji, sakrāvām savas mantas. Nākamajā stacijā mūsu ģimenei bez paskaidrojumiem pavēlēja pārcelties uz citu vagonu. Sākās garš ceļojums. Vagona durvis tika aizvērtas no ārpuses. Vilcienu sargāja bruņoti kareivji. Pamazām iepazināmies ar ceļabiedriem. Vagonā bijām deviņas ģimenes, dažas ar bērniem. Vagona vidū stāvēja maza dzelzs krāsnīte, blakus kaudzīte ar malku. Netālu no sienas caurums grīdā. No aizkariem uztaisījām būdiņu — tā bija mūsu tualete. Pašā vagona stūrī augšā bija mazs lodziņš. It kā durtiņas uz ārpasauli. Tur sakrāvām kastes, lai no šī paaugstinājuma varētu ik pa brīdim paskatīties, pa kādu apvidu braucam.

Stacijās, kad vilciens apstājās, varējām dabūt spaini ūdens, tēju, lielajās — pa klaipam maizes ģimenei un spaini zupas vai biezputras pusdienām visiem, kas bija vagonā. Tos, kas gāja ar spaiņiem, pavadīja ar šauteni bruņots kareivis. Visi ceļā piedāvātie labumi trimdiniekiem skaitījās nedzirdētas ērtības. Agrākajās deportācijās pat ūdens tika liegts, nerunājot par krāsnīti vagona vidū, ūdens spaini, maizi vai zupu. Pirmajiem trimdiniekiem vagona durvis bija pat aiznaglotas. Tomēr ceļā rakstītās vēstules, kuras kareivjiem lūdza iemest pastkastītē, neviens nesaņēma.

Ceļojums turpinājās ilgi. Vakaros mūsu ģimene dziedāja garīgas dziesmas, kas klausītājiem patika. Dažreiz naktīs ilgi bija jāgaida nomaļās vietās, līdz atbrīvojās ceļš tālākai braukšanai.

Galastacija

Iebraucām Tomskā. Nu sapratām, kur esam atvesti. Ceļojumu ļoti steidzināja, jo Sibīrijā jau ziema bija sākusies un draudēja briesmas iesalt upēs, pār kurām mums bija jābrauc pāri baržās. Beidzot baržas apstājās pie kāda ciema, tur vietējie dzīvoja kopā ar trimdiniekiem, kuri bija atvesti pirms piecpadsmit — divdesmit gadiem no Altaja apgabala. Mums, jaunajiem, viņi teica: "Jūs esat laimīgi, jo atrodat cilvēkus, kas dzīvo mājās. Kad mūs atveda, bija tikai taiga."

Sibīrijā redzējām, ka malku un sienu vienkāršos ratiņos vilka sovhoza vērši un iedzīvotāju govis.

Kad mūs atveda, no Kuruzova ciema aizgāja pēdējais pasta kuģītis. Tas nozīmēja, ka pastu nesaņemsim 2—3 mēnešus, līdz būs ziemas ceļš, pa kuru varēs braukt ar ragavām. Kā lai mēs piederīgajiem nosūtām telegrammu, neviens nepaskaidroja. Tikai janvāra vidū saņēma vēstuli no mums. Gaidīšana bija mokoša, jo radus bija sasniegušas baumas, ka divi vai trīs no mūsu ģimenes esot noslīkuši.

Braucot pa Ķētes upi, vienai no baržām pa caurumu sāka sūkties ūdens. Tajā brīdī kāds iekliedzies: "Glābiet, slīkstam!" Caurums tika aiztaisīts, bet baumas klīda tālāk.

Iedzīvotāji bija brīdināti, ka tiks atvesti bandīti. Daži nāca skatīties, kādi tie bandīti izskatās. Sākumā bailīgi un no tālienes. Pienākuši tuvāk un ieraudzījuši, kā mēs mierīgi savā starpā sarunājamies, uzdrošinājās mūs uzrunāt. Vēlāk teikuši cits citam, ka tie taču tādi paši cilvēki vien esot.

Dzīves apstākļi un darbs

Jaunatvestie cilvēki un mātes ar bērniem tika novietoti barakās vai pie vietējiem iedzīvotājiem. Strādnieki — vīrieši, sievietes un citi jaunie ļaudis — aizgāja cirst kokus taigā. Ģimenes tika izšķirtas.

Darbs taigā bija smags –30° līdz –40°C liels sals, kādu reizi bija –57°C un dziļš sniegs. No pavasara līdz ziemai gan cilvēkus, gan lopus mocīja odi, mušiņas un lielie dunduri. Strādāt bez tīkliņa uz sejas un labi apģērbtiem nebija iespējams, toties vasarā bija liels karstums. Sacirstos kokus, sagatavotus pludināšanai, vajadzēja aizvest līdz upei. Tos krāva divmetrīgās grēdās. Pavasarī tos pludināja līdz Ķētei, kur, sasieti plostos, tie ceļoja tālāk.

Pludināšanas darbs bija smags. Plostniekiem vajadzēja pieskatīt, lai koki upē kaut kur neaizķertos un nesablīvētos kopā. Ja tā notika, tad dažam strādniekam, noslīdējušam no koka, gadījās izpeldēties ledusaukstā ūdenī.

Mūsu dzīvesvieta

Ciemā, kur dzīvojām, bija pasts, pārtikas veikals, septiņgadīgā skola, maizes ceptuve un klubs kino, dejām un iedzīvotāju sapulcēm.

Sākumā mūsu ģimene dzīvoja vecā zirgu kūtī, beidzot kāda atraitne pieņēma mūs savā namiņā. Viņa mums četrām atdeva savu istabiņu un pati pārcēlās virtuvītē. Pēc neilga laika viņa aizgāja dzīvot pie meitas. Vēlāk šo mājokli un dārzu mēs atpirkām. Tā mums bija savs stūrītis.

Ciema iedzīvotāji

Pamazām iepazināmies ar kaimiņiem. Citi bija ticīgi, citi neticīgi. Kaimiņiene, uzzinājusi, ka mēs esam baptisti, atsaucās labvēlīgi. Kāda vecticībniece paziņoja: "Mūsu ticība ir pareizā, svešu dievu mums nevajag!" Ne lasīt, ne rakstīt viņa neprata, bet savus baznīcas svētkus zināja. Cita sieviete teica, ka lasot Jauno Derību un zinot, ka esot grēciniece.

Ciema iedzīvotāji bija vienkārši, godīgi ļaudis. Atslēgas viņiem nebija, jo neko nekad neaizslēdza. Gandrīz katrā sētā bija govs, suņi, pirts. Sētas bija apžogotas, lai lopi varētu brīvi staigāt pa ielām. Cilvēki iztika no algas, kura Sibīrijā bija lielāka nekā citur. Ja bija aizņēmušies naudu, to pēc algas saņemšanas tūlīt atdeva.

Sieviete, kas lasīja Jauno Derību, pastāstīja interesantu notikumu. Viņa bija trimdiniece no Altaja apgabala. Tur, kur viņa dzīvoja, pat datums bija nolikts, kad Padomju Savienībā nebūs vairs neviena ticīgā. Viņas darbavietā tika izdalītas anketas, kurās bija arī jautājums, vai tic Dievam. Viņa nolēmusi rakstīt, ka tic Dievam, lai notiek kas notikdams. Notika neticamais — no darba tika atlaisti tie, kas bija rakstījuši, ka netic Dievam. Te burtiski piepildījās Dieva vārds: "Baidīšanās no ļaudīm noved pie pazušanas, bet kas paļaujas uz to Kungu, tiek pasargāts." (Sal. pam. 29,25)

Trimdinieku uzskaite

Trimdinieki bija vietējā komandanta uzskaitē. Katru mēnesi vajadzēja iet uz komandantūru reģistrēties. Reiz komandants teica: "Pērciet zemi, būvējiet namus, jo šeit dzīvosiet mūžīgi."

To dzirdot, mans vīrs teicis, ka šajā pasaulē nekas nav mūžīgs, arī Staļins nē. Kad jautāju komandantam, par ko tad mūs te atveda, varbūt par ticību, jo mūsu mājās tika noturēti dievkalpojumi, viņš atbildējis, ka varot būt, bet par to lai mēs apvaicājoties rajona komandatūrā.

Taigas strādniekiem divreiz gadā, Oktobra revolūcijas un 1. Maija svētkos, tika atļauts sastapties ar ģimenēm. Atvaļinājumam tika dotas trīs dienas. 50 km bija jāiet kājām. Viena diena iešanai, vienā varēja būt kopā ar ģimeni un trešajā varēja atgriezties darbā.

Ceļošana uz skolām

Skolniekiem pēc septiņgadīgās skolas beigšanas bija jāmācās rajona vidusskolā. Jaungada un pavasara brīvdienās vajadzēja iet 85 km kājām. Trīs dienas uz mājām, četras pabūt kopā ģimenē un trīs dienas atpakaļ. Tādā ceļojumā palīdzēja ciematu iedzīvotāju viesmīlība. Viņi labprāt uzņēma ceļiniekus. Par gultu un barību viņi nerūpējās. Istabā silts, grīda izberzta tīra. Ceļinieki to pateicībā saņēma, spilvena vietā lakats uz galvas, segas vietā "fufaika". Vakarā un no rīta — līdzpaņemtās vakariņas un brokastis, un krūze karsta ūdens no saimnieces. Skolnieku lietas veda zirgs ar ragavām, kurās varēja iesēsties nogurušie. Cilvēks, kas gāja pa priekšu, ik pa laikam apstādināja visus un skatījās, vai kādam nav nosaluši vaigi un deguns. Tādā gadījumā vajadzēja nosalušo vietu rīvēt ar sniegu.

Šos ceļojumus veica arī manas meitas Ruta un Ona. Bet kāds prieks bija kopā! Izsūtījumā iemācījāmies vairāk vērtēt sev tuvos cilvēkus.

Ateistiskā mācība

1951. gada deportācija bija atšķirīga no agrākajām — tad trimdinieku bērni varēja mācīties skolā. Skolā ateistiskā mācība turpinājās. Iestāšanās pionieros un komjaunatnē bija obligāta. Tomēr mūsu meitas netapa nedz par pionierēm, nedz par komjaunietēm. Nijoles klasē starp citām tautībām lielāka daļa skolēnu bija lietuvieši, un neviens no tiem nebija pionieros. Kad skolotāja jautāja, kāpēc tie kavējoties kļūt par pionieriem, bērni atbildējuši, ka gaidot uz Nijoli, jo viņa labi mācījās. Skolotāji gribēja viņu pāraudzināt. Kādu dienu Nijole man jautāja, kam viņai jātic — mums, vecākiem, vai skolotājiem, jo mūsu un viņu mācības nesaderot. Atbildēju, ka viņas skolotāji Bībeli nekad nav lasījuši, tādēļ arī par Dievu nekā nezina. Nijole pionieros neiestājās, un tā visi lietuvieši palika bez pionieru kaklautiem.

Iegūtās slimības

Jau pirmajā gadā, dzīvojot Sibīrijā, man iestājās vispārējais locītavu iekaisums, laikam klimata dēļ. Pēc ziemas tur sākās lieli plūdi. Sākot

ar maija mēnesi, kad sniegs jau nokusis, Ķētes upē ūdens līmenis sāka celties un tā līdz mēneša beigām. Tad Ķēte un citas upes, upītes un ezeriņi pārvērtās milzīgā ezerā. Ciems uz diviem pauguriem izskatījās kā divas salas. Plūdu laikā iedzīvotāji pārvietojās ar laivām. Ūdens dēļ liels mitrums un odu mākoņi. Ar dažādām roku, kāju un citām slimībām slimoja visi. Un peldēt prata visi lopi — zirgi, govis, suņi.

Mana slimība iesākās pamazām. 1954. gadā vairs nevarēju staigāt. Rajona ārsts teica, ka šī slimība ir uz mūžu, jo tai neesot zāļu. To ļoti pārdzīvoju, gribēju taču būt vesela. Ciemā bija feldšere, bet nekādu zāļu nebija, pat ne tabletes galvas sāpēm.

60. gados, kad jau dzīvojām Latvijā, man izdarīja trīs audu pārstādīšanas operācijas. Bija vajadzīgas piecas tādas operācijas, notika trīs. No trijām operācijām viena bija neveiksmīga. Tomēr, paldies Dievam, tās divas nomierināja sāpes un noņēma uztūkumu. Kaut arī staigāt vairs nevarēju, brīvākas kustības ļoti palīdzēja. Pēc šīm operācijām vīram varēju palīdzēt ar rakstīšanu, tā palīdzot kalpot draudzē. Kad pirms operācijām ārsts Ligers teica: "Ar Dieva palīdzību mēģināsim," tad likās, ka istabā palika gaišāk. Tiešām, "Dievs ir mūsu patvērums un stiprums, īsti varens palīgs bēdu laikā!" (Ps. 46,2)

Saimniekošana mājās

Pēc vidusskolas beigšanas Ruta plānoja braukt uz Tomsku turpināt mācības Politehniskajā institūtā. Bet izsaukums nepienāca. Pēdējais kuģis jau bija aizbraucis, un pasta kuģītis vairs neparādījās. Te atkal mūsu dzīves rūpes nomierināja mans dzīves draugs: "Ko jūs laužaties, vai neredzat, ka durvis ir ciet!" Toziem Ruta palika mājās saimniekot, nākošajā gadā Ona. Un, kad Ona aizbrauca uz rajona vidusskolu, pienāca Nijoles kārta. Viņai bija 12 gadu un viņa palika mājās viena bez māsiņām. Nijole mācījās skolā, kopa māmiņu, gatavoja ēdienu, mazgāja veļu, berza nekrāsoto grīdu. Pie visa tā prata arī mani iepriecināt: "Nerūpējies, māmiņ, tagad mums grūti, bet, kad iemācīsimies visu, kas vajadzīgs un kad būsim lielas, tad mums būs vieglāk dzīvot."

Kādu vasaru mums bija īpaši priecīgas svētdienas. Manu vīru atsūtīja sagatavot sienu sovhoza lopiem tieši mūsu ciemā. Pa nedēļu strādnieki pļāva sienu, pa svētdienām bija mājās.

Starp trimdiniekiem bija kāda reformātu ģimene un mēs pa svētdienām noturējām dievkalpojumus mūsu mājās. Vēlāk kopā ar šo ģimeni iegādājāmies govi, tad arī mums labāk klājās.

Taiga arī bija neparasti bagāta ar dabas dāvanām — dažādām ogām — mellenēm, brūklenēm, dzērvenēm, upenēm un citām, tās varējām lasīt spaiņiem. Tāpat bija daudz sēņu un ciedru riekstu. Tā

bija liela palīdzība barības ziņā. Arī medniekiem bija bagātība — zvērādas un gaļa, sākot ar maziem burundukiem un beidzot ar lāčiem un briežiem. Zaķu un vilku tur nebija.

Sadzīve

Mans vīrs strādāja arī mežā pie koku ciršanas. Kā kristietis viņš no darba biedriem prasīja godīgumu un čaklumu — darbu darīt bez lamāšanās, smēķēšanas un dzeršanas. Dzeršana tad nebija mazāka kā tagad. Tai izmantoja jebkuru ieganstu — algas saņemšanu, dzimšanas dienu, sastapšanos ar radiem. Dzēra visur — mājās, barakā, kur pagadījās, lai tikai būtu iemesls dzert. Sameta naudu un pirka degvīnu, kura nekad nepietrūka. Uz lieliem valsts svētkiem iedzīvotāji brūvēja īpašu alkohola dzērienu "brašku". Tādas dzīres bieži vien beidzās ar kautiņiem.

Reiz arī manam vīram spieda piedalīties tādās dzīrēs. Ar atteikšanos vien, ka viņš nedzerot, nekas neiznāca. "Netaisnojies, tu esi skopulis. Vai tu domā, ka tu esi tik gudrs un mēs visi muļķi? Ja neproti dzert, iemācīsim!" Vīri bija iesiluši un brieda kautiņš. Tad Jānis teica: "Es nedzeru savas ticības dēļ!" Ticību viņi turēja godā un tāpēc nomierinājās.

Dzimtenes jautājums

Divas pēdējās vasaras dzīvojām visa ģimene kopā. Kopumā Sibīrijā nodzīvojām septiņus gadus. Varējām slavēt Dievu, jo vienmēr bijām apgādāti ar nepieciešamo.

1957. gadā Ona pabeidza vidusskolu un, nebūdama zem komandantūras, varēja atgriezties Lietuvā. Pēc amnestijas 1958. gadā arī mēs ar Nijoli atgriezāmies dzimtenē. Ruta palika Tomskā pabeigt mācības.

Ir jābrīnās, ka pa šiem septiņiem gadiem no dzimtenes saņēmām 31 paku ar produktiem. Pēdējo paku saņēmām Ķētes upes krastā, kad gaidījām kuģi uz Tomskas pilsētu. Tā bija maize ceļam.

Vēl viena brīnišķīga lieta, ka braucām prom visi, kas bijām atvesti trimdā. Vietējie iedzīvotāji brīnījās: "Kas jūs par ļaudīm, ka jums tik ļoti rūp tā jūsu dzimtene?" Nav brīnums, ka viņi tā jautāja. No dzimtenes jēdziena šie ļaudis bija atradināti. Kad viņus kā trimdiniekus atveda no Altaja apgabala taigā, viņiem vienā vietā atļāva dzīvot ne ilgāk kā 3 — 5 gadus.

Tikko valdība redzēja, ka ļaudis sāk iedzīvoties, kaut ko iegūt, tos tūlīt pārvietoja uz citu vietu, kur viss bija jāsāk no jauna. Pagāja ilgs laiks, līdz cilvēkus atstāja mierā. Tie, kas mēģināja bēgt, tika sameklēti un atvesti atpakaļ.

Citi, kas aizbrauca uz dzimteni, domādami, ka varēs tur dzīvot, bija vīlušies. Tur viss bija izpostīts, nekāda patvēruma, kur apmesties. Viņi teica: "Viss mūsu īpašums ir tas, kas mugurā un rokās. Kāda mums dzimtene!"

Ceļojuma grūtības

Tomsku sasniedzām laimīgi. Man bija jāceļo vīra izgatavotās nestuvēs, kuras varēja nest divi vīri, un vienmēr atradās, kas palīdz. Tomskas dzelzceļa stacijā divas diennaktis bija jāgaida vilciens uz Viļņu. Gaidīšanas laiks pamācīja, cik nozīmīgs var būt viena cilvēka miers.

Pirmajā gaidīšanas vakarā stacijas telpā ienāca sieviete dežurante, lai uzturētu kārtību naktī. Viņa bija stingra pienākuma pildītāja. Lai ceļotāji netiktu apzagti, viņa brīdināja, ka neviens nedrīkstot gulēt. Viņa skatījās apkārt, ja kādu ieraudzīja guļam, nāca klāt un modināja. Pa nakti jaunie braucēji nāca iekšā un ārā, trokšņaini vārstīdami durvis. Miers un klusums pazuda pilnīgi. Līdz rītam visi ceļotāji un viņa pati bija pārguruši un neapmierināti.

Nākošajā vakarā dežurēja cita sieviete. Bet kāda starpība! Tā teica ceļotājiem, ka visi varot gulēt mierīgi, jo ārpusē pie durvīm stāvēšot milicis un iekšā nākšot tikai tie, kam būšot braukšanas biļete. Nakts pagāja mierīgi. Visi bija atpūtušies un pateicīgi klusēja. Vai tikai šī sieviete nebija ticīga?

Atgriešanās Lietuvā

Lietuvā atgriezāmies 1958. gada rudenī. Mēs ar Nijoli apmetāmies pie mana vīra māsas Dorotejas Viļņā. Vīrs dabūja darbu Biržos. Nodzīvojām līdz nākamā gada pavasarim. Tad saņēmām ziņojumu, ka mums 48 stundu laikā Lietuva jāatstāj. Mums nebija tiesības Lietuvā atgriezties, tāpēc piereģistrēšanās nevarēja notikt. J. Inkenasam tika piedāvāta sadarbošanās ar KGB un pat solīta Lietuvas Baptistu draudžu savienības vecākā presbitera vieta, tad varēšot dzīvot Lietuvā. Tā kā mans vīrs no šāda piedāvājuma atteicās, tad viņam tika pateikts, lai brauc dzīvot, kur grib, tikai ne Lietuvā. Šī otrā izraidīšana nebija vieglāka par pirmo.

1959. gada 1. maijā aizbraucām uz Latviju, kur dzīvoja mana vīra semināra draugi. Latvijā nodzīvojām gandrīz 20 gadus, bijām Inčukalna, Rīgas Golgātas un Liepājas Pāvila draudžu locekļi. Tie gadi nebija viegli, bet, pateicoties pašaizliedzīgu kristiešu atbalstam, iedrošinājumam un pretimnākšanai, izturējām. Sākumā mans vīrs strādāja laicīgā darbā zāģētavā, bet Nijole mācījās vidusskolā. Pamazām

iekļāvāmies arī garīgajā darbā. Par visu lai pateicība Dievam! Lai Viņš bagātīgi svētī mūsu sadraudzību ar ticības brāļiem un māsām Latvijā arī šodien!

Pateicība par grūtībām

Runājot par Sibīriju, kāda mūsu viešņa, rakstniece no ASV, jautāja: "Vai jūs nesat sirdīs kādu rūgtumu par nodarītajām pārestībām un netaisnībām?" Viņai atbildēju: "Pateicība Dievam tādēļ ir ne mazāka."

Bez Dieva ziņas nekas nenotiek, arī šis pārbaudījums bija Viņa sūtīts. Ja Dievs mūs ir pieņēmis tādus, kādi esam, un piedevis mums grēkus, tad arī mums ir jāpiedod tiem, kas droši vien nezināja, ko dara, vien izpildīja citu pavēles.

Vēlējums jaunajiem

Domājot par tagadējo latviešu un lietuviešu jauno paaudzi, gribas teikt dažus laipnus vārdus, jo jūs esat mums tik mīļi un dārgi. Jūs pat iedomāties nevarat, cik laimīgi jūs esat, dzīvodami neatkarīgā brīvā tēvzemē.

Tā ir Dieva žēlastības svētība, ka varat dzīvot, domāt, ticēt, spriest, mācīties, strādāt, liecināt, ceļot, brīvi lietot savas spējas, lai ar to varētu kalpot garīgi, tāpat arī laicīgi, lai celtu tautas labklājību. Tomēr brīvību un neatkarību jāprot arī pareizi lietot, jo tā nav nejauši no mākoņiem nokritusi.

Dažus gadu desmitus atpakaļ tā laika jaunatne pat sapņot nevarēja par tādām iespējām, kādas ir mūsu jaunatnei. Dažās zemēs arī šodien kristieši vajāti un Evaņģēlija sludināšana pat ar nāves sodu apdraudēta. Cilvēki tur ir laimīgi, ka Evaņģēlija vēstī var klausīties pa radio, tas ir vienīgais lodziņš, kas tiem atvērts. Un mēs varam ne tikai klausīties un skatīties, bet arī paši lasīt Dieva Vārdu un citas vērtīgas garīgās grāmatas. Un tas noticis tikai tāpēc, ka "Tā Kunga rokā ir žēlastība un Viņa ziņā ir pestīšanas bagātība." (Ps. 130,7)

Tiem jaunajiem ļaudīm, kas jau darbojas garīgajā druvā tautai par labu, gribas novēlēt bagātu Dieva svētību, gudrību un spēku no Augšienes. Lai mūsu Labais Gans apgaismo jaunekļu prātus, kad tie sludinās tālāk par pestīšanas bagātību! Un lai mūsu Pestītāja žēlastība pasargā visus no nelaimēm — no maldu mācībām, jo nomaldījušies pat nenojauš, ka ir pievilti.

Domājot par invalīdiem

Trimdinieki un invalīdi tiek cildināti kā lieli varoņi. Domāju par cildinājumu virspusību, jo to izjūtu arī pati. Patiesību sakot, no invalīdiem nenāk varonība.

Mēs visi esam viens no otra atkarīgi un visi kopā no Dieva. Ja Viņš svētī, tad esam svētīti. Kā Jānis Kristītājs teicis: "Ne mums, Kungs, tikai Tavam Vārdam lai ir gods un slava Tavas žēlastības un uzticības dēļ." (Ps. 115,5)

Ir tādi klusi, pašaizliedzīgi slimo kopēji, kas mājās vai slimnīcās rūpējas un kopj cilvēkus ar fiziskiem vai garīgiem traucējumiem, arī ar neārstējamām slimībām. Cik daudz viņiem pacietības, izturības un spēka nepieciešams ikdienā, nenogurstoši kopjot un mīlot slimos. Bet, šķiet, šie kopēji netiek cildināti.

Netālu no mums dzīvo meitas Onas darbabiedrene ar ģimeni. Viņu meita no pirmā acu uzmetiena ir jauka, bez kādiem trūkumiem. Meitenei ir 12 gadi, bet viņa nevar staigāt, ne paēst, ne runāt. Vecāki viņu mīl un kopj, bet šos vecākus neviens necildina kā varoņus.

Šeit vietā pants no Bībeles: "Mīļie, nebrīnieties par bēdu karstumu, kas nāk jums par pārbaudījumu, it kā jums notiktu kaut kas neparasts." (1. Pēt. 4,12)

Bet citā Bībeles rakstu vietā teikts, ka mums par visu jāpateicas Dievam, tātad arī par bēdām. Dzīve bez pārbaudījumiem nav iespējama. Tad mums arī citiem ir jāpalīdz būt pateicīgiem, jo Bībelē ir apsolījums tiem, kas ir Dievam pateicīgi: "Kas pienes upurim pateicību, tas tur Mani godā, un tas ir tas ceļš, kā Es tam rādīšu pestīšanu." (Ps. 50,23)

Dievs skatās citādāk

"Par visu esat pateicīgi, jo tāda ir Dieva griba attiecībā uz jums." (1. Tes. 5,18) Šī raksta vieta no Bībeles ir izvēlēta tieši tāpēc, ka atgādina laiku Sibīrijā, kad mācījāmies būt Dievam pateicīgi par visu.

Lietas, kuras agrāk bija it kā pašas par sevi saprotamas, tolaik atklājās pavisam savādāk. Ļoti izjutām to tuvinieku trūkumu, kurus atstājām dzimtenē, ilgojāmies pēc brāļiem un māsām draudzē, pēc draugiem un kaimiņiem. Viņu sūtītās vēstules un pakas ļoti iepriecināja. Ļoti dārgi bija tie tuvinieki, ar kuriem varējām būt kopā trimdā.

Pat baltmaizes klaips, ko tur varējām nopirkt tikai lielajos valsts svētkos 2—3 reizes gadā, bija sevišķs notikums.

Ja mums būtu izdevība izvēlēties un veidot savu dzīvi pašiem, tad droši vien visu, kas sāpina, mēs nebūtu izvēlējušies. Gluži pretēji, no

visa, kas apgrūtina, kas atņem brīvību, kā tie svešie kungi, kas pār mums valdīja, mēs visiem spēkiem būtu centušies izvairīties.

Bet Dievs skatās savādāk. Lai neietu pa savu izvēlēto, bet Dieva norādīto ceļu, Viņš pieļauj dažādus pārbaudījumus. Ja tos saņem nekurnēdami, tad patiesībā tie ir Viņa labvēlība mums. Un ne jau tikai īpašie pārbaudījumi, bet arī ikdienišķie, ja uz tiem skatāmies kā uz Dieva sūtītiem.

Modris JANSONS,
dzejnieks, vēsturnieks.
Publikācija par mācītāju A. Vasku
žurnālā "Baptistu Draudzēm"
/fragments/.

1992. gada jūlijs.

MANA DZĪVĪBA IR KRISTUS

/../

Satriecošā valodā Dievs runā uz mācītāju Arvīdu Vasku 1944. gada oktobrī, kad, piedzīvojot tuvplānā kara šausmas, nācās atstāt degošo Priekuli, kad sagrautais dievnams, kad ļaužu izmisums brēca pēc Debesīm: "Ak Kungs, kāpēc?"

Mācītājs Arvīds Vasks (1912 — 1987)

Tad bezcerīgi garie, nomācošie visas tautas sāpju un ciešanu gadi. Mācītāji emigrēja vai arī uz neatgriešanos pazuda Sibīrijas plašumos. A. Vasks slavēja Dievu un pateicās par viņa dāvāto iespēju svētīgi un ar lielu sirds degsmi strādāt Aizputes draudzē līdz pat 1962. gadam. Līdz lielā un smagā pārbaudes stunda pienāca arī viņam.

Kāpēc gan gandrīz spaidu kārtā jāsāk smaga fiziska darba gaitas, kāpēc izsūtīšanas draudi? Kāpēc šīs morālās un fiziskās ciešanas? Krusts uzguļas plecos tik smags. Tad infarkts, slimnīca, ilgas un dziļas sarunas ar savu Kungu un Pestītāju. Ak, Kungs, te nu guļ Tavs kalps, nespēcīgs un salauzts. Ak, Kungs, vai līdzīgi kā apustulis Pāvils arī mācītājs Vasks nevarētu saņemt Tavu svētību vēl lielākai, vēl plašākai un pilnīgākai atdevei darbā, kurā Tu viņu vēl sūtīsi? "Tev pietiek ar manu žēlastību, jo mans spēks nespēkā varens parādās?" (2. Kor. 12,9).

Spēks nespēkā. Jā, tas parādījās pārliecinoši. Garīgais, Kristus sūtītais, Svēta Gara spēks, liekot aizmirst visus draudus un paļaujoties

tikai uz neredzamo, lika atsaukties aicinājumam likt uz Dieva altāra savu dzīvi. Un kaut arī lielā Rīgas Mateja draudze tajā laikā pat mācītajam dzīvokli nevarēja piedāvāt, mācītāja Vaska ģimene ar četriem bērniem, savas misijas apziņas un ticības spēka piepildīti, dziļā pārliecībā par savu Kungu, sāka mīt stāvos un ērkšķainos Rīgas garīgās pasaules ceļus.

Un tā 1964. gada rudenī Rīgā, Revolūcijas ielā, Mateja draudzes dievnamā sāk skanēt mācītāja Vaska dedzīgā, lielas un svētīgas pārliecības un sirds gudrības piepildītā balss. Kā gan citādi? Viņš taču ar savu dziļāko būtību sludināja Kristu, Krustā Sisto!

Tas bija laiks, kad galvaspilsētā vairs bija palikušas tikai trīs latviešu baptistu draudzes, kad Savienības namā bija iekārtojies teātris, kad Pestīšanas templī bija ienākusi kultūra, kuru jaunā vara sauca par fizisko, bet pavisam nesenā pagātnē kā svaiga, nesadzijusi brūce vēl smeldza Āgenskalna dievnama zaudējums. Jā, ērkšķi un dadži kuploja un zēla, par sevi ik dienas atgādināja pat ielas nosaukumā. Bet nu vajadzētu tikai šķērsot Ziedoņdārzu, pakāpties pa 6. vidusskolas kāpnēm un skolas sienas avīzē vērot karikatūrām līdzīgos zīmējumus, kuros Dievs kā sirms vecītis sēdēja uz mākoņa malas un izskatījās bezgala nožēlojams un nicināms.

Līdzīgas ateistiskas audzināšanas iedvesmoti skolas koru jaunieši esot nākuši dežurēt pie dievnama durvīm, lai redzētu, vai kāds no viņu skolas nav "ievilkts" šeit valdošās "tumsības tīklos". Jā, tas bija laiks, kad neierobežoti valdīja t. s. "zinātniskais" pasaules uzskats, kurš reliģiju labākajā gadījumā dēvēja par savu laiku nodzīvojušu un strauji atmirstošu parādību.

/../

A. Vasks savā svētrunā "Medus no klints" īpaši spilgtā un pārliecinošā valodā liek runāt cilvēces vēsturē visizcilāko dižgaru apustuļa Pāvila, Dž. Miltona, Benjena, Bēthovena, Dostojevska dzīves un darba pieredzei. Taču šīs dažādos veidos "salauztās" izcilās personības mācītājs neceļ mums, ierindas kristiešiem, nesniedzamos augstumos, bet tikai rāda — medus no klints. Ak, Kungs, vairo mums ticību, lai spējam nepagurt lūgšanās! "Medus no klints, ne no kristāla vāzes. Medus ne no aizvēja, bet no dzīves vētrām. Medus ne no gaišām dienām, bet no vētrainas nakts. Medus ne no saules rītiem, bet no pusnakts ēnām. Medus ne no prieka strauta, bet no asaru trauka. Dievs var dot medu no akmens kalna, no klints. Kas mums liekas neiespējams, tas Dievam ir iespējams. Viņš pats palīdzēs mūsu dvēselēm saņemt medu no klints."

Oļegs JERMOLAJEVS,
LBDS TS students.
Kursa darbs.

2000.

MĒRSRAGA DRAUDZES PROBLĒMAS PADOMJU GADOS

(Atsevišķas daļas no kursa darba.)

Baptistu "medības"

Cik esmu aptaujājis cilvēkus, kuri bija šajā laikā Mērsragā un aktīvi darbojās, kā arī tos nedaudzos, kuri brauca kā dziedātāji, tad esmu sastapis no viņu puses tādu vērtējumu, ka tas ir bijis interesants laiks un ka tas ir bijis pat sava veida prieks doties šajā slēgtajā zonā, lai piedalītos dievkalpojumos. Arī tad, kad ciemam tika paziņots, ka baptisti nelegāli iekļuvuši šajā zonā, tad neviens netika aizvests ar varu vai pārtraukts dievkalpojums. Iespējams, tas notika sekojoša notikuma dēļ, ka astoņdesmito gadu sākumā (1982. gada 19. septembrī), pēc kristību dievkalpojuma ciema vecākais Aivars Krikausis un zivju inspektors Jānis Lagzdiņš, kuram tajā laikā bija palama "Brētliņ' Jānis", demonstratīvi sāka pieprasīt personu apliecinošus dokumentus. Pie minētās pārbaudes viņi manāmi satrūkās, jo, piemēram, Alvila Sausiņa dokumenti liecināja, ka viņš ir cilvēks ar augstāko izglītību un turklāt vēl strādā Zinātņu Akadēmijā. Abi minētie varas pārstāvji bija pārliecināti, ka baptisti ir tumši ļautiņi, bet, sastopoties ar pretējo, bija jāpārtrauc šī pārbaude un ar kaunu jādodas prom, jo uz baptistu fona viņi bija tie, uz kuriem varētu attiecināt vārdus "tumši ļautiņi bez izglītības un kultūras pazīmēm". Pēc šī kaunpilnā notikuma abi nekad vairs nerīkoja šādas "izrādes", lai gan atļauju ziņā nekas nemainījās, taču, šķiet, ciems uz to sāka skatīties "caur pirkstiem".

Pie tās dienas varu minēt, ka visu dievkalpojumu bez minētajiem varas pārstāvjiem bija vēl kādi kārtībnieki, kuri dežurēja pie baznīcas ar rācijām rokās, tupot viršos pie baznīcas. Pēc dievkalpojuma ir bijusi sadraudzība ar jaunkristītajiem un viesiem no Rīgas. Tad kāda no

dievkalpojuma apmeklētājām, Vija Dzērve, kura arī vēlāk kļuva par draudzes locekli, ar cienastu aizgāja pie minētajiem kārtībniekiem, jo starp viņiem bijis arī viņas krustdēls Imants Laukšteins. Cienājot šo cilvēku, viņa teikusi: "Imant, tā gan vairs nedari!" Parādītā laipnība un vārdi ir radījuši kauna un apjukuma sajūtu, ka viņi ir sapratuši, cik tas ir "stulbi" — sēdēt viršos un "vaktēt" pieklājīgus cilvēkus kaut kādas pastāvošas ideoloģijas vārdā, kurai paši netic un nepiekrīt. Tā nu iznāca, ka tie cilvēki, kuri bija devušies uz baznīcu, lai gūstītu baznīcēnus, bija spiesti ar kaunu atstāt savus "medību laukus".

Manā vērtējumā tā ir liela Dieva žēlastība, ka tajā laikā, kad vēl pastāv PSRS un pie varas ir Leonīds Brežņevs, šis starpgadījums apklusa un, vēl vairāk, pret baptistiem vairs tādā veidā neviens nevērsās.

Mērsraga baptistu draudzes līgums ar Mērsraga Ciema darbaļaužu padomes izpildkomiteju

Piedāvāju līguma teksta norakstu par dievnama lietošanas tiesībām: "Mēs, apakšā parakstījušies, Mērsraga ciema pilsoņi, noslēdzam šo līgumu ar Mērsraga Ciema darbaļaužu deputātu padomes izpildkomiteju, tās pilnvarotas pārstāves priekšsēdētājas Valijas Legzdiņas personā, par to, ka 1960. gada decembrī (Mērsraga baptistu draudze) pieņēmām no Mērsraga ciemā esošās baptistu draudzes vienstāva mūra lūgšanas namu ar kulta priekšmetiem pēc atsevišķa mūsu parakstīta priekšmetu saraksta uz šādiem noteikumiem:

1. Mēs, apakšā parakstījušies pilsoņi, apsolāmies glabāt mums nodoto lūgšanas namu un citu mantu un lietot to vienīgi tādām vajadzībām, kādām tā paredzēta, un uzņemamies visu atbildību par to, ka pildīsim citas saistības, kādas mums noliek šis līgums.

2. Namu un tanī esošos kulta priekšmetus apņemamies lietot un atļaut tos lietot visiem mūsu ticības ļaudīm vienīgi reliģiskām vajadzībām un neļaut izpildīt reliģiskas ceremonijas tādiem kulta kalpotājiem, kas nav reģistrēti pie PSRS Ministru Padomes reliģijas kulta padomes pilnvarotā Latvijas PSR.

3. Mēs apņemamies darīt visu nepieciešamo, lai mums nodotā manta netiktu lietota tādiem mērķiem, kas neatbilst šī līguma 1. un 2. punktiem.

4. Mēs apņemamies no saviem līdzekļiem segt visus tekošos izdevumus par lūgšanu namu, tajā esošo priekšmetu, par remontu, apkurināšanu, apdrošināšanu, apsargāšanu, maksāt parādus, nodokļus, vietējos aplikumus utt.

5. Mēs apņemamies vest kulta priekšmetu — inventāra sarakstu, kur jāieraksta visi no jauna saņemtie (saziedotie, no citām ēkām saņemtie utt.) reliģiskie kulta priekšmeti, kuri nav atsevišķa pilsoņa privātīpašums.

6. Mēs apņemamies bez iebildumiem tai laikā, kad nenotiek dievkalpojums, ļaut Mērsraga Ciema darbaļaužu deputātu izpildkomitejai un PSRS Ministru Padomes reliģijas kulta padomes pārstāvjiem periodiski pārbaudīt un apskatīt mantu.

7. Par mums nodoto priekšmetu bojāšanu vai nozaudēšanu mēs solidāri esam materiāli atbildīgi mantai nodarīto zaudējumu apmērā.

8. Mēs apņemamies, ja manta būtu jānodod, atdot to tieši tādu, kādu mēs to saņēmām lietošanai un glabāšanai.

9. Ja mēs nebūsim darījuši visu iespējamo, lai izpildītu no šī līguma izrietošus pienākumus, vai būsim tieši pārkāpuši šo līgumu, mums būs jāatbild saskaņā ar krimināllikumu, pie kam Mērsraga Ciema darbaļaužu deputātu izpildkomiteja var šo līgumu lauzt.

10. Ja mēs vēlētos izbeigt šo līgumu, mūsu pienākums rakstiski paziņot Mērsraga Ciema darbaļaužu deputātu padomes izpildkomitejai, pie kam vienas nedēļas laikā no paziņojuma izsniegšanas dienas mums šis līgums vēl ir saistošs un esam atbildīgi par tā pildīšanu. Apņemamies minētajā laikā nodot mantu, ko esam saņēmuši.

11. Ikviens no mums, šī līguma parakstītājiem, var izstāties no dalībniekiem, iesniedzot par to rakstisku paziņojumu Mērsraga Ciema darbaļaužu deputātu padomes izpildkomitejai. Tomēr šāds paziņojums neatbrīvo no atbildības par lūgšanas namam un pārējai mantai nodarītiem zaudējumiem, kuri cēlušies laikā, kad persona, kura iesniegusi izstāšanās paziņojumu, piedalījās mantas lietošanā un pārvaldīšanā.

12. Neviens no mums un mēs visi kopā, nedrīkstam liegt jebkuram pilsonim, kas pieder pie mūsu ticības un nav tiesā sodīts, parakstīt šo līgumu vēlāk un piedalīties šai līgumā minētās mantas lietošanā un pārvaldīšanā uz vispārīgiem noteikumiem, kādi paredzēti visiem šī līguma parakstītājiem."

Minētais līgums starp draudzi un varas iestādi ataino ne tikai Mērsraga baptistu draudzes nožēlojamo situāciju valsts priekšā, bet arī visu pārējo baznīcu stāvokļa atainojumu valsts priekšā. Būtu jāieskatās draudzes vēsturē pirms padomju okupācijas laika un jāpapēta jautājums, kā šī baznīca tika celta un kādas pūles pieliktas, lai to uzceltu. Taču padomju okupācijas laikā tai ir jāslēdz līgums par savu mantu, jāsolās to glabāt un rīkoties ar to tikai tā, kā tas patiks pastāvošās varas īstenotājai Mērsraga ciemā. Caur šo līgumu padomju

politika reliģijas jautājumos centās ierobežot jebkādu aktivitāšu loka paplašināšanos. Minētais līgums vairāk satur ierobežojumus nekā pieļaujamo un atļauto. Līgums tika slēgts par labu Mērsraga ciema darbaļaužu deputātu padomei un jebkurš negadījums vai līguma pārkāpums varēja izraisīt kādas nepatikšanas ar pastāvošo varu. Taču, kā zināms, visu padomju okupācijas laiku šajā jautājumā nekādi pārkāpumi netika fiksēti. Iespējams, tas runā par sliktu draudzei, jo tā samierinājās ar notiekošo, jeb arī draudze izvēlējās piesardzīgu attieksmi aktivitāšu jautājumā tādēļ, ka sešdesmitajos gados pastāvēja draudi dievnamu pazaudēt un jebkurš pārkāpums iepretim līgumam būtu kalpojis šim nodomam.

Divdesmitnieks

Kā jebkurai draudzei, kuru skāra padomju varas reliģiju saistošie likumi, arī Mērsraga draudze nav šai ziņā izņēmums. Tā tas bija arī ar likumu par draudzēm, kur draudze varēja pastāvēt tikai tādā gadījumā, ja tajā sastāvēja vismaz divdesmit cilvēku. Tā nu draudzes priekšniecei Almai Bertliņai, kura priekšnieces amatā bija kopš 1957. gada, un draudzes saimniekam Krišam Ķesterim bija nepārtraukti jārūpējas, lai draudzē būtu vairāk par divdesmit cilvēkiem.

Pamatā draudzi sastādīja gados veci cilvēki, kuri bija draudzē bijuši visu laiku, vai arī tādi, kuri bija kādreiz bijuši citā draudzē, kas likvidēta (Kaltenes baptistu draudze likvidēta 1960. gadā), bet pēc tam pievienojušies Mērsraga draudzei un piekrituši tikt uzņemti draudzē, lai tikai draudze varētu pastāvēt, vai vienkārši pievienojušies no Uguņciema draudzes. Tā, piemēram, zināms, ka 1960. gadā draudzes "divdesmitniekā" bijuši divdesmit pieci draudzes locekļi, tāpat bija arī 1962. gadā, bet 1965. gadā bija divdesmit trīs draudzes locekļi. Ir zināms ka "divdesmitniekā" sarakstos bija arī tādi cilvēki, kuri jau paši nespēja apmeklēt draudzi, taču sastāvēja minētajā "divdesmitniekā" augstāk minētā iemesla dēļ. Faktiski dievkalpojumus šajā laika posmā apmeklēja kādi padsmit cilvēki.

Almas Bertliņas 80. dzimšanas dienā 1985. gada jūnijā Mērsragā

Tikai 70. gadu beigās un 80. gados šī situācija sāka mainīties un cilvēku skaits draudzē pieauga. Tas saistāms ar to, ka draudzē pirmo reizi tās pastāvēšanās vēsturē ir pašai savs pastāvīgs draudzes mācītājs. Līdz šim laikam Mērsrags vairāk vai mazāk bija piesaistīts pie Uguņciema draudzes un uz šīm abām draudzēm bija viens mācītājs, taču kopš minētā laika draudzei ir savs pastāvīgs mācītājs, ar kuru tai nav jādalās ne ar vienu citu draudzi. Savukārt, Uguņciema draudzē kopš septiņdesmito gadu beigām kalpo mācītājs Imants Neilands.

Pastarpinātās jeb netiešās sankcijas pret draudzi

Pie šī punkta galvenokārt gribu apstāties jautājumā par to, kā padomju ideoloģija, ko tā īpaši cītīgi izplatīja skolā, ietekmēja draudzes darbu. Tātad jautājums pamatā būs par skolēnu un bērnu attieksmi pret baznīcu kā celtni un tiem, kuri apmeklē to.

Jau minētajā Kriša Ķestera liecībā mēs saskārāmies ar jautājumu par to, ka bija skolēni sešdesmitajos gados, kuri dauzīja baznīcai logus. Lai no tā pasargātu baznīcu, tika uzstādīti aizverami un atverami slēģi baznīcai, kuri kā tieša liecība aizgājušajam laikam stāv vēl šodien. Taču huligāni vēlākajos gados apmētāja baznīcas durvis ar olām un turpināja dauzīt iekšējos logus, kurus varēja izdauzīt caur dekoratīvo lodziņu virs baznīcas ieejas durvīm. Caur to tad arī tika mesti akmeņi, lai izdauzītu baznīcas iekšējo durvju stiklus. Lai to novērstu, draudzes saimniekam Francim Cagulim nācās iemontēt dekoratīvā logā drāšu sietu, kas arī saglabājies vēl tagad. Šādu varonību varēja atļauties tikai dēļ necieņas, kādu pedagogi izrādīja skolā pret baznīcu un Dievu; šo visu vēl veicināja tas, ka notvertie huligāni netika sodīti un arī sūdzības maz ko deva. Tāpēc pašiem nācās risināt šo jautājumu un tādēļ arī tika uzstādīti slēģi baznīcas logiem. Turpat jau divdesmit gadu baznīcai logi vairs nav dauzīti, taču tikai pēdējos piecus gadus baznīcas logi stāv atvērti pastāvīgi un slēģi netiek izmantoti.

Lai arī logi netiek vairs dauzīti un paši dauzītāji ir jau izauguši un kļuvuši par ģimenes cilvēkiem, taču viņi nes sevī vēl sava laika pausto ideoloģiju pret baznīcu, ar ko draudzes cilvēki sastopas vēl šodien evaņģelizācijas darbā. Iespējams, zaudētāji ir šie izaugušie "palaidnieki", kuru dzīvēm ir uzlikts padomju laika zīmogs, ko viņi nes sev līdzi un nespēj tikt vaļā. Tikai caur pastāvīgu darbu, atklātu laipnību un patiesām rūpēm draudze šodien spēj atkal aizsniegt un uzrunāt šos cilvēkus.

Sešdesmitajos un septiņdesmitajos gados jaunieši, kuri apmeklēja baznīcu, tika saukti pie direktora uz pārrunām un biedēti ar izslēgšanu

no komjaunatnes. Pēc man pieejamām ziņām, grūtības šajā ziņā bija Ligitai (Dzērvei) Jermolājevai un Sandrai Ņikitinai, kura ir mācītāja Paula Zilberta mazmeita. Te gan jāpiemin, ka maz bija to jauniešu, kuriem bija nepatikšanas ar skolas vadību, jo faktiski gandrīz visu padomju okupācijas laiku Mērsraga baptistu draudzē nebija nedz jauniešu, nedz svētdienskolas darba. Ja atskaita kristiešu bērnus vai mazbērnus, kā jau pieminētajai Sandrai Ņikitinai, kura atteicās iestāties pionieros un līdz ar to nogrieza sev ceļu uz komjaunatni, citādu nekādu nepatikšanu sakarā ar jauniešiem nebija.

Pie šī temata jāpiemin arī tās grūtības, ar kurām kalpošanas dēļ nācās sastapties mācītājam Jānim Pallo, kurš šad un tad tika izsaukts uz pārrunām Valsts Drošības komitejā (VDK), lai tiktu nopratināts par darbu un saņemtu "padomus" draudzes darbam, kā arī iztaujāts par iespējamajiem sakariem ar ārzemēm. Lai gan šīs neplānotās vizītes to rīkotājiem cerētos rezultātus nedeva, tomēr tās vismaz lika zināt, ka draudzes mācītājs tiek turēts valsts orgānu redzes lokā.

Pie šī visa pieminams arī fakts, ka dīvainā kārā mācītājam sāka zust personīgā korespondence, tas ir, viņam adresētās vēstules no ārzemēm viņu ļoti reti sasniedza, tāpat arī viņa rakstītās vēstules reti sasniedza savu adresātu.

Baznīcas atsavināšanas draudi

Šī problēma draudzi pamatā skāra sešdesmitajos gados, kad ciemā, skolas ierosinājumā, pacēlās jautājums par baznīcas atsavināšanu skolas vajadzībām. Tā kā Mērsraga skolai nebija plašas sporta zāles, tad radās iecere šādu zāli ierīkot Mērsraga baptistu baznīcas telpā. Šī iecere likās vēl vairāk atbalstāma tā apsvēruma dēļ, ka baznīca atrodas tikai pāris simts metrus no vidusskolas. Tika jau gandrīz pieņemts šāds lēmums, bet draudzes locekļi paši protestēja pret to. Ir īstā reize pieminēt draudzes māsu Eleonoru Šteinbergu, kura tajā laikā strādāja skolas virtuvē un viņai bija pazīšanās ar skolas direktoru. Viņa vairākkārt griezās pie direktora ar lūgumu, lai dievnamu neatņem, bet atstāj draudzes rīcībā, pie kam viņa minēja objektīvus faktus, ka baznīcas telpa jau nebūšot nekāds risinājums skolas vajadzībai tādēļ, ka griesti ir par zemu un telpa par īsu sporta vajadzībām.

Manā rīcībā nav faktu, ka vēl kāds būtu šajā jautājumā iesaistījies no draudzes puses, taču rezultāts bija tāds, ka skola atteicās no vēlmes izmantot draudzes namu savām vajadzībām.

Cits gadījums ir saistībā ar tā saukto "divdesmitnieka" jautājumu, kad vajadzēja savākt divdesmit draudzes locekļus, lai draudze varētu

Mērsraga baptistu baznīca, 2002

pastāvēt un līdz ar to arī dievnams paliktu tās rīcībā. Šīs prasības otra puse bija tāda, ka, ja neizdotos sadabūt vismaz divdesmit cilvēkus "divdesmitniekam", tad baznīcas ēka tiktu nodota ciema vajadzībām un, cik man ir zināms, tad bija iecerēts ierīkot tur noliktavu.

Ir zināma liecība, ar kuru pats esmu sastapies pie draudzes vecākās paaudzes, kas liecina, ka četrdesmito gadu beigās un piecdesmitajos gados bija domāts ierīkot baznīcas telpā kino zāli ciema vajadzībām, taču, kā kļuva zināms, pašai ciema padomei nebija īsti pieņemama šāda doma. Jāpiemin, ka Mērsrags tajā laikā sāka strauji uzplaukt tieši zivju apstrādes jomā un arī kā apdzīvota vieta. Toreiz radās doma par kultūras nama celtniecību, ko vēlāk īstenoja, un līdz ar to šis jautājums par kino zāli baznīcas telpā pats par sevi atkrita.

Pēteris KRIEVS,
mācītājs, dzejnieks.
Vēstule M. Ginteram.

1999.

ATMIŅU SKICES PAR GARĪGO DARBU PADOMJU NEBRĪVES GADOS

Man iziešana garīgā darbā notika padomju nebrīves gadu iesākumā no "sarkanās" Krāslavas pilsētas manas garīgās nostājas dēļ. Tiku atbrīvots no darba Krāslavas pasta un telegrāfa kantorī. Sapratu, ja gribu saglabāt brīvību, tad man ir jāatstāj šī pilsēta.

Šajā nopietnajā brīdī Dievs man deva garīgā darbā rūdītu dzīves un darba biedreni, kas jau bija patstāvīgi strādājusi kā evaņģēliste un ģitāras soliste Slokā, Olainē, Jelgavā un arī pie mācītajiem V. Fetlera un J. Bormaņa. Abi mēs devāmies kā ceļojoši evaņģēlisti Dieva uzdevumā līdz Jelgavai, Rīgu ieskaitot, pa Zemgales, Latgales un Vidzemes augstienes plašumiem, kur garīgā darba vadoņi bija vai nu kara ietekmē aizceļojuši, vai arī nogrimuši klusumā, baidīdamies no padomju varas. Mēs apmeklējām pagurušās draudzes, pansionātus, jeb, kā tos toreiz sauca, nespējnieku patversmes, noturējām evaņģelizācijas pa mājām, izmantojot dažādas svētku, vārda un dzimšanas dienas. Rīkojām lūgšanas stundas vakaros un dienās dažādās vietās Viesītē, Zīlānu ciemā, Jēkabpilī, Mētrienā, Vietalvā, Gostiņu apkārtnē, kur izcēlās garīgā atmoda starp jauniem un veciem ļaudīm. Tālāk mēs devāmies darbā Vidzemes augstienē: Mēdzūlā, Vējavā, Vecpiebalgā, Inešu ciemā, Līderē, Kalsnavā, Saikavā, Sinolē, Gulbenē, kur pa namiem notika nereģistrētie dievkalpojumi. Tas pats notika Balvos un to apkārtnē, kur kādreiz strādāja Buholcs.

Bēdīga bija aina, vērojot Velēnas draudzi, jo tā bija likvidācijas stāvoklī. Šīs draudzes mācītājs Kārlis Rozenbergs bija pārtraucis kalpošanu sakarā ar vietējās varas aizliegumu lietot sapulces telpas to nepiemērotības dēļ, un draudzē bija palikušas tikai astoņas personas. Rozenbergs gribēja, lai es turpinu darboties šinī draudzē. Sirds sāpēja, redzot draudzi ejam bojā. Griezos pie bīskapa. Viņš man deva plašas pilnvaras restaurēt Velēnas draudzi, griežoties pēc atļaujas Gulbenes

rajona komitejā un Gulbenes luterāņu draudzē, lai varētu dievkalpojumus noturēt viņu baznīcā. Grūtību pilns ir šīs draudzes atjaunošanas darbs. Trūkst draudzes locekļu, visādi iebildumi rajona komitejā un arī luterāņu draudzē. Ko darīt?

Mācītājs Pēteris Krievs ar dzīvesbiedri Skaidrīti, 90. gadi

Turpinu cīņu, noturu gan Sinolē, gan Gulbenē nelegālas garīgās sapulces, dievkalpojumus. Ar Dieva palīgu dzimst jaunas dvēseles un beidzot izdodas sadabūt nepieciešamās 20 personas topošai, jaunai Gulbenes draudzei. Neatlaidīgi un vairākkārtīgi griežos Gulbenes rajona komitejā, gan luterāņu draudzē, līdz beidzot atļauju dod luterāņu draudze un arī rajona komiteja. Kāds prieks! Pirmo reizi Gulbenes pilsētā parādās baptistu draudze. Slavēts lai ir Dievs!

Ar kādām grūtībām bija jāsastopas, strādājot nebrīves gados, man ir vēl kāds piemērs. Esam nolēmuši sanākt uz dievkalpojumu nereģistrētā telpā Gulbenes pilsētā pie kādas ticīgas māsas. Kādu stundu pirms dievkalpojuma sākuma ierodas trīs rajona pārstāvji un grib sastādīt aktu par nelegālu sapulcēšanos, bet, tā kā ļaudis vēl nebija sapulcējušies, Dievs mūs brīnišķā kārtā izglāba no protokola sastādīšanas.

Nelegālas sapulces, dievkalpojumi mēdza arī notikt Madonā manā namā un arī pie kāda meža ezera Madonas tuvumā, kur mēdza sapulcēties ļaudis no visām republikas malām un pat no Baltkrievijas. Te notika svētīšanas dievkalpojumi, lūgšanas, liecības, dziesmas un arī kristības. Sevišķa sapulcēšanās vieta bija Meirānu pagastā pie maniem vecākiem, tur ļaudis varēja netraucēti kalpot Dievam, ierasties no tuvienes un tālienes.

Ja runājam, kā nokļuvām sapulcēšanās vietās, tad tā bija apgrūtinoša lieta. Autobusu satiksme bija vāja. Arī vilcienu kustība bija reti izmantojama. Visdrošākais satiksmes līdzeklis bija velosipēds un soļošana kājām. Atceros, kādā ziemas dienā bija kājām jāmēro no Zīlānu ciema līdz Ļaudonai 35 km. Citā reizē aukstā ziemas dienā no

Inču ezera līdz Lauterei 17 km. Mēs bijām tā Kunga izsūtīti vēstneši ar Dieva liesmu sirdī, un šī liesma mums neļāva iesnausties garīgā miegā.

Kolosāls darbs man bija jāveic jaunajā Gulbenes draudzē, jo draudze bija nodibināta, bet draudzes locekļiem nebija Dziesmu grāmatas. Biju spiests meklēt no šī stāvokļa izeju. Dievs man deva jaunu domu prātā. Nolēmu ar fotogrāfiju palīdzību izgatavot Dziesmu grāmatu. Izgatavoju simtiem fotogrāfiju ar dziesmu tekstiem, tad tās ar papīra lentītēm salīmēju kā grāmatas lapas un tad tās iesēju kā Dziesmu grāmatas. Šādu Dziesmu grāmatiņu bija vairāki desmiti. Katrā bija 142 dziesmas. Jā, no sākuma bija maza Dziesmu grāmata. Draudze bija priecīga, dziedot no šīm grāmatām. Tas bija kolosāls darbs šinī stagnācijas periodā. Man šķiet, ka otras šādas grāmatas mums Latvijā nav.

Kas attiecas uz dziesmu lapiņām un apsveikumiem, tad es pašmācības ceļā iemācījos izgatavot šapirogrāfa lentu un ar tās palīdzību es varēju izgatavot līdz 60 eksemplāriem dziesmu lapiņas vienā metienā. Kas attiecas uz vērtīgu grāmatu drukāšanu, tad šo darbu veica pašaizliedzīgi mans draugs Ventspilī, uz rakstāmmašīnas ļoti mazā tirāžā (kādas 4 — 5 grāmatas vienā reizē, tas bija atkarīgs no papīra biezuma), bet labums bija tas, ka šīs grāmatas vienlaicīgi varēja lasīt vairāki cilvēki.

Mana darbība varēja kļūt drīz redzama. Lai novērstu skatus no sevis, beidzu šoferu kursus un sāku strādāt kā šoferis, bet brīvdienās turpināju iesākto darbu. Pēc apmēram 10 gadiem man gadījās nelaimīgs kritiens no jumta sakarā ar jumta remontu. Šofera darbs bija jāpārtrauc. Es atkal iekļāvos ar pilnu jaudu garīgā darbā Gulbenē, Vidzemes augstienē, Latgalē un arī Zemgalē.

Vārdu sakot, jākalpo darba laukos, kur atskan ilgu pilns sauciens: "Nāc un palīdzi mums!" Par manu darbu daudz var lasīt manis pēdējā izdotajā grāmatā "Kāp kalnā!", kuru var katrs iegādāties pie manis. Tāds būtu stāstījums par garīgo darbu padomju varas un nebrīves gados Dieva noliktajā manas darbības sektorā.

Rute LAGZDIŅA,
pedagoģe, pianiste, ērģelniece.
Vēstule LBDS arhīva pārzinim
M. Ginteram.

2000. gada 28. decembris.

BRĀLI MODRI!

Gribēju sevi saudzēt, savus nervus, neatceroties pagātni, jo tur maz patīkamā, bet tu atkal neatlaidies.

Mans tēvs Gustavs Grosbergs bija sludinātājs evaņģēlists Latgalē. Mūsu ģimene bija "otrajā sarakstā", kā to pa kluso mums pateica. Slēpāmies ārpus pilsētas kādu nedēļu grāvī — diennaktis. Tad pēc trīs gadiem sākās bēgļu gaitas cauri frontes līnijai ar to, kas palika pāri pēc astoņām šausmu naktīm Rēzeknē bombardēšanas laikā.

Mācītājs Gunārs Lagzdiņš (1928 — 1995)

Ventspilī aktīvi darbojos Tabora draudzē, tāpēc man pēc divu nedēļu pratināšanas bija jāatstāj pedagoga darbs mūzikas skolā, kaut arī protestējot mana klavieru klase demonstratīvi izstājās no skolas un pārgāja pie manis privātskolniekos. Bija jāatstāj vēl divas darba vietas. Man tā gribējās tālāk mācīties, dotības bija (profesors J. Kalniņš bija manā mūzikas vidusskolas izlaidumā un rakstīja "Literatūrā un Mākslā", ka no tā gada beidzējām esmu vistalantīgākā jaunā pianiste Latvijā). Bet man tūlīt pateica, ka priekš manis augstskola ir slēgta. Mēģināju tomēr vismaz vēlreiz iestāties "Mediņu" 1. kursa kora diriģentos, neminot, ka jau esmu beigusi vidusskolu. Izturēju visus pārbaudījumus, bet... mana vārda uz kancelejas durvīm nav (?!). Ieejot jautāju, — kāpēc nav? Lai ieejot mācību daļā. Tur, uzzinot manu vārdu, jautāja: "Cik tālu esi tikusi ar savu Dievu?" Sapratu, ka visi ceļi man slēgti. Mājās noraudājos, bet nekurnēju.

Gunārs un Rute Lagzdiņi
Rīgā, 1968. gadā

Pēc pārcelšanās uz Rīgu aktīvi darbojos Mateja draudzē, korī. Darba vietā to tūlīt zināja. Mani darba biedri nāca man līdzi uz mūsu dievkalpojumiem. Manai darbabiedrenei — kontrabasistei, Viļa Lāča vedeklas mātei, es biju "uzticības persona" grūtos brīžos. Mans vīrs Gunārs viņai mājās pasniedza Svēto Vakarēdienu. Darba vietā bieži bija jādzird man adresēti zaimi. Tomēr par uzstāšanos Maskavā iedeva arī man Augstākās Padomes goda rakstu biezos, sarkanos vākos un kastītē medaļu.

Kad apprecējos ar Gunāru Lagzdiņu un mums piedzima divi bērni, dzīvojām ļoti saspiesti: divās mazās istabās seši cilvēki (kopā ar vecākiem). Kad Gunārs darbavietā, būdams ļoti labs darbinieks (ģīmetne uz goda plāksnes), lūdza caur vietējo komiteju piešķirt viņam dzīvokli, tad tie viņam atbildēja: "Lai Dievs jums dod dzīvokli."

Kā sieva varu apliecināt, ka Gunārs tiešām bija 100% priekš Dieva un Dieva darba. Viņam nebija "svētdienas ģīmja". Kāds viņš bija baznīcā, tāds arī mājās. Viņa vārdi saskanēja ar darbiem. Viņš nekad garīgā darbā neņēma atvaļinājumu. Viņš teica, ka velns arī neejot atvaļinājumā. Viņš tiešām sadega savā darbā, jo, viņa vecumā, viņam bija draudze Ogrē atjaunojama un atjaunota draudze Pestīšanas Templī, bez tam viņš bija mācītāja Jāņa Šmita vietnieks Latvijā un viņam bija jātiesājas (cik daudz nepatīkamu rūpju!) dēļ Daugavpils Baltās baznīcas, jāizklapato Zilupes draudzes vecās telpas, jāremontē. Daudzus gadus Gunārs brauca uz Zilupi, kur kopā ar misionāri Lūciju Siliņu noturēja dievkalpojumus māsas Pauliņas privātmājā pēc tam, kad atņēma īstās sapulču telpas.

Gunārs sludināja ne tikai Latvijā, bet arī Lietuvā, Igaunijā, Zviedrijā, Ukrainā, Baltkrievijā. Reliģisko lietu departamentā viņš bija ļoti nevēlams. Vairākas reizes bija pratināšanas. Atceros, reiz viņa vārda dienā gaidīju Gunāru no darba mājās, lai apsveiktu, bet piebrauca melna dienesta *Volga* un pats pratinātājs Sparinskis, kas pievienojās vīru gaidīt. Gunāram atnākot, viņš tūlīt ar melno *Volgu* tika aizvests. Smagi to atcerēties. Nebija, kam pārdzīvoto uzticēt, nedrīkstēja.

Ar vislabākajiem vēlējumiem Jaunajā gadā — *Rute Lagzdiņa.*

Kārlis LAGZDIŅŠ,
leģionārs, represēts,
pagrīdes draudžu darbinieks,
diakons, mūziķis.

2000. gada marts.

ATMIŅU SKICES

Kad gāju skolā, jau no pirmajām klasēm mani mīļākie priekšmeti bija dziedāšana un zīmēšana. Tie man padevās un, skolu beidzot, biju nolēmis šīs dotās spējas tālāk attīstīt, mācoties kādā augstākā mācību iestādē, bet... karš visu manu dzīvi pavērsa citādi.

Kārlis Lagzdiņš 1985. gada pavasarī pirms aiziešanas pensijā, Kolkā, z/k "Banga" transporta ceha mehāniskajā darbnīcā

Kad pēc vairāk kā desmit nebrīvē pavadītiem gadiem atgriezos Latvijā un sāku strādāt savā profesijā par virpotāju, diendienā nācās saskarties ar rasējumiem un skicēm. Tā biju pieradis, ka bez skices negribēju strādāt, arī tad, ja kāds no darba biedriem palūdza priekš viņa personīgi kādu detaļu izgatavot. Vienmēr prasīju paraugu vai skici. Bet nu no manis lūdz atmiņu skici — par pagrīdē veiktajiem darbiem.

Daudz vieglāk būtu atkal no jauna to darīt un turpināt nekā atcerēties un runāt. Man šķiet, neko lielu un paliekošu neesmu izdarījis. Biju tikai viens mazs ķēdes posmiņš visā tajā procesā, kurš risinājās un virmoja kā kalnu strauts, aizsācies no spēcīga avota.

Tas sākās sešdesmito gadu beigās, kad Krievijā, Ukrainā, Sibīrijā un vēl daudzās citās vietās sāka dibināties tā saucamās nereģistrētās draudzes, kuras negribēja ilgāk samierināties ar Maskavas uzspiesto režīmu, kas vardarbīgām metodēm apspieda vārda un preses brīvību, aizliedza svētdienskolas un jauniešu sanāksmes. Daudzās draudzēs

tika apcietināti aktīvākie darbinieki un mācītājiem atņemtas tiesības. Starp draudžu vadību Maskavā un draudzēm brieda konflikts. Visi sapratām, ka ilgi tā nevar turpināties, kaut kas jādara. Arī Jelgavas draudzē vairākums simpatizēja nereģistrēto draudžu kustībai. Tikām aicināti piedalīties pagrīdes sanāksmēs Rīgā, kur bija ieradušies nereģistrēto draudžu vadošie brāļi. Tādās sapulcēs ieplūda svaiga elpa, kas aizrāva un aizdedzināja. Viņiem bija vajadzīgs mūsu atbalsts, un viņi to arī pamazām sāka saņemt. Jelgavā šo darbu organizēja Elmāronkulis (Elmārs Sīlis), manas sievasmātes brālis. Uzzinājām, ka pagrīdes tipogrāfijām vajadzīgs rakstāmpapīrs, un nekavējoties tas tika iepirkts. Mans nelielais divistabu dzīvoklītis strauji sāka pārvērsties par noliktavu, jo centrālais rakstāmlietu veikals atradās apmēram 50 m attālumā un smagās pakas tālu nevajadzēja nest. Galvenās pircējas parasti bija draudzes māsas, lai būtu mazāk uzkrītoši.

Atceros kādu kuriozu gadījumu. Reiz, no darba nākot, tuvojos veikalam, lai tanī nopirktu kaut kādu sīkumu, kad pamanu no veikala iznākam divas draudzes māsas, pensionāres, ar smagajām papīra pakām. Viņas pakas sakārtoja tirgus somās, lai nostiprinātu uz ragaviņām. Kad sasveicinājos, viena no viņām man jautāja: "Vai vecītis mājā?" Tādu vārdu manam tēvam bija iedevusi vecākā meita, pavisam maziņa būdama, un no tā laika visi paziņas viņu tā arī sauca. Protams, ka vecītis bija mājās, un visi, kam tas bija jāzina, to arī zināja, par to bija parūpējies Elmāronkulis.

Kad biju iegājis veikalā un pietuvojies letei, viena no pārdevējām pusbalsī jautāja kasierei: "Nespēju saprast, kur tās tantiņas tādos vairumos liek to balto rakstāmpapīru?"— "Kāda mums tur daļa," attrauca kasiere, "plāns pildās, un tas ir galvenais." Toreiz klusībā pasmaidīju, un cik labi, ka varu to darīt arī tagad, šo atmiņu skici stāstot, kaut aizritējuši turpat 30 gadi.

Plāns veikalam pildījās, un, kad papīrs tika izpirkts, laipnā veikala vadītāja labprāt paziņoja, kad atkal būs jauns pievedums. Dažreiz gadījās, ka veikalā tika pievests un kļūdoties arī nopirkts ne īsti derīgais, biezāks un zemākas kvalitātes papīrs, tomēr tas tika aizvests un nosūtīts uz spiestuvēm, kur to izlietoja mēnešraksta pavairošanai rokrakstā, ļoti primitīvām metodēm. Bet, kad Elmāronkulis atgriezās no kārtējā komandējuma, viņš ierosināja, ka mēs varētu pieņemt divas meitenes no pagrīdes, kuras tad varētu šeit pat uz vietas strādāt. Viņām arī nepieciešams drošības labad pēc iespējas biežāk mainīt atrašanās vietu. Drīz pēc tam, kad bijām devuši savu piekrišanu, pie mums ieradās viens no vadošajiem brāļiem, bet, kad viņš aizbrauca, pēc dažām dienām ieradās meitene no redakcijas, vārdā Ļuba. Visa viņas būtne pilnībā atbilda jaukajam vārdam. Labi neatceros — vai tanī pašā dienā vai nākošajā — ieradās viņas kolēģe Sveta. Tā bija

daudz trauslāka, lielām, spriganām acīm. Ļoti jauki bija tas, ka viņas abas tūliņ jutās kā pie savējiem. Viņām vajadzēja saspiesties nelielā istabiņā, kur bez viņām mita arī mans tēvs. Mēs abi ar sieviņu un diviem bērniem skolēniem apdzīvojām lielāko, caurstaigājamo istabu. Komfortsajūtu radīja centrālapkure un siltais ūdens vannasistabā. Vannā vienmēr gribējās ieiet pēc tam, kad tika izstāvētas vairākstundu garās rindas pārtikas veikalos. Parasti jau zināms laiks bija jānostāv ārpus veikala, un ļoti bieži gadījās, ka, tiekot veikala priekšnamā, deficītā prece izbeidzās, tad ar mierīgu sirdi un tukšu tīkliņu vajadzēja doties mājup. Bet, ja zināju, ka ledusskapis ir galīgi tukšs, bija jāiet uz attālāko kvartālu veikaliem, līdz beidzot kaut ko izdevās samakšķerēt. Gaidītājiem tukšie puncīši kurkstēja. Ļoti lepns jutos, ja gadījās pārnest pusi no cūkas galvas un vēl dažas kājiņas. Tas bija tanī laikā, kad vajadzēja pildīt doto solījumu apgādāt Maskavu ar cūkas gaļu. Bet ne jau par to es gribēju runāt, jo pie mums vienmēr bija ko galdā likt, pretēji tam, par ko stāstīja atbraukušās māsas.

Ļuba ar Svetu strādāja no agra rīta līdz vēlam vakaram, jo vajadzēja sastādīt, pavairot un izdot bagāti garīgu mēnešrakstu evaņģēliski kristīgām baptistu draudzēm, protams, krievu valodā. Žurnālu vajadzēja mākslinieciski noformēt un uzrakstīt oriģināltekstu sīkiem drukātiem burtiem vairāk nekā 30 lappusēm, ar speciālu tinti. Man būtībā trūkst terminoloģijas, lai šo primitīvo iespiešanas — pavairošanas tehniku aprakstītu, bet nešaubos, ka daži no lasītājiem, kuri agrākajos laikos dziedājuši mūsu koros no lapām, tās atcerēsies. Toreiz tā tika pavairotas personīgi man ļoti mīļas un jaukas kora dziesmas, ar violetu tinti rakstītas, tāds izplūdis, vietām pat grūti salasāms teksts un notis. Lūk, ar tādu pašu tehniku arī viņas strādāja. Tur vajadzēja sagatavot milzum daudz speciālu želeju. Tad šī masa tika uzlieta uz stikla platēm, lai pēc sacietēšanas vispirms uzklātu oriģinālu, kuru pēc zināma laika noņemot, varētu izdarīt kopēšanu. Dažreiz, bet visbiežāk aiz ziņkārības, arī es ņēmu dalību visā kopēšanas procesā.

Šis darbs turpinājās vairākus gadus. Mūsu dzīvoklītī diezgan bieži pa naktīm ieradās cilvēki, galvenokārt jaunas māsas, retāk brāļi, kuri atveda materiālus jaunajiem žurnāla numuriem. Zvanot pie durvīm, viņiem bija jāzina parole. Brīnumainā kārtā visi to zināja. Tas tiešām bija nepieciešami, jo, pateicoties tuvu esošajam restorānam, bieži pēc pusnakts no turienes izmestie zvanīja pie durvīm, prasīdami glāzi vai arī maizi. Bija arī pazīšanas zīmes pie apģērba. Tās parasti tika lietotas stacijā, autoostā, sagaidot kādu acīm svešu, tomēr sirdij tuvu atbraucēju. Tad seko īss, saprotošs acu skats, smaids un silts rokasspiediens. Esam sapratušies bez liekiem vārdiem uz ielas. Šos nekur nerakstītos noteikumus diktēja pagrīde. Mūsu darbošanās bija

noteikta un mērķtiecīga. Mēs necīnījāmies pret valsti, bet gan pret metodēm, ar kādām tā nelikumīgi apspieda vārda un arī preses brīvību. Viena lieta mums bija pavisam skaidra, un mēs visi sapratām, ka fiziski stiprākais uz laiku var brutāli apspiest vājāko, bet nespēj tā garu pakļaut un likt kalpot melu ideoloģijai. Man šķiet, ka gluži vienkārši kristiešos vienmēr un visur darbojas Kristus dievišķais, noslēpumainais, augšāmcelšanās spēks. Pasaule šo brīnišķo spēku nepazīst un neizprot.

Sevišķi ateistam ir naids pret dievišķām patiesībām, kuras atrodamas Bībelē. Čekisti mobilizēja visus iespējamos orgānus, lai robežkontrolē tūristiem atņemtu Bībeles un garīgo literatūru. Bija gandrīz bezcerīgi kaut ko dabūt cauri šim dzelzs priekškaram. Lūk, tāpēc šie citādāk domājošie izdomāja, jāsāk šis darbs darīt tepat uz vietas, pagrīdē. Un dienām, naktīm, Dievu lūdzot, vairākiem brāļiem mehāniķiem gudrās galvas liekot kopā, izdevās sameistarot primitīvu drukmašīnu, ar kuru tad sāka iespiest Dziesmu grāmatas un arī Jaunās Derības. Māsām Ļubai un Svetai tagad vajadzēja pārkvalificēties uz pavisam cita veida oriģinālteksta izgatavošanu, ko bija izgudrojis brālis Genādijs Krjučkovs (nereģistrēto draudžu vadītājs). Teksts vairs netika ar roku rakstīts, bet gan sameklēts uz laba papīra iespiestā literatūrā — žurnālos, grāmatās, no kurienes tad varēja izgriezt vajadzīgos vārdus un burtus. No šiem izgrieztajiem vārdiem, burtiem vajadzēja veidot teikumus un rindkopas jaunajam tekstam. Tos vajadzēja tik delikāti sakārtot un pielīmēt uz jaunas lapas, lai pārfotografējot nebūtu pamanāms ne mazākais defekts. Es jūs ļoti lūdzu, mēģiniet iedziļināties un padomājiet, kas tas bija par darbu! Bet esmu priecīgs, ka Elmāronkuļa pagrīdes darbā drīkstēju viņam palīdzēt arī ar šo filigrāno darbu.

Elmāronkulis izdomāja, ka tipogrāfijas brigādi vajadzētu dabūt uz Jelgavu. Viņš pierunāja savu māsasvīru, tas ir, manu sievastēvu Jāni — Alfrēdu Jankovski, lai tas savā privātmājā ierīkotu apartamentu 7 cilvēku lielai brigādei. Steidzamības kārtā tika strādāts un pavisam klusi, gandrīz nevienam nemanot, brigāde ar visu drukmašīnu pārcēlās uz Jelgavu. Papīru vairs nevajadzēja nekur tālu pārvadāt un darbs varēja noritēt ar lielāku atdevi.

Dienas ritēja strauji. Ziemu nomainīja pavasaris, vasaru atkal rudens, un tā gāja gads pēc gada, bet tipogrāfija vēl arvien strādāja.

Atceros vienu jauku atgadījumu. Tas varbūt bija viens no pirmajiem rudeņiem, ja nemaldos, 1969. gada septembra sākums. Jau vairākas dienas pieturējās neparasti karsts, un pusdienojot sieva ierosināja, vai nevarot Svetu un Ļubu aizvizināt uz Jaunķemeriem, kur reizēm kopā ar bērniem mēdzām atpūsties. Man toreiz bija motocikls

ar blakusvāģi, un meitenes ierosinājumu pieņēma, jo vēl nekad savā mūžā jūru nebija redzējušas. Lielais karstums burtiski draudēja smadzenes izkausēt, tādēļ steidzāmies ātrāk doties ceļā. Pats brauciens mazliet atveldzēja un arī garu pacilāja. Pludmale mudžēt mudžēja no lieliem un maziem. Pulkstenis rādīja nedaudz pāri diviem, tomēr saule tveicēja bez mēra. Lēnais jūras vējš ūdeni bija piepludinājis krastam, un tas mums izlikās neparasti silts. Kad nokļuvām aiz otrā sēkļa, mūs pārņēma neizsakāma labsajūta un pārgalvīgi priecīgs noskaņojums, kāds parasti piemīt bērniem. Izrādījās, ka abas meitenes bija labas peldētājas, nu vismaz man tā izlikās, jo personīgi es vienmēr esmu ieņēmis otro vietu pēc cirvja.

Kad vairākas stundas bijām plunčājušies, gājām krastā aplūkot, vai mūsu virsdrēbēm nav pieaugušas kājas. Tomēr nē, vienīgi ģimene, kuras uzraudzībā tās atstājām, bija aizceļojusi. Baltās kāpu smiltis arī bija patīkami siltas un maigas.

Meitenes, smiltīs apguļoties, nepārtraukti meklēja visdažādākos pateicības vārdus, kā izteikt savu prieku un sajūsmu par šo vienreizējo, apbrīnojamo notikumu — pirmo reizi būt pie jūras. Skatoties meiteņu dzirkstošajās acīs, kuras pauda neviltotu prieku, arī es jutos aizkustinoši gandarīts un savā sirdī klusībā pateicos Dievam, ka Viņš šajā steigas pilnajā dzīvē ļauj piedzīvot tik jaukus un brīnišķīgus mirkļus pie dabas krūts.

Pēc dažām dienām uznāca asi ziemeļvēji ar lietu, draudēja visu skaisto aizskalot... Klāt rudens, un atkal ziema.

Pavasarī ģimenē piedzima trešais bērns, maza mīļa meitiņa. Darba vieta mums piešķīra trīsistabu dzīvokli. Tas patiešām bija ļoti vajadzīgs, jo jūtami atviegloja sadzīves apstākļus, lielo saspiestību mazajā divistabu dzīvoklītī.

Ja drukmašīnai kaut kas salūza, Elmāronkulis mani atrada, un iespējamības robežās, cik vien ātri varēju, centos visu izgatavot vai sala-bot. Ik pa laikam vajadzēja pārvirpot gumijotos ruļļus. Vienreiz, kad to pusdienas laikā darīju, ienāca priekšnieks un jautāja: "Kas tā par nejauku smaku, ko tu tur virpo?" Es atbildēju, ka, tiklīdz būšu beidzis virpot, darbnīcu izvēdināšu, un tā arī izdarīju. Zināma smalkjūtība viņam bija, tuvāk nepētīja, ko īsti daru. Piena kombināta mehāniskajā darbnīcā biju tāds kā mazs ķeizariņš. Neviens no priekšniekiem man uz pirkstiem neskatījās, jo visiem biju šādu vai tādu sadzīves tehniku par paldies remontējis, sākot no gludekļa un beidzot ar motociklu vai auto. Darbs kombinātā bija ļoti specifisks. Avārijas gadījumā ļoti bieži izsauca strādāt naktī, jo produkcijai no rīta jābūt veikalā. Vienmēr bez kurnēšanas ierados un strādāju ar pilnu atdevi, lai bojāto mehānismu ātrāk salabotu. Personīgo

Elmārs Sīlis (Elmāronkulis) (1917 — 1998)

transporta līdzekli, motociklu ar blakusvāģi man atļāva turēt pie darbnīcas. Tādēļ nebija grūtības ievest un izvest kaut ko lielāku par kabatas nazi. Ar to es domāju kādu lielāku detaļu pagrīdes tipogrāfijai. Un tas gadījās diezgan bieži. Saprotiet paši, ka šos me- hānismus no drukmašīnas nevarēja dot remontā kādā no sadzīves pakalpojumu darbnīcām, kur visu vajadzēja iegrāmatot. Jebkura no detaļām varētu tikt pieskaitīta "elles mašīnai".

Elmāronkulis bija visa darba organizators, koordinators un reizē arī sagādnieks vienā personā. Viņš dzīvoja personīgā mājā, pilsētas otrā malā, apmēram 2 km attālumā no mums. Tā kā viņam piemita sevišķi apbrīnojamas spējas īsā laikā iekarot otra cilvēka simpātijas un uzticību, viņam visur atvērās ne tikai durvis vien, bet arī sirdis. Nezinu, kā tas īsti notika, bet tieši tad, kad tas visvairāk bija vajadzīgs, viņam ierīkoja telefonu. Ātri iemācījāmies sazināties, ne gari runāt. Tika ekonomēts laiks un ietaupīti lieki soļi.

Arī mans darbs kombinātā tika attiecīgi novērtēts, jo vienā dienā pie manis pienāca partijas sekretārs un lūdza mani doties pie fotogrāfa, lai tas izgatavotu palielinātu portretu novietošanai uz goda dēļa. Mēģināju viņu pārliecināt, ka tas nepavisam nav vajadzīgs, jo vēl labāk strādāt kā to daru līdz šim, es nespēšu un nekāds pagodinājums par labi padarītu darbu nav vajadzīgs. Uz to viņš paskaidroja, ka tādā gadījumā viņi nevienu portretu uz dēļa nevarot likt, citiem vārdiem sakot, viņš mani pierunāja un pie fotogrāfa aizgāju. Tomēr manī bija kaut kāda priekšnojauta, ka nebūs labi, un... pēc dažiem mēnešiem, kādā agrā rītā darbnīcas meistars, pie manis ienākot, pastāstīja, ka vakarvakarā notikusi slēgta partijas sēde, kurā arī viņš aicināts piedalīties. Dienas kārtībā esot bijis tikai viens jautājums, ko darīt ar virpotāja Kārļa Lagzdiņa bildi uz goda dēļa. Esot ienākušas ziņas, ka viņš esot bijušais tautas nodevējs un sastāvot kaut kādā aizliegtā pagrīdes sektā. Ja izrādītos, ka tā ir taisnība, portrets no dēļa jānoņem. Nolēmuši, ka viņam kā meistaram šī lieta steidzīgi jānoskaidro. Es viņam atbildēju, ka tas ir ļoti labi un ka to viņš tūlīt šovakar varēs noskaidrot, ja vien piekritīs atnākt līdzi uz dievkalpojumu. Meistars, kurš starp citu bija man labs draugs, priekšlikumam

piekrita, un vakarā abi devāmies uz lūgšanu namu, kuru varbūt citādi viņš nekad nebūtu apmeklējis. Tovakar kā viesis ar vārdu kalpoja mācītājs Eduards Strēlis no Rīgas Golgātas draudzes. Tanī vakarā viņš runāja par tematu no Vecās Derības, kā Ābrahams pilda Dievam doto solījumu, gatavojoties upurēt savu dēlu Īzaku. Kā parasti ņēmu dalību arī koristu grupā, kura sapulci kuplināja ar skanīgām dziesmām. Pēc beigām man vēl vajadzēja piedalīties pūtēju orķestra mēģinājumā, tomēr mans meistars Jānis mani gaidīja, jo viņam bija radušies vairāki jautājumi, kurus vajadzēja noskaidrot, lai no rīta sīki un smalki varētu atskaitīties partijas sekretāram. Pa ceļam uz mājām ejot, mums bija pietiekoši daudz laika, lai visus jautājumus noskaidrotu, un mani paskaidrojumi meistaru apmierināja pilnībā. Būtībā jau bija tikai viens jautājums, vai baptistu draudze, kurā sastāvu, ir pie valdības reģistrēta?

Otrā rītā pēc neilga brīža ar mazliet samocītu smaidu pie manis atnāca meistars un notikušo atstāstīja. Lieta beidzot palikusi ļoti kurioza, jo, kad viņš visu partijas sekretāram izskaidrojis, ieskaitot to, ka dziedu un spēlēju draudzes ansambļos, arī to, ka draudze ir oficiāli reģistrēta pie valdības, tas brīdi palicis domīgs, bet vēlāk jautājis: "Vai tu gadījumā Kārlim neizstāstīji, ka mēs par viņu sēdē runājām?" Viņš atbildējis, ka esot brīdināts, un tādēļ viņam kā draugam visu izstāstījis. Sekretārs esot izsaucies: "Ak šausmas, ko tu esi izdarījis, kā lai mēs tagad viņam acīs skatāmies?!" Un patiešām, no šī brīža arī es jutos mazliet neveikli, kad gadījās iet garām gados vecākajam partijas sekretāram, kurš, galvu nodūris, vienmēr pirmais centās mani sveicināt. Man no sirds bija viņa žēl. Mana bilde uz lielā goda dēļa pie kombināta vārtiem palika līdz gada beigām.

Pēkšņi ievajadzējās palīdzēt vienai māsai no Ukrainas. Viņai, Katiņai, Elmāronkulis bija izgādājis pierakstīšanos laukos, bet darbu vajadzēja atrast pilsētā. Viņas profesija bija šuvēja — piegriezēja, un darbu viņa dabūja šūšanas fabrikā "Lielupe", bet gultas vietu pie mums. Katiņa bija jauka un piemīlīga, tādēļ ātri tika no visiem lieliem un maziem ģimenes locekļiem pieņemta kā savējā. Svētdienās visi gājām uz dievnamu.

Tā kā Katiņa jau, Ukrainā dzīvodama, bija strādājusi pagrīdes darbā, par ko arī tikusi vajāta, viņa to turpināja darīt, arī pie mums dzīvodama. Atmiņā man palicis brauciens uz Sanktpēterburgu, toreiz Ļeņingradu. Tur vajadzēja nogādāt garīgo literatūru jaunai nereģistrētai draudzei. Tie bija vairāki smagi koferi un Katiņai vienai tas nebija pa spēkam. Elmāronkulis lūdza manu palīdzību, jo pašam vajadzēja doties uz tālajiem Krievzemes nostūriem. Brauciens bija ieplānots Oktobra svētku dienās. Ar biļetēm toreiz bija ļoti lielas

grūtības, bet Elmāronkulis tās bija savlaicīgi iegādājies, un mums vietas tika ierādītas. Tas bija ātrvilciens "Čaika", un brauciens naktī man atsauca atmiņā daudzas negulētās naktis, kad 1949. gada Ziemassvētku laikā kopā ar daudziem tūkstošiem politiskajiem ieslodzītiem, aizrestotos lopu vagonos, necilvēciskos apstākļos tikām vesti no iepriekšējās ieslodzījuma vietas ziemeļos pāri Urāliem uz Āzijas vidieni — Karagandu. Vagona vidū bija maza čuguna krāsniņa. Arī viss pārējais aprīkojums bija tāds pats, kā to vēstulē aprakstīja mani vecāki, kad tie tā paša gada martā tika vesti uz Sibīriju. Kad toreiz vagonā iekāpu, tas man likās tik pazīstams, it kā kādreiz tanī jau būtu braucis, kaut gan labi apzinājos, ka braucu pirmo reizi. Jā, tā mūs toreiz vadāja no viena zemes gala līdz otram. Tas jau sen aiz muguras, un vienīgi šis brauciens naktī, lielo pilsētu blāvās ugunis, kuras tālu bija saredzamas pie zvaigžņotajām debesīm, lika mazliet aizdomāties...

Bet tas jau ir cits stāsts, un ne tikai skice.

Valda Lapsa,
diriģente, publiciste,
evaņģēliste.

1999. gada maijs.

BAPTISTU AKTIVITĀTES KOMUNISMA LAIKOS KURZEMĒ

Šķirstu savus fotoalbumus, un, raugoties bildēs (kurām, par laimi, ir pielikts gada skaitlis) stāstīšu, Tev, mācītāj, kā mēs kopām sadraudzību un liecinājām par Dieva darbiem mūsu dzīvēs. Protams, ka fonā visai šai darbībai bija "čekas modrā acs", bet mēs īpaši par to neuztraucāmies.

50.—60. gados jaunatne (un arī daži "vecie") sadraudzības kopšanai izraudzījās dzimšanas dienas (tad neviens nevarēja neko

Elijs un Valda Lapsas
1989. gadā Rīgas Mateja dievnamā

Diriģenti Arnis Mūrnieks, Jānis Ezeriņš, Miranda Pķičkina, Valda Šķubure (vēlāk Lapsa), Artūrs Matrozis Liepājas Pāvila draudzes kora gadasvētkos

piesieties), kurās bija vismaz pārdesmit viesu un notika gan dažādas spēles, gan dziedāšana (kopā mazāk, vairāk dueti, trio, kvartets), kas mūs visus labi uzmundrināja. Pāvilieši katru svētdienas vakaru pulcējās Artūra Matroža mājās, kur pārrunājām dažādus garīgos jautājumus un kopā arī "padullojāmies" ar kādām spēlēm. Šad un tad arī sanācām pie Alfrēda Saules un Riharda Rozes, arī Ulpēnu mājās (Ganību ielā). Citreiz varu piebilst, ka Ulpēnu māja bija tā vieta, kur Pāvila un Ciānas draudzes mandolīnu un ģitāru orķestris noturēja savus mēģinājumus un rīkoja koncertus (ar vatētām segām aizklājot ielas puses logus, tas varēja būt 60. gadu beigās un 70. sākumā).

Šajā laika posmā mēs braucām dziedāt, arī liecināt uz Nīcu, Jūrmalciemu, Skatri, paretam uz Rucavu, regulāri uz Asītes draudzi (tā bija vistālākā vieta no Liepājas, ap 60 km). Un svētkos bieži vien bijām lūgti viesi — Aizputē, Vaiņodē, Priekulē un regulāri ik novembri Ventspilī.

Tieši tai laikā, kad bija aizliegta orķestra darbība, arī deklamācijas un solo dziesmas — J. Ezeriņš un A. Matrozis savās draudzēs piekopa šādu sistēmu — koris pieceļas, dzied vienu no atļautajām dziesmām, tūlīt seko kāds duets vai solo, vai dzeja — un tad tikai apsēžas. Laikam tā arī radās tie dziesmu dievkalpojumi reizi mēnesī — lielākajās draudzēs un īpaši spēcīgi Matejā. Patiesībā tie bija visīstākie evaņģelizācijas dievkalpojumi, kas turpinājās līdz 80. gadu vidum.

Pāris reizes gadā arī notika Rīgas–Liepājas jaunatnes kopā sabraukšana, kam iemesls bija kora vai draudzes gada svētki vienā vai otrā vietā. Tā bija jauna draudzēšanās pēc svētku dievkalpojuma —

Liepājas Pāvila draudzes sekstets 1962. gadā
Sēž: Edīte Millere, Zigrīda Ignāte, Valda Šķubure
Stāv: Aina Vīksna, Rita Matroze, Vaira Millere

līdz pat nakts vilcienam, uz kuru vietējie vienmēr pavadīja. Bieži vien uz perona kaut ko labu visi kopā uzdziedājām.

Liepājas Pāvila draudzes jaunieši brauca uz Klaipēdas baptistu draudzi (kurā bija labs bariņš vācu izcelsmes "lietuviešu"), un viņi pie mums, protams, ar savu programmu, kuru cēla priekšā vietējās draudzes dievkalpojumā. Klaipēdieši bieži vien bija viesi Nīcā kopā ar kādiem jauniešiem no Pāviliem, kuri regulāri brauca uz dievkalpojumu Nīcā.

50.—60. gadu beigās, it īpaši Liepājas Pāvilos, svētdienās pēc vakara dievkalpojuma notika pēcsapulces, kuras organizēja Artūrs Matrozis. Tur notika aktīvas lūgšanas un aizlūgšanas, un katru reizi aicināja nodot savu dzīvi Jēzum, un, dabiski, ka tad arī sekoja atkal lūgšanu reize, kurā daudzi lūdza grēku nožēlas lūgšanu un izteica savu vēlmi Jēzum — es Tev nododu savu dzīvi!

Bija kādas reizes, kad pēc šīm pēcsapulcēm mēs vēl gājām uz Jaunliepājas poliklīniku (tur pagrabā dzīvoja Pāvila draudzes locekļu ģimene), lai kāda ārsta kabinetā lūgtu Dievu. Jāteic, ka tā bija nepieciešamība, kurai nevar atrast īstos vārdus. Bet pēc lūgšanām mēs jutāmies laimīgi, jebšu jau ļoti vēlā nakts stundā devāmies mājās, protams, cits citu pavadot.

Runājot par Kurzemes draudžu koriem — tie nereti devās dziedāt viens pie otra, un 50. gados parastais transporta līdzeklis bija smagā automašīna, bez jumta kravas kastei (kurā bieži vien salika savas baznīcas solus), bet tas nevienu braukt gribētāju netraucēja. Reizēm

šoferim gadījās liels brezents, ko lietus laikā pārklāja visiem pāri, un tas, savukārt, izraisīja lielu jautrību braucējos. Pāvilieši tā ne tikai apbraukāja Kurzemes draudzes, bet arī devās vairāku dienu ekskursijās pa Latviju — no šiem braucieniem man ir bildes ar pāviliešiem pie Staburaga un Daugavas, Bliņķkalna u. c., kuri tagad sen zem ūdens.

Mācītājs Pētersons pulcināja Pāvila draudzes jauniešus uz Bībeles studijām katru sestdienu, ļaujot citā stilā, arī raupjāk un aktīvāk izteikties. Par šo un arī citām jauniešu aktivitātēm, kuras mācītājs Pētersons visādi veicināja — valsts vara viņam atņēma mācītāja tiesības, un viņš pārcēlās uz Valdemārpili, kur arī nesēdēja rokas klēpī salicis. Bet mēs nākošajā vasarā (kādi 15—20) devāmies pie sava mīļā mācītāja ciemos. Tas bija vesels piedzīvojums, ceļot ar dažādiem transporta līdzekļiem, kā arī lielākus ceļa gabalus (ap 20 km) veicot kājām. Ceļojuma laikā (3 dienas) izdevām avīzi "Veģis" (katru dienu).

Mazliet par kādu no tiem gadiem visai raksturīgām parādībām. Līdzko kāds baptistu bērns pabeidza 7. klasi (tagad 9. klasi), aizgāja mācīties tālāk, it sevišķi, ja tas notika, lai iegūtu kādu profesiju — viņu vairāk vai mazāk vajāja. Gan ar mēģinājumiem iesaistīt komjaunatnē (piespiedu kārtā), gan ar aizliegumu apmeklēt baznīcu, gan daudziem nedodot beigšanas diplomu, gan pazeminot eksāmenu atzīmes. Konkrēti piemēri? — jautā Egīlu Deksni, Teodoru Lasmani, arī Valdu Šķuburi, un daudzus citus manus vienaudžus Matejā un citur.

Tas pats notika ar minēto cilvēku darba vietā, pazeminot amatos vai atlaižot no tiem par nepareizu domāšanu, kas "kaitē" cilvēkiem.

Un tagad mazliet par Jāņu svinēšanu, uz kuru baptistu jaunatne un vidēja paaudze bija īpaši čakla! Šķiet, ka pirmā reize bija ap 1950./1960. gadu — Priekulē. Man šķiet, ka savu pirkstu tur bija pielicis arī J. Ezeriņš. Jo viņš tur bija un kāda viņa radu kundze no Čehoslovākijas. Vēl tajos vai nākošajos Jāņos (apmēram turpat) bija svētdienas dievkalpojums, kurā daudz spēlēja un dziedāja Pāvila mandolīnu un ģitāru orķestris.

Un tad 1963. gada Jāņi — pirmie lielie Jāņi, kuros pulcējās ap 300 baptistu no Kurzemes un arī pārdesmit rīdzinieku. Tas notika Kalvenē, Modra Mamja radu lauku mājās. Šos un citus Jāņus organizēja Artūrs Šķuburs un M. Mamis, J. Straume, vēlāk arī J. Tervits, kurš parasti organizēja un vadīja ugunskura programmu, kura allaž bija visai kupla. Tā mēs jāņojām vēlreiz tajā pašā Kalvenē, arī Puzē, kaut kur Aizputes tuvumā, Vēsmas Lasmanes-Pauzeres lauku mājās Snēpelē, Valdemārpilī pie Sasmakas ezera un vēl citās vietās Kurzemē. Jāņu dalībnieki sabrauca piektdienas vakarpusē, sacēla teltis, visu sestdienu sportoja vai ko citu darīja. Ak, jā — bija visai niknas

sacensības volejbolā starp draudžu komandām! Un sestdienas vakarā kārtīgs ugunskurs ar kārtīgu programmu!

Protams, nevar nepieminēt matejiešu lielās kora ekskursijas — ar 2 vai 3 lieliem autobusiem. Parasti tās bija trīs dienas ar gulēšanu teltīs, līdzi savs ēdamais, bērni, vīri, sievas.

Ekskursiju maršruts bija labi izplānots un visādi labi — gan garīgi uzlādējoši, gan citādi labi un interesanti.

Jo sevišķi jāatzīmē J. Ezeriņa un G. Jukumnieka labā sadarbība un aktivitātes ekskursiju vadīšanā. Tā apceļojām Latviju, Igauniju un Lietuvu, un tas ļoti tuvināja mūs vienu otram.

Kad valdīšana vairs negribēja dot autobusus ekskursijām, mēs atradām citu iespēju būt kopā, lai gan pirmās Mateja kora nometnes iesākās vienlaikus ar lielajām ekskursijām. Bet vēl bija Mateja kora nometnes augustā, visas Tūjas jūrmalā, izņemot pēdējo Klapkalnciemā (tajā rudenī Ginters un Rožkalns aizbrauca uz Vāciju).

Šīs nometnes nebija slēgtas citiem ļaudīm, un tā dažs jauns cilvēks, atbraucis līdzi klasesbiedram, iesāka savu ceļu uz sastapšanos ar Dievu un vēl šodien ir mūsu draudzē.

Domāju, ka nevar nepieminēt jauniešu sabraukšanas valsts svētkos maijā un novembrī, bet tad jau daudzās lielajās draudzēs bija kristīgās mūzikas ansambļi. Un tomēr, šķiet, ka to visu iesāka Tālivaldis Tālbergs un viņa māsa Sarmīte Matejā, toreiz vēl padsmitgadīgi jaunieši. Puiši ar ģitārām, un meitenes dziedāja. Dažus gadus pēc Tāļa pirmā ansambļa sevi pieteica ansamblis "Maran ata", Ausmas un Māra Jukumsonu vadībā.

Arbijs LAUVA,
fiziķis, publicists,
draudžu vēsturnieks.

2001.

ĪSATMIŅAS PAR TRIM LATVJU GARĪDZNIEKIEM

Pēteris Egle stāsta par 14. jūniju

Arbijs Lauva

Pēdējā gadā, kad Āgenskalna baptistu draudze pulcējās vēl Mateja draudzes dievnamā, 14. jūnijs iekrita svētdienā (1992). Vakara dievkalpojumu nedēļu pēc Vasarsvētkiem vadīja mācītājs Pēteris Egle (bīskaps 1966—1977). Mācītājam pēc trim nedēļām piepildījās 89 gadi un šis bija viens no viņa dzīves pēdējiem dievkalpojumiem. Labi atceros, ka mācītājam bija vēl ļoti laba atmiņa, skaidrs prāts un apmierinoša orientācija atbilstoši dzīves laika prasībām. Garīgā darba vēstnesim dzīvē bija gājis dažādi. Kaut vai tas, ka 1960. gadā laicīgie baznīcas dzīves kārtotāji viņu atstādināja no Liepājas Ciānas draudzes un pārvietoja uz mazo Jaunjelgavas draudzīti, bet tomēr — 1966. gada 25. jūnijā viņš kļuva par Latvijas baptistu draudžu bīskapu.

Tātad, šajā dievkalpojuma reizē pēc svētrunas no *Apustuļu darbu 1*:8, kur teikts, ka dabūsim spēku, kad Svētais Gars būs nācis, viņš beigās lūdza atļauju vēl ko teikt. Un mācītājs mums pastāstīja:

Šodien, 14. jūnijā latvieši atceras to neganto notikumu, kad tumšā, necilvēciskā vara aizrāva tik daudz tūkstošu cilvēku, izglītotus un neizglītotus, bērniņus un vecākus. Tās bija divas briesmīgas dienas. Es toreiz strādāju Liepājā, Nācaretē, bet biju sestdienā aizbraucis draudzei malku skaldīt. Un tad saņēmu ziņu, ka Vaiņodē rindojas

No kreisās: mācītāji Pēteris Egle un Kārlis Grūbers vizītē pie bīskapa Jāņa Eisāna, 1991

sarkanie dzelzceļa lopu vāģi. Nesapratu. Bet atnāca ziņa, ka Liepājas tuvumā arī kaut kas tāds notiek. Nezinu, bet domāju, ka tā nebija mana paša gudrība, bet ka tā bija Dieva dota saprašana, ka šajā reizē es palikšu līdz vakaram un mājās braukšu tikai no rīta.

Dievs manu dzīvesbiedri un divas meitas pasargāja. Nākošajā naktī pie mūsu durvīm klauvēja trīs reizes. Domāju — nu atkal klāt. Bet nē, kad es nogāju lejā, katrā reizē man teica, ka meklējot tādus un tādus cilvēkus. Bet "tādi" te nedzīvo. Pat mierīgs prāts bija. Mēs tikām paglābti. Kaut izpildkomitejā bija saraksts ar manu vārdu. Bet gribu jums līdzdalīt to mieru, Dieva mieru, ko es sajutu!

Kāpēc, kāpēc? — to mums neviens tieši neatbildēs. Vai izvestie bija lielāki grēcinieki? Dzirdam, ka tur bijuši arī lielsaimnieki, kas savam kalpam neiedeva pat "godīgu pienu". Iespējams, ka kādi bija pelnījuši kādu sodu. Bet vai cilvēks ir cilvēka soģis? Bet te — aizrāva visus projām! Ko tad nevainīgais bērniņš un nelaimīgā vecā māmiņa tādu bija darījuši?

Mēs, latvieši, lai neaizmirstam nekad šos notikumus! Un lai atceramies, ka mēs vēl dzīvojam tādā pasaulē, kurā lielā mērā valda ļaunums, grēks un posts. Ja kāds ko var labot, tad tas ir tikai pats Dievs. Un vēl, ja var kas palīdzēt, tad tie ir patiesi ticīgi, Svētā Gara pildīti cilvēki. Tie, kas ir patiesi ticīgi, tie var būt zemes sāls un padarīt labākas mūsu dzīves. Kaut Dievs dotu žēlastību mūsu Latvijai, par kuru taču mēs lūdzam un kuru mīlam. Mēs esam latvieši un tādi mēs gribam palikt. Lai Dievs svētī mūsu Dzimteni un svētī mūs šeit!

Vilis un Anita Dzelmīši.
Zelta jubileja ģimenes vidū
(1933. gada 11. novembris — 1983. gada 11. novembris)

Viļa Dzelmīša aicinājums bija dzeja, bet sūtība — būt mācītājam

Vilim Dzelmītim (1908—1990) Dievs bija devis čaklus un ticīgus vecākus. 1941./1942. gadu mijā Dzelmīšu ģimene no dzimtās Užavas pārcēlās uz Limbažiem.

Dzelmītim tuvas bijušas divas lietas — teiktais un rakstītais vārds. Abas intereses bija vienlīdz tuvas. Rakstot daudz dzejoļu, bija sācis darboties literārā žurnālā, ko izdeva kopā ar māsīcu dzejnieci Zelmu Dzenīti. To pavairoja rokrakstā un mašīnrakstā. Daudzi no žurnāla smēlās garīgo spēku ticībā un spēku turēties pretī varas režīmam. Bet padomju drošības struktūras to kvalificēja par noziegumu. 1949. gada naktī no 12. uz 13. jūliju dzīvoklī notiek kratīšana. No rīta dzejnieku aizved. Rīgas pagrabi Drošības komitejā, tiesa un ceļš uz Tālajiem Ziemeļiem. Arī izcilo kristīgo dzejnieci Zelmu Dzenīti izsūta.

Dzelmīša draugam mācītājam Hugo Mednim 1955. gadā no Vorkutas atnāk vēstule ar dziesmas tekstu:

Laidies droši Dieva rokās,
Sāpju šaustā, lauztā sirds.
Ceļš kaut baigā tumsā lokās,
Viss ir Dieva lemts un šķirts.
Kas spēj visam atsacīties,
Dievs to svētī, vada pats,
Velti šaubīties un bīties,
Skaitīts ir ik viens tavs mats.

Dzejnieks raksta, ka par savu veselību nesūdzas, jo ziemeļu klimats veselībai ir labs. Ogļu kraušana esot pa spēkam, esot draugos ar lielo Ārstu. Ieslodzītais, bet garā brīvais raksta: "Mans Dievs mani brīnišķīgi vadījis un kā Tēvs nesis uz savām rokām. Esmu līksms vienmēr savā Kungā. Esmu pateicīgs debesu Tēvam, ka Viņš mani atsūtījis savdabīgā augstskolā!"

1956. gada beigās Vilis Dzelmītis atgriežas dzimtenē. Izcietis un nesalauzts. Dievā audzis, nekavējoties iesaistās garīgā darbā Mazsalacas draudzē. Bet pēc desmit darba gadiem tomēr seko desmit klusuma gadi, jo padomju vara atņem mācītāja reģistrācijas apliecību un strādāt draudzē aizliedz. Vēlāk gan ir iespēja strādāt Limbažos un Valmierā, kā arī Rīgā, Bīskapa padomē.

Dievs ir brīnišķi vadījis V. Dzelmīti cauri dažādiem laikiem un izsūtījumam līdz pat 82 gadu vecumam, kad pēc apendicīta operācijas sarežģījumiem savā vārda dienā viņš tiek aizsaukts Mūžībā.

Grāmatā "Visuvarenā ēnā" ir mācītāja Dzelmīša autobiogrāfisks stāstījums, iejūtoties Aivara Aizmeža lomā, par paša piedzīvoto autoritārā režīma spaidos. Nopietna kristīga brāļa garīgā spēka lielais pārākums pār bruņotu varu spēj valdzināt!

Mācītājs Artūrs Šķuburs Pāvila draudzē pirms 50 gadiem un tagad

Lūdzu mācītāju pastāstīt par to laiku, kad viņš kā garīgās jaunatnes neformāls līderis dzīvoja un darbojās savā Kurzemes pusē. Lūk, ko man pastāstīja, un es pavisam īsi paspēju pierakstīt.

Mācītājs Artūrs Šķuburs, 1979. gadā

Es nebiju garīdznieks, bet gan vienkāršs virpotājs, tomēr mani interesēja jaunatnes darbs. Dziedāju korī, un jaunieši mani milzīgi atbalstīja un paklausīja. Tervits, es un Ilgvars Matrozis, kurš vēlāk kļuva populārs mūzikas inteliģences sabiedrībā, kļūstot par opermūzikas kora diriģentu, lūk, tad mēs bijām tie entuziasti, iniciatori, kas uzturēja jauniešos modrības garu. Tajā laikā Pāvila draudzē nebija neviens vakars, kad baznīcā kaut kas nebūtu noticis.

Pāvilos aktīvi darbojās ap 70 jauniešu, un sanāksmes 1955. un 1956. gadā rīkojām regulāri katru sestdienu. Tajās piedalījās draudzes mācītājs Alfrēds Pētersons, kurš prata aizraut jaunatni. Viņš jauniešus iedvesmoja. Sestdienas vakaros jaunieši paši sāka sastādīt referātus, apcerot ievērojamu cilvēku dzīves. Piemēram, par Livingstona dzīvi un darbu Āfrikā referātu lasīju es. Par Jāni Aleksandru Freiju — Jānis Tervits. Arī par medicīnas un citām tēmām tika runāts.

Bet vienu vakaru apcerējām un diskutējām par Fadejeva "Jauno Gvardi". Par mākslīgi izveidotiem prototipiem uzdrīkstējāmies izteikt kritiskas piezīmes. Tas bija aizskanējis un nonācis līdz čekas dzirdošai ausij un mums to piesēja kā politisku soli. Par to 1957. gada otrajā pusē mācītājs A. Pētersons bija spiests atstāt Pāvila draudzi. Viņu vietējā vara piespieda aiziet no Liepājas.

Kad aizliedza oficiāli, sākās pulcēšanās pa dzīvokļiem, it kā svinot vārda vai dzimšanas dienas. Uz galda bija torte, kāda puķe, bet uz ceļiem Bībeles. Neviens mūs netraucēja.

Reiz kora dziedātāju jaunākā daļa aizbraucām uz Palangu. Līdz ar mums diriģents Jānis Elenbergs, pazīstams arī kā ebreju glābējs. Bijām

sapulcējušies kādās mājās, jo draudzi pilsēta atteicās reģistrēt. Ieradās vietējās varas pārstāvji, piereģistrēja visu mūsu adreses, lika pārtraukt sapulci un doties prom. Lietuviešiem tika atņemta garīgā literatūra, tika pielietotas arī kādas represijas, bet mēs laimīgi atgriezāmies Liepājā.

Jāpastāsta vēl viena lieta sakarā ar pulcēšanos. Liepājā draudzējāmies un biedrojāmies ar kādiem citiem 70 jauniešiem — krievu jauniešiem. Viņi bija no Krievijas un Ukrainas pagrīdes kustības. Krievijā un sevišķi Ukrainā draudzes tika vairāk vajātas nekā Baltijā un mēs morāli un garīgi viņus visādi atbalstījām. Atceros, ka noorganizēju nelegālu sanāksmi — tikšanos laukos, Otaņķu pagasta Mežgalciema draudzē, kurā piedalījās nelegāli Latvijā iebraukušie vadītāji no pagrīdes kustības. Tie bija vadošie pārstāvji no nereģistrētajām, vajātajām draudzēm.

Vienu sestdienu noturējām sapulci veselas dienas garumā, kur piedalījā arī rucavieši, skatrenieki, jūrmalciemnieki un ticīgie no Mežgalciema un Liepājas Pāvila draudzēm. Šajā sanāksmē pieņēma tekstu ar atbalstu pagrīdē esošai kustībai un prasību sasaukt Maskavā Vissavienības kongresu (kongress nebija noticis vairāk kā 35 gadus?!).

To sestdien pie mums bija arī pagrīdes Draudžu padomes ģenerālsekretārs Georgs Vinss, pēc tautības vācietis, kas savulaik par ticības atziņas lietām bija daudz sēdējis cietumā, un Padomes loceklis Dubovojs. Viņiem nebija ne portfeļu, ne koferi ceļam, bet rokās toreiz raksturīgie tīkliņi. Ļoti vienkārši. Es viņus toreiz sagaidīju Liepājā. Sakarā ar šo neatļauto darbību mani neuzņēma garīdznieku mācību neklātienes kursos Maskavā.

1967. gadā pēc ilgas cīņas kongresu Maskavā tomēr sasauca, bet varas nereģistrēto draudžu pārstāvjus tajā nepielaida. Kaut arī pagrīdes darbinieku kustības aktivitātes bija sekmējušas tā sasaukšanu. Arī brālis Ojārs Ginters no Rīgas Golgātas draudzes tika iekļauts šajā latviešu delegācijā. Protams, bijām vairāki, bet arī viņš aktīvi atbalstīja cietēju draudzes, kas palika ārpusē.

Es kā Mežgalciema draudzes sekretārs, jau sen kalpoju draudzē kā mācītājs *de facto*, jo formāli sludinātājs bija mans tēvs. Mana kalpošana, acīmredzot, apmierināja toreizējo bīskapu P. Egli, jo drīz pie manis atbrauca Jelgavas draudzes locekļi, kas aicināja mani pie sevis darbā. Uz Jelgavu ar dzīvi jau bija aizgājis jaunatnes mīlulis diriģents Artūrs Matrozis; tur dzīvoja arī Elmārs Sīlis, milzīgi aktīvs pagrīdnieks, ar kuru bijām kopā bijuši dažādās darba un "nedarba" darīšanās. Es aizgāju uz Jelgavu. Tā kā biju jauns gados un pierādījis, ka

nebaidos cīnīties un iestāties, tad viņi bija aicinājuši mani. 1974. gada valsts svētku dienā — 7. novembrī es Jelgavā vadīju pirmo dievkalpojumu, kas bija arī draudzes simtgades pateicības dievkalpojums.

Pilsētas varas un drošības vīri gribēja mani pierunāt sniegt viņiem ziņas, būt informatoram (aģentam), pretī dodot atļauju uzsākt baznīcai nepieciešamās dzīvojamās mājas celtniecību. Es pateicu strikti:

— Nebūšu čekas spiegs!

— Kā uzdrīkstaties tā teikt?

— Tautā tā saka un tā to saprotu.

Protams, sekoja pretreakcija, tika radīti šķēršļi celtniecības uzsākšanai. Visādi vietējā vara centās kavēt jaunatnes kopā nākšanu, bet jaunatne tomēr nāca uz baznīcu, turklāt komjaunieši un partijas biedri arīdzan.

Tajos laikos bieži dzirdēja, arī no pilnvaroto mutēm: "Mēs jūs atlaidīsim, padzīsim (protams, krieviski to pasakot!), un baptistus nekur vairs neredzēs." Bet viņi nezināja, ka kristīgās ticības personīgā pārliecība ir tā svarīgākā, kāpēc baptistu konfesija visu šo laiku ir izturējusi, jo mēs ticam nevis tāpēc, ka tā varētu būt, bet tāpēc, ka esam pārliecināti, ka tā ir.

Iepazīstināju jūs ar trim garīdzniekiem no daudzajiem, bet, manuprāt, viņi ir tie, kas viskrasāk izjuta un piedzīvoja tā laika negācijas, kaut arī katrs savā veidā.

Voldemārs MAŽIS,
dzejnieks, sludinātājs.

2000. gada 12. martā.

ATMIŅU MOZAĪKA

1940. gads — mans pirmais gads Paplakas baptistu draudzē. Esmu arī dziedātājs draudzes korī. Diriģents — F. Klabis. Koris ielūgts uz Snēpeles baptistu draudzes dievnama atvēršanu septembra mēnesī.

Mans pirmais izbrauciens kopā ar kori! Skaists rudens rīts, kad dodamies ceļā ar vaļēju smago auto. Svētīgi ir brīži jaunajā, vēl nepabeigtajā Snēpeles dievnamā. Mīļi mūs uzņem Lasmaņu ģimene, bet drīz pienāk vakars, kad jāšķiras no viesmīlīgajiem snēpelniekiem. Vēl kopēja dziesma, lūgšana — un tad sakām uz redzēšanos ar siltiem rokas spiedieniem. Jau saule riet, kad sākam braukt. Pāri Ventas tiltam, un tad Skrundā mūsu automašīnai kaut kas lūst... Jau satumst, šoferis nedod cerības, ka varēs mašīnu saremontēt. Viņš zvana uz Priekules pienotavu, lūdz, lai sūta citu mašīnu, kas pārvestu mūs mājās.

Nakts jāpavada Skrundā. Lapu zelts jau klāj Ventas krastus. Jau sārto rītausma, kad atbrauc mašīna no Priekules. Braucam. Kad esam sava pagasta robežās, slaucējas jau dzen govis ganos. Šis brauciens vēl paliks ilgi, ilgi atmiņā...

1943. gads Priekulē, skolas parkā notiek baptistu Dziesmu diena skaistā, saulainā jūlija dienā — svētdienā. Šo pasākumu noorganizējis Priekules draudzes mācītājs Arvīds Vasks. Dziesmu dienā piedalās apmēram 100 dziedātāji no Priekules, Gulbenes, Vaiņodes un Paplakas draudzēm.

Skolas parkā uzcelta vairāku pakāpju estrāde speciāli šo svētku vajadzībām, no baltiem neēvelētiem dēļiem. Visapkārt estrādei saspraustas bērzu meijas, kuras izplata reibinošu smaržu.

Dziesmu gars draudzēs nav apsīcis, un šajā dienā kā slavas vīraks dziesmas viļņojas brīvi un līksmi Dieva godam.

Kā virsdiriģents uzaicināts V. Baštiks no Liepājas. Dziesmas diriģē arī Priekules diriģents Ķempis, arī pats mācītājs Arvīds Vasks un citi vietējie diriģenti.

Mācītāju I. Arāju ordinācijā 1989. gadā sveic Voldemārs Mažis un dzīvesbiedre Ruta Iklāva

Svētkus ievada LBDS prezidenta Augusta Mētera uzruna un kopēja lūgšana. Vārdu saka arī mācītājs Arvīds Vasks. Apvienoto koru izpildījumā vareni atskan "Dievam pieder zeme", "Mums debess stāsta", "Lai dziesma skan — lai pāri norām, birzēm dziesmas skan".

Klausītāji pieprasa vairāku dziesmu atkārtojumus. Šī Dziesmu diena deva jaunu degsmi mūsu darbā. Kaut gan daži no dziedātājiem bija iesaukti armijā, tomēr mēs priecājāmies, ka mūsu dziesmas var skanēt.

Dziedātāji no tālākajām vietām lielāko tiesu bija sabraukuši ar velosipēdiem. Nevienam jau nebija ne automašīnas, ne arī motociklu.

Neesmu nekur lasījis mūsu baptistu literatūrā, ka šie Dziesmu svētki būtu pieminēti. Es gan vēl tos atceros, jo biju viens no dziedātājiem lielajā pulkā!

Lai šīs atmiņas mūs stiprina un dod jaunu darba rosmi!

1944. gads. — Paplakā par mācītāju tagad ir Hugo Alnis. Ne vien čakls kā mācītājs, bet arī palīgs visos darbos. Paplakas baznīcai skaidu jumts palicis caurs, ūdens sūcas cauri segumam.

Sagādāts mazais, četrstūrīgais šīferis. Es un mācītājs Hugo Alnis šinī vasarā — jūnijā un jūlijā — strādājam, lai šo jumta segumu atjaunotu. Ēkas ziemeļu pusē esam uzlikuši dēļu segumu un virsū liekam šīfera plāksnes. Dzirdam, ka tālumā jau dun lielgabalu šāvieni. Frontes līnija vēl jau gan ir 40 — 50 km attālumā — viņpus Vaiņodes.

Mācītājs H. Alnis ar ģimeni dzīvo Priekulē. Dzīve kļūst nedroša, frontes līnija tuvojas. Naktīs uzlidojumi un bombardēšana Liepājā.

Esam baznīcai uzlikuši tikai vienu — ziemeļu pusi ar šīferi. Bet nāk bēgļi, tie lūdz patvērumu. Manās tēva mājās apmetušies ap 12 cilvēku.

Arī mācītājs H. Alnis dodas bēgļu gaitās tālā ceļā, nezināmā virzienā. Viņa gaitas aiziet līdz Brazīlijai. Tagad jau viņš un dzīvesbiedre Mūžībā!

Dienvidu pusē Paplakas baznīcai nepagūstam jumta segumu atjaunot.

Kad rudenī pāri gāja kara vētras, tad viss jumts bija nopostīts, durvis un logi izlauzti, dēļu grīda baznīcai izlauzta, koka piebūvei vakargalā sienas izplēstas. Postaža... Izpostītā baznīcā kara laikā bija novietoti zirgi. Ar katru dienu tuvāk nāk frontes līnija, aizvien biežāk ir uzlidojumi, arī Paplakai. Saspridzināts dzelzceļa tilts posmā Paplakas stacija — Krogzemji. Izbūvējam patvertnes bunkuros, kuros slēpjamies uzlidojumu gadījumos. Naktīs arī šajos bunkuros pārguļam. Kungs! — cik ilgi? — tā līdz 24. novembrim 1944. gadā.

1944. gada 24. novembrī frontes līnija jau pie Gramzdas. Ap plkst. 12.00 mūsu mājās ienāk divi žandarmi un pavēl visiem šīs mājas atstāt. Un tā kopā ar vecākiem un savu sievu — Lidiju un diviem mazgadīgiem bērniem Edvīnu (1,5 g. v.) un Ilmāru (6 mēn. v.) dodamies nezināmā ceļā uz Liepājas pusi. Vakarā ar Dieva lielu, negaidītu žēlastību, kad esam izmisumā, stāvot uz ceļa Tadaiķos, kāds garāmgājējs piedāvā mums vietu savā mājā, kaut gan tur jau ir priekšā daudz bēgļu, arī vācu karaspēka vienība, bet tomēr esam šais mājās atraduši pajumti. Tālumā gan dun kara troksnis, naktīs uzlidojumi, galvenokārt Liepājai.

Šeit, Tadaiķos, atradu ticīgus ļaudis — baptistu draudzes locekļus. Tadaiķu baptistu baznīca bija apmēram 3 km attālumā — Priekules — Liepājas šosejas malā, skaistā, klusā meža ielokā. Baznīca bija koka ēka, apmēram 100 cilvēku sēdvietām. Tā bija oāze, kur veldzēties svešā vidē, skanot kara dārdiem. Centos tur būt katru svētdienu.

Draudzes mācītājs un arī padomes priekšsēdētājs Rūdolfs Grotups bija izbēguši uz Vāciju. Rūdolfs Grotups miris 6. aprīlī 1959. gadā. Viņa pēdējie vārdi bijuši: "Tiešām mums tālumā zeme mirdz!" (dzimis 1879. gada 13. aprīlī).

Dievkalpojumu vadīja vietējie brāļi, kā Jānis Sisenis un citi. Arī mani uzaicināja vairākkārt sacīt vārdu un arī vadīt dievkalpojumus.

Atceros 1944. gada Ziemassvētkus šinī baznīciņā. Logi aizklāti, aptumšoti, lai gaisma nespīdētu laukā, bet esam kopā pie svētku eglītes. Kad esam uz lūgšanu ceļiem nometušies, dzirdam kara trokšņa dunoņu. Pāri lido lidmašīnas. Lasām vārdus "Gods Dievam augstībā,

miers virs zemes..." Bet cilvēki nedod godu Dievam, Kristus dzimis — bet sātaniska vara sēj naidu visapkārt.

Tā tas turpinājās līdz 1945. gada marta sākumam, kad atkal žandarmu pavēle — doties no šejienes tālāk. Fronte tuvojas...

Tadaiķu baznīcu pēc kolhozu nodibināšanas nojauca un pārveda uz kolhoza centru. No materiāliem uzbūvēja dzīvojamo māju kolhozniekiem, ko vēl tagad sauc par baznīcu.

1945. gada marts. — Tālākās ceļa gaitās mūsu ceļi nonāk Dunalkas pagastā.

No turienes pēc kapitulācijas mani ceļi lopu vagonos ved uz tāliem ziemeļiem, līdz Oņegas ezera krastiem, uz Baltās jūras kanālu. Lēģeri, lēģeri... Cilvēku šeit tūkstošiem. Guļam naktīs uz divstāvu nārām, kā siļķes mucā, ar visām drēbēm mugurā. Varam gulēt tikai saspiesti uz vieniem sāniem, jo katram tikai kādus 30 cm plata guļvieta. Ja gribam apgriezties uz otriem sāniem, tad varam tikai visi gulošie reizē. Sākas mans slimības laiks — esmu saslimis ar parafītu. Citā lēģerī un citā slimnīcā jāpavada gandrīz divi mēneši karantīnā. Ārsti (tie paši izsūtīti) nedod nekādas cerības uz izveseļošanos.

Un tomēr Dievs bija lēmis citādi. Septembrī pamazam sāku atspirgt un atveseļoties.

Šinīs barakās bija arī izsūtītās sievietes no Rīgas, Jelgavas, Vaiņodes u. c. Brīnumainā kārtā biju saglabājis Jauno derību. Tādas lietas visiem bija atņemtas. Šeit atradu arī kristiešus, satikāmies vakaros pēc darba dienas, lai pielūgtu Dievu. Lēģerī bija sakrautas daudzas malkas kaudzes. Starp sakrautām kaudzēm, saulītei rietot, slepus sapulcējāmies 10 — 12 lūdzēju. Kā stiprinājumu nolasījām no Jaunās derības kādu vārdu. Klusi nodziedājām dziesmu "Mans draugs, kāpēc noskumsti par grūto dzīves likteni?" Lūdzām. Tās bija patiesas lūgšanas un ar šo brīžu iegūto dievišķo spēku, paļaujoties un uzticoties Viņa vadībai, devāmies katrs uz savu baraku, lai no rīta atkal spētu iziet darbā. Dievs deva spēku izturēt un, kaut arī slimam, atgriezties Dzimtenē. Daudzi palika tur — Karēlijas zemē.

Atgriezos Dzimtenē 1946. gadā februāra beigās. Kaut arī viss te bija nopostīts, gan mājas, gan baznīca, bet sākām pamazām atjaunošanas darbus. Bet tas jau ir cits stāsts. Ja Dievs dos spēku un iespēju — centīšos arī šo laiku pārdzīvojumus uzrakstīt.

Juris NEILANDS,
mācītājs, represēts.

1993. gada jūlijs.

MANAS ATMIŅAS PAR MĀCĪTĀJU PĒTERI EGLI

Ar mācītāju Egli pirmo reizi iepazinos 1929. vai 1930. gadā Talsu baptistu draudzē, kad tur strādāja mācītājs Rūdolfs Vītols. Kādā svētdienā brālis Egle kā Latvijas baptistu garīgā semināra students vadīja dievkalpojumu Talsu draudzes vecajā lūgšanu namā. Par kādu Svēto Rakstu vietu viņš toreiz runāja, neatceros. To gan atceros, ka mēs, jaunieši, pēc dievkalpojuma bijām vienprātīgi par to, ka brālis Egle ir viens no gudrākajiem semināra audzēkņiem.

Mācītājs Juris Neilands
1986. gada 16. martā Talsos
(1901 — 1994)

1941. gadā sākās Otrais pasaules karš, bija aizvadīts "Baigais gads". Toreizējais draudzes mācītājs Augusts Daknis atteicās no mācītāja pienākumu pildīšanas Talsu draudzē un centās pārliecināt draudzi, lai tā uzaicina sev par mācītāju brāli Egli. Brālis Egle piekrita, un tā 1942. gadā kara apstākļos Talsu draudze ievēlēja brāli Egli sev par mācītāju. Lai gan tajā laikā Latvijā valdīja fašisms, taču dzelzceļš joprojām darbojās kārtīgi. Es ar divjūgu ratiem aizbraucu uz Stendes dzelzceļa staciju, lai atvestu mācītāja Egles grāmatu kastes un citas mantas. 1945. gadā 9. maijā beidzās Otrais pasaules karš. Komunisms

trakoja mūsu Tēvzemē Latvijā, un valdība darīja visu iespējamo, lai traucētu Dieva valstības darbu. Mācītājs Egle strādāja Talsu draudzē ar labām sekmēm. Es ar savu ģimeni tobrīd atrados Sibīrijā — izsūtījumā.

1949. gada janvārī saņēmu paziņojumu, ka man jāierodas Talsu čekā. Tas bija baiļu pilns pārdzīvojums, jo nevarēja zināt, vai mājās pārnākšu. Čekā pirmais jautājums man bija: "Kā tu atbalstīji fašismu?" Mirkli padomāju un sapratu, ka nav ko slēpt, čeka jau tā visu zina. Es teicu, ka man nav ko slēpt, fašismu esmu pabalstījis ļoti daudz. Esmu nodevis vācu armijas vajadzībām trīs labus zirgus, septiņas govis gaļai un vairākas cūkas, katru gadu divdesmit piecas tonnas kartupeļus, kā arī labību. Čekists mani pārtrauca, sacīdams: "Tu mani pārproti, es gribēju zināt, kā tu citādi palīdzēji fašismam." Teicu: "Brīvprātīgi neiestājos Latvijas leģionāros, bet priekš obligātā iesaukuma biju par vecu." Pēc brītiņa čekists man teica: "Es tevi uzaicinu palīdzēt padomju varai." — "Es to jau daru." Bet čekists teica: "Tev jāpalīdz būs sekojoši — kad tu būsi baznīcā, tev jāuzraksta mācītāja Egles runas un jāiesniedz man."

Man godīgi jāatzīstas, ka biju nobijies. Ko darīt? Atteikties? Kādas tam būs sekas? Palikt par ziņotāju? Šīs domas zibens ātrumā skraidīja galvā. Mācītājs Egle sludina evaņģēliju, es arī čekistam Mačiņam sludināšu evaņģēliju, pasniedzot viņam mācītāja svētrunas... Tad es viņam teicu: "Es nezinu, kas jums būs derīgs?" Viņš man atbildēja: "Tas tev nav jāzina, kas man būs derīgs, to es zināšu." Čekists man jautāja: "Kā sauc tavu mīļāko zirgu?" Es atbildēju — Fords. Viņš turpināja: "Rakstus, kurus tu man sūtīsi, paraksti "Fords". Un čekists turpināja: "Tev jāparakstās, ka šo sarunu neizpaudīsi, šai sarunai jābūt pilnīgi slepenai, par to neviens neko nedrīkst zināt. Joki nebūs!"

Izejot no čekas, man bija skaidrs, ka mācītājam Eglem ir jāzina, ka viņu izseko un ko čekistam Mačiņam esmu apsolījis. Pasacīju viņa dzīvesbiedrei māsai Eglei un mācītājam Augustam Daknim un viņa dzīvesbiedrei. Mokoties ar savu sirdsapziņu, to pateicu arī brālim A. V. Brālis man atbildēja: "Es arī esmu ziņotājs." Man iznāca čekistam iesniegt tikai vienu mācītāja Egles svētrunu. Pēc nedaudz dienām māsa M. R., sirdsapziņas nomākta, man sacīja, ka arī viņai ir tas pats uzdevums. Kas to pateiks, cik Talsu draudzes locekļi čekistam Mačiņam rakstīja mācītāja Egles svētrunas? Kādu reizi, kad māsa M. R. iesniedza mācītāja Egles svētrunas norakstu čekistam Mačiņam, viņš tai teica: "Ko jūs man rakstāt tādus niekus, tie man neinteresē." Žēl, ka viņam glābšanas vēsts neinteresēja. Dievs arī uz viņa dvēseli runāja caur mācītāja Egles svētrunām. Pēc kāda laika čekists Mačiņš mežā kaujā ar latviešu partizāniem krita.

Ar čekas draudiem bija jārēķinās. Mācītājs Egle labi zināja, ka viņa svētrunas tiek čekā iesniegtas, bet viņš no tā ne mazākā mērā neiespaidojās. Viņš nebija bailīgs, bet droši sludināja evaņģēlija patiesības. Dažreiz varbūt mazliet "izrunājās" arī. Runādams par Jēzus vārdiem "Man ir dota visa vara debesīs un virs zemes", starp citu, viņš teica: "Jēzus vara ir vara ar visaugstāko inteliģenci. Kamēr atombumba būs tādas valsts valdības rokās, kurai ir augsta inteliģence, atombumba cilvēcei nav bīstama, bet tādā valstī, kurā valsts vadītāji ir ar zemu inteliģenci, katrs ierocis ir bīstams tautai." (Ūdeņraža bumba vēl nebija izgudrota.) Man liekas, ja šie vārdi būtu nonākuši čekas rokās, tad pret mācītāju Egli varēja izvirzīt bargu apsūdzību. Šajā sakarā māsa M. R. kādu reizi sacīja mācītājam Eglem, kurš zināja māsas uzdevumu, lai viņš ir uzmanīgāks sludinot. Mācītājs Egle atbildēja: "Jūs man nemāciet, kā jāsludina evaņģēlijs." Par sevi varu sacīt, ka manā dzīvē tā bija vienīgā sadarbība ar čeku. Arī Sibīrijā izsūtījumā čeka mani gribēja dabūt par cita veida ziņotāju. Tad es kategoriski atteicos.

Dažas nedēļas pēc minētiem notikumiem izplatījās uztraucošas ziņas par to, ka gaidāma izvešana uz Sibīriju. Latvijas lielākajās dzelzceļa stacijās esot redzami vilcienu sastāvi ar restotiem logiem un ierīkotām nārām gulēšanai. Un tā 1949. gada 24. martā aizgāju pie mācītāja Egles. Tur tobrīd bija arī Uguņciema draudzes mācītājs Pēteris Grauze. Izstāstīju viņiem savu uztraukumu. Arī to, ka arī mana ģimene esot izvedamo sarakstā. Kā viens, tā otrs no viņiem mani mierināja. Tas nevarot būt, jo pie Apvienoto Nāciju Organizācijas esot nodibināta cilvēku tiesību organizācija, kurai jāseko, kā valdības savās valstīs ievēro cilvēku tiesības. Arī Padomju Savienība esot iestājusies minētajā organizācijā. Šiem argumentiem varēja arī noticēt. Bet jau nākošajā naktī "Villu" mājas pagalmā iebrauca kravas automašīna ar bruņotiem vīriem un pavēstīja, ka mēs tiekam izsūtīti. Deva mums un arī kaimiņiem laiku sagatavoties garajam ceļam. Ap pusdienas laiku, kad bijām gatavi braukšanai un mana dzīvesbiedre Lidija un bērni bija jau mašīnā, piesteidzās mācītāji P. Egle un A. Daknis, lai no mums atvadītos. Tas bija liels risks no mācītāju puses.

Atvadu brīdī bija sekojošs notikums, kas saistījās ar Talsu draudzes trūkumcietēju kasi. Tā bija nelegāla, pretvalstiska, jo Padomju Savienībā trūkumcietēju neesot. Es biju kasieris šai kasei un minētās kases grāmatiņa ar 170 rubļiem tajā brīdī bija man kabatā. Sniedzu šo kases grāmatu un naudu mācītājam Eglem, kurš paņēma tikai kases grāmatiņu, bet naudu man atdeva atpakaļ. To es nevaru aizmirst, jo tobrīd sakarā ar ārkārtīgi lieliem nodokļiem naudas man

nebija gandrīz nemaz. Virsnieks, kurš vadīja izvešanu, bija ļoti augstsirdīgs. Viņš deva mums dažas minūtes laika, lai atvadītos. Kad arī es iekāpu mašīnā un tā sāka braukt, ar rokas mājieniem atvadījāmies uz vairāk par astoņiem gadiem.

Mācītājs Pēteris Egle (1903 — 1993)

Pēc izsūtīšanas daudzi tūkstoši lauksaimniecībā strādājošie tika atrauti no dzimtenes un padomju vara steidzīgi izdarīja varmācīgu kolektivizāciju laukos. Saimnieciskais stāvoklis Latvijā strauji pasliktinājās. Latvju tauta dzīvoja tikpat kā uz bada robežas. Talsu baptistu draudze nespēja pilnā mērā sava mācītāja ģimeni nodrošināt ar iztikas minimumu. Lai izdzīvotu, mācītājs Egle iegādājās govi. Ar to viņš sev un savai ģimenei uzlika lielu darba slodzi. Tas ir pastāvīgs darbs bez brīvdienām.

Kad 1957. gadā pārbraucām no Sibīrijas, mācītājs Egle Talsu draudzē vairs nestrādāja. Kādā gadījumā, tiekoties ar brāli Egli, teicu viņam: "Jums Talsos nebija viegla dzīve, jo bija jācīnās ar saimnieciskām grūtībām." Bet brālis Egle aizstāvēja Talsu draudzi, sakot arī: "Talsi man ir mīļi, tur man bija labi, nebija nekādas grūtības." Šajā sakarībā man jāsaka par mācītāju Egli tā, kā apustulis Pāvils sacīja par sevi: "Es to nesaku trūkuma dēļ, jo esmu mācījies būt pieticīgs ar to, kas man ir. Es protu būt zems, protu arī dzīvot pilnībā, esmu ieskatījies visādos likteņos, protu būt paēdis un izsalcis, dzīvot pilnībā un ciest trūkumu." *Filipiešiem 4, 11-12.*

Mācītājs Egle gāja palīgā lauku darbos laukos dzīvojošiem draudzes locekļiem. Draudzes locekļi savukārt palīdzēja mācītājam Eglem. Kā to atceras Nāriņciema baptistu draudzes locekle Marija Kociņa, kura dzīvo Laucienas pagasta "Strīķos", ka brālis Egle, lai ietaupītu dažus rubļus, pēc Nāriņciema draudzes dievkalpojuma uz Talsiem nav braucis ar mazo bānīti, bet tos astoņpadsmit kilometrus uz mājām gājis kājām.

Kādas trīs reizes brālis Egle no Talsu baznīcas kanceles teica: "Talsi man ir mīļi." Mācītājs Egle pazina Talsu draudzes locekļus, zināja, ka neviens no viņiem nedzīvoja pilnībā, bet gan cits vairāk, cits mazāk cieta trūkumu. Un viņa ģimene nebija izņēmums, tā bija viena no tām. Brālis Egle nekurnēja, kā arī necīnījās, lai viņa ģimene šai ziņā būtu izņēmums. Talsu draudze viņam bija un palika mīļa un laba.

Bīskaps Pēteris Egle, 1979

Pēc Staļina nāves 1953. gadā saimnieciskais stāvoklis nedaudz uzlabojās. Talsu draudze to izmantoja un uz sava mācītāja ierosinājuma uzsāka izbūvēt baznīcā mācītāja dzīvokli, kas jau no arhitekta bija ieprojektēts. Dievnama atvēršanas svētkos un turpmākajos gados dzīvoklis vēl nebija izbūvēts. Kad draudze uzsāka dzīvokļa izbūves darbus, tas tai laikā bija riskants pasākums, jo ne Talsu rajona, ne pilsētas izpildu komitejas baznīcām nekādus būvmateriālus nepiešķīra un tādēļ tos oficiāli nevarēja nopirkt. Tajā gadījumā mācītājs Egle un draudzes saimnieks Ernests Zariņš rīkojās kā rakstīts: "Esiet gudri kā čūskas un bez viltus kā baloži." Un tad, kad attiecīgie ziņotāji redzēja baznīcas pagalmā lielāku daudzumu būvmateriālu, tie domāja, ka tie ir nelikumīgi iegūti. Un tad, kad atnāca pārbaude, brālis Egle varēja "biedriem" parādīt Talsu izpildu komitejas dokumentus, izdotus Ernestam Zariņam iegādāto materiālu pirkšanai. Pārbaudītāji esot bijuši labvēlīgi un teikuši, ka dokumenti ir kārtībā.

Brālis Egle savā ērtajā, tikko izbūvētajā dzīvoklī dzīvoja tikai vienu mēnesi, jo viņš 1956. gadā tika aicināts uz Liepājas Ciānas draudzi, kur tad arī sāka strādāt par mācītāju. Arī Liepājā čeka bija savu uzdevumu augstumos.

Mācītājs Egle bija ļoti draudzīgs arī ar citādi domājošiem. Viņš centās sadzīvot ar visiem bez ienaida un ļaunuma. Pret mani viņš izturējās sevišķi draudzīgi. No savas bagātās bibliotēkas viņš man deva lasīšanai grāmatas, izdotas Rietumu pasaulē tikai dažos tūkstošos eksemplāru, kuras stagnācijas gados Padomju Savienībā bija aizliegtas. Tās ārzemēs dzīvojošie latviešu baptisti brālim Eglem bija dāvinājuši. Dažas no tām kontrolē uz robežas tikušas atņemtas. Runājot par aizliegtām grāmatām, brālis Egle reiz sacīja: "Man bija arī grāmata "Baigais gads", bet bērni kādā uztraucošā gadījumā to sadedzināja. To nevajadzēja darīt."

Bija pagājuši vairāk par 43 gadiem, kopš brālis Egle mūs no "Villām" izvadīja Sibīrijas ceļā, kad viņš atkal ciemojās pie manis turpat, kur toreiz šķīrāmies. Minētajam notikumam par piemiņu viņš man uzdāvināja prof. *Dr. agr.* H. Lāča grāmatu "Toreiz, kad Latvijas valsts tapa". Grāmatas pirmajā lapaspusē sekojošs brāļa Egles ieraksts,

kuru viņš pasvītroja: "Mīļajam brālim Jurim Neilandam atmiņai un lasīšanai. Dāvinu šo grāmatu, pēc ilga laika atkal viesojoties "Villās". 27.10.1992. P. Egle."

Kad satikāmies, mēs daudz runājām par draudžu darbību Latvijā un citur. Kā arī par to, ka tad, kad viņš bijis gan Brālības bīskaps un arī Āgenskalna draudzes mācītājs, juties slikti veselības ziņā, noguris. Aizgājis pie ārsta, kurš pēc izmeklēšanas jautājis: "Kāda jūsu nodarbošanās?" Atbildējis, ka esot Rīgas Āgenskalna draudzes mācītājs un Latvijas Baptistu draudžu Brālības bīskaps. Ārsts tad teicis: "Ja gribat saglabāt savu veselību, tad jums jāmaina darbs. Par bīskapu jūs strādāt vairs nevarat. Slimības cēlonis ir garīgā darba pārpūles sekas." Arī acu ārste devusi to pašu padomu. Tādēļ viņš atteicies no bīskapa pienākumu pildīšanas un no Āgenskalna draudzes mācītāja darba.

Šajā tikšanās reizē brālis Egle vēl man teica: "Es nesaprotu bīskapu Jāni Tervitu. Pirms kongresa viņš man atkārtoti sacīja — domājiet par jaunu bīskapu, es turpmāk bīskaps nebūšu. Bet, izrādījās... Nesmuki!"

Tā mēs pārrunājām dažādus notikumus tai 27. oktobrī 1992. gadā. Toreiz nezināju, ka pēc četriem mēnešiem un deviņpadsmit dienām 13. martā 1993. gadā brālis Egle no ticības pāries skatīšanā.

1992. gada decembrī ārstējos Rīgas republikāniskajā onkoloģiskajā dispanserā. Pa Ziemassvētku — Jaungada brīvdienām mani no slimnīcas laida uz mājām, uz Talsiem. Zināju, ka brālis Egle ir slims un ārstējas mājās savā dzīvoklī. Kad man atbrauca pakaļ no Talsiem, lai mani vestu uz mājām, tad mēs trijatā ar manu vecāko dēlu Imantu un mazmeitas vīru Guntaru nolēmām brāli Egli apciemot viņa dzīvoklī. Mūs ieraugot, viņš izrādīja prieku. Stāstīja par savu kritienu, noejot no trepēm. Tobrīd mācītājs Egle jau bija vārgs. Varēju manīt, ka nav vairs agrākais Egle. Iztrūka agrākais domāšanas asums un valoda. Brālim Eglem un viņa meitai Zigrīdai bija vēlēšanās mūs pacienāt ar pusdienām.

Vēl vienu tikšanos mēs ieplānojām. Tā bija iecerēta 28. februārī Āgenskalna draudzes atgūtajā dievnamā. Tā kā brālim Eglem tāpat kā man bija dzirdes traucējums, mēs norunājām sēdēt blakus viņa parastajā vietā — pirmajā solā pretī kancelei. Atceros, ka šo dievkalpojumu vadīja mans mazdēls, baptistu Teoloģiskā semināra students Enoks Neilands, un svētrunu sacīja Amerikas Latviešu apvienības priekšnieks mācītājs Uldis Ukstiņš. Bet, lai gan mācītāju Egli katru svētdienu uz baznīcu znots veda ar mašīnu, viņš bija jau tik vārgs, ka uz baznīcu braukt vairs nevarēja.

Lūk, tāds manos piedzīvojumos un daudzu gadu atmiņās ir palicis bijušais Talsu draudzes mācītājs un bīskaps emeritus Pēteris Egle.

Līna ROZE (1923 — 1996),
ārste, ķirurģe.
Dzīves apraksts žurnālā "Labā Vēsts".

1996. gada februāris.

DIEVA BRĪNIŠĶĪGĀ VADĪBA

Es mu dzimusi Padomju Krievijā, latviešu kolonijā Pievolgā, vienkāršu zemnieku ģimenē. 30. gados mans tēvs tika uzskatīts par "kulaku" (bagātnieku), jo, centīgi strādājot, bija uzcēlis mājiņu un iegādājies zirgu un govi. 1933. gadā, kad man bija 10 gadu, mūs burtiski izmeta uz ielas. Atceros, kā māte ar asarām lūdza Dievu, atstājot māju. Māte mani ļoti mīlēja un tādēļ laikam man par Dievu neko nestāstīja, lai pasargātu no vajāšanām. Tajā laikā pat tos, kam jaunajā gadā mājās bija eglīte, uzskatīja par ticīgiem un ieslodzīja cietumā bez jebkādas izmeklēšanas. Mātes lūgšana dziļi iekrita sirdī un es, nevienam neredzot, sāku lasīt Bībeli. (Tā mums bija tāda liela ar bieziem vākiem.) Atradu lūgšanu "Mūsu Tēvs..." un iemācījos to no galvas. Grūtos brīžos lūdzu Dievu. Man patika lasīt Psalmus, sevišķi tos, kur Dāvids lūdz lielās bēdās.

Mana tēva dzimtene bija Kurzeme. Tēvs bieži par to runāja un kādam kaimiņam bija izteicis savu vēlēšanos atgriezties dzimtenē. Par šiem neuzmanīgajiem vārdiem (kaimiņš bija "čekas" ziņotājs) viņu apcietināja, bet smagi slimu atlaida bez izmeklēšanas. Un tā šīs ilgas pēc senču dzimtenes iekrita arī manā sirdī, bet par to pat sapņot nevarēja. Bet Dievam visas lietas ir iespējamas.

Kara laikā strādāju kā medmāsa slimnīcā. Brīnumainā kārtā tiku pasargāta no frontes.

Beidzās karš, un es gribēju turpināt izglītību, bet ticības dēļ mani neuzņēma nevienā augstskolā, kaut arī biju beigusi māsu skolu kā teicamniece. Tad pēkšņi mans brālēns, kas dzīvoja Rīgā, aicināja mani braukt mācīties. Tā es 1947. gadā ierados Rīgā, un Dievs lietoja pilnīgi svešus cilvēkus universitātē, kas galvoja par mani un atļāva apmeklēt lekcijas pirms visu formalitāšu nokārtošanas.

Jau Krievijā apmeklēju jebkuru baznīcu, kas bija saglabājusies. Gan bailīgi un neregulāri. Ierodoties Rīgā, arī gāju paslepus uz

Ārstes Mūža vieta Cēsu Meža kapsētā

daudzām baznīcām. 1948. gadā iesvētījos. Studiju laikā baidījos pilnīgi nodoties Dievam, jo negribēju tikt izslēgta no augstskolas.

Tomēr nebiju apmierināta ar savu garīgo stāvokli, jo trūka pilnīgas uzticēšanās Dievam, kaut Viņš tik brīnišķīgi bija mani vadījis. 1952. gadā pirms Ziemsvētkiem es nožēloju visus savus grēkus un pilnīgi nodevu savu dzīvi Dievam. Tad sāku strādāt savā profesijā. Darbā nebija viegli, jo izsekoja manas sarunas ar slimniekiem. Tiku saukta uz VDK, bet Dievs deva drosmi un īstos vārdus atbildēm. Vairākas anonīmas vēstules tika rakstītas par mani. Kāda vēstule nonāca "Padomju Jaunatnē". Lietu pārbaudīt atbrauca žurnālists Bitenieks. Pēc trīs stundu sarunām viņš apsolīja par mani nerakstīt avīzē, jo vēstulē minētie dati par slikto darbu neesot apstiprinājušies. Solījumu viņš turēja. Viņš arī atzinās, ka bērnībā dziedājis korī kādā no Liepājas draudzēm. Kādu laiku es lūdzu Dievu par viņu.

Arvien vairāk un vairāk iepazinos ar patiesiem kristiešiem, atbalstīju viņus un viņi mani. Dieva uzticību piedzīvoju ik uz soļa gan sīkās ikdienas rūpēs, gan svarīgākos lēmumos. Visu aprakstīt nav iespējams. Minēšu dažus gadījumus.

Reiz, lasot Bībeli, mani uzrunāja Dieva Vārds no Maleahija grāmatas: "Atnesiet savu desmito tiesu pilnā vērtībā... un pārbaudiet Mani..." Es apņēmos to darīt un pie sevis nodomāju — es negribu, Kungs, Tevi pārbaudīt, jo kā tad nu man vienai Dievs pieliks algu. Ak, cik aprobežots mūsu prāts un domas. Dievs darīja brīnumu. Jā, man viņš palielināja algu trīs reizes īsā laikā! Viss notika bez jebkādas manas līdzdalības.

Un vēl kāds spilgts piedzīvojums notika 1972. gadā. Mums, ārstiem, regulāri vajadzēja braukt uz kvalifikācijas celšanas kursiem Maskavā. Janvāra sākumā uzzināju, ka maijā būs jābrauc. Es neprotestēju, bet sirsnīgi lūdzu Dievu, lai man nebūtu jābrauc trīs iemeslu dēļ:

1) negribēju dzīvot kopmītnē, kur nevar lasīt Bībeli un lūgt Dievu;
2) nebija laba veselība un domāju, ka var kļūt sliktāk;
3) ziedoju līdzekļus kādam noteiktam darbam, bet, dzīvojot Maskavā, es to nevarētu atļauties.

Domāju, ka Dievs paklausīs manu lūgšanu. Bet tad pēkšņi aprīļa beigās man paziņoja, ka jābrauc. Tad es teicu: "Es uzticos Tev, mans Kungs, lai notiek kas notikdams." Aizbraucu uz Maskavu ar vieglu sirdi.

Apstākļi izkārtojās brīnišķīgi. Maskavā dzīvoja mans brālis. Mani sagaidot, viņš paziņoja, ka esot nopirkuši vasarnīcu un braukšot turp, bet man vajadzēšot palikt vienai viņu dzīvoklī. Pārsteigta klusēju un pateicos Dievam. Ar veselību man bija labāk kā jebkad, līdzekļus Dievs svētīja un nekam nepietrūka.

Tas bija svētīgs laiks. Maskavā es iepazinos ar jauniešiem — hipijiem, kuri bija kļuvuši ticīgi. Devu viņiem lasīt kristīgu literatūru. Īpaši viņus iespaidoja Vladimira Marcinkovska raksts "Kad cilvēki kļūst brāļi". Tā kā man bija tikai viens eksemplārs, es to pārrakstīju ar roku caur koppapīru un uzdāvināju jauniešiem četrus eksemplārus. Šis notikums pamudināja mani domāt par sistemātisku kristīgas literatūras pavairošanu uz rakstāmmašīnas. Pārbraucot mājās, nopirku rakstāmmašīnu un brīvajā laikā rakstīju.

Maskavā un vēlāk arī Latvijā iepazinos ar kristiešiem, kuri nelegāli iespieda Bībeles un garīgo literatūru. Iespēju robežās palīdzēju viņiem sagādāt papīru. Dievs brīnišķīgi sargāja arī šajā lietā.

Krievijas kristieši gribēja mums, latviešiem, palīdzēt iespiest jaunu Dziesmu grāmatu, jo esošās bija ļoti vecas. Lai tās nodrukātu, bija vajadzīgs milzīgs sagatavošanas darbs. Salicējas krievietes nevarēja to izdarīt latviešu valodā. To vajadzēja veikt mums pašiem. Ar lielu entuziasmu šajā darbā ieslēdzās Valdis Ašnevics un Irma Sproģe Ventspilī.

Visus dziesmu tekstus vajadzēja rūpīgi uzlīmēt uz biezāka papīra, veidojot salikumu. Burtiņus ņēmām no kādas grāmatas, kura bija iespiesta uz krītpapīra. Dažreiz varēja izgriezt un salikt pa pusvārdam uzreiz. Tad gāja ātrāk. Lielais darbs ieilga. Jādomā, ka VDK ieguva ziņas par topošo grāmatu, jo baptistu bīskaps pēkšņi saņēma daudzus gadus gaidīto atļauju legālas Dziesmu grāmatas iespiešanai, ar čekas norādi, to steidzīgi sagatavot un iespiest ļoti īsā laikā (?!). Bet, kaut arī tā — bija vērts strādāt, jo draudzes tomēr ieguva lietošanai Dziesmu grāmatu.

Ļoti daudz esmu guvusi no kristīgiem radio raidījumiem. Tie tika raidīti no Montekarlo, Ekvadoras un citām raidstacijām. Tur darbojās Nikolajs Vodņevskis, Jarls Peisti ar dēliem, Kulakovs un daudzi citi. Programmas bija ļoti daudzpusīgas. Starp tām arī "Misijas ziņas". Svarīgāko pierakstīju un dalījos ar draugiem. Tas radīja lielu interesi, un mani lūdza pārtulkot latviski, jo pārraides visas bija krievu valodā.

Dievs tur savus solījumus un neatstāj mūs arī vecumā. Viņš dod man veselību, varu vēl strādāt savā profesijā. Savā laikā nevarēju dabūt dzīvokli jaunceltā labiekārtotā mājā, dzīvoju vecā mājā bez ērtībām, bet arī tas man nācis par labu — nav jāmaksā liela īres maksa.

Tik brīnišķi, mans Dievs, Tu mani vadi...

Kristofers ŠMITS,
angļu jūrnieks, kristietis,
sakarnieks, Bībeļu piegādātājs.

1996.

PERSONISKĀ LIECĪBA

Reiz, 1964. vai 1965. gadā, es piedalījos kādā misiones lūgšanu sapulcē, kur aizlūdza par to, lai kāds misionārs saņemtu vīzu braucienam uz Taivānu. Man kā jūrniekam tikt uz Taivānu nebija nekādu problēmu. Likās, ka Dievs man saka: "Redzi, es tev esmu devis iespēju nokļūt jebkurā pasaules ostā." Taču es nesapratu, kāda jēga būtu vienkārši kaut kur braukt. Nebiju mācījies Bībeles skolā, un kā gan es, no kuģa nokāpis, dažu stundu laikā varētu paveikt, ko kāds vietējais kristietis nevarētu izdarīt simts reizes labāk.

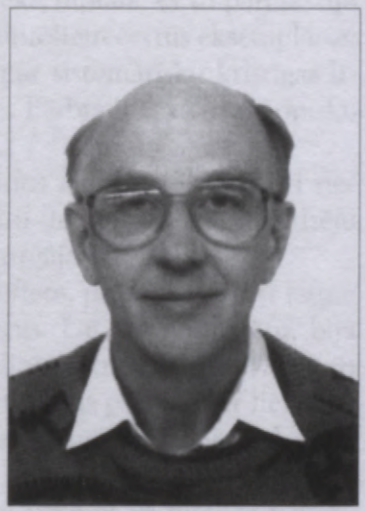

Kristofers Šmits

Vēlāk, kā likās, Dievs mani vadīja pieteikties darbā kādā Britu kuģniecības firmā, kas darbojās Baltijas valstīs. Šī firma veica kravu pārvadājumus galvenokārt uz Somiju un atpakaļ, taču reizēm maršrutā ietilpa arī Ļeņingrada un Rīga.

Mani pieņēma darbā šajā firmā un nosūtīja darbā uz kāda kuģa, kas no Liverpūles un Mančesteras devās uz Rīgu. Tas bija neparasti, jo vairums šajā firmā strādājošo visu laiku brauca tikai uz Somiju.

Laikā no 1969. līdz 1971. gadam es 13 reizes biju Rīgā. Katrā braucienā ietilpa 10 dienas Mančesterā un Liverpūlē, 5 dienas brauciens pa jūru, 10 dienas Rīgā un 5 dienas atpakaļbrauciens pa jūru. Vairākas reizes devos arī uz Somiju.

Es satikos ar cilvēkiem no Eiropas Kristīgās misijas Londonā, runāju ar viņiem, un mēs kopā lūdzām Dievu. Viņi apgādāja mani ar tik daudzām Bībelēm krievu valodā, cik vien es varēju paņemt līdzi,

kā arī dažām Bībelēm latviešu valodā. Protams, es nevarēju ņemt līdzi lielu skaitu Bībeļu, jo nebija iespējams cauri ostas vārtiem iznest kastes ar Bībelēm. Šīs Bībeles iespieda Londonas Bībeles biedrība.

Neskatoties uz to, ka ārzemju jūrniekus izsekoja un fotografēja ar tālajām kamerām, es iepazinu un iemīlēju vairākus kristiešus no Mateja baznīcas Rīgā. Es zinu, ka es daudz ko iemācījos no Mateja draudzes, un viens no laimīgākajiem brīžiem manā dzīvē būs tur atgriezties pēc neatkarības atgūšanas.

Es varēju pārvest arī 2 vēstules no cilvēkiem Latvijā un viņu radiniekiem Anglijā un Kanādā. Tā rezultātā es iepazinos ar dažiem latviešu kristiešiem Līdsā un varēju tiem pastāstīt par Rīgu un dažiem cilvēkiem Rīgā pastāstīt, kā klājas viņu radiniekiem.

Pēc mācītāja Vaska lūguma es vedu arī rakstus no Kesvikas gadagrāmatas. (Tas ir krājums, kurā ietvertas dažu labāko Bībeles skolotāju runas pazīstamajā Kristīgajā konferencē, kas katru gadu norisinās mazajā Anglijas pilsētiņā Kesvikā.)

Eiropas Kristīgā misija lūdza man nogādāt Bībeles arī uz Helsinkiem. Lai gan tas nebija aizliegts, somi uztraucās par to, vai tas neizraisīs padomju varas iestāžu neapmierinātību un tādēļ centās to aizkavēt. Šīs Bībeles es nodevu kādam angļu kristietim Helsinkos, kurš tās veda tālāk uz Tallinu.

Man kā anglim šī slepenā darbība un rīkošanās pret likumu bija ļoti neparasta. Šeit nav īstā vieta, lai tajā iedziļinātos, bet domāju, ka te stājas spēkā princips: kam paklausīt — Dievam vai cilvēkam? Mana cerība un lūgšana ir, ka es biju paklausīgs Dievam.

Slavēts lai ir tā Kunga vārds.

Jānis TERVITS,
mācītājs,
baptistu draudžu vēsturnieks.

1999.

AIZPUTES BAPTISTU DRAUDZE

Hronika 1869. — 1999.

(Apjomīgās hronikas atsevišķi izraksti — citējumi, kas skar sludinātāja Jāņa Šmita darbību draudzē.)

1967.I — 1969.?	Draudzes jaunatnes izdots mēnešraksts — žurnāls "Draudzība".
1967.14.V	Draudzes darīšanu stundā, ko vada draudzes padomes priekšsēdētājs Rūdolfs Lemaiķis un kurā piedalās draudžu bīskapa sekretārs mācītājs Augusts Krauze un Aizputes pilsētas izpildkomitejas divas pārstāves, par draudzes sludinātāju tiek ievēlēts Jānis Šmits.
1967.2.VII	Draudzes darīšanu sapulcē (..) tiek izsacīta neapmierinātība ar padomju varas kavēšanos draudzes sludinātāja amatā apstiprināt Jāni Šmitu.
1967.17.XII	Notiek draudzes sludinātāja Jāņa Šmita draudzes darbā ievešanas dievkalpojums.
1968.20.III	Draudzes dievnamā ierodas Liepājas rajona un Aizputes pilsētas izpildkomiteju priekšsēdētāji ar pretenzijām par draudzes darbu. Draudzes padomes priekšsēdētājs Rūdolfs Lemaiķis neierodas uz pārrunām. (Iebildumi pret ziņojuma dēli pie dievnama durvīm.)
1968.XII	Draudžu kongresā Rīgā piedalās (..) sludinātājs Jānis Šmits, kurš tiek ievēlēts par draudžu bīskapa Padomes locekli.

1969.7.I Draudzes sludinātājs Jānis Šmits un draudzes kasieris ierodas pie pilsētas finansu inspektora, lai nodotu prasītās finansu atskaites. Tiek prasīts arī kora dziedātāju saraksts, ko draudzes sludinātājs Jānis Šmits atsakās dot.

Mācītājs Jānis Šmits, 1976

1969.19.II Aizputes pilsētas izpildkomitejaspriekšsēdētājs K. Rudovskis ir parakstījis dokumentu, ar kuru draudzes sludinātājam Jānim Šmitam tiek prasīts nekavējoši iesniegt draudzes "koristu, orķestrantu un citu pašdarbības dalībnieku vārdisku sarakstu un dzīves vietas". Draudzes sludinātājs Jānis Šmits atsakās to darīt.

1969.9. — 11.XII Draudzes sludinātājs Jānis Šmits ir delegāts VEKBS kongresā Maskavā, Krievijā.

1970.22.VII Draudzes sludinātājs Jānis Šmits ir izsaukts pie Liepājas rajona izpildkomitejas priekšsēdētāja vietnieka L. Sedola, kurš izsaka pārmetumus par citu draudžu garīdznieku piedalīšanos dievkalpojumos. Atkal tiek prasīts draudzes kora dziedātāju saraksts, ko draudzes sludinātājs atsakās dot.

1974.13.III Reliģijas lietu padomes pilnvarotais Latvijā Prolets Liepa iepazīstina draudzes sludinātāju Jāni Šmitu ar Liepājas rajona izpildkomitejas apsūdzību, ka Aizputes draudzē dievkalpojumos gan kā izpildītāji, gan kā klausītāji piedalās bērni.

1974.17.III Draudzes padome pieņem lēmumu, ka draudzes locekļu bērni arī turpmāk piedalīsies dievkalpojumos, un to vecāku bērni, kuri dzied korī, sēdēs līdzās saviem vecākiem.

1974.26.III Padomju varas izsniegtais garīdznieka reģistrācijas dokuments tiek atņemts draudzes sludinātājam Jānim Šmitam.

1974.7.XI Draudzes padomes sēdē piedalās draudžu bīskaps Pēteris Egle, kurš iesaka draudzes sludinātājam Jānim Šmitam no darba Aizputes draudzē atteikties. Draudzes padome paliek pie iepriekšējā lēmuma, kas aicina sludinātāju Jāni Šmitu darbu draudzē turpināt.

1974.24.XI Draudzes darīšanu stundā sludinātājs Jānis Šmits "paskaidro, ka viņš valdībai deklarējis savu nostāju garīgā darba veikšanai šeit un, ja viņam to neatļauj, tad lai dod izbraukšanas atļauju uz ārzemēm, kur viņš varēs turpināt savu aicinājumu garīgā darbā".

1975.27.IV Draudzes stundā, kurā piedalās draudžu bīskaps Pēteris Egle, ar balsu vairākumu (34 par, 30 pret) tiek izteikta vēlēšanās, lai draudzes sludinātājs Jānis Šmits turpinātu draudzes sludinātāja darbu. Draudzes sludinātājs Jānis Šmits "lūdz vārdu, kurā pateicas draudzei par dāvāto uzticību, bet, ņemot vērā, ka vairākumā izteikto balsu skaits nenorāda uz visas draudzes gatavību turpināt iesākto ceļu, savas draudzes mācītāja pilnvaras ar šodienu noliek".

1976.18.I Draudžu bīskapa padomei tiek iesniegts raksts, ko parakstījis 71 draudzes loceklis, kurā lūgts "atļaut draudzei pašai risināt draudzes iekšējos, organizatoriskās dabas jautājumus, un, ja draudze tos nevarēs nokārtot, tad draudzes pilnsapulce lūgs bīskapa padomes palīdzību".

1976.15.II Draudzes darīšanu stundā notiek iepriekš neizziņota un draudzes padomes sēdēs neapspriesta draudzes padomes pārvēlēšana. Draudžu bīskapa sūtītajam pārstāvim mācītājam Jānim Tervitam vārds netiek dots, un viņš draudzes darīšanu stundu atstāj. Tiek ierosināts atstādināt draudzes padomi un revīzijas komisiju. Pret pārmaiņām protestē vairāki draudzes locekļi, atstājot draudzes darīšanu stundu. Tiek ievēlēts jauns draudzes padomes un revīzijas komisijas sastāvs.

1976.24.V Sludinātājs Jānis Šmits ar ģimeni no Aizputes dodas politiska emigranta gaitās uz Vāciju un tad uz Kanādu. (Mācītājs Jānis Šmits ar dzīvesbiedri un daļu no bērniem atgriežas Latvijā 1996. gada beigās.)

Mācītāja Jāņa Šmita un viņa dzīvesbiedres Rūtas bērniem svētītā ģimene, 1970

Hronika liecina, ka Jāņa Šmita darbība un kalpošana Aizputes draudzē bijusi pilna spraiguma un garīgas drosmes. Mācītājs nav varējis savas garīgi kristīgās pārliecības dēļ pieņemt un izpildīt padomju režīma norādījumus un evaņģelizācijas ierobežojumus.

Hronikā pierakstīts, ka 1968. gadā draudzes sludinātājs ņem dalību Liepājas Ciānas draudzes un kora gadasvētkos (divas reizes!), draudzes jaunatne braukusi ekskursijā pa Vidzemi, Jāņos koristi un jaunatne pulcējas pie Vaiņodes, koris un orķestris piedalās Rīgas Mateusa draudzes dievkalpojumā, bijuši Talsu draudzē un Ilaiķos. 1969. gadā draudzes sludinātājs un koris bijuši Priekulē, Apriķos (Jāņi!), Kuldīgā, Uguņciemā un Jēkabpilī, Kazdangā un Grobiņā. 1970. gadā Aizputes draudze noturējusi pateicības dievkalpojumus Latvijas baptistu koru 100 gadu jubilejai, bijuši dziesmu dievkalpojumi ar Miķeļa Strazdiņa un Arnolda Bukstiņa dziesmām. Bijuši koru vakari, izpildot dziesmas ar dzejnieku Zelmas Dzenītes, Viļa Dzelmīša un Martas Daknes tekstiem. Un tā katru gadu. Redzam Aizputē viesojamies dziedātāju grupas un mācītājus. To vidū ir Igaunijas Kohilas un Hāpsalas draudžu vārdi. Mācītājs sastopams Lietuvas Ilaiķos un Viļņā.

Aizputes baptistu draudzei savā vēstures gājumā ir bijusi brīnišķīga iespēja astoņus gadus iesaistīties kopdarbā ar drosmīgu darba vadītāju Jāni Šmitu, kas nesavtīgā atdevē padomju gados droši un atraktīvi pasludinājis Dieva pestīšanas vēsti.

/ M. Gintera piebildes /

MĀCĪTĀJA J. ŠMITA VĒSTULE MĀCĪTĀJAM P. EGLEM

Aizputē,
23. novembrī 74. g.

Jauns vīna dārzs!
Dziediet par to!
Es, tas Kungs, esmu tā sargs,
Es slacinu to vienmēr.
Lai neviens to neaizskartu,
Es to sargāju dienu un nakti. Jes. 27:2,3

Maks mīļais brāli!

Mūsu Kunga miers un svētība lai bagātīgā mērā pār Tevi!

Daņēmu Tavu 18. nov. vēstuli - paldies! Pirms tiekamies, vēlos Tev mazliet pastāstīt par mūsu draudzes lietām un par sevi. Kad Tu atkal pie mums atbrauksi, tad nez' vai paspēšu, it īpaši tāpēc, ka nebūsi viens pats.

Mīļais brāli! Liepājā, br. Tervita ievešanas svētku gadījumā, sastāpu vairākus bisk. pabomes locekļus. Viņi man līdzdalīja, ka Tu esot teicis, ka Aizputes dr. pabome un pati draudze esot sašķēlusies - vieni esot par pašreizējo nostāju, citi - pret. Kad mēs šķīrāmies 7. nov., Tu arī man ko līdzīgu teici, vēl vēstulē to piemini. Šī lieta mani ziuāmā mērā uztrauca un es centos zdibiuāt īstenību, jo pats neko tādu nebiju manījis, izņemot brāļu Snuju un Dekšņa gimenes pretējo viedoklī. Vispirms par draudzes

padomi – Tu taču pats redzēji, ka tikai br. Dekšnis domā, ka mums pretošanās jāizbeidz. Vai to var nosaukt par šķelšanos, tādā gadījumā jau katra neviennpratība jāuzskata par šķelšanos. Gluži pretēji – vairāki padomes brāļi ir izteikušies, ka viņi būtu sarūgtināti, ja es pēkšņi izstātos no šīs cīņas, kas taču nerisinās ap manu personu, bet par mūsu visu lietu, un, es esmu pārliecināts, ir zināmā mērā šaurumā ievedusi tos, kam pieder vara. Gaudāju katram gandriz padomes locekļim atsevišķi personīgā sarunā, icsākot ar b. Lēmaiņi – vai viņi ir manijuši šķelšanās pazīmes? – viņi to pilnīgi noliedz. Vēl vairāk – pavisam nesen Baložu dpimta atgriezās kora bpiedātāju rindās un, cik varu spriest, draudzes vienotība ir stiprāka kā agrāk. Vai būtu pareizi šeit vadities tikai pēc Skuju un Dekšņa viedokļa?

Tālāk, Tu mani aicini atkāpties. Bet, cik liktenīgi, ka šī prasība ir tieši tāda pat, kādu uzstāda Maskavas brāļi un bez tam – laicīgā vara. Ja man arī ļoti ļoti grūti ir nepaklausīt Tev kā bīskapam, kā tēvam, tad tomēr man tā šoreiz šajā lietā ir jābara, jo nevaru vienlaicīgi paklausīt ateistiem garīgās lietās. Es Tevi lūdzu – piedod man, negribu būt stūrgalvīgs, bet sirdsapziņa to neļauj darīt. Ja to izdarītu, pazaudētu jebkādu sirdsmieru un līdzsvaru,

man ir dfiļa pārliecība, ka tas būtu grēks; cita lieta, ja draudze pati mani atbrīvotu, tad pinātu kā man jārīkojas, kāds ceļš jāiet. Bez tam-nsatrodu nekāda pamata šādai rīcībai Dieva svētajā Vārdā. Vai būtu kāda vieta Rakstos, kas pieļautu locīties karojošā bezdievja priekšā? Ir tikai apsvērumi, piem. lūgšanu nams, taču gandrīz nepieļaujama doma, ka to viņi uzdrošināsies aizskārt. Mēs šeit esam divas draudzes, pie tam kāds varas vīrs, ar kuru man bija saruna, kategoriski noliedza šādas akcijas iespēju un nodomu. Tie ir draudi!

Labais brāli! Ta atkārtoti piemini materiālo pusi, it kā tā iespaidotu manu rīcību. Lūdzu tici, ka ne vienu vienīgu brīlinu neesmu domājis ne par maizi, ne dzīvokli, ne citu, - jo manam Tēvam šādu labumu netrūkst. Ja šīs lietas mani iespaidotu, tad gan sen jau būtu atradis ļoti ērtu izeju no visas šībrīža situācijas.

Vēl pāris piezīmes: 14. nov. manu zbraukšanas prasību noraidīja, jo neesot ārpemēs tuvu radu.

Brāļiem esmu līdzdalījis Tavu nodomu 28.XI būt šeit. Doma ir tāda, ka ļoti nepiemērots laiks - darbdienas vakars - maz varēs piedalīties, pie tam tikai pilsētnieki.

Brālis Lēmaiņis vēl domā, na vajadzētu darīšanu sapulci turēt arī 24. XI bez Tevis un 28. XI kopā ar Tevi. Atturos brāļus jebnādā virzienā iespaidot.

Mīļš paldies par Tavām aizlūgšanām un visu līdzdzīvošanu! Lai Dieos mūs svētī un sarga! Vēlreiz lūdzu - piedodi man, bet citādi nevaru!

Sveicieno arī uo manējiem!

No visas sirds
Tavs brālis
Jānis Šuvēts

LATVIJAS BAPTISTU DRAUDŽU VĒSTURES
PĒTERA EGLĒS
piemiņas fonds
1903
1993

Imants TURSS,
mācītājs,
provizors, mūziķis.

1990. gada novembris.

ATMIŅAS PAR PADOMJU NEBRĪVES GADIEM

Mācītājs Imants Turss

Latvijas okupācijas gados savas garīgās pārliecības dēļ arī man bija jāpiedzīvo vairākkārt grūtības. Šajā sakarībā dažas atmiņas. Kad 1952. gada rudenī pārcēlos uz dzīvi Rīgā, lai turpinātu mācības Rīgas Medicīnas institūtā Farmācijas fakultātē, tad savu garīgo dzīvi saistīju ar Rīgas Mateja draudzi, dziedot korī, spēlējot orķestrī, bet ar 1953. gada vasaru uzsākot diriģenta gaitas kā palīgdiriģents korī un orķestrī.

Kopā ar brāli Gunāru Jukumnieku uzsākām garīgās pamudināšanas darbu Mateja kora jaunatnes vidū. Šis darbs ienesa redzamu garīgu pacēlumu kora un vēlāk visas draudzes dzīvē. Taču redzēju, ka bija ļaudis, kuriem šāda mana darbošanās nepatika, tāpēc svētdienās, dziedot korī draudzes priekšā, sāku valkāt brilles. Tam bija sava nozīme. Par to pārliecinājos, satiekoties ar draudzes locekļiem. Viņi man jautāja: "Kāpēc tavas acis neredz korī?" Vizuālais efekts radīja iespaidu, ka es korī neesmu. Labi atminos gadījumu pēc kāda kora mēģinājuma, kad diriģents brālis Ezeriņš lūdza jaunos puišus aiziet uz kādu dzīvokli pie Ziedoņdārza un atnest lielu palmu. To arī izdarījām. Novietojām baznīcā uz paaugstinājuma kora priekšā. Vienā pusē jau bija palma, tagad bija arī otrā pusē. Aiz šīm palmām mēs, studenti, jutāmies jau drošāk. Un priecājāmies, ka tās auga arvien lielākas.

Ērģelniekam, Konservatorijas studentam Fredim Tīsam, lai viņš varētu spēlēt un nebūtu no baznīcas viss redzams, izgatavoja

dekoratīvas finiera plāksnes aizsegu. Ērģelnieks sākumā varēja sekot diriģentam, mācītājam un baznīcā notiekošajam pa dažiem dekoratīvā finiera plāksnes izgriezumiem, vēlāk iekārtoja spoguļu sistēmu.

Bija laiks, kad nāca rīkojums no augšas, kas aizliedza deklamēt un liecināt. Ko darījām šajā laikā? Koris piecēlās kājās, nodziedāja dziesmu, paliekot kājās, kāds no dziedātājiem nolasīja kādas dziesmas tekstu un dziedājām atkal dziesmu. Kad iebildumu nebija, tad pārgājām uz deklamāciju lasīšanu dziesmu starpā, bez šaubām katrreiz ar zināmu satraukumu — kas būs par šādu rīcību!?

Tā darbojos Rīgā Mateja draudzes korī vakaros un svētdienās, bet dienā mācoties RMI (Rīgas Medicīnas institūtā). Bet tad 1955. gada novembrī institūta vadībai bija adresēta kāda vēstule, kurā izteikta liela neapmierinātība ar manu garīgo kalpošanu un uzdots arī jautājums — vai tāds cilvēks kā I. Turss var turpināt mācības un beigt RMI? Tas saviļņoja ne tikai institūta vadību, bet arī komjaunatni. Manu jautājumu atklāti izskatīja Rīgas Medicīnas institūta 2. komjaunatnes konferencē, vēlāk institūta vadībā un GAP (Galvenajā aptieku pārvaldē). Tiku izskatīts laikrakstā "Padomju Jaunatne" 1955. gada 11. novembra numurā rakstā "Ceturtā kursa mediķis — baptistu sludinātājs". Tur starp citu rakstīts: "Ceturtā kursa students — baptistu draudzes loceklis. Viņš pat pa reizei izbrauc uz Liepājas rajonu, lai stāstītu un mudinātu cilvēkus ar pēcnāves dzīves "skaistumu".

Pēc šīs konferences mani izsauca uz komjaunatnes komiteju. Tās sekretārs atklāti sacīja, ka viņam jau nebūtu personīgi nekas pretī, ka es mācos un beidzu institūtu, bet ko sacīs vadība? Viņš pats arī esot nācis no ticīgu katoļu ģimenes, bet tagad jau vairs Dievam neticot. Nākošā tikšanās man bija noorganizēta ar institūta vadību, partijas pārstāvjiem un arī GAP vadošiem darbiniekiem, lai izlemtu, vai mani izslēgt no institūta, vai atļaut mācības turpināt. Atceros, ka iepriekšējā vakarā pirms šīs tikšanās es padalīju līdzi Mateja kora jauniešiem, kas bija atnākuši uz draudzes lūgšanas sapulci. Viņi par mani aizlūdza Dievu, lai notiktu Viņa prāts.

Un tā, garīgi apbruņots, nests uz ticīgo jauniešu lūgšanu rokām, es ierados uz šo tikšanos ar mieru sirdī, Kristus mīlestības piepildīts. Institūta kadru daļā mani jau gaidīja vesels bars pazīstamu un nepazīstamu ļaužu. Institūta vadība tūlīt man uzstādīja jautājumu: "Vai tad patiesi tu esi tik ticīgs, un ja tā, tad ko dod tev ticība?" Tas bija temats, par kuru sāku liecināt no visas sirds, Kristus mīlestības gara piepildīts. Man deva iespēju liecināt labu brīdi, neviens nepārtrauca, bet visi uzmanīgi klausījās, tad uzdeva vairākus jautājumus par baptistu darbību pie mums un ārzemēs. Viņi bija pārsteigti, ka mēs

darbojamies atklāti, ka mums ir savs garīgais centrs kā šeit, tā pasaules mērogā, ka mēs neesam nekādi pagrīdnieki, ka mums iznāk pat savs žurnāls — kā šeit, tā ārzemēs. Kāds no viņiem jautāja, sacīdams, ka viņš dzirdējis, ka baptisti nevarot precēties, ko es domājot darīt? Viņš bija ļoti pārsteigts par manu atbildi, ka dzirdēja gluži pretējo. Beidzot rektors griezās pie pārējiem ar jautājumu: "Sakiet, biedri, ko darīsim ar viņu?" Pēkšņi man blakus sēdošais niknais vīrs uzlēca kājās un skaļā balsī ar iekšēju saviļņojumu sacīja: "Biedri, jūs dzirdējāt, kā ticība viņam palīdzējusi dzīvot un strādāt, un tādi darbinieki mums GAP tieši vajadzīgi!" Viņš, nesagaidījis citu domas, pagriezās pret mani, sniedza man roku, sirsnīgi spieda un sacīja: "Tā tik strādājiet, būs labi!" Nu šī sirmā vīra rīcība bija tik iespaidīga, ka viens pēc otra cēlās augšā no saviem krēsliem sanākušie biedri, sniedza man roku un sacīja: "Ja GAP ņem jūs pretī, tad arī mēs neiebildīsim."

Vēlāk, strādājot GAP Liepājas nodaļā kā farmācijas inspektors, iepazinos ar šo vīru, jo viņš bija GAP galvenais revidents. Pēc šīs sanāksmes, izgājis uz ielas, es sastapu Modri Ginteru, kurš arī iepriekšējā vakarā bija kopā ar jauniešiem par mani aizlūdzis Dievu. Es no dvēseles saviļņojuma un prieka turpat uz ielas viņu apskāvu. Es sapratu, ka tā bija sevišķa iespēja liecināt par savu Dievu šiem sava laika redzamajiem cilvēkiem, atbildēt uz viņu uzdotiem jautājumiem. Un varēju to darīt tā no sirds Kristus mīlestībā. Es sapratu, ka tas ir Dieva prāts, ka man jāturpina mācības.

Pienāca 1957. gada vasara — valsts eksāmenu sesija. Eksāmenu sarakstā arī marksisms. Izvilku vieglu biļeti, atbildēju raiti bez aizķeršanās. Un tad komisijas vadītājs griezās pie manis, sacīdams: "Pēc jūsu atbildes varētu likt 5, bet tā kā mēs zinām, ka jūs tā nedomājat, kā tagad runājat, tad likšu jums zemāku atzīmi." Es mierīgi sacīju: "Paldies."

Pēc RMI beigšanas 1957. gadā mani nozīmēja farmācijas inspektora darbā Liepājā. Toreizējais Ciānas baptistu draudzes mācītājs P. Egle mani ar dzīvesbiedri aicināja darboties līdzi viņa vadītajā draudzē. Viņa aicinājumu pieņēmām un sākām dziedāt korī, vadīju vīru kori, 1959. gadā mani ievēlēja draudzes kopēja amatā, 1960. gadā — draudzes sekretāra amatā. Mana aktīvā darbošanās draudzē nepatika vietējiem ateistiem. Viņi pacēla jautājumu GAP vadības priekšā, lai mani no ieņemamā vecākā farmācijas inspektora darba atbrīvo, jo aktīvs draudzes vadības loceklis nevarot strādāt tik atbildīgā darbā ar cilvēkiem. Šī spiediena rezultātā mani pārcēla 1964. gadā ierindas darbā aptiekā. Atminoties šo gadījumu, jāteic, ka Dievs mani jau iepriekš sagatavoja ļoti iespaidīgi. Saņēmu pavēli izvest inventarizāciju Kalvenes aptiekā. Šai vajadzībai bija paredzētas 3 dienas.

Kad pirmā diena bija nostrādāta, vakarā ejot dusēt, piedzīvoju, ka Dieva gara mīļā, tuvā balss sāka bez vārdiem runāt ar mani, atklājot manu turpmāko dzīves ceļu. Šī balss nesa manā dvēselē neizsakāmi dziļu mieru, ieklausoties biju patiesi laimīgs. Es sapratu, ka viņi vēlējās, lai es pēc iespējas ātrāk beidzu šo inventarizāciju, jo tā būs pēdējā, šajā amatā esot, pirms mani pārcels darbā aptiekā. No rīta, turpinot inventarizāciju, piedzīvoju, ka viss tā īpaši veicās un līdz ar vakaru varējām laimīgi nobeigt un atgriezties mājās Liepājā. No rīta ierados darbā ar visiem inventarizācijas dokumentiem. Mana tiešā darba vadītāja bija pārsteigta, ka tik ātri esmu veicis uzdevumu un atgriežos mājās, taču redzēju, ka viņa sadrūmusi. Viņa teica, ka mani gaida nodaļas vadītāja. Es viņai atbildēju, ka to zinu. Viņa pārsteigta man jautā: "Vai tev kāds jau to sacījis?" Es atkārtoju, ka es jau zinu. Bez kavēšanās devos pie nodaļas vadītājas. Viņa liek atsēsties un teic, ka viņai jādala līdzi tāda nepatīkama ziņa. Es viņai saku — vai sakarā ar manu pārcelšanos citā darbā? "Kā jūs to zināt?" — viņa atbild tīri izbrīnījusies, "ateisti ir neapmierināti ar jums un liek man jūs pārcelt ierindas darbā aptiekā." Es jautāju: "Kurā aptiekā jūs mani pārcelsiet?" — "Otrajā, jo tur tagad strādā darbiniece, kura, beidzot institūtu, deva piekrišanu, ja vajadzīgs — strādās arī kā farmācijas inspektore. Viņu pārcelsim jūsu vietā, un jūs strādāsiet viņas darbu aptiekā, pie tam jums būs alga 1 rublis vairāk." Man tūliņ bija skaidrs, ka tas ir mana Dieva nokārtojums — 1 rublis vairāk — tātad nav ko protestēt. Un otrā aptieka — tā man jau agrāk bija sevišķi simpatizējusi un biju domājis, ja vajadzētu strādāt aptiekā, tad es izvēlos tieši šo otro aptieku. Šī aptieka bija izņēmums citu pilsētas aptieku vidū: tā strādāja tikai vienu maiņu no plkst. 11.00 — 18.00, svētdienas brīvas. 1965. gadā tiku ievēlēts draudzes padomes priekšsēdētāja amatā.

Pēc dažiem gadiem Liepājas Ciānas draudze palika bez mācītāja. Tā kā tajā laikā Liepāja ietilpa aizliegtajā pierobežas joslā, tad iebraukšana bija ar caurlaidēm. Reliģijas lietu padomes pilnvarotais P. Liepa izmantoja šo īpašo Liepājas stāvokli un noraidīja visas draudzes uzstādītās mācītāju kandidatūras. Esot draudzes padomes sastāvā pie P. Liepas un dzirdot viņa atteikumus, es sacīju: "Tad nekas cits neatliek, kā man nolikt savu augstskolas diplomu šeit uz jūsu galda un palikt par Ciānas draudzes mācītāju." Tādi vārdi P. Liepu ļoti saniknoja, viņš paņēma kefīra pudeli, iedzēra no tās un sacīja: "Tā jūs nedrīkstat darīt, skatieties vēl kādu citu kandidatūru." Laikā, kad draudzei nebija pastāvīgs mācītājs un grūti bija izkārtot caurlaides iebraucējiem, man bieži iznāca aizvietot mācītāju ne tikai svētdienās, bet arī nedēļas vakaros. Ja es būtu palicis farmācijas inspektora darbā, tad man nebūtu bijis iespējams kalpot nedēļas vakaros, bet tagad

katrs vakars bija brīvs pēc 19. Parasti nedēļas vakaros dievkalpojumi sākās 19:30, tas bija pietiekoši, lai no viena darba pārslēgtos otrā. Tā jāteic, ka ateisti, gribēdami ierobežot manu garīgās darbības loku, patiesībā to paplašināja.

1972. gadā mani aicināja Saldus un Ezeres draudžu sludinātāja darbā. Taču tūlīt pacēlās jautājums — vai P. Liepa dos man apstiprinājumu, ja jau Ciānā neļāva strādāt? Taču Dievam visas lietas iespējamas. Te notika necerētais — šo jautājumu uzņēmās kārtot Saldus rajona izpildu komitejas priekšsēdētāja vietnieks un viņam tas izdevās. Saldū strādājot, grūtības iznāca piedzīvot manam dēlam Zigurdam, mācoties Saldus 1. astoņgadīgās skolas 7.c klasē 13 gadu vecumā. Pēkšņi kādas latviešu valodas stundas laikā viņu izsauca direktors Zenons Bērziņš uz atsevišķu istabu skolas augšējā stāvā. Smēķēdams skolnieka klātbūtnē, viņš sāka asiem pārmetumiem uzbrukt Zigurdam, ka viņš propagandējot skolā reliģiju, sāka draudēt, ka par šādu rīcību, ja viņš būtu pilngadīgs, viņu ieliktu aiz restēm, bet tagad viņam vairs ķīmijā neliks 5 un arī zooloģijā vairs nelikšot 5 un, skolu beidzot, viņš uzrakstīšot tādu raksturojumu, ka viņa ceļš uz citu skolu būs slēgts. Direktors sāka apvainot Zigurdu arī par to, ka viņš esot necienīgi izturējies pret kādas meitenes krūšu nozīmīti ar Ļeņina attēlu. Tūlīt ieradāmies skolā pie direktora arī mēs kā vecāki, lai noskaidrotu radušos situāciju, taču izrādījās, ka direktoram nebija ticamu faktu.

Ar to vēl nebeidzās vēršanās pret manu dēlu. Šo kampaņu turpināja direktora sieva, stundu laikā visas klases priekšā apvainojot Zigurdu bez pamata. Ja bija izdarīti kādi pārkāpumi klasē, tad uzreiz bez izmeklēšanas minēja mana dēla vārdu ar piebildi, lai viņš labāk izvēloties mācīties citā rajona skolā. Tā kā nebija paredzams gals šādiem nepamatotiem apvainojumiem, mēs kā vecāki griezāmies ar iesniegumu pie Reliģijas lietu pārvaldes pilnvarotā P. Liepas. Patiešām, viņš noorganizēja lietas izmeklēšanu, bet tikai bez mūsu līdzdalības. Dzirdējām tikai atsauksmes no skolotājiem, kas sacīja, ka pret direktoru vēršoties vairāki skolotāji un daudz netrūcis, ka viņš varēja tikt atbrīvots no ieņemamā amata. Mēs saņēmām no P. Liepas rakstisku atbildi 1977. gada 7. jūnijā, kurā rakstīts: "Jūsu sūdzība saskaņā ar LPSR Izglītības ministrijas norādījumu pārbaudīta uz vietas. Skolas direktoram par nepareizu rīcību ir aizrādīts."

Saldū dzīvojot, bija problēma ar savas māmiņas aprūpēšanu, jo viņa dzīvoja Rucavā, aizliegtajā zonā, kurā varēja iebraukt tikai ar atļaujām. Sākumā māmiņa izņēma Rucavas ciema padomē izsaukumu, kurā norādīts, ka Rucavas ciema padome neceļ iebildumus, ka iebrauc dēls ciemos pie savas mātes, tāpat arī vedekla. Sākumā izdeva

Imanta Tursa vadītais stīgu orķestris Rīgas Mateusa draudzē 1954. — 1955. gadā

atļauju uz 6 mēnešiem, tad atkal uz 6 mēnešiem un tā tas turpinājās labu laiku, bet kādā reizē, neskatoties uz to, ka arī bija izsaukums no Rucavas, ne man, ne dzīvesbiedrei atļaujas neizsniedza, paskaidrojot, ka nav vairs vēlama mūsu braukšana pie mātes uz Rucavu. Mēs iebildām, ka tāds iebildums ir pilnīgi neloģisks, ka mātei, kā cilvēkam gados ir vajadzīga bērnu palīdzība. Tomēr mūsu argumentus neņēma vērā — mums atļauju vairs nedeva. Tas radīja grūtības māmiņas apmeklēšanā.

Šādā sakarībā atminos vēl gadījumu 40. gadu beigās, kad mācījos Liepājas 1. vidusskolā. Arī tad Liepājā dzīvojošiem bija vajadzīgas caurlaides braukšanai uz Rucavu. Tās izsniedza parasti uz 3 mēnešiem, un tad bija jāiet milicijā pagarināt. Lai to izdarītu, bija jāstāv stundām ilgi garās rindās. Kā skolniekam man laika bija maz. Un tā kādā svētdienā Rucavas draudzes dziedātāji un spēlētāji bija aicināti Nīcā draudzes gadasvētkos. Rucavnieki aicināja līdzi arī mani, bet tieši tad mana caurlaide bija notecējusi un tik ātri pagarināt vairs nevarēja. Dievu pielūdzis, paņēmu savu mandātu vienā rokā, bet otrā nelielu koferīti ar netīru veļu un devos ar autobusu Nīcas virzienā. Pabraukuši kādus kilometrus aiz Liepājas, piedzīvojām, ka priekšā uz ceļa pasu kontrole. Man līdzi skolnieka apliecība un notecējusī caurlaide. Vairākus pasažierus izsēdina laukā no autobusa, pienāk pie manis tāds pavisam jauns robežsargs, rādu savus dokumentus. Viņš lasa, jautā, kur es braucu? Es atbildu, ka esmu skolnieks un braucu mājās pie vecākiem apmainīt veļu, atveru koferīti, rādu viņam tā saturu. Viņš paskatās uz mani, atdod atpakaļ dokumentus un saka: "Brauc!" Es pateicos Dievam un braucu laimīgs tālāk.

Šajā sakarībā bija vēl tāds gadījums, kad darbojos Liepājas Ciānas draudzē. Koris un orķestris bija aicināti ņemt dalību gadasvētkos Pāvilostas draudzē. Tajā laikā aizliegtā zona bija kā Liepājā, tā Pāvilostā. Liepājnieki ar attiecīgo zonu zīmogu pasē varēja braukt uz Pāvilostu. Esam noīrējuši ērtu, labu autobusu no autobusu parka ar pazīstama šofera palīdzību. Viņš arī vada šo autobusu. Tas pilns ar dziedātājiem un mūzikas instrumentiem, līdzi arī lielais balalaikas tipa kontrabass. Aizbraucām laimīgi līdz Pāvilostai, bet pašā Pāvilostā apmaldījāmies, nebijām ilgāku laiku tur bijuši un neatcerējāmies, pa kuru ielu bija jānogriežas uz mūsu baznīcu. Tā aizbraucām līdz centram. Tur, labajā pusē, bija liela celtne (bijusī citas konfesijas baznīca, bet tagad pārvērsta par kultūras namu). Kāds no dziedātājiem ieminējās, vai tik tā nav mūsu baznīca. Kādi izkāpj, iznes ārā arī lielo kontrabasu. To redzot, no ēkas iznāca kāds vīrietis un aicināja mūs iekšā. Bet kāds ieminējās: "Vai tā ir baptistu baznīca?" — "Nē, baznīca ir mazliet atpakaļ," skanēja atbilde. Sakāpām atpakaļ autobusā un drīz laimīgi atradām savu ceļa mērķi. Tur padalījām līdzi, ka mēs mazliet apmaldījāmies, ka mūs aicināja kultūras namā. Izrādījās, ka arī kultūras namā gaidīja kādus mūziķus. Šī vēsts ātri izplatījās Pāvilostā, ka baptistu baznīcā sabraukuši vesels autobuss ar dziedātājiem un spēlētājiem. Svētki beidzās, sasēdāmies atpakaļ autobusā, lai dotos mājup, bet piedzīvojām pārsteigumu pie Pāvilostas robežas. Tur mūs sagaidīja vesels bars ar sarkanām lentēm uz rokām, arī kāds milicijas formas tērpā. Iekāpuši prasīja visiem uzrādīt dokumentus. Dokumenti visiem kārtībā, griežas pie šofera, pārbauda ceļazīmi, norīkojumu — arī te viss noformēts pareizi. Tad milicijas darbinieks ar redzamu neapmierinātību saka: "Nu, ja autobusu parkā direktors zinātu, kādiem mērķiem šo autobusu izmanto, tad gan viņš nebūtu devis," bet viņš painteresēšoties, kā mēs autobusu esam dabūjuši. Tomēr ar šo starpgadījumu viss beidzās laimīgi, lai gan mums savs pārdzīvojums bija. Bet tajā laikā ticīgajiem vienmēr bija jābūt gataviem uz visu.

Kādā sarunā ar sava laicīgā darba vadītāju — partijas biedru — bija jādzird vārdi: "Jūs, ticīgie, esat kā tādi partizāni mūsu aplenkumā, jums nav izredzes, no visām pusēm loks savelkas, mēs jūs iznīcināsim." Tad es viņam sacīju: "Šis iebildums var pastāvēt tikai horizontālā virzienā. Mums paliek vienmēr atvērts logs uz augšu, un no turienes nāk mūsu palīdzība."

Un tā, atskatoties uz aizvadītā dzīves un garīgā darba posmu, gribas sacīt līdz ar dzejnieci Elvīru Vankinu un dziedāt līdz ar padomju varas nobendēto izcilo komponistu Kārli Līdaku: "Tik brīnišķi, mans Dievs, Tu mani vadi, Dievs, Tavās rokās mani mūža gadi, kad noskumst sirds, Tu mani mierini, tik brīnišķi, tik brīnišķi!"

Jānis VASIĻEVSKIS,
SAB Totalitārisma seku
dokumentēšanas centra
speciālists.
Publikācija laiksrakstā
"Lauku Avīze".

2001. gada 12. jūnijs.

"ES NEPARAKSTĪŠU..."

No Talsu apriņķa deportējamo skaitā tika iekļauts arī VKBP biedra kandidāts, bijušais Talsu IK priekšsēdētājs Jānis Īvāns. Absurdu apsūdzību J. Īvānam sastādījis Talsu apriņķa VDTK daļas priekšnieka vietnieks VDK leitnants Dzjuba. To apstiprinājis apriņķa daļas priekšnieks Leijers. Lēmumā par apcietināšanu gan nav minēts ļoti būtisks fakts, kas aizstāts ar formulējumu "grāva izpildkomitejas darbu", proti, Jānis Īvāns ir vienīgais līdz šim zināmais izpildvaras darbinieks, kurš ir atteicies parakstīt izsūtāmo sarakstu.

Atceras bijusī Talsu IK darbiniece Marija Dozberga: "13. jūnijā vēlu vakarā Talsu apriņķa partijas telpās tika sasaukti visi apriņķa un pagastu IK priekšsēdētāji un aktīvs. VDTK apriņķa daļas darbinieks Smirnovs sanāksmē visiem priekšsēdētājiem lika parakstīt izsūtāmo sarakstu. Kad tika nolasīts izsūtāmo Talsu pilsētas iedzīvotāju saraksts, kas bija jāparaksta Īvānam, viņš piecēlies un teicis: "Es neparakstīšu, jo neviens latvietis nav tā nogrēkojies, lai viņu izsūtītu no dzimtenes." Smirnovs Īvānam atbildējis, ja atteiksies parakstīt, izsūtīs viņu pašu un viņa ģimeni, tomēr Īvāns nav piekāpies. Šo gadījumu apliecināja bijušais Talsu apriņķa Uguņciema IK priekšsēdētājs F. Jansons, kurš arī piedalījās minētajā sanāksmē.

1941. gada 13. jūnijā Īvānam pa tālruni tika paziņots, ka IK jānodod vietniekiem. Īvāns to uzņēma ļoti smagi. Pusnaktī darbu pabeidzām. Lūdzām viņu mums noteikti paziņot, kāpēc šī pārņemšana un kur viņš paliks. Īvāns apsolīja, ja no rīta viņš neatnāks uz darbu, tad viņš piezvanīs. Telefons otrā rītā atskanēja pulksten 10, un viņš lūdza aizdot divus koferus. Ienesot koferus Īvāna dzīvoklī, priekšnamā mani apturēja divi sarkanarmieši. Tad Īvāns, ieraudzījis mani, krieviski kaut

ko paskaidroja sarkanarmietim, šautenes nolaidās, un es ienesu koferi istabā. Īvānam neļāva ar mani runāt. Viņa māsa, kas bija istabā, lūdza mani aiziet uz viņas mājām un atnest otru koferi un žāvēto gaļu. Kad atgriezos ar mantām, tad Īvāns man īsi pateica, ka viņus aizvedot prom. Atgriezusies darbā, uzzināju, ka notiek izvešana."

Lai gan Jānis Īvāns bija apcietināts 1941. gada 14. jūnijā, lēmums par viņa turēšanu apcietinājumā, kuru apstiprināja LPSR IeTK izmeklēšanas grupas priekšnieks kapteinis Vēveris (vēlākais LPSR Valsts drošības ministrs) tika pieņemts un pirmā pratināšana notika Vjatlagā 1941. gada 18. augustā. Pēc šīs vienīgās pratināšanas 1942. gada 6. februārī Īvānam tika celta apsūdzība un nolemts viņa lietu nosūtīt izskatīšanai Sevišķajai apspriedei pie PSRS IeTK, prasot piemērot Īvānam kā soda mēru piecus gadus soda nometnēs. Viņš mira Vjatlaga nometnes Volosņicas nodaļā 1942. gada 26. maijā.

Jānis Īvāns ir vienīgais līdz šim zināmais izpildvaras darbinieks, kurš, pats ciezdams, atteicies parakstīt izsūtāmo sarakstu.

Astrīda ZIEMELE,
sociālā darbiniece, diriģente.

1999. gada aprīlis.

AIZ AIZSLĒGTĀM DURVĪM

Astrīda Ziemele

No 1969. līdz 1977. gadam strādāju par kultūras darba organizatori Rīgas 1. pansionātā Telts ielā. Ikdienā esot ar apgādājamiem ciešā kontaktā, sarunās un kopējos pasākumos daudzus labi iepazinu. Starp viņiem bija ne mazums ticīgu cilvēku no dažādām konfesijām un draudzēm. Reizēm viņus apciemoja mācītāji, diakoni, draudzes locekļi. Man bija ļoti žēl šo sabiedrībai un dzīvei "norakstīto" cilvēku. Nolēmu sarīkot viņiem "pagrīdes" Ziemassvētkus. Tas varēja būt 1975. gadā. Svētku vakars man bija brīvs. Manā rīcībā bija skaisti ierīkota lasītavas zāle ar tepiķiem, lielu palmu un elektrisko harmoniju. Bija arī eglīte. Laikus visu sarunājām. Protams, ka pasākumam bija jānorit slepenībā. Zināju, ar ko riskēju.

Vakarā, kad priekšniecība bija aizgājusi mājās, visi tie, kas vēlējās un varēja, sapulcējāmies aiz aizslēgtām durvīm. Aizdedzām eglīti, dziedājām vecās, mīļās Ziemassvētku dziesmas mūzikas pavadībā, lasījām Ziemassvētku evaņģēliju, par kuru arī pateicu īsus vārdus, pielūdzām Dievu. Vecie ļaudis nodeklamēja arī kādu dzejoli. Bija brīnumjauks brīdis.

Pēkšņi pie durvīm kāds pieklauvēja. Aiz tām ratiņos parādījās apgādājamais Ābele. Viņš pats lielījās, ka savā laikā, būdams strēlnieks, apsargājis Ļeņinu. Man pret viņu nebija nekādu simpātiju, tomēr aicināju viņu iekšā. Bet biedrs Ābele atteicās. Pēc brīža šķīrāmies ļoti priecīgi.

Taču jau otrā dienā mani izsauca direktore un ņēma priekšā. Kādas dziesmiņas tur ar apgādājamiem esam dziedājuši? Teicu, ka tās, kuras viņi dziedājuši visu mūžu. Par mani esot ienākusi sūdzība no rajona Partijas komitejas. Atteicu, ka šis ziņojums gan nācis tikai no 2. (Ābeles) istabas. "Tu vienā vakarā varēji pazaudēt savu diplomu!" direktore man uzbrēca. Mierīgu atteicu, ka zināšanas tomēr nepazaudētu. Direktore iztrieca mani no kabineta un pieteica nerādīties acīs. Četras dienas staigājām katra pa savu koridora pusi, kamēr dusmas direktorei pārgāja. Kad vēlāk tiešām no rajona Partijas komitejā ienāca par mani sūdzības, tad tieši Vovčenko bija tā, kas metās mani aizstāvēt.

Arī pēc tam svinējām Ziemassvētkus un Lieldienas, tikai drošākā, pārbaudītā kompānijā.

Bet, kā mēdz teikt, apetīte rodas ar ēšanu. Sākām regulāri rīkot "pagrīdes" svētbrīžus, tiesa, ierobežotā sabiedrībā. Toties bijām četras konfesijas: luterāņi, katoļi, baptisti, pareizticīgie. Tie bija ļoti svētīgi brīži, jo nekāda tēvzeme mums nebija jādala — viens Dievs, viens Kristus, viena Bībele, viena svētā lūgšana, gandrīz vienāda ticības apliecība, pat vienādas korāļu melodijas. Šoreiz neuzrāvāmies. Kad nāca ar Svēto Vakarēdienu mācītāji, ielaidu viņus lasītavā, aizslēdzu durvis un pati aizgāju. Tad man ienāca prātā, ka citu konfesiju locekļi regulāri saņem garīgo aprūpi, bet nabaga luterāņi vairums šķirti no savam draudzēm. Piedāvāju tiem, kuru draudzes nav Rīgā, apvienoties kādā vienā draudzē. Viņus pieņemt Svētās Trīssavienības draudzē laipni piekrita mācītājs Ēriks Mesters, ar kuru kādu brīdi kopā darbojos Dalbes draudzē.

Šāda pagrīdes darbība ilga līdz 1977. gada vasarai, kad mainīju darbu.

Manos kultorga pienākumos reizēm ietilpa arī aizgājēju izvadīšana. Protams, ka pansionāta kapličā atklāti neko lieku nedrīkstēju atļauties, toties kapos, ja piederīgie vēlējās, izvadīju ar Dieva vārdu. Nosolījos, ka, ja nomirs Ābele, neiešu uz viņu pat paskatīties, taču direktore mani piespieda iet un izvadīt... Arī tā dzīvē notiek.

Dažas atmiņas par Pēteri Egli

Darbojoties gan Mateja, gan Slokas draudzē, bija izdevība iepazīties ar daudziem patiesiem un svētīgiem Dieva kalpiem. Viens no tiem bija mācītājs, vēlāk bīskaps Pēteris Egle. Nesteidzīga, vienkārša

runa, plašās zināšanas, ne tikai Svēto Rakstu skaidrojumos, erudīcija, dziļa inteliģence — no tā visa klausītāji varēja mācīties. Vienkārša, sirsnīga attieksme pret cilvēkiem. Pazemība — arī būdams bīskaps, P. Egle apmeklēja savus draudzes locekļus, pansionātus, dalīdams tur Svēto Vakarēdienu.

Skaņradis, sludinātājs Arnolds Bukstiņš (1900 — 1989)

Gribu atcerēties divus gadījumus. Slokas baptistu draudzītē Kauguros bija divi mīļi gaidīti viesi — sirmie mācītāji Pēteris Egle un Arnolds Bukstiņš. Pēdējais bija izteikts evaņģelizētājs un misionārs. Viņš mīlēja tikties un sarunāties ar cilvēkiem dzelzceļa stacijā un kapos. Viņš aicināja arī mūs visus darīt tāpat — iet, runāt, liecināt,— to varot katrs ticīgais. Reiz to dzirdēja mācītājs Egle un uz karstām pēdām oponēja, teikdams, ka katrs to vis nevar, ka ar cilvēkiem kontaktēties un runāt ir sevišķa Dieva dāvana, kas katram gan nav dota. Taču abi mācītāji palika katrs pie sava uzskata.

Jau minēju, ka pansionātu apmeklēja gan mācītāji, gan draudzes locekļi. Reiz viena tante atnesa un nolika man uz galda kādu grāmatu, teikdama: "Paskaties, kādas grāmatas te izplata!" — Tā bija viena no tajos laikos ar mašīnu pārrakstītajām grāmatām. Es arī biju lasījusi. Garīgās vērtības tai bija maz, toties kritizēta padomju sistēma, par ko varēja "noraut" attiecīgu kriminālkodeksa pantu līdz ar "ceļazīmi" uz attālākiem padomju "kūrortiem". Noskaidroju, kas un kam šo grāmatu atnesis. Pēdas veda uz Āgenskalna draudzi. Baidījos no provokācijas, jo nebiju droša par tanti, kura man to atnesa. Paņēmu grāmatu un solījos noskaidrot. Aizbraucu uz pārvaldi pie mācītāja Egles, kurš, būdams bīskaps, bija arī Āgenskalna draudzes mācītājs. Palūdzu viņam noskaidrot, kurš draudzē šādu literatūru izplata. Un parūpēties, lai tiktu izbeigts, lai neciestu citi cilvēki. Mācītājs to apsolīja.

Ka biju rīkojusies pareizi, sapratu pēc pāris dienām (tā tiešām bijusi provokācija!), kad mani atkal izsauca direktore. Teicu, ka esmu lietas kursā, ka esmu par to ziņojusi bīskapam un ka šāda literatūra pansionātā vairs nenonāks. Ceru, ka tā arī bija, ka mācītājs Egle draudzes māsas bija nopietni brīdinājis.

Manas draudzes mācītājs Arvīds Vasks

Arī padomju laikos bija rakstīts, bet ne vienmēr izpildāms un izpildīts likums, ka mācītāji drīkst apmeklēt savus draudzes locekļus slimnīcās, pansionātos, laikam arī cietumos. Daudzi to tiešām izmantoja. Tiesa, bija viens noteikums — lai tas netraucētu (neietekmētu) citus tuvumā esošos. Jau minēju, ka man 1. pansionātā bija lieliska iespēja to iekārtot.

Kad Mateja draudzē darbu sāka mācītājs Arvīds Vasks, mani "vecīši" lūdza, lai es uzaicinot arī pie viņiem jauno draudzes mācītāju. Vairākkārt aicināju mācītāju Vasku, bet viņš katrreiz atrunājās, ka tas, lūk, neesot atļauts, ka to nedrīkstot...

Nedomāju, ka vajadzētu tagad tiesāt — tie taču bija *TĀDI* laiki... un lai neaizmirstam mācītāja ciešanas un represijas pret viņu Aizputes draudzē, kas vēlāk viņu noveda līdz smagai slimībai.

"Dziesmu kari"

Mācītāja Arvīda Vaska darba sākums Mateja draudzē sakrita arī ar Māsu kora dibināšanu 1970. gadā. Šo darbu uzsāka un turpmāk ļoti atbalstīja J. Ezeriņš. Darbu korī uzticēja man, jaunai diriģentei, kura tikko bija aizstāvējusi diplomu. Saprotams, ka dziedāšana sākumā gāja kā pa celmiem, jo māsas taču bija krietni cienījamos gados, ilgi, dažas pat nemaz nebija dziedājušas korī. Visu cieņu mācītājam Vaskam, kurš bija tiešām pats muzikāls un mūzikas pazinējs. Ir sakāmvārds, ka jauna slota tīri slaukot. Tā mācītājs arī gribēja, lai solīdā draudzē viss būtu ar "glanci". Skaidrs, ka māsu dziedāšana grieza ausīs, un ne jau viņam vien... Pēc katras uzstāšanās man bija jādzird kritika, ka tas nav bijis tā, un tas nav bijis šitā, ka tā vai cita dziesma skanējusi galīgi šķērsām... Es māsām nekad to neteicu, jo negribēju viņam laupīt darba prieku. Sapratu, ka, lai panāktu saliedētu, kaut cik pieņemamu ansambli, tas prasīs ne tikai nedēļas, bet gadus un milzīgu pacietību. Bet mācītājs tik turpināja kritizēt. Protams, ka atbildes reakcija no manas puses vienmēr bijusi asa. Mūsu attiecības ar laiku kļuva neciešamas. Brieda pat zināms konflikts, un māsu korim draudēja izjukšana. Taču mūsu darba aizstāvis un atbalsts bija Ezeriņš, kurš beidzot pamatīgi "izmazgāja galvu" kā man, tā, jādomā, arī mācītājam, liekot mums pie sirds, ko drīkstam un ko nē!

Bet māsas tik ļoti vēl vēlējās vecumdienās dziedāt un Dievam kalpot, ka patiesi centās. Arī es daudz ko praktisku varēju pievienot

Mateja draudzes Māsu kora 12 gadi — 1982. gads.
Pie galda mācītāji Valdis Obersts, Arvīds Vasks

savai skolas teorijai. Pagāja 10 gadi, kuros es iemantoju "izspiedēja un izdzinēja" slavu, bet beidzot ansamblis iespēju robežās sāka skanēt. Nu arī desmitgadē viņš ne vienu vien reizi atzina, ka Māsu koris esot kolektīvs, uz kuru katrā laikā varot paļauties. Paldies, mācītāj!

Bet mums paliek "Saulstaru dziesmas"

Jau sen zināju un mīlēju vienkāršās, bet skanīgās mācītāja un dziesminieka Arnolda Bukstiņa dziesmas. Gan māsu korī, gan Kauguros bieži izmantojām viņa "Saulstaru dziesmas". Bet ar pašu skaņradi nebiju pazīstama. Tad kādā vasaras svētdienas rītā, braucot autobusā no Ragaciema uz Kauguriem, man pateica, ka autobusā ir mācītājs Bukstiņš, kurš noteikti arī brauc uz dievkalpojumu Kauguros. Man ienāca prātā doma, ka tad jau mēs šodien varētu dziedāt no "Saules dziesmām". Tā tiešām izdarījām. Mācītājs Bukstiņš par to bija ļoti priecīgs un teica, ka vēl nekad neesot dzirdējis, ka kādā dievkalpojumā dziedātu tikai viņa dziesmas. Kādā citā reizē viņš uzslavēja Kauguru korīti, ka mēs esot pareizi nodziedājuši kādu vietu "Strēlnieka dziesmā", kuru vairums dziedātāju citos koros dzied nepareizi.

Mācītājs Bukstiņš tik ļoti mīlēja Dievu un savu Pestītāju, ka bija gatavs par to runāt no rīta līdz vakaram un vēl nakti pieķert klāt. Viņa svētrunas reizēm ievilkās, un mācītājs nesaprata, kādēļ klausītāji

sāk nervozēt un dažs pat steidzas prom. Pēdējiem par attaisnojumu jāsaka, ka viņi steidzās uz autobusu, lai tiktu tālāk uz attālākiem zvejniekciemiem. Mācītājs Bukstiņš nemīlēja runāt no kanceles, jo, kā viņš pats teica, no kanceles jūtoties augstāks un pārāks par saviem klausītājiem. Svētrunas viņš parasti teica turpat blakus mācītāja galdiņam. Viņiem ar sludinātāju Aivaru Rudzīti bija sava noruna: sludinātājs uz galdiņa stūra nolika atvērtu Dziesmu grāmatu vai Bībeli. Un ja svētruna sāka ieilgt, Rudzītis grāmatu neuzkrītoši aizvēra. Tā bija zīme, ka laiks beigt. Mācītājam Bukstiņam tas nepatika un reizēm viņš teica: "Ver savu grāmatu ciet vai never, bet es vēl visu neesmu pateicis..." Mācītājs Bukstiņš vēl līdz vakaram mēdza uzkavēties Slokas dzelzceļa stacijā vai kapos, kur meklēja sarunāties ar cilvēkiem par Dievu, par viņu dvēseles stāvokli. Daudzi arī ar prieku pieņēma dāvinātos traktātus.

Mūs pēc laika dziļi satrieca vēsts par šī sirmā Dieva kalpa traģisko bojāeju. Bet viņš savu tecēšanu godam bija pabeidzis. Taču mums paliek A. Bukstiņa dziesmas.

SPOŽAIS UN BALTAIS TIK TUVU TEV

Padomju režīms balstījās uz fikciju, ka čeka zina visu. Uz to mūs orientēja, ar to biedēja. Mēs zinājām, mums lika zināt, ka katrā kolektīvā ir "stukači", t. i., ziņotāji. Pastāv uzskats, ka katrs trešais bijis stukačs. Es tam nevaru piekrist. Tas ir mīts. Varbūt katrs desmitais, bet nē, arī daudz. Katrā kolektīvā, jā, katrā cehā un varbūt brigādē. Ziņotāji bija arī kultūras sabiedrībās un draudzēs.

Atceros dienu, kad dvēselē slima, sasista un apkaunota mājās pārnāca mana dzīvesbiedre Zigrīda Gintere: — todien čekists Gailis (jādomā — segvārds) tik ļoti centies pierunāt bīskapa meitu sniegt

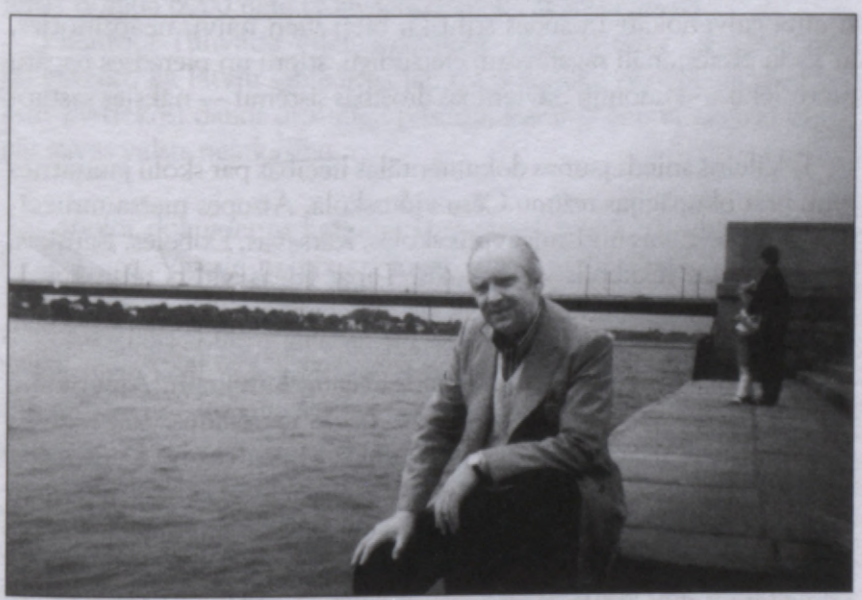

Grāmatas sastādītājs,
publicists, vēsturnieks, LBDS vēstures arhīva pārzinis,
ilggadīgs draudžu darbinieks
Modris Ginters likteņupes Daugavas krastā

(iesākumā) pavisam nelielus pakalpojumus, tagad teiktu "bartera" darījumu. Gailis solījis ārzemes, bet pretprasība bijusi viena — mājās pārbraucot, viņam pastāstīt redzēto, satikto...

Izsaukta no Homeopātiskās aptiekas, automašīnā "Volga", kas tajos gados bija augstas klases mašīna, ilgi un karsti karojuši par puspatiesībām un Patiesību. Paldies Zigrīdai par kristietes stāju un savas latvju zemes mīlestību!

(Atmiņā nāk, ka arī mūsu Mateusa (tagad Mateja) draudzes korī dziedāja izcilā un godīgā soliste Mirdza Ausvalde. Viņa mums, saviem kolēģiem, pateica, atzina, ka ir saistīta ar čeku. Bet teica arī, lai esam droši, jo arī viņa par sevi esot droša.)

Bet tajos gados bija arī citi ļaudis — pretestībnieki. Ļaudis un cilvēku grupas, kas izrādīja okupācijas varai pretestību. Un vispirms šeit jāpiemin nevardarbīgu pretestību. Mēs, toreizējie Padomju Savienības pilsoņi, to gan tieši nemanījām, jo tie bija gadi, kad neko un nekad neziņoja. Atceros no savas jaunības, ka kādā 18. novembra rītā Radio ielas vecajā radiotornī bija uzvilkts brīvās Latvijas karogs. Visa Rīga par to runāja, bet rakstīts jau nekur nebija.

Daudz drosmīgo bija skolēnu vidū. Tālivaldis Vilciņš savā grāmatā "Skolu jaunatne nacionālajā cīņā (1940—1941)", LVA,1997, raksta, ka šī cīņa galvenokārt izpaudās stihiski, bieži vien naivi, neapzinoties, ar kādu profesionāli sagatavotu, cietsirdīgu, stipru un pieredzes bagātu pretinieku — Padomju Savienības drošības sistēmu — nāksies sastapties.

T. Vilciņš sniedz jaunas dokumentālas liecības par skolu jaunatnes cīņu pret okupācijas režīmu Cēsu vidusskolā, Aizupes mežsaimniecības skolā, Jelgavas un Daugavpils skolās, Kārsavas, Dobeles, Bauskas, Cesvaines un Jēkabpils vidusskolās. Tāpat Rīgas Valsts tehnikumā, Dzērbenes lauksaimniecības skolā un vairākos skolotāju institūtos.

Un drausmi lasīt, ka skolniekiem Pēčam, Laiviņam, Amerikam, Stakalderam (visi Cēsis) pasludināts nāves spriedums. Jelgavnieks Konstantīns Groza — nošauts un Haralds Muižnieks no Daugavpils nošauts. Arī Aglonas vidusskolas skolēnu nacionālās cīņas pirmajam organizētājam Gediminam Franckovičam Baltijas kara apgabala kara tribunāls piespriedis nāves sodu. Tika nošauti dobelnieki Arvīds Langenfelds un Pēteris Skuja.

Okupācijas pirmajā gadā zēni jau lietoja hektogrāfu, šapirogrāfu un cita veida rokas spiedes uzsaukumu izgatavošanai. Lapiņas, karogi, nelieli sprādzieni aizveda mūsu jaunatni līdz Latvijas Nacionālam leģionam (LNL), Kaujas organizācijai Latvijas atbrīvošanai

(KOLA), "Tēvijas Sargu" un citām organizācijām. "Tēvijas Sargs " izdeva savu laikrakstu "Ziņotājs". Spiestuve bija iekārtota poligrāfiķes Elvīras Ābolas (1904) dzīvoklī Rīgā, Matīsa ielā 52-b dz. 33.

Dokumentētā grāmatā lasām arī čekas priekšnieku vārdus, kā Pētera Reinholda (Jēkabpils), Trukšāna (Rēzekne), A. Ķeira (Cēsis). Baigais gads atstājis dokumentos stukaču–aģentu–avotu vārdus, piemēram, Gaigals, Brašais, Zvaigzne, Milovskis un daudzi citi.

Bet pāri tumsai allaž arī kāda gaisma spīdējusi. Nevar nepieminēt Jēkabpils čekas arhīva pārzini Olgu Beniņu (1897), kas palīdzējusi izbrīvēt no cietuma zēnus. Vai var neminēt gaišos skolotāju vārdus: Līvija Barone un O. Saliņš no Dzērbenes, vai Vernera Krastiņa un Artūrs Neparts no Jelgavas. Šie un daudzi citi skolotāji bija kopā ar saviem zēniem un meitenēm, ar savu tautu.

1940. gada 21. jūlijā Jelgavas Skolotāju institūta audzēkņu grupa organizēti piedalījās demonstratīvā ziedu nolikšanā pie Brīvības pieminekļa pēdējās goda sardzes svinīgas maiņas laikā, kura šeit bija pulcējusi daudz ļaužu. (Domāju par grupu drosmīgo, kas pēc 47 gadiem 1987. gada 14. jūnijā šo varoņdarbu atkārtoja!)

Pulkvedis Aleksandrs Plensners savā 1941. gada 10. jūlija ziņojumā norāda 6000 lielu pašaizsardzībnieku skaitu Latvijā.

Pieminot Tālivalža Vilciņa grāmatā dokumentētos piemērus, gribu pateikt, ka latvju sabiedrībā jau no pirmajām okupācijas dienām bijis pietiekoši daudz drosmīgu pilsoņu, kas bija gatavi aktīvai cīņai par savas valsts neatkarību.

Lapojot dokumentu krājuma lapaspuses, vēroju daudzās skolēnu fotogrāfijas. Vai tie nebija arī mani skolas gadi? Šķiet, ka šīs sejas dzīvē satiktas. Viņu sejās redzu savus cienījamos skolotājus no Rīgas 1. vidusskolas. Lūk, Plauciņa un Rusmane, vai viņi — Žagata un Miķelsons. Tādi paši gudri un degoši, līdzi vest varoši. Un, skatot jauniešu sejas, domāju par līdzību ar manas draudzes kora jauniešu sejām.

Vai tādi paši nebija mani draugi un ticības biedri — arī vienkārši ģērbti, pieticīgās ģimenēs dzīvojoši, kara gadus pārdzīvojuši — bet ticības un apņēmības pilni. Arī mēs tolaik bijām vidusskolnieki, mēs dzimuši 30., viņi — 20. gados. Sejās saskatu lielu līdzību — jauni. Un šie šautie un nošautie kļūst man tuvi, jo ir mani vienaudži. Dažās sejās saskatu, it kā atpazīstu sev tuvus cilvēkus, lai gan ne Rēzeknē, ne Jelgavas Skolotāju institūtā neesmu bijis. Bet ir tuvība.

Salīdzinu viņus ar saviem vienaudžiem draudzē un korī. Un es ieraugu, ka arī pie manis un ap mani vienmēr bijuši ticības un apņēmības pilni jaunieši. Varbūt toreiz to tā nemācēju saskatīt, jo vajadzēja paiet laikam, gadiem, dzīves tecējuma attālumam, lai šodien ieraudzītu to īpašo spožumu un baltumu, kas bijis tev pavisam tuvu.

Paklusēsim upuru priekšā, klusēsim Dieva un mīlestības priekšā, jo viņos baltums ir viens.

GAISMAS STUNDAS — SVĒTDIENSKOLAS

VAKARDIENAS DRAUDŽU DZĪVES STĀSTS
PALĪDZ JAUNATNEI VEIDOT SAVU ZEMES,
TAUTAS, DRAUDZES JAUNO —
TICĪBĀ STIPRĀKU UN GAIŠĀKU —
RĪTDIENAS VĒSTURI.

GAISMAS STUNDĀ

Skolotāji spīdēs kā debess spožums,
un tie, kas ved daudzus uz taisnību,
laistīsies kā debess zvaigznes mūžīgi.

(Daniela gr. 12,3 sens tulkojums)

Visas dzīves virzība ir iepriekšējo paaudžu informātikas un zināšanu pārņemšanā — apgūšanā. Bez skolas nav galdnieka, ministra, ne dzejnieka. Arī ticības ceļos ikvienam jāapgūst kādas pamatatziņas, kaut ko no jau atrastā un saprastā, dzīves rūpju ceļos izsvērtā. Pie Dieva atgriežas un draudzē ienāk, vispirmāk dzirdot jau gatavas atziņas, vērtus ieteikumus un aicinājumus. Personas garīgā tālākā pieaugšana veidojas, lasot Bībeli un studējot garīgo literatūru. Kā visur, kā jau dzīvē.

Jo izteikti tas ir ar bērniem. Katram jāapgūst zinību minimums dzīvei. Garīgi izglītotai personai jāorientējas ticības un garīgu atziņu jautājumos, jāzina Jēzus dzīves stāsts, pestīšanas un taisnošanas nozīme un galvenie Dieva Vārda apsolījumi. Šim nolūkam pie draudzēm izsenis kalpojušas svētdienskolas.

Padomju režīma gados bērna jebkura garīga orientācija — audzināšana ar likumu bija aizliegta. Un vispirmāk svētdienskolu darbs. Un tomēr tika meklēti un atrasti dažādi ceļi un iespējas draudžu bērnu garīgiem skārieniem, klusām sarunām un ieinteresēšanā visa labā meklēšanā un atzīšanā. Gudras māmiņas, vecāki, draugu ģimenes vai draudžu vadītāji arī padomju gados atrada iespējas mācīt bērniem mīlēt Dievu, iepazīt viņiem bērnu draugu Jēzu un labprāt ar prieku iet uz baznīcu.

Lasīsim atmiņas un liecības par šo ļoti nepieciešamo darbu ar bērniem un jaunatni. Tātad —

No mājas svētdienskoliņām
līdz jauniešu nometnēm.

Agnese CĒSNIECE,
LBDS TS studentes darbs
(izvilkumi, fragmenti).

2000. gada decembris.

SVĒTDIENSKOLA PSRS LAIKĀ BAPTISTU DRAUDZĒS

Viss sākās ar to, ka 50. un 60. gados apspiestības rezultātā baptistu draudzes locekļi nolēma stāties pretī jebkādiem pieņemtiem likumiem un tomēr bērnus pulcināja kopā. To uzņēmās māsa Zvaigznīte Gintere, sapulcinot bērnus kopā garīgām nodarbībām laikā, kad bērnus tādā veidā apmācībā iesaistīt nedrīkstēja. Sākumā bērni sanāca kopā pie Zvaigznītes Ginteres dzīvoklī Padomju bulvārī 12 dz. 9 (tagad Basteja bulvārī), pieaugot bērnu skaitam, slepeni sāka pulcēties Golgātas dievnama bēniņu istabiņā. Kā pati Z. Gintere vienā no savām vēstulēm raksta — "Darbu uzsāku no Elmāra Baumaņa ģimenes uzrunāta un aicināta, /../ pati uz savu iniciatīvu sāku pulcināt bērnus no dažādām Rīgas draudzēm un pazīstamo ģimenēm Ginteru dzīvoklī. " /../

Darbs sekmējās ar bērniem nometnēs, viss ritēja tik labi, ka draudzes nolēma rīkot draudzes nometnes. Kā stāsta pati Mirga Godiņa, tad bijusi kāda desmit dienu nometne, kuru noformēja kā dažu kristiešu ģimeņu kopā sapulcēšanos, pieaicinot vēl citus, kopā ar tiem citiem viņi sanāca 176 cilvēki. Arī lietainās vasaras viņus nebiedēja.

Jāsaka, ka Mirgas Godiņas vārds nav svešs vismaz tiem, kuri ir gājuši caur PSRS stulbajiem likumiem par dažādu nozaru darbību aizliegšanu. Ir labi, ka baptistu sabiedrībā ir cilvēki, kuri iedrošinās sacelties, neskatoties ne uz ko. Kā sarunā atklāja pati māsa Godiņa, tad vienīgi uzticēšanās Dievam un pilnīga paļāvība Viņam iedrošināja viņu un citus likties darbā ar pilnu atdevi, ieliekot savā kalpošanā sirdi. Viņa atceras kādu gadījumu, kad, strādājot Āgenskalna baptistu draudzē, pie viņas pienācis toreizējais mācītājs V. Molčānovs un jautājis, vai māsa pilnam apzinās sava darba bīstamību!

Mirga Godiņa un Zvaigznīte Gintere Minsterē, 1997

Un tā tas notika ne tikai Rīgā, bet arī citur Latvijā — Saldū, Ventspilī, Liepājā, Jelgavā.

Mateusa baznīcā vēl svinēja tādus "Portfelīšu svētkus" augusta pēdējā trešdienā. Šajā kora mēģinājuma vakarā apsveica visus skolēnus jaunajā mācību gadā. Īpaši aizlūdza par tiem, kas mācības uzsāka pirmo reizi. Katrs skolēns saņēma "portfelīti" — pirmo nepieciešamo skoliņai.

Zvaigznīte GINTERE,
literāte,
svētdienskolotāja,
draudžu darbiniece.

1998.

PAR SVĒTDIENSKOLAS DARBU

Modris Ginters

Kurzemes jūrmalā Saunaga ciema pamatskolas telpās svētdienās gandrīz visi nedēļas skolas bērni pulcējās svētdienskolā — to pašu skolotāju Annas un Arnolda Bukstiņu vadībā. Tas bija trīsdesmitajos gados. Trīsdesmito gadu otrajā pusē visjaunākā no svētdienskolēniem bieži izvēlējās sev vietu zem skolotāju galdiņa, pie savas māmiņas kājām, tur visdrošāk! Mazā klusi un uzmanīgi sekoja visam, bet kopējās bērnu dziesmās dziedāja skaļi un — no visas sirds! Tas nekas, ka "Bērnu Kokle" mazajās rociņās nereti tika turēta ačgārni. Cenšoties tikt līdzi pārējiem, katru pantu viņa nobeidza ar vienas zilbes aizkavējumu, tā sakot, solo. Tās ir skolotājas Annas Bukstiņas atmiņas.

Savukārt vasarās šie abi svētdienskolotāji organizēja un vadīja svētdienskolas darbu savā vasaras dzīvesvietā — Cīruļu draudzē.

Pagāja pāris gadu desmiti. Pa to laiku, jau no 1940. gada, mūsu Latvijā bija notikušas radikālas izmaiņas. Ceļš no nelielā Saunaga ciema mazo meiteni Zvaigznīti pakāpeniski bija aizvedis uz Rīgu. Atceroties gaišos un svētīgos iespaidus, kādus viņa bija guvusi no svētdienskolas savas bērnības gados, bet nākošās paaudzes bērni bija spiesti dzīvot bez jebkādām organizētām garīgām nodarbībām, Zvaigznīte tagad, piecdesmito gadu beigās, sešdesmito gadu sākumā sāka pulcināt pazīstamo ticīgo ģimeņu bērnus no mūsu Rīgas draudzēm — Golgātas, Mateja un Āgenskalna, jo tajā laikā šādas nodarbības tur nenotika. Bērni pulcējās svētdienas rītos. Vecāki, uz dievnamiem dodoties, bērnus atveda — nodarbības notika mūsu Basteja, tolaik Padomju, bulvāra dzīvoklī, kur tajā laikā dzīvoju arī es.

Zvaigznīte uz Rīgu bija atvedusi dažādus materiālus — bērnu stāstus un dzejoļus, un arī vērtīgus uzskates līdzekļus no viņas vecāku vadītās svētdienskolas laikiem: "Gaišo un tumšo sirdi" un "Ansīti un Grietiņu". Tie bija Zvaigznītes tēta izgatavoti — uz liela formāta finiera uzzīmēti. Abas sirdis — gaišā un tumšā — ar durtiņām atveramas, un tur katrā ir attiecīgās pozitīvās un negatīvās īpašības, ilustrētas ar attiecīgu zīmējumu un tekstu no Bībeles. Savukārt Grietiņa — pozitīvā, un Ansītis — negatīvais. Jau viņu abu sejas izteiksmes diametrāli pretēja starojuma. Bet viņu pierēs atverams lodziņš, kur lasāmas viņu domas. Katru svētdienu teksts mainās gan abās sirdīs, gan arī Ansītī un Grietiņā, ilustrējot kārtējo lekciju. Tika mācītas jaunas dziesmas. Katrai nākamai nedēļai tika uzdots jauns Zelta teksts.

Cik ilgi šis darbs tika veikts mūsu dzīvoklī un kā tas turpinājās tālāk, neatceros. Tādēļ esmu lūdzis Zvaigznīti pašu, lai viņa padalās savās atmiņās.

Zvaigznīte Gintere

Jā, domājot par svētdienskolas darbu, gadus precīzi neatceros. Šobrīd man uz rokas vairs nav absolūti nekādu papīru, kur tas viss fiksēts. Tajā laikā gan bija saraksti ar bērnu vārdiem un uzvārdiem, jo vēlāk darbs sadalījās arī pa grupiņām. Bija visu bērnu dzimšanas dati, attiecīgo nodarbību datumi un atzīmes par bērnu ierašanos; Zelta tekstu burtnīciņas, fotogrāfijas no mūsu kopīgajiem Ziemsvētkiem gan Rīgā, gan arī Jelgavā, arī no citiem svētkiem. Bija apsveikumi man dzimšanas dienās, arī no bērnu vecākiem — ar parakstiem no katras ģimenes utt., vārdu sakot, viss tas, kas apstiprināja, ka šāds garīgais darbs ar bērniem tiek strādāts. Pašā sākumlaikā Basteja bulvāra dzīvoklī. Bet pēc laika — atkal neatceros, no kura gada — Elmāra Baumaņa ģimene lūdza mani uzņemties šādas garīgās nodarbības ar bērniem Golgātas draudzē, protams, neoficiāli, bet izmantojot draudzes dievnama blakustelpas. Darbs tur, gan Eduarda Nīmaņa istabiņā un virtuvē, gan arī otrajā stāvā Briedītestantes dzīvoklī, turpinājās pāri par desmit gadiem. Bērni tika sadalīti pa grupiņām. Dažus gadus pie visjaunākās grupas strādāt biju pieaicinājusi arī sirmo cienījamo Liliju Liepiņu, kura atsaucās šim darbam ar mīlestību. Šajās nodarbībās Golgātas dievnama blakustelpās sākuma laikā nāca bērni gan no Āgenskalna, kā, piemēram, Rožu abas meitenes — Ausma un Gunta, gan arī no Mateja draudzes — Auniņa Ilga un viņas māsa Dzidra, un vēl citi pusaudži. Arī mazāki bērni no mateviešu ģimenēm, kā,

piemēram, Līdaku mazmeitiņa Elita, Ozoliņa (tagad Skuja) Dzintra; pat Ezeriņu mazdēlu Tomasu māsa Smilga regulāri veda uz mūsu bērnu pulciņu, jo Matevā ar bērniem vēl nekādas nodarbības nenotika. Tās ir atmiņas, kurās labprāt ieskatītos arī šodien. Bet tas vairs nav iespējams. Kāpēc?

Piedzīvojām laiku, kad kāds no draudžu darbiniekiem aizmuguriski nostājās pret bīskapu Pēteri Egli, un viņa attiecīgajā ziņojumā bija minēti arī mūsu vārdi... Valsts Drošības komiteja uz to reaģēja nepārprotami. Un tā kādā vasaras vakarā, man vienai ienākot Rīgas dzīvoklī, pārējie ģimenes piederīgie bija Lielupē, mani sagaidīja izsaukums no Valsts Drošības komitejas (VDK) — nākamajā rītā tur ierasties. Priekšāstāvošajās nakts stundās nebija man iespējas ar savējiem sazināties, ne arī ar kādu citu konsultēties; telefonu šādiem jautājumiem nedrīkstēju izmantot; nebija arī iespējas kaut ko no dzīvokļa iznest vai pārvest uz kādu citu vietu. Gan vēl nepavisam nezinot, par ko būs runa, tomēr, lai nepakļautu neērtībām un grūtībām arī citus, to skaitā bērnu vecākus, kuri bija veduši savus bērnus uz garīgajām nodarbībām mūsu dzīvoklī visdziļākās Tumsas periodā, — tajā naktī mūsu dzīvokļa vecajā krāsnī ugunsliesmām atdevu it visus pierādošos materiālus, arī par nodarbībām ar bērniem. Daudz skaistu, mīļu atmiņu... Vēl tagad, atceroties šīs ugunsliesmas, sirdī kaut kas ietrīsas. Tādu brīdi, kad jāzaudē kaut kas tik dārgs, nenovēlu nevienam.

Atceros tikai to, ka, pēdējo reizi ieskatoties minētajā bērnu sarakstā par nodarbībām mūsu dzīvoklī, tas nebija vairākus gadus cilāts un skatīts, biju pārsteigta, ka šis saraksts ir jūtami garāks, nekā es pati pēc gadiem biju atcerējusies, un arī nodarbības bijušas ilgākā laika posmā. Tagad tas būtu vēsturisks, jo tas bija pats sākuma laiks garīgajām nodarbībām ar bērniem pēckara gados Rīgā.

Arvien vairāk izjutu garīgās literatūras nepieciešamību — gan bērniem, gan viņu vecākiem. Līdz ar to abi ar Ojāru sākām organizēt kristīgu grāmatu tulkošanu no krievu, vācu un angļu valodām, to pārrakstīšanu, iesiešanu, izplatīšanu. Bet tas ir atsevišķs stāstījums, kas iekļauts sadaļā *Grāmatniecība*.

Pie senajām atmiņām par svētdienskolas darbu Rīgā ar patiesu prieku gribu minēt Mirgu Godiņu un viņas ģimeni — Āgenskalna draudzē. Uzsākot organizētās bērnu garīgās nodarbības, māsai Mirgai bija, ja tā varētu sacīt, sevišķa privilēģija, proti: pašu ģimenē tik kupls bērnu pulks, kas varēja būt jau kā pamata bāze svētdienskolas darbam. Un tieši tad Dievs izveda viņu ģimeni no šaura divistabu dzīvokļa plašā divstāvu mājā — vismaz toreiz mums tā likās liela un

plaša, jo tā mīlestībā tika atvērta daudziem! Dažāda vecuma bērni pašu ģimenē katrs ap sevi jau pulcināja draugus, vienaudžus, tā veidojoties jau attiecīgām svētdienskolas grupiņām. Šī draudzīgā atmosfēra piepulcināja bērnus arī no citām draudzēm. Mirga Godiņa un visa viņu ģimene veica tiešām nopietnu un gadiem ilgu darbu, ar lielu uzupurēšanos, arī tajos pašos riska apstākļos, kuros atradāmies visi. Zināmu laika posmu mūsu darbība ritējusi, tā sakot, paralēli.

Spilgtā atmiņā saglabājusies bērnu vasaras nometne — viena no pirmajām, vai arī pati pirmā, kurai bērni konkursa veidā paši izvēlējās nosaukumu "Saullēkts". Tā notika Vakarbuļļos, pie Lielupes ietekas jūrā, Ojāra un Modra dzimtajā pusē. Nometni organizēja Mirga Godiņa un viņas ģimene, pieaicinot dažus palīgus. Toreiz vēroju: bez Mirgas atsaucīgā dzīvesbiedra Teofila, viņu vecākā dēla Sigurda un viņu motorizētās vienības līdzdalības visa nometnes saimnieciskā puse nebūtu iedomājama! Viņi abi — ar "zelta rokām", kuras darbināja, protams, mīlestības pilnas sirdis! Mirga aicināja mani kā palīgu garīgajās lekcijās, kur ar prieku arī atsaucos. Savukārt Modris un Ojārs vizināja nometnes bērnus ar motorlaivu jūrā netālu no krasta.

Bet kāds bija nometnes tapšanas laiks? Atceros: tajā vasarā bija neparasti ilgs lietus periods, vairākas nedēļas. Lija un lija gandrīz nepārtraukti. Un tādos apstākļos notika vietas meklēšana plašai bērnu nometnei, nometnes praktiskās dzīves plānošana un visu gatavošanās tai. Cilvēcīgi skatoties, varēja nolaisties rokas. Ļoti pārdzīvoju. Atklāti sakot, personīgi es laikam nebūtu uzdrošinājusies tik liela izmēra pasākumu ar daudz bērniem pakļaut laika apstākļu riskam. Bet Mirgai un viņas ģimenei šī drosme bija. Paldies Dievam un paldies Godiņu ģimenei par to! Nometnes darbu pats Dievs tiešām aizsargāja no lietus un visādi svētīja. Tajās neaizmirstamajās dienās mēs visi — arī bērni un viņu vecāki — piedzīvojām vairākkārtējus apliecinājumus, ka lietus bija lijis turpat netālu no mums pa labi un pa kreisi, bet tieši mūsu nometnes teritorija tika pasargāta!

Un būtībā šis fakts jau pats par sevi, proti, bērnu kristīga vasaras nometne toreizējās valsts apstākļos(!) bija tiešām nepieredzēts brīnums.

Šodien, kad svētdienskolas vārds mūsu tautā tiek atkal minēts kā kaut kas gluži ikdienišķs un parasts, daļai ļaužu varbūt ir jau aizmirsies un jaunajiem pat ne zināms, ka ir bijis tāds laiks — un tie bija nepārtraukti gari pieci gadu desmiti! — kad vārds "svētdienskola" bija gluži un absolūti zudis no mūsu tautas valodas, jo svētdienskolas darbs bija stingri aizliegts. Padomju Savienības citās vietās ļaudis par šāda darba organizēšanu un vadīšanu tika vajāti, tiesāti un sodīti. Pazinu ļoti

simpātiskas jaunietes Ukrainā, kuras pēc padomju tiesas sprieduma nokļuva apcietinājumā uz vairākiem gadiem drausmīgos apstākļos — starp kriminālistēm... Pie mums Latvijā tik smagu gadījumu — tieši par garīgajām nodarbībām ar bērniem — paldies Dievam, nebija. Un pat tad, kad šis darbs pagrīdes apstākļos klusu aizsākās un tika veikts gan Rīgā, gan arī citās pilsētās mūsu draudzēs, bērni pulcējās, nodarbības notika, bet — ne ar svētdienskolas nosaukumu. Katrā vietā to nosauca, droši vien, atšķirīgi. Tā atceros, ka gāju ar savu mazo Sarmiņu "Pie draugiem". Tāds bija mūsu nosaukums. Paši bērni nezināja, ka viņi apmeklē svētdienskolu un viņi ir svētdienskolēni. Un tas arī nebija svarīgi. Nozīmīgi bija tas, ka bērniem bija sava kristīgā vide, sava pasaule, kurā viņi labi jutās, arī izbraukumi brīvā dabā, sporta spēles, savi draugi! Šajā vidē viņi guva to, ko skolas mācību stundās diemžēl viņi nevarēja iegūt, proti, izpratni par Dievu kā dzīvības un visa Radītāju un Uzturētāju. Bērni ieguva godbijību pret Viņu, mācījās izprast Viņa norādījumus caur Dieva Vārdu, mācījās atbildību Dieva un cilvēku priekšā. Katra dzīvei tas bija un ir ļoti būtiski. Ne tikai šai paejošajai zemes dzīvei, bet visai Mūžībai.

Esmu priecīga un Dievam pateicīga, jūtos gandarīta, ka daļa no maniem toreizējiem audzēkņiem šodien mani ir pārauguši — viņi dažādos darbalaukos veic to, ko es nespēju ne toreiz, ne tagad. Tas ir likumsakarīgi, tā tam jābūt: skolēnam ir jāpāraug skolotājs. Tā, piemēram, man bija liels prieks pirms dažiem gadiem šeit Vācijā, Esenē, Dr. Bilija Grehema evaņģelizācijas plašajos pasākumos tikties ar misijas "Pakāpieni" vadītāju Viljamu Šulcu un Ausmu Rozi-Ēci kā ar tulkiem no angļu uz latviešu valodu. Tulki — pa diviem uz katru valodu — bija "vesela armija", jo evaņģelizācijas dievkalpojumi pa satelītu tika pārraidīti uz visām Austrumeiropas un bijušajām Padomju Savienības valstīm. Tulki bija aicināti šeit jau dažas dienas iepriekš, lai sagatavotos šim lielajam un atbildīgajam darbam. Viljams un Ausma bija pārstāvji no Latvijas. Savukārt no Minsteres uz Eseni aizbraucu Guntas Cirveles-Rožkalnes automašīnā. Tā nu tur satikās visi trīs kādreizējie svētdienskolēni — Gunta, Ausma, Viljams, kuri bija mācījušies vienā grupiņā. Viljama brālis Juris bija kļuvis par mācītāju. Savukārt Tabita Šulce-Šķerberga, arī no tās pašas grupas, uzaudzinājusi četrus gudrus dēlus, un pati jau gadiem ilgi strādā mūsu garīgo žurnālu redakcijā. Gunta Roze-Jukumsone ir mūzikas redaktore starpkonfesionālajā Kristīgajā radio. Ilga Auniņa-Geislere ir Māmiņa un Audzinātāja krietnam bērnu pulciņam savā kristīgajā ģimenē. Dzintra Ozoliņa-Skuja beigusi Teoloģisko semināru, sagatavota garīgās audzināšanas darbam. Guntis Baumanis, kļuvis mūziķis un koru diriģents, savas spējas apvieno arī ar sludinātāja un svētdienskolotāja

Esiet sveicināti, mani mīļie!
Zvaigznīte Gintere Minsterē, 1988. gada martā

darbu draudzēs. Ineta, Regita un Ronalds Robalti ir izglītoti darbinieki katrs savā specialitātē un vienlaicīgi — aktīvi garīgajā darbā, katrs ar savām spējām! Bet Inese Baltpurviņa jau trīs gadus kalpojusi kā ārste — misionāre tālajā Papua Jaungvinejā. Mani audzēkņi īsteno manus kādreizējos agrās jaunības sapņus. Tiekoties ar viņiem, nejūtu gadu starpību — viņu degsme vēl arvien spārno arī mani!

Kaut plašāks būtu varējis būt toreizējo pagrīdes svētdienskolu darbs! Kaut garīgās mūžības vērtības toreiz būtu ieguvuši daudz vairāk bērnu, pusaudžu un jauniešu! Diemžēl lielumlielā daļa mūsu tautā pusgadusimtu uzauga un dzīvoja materiālisma — ateisma ideoloģijā un bezdievībā. Ja arī ne izteikti ļaunā un negatīvā nozīmē, tomēr — bez Dieva. Bet toreizējie bērni šodien vada mūsu valsts dzīvi. Jau desmit gadus neatkarīgā valstī. Un kāda gan ir šī vadība?

Liela patiesība ir kādreizējā angļu valstsvīra Šefsberija vārdos: "Dodiet man vienu paaudzi kristīgu māšu, un es apņemos divpadsmit mēnešu laikā visas cilvēces vēsturi ievadīt jaunās sliedēs."

Vai šī nav viena no vislielākajām nepieciešamībām arī mūsu tautai, mūsu valstij, mūsu Latvijai!?

Rūta EISĀNE,
māsu darbiniece,
literāte, skolotāja.
(Atbilde Ausmai Mellumai
avīzē "Zemgales Ziņas".)

1998. gada marts.

GAISMAS STUNDA

Rūta Eisāne
(1933 — 2002)

Otrā pasaules kara beigās 1945. gadā padomju karaspēks ieņēma visu Latviju. Drīz vien okupācijas vara atklāti paziņoja, ka tā uzskata kristīgo ticību par valstij naidīgu ideoloģiju un tādēļ tā izskaužama. Tika aizliegtas svētdienskolas un jebkāda kristīgi pedagoģiska darbība. Bezdievība tika pasludināta par valsts "reliģiju", un citāda domāšana skaitījās jau pretvalstiska un sodāma. Notika apcietināšanas, izsūtīšanas uz Sibīriju un citādas represijas pret tiem, kas atteicās pakļauties režīmam. Šādos apstākļos svētdienskolu darbs draudzēs apsīka un nespēja apmierināt tos vecākus, kuri saprata, ka kristīgā pamataudzināšana ir ļoti nepieciešama viņu bērniem. Tā aizsākās bērnu kristīgā izglītošana mājās tajās ģimenēs, kurās vecāki to gribēja un spēja paši.

Baznīca bija padarīta pavisam beztiesīga. Tai nepiederēja vairs ne dievnams, ne arī tas, kas tajā atradās. Valsts noteica arī to, kas drīkst vai nedrīkst nākt dievnamā. Garīdznieki paši valstiski bija neaizsargāti un visai apdraudēti, jo čeka viņus pastāvīgi izsekoja. Daudzi mācītāji tomēr riskēja, atļaujot bērniem kopā ar vecākiem noturēt baznīcā savus svētkus.

Atceros, ka mācītājs Haralds Kalns organizēja tajos gados bērniem Ziemassvētku eglīti Jelgavas baptistu dievnamā. Vakarā, kad satumsa,

Lilija un Haralds Kalni
Kuldīgā 1983. gada 26. jūnijā

vispirms tika aizvērti dievnama slēģi, kurus citā laikā vairs nelietoja. Tad norunātā secībā ik pa laikam nāca bērni kopā ar vecākiem. Kad bērnu svētki bija beigušies, ģimenes klusām atstāja dievnamu.

Žēl, ka 1959. gada Ziemsvētki mācītājam Haraldam Kalnam kļuva liktenīgi, jo pret viņu tika celta apsūdzība. Par aktīvo un godprātīgo kalpošanu savai draudzei padomju vara viņam atņēma mācītāja tiesības un bija jāatstāj Jelgava. Arī daudzi citi baptistu draudžu darbīgākie mācītāji Latvijā cieta represijas, par līdzīgiem "pārkāpumiem" zaudējot darbu.

Pēc tam organizējās māju svētdienskolas. Tad, dievnamā sastapušās, mātes sarunāja laikus un vietas, kur kopīgi ar bērniem satikties. Aktīvākās bija ar bērniem bagātākās ģimenes. Kopā ar maniem bērniem tad mācījās Gerhardu, Lagzdiņu, Ginteru, Mellumu, Šeršņovu un citu ģimeņu bērni! Tikšanās brīži deva ne vien zināšanas, bet sagādāja arī daudz priecīgu sadraudzīgu brīžu kā bērniem, tā vecākiem.

Bīstamākais laiks bija, sākot ar 1960. gadu, kad saskaņā ar kompartijas kongresa lēmumu piecu gadu laikā bija paredzēts slēgt visas baznīcas Padomju Savienībā. Uzzinājām, ka Ukrainā, Krievijā, Baltkrievijā apcietinātas un notiesātas uz 2—3 gadiem cietumā daudzas svētdienskolas skolotājas, arī mātes. Reizēm baidījāmies, bet

Tā aizsākās svētdienskolas — bērnu audzināšanas darbs Rūtas Eisānes dzīvoklī 1963. gada oktobrī

Jelgavas svētdienskolēni pēc nodarbībām 1966. gadā

turpinājām strādāt. Kaut arī pat draudzes mācītājs K. Lasmanis biedēja mūs, ka par "nelikumībām" sūdzēšoties instancēs.

Kad baznīcas neizdevās likvidēt, septiņdesmitajos gados čekas spiediens un arī mūsu riska pakāpe nedaudz samazinājās. Tad uzdrošinājāmies nodibināt kontaktus ar svētdienskolas grupām arī ārpus Jelgavas, piemēram, rīdziniekiem.

Tālāk, uz jautājumu, vai bija vērts riskēt un pūlēties, vai pagrīdes svētdienskola devusi kādu labumu audzēkņiem, atbildu: — Uz šo jautājumu varu atbildēt ar noteiktu — jā! Lielāko daļu no viņiem pazīstu joprojām, zinu viņu dzīves. Vispirms varētu teikt, ka viņi ir izauguši par garīgi un morāli stipriem, godprātīgiem, labestīgiem, sabiedrībā cienītiem kristīgiem cilvēkiem. Prieks par to jau ir pietiekams gandarījums par tā laika pūlēm un risku.

Bet es savu atbildi gribu vispārināt — svētdienskola dod vislabāko pamatu katra cilvēka izglītībai un dzīvei.

Esmu gandarīta, kad redzu, ka mūsu draudzes svētdienskola ieguvusi redzamu autoritāti sabiedrībā un ir, manuprāt, arī tagad iecienītākā svētdienskola Jelgavā ar jauniem inteliģentiem skolotājiem un jebkura vecuma studentiem

Mirga GODIŅA,
skolotāja,
draudžu darbiniece.

1992. gada 7. februāris.

VĒSTULE TABITAI ŠĶERBERGAI

(saīsināti)

Kā mazi strautiņi izveido upes, tā arī mūsu darbs iesākās ar mazumiņu. 1944. — 1963. gados nekāda aktīva svētdienskolas darbība nebija. Lai gan mūsu draudzes māsa Piekalne mēģināja šo darbu ievirzīt. Bet tad, kad biju apprecējusies un man pašai auga bērni, sāku interesēties par bērnu garīgo audzināšanu. 1963. gada rudenī Golgātas draudzes māsa Ligita Šulce ielūdza manu un citas ģimenes uz savu bērnu dzimšanas dienu, kur namamāte bērniem bija sagatavojusi stāstus no Bībeles, dziedājām no Bērnu Koklītes. Tas viss bērniem patika. Mēs, vecāki, norunājām šādas tikšanās turpināt. Gājām pa mājām un visiem bērniem svinējām vārda un dzimšanas dienas. Visbiežāk izmantojām Elmāra Baumaņa, Šulcu un mūsu mājas. Vēlāk vecāki lūdza mani uzņemties darbu vadīt — pa vecuma

Svētdienskolas meitenes

Še es esmu un tie bērni, ko tas Kungs man devis...
Jesajas 8:18

Godiņu ģimene

grupiņām, kur un kad kādā mājā tikties. Sākām gatavot uzskates līdzekļus, pārfotografējām diapozitīvos, izgriezām, līmējām, zīmējām.

Bērni nāca arvien vairāk. Ap 1967. gadu dalījāmies grupiņās. Skolotājas bija Aija un Sarma Lodēnas (tagad Bīriņa un Kleina), Līvija Grāve (tagad Lāme), Valda Poķe un mani lielākie bērni — Edgars, Ērika, Sarmīte.

Katru gadu bija vairāki svētki, kuros bērni bija sagatavojuši plašas priekšnesumu programmas.

Tā kā bērnu svētīšana baznīcā tajos gados nenotika, tad 1967. gadā aicinājām mājās mācītāju Vladimiru Molčānovu.

Vasarā braucām ekskursijā uz Jūrmalu vai mežu. Pirmā īstā (labi organizētā!) nometne notika 1970. gada vasarā Vakarbuļļu pludmales priežaudzē Ginteru ģimenes "reģionā".

1974. vai 1975. gadā mūsu mājās notika slēgta svētdienskolotāju "Kvalifikācijas celšanas" sanāksme (mācītāji Pauls Pelčers un Kārlis Biķis).

1977. gada 21. augustā notika manas grupas bērnu kristības (Pārsla Pallo, Silvija Dipāne, Īrisa Freimane, Ruta Godiņa).

Atskatoties uz pagājušo, priecājos, ka Dievs ir lietojis arī mani. Redzu savus svētdienskolēnus aktīvi darbojamies draudžu darbā (mācītāji Einārs un Ilgonis Alpes, Erberts Bikše, Juris Šulcs, mani dēli Edgars Godiņš un Elijs Godiņš).

7.XI 1973.g.

1. Kopdz. - Rudens dienas bagātās.
2. Lasījums no Bībeles.
3. Lūgšana.
4. Uzruna.
5. Dziesma - Kalram ir jāstrādā.
6. Sveiciens - Ventspils.
7. dekl. - Ineta P.
8. Sveiciens - Aispute.
9. dekl. - Ieva P.
10. Sveiciens - Jelgava.
11. dziesma - Ved man pie Jēzus.
12. Sveiciens - Saldus.
13. Sveiciens - Pļavas.
14. Saruna - meitenes.
15. Sveiciens - m. Cukuna.
16. dekl. - Nesaki man cita vainas.
17. Sveiciens - m. Hūna.
18. Klavieres - Ieva A.
19. Sveiciens - m. Freija.
20. dziesma - Ak kāds pakiens drangu.
21. Sveiciens - m. Egle.
22. Sveiciens - m. Zvaigznīte.
23. Sveiciens - m. N. Sirtene.
24. Lūgšana.
25. Kopdz. - Drošu prātu.
26. Ceļojums pagātnē.

8.XI.1973.g.

1. Kopdz. - Man sirdī prieks
2. Lasījums no Bībeles.
3. Lūgšana.
4. Uzruna.
5. Dziesma - Izaugsim.
6. Sveiciens - Mateva.
7. dekl. - Lūgšana.
8. Klavieres - Marīks.
9. Mae par Jēzu zinu - dekl.
10. dziesma - Silvija D.
11. dekl. - Pārsla P.
12. dziesma - Vasara jau projām...
13. dekl. - Cilvēks mīļais izklausies.
14. dziesma - Kamēr jaunās krūtīs.
15. dekl. - Lūgums Kritus bērnam.
16. dziesma. - Es esmu Jēzus kareivis.
17. dekl. - Mīlestība.
18. melodekl. - Vaiļtu dzirdi Jēzu sakām.
19. dekl. - Ausma R.
20. dziesma - Rudens.
21. klavieres - Agita.
22. Jūs mīlat Dievu.
23. dziesma - Klāt rudens.
24. dekl. - Lūgšana.
25. vārds vecākiem.
26. noslēguma vārds bērniem.
27. Lūgšana.
28. Kopdz. - Dziedi slavas dziesmās.
29. Ceļojums pagātnē.

Bērnu sagatavotās programmas Svētdienskolas desmitgadē 1973. gadā 7. — 8. novembrī

Lidija Kaļupniece,
skolotāja, diriģente,
draudžu darbiniece.

1999. gada marts.

ATMIŅAS PAR DARBU AR BĒRNIEM NEBRĪVES GADOS JĒKABPILĪ

Ar bērniem drusku strādājām jau 1945. gadā, tūlīt pēc kara, jo sākumā vēl tik liela aizlieguma nebija. Noturējām dažus gadus tīri oficiāli svētdienskolu svētdienās plkst. 14.00. Darbu darīju es — iepriekšējā pirmskara svētdienskolotāja Lidija Kaļupniece,

Lidijas Kaļupnieces ģimene, viesos L. un J. Terviti, 1988. gadā

jo vienmēr izjutu aicinājumu strādāt ar bērniem. Palīgos man pieteicās mācītāja meita Herta Papeļuka, kura bērniem mācīja dziesmas. Tomēr darboties varējām tikai pāris gadus.

Nākot aizliegumam, atklāti strādāt ar bērniem vairs nevarēja, jo tad mācītājam būtu jāzaudē tiesības. Ko darīt, vai tiešām pilnīgi neko?! Sāku nodarboties ar bērniem klusi — viena ar nedaudz bērniem (6–7) baznīcas mazajā zālītē darbdienās dažādos nenoteiktos laikos.

Sirmā draudzes māsa E. Štelmahere atceras: "Pēc kara, tā sauktajos krievu laikos, sapulcējāmies mazajā zālītē tikai draudzes locekļu bērni, un tur mūsu mīļā skolotāja Lidija mācīja mums mīlēt un pazīt Dievu. Stāstīja skaistus stāstiņus, mēs zīmējām dzirdēto. Skolotāja stāstīja, ka Dievs mīlē visus bērnus pasaulē, lai arī kāda viņiem būtu ādas krāsa. Acis kavējās pie sienas, kur stāvēja bilde — Jēzus un bērni. Mācījāmies arī dziesmas un zelta pantiņus. Žēl, ka ātri tas beidzās!"

Bet sētā sēklā uzdīga, kaut apstākļi palika arvien spaidīgāki! Tad varējām šādas kopānākšanas noturēt tikai īpašās reizēs. Vienmēr iekrita kādam bērnam dzimšanas diena, un kas tad var aizliegt to nosvinēt. Ja vajag, varam arī pasi uzrādīt. Arī Ziemassvētkos bija eglītes, runājām par Kristus dzimšanu, mācījāmies dzejolīšus, dziedājām dziesmas.

Par laiku no 1970. līdz 1974. gadam var pastāstīt mācītājs Jānis Tervits, par vēlākajiem gadiem (1974–1978) — mācītājs Jānis Eisāns.

Tuvāk nākot tautas atmodas laikam, ar bērniem nodarbojās arī māsa F. Liepiņa. Pēc dievkalpojuma — mācītāja dzīvoklī. Jāpiemin arī māsa Sandra Stikanovska. Viņa bija jauna, enerģiska. Līdzko ienāca draudzē, viņai patika darbs ar bērniem. Atklāti darboties vēl nevarēja, bet kādus gadus Sandra strādāja.

Aleksandrs LAGZDIŅŠ,
pretošanās kustības aktīvists,
garīgās literatūras pavairotājs
un izplatītājs padomju varas gados.
Raksts žurnālā "Baptistu Vēstnesis" *(saīsināts)*.

2001. gada jūnijs.

SKATS PAGĀTNĒ

Baptistu draudzes kopumā, kā arī atsevišķi to locekļi paklausību balsta uz Dieva vārda un Bībeles mācības norādījumiem. Konfliktsituācijās atbildi sniedz Bībele. Vecajai paaudzei vēl spilgtā atmiņā 1945. gads, kad Latvijā varu pārņēma padomju valdība, noliedzot visu dievišķo un pašu Dievu, kā arī aizliedzot darbotiessvētdienskolām,jauniešiem, māsu apvienībām un citam draudžu aktivitātēm.

Mācītājs Jonass Inkenass un dzīvesbiedre Marija sarunā ar L. Vaska kundzi 1970. gadā

Draudžu un mācītāju darbs tika stingri reglamentēts un kontrolēts. Kas nepakļāvās, tiem — apcietināšana, cietums, Sibīrija, Tālie Ziemeļi. Bija jāpakļaujas, jo augstākā vadība norādīja uz Bībelē rakstīto: *"Ikviens lai ir paklausīgs varām, kas valda. Jo nav valsts varas, kā vien no Dieva, un tās, kas ir, ir Dieva ieceltas. Tātad tas, kas pretojas valsts varai, saceļas pret Dieva iestādījumu. Bet tie, kas saceļas pret to, paši sev sagādā sodu."(Rm. 13:1-2)* Bija arī tādi, kas darbojās pagrīdē, norādot uz tālāk rakstīto: *"Tai (valdībai) ir jābūt Dieva kalponei tevis labā..."*

Sešdesmito gadu vidū uz Pāvila draudzi par mācītāju atnāca kalpot Jonass Inkenass ar ģimeni. Viņš un viņa ģimene ticības dēļ par nepakļaušanos padomju varai jau bija izgājuši caur Sibīrijas galējiem ziemeļiem. Bija sabeigta veselība, sevišķi dzīvesbiedrei Marijai tik tālu, ka visu laiku bija jāpavada invalīdu ratiņos. Un tomēr garīgi nesalauzti, ar dziļu degsmi sirdī kalpot Dievam! Tieši Inkenasa tante un meita Ruta ierosināja atsākt svētdienskolu, pulcinot draudzes locekļu bērnus svētdienās pie viņas it kā ciemos. Daļa drošāko tam piekrita, un 1966. gadā atjaunojās slēpts svētdienskolas darbs, protams, nelielā grupā. Kad daži brāļi brīdināja mācītāju Inkenasu par varbūtējām sekām, viņš atbildēja: "Ja Dievs par mums, kas būs pret mums?" (Rom. 8:31) — "Bet jūs jau esat tik daudz cietis?!" — "Tā jau būs mūsu pateicība Dievam, ka viņš atkal dod iespēju strādāt priekš Viņa!"

Bez šaubām, bija daudz lūgšanu pēc Dieva apsardzības, kam sekoja brīnišķīga Dieva atbilde — sniedzot savu apsardzību. Tomēr no cilvēciskā viedokļa — pārdroša uzdrīkstēšanās, riskējot ar cietumu un izsūtījumu.

Kāda uzupurēšanās un gatavība ziedoties, kāda uzticēšanās Dievam! Bet kāds rezultāts? 1. Kor. 3:11-12 mums ir rādīts, ka uz pamatu pamata — Jēzus Kristus — var celt "... zeltu, sudrabu, dārgus akmeņus..." protams, dzīvus, kas nes dievišķo dzīvību sevī, kas spēj augt un augļus nest. Un šodien redzam, ka Inkenasu ģimene uz šī pamata ir cēlusi gan zeltu, gan sudrabu, gan dārgus akmeņus, un šie dzīvie akmeņi, zelta un sudraba akmeņi ir dīguši, auguši un sakuplojusies varenā kokā, un savukārt nes bagātīgus augļus. Vispirms pašā Pāvila draudzē tika radīts drošs pamats, lai, atsākoties brīvībai, sāktos aktīvs darbs svētdienskolā, jauniešiem un citās nozarēs, par ko šodien Pāvila draudze var pateikties un slavēt Dievu. Bet līdz ar Pāvila draudzi var Dievu arī slavēt Rīgas Mateja un Āgenskalna draudzes un Ventspils draudze, jo arī tās ir saņēmušas pa dārgakmenim — to mācītāji ir Inkenasu tantes svētdienskolas audzēkņi. Un šodien redzam, ka Dievs viņus tiešam svētī, caur viņiem spēcīgi darbojas un svētī draudzes.

Mīļās draudzes, vai arī jūs gribat Dievam pateikties un Viņu slavēt kopā ar Liepājas Pāvila draudzi? Lūk, rezultāts paklausībai, uzdrīkstēšanai un riskam! Tāpēc savās lūgšanās nesīsim Dieva priekšā Inkenasa tanti un viņas meitu Rutu, kuras vēl šodien ar degošām sirdīm kalpo Klaipēdas baptistu draudzē.

Vai iespējams visu pieminēt? Nē. Tikai vērosim, kā šis mazais sēklas graudiņš — svētdienskolā sacītais vārdiņš — ir kritis mazā, bet dzīvā un uzņēmīgā bērna sirsniņā, bijis dīgtspējīgs un kļuvis par varenu koku. Jēzus sacīja — sinepju koku —, bet mana sirds saka,

ka te Viņš noteikti domājis mīlestības koku, kura zari sniedzas līdz debesīm un kura augļi ir: mīlestība, prieks, pacietība, laipnība un vēl citi.

Jā, mīlestība! Tā taču sniedzas pāri visam, pat pilnīgai ticībai, un šāds koks ir izaudzis no sīkajām sēkliņām, ko Inkenasa tante un meita Ruta sēja pagrīdes svētdienskolā! Brāļi, māsas un kristīgie draugi dažādās draudzēs, mana sirsnīgākā vēlēšanās ir, kaut mēs visi novērtētu Labās Vēsts sēklas sēšanu svētdienskolā. Koks aug, un zari kuplo un nes augļus Liepājā, Rīgā, Ventspilī, ne tikai draudzēs, bet arī ārpus tām. Nespēju iedomāties, cik gala rezultātā būs liels koks. To zina tikai Dievs. Bet tas var notikt tikai tad, ja sirdī deg Dieva uguns. Jēzus saka: "Uguni esmu nācis nest uz zemi, un kā es vēlētos, kaut tā jau degtu!" Vai mūsu sirdīs neiedegas šī uguns un nespiež iesaistīties šajā sēšanas darbā? Nav jau tam jānotiek tikai baznīcā, arī mājās var pulcināt nelielas grupiņas, kā to darīja Inkenasu tante un viņas meita. Jā, viņām sirds dega!

Elijs MIĶELSONS,
LBDS TS studenta darbs.

2000.

BĒRNU GARĪGĀ AUDZINĀŠANA PADOMJU VARAS LAIKĀ

(atsevišķas rindkopas)

Neskatoties uz to, ka visapkārt valdīja ateistiskais pasaules uzskats un oficiāli bērniem tika liegts uzzināt par Dievu, taču Viņam bija uzticīgi cilvēki, kuri nebaidījās bērniem stāstīt par glābēju Jēzu Kristu. Vecāki un vecvecāki mācīja mājās bērniem Dieva Vārdu. Tika rīkotas nodarbības bērniem. Bērnu dažāda veida pulcināšana svētdienskolas nelegālajā darbā aktīvi iesākās 60. gadu pirmajā pusē. Bērni pulcējās mācītāja dzīvoklī, dievnama blakus zālītē un citur. Pulcējās dzimšanas dienās un vārda dienās. Bērnu pulcēšanās skaitījās "bērnu pieskatīšana dievkalpojuma laikā pēc vecāku lūguma".

Ciānas bērni 1986. gada Ģimenes dienā

Ventspils draudzē Emmas Martiņjānes vadībā svētdienskolas darbs atkal iesākās 1960. gadā, un viņa šo darbu turpināja līdz savai aiziešanai Mūžībā 1976. gadā, bet tad jau darba vadību pārņēma citi. Draudzes mācītājs Žanis Ludvigs šo kalpošanas darbu atbalstīja. Neviens sevi neuzskatīja par varoni (jebšu darbs tika darīts zem padomju varas likumdošanas draudiem ar kriminālu sodāmību).

Liepājas Ciānas draudzē bērnu pulcēšanu ar svētdienskolas raksturu iesāka 1962. gada rudenī Elizabete Maļika. Rīgā šo darbu atsāka 1963. gadā Ligita (Lea) Šulce un Mirga Godiņa. Nelegālais svētdienas skolas darbs ieguva arvien lielāku izplatību un dziļāku saturu.

Par svētdienskolas nelegālo darbu Liepājas Pāvila draudzē (kopš 1966. gada) raksta reliģiskās audzināšanas maģistre Marija Inkeniene: "Helma Tervite to ierosināja, Lidija Ašme piedāvājās par skolotāju, un Ruta Inkenaite, ja atceros, ar vecākiem bērniem jau bija kaut ko iesākusi. Darbojāmies ar bērniem trijās grupās. Pie manis bērni bija sākuši nākt kora mēģinājuma laikā, bet tad bērni vairāk spēlējās nekā klausījās kādus stāstus, jo man grūti gāja ar latviešu valodu. Un tā pie Rutas iesāktā darba pievienojās Lidija Ašme ar vidējiem bērniem, un pie manis nāca mazākie. Katra grupa strādāja atsevišķi un mācījām to, ko katra sapratām."

Agita Akmene atceras: "Bērni mācījās mīlēt Dievu un savu tuvāko, uzticēt Dievam savu dzīves gājumu. Bērni mācījās nekaunēties par to, ka tic Dievam. Bieži skolas biedri apsmēja, bet bērniem tika mācīts, ka par apsmiekliem, pāri nodarījumiem nedrīkst raudāt, bet jābūt priecīgiem, lepniem, ka Tēvs ir debesīs, ka Viņš visu redz un visu zin."

Mirdza PALLO,
skolotāja, literāte, draudžu darbiniece.

2000. gada augusts.

ATMIŅAS

Nevaru pateikt, kurš padomju varas gados uzsāka pulcināt kopā bērnus. Domāju, ka tā bija Zvaigznīte Bukstiņa-Gintere, jo atceros, ka arī Pāvila māsas bērni tika aicināti uz kādām bērnu kopā nākšanām Basteja bulvāra dzīvoklī.

Svētdienskolas tolaik ar likumu bija aizliegtas. Dievnamā tās nevarēja notikt, tādēļ vecāki izmantoja savas privātās mājas un dzīvokļus. Bērnus kopā aicināja, kad ģimenē bija dzimšanas dienas, vārda dienas vai kādi svētki, jo katra vairāku cilvēku pulcēšanās vienuviet tā laika varai šķita aizdomīga.

Mūsu mājās Bērzlapu ielā bieži pulcējās jaunieši. Tie parasti bija Āgenskalna jaunieši. Veidojās ģimenes, dzima bērni. Katru vecāku sirdsilgas bija, lai viņu bērni augtu garīgā gaisotnē. Jau no zīdaiņa vecuma ņēmām viņus līdzi uz dievnamu. Bet bērnam jāsaņem tāda garīgā barība, ko viņi var uzņemt. Āgenskalna draudzē tolaik viskuplākā bija Godiņu ģimene. Mirga Godiņa ne vien domāja par savu bērnu garīgo augšanu, bet kopā aicināja bērnus no citām ģimenēm. Radās tāda ģimeņu kopa no visām Rīgas mūsu draudžu ģimenēm, kuri vēlējās, lai bērni mācītos par Jēzu, kuri nebaidījās un uzņēma savās mājās bērnus. Pamatā tās bija daudzbērnu ģimenes: Godiņu, Šulcu, E. Baumaņu, R. Cirveļu, Dz. Vīksnas, G. Baumaņu daudzbērnu ģimenes, P. Pallo, Ausmas Geiges-Priedes, Aijas Straumes, Ainas Robaltes, Zigrīdas Ginteres, Zinaīdas Āboliņas u. c. ģimenes.

Bērni tika aicināti, mīlēti un garīgi audzināti. Atceros mūsmājās, kad sarunājām bērnu svētīšanu. Uzaicinājām mācītāju V. Molčānovu. Bija Rožu ģimenes bērni, Godiņu, manējie un vēl kādi. Istabiņa bija pilna ar čalojošiem bērniņiem. Atmiņā paliekošais bija tas brīdis, kad mācītājs Molčānovs, piegājis pie katra bērna, uzlika rokas un klusībā aizlūdza. Visi bērni apklusa, bija tāds svētsvinīgs klusums. Izjutām — te tiešām par bērniem tiek izlūgta Dieva svētība.

Lai izbēgtu no aizdomām, ka dzīvokļos notiek bērnu sanāksmes, mājās gājām pa grupiņām. Arī bērniem mācījām nerunāt skolā par iešanu uz svētdienskolu, bet gan teikt, ka ejam pie bērniem.

Mirdzas Pallo ģimene, 1987

Labi, ka Godiņiem piešķīra māju Pildas ielā. Apakšstāvā bija liela istaba, kurā varēja saiet labs pulciņš bērnu. Nu jau varēja dalīties pa grupiņām, jo bērnu vecums bija dažāds. Mirgai radās arī palīgi. Sarma Lodēna-Kleina, māsa Aija Bīriņa, Sarmīte Godiņa un Ausma Geige organizēja meiteņu ansamblīti. Anna Kociņa vadīja bērnu korīti. Tas gan notika vēlāk, kad jau uzdrošinājāmies nodarbības izvest dievnamā.

Mēs, vecāki, kamēr bērni bija savās nodarbībās, gatavojām uzkodas, smērējām maizītes. Vēl šodien gatavoju žāvēto reņģu pastēti, ko iemācījos Šulcu ģimenē. Kā maizes griezēju Godiņu mājās atceros Teofilu Godiņu. Viņam bija speciāla maizes griežamā mašīna. Tas bija kas neredzēts.

Vasarās Mirga ar Teofilu rīkoja brīvā dabā nometnes vecākiem un bērniem. Mirga bija gan organizatore, gan grāmatvede. Galvenais sagādnieks bija Teofils. Galvenais transporta līdzeklis bija liels motocikls ar blakusvāģi, bet braucēja... Sarmīte Godiņa! Vēlākos gados rīkoja arī ekskursijas.

Grūtību pārvarēšana, prieks par sadraudzību, Dieva tuvuma sajūta ir palīdzējusi mūsu bērnu tālākā dzīvē. Liels paldies visiem, visiem, kuri savu roku pielikuši pie šī brīnišķā darba!

Dzintra SKUJA,
LBDS TS studentes darbs
(saīsināts).

1995. gada februāris.

MATEJA DRAUDZES SVĒTDIENAS SKOLA PADOMJU OKUPĀCIJAS GADOS

Dzintra Ozoliņa-Skuja, 1980

Pagrīdes svētdienas skolas sāka darbību ap 1965. gadu. Arī šajā laikā Rīga ir viena no pirmajām vietām, kur šis darbs tiek aizsākts.

Pirmajos desmit gados (1965–1975), manuprāt, jārunā par Rīgas (ne konkrētu draudžu) pagrīdes svētdienas skolas darbību. Tās apmeklē dažādu Rīgas draudžu bērni, tāpat nav arī vienas noteiktas sapulcēšanās vietas. Kā šī darba celmlauži jāmin Zvaigznīte Gintere, Ligita Šulce (abas no Rīgas Golgātas draudzes), Mirga Godiņa (Āgenskalna draudze) un Jānis Ezeriņš (Mateja draudze).

Bērni tiek pulcēti Golgātas vai Mateja dievnamos. Dažkārt arī mājās, kā dzimšanu dienu svinībās, pie Kabučiem, Vēveriem, Šulciem, Baumaņiem, Godiņiem u. c. Bērnu skaits ap 20–25. Mirga Godiņa darbā iesaista arī citus — savu meitu Sarmīti (tagad Biķe), Līviju (tagad Lāme), Aiju (tagad Bīriņa), Ausmu Geigi (vēlāk — Priede, 1934–1992) u. c. Vasarās rīko nometnes, sākotnēji kopā ar kori, tad atsevišķas bērnu nometnes, uz kurām sabrauc vairāk nekā 100 bērnu.

Sešdesmito gadu beigās rosīgo darbību ar bērniem sāk arī nenogurstošais diriģents Jānis Ezeriņš (1910–1990), jeb kā bērni teica — mūsu Ezeriņonkulis. Viņš bērnus apmāca mandolīnas un ģitāras spēlēšanā, ar priekšnesumiem kuplinot svētkus kora saimes vidū. Tiek

Diriģents Jānis Ezeriņš ar dzīvesbiedri Tatjanu 1983. gadā. No kreisās Elvīra Baumane — viena no Svētdienskolas darba iniciatorēm

nodibināts arī t. s. 4. korītis, kurā dzied ap 20–25 draudzes bērnu. Repertuārs no "Bērnu Koklītes". /../

1974. gada nogalē 4. korītī dzied ap 30 bērnu. Šajā laikā brālis Ezeriņš uzsāk darbu arī ar jaunatni, nodibinot jauniešu kori "Mūzikas kopa", aicinot uz nodarbībām "Pie kontrbasa" sestdienas vakaros. Te pulcējās ap 30 draudzes jaunieši vecumā no 12–25 gadiem. Tā nebija tikai dziedāšana, bet reizē arī lūgšanas stunda, Bībeles studija, lekcijas un sadraudzība.

1975. gada vasarā Tūjā tiek rīkota Mateja draudzes kora pirmā nometne, kur neizsīkstoši ir arī bērni, kuriem ir savas nodarbības. Tas turpinās arī vēlāk: 1976. – 1978. gadu nometnēs Rideļos, kā arī beidzamajā nometnē — 1986. gadā Klapkalnciemā.

1978. gadā svētdienas skolas darbā iesaistas Rasma Krugale. Šajā laikā skolu jau apmeklē 40–50 bērnu. /../ Kā skolotāji strādājuši Lidija Saulīte, Indra Melluma, Rute Tannenberga (1920–2000), Malda Glūdiņa, Ruta Glūdiņa, Gunta Biķe, Gaida Ozoliņa, Gaisma Giga (1938—1999), Dzintra Skuja u. c. Kā palīgus brālis Ezeriņš sev piesaista arī Māri Dravnieku, Tomu Glūdiņu, Ilzi Plakani (dz. Āboliņu) un Rintu Bružēvicu. Nodarbības notiek dievkalpojuma laikā — pagrabā un otrā stāva zālītē trīs reizes mēnesī.

1983. gada rudenī svētdienas skolas vadību, brāļa Ezeriņa mudināta, uzņemas Ilze Plakane. Viņa vadījusi to līdz 1988. gada vasarai. Skolotājas ir Ingrīda Tālberga, Daina Cinkmane, Milda Klampe un līdzšinējās skolotājas.

Rīgas Mateja draudzes bijušie svētdienskolēni, tagad jaunieši, sava skolotāja Jāņa Ezeriņa jubilejas reizē, 80. gadi

1988/89. mācību gadā svētdienas skolas darbu vada Gunārs Jukumnieks. Bērni — jau 80. 1989./90. mācību gadā aizsākto darbu turpina Dzintra Skuja. Svētdienskolā mācās jau 100 bērnu.

Svētdienas skolā arvien vairāk bērnu, arī vairāk skolotāju, kuri atsaucas šim darbam. Pamats, kas tika likts šajos 25 "aizliegtajos" darba gados, ir bijis stiprs. 1991. gadā to apmeklē jau 170 skolēnu, bet šobrīd mācās nepilni 300 skolēni vecumā no 2 — 15 gadiem. Dievs ir bagātīgi svētījis Mateja draudzes svētdienas skolu visos laikos — gan toreiz, kad šis darbs bija aizliegts un par to draudēja krimināl-atbildība, gan tagad, brīvas Latvijas laikā.

Lai Dievs svētī arī turpmāk!

Kaspars ŠTERNS,
LBDS TS studenta darbs
(fragmenti).

2000. gada novembris.

RĪGAS MATEJA DRAUDZES JAUNIEŠU DARBS 1940 – 1990

Vēl viena neatņemama jauniešu aktivitāte bija lūgšanas stundas un Bībeles studijas. Lūgšanas stundas bija pirms kora mēģinājumiem. Tos vadīja diriģents Jānis Ezeriņš, un ļoti aktīvi. Cilvēki nāca uz šīm lūgšanas stundām ļoti cītīgi, jo saprata, ka tas ir vajadzīgs. Jauniešiem nebija oficiāli atļauts sanākt kopā, tāpēc viņi nāca kopā slepus pēc dievkalpojumiem, lai it kā ietu atzīmēt dzimšanas dienas. Populāra sanākšana bija Mateja baznīcas (toreiz saucās Mateusa draudze) trešā stāva dzīvoklītī pie Millijas Rozenfeldes.

Jaunieši nāca kopā ne tikai, lai būtu kopā, bet arī, lai lūgtu un domātu par Dieva Vārdu. Reizēm lūgšanas ieilga līdz vēlai naktij. Jaunieši dedzīgi meklēja Kristu, un daudzi šajos brīžos arī atgriezās.

Mateja draudzes jaunieši izbraukumā ar vaļēju automašīnu uz Novgorodu, 1960

Mateja draudes jauniešu grupa 80. gadu beigās

Šādos dzīvoklīšos jaunieši bieži sanāca kopā, lai svinētu Jauno gadu. Gāja ciemos pie Tannenbergiem, Ginteriem, Gobām u. c. Jaunieši arī daudz liecināja un dziedāja kopā, tas palīdzēja izjust kopības garu un vienotību. Visi jutās atbildīgi viens par otru. Šādu attieksmi jauniešos ielika J. Ezeriņš, kurš aicināja jauniešus uz kopdarbību.

Jaunieši ne tikai sanāca kopā, bet devās ciemos pie vecajiem draudzes locekļiem, kuriem bija grūtības apmeklēt baznīcu. Draudzes vecos ļaudis apciemoja svētkos. Parasti gāja pa 4–5 vienā grupā. Uzstājās ar dzejām un dziesmām. Jaunieši ļoti dega par šo kalpošanas veidu, lai gan tas arī nebija atļauts.

Jaunieši tāpat ciemojās citās draudzēs — veidoja sadraudzību ar citu draudžu jauniešiem. Jaunieši tikās ar Golgātas draudzi, kur mācītājs Eduards Strēlis lasīja sērijveida lekcijas, visiem tās patika. Sadraudzība bija ar dažādām draudzēm un konfesijām. Bija sadraudzības vakari ar krievu baptistiem, luterāņiem un Vasarsvētku ļaudīm. Sadarbojās ar Rīgas Reformātu draudzi. Gāja uz dievkalpojumiem, kopā nāca uz lūgšanām un kopīgi dziedāja. Neredzēja savstarpējas atšķirības. Daudzi jaunieši brauca uz Kohtle–Jarvi Igaunijā, lai palīdzētu tur celt baptistu baznīcu. Daudzi jaunieši bija atsaucīgi. Parasti braucienus organizēja Modris Ginters un Edgars Tālbergs.

Populāras bija ekskursijas, kuru laikā arī bija iespējams apmeklēt citas draudzes ārpus Rīgas. Parasti savācās trīs autobusi. Vecie no jauniem neatdalījās, bet visi kopīgi devās ekskursijā. Pirms tam

ekskursiju vadītāji izbrauca maršrutu, lai apskatītu tās vietas, kur varētu apmesties. Tas bija nopietni izplānots, lai ekskursijas laikā nebūtu nekādas aizķeršanās. Pašos pirmajos pēckara gados ekskursijās brauca ar smagajām borta automašīnām, kurās bija salikti dēļi — beņķi sēdēšanai. Bieži brauca uz vairākām dienām, apmeklēja vietējās draudzes, liecināja, dziedāja, deklamēja. Ļoti interesanta bija braukšana ar kuģīti pa Daugavu, ko nofraktēja draudzes darbinieks Vilhelms Svarinskis, pie kam — visu kuģīti, lai var dziedāt.

Mateja jaunieši tāpat kā citu draudžu jaunieši neiztika bez sporta. Sports ieņēma īpašu vietu jauniešu darbā. Šajā aktivitātē vadību uzņēmās arī J. Ezeriņš.

Rasma Dravniece atceras: "Lai būtu kāda sadarbošanās un kopā sanākšana ārpus dievnama, iecienīti bija izbraukumi brīvā dabā gan svētdienās, gan darbdienu vakaros tepat Rīgas tuvumā kādā ezera malā vai meža nostūrī. Sevišķi iecienītas bija volejbola spēles, kas notika speciāli iekārtotajā laukumā mežā pie Bābelītes ezera. Kamēr sastādītās komandas cīnījās, visapkārt laukumam sēdēja pārējie — līdzjutēji, enerģiski un skaļi atbalstot savu komandu. Šo sacensību dvēsele un galvenais organizators bija J. Ezeriņš, spēles laikā nepārtraukti komandēdams pārējos komandas biedrus. Katra kāda spēlētāja neizdevušos servi vai laikā neuztverto bumbu viņš pārdzīvoja ne mazāk kā nepareizi nodziedātu akordu. Katrā komandā spēlēja gan vīrieši, gan sievietes kopā. Pēc spēlēm — pelde ezerā. Šādi izbraukumi un sportošana radīja brīnišķīgu draudzības un kopības izjūtu korī."

Ojārs GINTERS,
bijušais Rīgas Golgātas draudzes
priekšsēdētājs, diakons.

2001.

DRAUDŽU JAUNATNE PADOMJU REŽĪMA GADOS

Tā tas vienmēr bijis — tagadne ir nākotnes sakņojuma augsne. Īpaši, ja rītdienai vēlamies izaudzināt sev vēlamos augļus. To vienlīdz labi zina gan dievliedzis, gan ticīgais. Tāpēc pie varas esošais ateisms vienmēr tik enerģiski cīnījies par jaunās paaudzes ievirzi sev vēlamā virzienā. Ar varas un iebiedēšanas palīdzību nospiedošā vairākumā mūsu tautā tas viņiem arī izdevies. Bet ne pilnīgi — ne tā, kā šī iespaidīgā vara bija deklarējusi.

Arī Ojārs savulaik bija jauns...

Padomju gados mūsu, kristiešu, bērni un jaunatne dzīvoja, kaut arī ierobežotu, tomēr aktīvu garīgo dzīvi *savā* sabiedrībā. Tā bija separāta vide savu vietējo draudžu robežās. Vēlākajos gados kristīgās jaunatnes savstarpējie kontakti izvērsās arī plašāk, jau visas Latvijas mērogā. Sastopoties ar lielāku konfesiju pārstāvjiem, dažkārt bija patīkami dzirdēt: "Pie jums daudz jauniešu." Tas stiprināja apziņu un pārliecību, ka neesam iznīkstoši. Šīs atsevišķās jauniešu *sadraudzības kopības* bija kā tādas nepiesārņotas saliņas pieduļķotajos pasaules ūdeņos. Teritoriāli tās bija mainīgas vietas, kurās katrs dalībnieks guva paliekošu prieku un nerimtīgi gaidīja nākošās tikšanās reizes. Tā bija sava veida autonomija, kas bija nepieciešama, lai tā būtu. Tā darbojās kā pretsvars totalitārā režīma iecerēm un kārotajam. Nē, nē! Tā nebija cīņa pret valsts varu — vien aktīva *nostāja par dievišķo principu respektēšanu.*

Tā bija nepieciešamība, lai mūsu bērni un jaunatne savu jaunību nesabojātu un izdzīvotu garīgi veseli. Tā bija modrība, lai mūsu draudžu sabiedrība nezaudētu savu kristieša identitāti. Tikai *šādās* robežās tas bija iespējami. Tas bija to gadu ja ne pilnīgs, tomēr tajos apstākļos iespējamais guvums.

Jaunība jau pati par sevi ir pievilcīgākais un skaistākais dzīves posms. Taču *kristīgajai* jaunatnei, toreizējā režīmā dzīvojot, tas vienlaicīgi bija arī sevis bagātināšanas laiks, ja tā iespējas izmantoja pilnvērtīgi. Viss atkarīgs no tā, kam savu laiku un uzmanību veltam, un — kam savu jaunības degsmi un enerģiju atdodam. Lielākā daļa mūsu draudžu jaunieši to saprata. Ne tikai pašas jaunības, bet *dzīvesveida dēļ* kristīgās dzīvības koks, pretēji varasvīru vēlmēm, tomēr suloja. Mums bija cits dzīves vērtību mērs. Dieva Vārda etalons visām paaudzēm bijis un arvien vēl ir nemainīgs un pilnīgs. Katrā paaudzē tas pierādīts, ka šī patiesība paliek spēkā vienmēr, neatkarīgi no tā, kādā vidē esam — labvēlīgā vai pretspēku traucējošā. Mēs zinām, ka Dieva pieļautie šķēršļi, grūtības, aizliegumi un pat ciešanas slīpē ticības kvalitāti. Debesu Tēvs savus ļaudis vēlas izaudzināt stiprus. Vai tādi kļūstam, to nosaka mūsu gribas izvēle un tās virzienā vērstā aktivitāte.

Padomju vara ideoloģiskās un garīgās vērtības mērīja ar tās viltīgajiem antietaloniem. Tāpēc arī to vērtējumi bija aplami. Tie kristieti parādīja melnā krāsā — nepievilcīgu, atpalikušu. Un ja tomēr tajā laikā jaunieši no pasaulīgās vides mūsu draudzēs uzdrošinājās ienākt un palikt, vai nepieciešams vēl kāds cits pierādījums kristiešu vērtību pārākumam?

Ideju sadursmē valsts ateisms bija tik vājš, ka savu mērķu vārdā izmantoja gan politisko, gan represīvo un — pat fizisko varu. Kristus Draudze pretstatīja — saprātu, izvēles tiesības un Dieva doto drosmi. Pretpoliem *bija* jādzīvo un jāsadzīvo vienā laikā un telpā. Abas puses saprata un zināja, ka atbilstoši savai sapratnei arī jārīkojas: augsnē jāiesakņo jau bērnībā un jaunībā. Jo agrāk to sāks, jo spēcīgāks un noturīgāks būs sakņojums! Tas bija *ideoloģiju duelis* uz Draudzes ienaidnieka platformas. Kur kuru? Un nu jau pasen tas labi redzams, kas apbedīts, kas dzīvo. Acīmredzot Dieva ļaudīm bija vajadzīgi šie gadi, lai, smagi noblietētajā augsnēg *pareizi* augot un briestot, rezultāts būtu ieguvums.

Ja domājam par padomju gadu jaunatni un tās sabiedrisko nozīmīgumu katras paaudzes laikā, tad par viņiem stāstīt ar vispārinātām patiesībām vien ir par maz. Arī kristīgās jaunatnes veidolu kaldinājuši konkrēti draudžu nākotnes pārstāvji savā konkrētajā laikā. Tas katram ir *savs* laiks, bet vienojošais ir — jaunība. *Savā laikā* viņi visi ir jaunieši. Un šobrīd savās atmiņās lūkojos uz viņiem kā tādiem.

Daži — pabālējuši, varbūt pat atmiņai zuduši. Daudzi saglabājušies, pagātnes skatā vēl labi redzami. Bet ir arī atmiņu fokusā palikušie. Viņi nav aizmirsti, jo Viņi nav aizmirstami...

Par daudziem tajā laikā briedušajiem šajās nedaudzās lapaspusēs pastāstīt nav iespējams. Mazāk vai vairāk spilgti savas pēdas manā atmiņā ieminuši tie toreizējo padomju gadu pusaudži un jaunieši, kurus labi pazinu personīgi. Tas nenozīmē, ka citus nebūtu pazinis. Taču šajās piezīmēs arī atmiņu apjomam ir pieļāvuma robežas. Par pārējiem varbūt būs pastāstījis kāds cits — šo citu vēl labāks pazinējs. No savas puses vārdā nosaukšu tikai dažus blakus paaudžu pārstāvjus dažu gadudesmitu posmā. Šodien viņi ir atšķirīgi nodzīvoto dzīves gadu ziņā, bet tomēr ar kopēji vienojošo jaunību un, galvenais, — neviens no viņiem *neļāvās laikmeta nesumam, bet pretstraumē sevi rūdīja*.

Kā pirmo pieminēšu dzīves gadu ziņā vecāko. Viņš ir *manas paaudzes* jaunietis.

Pāvils piedzima un uzauga kristīgā ģimenē komunisma citadelē Padomju Krievijā. Tur guva bērnības un jaunības sākuma iespaidus. Baškīrijā vecāku kaisītā garīgā sēkla viņā bija stabili un uz palikšanu iesakņojusies. Tā izturēja arī sešus gadus garo pārbaudi Padomju armijas dienestā. Dzīves turpinājumā, jau Latvijā esot, sakņojums kļuva vēl pamatīgāks un noturīgāks. Tas bija redzams. To apstiprināja reālā ikdiena un viņa daudzpusīgās aktivitātes tajā. Nevarēja nepamanīt, ka savas mātes dzimtenē atbraukušais jaunietis ir paša Dieva izraudzīts un svētīts. Protams, viņš tāds bija ne vienīgais, bet tomēr viens no tiem, kas to gadu draudžu jaunatnes saimē ienāca jau uzlādēts ar dievišķās potenciālās enerģijas lādiņu. Tas bija jūtams vienmēr — jebkurā vietā un laikā, jebkurā reālajā ikdienišķās sadzīves un draudžu pasākumu vidē. Kam savā jaunībā toreiz bija izdevība ar viņu tuvāk un biežāk kopā būt, tas šo pozitīvo starojumu sajuta un tika līdzīgi uzlādēts.

Mūsu draudžu tikko aizgājušā gadsimta 50-to gadu Brālībā bija ienācis jaunietis ar plašas mīlestības pildītu sirdi un gandrīz vai nenogurstošu kalpotgribu visiem, kam viņa palīdzība bija vajadzīga. Tāds ir Dieva cilvēks, kurš izauga un nobrieda padomju apstākļos. Viņa dzīves turpinājumā šis Dievam un cilvēkiem atsaucīgais darbarūķis allaž redzams pie lokālo draudžu darba sviras smagākā gala. Daudzviet un daudzi viņu atceras ar pretmīlestībā izteiktu pateicību. Ja līdz šodienai viņa paveikto tikai statistiskā uzskaitē pieminētu, garš būtu tāds saraksts. Šim sarakstam punkts vēl nav pielikts. Viņš darbojas vēl arvien.

Vienmēr atsaucīgais kluso darbu fiziski smagākās daļas nesējs — mācītājs **PĀVILS PALLO** (1927).

Tagad savu atmiņu fokusā iecentrēšu citu jaunieti.

Jāņa jaunības laiks attiecas uz piecdesmito gadu otru pusi un sešdesmitajiem. Arī viņš auga tajā pašā bezdievīgajā valstī un gāja padomju skolās. Bet viņam, līdzīgi citiem ticīgajiem jauniešiem, bija arī vēl cita vide. Tā gan bija daudz mazāka, šaurāka, bet pilnīgi pietiekoša, lai varētu augt nevien intelektuāli, bet arī garīgi. Abas šīs izaugsmes neatpalika no viņa fiziskās augšanas, zināmā mērā pat apsteidza to. Ar saviem vienaudžiem viņš jūtami retāk kontaktēja tajās reizēs, kad sanākšanas centrā bija tikai patīkama kopāsanākšana bez dziļāka un nopietnāka satura. Laiks taču aiziet uz neatgriešanos! Jānis to labi saprata un tāpēc savu laiku labprātāk ziedoja vērtām grāmatām un svešvalodu apguvei. Par šīs izvēles pareizību viņš bija pārliecināts un nekautrējās būt atšķirīgs savu vienaudžu vidē. Tai pašā laikā citiem vilinošākas šķita dažādas izklaides patīkamu draugu pulkā. Šis nopietnais jaunietis dzīves aprisēs bija ieskatījies dziļāk un tāpēc jau savlaicīgi sapratis, kas vērtīgāks.

Par Jāni kādreiz man gadījās dzirdēt: "Nu, viņš tāds savādnieks, vienpatis." Savādāks kā vairums viņa vienaudžu — jā. Bet tas arī bija nepieciešamais ceļš, lai iegūtu to, ko daļa "nesavādnieku" neieguva — neparasti vispusīgu zināšanu plašumu un dziļumu. To nevarēja nepamanīt. Ar ko cilvēks piepilda nevien jaunību, bet, galvenais, ar ko viņš piepildīs savu dzīvi un kā to nodzīvos, tam pamats jāliek dzīves sākumā. Un labi tam, kas to jau sapratis vēl nenokavētajā laikā. Tādam vēlāk nav jānožēlo neizmantotās izdevības. Vienīgi tāds var sasniegt Dieva paredzētā brieduma augstākos pakāpienus. Represīvās varas liktie šķēršļi un aizliegumi šādi ieprogrammētu jaunieti padara vēl spēcīgāku. Kaut visu paaudžu kristīgās jaunatnes rindās šādu *citādo* būtu vairāk!

Šis sešdesmito gadu jaunietis Jānis būtībā "tāds vienpatis" nebūt nebija, ja no Laika bija jāpaņem un ja tajā bija jāiegulda augstāko vērtību saturīgums. Viņš labprāt *bija kopā* ar sev līdzīgi rezonējošiem. Jaunības laiks un iespēju daudzums tajā, ar retiem izņēmumiem, visiem ir vienāds. Atšķirīgs ir guvums — kā katrs piešķirto laiku un iespējas izmantojis. Kāds jau jaunībā sasniedz vīra briedumu un kļūst par skolotāju un mācītāju, bet cits vēl pusmūžā "nav paguvis" tālāk tikt par dzīves sākumklasēm. Kur **ir** saturs, tur nav nepieciešami ilgi kopā būt, lai sajustu un saņemtu ārēji apslēptās iekšējās bagātības pāriplūdumu...

Apzinos, šis kādreizējā jaunieša īsais raksturojums ir nepilnīgs. Tikai Mūžība atklās katra garīgā brieduma pilnīgo saturu un īsto, objektīvo novērtējumu. Tas būs nekļūdīgs — gan mācītājiem, gan klausītājiem, gan atmiņu rakstītājiem.

Mans atmiņu skats atgriezies tagadnē — šodien jau tālu aiz Latvijas robežām pazīstamais garīgais darbinieks, mācītājs un LBDS bīskaps dr. **JĀNIS ŠMITS** (1941).

Nākošais. Šis pusaudzis manā atmiņā atstājis savdabīgāk iemītas pēdas. Viņa dzīves agro gadu trauksmainība zināmā mērā ir pretstats tikko iepriekš pieminētajam Jānim Šmitam.

Bērnība, pusaugu gadi arī Viljamam ritēja kristīgā vidē. Vecāki tā vēlējās, un tā tas arī bija — gan ģimenē, gan pagrīdes svētdienskolā. Atceros, reiz biju iegājis savas dzīvesbiedres Zvaigznītes vadītajā svētdienskolas nodarbībā. Tajā reizē viņa uzdeva jautājumu, par ko katrs no klātesošajiem bērniem dzīvē vēlētos kļūt. Atbildes bija ļoti dažādas. Viljama sacīto, kuram tolaik varēja būt ap 10—12 gadu, domāju, ka atceros: "Es gribētu kļūt vai nu bitenieks, vai fotogrāfs." Vai Viljams savu roku iemēģināja darbā ar bitēm, nezinu, bet ka viņš ir fotografējis, un veiksmīgi, — tas man zināms. Tomēr — ne viņam pašam, nedz tiem, kas viņa atbildi tai reizē dzirdēja, nebija ne nojausmas par to darbu viņa dzīves nākotnē, ko viņš nenobīsies uzsākt un turpināt. Bet tas jau ir Viljama dzīves nākotnes saturs! Šo atmiņu temats ir Viljama pusaudža un agrās jaunības laiks.

Tātad — kopš bērnības svētdienskolu nodarbības un dažādas bērnu sanākšanas dzimšanas dienās dzīvokļos zem segvārda "Pie draugiem", gan dažkārt izbraukumos ārpus Rīgas. Tā tas turpinājās līdz zināmam laikam. Tad enerģijas pilnais padsmitnieks arvien biežāk sāka izjust, ka ne vienmēr mātes griba saskan ar dēla vēlmēm. Dzīvei pamodušais pusaudzis vēlējās iet savus ceļus — pašieraudzītus, pašizvēlētus. Vecāku, svētdienskolotāju virzība sāka šķist pelēcīga, vienmuļa, neinteresanta. Par maz krāsu, par maz kontrastu asuma! Par maz emocionālu piedzīvojumu! Līdzšinējā garīgā audzināšana un iespējas viņa vēlmēm kļuva par šaurām. Vai arvien vēl palikt šajā mierīgā un aizsargājošajā plūdumā? Tā bija mātes, un ne viņas vien, arī citu griba, tikai — *ne paša!*

Tātad ierobežojumi. Tie šķita kā žņaugi. — Kāpēc nepamēģināt ko citu? Nepārprotams citu ārpusbaznīcas pusaudžu, jauniešu vairākums taču jau dzīvoja pašizvēlētās brīvības apstākļos! Tas bija izaicinājums. Un pamodās šīs alkas, kaut arī tās aicināja prom no nedaudz jau iemītās kristīgās taciņas, prom kaut kur vēl nezināmos sānceļos. Tie vizuļoja un vilināja. Un bija ko izvēlēties! Kaut kas saistošāks, interesantāks, plašāks. Vispirms — nelieli attālumi ārpus ģimenes un draudzes Rīgā, tad — arvien tālāk. Nevien dzimtenē, bet jau visā iespējamību plašumā toreizējās Impērijas robežās, un savās vēlmēs — pat vēl tālāk...

Jā, ne vienam vien personības izaugsme vijusies pa līkloču ceļiem. Tajos veiksmes ar neveiksmītēm mijušās pamīšus. Padsmitajos gados iekšējās brīvības un neatkarības meklējumi ne vienam vien virzījušies līdzīgi. Dēkas, piedzīvojumu valdzinājums, nevairīšanās no riska, lai iekāroto sasniegtu. Tas vilina daudzus jauniešus, bet ne visiem pietiek nepieciešamās uzņēmības un drosmes šajos nezināmajos ceļos doties. Bez uzņēmības — iet savu, savas varēšanas pārbaudes ceļu — tas nevar izdoties. Protams, tas ir nevien dēku, bet vienlaicīgi arī neizbēgamo grūtību pārvarēšanas ceļš. Un tomēr — iedrošnāties ir vilinoši. Viljams kopā ar brāli Juri nenobijās no riska un pārbaudīja savu varēšanu. Katra veiksme iedrošina nākošajam solim. Tāda ir cilvēka rakstura brieduma kalve. Un *pirmo* īsto brieduma pakāpi Viljams sasniedza tad, kad saprata, ka *šāda veida* varēšanas pārbaude beigusies.

Cik gan atšķirīgi var būt Dieva izredzēto cilvēku izaugsmes ceļi dzīves padsmitajos un jaunības gados! Šos jau pieminētos kristīgajā sākumvidē augušos Jāni un Viljamu apzināti noliku blakus. Viņu abu agrīnajās jaunībās maz līdzības. Viens šo pumpura briešanas laiku izmantoja sakņu padziļināšanai. Otrs — paplašināšanai... Pāris gadus vēlāk arī Viljams meklēja dziļāku sakņojumu. Mēs ticam, ka viss notiek ar Dieva ziņu un pieļāvumu. Ja tā, tad mērķtiecībā saviem nākamajiem darbiniekiem dzīves sākumā Viņš pieļauj izstaigāt dažādus sākumceļus. Tajos sāk veidoties aizmetņi nākošajai izaugsmei. Tā acīmredzot tiek virzīta atkarībā no tā, kādam darbam Dievs savu kalpu gatavo.

Nedaudz lasītāju esmu iepazīstinājis ar sešdesmito otras puses un septiņdesmito gadu jaunieti.

Šodien viņš ir plaši pazīstams tulks un misijas "Pakāpieni" direktors **VILJAMS ŠULCS** (1957).

Kurzemē mācītāja ģimenē kā piektais bērns piedzimst ceturtais zēns. Vecāku namā gūst pirmos garīgos iespaidus, kas jau bērnībā rod paliekošu sakņojumu. Kopš agras bērnības zēns tiek audzināts, un viņš aug garīgi un muzikāli. Šo abu izaugsmju kvalitātes pastāvīgs kāpums viņu pavada visā vēlākajā dzīvē. Jau mūzikas skolās Teofils sevi pierāda kā apdāvinātu un ļoti spējīgu, arī čaklu audzēkni: Vēl tikai 16 gadus jauns būdams, 1968. gadā Starptautiskajā M. Čurļoņa konkursā Viļņā viņš iegūst trešo vietu.

Pēc mūzikas skolas beigšanas izglītība būtu turpināma Latvijas Valsts konservatorijā. Padomju varas gados izšķirošais diemžēl ir nevis spējas un sekmes, bet gan biogrāfija(!). Viņa inteliģentie vecāki ir Baznīcas darbinieki: māte — pianiste, tēvs — mācītājs. Uz šī paša

intelekta un ticības ceļa stabili jau nostājies arī jaunais mūziķis. Tieši tāpēc *latviešu jauniešiem* ceļš uz *Latvijas* Konservatoriju Rīgā ir slēgts. Ģimenei un arī Teofilam pašam paļāvīgi uzticoties Dieva sevišķai vadībai un gādībai, viņam ceļš pašķiras uz represīvā režīma pašu Citadeli. Viņš tiek uzņemts P. Čaikovska Valsts konservatorijā Maskavā Ļeva Vlasenko klasē. Šim krievu tautības pasniedzējam latviešu jaunieša un viņa vecāku ticības pārliecība nav šķērslis Teofila izglītības turpināšanai.

Prominentais pasniedzējs labi redzēja un saprata jaunajā studentā apslēptā talanta vēl nākošās izaugsmes iespējas. Sākās ļoti sekmīgs abu mūziķu kopējais darbs savstarpējā saskaņā. Mācoties Maskavā, Teofila personīgās attiecības ar Dievu vēl vairāk nostiprinās un padziļinās. Tur arī tiek pabeigta aspirantūra. Vienlaicīgi studiju laiks bijis arī izaugsmes iespēju izmantošanas laiks — piedalīšanās Vissavienības konkursos un 1. vietas iegūšana Starptautiskajā *Viana da Mota* konkursā Lisabonā, Portugālē. Bet cik grūta, cik liela cīņa ar netaisnās varas Valsts Drošības Komiteju pasniedzējam Ļevam Vlasenko bija jāizcīna pirms tam!

"Cita studenta, kas ar uzvaru Lisabonā varētu pārstāvēt Padomju Savienību, man nav. Ja jūs nedodat iespēju turp doties Teofilam, tad no šī konkursa mums jāatsakās", bija respektējamā pasniedzēja pēdējais vārds. Vai kāds VDK pārstāvis pēc konkursa uzvarētāja atgriešanās Maskavā atzina kļūdīšanos un atvainojās pasniedzējam un izcilajam studentam, to nezinu. Zinu to, ka Dieva cilvēku varas pastāvīgi liktie šķēršļi nespēj apturēt pakāpienos uz profesionālo meistarību. Šādējādi rīkojoties, pretvara jau tā garīgi stabilo Teofila ticības pamatu rūdīja vēl noturīgāku. Nedaudz pārsteidzoši, ka tieši komunisma varas kulminējuma centrā mūsu jaunieša garīgums un muzikālā profesionalitāte savijās ciešā kopējā pavedienā.

Bet ceļš uz savas dzimtenes Latvijas Konservatoriju Rīgā viņam — diemžēl joprojām slēgts... Toties durvis plaši viņam tiek pavērtas tās pašas politiskās varas pārvaldītajā Padomju Krievijā. Seko aktīva koncertdarbība, kā arī pedagoģiskais darbs M. Gļinkas Valsts konservatorijā Novosibirskā, kur 1981. gadā 29 gadus sasniegušais bijušais aspirants kļūst par Klavieru katedras vadītāju. Daudz un dažādu neaizmirstamu koncertu ir bijis kopā gan ar Krievijas, Čehijas, Portugāles un citu valstu simfoniskajiem orķestriem. Bet dzīves un darbavieta joprojām — tālajā Novosibirskā. Kad manai ģimenei bija izdevība viņu šajā Rietumsibīrijas pilsētā apciemot, Teofils mūs pārsteidza ar līdz tam mums nezināmo — viņš atklāja sava veida meistarību arī iepazīstināšanā ar savu trimdas pilsētu. Pārliecinājāmies, ka labs mūziķis var būt arī labs gids — gan mūzikas jomā, gan daudzpusīgi

atspoguļojot savas vietējās draudzes darbību. Dievkalpojumu telpā esot, viņa stāstījums kulmināciju sasniedza, pieminot un parādot vietu, no kuras pavisam nesen viņa toreizējo draudzi uzrunājis pasaules slavenais evaņģēlists Billijs Grehems.

Jaunā mūziķa jaunība turpinās. Tomēr dzīves gadu skaits dodas pretī sasniegtā brieduma gadiem. Tie grāmatas šajā iedaļā neiekļaujas, tāpēc savu atmiņu pavedienu tālāk vairs nerisināšu. Vienīgi vēl pieminēšu, ka Rīgā Teofils var atgriezties tikai 1989. gadā. Beidzot, savā dzimtenē esot, turpinās ne mazāka apjoma, pat vēl intensīvāks darbs nevien Latvijā, bet daudzās pasaules valstīs.

Padomju diktatūras pastāvīgi liktajos šķēršļos norūdītais to gadu jaunietis beidzot tomēr iekļuva Rīgas konservatorijā. Tikai ne vairs kā students, bet jau kā mācību spēks augstākā kvalitātē — Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas Akadēmijas Klavieru katedras vadītājs, Latvijas Klavierskolotāju asociācijas prezidents, Eiropas Klavierskolotāju asociācijas biedrs profesors **TEOFILS BIĶIS** (1952 — 2000).

Un vēl kādas gaišas atmiņas. Tās arī saistās ar stipra un noturīga rakstura jaunieti. Taču jauniešu un draudzes vidē Jānis īpaši izceļas ar nelokāmu principialitāti. Līdzīgi pārējiem jau pieminētajiem arī viņš piedzima *ticīgu* vecāku ģimenē Vecpiebalgā pie Ineša ezera. Bērnībā — garīga ievirze. Padsmitie gadi ne visi tika aizvadīti cieši tikai ģimenes un vietējās draudzītes apritē. Sākumā tā bija dzīve uz robežas starp neticīgās pasaules realitāti un vecāku vēlmi garīguma virzienā. Jaunības aktivitātēs — ne īsti vienā, nedz otrā. Bet tā tas neturpinās ilgi.

Kad jaunietis pārnāk uz Rīgu, viņš sastopas ar negāciju pretstraumi. No tās nevar patverties, ne spēlējot volejbolu kādā no meistarkomandām, ne toreizējā darbavietā, strādājot par taksometra šoferi. Tieši kā sabiedriskā transporta šoferim šī pretstraume ir izjūtama jo asāk. Alkoholā grimstoši cilvēki, tostarp — arī jaunieši! Šo postu viņš saprot un nepārprotami *nevēlas nogrimt* kopā ar grimstošajiem. Izeja jāatrod! Un viņš to atrod.

Viņš iesāk ar grāmatām. Ateisma apstākļos garīgās literatūras sameklēšanai nepieciešama apņēmība un aktīva piespiešanās. Jaunietis, par kuru es stāstu, tāds ir, un tāpēc arī tās *var* atrast. Vajadzīgās grāmatas vairojas. Tas ir laiks, kad viņš daudz lasa ievērojamu cilvēku biogrāfijas un konstatē, ka daudzi no viņiem, pretstatā padomju ideoloģijas paustajam, ticējuši Dievam. Tad kāda dzīves situācija saved viņu kopā ar Rīgas kristīgajiem jauniešiem. Apzināti un pakāpeniski viņš iesaistās Baznīcas aktivitātēs. Bet kad viņš personīgi iepazīst Jēzu Kristu un Viņa mācību, viņš uzsāk *garīgi jaunatdzimuša* ticības ceļu —

bībelisko principu bezkompromisa ievērošanu. Un tas nav laipošanas ceļš. Sev viņš izvēlas: jebkuros apstākļos — uzticību Dievam! Un kā tāds viņš *uzdrošinās* nenobīties un bezdievju spiedienam nepakļauties. Kristietis ar dziļu sakņojumu un pilnu paļāvības devu uz Dieva Vārda apsolījumiem *ir spējīgs* saprātīgi un drosmīgi pretvaras tīkojumiem pateikt — Nē! Tiem, kuriem šis atteikums ir adresēts, protams, tādi drošinieki neder, pat vairāk — ir tai nepatīkami. Tas jauno paļāvīgās ticības ceļa gējēju nebiedē un no izvēlētā ceļa novirzīt nespēj.

Ar sirdspārliecību un pirmās mīlestības degsmi uz savu Glābēju un Kungu viņš iekļaujas draudzes darbā ar *pilnu* atdevi. Šādi garīgi degošie un pozitīvās enerģijas pilnie, kuriem Dieva Vārds ir izšķirošā autoritāte un pamatlikums viņu dzīves attieksmei, nostājai un darbībai, bieži ir neērti citiem. Un to var saprast: Jaunās Derības principi atmasko — nevien neticīgos, bet katru, arī kristiešus. Tāpēc šo bībelisko principu *respektētājus un sargātājus* ne vienmēr pareizi saprot un pareizi pret viņiem izturas. Jaunais draudzes loceklis, par kuru stāstu, nav un negrib būt ne *padomju tipa cilvēks*, par kādiem toreizējais varas aparāts jauniešus mēģināja izaudzināt, ne formālais kristietis. Pēdējie *ne vienmēr* prioritāti dod Bībeles prasību konsekventai ievērošanai. Tādi ticīgie sev neizdevīgās un grūtās situācijās labprātāk izvēlas vieglākās pretestības ceļu — daudzus Dieva Vārda norādījumus dažkārt izliekas neredzam un apiet tos. Kas šādus *apiešanas ceļus* nepieņem un noraida, ar tādiem nevien neticīgajam varasvīram, bet, izrādas, pat dažam garīgā darba vadītājam ir pagrūti — tādi *traucē*...

Tomēr, ņemot vērā reālos apstākļus, kādos ticīgam cilvēkam tā laika režīmā jādzīvo, nav tā, ka šādu izvēli nevarētu saprast. Ja diktatūras realitāti neignorējam un ar sapratni un iejūtu uz citiem lūkojamies, pārmetumu nebūs. Katrs taču ir tiesīgs savu nedrošību *piesardzības* vārdā aizbildināt. Cits jautājums: ko tas liecina, un vai tas kristietim ir attaisnojami? Tomēr realitāte spiež. Kad pie varas piekļuvušais ateisms savas privilēģijas izmanto, lai apgrūtinātu vai pat aizliegtu Baznīcai īstenot tās misiju, pakļautajiem kā valsts pilsoņiem ir grūti īstenot Dieva gribu un līdz ar to saglabāt tīru sirdsapziņu.

Te sākas iekšēja cīņa. Kaut arī pie varas esošie bezdievji diktē *savus* noteikumus un arī Bībele *prasa savu*, ir jāizšķiras, kam paklausīt. Kuras puses ietekme kristietī ir spēcīgāka? Laicīgā vara — viena un tā pati. Jā, bet dažāds ir *uzticēšanās līmenis* Dieva apsolījumiem. Un tas nav beznozīmīgi. Tikai nedaudzi izšķiras par grūtāko un citu nesaprastā ceļa izvēli. Viens no tiem ir arī jaunietis Jānis, par kuru pašreiz stāstu. Viņa etalons nav viduvējība, un tāpēc ticības ceļš viņam ir izteikti atšķirīgs no citādi domājošajiem. Tas viņu nekad gan nav biedējis. Viņš vienmēr vadās pēc principa: ne tas, ko cilvēki par tevi

domā un runā, bet — kādu attieksmi pret tevi ieņem Dievs, vai Viņš tavu izvēli un rīcību akceptē. Un, ***ja ir*** *VIŅA* akcepts, tas cilvēku *iepriecina, drošina un stiprina*. Jānis par šiem trim sava Debesu Tēva devumiem ir ļoti pateicīgs. Tā kā viņš nav egoists, savā priekā viņš vēlas dalīties arī ar saviem ticības brāļiem un māsām — lai arī viņi piedzīvotu to pašu iepriecu, drošinājumu un stiprinājumu. Jānis *nepārmet tiem*, kas to nevar, bet *aicina* uz reformāciju domāšanā, kurai *vajadzētu* sekot reformācijai arī izvēlē un rīcībā. Kas to nevēlas, šos labi domātos aicinājumus pārprot un noraida.

Dabīgi, tas sāpina, bet nesagrauj šī dedzīgā jaunieša ticības pamatu un Svētā Gara pastāvīgi atgādinošo dziļo atbildības apziņu savu laikabiedru priekšā. *Dieva Vēstij jāskan!* Vienīgi tā pauž patiesību, pieņem to, vai nē. To Jānis saprata toreiz, jaunībā, un saprot vēl šodien. Savas Vēsts nešanā Dievs šim Kristus sekotājam atvaļinājumu vēl nav piešķīris. Kopš garīgās jaunpiedzimšanas viņa Darba Devējs vēl arvien viņu vada, sargā un stiprina ar drosmi un izturību... Daudzi viņu kā jaunieti pazina toreiz, nesalīdzināmi plašāk viņš ir pazīstams šodien.

Baznīcas neordinētais Dieva kalps nenogurstošās rūpēs par savas tautas garīgo, intelektuālo un materiālo labklājību, cīnītājs par cilvēka tiesībām Latvijas Neatkarības Kustībā, Otrās pakāpes Trīszvaigžņu Ordeņa lielvirsnieks **JĀNIS ROŽKALNS** (1949).

Viņu *par Savu* jau kopš jaunības *atzīst Dievs*, un tagad viņu ar augsto apbalvojumu *atzīst arī Latvijas Valsts*.

Lūk, tikai daži padomju represīvo gadu pretstraumju īrēji! Dažādu jauniešu paaudžu pārstāvji, bet apmēram ar vienādu augšanu un izaugsmi padomiskās diktatūras laikā. Gan pieminētie, gan nepieminētie vārdos jau nosauktajiem līdzīgie savām draudzēm un tautai ir kā dārgakmeņi.

DARBS AR BĒRNIEM UN JAUNATNI

Padomju nebrīves gados ticīgo ģimenes izjuta lielu rūpi par saviem bērniem — ko pretstatīt materiālistiskai padomju ideoloģijai, kā ieaudzināt bērnā dievatziņu un garīgas vērtības. Vecāki, koru vadītāji un mācītāji meklēja un atrada iespējas strādāt ar bērniem, jauniešiem un draudzes locekļiem nebrīves apstākļos.

Piecdesmito — sešdesmito gadu mijā Zvaigznīte Gintere kā pirmā zināmā drosmīgi pulcināja bērnus kopā garīgām nodarbībām. Vispirms bērni nāca kopā Zvaigznītes dzīvoklī, kas tolaik bija arī vēl mana dzīves vieta (Padomju bulvārī 12 dz. 9). Pieaugot bērnu skaitam, Zvaigznīte konspiratīvi bērnus pulcināja Golgātas dievnamā kādā augšas istabiņā.

Čakla darba turpinātāja bija Ligita (Lea) Šulce. Ar 1963. gadu bērnu pulcēšanos dažādās adresēs dažādās ģimenēs organizēja Mirga Godiņa, kurai ir un paliek vislielākie nopelni Rīgas bērnu (un bieži ne tikai!) pulcināšanā un garīgajā izglītošanā. Bērni parasti pulcējās it kā uz kāda bērna dzimšanas dienas svinībām. Visbiežāk pie Godiņiem Pildas ielā, pie Šulciem Krišjāņa Barona ielā vai pie Baumaņiem Imantā. Valsts svētku datumos, piemēram, Oktobra vai 1. Maija dienās, praktizēja plašākas bērnu kopānākšanas — salidojumus. Vasarās bērni tika vesti ārpus Rīgas. Ziemā bija citi pasākumi. Atceramies, ka Godiņu mājā notika pat svētdienskolotāju improvizēta konference — seminārs, kurā piedalījās mācītāji Pauls Pelčers, Žanis Ludvigs un citi. Tā bija liela uzdrīkstēšanās! Godiņu mājā 1973. gadā notika plaša 10 gadu jubilejas svinības divas dienas, kur dalību ņēma arī viesu bērni no Ventspils, Aizputes, Jelgavas, Saldus. Sveicienus nodeva mūsu baptistu draudžu pazīstamas darbinieces kā Marija Cukurs, Emma Hūns, Ludmila Freija, Alma Egle, Zvaigznīte Gintere un Natālija Gintere.

IZBRAUKUMI UN NOMETNES

Sešdesmito gadu beigās organizētu svētdienskolu darbu neformālos apstākļos, bet tomēr pie baznīcas, uzsāka Mateusa draudzes kora diriģents un kristīgās sadzīves vadītājs Jānis Ezeriņš. J. Ezeriņš uzskatīja, ka baznīcas aizsegā un draudzes rāmjos šis darbs varēs noritēt sekmīgāk un, galvenais, drošāk nekā pulcējoties pa mājām. Nodarbības notika dievkalpojuma laikā dievnama palīgtelpās, formulējot to kā 4. korīša darbu. Ārēji dažādveidīgi muzicējot, bet patiesībā Jānis Ezeriņš bērnu sirsniņās modināja ilgas pēc patiesā bērnu drauga Jēzus Kristus tuvības. Bērnos tika audzināta dievbijība, godīgums, krietnums.

1970. gada vasarā notika pirmā organizatoriski lielā bērnu nometne ārpus Rīgas ("Saullēkts", Vakarbuļļos, kur Lielupe ietek jūrā, no 31. jūlija līdz 8. augustam). Nometni ierosināja un vadīja Mirga Godiņa. Es biju lūgts uzņemties nometnes vadīšanas praktisko pusi. LBDS vēstures arhīvā ir 8mm kinofilmiņa, kas vēlāk dublēta videovariantā.

Citas nometnes bijušas citus gadus Tūjā, Kauguros, Klapkalnciemā, Inciemā un citur. Nāca pieredze, pieauga organizētība un nometņu darbs kļuva nopietns un profesionāls. It sevišķi, ja ņem vērā to gadu puspagrīdes klusinātos apstākļus. Un tomēr pār nometni vienmēr

Pēc vienpadsmit gadiem...
Muzicē Godiņu ģimene, 1981

Modris Ginters sarunā ar nometnes dalībniekiem
Bērnu un jauniešu nometnē Tūjā, 1974

plīvoja karogs, skanēja jundu tauru skaņas, strikti tika ievērota reglamenta disciplīna.

Ar 1975. gadu jaunatnes un nometņu darbā iesaistījās Gunārs Jukumnieks. Sākām organizēt īpašas vienas draudzes nometnes visu gadugājumu ļaudīm. Mateusa draudzes nometnes bijušas Sēnes pagasta Rideļos, Jansonu ģimenes īpašumā, pie Siguldas Cīruļos (Preisbergi), Ķempju dzirnavās pie Līgatnes (Ineses Lasmanes labvēlībā), pie Inciema Lasmaņiem, Klapkalnciemā un citur.

Dalījums draudžu piederībā — mana, cita, mūs, nemūsu — bija stipri nosacīts.

No Rīgas draudžu aizsāktā darba ar bērniem un jauniešiem vēlāk un turpmāk, kā arī tajos pašos gados, izauga svētīgās ikgadu novadu svētīšanās sapulces — dievkalpojumi gan Aizputē, gan Liepājā, gan Rīgā. Bet nometņu struktūra likās vērta un drīz tika praktizēta kā visas Latvijas draudžu jauniešu Jāņu nometnes.

"Saullēkta" noslēguma ugunskura programma 1970. gada 8. augustā

1. Dziesma "Cik maigs un mīlīgs ir vakars" — visiem.
2. Lūgšana.
3. Vārds Mirgas tantei.
4. Ugunskura aizdedzināšana, dziedot dziesmu "Tūristi mēs visi esam".
5. Deklamācija "Labais Jēzus" — Gunta Cirvile.
6. Duets "Mūsu Tēvs" — Gunta un Edgars.
7. Deklamācija Aināram Baumanim.
8. Deklamācija "Bērna lūgšana" — Gunta Vīksne.
9. Solo "Dzied putniņi" — Ilze Gerharde.
10. Deklamācija "Lūgšana" — Ieva Āboliņa.
11. Deklamācija "Bērniem" — Ingrīda Cirvele.
12. Ansamblis dzied "Zēni, meitenes!" (Haralda onkulis).
13. Deklamācija "Ja tavos vārdos būs Dievs" — Ausma Roze.
14. Deklamācija "Taurētāj, pūt!" — Juris Šulcs.
15. Taure.
16. Deklamācija "Došu sirsniņu" — Ilze Āboliņa.
17. Dziesma "Esi sveicināts, zaļais mežs un lauks".
18. Deklamācija "Četras mazas meitiņas" — Inete Pārsliņa.
19. Solo "Es esmu Jēzus kareivis" — Agris Kr.
20. Deklamācija "Mežā" — Lilija Godma.
21. Deklamācija "Irbes" — Jānis Vīksna.
22. Dziesma angļu valodā — Ausma Roze.
23. Sakāmvārdi vācu valodā — Māriks.
24. Dziesma igauņu valodā — Sindija.
25. Deklamācija "Vēja ziedi" — Vija Treimane.
26. Dziesma "Kāda roka un sirds" — Gunta, Tabite, Edgars, Juris.
27. Priekšnesums — Skaidrīte Treimane.
28. Dziesma "Dari, kas tev jādara" — Edgars, Juris.
29. Vārds Mārika māmiņai.
30. Deklamācija "Pēdas" — Pēteris Baumanis.
31. Vārds viesiem.
32. Dziesma angļu valodā — Ausma Roze.
33. Fragmenti no naktsdežūru žurnāla.
34. Dziesma igauņu valodā "Auline Kolgato".
35. Deklamācija Jānim Plakanam.
36. Deklamācija "Nometnes pēdējā rītā" — Guntis B.
37. Dziesma "Vairāk kā miljonārs".
38. Vārds Modra onkulim.
39. Vārds Līvijai.
40. Deklamācija "Mājup" — Sarmīte G.
41. Dziesma "Reiz man bija baltas kaijas".
42. Lūgšana.

Fragments no "Saullēkta" nometnes 10 gadu jubilejas noslēguma programmas

MIRGA GODIŅA atceras
bērnu izbraukumus un nometnes:

1967. — pirmā triju dienu ekskursija uz **Skrīveriem**.
1969. — triju dienu nometne **Apšuciemā**.
1970. — oficiāli nokārtota nometne **Vakarbuļļos**,
— izbraukums uz **Klapkalnciemu**.
1971. — jūnijā **Aizputē**,
— augustā **Zalkās** pie ventspilniekiem,
— **Ozolaine** un ekskursija uz **Pļavām**.
1972. — ekskursija **Cēsis—Valmiera—Mazsalaca.**
1973. — 10 gadu svinības **Pildas ielā**.
1974. — četru dienu nometne piejūras **Tūjā**,
— vasaras izskaņa **Aizputē**,
— Ziemassvētku slēgts vakars **Golgātas** draudzē.
1975. — skolotāju kvalifikācijas vakars **Pildas ielā**,
— priekšnesumu dievkalpojums **Jaunjelgavā**,
— vasaras nometne **Tūjā**,
— Ziemsvētki Nogales **"Pļavās"**.
1976. — piecu dienu nometne **Tūjā**.
1977. — manas grupas bērnu kristības.
1978. — nometne kopā ar kori **Inciemā**.
1979. — izbraukums uz **Ozolaini** sadarbībā ar āgenskalniešiem — Godiņu ģimeni.

Mateja, tolaik Mateusa draudze
(Gunārs Jukumnieks, Modris Ginters) **organizējusi:**

1970. — nometne **"Saullēkts"** Vakarbuļļos, 2.—8. augustā Rīgas un Jelgavas bērnu kopnometne.
1974. — Pirmā draudzes nometne **Tūjā,** četras dienas.
1975. — Otrā **Tūjas** nometne, 8.—13. augusts.
1976. — Trešā **Tūjas** nometne, 3.—8. augusts.
1978. — Pirmā kora — draudzes nometne **Rideļos,** 2.—6. augusts.
1979. — Otrā nometne **Rideļos,** 1.—6. augusts.
1982. — GNP **"Cīruļos",** 20.—25. jūlijs.
1984. — **Ķempju dzirnavas** Līgatnē.
1985. — kora nometne **Klapkalnciemā.**
1986. — kora nometne **Klapkalnciemā.**
1987. — kora nometne **Klapkalnciemā.**

Gunāra Jukumnieka zīmētie bērnu un jauniešu nometņu vimpeļi

Benitas Lasmanes (dzim. Gruntmanes) un Harija Lasmaņa laulības, Rīgā, Mateja dievnamā, 1967

Līvijas Lāmes (dzim. Grāves) un Ilmāra Lāma laulību viesi, Rīgā, Mateja dievnamā, 1974

Domājot par jaunatni, jāatzīmē, ka padomju gados visas laulības notika atklāti svētdienas pilnajā dievkalpojumā. Tie bija svētki jaunajiem un draudzei. Laulības nebija privāta lieta, tāpat kā kristības, tas bija solījums draudzei un Dievam. Kāzu svinību galdi arī visparastāk tika klāti dievnamā. Kāzu viesu pulkā noteikti bija kora dziedātāji. Viesu skaits sasniedza 100—150 personas. Galvenā saimniece bija nenogurdināmā Tatjana Ezeriņa. Es vēl šodien savā korī (draudzē) saskaitu kādas 60 publiskas — atklātas lielkāzas. Pats savulaik esmu vadījis 22—25 kāzas.

KORU DARBS STARP "ATĻAUTO" UN "AIZLIEGTO"

Cietēju dzīves mums stāsta –
dziesma piecelt, pacelt un pārcelt mūs.

Ainars BAŠTIKS,
mācītājs, vēstures maģistrs.
Referāts Latvijas baptistu draudžu
5. dziesmu svētkos Ventspilī.

2000. gada 12. jūlijs.

TICĪBAS DZIESMA STARP "ATĻAUTO" UN "AIZLIEGTO"

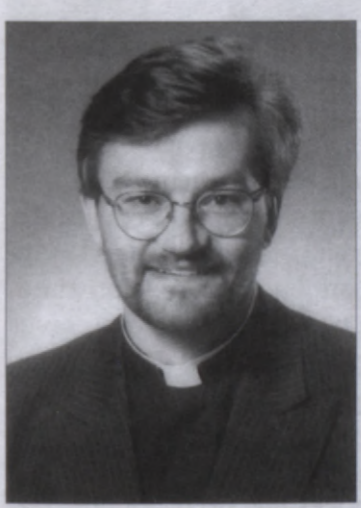

Mācītājs Ainars Baštiks, 1997

Pirms mēs runājam par koru darbu padomju varas laikā Latvijā, es gribētu atzīmēt septiņas pamatdomas, kas vispār raksturo šo periodu.

Pirmā pamatdoma par Baznīcu šajā laikā — tā varētu attiekties uz jebkuru citu Baznīcu, bet es konkrēti runāšu par baptistu baznīcu — Otrajam Pasaules karam beidzoties, Latvijas baptistu baznīca tika pakļauta reorganizācijai, kuras rezultātā Latvijas baptisti kā teritoriāla vienība tika iekļauta Padomju Savienības Evaņģēliski–kristīgo baptistu savienībā. Līdz okupācijai Latvijas baptistu baznīca bija neatkarīga baznīca. Līdz ar Latvijas baptistu iekļaušanos Vissavienības Evaņģēliski–kristīgo baptistu savienībā tika nolikvidētas visas Latvijas baptistu baznīcas demokrātiskās pārvaldes struktūras un institūcijas, kā, piemēram, Draudžu kongress, Latvijas baptistu draudžu savienības padome, Garīgais seminārs, kā arī vietējo draudžu autonomija. Reorganizācija notika padomju varas iestāžu interesēs, tādējādi Latvijas baptistiem nācās pakļauties nolikumam par Evaņģēliski–kristīgo baptistu savienību, kas Latvijas brīvvalsts laika baptistu darbu ļoti ierobežoja un centralizēja. Mūsu baptistu baznīca praktiski tika likvidēta, un viss darbs iekļauts lielajā Vissavienības kopdarbā.

Baptistu draudžu 120-gades svinības Golgātas dievnamā 1980. gadā

Otrkārt — pēc Latvijas baptistu iekļaušanu Vissavienības Evaņģēliski–kristīgo baptistu savienībā padomju iestādes neuzticējās Latvijas bīskapiem, tāpēc no Vissavienības centra Maskavā tika atsūtīts Baltijas baptistu darba pārraugs (pilnvarotais) bīskaps Nikolajs Levindanto. Šī bīskapa iecelšanu, kā arī viņa darbību, Latvijas baptisti nevarēja ietekmēt, savukārt Reliģisko lietu padomes pilnvarotais savus mērķus varēja īstenot tikai caur šo Baltijas bīskapu, kurš valsts pilnvarotam pilnīgi pakļāvās.

Treškārt — tiesa, vietējos Latvijas baptistu bīskapus līdz 1959. gadam iecēla un pēc 1966. gada ievēlēja no vietējo mācītāju vidus, tomēr, ievēlot bīskapus amatā, viņi jau iepriekš bija no padomju varas iestādēm pārbaudīti un apstiprināti.

Atklāta pretošanās un nepakļaušanās padomju varai noveda pie represijām. To pierāda pirmā Latvijas bīskapa Kārļa Lācekļa arests un izsūtīšana. Nākošie bīskapi vismaz ārēji padomju varai bija lojāli. Sākot ar 60. gadu beigām, bīskapu Pētera Egles un Jāņa Tervita laikā tika atjaunotas regulāras mācītāju sanāksmes, tika nodibināts mācītāju pensiju fonds un īstenota no padomju iestādēm visai neatkarīga politika. Tātad 60. gadu beigās Latvijas baptistu baznīcas politika mainījās.

Ceturtkārt — mācītāji savā kalpošanā un darbībā bieži pārkāpa ierobežojošās padomju likumdošanas un Vissavienības Evaņģēliski–kristīgo baptistu savienības nolikumus un normas. Visaktīvāk padomju

Edgara un Skaidrītes Tālbergu sudrabkāzās, 1976.
Pa labi — maestro Jānis Ezeriņš, aiz viņa Modris Ginters

varas iestādes vērsās pret mācītāju darbu ar bērniem un jauniešiem, pret kalpošanu citās draudzēs un pārāk aktīvu draudzes dzīvi. Pastāvēja aizliegums kristīt un uzņemt draudzē personas jaunākas par 18 gadiem. Nepakļāvības gadījumā mācītāji tika represēti, vairāki tika notiesāti par tā saucamo pretpadomju darbību, tomēr visplašāk pielietotās sankcijas bija mācītāju darba reģistrācijas apliecības atņemšana vai arī pārcelšana uz mazāk aktīvām draudzēm.

Piektkārt — domājot par bijušo padomju laiku, skaitliski visvairāk baptistu Latvijas teritorijā vēsturiski koncentrējās Kurzemē, kur aktīvākie centri bija Liepājā, Ventspilī, Aizputē, arī Jelgavā un Rīgā. Pirmajos pēckara gados draudžu locekļu skaits samazinājās apmēram par vienu ceturto daļu. Līdz Otram pasaules karam Latvijā bija ap 12 000 reģistrētu draudzes locekļu gandrīz simts draudzēs. Šis skaits samazinājās uz pusi 60. gadu Hruščova antireliģiskās kampaņas laikā. Laikā no 1959. gada līdz 1964. gadam baptisti Latvijā zaudēja 17 draudzes, t. i., piecu gadu laikā tika likvidētas 17 draudzes.

Sestkārt — 60. gadu vidū baptistu baznīca pēc smagiem zaudējumiem nostabilizējās un sāka attīstīt dažādas darbības formas. Kā sacīju, 60. gadu vidū bija mazliet tāds atkusnis un nedaudz brīvāks, un sāka veidoties tādas lietas, kā koru sadraudzības vakari, ekskursijas, kristīgas nometnes Jāņos, svētdienas skolas, nelegāls darbs ar bērniem, tika izveidots jau minētais pensiju fonds. 70. gadu vidū draudžu kori izpildīja lielas formas muzikālus skaņdarbus, notika lieli svētku dievkalpojumi, attīstījās jauniešu darbs, nodibinājās arī pirmās kristīgās

modernās grupas Rīgā, Ventspilī, Liepājā, Jelgavā. Valsts svētku laikā notika jauniešu dievkalpojumi — tā sauktie salidojumi. Paralēli šajā laikā draudzēs izveidojās garīgās literatūras pavairošana mašīnrakstā un citās tehnikās.

Septītkārt — Latvijas baptisti pēc Vissavienības Evaņģēliski–kristīgo baptistu savienības šķelšanās 60. gados atbalstīja vajātos un pagrīdē aizgājušos baptistus ar plaši pazīstamo nosaukumu Baznīcas Padome. Arī Latvijā bija slēptā nelegālā baptistu darba līderi. Ventspilī, Jelgavā un citur bija arī pagrīdes tipogrāfijas. Tomēr Latvijas baptistu baznīcas vadība uzskatīja, ka ir jāizmanto legālas, kaut arī ierobežotas darbības formas. Baptistu baznīca bija gatava iet uz zināmiem ārējiem kompromisiem, kā, piemēram, dievkalpojumu noturēšana par godu valsts svētkiem, piedalīšanās miera kustībā, nodevas valsts varas slavināšanai. Bet, neskatoties uz padomju varas pastāvīgo iejaukšanos baptistu darbā, viņi spēja arī režīmam nepakļauties un pastāvēt. Pateicoties stipras pārliecības cilvēkiem, laikmetam attiecīgām darbības formām, pēctecībai ģimenēs, demokrātiskai draudžu struktūrai, baptistu baznīca izturēja un daļēji saglabāja savas draudzes, savus dievnamus, savu nešaubīgo ticību, demokrātiskās tradīcijas un jauno paaudzi.

Viena no darba aktīvākām daļām, bez šaubām, bija kori. Koris baptistu draudzēs visos laikos bijis tas aktīvākais. Koris dziedāja katrā dievkalpojumā, pie kam katru reizi citas dziesmas. Vidēji katrā dievkalpojumā dziedāja 3 – 4 – 5 dziesmas. Tad nav grūti izrēķināt, ka gadā koris nodziedāja ap 200 dažādu dziesmu. Tādu slodzi pat profesionāliem koriem būtu grūti izturēt. Komponists Arvīds Purvs, kurš dzīvo Kanādā, to secina, par to viņš raksta laikrakstā "Literatūra un Māksla" 1989. gadā. Kori bija arī skaitliski lielākā draudzes struktūra. Tieši padomju gados kori skaitliski bija stipri lieli. Ja Rīgas Mateja draudzē 50. —70. gados vidēji bija ap 600 draudzes locekļu, tad korī 1957. gadā bija 159 dziedātāju. 1966. gadā — 114 koristu. 1970. gadā — 106 personas. (Tendence samazinātīes.) No atskaitēm redzams, ka Liepājas Pāvila draudzes koris gadā dziedājis ne mazāk kā 170 dievkalpojumos, izpildot ap 700 dziesmu. Tas nozīmē, ka dziedāts ne tikai svētdienās.

Korī dziedāja visas paaudzes. 1970. gadā šī paša Mateja draudzes korista vidējais vecums bija 37,5 gadi. Korī pulcējās arī visizglītotākie draudzes locekļi. Mateja draudzes dziedātājs un solists Vilnis Pauzers ir saskaitījis, ka padomju okupācijas gados vairāk kā 70 dziedātājiem bijusi augstākā izglītība.

Koros dziedāja arī ģimenes cilvēki, tas ir — līdzi tika ņemti bērni, kas ļoti nepatika padomju iestāžu darbiniekiem. Vislielākie konflikti

Liepājas Pāvila draudzes koris 50. gados, vidū — mācītājs Alfrēds Pētersons ar kundzi, diriģents Žanis Eilenbergs un diriģents Artūrs Matrozis

par kora aktivitātēm bija saistībā tieši ar bērniem. Piemēram, Priekules draudzē 1960. gadā vietējie partijas un sabiedriskie darbinieki bija satraukušies par baptistu kora darbu un izvirzīja prasību aizliegt kora mēģinājumus, piedraudot pat ar pašas draudzes likvidēšanu. Šai reizē bīskaps Levindanto pieprasīja Reliģisko lietu pilnvarotajam teikt stingru vārdu Priekules izpildkomitejai. Šāds aizliegums — noturēt kora mēģinājumus — nebija vēl dzirdēts (?!).

Tomēr 1966. gadā atkal Priekules koris nonāca uzmanības lokā: Priekules izpildkomitejas priekšsēdētājs Ozols sūdzējās pilnvarotajam, ka baptistu draudze savā lūgšanas namā noorganizējusi divus orķestrus — pūtēju un stīgu, kā arī māca tautas dziesmu melodijas. Bez tam korī esot arī bērni no Saules, Ziemeļu, Gūžu un Prūšu ģimenēm. Izpildkomitejas priekšsēdētājs lūdza pilnvaroto izbeigt bērnu iesaistīšanu dievkalpojumos un pārtraukt tur māksliniecisko pašdarbības pulciņu darbību. To visu arhīvos var atrast. Uz minēto sūdzību draudzes priekšsēdētājs Ernests Krugalis atbildēja, ka dievkalpojumi bijuši tik pārpildīti, ka bērniem nav bijis citur vietas, kā korī pie mātēm, pie kam bērni neesot dziedājuši.

Saprotot, ka korus aizliegt nevarēs, padomju aktīvisti centās to darbību ierobežot. Ierobežojumi skāra dziedātāju vecumu, dziesmu skaitu dievkalpojumā, repertuāru. 1950. gada 7. augustā bīskaps Andrejs Rēdlihs izsūtīja vēstuli ar "No apgrozības izņemtām dziesmām". Tā rezultātā no 19 dziesmu krājumiem tika aizliegtas 74 dziesmas.

Pilnīgi tika aizliegta svētdienskolas Dziesmu grāmatiņa "Bērnu Kokle".

1950. gada 24. aprīlī Liepājā, 26. aprīlī Ventspilī, 28. aprīlī Talsos pēc bīskapu Levindanto un Rēdliha priekšlikuma notika rajonu draudžu mācītāju sanāksmes. Pēc sanāksmēm tika pārskatīti koru sastāvi, un no tiem dažādu iemeslu dēļ izslēgti jaunieši.

Padomju režīmam ļoti nepatika arī solo dziedājumi. Reliģisko lietu pilnvarotais 1950. gadā ziņoja, ka Lieldienās nevienā draudzē solisti neuzstāsies. Kaut arī padomju vara centās no koriem norobežot jauniešus, 1959. gadā pilnvarotais atkal spiests secināt, ka baptistu koristu lielākā daļa ir jaunieši.

Baptistu draudžu 1960. gada Nolikumā tika akcentēts, ka kora dziedāšanai jānotiek klusās, vienkāršās, neuzkrītošās formās, nepārvēršot dievkalpojumus par garīgiem koncertiem. Dievkalpojumā nedrīkstēja dziedāt solo, duetus, teikt dzejoļus, vai izpildīt mūzikas instrumentu priekšnesumus. To zinot, koris dažkārt piecēlās kājās, nodziedāja dziesmu un palika stāvot. Tad kāds teica dzejoli (varbūt mūzikas pavadījumā) vai nodziedāja kādu solo pantu, tad atkal koris turpināja citu dziesmu. Tās bija tādas "garākas kora kompozīcijas", kā to arī paskaidrojām nelūgtajiem klausītājiem.

Salīdzinot ar citām konfesijām, baptisti bija skaitliski neliela, bet aktīva baznīca. Ļoti iespējams, ka tas tā bija pateicoties koriem. Tā, piemēram, 1955. gadā Aizputē Reliģisko lietu padomes inspektors Vereščāgins veica Aizputes baznīcas pārbaudi. Ziņojumā sacīts, ka Aizputē darbojušās 5 reģistrētas draudzes — luterāņu, baptistu, pareizticīgo, adventistu un katoļu, kurās kopā bijis ap 1500 ticīgo. Visaktīvākā bijusi baptistu draudze, kaut tur bijis tikai 91 draudzes loceklis, bet 25 dziedātāju. Tajā pašā laikā luterāņu draudzē, kurā bijuši ap 400 locekļu, korī bijis tikai virs desmit dziedātājiem. Tas viss ir inspektora atskaitē.

Baptistu koris spēja piesaistīt jauniešus un talantus tāpēc, ka koros izpildīja augstas klases skaņdarbus, piemēram, Rīgas Mateja kora repertuārā 70. gados bija sekojošas oratorijas un kantātes: Mendelsona "Elijs", Haidna "Radīšana" un "Septiņi vārdi pie krusta", A. Purva "Slava Dievam" un Vītola, Jurjāna, Baštika, Ezeriņa, Krūma, Līdaka un daudzu citu izcilu komponistu skaņdarbi. Tam bija vajadzīgs liels kora sastāvs.

Padomju laikā ar pārtraukumiem darbojās arī apvienots vīru koris (pamatā no Rīgas draudzēm un brāļiem no Jelgavas), kuru sauca par Bīskapa vīru kori. Pirmā reize, kad vīru koris darbojās bija no 1946.— 1952. gadam, tad to aizliedza. Atjaunoja darbu no 1954.—

Rīgas Āgenskalna draudzes koris,
diriģents A. Hiršs, Ventspils draudzes mācītājs Ž. Ludvigs,
Āgenskalna draudzes mācītājs A. Pētersons, diriģents J. Hiršs

1959. gadam. Trešo reizi vīru koris atjaunoja darbību 1981. gadā un tad to sauca "Brālības" vārdā.

Īpaša draudžu sadraudzības forma bija kora mēģinājumi. Mēģinājumi kalpoja arī garīgās dzīves izaugsmei, iesākot mēģinājumu, tika noturēts svētbrīdis, ko vadīja diriģents vai kāds korists. Mēģinājumos aizlūdza Dievu par vajadzībām, kā arī liecināja par piedzīvoto aizvadītajā nedēļā. Diriģents Jānis Ezeriņš Mateja draudzē bieži pēc mēģinājumiem palika kopā ar jauniešiem, īpaši ar jaunajiem studentiem, kas iebrauca Rīgā mācīties, lai aprunātos un kopā Dievu lūgtu.

1957. gada mācītāju sanāksmē pēc Reliģisko lietu pilnvarotā spiediena bīskaps Levindanto nosodīja garīdznieku nepakļaušanos Vissavienības nolikumam, īpaši par jauniešiem. Tā Aizputē mācītājs Arvīds Vasks slepus esot sācis veidot pusaudžu stīgu orķestri. Bez tam mēģinājumi tiekot izmantoti Bībeles lekciju lasīšanai. 1966. gadā pilnvarotais Prolets Liepa pie sevis izsauca Priekules draudzes mācītāju Alfredu Pētersonu un Padomes priekšsēdētāju Ernestu Krugali un brīdinājis, ka bērni nedrīkst piedalīties ne tikai korī, bet arī tā mēģinājumos.

No koriem izauga talantīgi solisti, mūziķi, ansambļi. Piemēram, komponists Pēteris Vasks (mācītāja Arvīda Vaska dēls), pianists profesors Teofils Biķis (mācītāja Kārļa Biķa dēls) un citi. Ansambļi veidojās no talantīgākiem mūziķiem un viņi kalpoja tuvākās un tālākās draudzēs.

Liepājas Pāvila draudzē līdz 1960. gadam sekmīgi mūzicēja tā saucamais *Valdas kvartets*: Valda Lapsa, Aina Vadone, Vilnis Pauzers un Zigurds Sproģis. Ar diviem motocikliem tika apbraukātas daudzas

Tālivaldis un Ingrīda Tālbergi
ar kristīgo grupu "Vārds" Limbažos, 1988

vietējās draudzes. Vēlāk šajā draudzē izveidojās Ainas Lemaiķes vadītais dubultkvartets. Ap 1970. gadu Ventspils draudzē darbu sāka sieviešu ansamblis māsas Mētras vadībā. Rīgas Āgenskalna draudzē no 1961.—1982. gadam iecienīts bija sieviešu ansamblis "Sekstets" ar diriģentu Arvīdu Hiršu. 1967. gadā Rīgas Mateja draudzē Tālivaldis Tālbergs nodibināja pirmo modernās kristīgās mūzikas ansambli Rīgā un, kā tagad uzskata — visā Padomju Savienībā.

Atmodas laikā T. Tālberga ansamblis saucās "Vārds". No 1988. gada augusta līdz 90. gadu sākumam "Vārds" sniedza 175 kristīgās mūzikas koncertus, kurus apmeklēja 90 300 klausītāju. T. Tālbergs ierakstījis arī vairākas kasetes. Draudzes šādu muzicēšanu atbalstīja. Tā, piemēram, Mateja draudze mūziķiem 80. gadu vidū piešķīra 7500 rubļus mūzikas aparatūras iegādei.

1974. gadā Rīgā darbu uzsāka kristīgā grupa "Maran ata". Šo grupu vadīja tagadējais Talsu iecirkņa prāvests Māris Ludviks. Ansamblis pirmo reizi koncertēja Liepājā jauniešu salidojumā 1975. gada 8. martā. "Maran ata" dziedājusi galvenokārt lielus kristīgās mūzikas skaņdarbus. Tā 1976. gada 1. septembrī Rīgā Mateja baznīcā atskaņoja Ovensa "Kopā nāciet" (vairāk kā 1 stundu). 1977. gadā tika iestudēts Ovensa darbs "Ja mani ļaudis". 1979. gadā zviedru autora skaņdarbs "Dzīvais ūdens", 1985. gadā — Ovensa "Liecinieks" —

Kristīgā grupa "Maran ata", 1988.
Guntars Baštiks, Iveta Krūmiņa, Agita Roziņa,
Dagnija Krugale, Tabita Lukašēvica un Inguna Baštika

kopā ar starpkonfesiju kori Anglikāņu baznīcā. (Afiša liecina, ka biļetes varēja iegādāties ***LU komjaunatnes komitejā!***)

Ansambļu darbība tajos gados vairs netika aizliegta, bet tas gan — vai katrs dalībnieks tikuši saukti uz VDK un pratināti par sakariem ar ārzemēm un... piedāvāta sadarbība ar VDK.

"Maran ata" veidojās kā domubiedru grupa, kur bez jaunības bija pārliecība par kalpošanu Dievam ar mūziku un dziesmu. Ansamblis savas neatkarības dēļ nonāca konfliktā ar baptistu draudžu bīskapu Jāni Tervitu. Ansamblī dziedāja jaunieši, kuri vēlāk kļuvuši mācītāji. Piemēram, par baptistu mācītājiem kļuvuši Edgars Godiņš, Helmārs Immers, Arnis Ašmis, Ainars Baštiks; par luterāņu mācītājiem — Māris Ludviks, Erberts Bikše.

Tālbergu ansamblis un "Maran ata" bija populārākie modernās kristīgās mūzikas izpildītāji, taču savi ansambļi bija visās lielākajās draudzēs.

Šo ansambļu darbībai pirmo reizi baznīcas altāra daļā tika uzlikta elektroniskā aparatūra — mikrofoni, pastiprinātāji, tumbas, elektriskās ģitāras un pat bungas. Tas izsauca reakciju kā no okupācijas režīma puses, tā arī no garīdznieku un baznīcēnu vidus. Tomēr nevar neatzīmēt jauniešu lielo vēlēšanos, uzdrīkstēšanos un pašaizliedzību uzrunāt savus vienaudžus laikmetīgā formā un valodā. Piedzīvojot, ka jauniešu dievkalpojumos un salidojumos daudzi izšķīrās par Kristu, arī vecākie draudzes locekļi samierinājās ar moderniem ritmiem, elektrisko ģitāru un bungu skaņām.

Rīgas Āgenskalna sieviešu sekstets, vadītājs Arvīds Hiršs

Koris ne tikai dziedāja — koristi veica arī draudzes saimnieciskos darbus, remontus, dažādas tīrīšanas un mazgāanas, talkas, cienastu sagatavoanā un ciemiņu uzņemšanā, īpaši lielu svētku reizēs. Dziedātāji apmeklēja mazās draudzes un palīdzēja tām noturēties.

Reliģisko lietu kultu padomes pilnvaroto vienmēr satrauca baptistu koru rīkotās ekskursijas. Lielākās grūtības bija dabūt automašīnu vai autobusu, jo draudzei, kurai nebija juridiskas personas statuss, bija grūti oficiāli noformēt transportu. Ekskursijas baznīcā nebija paredzētas, jo to kvalificēja kā evaņģelizāciju ārpus dievnama.

1954. gadā Liepājas Ciānas koris 30 cilvēku sastāvā brauca ekskursijā uz Kandavu, Sabili, Kabili un Talsiem un piedalījās arī vietējo draudžu dievkalpojumos. Savukārt Liepājas Pāvila draudzes koris viesojās Vaiņodes draudzē, par ko ir sūdzības ienākušas Reliģisko kultu lietu pilnvarotam.

Mateja draudzes koris kādā no saviem izbraucieniem smagajā automašīnā bija paņēmis līdzi... klavieres. Pirmajos pēckara gados ekskursijas organizēja vienīgi vaļējās automašīnās ar bortiem. Cita transporta taču nebija.

Kora aktivitātes aizsāka vēl vienu uzdrīkstēšanos — nelegālās literatūras pavairošanu un izplatīšanu. Tā kā padomju laikā nebija iespējams iespiest nekādu kristīgo literatūru, koristi sāka notis pavairot

Rīgas Golgātas draudzes orķestris, 1958.
Vadītājs — Rūdolfs Krauja, blakus — mācītājs Edmunds Strēlis ar kundzi

paši. Šajā procesā var izsekot zināmu attīstību. Tūlīt pēc kara notis pārrakstīja rokrakstā caur koppapīru. 60. gados jau pielietoja želatīna–glicerīna kopēšanas tehniku (1 daļa želantīns, 10 daļas glicerīns un 4 daļas ūdens). Masu ielēja seklā traukā. Kad masa sacietēja, ar speciālu tinti uz pauspapīra uzrakstīja tekstu, to uzlika uz sagatavotās masas, kurā palika "negatīvs". Tad, uzklājot un uzspiežot tur parastu papīru, taisīja novilkumus. Šos pavairotos novilkumus varēja pazīt pēc to zili violetās krāsas.

Efektīvāka un vienkāršāka dziesmu pavairošana bija ar gaismas jūtīgo papīru, ar tām saucamām "sinkām", ko plaši pielietoja to gadu projektu institūti. Ap 60. gadu vidu dažkārt varēja iegūt īpašas uzskaites jūtīgo papīru, un baptistu koros sākās gaismas kopēšanas ēra. Āgenskalnietis Rihards Rozis tika izgatavojis 4 (!) gaismas kopēšanas aparātus, ar kuriem pavairotas ap 120 000 nošu lapu. Apzināti kādi desmit šādi aparāti.

Nošu pavairošanā izcilu ieguldījumu devuši diriģenti Artūrs Matrozis Liepājā, Harijs Saule Priekulē, Gunārs Knesis Liepājā, Edvīns un Osvalds Skujas Aizputē, Arnis Papeļuks Rīgā. Nošu pavairošanas darbā piedalījušies ap 60 cilvēku dažādās draudzēs.

No dziesmu pavairošanas attīstījās dievkalpojumu programmu sagatavošana (bukletiņu apvākus parasti izgatavoja sietspiedes tehnikā) un garīga satura tekstu un brošūru pavairošana.

Liepājas Ciānas draudzes vijolnieku ansamblis, vadītājs L. Cukurs

Tātad, viens no baznīcas pastāvēšanas un izdzīvošanas nosacījumiem padomju laikā bija koru mūzikālā darba saglabāšana. Kora kalpošana ne tikai lieliski papildināja dievkalpojumu, bet ļāva saglabāt un pat attīstīt draudzes jaunāko un enerģiskāko daļu. To bija spiests atzīt pat karojošais ateists Derkēvics: "Ja Latvijas PSR no 1971.—1975. gadam baptistu baznīcās draudžu skaits samazinājās par 3,1%, tad tajā pašā laikā baptistu koru skaits pieaudzis par 16%, bet orķestru par 36%."

Faktiski draudžu kori veica divas svarīgas funkcijas: iekšējo pašsaglabāšanos un ārējo evaņģelizāciju, piesaistot jaunus cilvēkus ticībā Dievam. Pateicoties kora mēģinājumiem, sadraudzības vakariem, ekskursijām, talkām, un, protams, dievkalpojumiem dziedātāji pieauga garīgā pārliecībā un praktiskā kalpošanā. Līdz ar to tika atklāti jauni talanti, iesaistīti jauni cilvēki, kuri savas spējas varēja lietot vispirms muzikāli, tad arī žēlsirdības darbā un tāpēc spēja pulcināt daudz klausītājus uz dievkalpojumiem. Šajā radošajā pieejā koris uzdrīkstējās arī atļauties vienu otru aizliegtu aktivitāti — efektīvus priekšnesuma dievkalpojumus, bērnu un jauniešu iesaistīšanu draudzē caur kori, kā arī citu draudžu apmeklēšanu gan ekskursijās, gan citā nelegālā veidā.

Baptistu draudzes padomju režīma apstākļos spēja atrast un īstenot reālām cilvēka vajadzībām laikmetīgas atbilstošas garīgas kalpošanas

Rīgas Mateja draudzes koris, 70. gados

formas. Tika praktizēti dažāda veida dievkalpojumi. Baptistu baznīcas liturģija, saglabājot katra dievkalpojuma elementus — lūgšanu, Bībeles lasīšanu, dziedāšanu un spredikļi, ļāva dievkalpojumā iekļaut arī subjektīvus papildinājumus. Līdz ar to baptisti bija atvērtāki un spējīgāki baznīcā ienest laikmetīgas strāvas. Un ja vien attiecīgā forma, piemēram, modernā instrumentālā mūzika, varēja sadzīvot ar garīgo saturu, ar baznīcēnu tradicionāliem priekšstatiem, tad draudžu aktivitātēs iesakņojās jaunas izpausmes. Tie bija priekšnesuma dievkalpojumi, ar ko sekojām sabiedrības pieaugošai interesei par kultūras dzīvi, vai koru sadraudzības vakari, kas bija alternatīva saviesīgiem vakariem un jubilejām darba kolektīvos.

Pagrīdes svētdienskolas ne tikai garīgi audzināja bērnus, bet bija sava veida skolēnu interešu klubi, tikai šaurāki. 60. gadu vidū jauniešu kristīgie ansambļi mēģināja baznīcā ienest Rietumu rokmūziku, tā simbolizējot brīvību un iešanu līdzi laikam. Un tā caur legāli atļauto koru darbību varēja atrast un piesaistīt pamatīgus dziedātātājus, tā sekmīgi uzrunājot ļaudis, kas meklēja Dievu.

Līdz ar to baptistu baznīca, kaut skaitliski neliela, spēja saglabāt un piesaistīt jaunus sekotājus Kristum un draudzēm un saglabāt sevi līdz laikam, kad Dievs tautai deva brīvību.

/Pierakstījusi Daina Kalniņa no audiolentas./

Rasma DRAVNIECE,
filoloģe, pedagoģe,
literāte, kora soliste.

2001.

MŪSU KORI PADOMJU GADOS

Ievadam

Rasma Dravniece, 1980

Veidojot atmiņu virknējumu par baptistu draudžu koru darbību Latvijā padomju varas gados, gribas atsaukties uz mācītāja bīskapa *emeritus* Jāņa Tervita izteikto domu viņa grāmatas "Latvijas Baptistu draudžu savienības draudzes pašreiz" ievadvārdos:

"Un Bībele māca mūs, ka savas esamības un sava uzdevuma apzināšanas ceļā nozīmīgu vietu ieņem pagātnes sasaistīšana ar šodienu, vēstures materiāla iesaistīšana šodienas aktuālo uzdevumu piepildīšanā."

Mūsu pagātne laikā no 1940.—1990. gadam bija smaga. Šajā laikā no valsts varas pārstāvju puses tika darīts viss, lai iznīcinātu kristīgo pārliecību cilvēku sirdīs un prātos, lai kavētu un bremzētu visādos veidos garīgu darbošanos draudzēs. Bieži Latvijā bija gadījumi, kad dievnamus slēdza, izmantoja citām vajadzībām (klubi, graudu un minerālmēslu noliktavas) un pat nojauca. Kā piemērs te jāpiemin Nogales baptistu draudze un tās koris, kas veidojies jau ap 1892. gadu. Pēc Otrā pasaules kara tās locekļu skaits bija stipri samazinājies. Vietējās varas pārstāvji panāca, ka draudze tika slēgta. Baznīcas ēku izmantoja par graudu noliktavu, vēlāk nojauca pavisam. Šodien vairs nav ne dievnama, ne draudzes, ne arī kora.

Koris baptistu draudzēs Latvijā vienmēr ir bijis draudzes neatņemama sastāvdaļa. Padomju okupācijas gados koris draudzēs bija vienīgā oficiāli atļautā aktivitāte. Neraugoties uz visdažādākajiem ierobežojumiem un aizliegumiem draudzes dzīvē, tas tomēr nepārtrauca savu darbošanos, nesot evaņģēlija vēsti cilvēkiem. Un draudzes darba ietvaros pastāvēja koris, kā arī citas skaita ziņā mazākas muzikālas vienības — dueti, kvarteti, ansambļi, stīgu un pūtēju orķestri u. c. Jāatzīmē, ka tolaik izplatīti bija mandolīnu orķestri.

Tā kā šai laikā draudzēs oficiāli nebija atļauts organizēt svētdienskolas un dažādas jaunatnes organizācijas, tad koris bija vienīgā jauniešu un pat bērnu darba izpausmes forma. Jaunieši un bērni, kopā ar vecāko paaudzi nākdami uz dievnamu un vērodami garīgā darba norises draudzē, arī paši pamazām iekļāvās dažādās draudzes darba aktivitātēs. Protams, nebija aktīvi atļauts darboties korī publikas priekšā dievkalpojumu laikā. Taču radās dažādas kopā sanākšanas un darbošanās iespējas ārpus dievkalpojuma laika un telpas — tās bija dzimšanas dienu, baznīcas svētku, jubileju un citu ievērojamu notikumu atzīmēšana, kuros uzplauka dažādi talanti.

Ja padomju okupācijas gados kopumā dziedātāju skaits baptistu draudžu koros samazinās, tad lielākajās Latvijas pilsētās un rajonu centros veidojās lieli kori. Šo parādību veicināja tas apstāklis, ka daļa jauniešu no lauku draudzēm ieradās pilsētās uz dažādām mācību iestādēm. Tā papildinājās kori Rīgā, Liepājā, Ventspilī, Talsos u. c. ar talantīgiem jauniešiem gan mūzikas, gan vispār garīgā darba laukā.

Protams, šie jaunieši, kas aktīvi un atklāti iesaistījās draudzes un kora darbā un mācību iestādēs neslēpa savus uzskatus un garīgo pārliecību, bieži saņēma atklātus nosodījumus un izsmieklu no savu pasniedzēju un neticīgo biedru puses. Ticīgo jauniešu "pāraudzināšanā" iesaistījās bieži arī attiecīgās mācību iestādes partijas un komjaunatnes vadība. Ja tas tomēr neizdevās, tad tika ņemti palīgā dažādi ierobežojumi un šķēršļi šo jauniešu iecerēto nākotnes nodomu īstenošanā.

Tā Rīgas Mateja (bijušā Mateuss) draudzes loceklei un kora dziedātājai Rasmai Birkenbergai (Dravniecei), Rīgas Pedagoģiskā institūta studentei, darba sadales komisijā 1957. gadā tika pateikts: "Jūsu pārliecības dēļ mēs jums darbu skolā kā latviešu valodas un literatūras skolotājai, un vēl vidusskolas klasēs, nevaram dot. Jūs varat kaitīgi ietekmēt savu skolēnu uzskatus."

Līdzīgu gadījumu, kad dažādu mācību iestāžu studentiem un audzēkņiem šai laikā nācās daudz ko paciest un zaudēt savas reliģiskās pārliecības dēļ, Latvijā nebija mazums. Taču šie jaunie cilvēki mīlēja Dievu, uzticējās Viņam, tāpēc arī visas nepatīkamās lietas dzīvē vēlāk galu galā nāca tikai par labu, kā tas apliecināts Svētajos Rakstos.

Padomju okupācijas varas likto šķēršļu un ierobežojumu pārvarēšana

Izcilais latviešu baptistu solists Edgars Tālbergs, 1980 (1928 — 1993)

Lai pēc iespējas visos veidos mazinātu ticīgo garīgās aktivitātes, padomju varas iestādes pieņēma likumus un nolikumus, izdeva pavēles un instrukcijas, kas ierobežoja draudžu un līdz ar to arī koru darbošanos.

Bija atļauta draudzes kopdziedāšana un kora dziedāšana. Koris drīkstēja dziedāt tikai savā draudzē un nelielu skaitu dziesmu. Dievkalpojumos nebija atļauti solo, duetu un nelielu ansambļu dziedājumi, nedrīkstēja arī deklamēt.

Taču draudžu mācītāji, diriģenti un paši kora dziedātāji neļāva apklust savai ticības dziesmai, šos valdības izdotos nepamatotos, bieži līdz absurdam bezjēdzīgos likumus "apejot ar līkumu".

Tā Rīgā izplatījās ziņa, ka valdība drīz pavisam aizliegšot korim dziedāt draudzes priekšā atsevišķi. Mateja draudzes diriģentam Jānim Ezeriņam tūlīt radās sava ideja. Ja jau tiešām šāds aizliegums būšot, tad Mateja draudzes koris sēdēšot dievnama pirmajos solos pa balsīm un dziedāšot korāļus četrbalsīgi! Pateicība Dievam, ka iztika bez šīs ideja realizācijas praktiski!

Interesantas un šo aizlieguma laiku spilgti raksturojošas ir Talsu draudzes mācītāja Aivara Šķubura atmiņas:

"Bija tāds laiks, kad no laicīgās varas puses bija noteikts, cik dziesmas koris drīkstēja dziedāt viena dievkalpojuma laikā. Bet bija aizmirsts noteikt, cik gara drīkst būt viena dziesma!... Mūsu draudzē tad notika tā (šī "izgudrojuma" autora nezinu). Koris piecēlās, nodziedāja kādu dziesmu. Tad dziedāja solo, duetu, kvartetu (kā nu kuro reizi), atkal kādu kora dziesmas pantu vai dziesmu. Visu šo laiku koris stāvēja kājās. Šie priekšnesumi mums skaitījās viena dziesma."

Lai dievkalpojumā izskanētu kaut kas līdzīgs liecībai vai deklamācijai, tad, piemēram, Mateja draudzes korim bija šāds paņēmiens: koris piecēlās, bet pirms dziesmas uzsākšanas kāds no kora dziedātājiem, stāvot savā vietā kora solā, vispirms norunāja sekojošās kora dziesmas tekstu.

"Ar mums bija Dievs, un kas varēja mūs pieveikt? Vajadzēja drosmi, vajadzēja uzņemties atbildību un šad tad pielietot arī viltībiņas.

Koris — kaut kur braukt kā baptistu draudzes koris — nedrīkstēja. Neviens nedrīkstēja dot transportu. Bet bija cilvēki, kas mūsu labā riskēja — iedeva transportu it kā saviem darbiniekiem. Protams, bija vajadzīgs arī apzīmogots braucēju saraksts. Reiz mēs pat braucām ar sarakstu, zem kura, neskaidri uzspiests, stāvēja mūsu pašu draudzes zīmogs. Neiekritām ne reizi. Tā mums izdevās kopīgi būt Lietuvā, Igaunijā un daudzās vietās Latvijā..." — Tās ir mācītāja Aivara Šķubura atmiņas par Talsu draudzes kora pieredzi, apejot padomju laika šķēršļus pat tik vienkāršam pasākumam kā ekskursijām.

Tā kā oficiāli nebija atļautas plašākas diriģentu un mūziķu sanāksmes, tad arī šai gadījumā tika atrasta izeja. Izmantoja atsevišķu draudžu darbinieku un diriģentu jubilejas. Tajās kopā sanāca diriģenti no plašākas apkārtnes. Tur tika nolasīti referāti par dažādiem kora dzīves un darba jautājumiem, iepazīta labāko diriģentu pieredze. Šādas kopā sanākšanas stiprināja ticību un deva jaunu, spēcīgu impulsu turpmākajai darbībai.

Minētie notikumi vēlreiz apliecina patiesību, ka cilvēku (šinī gadījumā — padomju varas) izdomātie likumi un kārtība ir niecīgi, jo Dieva domas un ceļi stāv pāri visam.

Atsevišķu draudzes darbinieku (mācītāju, diriģentu u. c.) ieguldījums draudzes un kora darba aktivizēšanā

Lai nezustu kora garīgā aktivitāte kā draudzes, tā arī kora darbā šai aizliegumu un visādu ierobežojumu laikā, bija cilvēki, kas nāca ar dažādiem ierosinājumiem un bagātīgu izdomu, kā rezultātā veidojās jaunas darba formas. Tie bija gan mācītāji, diriģenti, mūziķi, gan citi atsevišķi cilvēki no draudzes un kora vidus, kuru sirdīs dega liela vēlēšanās darīt visu, lai tikai darbs Dieva druvā neapsīktu. Un tāpēc šo cilvēku ierosmēs radās mūzikas pulciņi, mandolīnu orķestri, spēcīgākas stīgu grupas un lielāki vai mazāki pūtēju orķestri — grupas, dažādi ansambļi un citi pasākumi. Tas viss bagātināja un pilnveidoja garīgo darbu, ieinteresēja un piesaistīja daudzus, sevišķi no jaunatnes vidus.

Kuldīgas draudzē 1957. gadā par mācītāju sāka kalpot Kārlis Lācekļis. Par šo laiku savās atmiņās dalās draudzes locekle Anna Ruskule:

"Kad es atskatos kādu laika sprīdi pagātnē, savās atmiņās redzu mācītāju un diriģentu Kārli Lācekli. Pilns enerģijas, izveicīgs, ar Svētā

Pūtēju orķestru salidojums Liepājā Ciānas draudzē (mācītājs Jānis Eisāns), 1980. Priekšā vidū smaida orķestra vadītājs Artūrs Gertners

Gara degsmi sirdī kalpot tam Kungam. Apveltīts ar plaša diapazona balsi, dzejnieka un komponista talantu. Viņa laikā nāca daudz jauniešu, kuri aktīvi piedalījās korī. Tie bija vajāšanu gadi. Bet, neskatoties uz to, cilvēki nāca uz dievnamu."

Dažus gadus vēlāk Kuldīgas draudzes darbā aktīvi iesaistījās Jānis Tervits, dziedot korī un arī diriģējot.

Iepriekš minēto laiku varētu raksturot kā Kuldīgas draudzes kora ziedu laiku. Taču pastāvošajai valsts iekārtai šāda kora uzplauksme nebija pa prātam. Tāpēc arī mācītājam K. Lāceklim, pēc atkārtotiem brīdinājumiem par jauniešu iesaistīšanu reliģiskajos pasākumos, 1959. gadā tika atņemta mācītāja reģistrācijas apliecība.

Arī Priekules baptistu draudzē šais garīgā darba apspiestības gados bija cilvēki, kas darīja paši un rosināja arī citus. Par pūtēju orķestra izveidošanu Priekulē stāsta Artūrs Gertners:

"Darbs sākās 1965. gadā, kad man bija kāda saruna ar kora diriģentu Hariju Sauli par kora un draudzes muzikālo darbību. Mums radās doma par pūšamo instrumentu orķestri. Brālis Saule sacīja: "Es kādreiz spēlēju klarneti, un tu spēlēji armijā pūtēju orķestrī. Varbūt varam?" — Es sacīju: "Varam!"

Un es ķēros pie darba. Sāku pirkt instrumentus. Pirku lietotus, remontētus. Citreiz pat nezināju, kas no tā visa iznāks. Bet Debesu Tēvs man deva neatlaidīgu garu un lielu pacietību. Tā, lūk, sākās lielais darbs. Manā māja nu bija vakara mūzikas skola.

Diriģents Rūdolfs Krauja (1925—1993)

Mācīties nāca jauni un veci. Tā pamazām saka veidoties pūtēju orķestris. Bet man sākās lielais darbs — mācīšana, nošu rakstīšana dažāda veida un skanējuma misiņa ragiem. Nebija laika domāt par nogurumu, bija jāstrādā."

Aizputes draudzē 1965. gada izveidoto mūzikas pulciņu ar apmēram 25 dalībniekiem vadīt uzņēmās Osvalds Skuja. Ar diriģenta Jēkaba Skujas atbalstu un padomu O. Skuja veidoja repertuāru, veica dziesmu apdares. Tas bija darbs, kas prasīja daudz spēka, enerģijas un zināšanu mūzikā līdz pat 1991. gadam.

Pēckara gados arī Talsos bija izveidojušies stīgu orķestri. Pirmais, kas darbojās līdz 1956. gadam, bija Arnolda Bukstiņa organizēts un vadīts.

Liels dziedātājs un mūzikas mīļotājs bija mācītājs Kārlis Biķis. Viņš Talsos izveidoja jaunu orķestri, pats apmācīja spēlētājus un kādu laiku arī diriģēja.

Diriģents Jānis Valdmanis, kuram tuvas bija vīru dziesmas, Talsos nelegāli organizēja vīru kori ap 20 cilvēku sastāvā. Tajā dziedāja arī apkārtējo draudžu brāļi. Vīru kora dziesmas skanēja samērā bieži un bija ļoti iecienītas no klausītāju puses.

Pēc diakona Jāņa Eisāna (tagad bīskaps *emeritus*) ierosinājuma tika izveidots pūtēju orķestris Jelgavas draudzē.

Liels stīgu un pūtēju orķestru entuziasts bija Rūdolfs Krauja. Ar viņa aktīvu līdzdalību orķestri skanēja Jēkabpilī, Pestīšanas Templī un gandrīz visās Rīgas draudzēs.

Neizmērojama enerģija, liels mūziķa talants un mīlestība uz Dieva darbu piemita diriģentam un komponistam Jānim Ezeriņam. Visu to viņš, sevi nesaudzēdams, ielika gan draudzes, gan kora, gan dažādu citu muzikālu vienību — ansambļu, orķestru, bērnu koru organizēšanā un vadīšanā. To viņš darīja ne tikai savā Rīgas Mateja draudzē, kur aizritēja viņa mūžs no 1936. līdz pat aiziešanai Mūžībā 1990. gadā. Ar savām zināšanām un bagāto pieredzi Jānis Ezeriņš palīdzēja citām draudzēm un to koriem, mācīja un audzināja jaunos diriģentus, mūziķus, solistus.

Raksturīgs piemērs teiktajam ir Siguldas draudze, kur 1966. gadā ar J. Ezeriņa ierosmi un atbalstu tika izveidots stīgu instrumentu

ansamblis. Siguldas draudzes locekle un šī ansambļa dalībniece Emma Jumiķe šo faktu attēlojusi savā dzejolī:

"Jo šodien mēs draudzības dienu svinam,
Ar koklēm un dziesmām to izteikt jau zinām.
Tad slavēts un godāts vispirms lai ir Dievs!
Mums uzdevums svarīgs un mērķis ir liels.
Mēs pateicamies, ka tas noticis tā,
Es labprāt jums gribētu pateikt, kā...

Par mums domāja draugi no Rīgas,
Kas veda sev līdzi kokles un stīgas,
Un cītīgi mācīja paklausīt mūs,
Un teica — tad stāvoklis citādāks būs.

Mēs ķērāmies čakli kā vadonis lika,
Un katram jau drīzi pa koklītei tika,
Un, rūpīgi vērojot likumus naigi,
Kā ugunīs dega mums satrauktie vaigi.

Te pirksti ir jātren' kā jauni zirgi,
Un roka valdāma vietā it stingri.
Bet — ak, kādas raizes, kad mandolīna
Grib skanēt kā tukša tīne.

Nu jau drīz grūtajam pāri būs,
Un vadonis pierakstīs orķestrī mūs.
Tā Siguldu — Rīgu savienos tilts,
Tas savstarpējs darbības solis silts.
Lai izplaukst šis mūzikas zieds,
Un nav par velti še sviedru liets!"

Būdams Bīskapa vīru kora (1954.—1959.) un vīru kora "Brālība" galvenais diriģents, kā arī aktīvi piedalīdamies draudzēs neoficiālās garīgo darbinieku, diriģentu un mūziķu sanāksmēs, Jānis Ezeriņš neatlaidīgi aicināja aktivizēt un pilnveidot koru darbību smagajos padomju okupācijas apstākļos Latvijā.

Līdzās tam spoži atraisījās viņa komponista talants, ieliekot latviešu baptistu dziesmu pūrā ap 70 kompozīciju — jauktam, vīriešu un sieviešu korim, solo un duetus.

Diriģents Jānis Ezeriņš (1910 — 1990)

Jānis Ezeriņš nebija tikai diriģents vien. Viņš bija kora dvēsele, sirdsapziņa, dziedātāju vadonis, lai arī savās prasībās bija stingrs, pat reizēm nežēlīgs. Līdz asarām tika pārdzīvotas neveiksmes kora darbā, domstarpības un pretrunas. Taču visām šīm negācijām viņš prata pacelties pāri ar savu dedzīgo lūgšanu, ar bezgalīgu uzticību Dieva darbam korī un draudzē. Viņa darbošanās Mateja draudzes korī un draudzē, runājot par pagātni, bieži lieto vārdus — "Ezeriņa laiks"!

Iepriekš minētie piemēri par atsevišķu draudžu darbinieku veikumu garīgā darba aktivizēšanā savās draudzēs nebija Latvijā vienīgie. Gandrīz katrā draudzē bija dedzīgi Dieva darba darītāji, kuri, neskatoties uz valsts varas liktajiem šķēršļiem garīgajam darbam, bija kā karognesēji, aizraujot un aicinot sev līdzi pārējos.

Dažādi garīgi sadraudzības pasākumi kora darba ietvaros

Neskatoties uz padomju varas centieniem visādi ierobežot un klusināt kora dziedātāju aktivitātes ārpus dievkalpojumiem, tomēr šai laikā radās un par tradīciju kļuva daudzi pasākumi. Tie bija ar baznīcas svētkiem (Ziemassvētkiem, Lieldienām, Jaungadu, Pļaujas svētkiem), draudzes un kora gadasvētkiem, dziedātāju jubilejām un citiem nozīmīgiem notikumiem saistīti vakari. Šādas sanākšanas ārpus oficiālā dievkalpojuma vispirms stiprināja ticību un paļaušanos uz Dievu ticīgajiem tik grūtajā laikā, kā arī veicināja pazīšanos un draudzību dziedātāju vidū. Šādās reizēs katram bija iespēja sevi apliecināt dziedot, muzicējot, lasot, runājot dzeju un liecinot.

Talsu draudzes mācītājs Aivars Škuburs atceras: "Liels notikums kora dzīvē mācītāja Kārļa Biķa laikā bija kora vakars. To rīkoja pie eglītes 1. janvāra pēcpusdienā. Tā bija arī reize, kad tikās jaunieši no Ventspils, Dundagas, Talsiem un rajona mazajām draudzītēm.

Bīskapa vīru koris 50. gados.
No kreisās: 1. rindā — diriģents Elmārs Leflers, dzejnieks Teodors Vilnītis, inženieris Egils Daknis, diriģents Rūdolfs Krauja, diriģents Arvīds Hiršs, bīskaps Fricis Hūns, diriģents Jānis Ezeriņš, diriģents Aleksejs Černovs, diriģents Arvīds Kauliņš, diriģents Arnis Papeļuks;
2. rindā — Harijs Raubēns, Visvaldis Robalts, solists Edgars Tālbergs, Eduards Nīmanis, Pāvils Pallo, Jānis Sīmanis, Egils Šmits, Juris Straume, Vilibalds Bērziņš;
3. rindā — Reinholds Rozenfelds, tēlnieks Zezostrs Kēdis, mūziķis Edgars Gerhards, provizors Imants Turss, inženieris Modris Ginters, Gunārs Kukša, zinātnieks Alvils Sausiņš, Ernests Kukītis;
4. rindā — Edvīns Plakans, Ēriks Āboltiņš, diriģents Jānis Jēkabsons, dzejnieks Viljams Strēlis, Nadziņš, inženieris Rūdolfs Āboltiņš agronoms Arvīds Baštiks, fotogrāfs Valters Ezeriņš, Ukstiņš

Pēdējais Bīskapa vīru kora dziedājums, 1959

Diriģents un komponists Jānis Ezeriņš, 1983

Šajā vakarā apkopoja pagājušā gada darba rezultātus, apbalvoja čaklākos dziedātājus, runāja par nākotni. Bija plaši priekšnesumi, arī loterija. Un visam pāri — Pateicība Dievam."

Arī Aizputes draudzes korim bija sava tradīcija — augusta mēnesī pēc draudzes gadasvētkiem braukt ekskursijā. Tā tikusi apmeklēta Lietuva, Igaunija, Novgoroda, Kaļiņingrada, Bresta, Minska, Karpati (šo ekskursiju organizētājs bijis Alberts Skuja).

Tikušas atzīmētas arī kora dziedātāju dzimšanas dienas. Tajās tika aicināti viesi arī no citām draudzēm. Programma šādās reizēs bijusi pēc jubilāru vēlēšanās.

Kora apaļajās jubilejās uzaicināti bijušie Aizputes kora dziedātāji (no citām draudzēm). Minēto draudzības pasākumu lieciniece bija kora viesu grāmata.

Šāda aktīva Aizputes draudzes kora darbošanās nepalika nepamanīta visa rajona mērogā. Kā toreiz ticis atzīmēts rajona laikrakstā

Mateja, tolaik Mateusa draudzes kora dziedātāju 7 pāru sudrabkāzu svinības, 1982. gada martā. No kreisās: Dzidra un Reinholds Rozenfeldi, Mirjama un Ernests Kukišiši, Lidija un Rūdolfs Āboltiņi, Elza un Ēriks Āboltiņi, Rasma un Jānis Dravnieki, Ruta un Gunārs Lagzdiņi, Ilga un Eduards Ziediņi

Mateja draudzes pianisti, diriģenti un ērģeļnieki, 1956

"Ļeņina Ceļš", koris esot labākais visā pilsētā. Tas reizē skanēja arī kā pārmetums vietējiem kultūras darbiniekiem un viņu vadītajām organizācijām.

Mateja draudzes korī, pateicoties diriģenta Jāņa Ezeriņa neizsīkstošajai enerģijai un vēlmei iesaistīt Dieva darbā gan lielus, gan mazus, arī veidojās dažādas nodarbības dziedāšanas un muzicēšanas jomā.

J. Ezeriņš mācīja mandolīnas un ģitāras spēli dažāda vecuma jauniešiem. Drīz vien aizsākās šo jauniešu tikšanās sestdienas vakaros ar nosaukumu "Pie kontrabasa". Šajos sestdienas vakaros notika Bībeles studijas, diskusijas, liecības un lūgšanas, jauniešu iepazīšanās un sadraudzēšanās.

Mateja draudzes jauniešu darbošanās ārpus kora notika t. s. "Mūzikas kopas" ietvaros. Šī kopa vēlāk izveidojās par jauniešu kori.

Mateja kora dziedātāju draudzību un saliedētību veicināja vēl arī citi pasākumi. Tā, piemēram, gaidīts un vienmēr kupli apmeklēts bija vecā gada vakars kora zālē. Tad kopā bija visi — bērni, jaunieši, cilvēki brieduma gados un vecākā paaudze. Maestro Jāņa Ezeriņa vadībā šis vakars izvērsās par īstu draudzības un mīlestības brīdi dziedātāju vidū. Skanēja sirsnīgas lūgšanas, liecības, dziesmas un mūzika kā pateicība Dievam par aizvadīto gadu. Tas turpinājās līdz brīdim, kad ar lūgšanu tika pārkāpts Jaunā gada slieksnis. Tad sekoja neskaitāmi apsveikumi, dāvanu izloze, vēstuļu apmaiņa un citas neviltotas jautrības pilnas izdarības.

Bija arī dažādi sportiska rakstura pasākumi, no kuriem vispopulārākās bija volejbola spēles mežā pie Bābelītes ezera. Tās notika gan

svētdienas, gan arī darba dienas vakaros. Un arī šī pasākuma centrā bija diriģents Jānis Ezeriņš, pats piedalīdamies un reizē arī "diriģēdams" spēli.

Diriģentu izaugsmes ceļi

Okupācijas varas gados Latvijā nebija garīgā semināra, kura audzēkņi, gatavodamies sludinātāja darbam, paralēli varētu apgūt arī diriģenta iemaņas.

Bija aizliegti oficiālie diriģentu kursi un sanāksmes, kurās diriģenti, sevišķi gados jaunie, varētu gūt gan teorētiskās, gan praktiskās zināšanas darbā ar kori.

Gandrīz katrā draudzē un korī bija cilvēki, kas mīlēja mūziku un dziedāšanu, un vajadzības gadījumā bija gatavi ziedot sevi grūtajam, atbildīgajam, bet svētīgajam diriģenta darbam. Galvenokārt tie bija gados jauni cilvēki, bet bez zināšanām un sevišķām iemaņām kora vadīšanā. Tāpēc galvenais diriģentu izaugsmes ceļš šajos ticības apspiešanas gados bija pašapmācība. Veiksmīgi tika izmantota vecāko un pieredzes bagātāko diriģentu pieredze, draudzīgie norādījumi un pamācības.

1959. gadā Aizputes draudzē diriģenta iemaņas Jēkaba Skujas vadībā sāka apgūt Osvalds Skuja. Drīz viņam radās iespēja stāties kora priekšā. Pirms katras šādas reizes O. Skuja savas izraudzītās dziesmas vispirms nodiriģēja priekšā savam audzinātājam, abiem kopīgi dziedot. Šāda metode palīdzēja jaunajam diriģentam izvairīties no iespējamajām kļūdām diriģējot.

Kuldīgas baptistu draudzes koris, diriģentam Andrejam Lasmanim atsakoties no turpmākas diriģēšanas, lūdza diriģenta pienākumus uzņemties jaunajam Vilnim Jūrmalim. Viņam gan nebija nekādas muzikālas izglītības, tikai no vecākiem mantotā dziedātgriba un paļāvība uz Dieva palīdzību.

Pieņēmis šo uzaicinājumu, kora simtgades svētkos blakus pieredzējušiem diriģentiem Andrejam Lasmanim un Andrejam Brahmanim bija arī Vilnis Jūrmalis ar Kārļa Iņķa dziesmu "Jēzus vārds".

Lūk, kādas ir Viļņa Jūrmaļa paša atmiņas par šo laiku:

"Un tā svētdienu no svētdienas turpinājās diriģēšana bez lielām zināšanām. Dziedātāji bija pacietīgi. Ja darbs bija sākts, tad bija jādomā par tā pilnveidošanu. Kādu laiku braucu pie A. Lasmaņa uz Snēpeli, lai apgūtu kādas zināšanas. Vēlāk Ventspilī tika organizēti diriģentu kursi, kur diriģēšanas māksla brāļa Ausvalda vadībā tika mācīta vairākiem jauniem diriģentiem. Vienu gadu braucu uz Rīgu pie L. Skrundras.

Ezeres baptistu draudzes koris 1989. gada janvārī.
No kreisās 1. rindā Biruta Urna, 2. rindā vidū sludinātājs Edgars Siliņš

Kora audzināšanā daudz deva Mateja draudzes ilggadējā diriģenta Jāņa Ezeriņa bagātīgās zināšanas un enerģija. Pašam daudz lasot un no citiem saņemtās zināšanas palīdzēja kora audzināšanā un diriģēšanā. Kora bibliotēka nebija nekāda bagātīgā. Daudz dziesmu saņēmu no brāļa Ezeriņa un citu draudžu diriģentiem."

Ezeres baptistu draudzes kori no 1994. gada vada diriģente Biruta Urna. Arī viņas ceļu līdz diriģenta postenim raksturo neatlaidīga darbošanās un mācīšanās:

"No 1946. gada sāku dziedāt Aizputes baptistu draudzes korī, kuru tajā laikā vadīja kādreizējais koru instruktors Jēkabs Skuja. Draudzes stīgu orķestrī spēlēju mandolīnu, vēlāk arī ģitāru. Tajā pašā rudenī iestājos Aizputes mūzikas skolā, klavieru klasē. Mūzikas skolu beidzu 1953. gadā, 1948. gadā mantoju pestīšanu un no mācītāja Arvīda Vaska tiku bībeliski kristīta.

Biju aktīva kora dziedātāja, līdzēju diriģentam rakstīt kora dziesmas. Ja bija vajadzīgs, spēlēju kora dziesmām pavadījumus. Draudzē skaitījos otrā ērģelniece, jo spēlēju svētdienas vakara dievkalpojumos un nedēļas dievkalpojumos. Mans dzīves sapnis bija kādreiz vadīt arī kori. Jēkabs Skuja man sniedza dažādus kora vadīšanas paskaidrojumus, kurus uzņēmu ar lielu nopietnību.

...1975. gadā mācītājs Herberts Ašmis mani uzaicināja spēlēt ērģeles dievkalpojumos un arī organizēt un vadīt kori. Šo uzaicinājumu uzņēmu ar lielu prieku."

Nebija jau viegli stāties kora priekšā bez speciālas profesionālas izglītības. Bet panākumi neizpalika, jo tas bija darbs Dieva tīrumā, un Dievs pats to svētīja.

Pārdomājot rakstīto

Padomju okupācijas laiks Latvijā bija garš — turpat 50 gadus. Daudz ko šai laikā nācās piedzīvot un pārdzīvot cilvēkiem, kas pazina Dievu, ticēja Viņam un nesa šo patiesības vēsti tiem, kuri vēl nezināja pestīšanas un mūžīgās dzīvības ceļu.

Varam secināt — nest vēsti par Dievu un viņa nozīmi cilvēka dzīvē bija grūti un sarežģīti, jo šie gadi bija Dieva esamības noliegšanas jeb karojošā ateisma laiks. Tomēr iepazīstoties ar draudžu darbinieku un citu kristiešu atmiņām, redzam, ka Labā Vēsts tika sludināta dedzīgi visdažādākajos — gan atļautos, gan neatļautos veidos un formās. Koru diriģenti, dziedātāji un mūziķi, neskatoties uz valsts varas aizliegumiem, palika uzticīgi Dieva darbabiedri gan savās draudzēs, gan visā sabiedrībā ārpus dievnama.

Minētie piemēri ir tikai neliela daļa no Latvijas baptistu draudžu koru ikdienas garīgās darbošanās padomju varas gados. Taču ceram, ka tie dos noteiktu priekšstatu tai kristiešu paaudzei, kas pati nepieredzēja šo varmācības un nomāktības, bet reizē arī ticības pārbaudīšanas laiku mūsu zemē. Lai slavēts Dievs, kas deva spēku šo pārbaudi izturēt!

Līga LAGZDIŅA,
mūziķe, vokāliste.
LEL Kristīgās akadēmijas
absolventes kvalifikācijas darbs.

2001.

KRISTĪGĀS POPULĀRĀS MŪZIKAS VIETA DRAUDZĒS 1967 – 1991

Latvijas situācija un pieredze kristīgās populārās mūzikas jomā ir atšķirīga no ASV vai Vācijas, jo 20. gadsimta sešdesmitajos gados Latvija atradās aiz "dzelzs priekškara" un bija lielās Padomju Savienības niecīgā sastāvdaļa. Pilnīgi nekas neliecināja, ka šī valsts kādreiz varētu atgūt brīvību vai kādreiz mainītos situācija par labu kristiešiem. Un tomēr, "dzelzs priekškaram" bija spraugas, un impērijā nonāca ziņas par to, kas notiek aiz tās robežām. Iespraucās ne tikai ziņas, bet arī dažāda satura grāmatas, raksti, plates, lentas un pat Bībeles.

Ārzemēs valdīja "bītlomānija", taču pa spraugām tai izdevās iesprukt arī Padomju Savienībā. Tur šī mūzika tika rūpīgi pārrakstīta un izplatīta tālāk.

Šajā laikā tradicionālo konfesiju baznīcās skanēja tradicionālā baznīcas mūzika (liturģiski dziedājumi dievkalpojuma laikā un klasiskā mūzika, kā arī akadēmiskā mūzika koncertos). Ar baptistu draudzēm bija savādāk, tur nav izteikta liturģija, bet dievkalpojumu laikā ļoti daudz dzied. Tāpēc šo draudžu mūzikas repertuāru cenzēja un tika stingri noteikts dziesmu skaits, ko drīkstēja dziedāt dievkalpojuma laikā. Tomēr izrādījās, ka tas nebija šķērslis kristīgajai populārajai mūzikai tieši tad ienākt Latvijas Baznīcā.

Pirmo kristīgās populārās mūzikas grupu Rīgā un visā PSRS 1967. gadā nodibināja **Tālivaldis Tālbergs.** Kāds bija viņam uzdāvinājis mazu platīti vācu valodā ar četrām kristīgām dziesmām šlāgermūzikas stilā. Ar kristīgās dzejnieces Martas Daknes palīdzību tās tika atdzejotas, un drīz vien Tālbergs ar domubiedriem, pašmeistarotu ģitāru un primitīvu aparatūru sāka dziedāt un muzicēt Mateja dievnama

mazajā zālītē. Kādā no muzicēšanas reizēm klāt bija arī kristīgie jaunieši no Igaunijas, un gadu vēlāk Tallinas metodistu baznīcā nodibinājās vēlāk slavenā kristīgā grupa **"Sela"**.

Kaut arī Baptistu baznīcā joprojām bija aizliegts sniegt muzikālos priekšnesumus, kas iziet ārpus klusām, vienkāršām un neuzkrītošām formām, Tālbergs sāka attīstīt Latvijā jaunu kristīgās mūzikas formu, kas atbilda laika garam. Tālberga grupā darbojās 4 līdz 8 jaunieši un uz bungām bija uzrakstīts grupas nosaukums **"Jēzu, vadi laiviņu!"**. Šī grupa uzstājās tikai pēc dievkalpojumiem tā sauktajās pēcsapulcēs, kristīgajās kāzās un 70. gadu sākumā jauniešu salidojumos.

No padomju ierēdņiem nekādas represijas pret jauno muzicēšanas veidu nesekoja, izņemot vienu reizi, kad Talbergu aicināja ierasties milicijā un sniegt paskaidrojumus, kur viņš ir dabūjis mikrofonus. Kad noskaidrojās, ka mikrofoni nav zagti, bet nopirkti no Filharmonijas, lieta tika izbeigta.

70. gadu sākumā Latvijā izveidojās jauna kristīgo jauniešu aktivitātes izpausme — **Jauniešu evaņģelizācijas dievkalpojumi** jeb tā saucamie jauniešu salidojumi. Padomju vara neatļāva papildus dievkalpojumus, ne arī jauniešu kopā sabraukšanu, taču nevarēja neko iebilst, ja vietējā draudze noturēja dievkalpojumus valsts (Maija, Oktobra) svētkos. Jauniešu salidojumu laikā notika vairāki dievkalpojumi, kuros jaunieši liecināja par savu atgriešanos pie Dieva, dziedāja, muzicēja, klausījās lekcijas un svētrunas, kā arī piedalījās diskusijās. Šie salidojumi turpinājās līdz pat Atmodas laikam.

Sekojot Tālivalža Tālberga drosmīgajam paraugam, dažādās Latvijas vietās baptistu draudzēs sāka veidoties grupas un ansambļi, kuri dziedāja un muzicēja gan ar, gan bez pastiprinošās aparatūras. 1973. gada šāds ansamblis izveidojās **Ventspils draudzē** un tā sastāvā muzicēja nepilngadīgi jaunieši, arī mācītāja dēlu Almeru Ludvigu ieskaitot.

Tajā pašā 1973. gadā Rīgā apvienojās trīs puiši no Mateja, Āgenskalna un Golgātas baptistu draudzēm, kuri spēlēja uz ģitārām, solo ģitāru mēdzot pieslēgt pie radio "tumbiņām". Viņu grupu sauca **"Mago"**.

1974. gadā Rīgā savu darbību uzsāka kristīgā grupa **"Maran ata"** (nosaukums ņemts no Pāvila 1. vēstules korintiešiem16:22). Tā veidojās kā domubiedru grupa, kurus vienoja jaunība un kopīga pārliecība, ka nepietiek tikai sēdēt dievkalpojumā — sava pārliecība jāizplata arī tālāk. Ja ir vēlēšanās ar Labo Vēsti aizsniegt vienaudžus, tad ir jāmeklē atbilstošas formas, kā viņus uzrunāt.

"Maran atai" tas izdevās, taču savas neatkarības un neierastās muzicēšanas formas dēļ grupa dažkārt nonāca konfliktos ar vietējo

Grupa "Maran ata" Anglikāņu baznīcā rokoperas "Liecinieks" uzvedumā, 1989

draudžu vadību un arī ar Latvijas Baptistu Draudžu Savienības bīskapu **J. Tervitu.** Grupā īsāku vai garāku laiku ir dziedājuši jaunieši no Rīgas Mateja un Āgenskalna baptistu draudzēm, kā arī studenti, kas iebrauca no laukiem, lai mācītos Rīgā.

Vairāki no šīs grupas dalībniekiem ir kļuvuši par dažādu draudžu mācītājiem. Piemēram, par baptistu mācītājiem kļuva **Edgars Godiņš, Helmārs Immers, Arnis Ašmis un Ainars Baštiks,** bet par luterāņu mācītājiem kļuvuši **Māris Ludviks, Erberts Bikše, Atis Vaickovskis, Elijs Godiņš.**

"Maran atas" darbības laiks bijis visai ilgs — no 1974. līdz pat 1994. gadam. Šajā laika ir mainījušās programmas un ir mainījies sastāvs, bet nav īpaši mainījies stils nedz mērķi.

Pirmo reizi **"Maran ata"** uzstājās Jauniešu salidojumā **Liepājā 1975.** gada 8. martā. 1976. gada 1. septembrī pārpildītajā Mateja baznīcā **Rīgā "Maran ata"** atskaņo Džimija un Kerolas Ovensu kristīgo mūziklu **"Kopā nāciet",** 1977. gadā — Ovensu **"Ja mani ļaudis"**, 1979. gadā zviedru autora kristīgo rokoperu **"Dzīvais ūdens"**. 1985. gadā tiek iestudēts un arī ierakstīts Ovensu mūzikls — rokopera **"Liecinieks".**

Maran atas darbību padomju struktūra neaizliedza, taču gandrīz katrs grupas dalībnieks vienu vai vairākas reizes tika izsaukts uz Valsts Drošības komiteju un pratināts galvenokārt par kontaktiem ar ārzemniekiem vai par likuma pārkāpšanu, koncertējot ārpus dievnamiem. Tika piedāvāta iespēja arī "sadarboties". Grupas vadītājs **Māris Ludviks,** saasinoties konfliktam, 1987. gadā bija spiests emigrēt uz Kanādu.

1989. gadā kasetē tiek ierakstīta programma **"Mīlestības valsts"**. 1989. gadā **"Maran ata"** kopā ar starpkonfesionālu jauniešu kori vēlreiz ķeras klāt rokoperai **"Liecinieks"**. Šoreiz to izpilda toreizējā RTU studentu klubā Anglikāņu baznīcā, tāpēc tiek domāts arī par tērpiem, režiju un gaismām. Tā ir īsta iziešana ārpus kristīgās sabiedrības. Uz programmas plakātiem parādās kuriozs uzraksts "Koncertē kristīgā grupa **"Maran ata"**, biļetes var iegādāties Komjaunatnes komitejā".

Pēc vairākiem koncertiem Anglikāņu baznīcā **"Maran ata"** kopā ar jauniešu kori šo programmu izpilda vairākās vietās Latvijā, tai skaitā Liepājas Metalurgā, Lauberes kultūras namā un pat Jēkabpils cietumā, kur elektrības trūkuma dēļ programmu nācās pārveidot.

1990. gadā uz Latviju atbrauca **Džimijs un Kerola Ovensi**, un VEF kultūras namā pēc programmas **"Ja mani ļaudis"** viņi skatītājiem pastāsta, kā radušies viņu darbi.

Šajā pašā gadā **"Maran ata"** viesojas Vācijas pilsētā **Erfurtē** dziesmu festivālā kopā ar svētdienskolas bērniem. 1990. gadā tiek ierakstīta arī kasete Ziemassvētku laiks, un vairākas dziesmas no šīs programmas ar **"Maran atas"** piedalīšanos tiek izmantotas Nacionālā teātra Ziemassvētku izrādē Čārlza Dikensa lugā **"Sīkstulis"**.

1992. gadā Liepiņa Morica studijā tiek ierakstītas un izdotas ***Slavas un pielūgsmes kasetes*** 1. un 2. daļa; 1994. gadā Maran atas pēdējā kasete ***Ļauj man atgriezties.*** Šī ieraksta dienās autoavārijā iet bojā viens no grupas dziedātājiem **Gundars Baštiks** (31), un pēc viņa izvadīšanas **"Maran ata"** savu darbību vairs neatjauno.

Vispazīstamākie — Tālis un Ingrīda Tālbergi un "Maran ata"

1976. gadā arī Jelgavas baptistu draudzē nodibinās kristīgu jauniešu grupa, kura nopērk no Tālberga mūzikas aparatūru un aktīvi muzicē. Šīs grupas basģitārists šodien ir armijas kapelāns **Viesturs Kalniņš.**

70. gadu sākumā **Aizputes** baptistu draudzē, vēloties savu ticību apliecināt mūsdienīgā veidā, darbību uzsāk jauniešu grupiņa **Ivara Fišera** vadībā. Visi jaunieši ir no kristīgām ģimenēm un mācās mūzikas skolā. Gatavojoties jauniešu salidojumam Liepājā, viņi sacer četrus oriģināldarbus un noaranžē vienu korāli.

Visai grupai kopā **Liepājas salidojumā** neļauj uzstāties, nedz arī spēlēt savus oriģināldarbus. Dēļ viņu citādās mūzikas izpratnes spēlēt

Tālivaldis un Ingrīda Tālbergi, 1988

baznīcā viņiem ļauj reti, noturēt tur mēģinājumus viņiem ir aizliegts, tāpēc mēģinājumi notiek pie I. Fišera mājās. Ziemassvētku laikā jaunieši uz dievkalpojumu uzaicina savus draugus no mūzikas skolas, un dievkalpojumā tiem ir iespēja dzirdēt, kā spēlē viņu kristīgie draugi savā baznīcā.

Neraugoties uz pozitīvo attieksmi no jauniešu puses, šīs grupas darbība no draudzes vadības puses visu laiku tiek slāpēta. Tas rada rūgtumu, vilšanos un nepieņemtības sajūtu, taču līdz pat aiziešanai kara dienestā puiši aktīvi strādā, sacerot dziesmas un slīpējot kvalitāti. Aizputes jauniešu grupa Ivara **Fišera** vadībā ir muzicējusi vairākās Latvijas baptistu draudzēs, piedalījusies jauniešu salidojumos un nometnēs, un vienreiz pat ir bijusi līdzi evaņģēlistam — mācītājam **Gunāram Lagzdiņam** uz **Viļņu** evaņģelizācijas pasākumā.

1976. gadā turpat **Aizputes** baptistu draudzē mācītāja **Jāņa Šmita** laikā savu darbību sāk grupa **"Baltais pleķis un Co"**, kas tāpat kā Tālis Tālbergs izpilda un aranžē pazīstamās baznīcas dziesmas. Gada laikā grupa brauc arī uz citām draudzēm, īpaši uz Liepāju. Mūzikas aparatūras vadāšana līdzi kļūst par apgrūtinājumu, un grupa izvēlas darboties bez tās vai izmantot tās draudzes aparatūru, uz kuru dodas. Vēlāk šī grupa kļūst par vokālu ansambli.

1977. gadā **Tālberga grupā** mainās sastāvs, un līdz pat 1981. gadam šo grupu sauc **"Gloria"**. Šajā laikā grupa piedalās visos jauniešu salidojumos un vienreiz brauc pat uz Tallinu, lai muzicētu **Olivestes**

Ilgas un Ērika Geisleru muzicējošā ģimene, 1997. gada Ģimenes dienā

baznīcā. Repertuārā ir gan pazīstamas baznīcas dziesmas, gan tulkojumi, gan Tāļa un Ingrīdas Tālbergu oriģināldziesmas.

1978. gadā Rīgas Mateja draudzē īpašu izdomu aparatūras ziņā rāda talsenieki (jaunieši no Talsu baptistu draudzes). Viņu dziesmas tiek atskaņotas caur lampu radiouztvērēju "Daugava", pie kam viņi dzied, spēlē gan basa, gan ritma ģitāru un vēl akordeonu!

Un tā no 1970. līdz 80. gadu vidum baptistu draudzēs veidojās grupas un grupiņas, kas kristīgo vēsti centās padarīt uztveramu arī nekristīgiem cilvēkiem. Grupas veidojas gan latviešu, gan krievu draudzēs, un muzicēšana visbiežāk notika:

1) jauniešu salidojumos,
2) draudžu gadasvētkos,
3) kāzās, dažkārt arī bērēs.

Mūzikas stils, atbilstoši šim laikam, svārstījās no lēna šlāgera līdz pat rokam.

Neatkarīgi no aktivitātēm baptistu draudzēs, evaņģēliski luteriskajā **Jēzus draudzē** 1977./78. gadā izveidojās ansamblis, kuru vadīja **Vilis Kolms.** Tā sastāvā bija apmēram piecpadsmit jaunieši vecumā no 14 līdz 19 gadiem. Jēzus draudzes ansamblis dziesmas pavadīja ar blokflautām, ģitārām, vijoli un klavierēm vai sintezatoru; repertuārs ir bijis dažāds.

Kādiem jauniešiem bija iespēja tikt pie ārzemju kristīgajiem ierakstiem. **Māra Zviedre** tulkoja un atdzejoja tekstus, bet Vilis Kolms pārrakstīja dziesmas uz notīm un noformēja tā, lai varētu dziedāt un

spēlēt. Šādā veidā latviešu kristiešu vidū ir nonākušas daudzas šodien pazīstamas dziesmas, piemēram: ***Tur pie Jardānas upes***, dziesmas no kristīgās dziedātājas **Evijas** repertuāra, daudzas no amerikāņu Ziemassvētku dziesmām.

Ansambļa repertuārā ir bijušas arī daudzas specifiskas luterāņu dziesmas, kā arī gregoriskie dziedājumi, ko parasti izpildīja ciešanu laikā. Ļoti svarīgi ir bijuši dziesmu vārdi.

Savas aktīvās darbības laikā, apmēram līdz 1986./87. gadam, **Jēzus draudzes ansamblis** ir daudz braucis uz lauku draudzēm. Attieksme vienmēr ir bijusi pozitīva. Parasti tiek izpildītas 10 līdz 12 dziesmas, un to starplaikos bija jauniešu liecības vai Bībeles lasījumi. Savā **Jēzus draudzē** ansamblis uzstājās jauniešu dievkalpojumos vienreiz mēnesī. Ansambļa mērķis nav bijis īpaši evaņģelizēt, bet gan stiprināt ticībā kristiešus.

Gandrīz visi Jēzus draudzes ansambļa dalībnieki strādā darbu, kas ir saistīts ar baznīcu. **Erberts Bikše, Ilgonis Alpe, Aldis Pavlovičš** un **Ainārs Spriņģis** ir mācītāji; **Māra Zviedre** — diakonijas darbiniece; **Viesturs Ilsums** — Doma baznīcas ērģeļmeistars; **Iveta Ilsuma** strādā baznīcas grāmatvedībā; **Ruta Bikše** — Jēzus Draudzes kristīgajā bērnudārzā par audzinātāju; **Iveta Godiņa** vada ticības mācības nodarbības un Latvijas Kristīgajā Radio raidījumu svētdienskolniekiem; **Sulemite Spriņģe** ir mūzikas skolas skolotāja Aizkrauklē un veido kristīgus mūziklus ar bērniem; **Aija Kārkla** vada kristīgo salonu ***Ceļš.***

Atmodas laika 80. gadu vidū Tālis un Ingrīda Tālbergi kopā ar **Hariju un Anitu Cinkmaņiem** izveido grupu **"IT&AH".** Pēc tās izjukšanas Tāļa un Ingrīdas duets kļūst par grupu **"Vārds"** un ar šo nosaukumu kļūst pazīstams visā Latvijā.

80. gadu otrajā pusē pasaules dokumentālo kino vēsturē pirmo vietu iegūst Tālivalža Margēviča filma ***Šķērsiela***, kurā skan Tāļa un Ingrīdas dziedātās dziesmas.

Grupas **"Vārds"** dziesmas skan Latvijas Radio, un grupa piedalās arī Latvijas Televīzijas Ziemassvētku programmā. No 1988. gada līdz 1989. gada aprīlim grupa **"Vārds"** sniedza 175 koncertus, kurus apmeklēja ap 90 tūkstoši klausītāju.

Tālivaldis Tālbergs ir ierakstījis un izdevis sešas kasetes:

— ***Šaurais ceļš*** (1985),
— ***Nāc un pielūdz*** (1986),
— ***Ieroču ēnā*** (1987),
— ***Vienkāršais krusts*** (1987),

Grupa "Dzirdi", 1992

— ***Vienīgais*** (1988) un
— ***Miers virs zemes*** (1988).
Ierakstīta, bet neizdota paliek septītā kasete.

Visi pieminētie ieraksti tiek veikti galvenokārt "mājas studijās", izmantojot pieejamo aparatūru, un tādēļ šodien tie liekas tālu no pilnības. Bet toreiz tā bija īsta "medusmaize" katram pēc mūsdienīgas kristīgas mūzikas alkstošam kristietim un kalpoja kā labs instruments Evaņģēlija vēsts pasludināšanai.

Arī krievu baptistu draudzēs padomju laikā tika izpildīta mūsdienīga kristīgā mūzika, taču pārsvarā tā skanēja kāzās vai kādos īpašos evaņģelizācijas pasākumos. Bieži tas bija saistīts ar konservatīvo draudzes vadības attieksmi. Piemēram, ja dievkalpojumā spēlēja ģitāru, tad nedrīkstēja raut ar pirkstiem vai mediatoru pāri visām stīgām, bet bija jāspēlē uz "pirkstiņiem".

80. gadu beigās Rīgas Mateja draudzes padome piešķir 7500 rubļus aparatūras iegādei, ko izmanto jauniešu korim un vēlāk **Māra Dravnieka vadītajai grupai "Dzirdi".**

Grupa **"Dzirdi"** izveidojās no Mateja draudzes jauniešu kora "mobilākās" daļas un kādu laiku brauca koncertēt uz dažādām Latvijas vietām ar nosaukumu **Mateja draudzes jaunieši.**

1989. gadā, viesojoties **Dundagā**, tiek atskaņotas divas dziesmas ar ierakstītu pavadījumu, pēc tam tās tiek izpildītas Ziemassvētku programmās no 1989. līdz 1992. /93. gadam.

Grupa **"Dzirdi"**, tāpat kā **"Vārds"** un **"Maran ata"**, ir bijusi kopā ar tautu uz barikādēm un 90. gadu sākumā viesojusies gan kultūras namos, gan skolās, bērnunamos, cietumos un arī Latvijas Televīzijā.

1993. gadā grupa **"Dzirdi"** devās uz Angliju, kur sniedza vairākus koncertus, galvenokārt skolās.

Diemžēl grupas muzikālais materiāls netika ierakstīts kasetē, izņemot vienu — Ziemassvētku programmu ar nosaukumu ***Dzirdiet jauko prieka vēsti*** (1990).

GRĀMATNIECĪBA — GARĪGĀS GAISMAS NESĒJI

IZGLĪTOJIES VĒSTURES PIERAKSTOS!
ŅEM SEV VECO, SENO GUDRĪBU
UN CEL JAUNU —
DROSMĪGO ĒKU!

RAKSTĪTPRIEKS — GRĀMATNIECĪBA

Rakstītprieks — mūsu ticīgo ļaužu aizvadītā gadsimta otrās puses zīme.

Daļa no rokrakstā vai mašīnrakstā pagrīdes apstākļos tapušām grāmatām LBDS vēstures arhīvā

Ja izdevējdarbība Brīvās Latvijas laikā plaši attīstījās un tolaik bija desmitiem dažādi kristīga rakstura izdevumi, tad ateistiskā komunistiskā partija visu nacionālo, tautisko un garīgu vērtību nesošo aizliedza, kristīgo literatūru izņēma no bibliotēkām, nolika slēgtajos fondos vai sadedzināja. Bet nebrīvais padomju cilvēks gribēja dzīvot, elpot un ticēt dzīvajam Dievam. Arī viņa dvēsele alka pēc savas latvju kultūras un baznīcas. Un vislielākais bads ir nelasīšanas bads, kad dvēselei nav nevienas labas grāmatas, celsmīgas domas un dzīvi spēcinošas ticības. Cilvēks prasa garīgu barību.

Tā bija. Bet padomju "civilizācijas" nesēji piemirsa, ka pirms Johana Gūtenberga cilvēce vispirms iemācījās rakstīt. Kristīgā sabiedrība to atcerējās! It kā visu aizliedzot, režīms kristiešus bagātināja — tai atdāvināja sen piemirsto rakstītprieku.

Laikam viss aizsākās ar nošu rakstīšanu draudžu koriem, vai arī pierakstot nule dzirdēto spredi̧ki. Protams, ar roku. Notis — caur kopapīru. Vēlāk pierakstīšanai (un pavairošanai) atradās arī kādi

Начальник Главлита
Латвийской ССР
...А...Луцевич... /Луцевич А.А./
.3...сентября... 197[illegible] года г. Рига

А К Т № 8

Мы, ниже подписавшиеся ст. редактор Главлита Латвийской ССР ЗИЛЕ В. Я. и начальник спецчасти БОГОЛАНОВА В. А. составили настоящий акт в том, что перечисленные в нем материалы, конфискованные из бандеролей, поступивших из-за границы в обычном месяце подлежат уничтожению:

1.	E. Dunsdorfa latviešu valoda. 1716-1800 g.	1 экз.
2.	Bībele	1 экз.
3.	A. Saleniece. Lūdiet, mani kungs, saklausīt manis.	1 экз.
4.	Библии	16 экз.
5.		
6	Итого	19 экз.
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		

Всего подлежит уничтожению девятнадцать наименов в девятнадцати экз.

Ст. редактор: ЗИЛЕ
Начальник спецчасти: [illegible]

Правильность произведенных записей в акте проверил
Ст. редактор: ЗИЛЕ

Документы перед уничтожением сверены с записями в акте и полностью уничтожены путем сожжения.
"__" _____ 197[illegible] года

Ст. редактор:
Начальник спецчасти:

Kserokopija no akta par Bībeles sadedzināšanu

tehniski risinājumi, bet par to runāsim nedaudz vēlāk. Bet iesākumā bija un palika cilvēka, ikviena draudzes locekļa pašiniciatīva — rakstīt pašam, rokrakstā, burtnīcā vai kladē vienā eksemplārā. Plašu lasītāju loku var aptvert ar lielu tirāžu, bet to pašu panāk, ja ir liels rakstītāju skaits. Mēs izmantojām otro iespēju. Ar spredikiem pierakstītas klades bija lielā vērtībā, jo tās — bija daudz un tās varēja daudziem dot lasīt. Sirmas kundzes tulkoja no svešvalodām veselas grāmatas un tās pārrakstīja rokrakstā vai mašīnrakstā. Veidojās neiesietas vai skaisti iesietas grāmatas. Radās pašu ļaužu grāmatsējēji.

Galvenais, kas ticību veda uz priekšu, kas gaismoja tai ceļu, kas vājos darīja stiprus, ko nevarēja ne iznīcināt, ne aizliegt, bija individuālais darbs, kas balstījās vienīgi uz pārliecību. Darbs, ko simti veica savā rokrakstā, savā istabiņā, to, ko prata un kā prata, bet kas bija ļoti nepieciešams. Un paldies Dievam, ka šo darītāju bija daudz.

Pēc gadiem, kad daudzi rakstītāji jau gājuši Mūžības ceļu, izzinātas 178 autoru 356 dažāda nosaukuma grāmatas, kas uzrakstītas rokrakstā vai mašīnrakstā. Zināmi 101 grāmatu pārrakstītāju vārdi, zināmi 26 tulkotāji. Nošu rakstīšanā un pavairošanā strādājušas 60 personas. Jāpiezīmē, ka šeit iekļaujam tikai baptistu draudžu ļaudis. Un cik tādu bija citu kristīgo konfesiju draudzēs!

Čaklākie kristīgo grāmatu tulkotāji:

Marija Gorska (Rīga) 56 grāmatas no zviedru, vācu, angļu valodas;
Nora Lapiņa (Koknese) 30 grāmatas no angļu valodas;
Alīda Lagzdiņa (Rīga) 30 grāmatas no vācu valodas;
Ernests Kabucis (Rīga) 15 grāmatas no vācu valodas.

Līna Roze (Cēsis) — pastāvīgi klausījās ārzemju kristīgās radiopārraides, tās pierakstīja, pavairoja, izplatīja.

Čaklākie kristīgo grāmatu pārrakstītāji:

Alvīne Dārzniece (Liepāja) 150 nosaukumu grāmatas;
Anna Lakstīgala (Ventspils) 103 nosaukumu grāmatas;
Katrīna un Pēteris Aleksandrs Lagzdiņi (Liepāja) 86 nosaukumu grāmatas;
Milda Jūrmale (Kuldīga) 65 nosaukumu grāmatas;
Ieva Emīlija Mētra (Ventspils) 53 nosaukumu grāmatas;
Gunta Arāja (Grobiņa) 48 nosaukumu grāmatas;
Lidija un Herberts Ašmi (Rucava) 48 nosaukumu grāmatas;
Artūrs Matrozis (Jelgava) 40 nosaukumu grāmatas;
Dzidra Baumane (Mazsalaca) 40 nosaukumu grāmatas.

Izdoto kristīgo grāmatu klāstā populārākie autori:

Ernsts Modersons — 29 dažādu nosaukumu darbi;
Arvīds Vasks — 21 grāmatas;
Billijs Grehems — 13 grāmatas;
Vilis Dzelmītis — 10 grāmatas;
Kori ten Boom —11 grāmatas;
Osvalds Šmits — 8 grāmatas;
Vočmens Nī — 6 grāmatas.

Ja grāmatas tika rakstītas, tad tās tika arī izplatītas. Lielā interese par garīgo literatūru redzama no ventspilnieces Annas Lakstīgalas (1909—1988) lasītāju reģistra klades (100 lpp. — 100 pastāvīgie lasītāji!). Lasītāju reģistrs ir unikāls dokuments, kas liecina un liecinās nākošajām paaudzēm par garīgās literatūras bezatļaujas izplatību tolaiku padomju Latvijā.

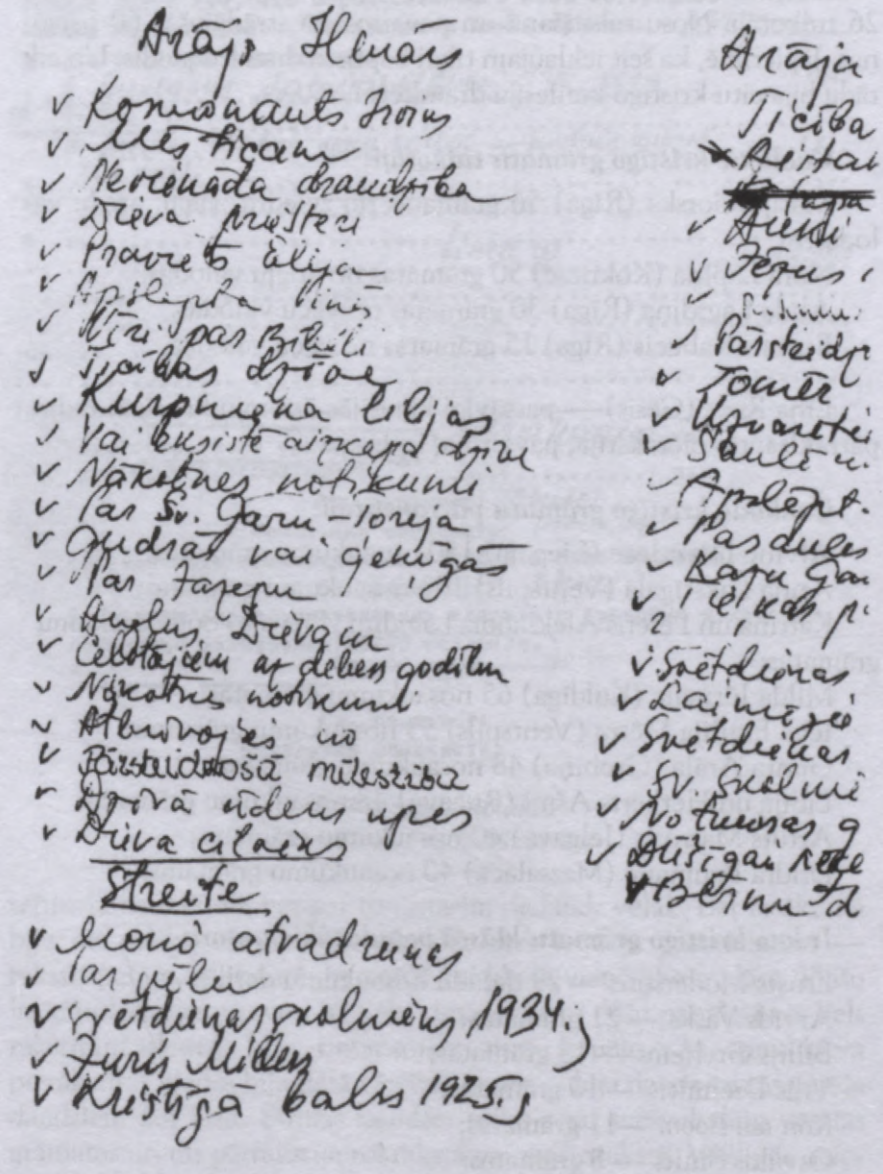

Lappuse no Annas Lakstīgalas lasītāju reģistrācijas klades

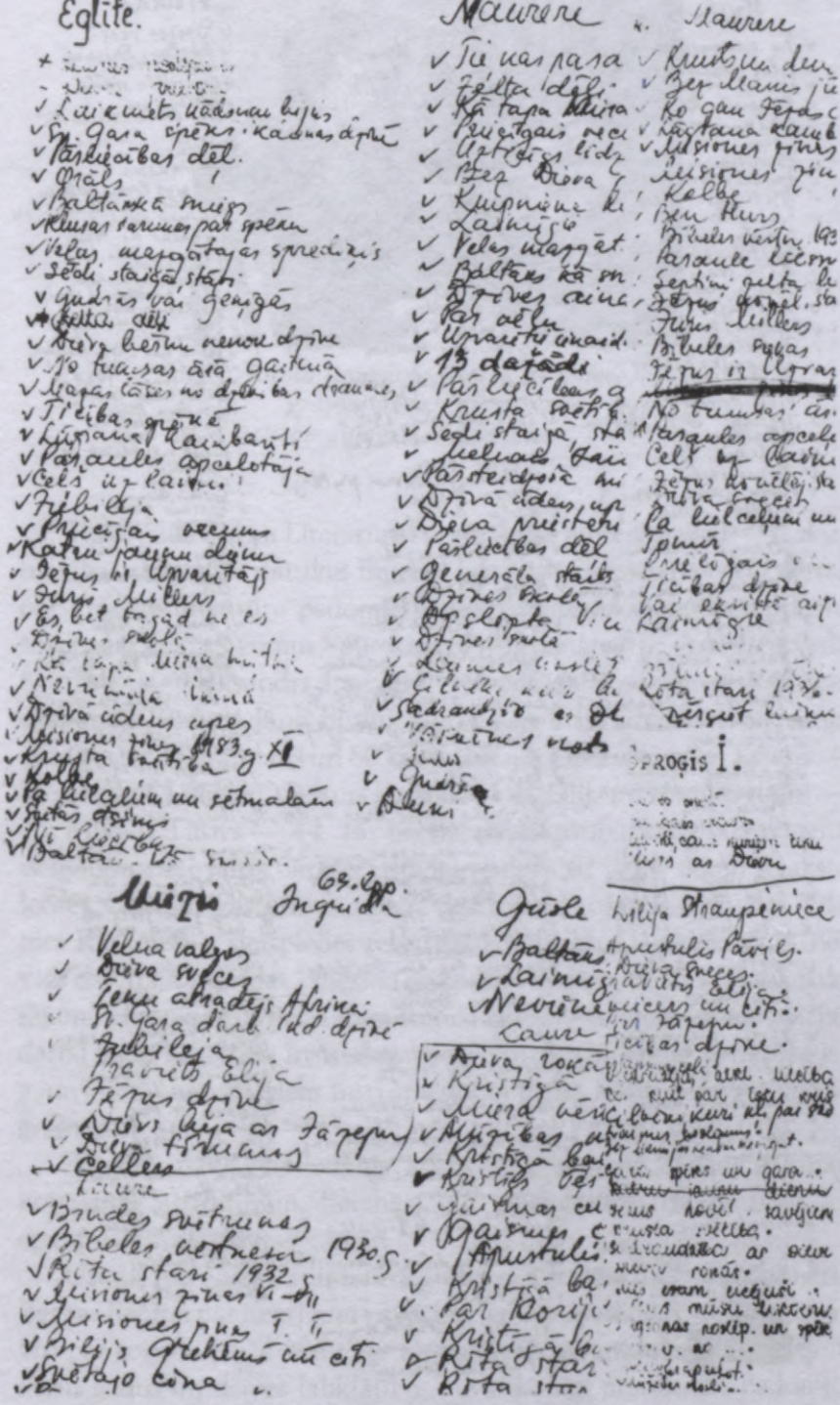

Lappuses no Annas Lakstīgalas lasītāju reģistrācijas klades

Lappuses no Annas Lakstīgalas lasītāju reģistrācijas klades

Tabita Lagzdiņa-Runce, dzejniece, grāmatniece, grāmatsējēja, uzticama pagrīdes darbiniece, 1989

1996. gadā Raiņa Literatūras un mākslas muzejā (tagad — Rakstniecības, teātra un mūzikas muzejs) bija apskatāma izstāde ***Vai vērts?*** par kristīgo literatūru padomju gados. Izstādes eksponātos redzējām šos pagrīdes izdevumus, pie kam 149 grāmatas uz izstādi atveda Katrīna un Aleksandrs Lagzdiņi, 145 dažāda nosaukuma grāmatas eksponēja Rūta un Jānis Eisāni, 102 — Lija un Andrejs Šterni. Mirga Godiņa — 37 grāmatas un 80 burtnīcas vai klades, Gunārs Knesis — 51 grāmatu, Lilija un Viesturs Kalniņi — 47, Lilija un Haralds Kalni — 46, Mīķelis Titovs — 44. Tas liecina par bagātību, kāda bija ikvienā ticīgo ģimenē! Jānis Čirkšis izstādei nodeva 62 garās skaņu ieraksta lentes, Leonīds Pastuhovs atveda daudz pavairošanas tehnikas, Viktors Katkovs — sietspiedes tehnikas komplektus, Voldemārs Ašnevics dāvināja pagrīdes Dziesmu grāmatas vienīgo, ne ar ko nesamaksājamo eksemplāru. Bet Tabita Runce eksponēja bijušo grāmatsējējas darba vietu ar visiem instrumentiem. Un kas zin, cik ar šiem tēva izgatavotiem un asinātiem instrumentiem meita iesēja labas un vērtas grāmatas!

Rihards Rozis, nododams atklātībai vienu no savām gaismas kopēšanas aparatūrām, liecināja, ka viņa ģimene izdarījusi uz šo aparātu 12000 gaismas kopiju!

Un tas nav viss. Tas ir izzinātais un no izzinātā atsevišķi piemēri. Bet tas liecina par neatļautā pagrīdes darba plašumu un vērienīgumu. Un par togadu ļaužu sirdsdegsmi, pašaizliedzību un gatavību upurēt savus gadus un dzīves labklājību, nevardarbīgi pretojoties padomju ateistiskajam režīmam.

KRISTĪGO LITERĀTU, TULKOTĀJU UN GRĀMATNIEKU CILVĒKARHĪVS

Grāmatu pavairotāji — pārrakstītāji

Amatniece Lidija
Arāja Ciedra
Arāja Gunta
Ašme Lidija
Ašmis Herberts
Ašnevica Lija
Austruma Elza
Avotiņš Mārtiņš
Baltpurviņš Valērijs
Baštika Tamāra
Baumane Dzidra
Baumane Lāsma
Bethere Lūcija
Bokuma Rasma
Briģe Alise
Bukstiņš Arnolds
Čirkšis Jānis
Dārzniece Alvīne
Dārzniece Dzidra
Dārzniece Mārīte
Dzenīte Zelma
Eihmane Nellija
Eihmane Rūta
Eisāne Rūta
Ezeriņa Sarmīte
Fišers Kārlis
Geislere Zeltīte
Gintere Zvaigznīte
Ginters Ojārs
Gricenko Jekaterina
Grigule Hermīne
Hirša Ausma
Hūns Fricis
Iklāva Ruta
Inkeniene Marija
Inkenass Jonass
Jankaite Elfrīda
Jenze Gaida
Jeņķis Rolands
Jūrmale Milda
Kabuce Valentīna
Kabucis Ernests
Kalēja Elza
Kalna Aija
Kalna Lidija
Kļaviņa Zenta
Kociņa Anna
Korotuna Ida
Kožemjakina Tatjana
Krievs Pēteris
Krugale Dagnija
Kuks Arnolds
Kupče Lilija
Lācekle Veronika
Lagzdiņa Alīda
Lagzdiņa Anna
Lagzdiņa Katrīna
Lagzdiņš Aleksandrs
Lagzdiņš Kārlis
Lakstīgala Anna
Langenfelde Austra
Lapiņa Nora

Lauva Arbijs
Leimante Mārīte
Ludvika Velta
Ludviks Almers
Ļvova Nadežda
Marhele Tabita
Martinsone Rita
Matrozis Artūrs
Mažis Voldemars
Māls Aļa
Melluma Anna
Mellums Fricis
Mētra Ieva Emīlija
Mihējeva Marija
Mūrniece Līksma
Ozoliņa Milda
Pallo Mirdza
Peterlēvica Elita
Pētersone Ida
Pidčenko Vitālijs
Pikālovs Viktors
Priede Zērava
Priedīte Rita
Purens Jānis
Remess Pēteris
Rimbenieks Žanis
Roze Līna
Rozenberga Ārija
Rožkalne Gunta
Runce Tabita
Sevastjanovs Stefans
Skuja Edvīns
Smilga Mārīte
Spinga Alberts
Strože Berta
Šķerberga Tabita
Šķubure Ruta
Šneideru ģimene
Tarasova Zinaīda
Šterna Lija
Šterns Arnolds
Šulce Lea
Tervits Jānis
Unda Loida
Vernere Lidija
Žībure Valentīna

Kristīgās literatūras tulkotāji

Āboliņš Jūlijs
Andrule Alīda
Amatniece Lidija
Baltpurviņš Valerijs
Bertliņa Alma
Bethere Lūcija
Biteniece Lilija
Eisāns Jānis
Gorska Marija
Hiršs Arvīds
Iklāva Ruta
Inkenass Jonass
Inkeniene Marija
Jenze Gaida
Kabucis Ernests
Kahare Lūcija
Kļaviņa Emīlija
Krauze Zigrīda
Lagzdiņa Alīda
Lapiņa Nora
Līduma Ģertrūde
Roze Līna
Sausiņš Alvils
Stepčenko Ņina
Tervits Jānis
Zaks Ausma

Padomju gadu kristīgie dzejnieki

Baštika Otīlija
Bermaka Steidzīte
Brīvmalietis
Bukstiņa Anna
Dakne Marta
Drēska Lizete
Dzelmītis Vilis
Dzenīte Zelma
Elere Ruta
Gintere Natālija
Grietēns Eduards
Grīnbergs Andrejs
Iklāva Ruta
Krievs Pēteris
Kupče Lillija
Lācekle Veronika
Lāceklis Kārlis
Ludviķis Alfreds
Martinsons Emīls
Maže Lidija
Mažis Voldemārs
Meijere Anna
Meijers Augusts
Melluma Margrieta
Peterlēvica Elita
Pērkons Arvīds
Pole Lidija
Runce Tabita
Sarkans Aleksandrs
Spīgulis Arturs
Stars Artūrs
Strēlis Eduards
Strēlis Viljams
Stūrmanis Jānis
Štāle Anna
Vankina Elvīra
Ziemele Astrīda
Zilberte Zelma

Strādājuši pie nošu rakstīšanas un nelegālu dziesmu krājumu izveidošanas

Anškens Arvīds
Ašnevica Lija
Baumane Lāsma
Baumanis Guntis
Baumanis Modris
Bezmers Kārlis
Bukstiņš Arnolds
Dārzniece Dzidra
Deksnis Kārlis
Dravnieks Herberts
Drobiševskis Nikolajs
Ezeriņš Jānis
Gertners Arturs
Glūdiņš Kārlis
Jeņķis Rolands
Knesis Gunārs
Krūmiņš Kārlis
Lapiņš Jānis
Marhele Tabita
Martena Karina
Martinsone Mirdza
Martinsons Emīls

Matrozis Artūrs
Mētra Ieva Emīlija
Papeļuks Arnis
Polis Valdemārs
Priede Ausma
Priede Zērava
Rimbenieks Žanis
Rozis Nellija
Rozis Rihards
Rozis Roberts
Saule Alfreds
Saule Harijs
Skuja Edvīns
Skuja Jēkabs
Skuja Osvalds
Straume Kārlis
Strēlis Jānis
Šķerberga Edgars
Šmite Lilija
Tālbergs Edgars
Tereguļova Elvīra
Turss Imants
Valdemane Helēna

Viņi tolaik bija vieni no izcilākajiem grāmatniecības darba rūķiem...

MARIJA INKENIENE (1906)

Dzimusi Lietuvā, Paņevežā. No 1928. līdz 1933. gadam mācījusies ASV Ņūtonas Teoloģiskajā institūtā, kopā ar J. Inkenasa māsu Doroteju. 1935. gadā nodibināja ģimenes dzīvi ar Jonasu Inkenasu. 1951. gada oktobrī tika izsūtīta uz Sibīriju. Mājās atgriezās kā invalīde. Kad sāka strādāt Liepājas Pāvila baptistu draudzē, veselība jau bija uzlabojusies tā, ka varēja sākt rakstīt uz rakstāmmašīnas ar katras rokas diviem pirkstiem — ar īkšķi un rādāmo pirkstu.

Tulkojusi, pārrakstījusi un pavairojusi:
1) Edīte E. R. Mamforde, A. M. "Reliģijas ausma bērna prātā",
2) Veids Smits "Evaņģelizācija pēc Jaunās Derības".

Pārrakstījusi un pavairojusi:
1) G. Šteinbergers "Sekošanas ceļš Jēram",
2) *Corrie ten Boom* "Jēzus ir uzvarētājs",
3) Pauls Toašperns, Maksis Runge "Kad Viņš ar mums runāja ceļā",
4) B. Grehems "Pasaule liesmās",
5) "Ilgu kokle" — sastādījis J. Tervits (dziesmas lūgšanu brīžiem),
6) Z. Dzenīte "Pēdējo vārpu vija",
7) M. Dakne "Sveces mūžs",
8) Jūrmalnieks "Sārtie logi",
9) Deklamācijas (sakārtojis V. Dzelmītis).

JONASS INKENASS (1905 — 1983)

Dzimis Lietuvā, 1. Pasaules kara laikā ģimene pārceļas uz Latviju. 1920. gadā kristīts Lielzalvē no mācītāja Ādolfa Katiņa. 1929. gadā beidzis Latvijas baptistu garīgo semināru. Studijas turpina ASV. 1951. gadā Inkenasu ģimene tika deportēta uz Sibīriju — Tomsku. Pēc atgriešanās no Sibīrijas kalpojis Inčukalna draudzē un no 1966. gada līdz 1978. gadam kalpojis Liepājas Pāvila baptistu draudzē. Desmit gadus no šī laika posma veltījis tulkošanas darbam. Garīgās literatūras trūkums bija liels, tulkotas tika vai nu kāda drauga atvestās grāmatas, vai no paša bibliotēkas tās, kuras likās vērtīgas.

Tulkojis:

1) *Corrie ten Boom* "Pārsteidzošā Mīlestība",
2) Ross Tulijs "Mēs nevaram nerunāt",
3) Viktorija Būt-Klaiborne Demareste "Svētais Gars",
4) Džons Šerrils "Viņi runā citās mēlēs",
5) Ričards Dreiks "Domas, kas iedvesmo",
6) Katrīna Kūlmane "Es ticu brīnumiem",
7) Katrīna Maršale "Pāri mums pašiem".

PĒTERIS ALEKSANDRS LAGZDIŅŠ (1915) un KATRĪNA LAGZDIŅA (1922)

Abi ir Liepājas Pāvila baptistu draudzes locekļi. 1973. gadā Pēteris Aleksandrs, saņēmis īpašu Dieva norādījumu, sācis garīgās literatūras pārrakstīšanas darbu mašīnrakstā. Kopā ar dzīvesbiedri pārrakstījuši 76—86 dažāda nosaukuma grāmatas, katru vairākas reizes. Dāsni mūs bagātināja Pēteris Aleksandrs, braukdams ar lielu automašīnu pa visu PSRS, vienmēr uzdrošinājās savā kravā atvest atkal kādu labu, jaunu rakstāmmašīnu, kas kopdarbam bija zelta vērta.

VALERIJS BALTPURVIŅŠ (1908 — 1980)

Pēdējos 13 mūža gadus veltījis kristīgās literatūras darbam, tulkojis grāmatas no vācu un angļu valodas, tās pārrakstījis mašīnrakstā, rakstījis pats.

V. Baltpurviņa sarakstītie darbi:

1) "Svētību avots",
2) "Dzīvības pārpilnība",
3) "Atklāsme par draudzi",
4) "Mūsdienu pārdomas par Svētā Gara darbības viltojumu".

Tulkotās grāmatas:

1) B. Grehema "Miers ar Dievu",
2) B. Grehema "Pasaule liesmās",
3) Č. Finneja "Atmodas lekcijas",
4) R. Evansa "Svēto cīņas",
5) Fletčera "Varenie brīži",
6) A. Mureja "Paliec Jēzū",
7) N. Hofmeijera "Ne kalps, bet bērns",
8) A. Glovera "1000 jūdžu Ķīnā",
9) A. Blekvuda "Ēna un īstenība" un daudzi citi darbi.

ARTURS GERTNERS (1927)

Dzimis Vaiņodes baptistu draudzes diriģenta ģimenē. Jau skolas laikā dzied draudzes korī, spēlē orķestrī vijoli, kontrabasu un čellu. No 1949. gada pavasara līdz 1957. gada rudenim — Sibīrijā, Omskas apgabalā. Pēc atgriešanās no Sibīrijas dzīvo Priekulē. Draudzē darbojies dažādos amatos. Aktīvi strādājis pie nošu pavairošanas, meklējis vienkāršus risinājumus šim darbam.

No 1974. gada vada Aizvīķu baptistu draudzes kori, no 1975. gada — Priekules baptistu draudzes pūtēju orķestri.

ALISE BRIĢE (1928)

Siguldas baptistu draudzes locekle.

Pārrakstījusi mācītāja A. Vaska "Bībeles studija" un "Jēzus mācekļi un Svētā Gara augļi".

SARMĪTE EZERIŅA (1940)

No 1963. gada līdz 1987. gadam aktīvi darbojusies garīgās literatūras pārrakstīšanas darbā. Pārrakstījusi mācītājam A. Vaskam — svētrunas, mācītājam G. Lagzdiņam — garīgo literatūru, mācītājam P. Krievam — garīgo literatūru, bīskapam *emeritus* P. Eglem — visus rakstu darbus, apkārtrakstus un vēstules viņa darbības laikā.

Veikusi mašīnraksta darbus, sagatavojot izdošanai grāmatu "Dziesmu grāmata baptistu draudzēm" (vēlāko, oficiālo, legālo.).

Pārrakstījusi dzejniecei M. Daknei un N. Ginterei dzeju grāmatas, Arvīda Hirša apcerējumus un svētrunas, Mārtiņa Avotiņa: "550 ilustrācijas", "Dievišķā daba", "Lēta un dārga reliģija".

LĪNA ROZE (1923 — 1996)

Dzimusi Krievijā. 1947. gadā atbraukusi uz Rīgu. 1952. gadā beigusi Rīgas Medicīnas institūtu, pēc tam strādājusi Cēsīs par onkologu. 1958. gadā kristīta Rīgas Golgātas baptistu draudzē un pēc tam bijusi Rīgas Āgenskalna baptistu draudzes locekle. No krievu valodas tulkojusi un pārrakstījusi pa radio dzirdētās "Misijas ziņas", pārrakstījusi B. Grehema "Miers ar Dievu", "Pasaule liesmās", E. Modersona "Un Dievs bija ar Jāzepu", "Augļus Dievam", "Dzīves skola", "Sadraudzībā ar Dievu" un daudz brošūru. Pārrakstījusi arī Noras Lapiņas tulkotās grāmatas.

EMĪLS MARTINSONS (1927 — 1985)

Darbojies Mazsalacas baptistu draudzē. Pēckara laikā aktīvi strādājis pie dziesmu sagādes un pavairošanas, veidojis dziesmu krājumus. Vēlākos gados nošu pavairošana tiek veikta ar glicerīna — līmes masu.

Uzrakstījis arī vairākus īsos stāstus. 1976. gadā uzrakstījis iecerēto mācību līdzekli svētdienas skolai "Jaunības dārzs", tas ir rokrakstā. Mašīnrakstā ir divi dzejoļu krājumi: 1984. gadā "Tīruma malā", 1985. gadā "Rudzupuķes".

ARNOLDS KUKS (1933)

Liepājas Ciānas baptistu draudzes loceklis no 1972. gada. No 1981. gada līdz 1985. gadam mašīnrakstā pārrakstījis dažādu dzejnieku un rakstnieku darbus — kopā 50.

ŽANIS RIMBENIEKS (1917 — 1999)

Liepājas Pāvila baptistu draudzes loceklis kopš 1932. gada. Kora dziedātājs no 1930 gada. Padomes sekretārs 45 gadus. 1977. gadā sācis pavairot koru dziesmas (apmēram 100 nosaukumi, katru dziesmu 40—50 eksemplāros). Pavairojis uz gaismas jūtīgo papīru notis.

DZIDRA DĀRZNIECE (1926)

Golgātas baptistu draudzes locekle no 1946. gada. Aktīva kora dziedātāja, māsu pulciņa dalībniece.

XX gs. 70. gados ar gaismas kopijas palīdzību pavairojusi kora dziesmas. 1985. gadā uzsākusi garīgās literatūras pārrakstīšanas darbu, mašīnrakstā pārrakstījusi 22 grāmatas.

RITA MARTINSONE (1935)

Golgātas baptistu draudzes locekle. Padomju gados dziedājusi draudzes korī. Galvenais pienākums bijis — garīgās literatūras izplatīšana. Garīgās literatūras pārrakstīšanas darbu veikusi no 1973. līdz 1985. gadam. Pārrakstījusi V. Dzelmīša, B. Grehema, E. Modersona u. c. autoru darbus (zināmi apmēram 20 grāmatu nosaukumi).

ANNA LAKSTĪGALA (1909 — 1988)

Kopā ar savu ģimeni ir bijusi aktīva Ventspils baptistu draudzes locekle. Dziedājusi korī, bijusi draudzes kasiere, bibliotekāre, grāmatu un kora dziesmu pārrakstītāja. Garīgās literatūras pārrakstīšanas darbu sākusi 1970. gadā. Pārrakstījusi 5 grāmatas rokrakstā, mašīnrakstā apmēram 100. Strādājusi arī pie nošu pavairošanas.

ALVILS SAUSIŅŠ (1936)

Ķīmijas doktors, darba mūžs aizvadīts Organiskās sintēzes institūta laboratorijā. Kopš 1963. gada baptistu draudzes loceklis.

1983.–1984. gadam no angļu valodas iztulkojis B. Grehema "Svētais Gars", grāmata tika izplatīta mašīnrakstā, bet 1992. gadā tiek izdota. No angļu valodas iztulkojis Dž. R. V. Stota "Kristietības pamati". Tulkojums turpinājumos tika nodrukāts žurnālā "Labā vēsts" (1990—1993) un izdots grāmatā 1993. gadā.

DRAVNIEKS HERBERTS (1916)

Ventspils baptistu draudzes loceklis. No 1968. gada līdz 1988. gadam strādājis pie nošu pārrakstīšanas un dziesmu pavairošanas.

TAMĀRA BAŠTIKA (1939)

Liepājas Ciānas draudzes locekle. No 1975. gada līdz 1990. gadam aktīvi strādājusi pie garīgās literatūras pārrakstīšanas. Mašīnrakstā pārrakstītas 28 grāmatas.

ERNESTS KABUCIS (1906 — 1979)

Darbojies Betānijas draudzē. Kopā ar Stepānovu veidojuši tipogrāfiju, ko Reliģisko kultu pilnvarotais aizliedza. Tulkojis no vācu valodas, piemēram, Mūdija "Karš svētajiem", Vačmans Nee "Galds tuksnesī", *I. Penn-Lewis* "Cīņa un uzvara". Tulkojis no vācu valodas apmēram 15 grāmatas. Pārrakstīt sācis kopā ar sievu Valentīnu, mašīnrakstā pārrakstījis apmēram 10 grāmatas. Darbojies no 1962. gada līdz 1964. gadam.

Milda Jūrmale

MILDA JŪRMALE (1920)

Kuldīgas baptistu draudzes locekle, garīgās literatūras pārrakstīšanas darbu sākusi 1965. gadā, aktīvi šajā darbā iesaistījusies pēc vīra nāves 1975. gadā. Mašīnrakstā pārrakstījusi 60—70 grāmatas, bet kopā ar Nereģistrēto draudžu padomes uzdevumā veikto — apmēram 100 grāmatas.

ELITA PETERLĒVICA (1951)

Dzejniece Elita Peterlēvica (Rasa) rakstīja, pārrakstīja un pavairoja savas dzejas. 1975. gadā iznāca pirmā grāmata "Mazās lāses", 1981. gadā — otrais krājums "Ieskaties sevī". Trešais krājums "Tavā pusē" atklātībā parādījās jau pēc Trešās Atmodas — 1991. gadā.

Strādājusi arī pie svētdienskolas materiāliem un lekcijām. Līdzdarbojusies pie neformālā jauniešu žurnāla "Draudzība". Žurnāla pirmais numurs iznāca 1967. gadā, autoru parakstīts, vēlākie izdevumi ar pseidonīmiem. Izdevums pastāvēja divus gadus.

KĀRLIS FIŠERS (1928)

Mācītājs Kārlis Fišers garīgās literatūras pārrakstīšanas darbu sācis 1981. gadā. Mašīnrakstā pārrakstījis 25 dažādu nosaukumu grāmatas. Kopējot no katras ieguvis 8 eksemplārus. Bijis čakls grāmatu izplatītājs.

LIDIJA AŠME (1932) un HERBERTS AŠMIS (1922)

Garīgās literatūras pārrakstīšanas darbu sākuši 1978. gadā. Galvenokārt darbojušies Mazsalacā. Bija veiksmīga sadarbība ar dzejnieku Vili Dzelmīti. Strādājot pie V. Dzelmīša krājuma "Smel vēlreiz", rakstāmmašīnā kā desmito eksemplāru ielika zīdpapīru. Šīs plānās papīra loksnes, liekot katrā aploksnē tikai nedaudzas, tika nosūtītas uz ASV. (Tās izsūtīja no dažādām pasta nodaļām visā Latvijā.) Tā tapa skaistais iespieddarbs "Smel vēlreiz", kas izdots ASV 1989. gadā.

Ašmju ģimene kopumā pārrakstījusi un izplatījusi 48 grāmatas.

IEVA EMĪLIJA MĒTRA (1909)

Ieva Emīlija Mētra

Ventspils baptistu draudzes locekle, ilggadīga draudzes ērģelniece, koriste, sieviešu ansambļa vadītāja.

Visus okupācijas gadus līdz pat 1990. gadam ir strādājusi pie nošu pavairošanas ar roku (apmēram 150 dziesmu). Mašīnrakstā pārrakstījusi apmēram 53 grāmatas.

LEA ŠULCE (1930 — 1996)

Golgātas baptistu draudzes locekle, 7 bērnu māte. Drūmajos un bīstamajos okupācijas gados mašīnrakstā pārrakstīja 29 garīgās grāmatas.

VELTA LUDVIKA (1927 — 1990)

Ventspils baptistu draudzes locekle, mācītāja Žaņa Ludvika dzīvesbiedre. No 1970. gada līdz 1985. gadam pārrakstīja uz rakstāmmašīnas vairāk kā 10 grāmatu. Visvairāk dzejoļu krājumus.

VILIS DZELMĪTIS (1908 — 1991)

Beidzis garīgo semināru 1940. gada pavasarī. Bija sludinātājs Limbažu baptistu draudzē. 1940. gada jūlijā arestēts par jaunatnes pulciņa vadīšanu, kurš izdod žurnālu "Saules Ceļš". 1957. gadā atgriežas Latvijā un kļūst par Mazsalacas baptistu draudzes mācītāju. 1966. gadā V. Dzelmītis nosūta uz Filadelfiju dzejniecei Liesmai novērtējumam autobiogrāfisko stāstu sēriju "Visvarenā ēnā". Par to viņam atņem mācītāja tiesības.

Viņš ir sarakstījis trīs dzejoļu krājumus: "Viļņi pār dziļumiem", "Dāvinātie ziedi" un "Dzīvā ūdens lāses". Palīdzējis sastādīt jauno Dziesmu grāmatu baptistu draudzēm.

V. Dzelmīša dziesmu teksti apkopoti krājumā "Skan mana dziesma". 1989. gadā izdod V. Dzelmīša sakārtoto dzejas antoloģiju "Smel vēlreiz".

ALĪDA LAGZDIŅA (1897 — 1988)

Daudzus gadus sūtījusi pakas uz Indiju latviešu izcelsmes misionārei Margrietai Tčarčinai. Bijusi čakla slimo apmeklētāja. Mašīnrakstā pārrakstījusi daudz grāmatu (mums zināmi 47 grāmatu nosaukumi), vismaz 23 tulkojusi no vācu valodas.

Morāli un finansiāli viņas vīrs, Jānis Lagzdiņš, atbalstījis sievas darbu, rūpējies par grāmatu iesiešanu.

GAIDA JENZE (dzimusi LAGZDIŅA)

Čakli turpināja mātes iesākto darbu. Tulkoja un pārrakstīja. Ir zināmas vairākas G. Jenzes mašīnrakstā pārrakstītas grāmatas. Diemžēl slimība neļāva izvērst šo darbu plašāk.

HARIJS SAULE (1925 — 1986)

Komponists un diriģents, 1950. gadā atgriezies no izsūtījuma Sibīrijā, aktīvi iesaistījies koru darbā. Strādājis pie nošu pavairošanas, sākumā pārrakstījis tās ar roku, vēlāk, ap 1954. gadu, pavairojis glicerīna–želatīna tehnikā (apmēram 150 dziesmu). Kopā pavairojis vismaz 350 dažāda nosaukuma dziesmas (katru 30 eksemplāros).

MIRDZA PALLO (1935)

Pārrakstījusi nedaudz grāmatu, bet ilgus gadus bijusi šī darba veicinātāja, sadarbojusies ar Zvaigznīti Ginteri un Alīdu Lagzdiņu. Savās mājās uzglabājusi gatavo produkciju. Daudzkārt uzņēmusi "viesus" no Kazahijas, kas brauca pēc literatūras.

PĀVILS PALLO (1927)

Aktīvi darbojies garīgās literatūras izplatīšanas darbā, arī brošējis grāmatas. Savas mājas pagrabu atļāvis izmantot kā noliktavu, kur uzglabāt papīru un gatavo produciju. Kad Zvaigznītes un Ojāra Gintera mājās sākās literatūras konfiskācija, Pallo mājā tika novietota pagrīdē topošā Dziesmu grāmata un daudz Jaunderību.

IMANTS TURSS (1932)

Saldus baptistu draudzes mācītājs, diriģents un farmaceits. Izstrādājis glicerīna hektogrāfijas receptūras; strādājis pie nošu pārrakstīšanas un pavairošanas. Darbu veicis gan ar roku rakstot, gan ar rakstāmmašīnu, gan glicerīna — želatīna tehnikā. Pārrakstījis un pavairojis apmēram 300 kora dziesmu.

LIJA AŠNEVICA (1937)

Ventspils baptistu draudzes locekle. Vismaz 18 gadus viņas mājā bija Nereģistrēto Draudžu padomes konspiratīvais štābs. No 1950. gada līdz 1988. gadam strādājusi pie nošu pārrakstīšanas un pavairošanas (435 dziesmu nosaukumi). Tās pavairotas glicerīna–želatīna hektogrāfijā, no katras maketlapas iegūstot 75 — 80 eksemplārus.

Lija Ašnevica ar meitu Ilvu

Aktīva dalībniece nelegālās pagrīdes Dziesmu grāmatas veidošanā (1970. gada līdz 1977. gadam).

VOLDEMĀRS AŠNEVICS (1932)

Ventspils baptistu draudzes loceklis. Viņam bija visciešākā sadarbība ar Latvijas baptistu neformālo daļu. Draudzīgi sadarbojās un atbalstīja Padomju Savienībā aizliegtās Nereģistrētās draudzes. Savā mājā (un vēl citās vietās, piemēram, Popē) ierīkoja konspiratīvos dzīvokļus — štābus. Tolaik tas bija ļoti bīstami!

Ar 1970. gadu, septiņus gadus strādāja pie jaunās Dziesmu grāmatas sagatavošanas pagrīdes apstākļos. Vada grupas tehniskā darba jomu.

ILVA ŪDRE (dzimusi AŠNEVICA, 1966)

Vīlandes baptistu draudzes locekle. 1995. gadā beigusi Latvijas Baptistu teoloģiskā semināra reliģiskās audzināšanas kursu.

Būdama vēl bērns, strādājusi pie pagrīdes Dziesmu grāmatas. Viņa izgrieza un līmēja sīkos burtiņus. Bērna pirkstiņiem tas bija piemērots, bet reizē arī ļoti grūts un apnicīgs darbs.

Nopietnu uzdevumu Ilva veica, stāvot sardzē un ar norunātām zīmēm informējot par nelūgtu ciemiņu ierašanos.

Zenta Kļaviņa

ZENTA KĻAVIŅA (1922)

Evaņģēliski luteriskās Sv. Ģertrūdes draudzes locekle. LVU un Finansu ministrijas darbiniece, garīgās literatūras pārrakstīšanas darbu sākusi 1970. gadā, sadarbojoties ar Sarkandaugavas luterāņu baznīcas mācītāju Ēriku Mesteru. Šis darbs ilgst 8 gadus.

1975. gadā sākusi sadarboties ar tolaik aktīvo kopdarba veicēju Zigrīdu Ginteri.

AUSTRA LANGENFELDE (1921)

Saldus baptistu draudzes locekle, tās ilggadīgā kasiere, garīgās literatūras pārrakstīšanas darbu mašīnrakstā sākusi 1973. gadā. Pārrakstījusi 38 grāmatas; tās visas ir arī glīti iesietas.

GUNTA ARĀJA (1953)

Mācītāja Ilmāra Arāja dzīvesbiedre. Garīgās literatūras pārrakstīšanas darbu mašīnrakstā veikusi no 1979. gada līdz 1991. gadam. Pārrakstījusi 48 grāmatas, katru pavairojot 10 reizes. Starp tām ir 12 E. Modersona grāmatas, 9 mācītāja A. Vaska svētrunu krājumi.

GUNTIS BAUMANIS (1957)

Gulbenes baptistu draudzes sludinātājs, komponists un diriģents, daudz darījis kora dziesmu attīstībā. Strādājis pie nošu pārrakstīšanas (apmēram 150 dziesmu). Pavairojis gan glicerīna–želatīna tehnikā, gan gaismas kopijas ceļā.

ARBIJS LAUVA (1953)

Rīgas baptistu draudzes loceklis, draudzes un kora vēsturnieks. RPI absolvents, privātpasniedzējs eksaktajās zinātnēs. Pierakstījis galvenokārt svētrunas (ir apmēram līdz 30 kladēm rokrakstā).

(Visi dati un ziņas ir par stāvokli uz 1992. gadu, kas bija sastādītāju rīcībā.)

Zvaigznīte GINTERE,
literāte,
svētdienskolotāja,
draudžu darbiniece.

2001.

PA ATMIŅU RAUPJAJIEM CEĻIEM

Zvaigznīte Gintere, 1976

Jau sešdesmit pieci mūža gadi ir aiz manis, tomēr mana ik rīta lūgšana joprojām sākas ar pateicību Dievam par to, ka Viņš ļāvis man šajā pasaulē ienākt un uzaugt kristīgā ģimenē. Šis manas dzīves pats iesākums personīgi man nozīmē gandrīz vai to pašu, ko pats pirmais pants Bībelē: *"Iesākumā Dievs radīja..."* Tā stiprums un nemainība. Esmu ieguvusi tik bagātu garīgo mantojumu, kas nav nekādās mēra vienībās izsakāms!

Ne lelles, bet grāmatas kļuva mana mīļākā sabiedrība jau no agras bērnības. Bet vakaros, tas bija vasarās mūsu "Saulstaros", pēc ģimenes kopīgās vakara lūgšanas, kad mēs, bērni, bijām jau gultās, tad klausījāmies mūsu papiņa ģitāras spēlē, kas skanēja tik bagāti — kā orķestra tuvošanās no attāluma, no Kaipu māju puses; tad arvien skaļāk, tuvāk, nu jau tepat mūsu mājas ceļgalā... un tad — skaņas atkal attālinājās, orķestris devās Cīruļu virzienā. Ak! Šo mūziku it kā sadzirdu vēl tagad... Un tad ar lielu interesi sekojām mūsu papiņa saistošajiem Bībeles notikumu stāstījumiem. Tos savā gara acu priekšā redzu vēl šodien — tik spilgtus un krāsainus kā īstas gleznas. Bībele jau toreiz kļuva man tuva un mīļa, un līdz ar to arī visa daudzpusīgā garīgā literatūra, kas bija mūsu vecāku bibliotēkā. Ar katru savas dzīves gadu es guvu arvien vairāk no tās. Bet vienlaicīgi manī bija radusies vēlēšanās — šajā bagātībā arī dalīties. Un tā jau

Pūņu pamatskolas pēdējās trīs klasēs mācoties, tas bija tūlīt pēc kara, piecus kilometrus tālajā ceļā uz skolu mani nereti pavadīja skolas somā blakus mācību grāmatām arī šīs "ārpusskolas programmas" grāmatas, kuras ar prieku padalīju saviem klases biedriem. Viņi tās gaidīja un ar interesi lasīja.

Turpinot mācīties Ventspils vidusskolā, aktīvi iekļāvos arī mūsu draudzes dzīvē pie mācītāja Žaņa Ludviga, kopīgi ar savu māsu Dzidriņu. Tieši tajā laikā iekrita baigais 1949. gada 25. marts... Zaudējām gan mīļas sirdis korī un draudzē, gan arī klases biedrus skolā. Draudzē no visām aktivitātēm bija palicis tikai koris un stīgu orķestris — pārējais viss bija aizliegts. Man no vecāku mājām līdzi atvestas bija dažas garīga satura grāmatas un brošūras, kuras pati lasīju. Un ierosināju tos jauniešus, kam interesē, nākt kopā pirmdienas vakaros baznīcas augšējā zālē. To darījām klusi un neuzkrītoši. Visa lielā baznīca un arī augšējā zālīte bija pilnīgi nekurinātas — sēdējām mēteļos, ar šallēm un ar cimdiem. Tur nelielā pulciņā kopīgi lūdzām, lasījām un paši pārrunājām garīgās dzīves patiesības tā, kā nu pratām, izlietodami tos materiālus, kas bija manā rīcībā. Mācījāmies savstarpējā domu apmaiņā.

Jau toreiz biju sākusi daļu no manu vecāku grāmatu vienīgajiem eksemplāriem — lai tie neiztrūktu no viņu bibliotēkas — fragmentus izrakstīt ar roku dažādās kladēs. Tās bija manas *Rokasgrāmatas*, kuras lieliski noderēja man arī turpmākajos gados. Tagad, atskatoties attālajā pagātnē, uzplaiksnī doma: varbūt jau tad neapzināti bija aizsācies šis mans *grāmatniecības* darbs, ja tā to varētu nosaukt?

Mana aktivitāte draudzē bija kļuvusi zināma vidusskolā, kur bija pienākuši signāli. Klases audzinātāja, vācu valodas skolotāja, — viņa pati sava darba dēļ baidījās un to ļoti pārdzīvoja — centās glābt šo situāciju. Viņa uzrunāja mani klusi divatā: "Es centīšos uzzināt, kad pilsētas Izglītības nodaļas vadītāja Laškope ir izbraukusi, tad jūs varēsiet aiziet uz savu baznīcu. "Ak, mana labi domājošā klases audzinātāja! Viņa nevarēja saprast, pat ne iedomāties, ka mana dzīvošana draudzē un tās namā ir mana elpošana! Tur es atrados ne tikai svētdienās, bet vai katru vakaru! Ja es drīkstētu "gaisu ieelpot" tikai kādos atsevišķos datumos, kā viņa "saprātīgi" to bija ieplānojusi, ak vai! — tad jau es vispār vairs neelpotu...

Starp citu, nesen, deviņdesmitajos gados, izlasot man atsūtītā Ventspils avīzē interviju ar tā laika komunisma ideoloģijas pārstāvi A. Laškopi, no kuras varas toreiz bija atkarīgi un vairāk vai mazāk baidījās Ventspils skolu skolotāji, centos sameklēt viņas adresi un šeit no Vācijas aizrakstīju viņai vēstuli — sirsnīgu, draudzīgu. Saprotu:

ateisma karotāji vispirms paši ir nožēlojamākie šīs sātaniskās varas upuri... Savukārt es taču esmu nesalīdzināmi bagātāka par viņu un laimīga — savā bagātībā varu dalīties! Saņēmu arī atbildi. Esam apmainījušās ar vairākām vēstulēm. Kas gan toreizējos apstākļos, pirms piecdesmit gadiem, kaut ko tādu būtu varējis iedomāties!

Pēdējos divus gadus mācījos Dundagas vidusskolā. Arī tur regulāri apmeklēju mūsu draudzes dievkalpojumus. Vienlaicīgi ar mācībām skolā tiku uzaicināta strādāt par korektori vietējā rajona laikraksta redakcijā. Avīzei vajadzēja iznākt agri no rīta. Strādāju arī pa naktīm. Man šis darbs grūtības nesagādāja, darīju to pat ar prieku. Kļūdas man nav jāmeklē — tās pašas man vienmēr "duras acīs". Tomēr mans prieks neturpinājās ilgi — partijas vadība, acīmredzot, noskaidrojot manu *izcelsmi un piederību* ne viņu ideoloģijai, lika redakcijai no manis atbrīvoties... Tātad pati pirmā darbavieta, un — jau zaudēta. Drīz vien no darba Dundagas vidusskolā tika atbrīvota arī mana māmiņa, ilggadēja skolotāja, — savas ticības pārliecības dēļ. Viņas atbrīvošana no darba skāra visu mūsu ģimeni materiāli dziļi, fundamentāli. Zaudējot skolotājas tiesības, viņa vienlaicīgi zaudēja darbu un arī dzīvokli. Tolaik viņa bija vienīgā apgādniece pieciem ģimenes locekļiem. Tad gan vēl nezināju, ka es pie korektūras atgriezīšos un strādāšu gadiem ilgi — pie garīgās literatūras!

Pie Dundagas atmiņām — vēl viena epizode. Pēc Medicīnas skolas beigšanas vēlreiz atgriezos tur un vienu gadu strādāju Dundagas slimnīcas laboratorijā. Mans tiešais darbs ieveda mani arī katrā slimnieku palātā. Tur sastapos un iepazinos arī ar bijušajiem Dundagas pagasta saimniekiem, kādreizējiem čaklajiem darbarūķiem, kuriem pēc izsūtīšanas bija lemts no Sibīrijas gan vēl atgriezties, bet — ar izpostītu dzīvi, zaudētām mājām, daļēji zaudētām ģimenēm, salauztu veselību... Tur nu viņi gulēja ar savām kaitēm un sāpēs — drūmi un bezdarbībā. Redzu — nu reizi dzīvē viņiem ir pietiekoši daudz laika. Priecīga no manu vecāku bibliotēkas nesu viņiem lasīšanai labas, vērtas garīgās grāmatas, kuras viņi ar pateicību pieņēma un lasīja. Vīru sejas atplauka. Viņi sāka saskatīt jēgu pat savai izpostītajai dzīvei. Tiku slimnieku palātās gaidīta — mums bija izveidojies jauks kontakts. Bet — arī šī iespēja neturpinājās ļoti ilgi. Partijas modrās acis seko visam. Slimnīcas vadība par manu šādu darbību saņēma brīdinājumu.

Pēc vidusskolas beigšanas, mācoties Rīgā Medicīnas skolā, es šādas pat grūtības, man pašai to negribot, biju uzlikusi atkal savas grupas audzinātājam, latīņu valodas pasniedzējam, kuram bija pienākuši signāli par manu baznīcā iešanu. Viņam bija uzdevums —

mani pāraudzināt. Viņš centās mani pārliecināt, ka neviens mācītājs taču nedzīvojot tā, kā viņš mācot. To, protams, es centos atspēkot. Pēc gadiem trīsdesmit, braucot vilcienā no Jūrmalas uz Rīgu, viņš mani atpazina, vagonā pienāca pie manis, sasveicinājās, un viņa pirmais jautājums bija: "Sakiet, lūdzu, vai jūs vēl turaties pie savas ticības pārliecības?" Biju ļoti priecīga par šo izdevību — skaidri un droši apliecināju: "Vēl jo vairāk, stiprāk un dziļāk! Tas ir manas dzīves skaistums, spēks un bagātība!" Viņš brīdi klusēja, tad lēni sacīja: "Es gan nevaru ticēt, bet es jūs... apskaužu."

Vienlaicīgi ar šo varas uzspiesto manis pāraudzināšanu, es pati biju atradusi ceļu ne tikai uz draudzi un draudzēm Rīgā, kurās sastapos un iepazinos ar daudz kristīgiem jauniešiem, bet atradu arī ceļu pie vērtiem mūsu draudžu vecāka gadagājuma ļaudīm. Esmu laimīga, ka tas nebija vēl nokavēts. Personīgi iepazīstoties, no viņiem ieguvu ļoti daudz — gan vērtas atziņas, vēsturiskus stāstījumus, gan garīgās dzīves pieredzi. Un tur aizsākās arī mūsu pārrunas par kristīgajām grāmatām, to varbūtējo tulkošanu un pārrakstīšanu, jo vajadzība pēc tām bija ļoti liela. Tātad iesākums šai domai un darbam — no 1952. gada rudens.

Kā viens no pirmajiem literārajiem ieguvumiem Rīgā manās rokās nonāca Suzannas Dītrišas "Upura stunda", kuru man uzdāvināja Irma Popenas kundze — šī darba tulkotāja no franču valodas. Tas bija 1939. gadā tipogrāfijā jau iespiestā salikuma pēdējās korektūras eksemplārs. Cita neviena dāvināšanai viņai vairs nebija. Vienīgais. Vēsturisks. Pratu to vērtēt. Daudz no tā guvu pati, un dalīju no tā arī citiem. Atkārtoti šī grāmata iznākusi faksimilizdevumā tikai tagad, pēc pusgadsimta.

Drīz vien no godājamās Ludmilas Freijas kundzes, dr. J. A. Freija dzīvesbiedres, uz laiku dabūju Ievas fon Tīles-Vinkleres grāmatu "Nekas nav neiespējams", oriģinālā "Nichts unmöglich". Grāmatu aizvedu uz "Saulstariem" maniem vecākiem, un mana māmiņa to no vācu valodas pārtulkoja latviski, piepildīdama sīkā rokrakstā vairākas klades. Mana māmiņa ir arī atdzejojusi no angļu valodas. Savukārt mans tētis ir tulkojis materiālus no krievu un arī no angļu valodas; atceros — Sperdženu, un to kaligrāfiskā rokrakstā pārrakstīja, izveidodams brošūru. Manā rīcībā ir arī vairāki Martas Daknes un Rutas Iklāvas dzejoļu krājumi, manas māmiņas rokrakstā rūpīgi pārrakstīti kladēs. Tagad ar interesi apskatu arī manis pašas tolaik ar roku pārrakstīto grāmatu "Kā uzausa gaisma asinskārīgās auku cilts briesmīgajā tumsā", kurā ir notikumi, sākot no 1956. gada. Autors — Jakovs Šaļenko — Slāvu evaņģēliskās biedrības krievu radiomisionārs radiostacijā And-Kito, Ekvadorā, Dienvidamerikā.

Pārrakstījumu esmu devusi iesiet grāmatā. "Manā izdevumā" tā ir ar 150 lapaspusēm.

Pie garīgās literatūras paplašināšanas un izplatīšanas dažādos veidos mans tētis ir strādājis visus pēckara gadus — līdz pat savai aiziešanai Mūžībā 88 gadu vecumā 1989. gadā. Pēdējā savas dzīves posmā, jau ar daļēji zaudētu redzi — pēc atkārtotām abu acu operācijām — joprojām viņš ar lielu centību un mīlestību uz rakstāmmašīnas pārrakstīja diezgan daudz brošūru; arī pats rakstīja tekstus, veidodams dažādus traktātus, un dažkārt tos arī ilustrēja. Šie materiāli lieliski noderēja vispirms viņam pašam — personīgām sarunām ar cilvēkiem dažādos sabiedrības slāņos, ne tikai latviski runājošiem. Tos izlietojām arī mēs. Tas viss — padomijas apstākļos, kuras garīgajā tumsā liela nozīme bija katram garīgās gaismas stariņam, pat vismazākam. Savu tēti atceros kā cilvēku no pirmā Psalma: "Kas pārdomā Tā Kunga bauslību dienām un naktīm..." Tieši naktīs, pārdomājot Dieva Vārdu, viņam dzima oriģinālas atziņas, interesanti salīdzinājumi un jaunas ierosmes. Visu to no rīta viņš labprāt līdzdalīja saviem tuviniekiem, un vēlāk — arī citiem, ar kuriem vien bija viņam iespēja tikties un domas apmainīt. Man ir žēl, ka lielāko daļu tieši no tām viņš gan nav paguvis uzrakstīt.

Atgriežos pie piecdesmitajiem gadiem. Kā ļoti bagātu laiku atceros tuvāku iepazīšanos un vairāku gadu intensīvu sadarbību tieši grāmatu tapšanas darbā ar kādreizējo Kristīgo studentu un Jaunatnes darbinieci un žurnāla "Rīta Stari" redaktori Emīliju Kļaviņu. Mūsu sākotnējās iecerēs un plāniem arvien vēl paplašinoties, viņa bija neaizstājama konsultante tulkojamo materiālu atrašanā un izvērtēšanā; un reizē arī līdzdarbiniece kā tulks un kā aizlūdzēja. Neskaitāmas neaizmirstamas stundas esmu pavadījusi viņas šaurajā istabā. Pēc kara viņa tajā bija iespiesta kopīgi ar savu māsu; pārējās Kļaviņu ģimenes kādreizējā plašā dzīvokļa istabās bija iemitināti sveši ļaudis — ārēji un iekšēji gluži sveši... Cienījamā Emīlija Kļaviņa, kura savā laikā — piedaloties starptautiskās kristīgo konferencēs dažādās valstīs — apceļojusi vai pus pasaules, kā kristiete prata būt *augsta un zema*, jo savā dzīvē bija guvusi *lielo ieguvumu, ko dod dievbijība ar pieticību.*

Ar Emīliju Kļaviņu kā saistošu lektori mūsu Basteja, toreiz Padomju, bulvāra dzīvoklī dažkārt rīkojām tikšanos arī mūsu laika kristīgās jaunatnes vidū — tādējādi kopā ar viņu "ceļojām" cauri Suecas kanālam, devāmies uz Ceilonu, tagad Šrilanka, un citām tālajām zemēm, kur "redzējām un piedzīvojām" daudz interesanta.

Gados, kad E. Kļaviņas redze arvien vairāk pasliktinājās, man bija tas prieks palīdzēt kārtot viņas korespondenci. Lasīju priekšā viņai pienākušās vēstules arī no tālienes — gan vācu, gan angļu

valodā; arī no dzejnieces Liesmas Otīlijas Baštikas ASV, ar kuru arī es pati gadiem ilgi sarakstījos; no prof. V. F. Marcinkovska dzīvesbiedres Izraēlā — ja nemaldos, viņa dzīvoja Karmeļa kalna pakājē, un citiem. Tas viss ļoti paplašināja manu redzesloku. Atceros: esmu labprāt atsacījusies pat no piedalīšanās kāzu svinībās, ja neesmu tur nepieciešama, izmantojot attiecīgās stundas pie Emīlijas Kļaviņas, ko arvien izjutu kā lielu ieguvumu.

Ne mazāk tuva un intensīva sadarbība garīgās literatūras darbā mums bija ar mācītāju Jāni Šmitu, ar ilggadējo izglītības darbinieci Ģertrūdi Līdumu, ārsti Rozi Cēsīs un dzejnieci Zelmu Dzenīti Ventspilī. Dzejnieci korespondences ceļā biju atradusi un personīgi iepazinusi jau no viņas izsūtījuma baigajiem gadiem tālajos Ziemeļos... Šie kontakti saglabājās cauri gadu desmitiem — līdz pat viņas pārejai Mūžībā 96 gadu vecumā 1996. gada janvārī.

Pakāpeniski iepazinos un sakontaktēju arī ar vairākām citām brīnišķīgām tulkotājām no vecākās paaudzes — gan baptistu, gan luterāņu draudžu lokā. Draudzīgas attiecības mums bija arī ar ļaudīm no adventistu aprindām Rīgā, Ventspilī, Cēsīs. No viņiem dabūjām *Bībeles stāstus* bērniem desmit grāmatās, tulkojumu no angļu valodas, mašīnrakstā. Tolaik tas bija pirmais un vienīgais šāda veida materiāls. To savukārt pavairojām, izmantojām paši un padalījām arī citiem nelegālajā kristīgās audzināšanas darbā ar bērniem.

Lai paplašinātu bērnu garīgo literatūru, pēc kuras bija ļoti liela vajadzība, sameklēju un apciemoju sirmo Stūrmaņa onkuli Iecavā. Jānis Stūrmanis — ilggadējs pedagogs, dzejnieks un literāts. Starp citu, manu māmiņu viņš pazinis un atcerējās kopš viņas jaunības. Līdz ar to pieeja pie viņa man kļuva ļoti personiska un tuva. Katra tikšanās ar Stūrmaņa kungu un viņa dzīvesbiedri bagātināja manu jau līdz tam iegūto vērtību pūru. Kopīgi pārskatījām viņa dzejoļu manuskriptus, tulkojumus, vēsturiskas piezīmes. Kopš 1940. gada tas viss palicis tikai rokrakstā. Stāsta "Tas notika Runsvikā" viņa tulkojumu ieguvu kā saistošu materiālu manam darbam ar bērniem. Ar viņa atļauju tālāk to pavairojām ar virsrakstu "Runsvikas bērni". Ieguvu arī citus materiālus.

Ļoti daudz dzejnieku ir rakstījuši dzejoļus par māti — gan garīgajā, gan laicīgajā literatūrā. Laika gaitā daudz no tiem esmu sakrājusi arī es savās kladēs. Jāņa Stūrmaņa veltījums savai māmiņai man ir licies kā viens no izjustākajiem, apgarotākajiem. Viņš ir arī teksta autors mūsu tautā jau Pirmā pasaules kara laikā pazīstamai un iemīļotajai dziesmai *"Par dzimteni dziesma man sērīgi skan, par dzimteni, dzīvot kur vēlēts nav man..."* Tā ir skanējusi gan dievnamos, gan bēgļu vilcienos, gan karavīru ešelonos — vispirms Krievijā, kur šis

teksts arī radies. Citēšu piedziedājumu: "*Ak teci jel, saulīt, uz dzimteni steidz, un viņai no manis daudz sveicienu teic! Un noskūpsti Dzintara jūrmalu tu, kur dzimu un bērnību pavadīju...*"

Piecdesmitajos gados regulāri tika stenografētas mācītāja Haralda Kalniņa vērtās runas. Tās Reformātu baznīcā Mārstaļu ielā klausīties gājām arī mēs. Biju priecīga personīgi tuvu iepazīties un vasaras Lielupē kopīgi pavadīt ar mācītāja Kalniņa tā laika svētrunu stenogrāfisti Bertu Stroži, kura vēlāk pati kļuva mācītāja. Šī iekšējā tuvība mums saglabājusies līdz pat šodienai. Viņa katru savu stenogrammu vispirms pati pārrakstīja uz rakstāmmašīnas, tur ieguldīdama pat nakts stundas, un tad vēstulēs izplatīja arī aiz Rīgas robežām Latvijā — tiem, kam ceļš uz dievnamu dažādu apstākļu dēļ bija zaudēts... Tas ir laikietilpīgs milzu darbs, tas ir, pēc garām stundām valsts darbā. To iespējams veikt tikai dziļā mīlestībā uz Dievu un saviem līdzcilvēkiem. Bijām pateicīgi, ka šīs bagātības pavairošanā drīkstējām piedalīties arī mēs.

Savukārt Ojāra māsa Rūta Gintere piecdesmitajos gados arī mācījās un beidza divgadīgos stenogrāfistu kursus. Un tad ar prieku viņa stenografēja mācītāja Eduarda Strēļa otrdienas vakaru svētrunas, uz kurām Golgātas draudzes Krusta zālē tajos gados pulcējās kristīgā jaunatne arī no citām Rīgas draudzēm. Pēc tam Rūta savas stenogrammas atšifrēja un pārrakstīja, (atceros!) — uz tolaik lietošanā dabūtas vecas rakstāmmašīnas ar tādiem paliela izmēra burtiem. Arī tas mums bija vērts ieguvums, jo šo materiālu izplatījām tālāk. Rūta stenografēja ne tikai minētās svētrunas, bet savu prasmi dažkārt pielietoja arī citos gadījumos. Tolaik citas iespējas nebija! Magnetofons mūsu dzīvēs ienāca tikai vēlāk. Rūta atceras: ar Riharda Preisberga magnetofonu, kas bija viens no pašiem pirmajiem, tika ierakstīts viņas un Jāņa Eisāna laulību dievkalpojums Matevā 1959. gada 20. septembrī. Pirmie magnetofoni — tagad tā ir jau vēsture. Savukārt mūsdienu paaudzēm dzīvi bez tiem šodien grūti pat iedomāties.

Tulkošanai tika izmantoti sevišķi daudz Ernsta Modersona darbu, Ievas fon Tīles-Vinkleres vairākas grāmatas, Doras Rapardes un citu autoru darbi un misionāru dzīves apraksti no senākajiem gadiem. Arī Čarlza Finneja biogrāfija un atsevišķas nodaļas no viņa "Sistemātiskās teoloģijas". Tika pārrakstītas un pavairotas arī vērtas grāmatas, kuras jau latviešu valodā bija, bet palikušas tikai pa retam eksemplāram. Un, protams, mūsu pašu autoru — dzejnieku Martas Daknes, Zelmas Dzenītes, Otīlijas Baštikas–Liesmas, Viļa Dzelmīša, Margrietas Mellumas, Natālijas Ginteres, Rutas Iklāvas, Annas

Bukstiņas–Vizmas, Lizetes Drēskas–Esteres, Andreja Grīnberga — V. Svešinieka, A. Spīguļa un citu dzejnieku pēckara darbi. Arī Valerija Baltpurviņa, neskaitot viņa tulkojumus, paša sarakstītās grāmatas: "Svētību avots" (apceres par 2. Korint. 13,13), "Dzīvības pārpilnība", "Mūsdienu problēmas par Svētā Gara viltojumiem" un citas.

Tolaik valdošā ateisma ideoloģijas aptākļos ļoti noderīgs bija materiāls, kuru rūpīgi bija sagatavojis Andrejs Brūvers seniors par Dieva esamību — ar daudz vispusīgiem argumentiem. Viņš mums pakalpoja arī tehniski — izgatavojot fotogrāfijas pirmajiem dabūtajiem materiāliem par Billija Grehema līdz tam nepieredzēti plašajiem evaņģelizācijas dievkalpojumiem milzīgajos sporta stadionos ASV un citās valstīs; šos skatus ar simtiem tūkstošiem klausītāju redzot, mums tolaik bija sajūta, it kā tas būtu no gluži citas pasaules; un tā tas arī bija. Atceros: Billijs Grehems sevī nesa tam laikam utopisku vēlēšanos — reiz sludināt šādi arī Maskavas sporta stadionā krievu tautai, padomju ļaudīm. Vai toreiz gan kāds no mums varējām ticēt, ka tas tiešām piepildīsies, un ka viņa sludinātajā Labajā Vēstī 1992. gada oktobrī tur trīs dienas klausīsies ap 140 tūkstošiem klausītāju!?

Brūvera kungs mums izgatavoja fotogrāfijas arī materiālam par uzvarētāju starptautiskajā Čaikovska konkursā — amerikāņu pianistu Venu Klaibernu; vienā no fotogrāfijām viņš redzams pie Maskavas krievu baptistu draudzes ērģelēm; un materiālam par nēģeru tiesību aizstāvi, baptistu mācītāju Martinu Luteru Kingu; arī Ievas fon Tīles–Vinkleres un dažu citu grāmatu ilustrēšanai.

Pēc gadiem pakāpeniski Latvijā ienāca arī Billija Grehema, Korijas ten Boom, Vočmena Nī (*Nee To Sheng*), Vilhelma Buša un daudzu citu autoru grāmatas, kuras ar skubu tika tulkotas.

Vairākas no tulkotājām savus tulkojumus rakstīja ar roku. Tad nu bija jāmeklē pārrakstīšanas iespēja uz rakstāmmašīnas. Iesākām ar vienu rakstāmmašīnu, kas bija mūsu rīcībā. Maksimāli to izmantot paši gan nevarējām, jo abi ar Ojāru garas stundas atradāmies ne tikai valsts darbā, bet arī draudzes un citos pienākumos. Atsevišķiem pārrakstījumiem tā gan arvien noderēja; bez šaubām, arī veidojot mūsu Omammītes — Natālijas Ginteres dzejoļu krājumus. Mašīnrakstā šos krājumus Ojārs vairāku gadu laikā izveidoja piecās atsevišķās grāmatās ar dažādiem virsrakstiem: "*Dievs un cilvēks*", "*Ģimenes lokā*", "*Bērns ģimenes lokā*", "*Runā mana sirds*" un "*Dzīves ritums*", bet — ar kopēju galveno nosaukumu ***"Vēlās lāses"***. Sestā — "*Mana mūža dziesma*" — iznāca jau tipogrāfijā iespiesta, bet tas bija iespējams tikai jaunajos apstākļos (1995), kas vairs neattiecas uz padomijas ēru. Varu piebilst, ka no krājumos vēl neiekļautajiem

manuskriptiem Ojārs gatavo arī pēdējo — septīto grāmatu "*Pēdējās lāses*". To tipogrāfijā gan neiespiedīs.

Tagad atgriežos atpakaļ pie mūsu mašīnraksta darbiem. Ar saviem personīgajiem līdzekļiem iegādājām vēl otru rakstāmmašīnu, kuru varējām jau nodot tālāk — darbam lielākai noslodzei. Piedzīvojām, ka Dievs šo darbu īpaši svētī. Mums nezinot, Viņš uzrunāja atsevišķus cilvēkus, kuri paši gan nebija ne tulkotāji, ne rakstītāji, bet kuri labprāt ziedoja no tiem līdzekļiem, ar kuriem Dievs savukārt bija svētījis viņus. Pēc neilga laika mūsu rokās tika ielikta trešā un arī ceturtā rakstāmmašīna. Bet piektā — tā bija jau elektriskā. Un Dievs piešķīra arī rakstītājus, gan jau pratējus, kā arī tādus, kas ar prieku apguva šo rakstītprasmi, — gan Rīgā, gan dažādās citās vietās Latvijā. Starp jaunajiem līdzstrādniekiem varu minēt Tabitu Šulci, Guntu Cirveli, Zintu Ozoliņu, Mārīti Smilgu, vēlāk arī Zigrīdu Veltmani un citus. Rakstītāji dažādos laikos nomainījās, rakstāmmašīnas tika pārvadātas no vienas vietas uz nākamo, bet darbs pārtraukts netika. Kristīgās literatūras pārrakstīšanai atsaucās arī profesionālas mašīnrakstītājas, kuras strādāja uz savām rakstāmmašīnām, kā, piemēram, Hermīne Grigule, Zenta Kļaviņa, Sarmīte Ezeriņa un citas.

Bet svētīgais darbs ar minētajām piecām rakstāmmašīnām nebūtu varējis sekmēties, ja savu palīdzību tolaik nebūtu sniedzis Rihards Kociņš. Nevienai no tām nebija burti, lietojami latviešu valodas tekstiem. Lai šīs rakstāmmašīnas varētu mums kalpot, tur bija jāiegulda liels, sarežģīts un tajos apstākļos arī bīstams darbs. Rihards Kociņš vienmēr bija atsaucīgs mums palīdzēt, par ko bijām un esam viņam ļoti pateicīgi!

Vēl gribu pieminēt klusos labvēļus, kuri šo garīgās literatūras darbu vēlējās atbalstīt arī materiāli, jo līdzekļi bija nepieciešami. Mūsu sagatavotās grāmatas dalījām bez maksas. Tā tas turpinājās gadiem ilgi. Vēlākajos gados šo darbu morāli un finansiāli jūtami atbalstīja arī Jānis Rožkalns. Viņš arī pats meklēja ceļus un veidus, kā bagātināt un paplašināt garīgo literatūru mūsu tautā. Tā, piemēram, reiz atceļā no tā laika Austrumācijas viņš atveda pilnu koferi un somu ar vērtām grāmatām, kuras pārkļuva pāri stingrajai robežai, tikai pateicoties Dieva sūtītam brīnumam: vilcienam, kurā brauca Jānis, pirms robežas vajadzēja neparedzēti kavēties pāris stundas, lai tiešajā robežpunktā tas vairs nevarētu stāvēt *kratītājiem* ieplānoto laiku. Dievs sniedz savu palīdzību arī šādi.

Pēc tam Jānis Rožkalns atrada iespēju, protams, arī ar lielu riska pakāpi, atkārtoti un atkārtoti mūsu zemītē ievest Bībeles latviešu valodā, kas tolaik bija vēl retums, pēc kurām bija ļoti liela vajadzība. Šo uzdrīkstēšanos stipri apgrūtināja tas, ka tās bija lielos daudzumos.

Labu laiku pat mēs, viņam tuvu stāvošie, nejautājām un nezinājām, no kuras debespuses viņš tās atved. Arī tās visas mūsu tautā tika izplatītas bez maksas. Šim darbam Dievs deva savu īpašu apsardzi un līdz ar to arī veiksmi, bet — līdz zināmam laikam...

Ak vai! Savā stāstījumā, pieminot Jāni Rožkalnu, esmu aizsteigusies laikam priekšā. Tagad atgriežos pie agrākajiem gadiem.

Abi ar Ojāru izjutām zināmu atbildību par šī jau diezgan plaši sazarojušā darba koordinēšanu. Tas sākās vispirms ar tulkojamā materiāla atrašanu un izvēli. Jāsaka, ka dažkārt tas gan ir dublējies, ko uzzinājām tikai vēlāk, jo tolaik, pagrīdes apstākļos strādājot, to nezinājām. Centāmies vairākus tulkojumus koriģēt, visus diemžēl neiespējām; dažkārt tulkojām paši no krievu valodas. Atbildību jutām arī papīra un cita materiāla sagādē un piegādē dažādos attālumos, pēc tam — jauntapušo grāmatu iesiešanā un tālākizplatīšanā. Kas attiecas uz rakstāmpapīra sagādi, un tā tolaik tiešām bija problēma, tad dažus gadus iekļāvāmies arī palīdzības darbā ar tā regulāru iegādi, uzglabāšanu mūsu dzīvoklī un pagrabā, un beidzot — ar nogādāšanu krievu ticīgo pagrīdes tipogrāfijām Bībeļu gatavošanai. Tas bija jau pavisam citos daudzumos, ne tikai somās un mugursomās...

Tā kā uz rakstāmmašīnas pārrakstīto eksemplāru skaits ir ierobežots, tas ir, pieci līdz seši, atkarībā no papīra biezuma, tad gatavojām pēc iespējas atkārtotus un atkārtotus metienus, jo vajadzība pēc garīgās literatūras Latvijā bija liela.

Tas viss prasīja daudz laika, bet arī mūsu laiks tika no Dieva brīnišķi svētīts. Kad bija liela nepieciešamība, pirkām laiku ar naudu. Lai šāda iespēja vispār būtu, tad Ojārs vecākā inženiera darbu Rūpnīcu projektēšanas institūtā uz laiku nomainīja pret fizisku darbu meliorācijas grāvjos, kur dažkārt savu pusmēneša vai pat visa mēneša algu atdeva tam, kas viņa vietā tur strādāja.

Par bīstamību daudz nedomājām. Izjutām to kā pašu par sevi saprotamu *pienākumu, pat priekšrocību*, no Dieva uzticētu, par ko Viņš mūs atalgoja ar gadu gadiem ilgstošu dziļu prieku un lielu enerģiju! Tolaik Emīlija Kļaviņa, mūs morāli, garīgi un praktiski — ar saviem tulkojumiem un padomiem — atbalstot un mums līdzi dzīvojot, ne reizi vien mūsu degsmi šajā darbā salīdzināja ar dr. J. A. Freija grāmatniecības darbu, — tikai mēs strādājām dažādos laikos un ļoti atšķirīgos apstākļos...

Cik nu tas bija iespējams, centāmies darbinieku vārdus lieki neminēt, arī pašu sarunās nē. Šeit vēl jāpiemin tam laikam būtisks faktors: bijām spiesti uzmanīties pat savā dzīvoklī, jo tieši zem mums — visas mūsu trīsistabu dzīvokļa kvadratūras plašumā — atradās Rīgas Medicīnas institūta Marksisma ļeņinisma katedra, kas nebija bez savas nozīmes. Andropova laikā par to pārliecinājāmies īpaši...

Bet tagad — vēl pie agrākajiem gadiem. Mūsu mazā Sarmiņa diezgan bieži pavadīja mani ceļā pie grāmatsējēja, bet es nekad neminēju viņa uzvārdu. Sacīju tikai: "Brauksim pie onkuļa!" Kādreiz vēlāk Sarmiņa man atklāja: tikko viņa bija paaugusies tā, lai redzētu uzrakstu pie šī onkuļa durvju zvana un sāka arī jau lasīt — un tas nebija tik vienkārši, jo grāmatsējēja uzvārds sastāvēja no 10 burtiem — tad viņa šo "noslēpumaino" uzvārdu izlasījusi un zinājusi, tikai neesot ne man, ne arī kādam citam to teikusi...

Jāsaka: šis krietnais vīrs, sava aroda ilggadējs augsti kvalificēts speciālists, strādājot Valsts tipogrāfijā un vienlaicīgi mums regulāri palīdzot, tiešām riskēja, ne jau lielu peļņu gūdams. Tas taču bija laiks, kad bija pamats izjust īstas riska briesmas...

Zināmas nepatikšanas arī piedzīvojām. Tas saistījās ne tieši ar manis pasūtīto grāmatu iesiešanu; un tomēr — tas bija mana tēta Arnolda Bukstiņa komponēto garīgo dziesmu krājums (kopā 243 dziesmas), pasūtījums gan no citas puses, iesiets divās atsevišķās daļās, ar kopēju nosaukumu ***"Saulstaru dziesmas"***. Šis nosaukums uz vāka — vismaz krājuma pirmajai daļai — bija ar sudraba krāsas burtiem. Vairs neatceros tuvāk, zinu tikai to, ka tā bija viena no pirmajām reizēm, kad man bija izsaukums uz "Stūra māju"— Valsts Drošības komiteju. Un tur bija runa par šiem sudraba krāsas burtiem. Tie man tika rādīti — laikam tādēļ, lai redzētu, kāda būs mana reakcija? Ko gan varēju secināt no visa? Varbūt to, cik šī lielvalsts jutās "stipra", baidoties no garīgu dziesmu krājuma, vai pat no virsraksta uz tā! Pēc šī pirmā izsaukuma uz Drošības komiteju gadu gaitā sekoja vēl daudzi citi. Tad — savukārt par citiem "grēkiem".

Tagad, rakstot šīs atmiņas, sāku domāt: kā gan bijām atraduši ceļu pie grāmatsējēja, kuru agrāk nezinājām? Jā, atceros: Āgenskalna draudzes kora diriģents Arvīds Kauliņš, kurš pazina šo grāmatsējēju, mums viņu ieteica. Bet pirms tam Kauliņa kungs aizmuguriski grāmatsējēju bija iepazīstinājis ar mums — lai mēs varētu viens otram savstarpēji uzticēties. Tolaik tas bija ļoti nozīmīgi! Šis Uzticības tilts starp mums un grāmatsējēju kalpoja garus gadus. Bet tad pēkšņi šī sadarbība pārtrūka. Reiz lasot avīzē rakstu par kādu dēlu, kurš noslepkavojis savu tēvu, viņš pārdzīvoja to tik ļoti, ka viņa sirds to neizturēja — tā pārstāja pukstēt, viņam turpat krēslā sēžot, ar avīzi rokā... Šis labsirdīgais vīrs savā dzīvē bija piedzīvojis un izturējis daudz, bet kaut ko šādu izturēt viņš nespēja.

Labi, ka pa to laiku grāmatsiešanas mākslā bija izglītojusies un to arī jau pietiekoši labi apguvusi jauna speciāliste — Tabita Lagzdiņa, jeb kā mēs viņu saucām — Bitīte, mums tuva jau no viņas bērnības. Uzskatām, ka arī šis bija Dieva savlaicīgs kārtojums — "uz sēkļa"

nepalikām. Bitītes darbs bija ne mazāk rūpīgs un kvalitatīvs. Un viņa šo darbu darīja kā kristiete — ar sevišķu mīlestību, ar visu sirds atdevi!

Atceros: reiz vēlā vakarā, tumsā, esmu atceļā no grāmatsējēja uz mājām — abās rokās man lielas somas, pilnas ar jauniesietajām grāmatām. Izkāpju no trolejbusa un pie "Saktas" šķērsoju Merķeļa ielu. Pēkšņi spalgs svilpiens mani pārsteidz. Man karsts izskrien cauri visam ķermenim. Tā. Vai tiešām? — — Pirms miliči, kurus līdz tam neesmu pat manījusi, pienāk pie manis, doma zibenīgi izšaujas cauri apziņai: mans brauciens un tātad viss mūsu darbs izsekots? Vai tiešām dārgā bagātība un turpmākā šī iespēja būtu jāzaudē? Cik daudz gan cilvēks spēj izdomāt dažās sekundēs! Bet — no manis tiek pieprasīti pieci rubļi soda nauda par satiksmes noteikumu neievērošanu: domās nogrimusi, esmu gājusi pāri ielai pie sarkanās gaismas. Ak, paldies mīļajam Debesu Tēvam! Kā slogs noveļas no manām krūtīm. No prieka un atvieglojuma es miličiem būtu atdevusi desmit un pat vairāk rubļu! Atlikušo ceļaposmu līdz mūsu mājām Basteja — tolaik Padomju — bulvārī, neskatoties uz smagajām somām, kā lidot aizlidoju. Lūk, neparastos apstākļos negaidīta prieka pārdzīvojums!

Ir 1973. gada dziļa ziema. Trīsdesmitpirmā janvāra agrs rīts. Pavisam negaidot tiekam pamodināti no durvju zvana, kuram tūlīt neatlaidīgi seko vēl vairāki — cits pēc cita, it kā būtu ugunsgrēks. Paskatāmies: pulkstenis rāda seši. Neparasti. Sarmiņa, piecgadīgā, uztrūkusies no miega un dzirdot neatlaidīgo zvanīšanu, skubina mūs ātrāk atvērt durvis. Absolūti nezinot, kas varētu būt agrie viesi, bet zemapziņa uztver kādu signālu, un — pirms mūsu dzīvokļa durvis nezināmam tiek atvērtas, mana roka vispirms satver nelielu blociņu. Tajā ierakstīti daudzu cilvēku vārdi, datumi, kad viņi paņēmuši lasīt mūsu grāmatas, to nosaukumi, un datumi, kad tās atdotas; lai pasargātu šos daudzos no iespējamām nepatikšanām, šo blociņu paslēpju sev padusē.

Mūsu dzīvokli kareivīgi ieņem seši gluži sveši cilvēki, vispirms revidējot priekšnamā mūsu virsdrēbju kabatas. Jā, arī kratīšanas orderis tiek parādīts. Un no šī brīža sākot, mēs ar Ojāru skaitāmies it kā arestēti — nedrīkstam savstarpēji pat ne vārdu apmainīt. Un tā tas ilgst sešas stundas.

Bet vispirms man naktstērps taču jānomaina pret dienas drēbēm. Tas "programmā" ir paredzēts, tāpēc sešu cilvēku komandā ir arī viena sieviete, kas piekomandēta tieši man, — viņa uzcītīgi asistē pie manas pārģērbšanās, sekodama katrai manai kustībai, kā arī pavada uz tualeti, protams, *nepaliekot* aiz durvīm... Vēl ņemot vērā manus

toreizējos garos matus, kurus no rīta jāizķemmē un jāsaved kārtībā, bet manā padusē paslēpts mans blociņš, — atklāti sakot, katra no šīm procedūrām toreizējā situācijā ir veselu problēmu virkne. Maksimāla nervu spriedze. Nedomāju, ka tā — tikai mana gudrība, attapība un veiksme, kā šīs problēmas viena pēc otras pakāpeniski tomēr tiek atrisinātas... Bet tā — tikai viena detaļa no pārējām citām... Tas būtu atsevišķs apraksts par visu to, kas tiek piedzīvots tikai šajās sešās stundās.

Īsi sakot, ap mums visās telpās kustās šie svešie cilvēki. Viņi strādā centīgi, viņu skats un rokas ietiecas daudzās pat neiedomājamākās vietās — tas ir tas, ko redzam ar savām acīm. Reāli tik tuvu jūtams šīs svešās varas dzelžainais iespaids, kuram mēs, viņuprāt, esam pilnīgi pakļauti un bezspēcīgi. Un tomēr — *Debesis* ir atvērtas virs mums, un no Augstākās varas mums tiek pasniegts Spēka un miera kauss: to piedzīvojam abi ar Ojāru. Laiku pa laikam ar skatu viens otru uzmundrinām. Iekšēji varam būt samērā mierīgi un līdzsvaroti. Kad Sarmiņu aicinu pie brokastu galda, viņa neizpratnē skatās: "Bet kā? Vai gan es viena? Vai tad onkuļiem brokastis nedosim?" Kaut ko tādu, ka ciemiņus, kuri tik ilgi pie mums viesojas, mēs nepacienātu, viņa vēl nav piedzīvojusi.

Mūsu dzīvoklī acīmredzot tiek meklēts kaut kas varasvīru izpratnē pretvalstisks. Varbūt kaut kas tāds, kas parādītu pavedienu uz pagrīdes tipogrāfijām? Atvērtas virtuvē tiek pat tējas paciņas! Liekas, šīm "modrajām acīm" apslēpts palikt nevar itin nekas. Tikai vēlāk pārliecināmies: ja Dievs ko sargā, tas tiek pasargāts! Dažādos veidos. Pat ja meklētāja roka bijusi tikai dažus centimetrus no lietas, kas viņiem būtu ļoti interesējusi...

Meklētāji pie "lielā laimesta"— ja netiek atrasts vislielākais — piekļūst tad, kad Sarmiņa piecēlusies un viņi aiz mūsu guļamistabas iekļūst *manā valstībā*. Tā ir atsevišķi atdalīta telpas daļa starp mūsu un vecāku istabu, kurā ir tikai elektriskais apgaismojums. Tā nav domāta kā slēptuve, tajā var ieiet pa stiklotām durvīm; bet manam darbam tas ir visklusākais stūrītis, reizē tā ir mana svētnīca: pieticīga galda virsma ar lampu, un man apkārt pie visām četrām sienām plaukti no grīdas līdz griestiem. Un apgaismojums arī no pašas augšas. Pie augšējiem plauktiem piekļūstu ar speciālām kāpnītēm. To visu Ojārs ir iebūvējis un izveidojis tieši manam darbam. Ar šo stūrīti jūtos daudz ieguvusi. Esmu ar to tik ļoti apmierināta, pat laimīga, ka nekāroju ne plašākas, ne arī gaišākas telpas; tikai vienu gan — kaut varētu strādāt mierā un no svešas varas netraucēti!... Plauktos pastāvīgi novietotās grāmatas un manu papīru kalni aizņem tikai daļu. Pārējā platība lieliski noder topošajām jaunajām grāmatām un

brošūrām, un šis kontingents nepārtraukti mainās. Šeit ir kā starpstacija: te atceļo produkcija no rakstāmmašīnām, līdz tā pakāpeniski nokļūst pie grāmatsējēja; un tad vēlreiz atgriežas — jau vākos ietērpta, lai no jauna dotos savā tālākajā ceļā. Šis ceļš ved gan pie individuāliem lasītājiem, gan arī uz dažiem lasīšanas sadales punktiem dažādās Latvijas vietās. Daļa paliek pie mums — došanai lasītājiem mūsu tuvākajā apkārtnē.

Lūk, šādā bagātību krātuvē iekļūst meklētāji un gandarīti visu stiepj ārā līdz virtuves lielajam galdam, kur sākas nozīmīgā protokola rakstīšana. Nav viegls viņiem šis uzdevums, jo protokola lapas tekstu "ņem pretī" tikai krievu valodā. Lai pārkrievotu visus grāmatu un brošūru virsrakstus, bez tam viņi kā trofeju ieguvuši vēl daudz citu papīru, ak! tas ir apjomīgi darbietilpīgs process. Materiāli ir gan pa vienam, diviem vai vairāk eksemplāriem, bet pusgatavā produkcija — arī pa desmit un vēl vairāk eksemplāru. Labi vēl, ka ne visas grāmatas ir šobrīd mājās uz vietas. Protokols aizņem daudz lapu, un *izņemto priekšmetu* — tā ir čekistu terminoloģija — uzskaite sniedzas līdz simtvienpadsmit. Acīmredzot nav cerēts uz tik ļoti bagātu ieguvumu, tāpēc līdzi viņiem nav paņemta attiecīga lieluma "tara". Mums nākas vēl viņiem izlīdzēt — ar mūsu vislielākajiem koferiem.

Kad sešu cilvēku sešu stundu darbs paveikts, tas ir, pulksten divpadsmitos, Ojāram tiek pavēlēts ģērbties un viņiem līdzi doties uz prokuratūru. Savukārt man tur jāierodas, ja nemaldos, pēc pusotrām stundām. Pēc lielās nervu slodzes pēkšņi jūtos tik pārgurusi, ka saprotu: man nepieciešama atslēgšanās, lai izturētu tālāko. Uzstādu modinātāja pulksteni, lai tas zvanītu pēc pusstundas, vairāk nevaru atļauties. Šajā īsajā brīdī Dievs ļauj man iemigt pietiekoši dziļā un veselīgā miegā. Pieceļos un, paceļot skatu Augšup, ar atjaunotiem spēkiem dodos uz prokuratūru Raiņa bulvārī — pretī nezināmam... Sevī esmu jau apņēmusies: visu atbildību par garīgo literatūru uzņemos uz sevi — es viena. Pie tā arī palieku. Mans dzīvesbiedrs jau tā gadu gaitā ik pa laikam uz VDK ticis izsaukts vai pēkšņi ar varu aizvests no dažādām gluži negaidītām vietām un apstākļiem... Šis savdabīgais stāvoklis izveidojies jau no Ojāra studiju laika, kopš 1952. gada, kad čeka sāka viņam pievērst pastiprinātu uzmanību, kurai sekoja piespiedu sarunas darbavietās, kā arī atkārtoti izsaukumi uz Valsts Drošības komiteju — nu jau ar neslēptu vēlēšanos iesaistīt Ojāru sadarbības līmenī. Vervēšanas reizēs, un tas notika dažādās vietās, kad ļoti noteikti Ojārs pieprasīja viņu personības apliecinošo dokumentu, viņi nekad savu vārdu, uzvārdu nepateica. Lai pietiekot ar faktu, ka viņi esot VDK darbinieki. Un tomēr katrā šādā uzspiesto sarunu nobeigumā anonīmie čekas kalpi nekautrējās

no Ojāra pieprasīt klusēšanas solījumu: "Apsoliet, ka *nevienam*, arī ģimenei nesacīsiet ne par šo tikšanās vietu, ne par mūsu sarunas tematu!" Šādu solījumu Ojārs, protams, nedeva un kategoriski to noraidīja. Tā kā uz visiem čekistu atkārtotajiem priekšlikumiem, piedāvājumiem, vēlāk brīdinājumiem un pat draudiem Ojārs joprojām stāvēja ar nemainīgu un stingri noteiktu **NĒ!**, tad viņš arī turpināja palikt čekas pastiprinātas uzmanības lokā, jo bija ieguvis *varas ienaidnieka* statusu — tā viņam čekā vairākkārt atklāti ir sacīts.

Turpmāko gadu gaitā čekistu dažādas izsekošanas esam piedzīvojuši mēs abi: gan apslēptas — tās dažkārt labi novērojamas tikai kādam citam no malas, gan arī pilnīgi atklātas, izteikti uzkrītošas — kā nu kuro reizi viņi savas darbības taktiku izvēlas kā iedarbīgāku.

Jā, tagad atceros arī to konkrēto gadījumu, kad tieši Ojāram izdevās precīzi novērot un izsekot vairāku čekistu sakoordinēto kopdarbību manā un kanādieša Leopolda Sīpoliņa kunga iepriekš telefoniski norunātajā tikšanās reizē Esplanādes parkā. Sīpoliņa kungs — latvietis, pazīstamais gleznu kolekcionārs no Otavas. Vispirms viņš bija mūs uzmeklējis mūsu dzīvoklī — līdzīgi kā tajā laikā arī zviedru rakstnieks Pērs Olofs Inkvists no Stokholmas un vairāki citi sabiedrībā redzami cilvēki no ārzemēm — un apciemojis ne vienu reizi vien. Tā kā mums ar Sīpoliņa kungu bija zināmas lietas kārtojamas, sapratām, ka mūsu dzīvoklis nav pietiekoši droša vieta. Tāpēc tika norunāta tikšanās Esplanādē. Sarunājāmies, gan sēžot uz soliņa, gan arī pastaigājoties. Čekistu virzība no zināma attāluma bijusi atbilstoša mūsu pastaigai... Es pati tajā reizē no visa tā gan neko ne redzēju, ne manīju. Bet pēc manas atvadīšanās no Sīpoliņa kunga pie manis pienāca Ojārs un pateica precīzi, kuri cilvēki varētu mums sekot. Atskatījos. Jā, tiešām! Viņi no atstatuma mūs pavadīja līdz pat mūsu mājas durvīm, kurās ieejot, mēs tās aiz sevis aizslēdzām, jo tuvojās vakars. Pēc brīža, kad pa mūsu piektā stāva dzīvokļa logu ielas pusē paskatījāmies lejā, tad pēdējā brīdī šos sekotājus pamanījām, viņiem iekāpjot, acīmredzot, speciāli izsauktajā vieglajā automašīnā...

Tā arī šajā pieminētajā gadījumā jau atkārtoti pārliecinājāmies, ka čekistu darbs ir labi un precīzi organizēts, sākot jau ar telefona sarunu noklausīšanos un beidzot ar vietu, kur viņi savu izsekošanu nolemj pārtraukt.

Atgriežos 1973. gada ziemā.

Prokuratūrā esam nodoti *Sevišķi svarīgu lietu izmeklētājam*. Ojāram no kabineta iznākot, man tajā jāieiet — apmainīt savstarpēji nevaram ne vārda. Jā, un tur jau tad arī sākas: viņiem jāuzzinot, kā tapusi šī pagrīdes literatūra.

"Kristīgā literatūra — tā ir mana nepieciešamība, mana iniciatīva, mans darbs un mana bagātība!... Mums ir pietiekoši daudz

radu ģimeņu un draugu, arī kuriem šī garīgā barība ir nozīmīga, viņiem esmu devusi un dodu... Katra no grāmatām, ko jūs šodien paņemat, ir kā no manis atrauts bērns... Ja jūs būtu no mūsu drēbju skapja kaut visas drēbes izņēmuši, tas nebūtu ne salīdzinājumā ar to sāpi, ko pārdzīvoju tagad..." — apmēram šādas domas viņiem saku; ne teikumu pēc teikuma, bet ik pa brīdim, kaut kā cenšoties atbildēt uz viņu dažādajiem jautājumiem.

No viņu izteikumiem saprotu to, ka visas literatūras saturs tiks caurskatīts un, protams, meklēts arī kas pretvalstisks. Un tad, kaut gan grāmatas ir tikai garīga satura, bet kas zin, ko gan kāds savā pārcentībā tur varbūt var sameklēt! — Kad saruna beigusies, man tiek paziņots, ka turpmāk sekos pratināšanas, kurās man būšot jāatbild par katru grāmatu atsevišķi, kur un kā tā tapusi, līdz tikšot noskaidrots viss... Protams, jau pat bez īpašas ekspertīzes redzams, ka grāmatas tapušas uz dažādām un atšķirīgām rakstāmmašīnām...

Dodos mājup...

Šāda fakta priekšā nostādīta, jūtu, ka apstākļi kļuvuši samezgloti. Būtībā nav pastrādāts absolūti nekāds noziegums, ar skaidru sirdsapziņu Dieva un cilvēku priekšā varu atbildēt par visu! Tomēr man nav tās priekšrocības — par visu atbildēt v i e n a i pašai. Bet nevienu līdzdarbinieku vārdā nosaukt negribu, nevaru... Kāds gan būs risinājums? Seko nakts, kurā piedzīvoju īstu nervu drudzi — pirmo reizi savā mūžā. Guļu gultā, bet ik pa brīdim drebuļos kratās viss ķermenis. Ne bailēs no grūtībām, kādās iekļūtu es pati, nē! Ar tām esmu jau rēķinājusies. Bet — kā man rīkoties, nenosaucot nevienu c i t u uzvārdu?! Domāju es viena, domājam abi ar Ojāru, tomēr nesaprotam, nezinām. *"Bet ja kādam no jums trūkst gudrības, tas lai to lūdz no Dieva, kas visiem dod devīgi un nepārmezdams, un viņam tiks dots"*, šādi uzrunā mūs apustulis Jēkabs. Jā, no visas sirds lūdzam gudrību no Augšienes. Lūdzam, gaidām, pārdomājam, atkal lūdzam.

Nākamajā dienā uzzinām, ka 31. janvāra agrajā rītā vienlaicīgi dzīvokļu kratīšana bijusi daudzās adresēs, bet gan — krievu tautības kristīgajiem. Tātad — plaša akcija! No latviešiem mēs esam vienīgie. Uzzinām arī to, ka divi no mums pazīstamiem — ļoti simpātiski kristīgie jaunieši — Andrejs Petrovs, mūziķis, draudzes orķestra vadītājs, un Mihails Koļesņičenko — arestēti...

Tās dienas novakarē ar mums atstātā protokola kopiju ierodos pie Imanta Blumberga, man pazīstama advokāta, viņa mājās. Esam vienas — Dundagas vidusskolas — absolventi. Viņš uzmanīgi visu uzklausa. Iepazīstoties ar izveidojušos situāciju, viņš saskata notikumu attīstības gaitas divējādas iespējas: 1) ja mūsu dzīvoklī meklēts kas cits un no tā nekas nav atrasts, iespējams, ka lieta var netikt

tālāk virzīta; 2) ja šīs garīgās literatūras neoficiālā veidošana un izplatīšana tiek klasificēta kā reliģijas propaganda un aģitācija, un vēl ņemot vērā šī darba ilgumu un apjomu, tad ir jārēķinās arī ar *dažiem gadiem*... Tāda ir realitāte. Līdzdalu, ka iekšēji esmu sagatavojusies uz visu... Advokāts parāda savu labvēlību un gatavību palīdzēt, ja būs vajadzība. Gan pieņemu, ka mēs abi vienlīdz labi saprotam, ka šādās situācijās pat spējīgākie advokāti diemžēl ir bezspēcīgi. Viņš mani izvada ar sevišķi dziļu cieņu un sapratni. Viņa atvadu rokasspiedienā tālākajam ceļam esmu saņēmusi daudz... Par to izjūtu dziļu pateicību vēl šodien!

Rakstot šīs atmiņas, pie advokāta Blumberga kunga gribu apstāties vēl īpaši. Zinu, ka viņš smagajos padomju gados vienmēr bijis atsaucīgs, palīdzēt gribošs arī tieši tiem ļaudīm, kas dažādi tika represēti savas ticības pārliecības dēļ. Uzņemoties zināmu daļu riska, viņš savu iespēju robežās darīja visu, un viņam uzticētās lietas izveda ar labiem rezultātiem. Čekai tas ļoti nepatika. Ne vienu reizi vien viņš saņēma aizrādījumus.

Diemžēl, tas notika gan krietni vēlāk, 1993. gada 23. novembrī, advokāts Blumberga kungs viņa dzīvojamās mājas kāpņu telpā tika sagaidīts un ļoti smagi piekauts — līdz dzīvībai kritiskai robežai... Pateicoties viņa dzīvesbiedres, ārstes, ļoti operatīvai rīcībai, smagi cietušais nokļuva vislabāko ārstu, augsti kvalificētu speciālistu, rokās. Viņš ilgstoši ārstējās. Tika izdarītas vairākas operācijas. Šo speciālistu veiksmīgais darbs un viņa dzīvesbiedres mēnešiem ilgstošā maksimālā uzupurēšanās, viņu kopjot, bet pāri visam — Dieva žēlastības brīnums ir atgriezis viņu dzīvē... Nesaprotamu iemeslu dēļ lieta netika aktīvi izmeklēta, un vainīgās personas līdz šim nav vēl atrastas. Var rasties doma, ka tas varētu būt bijis kādu ieinteresētu personu inspirēts pasūtījuma darbs... Pēc tam presē aiz liela pārpratuma parādījās kļūdaina versija — tā gan pēc dažām dienām tika atsaukta — it kā uzbrukums būtu bijis sakarā ar advokāta kādreizēju sadarbošanos ar čeku. Tas noteikti neatbilst īstenībai! Fakti runā pretējo. Advokāts Imants Blumbergs jau no savas jaunības ir rēķinājies ar Dievu un vienmēr bijis uzticīgs mūsu tautas nacionālajām interesēm.

Vēlreiz atgriežos 1973. gada ziemā.

Pēc pirmās neaizmirstami smagās nakts katrā nākamajā Dievs dod pietiekoši labu miegu atpūtai, lai spējam pildīt ikdienas pienākumus. Iekšēji jūtamies arvien mierīgāk — kaut arī ārējie apstākļi ne ar ko nav mainījušies. Joprojām atrodamies solīto pratināšanu priekšā, un joprojām vēl neesam saņēmuši skaidru izpratni un

gudrību nepieciešamajām atbildēm. Tas ir tāds neparasts iekšējs pārdzīvojums: apziņa, ka no cilvēkiem palīdzēt mums nevar itin neviens — ne mūsu dārgie vecāki un tuvinieki, ne labākie draugi, ne mācītāji, ne bīskaps, ne arī manta un bagātība, ja tāda būtu.

No vienas puses tas ir smags laiks, bet vienlaicīgi — neparasti svētīgs un garīgi briedinošs. Mūsu ticība un uzticēšanās Dievam tiek kristalizēta, kā vēl nekad. Ar ķīniešu kristieša Vočmena Nī (*Nee To Sheng*) vārdiem šo laiku varētu raksturot šādi: *"Vienmēr ir labi, ja pa labi un pa kreisi atrodas augsti kalni, aizmugurē ienaidnieks, bet priekšā — jūra, jo tad dota izdevība attīstīties ticībai. Ticības vislielākais kavēklis ir — spaidu un grūtību trūkums. Ja Dievs tevi svētī ar spaidiem un grūtībām, Viņš tevi svētīs arī ar ticību. Un ticība vislabāk var attīstīties tad, ja posts un bēdas ir tiešām bezcerīgas."*

To pašu apstiprina arī Mārtiņš Luters: *"Ticība un krusts — abi ir nepieciešami. Ticība nevar pastāvēt bez krusta. Tikai tad, kad ūdens mums smeļas mutē, mēs sākam apzināties, ko ticība spēj veikt un kas ticība ir."*

Šajā laikā mūs nespēj remdēt pat ne skaistākā klasiskā mūzika no Ojāra bagātās fonotēkas, bez kuras parasti mūsu dzīvoklī nav pagājusi gandrīz ne diena. Šis ir laiks, kad vienīgi Dievs un Viņa Vārda gaisma rāda mums ceļu un stiprina mūs soli pa solim uz priekšu. Kaut ko tik brīnumainu neesam piedzīvojuši visā mūsu līdzšinējā ticības dzīvē: tas miers, kas nolaidies mūsu abu sirdīs, tas patiešām ir miers no Augšienes, *miers nemierā, miers lielā neziņā*... Dažudien attopamies, ka esam gandrīz vai piemirsuši, ka vēl joprojām taču atrodamies "zem Damokla zobena".

Vienlaicīgi tomēr gatavojos arī praktiski — varbūt nenovēršamajam. Pie zobārstes pārbaudu un salaboju zobus. Kārtoju arī citas lietas. Domās pārstaigāju atmiņu takas, no daudz kā iekšēji atvados. Bet savu ikdienas darbu vēl turpinu. Un tad — kādu rītu darbavietā pie manis laboratorijā ienāk viena no vadošajām ārstēm, vispār viņa ir solīda un ļoti simpātiska. Klusu pasakot man dažus vārdus, tikpat klusi viņa atkal aiziet. Šie vārdi vēl šodien, pat pēc trīs gadu desmitiem, manā apziņā atmirdz kā neparastas gaismas apstaroti: "Zvaigznīt, ja ar jums kas notiktu, tad ziniet: es esmu gatava ņemt Sarmiņu pie sevis..." Ak, cik bezgala mīļi! Tas nāk tik negaidīti un brīnišķi! Jo izteiktāk uz *tā* ikdienas fona, ko esam šajās dienās piedzīvojuši: esam nesaprasti, daudzi no mums atturas, izvairas — piesardzības un baiļu dēļ. Un saprotam arī to — tas ir tik cilvēcīgi! Bet šai ārstei — tik droša un nešaubīga gatavība!

Nevaru nepieminēt arī uzticīgo un ļoti produktīvo mašīnrakstītāju, cienījamo pianisti un komponisti Hermīni Griguli, kura

vienīgā no visām rakstītājām šajā vētras periodā atrod iespēju mūs sastapt. Un viņa saka: "Ja jums, Zvaigznīt, ir vajadzīgs, lūdzu, *varat sacīt manu vārdu* — es grāmatas esmu pārrakstījusi savas intereses dēļ. Es tās vērtēju, tās man vajadzīgas. "Šī gatavība, šis viņas iekšējais briedums tieši šajos apstākļos mums nozīmē sevišķi daudz — morāli, psiholoģiski, garīgi. Dieva apgarota drosme! Noliecu galvu viņas piemiņas priekšā.

Kā gan var justies *māte*, kuras gadu gadiem lolotie *bērni* nežēlīgi no mājas izvesti, un nav zināms viņu turpmākais liktenis!? Katra veidotā grāmata vai brošūra manā sirdī izauklēta un iemīlēta kā bērns. Šo grāmatu zaudējums mani skāris jo dziļi... No bezdievīgās varas vīriem izpratni un žēlastību gaidīt — velti. Skatos savos tukšajos jauno grāmatu plauktos, un sākas mana saruna ar Dievu. Tobrīd pat neiedomājos, ka it kā atkārtoju Ābrahama lūgšanu par Sodomas pilsētas iedzīvotāju saudzēšanu — no 50 atlaižot šo skaitli līdz 10 (1. Mozus 18. nod.). Savam Debesu Tēvam lūdzu un jautāju: "Vai drīkstu cerēt, ka mēs kaut trīsdesmit kādreiz atgūtu atpakaļ?" Pēc dažām dienām runāju par divdesmitpiecām. Bet apzinoties, ka cilvēcīgi tomēr var nebūt pat nekādu cerību atgūt jebko — vai attiecīgo varas iestāžu kurtuvēs iznīcinātas gan nav lielas garīgās vērtības! —, esmu šo skaitli pakāpeniski nolaidusi jau uz desmit. Beidzot — uz pieci. Bet tad nu gan saku mīļajam Dievam, ka tādā gadījumā ļoti vēlos atgūt tās visvērtākās un grūtāk atkārtojamās grāmatas. Un iekšēji noskaņojos — būšu savā sirdī pateicīga arī par šo vismazāko skaitu.

Kas pa šo laiku norisinās Prokuratūrā, kabinetā, uz kura durvīm ir uzraksts *Sevišķi svarīgu lietu izmeklētājs*, tas mums nav zināms. To zina Dievs. Pa laikam Ojārs ir tur iegriezies, lai atpakaļ prasītu vienu, otru un trešo Golgātas draudzes dokumentu, kas viņam nepieciešami. Šos draudzes dokumentus kratītāji, neskatoties uz Ojāra — Golgātas draudzes padomes priekšsēdētāja — tās dienas ļoti stingrajiem protestiem, tomēr paņēma. Pakāpeniski ir atgūta daļa no tiem.

Šādā mums absolūtas neziņas stāvoklī pagājuši jau divi mēneši. Uz pieteikto pratināšanu saukti vēl neesam ne viens, ne otrs. Marta mēneša beigas. Ja pareizi atceros, ir 30. marta priekšpusdiena. Esmu darbā. Ojārs — mājās, jo viņam darbs pēcpusdienas maiņā. Tas, ko no Ojāra uzzinu vēlāk, kad abi atkal sastopamies, ir vairāk kā pārsteidzoši! Kaut gan man pašai klāt neesot, tomēr tas viss ir tik ļoti izdzīvots un pārdzīvots, ka man liekas — esmu šajās nozīmīgajās stundās Ojāram cieši blakus bijusi.

Tātad priekšpusdiena. Ojārs sēž mūsu dzīvokļa pirmajā istabiņā lielajā krēslā pie loga un lasa Bībeli — savu kārtējo ikdienas lasījumu. Šodien viņš ir Jeremijas grāmatas pēdējās nodaļās. Pēkšņi viņš savā apziņā uztver skaidri saprotamu norādījumu: "Celies un ej uz Prokuratūru!" Neparasti. Tā gan nav pirmā reize, kad Ojārs ir saņēmis no Dieva norādījumu vai atbildi dažos ļoti izšķirošos mūsu dzīves likteņpagriezienos. Un, paklausot šai Svētā Gara vadībai, iznākums vienmēr ir bijis optimāls. Labi. Viņš paklausīs arī šoreiz. Tikai izlasīs iesākto nodaļu līdz galam. Reizē tā ir arī pēdējā nodaļa Jeremijas grāmatā. Tur nav atlicis daudz, tikai dažas minūtes. Bet nē! — klusais norādījums tiek atkārtots otru reizi, un jau noteiktāk: "Paklausi! Un — tūlīt! Lasīšanu pabeigt varēsi pēc tam." Vairs nevar būt iebildes. Ojārs ceļas un dodas uz prokuratūru. Ko viņš tur sacīs? Šobrīd, vēl nezinādams nekā cita, viņš turpinās atprasīt draudzes dokumentus.

Ieejot Prokuratūras attiecīgajā kabinetā, viņš sastopas ar jau zināmo izmeklētāju. Kad Ojārs izteicis savu vajadzību, izmeklētājs atbild kaut ko, brīdi padomā, un tad, it kā ko pārlikdams, saka: "Nu tad jau pie reizes labāk ņemiet visu!"— Tas nāk tik pēkšņi un pilnīgi negaidīti, ka Ojārs ir pārsteigts un gluži samulsis: "Kā lūdzu? Kā Jūs sacījāt? Vai tiešām visu??" — "Nu jā, tos abus koferus!"

Kas norisinājies varas aparāta aizkulisēs, par to varam tikai minēt. Vienu gan zinām: ar mūsu grāmatu saturu iepazinās cilvēki, kuri citādi tās nebūtu lasījuši. Labā Sēkla tika iekaisīta pat Prokuratūrā! Un tagad — vēl par Ojāru. Ja viņam tika dots norādījums steigties un nekavēt ne minūti, acīmredzot, šī ir tieši tā stunda, kad mūsu koferiem tiek iedegta zaļā gaisma. Varbūt vienīgā iespēja, ne minūti vairs vēlāk. Un vēl kas! Tieši tajā brīdī, kad Ojārs ar abiem lielajiem koferiem no izmeklētāja kabineta iznācis, viņam pa gaiteni pretī nāk kāds vīrs. Svešā skats vispirms pievērsts Ojāra koferiem, un tad — viņam pašam. Tajā Ojārs saskata kaut ko tādu, ko atkārtoti redzēt viņš gan nevēlētos... Minētais vīrs ieiet tieši pa tām pašām durvīm, pa kurām Ojārs tikko iznācis. Varbūt šī vīra ieiešana pirms koferu iznešanas visu būtu izmainījusi citādi? Nezinām. Cilvēku likteņi šīs ateistiskās varas rokās ir bīdīti šurpu turpu kā šaha figūras: balts — melns, būt — nebūt, bez jebkādiem sirdsapziņas pārmetumiem. Mūsu gadījumā — *mūsu likteni nepārprotami vadījusi un vienmēr vada Dieva Roka*. Tikai un vienīgi Viņš.

Mājās abu lielo koferu saturu atkal pārbaudot, pārliecinos, ka tur netrūkst nevienas grāmatas, netrūkst nekā! Vai kaut ko tādu varējām maz iedomāties! Vai gan iespējams aprakstīt šo pārdzīvojumu?

— Manu no Dieva izlūgto piecu grāmatu vietā atgūtas — absolūti visas!

— Un bez neviena cita līdzdarbinieka uzvārda nosaukšanas.
— Un ļoti iespējamās nebrīves vietā — brīvība !

Tāds ir mūsu Dzīvais Dievs. Viņam neiespējams nav nekas! Šoreiz Viņa nokārtojums ir šāds. Bet tikpat liels un godājams Viņš mūsu dzīvē būtu arī tad, ja Viņš būtu pieļāvis citādu risinājumu, jo *"mēs zinām, ka tiem, kas mīl Dievu, visas lietas nāk par labu"*. Šis apsolījums mūsu dzīvē apstiprinājies daudzkārt.

Vairāk kā jebkad patiešām dzīva un reāla mums kļuvusi patiesība, kas izteikta 124. Psalmā:

"Ja Tas Kungs nebūtu bijis ar mums, kad cilvēki pret mums cēlās, tad viņi mūs būtu aprijuši dzīvus, kad iedegās pret mums viņu dusmas; tad ūdens mūs būtu appludinājis, un upes viļņi mūs aizskalojuši, tad ūdens bangas būtu mums visiem pārvēlušās pāri.

Slavēts lai ir Tas Kungs! Mūsu dvēsele ir izglābta kā putns no mednieka tīkliem; pārrauti ir tīklu valgi, un mēs esam glābti! Mūsu palīdzība stāv Tā Kunga vārdā, kas radījis debesis un zemi."

Pēc dažām dienām Ojārs tiek aicināts uz Prokuratūru. Tur viņam tiek oficiāli paziņota šīs iesāktās mūsu lietas izbeigšana. Kāds augstāks pārstāvis no Maskavas pārliecinās, vai esam visu atpakaļ saņēmuši, vai viss ir kārtībā. Liekas, ka viņi jūtas ne visai ērti.

Atvadoties Maskavas pārstāvis it kā atvainodamies Ojāram saka: *"Бывают ошибки и у нас..."*, tas ir: "Gadās kļūdas arī mums..." — Vai tiešām?

Un tagad līdzdalu to, ko es būtu varējusi pastāstīt jau pašā sākumā, proti, par mūsu piedzīvoto vakarā pirms minētā liktenīgā 31. janvāra agrā rīta.

Vispār tas bija laiks, kad Padomju Savienības armijā bojā gāja neviens vien pārliecināts kristietis — arī viens no mūsu Golgātas draudzes jauniešiem, Aigars Vilks. Šādi gadījumi nekur netika publicēti, no atklātības tas viss tika rūpīgi slēpts. Tobrīd visplašāko rezonansi visā impērijā un arī tālu aiz tās robežām bija izraisījusi karavīra kristieša Ivana Moisējeva nāve — viņa lēnā un mērķtiecīgā iznīcināšana. Viņš bija kļuvis kā simbols daudziem pārējiem upuriem. Lai saasinātu kristiešu modrību pastiprinātām aizlūgšanām par pārējiem kristīgajiem karavīriem padomju armijā, karavīru piederīgie un draudzes šo informāciju darīja pieejamu arī citiem ticīgajiem. Tā arī mūsu dzīvoklī atradās plašāka informācija par Ivanu Moisējevu krievu valodā, kuru es pa vakariem, atgriežoties no darba, tulkoju uz latviešu valodu. Šo darbu darīju virtuvē, tā ir pati pirmā telpa, ieejot mūsu dzīvoklī; un turpat uz galda tajās dienās arī atstāju visus

papīrus, ieskaitot lielā formāta vārdnīcas, jo vairāki spīdzināšanas nosaukumi krievu valodā man nebija saprotami — to tulkojumus meklēju vārdnīcā un biju izrakstījusi uz atsevišķas lapas.

Tieši 30. janvāra vakarā, jau tuvu pusnaktij, pirms dodamies pie miera, Ojārs pēkšņi savā apziņā uztver norādījumu: šos materiālus iznest no dzīvokļa. Viņš vēl kavējas, jo nesaprot tam pamatojumu. Norādījums atkārtojas, un jau ar piebildi: "Vai tev tas grūti?" Un tagad Ojārs saprot skaidri: tas ir Svētā Gara norādījums. Tam ir jāpaklausa, arī vēl nesaprotot. Pieredze rāda, ka saprašana nāk pēc tam. Jebkura uzticēšanās Dieva sacītajam un paļāvīga paklausība nekad nepieviļ.

Ar šo tad nu arī ir izskaidrojams fakts, ka mūsu iekļaušana attiecīgajā *kratāmo* dzīvokļu sarakstā ir bijusi *nevis čekistu kļūda* — tas būtu trāpīts pat ļoti mērķtiecīgi un precīzi! —, *bet gan Visuvarenā visu redzošais skats pēdējā brīdī situāciju radikāli izmainīja;* brīdī, kad mums pašiem vēl nebija ne vismazākās jausmas par priekšāstāvošo... Šī fakta ļoti dziļo nozīmi tā īsti aptvērām tikai krietni vēlāk. Manis pieminētie divi krievu kristīgie jaunie ļaudis, kuri tajā dienā tika arestēti, bija katrs tikai vienai personai līdzdalījuši par Ivanu Moisējevu: viens savam darbabiedram, otrs — savam kaimiņam. Un viņi tika notiesāti ar brīvības atņemšanu — viens uz vienu gadu, otrs — uz trim gadiem. Lūk! Tad kāds gan būtu bijis soda mērs rakstiskam tulkojumam, kura eksemplāru skaits pēc tam nav pat pārredzams! — Tumsas darbi baidās gaismas.

Un arī tam ir sava nozīme, ka blociņš, kuru paguvu paslēpt pie sevis, nenokļuva meklētāju rokās. Jo tajā būtu pārlieku labi redzams, cik plašā sabiedrības daļā izplatās lasīšanā mūsu kristīgā literatūra. To vairs nebūtu varēts atdalīt no tās bagātības, kuru viņi uzgāja *manā valstībā*. Tās cieši saistās viena ar otru. Un tad?

Drīz viss atgāja agrākajās sliedēs. Uzticoties Dieva vadībai, garīgās literatūras darbs tika turpināts. Gan līdzšinējais, gan arī meklējām jaunas iespējas. Mācītāja Jāņa Šmita ierosināti un ar viņa palīdzību sākām izdot periodisku garīgu pārdomu krājumu ***"Maizes drusciņas"***. Kad mācītājs Šmits ar ģimeni 1976. gada maijā bija spiests no Latvijas izbraukt, darbu turpinājām bez viņa. Neatceros, tieši kad iznācis pirmais numurs. Šobrīd šeit manās rokās "Maizes drusciņas" ir sākot ar 2. krājumu, kas datēts ar 1975. gada jūnija mēnesi, līdz 9. krājumam, kas iznācis 1978. gada martā. Domāju, ka bija vēl daži numuri, bet precīzi neatceros. Šo krājumu tapšanā lielu mīlestību ieguldījusi un daudz vērtu materiālu devusi literāte Ģertrūde Līduma, tulkojot gan no krievu, vācu un angļu valodas,

gan arī pierakstot svaigākās misiones ziņas no radiopārraidēm. Tās no radiopārraidēm regulāri pierakstīja arī ārste Roze Cēsīs. Katrā krājumā ir viela nopietnām pārdomām jauniešiem un pieaugušajiem, ir dzeja un proza, fragmenti no Dieva vīru biogrāfijām; ir lapaspuses vecākiem, lapaspuses mūsu bērniem, arī lapaspuses slimiem un veciem ļaudīm, — vispusīgi. Vēl tagad, pārlapojot šos krājumus, iegūstu daudz, jo garīgās vērtības nenoveco.

Vienu no daudzajām ilggadējām tulkotājām gribētos pieminēt vēl īpaši. Ārēji ļoti vienkārša, ne ar ko sevišķu citu uzmanību pie sevis nesaistot; bet tiem, kas ar viņu iepazinās, atklājās garīgas aristokrātijas personība: Nora Lapiņa Koknesē. Āgenskalna draudzes locekle. Vairāku svešvalodu pratēja; vienlaicīgi — pazemīga, ar neparasti bērnišķu uzticēšanos savam Kungam, lūdzot un sagaidot no Viņa tiešus norādījumus vai ik katram savam solim, cenšoties tos pareizi saprast un ļoti vairīties no jebkādas nepaklausības vai kļūdīšanās. Ikkatra tikšanās ar viņu mūsu kopējā literārā darba ietvaros un katra vēstule, ko esam no viņas saņēmuši, to apliecināja. Pat gadu nasta krietni pāri 80, kaut arī visā dzīvē viņa bija vieniniece, nemazināja viņas gaišumu un možumu. Pirmā reize, kad Nora Lapiņa mums vēstulē piemin, ka viņa sāk izjust savu vecumu, — tas ir jau tuvu 90, ne agrāk! Un Veco ļaužu mītnē Pļaviņās, kur viņa ir īslaicīgi pirms savas pārcelšanās Mūžībā, arī tur viņa ir gaiša optimiste, patiesi priecīga un pateicīga par visu — kontrastējošā pretstatā tiem vecajiem ļaudīm, kuri, atrodoties tajos pašos apstākļos, ir neapmierināti un ar dažādām pretenzijām. "Lūk, šeit — mana gultiņa. Esmu apkopta, saņemu siltu ēdienu, man ir jumts virs galvas," priecīgi mūsu Nora Lapiņa apliecina Dailai Zālītei, kas viņu tur apmeklē. Visu pārējo viņai bagāti piepilda gadu desmitiem koptā un pārbaudītā ciešā personiskā sadraudzība ar viņas Kungu Jēzu Kristu. Viņas ticības dzīvē ir piepildījies tas, uz ko mūs ierosina arī Suzanna Dītriša savā grāmatā "Upura stunda": *"Bezgalīgas izredzes paveras dvēselei, kas lūdz, tic un pielūdz. Dēla un Tēva neaprakstāmais tuvums..."*

Tādas ir gaišas pēdas aiz Cilvēka.

Garīgās literatūras darbā abi ar Ojāru pakāpeniski izjutām nepieciešamību ieviest dažus jauninājumus — lielo burtu pielietošanā tur, kur vēl joprojām tika lietoti mazie burti. Pirmkārt, apzīmējumā "Tas Kungs", arī pirmo vārdu "Tas" rakstot ar lielo burtu. Vārds "debesis", kur tas izsaka mums redzamo izplatījumu, rakstāms ar mazo burtu; bet kur šis vārds attiecas uz Dieva godības mājokli, noteikti ar lielo burtu — "Debesis". Arī "Debesu Valstība". Vai gan,

piemēram, "Padomju Savienība", kuras apzīmējumam ir abi lielie sākuma burti, ir (bija) lielāka un varenāka par Debesu Valstību! Un vārds "mūžība" vispārējā laika izpratnē — ar mazo burtu; bet vietas nozīmē, līdzīgi kā vārds "Debesis", ar lielo burtu — "Mūžība". Ja jau pat vārds "Cilvēks", ar to apzīmējot personību, dažkārt tiek rakstīts ar lielo burtu, tad nevaram par daudz pagodināt visu dievišķo, kas tiešām ir godināms! Arī vārds "Bībele" ilgus gadus tika lietots ar mazo burtu, bet tas taču ir grāmatas nosaukums. Pie kam tā ir grāmatu Grāmata! Tāda — vienīgā.

Sapratām, ka šo pagodinošo momentu mēs ievērosim arī personu vietniekvārdu rakstībā attiecībā uz Dieva Trīsvienību.

Bet attiecībā uz īpašvārdiem — katra persona rakstāma ar lielo burtu. Ne vienmēr tā ir pozitīva un pagodināma, dažkārt pat ļoti negatīva. Ja runājam par vārdu "Sātans", kas ir ļaunuma koncentrācija, tomēr — arī viņš ir ne mazāk reāla persona kā Dievs. Un mēs nevaram viņu ignorēt. Rakstot viņa vārdu ar mazo burtu, viņa ļaunuma iespaids nemazinājas. Zināms, velnu un demonu pasaules izplatījumā ir daudz, un sugas vārdus ar lielo burtu neraksta. Bet ar Sātanu kā ar personu un Dieva pretpolu katram cilvēkam ir jārēķinās!

Šeit pieminēju tikai dažus piemērus. Protams, ir arī vēl citi. Šos mūsu sapratnes rakstības principus ievēroju arī savā plašajā korespondencē.

Nevarējām gaidīt, ka šos jautājumus ierosinās vai izlems valodnieki, jo okupācijas piecdesmit gados garīgā terminoloģija nebija viņu *programmā*. Tā bija jāveido mums, kristiešiem, pašiem! To apzinoties, mēs abi ar Ojāru mūsu rakstītajā garīgajā literatūrā sākām konsekventi šos jauninājumus ieviest jau sešdesmitajos gados. Labu laiku jutām, ka mēs ar saviem jaunievedumiem esam gandrīz vai vieni. Ar laiku pamazām tie sāka gan parādīties viens pēc otra arī citur. Tomēr pat vēl pēc daudz gadiem sapratām, ka ir vajadzīgs vēl kāds papildus stimuls, lai kristīgajā literatūrā tie ieviestos straujāk. Tāpēc Ojārs par lielajiem sākuma burtiem izstrādāja samērā plašu pārskatu ar argumentētiem pamatojumiem to pielietošanā. Šo pārskatu viņš no Vācijas nosūtīja to gadu mūsu draudžu bīskapam Jānim Eisānam — ar cerību, ka viņam būs iespēja šo lielo burtu lietošanu ieviest vismaz mūsu draudžu Brālības lokā. Beidzot tagad, pēc vairāk kā trīsdesmit gadiem, tas tā kā būtu noticis. Šo jautājumu par lielo burtu lietošanu garīgajā literatūrā, vismaz attiecībā uz apzīmējumu "Tas Kungs", īpaši apsprieda redakcijas komisija, kurā piedalījās teologi un valodnieki, gatavojot Latvijas Bībeles biedrības (LBB) 1997. gadā izdoto revidēto Bībeli. Šajā redakcijas komisijā dalību ņēma arī

Literāte Zvaigznīte Gintere savā darba vietā Minsterē

bīskaps *emeritus* Jānis Eisāns, kuram Ojārs šos priekšlikumus bija iesniedzis jau 90. gadu pašā sākumā. Tagad ar prieku redzam tos, ja arī vēl ne visus, tomēr jau dažādu izdevniecību grāmatās.

Atsevišķi minams ir darbs pie mūsu draudžu Dziesmu grāmatas. Ne pie tās, kuras oficiālajai izdošanai gadu gadiem ilgi bija liegta varas iestāžu atļauja. Tieši šī iemesla dēļ, ka nebija zināms, kad un vai vispār atļauja tiks dota, bet līdzšinējā Dziesmu grāmata bija pārlieku novecojusi, — radās nepieciešamība meklēt citu iespēju.

Šīs pārdrošās ieceres iniciators bija mācītājs Jānis Šmits. Viņš arī deva galveno pamatu un grāmatas satura nodaļu iedalījumu. Turpat blakus minams šīs ieceres praktiskais virzītājs un kārtotājs Elmārs Sīlis. Šī darba sākumlaikā līdzdalību ņēma arī mācītājs Jānis Eisāns, mācītājs un dzejnieks Vilis Dzelmītis, īslaicīgi arī dzejniece Zelma Dzenīte un daži citi. Mācītājs Dzelmītis šim darbam atsaucās ar dziļu pārliecību, sakot: "Ja arī būtu otrreiz jāiet apcietinājumā, tad tas tomēr ir tā vērts!" — — Ilggadējais mūsu draudžu koru diriģents Artūrs Matrozis savu sirdi un darbu ielika jaunās Dziesmu grāmatas nošu pielikuma rakstīšanā. Abi ar Ojāru pie šī projekta tikām pieaicināti tikpat kā jau no paša sākuma. Darba organizēšanas plānošanā katra tikšanās noritēja zināmas konspirācijas apstākļos dažādās vietās — grāmatas tapšanas ceļš bija paredzams grūts un nepieredzēti sarežģīts... Nav man atzīmēts ne datums, pat ne gads, kad tika iesākts šis darba process. Pie ilgo gadu gaitā novecojušos tekstu caurskates un veco formu pārstrādes darbs mums abiem ar Ojāru prasījis vislielāko pacietību un izturību, un laiku — nesalīdzināmi vairāk kā jebkura cita no daudzajām grāmatām. Ja esmu izjutusi parāda sajūtu mūsu bērna priekšā, tad tieši šajos gados noteikti —

Sarmiņa bija spiesta daudz ko pieciest: mēs, abi vecāki, allaž bijām aizņemti, ļoti aizņemti... Debesu Tēvs savā mīlestībā to visu mūsu bērna attīstībā gan ir brīnišķi kompensējis — ar bagātiem procentiem!

Pie dziesmu tekstiem strādājot, ar tiem autoriem, kuri vēl bija šajā dzīvē un sastopami, centāmies viedokļus saskaņot. Pareizas latviešu valodas atsevišķos jautājumos vairākus gadus abi ar Ojāru, kā nu kuro reizi — gan viens, gan otrs, konsultējāmies Zinātņu Akadēmijā pie filoloģes, manas kādreizējās vidusskolas klases biedrenes, Ausmas Ceimures-Zaks. Šie regulārie "apciemojumi" ar dziesmu tekstiem mūsu somās prasīja zināmu piesardzību un klusumu, tāpēc mūsu satikšanās vietas tika vairākkārt mainītas. Ausma Zaks ir arī tā, kas atsaucās mūsu ierosinājumam un lūgumam — no angļu valodas tulkot Billija Grehema grāmatu "Pasaule liesmās". Līdz tam viens no pirmajiem eksemplāriem Latvijā ilgāku laiku stāvēja oriģinālvalodā, neatrazdams, kaut arī meklējām, tulkotāju tik darbietilpīgam uzdevumam. Grāmata tika iztulkota visa. Bet, to dodot iesiešanā, ārpusē apzināti atstājām vienu nodaļu, proti, "Sarkanās liesmas". Centāmies atvairīt bīstamas uguns varbūtēju izraisīšanos...

Dziesmu grāmatas tālākajā tapšanas procesā, vēl gan joprojām pakāpeniski strādājot arī pie tekstiem, tika meklēti un arī atrasti atsaucīgi ļaudis gluži jaunā un pie mums vēl nebijušā *burtliča specialitātē* — darbam ar vēl augstāku riska pakāpi. Tas ir, tā sakot, juveliera darbs, kas prasa lielu uzmanību, pacietību un augstu precizitāti. Rūpi par šo tehnisko darbu uzņēmās un ar lielu atbildības sajūtu veiksmīgi vadīja ilggadēja garīgā darba aktīvists Voldemars Ašnevics — mans kristību biedrs no 1949. gada Ventspils draudzē. Viņu šajā ļoti riskantajā darbā simtprocentīgi atbalstīja un tajā ar pilnu atdevi iesaistījās arī viņa dzīvesbiedre Lija un visa viņu ģimene — citādi tas nemaz nebūtu bijis iespējams!

Bet, pirms šie "juvelieri" varēja sākt savu uzdevumu, Ojārs rūpējās par "izejmateriāla" sagādi.

Šeit mazs *intermeco*. Kādreiz kā humors tiek minēts kādas kundzes pasūtījums viņas vīram: atvest no veikala jaunas un skaistas grāmatas tik un tik centimetrus garam un tik un tik centimetrus augstam plauktam, — un par to esam pasmaidījuši. Mums gājis gandrīz līdzīgi: Ojārs apstaigā visus Rīgas centrā esošos grāmatu veikalus, meklē un uzmanīgi skatās tikai "skaistas" grāmatas, neatkarīgi no to satura. Vienīgā uzmanība tiek pievērsta burtiem, un tikai tiem! Burtiem jābūt zināmas formas un lieluma, un galvenais — poligrāfiski kvalitatīviem, ļoti asiem, skaidriem, tumšiem, uz vislabākās kvalitātes papīra. Nu, lūk, šādas "skaistas" grāmatas, veikalos atlasīdams dažas labākās, Ojārs pārnes mājās. Pie optimāla

apgaismojuma tās rūpīgi pētam un salīdzinām. Un tad izvēlamies vienu vienīgu — vislabāko. No tās tad nu Ojārs iegādājas pietiekoši daudz eksemplāru, kas jānogādā uz Latvijas dažādām vietām — tur, kur izveidojušās jaunās oriģinālās "juvelieru darbnīcas".

Jo vairāk grāmatu sagādāts, jo lielāka rīcības brīvība: ja no tām var izmantot ne tikai atsevišķus burtus, bet atrast arī pa attiecīgai zilbei, un ja nu vēl parādās pa kādam veselam vārdam, kas noder, ak, tas jau ieguvums! Viss teksts jāsaliek, vispirms izgriežot un pēc tam uzlīmējot katru burtiņu uz zināmas pamatnes — tādā precizitātē, kā tas būtu tipogrāfijas salikumā. Un šis darbs tiek veikts — augstākajā līmenī! Uzskatu, ka šie īpašā uzdevuma veicēji tik īpašos apstākļos tiešām ir klusie varoņi. Šis ārkārtīgu uzmanību un reizē arī ļoti lielu piesardzību prasošais darbs būtu neiespējams, ja sirdīs nebūtu rūpe un *liela atbildības sajūta* kaut kam ļoti vajadzīgam, draudzēm nepieciešamam. Un pāri visam — dievišķā mīlestība, kas izlieta Dieva bērnu sirdīs caur Svēto Garu. Domāju, ka tas bija un ir jebkuros nozīmīgos pasākumos galvenais *ģenerators*.

Tehniskais teksta salikšanas darbs bija varbūt vēl tikai pusē, kad Ojārs jau uzrakstīja Priekšvārdu topošajai grāmatai. Lai tas, kādreiz mūsu dzīvoklī ienākot neaicinātiem "viesiem", nenokļūtu viņu rokās, Ojāra māmuļa, jau visu laiku sirsnīgi atbalstīdama mūsu jebkuras un arī šīs grāmatas darbu, uzņēmās rūpi un atbildību par šī jau savlaicīgi uzrakstītā grāmatas Priekšvārda glabāšanu, tā sakot, savā ziņā. Kur? Šo vietu izvēlējās un zināja tikai viņa pati. Pienākot brīdim, kad šis teksts bija vajadzīgs, viņa no savas gultas matrača galvgala, padziļi iebāžot tajā roku, vajadzīgo izvilka... Starp citu, tur glabājās arī vēl citi līdzīgi vērti materiāli. Tādējādi viņa ne tikai kā dzejniece ar saviem tekstiem, bet arī ar šādu riska daļu ņēma līdzdalību šajā darbā.

Šo rakstot, nevaru nepieminēt, ka arī pie papīra sagādes lielajos daudzumos mūsu Omammīte ņēma aktīvu līdzdalību, atkārtoti dodot iespēju to novietot savā dzīvoklī visos iespējamos kaktos un pagultēs, arī pagrabā, līdz aizvešanas laikam uz pagrīdes tipogrāfijām.

Cik man zināms, no šīs pagrīdes Dziesmu grāmatas atsevišķas lapas kā vēstures materiāls tagad ir arī Okupācijas muzejā. Mūsu rokās ir šīs grāmatas pilnā satura viena no sākumlaikā izveidotajām pirmajām kopijām. Atveru to, un no tās Priekšvārda citēšu pāris rindkopas:

"Šim darbam nav autora, redaktora, nedz izdevēja šo vārdu parastajā nozīmē. Atjaunoto Draudzes dziesmu kā stafeti cauri visiem šķietamo neiespējamību pretvējiem iznesa DIEVA GARA DZIRKSTS cilvēku sirdīs un šīs grāmatas VAJADZĪBAS APZIŅA.

Šo grāmatu lietojot, dziļā pateicībā pieminēsim visus jau Mūžībā esošos dažādu tautību dziesmu autorus, tulkotājus, grāmatu sastādītājus

un izdevējus, kuru dziesmas tik uzticīgi ir kalpojušas Kristus Draudzei daudzus gadu desmitus, un kuras, pārstrādātas un atjaunotas, ir izlietotas arī šajā krājumā."

Darbs pie minētās jaunās Dziesmu grāmatas pagrīdes apstākļos ir ildzis, ja nemaldos, septiņus gadus. Un tad, kad tas tuvojās jau nobeigumam, tieši tad attiecīgās varas iestādes pēkšņi — beidzot! — mūsu draudžu vadībai deva atļauju izdot oficiālo Dziesmu grāmatu ar iespiešanu valsts tipogrāfijā. Tā iznāca 1978. gada pavasarī. Bet nedaudz pirms tam bija jau paveikts gandrīz neticamais — pilnīgi pabeigta arī mūsu grāmata. Pagrīdes tipogrāfija bija jau sagatavojusi visu nepieciešamo tās iespiešanai un gaidīja mūsu manuskriptu.

Ko darīt tagad? Mums nebija un arī nemeklējām citus padomdevējus. Kopīgi ar Voldemaru Ašnevicu, šī mums negaidītā fakta priekšā atrodoties, sapratām par pareizu mūsu sagatavotās grāmatas iespiešanu atteikt. Reāli citu iespēju nebija. Pateicāmies Pagrīdes tipogrāfijas atbildīgajiem darbiniekiem par gatavību mūsu Brālībai nepieciešamās Dziesmu grāmatas finansēšanā un iespiešanā.

Salīdzinājumā — cik vienkārši un ātri tapa oficiālā grāmata! Pie tās neierobežoti brīvi strādāja paplaša redkolēģija, kurai konspirācija nebija nepieciešama.

Protams, paliek jautājums: vai abu grāmatu vienlaicība ir nejaušība? Laika precīza sakritība? Un dziesmu skaita (715) absolūta sakritība abās grāmatās? Un vēl citas paralēles. Vai arī tā ir tikai nejaušība?

Kā jutāmies mēs katrs un visi šo piedzīvojot? Mūsu šīs grāmatas radīšanas kopdarba "brigādes" visu locekļu skaitu pat nezinājām, jo nekad nebijām tikušies visi kopā vienlaicīgi; un konspirācijas apstākļos visi cits citu "nezinājām" apzināti — tomēr jutām zināmu vienību darītā darba nopietnībā. Arī tad, ja paveiktā darba ieguldījums uz oficiālās grāmatas fona varēja likties veltīgs... Bet — vai tiešām veltīgs? Vai tam nebija sava nozīme, un pie tam — varbūt pat izšķiroša!? Dievs ir visu lietu un katra darba vērtētājs.

Minēšu gadījumu no vēstures: kāds Dieva vīrs, atgriežoties mājās no sava garīgā darba pienākumiem, ierauga savas mājas — uguns liesmās, kas vairs nav apdzēšamas... Viņš apsēžas uz celma — tieši tur un tad top vārdi brīnišķajai dziesmai, kuru dzied visā kristīgajā pasaulē: *"Ak, kaut man tūkstoš mēles būtu un mute tūkstoškārtīga, Tad Dieva teicējos es kļūtu pat pirmā, pirmā vietiņā!"* Tas ir vācu mācītājs Johanns Mencers (1658—1734). Izmisuma vietā — brīnišķa slavas dziesma, kas viļņojusi pāri visai pasaulei! Nezinu, cik gadus viņš bija ieguldījis, ceļot savu māju, — vairāk vai mazāk kā mēs pie mūsu

Dziesmu grāmatas. Bet gala iznākums lai mums visiem būtu kopējs: neatkarīgi no apstākļiem, kādos Dievs dažkārt pieļauj mums atrasties, neatkarīgi no veiksmēm un panākumiem, vai arī šodien šķietamām neveiksmēm un zaudējumiem, — mūsu sirdis lai pāri plūst patiesā goda un slavas došanā mūsu Dzīvajam Dievam, kurš vienīgais ir tiesīgs to no mums pieņemt!

"Teici To Kungu, mana dvēsele, un viss, kas manī, Viņa svēto Vārdu!

Teici To Kungu, mana dvēsele, un neaizmirsti, ko Viņš tev labu darījis!

Tā Kunga žēlastība paliek mūžīgi mūžam dzīva tajos, kas Viņu bīstas, un Viņa taisnība uz bērnu bērniem.

Teici To Kungu, mana dvēsele!"

(103. psalms)

Manās atmiņās viena no rindkopām sākās ar teikumu: "Kā gan var justies *māte*, kuras gadu gadiem lolotie *bērni* nežēlīgi no mājas izvesti, un nav zināms viņu turpmākais liktenis!?"

Bet — ja notiek tā, ka atpakaļatgūtie *bērni* nu ir mājās, bet pašai *mātei* no mājām jāaiziet, un, iespējams, uz neatgriešanos? Un no visas līdzšinējās dzīves un iedzīves līdzi var paņemt tikai 20 kg? Un tieši šiem lolotajiem *bērniem* robeža nav pārejama? Ne mazāk šī robežas nepārejamība attiecas arī uz manu adrešu grāmatu, kura satur vairāku gadu desmitu savstarpējos kontaktos iegūtās adreses, ne tikai Latvijā, bet arī tālu aiz tās robežām, kopskaitā tuvu tūkstotim... Bet bez tās — tā neesmu es.

Tas taču ir vēl tikai 1987. gads. Varas ledainais stiprums mazdrusciņ sācis jau plaisāt, bet līdz tā salūšanai, līdz *ledus iziešanai* — vien Dievam zināms laiks...

Arī šajā man tik ļoti nozīmīgajā vajadzībā ir nākusi mūsu Dieva palīdzība un Viņa vadība: VIŅŠ ir rādījis ceļus un veidus, šoreiz atkal caur Jāni Rožkalnu, kā pakāpeniski izkļūt labai daļai mūsu garīgo grāmatu cauri "Dzelzs aizkaram" tad, kad tas bija vēl gluži stingrs un necaurejams, proti, jau astoņdesmito gadu sākumā.

Savukārt mana adrešu grāmata kalpoja man līdz pat 1987. gada rudenim. Pēdējās nedēļās Latvijā, kad varas atkārtoti noliktos Rožkalnu un mūsu ģimenes aizbraukšanas termiņus vairs nebija iespējams tālāk atbīdīt, visas adreses pa naktīm katram gadījumam pārrakstīju vēl rezerves eksemplārā. Tie mūsu kristīgie draugi no Somijas, kuri uzņēmās risku pārvest manu adrešu grāmatu pāri robežai, nolika to uz mūsu galda un ierosināja: mums visiem, uz tās uzliekot rokas, kopīgi aizlūgt, uzticot to Dieva īpašai apsardzībai. Zinājām arī dienu un stundu, kad viņi ies cauri robežpunktam, — tajā stundā vēlreiz

izlūdzām mūsu Kunga palīdzību. Un tiešām! Kad ieradāmies Vācijā, mana adrešu grāmata uzticīgi mūs šeit jau sagaidīja.

Atradām arī pa dažādiem ceļiem jau iepriekš šeit atceļojušās mūsu grāmatas un citus materiālus. Tā varēja turpināties mūsu garīgā dzīve un literatūras darbs — ne vairs šauri izbūvētā telpas daļā, kāds bija man Rīgas dzīvoklī, un nedrošībā, neziņā par katru nākamo dienu, bet — gluži citos apstākļos. Un jau sadarbībā arī ar misiju ***"Licht im Osten"*** ("Gaisma Austrumos").

Bet dienu pirms mūsu aizbraukšanas no Latvijas, 13. oktobrī, pie Rožkalniem Pārdaugavā un arī mūsu Rīgas dzīvoklī ieradās čekas pārstāvis vēl ar pēdējiem brīdinājumiem un pat draudiem par iespējamiem *gadiem*, ja viņu brīdinājumi netiks ņemti vērā. "Jau tā ilgi esam cietušies ar jums... Tagad vēl vērosim līdz Šeremetjevai, un tad..." Viņa teikums tā arī palika līdz galam nepateikts. Acīmredzot tālākā prognoze viņiem pašiem nebija zināma. Bet ka viņi nākamajā dienā piecas stundas pirms mūsu došanās uz vilcienu turēs mūsu abu ģimeņu dzīvesvietas aplenkumā... to viņi zināja. Braucienā uz Maskavu mums cieši piekļautās kupejas bija rezervējuši čekas darbinieki — vēl joprojām mūsu novērošanai. Viņu vara pēdējoreiz atbaidoši parādījās Šeremetjevas lidostā, speciāli aizturot mūs — pat 20 minūtes pāri lidmašīnas atiešanas laikam. Viņi zināja, ka mūsu vīzu termiņš beidzas tieši tajā dienā... Bet, rēķinoties arī ar gluži neparedzētiem varbūtējiem čekas gājieniem pašā pēdējā brīdī, jau savlaicīgi Jānis Rožkalns bija sakontaktējis ar Amerikas un arī Austrijas vēstniecību un informējis. Viņam bija arī izdevies mūsu izbraukšanas biļetes no padomju *Aeroflotes* reisa nomainīt uz *Austrijas* lidmašīnu. Un tam mūsu gadījumā bija ļoti izšķiroša nozīme. Austrijas lidmašīna uz mums pacietīgi gaidīja. Kad beidzot tikām atbrīvoti, pie Padomju Savienības robežas mums pretī bija atnākuši un sagaidīja vairāki Austrijas lidmašīnas apkalpes locekļi. Viņu sirsnīgā sasveicināšanās un uzmundrinošie skati, šķiet, apliecināja, ka viņi ir informēti, uz *kādiem* pasažieriem viņiem tik ilgi nācies gaidīt...

Jau ar pirmajiem soļiem lidmašīnā un Vīnē piedzīvojām sevišķi izteiktus kontrastus starp divām gluži atšķirīgām pasaulēm.

Kopš paša sākuma Vācijā, pirms trīspadsmit gadiem, un tā nepārtraukti līdz šai dienai pārliecināmies, ka tā ir Dieva Roka, kas mūs ir izvadījusi cauri visam un atvadījusi ŠEIT.

Tiešām, Tā Kunga žēlastība paliek mūžīgi mūžam dzīva tajos, kas Viņu bīstas, un Viņa taisnība uz bērnu bērniem.

Teici To Kungu, mana dvēsele!

GARĪGĀS GAISMAS NESĒJI

Ticīgo aprindās drosmīgo bija daudz. Katrs klusi kaut ko darīja savas tautas ticības uzturēšanas un kopšanas lietā. Varbūt mazu, ko vēlāk vēstures laukos nekādi nevarēs saskatīt, jo to jau darījām bez sabiedrības gaismojuma, pie aiztumšotiem logiem, bez kādas atlīdzības, pat otrādi — izlietojot visus iespējamos ģimenes līdzekļus šim darbam.

Tikko lasījām daudzu vārdus. Šie saraksti, mūsuprāt, ir nepilnīgi, un paaudžu mantinieki lai piedod šī krājuma sastādītājiem, ja neatradīsiet dažu labu sava tuvinieka vārdu, kas blakus istabiņā arī strādāja savu darbiņu, kalpojot Dieva Valstības evaņģēlija apliecināšanā.

Redzam parastus cilvēkus, bet ar lielu gara inteliģenci un ticības drosmi. Un tomēr gadu desmitos un simtos tie mūsu atmiņā kusīs kā pērnais sniegs. Tāpēc krājuma satvarā esam centušies ierakstīt to atminamo daļu, to, ko nevajadzētu aizmirst ne bērniem, ne tuviniekiem, ne draudzes un ticības biedriem.

1996. gadā Rīgā notika izstāde ***"Vai vērts?"***, kas savā uzdevumā un praktiskajā iespējā centās izzināt un apzināt visus jūs — čaklos un drošos. Izstādi slēdzot, mūsu rīcībā palikušas apmeklētāju (viņu bija vismaz 1200) atsauksmes. Daļu no tām šeit pievienojam. Tie ir jums teikti vārdi!

Jaru tikai apbrīnot un
pateicībā noliekt galvu
to priekš, kas grūtajos
un bīstamajos laikos iz
gādājis kristīgo vārdu —

6-8-96

Благодарностью Господу,
за всех братьев и сестёр, которые
посвятили жизнь свою труду для Господа,
и были готовы пострадать за Него.
Как бы дьявол не гнал церковь Иисуса
Слово Его живо и действенно в сердцах
людей, и горит неугасимым огнём
в их жизнях.
Аминь.

Церковь „Благая весть"

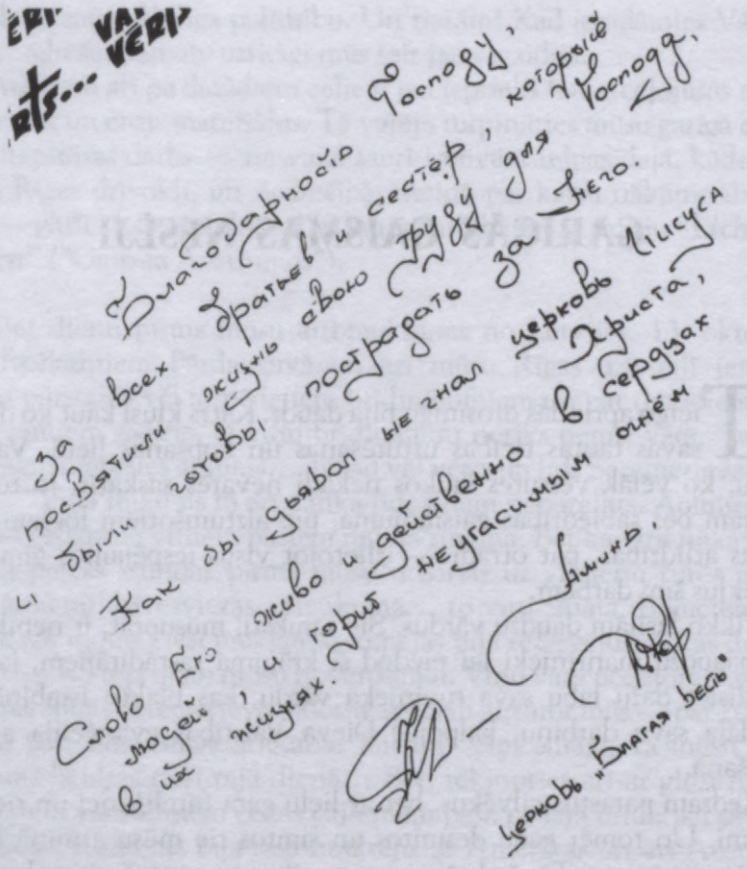

Большое вам спасибо!
Это просто невообразимо столько
работы было совершено в годы
гонения. И слава Богу что есть
такие люди как вы, которые
незабывают о прошлом и доносят
информацию для нового поколения.
Да будет с вами Господь!

Коростелев Виталий
Алексеевичь.

9.03.96.

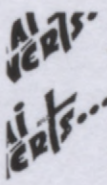

VAI VĒRTS... VAI VĒRTS...

... Jūl, ka mēs tai laikā nebijām dzimušas, jo tikai tad mēs tā īsti pošar izjustu ka nozīmē apliecināt Dieva, jo Tev par to draud vajāšanas. Tajad jaunieši ir viegli runāt par Dieva, bet, ja laiki vēsturē atkārtotos, vai Dieva vārds mutē svaretu tāpat?...

– Jaunā Freivalde
Dace Freivalde

Pateicība un prieks par visu ko še redzam
Lai Dievs svēti šo rūpīgo darbu.

E. Berga
A. Apsenice

Izstādē redzētais vasiļņo
sirdi un gribas liecināti:
„Tas ir no tā Kunga,
un ir brīnums mūsu acīs."

Mūsu Kunga 1996. gada 22. martā Rīgā

Liels, liels paldies!

Tas ir apbrīnojami liels
darbs, kas runājis uz cilvēkiem
torciz – kad nedrīkstēja, un...
Tikpat spēcīgi un vēl vairāk
runā, liecina un stiprina
ticību šodien!

Ar pateicību un cieņu:

Ineta un Guntis
Martinsoni
Mazsalacas kapt. dr.

8.03.1996.

Vēs esam kā māls Lielā Podniekā rokās. Vīņš mūs veidoja, veido un veidos Mūžīgi.
Paveint šo lielo atbildīgo darbu zpēja īsti kristieši, zvēba gara vaditi. Sekosim viņu piemēram un čakli strādāsim Dieva darba laukā! Pateicamies par vēsturisko materiālu apkopojumu un izstādes iekārtošanu!

8.03.96. Kuldīgas kapt. dr. pārstāvji.

Apbrīnā un cieņa godīgi un nesavtīgi darbi veicejiem tik ilgos un grūtos gados – lai Dieva svētīti visum palīdz an turpināt.

8.3.96 Dr. Hmēs Lapsvēs

Sirsnīgs paldies šiem varonīgiem cilvēkiem, kuri tik daudz gaismas nesuši mūsu tautā. Tā ir glābusi mūsu tautu no garīgās gaismas izdzišanas. Veņiem būs alga no tā Kunga, bet domāju, ka arī no mūsu valsts kāds ir pelnījis ordeni.

Lilija Kalna.
Liepājas „Cianā".

9. III 96.

Спасибо устроителям выставки, которая освещает тяжелый подпольный труд преданных христиан, приятно осознавать что в этом труде есть частица и нашего Белорусского братства гонимой церкви.
Слава Богу что Его Слово распространяется и ныне.

служитель Г.Н Крошкин

PAVAIROŠANAS TEHNIKA

Padomju gados bija pazīstamas dažādas kristīgās literatūras, dziesmu tekstu un nošu pavairošanas tehnikas. Baptistu ļaudis prasmīgi izmantoja šādas pavairošanas tehnikas:

- Vispirms literatūru ***pavairoja rokrakstā***. Padomju sākuma gados, kad iebiedēšanai un ticīgo pakļaušanai tika apcietināti un nobendēti vairāki ticīgo sabiedrības vadītāji, kad nule kā bija notikušas masu deportācijas, nevarēja būt runas par jebkādu pašorganizētu izdevējdarbību. Un tomēr arī tad rakstījām. Piemēram, man ir dāvināta C. H. Sperdžena biogrāfiskā grāmata "Jauna laikmeta modinātājs". Šo grāmatu tulkojis un vienā eksemplārā rūtiņu kladē sīkā kaligrāfiskā rokrakstā pārrakstījis mācītājs Arnolds Bukstiņš.
- Populārākā bijusi ***pavairošana uz rakstāmmašīnas***. Ar rakstāmmašīnu varēja izdarīt līdz 12 kopiju uz grūti lasāma plāna papīra vai 4—5 pieņemamas caurdrukas uz laba papīra.
- Pazīstama bija arī ***"Baltā akmens" tehnika***. Dažas šo balto akmens galdiņu iekārtas bija saglabājušās no pirmspadomju gadiem. Šīs iekārtas galvenokārt tikušas lietotas pirmajos pēckara gados koru dziesmu nošu pavairošanai.
- ***Hektografēšanas tehniku***, sauktu arī par ***želatīna glicerīna tehniku*** vai ***līmes vanniņām***, pielietoja jo plaši. Visvairāk novilkumus šajā tehnikā sastopam Padomju Savienības nereģistrēto draudžu periodikā un informācijās. Hektografēšana ir operatīvs vienkāršs pavairošanas paņēmiens. Oriģināla tekstu uzraksta uz papīra ar speciālu tinti, ko iegūst, metilvioleto indikatoru (violetos graudiņus) izšķīdinot ūdenī. Šo oriģinālu uzklāj uz speciālas masas, kas sastāv no ūdens, glicerīna, galdnieka līmes un želatīna kausējuma, meistariem vien zināmās proporcijās. Uz šīs maketmasas paliek oriģināla negatīvais attēls. Kopijas iegūst, tīru papīra lapu uzklājot uz šīs negatīva maketmasas un viegli piespiežot. Šādā veidā var iegūt ap 100 (hekto!) novilkumus. Tie gan laika gaitā pakāpeniski zaudē asumu un salasāmību.

■ Attīstoties ***gaismas kopēšanas tehnikai*** projektu institūtos, uz gaismas jutīgā papīra tika kopētas arī notis mūsu koru dziesmu krājumiem. Šai nolūkā paši izgatavojām mazgabarīta kopēšanas mašīnas. Zināms, ka Rihards Rozis izgatavojis 4 šādus aparātus. Un zināms, ka ar vienu no tiem Rožu ģimene izdarījusi 12 000 novilkumu.

"Baltā akmens" aparāts

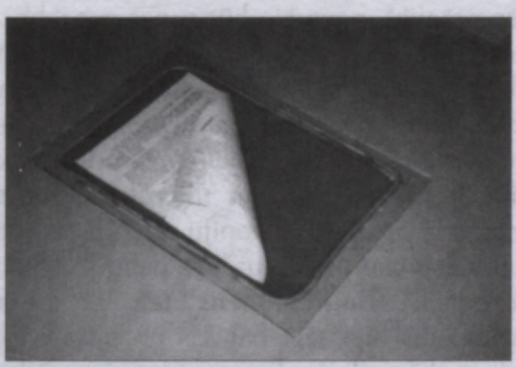

Hektografēšanas aparāts jeb līmes vanniņa

Gaismas kopijas aparāts

KAS JĀDARA LAI ŽĒLASTĪBAS DĀVANAS KALPOTU MŪSU SVĒTTAPŠANAI.

Rūpēs par svētīšanos, daži var domāt, ka saņemt dāvanas no Kristus, bez kā domātu, ko tas Kungs grib no viņiem pašiem un kā darīt Viņa prātu. Var par gadīties, ka mūsos rodas to Kungu apbēdinošas vēlēšanās: izmantot Dieva Vārdu, Jēzu Kristu un Svēto Garu savā labā. Bet tā ir zaimošana, Svētā Gara apbēdināšana.

Sīmanis, burvis, gribēja dabūt varu pār Svēto Garu, lai tas kalpotu viņam nevis Dievam. Šī gribēšana bija viņam par postu.

Dievam pieņēmīgs ir tāds, kas necenšas izmantot Dieva Vārdu savā labā, bet nodod sevi tā Vārda varai un tam paklausa.

„Uz to es skatīšos, proti uz nabagu, un kam sagrauzts gars, un kas priekš mana Vārda dreb." Ez. 66:2.

Dievam pieņēmīgs ir tāds, kas kā ap. Pāvils var sacīt: „es visu esmu pametis, un to turu par mēsliem, lai es Kristu mantoju." Fil. 3:8.

Taču, nevis lai Viņu izmantotu, bet gan pilnīgi nodotos Viņa varā. „Ko Tu gribi, lai daru?" Ap.d. 9:6.

Šāda vaicāšana bija aktuala ap. Pavilam un ir tam Kungam pieņēmīga.

Svētais Gars tiek dots tikai tiem, kas nododas Viņa varā. Tas Kungs Svēto Garu dod tiem, „kas Viņam paklausa." Ap.d. 5:32.

Tā Kunga Vārds, tas Kungs Jēzus Kristus, Svētais Gars jau arī ir pats dzīvais Dievs. Un Viņš grib redzēt mūsu pakļaušanos Viņam, mūsu nodošanos.

Nodoties Dieva Vārda varā, nozīmē šo vārdu izpētot, censties izpildīt bez izņēmuma visu, ko Viņš liek.

Nodoties Kristus varā, nozīmē – uzņemties Viņa jūgu un nevilkt svešu jūgu, atzīt Viņu un nenovēršami sekot pa Viņa pēdām.

Nodoties Svētā Gara varā, nozīmē – Viņu nenoslāpējot un neapbēdinot ar savu rīcību, tapt piepildītiem, uzmanīgi klausīties Viņa Svēto balsi, izpildīt visu, uz ko Viņš mūsu apziņu skubina.

Lai nodotos Dieva varā, vispirms nepieciešams atteikties no savas varas pār sevi, lai visgrūtākajos dzīves apstākļos mēs, pakļaujoties debesu Tēvam, varētu teikt: „Ne mans, bet Tavs prāts lai notiek." Lūk. 22:42.

Tādēļ nepieciešams sevi nodot par dzīvu un svētu upur. Rom. 12:1.

„Dieva upuris ir satriekts gars; salauztu un sagrauztu sirdi Tu, Dievs, nesmādēsi." Dāv. dz. 51:19.

Dieva upuri nav palaboti vecie Ādami!

„Satriekt," nozīmē – pazemot un saplosīt savu „es", nesaglabāt neko no sevis, no savas paša gribas, pilnīgi pakļauties Dievam, un lūgšanā ieklausīties Viņa balsī, darīt tikai to, ko grib tas Kungs. Pie tam nepakļauties vis svešam jūgam, bet Dieva spēcīgajai rokai.

Rokrakstā pavairota kristīgā teksta paraugs

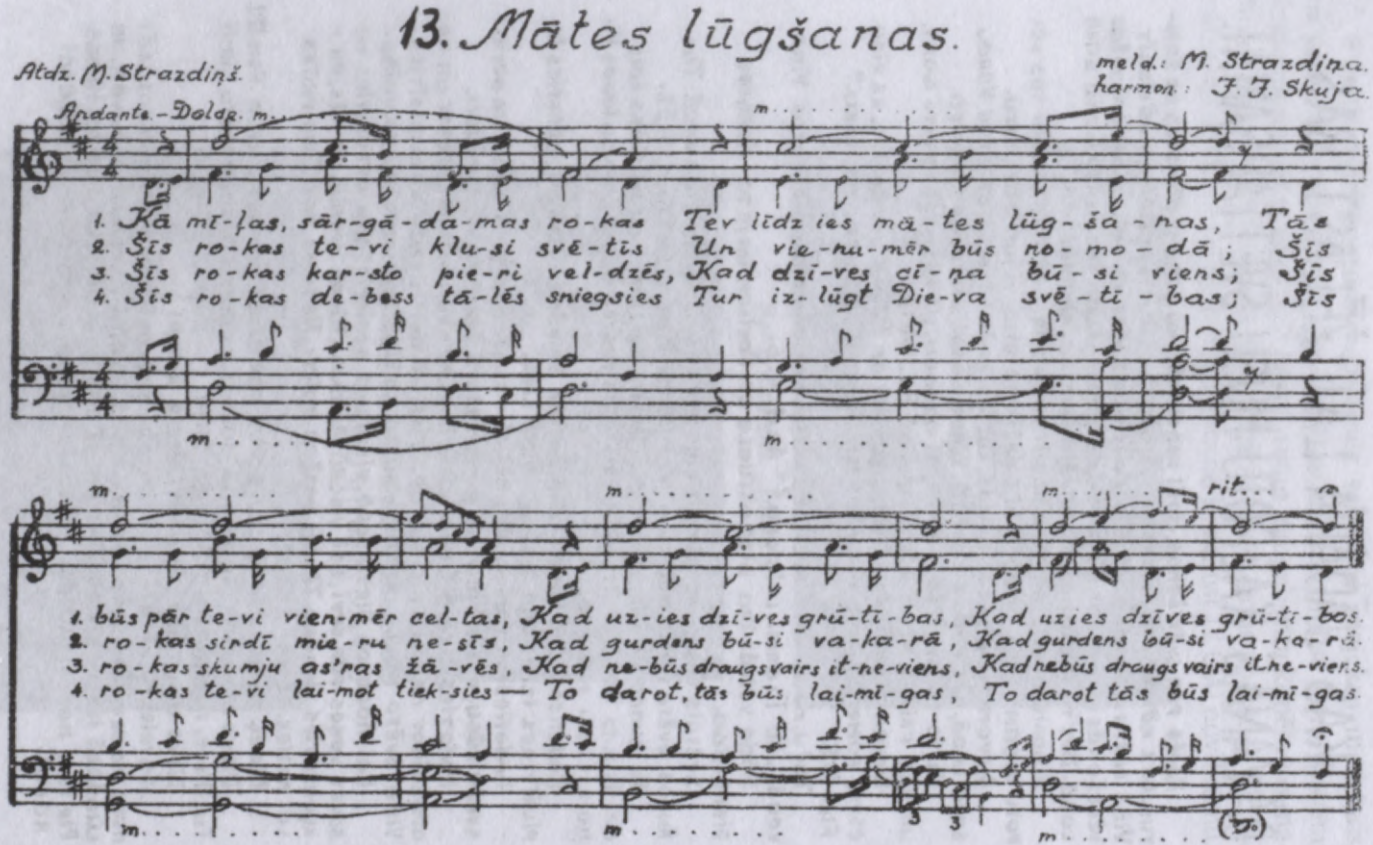
13. Mātes lūgšanas.
Atdz. M. Strazdiņš.
meld.: M. Strazdiņa.
harmon.: J. J. Skuja.
Andante – Dolce. m.
1. Kā mī-ļas, sār-gā-dā-mas ro-kas Tev līdz ies mā-tes lūg-šā-nas, Tās
2. Šīs ro-kas te-vi klu-si svē-tīs Un vie-nu-mēr būs ro-mo-dā; Šīs
3. Šīs ro-kas kar-sto pie-ri vel-dzēs, Kad dzī-ves cī-ņa bū-si viens; Šīs
4. Šīs ro-kas de-bess tā-lēs sniegsies Tur iz-lūgt Die-va svē-tī-bas; Šīs
rit...
1. būs pār te-vi vien-mēr cel-tas, Kad uz-ies dzī-ves grū-tī-bas, Kad uzies dzīves grū-tī-bos.
2. ro-kas sirdī mie-ru ne-sīs, Kad gurdens bū-si va-ka-rā, Kad gurdens bū-si va-ka-rā.
3. ro-kas skumju as'ras žā-vēs, Kad ne-būs draugs vairs it-ne-viens, Kad nebūs draugs vairs itne-viens.
4. ro-kas te-vi lai-mot tiek-sies — To darot, tās būs lai-mī-gas, To darot tās būs lai-mī-gas.

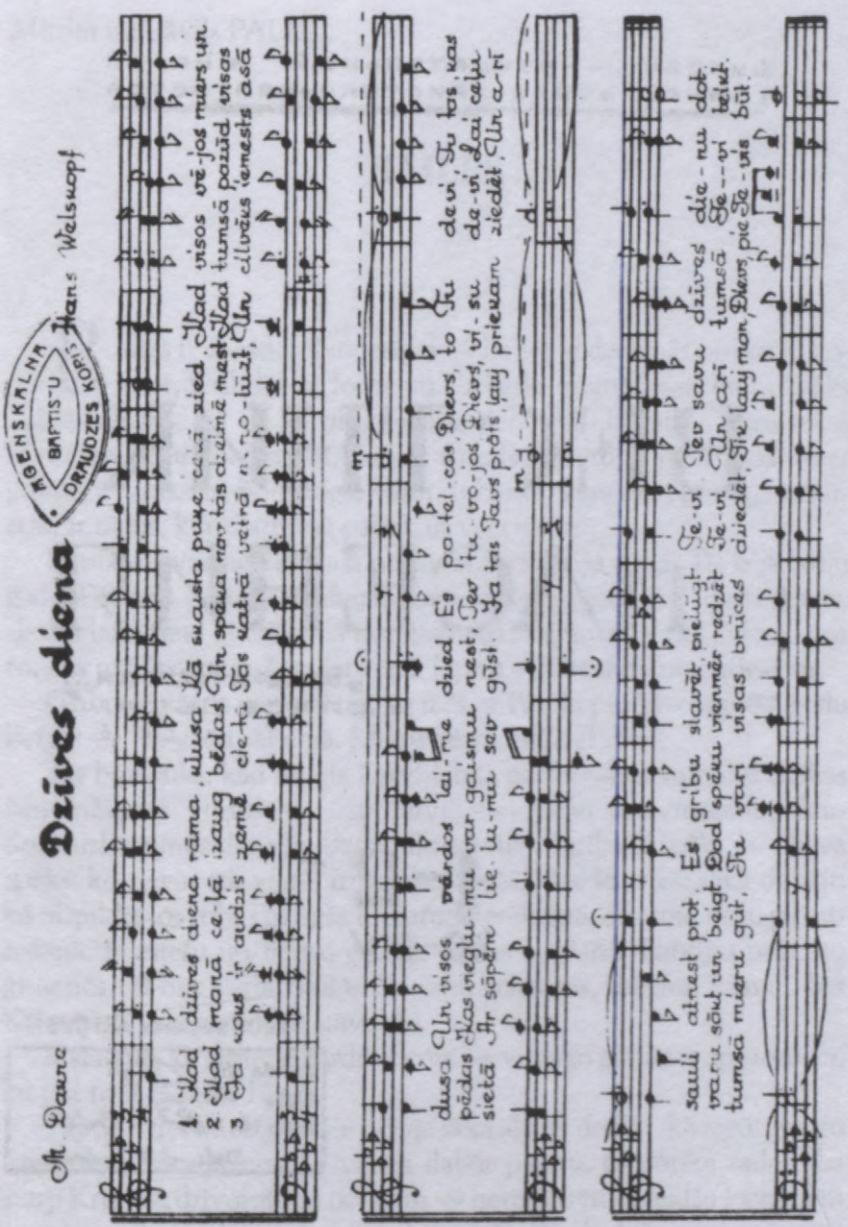

Gaismas kopijas aparātā pavairotas dziesmas paraugs

Духовно-назидательный журнал
евангельских христиан-баптистов

ВЕСТНИК СПАСЕНИЯ

„Веруй в Господа...
и спасешься..."
Д.Ап 6

1-2
/49-50/

LBDS vēstures ARHĪVS
Fonda Nr. Gž
Lieta
Dok. Nr. 87-1320
Dat. 23 V 2000

Од из ания тринадцатый

1975г

No Kārla Lagzdina
personīgā arhīvā

Hektografēšanas tehnikā pavairota kristīgā žurnāla paraugs

Mirdza un Pāvils PALLO.

BAILES

Bailes ir dažādas. Noderīgas — bailes apdedzināt pirkstus, nokrist, paslīdēt uz ledus utt. Ir bailes nomācošas, kad cilvēks baidās no visa kā — ka tik kaut kas nenotiek. Ir bailes, kuru sekas ir nodevība, meli. Varbūt, ka par šo cilvēku grupu Jāņa Atklāsmes grāmatā ir rakstīti briesmīgie vārdi. Ir bailes, kuras ātri pāriet, aizmirstas, ir tādas, kuras atmiņā paliek uz visu mūžu.

Manas dzīves lielākā daļa nodzīvota padomju laikā. Tie bija baiļu gadi. Pēckara periods ar daudzajiem aizliegumiem, izsūtīšanas laiks, skolas laiks, kad bija jārunā tas, kas rakstīts grāmatās, bet jādomā par to, kas mācīts ģimenē un baznīcā. Jāprot atšķirt meli no patiesības.

Gribu pastāstīt par bailēm, ko mēs ar Pāvilu piedzīvojām 60. gadu beigās — 70. gadu sākumā. Mums bērni bija vēl mazi.

Tas bija laiks, kad ticīgie Latvijā bija pārdzīvojuši vairākus ticības iznīcināšanas viļņus — izsūtīšanu, dievnamu atsavināšanu, daudzus aizliegumus draudžu darba aktivitātēs. Ticība ir spēks — Dieva spēks, ko nevar tik viegli iznīcināt. Dedzīgākie kristieši sāka domāt, kā aizpildīt tos robus garīgās literatūras trūkumā, dziesmu nošu pavairošanā, jauniešu un bērnu garīgās dzīves kopšanā. Latvijas baptistu ģimenēs vēl bija saglabājušās Dziesmu grāmatas, Bībeles, žurnāli, bet Krievijā bija katastrofāls stāvoklis.

Ir stāstīts, ka ģimene pārdeva govi — vienīgo ģimenes apgādnieci, lai par to iegādātos Bībeli.

Tāpēc Krievijā dzīvojošie ticīgie sāka aktīvi domāt, kā iegūt garīgo literatūru. Latvijā vieglāk varēja dabūt papīru, tā notika sadarbība starp Krievijā dzīvojošiem ticīgiem — nereģistrēto draudžu locekļiem un viņu atbalstītājiem Latvijā. Mums ar Pāvilu bija nepieņemami viņu noliedzošie uzskati par mūsu draudžu darbu, tāpēc nebijām orgkomitejas atbalstītāju aktīvisti. Gatavi upurēties draudžu darbā esam bijuši vienmēr. Tāpēc arī atsaucāmies vajadzībai uz kādu laiku savas mājas pagrabā glabāt garīgo literatūru krievu valodā un uzņemt tos cilvēkus no Krievijas, kuri vedīs uz turieni šīs grāmatas.

Mēs ar Pāvilu bijām aizkustināti un gandarīti par šo jauno cilvēku dziļo ticību, pazemību un uzticību Dieva sargāšanai. Ar kādu bijību

Trim Ginteriem ne viss ir saprotams.
Vēl jādomā, vēl jāmeklē...
No labās Ojārs, Modris un Pauls Ginteri

Dieva priekšā viņi nometās ceļos lūgšanā, kad bija pārkāpuši mūsu mājas slieksni! Ar kādu sirds pateicību viņi baudīja dienišķo maizīti. Tad viņi pārģērba citas drēbes, sapakoja somās šīs grāmatas, un atkal, Dievu pielūdzot, pa otriem vārtiņiem visus izvadījām atpakaļceļam uz Vidusāziju.

Daudzus gadus Ginteru dzīvoklī Bastejkalnā norisinājās aktīva garīgā dzīve. Tur iegriezās daudz ļaužu. Varētu nosaukt to par tālaika garīgās darbības centru. Čekai jau tas bija zināms. Un tā uzzinājām, ka Ginteru dzīvoklī bijusi kratīšana. Tajā dienā man bija sarunāta satikšanās ar Pāvilu pie 8. trolejbusa galapunkta, kas tobrīd atradās pie Brīvības pieminekļa. Mēs abi braucām mājās. Skaidrs, esam satraukti. Sāku Pāvilam pastāstīt notiekošo. Ievēroju, ka pie mūsu sola, ieķēries abos rokturos stāv liels vīrs. Man tūlīt iešaujas prātā — tas ir čekists! Es apklustu. Domāju, ja priekšpēdējā pieturā pirms galapunkta, kurā izkāpj gandrīz visi pasažieri, viņš apsēdīsies brīvajā solā — viss kārtībā. Viņš palika stāvam pie mūsu sola. Sapratu, ka, mums izkāpjot, viņš parādīs apliecību un... Un tad man uznāca bailes. Mūsu pagrabā vēl atradās liels daudzums literatūras... Bailes ne sevis dēļ, bet mūsu mazo bērnu dēļ. Saucu uz Dievu pēc palīdzības un arī izturības. Pienāca galapunkts — izkāpām, un viņš aizgāja savu ceļu. Paldies Dievam!

Sapratām, ka tas varbūt bija Dieva brīdinājums. Naktī sapakojām grāmatas maisos un abi ar Pāvilu stiepām uz dārza otro galu, salikām mucās un Pāvila brāļa Jēkaba tukšajos bišu namiņos. Tā nakts pagāja, lūdzot un gaidot... Bet, paldies Dievam, melnie spēki mūsu mājai pagāja garām.

Pallo ģimene: Pārsla, Mirdza, Pāvils, Ineta. Mazsalacā, 1986

Pēc kāda laika parādījās raksts avīzē, ka Līgatnē atrasta slepena tipogrāfija, kas drukāja garīgo literatūru. Apcietināja jauniešus, starp nofotografētajiem saskatījām arī divus, kuri bijuši mūsmājās.

Tās bija bailes. Ar kaunu konstatēju, ka es nebiju gatava iet cietumā šīs literatūras glabāšanas dēļ. Tomēr zinu, ja tas tā būtu noticis un Dievs to būtu pieļāvis, Viņš būtu ar mani arī tur.

Ar jaunāko no šiem jauniešiem mēs vairākus gadus uzturējām kontaktus. Viņš pat atveda parādīt savu dzīves draudzeni, ir bijis cietumā garīgās aktivitātes dēļ. Patreiz kontakti pārtraukti.

Nesen satikos ar mūsu radiņu Erbertu Bikši, kurš tolaik vēl bija zēns un dzīvoja ar ģimeni mūsmājas otrajā stāvā. Vai viņi zināja, ka mūsu mājā pagrabā glabājas "aizliegtā literatūra"? Viņš bija pārsteigts, jo neko nebija zinājis. Vecāki gan zināja. Esam pratuši labi noslēpt.

Lai Dievs dod, ka mūsu tautai šādas bailes nebūtu vairs jāpiedzīvo!

2000. gada septembrī.

ATĻAUTIE GARĪGA SATURA IESPIEDDARBI PADOMJU VARAS PĒDĒJOS GADOS

Ņemot vērā nelegālās izdevniecības plašos apmērus Latvijā, padomju vara un vispirms jau Valsts drošības komiteja (VDK) caur Reliģijas lietu padomes pilnvaroto 70. gadu beigās sāka pielietot kontrtaktiku, dodot atļauju oficiāli izdot kādu atsevišķu garīga satura poligrāfisku izdevumu. Bet, kā tas redzams no pievienoto dokumentu kserokopijām, tas prasījis daudz pūļu no baptistu draudžu bīskapa un Brālības darbinieku puses.

- 1978. gadā, lai pārtrauktu sagatavotās pagrīdes Dziesmu grāmatas izdošanu ar 715 dziesmām, tika atļauts (uzdots) LBDB bīskapam steidzīgi organizēt un izdot agrāk prasīto Dziesmu grāmatu ar 712 dziesmām.
  Nenojaušot slēptos "labestības motīvus", viss LBDB vadības aparāts nosūtīja pilnvarotajam sirsnīgu pateicību.

- Baptistu draudžu kalendārs sāka iznākt 1979. gadā.

- Pirmās legālās ārzemēs iespiestās Bībeles tika atvestas no Maskavas uz Rīgu 1987. gadā.
  Šo gaišo misiju — divreiz braucot uz Maskavu — veica ar savu personīgo vieglo automašīnu Brālības darbvedis sludinātājs Edgars Godiņš un mūsu draudžu darbinieki Jānis Čirkšis un Ritvars Skuja.

Bībeļu atvešana 1988. gadā
no Maskavas uz Rīgu,
Ritvars Skuja un Edgars Godiņš

Pirmās legālās ārzemēs iespiestās Bībeles
pārved no Maskavas uz Latviju
Edgars Godiņš un Jānis Čirkšis 1988. gadā,
otrais brauciens

VISSAVIENĪBAS EVANGĒLIJA KRISTĪGO BAPTISTU DRAUDŽU SAVIENĪBA

Latvijas P S R
Ev. krist. baptistu
draudžu Brālības
vadība un bīskaps

Religijas lietu Padomes
P i l n v a r o t a j a m
Latvijas P S R

Latvijas ev. krist. baptistu draudžu Brālības vārdā Bīskapa padome izsaka Jums pateicību par sasniegto mērķi - "Dziesmu grāmatas baptistu draudzēm" izdošanu 5000 eksemplāros.

Izsakām cerību, ka arī turpmāk saņemsim Jūsu atbalstu mums nepieciešamās garīgās literatūras izdošanai.

Pateicamies arī Jūsu līdzstrādniekiem par parādīto aktivitāti dziesmu grāmatas izdošanā.

Draudžu Brālības bīskaps:

Bīskaps emer., VEKBP loceklis:

Bīskapa vietnieks:

Sekretārs:

Bīskapa padomes locekļi:

Baptistu draudžu Brālības vadības un bīskapa pateicība Reliģijas lietu Padomes Pilnvarotajam Latvijas PSR par atbalstu "Dziesmu grāmatas" izdošanā

VISSAVIENĪBAS EVANGĒLIJA KRISTĪGO BAPTISTU DRAUDŽU SAVIENĪBA

Latvijas PSR
Ev. krist. baptistu
draudžu Brālības
vadība un bīskaps

1978. gada 12. aprīlī

Reliģijas lietu Padomes
Pilnvarotajam
Latvijas PSR

Esmu griezies Vissavienības Evaņģēlija Kristīgo Baptistu Draudžu Padomē ar iesniegumu par kalendāru iespiešanu Latvijas baptistu draudžu vajadzībai latviešu valodā, sākot ar 1979. gadu.

Šai skarībā iesniedzu Jums kopiju no minētā iesnieguma un iecerētā 1979. gada kalendāra manuskriptu.

Ceru uz Jūsu atbalstu šī jautājuma virzīšanā attiecīgās instancēs.

Latvijas ev. krist. baptistu draudžu
Brālības bīskaps:

/ J. Tervits /

Baptistu draudžu Brālības vadības un bīskapa lūgums Reliģijas lietu Padomes Pilnvarotajam Latvijas PSR atbalstīt kalendāra izdošanu, sākot ar 1979. gadu

Latvijas ev.krist.
baptistu draudžu
Brālība

Reliģijas lietu Padomes
Pilnvarotajam
Latvijas PSR

Lūdzam Jūsu laipnu atbalstu Latvijas baptistu draudžu Brālības vadības Vēstījuma Ziemassvētkos un Jaunajā gadā iespiešanai 200 eksemplāros pēc klātpieliktā manuskripta (2 eksemplāri).

J. Tervits,
Latvijas baptistu draudžu
Brālības bīskaps

Rīgā, 1978. gada 27. oktobrī

Baptistu draudžu Brālības bīskapa J. Tervita lūgums Reliģijas lietu Padomes Pilnvarotajam Latvijas PSR

Religijas lietu Padomes
P i l n v a r o t a j a m
Latvijas PSR

Lūdzu Jūsu lapnu atbalstu Latvijas baptistu draudžu Brālības bīskapa un Bīskapa padomes blanku izgatavošanai tipografijā. Lūdzu 3000 blankas pēc klātpieliktā parauga.

Latvijas baptistu draudžu Brālības bīskaps

(J. Tervits)

Rīgā, 1979. gada 12. martā

Baptistu draudžu Brālības bīskapa J. Tervita lūgums Reliģijas lietu Padomes Pilnvarotajam Latvijas PSR

Rīgā,1979.g.2.augustā.

Reliģijas lietu Padomes Pilnvarotajam Latvijas PSR.

Lūdzam Jūsu atbalstu papīra sapemšanai Latvijas baptistu draudžu Brālības plānotajiem iespieddarbiem 1980.gadā: kalendariem- 2500 eksemplāros un žurnāla "Bratskij Vestnik" tulkojumu izlasei latviešu valodā - 3000 eksemplāriem.

Lūdzam šim nolūkam piešķirt:

Tipogrāfijas papīru Nr.1. formāts 60x84 cm - 600 kg
Grām.vāku papīru formāts 62x94 cm - 100 kg

Latvijas baptistu draudžu Brālības
sekretārs

/ A.Šķubura /

Baptistu draudžu Brālības sekretāra A. Šķubura lūgums Reliģijas lietu Padomes Pilnvarotajam Latvijas PSR

1979. gada 12. septembrī

Religijas lietu Padomes
P i l n v a r o t a j a m
Latvijas P S R

Par 1980. gada kalendāru

P a s k a i d r o j u m s

Latvijas baptistu draudzes 1979. gada kalendāru saņēma ar dalītām jūtām. No vienas puses - ar prieku un pateicību. Pirmo reizi Padomju Latvijā baptistu draudzēm ir savs kalendārs! Draudžu locekļi ar to saprata, ka valsts varas iestādēs ir pareizi saprasta mūsu lielā vajadzība pēc garīgās literatūras un pēc darbu vienojošiem materiāliem, par ko visur tika izteikta atzinība Religijas lietu Padomes Pilnvarotajam Latvijā un citām valsts iestādēm. Skaidrs, ka arī šim kalendāram ir jāturpina mūsu latviešu baptistu kalendāru bagātās tradicijas.

No otras puses - kalendārs izraisīja daudz vēlēšanos. Vispirms jau eksemplāru skaits bija pavisam nepietiekošs, lai nodrošinātu visus baptistu draudžu locekļus ar kalendāru. Otrkārt - draudzēs izskanēja daudzas balsis, kas lūdza un prasīja kalendāram dot bagātāku saturu: plašāku informāciju par draudžu dzīvi, vairāk atzīmēt vēsturisko notikumu un personu jubilejas, ievietot kalendārā religiski audzinošus un darbam vienojošus rakstus, garīgās celsmes nolūkam ievietot dzejoļus.

Savukārt Brālības vadība sastapās ar savdabīgām grūtībām - ziņa par kalendāru sasniedza arī latviešu baptistus ārzemēs. Saņēmām lūgumus, kalendārus aizsūtīt. Tāpat ciemos atbraukušie latviešu baptisti un citi ticīgajie vēlējās kā dārgu dzimtenes suvenīru līdzi paņemt mūsu kalendāru. Diemžēl, mums gandrīz visos gadījumos bija jāatsaka.

Tagad, iesniedzot Latvijas baptistu draudžu 1980. gada kalendāra maketu, esam ņēmuši vērā augstāk izteiktās domas, vēlējumos un vajadzības attiecībā uz kalendāra saturu. Ļoti lūdzam kalendāru iespiest pēc klātpieliktā manuskripta un 3000 /trīs tūkstoš/ eksemplāru.

Ar cieņu

bīskaps:

bīskapa vietnieks:

Baptistu draudžu Brālības bīskapa paskaidrojums par 1980. gada kalendāru Reliģijas lietu Padomes Pilnvarotajam Latvijas PSR

1962.g.25.1. 05-10

Latvijas PSR Ministru Padomes
Reliģijas lietu Pilnvarotajam
b.E.Kokaram-Tropam

Par zīmogu un spiedogu
izgatavošanu.

Lūdzu Jūsu atļauju pasūtīt un izgatavot Latvijas PSR ev.kr. baptistu Brālības vajadzībām:

1) divus apaļos zīmogus,
2) vienu stūra spiedogu,
3) deviņus spiedogus.

Bīskaps:

/J.Tervits/

Baptistu draudžu Brālības bīskapa J. Tervita lūgums par zīmogu un spiedogu izgatavošanu Reliģijas lietu Padomes Pilnvarotajam Latvijas PSR biedram E. Kokaram-Tropam

ORGKOMITEJAS SPĒKA DRAUDZES

VIENS NEAIZSARGĀTS UN VAJĀTS TICĪGAIS IESPĒJ VAIRĀK NEKĀ VISA VALSTS BAZNĪCA!

BAPTISTU IZPRATNE PAR APZIŅAS BRĪVĪBU

Krājumā atkārtoti esam sastapušies ar Orgkomiteju jeb Draudžu Padomi. Šajā sadaļā jāapstājas un jārunā vēlreiz par šo drosmīgo kustību, kas bija un ir apbrīnas vērta — Padomju Savienībā iniciatīvas grupas izveidoto Orgkomiteju, kas vēlāk, organizējot ap sevi padomju varas nereģistrētās evaņģēliskās draudzes, pārtapa labi organizētā draudžu savienībā — Draudžu Padomē.

Draudžu Padome bija brīvprātīgi veidota garīga organizācija, kas savā darbā vadījās no Bībeles un draudzēs čakli izkopa Tās evaņģēliskās patiesības. Draudžu Padomes darbības pamatā bija baptistu izpratne par apziņas brīvību, un tā praktizēja konstitucionālo baznīcas atdalīšanu no valsts.

Draudžu Padome realizēja:

1) suverēnas tiesības noturēt dievkalpojumus un pieņemt garīgus lēmumus neatkarīgi no ateistiskā režīma spaidiem;

2) atziņu, ka ticība Dievam ir katra pilsoņa personīga lieta un ticīgo vajāšana ir nepieļaujama;

3) nostādni, ka ikviena pilsoņa un draudzes galvenais uzdevums ir apliecināt Jēzu Kristu kā Pestītāju un pasaules Glābēju Dievam par godu un līdzcilvēkiem par svētību, neskatoties uz valsts varas pretestībām un aizliegumiem;

4) paklausību apustuļa Pāvila misiones ceļojuma laikā atstātajam uzdevumam: "Sargiet visu ganāmo pulku!".

Draudžu Padomes mērķi un darbība pie toreizējās nebrīves bija atbilstoša šodienas baptistu baznīcas iespējām un uzdevumiem brīvības apstākļos.

Padomju Savienībā nereģistrēto draudžu bija ievērojami vairāk par reģistrētajām, jo tas izrietēja no Komunistiskās partijas programmas, kas paziņoja, ka ļaudis atsakās no ticības un draudžu skaits PSRS arvien mazinās. Tāpēc valsts vara mērķtiecīgi un plānveidīgi arī realizēja šādu draudžu nereģistrācijas programmu.

Varas cietsirdīgi nežēlīgā cīņa ar nereģistrētajām draudzēm, izklīdinot, apcietinot un nopostot dievlūgšanas vietas Ukrainā, Baltkrievijā, Sibīrijā un visā plašajā Krievijā, radīja baptistu draudzēm Latvijā netiešu, bet labu un drošu garīgu "aizvēju", kas mūs sargāja no līdzīgām cietsirdīgām akcijām.

Tiesa, ticīgo "virsuzraugi" Baltijā arī labi zināja par mūsu sankcionētiem un nesankcionētiem, atļautiem un neatļautiem sakariem ar tautiešiem Brīvajā pasaulē, un tādēļ Padomju vara Baltiju citkārt atstāja kā "ticības brīvības saliņu", ko parādīt dažādu starptautisku konferenču ārzemju delegācijām. Tas arī. Bet arī Draudžu Padomes aktivitātes, kaut netieši, bet "droši kā mūris", mūs aizsargāja no KP CK programmas striktas realizācijas Baltijā un, izjūtot varas ievērojamu iecietību, varējām nosacīti brīvi kalpot Tam Kungam. Režīma nerimtīgā "rūpe" par Draudžu Padomes aktivitātēm mūsu oficiāli reģistrēto draudžu darbu piesedza no tiešiem varas uzbrukumiem.

Mēs un mūsu latvju zeme esam pateicīgi krievu tautības ticības brāļiem par garīgu iedrošinājumu un stiprinājumu darboties Tā Kunga lietā! (Daudzās Latvijas baptistu draudzēs bija daudz šā kopdarba atbalstītāju, sedzēju un aizlūdzēju.)

Paliekam cerībā, ka mūsu Debesu Tēvs, visuspēcīgais Dievs, kas visu redz un visu redzējis, mūsu brāļu ciešanas ir atlīdzinājis un Mūžībā vēl simtkārt tās atlīdzinās!

Rihards VURMBRANDS,
komunistu vajāts kristietis Rumānijā.
Izvilkumi no viņa grāmatas "Uzvarētāji".

1995.

UZVARĒTĀJS PĀR NAIDU KOMUNISMA BEZDIEVĪBĀ

Grāmatas "Uzvarētāji" autors Rihards Vurmbrands ir bijis cīņas krustugunīs starp Dieva mīlestību un sātana naidu. Piedzīvojis Jēzu Kristu, palicis Pestītājam uzticīgs cauri visām mocībām, ko 14 gadus piedzīvojis komunistiskā režīma cietumos. Nekāda teorija par Dieva atklāsmi Kristus mīlestības evaņģēlijā nav tik pārliecinoša kā šī cilvēka liecība, kuru atriebības alkas un naids nav spējis inficēt.

Lūk, izvilkumi no grāmatas "Uzvarētāji", kas uzrunā katru ar autora pārdzīvoto un pārsāpēto personīgajā ciešanu ceļā uz patieso Dieva atklāsmi. Lasīsim, pārdomāsim un meklēsim savai dzīvei noderīgas atziņas, ko mums sniedz šis ticībā diženais goda vīrs!

- Lai gan nacistu terors bija nežēlīgs, mēs tikai pagaršojām to, kas vēlāk nāca ar komunistiem.
- Pār maniem vaigiem ritēja asaras — manā priekšā stāvēja cilvēks, kura prāts bija miris, cilvēks, kurš zaudējis lielāko dāvanu, ko vien Dievs ir devis cilvēkam — būt par personību.
- Cilvēki Dieva priekšā atbild ne tikai par saviem, bet arī par savas tautas grēkiem.
- Komunisti sasauca visu kristīgo konfesiju kongresu. Arī baptistu vadītājus "ievēlēja" komunisti.
  Apstākļi spieda radīt Pagrīdes baznīcu.
- Mēs slepeni drukājām un izplatījām tūkstošiem Evaņģēliju un citu kristīgo literatūru. Šajā darbā mums bija prieks satikt brāļus no Krievijas Pagrīdes baznīcas un uzklausīt viņu pieredzi. Viņi bija pārdzīvojuši tik daudzus komunistu indoktrinācijas gadus! Šiem krievu kristiešiem bija tik lieliskas dvēseles!

- Krievi reliģijas lietās nekad nav sekli vai virspusēji. Viņi cīnījās par reliģiju un karsti meklēja Kristu, viņi vienmēr tur ielika visu dvēseli. Krievijā katrs kristietis ir misionārs, kas manto dvēseles. Krievi ir viena no reliģiozākajām tautām, un tā ir milzu traģēdija, ka viņiem pietrūkst Dieva Vārda!
- Pjotrs daudzas reizes riskēja ar savu brīvību un dzīvību, slepus no Rumānijas pārvadādams kristīgo literatūru Krievijas Pagrīdes baznīcas kristiešiem. Beigās viņu noķēra. Viņš bija cietumā. Vai viņš tur miris, nezinu.
- Pagrīdes Baznīca pulcējās privātās mājās, mežos, pagrabos — visur, kur vien varēja. Bet Baznīca darbojās ne tikai slepenās sapulcēs un slēptās aktivitātēs, bet arī drosmīgā, atklātā Evaņģēlija pasludināšanā pilnajās ielās. Bet par to bija jāmaksā. Mēs bijām gatavi maksāt. Daudzi mūsu locekļi tika atklāti un iemesti cietumos. Mums bija arī savi "jūdasi", kuri ziņoja. Ar sišanu, nozāļošanu, draudiem un šantāžu čeka centās atrast garīdzniekus un lajus, kuri būtu gatavi nodot savus brāļus.
- Palīdzību kristīgo mocekļu ģimenēm uzskatīja par noziegumu.
- No cietuma atbrīvotie priesteri un mācītāji varēja dabūt mazas draudzītes. Kulta lietu pārvaldē man teica, ka manā draudzē esot 35 locekļi un brīdināja, ka tur nekad nedrīkst būt 36. Man prasīja būt čekas aģentam, atraidīt jaunatni un par visu nekavējoties ziņot.
- Mans pēdējais solis pirms aizbraukšanas bija aiziet pie tā pulkveža kapa, kurš bija devis pavēli mani arestēt un spīdzināt. Viņš bija man piespriedis ilgus cietuma gadus un ciešanas. Uz viņa kapa es noliku ziedus. To darīdams, apņēmos sniegt to Kristus prieku, kas ir manī — komunistiem, kuri ir tik garīgi tukši.
- Es ienīstu komunistisko sistēmu, bet mīlu cilvēkus.
  Ienīstu grēku, bet es mīlu grēcinieku.
  Komunisti var nogalināt kristiešus, bet viņi nevar nogalināt viņu mīlestību pret tiem, kuri tos nogalina. Pret komunistiem vai maniem spīdzinātājiem man nav ne mazākā rūgtuma vai aizvainojuma.
- Ir cilvēku līmenis. Šajā līmenī pret komunismu jācīnās ar visiem spēkiem, jo viņi ir šīs cietsirdīgās, rupjās idejas uzturētāji. Bet kristieši ir vairāk nekā tikai cilvēki, viņi ir Dieva bērni, dievišķās dabas līdzdalībnieki. Tāpēc 14 gadu cietumos pārciestās spīdzināšanas mani nav iemācījušas ienīst komunistus. Viņi ir Dieva radības. Kā lai es viņus ienīstu? Bet es nevaru būt viņu draugs!

- Karā var uzvarēt tikai ar uzbrukumu, nevis ar aizsardzības stratēģiju. Oficiālā baznīca līdz šim vienmēr bijusi piekāpīga, zaudējot sistēmai vienu draudzi pēc otras.
- Pirmbaznīca darbojās slepeni un nelegāli, un triumfēja! Jaunās Derības cilvēki tika saukti pavārdos, segvārdos. Arī mums nu jālieto segvārdi. Jēzus nedeva mācekļiem adresi, bet teica: "Pilsētā ieejot, jums nāks pretī cilvēks, ūdens krūzi nesdams." Arī mums tagad savā darbā jādod šādas slepenas pazīšanas zīmes. Kāda līdzība ar Pirmbaznīcu!
- Kopš 1959. gada puse no tām Padomju Krievijas baznīcām, kuras vēl bija atvērtas, ir slēgtas. Krievijā un Rumānijā notiek jauni kristiešu un baznīcas kalpotāju aresti.
- Kristiešu vadītāji izrāda draudzību komunistiem. Viņi savu mīlestību izrāda, nevis nesdami viņiem vēsti par Kristu, bet malkodami vīnu un ēzdami pusdienas kopā ar tiem, kuru rokas ir līdz elkoņiem kristiešu asinīs. Bet tie, kurus komunisti apspiež, ir aizmirsti. Tos nemīl.
- Vienu pēc otra satiku lielos dažādu draudžu sludinātājus un mācītājus, un pat bīskapus, kuri ar lielām sāpēm atzinās, ka par savām draudzēm pienes ziņas čekai. Viņi man paskaidroja, ka atsacīšanās būt par ziņotāju varēja nozīmēt draudzes slēgšanu. Katrā pilsētā ir valdības pilnvarots "kultu lietu" inspektors, cilvēks no komunistiskās čekas. Viņam ir tiesības izsaukt pie sevis jebkuru mācītāju, kad vien viņš to grib, un jautāt, kas ir bijis baznīcā, kas bieži nāk pie dievgalda, kurš ir dedzīgs un evaņģelizē. Ja tu atsakies atbildēt, tevi atlaiž un tavā vietā nāk cits, runīgāks. Ir gadījumi, kad šo citu grūti atrast, tad draudzi vienkārši slēdz.
- Mācītāji un sludinātāji vienmēr bijuši labi un slikti. Bet tagad pirmo reizi Baznīcas vēsturē to, kas vadīs baznīcu, nospriež atklāti ateistiskas partijas darbinieki, kas par savu mērķi deklarējuši reliģijas iznīdēšanu. Vadīt to — ar kādu nolūku? Protams, lai palīdzētu iznīdēt reliģiju. Viņi nolemj, kas būs reliģiskās dzīves vadītāji!? Un tā draudžu vadītāji ir spiesti ar viņiem sadarboties, vairāk vai mazāk pieļaujot kompromisus.
- Tad es satikos ar Pagrīdes baznīcas cīnītājiem, maniem vecajiem biedriem. Daži no tiem nemaz nebija noķerti, citi pēc atbrīvošanas no cietuma bija atsākuši cīņu. Viņi aicināja mani cīnīties kopā ar viņiem. Piedalījos viņu slepenajos dievkalpojumos, kur viņi dziedāja no Dziesmu grāmatām, kuras bija pārrakstītas ar roku.

- Esmu sastapies ar lielu vienaldzību. Kad ticības dēļ tiek arestēti kristieši, pat baznīcas neprotestē. Kam rūp brālis Kuziks, kas notiesāts par kristīgās literatūras, brošūru un Bībeles daļu izplatīšanu? Kurš zin par brāli Prokofjevu, ko notiesāja par spredikņu izplatīšanu rokrakstā? Kurš kaut ko zina par ebreju kristieti Grīnvaldu, kas par līdzīgiem nodarījumiem notiesāts Krievijā un kuram komunisti uz mūžu atņēma dēlu? Es atceros, ko pārdzīvoju, kad man atņēma Mihaju. Un es ciešu kopā ar brāļiem Grīnvaldu, Ivaņenko, vecmāmiņu Čevčuku, Taisiju Tkačenko, Jekaterinu un Georgiju Vekaziniem, Pilātu ģimeni Latvijā un vēl daudziem daudziem citiem — divdesmitā gadsimta svētajiem un ticības varoņiem! Es noliecos, lai noskūpstītu viņu važas, tāpat kā pirmie kristieši skūpstīja savu brāļu važas, kad tos veda, lai mestu plēsīgu zvēru priekšā.
- Baznīcu vadītāji mocekļu vārdus lūgšanās nepieminēja. Tajā laikā, kad ticības brāļus tiesāja, PSRS krievu baptistu un pareizticīgo vadītāji ar lielu godu tika uzņemti Ženēvā un citās pasaules kristīgo konfesiju konferencēs. Un visus pārliecināja, ka Padomju Savienībā eksistē pilnīga ticības brīvība.
- Kad boļševiku arhibīskaps Nikodims to apgalvoja, Pasaules baznīcu koncila priekšsēdētājs viņu noskūpstīja. Tad viņi kopīgi dziroja iespaidīgās Baznīcas padomes vārdā, kamēr svētie cietumā Jēzus Kristus vārdā ēda kāpostus, savārītus ar nemazgātām liellopu iekšām.
- Daži man saka: "Sludini tīro Evaņģēliju!" Šis aicinājums man atgādina, ka arī čeka man lika sludināt "tīro" Evaņģēliju, nepieminot komunismu. Kāda sakritība! Grēks ir jāsauc vārdā. Šodien pasaules lielākais grēks ir komunisms. Ikviens Evaņģēlijs, kas neapsūdz to, nav tīrs. Pagrīdes baznīca to apsūdz, riskējot ar brīvību un dzīvību.
- Man ir ilgas pēc Pagrīdes baznīcas neizsakāmā skaistuma. Tā ir baznīca, kura piepilda seno latīņu teicienu: "*Nudis nudum Christi sequi*", t. i., "*Kailumā sekot Kristus kailumam*".
- Pagrīdes baznīca ir nabadzīga un cietēja baznīca, toties tajā nav remdenu locekļu.
- Baznīcas un klosterus slēdza, paturot vienīgi tik daudz, lai muļķotu un maldinātu ārzemniekus.
- Tiem pašiem baznīcu vadītājiem, kuriem ir ačgārna nostāja attieksmē pret komunismu, var būt taisnība daudzās citās lietās un viņi var būt ļoti patiesi.

- Man nemitīgi atkārto: "Aizmirsti par komunistiem! Strādā tikai pie garīgiem jautājumiem." Bet komunisti grib iznīcināt personību — Dieva lielāko dāvanu cilvēcei. Viņi varēja cilvēku iemest cietumā par to vien, ka atrada pie viņa Alfrēda Adlera grāmatu "Individuālā psiholoģija". Bet Jēzus grib, lai mēs būtu personības. Tāpēc starp mums nav iespējams kompromiss.
- Lielāku vai mazāku brīvību ticēt komunisti dod vienīgi gados veciem cilvēkiem, bet bērni un jaunieši ticēt Dievam nedrīkst nekādā gadījumā.
- Mēs satikām kādu krievu jaunekli, kurš bija pagrīdes sludinātājs. Jautāju viņam, kas viņu ordinējis. Viņš pastāstīja, ka viņiem nav bīskapu, kas varētu ordinēt. Oficiālais bīskaps neordinē nevienu, kuru nav apstiprinājusi komunistu vara. Tāpēc mēs, desmit kristieši, devāmies uz mūsu mocekļu nāvē mirušā bīskapa kapu. Divi no mums uzlikām rokas uz viņa kapakmens. Pārējie sastājās mums apkārt aplī un lūdza Svēto Garu, lai tas mūs ordinē. Mēs esam pārliecināti, ka mūs ordinēja Jēzus caurdurtās rokas.
- Mums Pagrīdes baznīcā nav katedrāļu. Bet vai kāda katedrāle var būt skaistāka par debesīm, kurās mēs raudzījāmies, kad slepus sapulcējāmies mežā? Ērģeļu vietā čivināja putni, mūsu vīraks bija puķu smarža. Un nodilušās, no cietuma tikko atbrīvotā mocekļa skrandas bija daudz iespaidīgākas nekā priestera tērps. Mēness un zvaigznes mums bija par svecēm. Un mūsu kalpotāji, kas tās aizdedza, bija eņģeļi.
- Bieži pēc slepenajiem dievkalpojumiem kristiešus noķēra un aizveda uz cietumu. Tur kristieši nēsā važas ar tādu pašu prieku, ar kādu līgava nēsā sava iemīļotā dāvināto dārgakmeni. Ūdeņi cietumā ir rimti. Tu saņem Viņa skūpstu un dusi Viņa apskāvienos, un šo vietu tu nemainītu ne pret kādām ķēniņu pilīm. Īsti gavilējošus kristiešus esmu saticis tikai Bībelē, Pagrīdes baznīcā un cietumā.
- Skaidras robežšķirtnes, aiz kuras pagrīdes draudzes beigtos un sāktos oficiāli reģistrētā draudze, nav. Tās ir cieši savijušās kopā. Daudzi parādes garīdznieki veic arī slepenu kalpošanu tālu aiz robežām, ko novilkusi vara.
- Oficiālajai baznīcai ir vēsture. Tūlīt pēc revolūcijas Krievijā aizsākās Dzīvā Baznīca, kas tolaik Maskavā atklāti paziņoja, ka tās mērķis nav atjaunot baznīcu, bet to iznīcināt, izskaust reliģiju. Tās vadītājs bija priesteris Sergijs. Ungārijā tāds bija tēvs Balogas. Viņš kopā ar dažiem protestantu garīdzniekiem palīdzēja komunistiem

pārņemt valsti pilnīgā kontrolē. Rumānijā komunisti nāca pie varas ar pareizticīgo priestera Burduceas, bijušā fašista, palīdzību. Šis priesteris stāvēja blakus padomju Ārlietu ministram Višinskim, kad tas pasludināja jaunās komunistiskās valdības nākšanu pie varas. Kas attiecas uz Padomju Krievijas arhibīskapu Nikodimu, PSRS čekas izmeklētājs majors Derjabins apliecināja, ka "svētais tēvs" Nikodims bijis viņu aģents. Tāds pats stāvoklis ir gandrīz visās kristīgajās konfesijās. Vadība rumāņu baptistiem tika uzspiesta ar varu. Īstos kristiešus viņi denuncē. To pašu dara baptistu vadītāji Padomju Krievijā.

- Taisnības dēļ jāteic, ka ne visi oficiālās baznīcas vadītāji, pat ne visi tās oficiālie vadoņi, ir komunisti. Bet draudzes kļūst arvien mazāk un mazāk. Vai maz Padomju Savienībā vēl ir atlikuši 5 vai 6 tūkstoši darbojošās draudzes? (Amerikas Savienotajās Valstīs ar apmēram tādu pašu iedzīvotāju skaitu ir kādas 300 000 draudzes.) Un šīs draudzes padomijā visbiežāk ir tikai sīkas istabiņas, nevis plašas baznīcas, kādas iedomājamies mēs. Ārzemju viesi redz vienu pārpildītu baptistu baznīcu Maskavā, kas ir vienīgā protestantu baznīca, un nodomā: "Cik liela šeit ir brīvība! Pat baznīcas šeit ir pārpildītas!" Taču tā ir viena tāda baznīca 7 miljoniem dvēseļu! Skumji un sāpīgi. Tikmēr 80% Padomju Savienības iedzīvotāju nav pat vienistabas baznīciņu. Un tad nu šos miljonus ir jāaizsniedz ar pagrīdes evaņģelizācijas metodēm. Citas iespējas nav.

- Pagrīdes baznīca komunistu zemēs veidojās no tūkstošiem mācītāju un sludinātāju, kurus padzina un atrāva no draudzēm, jo viņi neielaidās kompromisos. Daudzi bijuši cietumos. Tagad viņi kalpo šķūņos, bēniņos, pagrabos, siena pļavās naktīs. Viņi riskē un ir gatavi jauniem arestiem. Krievijā nav nominālu, remdenu, divkosīgu kristiešu. Nesaudzīgās vajāšanas norūdījušas tikai vēl lieliskākus kristiešus. Vajāšanas pāršāvušas pār strīpu — rodas arvien jauni un jauni nopietni pārliecināti kristieši, kas ar sirdsdegsmi gatavi sevi upurēt kristīgās idejas uzvaras vārdā. Vitāla pagrīdes baznīcas daļa ir daudzie garīdznieki no oficiāli reģistrētajām draudzēm, kas savas iekšējas pārliecības dēļ slepus darbojas arī pagrīdes aktivitātēs. Dažās zemēs abas baznīcas — reģistrētā un pagrīdes — ir cieši saplūdušas kopā. Valsts varas ordinētie mācītāji uzņemas slepenu kalpošanu bērniem un jauniešiem, ko valsts neatbalsta. Viņi slepus saņem un izdala garīgo literatūru. No ārpuses šķietami paklausīgi, viņi slepus izplata Dieva Vārdu. Tiesa, Krievijā šādi cilvēki tika vajāti, atklāti un arestēti. Viņus tiesāja un viņiem piesprieda vairākus gadus ieslodzījuma.

- Ir uzvarējusi kristietība! Pirmo reizi Pagrīdes baznīca Krievijā ir kļuvusi tik stipra, ka tā strādā pat pa pusei atklāti, iedvesdama bailes režīmam. 1966. gada 7. novembrī Gruzijas PSR Suhumi zem atklātas debess tika noturēta liela sapulce. Uz to ieradās ticīgie no citām pilsētām. Atgriezās 47 jaunieši, un viņi nekavējoši tika kristīti Melnajā jūrā. 1966. gada 23. augustā Rostovā pie Donas baptisti uz ielas sarīkojuši demonstrāciju. Tā notika arī nākamā gada 1. maijā, kad uz ielām izgāja 1500 ticīgo, kaut it labi zināja, ka cietumā viņus gaida bads un spīdzināšanas. Noslepkavoto mocekļu priekšzīme iedvesmoja rostoviešus. Kad milicijas bari tika sūtīti ticīgos arestēt, tad viņi, cieši ieskaujot savus vadītājus, pakrita ceļos un karsti lūdza Dievu. Situācija bija ļoti nopietna!

- Saglabājies slepens dokuments, ko sastādījusi neoficiālā PSRS Evaņģēlisko baptistu baznīcas komiteja, kas izveidojusies pretstatā komunistu kontrolētajai "Baptistu savienībai", ko vadīja valdības apstiprinātais A. Karevs, kurš avīzē "Padomju dzīve šodien" (1963., nr. 6) slavēja komunistu cilvēcību un cildināja Padomju Savienībā valdošo ticības brīvību.
  Minētajā dokumentā minēts notikums, ko valdība līdz šim centusies izdzēst no vēstures atmiņas, proti, — 500 kristīgo delegātu brauciens 1966. gada 16. maijā uz Maskavu ar petīciju komunistiskās partijas ģenerālsekretāram biedram L. Brežņevam. Tā bija pirmā atklātā antikomunistiskā demonstrācija Maskavā. Un to sarīkoja Pagrīdes baznīca. Kad delegācija ārā lietū bija nostāvējusi divas dienas, piebrauca divdesmit astoņi autobusi. Čekisti sāka sist jaunus un vecus, sita pa galvu un seju, gāza zemē uz asfalta. Aiz matiem ievilka autobusos. Kādi centās bēgt, valdošās komunistu varas pakalpiņi tos sita līdz nemaņai. Kad autobusi bija piegrūsti pilni, tie aizbrauca nezināmā virzienā.

- Brāļiem G. Vinsam un Horevam pietika drosmes iet uz Komunistiskās Partijas CK un jautāt, kur ir palikusi arestētā delegācija un pieprasīt tās atbrīvošanu. Šie divi drosmīgie brāļi vienkārši pazuda. Vēlāk tika saņemta ziņa, ka viņus iemeta Lefortovas cietumā. Taču šos ticīgos nevarēja iebiedēt nekādi cietumi un nekādas spīdzināšanas. Tieši tāpat kā Pirmbaznīcā, vajāšanas viņu ziedošanos tikai padziļināja un apskaidroja. Tā, piemēram, kāds brālis Prokofjevs, viens no krievu pagrīdes vadītājiem, pabija ieslodzījumā pat trīs reizes. Bet tiklīdz tika atbrīvots, atkal nekavējoties organizēja svētdienskolas darbu. Viņš raksta: "Pakļaudamās cilvēku ierobežojumiem, oficiālā baznīca atņēmusi sev Dieva svētību."

- Padomju žurnāls "Sovetskaja Justicija" 1966. gada 9. numurā raksta par pagrīdes sanāksmi kādā naktī istabā ar ļoti zemiem griestiem. Ticīgo bijis tik daudz, ka neesot bijis pat kur nomesties ceļos. Trūka gaisa, nodzisa gāzes lampiņa. Taču kāda ticīgā māsa Ņina sacījusi, ka viņai tagad ir liela un apskaidrota ticība, ticība Dievam. Protams, šī informācija sniegta ar nicinājumu un nosodījumu, tomēr tā dod liecību par ticības liecinieku mokpilnajiem un ciešanu pilnajiem dzīves apstākļiem, kas tomēr netraucēja viņiem bezbailīgi ticēt un kalpot savam Pestītājam.
- Laikraksts "Sovetskaja Kirgizija" 1967. gada 15. jūnijā raksta, ka kristieši paši provocē administratīvo mēru pielietošanu pret viņiem. Viņu noziegums bija nelegālas tipogrāfijas — piecpadsmit hektogrāfu un sešu grāmatsējēju turēšana! Žurnālists pievienojas komunistiskajā impērijā valdošajai ideoloģijai — kristietības iznīcināšanai un kristiešu nesaudzīgām vajāšanām.
- Padomju Savienība parakstīja Apvienoto Nāciju deklarāciju "Pret diskrimināciju izglītības laukā", kurā teikts, ka vecākiem jābūt tiesīgiem dot bērniem reliģisko un morālo izglītību saskaņā ar savu pārliecību. Un Padomju Savienības baptistu oficiālie vadītāji apliecināja, ka viņu zemē šis likums tiek ievērots pilnībā!?
  Vienlaikus laikraksts "Sovetskaja Rossija" 1963. gada 4. jūnijā stāsta, ka baptistei Makrinkovai atņemti viņas seši bērni, jo viņa tos mācījusi kristīgajā ticībā, kas esot pretvalstiska darbība. Arī laikraksts "Znamja Junosti" 1967. gada 29. marta numurā apliecina, ka Siča kundzei atņēma dēlu Vjačeslavu tāpēc, ka tā viņu audzinājusi dievbijībā. Tāpat Zubavinas kundzei atņēma mazmeitu — bāreni Taņu, jo viņa bija tai devusi "nedabisku" (kristīgu!) izglītību, ko valdošā "humānā" komunistu vara atzina par nosodāmu un savu pilsoņu bērniem aizliedza.

Lai parādītu mūsu brāļu dvēseles skaistumu briesmīgajos apstākļos, citēšu dažas vēstules no Krievijas cietumiem.

- Komjaunatnes sapulcē komjauniete Varja droši visiem sanākušajiem liecināja par savu dārgo Pestītāju. Viņa aicināja visus atgriezties un nākt pie Kristus. Visi kļuva klusi, un neviens viņu nepārtrauca. Viņa vēl nodziedāja kristiešu dziesmu "Es nekaunos pasludināt Kristu". Bet pēc tam... viņi mūsu Varju aizveda. Mēs neko nezinām par viņu. *(Jūsu Marija.)*
- Vēlāk caur dzelzs restēm Varjai jautāju, vai viņa nenožēlo, ko izdarījusi. "Nē," skanēja atbilde. — Ja viņi mani atbrīvotu, es

ietu atkal un stāstītu viņiem par savu lielo mīlestību uz Kristu. Nedomā, ka es ciešu. Esmu ļoti laimīga, ka tas Kungs mani tik ļoti mīl. *(Jūsu Marija.)*

- Darbā viņi mani lamā un dod papildus darbu, jo es nevaru klusēt, man visiem jāpastāsta, ko Dievs manā labā darījis. Cik vien manas lūpas spēs runāt, es visiem liecināšu par Viņa lielo mīlestību. Vairāk nekā puse no mums ir ticīgi. Starp mums ir lieliski dziedātāji un labi evaņģēlija sludinātāji. Vakaros pēc smaga darba, kad esam kopā, cik lieliski ir kādu brīdi pavadīt lūgšanās pie mūsu Pestītāja kājām. Kopā ar Kristu brīvība ir visur. /../ Daži mūsu brāļi tomēr varēja aiziet uz netālo upi. Tur viņi izcirta ledu un sagatavoja vietu, kur naktī es un vēl septiņi brāļi tikām kristīti. Ai, cik laimīga es esmu! *(Tava Varja.)*

- Tā ir pēdējā vēstule no Varjas — komjaunietes, kura atrada Kristu, liecināja par Viņu un tika izsūtīta uz vergu darbiem. Pēc tam par viņu nekas nav dzirdēts, bet viņas gaišā mīlestība un liecība par Kristu ir brīnišķīgs skaistums ciešanās, ko pārdzīvo pagrīdes baznīca vienā trešdaļā pasaules zem komunisma jūga.

- Es iedevu viņiem jaunu Bībeli. Viņi steidzās ar to atpakaļ uz ciemu. Pēc dažām dienām saņēmu prieka pilnu pateicības vēstuli, ko bija parakstījuši 30 ciematnieki. Viņi Bībeli bija uzmanīgi sadalījuši 30 daļās un apmainījās ar tām.

- Mūsu brāļi vieni un bez palīdzības izcīna vislielāko, visdrosmīgāko cīņu divdesmitajā gadsimtā, kas varonības, pašaizliedzības un degsmes ziņā līdzinās Pirmbaznīcai. Bet brīvā baznīca guļ, nelikdamās zinis par tās cīņu un mokām. Desmitiem tūkstošu ģimeņu neaprakstāmi traģiski cieš. Krievijai gāžas pāri kristiešu arestu un vajāšanu vilnis, bet kāds un kādi saldi guļ…

- Dzīvība, pašuzupurēšanās, asinis, ko viņi ir gatavi izliet par savu ticību, ir lielākais Pagrīdes Baznīcas arguments par labu kristietībai. Pagrīdes Baznīca, runājot pazīstamā misionāra Alberta Šveicera vārdiem, veido to cilvēku "svēto sadraudzi, kuri ir sāpju iezīmēti", sadraudzi, kurai piederēja arī Jēzus, Sāpju vīrs. Pagrīdes Baznīca ar mīlestības saitēm ir saistīta pie sava Pestītāja. Tās pašas saitas vieno draudzes locekļus.

Marija SAUSIŅA,
mājsaimniece.

2001.

DIEVA CEĻOS

Ateistiskā padomju režīma gados Vissavienības evaņģēlija kristīgo baptistu savienība (VEKBS), baidīdamās iegūt padomju varas nelabvēlību, kuras režīmā tās vadītāji jau bija daudz cietuši, pakļāvās ateistiskās valsts spiedienam būtiski ierobežot draudžu darbības aktivitātes. Cerēdama uz Dieva attaisnojumu sadarbībai un lojalitātei ar režīmu, VEKBS vadība sekulārai varai pakļāvās arvien vairāk un vairāk. To redzot, Dievam uzticīgie vīri, kuri kalpoja dažādās Padomju Krievijas draudzēs, pamatojoties uz Dieva Vārdu, meklēja ceļus un risinājumus, kā draudzēm izpildīt savu evaņģelizējoši aicinošo pamatuzdevumu. Šo drosmīgo brāļu vidū bija arī Genādijs Krjučkovs, autoritāte, vadītājs un iedvesmotājs. Viņš kopā ar citiem brāļiem atkārtoti apmeklēja VEKBS vadību, kur, diemžēl, personīgās sarunās pilnīgi pārliecinājās par Maskavas brāļu nostāju un gatavību pieskaņoties karojošā ateisma norādēm un prasībām.

Šajās sarunās šokētie brāļi nolēma izveidot Iniciatīvas grupu (to noorganizēja 1961. gada 13. augustā) un sastādīja ļoti nopietnu Vēstījumu, ko nosūtīja uz Maskavu. Velti nogaidījuši atbildi 10 dienas, jaunizveidotā Iniciatīvas grupa uzņēmās atbildību un nosūtīja savu pirmo atklāto Vēstījumu visām kristīgo baptistu draudzēm Padomju Savienībā. Redzot Maskavas brāļu izvēlēto ceļu, Iniciatīvas grupas brāļi, zemojoties Dieva priekšā, izvēlējās atjaunotu šķīstīšanās un upurēšanās ceļu.

Vēl cerībā, vēl kopdarba veidošanas un garīgās sadarbības mudināti, brāļi aicināja VEKBS sasaukt kongresu (vienlaikus to lūdzot un prasot arī valsts valdības dažādām instancēm!), jo kongress PSRS nebija bijis veselus 36 gadus(!?). Kongresā tiktu izskatīti jautājumi un pieņemti lēmumi, kā atgriezties no kaitīgā novirzīšanās ceļa, lai pieķertos tīrajam Dieva Vārdam. Taču kā VEKBS, tā arī citas valsts institūcijas šo aicinājumu atteicās pieņemt un atļauju kongresa sasaukšanai nedeva.

Lai jautājumu saasinātu, lai nepieciešamību pēc kongresa liktu sadzirdēt, līdzšinējā Iniciatīvas grupa 1962. gada 25. februārī pārtapa par Orgkomiteju, un 1962. gada 23. jūnijā tā, kā drosmīgākā garīgā struktūra PSRS, uzņemās vadību par nereģistrētām un ārpus likuma stāvošām evaņģēlija kristīgām baptistu draudzēm visā Padomju Savienības teritorijā.

Tieši Orgkomitejas spiediena dēļ 1963. gadā kongresa sasaukšana tika atļauta, tomēr ar kategorisku nosacījumu, ka tā noritēs VEKBS vadībā un bez pašas Orgkomitejas līdzdalības. Arī šoreiz VEKBS vadītāji režīma diktēto kompromisu pieņēma un mandātus Orgkomitejas brāļiem neizsniedza, un pie kongresa darba nepielaida.

Lieta kļuva nopietna. VEKBS savā savienībā nepieņēma, valsts Reliģijas lietu padomes pilnvarotie vēl joprojām atsacījās šīs bezgala daudzās draudzes un draudzītes reģistrēt, — un tā Orgkomiteja, uzņemoties vadību par vajātajām evaņģēlija kristīgām baptistu draudzēm, 1965. gada 19. septembrī noformulē sevi kā jaunu draudžu savienību ar nosaukumu Evaņģēlija kristīgo baptistu draudžu padome jeb saīsināti — Draudžu padome, kuras vadībā ir 11 brāļi.

Komunistiskās partijas politika, izmantojot VEKBS, baptistu kopdarbu nesaudzīgi izjauca, pārcirta, sašķēla. Bija divas baptistu ļaužu kopas — reģistrētie, oficiāli atzītie, kuru draudzes ***klaji*** nevajāja. Tostarp aktīvi darbojās tūkstošiem citas dedzīgas ticīgo draudzes un draudzītes, kas netika reģistrētas, t. i., bija atstātas ***ārpus likuma***, lai tādā veidā, vajājot un visādi represējot, tās likvidētu. Daļēji tas arī izdevās, slēdzot lūgšanu vietas un izgaiņājot simtiem un simtiem ticīgo, pie kam radot cilvēkiem daudz ciešanu. Tomēr iznīcināt Dieva draudzi nevar! Ateisti to nezināja un nespēja saprast. Vēl šodien visā bijušajā PSRS teritorijā darbojas un slavē Dievu Starptautiskā draudžu savienība un tās draudzes — no valsts varām neatkarīgas draudzes. Arī mūsu dzimtajā Latvijā.

1964. gadā sākās organizēta garīgās literatūras pavairošana. Iespiedmašīnas izgatavoja entuziasti. Garīgās literatūras pavairošanas darbs gāja plašumā. Represijas savukārt arī pieauga un kļuva aizvien nesaudzīgākas. Tika atņemtas, bieži pat sagrautas un izpostītas baznīcas un lūgšanu nami. Dievlūdzēji burtiski pulcējās mežos. Bija simtiem apcietināto, kas smaka cietumos vai lēģeros. Sūdzības un vēstules uz Kremli neko nepalīdzēja. Uz VEKBS atbalstu, uzmundrinājumu vai garīgu atspaidu pat nevarēja cerēt. Stāvoklis kļuva traģiski neciešams. Un tāpēc 1966. gadā no visām malām uz Maskavu devās delegāti, lai valdībai lūgtu palīdzību un aizstāvību. Taču ar delegātiem Maskavā notika gluži tas pats, kas citās Krievijas pilsētās... Tie tika sisti, arestēti, sodīti.

No 1962. līdz 1984. gadam tika nomocīti līdz nāvei un aizgāja bojā 14 Dievam uzticīgi vīri. Citi, bada izmocīti, vergoja izsūtījumā. Masveidā tika sagrauti un draudzēm atņemti lūgšanu nami. Tā, piemēram, Latvijā 1974. gada 24. oktobrī Cēsu rajonā tika konfiscētas 30 000 Jaunderības, unikāla divpusēja ofseta iespiedmašīna, kā arī arestēti 7 cilvēki, arī mājas saimnieks. Mūsdienās atklājies, ka Latvijā slepenībā sekmīgi darbojies nelegālās Draudžu padomes štābs–dzīvoklis. Ar to lepojamies!

Apritējuši 40 gadi. Bezgala grūti un ciešanu pilni. Visvairāk cietušas ģimenes — kristīgās ģimenes, tās plosītas, mētātas, sarautas — vīri no sievām, brāļi no māsām, bērni no vecākiem! Cik daudz nevainīgu dzīvību atņemts! Cik dzīvju izpostīts! Cik cerību sagrauts! Tomēr nekas un neviens nespēja atņemt vai mazināt ticību mūsu Kungam un Pestītājam.

Tāpēc, atskatoties uz šiem 40 Dieva ceļos aizvadītajiem gadiem, sirds pilna pateicības Viņam par brīnišķīgo vadību, kaut arī ciešanās un bēdās. Tās ir apbrīnojamas lietas, kas notikušas ar šiem varonīgajiem cilvēkiem, kuru spēks meklējams ticībā! Tā ir vēsture, tā ir lieliska dzīves skola, no kuras katram jāmācās savu šīszemes uzdevumu — pasaulē nest Evaņģēliju! Tas ir katra kristieša galvenais uzdevums. Arī ateistiskajā pasaulē, kāda bija Padomju Savienība.

Tāda bija mūsu dzīve, tāda ir mūsu dzīve. Un Dievs būs vienmēr ar tiem, kas Viņam paklausa.

П р е с л е д о в а н и е
издательства "Х Р И С Т И А Н И Н"

"В Твоей руке дни мои; избовь
меня от руки врагов моих и
от гонителей моих."

/Пс.30,I6/

На ликвидацию издательства были брошены высококвалифицированные работники КГБ и милиции, вооруженные новейшей техникой. Многих верующих начали усиленно склонять к сотрудничеству с органами КГБ. Повсеместно усилилась слежка за домами и отдельными верующими на улицах, вокзалах, аэропортах. В атеистической брошюре "Диверсия без динамита", изданной в I972 году проповедники Евангелия по радио и,стремящиеся помочь нам духовной литературой, уподобляются диверсантам, а Слово Божие /Библия/ - динамиту. Отпечатанные книги: Евагелия, "Духовные песни", "Песни христиан", "Путешествие Пилигрима" и др., считаются "подрывными", "антисоветскими", а издатели - опасными государственными преступниками.

а/ Арест п е р в о й печатной точки.

24 октября I974 года впервые в Советском Союзе были арестованы работники печати издательства "Х р и с т и а н и н" в хуторе Лигукалис Цесисского района Латвийской ССР, в доме супругов Гауэр.-

Пидченко Виталий Павлович, I94I г.р. /Харьковская обл./
Гриценко Екатерина Ивановна, I943 г.р. /Киевская обл. с.Мал.Салтановка/
Пикалов Виктор Анатольевич, I950 г.р. /г.Фергана/
Кожемякина Татьяна Сафроновна, I937 г.р. /г.Жданов/
Коротунова Ида Даниловна, I938 г.р. /г.Ворошиловград/
Львова Надежда Герасимовна, I946 г.р. /Краснодарск.край с.Елизаветинская/
Тарасова Зинаида Петровна, I942 г.р. /Курская обл. пос.Воронцово/

В этот день друзья, как обычно, приступили к работе над изготовлением Нового Завета. Хозяин и хозяйка дома поехали на тракторе на работу. По дороге их остановили люди, вышедшие из машины. Они предложили Гауэрам вернуться домой, чтобы провести у них обыск, мотивируя это тем, что,якобы, был украден мотоцикл с каляской и есть подозрение, что он спрятан у них. Гауэров посадили в машину и привезли во двор их дома. Во дворе включили серену. Из леса, находящегося неподалеку, стали выскакивать и бежать к дому люди. Большинство из них были в военной форме, с оружием в руках. Подъехало еще несколько машин. Прибывших делать обыск было, по свидетельству хозяев, более I00 человек. Когда они собрались во дворе, руководивший операцией генерал дал команду врываться в дом. Одна из сестер,готовившая на кухне обед, услышав пронзительный вой серены, предупредила об опасности. Работа была остановлена и друзья - печатники вышли на кухню, подготовившись встретить узы и скорби во имя Господа, во имя святого дела распространения Слова Его.

эти 540 Евангелий были возвращены из "плена" и доставлены тем, для кого они действительно предназначены."

5 декабря 1976 года. /Бюл.40, 1977г./

О возвращении изъятых Евангелий, в Правительство СССР были направлены ходатайства верующих ЕХБ:

город	Кишинев	- 131 подпись
"	Фергана	- 120 "
"	Воронеж	- 113 "
"	Кок-Янгак, Кирг.ССР	- 10 "
"	Чернигов	- 20 "
"	Талды-Курган	- 48 "
"	Черкасская обл.	- 17 "

9 декабря 1977 года в городах Джамбуле, Джетысае, Чимкентской обл. были произведены обыски. При обысках изъято большое количество духовной литературы: Библий, Евангелия, Сборники духовных песен, а так же свыше 7.000 штук "Пособий заочных Библейских курсов", издательства "Христианин", и деньги, принадлежащие церкви в сумме 22.000 рублей. После обыска были арестованы верующие Фот Я.Я. и Панафидин П.Ф.

в/ Арест в т о р о й печатной точки.

21 марта 1977 года в г.Ивангороде Ленинградской области, по ул.Новой,6 в доме Кооп Д.И. были арестованы сотрудники издательства "Христианин". Печатная точка с оборудованием и материалами изъята. Изъято около трех тонн бумаги. Обыски в доме производились 21.03.77 г., 28.03.77 г., с арестом Кооп Д.И., и 31.03.77 года.

25 ноября 1977 года в городе Кингисеппе Ленинградской области, закрытым судом были приговорены к лишению свободы, с отбыванием в лагерях общего режима, печатники:

1.	Зайцева Людмила Абрамовна,	1956 г.р.	/г.Ростов/	- 4 г.
2.	Зайцева Лариса Абрамовна,	1951 "	/г.Ростов/	- 3,5 "
3.	Левин Иван Иванович,	1928 "	/Омск.обл./	- 5 "
4.	Кооп Давид Иванович,	1931 "	/г.Ивангород/	- 3,5 "

/Бюл.47, 1977 год/

Об освобождении сотрудников издательства "Христианин" в Правительство и Прокуратуру СССР снова были направлены ходатайства верующих ЕХБ:

церковь	г.Ростова н/Д	- 214 подписей
"	г.Ленинграда	- 93 "
"	г.Барнаула	- 63 "
"	г.Талды-Кургана	- 48 "
"	г.Николаева	- 23 "

и многих других городов страны.

/Бюл.42, 1977 год/

На одно из ходатайств верующих был получен ответ:

ПРОКУРАТУРА СССР
29.08.77г. №3/1908-76

333038 г.Симферополь
Стрелковый пер., д.36
Дубовик Н.И.

В связи с вашей жалобой сообщаю, что арест Левена и других "сотрудников", так называемого издательства "Христианин" является обоснованным. Они не только занимались

запрещенным полиграфическим промыслом, но и распространял измышления, порочащие советский государственный и общественный строй. Для освобождения их из-под стражи оснований нет.

Прокурор следственного управления
Советник юстиции Кондратьев Д.А.

Гонения на христиан усилились...
По всей стране ведется подслушивание и слежка за верующими, их жилищами. В 1978 году был снова обнаружен и снят электронный подслушиватель в г.Орджоникидзе, СО АССР. /первый был обнаружен в 1974 году в доме Председателя СЦ ЕХБ Крючкова Геннадия Константиновича, в г.Туле/.

13 декабря 1979 года в Москве был арестован Хандошин Ю. житель г.Новосибирска, который вез религиозную литературу верующим. Осужден на 2 года общего режима. /Бюл.76, 1980г./

... Приближался 1980 год. Он отмечен особенной массовостью арестов верующих ЕХБ и особенно жестоким гонением на служителей Церкви Христовой.

г/ Арест т р е т ь е й печатной точки.

19 января 1980 года в г.Днепропетровске /с.Старые Кодаки/ был произведен обыск, без санкции прокурора у 84-летней старушки Заплавы Анны Лукьяновны, где была арестована печатная точка издательства "Христианин" и сотрудники типографии:

Одинцева Галина Ивановна, 1936 г.р. /г.Горький/
Быстрова Тамара Васильевна, 1949 „ /г.Нарва/
Косачевич Любовь Михайловна, 1952 „ /г.Ивангород/
Бублик Сергей Иванович, 1957 „/г.Ростов н/Д/

При обыске изъята духовная литература, вспомогательная техническая литература, типографская краска разных цветов, печатный станок, инструмент для печатания, фотопленки с изображением печатного набора для офсетной печати, 1 тонна бумаги, отпечатанный журнал "Вестник Истины" в количестве 15.500 экземпляров.и др.

В этот же день были произведены обыски у верующего Белоконь К.П. /Лермонтова,39/, Заплавы Я.А. /пер.Чкалова,4/, а также в г.Днепропетровске у Петренко /ул.40 лет Комсомола,101/ с последующим арестом служителей - Кабыша Н.И., 1926 года рождения и Смирнского К.Я., 1923 года рождения /г.Днепропетровск/

В августе 1980 года состоялся суд над служителями и печатниками, который приговорил каждого к 3-м годам лишения свободы по ст.ст.148ч.2,138ч.2, 187-1,187-3 УК УССР, а Смирнского К.Я. - к 3 годам условно. /см. судебный проц./

В то время, когда 7 месяцев томились печатники в тюрьме до суда, во многих местах страны производились обыски: у Хоревых /г.Кишинев/, у Рымар В.У./г.Хотино/, у Дурмановой /г.Семенов/ - 2 раза, с ее арестом, а так же в городах: Ленинграде, Ивангороде, Нарве, Нахабино, Дедовске, Горьком, Казани, Ростове н/Д, Виннице, Запорожье, Желтых Водах, Херсоне и многих других.

5 января 1980 года в г.Черновцах арестован Костенюк В.И., 1935 года рождения, осужден к 3годам лишения свободы общего режима.

28 января 1980 года в г.Ленинграде арестован член Совета церквей ЕХБ Хорев М.И. Осужден к 5 годам лишения свободы строгого режима.

11 февраля 1980 года арестован Ламерт Н.А., 1953 г.р. /г.Иссык/- осужден к 3 годам общего режима.

12 февраля 1980 года арестован Тиссен Е.Я., 1950 г.р. /Алмаатинская обл./ - осуждена к 2 годам общего режима.

3 марта 1980 года арестован Храпов Н.П., 1914 г.р. /г.Ташкент/ - осужден к 3 годам строго режима.

5 марта 1980 года арестован Машницкий Н.А., 1927 г.р. /г.Винница/ - осужден к 2,5 годам строго режима.

6 апреля 1980 года арестован Рыкук В.Ф., 1930 г.р. /г.Нахабино/ - осужден к 3 годам строго режима.

29 апреля 1980 года арестована Иванова Н.А., 1936 г.р. /г.Казань/ -осуждена к 2 годам общего режима.

мая 1980года арестован Пушков Е.Н., 1941 г.р. /г.Харцызск/ - осужден к 3 годам общего режима.

15 мая 1980 года арестована Дурманова Р.Н., 1945 г.р. /г.Семенов/ - осуждена к 2 годам общего режима.

/Бюл.92, 1981 год/

д/ Арест **четвертой** печатной точки.

18 июня 1980 года в Лабинском районе Краснодарского края, после массовых обысков, вновь арестована печатная точка. Изъято все оборудование и арестовано 7 человек печатников:

1. Плетт Иван Петрович, 1937 г.р./г.Душанбе/, -4года стр.реж.
2. Брыкова Надежда Ив., 1943 " /г.Фергана/ - 3,5 общ.реж.
3. Киллер Владимир Генр. 1955 " /г.Иссык/ - 3 - " -
4. Сидорова Вера Пантел 1948 " /г.Новокузн./- 3 - " -
5. Сидорова Надежда " 1951 " / - " - /- 3 - " -
6. Усольцева Нина Ант. 1956 " /г.Челябинск/- 3 - " -
7. Эпп Маргарита Яков. 1948 " /г.Караганда/- 3 - " -

Кроме них арестованы еще 4 брата:

1. Быков Виктор Ив. 1930 г.р./г.Новоросс./- 3,5 общ.реж.
2. Волков Николай Ильич 1933 " / - " - - 4 - " -
3. Волков Сергей Никол. 1957 " / - " - - 3,5 - " -
4. Галеев Анатолий Вас. 1942 " /г.Краснод./- 3 - " -

В связи с арестом четвертой печатной точки снова начались обыски во многих городах страны.

19 июня 1980 года, в доме Бобченок Б.П. /г.Шахты/, при обыске изъято около 2.000 Библий на русском, азербайджанском, армянском, грузинском языках.

Брата Бобченок продержали в КПЗ трое суток, затем освободили. /Бюл.84, 1980 год/

Обыски прошли в Краснодаре, Новороссийске, Анапском и Белореченском районах и др. Изымалась вся духовная литература, каждый листок с упоминанием о Боге, Бюллетени, Братские листки, адреса, конверты с письмами личной переписки, фотобумага, поздравительные открытки, расчетные книжки на газ, сберегательные книжки, карта-схема железных дорог, бытовая резинка, всевозможная ткань, электропаяльники, малярные кисти,

электрические лампы, газеты, чистые ученические тетради, всевозможные удостоверения, выданные жильцам дома, как - то: "Победителю соревнования", "Станочник" и многое другое.

Обыски производились под разными предлогами, с участием ОБХСС. В домах - под предлогом изъятия множительной техники и оборудования, бланков удостоверений на право управления автотранспортом. Изъяты деньги в сумме более 7.000 рублей.

/Бюл.84, 1980 год/

Многочисленные массовые обыски по всей стране - характерная особенность последнего времени. Судя по их массовости и почти одновременности, по однотипности характера обысков, можносмело заявить, что быски проводятся под централизованным единым руководством.

/Бюл.84, 1980 год/

Все эти обстоятельства печалят нас, но вместе с тем, мы не можем не радоваться тому, что так серьезно тревожит недругов наш век всепобеждающее слово Господне. Атеизм не может воевать против Евангелия равноценным идеологическим оружием, и поэтому он идет путем карательных мер и физического уничтожения. Несмотря на то, что, начиная с колыбели, с детских садов и со школьной скамьи, атеизм засыпает нас ворохом атеистических "творений"; он очень боится, когда на миллион экземпляров атеистических книг приходится одно Евангелие. Атеисты называют Христово учение "динамитом". И слава вовеки Богу! - Таково оно и есть. Они называют его оружием. И воистину оно таково! Только действия этого оружия необычно. Его цель - уничтожить зло, врачевать души, спасать и воскрешать погибших во грехах! Об этом говорит и само Евангелие: "Оружия воинствования нашего не плотские, но сильные Богом на разрушение твердынь..." /2Кор.10,4/ - тех твердынь, что возвел сатана в греховном сердце человека, и тех, что угрозами и уловками он соорудил в церкви...

Nereģistrēto draudžu izdevniecību vajāšana PSRS

G. A. ŅIKITA,
vajātas draudzes loceklis
Rostovā pie Donas.
Publikācija EKBDS žurnālā
"Patiesības Vēstnesis", nr. 2.

2001.

XX GS. 70. GADU KRISTĪGO JAUNIEŠU DZĪVE PADOMJU KRIEVIJĀ

Vajāšanu laikos, neskatoties uz dzīves grūtībām, mūsu brālības jauniešu darbs Dieva druvā neapstājās. Kaut tas bija laiks, kad par garīgām skolām nevarēja būt ne runas, bija liels Svēto rakstu — Bībeļu un Jaunderību trūkums. To visu atceroties, gribu atmodināt šodienas jaunatnē degsmi garā, lai ikviens nomet miegainību un maina savu garīgo pasivitāti. Izstāstīšu kādu gadījumu.

1977. gadā Rostovā pie Donas baptistu brālības jaunatne no daudzām pilsētām pulcējās uz Visbrālības sanāksmi. Vēl nebijām iekāpuši vilcienā, kad jau zinājām, ka mūs izsēdinās pirms Rostovas, neļaujot tur iebraukt. Rostovā mūsu brālību ļoti vajāja. Ņirgāšanās par Patiesību bija uzticēta vīriem, kuri prata izjaukt katru sanāksmi.

Pat no Moldāvijas uz sanāksmi Rostovā braucām apmēram simts cilvēku. Biļetes iegādāties bija neiespējami. Iespējams, ka brīvu vietu tiešām nebija, bet varbūt tas viss jau bija paredzēts. Par braucienu atbildīgais brālis uzrunāja vilciena pavadoni ar lūgumu: "Mums nepieciešams braukt." Pavadonis vai nu tiešām nekā nezināja, vai negribēja zināt un norādīja mums uz tukšu vagonu: "Ieņemiet to, tikko piekabināja sastāvam, lai atvestu bērnus no vasaras pionieru nometnes, es ieslēgšu jūs tur, bet — tā lai nevienu no jums ne dzird, ne redz!" Tas mums ļoti noderēja. Dzelzceļa milicija pārbaudīja visus vagonus, meklējot un izsēdinot ticīgos, bet mūsu vagons pēc dokumentiem skaitījās tukšs. Pirms Rostovas pie mums atsteidzās uztraucies vilciena pavadonis: "Vai jūs gadījumā neesat tie, kuriem liegta izkāpšana Rostovā? " — "Jā, tie esam mēs," — apliecināja brālis. "Tad nu tiešām šis ir mans pēdējais darba brauciens!" uztraucās vilciena

pavadonis. — "Jūs mums parādījāt laipnību, Dievs nepieļaus, ka jūs atlaiž no darba." Un mēs sirsnīgi lūdzām Dievu, lai Viņš pasargā šo cilvēku no visa ļaunā.

Vilciena sastāvam lēnām tuvojoties Rostovas stacijai, pavadonis ievēroja, ka vilciens pienāk pie perona pa citu ceļu, pa citām sliedēm nekā parasti. —"Es atvēršu vagona durvis nevis uz stacijas pusi, bet uz otru pusi, uz sliežu ceļiem, centieties nepamanīti iziet," viņš palūdza. Mēs izgājām un stāvējām aiz vagona, līdz vilciens sāka kustēties. Kamēr tas brauca, mēs tā aizsegā aizskrējām līdz tiltam un tur nozudām. Bija nakts. Atradām kādu vietu, kur nostāvēt līdz rītam, pēc tam devāmies uz norunāto vietu — uz meža pļavu. Ceļā vairākās vietās redzējām brīvprātīgo kārtības sargu slēpņus. Sadalījāmies trijās grupās. Vienu atklāja. Kamēr milicija gaidīja papildspēkus, brāļi un māsas nolēma iet prom, citi kāpjot pāri žogam, citi rāpus pa zāli. Kad viņi ieradās satikšanās vietā, tie izskatījās kā "partizāni" — slapji no rasas un zaļi no zāles...

Sapulci noturēt bija iecerēts pilsētas nomalē, taču pilsētas vadība tur sarīkoja (negaidīti!) pilsētas ielu svētkus! Vairāki pūtēju orķestri spēlēja neiedomājami skaļi, dārdēja dziesmas, sākās dejas. Nācās steidzīgi mainīt sapulcēšanās vietu. Atrastajā meža klajumā mums arī nelika mieru. Tika atsūtīts neskaitāms daudzums ļaužu — komjaunieši, brīvprātīgie kārtības sargi, strādnieki no rūpnīcām un iestādēm. Visi bija "kunga prātā", gatavi pildīt jebkuru pavēli. Iesākumā bija kādas 3 — 4 grupas, kas skaļi spēlēja volejbolu, centās neļaut sadzirdēt spredikļi. Pēc brīža piebrauca auto, kuram uz jumta bija ierīkoti divi spēcīgi skaļruņi un... tos ieslēdza!

Nolēmām, ka arī mēs sāksim dziedāt. Bijām daudz diriģentu, notika arī diriģentu kursi, un tad apvienotais diriģentu koris, — kuram nebija vajadzīgs pat mikrofons, dziedāja slavas dziesmas vienu pēc otras. Beidzot vajātāju pacietība beidzās! Viņi pārtrauca bumbošanu un lielā pūlī nāca mums virsū, cenšoties mūs atšķirt vienu no otra. Mēs cieši sadevāmies rokās un stāvējām kā mūris. Tādā pūlī bija grūti izšķirt, kurš savējais, kurš svešais. Divi jauni cilvēki, nokļuvuši mūsu aplī, sauca: "Izlaidiet mūs, neesam jūsējie!"

Redzot šādu iznākumu, sekoja paziņojums no mūsu brāļiem: "Ja jau šeit mums neļauj noturēt dievkalpojumu, iesim uz pilsētas laukumu pie pašvaldības ēkas un to noturēsim tur!" Un gājām. Mums pievienojās arī tie, kuriem lika izkāpt pirms Rostovas stacijas. Satikšanās bija jauka. Jaunatnes vien bija vismaz divi tūkstoši!

Izklīdinātāji nu bija lielā neziņā, pārmeta viens otram, ka vajadzējis šos lūdzējus atstāt nomalē, ka nu ir sliktāk. Tagad, ierodoties laukumā, tie radīs lielas nepatikšanas. Apturi nu tagad viņus! Ceļu mēģināja

bloķēt ar automašīnām un cilvēku grupām, kas centās aizšķērsot ceļu, taču ticīgie gāja visam apkārt, spraucās gar žogmalām un gāja, gāja... Dažus kvartālus pirms paša pilsētas laukuma mūs tik cieši aplenca, ka izspraukties cauri vairs nevarējām. Brāļi nolēma apstāties un sapulcēšanos noturēt turpat. Apstākļi to sekmēja: apkārt bija lieli daudzstāvu dzīvojamie nami, ielās daudz cilvēku. Netālu ceļa strādnieki laboja braucamo ceļu. Veikli salikāmi no akmeņiem paaugstinājumu, un sanāksme varēja sākties. Lai redzētu, kas šeit notiek, namu balkoni pildījās ar ziņkārīgajiem. Tramvaji un trolejbusi apstājās, un klausītāju pūlis palielinājās ik brīdi. Mūsu Draudžu Padomes kalpotāji un Rostovas draudžu brāļi teica spredikus, jaunieši deklamēja, diriģentu koris (apmēram 80 cilvēku) dziedāja. Brālis J. Puškovs un vēl daži mūziķi ar vijolēm slavēja Dievu. Ziņkārīgie garāmgājēji kāpa uz mašīnu jumtiem, lai redzētu un dzirdētu notiekošo. D. Minjakovs teica: "Tur — meža klajumā mūs dzirdētu varbūt tikai kādi nejauši garāmgājēji, šeit neticīgo vairāk nekā ticīgo! Slava Dievam! Lai viņi dzird vēsti — Dievs viņus mīl un grib glābt! Mums aizliedza sapulci noturēt mežā, lai Kristus Vēsts varētu skanēt šeit pilsētā!"

Drīz sapulces vietā ieradās pilsētas varas vīri, lai atrisinātu konflikta situāciju miera ceļā. Viņi aicināja brāļus uz pārrunām. Ticīgie stāvēja blīvā lokā un pieiet pie vadošajiem brāļiem nevarēja. Izveidojām eju. Priekšniecība iegāja. Aplis saslēdzās. Pilsētas vadība lūdza atgriezties atpakaļ meža klajumā, garantēja arī, ka neviens netraucēs, lai tik ātrāk ejam prom.

Brāļi uzaicināja visus, kas vēlas, uz sapulci mežā. Ieinteresētie klausītāji lielā pulkā labprāt devās līdzi! Divas dienas skanēja spredikļi, dziesmas, dzejas. Kārtību uzmanīja jaunie Rostovas brāļi. Tomēr arī "Tautas modrā acs" visu vēroja, lai gan nekādu pārkāpumu nebija.

Tādas tikšanās NAV AIZMIRSTAMAS! Ne ar aizrautīgu pretošanos, bet ar ticības gara triumfu, ar vēlēšanos ne par kādu cenu neatstāt svēto sapulcēšanās vietu, kur tiek slavēts Kunga vārds, teikta Viņa Glābjošā mīlestība, Viņa Golgātas varoņdarbs mūsu glābšanai!

Tas bija skaists laiks! ***"Visam savs laiks,"*** — saka Salamāns mācītājs (3,1). Arī šodien ir atbildīgs laiks, un tāpat Dievam vajag kalpot ar degsmi kā vajāšanas laikos. ***"Tas Kungs ir tuvu! Kas nebūs izmantojis labvēlīgo laiku evaņģēlija liecībai, tas stāvēs tā Kunga priekšā tukšām rokām. Dieva draudzē darba vēl daudz!"*** (1. Pētera vēstule 2,9)

Vai jūs sludiniet Pasaulei glābšanu caur Kristu?

Vai esat gatavi, paklausot Dieva aicinājumam, atstāt VISU un būt Patiesības sludinātājs līdz pat zemes malai? Dievs jūs ir izredzējis, lai kalpotu Viņam. Neesiet nevērīgi!

(Marijas Sausiņas brīvs tulkojums.)

5. Там, где камни неживые, В них вдохните жизнь Христа, Дайте им дела святые, Дайте им дары креста.

6. Свергните с себя пелены Мертвой жизни прошлых дней; Совершите перемены К счастью Божиих детей.

7. Предрассудков не щадите И не бойтесь новизны — В жизнь людскую проводите Слова Божья глубины.

Гусли 359

250 О товарищи, смотрите, С неба дан сигнал;Новые полки, глядите, Нам Господь послал.

Припев: "Крепость Мою не сдавайте: Скоро Я приду!" Вы на небо отвечайте: "Не сдадим врагу!"

2. Вот идут полки чужие — Сатана ведет; Братья падают родные, Страх уж всех берет.

3. Знамя выше подымите, Слушайте трубу; Смело, дружно все идите В Божию войну!

4. Длится бой, полки редеют, Помощь уж близка; Не сдаются, не робеют Воины Христа.

5. Вот идет Господь наш с неба, Легионы с Ним; С Ним и радость и победа, — Славу воздадим.

Припев: "Крепость Мою не сдавайте: Вот уж Я иду!" Вы на небо отвечайте: "Не сдали врагу!"

Песни первых христиан 11

251 Камни, брошенные порознь неуместно, — Претыкание ногам; Камни, сложенные вместе плотно, тесно, Созидают чудный храм.

2. В храме Дух Животворящий обитает, Камни мертвые живит И теснее в стенах их соединяет, Как один сплошной гранит.

3. Старые куски железа в куче пыли Люди мусором зовут; Вместе сваренные в пламенном горниле, Они плуг нам создают.

4. Плуг тот толщу полевую рассекает, Борозды в земле творит; Падши в них,посев пшеницы вырастает, Земледельца веселит.

5. Братья, сердцем к сердцу ближе съединяйтесь, Будьте храмом для Творца, В мощный плуг работы Божией спаяйтесь К славе Вышнего Творца.

Песни христианина 79

252 Не храм, не золотое зданье, Не круг отобранных друзей, — Христова Церковь есть собранье Крестом искупленных людей.

2. Собранье душ, теперь нашедших Прощенье тягостных грехов; Собранье душ времен прошедших И ожидаемых веков...

3. Собранье душ из всех народов, Со всей земли и всяких царств, Из тюрем, из-под царских сводов, Из общин всех и всяких паств.

Lappuses no pagrides Dziesmu grāmatas, no kuras komunistu valdīšanas gados To Kungu slavēja mūsu ticības brāļi krievu valodā

Orgkomitejas spēka draudzes

503

Бог ныне повелевает людям всем повсюду покаяться. *Д. Ап. 17, 30*

ПРИЗЫВ К ПОКАЯНИЮ

Кимвалы 11

292 Грешники, к Христу придите, Час спасенья возвещен; Иисус спасти вас хочет, Полн любви и силы Он. Ведь Он может, ведь Он может и Он хочет, Да Он хочет, страхи прочь!

2. Если вы в нужде, придите, Славьте Божью щедроту, Веру, святость и прощенье, — Все, что нас влечет к Христу. Покупайте, покупайте, покупайте Вы без денег у Него.

3. Лучшими своим стараньем В мире этом вам не быть; Хочет Он, чтоб вы нуждались И пришли к Нему просить; И Он даст вам, и Он даст вам, и Он даст вам Духа, чтобы вас водить.

4. Угнетенные, придите! Если медлит кто и ждет Лучшим быть, то никогда он К Богу жизни не придет. Ведь Он грешных, ведь Он грешных, ведь Он грешных, А не праведных зовет.

5. Посмотрите: в Гефсиманьи На земле простерся Он; Он на древе умирает — Слышат люди Божий стон. Грешник бедный, грешник бедный, грешник бедный, Ты ль еще не убежден?

6. Воплощенный Бог вознесся; В Его Крови — жизнь всему, На Него душой надейся, Не вверяйся никому. Нет другого, нет другого, нет другого, Кто бы мог спасти наш дух.

7. Ангелы святые вместе Господу хвалу поют; И их песням громко вторя, Небеса Иисуса чтут: Аллилуия! аллилуия! аллилуия! И для нас та песнь звучит.

Гусли 45

293 Грешных всех Христос зовет И на правый путь ведет; Их один лишь Он спасет; Грешных всех Христос зовет!

Припев: Всякий званный да придет! Грешных всех Христос зовет! Всякий званный да придет! Грешных всех Христос зовет!

2. Друг, ты сбился на пути; Чтоб заблудшего вести, За тобой Господь идет; Грешных всех Христос зовет!

3. О, придите ко Христу! Даст Он счастья полноту И в сердца покой прольет; Грешных всех Христос зовет!

4. О, мужайтеся, друзья! Крови чистая струя Вас омоет и спасет; Грешных всех Христос зовет!

ЗАЯЦ
Иван Филиппович
1919 г.р. Арестов. 16.04.70 Осужд. на 4 г. лаг. усил. реж. и 4 г. ссыл. с конф. им.

МУХИН
Александр Семенович
1931 г. р. Арестован 19.08.1971 г. Осужден на 5 лет лагерей.

ГЕЛИС
Владимир Артемович
1928 г. р. Арестован 27.02.1971 г. Осужден на 2,5 года лагерей.

ГОРДИЕВИЧ
Степан Васильевич
1938 г. р. Арестован 27.02.1971 г. Осужден на 2,5 года лагерей.

БОНДАРУК
Петр Васильевич
1949 г. р. Арестован 05.07.1971 г. Осужден на 3 года лагерей.

РИСОВУК
Андрей Петрович
1928 г. р. Арестован 20.04.1971 г. Осужден на 4 года лагерей.

ГОРОБЕЦ
Бронислав Петрович
1931 г. р. Арестован 26.03.1971 г. Осужден на 3 года лагерей.

РОДИН
Владимир Павлович
1938 г. р. Арестован 17.01.72 г. Осужден на 3 года лаг. усил. реж.

МАЗУРИН
Николай Семенович
1930 г. р. Арестован 16.02.1972 г. Осужден на 5 лет лагерей.

РАЗУМОВСКИЙ
Евгений Петрович
1933 г. р. Арестован 19.08.1971 г. Осужден на 5 лет лагерей.

КОНКИН
Дмитрий Фролович
1926 г. р. Арестован 16.02.1972 г. Осужден на 5 лет лагерей.

КУКСЕНКО
Юрий Федорович
1930 г. р. Арестован 21.06.71 г. Осужден на 5 лет лаг. строг. реж.

КОЧЕТКОВ
Василий Иванович
1927 г. р. Арестован 16.02.1972 г. Осужден на 5 лет лагерей.

МЫЦ
Дмитрий Трофимович
1926 г. р. Арестован 16.02.72. Осужд. на 5 лет лаг. с конф. дома (инв. 2 гр.).

КЛАССЕН
Давид Давидович
1927 г. р. Арестован 27.10.70 г. Осужден на 3 года лаг. строг. реж.

РОГАЛЬСКИЙ
Яков Петрович
1926 г. р. Арестован 31.05.1971 г. Осужден на 3 года лагерей.

Tikai daži no tajos gados apcietinātajiem...

"... Bet citi tika mocīti, nepieņemdami atpestīšanu, lai iegūtu augšāmcelšanos. Citi izcietuši izsmieklu un pātagu sitienus, pat arī važas un cietumu. Viņi tika akmeņiem nomētāti, pārbaudīti, sazāģēti,..."

Vēstule ebrējiem 11,35-37

KOMUNISTU VARAS TICĪBAS MOCEKLIS

"...es redzēju zem altāra to dvēseles, kas nokauti Dieva vārda un liecības dēļ, kas bija viņiem. Tad viņi brēca stiprā balsī, sacīdami: "Cik ilgi, svētais, patiesīgais Valdītāj, tu netiesāsi un neatriebsi mūsu asinis pie tiem, kas dzīvo virs zemes?" Un viņiem katram tika dotas baltas drēbes un sacīts, lai atdusas vēl īsu laiku, kamēr pilns būs darba biedru un viņu brāļu skaits, kas vēl tiks nokauti kā viņi paši."

Jāņa atklāsmes grāmata 6,9-11

PSRS EKBDS Padomei un
PSRS EKB ticības mocekļu radinieku padomei

Tēva Vasīlija Trofimoviča Moisejeva un
mātes Joannas Konstantinovnas Moisejevas,
dzīvojošu Moldāvijas PSR, Suvorova rajona,
Volontirovakas ciemā

Ziņojums par dēla nāvi

Dārgie brāļi un māsas!

Mēs esam spiesti papildināt jūsu sēras Jēzus Kristus vārdā. Mūsu dēls, Ivans Vasiļjevičs Moisejevs, dzimis 1952. gadā, Slobodzejskas EKB draudzes loceklis, kurš atradās obligātajā karadienestā Kerčā karaspēka daļā 61968 "T" — 1972. gadā aizgāja bojā mocekļa nāvē kā Kristus liecinieks.

Nežēlīgi piekautu, ievainotu, ar nokaitētu dzelzi apdedzinātu viņu vēl dzīvu nesaudzīgi noslīcināja Melnajā jūrā 156 cm dziļumā, kaut gan viņš bija 185 cm garš.

"Nāve iestājusies vardarbības rezultātā," — tā atzīmēts pēcnāves sekcijas slēdzienā.

Mūsu dēls piepulcējies neskaitāmo ticības mocekļu pulkam, kas atdevuši dzīvību par Dieva Vārdu. Vienlaikus caur sērām mēs izjūtam lepnumu par viņa ciešanu varoņdarbu.

Viņš vairāk par visu uz pasaules savā dzīvē mīlēja Jēzu Kristu un caur ticības mocekļa ciešanām pierādīja to.

Savās pēdējās pirmsnāves vēstulēs viņš bieži rakstīja: "Ja jūs uz pasaules mīlat kaut ko vairāk par Jēzu Kristu, tad jūs nespēsiet sekot Viņam..." Paļaujoties uz Labo Ganu, mūsu dēls bija nelokāms ticībā un spēja izturēt ciešanas ticības vārdā.

Lai šis jaunības skaistais zieds, kurš nolika savu jaunības smaržu pie Kristus krusta, kalpo par labu piemēru krievu jaunatnei un visai daudznacionālajai padomju jaunatnei — censties mīlēt mūsu Pestītāju Jēzu Kristu tā, kā to darīja un ar mocekļa asinīm pierādīja mūsu dēls Vaņa.

Lūdzam ar žurnāla starpniecību izteikt cerību, ka, lai gan mūs ir piemeklējušas neizsakāmi lielas bēdas un pārbaudījumi, mēs paliekam uzticīgi Dievam, kurš mums palīdzēs visu panest ar godu.

1972. gada 1. augustā

Ticības mocekļa Vaņas piederīgie: Moisejevu ģimene — tēvs, māte, 6 brāļi un māsa.

Ticības mocekļa pēdējā vēstule

1972. gada 15. jūlijā

Sūtu Jums, mīļotie vecāki, kristieša sveicienu. Saņēmu Jūsu vēstuli un ļoti nopriecājos. Paldies Dievam, esmu vesels. Es jau rakstīju Jums, ka Tas Kungs man atklāja pareizo ceļu un nu es ceru, ka saprotu, kādam vajadzētu censties kļūt krietnam kristietim...

Mīļotie vecāki, priecājos atceroties, kā, ciemojoties mājās, jaunākais brālītis Iļjuša centīgi dziedāja psalmu. Mācies, Iļjuša, vēl centīgi! Bet galvenais — māci tos arī vecākajiem brāļiem, jo viņi tos vēl neprot.

Vakar brīvajā laikā apmeklēju sapulci Kerčā, satikos ar brāļiem un māsām no sapulces, kas līdzīgi mūsējai nav no savienības padomes. Tikos ar kādu brāli no Sočiem. Arī tur ir dzirdējuši par mani. Tikšanās bija ļoti sirsnīga. Visi Kerčas sapulces brāļi un māsas, kā arī mūsu ticības ļaudis no Sočiem nodod sveicienus Dievā mūsu Kungā visiem mūsu ticības ļaudīm Moldāvijā.

Mani mīļotie vecāki, Dievs Tas Kungs ir atklājis man ceļu, pa kuru man jādodas. Savā dzīvē esmu nolēmis sekot Jēzum, lai cik grūti tas arī man nebūtu. Vai vēl atgriezīšos mājās, nezinu, jo saprotu, ka cīņa ar pretsparu būs grūta un nopietna. Tomēr man baiļu nav, jo ar mani ir mans Pestītājs. Viņš iet man pa priekšu, bet es vien sekoju viņam. Tas atvieglo man pat visērkšķaināko ceļu.

Mīļotie vecāki, mūsu Kungu, Jēzu Kristu, es mīlu vairāk par savu dzīvību. Manā dzīvē nav lielākas vērtības par manu Pestītāju. Lai arī mana miesa vēl izjūt bailes, tomēr garīgi jūtos stiprs dzīvot nevis pēc sava prāta, bet tā, kā to no manis prasīs Tas Kungs.

Neskumstiet, ja šī izrādīsies pēdejā manis rakstītā vēstule. Arī pats brīnos par savām spējām redzēt un dzirdēt eņģeļu sarunas. Jūsu dēls Vaņa, kas pats kādreiz grēkojis, bet kuru caur ciešanām Dievs no grēku važām atbrīvojis, tagad dzīvo nevis kā pats vēlas, bet kā to grib Dievs.

Rakstu arī tiem, kuri vēl nepazīst mūsu Kungu un Pestītāju Jēzu. Jūsu vārds ir antikristi, jo kaut arī neticat Kungam, Kurš devis man dzīvību un garu miesai, bez kura tā būtu nedzīva. Par visu vairāk vēlos, lai arī Tu, Semjon, mans mīlotais brāli, zinātu, ka arī Tev mūsu Debesu Tēvs devis dzīvību un Tevi bezgalīgi mīl. Pat mani nogurdina Tava mazticība. Mīļais Semjon, gribu, lai Tu zini, ka ir Dievs un pieņem Jēzu Kristu sev par Pestītāju. Tas man ir ļoti svarīgi, jo esmu runājis ar debesu eņģeļiem, viņi man ir atklājuši, ka mūs gaida mūžigā dzīve debesu valstībā.

Ticiet visi tie, kuri vēl neticat, vai esat mazticīgi, jo man to ir atklājis pats Debesu Tēvs...

Kristīgas ticības dēļ nomocītie baptistu ļaudis PSRS 1962—1984

КУЧЕРЕНКО
Николай Самойлович
1895—1962
г. Николаев

ХМАРА
Николай Кузьмич
1916—1964
г. Кулунда

ИСКОВСКИХ
Алексей Федорович
1891—1970
г. Дедовск Московской обл.

БИБЛЕНКО
Иван Васильевич
1928—1975
г. Кривой Рог

МОИСЕЕВ
Иван Васильевич
1952—1972
с. Волонтировка, Молдавия

ДРУК
Василий Федорович
1960—1981
Н.-Маринешты, Молдавия

МУЗЫКА
Владимир Иванович
1963—1982
г. Умань

ВИБЕ
Отто Петрович
1905—1964
г. Караганда

АФОНИН
Иван Алексеевич
1926—1969
г. Узловая Тульской обл.

ОСТАПЕНКО
Иван Моисеевич
1914—1973
с. Шевченково Одесской обл.

ДЕЙНЕГА
Николай Яковлевич
1923—1976
с. Ивановка Черниговской обл.

ПОПОВ
Иван Иванович
1932—1983
г. Шахты Ростовской обл.

АРТЮЩЕНКО
Борис Тимофеевич
1920—1984
г. Курск

ХРАПОВ
Николай Петрович
1914—1982
г. Ташкент

Pjotrs ROGAĻSKIS,
Novosibirskas vajātas
draudzes loceklis.
Liecība žurnāla "Patiesības Vēstnesis"
40 gadu jubilejas numurā.

2001.

40 DZĪVES GADI ATJAUNOTĀ BRĀLĪBĀ!

Daudz kas nāk atmiņā: jaunatnes un brālības sanāksmes, garīgas literatūras iesiešana, pratināšanas, aresti, cietumnieku priecīgā pārnākšana.

Īpašā atmiņā palicis 1961. gada augusts. Gavēšanas un lūgšanas. Pirmā "Vēstījuma" lasīšana draudzēm par šķīstīšanos, pirmais brālības žurnāls "Glābšanas Vēstnesis".

Pirmais ofseta iespiedumā nodrukātais žurnāls "Patiesības Vēstnesis" un daudz citas garīgās literatūras, — to visu mēs ļoti gaidījām un slavējām Dievu par šo brīnumu. Tas viss bija tiešām brīnums! Katra "Brālības lapiņa", katrs "Steidzamais ziņojums"!

Tiem, kas redzēja un piedzīvoja šo Dieva žēlastību — no atmodas pirmās dienas līdz šodienai — tā ir bagātība un stiprums visai dzīvei! Un šodiena ir kā Pateicības ceļa zīme uz četrdesmitgadīgā ceļa!

"Cik lieli ir Tavi darbi, ak Kungs!"
(Ps. 92,6)

(Marijas Sausiņas brīvs tulkojums.)

S. GERMANJUKS,
Kristus liecinieks pagrīdē,
vajātas draudzes loceklis.
Publikācija no EKBDS žurnāla
"Patiesības Vēstnesis", nr. 2.

2001.

"MĒS PRIECĀJĀMIES..."

Ps. 126,3

Mūsu dārgās Evaņģēliski Kristīgo baptistu Draudžu padomes 40 gadu jubilejā esam tiesīgi atskatīties uz noieto ceļa posmu un ar pazemību sirdī pateikties Dzīvajam Dievam, kurš ir darījis Varenas lietas. Es jautāju sev: kas aizvadītajos 40 gados bija vairāk — bēdas vai prieks? Un gars noteikti apliecina: — Prieks! (Ps. 126,3.)

Aizejošā XX gadsimta 50. gadu beigās Kristus draudzes mūsu valstī nokļuva grūtā garīgā stāvoklī, kam par iemeslu bija garīgā centra vadītāju neuzticība — bija tādi, kuri sadarbojās ar šīs pasaules varenajiem draudžu iznīcināšanā.

Bērniem liedza apmeklēt dievkalpojumus, jaunatnei neļāva bībeliski kristīties, specdienesti visu vecuma ticīgos vervēja uz slepenu sadarbošanos ar viņiem. Draudzēs pārsvarā bija vecāka gada gājuma ticīgie, taču arī viņiem valdība diktēja, ko teikt spredikī, ko dziedāt, spieda rakstīt ziņojumus vienam par otru. Draudzes zaudēja Dieva vadību. Dažas uzticīgas dvēseles skuma, lūdza un gaidīja atbrīvošanu. Un, lūk, 1961. gadā visām draudzēm tika nosūtītas iniciatīvās grupas "Vēstījums ikvienam ticīgajam EKB" ar aicinājumu mosties, nožēlot grēkus, atjaunoties, svētīties un iemantot Dieva klātbūtni. Ar kādu prieku un sajūsmu patiesie Dieva bērni lasīja un izplatīja šos Vēstījumus, pavadot naktis sadraudzībā un lūgšanās.

Atmodusies Dieva tauta vienprātīgi vienojās sasaukt Vissavienības EKB draudžu kongresu, lai risinātu draudžu iekšējos jautājumus. Uzticīgie Dieva bērni saprata, ka, atmaskojot kalpotājus kuri sadarbojas ar specdienestiem, viņiem neies garām vajāšanas, ciešanas, cietums un izsūtīšana. Tā arī notika. Atkritēji rosināja naidu pret brāļiem un izslēdza no draudzēm. Mūs slēdza ārā no draudzēm, bet mēs priecājāmies! Sekoja dievkalpojumu izklīdināšanas, soda maksas,

aresti, tiesas. Par katru arestu un tiesas prāvu tika ziņots Arestēto radinieku padomes "Biļetenos".

Atmodinātā brālība, saņemot Dieva klātbūtnes izjūtu, neskatoties uz cietsirdīgām sekošanām un vajāšanām, — draudzes skaitliski vairojās un kļuva stipras. Pirmo reizi EKB vēsturē visa veida kalpošana tika veikta pilnīgi neatkarīgi no ārpuses. Šī uzvara iegūta caur kalpotāju un ierindas draudzes locekļu ilggadējām vaţām.

Konvoja priekšnieks, vedot mani uz tiesu, uzmeta acis "lietai". — "Baptists?" — "Jā". "Tad jau būs ziedi," — tālāk viņš domāja skaļi. Tiesas beigās lasīja spriedumu. Es pasmaidīju. "Par ātru smejies", — ieteicās tiesnesis. "Es nesmejos, es priecājos!" — precizēju, un pēkšņi no zāles visi ticīgie sāka mest man dzīvus ziedus. Ņēmu tos rokās un pajautāju: "Pilsoņi tiesneši, kam, jūsuprāt, tiek dāvāti šie ziedi?" Viņi apjukuši klusēja. Ticīgie jaunieši iesāka skaļi dziedāt: "Dzīvot tik Jēzum..."

Tajā dienā mana sieva un bērni tika šķirti no manis uz 7,5 gadiem, taču uz mājām tie gāja priecīgi — viņu tētis parādīja nelokāmu uzticību Kristum.

Ik reizi, kad cietumnieks atgriezās no nebrīves — draudzei tie bija patiesi svētki. Mēs priecājāmies ar Dieva spēku, kas sargāja cietējus. Katra ģimenes tikšanās ar dārgo cietumnieku bija abpusēja prieka diena. Mēs priecājāmies, stiprinot viens otru. Atceros to reizi, kad saņēmām ziņu par pagrīdes spiestuves pirmo arestu. Tas bija Baltijā. Skuma sirds, bet, kad ieraudzīju ziņojumu ar drukātāju fotogrāfijām, kas drukāta uz citas mašīnas, uzgavilēja mans gars! Atspirga mana sirds. Apzinājos, ka brālību, kurā ir Dieva klātbūtne — nevienam spēkam neuzveikt. Apdomīgi un rūpīgi tika veikti aizstāvības un gādības darbi brālībā par visiem vajātiem. Neviens brālis, neviena cietēja ģimene nepalika bez draudzes uzmanības un gādības.

Pēc lēģera termiņa izbeigšanās, mani no Ukrainas etapā nosūtīja cauri visiem Krievijas cietumiem uz Tālajiem Austrumiem — uz Habarovskas ziemeļu — Čumķinas sādžu. Nokļuvis šajā skarbajā zemē, es pateicos Dievam un uzticēju Viņam savu ceļu. Ģimenei paziņoju: "Aizsūtīja mani tālu, nokļūt šurp grūti. Satiksimies pēc trimdas beigām." Sieva pārdeva visu, kas mums piederēja Ukrainā un, paņēmusi bērnus, atbrauca pie manis. To prieku nevaru aprakstīt!

Brālība aug, top jauni, uzticīgi kalpotāji, kuri lielu uzmanību veltī bērnu audzināšanai un jaunatnei. Pagājuši 40 gadi. Esam kļuvuši vecāki, bet būt atjaunotā brālībā, būt daļiņai no visa, piedzīvot Dieva brīnumus — tas ir prieks. Mēs priecājamies! Mēs priecājamies! Un neizsakāms prieks būs Debesīs pie Mūsu Kunga!

(Marijas Sausiņas brīvs tulkojums.)

EKB DP žurnāla "Patiesības Vēstnesis",
redakcijas raksts
Vitālija PIDČENKO piemiņai.

2000.

LĪDZINIETIES VIŅA TICĪBAI

Pirms 10 gadiem 1990. gada janvārī ar skumjām Dieva ļaudis atvadījās no ilggadējā izdevniecības "Kristietis" darbinieka Vitālija Pidčenko — kurš traģiski gāja bojā autokatastrofā.

Vitālijam bija 49 gadi, kad pārtrūka viņa zemes dzīve. Savas dzīves 25 gadus viņš veltīja Kristīgās literatūras iespiešanai. Viņš bija klāt šī darba šūpulim Latvijā. Viņš bija šī pagrīdes darba iedvesmotājs un vadītājs Latvijā. Tehnisko lietu zinātājs. Drosmīgs un bezgala uzticīgs savam Pestītājam Jēzum Kristum. Līgatnē viņa pagrīdes poligrāfiķa darba gaitas beidzās — čeka spiestuvi atklāja un visa jauniešu grupa tika apcietināta. Arī Vitālijs nokļuva Sibīrijas soda nometnēs kā ieslodzītais. Atgriezies — no jauna ziedoja sevi kalpošanai grūtajos konspirācijas apstākļos. Brālis Vitālijs vienmēr iestājās par cilvēktiesībām iespiest un pavairot garīgo literatūru.

Vitālijs Pidčenko bija nomodā un nesa rūpi kā atbildīgais par tehnisko daļu un "Kristieša" izdošanas punktiem līdz pašam pēdējam savas dzīves mirklim.

Pateicoties Dievam, brālis Vitālijs bija viens no tiem, kura kalpošana ilgus gadus nesa iepriecu visai krievu brālībai kā pie mums Latvijā, tā arī Ukrainā, Krievijā un citās republikās.

Viņa dzīves devīze bija:

"VAIRĀK EVANĢĒLIJU KRIEVIJAI!"

(M. Gintera tulkojums un redakcija.)

CETURTĀ ATKLĀTĀ VĒSTULE VISIEM EVANGĒLIJA KRISTĪGO BAPTISTU ATZĪŠANAS TICĪGIEM.

"Sauss kumoss ar mieru ir labāks, nekā pilns nams ar kaujamiem, kur ķildas".
/Zalm. sak.vārdi 17.1/

Žēlastība jums un miers no tā Kunga Jēzus Kristus!

Dārgie brāļi un māsas Kristū!

Mēs atrodam par derīgu sniegt jums visiem paskaidrojumus par notikumiem mūsu dārgajā brālībā, kā par priecīgiem, tā ari par bēdīgiem

Mūsu trešajā atklātā vēstulē mēs ziņojām par vienpadsmito Vispasaules Baptistu Kongresu, kas notika 1965.gada vasarā Maikami pilsētā ASV.

Mēs ziņojām jums ari, ka bez Vispasaules Baptistu Savienības pastāv ari Eiropas Baptistu Savienība /tā saucamā Eiropas Baptistu Federācija./ Eiropas Baptistu Kongress notika no 12.līdz 16. augustam 1964.gadā Amsterdamā, Holandē. Šinī Kongresā no mūsu Savienības puses ņēma dalību brāļi: I.G. Ivanovs, K.S.Veliseičiks, M.J.Židkovs, K.N.Kiruhancevs un L.F. Tkačenko. Par Eiropas Baptistu Savienības priekšsēdētāju tika ievēlēts māc. Jakovs Brojets no Holandes, bet par priekšsēdētāja vietnieku br. Mihails Židkovs.

Sakarā ar Orgkomitejas ziņojumu, ka no vipas puses ir ierosināts nodibināt sakarus ar Vispasaules Baptistu Savienību, mums jāpaziņo visai mūsu brālībai, ka Vispasaules Baptistu

Savienības vadība mums devusi saprast, ka viņa noielaidīsies nekādos sakaros ar Orgkomiteju, pirms tā neizbeigs naidīgo izturēšanos pret Vissavienības evanģ.krist. baptistu Padomi.

Nevaram nemināt, ka ļoti daudz tiešo mūsu brālībā ir netikvieni nesaprašanā par Orgkomitejas darbību, bet ari sašutuši par pretrunībām un svaidīšanos uz dažādām pusēm, ka piemēram:

1/ "Brālības lapiņā" N 9 - 10 lasām: /Orgkomitejas pārdēvēšana/ "tas nenozīmē otras savienības radīšanu", bet "Brālības lapiņā" N 11 Orkomiteja paziņo par "Evaņģelija kristīgo - baptistu draudžu Savienības" radīšanu, t.i. taisni par otrās Savienības radīšanu.

2/ Četru gadu laikā Orgkomiteja ir nodarbojusies ar to, lai iedziļinātu tiešo ļaužu prātā un sirdī domu, ka Kristus draudzei nekādi Nolikumi nav vajadzīgi, ka viņas Nolikums ir Dieva Vārds, un centusies pierunāt Evan.krist. bapt. Savienības draudzes sūtīt tpakaļ Savienības Nolikumu, kas bija pieņemts Savienības kongresā 1960.gadā. Bet kas notiek, - 20. novembrī 1965.gadā, vienīem par lielu brīnumu, Orgkomiteja publicē savu "Nolikumu" un aicina savas grupas reģistrēties, neskatoties uz to, ka viņa neilgi atpakaļ izturējusies prot Nolikumu tik noraidoši. Tā tad tas nozīmē: norēķināties ar laika apstākļiem.

3/ Cik daudz nonicinājumus Orgkomiteja ir izlējusi uz Evaņģ. krist.- baptistu Savienības padomes brāļiem par "saistīšanos ar pasauli". Bet ko dara viņa pati? Iet pie "pasaules", lai tiktu atzīta Orgkomiteja par mūsu brālības vadošo organu

- 3 -

un līdz ar to prasa "pasauli", lai tiek atcelta Ev.kr.bapt. Padome. Un tas nozīmē: strādāt bez saistīšanās ar "pasauli". Tā soli pa solim Orgkomiteja attālinās no viņas pašas izdaudzinātiem principiem.

Mums arī jāziņo tas, ka Orkomiteja maldina visu mūsu brālību ar savu paziņojumu, ka ar viņas publicēto "Nolikumu" tiek iezīmēts sākums Evaņ.kristīt. bapt. draudžu "Vienības Savienības" nodibināšanai. Šis izpūstais Orgkomitejas paziņojums novienu sirsnīgu Dieva bērnu nevar maldināt. Orgkomitejas radītā savienība, kas ir naida pilns pret Ev.kr bapt. savienības lielum lielāko vairākumu, nav "<u>vienības savienības</u>" nodibināšana, bet gan izvests un iecerēts mūsu brālības sašķelšana, ar ko Orgkomiteja nodarbojas ar lielu aizrautību jau četrus gadus. Pat vēl garīgie bērni mūsu brālībā sapratīs, ka vienības starp tīrīgiem bez apņēmības samierināšanās nekad nebūs.

Orgkomiteja ir aizmirsusi un grib, lai arī mēs aizmirstu lielo patiesību, ka mūsu Dievs ir miera Dievs /1.Kor.,14: 33/. Kur nav miers, tur nevar būt arī vienības. Tāpēc Orgkomitejas, vienpusīgi, bez kongresa, radītā "Evaņģ. kristīt -bapt draudžu <u>vienības</u> savienība", nav nekas cits, kā tikai ierocis lai galīgi sašķeltu mūsu brālību.

Mēs ceram, ka patiesie Dieva bērni nesekos skaldītājiem, kas gatavo nesaprašanos un sajukumu mūsu dārgajā brālībā. Draudzes, kam ir dārgs Kristus un Viņa mīlestības miers evaņģelijs, neļaus sevi pievilt ar skanīgiem vārdiem par "vienības savienību", tanī laikā, kad skaidri redzams, ka šo savienību

- 4 -

Orgkomiteja neceļ uz mīlestības un miera skmeņa, bet gan uz neiecietības un citu nomelnojuma amiltīm - uz redzamu šķelšanas grēku mūsu brālībā.

Dārgie Dieva bērni! Sargājiet vienību mūsu brālībā kā acu raugu. Ienaidnieks grib sijāt mūs kā kviešus /Luk.22,31/, bet nedosim mēs sevi viņam kā ieročus priekš tik drausmīga mūsu brālības ārdīšanas darba.

Mēs jūs visus aicinām, dārgie brāļi un māsas, atdot sevi pastiprinātai lūgšanai, lai tas Kungs nepielaiž dedzīgiem skaldītājiem sadauzīt, sadrupināt un izklīdināt mūsu vienoto brālību. Trīsdesmit piecus gadus mūsu dārgā brālība bija izmocījusies cīņā, ko veda savstarpēji divas savienības, bet tagad Orkomiteja velk mūs atpakaļ uz tiem bēdīgiem laikiem. Vienprātīgi pretosimies, lai neatkārtotos mūsu brālībā tik bēdīgā pagātnes vēsture. Lai Dievs mums uz to palīdz.

Ar sirsnīgu sveicienu Kristus mīlestībā,

VISSAVIENĪBAS EVANĢELIJA KRISTĪGO BAPTISTU

P a d o m e.

Maskavā, 7. novembrī 1965.g.

N 4.

Pievienotā VEKBP atklātā vēstule raksturo padomju gadu baptistu vadītājus kā visnotaļ pakļāvīgus padomju režīmam, kas nekādi nebija gatavi uzklausīt Orgkomitejas vadītājus, lai, sadarbojoties ar viņiem, atbrīvotos no ateistiskā režīma spaidiem.

Kaut tajos gados simti ticīgo savas ticības dēļ smaka cietumos, kā to liecina turpmākās lappuses.

АЗАРОВ М. А.
1937 г. р. Арестован 14.08.81. г. Ленинград.

ПОЗНЯКОВ Н. П.
1933 г. р. Арестован 06.08.81. город Москва.

ШУБИНИН А. Н.
1921 г. р. Арест. 01.07.81. Удм. АССР г. Ижевск.

ФИРСОВ В. Л.
1928 г. р. Арестован 02.09.81. город Барнаул.

МАРКЕВИЧ В. А.
1938 г. р. Арест. 02.08.81. СОАССР г. Орджоникидзе.

ПОЛИЩУК Н. П.
1944 г. р. Арест. 26.09.81. город Новоград-Вольынск.

ПАУЛЬС И. Я.
1947 г. р. Арест. 10.08.81. Карагандинск. обл. г. Шахтинск.

СЫСОЕВ К. А.
1954 г. р. Арестован 29.07.81. г. Кировоград.

КАЛЯШИН А. А.
1955 г. р. Арест. 01.09.81. г. Муром Владимирск. обл.

МИХАЙЛЕНКО С. В.
1962 г. р. Арестован 06.08.81. город Фрунзе.

ОТМАХОВ В. В.
1960 г. р. Арест. 01.08.80. Ташкентск. обл. г. Ангрен.

ЗАЙЦЕВА Л. А.
1951 г. р. Арест. 02.10.81 город Ростов-на-Дону.

БОНДАРЬ
Трофим Емельянович
1897 г. р. Арестован 17.10.1971 г. Осужден на 3 года лагерей.

ЧИПИЛКА
Василий Максимович
1916 г. р. Арестован 17.10.1971 г. Осужден на 3 года лагерей.

БОНДАРЬ
Лидия Трофимовна
1935 г. р. Арестована 17.10.1971 г. Осуждена на 2 года лагерей.

РОМАНОВА
Юлия Андреевна
1936 г. р. Арестована 11.10.1971 г. Осуждена на 3 года лагерей.

ГОЛУБ
Наталья Трофимовна
1935 г. р. Арестована 08.07.1971 г. Содержится в тюрьме г. Киева.

ШИМАНСКАЯ
Нелли Леонардовна
1937 г. р. Арестована 14.11.1971 г. Содержится в тюрьме г. Ровно.

КАЗДОРФ
Елена Абрамовна
1924 г. р. Арестована 19.06.1971 г. Осуждена на 2 года лагерей.

КОСТИН
Федор Васильевич
1932 г. р. Арестован 12.08.1971 г. Осужден на 3 года лагерей.

№№ п/п	Фамилия, имя и отчество	Год рожд.	Дата ареста	Статья УК	Срок осужд.	Адрес семьи	Иждивенцы
	Члены Совета церквей ЕХБ в СССР						
1	Крючков Г. К.	1926	30.05.66	142 ч. 2	3 общ.	Узловая Тульской	10
2	Винс Г. П.	1928	19.05.66	142 ч. 2	3 общ.	Киев	5
3	Батурин Н. Г.	1927	17.05.66	142 ч. 2	3 общ.	Шахты Ростовской	7
4	Гончаров А. С.	1895	19.05.66	142 ч. 2	3 стр.	Прокопьевск	1
5	Голев С. Т.	1896	09.02.66	142 ч. 2	1,5 общ.	Рязань	1
6	Кондрашов М. П.	1896	08.66	227 ч. 1	4 стр.	Моздок	1
7	Дубовой С. Г.	1916	19.09.66	под следствием		Джезказган	3
8	Якименков П. А.	1926	17.05.66	142 ч. 2	3 общ.	Тула	–
	РСФСР						
9	Табачков С. И.	1910	17.05.66	142 ч. 2	2 общ.	Москва	4
10	Якименков Я. А.	1925	17.05.66	142 ч. 2	2 общ.	Москва	8
11	Якименкова М. А.	1934	17.05.66	142 ч. 2	3 общ.	Москва	–
12	Чевардаев В. С.	1905	03.07.66	142 ч. 2	1 общ.	Москва	1
13	Воронова Н. И.	1941	03.05.66	227 ч. 1	3 общ.	Москва	–
14	Говорун Л. К.	1929	17.05.66	142 ч. 2	3 общ.	Смоленск	1
15	Алтухов М. Т.	1904	17.05.66	142 ч. 2	3 стр.	Тула	1
16	Лепешкин Л. А.		1966	под следствием		Тула	1
17	Демина В.		1966	под следствием		Новомосковск	–
18	Сафронов П. И.	1927	21.06.66	в псих. больнице		Рязань	4
19	Кудряшов Г. Н.	1913	26.05.66	142 ч. 2	1 общ.	Рязань	2
20	Попов Н. Ф.	1927	24.05.66	142 ч. 2	3 общ.	Рязань	8
21	Быков А. В.	1903	09.11.66	142 ч. 2	2 общ.	Рязань	1
22	Богомолова Л.	1934	17.05.66	142 ч. 2	2 общ.	Орел	1
23	Артющенко Б. Т.	1920	30.06.66	142 ч. 2	3 общ.	Курск	5
24	Дуденков В. И.	1924	29.07.66	142 ч. 2	3 общ.	Курск	11
25	Дуденков В. Н.	1940	29.07.66	142 ч. 2	3 общ.	Курск	5
26	Овчинников Л. Д.	1936	19.09.66	142 ч. 2	3 общ.	Курск	2
27	Колюбаев В. Н.	1907	05.09.66	142 ч. 2	1,5 общ.	Курск	–
[illegible]	Солохин И. А.	1923	14.11.66	под следствием		Курск	9
[illegible]	Рунов И. А.	1899	22.08.66	142 ч. 2	1,5 общ.	Горький	1
30	Юдинцев В. И.	1932	15.08.66	142 ч. 2	3 общ.	Горький	7
31	Рогожин Д. С.	1900	17.05.66	142 ч. 2	2 общ.	Ростов-на-Дону	1
32	Беленький П. Д.	1929	02.06.66	142 ч. 2	3 общ.	Ростов-на-Дону	4
33	Жоммирук Б. Д.	1894	23.06.66	142 ч. 2	2 общ.	Ростов-на-Дону	1
34	Ерисов Д. П.	1910	26.05.66	142 ч. 2	1,5 общ.	Ростов-на-Дону	2
35	Болгова Л. А.	1943	27.05.66	142 ч. 2	1 общ.	Ростов-на-Дону	–
36	Колбанцева З. И.	1936	19.05.66	142 ч. 2	1 общ.	Ростов-на-Дону	–
37	Ермак П. А.	1925	25.11.66	под следствием		Ростов-на-Дону	–
38	Манило Е. С.	1932	26.06.66	142 ч. 2	1 общ.	Батайск Ростовской	2
39	Гулюк В. Н.	1902	11.06.66	142 ч. 2	5 стр.	Батайск Ростовской	2
40	Андрюшин И. И.	1913	26.05.66	142 ч. 2	3 общ.	Батайск Ростовской	5
41	Палий Г. К.	1938	20.05.66	142 ч. 2	3 общ.	Шахты	–
42	Попов И. И.	1932	06.07.66	142 ч. 2	3 общ.	Шахты	1
43	Горемыкина П. И.	1927	25.10.66	142 ч. 2	3 общ.	Шахты	–
44	Нересеян Н. М.	1928	28.12.66	под следствием		Шахты	8
45	Бондарь К. А.	1940	19.09.66	142 ч. 2	2 усл.	Карачаевск	2
46	Гиденко Я. В.	1921	08.09.66	142 ч. 2	4 общ.	Карачаевск	9
47	Чехов Х. Е.	1929	14.09.66	142 ч. 2	3 усл.	Карачаевск	–
48	Коломийцев А. И.	1931	26.06.66	142 ч. 2	3 общ.	Гагра	
49	Носачев А. И.	1937	08.06.66	142 ч. 2	2 общ.	Ставроп. кр., с.Подгорное	5
50	Джангетов К. Б.	1929	14.09.66	142 ч. 2	3 общ.	Ставроп. кр., ст.Удинуто	8
51	Безматный В. Г.	1891	05.66	142 ч. 2	3 стр.	Ставроп. кр., Черкесск	1
52	Шимкина Е.		13.09.66	142 ч. 2	2 общ.	Ставроп. кр., Черкесск	5
53	Приходько И. Ф.	1927	19.08.66	142 ч. 2	3 общ.	Новошахтинск	3
54	Волков Н. И.	1933	08.09.66	142 ч. 2	3 усл.	Новороссийск	–
55	Дефтирев А. С.	1933	08.09.66	142 ч. 2	3 усл.	Новороссийск	–
56	Самсоненко Ф. Т.	1893	08.09.66	142 ч. 2	3 усл.	Новороссийск	1
57	Константинидзе А.		06.12.66	142 ч. 2 и 227 ч.1	5 общ.	Апшеронск	
58	Землянка Г. И.	1929	06.12.66	142 ч. 2 и 227 ч. 1	4 общ.	Апшеронск	
59	Разумов		10.66	227 ч. 1	5 стр.	Краснодар	5
60	Козлов В. И.	1924	17.05.66	142 ч. 2	3 стр.	Йошкар-Ола	7
61	Комаров Ф. И.	1923	1966	142 ч. 2	3 общ.	Выкса Горьковской	3
62	Маковицкий Ф. В.	1930	28.11.66	142 ч. 2	2 общ.	Ленинград	8
63	Майорова В. С.		1966	142 ч. 2	3 общ.	Чебоксары	–
64	Николаева Н. П.	1940	1966	142 ч. 2	3 общ.	Чебоксары	–
65	Быкова Н.		1966	142 ч. 2	3 общ.	Чебоксары	–
66	Кокурина В. И.	1930	07.66	142 ч. 2	3 общ.	Пермь	–
67	Грендач С.		07.66	142 ч. 2	3 общ.	Кизел Пермской	7
68	Филиппов Б. Е.	1915	17.05.66	142 ч. 2	2 общ.	Челябинск	2
69	Еремеев А. И.	1931	12.08.66	142 ч. 2	3 общ.	Челябинск	–
70	Стальмаков П. К.	1932	12.08.66	142 ч. 2	2 общ.	ст. Полетаево, Челябинской	3
71	Черных В. В.	1929	13.10.66	142 ч. 2	2 общ.	Челябинск	4
72	Донотов С. Б.	1896	20.10.66	142 ч. 2	3 усл.	Челябинск	1
73	Шоль А. Я.	1891	10.10.66	под следствием		Нижний Тагил	1
74	Арбузов И. Г.		09.66	под следствием		Нижний Тагил	
75	Униженный И. Д.	1928	22.05.66	142 ч. 2	3 стр.	Прокопьевск	8
76	Униженная Н. Д.	1936	27.05.66	142 ч. 2	2 общ.	Прокопьевск	–
77	Богданов М. Г.	1939	22.05.66	142 ч. 2	1 усил.	Прокопьевск	3
78	Захаров П. Ф.	1922	17.05.66	142 ч. 2	3 усил.	Прокопьевск	4
79	Москвин И. Л.		1966	142 ч. 2	3 стр.	Прокопьевск	–
80	Лаибин П. И.		10.66	под следствием		Новосибирск	2
81	Гизбрехт А. А.	1935	17.05.66	227 ч. 1	3 общ.	Славгород	3
82	Руденко В. И.	1914	17.05.66	227 ч. 1	2 общ.	Славгород	2
83	Янц П. Я.	1907	23.04.66	227 ч. 1	2 общ.	Славгород	–
84	Михальков Ю. И.	1937	17.05.66	142 ч. 2	2 общ.	Барнаул	1
85	Калмыков П. Г.		06.66			Иркутск	
86	Энс И. М.	1914	17.09.66	142 ч. 2	2 общ.	Алт. кр., с. Алексеевка	4
87	Варкентин	1937	17.09.66	142 ч. 2	2 общ.	Алт. кр., с. Орлово	–
88	Левон П. П.	1935	17.09.66	142 ч. 2	2 общ.	Алт. кр., с. Орлово	7
89	Хорошенко И. К.	1910	26.03.63		5 ссыл.	Омск	2
90	Козорезов А. Т.	1933	27.05.66	142 ч. 7	3 тюрьмы	Омск	9
91	Гармс А. И.	1914	06.10.66	142 ч. 2	3 общ.	Омск	–
92	Гармс Е. Б.	1926	06.10.66	142 ч. 2	3 общ.	Омск	–
	Грузинская ССР						
93	Бондаренко И. Д.	1937	30.05.66	138 ч. 2	3 усил.	Сухуми	–
	Украинская ССР						
94	Оверчук П. С.	1932	23.05.66	138 ч. 2	2,5 общ.	Киев	1
95	Лунченко С. И.	1945	22.05.66	138 ч. 2	2 общ.	Киев	–
96	Коптило И. М.	1927	22.05.66	138 ч. 2	2 общ.	Киев	4
97	Величко Н. К.	1937	30.05.66	138 ч. 2	3 общ.	Киев	2
98	Журило В. Н.	1923	25.06.66	138 ч. 2	2 общ.	Киев	1
99	Мегедь Г. С.	1905	05.66	138 ч. 2	1 общ.	Киев	4
100	Кечик А. Т.	1898	23.05.66	138 ч. 2	2 общ.	Киев	1
101	Шупортяк В. П.	1947	17.05.66	142 ч. 2	2,5 общ.	Киев	–
102	Слинько В. П.	1944	15.12.66		3 общ.	Киев	1
103	Линник Д. И.	1934	08.07.66	138 ч. 2	3 общ.	Житомир	6
104	Виноградский Д. М.	1930	17.05.66	142 ч. 2	2 общ.	Житомир	3
105	Андрусенко А. М.	1933	22.09.66	138 ч. 2	3 общ.	Житомир	4
106	Левчук И. Н.		1962	209 ч. 1	5 общ. и 5 ссыл.	Хмельницкий	2
107	Левчук А. Н.		1962	209 ч. 1	5 общ. и 4 ссыл.	Хмельницкий	2
108	Костюмов И.	1936	13.09.66	138 ч. 2	3 общ.	с.Каменка, К.-Подольск	7
109	Пинковский Р. А.	1928	13.09.66	138 ч. 2	1 общ.	с.Каменка, К.-Подольск	5
110	Каспров С. З.	1928	13.09.66	138 ч. 2	3 стр.	с.Каменка, К.-Подольск	5
111	Троцук В. Г.		1962			Здолбунов Ровенской	6
112	Петраков Ф. И.	1903	12.04.66	138 ч. 2 209 ч. 1	5 стр.	Кривой Рог	2
113	Набока В. М.	1934	12.04.66	138 ч. 2	1 общ.	Кривой Рог	4
114	Кобзарь В. И.	1929	02.09.66	138 ч. 2	3 стр.	Кривой Рог	4
115	Коваль В. Я.	1928	02.09.66	138 ч. 2	1 усил.	Кривой Рог	5
116	Глухой Л. А.	1937	02.09.66	138 ч. 2	1 усил.	Кривой Рог	1
117	Филаретов В. Н.	1928	05.07.66	138 ч. 2	3 общ.	Запорожье	5
118	Довгаль В. Н.	1906	28.08.66	138 ч. 2	1,5 общ.	Запорожье	1
119	Моша В. К.		17.05.66	138 ч. 2	3 стр.	Дергачи Харьковской	–
120	Походун В. А.	1920	10.05.66	138 ч. 2	3 стр.	Миргород	4
121	Сытник Ф. Д.	1911	23.07.66	138 ч. 2	3 общ.	с. Буда Сумской	1
122	Зыкунов И. Е.	1924	19.07.66	138 ч. 2	2,5 общ.	с. Буда Сумской	9
123	Шепель А. Е.	1900	24.07.66	138 ч. 2	3 общ.	Шостка Сумской	1
124	Петренко А. А.	1929	24.07.66	138 ч. 2	2,5 общ.	Шостка Сумской	7
125	Братушко З. А.	1930	21.05.66	138 ч. 2	3 общ.	Сумы	1
126	Ничай Н. П.	1930	07.08.66	138 ч. 2	3 общ.	Сумы	5
127	Солошенко Я. Я.	1911	17.05.66	138 ч. 2	3 стр.	Сумы	1
128	Прокофьев А. Ф.	1915	1962	209 ч. 1	5 стр. и 5 ссыл.	Волноваха Донецкой	
129	Павленко В. П.	1932	11.06.66	138 ч. 2	3 общ.	Одесса	–
130	Шевченко Н. П.	1913	13.10.66	под следствием		Одесса	
131	Кривой Я. Н.	1902	13.10.66	под следствием		Одесса	
132	Соловьева С. Н.	1941	07.10.66	под следствием		Одесса	
133	Голуб В. А.		05.66	209 ч. 1	4 общ.	Луганск	–
134	Бутков Н. И.		05.66	209 ч. 1	4 общ.	Луганск	2
135	Балацкий А. Н.	1939	05.66	209 ч. 1	4 общ.	Луганск	3
	Молдавская ССР						
136	Хорев М. И.	1931	19.05.66	142 ч. 2	2,5 общ.	Кишинев	3
137	Чеварский И. Г.	1919	16.09.66	142 ч. 1	5 общ.	с. Тараклия	3
138	Марков Г. Н.	1902	16.09.66	142 ч. 2	3 общ.	Чадыр-Лунга	1
	Белорусская ССР						
139	Шепетунко Г. Н.	1902	15.05.66	222 ч. 1	5 общ.	Брест	1
140	Котович И. А.	1890	15.05.66	222 ч. 1	4 общ.	Брест	1
141	Матвеюк С. А.	1926	15.05.66	222 ч. 1	5 усил.	Брест	3
142	Артюх П. А.	1934	31.08.66	139 ч. 2	3 общ.	Волковыск Гродненской	4
143	Абехтиков Е. Ф.	1896	04.10.66	222 ч. 1	3 общ.	Гомель	1
144	Гаврилюк Я. Я.		04.10.66	222 ч. 1	3 общ.	Гомель	1
145	Ковалев Н. А.	1891	04.10.66	222 ч. 1	3 общ.	Гомель	1
146	Тупальский Е. Н.	1895	04.10.66	222 ч. 1	3 общ.	Гомель	1
147	Моджаро А. Е.	1906	13.03.66	222 ч. 1	5 общ.	Гомель	1
148	Тишков И. С.	1930	22.06.66	222 ч. 1	5 общ.	Гомель	4
149	Забиран В. И.	1927	04.10.66	222 ч. 2	3 стр.	Гомель	4
150	Копенков Ф. Е.	1909	07.66	139 ч. 2	3 общ.	ст. Уть Гомельской	5
151	Ходоркин Г. Е.	1922	12.09.66	222 ч. 1	5 стр.	Светлогорск Гомельской	9
152	Лысенко В. Д.	1944	12.09.66	222 ч. 1	5 общ.	Светлогорск Гомельской	–
153	Запотылок Н. А.	1939	12.09.66	222 ч. 1	5 общ.	Светлогорск Гомельской	3
154	Дудко Г. С.	1900	10.12.66	222 ч. 1	5 общ.	Светлогорск Гомельской	3
155	Запотылок В. А.	1942	10.12.66	222 ч. 1	5 общ.	Светлогорск Гомельской	–
156	Гавриленко Т. И.	1890	08.66	139 ч. 2	2 общ.	г. Хойники Гомельской	1
	Узбекская ССР						
157	Храпов Н. П.	1914	18.05.66	147 ч. 2 и 145	5 стр. с конф. им.	Ташкент	7
158	Гортфельд Г. П.	1942	28.05.66	147 ч. 1 и 145	4 общ.	Ташкент	1
159	Матюхина Н. П.	1925	27.08.66	147 ч. 1 и 145	3 общ.	Ташкент	–
160	Белан М. И.	1930	10.12.66	147 ч. 1 и 145	3 общ.	Ташкент	–
	Киргизская ССР						
161	Моор Д. Г.	1941	14.12.66		4 стр.	Фрунзе	2
162	Петкер П. Г.	1932	14.12.66			ст. Ивановка	6
163	Браун М. И.	1946	11.03.66	136 ч. 1	5 общ.	с. Новопавловка	6
164	Чернецкая Е. К.	1943	18.02.66	136 ч. 1	5 общ.	с. Новопавловка	2
165	Шейко В. Ф.	1933	18.03.66	215 ч. 2	5 стр.	с. Ниж. Ала-Арча	1
166	Мантос И. Н.	1933	18.03.66	215 ч. 2	5 стр.	Фрунзе	8
167	Под А. Ю.	1926	18.03.66	215 ч. 2	5 стр.	с. Новопавловка	2
168	Шумкова В. К.	1933	23.07.66			Фрунзе	–
169	Петренко Г. И.	1939	18.08.66			Фрунзе	–
	Казахская ССР						
170	Классен Д. Д.	1927	17.05.66	142 ч. 2	5 стр.	Караганда	7
171	Скорняков Я. Г.	1926	01.12.66	под следствием		Джамбул	10

PSRS teritorijā apcietināto Nereģistrēto draudžu aktīvistu saraksts, neliels fragments

Evaņģēliski kristīgo baptistu Draudžu padomes aktīvisti un to vadītāji. Centrā — Genādijs Krjučkovs, 2000

PAGRĪDES TIPOGRĀFIJAS LATVIJĀ

CILVĒKS IR DIŽĀKS UN DVĒSELĒ BAGĀTĀKS,
NEKĀ TO VĒSTURE SAGLABĀ UN IEZĪMĒ.
PERSONĪBAS LIELĀKĀS CIĻŅAS IZCĪNA
LIELĀ KLUSĪBĀ.

Modris GINTERS,
publicists, vēsturnieks,
LBDS arhīva pārzinis.

1997.

PAR PAGRĪDES TIPOGRĀFIJĀM

No 1948. gada jaunu draudžu reģistrācija Padomju Savienībā tika pilnīgi pārtraukta. Ārpus likuma palika ļoti daudz draudžu un to locekļi. Aizliedza dievkalpojumus, izklīdināja dievlūdzējus, sagrāva dievnamus. Represijas pret mācītājiem kā personām tika nostiprinātas ar likumu. Partijas un valdības uzticību ieguva viņu organizētā Vissavienības evaņģēlija kristīgo–baptistu savienība, kas, pārstāvot un reprezentējot baptistu draudzes PSRS, izdeva savu NOLIKUMU, ar ko faktiski tika aizliegta visa līdzšinējā baptistu draudžu garīgās dzīves un kalpošanas prakse.

Bet ne visi varēja pieņemt VEKBS vadošo "lomu" garīgo atziņu kopšanā. Radās t. s. "INICIATĪVAS GRUPA", kas prasīja sasaukt Vissavienības kongresu un pārskatīt prettautisko politiku attiecībā uz ticīgiem. Šāda kongresa sasaukšanu padomju vara kategoriski noraidīja. Tad šī drosmīgā un iniciatīvām bagātā ticīgo grupa vēl

"Ličukalni"

Пядченко Виталий Иванович 1941 г. рож., прож. Харьков, пос. Песочин, ул. Новоселовская 18.

Гриценко Екатерина Ивановна 1943 г. рож., прож. Киевская обл. с. Малая Сатановка.

Пикалов Виктор Анатольевич 1950 г. рож., прож. г. Фергана, ул. Омская 18.

Тарасова Зинаида Петровна 1942 г. рож., прож. Курская обл. д. Ворощнево.

Коротун Ида Даниловна 1938 г. рож., прож. Ворошиловград, Вергунский разъезд, ул. 2 Высокая 10.

Кожемякина Татьяна Сапроновна 1937 г. рож., прож. Жданов, с. Талаковка, ул. „40 лет Октября" 88.

Львова Надежда Герасимовна 1946 г. рож., прож. Краснодарский край, станица Елизаветинская, ул. Дубинская 109.

Viņi nelāgi drukāja un izplatīja Evaņģēlijus

vairāk organizējās un ieguva nosaukumu "ORGKOMITEJA". Viņu draudzes bija spiestas pulcēties valsts nereģistrētās vietās, slepus pa mājām, bieži — mežā. Par šādu "neatļautu" rīcību Padomju Savienībā tika notiesāti vairāk kā 200 ticīgo. Tomēr šo ļaužu garīgā pārliecība bija tik stipra, ka ne tikai viņi neizniīka, bet garīgi norūdījās un kļuva (un vēl tagad ir!) par spēcīgu baptistu draudžu organizētu savienību. Tagad tā saucas — DRAUDŽU PADOME. Un lūk, 60. gadu vidū nereģistrēto baptistu draudžu līderis Genādijs Krjučkovs organizēja pirmo pagrīdes tipogrāfiju. Drīz jau tika iespiesta pirmā grāmata — Jāņa evaņģēlijs krievu valodā, bet 1968. gadā — pilna Jaunā Derība. 1978. gadā — visa Bībele 488 eksemplāros.

70. gadu vidū "Slāvu Misija" (Padomju Savienībai) un "Gaismas akcija" (Latvijai) nodibināja kontaktus ar mūsu ļaudīm un iesūtīja mums gan tehnisku, gan materiālu atbalstu. Bībeles un cita garīgā literatūra Draudžu Padomes nereģistrētām draudzēm nu bija krietni vairāk nekā oficiāli reģistrētām pie VEKBS.

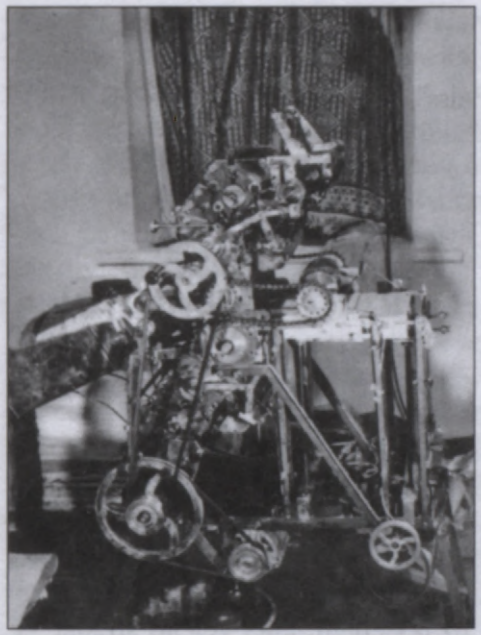

Pašizgatavotā ofseta divpusējā iespiedmašīna, kas pēc 1974. gada atradās padomju kriminālistikas muzejā kā unikāls eksponāts

Sakarā ar lielām kristiešu vajāšanām Krievijā, nelegālās literatūras iespiešana tehniski un vadības līmenī bāzējās Latvijā. Latvijā tika izvietotas 6 (7?) ofseta divpušu iespiedmašīnas, galvenokārt Jelgavā. Nevaram šeit neminēt triju drosmīgāko vārdus: Elmārs Sīlis, Kārlis Lagzdiņš un Jānis Eisāns. Viņu pārdrošais darbs tajos gados tagad spoži mirdz.

Bet bija arī neveiksmes: 1974. gada 24. oktobrī Valsts Drošības komiteja atklāja ofseta iespiedmašīnu Līgatnes ciema Līčukalnos. Tika apcietināti tobrīd klātesošie E. Gauers, Zinaīda Tarāsova (32), Nadežda Ļvova (28), Viktors Pikālovs (24), darbu vadītājs Vitālijs Pidčenko (33), Tatjana Kožemjakina (37), Jekaterina Gricenko (31), Ida Korotuna (36).

1974. gada 28. oktobrī apcietināja J. Arestovu, kas todien veda no Harkovas iespiedmašīnai rezerves daļas.

VDK iespiedmašīnu konfiscēja. Ekspertīze noteica, ka uz tās izdarīti 1 393 380 nospiedumu.

Pagrīdes DRAUDZU PADOMES vadība visus tos gadus atradās un strādāja savā štābā–dzīvoklī Ventspilī.

Baiba KNĀBE,
žurnāliste.
Publikācija laikrakstā "Rīgas Balss".

2001. gada 27. augusts.

BAZNĪCA, KURA DARBOJĀS PAGRĪDĒ

Inž. Jānis Eisāns, vēlākais mācītājs, redaktors, bīskaps

Vispirms pilsoņu "brīvības apziņas nodrošināšanai" Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā baznīcu atdalīja no valsts. Līdz ar to ikvienam, kurš vēlējās strādāt savai izglītībai atbilstošā amatā, vajadzēja saprast, ka ceļam pretim saulainajai nākotnei ar tādiem māņiem kā reliģija nav nekā kopēja.

Pa kluso ielūkojoties dievnamos, partorgiem izrādījās taisnība: baznīcā patiesi pārsvarā bija redzami tikai vecākās paaudzes pārstāvji. Jaunieši, kuriem bija jāgādā par ģimeni, pazaudēt darbu atļauties nevarēja. Viņu bērni, kuru lielākajai daļai baznīcas vide bija sveša, nezināja, ka sabiedriski aktīvākie mācītāji tika izvesti un apcietināti, ka draudzes varēja pastāvēt tikai tad, ja tajās reģistrēti vismaz 20 cilvēki. Savukārt, reģistrējoties draudzē, ikvienam vajadzēja rēķināties ar visām no tā izrietošajām sekām. Līdz ar to nav grūti izskaidrot, kāpēc tika slēgtas daudzas mazās draudzes.

Saglabājušies simtiem dokumentu, kas liecina par baznīcu virzīšanu uz iznīcību, tāpat arī par to, ka nebūtībai tika nolemta lielākā daļa inteliģences, zemniecība, privātīpašumi un citas komunismam svešas institūcijas. Daļa dievnamu, izcilu vēstures pieminekļu, pamazām sagruva, aizauga ar kokiem. Dažādu veidu represijas nācās piedzīvot tiem, kuri neļāva saviem bērniem stāties pionieros un oktobrēnos. Ja baznīcā ieradās vecāki ar maziem bērniem, draudzes

padomes priekšsēdētājs uzreiz tika aicināts uz izpildkomiteju, kur notika garas pārrunas un par draudzes darbinieku nepaklausību baznīcas vadībai nācās maksāt sodu.

Vecākiem kristiešiem īpaši atmiņā palikusi liktenīgā 1959. gada nogale, PSKP kongress, kurā pirmo reizi atmaskoja visu darbaļaužu "draugu un skolotāju" Staļinu, taču tajā pašā laikā pieņēma lēmumu piecu gadu laikā darīt visu, lai baznīca kā institūcija vairs neeksistētu un to vietā paliktu tikai daži muzeji. Jau decembrī uz visām PSRS partijas iestādēm tiek izsūtītas vēstules ar attiecīgām pavēlēm.

"Kā parasti Ziemassvētkos kopā ar mācītāju apbraukājām vecos un slimos ļaudis. Drīz vien pēc tam par šo rīcību viņam atņēma vārda tiesības," atceras ilggadējais baptistu mācītājs Jānis Eisāns. "Atrodot viskomiskākos aizbildinājumus, labākie garīdznieki, kuri pulcināja ap sevi jaunatni, 1960. gadā tika atstādināti no darba. Vislielākās represijas pret ticīgajiem notika Krievijā, kur masveidā slēdza baznīcas. Situāciju glāba vienīgi Hruščova atbrīvošana no amata."

Nepaklausīgie "lāču nostūros"

Daudzi Krievijā, Ukrainā, Baltkrievijā dzīvojošie ticīgie, kuri palika uzticīgi savam aicinājumam arī gados, kad tas nebija izdevīgi, dievkalpojumus noturēja mežos. Šādu nereģistrēto ticīgo kopienu bija vairāk nekā reģistrēto. Kaut arī visas viņu aktivitātes jebkurā brīdī varēja pārtraukt milicija, mežu vidū notika aizlūgšanas, dievkalpojumi, ticīgie pa visiem iespējamiem ceļiem centās nogādāt uz ārzemēm liecības par Krievijā notiekošo, apcietināto likteņgaitām, vēlāk — izveidoja draudžu padomi, kura pāris reižu gadā sanāca kopā, lai lemtu, kā turpināt darbu bērnu un jauniešu izglītošanā, kristīgo tradīciju saglabāšanā, grāmatu izdošanā utt. Ar Maskavu draudzīgā ticīgo saime par to, protams, informēta netika. Taisnību sakot, viņiem arī šādi cilvēki nebija izdevīgi. Ne velti padomju gados no savām draudzēm tika izslēgti desmitiem dedzīgāko kristiešu. Tā bija drošāk.

Latvijas liberālās baznīcas vadība samierinājās un pateicās Dievam par atļauto daļu. Garīgās dzīves notikumus kontrolēja PSRS Ministru Padomes Reliģijas lietu padome... Okupēto zemju baznīcas vadītāji viņus sagaidīja ar lielām ovācijām, taču patiesībā šie cilvēki, kuri uzdevās par starpniekiem starp ticīgajiem un valsts vadību, bija tie, ar kuru palīdzību tika slēgta liela daļa baznīcu, "iesaldētas" jebkāda veida garīgās aktivitātes.

Pretošanās kustības štābs Ventspilī

Tikai nedaudzi šajā laikā zināja, ka vissavienības nelegālās ticīgo draudžu padomes vadītājs Genādijs Krjučkovs līdz pat atmodas laika sākumam dzīvoja Latvijā, Ventspilī, vietējās baptistu draudzes sludinātāja Voldemāra Ašnevica mājās. Nelegālās baznīcas vadība Latviju izvēlējās par vienu no bāzēm, kur izveidoja pagrīdes spiestuves, kurās padomju gados tika izdotas aptuveni 10 000 Bībeļu, 10 000 Dziesmu grāmatu, dažādi uzsaukumi, tiesu prāvu apskati. Lai ievērotu visstingrāko konspirāciju, G. Krjučkova sieva pa visu šo laiku vīru apciemojusi tikai pāris reižu.

Draudžu padomes priekšsēdētāja konspiratīvajā dzīvoklī regulāri notikušās sēdes, uz kurām sabraukuši pagrīdes baznīcas līderi no visām bijušās PSRS pārvaldes zemēm. Konspirācijas nolūkos vīri parasti nezinājuši, uz kurieni viņi vesti, kādā pilsētā, ielā, mājā notikušas sapulces.

Gaisma aust cīņā ar tumsu

Pagrīdes māsām un brāļiem aktīvi palīdzēja arī draudzēs reģistrētie baznīcēni. 1964. gadā tika nodibināta "Apcietināto ļaužu radinieku komiteja". Vācijā ar savu "Gaismas akciju" pagrīdes baznīcu atbalstīja Paulis Kļaviņš. Tāpat lielu atbalstu sniedza arī Brūveru ģimene un daudzi citi trimdas latvieši. Lielā mērā no pagrīdes baznīcas izauga Latvijas Neatkarības kustība, kas ieņēma vienu no būtiskākajām vietām mūsu tautas trešajā atmodā.

Viens no Latvijā dzīvojošiem ticīgajiem, kurš iespēju robežās centās atbalstīt pagrīdes baznīcu, bija arī Latvijas Baptistu draudžu savienības vēstures arhīva vadītājs Modris Ginters, kurš pašlaik apkopo materiālus grāmatai par pagrīdes baznīcas darbību Latvijā. Nodoties pamatīgajai dokumentālo liecību, muzeju un arhīvu materiālu izpētei M. Ginteru pamudināja kirgīzu rakstnieka Č. Aitmatova grāmatā "Un garāka par mūžu diena ilgst" izteiktais brīdinājums nekļūt par mankurtiem — būtnēm bez atmiņas. Lai izdzīvotu, tautai nepieciešama savu sakņu apzināšanās, un to izdarīt visvieglāk, iepazīstot cilvēkus, kuri neatkarīgi no visdažādākajām grūtībām spējuši stāvēt pietiekami lielā attālumā no dubultās morāles.

"Apzinājos — ja to nedarīšu es, kas ar to visu bija saistīts, kurš gan cits? Jaunajai paaudzei to izdarīt būtu daudz grūtāk." Vienmēr esmu apbrīnojis cilvēkus, kuri, riskēdami ar savu un tuvinieku

dzīvību, uzdrīkstējās darboties neatļautajā sektorā. Tie visi bija garīgi stipri vīri un sievas, kuri spēja nepakļauties sabiedrības lielākajā daļā vadošajam baiļu sindromam: ka tik kaut kas nenotiek. Piesardzība daudziem bija vienīgā izeja izdzīvošanai, taču tā liecina arī par zināmu vājumu. Ne velti tie, kuri uzdrošinājušies savā pārliecībā palikt nelokāmi līdz pēdējam, vēsturē visos laikos vērtēti augstāk. Taču ne visiem visnotaļ cienījamiem cilvēkiem ir pa spēkam noklusēt un nepateikt to, ko ienaidnieks ar visām iespējamām metodēm cenšas no viņa izdibināt. Gintera kungs visos padomju gados bijis dedzīgs Mateja baptistu draudzes padomes loceklis, kuram allaž būtiska bijusi arī sava nacionālā identitāte.

"Nekad neesmu spējis samierināties ar lielas daļas kristiešu vienpusību, aizmirstot, ka viņi ir arī savas tautas pilsoņi. Tāpēc vienmēr sekoju līdzi visam pagrīdē notiekošajam, iespēju robežās centos palīdzēt, iesaistīties. Arī pats esmu vairākkārt saukts uz pratināšanu, taču tas nav bijis tik briesmīgi, lai nespētu to uzņemt ar humoru. Pāris reižu, pa ielu ejot, tiku ierauts arī melnā volgā un brīdināts par iespējamām sekām, ja tā turpināšu. Ko turpināšu, tā arī īsti neesmu sapratis. No savu tuvinieku stāstītā zinu, kā ir tad, kad sešos no rīta tevi pieceļ agresīvi noskaņotas amatpersonas un visu dienu izkrata katru grāmatiņu, lupatiņu. Mans sievastēvs, bīskaps Pēteris Egle, pēc katra izsaukuma uz "pārrunām" pārnāca mājās garīgi satriekts. Tomēr īsumā pastāstīja par nepatīkamo gājienu. Informēja arī, kāda interese bijusi par mani, par maniem tuviniekiem. Arī to teica, ka viņš pēc katras nopratināšanas, lai kaut nedaudz emocionāli atbrīvotos, devies pie Brīvības pieminekļa, apsēdies uz viena no garajiem soliem, kas toreiz tur bija, skatījies uz mūsu tautas neatkarības un vienotības simbolu, trim zvaigznēm. Lai gan zinājis, ka pa logu čekas darbinieks Gailis viņu vēro (viņam ierasta satikšanās vieta bija Aeroflotes biļešu kases māja uz Raiņa bulvāra stūra)."

Liktenīgais ieraksts kadru anketā

Savukārt J. Eisānam par aktīvu iesaistīšanos draudzes dzīvē nācies atteikties no inženiera karjeras. "Pēc augstskolas beigšanas mani aizsūtīja uz Lietuvu, kur divus gadus strādāju mēbeļu rūpnīcā. Tā kā darbs gāja no rokas, tiku paaugstināts par ceha priekšnieku, taču tiklīdz kāds no priekšniekiem uzzināja, ka eju baznīcā, tika sasaukta sapulce, kuras laikā man pavēlēja atteikties no kristīgās pārliecības. Atbildēju: "To nemūžam nedarīšu." Acīmredzot skaitījos

viens no labākajiem strādniekiem, tāpēc priekšnieks lūdza manis atstādināšanu atstāt viņa ziņā. Pateicoties viņam, strādājot Lietuvā, varēju palikt savā amatā, taču, atgriežoties Latvijā, turpmākai karjerai svītru pārvilka kadru anketā ierakstītais pēdējais teikums: "Pārliecināts baptistu draudzes loceklis." Iepazīstoties darba devēji parasti bija gatavi ņēmēji, bet, kad pienācu pēc norunātajām 10 dienām, kuru laikā parasti līdz nākamajam darba devējam nonāca arī minētā kadru karte, visas inženieru vietas parasti bija aizņemtas...

Kad pirms tam mani par to brīdināja, neticēju. Saprazdams, ka ar inženiera karjeru cauri, pieteicos par mācekli Jelgavas mašīnbūves rūpnīcā. Arī tur partijas komitejas sekretāra priekšā ne reizi vien nācās atbildēt uz jautājumiem, vai nejūtos vainīgs, ja valsts manis izglītošanā ieguldījusi tik lielu naudu, bet es strādāju melno darbu? Vai savus māņus mēģinot iepotēt arī saviem bērniem? Uz to parasti atbildēju: "Ja jums kaut ko nozīmē komunistiskās idejas, tad tās noteikti mācāt arī saviem bērniem, tāpat arī es savējiem stāstu par Dievu."

Pagrīdes svētdienas skola

Apzinoties, ka tieši no nākamajiem draudzes locekļiem atkarīga kristiešu kopības turpmākā pastāvēšana, ka tikai ar viņu palīdzību iespējams pretoties komunistiskajai ideoloģijai, 50. gadu nogalē sāka darboties pagrīdes svētdienas skolas. "Padomju varas piekritēji domāja, ka, izmirstot vecajai ticīgo paaudzei, padomju ideoloģijā skolotie jaunieši izaugs pārliecināti ateisti un problēma būs atrisināta. Ja kāds skolotājs uzdrošinājās skolēniem stāstīt par Dievu, tad viņam no darba skolā bija jāšķiras," atceras J. Eisāns. "Tāpēc sapratām — ja saviem bērniem par to neko nestāstīsim, viņi par reliģiju, kristīgo ētiku spriedīs tikai un vienīgi no ateistu redzes viedokļa un zaudēs līdz ar to lielāko un vienīgo atbalstu šajā dzīvē — ticību."

Svētdienas skolu nodarbību vietas parasti tika mainītas, izvēloties dzīvokļus, kuros auga vairāki mazi bērni. Kopā sanākšana visbiežāk notika bērnu vārda un dzimšanas dienās. 70., 80. gados nelegālās svētdienas skolas sāka darboties gandrīz pie katras draudzes, un čeka, nevēlēdamās izraisīt pārāk skaļus konfliktus (jo valstī taču valdīja reliģijas brīvība), bija spiesta pievērt acis, un nekādas represijas pret oficiālās ideoloģijas jaunajiem pretiniekiem veiktas netika. Bet Krievijā simtiem svētdienas skolu skolotāju tika apcietināti, izsūtīti uz darba nometnēm ar diviem, trim gadiem cietumsoda.

Garīgās literatūras izdošana

Ienākot padomju armijas karaspēkam, lielākā daļa garīgās literatūras tika iznīcināta un jaunu izdot bija aizliegts. Līdz ar to 50. un vēl jo vairāk 60. gados iespēja iepazīties ar kristīgo literatūru saruka līdz minimumam.

"Apzinājāmies, ka stāstīt par garīgām vērtībām drīz vien būs tikpat kā neiespējami, kristīgā kultūra un pasaules skatījums lielākajai daļai baznīcēnu kļūs aizvien svešāks, ja viņu zināšanas aprobežosies tikai ar to, ko apgūs attiecīgās cenzūras akceptētos informācijas avotos. Presē aizvien biežāk parādījās mācītājus un ticīgos kompromitējoši antireliģiski raksti, no bibliotēkām tika izņemtas visas reliģiska satura grāmatas," atceras M. Ginters. "Taču ārzemēs garīgā literatūra bija nopērkama plašā klāstā, tāpēc visi, kuri prata svešvalodas un kuriem vien bija iespēja pie kādas grāmatas tikt, tās tulkoja, deva pārrakstīt citiem. Tie bija desmiti, simti, katrs, kurš vien varēja rakstīt, strādāja un deva lasīt citiem. Sākumā pārrakstīšana notika galvenokārt ar roku, bet ar laiku pārgājām uz rakstāmmašīnām. Pie tām tikt palīdzēja tālbraucēju šoferis liepājnieks Aleksandrs Lagzdiņš. Gandrīz no katra tālāka brauciena viņš atveda pa rakstāmmašīnai, kurai pats arī apmainīja šriftu. Par spīti aizliegumam no ārzemēm tika ievestas Bībeles. Lai cik ātri tās drīz vien pēc atvešanas izdalīja, kāds vienmēr šo faktu bija redzējis, un vainīgais pēc tam, protams, tika izsaukts uz kādu no attiecīgām amatpersonām piederošu konspiratīvo dzīvokli, kur notika stundām ilgas pratināšanas, nomācošas sarunas.

Aiz šīs piekaramās atslēgas bēniņos darbojās pagrīdes tipogrāfija

Padomju laikā bīstams, šobrīd mūsu zemei pagodinošs ir arī fakts, ka visu lielo, okupēto zemju pagrīdes baznīcas tipogrāfiju darbu koordinēja Latvijas ticīgie. Jelgavā Elmārs Sīlis vien izveidoja sešas pagrīdes tipogrāfijas. Tekstu salikšana un kopēšana notika visdažādākajos veidos. Lai nepazītu rakstītāju, no padomju grāmatām tika izgriezti un pēc tam, veidojot jaunus, pavisam citus vārdus, atkal līmēti kopā burti utt. Parādoties pirmajām pagrīdes tipogrāfijām, blakus

Bībelēm vienas no pirmajām tika iespiestas arī Dziesmu grāmatas. Dziesmu teksti un notis tika arī nelegāli kopētas. Sākumā — ar kopapīru, vēlāk — želatīna–glicerīna tehnikā. Tekstu kopēšanā izmantoja arī litogrāfiju t. s. baltā akmens izpildījumā, jo šī tehnika vēl šur tur bija saglabājusies no pirmās brīvvalsts laikiem.

Viena no izplatītākajām rakstu pavairošanas metodēm bija sietspiedes tehnika, izmantojot zīda vai cita laba tīkliņveida materiāla īpašību kalpot par trafaretu. Šim nolūkam domātu zīdu krievu māsas iemanījās ievest Latvijā, šujot apakšsvārkus, kurus vēlāk izārdīja nopietnākiem mērķiem. Ļoti populāra šajā laikā bija kopēšana ar gaismas jūtīgo papīru. Daudzi tehniski izglītoti draudžu locekļi strādāja projektu institūtos, kur gaismas kopijas izmantoja plaši. Taču visvairāk par kristīgo grāmatu izplatīšanu jāpateicas tiem ticīgajiem, kuri pēc savas pašiniciatīvas cits no cita aizņēmās grāmatas, tās rokrakstā vai mašīnrakstā pārrakstīja un deva citiem. Čaklāko pārrakstītāju un tulkotāju "pūrā" saskaitītas 150 un pat 200 grāmatas."

Kaut uz brīdi ģimeniskā atmosfērā

Arī J. Eisāna mājas bēniņos vairākus mēnešus atradusies viena no sešām Jelgavas pagrīdes grāmatu spiestuvēm. "Visas valsts kopējamās mašīnas padomju gados dienu un nakti apsargāja čekas pārstāvji. Liela daļa Bībeļu un Dziesmu grāmatu bija iznīcinātas. Lai katra ticīgā mājās būtu vismaz šīs grāmatas, nolēmām riskēt. Mūsu māja atradās netālu no baznīcas, un tā, protams, bija čekas uzraudzībā. Mājas pirmajā stāvā dzīvoja Jelgavas baptistu draudzes mācītājs.

Reiz kādā vēlā rudens vakarā viņš pie ogļu kaudzes saticis pagrīdniekus, kuri arī bija nokāpuši no bēniņiem pēc iekura. Mācītājs svešiniekiem neko nav jautājis un redzēto tajā pašā brīdī "aizmirsis"... Pateicoties tam, pēc zināma laika atkal dažiem bija dota iespēja tikt pie savas Bībeles. Sievas, kuras, vairākus mēnešus neiziedamas no bēniņiem, strādājušas spiestuvē, reizumis naktī, kad bērni jau bija aizgājuši gulēt, ienāca mūsu dzīvoklī un klusēdamas ilgi raudzījās mazajās gultiņās. Lai gan viņu domas kavējās katrai savā namā. Taču, raugoties mūsu mazuļos, viņas vismaz uz brīdi izjuta ģimenisku atmosfēru."

Iveta CINĪTE,
LBDS Teoloģiskā
semināra absolvente,
diplomdarbs (St/8–825),
(*darba fragmenti*).

DIPLOMDARBA FRAGMENTI

Diplomande darbu aizsāk ar kādu dokumentējumu: "Pilnīgi slepeni. Maskavā 1947. gada 2. jūnijā. Sevišķu uzmanību veltīt baznīcai un izglītojoši audzinošo darbu veikt tā, lai modinātu vispārēju riebumu pret šo institūtu. Modras uzmanības un kontroles lokā iekļaut baznīcas iespiestuves, bibliotēkas, arhīvus, spredikus, ziedojumu vākšanu."

Bet 1961. gadā tika izdots slepens dokuments, kurā bija noteikts ierobežot draudžu dzīvi visās sfērās līdz pat draudžu slēgšanai. Ukrainā vien slēdza 2000 draudzes. Kristieši pulcējās mājās, dzīvokļos, kapos,

Pagrīdes iespiedmašīna — jau kā eksponāts izstādē "Vai vērts?", 1996

Mācītājs Andrians Petrovs — represēts un vajāts, bet neuzvarēts (1914 — 1998)

mežos, kalnos. Drīz pēc šī Nolikuma nodibinājās nereģistrēto Draudžu padome, kurā par vadītāju ievēlēja Genādiju Krjučkovu. Viņš sešdesmito gadu vidū organizēja pirmo pagrīdes tipogrāfiju. Drīz tika iespiesta pirmā grāmata — Jāņa evaņģēlijs krievu valodā, bet 1968. gadā — pilna Jaunā Derība, bet 1978 — visa Bībele 4800 eksemplāros.

Brālis Vitālijs Pidčenko no Harkovas kļuva par šī darba pionieri. Ukrainas universititātes bioķīmijas laboratorijā viņš iemācījās iespieddarbu svarīgākos pamatus. Rokām gatavotā iespiedmašīna sastāvēja galvenokārt no dažādām saimniecības lietu detaļām (piemēram, no veļas mašīnas).

1969. gadā izveidoja oriģinālu ofseta iespiedmašīnu, kas vienlaicīgi drukāja no abām pusēm. Ar jauno varēja iespiest jau 5 000 līdz 10 000 eks. lielā tirāžā. Grāmatas bija krievu, ukraiņu, latviešu un vācu valodā. Līdz atklātības un pārkārtošanās laikam pazemes iespiestuvē "Kristietis" bija iespiesta literatūra vairāk kā 25 valodās.

Daudzi, ap 70 cilvēku, kas strādāja šo darbu, tika notiesāti.

70. gadu vidū Slāvu Misija bija nodibinājusi kontaktus ar dažām pagrīdes spiestuvēm un atbalstīja tās tehniski un materiāli. Dievs īpašā veidā balstīja kristiešus caur Rietumiem, kas pa vienam priekšmetam ieveda Padomju Savienībā reprodukciju filmas, iespiešanas plāksnes un ķimikālijas, kas nepieciešamas iespiedtehnikai.

Arī Latvijā bija slepenas tipogrāfijas. Viena bija Līgatnes ciema Līčukalnos, kur drukāja Bībeles. Jelgavā iespieda Dziesmu grāmatas. Vispār Latvija kļuva par vienu no svarīgākajiem centriem nereģistrēto baptistu draudžu organizācijai. Ašnevicu ģimenē turpat 20 gadus atradās Krjučkova un visas nereģistrēto draudžu padomes štabs. Tas atradās arī Popes dievnama augšā.

/../ Nereģistrētiem baptistiem izdevās nodibināt vēl 3 jaunas spiestuves, kamēr čeka vēl ko nojauta. Un daudzi cilvēki varēja lasīt Dieva Vārdu, pateicoties šīm pagrīdes tipogrāfijām. To produkcija radīja nedrošu stāvokli valsts politikā pret baznīcu, jo nereģistrētām draudzēm bija daudz vairāk Bībeļu un kristīgu grāmatu nekā

reģistrētajām draudzēm. Tāpēc varas iestādes 70. gados pamazām sāka dot atļaujas draudzēm pašām iespiest Bībeles un Dziesmu grāmatas. (Šeit nu diplomande kļūdās! — M. G.)

Tabita Lagzdiņa (vēlāk Runce), kas ticības stiprumā pagrīdes darba gados ieguva nedalītu uzticību un cieņu

Iveta Cinīte to gadu slēptās grāmatniecības apskatā cituviet mums atgādina: "Vēl viens veids, kā kristieši varēja bagātināties, bija izveidotais garīgās literatūras pulciņš. Ilgus gadus to vadīja Andrians Petrovs. Pulciņa dalībnieki pulcējās pa mājām divas reizes mēnesī. Tur runāja liecības, dalījās ar jaunumiem par garīgo dzīvi no grāmatām, žurnāliem un avīzēm. Apsprieda arī dzirdēto no radio un TV par garīgās dzīves jaunumiem. Daudzas grāmatas atveduši bija ārzemju tūristi. Tās tika izplatītas arī ārpus pulciņa. Arī Andriana Petrova dēls Mihails Petrovs tiražēja literatūru un 8 gadus slēpās no čekas, jo bija izsludināta Vissavienības meklēšana kā sevišķi bīstamam elementam. Otrs dēls Andrejs par literatūras izplatīšanu bijis 1 gadu apcietinājumā."

Tālākajā diplomande raksta: "Visas nianses šim darbam grūti uzskaitīt. Tas bija darbs tā Kunga labā. Tur nebija svarīga tautība, vecums vai dzimums, sociālais stāvoklis vai veselības stāvoklis. Visi bija vienoti šajā darbā, arī viens otru nepazīstot, bet ciešām sirdsmīlestības saitēm vienoti. Šīs sirdis upurējās Dieva un sava tuvākā garīgās labklājības dēļ. /../ Šis darbs ir brīnumains. Atklājusies daudzu Dievbērnu ticības stiprums un drosme par spīti aizliegumiem. Kad strādāju bibliotēkā, kāda darbiniece stāstīja, ka viņai katru dienu vajadzējis norakstīt kā nederīgas simtiem Bībeļu. Un viņai pietrūcis drosmes kādu paņemt mājās palasīt. Bet cita ticīga māsa, kas piedzīvoja sava vīra arestu, dzīvokļa pārmeklēšanas laikā redzēja, kā kāds jauns milicis bāž azotē uzdrukātas Jaunās Derības lapas, visu laiku piesardzīgi skatoties apkārt. Tik lielas slāpes cilvēkiem toreiz bija pēc Dieva Vārda. /../ Vienmēr manu sirdi dziļi skārušas to cilvēku dzīves, kuri ar lielu mīlestību un pašaizliedzību ir veikuši šo literatūras drukāšanas un izplatīšanas darbu. Cik daudziem šis darbs ir nesis svētību! Un nav svarīgi, cik kāds ir uzrakstījis, bet svarīgi ir, cik ļaudīm tas nesis spēku, iepriecu un izaugsmi ticības dzīvē."

Neliels ieskats, kur Latvijā tika tiražētas, drukātas, kopētas grāmatas un notis (melnie aplīši).

Voldemārs AŠNEVICS,
draudžu darbinieks,
galdnieka meistars,
pretošanās kustības aktīvists.

2001.

NELEGĀLĀS DRAUDŽU PADOMES ŠTĀBS... VENTSPILĪ

Divdesmit gadi. Vai tas ir daudz vai maz mūža ritumā? Bet, ja mājās ir slēptuve ar čekas meklētiem kristiešiem un māju novēro, tad ik diena kļūst par Dieva žēlastības un sargāšanas brīnumu.

Esmu dzimis latviešu ģimenē Krievijā. Mums, sešiem bērniem, nebija pat dzimšanas apliecību. Tās ieguvām vēlākos gados Pleskavas apgabalā. Kā latviešu ģimene piedzīvoām arī vajāšanas un nācās pārcelties no vienas vietas uz otru. Latvijā atgriezāmies tikai 1946. gadā.

Drosmīgais galdnieks, biškopis, sludinātājs Voldemārs Ašnevics, 1985

Varbūt tieši šie smagie gadi mācīja man izpratni un līdzjūtību pret cilvēkiem līdzīgā situācijā.

Daudz gadus vēlāk, kad dzīvoju jau Ventspilī un vadīju Ventspils baptistu draudzes krievu grupu, kara komisariāts mani aizsūtīja ražas novākšanā uz Barnaulas apgabalu. Meklēju ticīgos un iepazinos ar nereģistrētiem baptistiem. Daudz nedomājot, atstāju savu adresi kādam no vadošajiem brāļiem — Minjakovam, kas nesen bija iznācis no cietuma. Nevarēju iedomāties, kādas šai — it kā tik nenozīmīgai rīcībai varētu būt sekas. Tikai pēc gadiem uzzināju, ka neilgi pēc mūsu tikšanās, viņa mājās bijusi kratīšana un čekisti atraduši manu adresi. Tā es un mana māja, pēc Barnaulas prokuratūras rīkojuma, kļuvām par novērošanas objektu.

Genādijs Konstantinovičs Krjučkovs, nereģistrēto evaņģēlisko baptistu draudžu vadītājs Padomju Savienībā

Tā kā es biju šoferis, un ražas novākšana ieilga, mani no Barnaulas apgabala pārcēla uz Ukrainu. Ciemos atbrauca sieva Lija no Latvijas un pastāstīja, ka manas prombūtnes laikā jelgavnieks Elmārs Sīlis atvedis kādus vajātos kristiešus un tagad viņi dzīvojot mūsu mājās. Ne uzreiz, bet tikai vēlāk sapratu, kas īsti ir mani viesi. Izrādījās, ka brālis Genādijs Krjučkovs ir nereģistrēto baptistu draudžu vadītājs Padomju Savienībā.

Viņu meklēja gan čeka, gan pretizlūkošanas dienests. Līdzi viņam ieradās sekretāre Sveta, dziļi Dievam svētījusies jauna sieviete ar milzu darba spējām, un meitenes, kas strādāja kā sakarnieces.

Genādijs bija neparasti apdāvināts un uzņēmīgs cilvēks. Pats, pavadījis laiku cietumā, tagad, gadiem neizejot no savas jaunās slēptuves, turpināja vadīt visu nereģistrēto baptistu draudžu darbu plašajā Padomju Savienībā.

Manās mājās sagatavoja un iespieda "Brālības biļetenu" — lapiņu, gatavoja materiālus žurnālam "Patiesības Vēstnesis", kā arī vēlāk Baptistu Dziesmu grāmatas salikumu latviešu valodā. G. Krjučkovs ar saviem palīgiem pārraudzīja visas kristīgās pagrīdes tipogrāfijas dažādos Padomju Savienības nostūros.

Darbam nepieciešamās ierīces, iespiedmašīnas un to slēptuves bija viņa paša zīmētas un plānotas, kaut arī Genādijam nebija pat vidusskolas izglītības. Kādas septiņas vai astoņas reizes pie mums sabrauca bīskapi, aptuveni divdesmit cilvēki no visām Padomju Savienības malām, lai tiktos ar Krjučkovu un pārrunātu tālāko darbu. Un tikai dažas reizes visu šo garo gadu gaitā viņu varēja apmeklēt viņa sieva Lidija no Tulas, un tikai reizi ciemos varēja ierasties viņa meitas un dēls.

Bija jāievēro konspirācija. Darbam nepieciešamo sagādājām mēs paši vai sakarnieces. Viņas atveda un aizveda Krjučkova viesus tā, ka neviens lai neuzzinātu ne pilsētas, ne rajonu nosaukumus. Jebkuram apmeklētajam bija jābrauc caur Maskavu, lai, metro vairākas reizes "pasteidzoties" un atkal "aizkavējoties", un pēdējā mirklī ielecot

vagonā, atbrīvotos no visam "astēm". Šādas iekāpšanas un izkāpšanas bija jāatkārto vismaz trīs reizes, un tikai tad drīkstēja no Maskavas aizbraukt. Rīgā pamanīt sekotājus nebija tik viegli. Tāpēc uz Ventspili apmeklētāji brauca reizēm ar vilcienu, tad ar autostopiem vai gadījuma mašīnām.

Bieži sakarnieces ar viesiem ieradās lietū izmirkušas un pilnīgi pārgurušas. Ceļš caur Saldu gāja gar Edītes un Erberta Geisleru mājām. Viņi bija izbūvējuši bēniņos istabiņu viesiem, bet tā tika maz lietota. Biežāk Edītes vīrs ciemiņus "iepakoja" kā bagāžu un ar mašīnu atveda pie mums.

Gadījumi bija dažādi. Īpaši atmiņā palicis brālis Krekers, kas, viesojoties pie Krjučkova, tā arī neuzzināja, ka pavisam netālu šai pašā pilsētā dzīvo viņa māsa... Atpakaļceļā ciemiņus bieži aizvedu uz Lietuvu vai Saldu. Vēl esot garāžā, viesi es paslēpu motocikla blakusvāģī zem pārsega, lai blakusvāģis izskatītos kā tukšs. Tad bez aizkavēšanās izbraucu pa vārtiem un pasažierim ļāvu apsēsties tikai pilsētas nomalē, ja biju pilnīgi pārliecināts, ka mums neseko, jo ārpus pilsētas kāds varētu pārbaudīt arī blakusvāģi.

Sākumā brālis Krjučkovs dzīvoja mūsu dzīvojamās mājas otrajā stāvā. Tualete bija lejā. Bija jāuzmanās, lai viņi nenonāktu uz pirmo stāvu, kad pie mums bija ienākuši kādi cilvēki. Bet cilvēki nāca bieži. Vislabākais palīgs šai situācijā bija mana piecus gadus veca meitiņa

Vodemāra un Lijas ģimene kopā ar divām krievu māsām (abas vārdā Svetlana), kuras padomju gados dziļā pagrīdē šeit iespieda garīgo literatūru (1998. gada aprīlis)

Ilva, kas jau no mazotnes bija ļoti precīza un izpildīga. Viņas uzdevums bija nolikt krāsainu dvielīti pie trepēm, ja mājās ienāca kāds no ielas, un noņemt, ja atkal bijām palikuši vieni. No augšstāva dvielīti varēja skaidri redzēt. Tas bija brīdinājums, ka nedrīkst nākt lejā.

Mazā savu pienākumu nekad neaizmirsa. Šķita, ka viņa spēlējas savā nodabā, bet tiklīdz kāds ienāca, Ilva tūlīt piecēlās un nolika dvielīti pie kāpnēm un turpināja rotaļāties, nepiegriežot ne mazāko vērību atnācējam. Līdzko svešinieks aizgāja, mazā meitene nekavējoties noņēma dvielīti.

Pēc pavadītiem diviem mēnešiem mūsu mājā, Krjučkovs lūdza atļauju pāriet dzīvot saimniecības mājā, kas atradās pagalmā. Bēniņi vēl nebija izbūvēti, un mani viesi sāka tur dzīvot neizbūvētajā otrajā stāvā, teltīs. Vienā teltī dzīvoja Genādijs, bet otrā viņa sekretāre un sakarnieces. Pakāpeniski, laika gaitā, izbūvējām tur telpu pēc telpas dzīvošanai, darbam, sanāksmēm, kā arī fotolaboratoriju un iespiestuvi.

Saimniecības ēkas mazos lodziņus klāja matēti stikli, lai tikai varētu iespīdēt gaisma, bet no ārpuses neko nevarētu redzēt. Starp ķieģeļiem bija atstāta maza sprauga, pa kuru varēja novērot pagalmu un ielu. Pie tās vienmēr kāds dežūrēja. No ārpuses spraugu varēja pamanīt tikai zinātājs. Saimniecības mājas pirmajā stāvā bija vistu kūts, pirts, garāža un mana galdniecības darbnīca. Krjučkovs ierīkoja pirts priekštelpas griestos neredzamu, no augšas atveramu lūku, pa kuru nolaidās pusautomātiskas kāpnes, un tā viņi varēja nokļūt pirts priekšnamā, bet no turienes manā darbnīcā un pa slepenām durvīm tālāk garāžā.

Disidente Lidija Lasmane un Māsu apvienības vadītāja Līvija Lāme Draudžu Padomes nelegālajā štābā–dzīvoklī, 2000

Bēniņu grīda bija sanaglota un pārklāta ar sintētisko filcu, lai nečīkstētu. Viesiem bija jāuzvedas ļoti klusi, guļot pat nedrīkstēja krākt...

Katru sestdienu pie mums nāca vietējās čekas grāmatvede ar savu mammu uz pirti. Tā viņas arī nekad nepamanīja, ka nebija vienīgās šai mājā...

Mēs mūsu viesus saucām par bērniem. Un viņi bija patiesi Dieva bērni. Pat maniem mazajiem patika ciemoties saimniecības mājas otrajā stāvā. Viņu laipnība, patvāris ar tēju, garīgas sarunas un kopīgas lūgšanas radīja īpašu atmosfēru, kas uz maniem bērniem atstāja neizdzēšamu iespaidu. Jā, šie cilvēki ar savu dievbijību, uzupurēšanos, milzu darba spējām un stingro nostāju baptistu atziņas izpratnē, varēja būt vadītāji, jo viņu dzīve un liecība sakrita un viena otru pasvītroja. Viņi, atrodoties šādā stāvoklī, nebaidījās vēl palīdzēt draudzēm un vajātiem kristiešiem viņu grūtībās visā plašajā Padomju Savienībā.

Bet dzīve sastāv ne tikai no garīga darba vien tā burtiskajā izpratnē. Mūsu viesiem bija nepieciešamas tīri praktiskas lietas, kā pārtika, veļa, tualete, kur mazgāties un kā likvidēt atkritumus. Mēs nekad nepirkām produktus vienā veikalā vai lielos daudzumos. Šai ziņā daudz palīdzēja sievas brālis Ilmārs Lakstīgala. Viņš ar velosipēdu apbraukāja daudz veikalus un iepirka to, ko mūsu viesi uz mazām zīmītēm ar drukātiem burtiem latviešu valodā bija uzrakstījuši. Jā, latviešu valodā, kaut gan bija krievu tautības no tālām vietām...

Liela palīdzība bija, ka kaimiņš un ticības brālis Anškens ļāva pieslēgties viņu mājas kanalizācijas vadam, kas bija pievienots pilsētas kanalizācijas tīklam, un tā es varēju izbūvēt viesiem atsevišķu tualeti saimiecības ēkā.

Mazgāšanos atrisināja pirts, kaut arī drēbes mūsu viesi nekad nedrīkstēja žāvēt pagalmā, bet tikai pie sevis bēniņos. Parasti saimniecības ēkā dzīvoja četri, pieci vai seši cilvēki. Sakarnieces mainījās.

Atkritumus dedzinājām pirtī un manā galdnieku darbnīcā vai arī vedu uz attālākām izgāztuvēm. Nekad tos nedrīkstēju sajaukt ar savas ģimenes atkritumiem, lai nepievērstu novērotāju uzmanību. Mēs taču nebūtu varējuši apēst tik daudz konservus...

Tāpat vajadzēja vērot, lai nav pārāk liels patērētās elektrības daudzums. Rēķināju, cik varētu reāli izlietot manā galdnieku darbnīcā, kurā bija arī kādi elektroinstrumenti. Pirkām petroleju, jo ēst viņi gatavoja uz kerosīna plītiņas.

Gadījās arī bīstamas situācijas. Domāju, ka tās bija vairāk, nekā es to pats pamanīju, jo Dievs savā lielajā mīlestībā un žēlastībā tās apslēpa mūsu acīm. Apstāšos savās atmiņās tikai pie vienas. Tobrīd nebiju mājās, kad pie manas sievas ieradās kāda inventarizācijas biroja

V. Ašnevics kavējas atmiņās. Pa labi — meita Ilva un smagā pagrīdes darba līdzbiedri Rūta un Jānis Eisāni (2000)

Nelegālās Dziesmu grāmatas stends izstādē "Vai vērts?" 1996. gadā

darbiniece un uzstājīgi pieprasīja pārbaudīt visas telpas dzīvojamā un saimniecības mājā, vai tās atbilst inventarizācijas plānam. Šāda kontrole esot obligāta ik pēc pieciem gadiem, viņa skaidroja manai sievai. Lija teica, ka nezinot, kur vīrs esot nolicis bēniņu atslēgas. Pēc garākas sarunas ierēdne solījusi atnākt nākamajā dienā, kad es būšu mājās. Visi bijām satraukušies, sirsnīgi lūdzām Dievu, un minētā sieviete tā arī neatnāca ne nākošajā dienā, ne arī vēlāk. Dievs mūs sargāja.

Labi apzinājos sekas, kas būtu, ja mūs atklātu. Bija bail, bet šīs bailes nebija paniskas. Naktīs gulējām labi.

Vēlētos pieminēt vēl kādas atsevišķas situācijas. Divdesmit gados to sakrājies ļoti daudz, visu aprakstīt nav iespējams.

Mūsu darbam saņēmām varbūt pirmo visā Padomju Savienībā kopēšanas aparātu, kas bija ievests no Somijas, iebetonēts milzu dzelzbetona pāļos, tranzīta kravā, kas devās caur Padomju Savienību uz tālo Turciju. Krievijā tika izgatavoti analogi pāļi un ar ceļamkrāna palīdzību samainīti. Pēc tam no betona slēptuves milzu pāļos izņēmām atsūtītās mantas.

Pagrīdes žurnālistikai vajadzēja daudz lietas: bez tumšas istabas, dažādām ķimikālijām bija vajadzīgs arī liels daudzums svaigu olu. Burtus un zilbes izgriezām no poligrāfiski labām grāmatām un ļoti grūtā darbā salikām tekstos. Darba atvieglošanai tika izgudroti asprātīgi tehniski palīglīdzekļi un paņēmieni. Fricis Ruiss Popē, kur Krjučkovs nodzīvoja divus gadus, izgatavoja speciālu lineālu ar iedaļām, atzīmēm un atkāpēm. G. Krjučkovs ieteica izmantot

no pulksteņiem izņemtus zobratus, lai uznestu punktiņus uz papīra vienādos attālumos. Bija adatu un lāpstiņu irbulīši. Pat PVA līmes trauciņi bija speciāli sagatavoti un piemēroti šim smalkajam darbam. Tekstu atkārtoti fotografēja un retušēja. Tikai latviešu Dziesmu grāmatas salikšanas un pārbaudes laiks vien paņēma 7 gadus. Viens no galvenajiem darba veicējiem bija Ojārs Ginters. Lielu darbu padarīja ārste Līna Roze Cēsīs un māsa Irma Sproģe Ventspilī.

Žēl, ļoti žēl, ka mūsu Dziesmu grāmata tā arī nepiedzīvoja izdošanu, jo tās vietā tika negaidīti atļauta un sasteigti iespiesta legāla LBDB Dziesmu grāmata tieši ar 712 dziesmām, tāpat kā mūsu pagrīdes Dziesmu grāmatā.

Nevaru nepieminēt savas sievasmātes Annas Lakstīgalas lielo mūža ieguldījumu, pārrakstot uz rakstāmmašīnas šais bīstamajos laikos 103 grāmatas. To viņa darīja vakara un nakts stundās, sakot: "Mans miedziņš, mans darbiņš — kurš notīgāks, to padaru."

Ar lielu cieņu, mīlestību un pateicību šo čaklo Dieva bērnu saucām par Mammu. Viņa bija mūsu mājas īpašniece, saimniece un dvēsele. Vienmēr cilvēki pulcējās ap viņu un viss notika ar Mammas atbalstu.

Ko dara mūsu viesi tagad? Viņi turpina savu darbu Krievijā. Krjučkovam nu jau pāri septiņdesmit, bet mūsu jaunās meitenes sakarnieces nosirmojušas. Dažas nodibinājušas savas ģimenes. Dzīve turpinās.

Esmu Dievam bezgala pateicīgs par sargāšanu šais divdesmit gados, kad Dievs man deva iespēju kalpot Viņa bērniem, kas Krievijā Kristus vārda un garīgā darba dēļ bija vajāti.

Pateicos Dievam, ka visu novērotāju acis bija "aizplīvurotas" un Dieva eņģeļu sardze sargāja savus uzticīgos kalpus un mūsu ģimenīti.

Īpaši vēlos pateikties Dievam par savu dzīvesdraugu Liju un bērniem, kuru drosme un atbalsts palīdzēja man turpināt šo kalpošanu.

Sapratu, ka tas ir Dieva darbs. Nekad neienāca prātā doma iesākto pārtraukt. Kalpot Dievam un tuvākajam ir priekšrocība, jo Kristus ir nācis, lai kalpotu un mums priekšzīmi atstājis.

Arnis SĪLIS,
mācītājs, skolotājs,
par tēvu — Elmāru SĪLI.

2001.

NELEGĀLĀ DARBĪBA PADOMJU VARAS GADOS

Tētim ticības dzīves sākums atrodams jau jaunībā Vasarsvētku draudzē pirms Otrā pasaules kara, vecāku ģimenē. Viņa vecāki Jēkabs (Jelgavas baptistu draudze, bet savas dzīves vecumā — Rīgas Golgātas draudzes loceklis) un Matilde Sīļi savās mājās "Sīļos" Olainē uzņēma Vasarsvētku ticīgos un viņu mācītājus, lai varētu noturēt garīgas sapulces. Latvijas brīvvalsts laikā Vasarsvētku ticīgiem arī bija ierobežojumi reģistrēt savas draudzes. Šīs sapulces bija nelegālas un par tādām vajadzēja maksāt desmit latus soda naudu.

Iespējams, ka padomju laika veiksmīgās nelegālās darbības aizsākums neapzināti atrodams vecāku mājās un cituviet Latvijā vēl pirms kara. Tā kā tēva nelegālās darbības laika lielu daļu pavadīju neticībā, izvairoties un bēgot no vecākiem, Dieva, draudzes un ticības — nezināju arī neko par tēva nelegālajām aktivitātēm.

Atrodoties kara dienestā (pēc tam, kad biju savu sirdi grēku nožēlā atdevis Tam Kungam), kādā gadījumā mani izsauca uz pārrunām cilvēki no valsts drošības iestādēm un starp citu pastāstīja par tēva nelegēlajām darbībām, par kurām es neko nezināju. Tātad, VDK viņu un viņa ģimenes locekļus novēroja un izsekoja. To es sapratu.

Tēvs, zinādams, ka tiek izsekots un dara bīstamu nelegālās kalpošanas darbu, no ģimenes savas iešanas un nākšanas slēpa.

Diemžēl arī tad, kad, atrodoties Padomju armijas dienestā biju savu sirdi grēku nožēlā un ticībā atdevis Tam Kungam, pārnācis mājās pašpārliecinātībā un lepnībā, ticības lietās ar tēvu nespēju sadarboties.

Atminos 1970. gadu, kad vajadzēja sakārtot māju, lai uzņemtu un izguldinātu kāzu viesus, man par lielu pārsteigumu, ar dēļiem un sienu vajadzēja pārsegt tipogrāfijas iekārtas un mašīnas. Kā teikt, lai laba gulēšana. (?!)

Arnis Sīlis (pa labi) ar mācītāju Alfredu Pētersonu, 1985

Atminos tēvu stāstām par Dieva Gara vadību pagrīdes kalpošanas darbā. Katru reizi, kad bija jāpieņem kāds lēmums par konkrētu darbību, vai vietas izvēli tipogrāfijai, papīra vai ķīmikāliju sagādi, vai iekārtu remontu, transportu, vienkāršu sadzīves priekšmetu iegādi, it īpaši par gatavās produkcijas transportēšanu, un daudz kas cits, — **katru reizi Dievs tika pazemīgi lūgts, un meklēts Viņa vaigs, līdz tika saņemta atbilde. Tikai tad tika veikta attiecīgā darbība.**

Ievēroju, ka atklāsmes un atrastie risinājumi nebija super garīgi un tehniski sarežģīti, bet galā tēvs visu risināja un atrisināja ļoti vienkārši.

Neizprotu apstākļus, kāpēc tēvam vajadzēja piedzīvot, ka vēlāk viņš tika apmelots un pat "atbrīvots" no darba ar pagrīdes tipogrāfijām. Bet lai tas paliek Mūžīgā ziņā.

Dodu godu Dievam, ka Viņš atrada manu tēvu un viņu brīnišķīgi lietoja ļaudīm un tautai par svētību!

Elmārs SĪLIS,
draudžu darbinieks,
pretošanās kustības dalībnieks.
Personīgās atmiņas
(fragmenti).

Datējums — nezināms.

PAR NELEGĀLO DARBĪBU PADOMJU REŽĪMA GADOS, ORGANIZĒJOT KRISTĪGAS PAGRĪDES TIPOGRĀFIJAS LATVIJĀ

Draudžu darbinieks pagrīdnieks Elmārs Sīlis, 1985 (1917—1998)

Beidzot mūsu, kā vecākie brāļi saka, bezgalīgiem eksperimentiem tuvojas noslēgums. Jau izmēģinājām jauno mašīnu. Atklājās vēl ļoti daudz trūkumu. Veiksmīgi atrisinām matriču izgatavošanu. Strādāt ar visai modernu iespiedmašīnu paver mums lielas iespējas. Līdz šim, novelkot ar metilafioleta indikatoru, no viena oriģināla varējām novilkt 400 — 500 eksemplārus. Mūsu Anniņa (tas ir segvārds) uz labas kvalitātes papīra var novilkt līdz 600 eksemplāru. Lai novilktu 12 — 15 tūkstošus eksemplāru, tik lielā tirāžā izgatavoja mūsu žurnālu "Pestīšanas Vēstnesis", tas prasīja milzīgu darbu. Tagad viss būs daudz vieglāk. Varēsim iespiest arī tik ļoti vajadzīgo Jaunderību un Dziesmu grāmatas.

Līdz šim čekas darbības rezultātā garīgā literatūra palikusi visai maz, tā atņemta un sadedzināta. Esam iegādājušies trīs tonnas papīra. Vēl visgrūtāk ir ar tipogrāfijas krāsu. Valsts spiestuvēs lietotā krāsa ir diezgan nekvalitatīva. To jau var iegūt tikai nelegāli. Cenšamies, lai viss mūsu darbā notiktu likumīgi, lai nebūtu kreisā prece. Tagad arī šī problēma gandrīz pilnīgi atrisināta.

Mūsu ķīmiķiem izdevās ar dabīgiem preparātiem izgatavot ļoti labu krāsu. Atradām, ka lapegļu sveķi un vēl citi dabīgi komponenti ir ļoti noderīgi. Vēl bija problēma — mūsu mašīna bija ļoti trokšņaina. Arī to atrisinājām, noliekot mašīnu uz gaisa spilvena.

Iekārtojāmies kādas dzīvojamās mājas bēniņos. Vēl šodien šī vieta saglabājusies. Kodētais nosaukums bija "Samoļot". Gaumīgi iekārtotā telpa ļoti atgādināja lidmašīnu. Tikai nepilnus 200 m no pilsētas milicijas daļas. Esam ļoti pateicīgi par milicijas apsardzību. Problēmu ar elektroenerģiju atrisinājām tā. Lūdzām atļauju ar elektrozāģi sazāģēt malku dzīvokļu apsildei. Tā nevienam nebija iespēja pievērst uzmanību lielajam strāvas patēriņam. Atrisinājām arī ūdensvada un kanalizācijas jautājumu. Esam sagatavojuši visu 10000 Dziesmu grāmatiņu iespiešanai, ar 1200 dziesmām katrā. Tā bija pirmā lielākā pagrīdes tirāža savienībā. Patērējām daudz laika — divarpus mēnešus.

Dievs pieļāva arī grūtu pārbaudījumu. Kāds neuzmanīgs centra brālis, nepaklausot manam ieteikumam, ieradās tieši tipogrāfijā, atvedot līdzi "asti". Tomēr arī šo kļūdu Dievs izlaboja.

Par šo gadījumu pastāstīšu sīkāk. Mūsu darbi jau tuvojās noslēgumam. Bija sestdiena. Vajadzēja mūsu pagrīdniekus vest uz pirti. Norunājām, ka es uz ielas novērošu, kā mūsu ļaudis (8 cilvēki) iznāks uz ielas pa trīs dažādām izejām. Kad iznāk divi brāļi, kāds jauns cilvēks (krieviski apģērbies) tos ļoti aizdomīgi novēroja, cenšoties būt tiem cik iespējams tuvu. Kad iznāk divas māsas, tām viņš nepievērsa nekādu uzmanību. Iznāca māsa un brālis, tas ar aizdomīgu uzmanību novēroja brāli. Uzreiz sapratu stāvokļa nopietnību. Pēc pirts aizvedu draugus uz savu dzīvokli. Pārģērbies gāju izlūkot, vai jaunais cilvēks vēl turpina novērot aizdomīgo māju. Biju pārsteigts, redzot šo cilvēku staigājot šurp un turp gar mūsu kordiriģenta māju, kas tobrīd svinēja dzimšanas dienu. Lūdzām Dievu, bija tāda nojauta, ka jāiet atpakaļ uz "lidmašīnu". Ja jau Dievs pieļāvis arestu, tad esam arī uz to gatavi.

Otrā rītā kāds brālis no Dobeles man stāstīja, ka vakar (sestdien) iznācis no baznīcas, lai ietu pie Edgara uz dzimšanas dienu; kāds jauns cilvēks viņam sekojis, ne soli neatkāpjoties. Kad pēc svinībām gāju uz autoostu, arī viņš atbrauca mums līdzi uz Dobeli. Tad ar nelielu atstarpi pavadīja mūs līdz mājām. Pa logu novēroju, ka viņš staigāja pa ielu gar mūsu māju. No rīta gan viņš vairs nebija redzams.

Tagad pēkšņi visu sapratu. Mūsu dobelnieks bija tāpat apģērbts kā atbraucējs: balti filczābaki, pelēks puskažociņš. Pat sejas viņiem bija līdzīgas kā dvīņu brāļiem. Tagad saprotu: ko Dievs apsargā, to neviens nevar atrast.

Protams, tagad katram gadījumam gatavojāmies evakuācijai.

Pēc pāris dienām, kad veicām vēl pēdējos darbus, mūsu māju apciemoja kāds cilvēks, kas visu uzmanīgi un aizdomīgi novēroja. Parasti mūsu mācītājs izejot vienmēr aizslēdza sava dzīvokļa durvis. Šoreiz laikam bija aizmirsis piesardzību. Šis cilvēks izstaigāja visu mācītāja dzīvokli. Tad uzkāpa otrā stāvā apkopējas dzīvoklī, tāpat izložņāja visus stūrus. Labi, ka apkopēja, kura vienīgā zināja mūsu noslēpumu, tūliņ saprata, ka šī ir pārbaude. Viņa viesim, kas uzdevās par vīra studiju biedru, izrādīja savu dzīvokli, stāstot, kā to iekārtojusi. Tad viesim prom ejot, viņu pavadīja pa koridoru, lai viņš nepievērstu uzmanību elektrības skaitītājiem, no kuriem divi griezās ļoti ātri. Koridorā esošo lūku uz bēniņiem rotāja ļoti iespaidīga priekškaramā atslēga, kas patiesībā bija tikai ilustrācija. Arī to "viesis" uzmanīgi aplūkoja.

Nākošā dienā šis jaunais cilvēks manā darba vietā apmeklēja manu priekšnieku, ar kuru viņi bija labi draugi. Stāstīja tam jaunumus, ka viņa priekšniecība (KGB) esot domājusi, ka baznīcas mājā esot nelegāla tipogrāfija. Viņš izteica savas domas, ka varot savu galvu likt ķīlā, ka tur nekas tamlīdzīgs nav. Ja tur būtu kas tāds, tad vārti un durvis būtu aizslēgtas vai arī kāds cilvēks šo māju uzmanītu. Brīnos, kā čigāni viņus nav apzaguši.

Notika mazs negadījums. Vectētiņš Jēkabs, sagatavojot krāsu, bija kļūdījies, kaut ko sajaucis. Tikai pēc brīža ievērojām, ka krāsa nesacietē, bet atdalās. Tā sabojājās apmēram 200 kg papīra. Iztrūkstošo papīru steigšus jāatved. Tas ir diezgan riskanti. Ir jau vēls rudens. Kokiem lapas jau nobirušas un mūsu māja labi redzama no ielas. Ielā nupat kā iekārtots dienasgaismas apgaismojums. Pilsētas milicijas daļa, kā jau zināt, ir nepilnus 200 m. Piebraucam ar mašīnu apmēram 150 m no mūsu mājas.

Apstājamies un lūdzam Dievu, lai viņš aizver acis tiem, kam neko nevajadzētu redzēt no tā, ko darām. Pēc lūgšanas ieraugām, ka ielas apgaismojums nodzisis. Steigšus piebraucam pie mājas, izkraujam papīru un braucam atpakaļ. Kad esam gabaliņu pabraukuši, ielas apgaismojums atkal iedegas. Skaidri saprotam, ka tas nav nejaušs gadījums. Noticis atkal kārtējais brīnums. Dievs rūpējas par savu darbu. Tik ļoti vajadzīgās grāmatas dod iespēju vēl daudziem nelaimīgiem grēciniekiem atrast glābšanu.

Mūsu inspektore Anna Ivanovna saka: — Tagad esam aiz civilizācijas robežām. Patiešām grūti stādīties priekšā, kā mūsdienās vēl dzīvo cilvēki — tāpat kā daudzu simtus gadus atpakaļ. Ieejot viņu mītnē, degunā iesitas, kā mēs sakām, nacionāla smaka. To jau var saprast. Mājiņā viena istaba ar lielu krāsni vidū. Uz krāsns salmi vai kādas lupatas gulēšanai. Jāguļ kā sivēniem migā.

Sādžā ūdeni ņem no vienīgā avotiņa kaut kur nomalē. Var nomazgāties tikai vienā pirtī. Žēl nabaga cilvēku. Un tomēr arī šo cilvēku dvēseles ir dārgas Dievam.

Saņemu ziņu pa mūsu līkloču pastu, ka ir radušās grūtības ar mašīnu. Ķīļsiksna izstiepusies un kāds no gultņiem nolietojies. No tā cieš kvalitāte. Paņemu visu nepieciešamo un steidzos turp. Man laimējās, jo pēdējo, pašu grūtāko ceļa gabalu ap 70 — 80 km mani aizved kāda kravas mašīna. Vēl gan jāiet daudz kilometri kājiņām, tāpat kā to darīja vairākus simtus gadus atpakaļ.

Nu esmu galā. Mašīna jau gandrīz nedēļu stāvējusi. Pa dīkstāves laiku dažas meitenes aizstaigājušas līdz kādai lielākai sādžai pie ticīgajiem, noturējušas garīgu sapulci. Viņas ļoti labi dzied. Sofija ar ģitāru skaisti pavada. Pamodinātas daudzas dvēseles. Kad Lida pēc dažām dienām aizgājusi, vietējie ļoti lūguši vēl atnākt. Kāda meitene ap 17 gadiem, mantojusi pestīšanu. Viņas vecāki aizlieguši viņai tikties ar ticīgajiem. Kā māte, tā tēvs — dzērāji. Taņa, tā meiteni sauc, tomēr aizbēgusi uz dievkalpojumu. Par to pēriens. Kad arī tas nelīdzēja, viņu padzina no mājām. Lai kaimiņi nedotu viņai patvērumu, tiem piedraudēja atriebties. Ko lai dara meitene, kura nekad no savas sādžas tālāk nav bijusi, kā uz mežu sēņot vai ogot. Viņa ļoti lūgusi Lidu, lai atļautu iet viņai līdzi. Tā nu viņas abas atnākušas. Nabaga bērns, pašgatavotās drēbītēs. Kājās liepu lūku vīzītes. Pieskrien pie manis un nometusies ceļos stāsta: — Es mīlu Jēzu, gribu Viņam kalpot. Gribu pie jums. Pieņemiet mani lūdzu, lūdzu.

Sirds iesāpas, redzot nelaimīgo, un tomēr ļoti laimīgo pusaudzi. Pieceļu viņu kājās un saku: — Taņa, ceļos var mesties tikai Dieva priekšā. Es esmu vecākais brālis. Darīsim, ko varēsim, lai tev palīdzētu. Meitenes sanāk apkārt bariņā un lūdz: — tēti, pieņemsim viņu. Patiesībā bez brāļu atļaujas to nedrīkstētu, un tomēr mums jāpalīdz nabaga bērnam. Ja jau brāļi nepiekritīs, gan tad kāda ticīgo ģimene viņu pieņems.

Saku meitenēm: mēs nedrīkstam nepalīdzēt. Vispirms izkurināsim, pirti. Tādu, ar visiem "kukaiņiem" nevaram guldīt blakus mūsu meitenēm. Man somā ir līdzpaņemtā veļa meitenēm. Arī meitenes solās dalīties ar saviem krājumiem. Priecājos, ka arī es varēšu nopērties īstā krievu pirtī ar smaržīgu bērzu slotu.

Meitenes pārnāk no pirts. Taņas vecās drēbes esot iesviedušas krāsnī. Žēl lūku vīzītes, tās gribēju paņemt atmiņai. Skatos, ka Taņai ir sarkanas saraudātas acis. Jautāju: — Taņa vai tu raudāji? — Viņa kaunīgi atteic: — Jā. — Nu, kādēļ? — Ziepes esot ļoti kodušas acīs! Nabaga bērns, tev vēl daudz būs jāpierod pie civilizācijas lietām. Kad ēdam pusdienu, Taņa vēl ēd pa vecam — paņem vienā rokā vārītu

kartupeli un otrā gaļas gabaliņu. Redzu, ka viņa kaunās, bet citādi vēl neprot. Meitenēm vēl daudz kas Taņai ko stāstīt. Ar bažām redzu, ka viņa šad tad paslepeni pakasās tā zemāk. Pasaku savas aizdomas Irinai un Lidai. Norunājām pārbaudīt. Taņa no sākuma nesaprot, ko ar viņu grib darīt. Dzirdu aiz durvīm kņadu. Dzirdu Taņas balsi: — es tikai papiņam to atļaušu! Iznāk Sofija un sūdzas, ka Taņa iekodusi rokā. Pieklauvēju un saku meitenēm, lai viņas pasaka Taņai, ko viņas grib darīt, jo viņa taču nesaprot, ko no viņas grib. Saku: — Taņa, vai tu mani dzirdi? Es nevienam neļaušu tev pāri darīt. Ja mīli Jēzu un gribi pie mums palikt, tad atļauj meitenēm tevi apskatīt.

Manas bažas bija pamatotas. Meitenes jautā, ko lai tagad dara. Tādu mēs nedrīkstam ņemt blakus gultā (meitenes guļ pa divām blakus). Man žilete un pasta putošanai — noskūsim. Palūdzu obligāti apakšā palikt polietilēna plēvi, lai neviens kukainītis nenokristu zemē. Kad man parāda noskūtos matiņus, esmu pārsteigts. Jā, kad biju lāgerī un frontē, pats iepazinos ar šīm mocībām.

Otrā rītā prasu Taņai: — Nu, kā jūties? — Viņa kaunīgi nolaiž acis un saka: — Sen nebiju tā gulējusi — kā nosista. — To var saprast tikai cilvēks, kas pats pārdzīvojis insektu briesmas.

Nākošā dienā mašīna ir kārtībā, un varu doties mājup.

Notiek kārtējais cenu paaugstinājums. Papīrs paliek gandrīz divas reizes dārgāks. Atkal mums jāpārkārto grāmatvedība. Ceru, ka atbrauks kāda meitene, jo es patreiz nezinu, kur viņi ir. Pie mums ar gaļas produktiem diezgan grūti. Nodomāju aizbraukt uz Jonišķiem Lietuvā, tur ar gaļu daudz labāk. Man tur pazīšanās. Mans draugs Jonass Klimaitis, ar kuru kopā izdarījām kādu pakalpojumu draugiem. Draugi vēlējās savām acīm redzēt Klaipēdā uzbūvēto dievnamu, kur tagad filharmonija.

Namu katoļi uzbūvēja pašu spēkiem saziedotiem līdzekļiem un ar savu brīvprātīgo darba spēku. Kad būve bija gatava, tad, pārbaudot dokumentus, izrādījās, ka nebija oficiāla rēķina par dzelzsbetona pāļiem. (Pāļi bija nepieciešami, jo būvei ierādītā vieta bija purvaina.) Namu konfiscēja un tur ierīkoja filharmoniju. Tagad namā milicijas postenis. Fotografēt šeit aizliegts.

Apskatot apkārtni, ievērojām, ka dievnamu var fotografēt un filmēt no apmēram 100 metru attāluma, no kāda krūmu pudura. Savu palīdzību mums piesolīja vairākas netālu dzīvojušas ticīgo ģimenes, sevišķi kāds zēns Kazimirs. Norunājām tā: mēs nomaskējušies krūmu pudurī filmēsim un Kazimirs ar iedoto fotoaparātu "Smena" (tā vērtība 16 rubļi) namu fotografēs bez filmas.

Izgriezām krūmājā logu. Mūsu rīcībā bija kinokamera ar ļoti spēcīgu teleobjektīvu. Varam cilvēka portretu uztvert no 80 metru

attāluma. Kazimirs pienāk nama tuvumā un imitē fotografēšanu. Labu laiku, kādas 15 minūtes nekas nenotiek. Tad pēkšņi atsprāgst kādas durvis. Izlec divi miliči un kāds privātā ģērbies vīrietis. Sejas viņiem sarkanas, acīmredzot īsinājuši laiku ar grādīgiem dzērieniem. Miliči pieskrien Kazimiram, izrauj no rokām fotoaparātu un nomet zemē. Sagrābj zēnu aiz apkakles, paceļ gaisā un purina. Otrs milicis samin zemē nomesto fotoaparātu. Kazimirs veikli izslīd no miliča turētā svārciņa un metas bēgt. Miliči, kuri labi iestiprinājušies, drusku paskrien bēglim pakaļ. Tad atmet ar roku.

Priecājāmies, ka mūsu draugiem būs lieliski kadri, tieši tādi, kādus viņi vēlējās. Atskrien Kazimirs aizelsies, bet laimīgs, un smaidot jautā: — Nu, vai bija labi? — Uzslavējām viņu. Tad viņš krūtis izriesis saka: — man nemaz nebija bailes.

Aizbraucam līdz universālveikalam, lai nopirktu Kazimiram zaudēto uzvalka daļu. Nopirkām arī tik ļoti kāroto fotoaparātu. Jonass Klimaitis iedod man vēstulīti savai māsai, kas strādā Jonišķu gaļas veikalā netālu no Latvijas robežas. Šad tad, kad ir vajadzība, apciemoju Jonasa māsu Mārīti, kura labprāt palīdz, jo zina manu nodarbošanos.

Šoreiz iebraucu Jonišķos, kad veikalā pusdienas pārtraukums. Virs veikala ir atpūtas telpa meitenēm pārdevējām. Pieklauvēju. Mārīte atver durvis ļoti priecīga. —Mēs jau bēdājamies par jums. Baidījāmies, vai nav kas slikts noticis. Jūs tik ilgi nebijāt. — Viņas arī atnesa ciema kukuli: pāris pakas augstākā labuma miltu un rauga, tā pie viņiem grūti dabūjama prece. Meitenes paņem manu lielo somu un nokāpj to piepakot. Prasa: cik un ko? Saku — pilnu somu ar to, kas ir. Man jābrauc uz "bada zemi". Soma piepakota ar kaudzi, par vairāk kā 70 rubļiem. Saku visu manu draugu vārdā paldies. Atvadoties meitenes saka: — Atbrauciet biežāk, lai mums nav jānervozē. Cik labi, ka ir īsti ticīgi draugi. Arī latvieši cīnās un viņiem ir daudz garīgi pagrīdes izdevumi.

Mājās braucot, iebraucu pie Artūra. Viņam ir laba kūpinātava. Veikalā pirktās desas ir tikai apkūpinātas.

Vakars ir jau vēls. Lasu mīļo grāmatu. Tā apliecina, ka mūsu Dievs ir visspēcīgs. Gribu jau izslēgt gaismu, kad pie loga kāds klauvē. Tā klauvē tikai mani draugi. Atveru durvis. Atbraukusi Veriņa — kā vienmēr smaidīga un priecīga. Jautāju: — kā tiki pāri žogam? — Nu, pārrāpos, to jau es protu. Sagatavojām vakariņas, jo viņa bijusi ceļā pāris dienu. Iekuru vannu, lai mazais cilvēks nomazgātos. Viņa saka, nav līdzi tīra veļa. Saku: — Veriņ, tev jau ir tētis, un tas jau būs parūpējies. Cik labi, ka Dievs par mums rūpējas, dod ne vien maizi, bet arī gaļu kā Elijam, un tik, cik vajag.

Otrā dienā Veriņa palīdz sagatavot un iekonservēt gaļu. Iznāk vairāki litri. Arī nokūpinātā desa patīkami smaržo. Sapakojam visu nepieciešamo un dodamies ceļā. Galā esam agri no rīta. Mūsu inspektore un vēl kāda māsa, pensionēta grāmatvede, mūs jau gaida. Sāksim tūliņ strādāt. Meitenes vēl guļ, jo vakarā vēlu strādājušas. Pēc brīža atveras durvis un kāda meitene pienāk man blakus un skaidrā latviešu valodā saka: labrīt, tēti! Pazīstu Irinas mēteli un viņas maigo smaržu (viņa pati gatavo smaržas un jāsaka — ļoti gaumīgi). Saku: — labrīt, labrīt, Irina. Te aiz muguras tādi sudrabaini smiekliņi. Zinu — tā smejas tikai Irina. Paraugos atpakaļ, jā, durvīs stāv Irina un smejas. Kas tad šī, man blakus? Esmu pārsteigts — tā jau mūsu jauniņā Taņa. Pāris mēnešos pārvērtusies līdz nepazīšanai. Irina saka: — tagad lūdzu brokastīs! Taņa šodien mums saimniece, viņa arī klāj galdu. Izskatīga kleitiņa ar baltu priekšautiņu. Galvā balta saimnieces cepurīte. Dievs rūpējas, lai Viņa darbā netrūktu labi darbinieki.

Meitenes sanāk man apkārt. Apskata somas un saka: — tēti, kur tu visu to dabū? Viss tik garšīgs un tik daudz! — Meitenītes, mūsu mīļais Debestēvs ir par mums nomodā, paldies Dievam!

Līdz pusdienām jau esmu ar savu darbu kārtībā. Jautāju Irinai, vai viņa savu jauno mēteli atdevusi Taņai? — Jā. — Bet tev jau nākošajā nedēļā būs jābrauc ar lidmašīnu. Tev jāuztur tik vajadzīgie sakari. Ar veco mēteli tu nevari braukt. Tev jābūt labi apģērbtai. Čekisti zina, ka ticīgie ir ļoti vienkārši, daudzreiz pat trūcīgi ģērbušies. Labi ģērbtus un kulturālus cilvēkus viņi pat nepārbauda. Varēji dot Taņai veco mēteli. Viņa atbild: — Bet tēti, tu pats mācīji, ka tuvākam jādod labākais. Tā es arī izdarīju.

Cik labi, ka mūsu ģimenītē ir tik daudz jauku cilvēku. Mūsu inspektore saka: — Aizbrauksim līdz rajona centram un nopirksim Irinai jaunu mētelīti. Man arī ir priekš tam naudiņa. Rajona centrā ir specveikals lieliem biedriem. Tur prece daudz labāka un lētāka. Šinī veikalā strādā kāda māsa. Ar viņas palīdzību norunājam ar veikala vadītāju, kādu korpulentu virsnieka madāmu, ka pusdienas laikā pa aizmugures durvīm tiksim veikalā iepirkties. Protams, par caurlaidi jāmaksā diezgan daudz, bet tas atmaksājas, jo preces daudz lētākas. Laikojam mētelīti. Ir daudz mētelīšu, bet Irinai tā īsti neviens neder. Vadītāja jau sāk nervozēt. Saku, ka viņa pati redz, ka neviens nav īsti piemērots. Tad viņa saka, ka ir kažoks, gan nocenots, jo iekšpusē ir neliels defekts. Anna Ivanova saka, lai atnes. Kažoks ļoti skaists. Irina uzlaiko un brīnums — kā tieši viņai pašūts. Cena — 400 rubļu. Tik, cik visa mana naudiņa. Gribējām arī pārējām meitenēm ko labu nopirkt... Nekas, saka mūsu inspektore, man ir naudiņa arī šādām vajadzībām. Irina piesarkusi aiz laimes. Jā, kura meitene gan negribētu būt izskatīga. Viņa saka: — tēti, tādu kažoku neesmu

pelnījusi. — Saku, ka Dievs mums vienmēr dod vairāk, nekā esam pelnījuši. Kad izejam no veikala, viņa mūs visus noskūpsta. Viņa saka, ka nezinot, ko aiz laimes darīt.

Nabaga bērns, no trūcīgā bērnu nama iekļūt īstā ģimenē, un vēl tik skaists kažoks!

Arī mums tāds prieks un gandarījums, ka esam varējuši ar Dieva palīdzību izdarīt ko labu. Cik labi ir būt Dieva bērnu ģimenē un izjust vienmēr sava Tēva un citu ģimenes locekļu gādību.

Esam atkal savās mājās. Šoreiz gribam paveikt kaut ko lielāku. Esam sagādājusi vairāk nekā 15 tonnas papīra. Arī pārējais sagatavots atbilstoši vajadzībai. Mums jābūt ļoti piesardzīgiem. Vietu zina tikai trīs cilvēki. Jāapliecina Dieva brīnišķā palīdzība papīra sagādē. 15 tonnas jau nav mazums. Tas viss jātransportē ar vieglajām mašīnām. Pastāstīšu tikai par vienu gadījumu.

Notiek kārtējā papīra sagāde. Iepriekš vienmēr lūdzam Dieva palīdzību. Ir izdots rīkojums veikaliem nepārdot privātiem vairāk kā 20 paciņas rakstāmpapīra. Mums ir daudz līdzjutēju, jo klīst baumas, ka kaut kur mūsu pusē strādā garīgā tipogrāfija. Ar Dieva palīdzību, kad uzzinām, ka veikalā ievests lielāks daudzums papīra, mēģinām atkal un atkal.

Šoreiz veikalā Rīgā, vadītāja brīdināja jau atkārtoti, nepārdot papīru lielos daudzumos. Uz manu lūgumu vadītāja atbild: "Nevaru, baidos." Lūdzu, lai iedod tik, cik drīkst. Saņemu 20 paciņas. Man jāmaksā 12 rubļi. Iedodu 25 rubļu naudas zīmi. Vadītāja kļūdās un izdod man atpakaļ 38 rubļus. Ar humoru saku: "Nu jūs gribat mani piekrāpt." Viņa satraukta saka: "Kā jūs varat tā sacīt?" Paskaidroju ka iedevu viņai 25 rubļus, bet ko saņemu atpakaļ? Viņa piesarkst un saka: "Paldies, ka pateicāt. Cik labi, ka vēl ir godīgi cilvēki." Tad paklusam saka: "Cik tad jūs īsti gribējāt?" "Visu, cik jums ir." "Tas nu gan ir par daudz. Došu jums 1,5 tonnas." Atbraucām ar kravas taksometru, pazīstamu šoferi un sētas pusē iekraujam mums tik vajadzīgo, kā iespiedēji saka, "maizi".

Otrs gadījums: tas citā veikalā. Man atkal atteic kārtējo reizi dot papīru virs normas. Uz mūsu lūgumu, vadītāja viszēlīgi iedod 50 paciņas. Papīru izkraujot, redzam, ka atkal vadītāja kļūdījusies. Starp 50 pakām iekļuvušas divas pakas grāmatvedībai domātās grāmatas, 19 rubļi pakā.

Otrā dienā atkal esmu klāt. Jautāju pēc vadītājas. Saraucis pieri saku: "Kā jūs tā varat krāpties?" Viņa uztraucas. Rādu abas pakas. Viņa saprot, ka ir kļūdījusies par 25 rubļiem sev par sliktu. Viņa jautā — kura pārdevēja to izdarīja? Redzu vainīgo meiteni, kura stāv malā nosarkusi. Nedrīkstu viņu nodot. Saku, ka tā laikam bijusi viņa pati. Viņa atmaigstot klusi saka: "Vai jūs gribējāt vairāk papīra?"

Lūdzu viņai dot, cik viņa var. Patreiz vairāk nevarot, kā 500 kg. Liels paldies par to pašu. Mans palīgs pasniedz viņai lielu retumu — zviedru šokolādi un saka, ka tas par viņas labo sirdi.

Tā Dievs izkārto šādus un līdzīgus gadījumus, lai varētu sagādāt tik ļoti vajadzīgo "maizi". Daudz palīdz arī vecie ļaudis un jaunieši. Tā pa paciņām vien salasās tonnas.

Šoreiz strādājām ar ērtību. Vienmēr silts ūdens, pa pilnam svaiga gaisa. Esam otrā stāvā. Kad darbs pa pusei padarīts, daļa gatavās produkcijas jāpārvieto pagrabā, jo tik lielam svaram griesti nav piemēroti. Atbrauca Vinsonkulis. Viņš pārsteigts par milzīgo tirāžu — 60 000 grāmatu. Būs liela problēma ar transporta darbiem. Vinsonkulis sola atsūtīt lielo furgonu. Tad vismaz 10 tonnas uzreiz varēs nosūtīt. Šis plāns gan jāatliek, jo šoruden uznāk "kartupeļu trakums". Mūsu kaimiņiem Baltkrievijā un tālāk Iekškrievijā kartupeļu raža ļoti vāja. Uzņēmīgi ļaudis no Latvijas un Lietuvas ved kartupeļus uz neražas rajoniem. Notiek, kā šeit saka, spekulantu medības. Visu smago transportu rūpīgi pārbauda. Mūsu milicijas darbiniekiem rodas ienesīga nodarbošanās. Spekulanti bieži vien atpērkas. Tāda jau pie mums kārtība. Vai tad valsts nevarētu iepirkt kartupeļus un realizēt neražas rajonos, bet tad jau citiem ietu garām viegla peļņa.

Mūsu transporta problēma jākārto mums pašiem. Brāļi gatavi pakalpot, lai gan tas liels risks. Norunājam par šo lietu lūgt Dievu un gavēt. Un Dievs atbildēja. Redzu ļoti skaidru un dzīvu sapni — pie manis atnāk kāds liels priekšnieks uniformā ar daudz ordeņiem un svinīgi paziņo: "Atnesu jums "spravku" — atļauju, lai neviens nespētu jūsu transporta darbus kavēt." Esmu ļoti priecīgs un saku paldies! Viņš novēl laimīgu ceļu un aiziet. Sapratu, ka tā ir Dieva atbilde.

Patiesi, notiek kārtējais brīnums. Mums ceļā neatņem nevienu no šīm 60 000 grāmatām. Tā atkal ar Dieva žēlastību un palīdzību veikts liels darbs.

Esam daļu grāmatu nogādājuši Minskā, Viļņā, Pleskavā, Porhovā. Daļu nosūtām caur Rīgu. Tikai pašā beigu posmā sūtam no izgatavošanas vietas.

Gribu atstāstīt kādu nopietnāku atgadījumu. Iepakoja Moskvičā tūkstoš Jaunderības. Anniņa lūdz aizvest arī skolnieku burtnīcas ar šķērssvītrām, jo tās ir no visaugstākās kvalitātes papīra, un tās ir vajadzīgas drukas darbu sagatavošanai. Kādu gabaliņu aiz Pleskavas jau rīta agrumā uz ceļa liela kontrole. Kontroli vada kāds milicijas apakšpulkvedis. Uz jautājumu — ko vedat? — atbildu, ka grāmatas un skolnieku burtnīcas. Liek atvērt bagāžnieku, tur pašā virsū piecas lielas pakas ar skolnieku burtnīcām. Jautāju — vai kādu atvērt? — Jā,

tas jādara. Atveru vienu, otru vēl vienu. Viņš jautā, kam vajadzīgas tik daudz burtnīcas, varbūt spekulējot? Savukārt jautāju, vai viņš ir no Amerikas atbraucis? Viņš apvainojies saka: "Kā jūs tā varat sacīt?" "Vai tad jūs nezināt ka šeit trūkst skolnieku burtnīcas?" Blakus stāvošais leitnants apliecina, ka burtnīcu šeit patiešām trūkstot. Atgādinu, ka viņiem vajadzētu teikt paldies par burtnīcu piegādi jūsu skolniekiem. Mani lūdza palīdzēt un mēs to darām. "Vai vēl kādu atvērt?" "Nē, pietiks, varat braukt."

Pateicamies Debestēvam un turpinām ceļu. Saprotu, ka daudziem cilvēkiem, kas nepazīst dzīvo Dievu, rodas iespaids, ka stāstu "medniekstāstus". Tā daudzi neticīgie saka par Bībeli, sevišķi par Apustuļu darbu grāmatu.

Varam apliecināt, ka Dievs nav izmainījies. Mēs esam pārliecinājušies par Dieva žēlastību un visspēcību. Es personīgi piedalījos vairāk kā 40 braucienos ar "aizliegtām kravām". Notika tā, kā Dievs man atbildēja, zīmējot uz ordeņoto vīru sapnī.

ČEKAS VALGOS

TIK BRĪVI ESAM,
CIK DZĪVOJAM GODPRĀTĪGI
UN MIRSTAM — CIENĪGI!

GPU SLEPENĀ PAVĒLE

Komunistiskās ideoloģijas vērstos pasākumus pret Baznīcu raksturo GPU (galvenā politpārvalde — M. G.) 1940. gada 2. oktobra pavēle. Slepenā dokumenta saturs ņemts no Daugavas Vanagu centrālās valdes izdevuma "Okupācijas varu nodarītie postījumi Latvijā 1940. — 1990." (Stokholma — Toronto — 2000) Dokuments runā par iecerētām akcijām Lietuvā, bet mēs labi zinām, ka pretbaznīcas politika Padomju Latvijā ne ar ko neatšķīrās.

1940. gada 2. oktobrī *Ļoti slepeni*

Visiem GPU apgabalu vadītājiem.

No materiāliem ko sakopojusi GPU, ir redzams, ka lietuviešu priesteri un bijušo katoļu partiju vadītāji, organizācijas un to aktīvie locekļi ir sākuši naidīgu darbību šādos trijos galvenos virzienos:

1. Slēpta nacionālšovinistisku ideju propaganda un, bieži atklāta, baznīcas dievkalpojumu laikā, ar nolūku noskaņot ticīgos pret padomju valdību.

2. Viņu attiecībās saskarsmē ar skolniekiem skolās (studentiem, mācībspēkiem un sagatavošanas skolu audzēkņiem). Saskaņā ar saņemto informāciju, īpaši priesteri, kas ir iecelti visās draudzes skolās, paklausot bīskapa Balzgays (?) rīkojumiem, nelegāli iesaistījušies jauniešu vidū potē viņos nacionālšovinistisku garu un uzmundrina tos naidā pret boļševistisko kārtību. Priesteri ir izvērsuši šo kampaņu visā Lietuvas teritorijā, īpaši svētdienu dievkalpojumos, kas ir domāti tieši jaunatnei, kā arī viņu mājvietās, kur jaunieši pulcējas grupās pa 10 vai 12 katrā. Viņi iespaido arī vecākus mācīt katoļticības idejas saviem bērniem.

3. Viņi (priesteri) izvērš pretkomunistisku darbību tautā ar nelegālu katoļu organizāciju un reliģisku ordeņu. (Sv. Franciska trešā ordeņa, Apustulisku lūgšanu sabiedrību un Apustulisku vīriešu sabiedrību) palīdzību, kas visas ir politiski instrumenti priesteru rokās. Lai organizētu pretestību šīm priesteru naidīgajām darbībām, ar šo es ***pavēlu***:

1. Pakļaut visus jūsu apgabala priesterus regulārai kontrolei.

2. Atrast galvenos katoļu organizāciju un grupu vadītājus un pakļaut tos regulārai kontrolei.

3. Nekavējoties ievākt informāciju ar aģentu palīdzību par visiem dekānu un baznīcu biroju dalībniekiem.

4. Bez kavēšanās izveidot padevīgu priesteru un baznīcas darbinieku tīklu, kam ir sakari ar katolisko partiju, grupu un sabiedrību augstākajiem vadītājiem, lai iegūtu informāciju par viņu darbību. Tanī pašā laikā vervēt aģentus un aktīvistus viņu starpā un uzdot viņiem graut katoļu organizācijas no iekšpuses.

5. Sazīmēt tos priesterus un sabiedrības vadītājus jūsu novados, kam ir tuvi sakari ar tautu, atklāt šo attiecību raksturu un sniegt ziņojumus.

6. Apgabalos, kur pastāv klosteri, sākt uzraudzīt visus mūkus. Tanī pašā laikā vervēt aģentu un ziņu pienesējus mūku vidū.

7. Jums ir jāuzzina vietas, kur priesteri satiekas ar skolniekiem, lai varētu aizkavēt viņu naidīgās nodarbības. Augstāko aprindu studenti iesaistāmi graujošā darbā no iekšpuses.

8. Attiecībā uz priesteru un citu sabiedrības locekļu centieniem vākt parakstus, lai iesniegtu valdībai petīciju ar lūgumu atļaut reliģijas mācības skolas, konstatēt šī darba organizatorus un pakļaut tos kontrolei.

9. Izvairīties no kļūdām aģentu vervēšanā. Tāpēc kandidāti rūpīgi jāizmeklē, jāsagatavo un jāizpēta ar citu drošu aģentu palīdzību, pirms tie tiek iesaistīti darbā. Atcerēsimies, ka daži priesteri ir materiāli slikti situēti, tāpēc viņu idejiskie uzskati ir svārstīgi.

10. Visām klerikāļu vidū sastopamām pretpadomju, kontrrevolucionārām tendencēm, kuras jūs esat atklājuši, jābūt dokumentētām, un visi materiāli jāsūta uz Lietuvas GPU.

11. Līdz 1940. gada 10. oktobrim iesniegt sīku ziņojumu par priesteru darbību jūsu apgabalā.

12. Līdz 1940. gada 15. oktobrim iesniegt memorandu otrajam Valsts Drošības departamentam par pasākumiem, kas veikti pret garīdzniecību, reizē ierakstot apgūtos materiālus, kā tie ir gūti, un jūsu turpmākās darbības nodomus.

Lietuvas Padomju Sociālistiskās Republikas
Iekšlietu tautas komisariāta valsts drošības majors

Paraksts: ***Gladikovs***

Arnis PAPEĻUKS,
diriģents, komponists,
ērģelnieks,
Pretošanās kustības aktīvists.
Liecība (saīsināts pieraksts).

2001.

PAR SEVI, SAVU DARBU, PAR VDK UN TAI LOJĀLIEM (ĻOTI PERSONĪGI UN TIEŠI)

Diriģents un komponists, padomju (baznīcas) disidents Arnis Papeļuks, 1980

Arnis Papeļuks Rīgas Mateja draudzē ienāca 1950. gadā. Dzimis jēkabpilietis, pirms tam dažus gadus darbojās Pestīšanas templī. Jauns, atraktīvs, muzikāls zēns.

Arī Mateus (tagad Mateja) draudzes kora aktivitātēs tūlīt atrada savu vietu — palīdzēja maestro Jānim Ezeriņam, labi dziedāja solo (bass), organizēja mazus simfoniskos orķestrīšus.

1959. gada sākumā bīskaps Hūns aizliedza jaunākiem par 18 gadiem dziedāt un darboties korī. Arnim toreiz gan bija vairāk kā 18 gadi (dzimis 1935.), bet darbu ar aizsākto orķestri vajadzēja pārtraukt.

Bet tā paša gada maijā notika Arņa kāzas ar liepājnieci Karīnu, un todien Arnis ļoti gribēja spēlēt — vadīt orķestri. Tāpēc viņš personīgi apmeklēja virsbīskapu — "mūsu lielo čekistu" un to... ļoti lūdza.

Atļauju saņēma. Norunāja sestdienā Arņa vadībā atskaņot kādus lielas formas darbus un pēc tam. skaistas laulības! Dievkalpojumu vadīja vietējais bīskaps Fricis Hūns. Viss bija labi un skaisti.

Nedaudz dienas pēc tam zvanīja Levindanto un lūdza Arni uzņemties krievu draudzes kora vadību, piebilstot, ka vēlētos, lai arī krievu koris dziedātu tikpat labi kā latvieši. Darbu Slokas ielā 90 jaunais diriģents uzsāka. Tur arī aizsākās aktivitātes, kas vēlāk izvērtās par nopietnu pagrīdes darbu. Jo izrādījās, ka korim trūkst nošu. Radās ideja tās izgatavot uz gaismas jūtīgā papīra, uzreiz tematiskus trīs krājumus dziedātājiem pietiekamā skaitā.

Zinot, ka draudzē ir aģenti, tā saucamie "stukači", kas tūlīt visu noziņos, Arnis gāja atkal pie paša Levindanto. Pēc kāda laika no viņa saņēmām ziņu, ka "lieta attiecīgajās institūcijās apspriesta un mutiska atļauja mums tiek dota".

Diriģents steidzās, jo ne par ko nebijām droši. Un patiesi, otrais krājums vēl nebija nobeigts, kad nāca aizliegums. Lielā steigā dažās naktīs tika uzrakstīts arī trešais iecerētais krājums (it kā tā jau būtu bijusi pabeigta) un lieta toreiz beidzās. Un tomēr ne tikai tā — skola bija iegūta! Tas bija ļoti svarīgi. Arnis Papeļuks drīz arī dabūja speciālu mašīnu, ko bija izgatavojis inženieris Rihards Rozis. Dabūjām arī gaismas jūtīgo papīru. Un pagrīdes darbs gāja vaļā!

Vēl tagad atceros, ka, ierodoties Arņa dzīvoklī (mēs bijām draugi. Gadu iepriekš viņa orķestris manās kāzās spēlēja Lista *Noktirni Nr. 3* un *Giordani Caro mio ben* — tas ir svarīgi! Ha!), dzīvoklī sajutu vienmēr kaut kādu smaku. Vēlāk zināju, tas bija amonjaks.

Diriģenta A. Papeļuka ģimene izgatavoja krājumus Sibīrijas ticīgiem, ar roku rakstīja un pavairoja Jaunās Derības atsevišķus evaņģēlijus un sūtīja uz vietām, kur tās nebija, Sagatavoja partitūras Ukrainas pūtēju orķestriem. Vajātajai Orgkomitejai pavairoja dokumentus, vēstules valdībai, uzsaukumus ticīgiem. Uz pauspapīra tekstus rakstīja mācītājs Nikolajs Stepanovs. Tā tas turpinājās visai ilgu laiku. Bet viss jau arī mainās.

N. Stepanovs tika stipri vajāts un no darba Krievu draudzē atlaists. Nāca atpakaļ mācītājs Josifs Čekalovs. Ar nedrošu personu A. Papeļuks no turpmākas sadarbības atteicās un pārgāja ar savu darbu un muzikālām spējām darboties Golgātas draudzē. Tolaik viņa ģimene dzīvoja Visvalža ielā pie pazīstamiem baptistu ļaudīm (Vilis un Ādolfs Ginteri, māsa Austra un mācītājs Jānis Bormanis). Šī dzīves vieta, kā jau komunāla saimniecība, nesa daudz grūtuma, pārsteigumu un neizpratnes. Piemēram, krāsnī atrastie pussadegušie ziņojumi VDK mācītāja rokrakstā. (?!)

A. Papeļuks liecina: "Jutu, ka arī Levindanto kļuvis nelabvēlīgs pret mani. Kad jautāju to viņam, viņš atbildēja īsi: "Jā, par jums interesējas valsts iestādes. Jautāju, vai tas varētu būt kāds ziņojums dzīvokļa šaurības dēļ, Bormaņu ģimene ieinteresēta, lai es ātrāk aizeju

citur dzīvot? — Jā, tas tā varētu būt. Runājāmies ilgi, visai atklāti. Nobeidzot Levindanto teica: — "Neraizējaties, to, kas vajadzīgs es tur pateikšu." (Sūdzībā esot bijis teikts, ka A. Papeļuks ir Orgkomitejas loceklis un centies atdalīt Golgātu no VEKBS.)

Orgkomitejā A. Papeļuks nesastāvēja, Golgātas kori vadīja 6 gadus. Viss it kā labi. Dzīvoja jau Dzirnavu ielā 107. Viņa ģimenē pabija pat viens no Orgkomitejas vadītājiem Georgs Vinss. Betānijas krievu draudzē Golgātas namā pie mācītāja N. Stepanova gatavoja Haidna "Pasaules radīšanu" (ar orķestri), kur izpildīšanā dalību ņēma viesi no Tallinas Olevistes. Baznīca bija pārpildīta.

Drīz A. Papeļuks iepazinās ar mācītāju un komponistu Arnoldu Bukstiņu, kurš bija iecerējis izdot divus savus dziesmu krājumus. Daļa dziesmas bija nepabeigtas, vienā balsī. Tās vajadzēja harmonizēt. Kopīgi strādājām, atceras Arnis, — mācītājs rakstīja pauspapīrus, es pavairoju. Bija jau sagatavoti pilni 100 komplekti (½ jau bija aiznesta grāmatsējējam), kas atradās man uz klavierēm. Bet pēkšņi atskrēja N. Stepanovs: "Bet tev taču nekā vairāk nav, kā vien šīs grāmatas?" (Bija gan vēl kas vairāk!)

A. Papeļuks turpina risināt atmiņu kamolu. Izrādījies, ka čeka bija pārtvērusi vienu no A. Bukstiņa rakstītajām vēstulēm, kur bijis minēts grāmatu skaitlis 100. Nākošajā rītā bijuši klāt divi vīri ar diviem maisiem. Rādījuši apliecības, nākuši iekšā. "Es parādīju — lūk, te tās ir, pēc kā nākat!" Visu paņēmuši un mani arī, aizceļojām ar vienu kārtējo volgu uz Stabu ielu, kur jautāja, vai tas esot mans darbs — Jā, mans. Pratināšana, pierādīšana, mani argumenti, ka bez notīm kori dziedāt nevar, veikalu kases čeku nešana un rādīšana un daudzas citas nepatikšanas. Mani palaida, notis paturēja. Kāpēc? Nezinu, bet ar šīm notīm vēl satikos. Kā jau teicu, starp Arnolda Bukstiņa dziesmu krājumiem bija arī daži krievu dziesmu krājumi, un tos es ieraudzīju vēlāk mācītāja Stepanova draudzes korīša nošu plauktos." (?!)

Uzskatām, ka A. Papeļuks darījis visvairāk neatļautā tiražēšanā. Kaut vai nošu kopēšanā visām Rīgas baptistu draudzēm, kā arī mūsu krievu grupām, citu konfesiju koriem un Orgkomitejas materiālus.

Golgātas koris atplauka visādā veidā. Bet "radās" draugi un draudzenes un dažādi palīgi Arnim un viņa sievai. Pienesa viltus ziņas par Arni, par sievu, savstarpēji, otrādi un tieši. "Noticējām, ģimene sašķobījās," — tā Arnis. "Ja mēs abi būtu bijuši ticībā stiprāki, tad nebūtu tas noticis. Neba es tās ģimenes saites pārgriezu. Grūti ticēt, bet čekai jebkuri līdzekļi ir labi, pat sievu intrigas."

Golgātas draudzes galveno aktivitāti vajadzēja diskriminēt, izslēgt, atstādināt, un ne jau no malas, bet lai paši to izdara. Un viņi panāca

Diriģents un komponists Arnis Papeļuks ar saviem mūziķiem.

savu." — tiktāl pats A. Papeļuks. Arī tālāko diriģents atceras un lēni stāsta:

"Lūdzu mācītājam E. Srēlim izskatīt manu lietu. Viņš to nedarīja. Lūdzu bīskapu P. Egli, kas solīja, bet arī nedarīja. Tad Dievs palīdzēja: Satieku savu brāli Rūdolfu Krauju, kas piedāvā viņa vietā strādāt ar mācītāja Haralda Kalniņa kori, jo viņš (mans brālis) pārejot diriģenta Arvīda Hirša vietā uz Āgenskalna draudzi. Jēzus draudzes mācītājs Haralds Kalniņš mani pieņēma, teikdams: "Nāciet! Šajās telpās jūs varēsiet justies drošs." Jēzus baznīcā tiešām jutos labi. Mācītājam Kalniņam bija zināmas — īpatnējas attiecības ar čeku. Kad čeka gatavojās ar mani parunāties, mācītājs mani brīdināja būt prātīgam, bet arī iedrošināja."

Raibi, pārāk raibi bijuši tie gadi. Eju pa ielu, piebrauc volga: "Lūdzu iekāpiet!" Cik vienkārši. Pat emocijas sāk zust. Trīs reizes esmu bijis Stabu ielā, pratināts citās adresēs vismaz septiņas reizes. Mani "vervēja". No tā izslīdēt bija visgrūtāk. Divreiz man piedāvāts Mateus koris. Pirmoreiz no čekistiem. Ezeriņš paliekot arvien vecāks un viņi tur gribot redzēt savu cilvēku. Saku — esmu šķīries. Tas nekas, izskatīsim, izbeigsim par labu jums. Otrreiz bīskaps Jānis Tervits teica: "Ja tu dzīvotu ar Karīnu, es tev dotu labāko baptistu kori."

Strādāju Sv. Marka baznīcā. Arhibīskaps J. Matulis man sacīja: "Jums jāuzņemas arī draudzes priekšnieka vieta. Sāksim visu no gala, es jums palīdzēšu." Un tā es biju draudzes priekšnieks, ērģelnieks un diriģents. Draudzes locekļu skaits pieauga, kora darbs atplauka, reizi mēnesī noturējām dziesmu dievkalpojumu. Arhibīskaps Matulis visādi palīdzēja, to skaitā pieteica draudzē 20 liekas personas par

kurām regulāri līdz savai nāvei maksāja draudzes locekļu naudu. Uz Arhibīskapa ierosmi 1983. gadā sāka darboties trīsgadīga ērģeļu klase.

J. Matulis regulēja un kārtoja no Rietumiem Jāzepa Urdzes sūtīto palīdzību, domāja, kā sadalīt naudu, kam dot kādu atvestu automašīnu. (Interesanti, ka automašīnu sadalīšana bija čekas ziņā.) (?!)

Mācītājs J. Urdze izsauca mani uz Annabergu ciemos. Saņēmu uzaicinājumu uz OVIR Rīgā. Aizeju. Atsevišķā kabinetā sēž kāds cilvēks un saka man: "Jūsu dokumenti ir kārtībā. Jums ir vīza. Apsveicu! Bet mums ir kāds lūgums — mūs interesē, kā dzīvo un ko dara Jāzeps Urdze. Iespējams ir kādas vārīgas vietas, sievietes vai kas cits." (?!)

Pēc pāris dienām saņēmu uzaicinājumu ierasties Biedru tiesā (tādas padomju gados bija!). Tika inkriminēts, ka pastā es esot rupji uzvedies, kliedzis, draudējis, apvainojis pastnieci (toreiz aizgāju uz pastu un priekšniecei izteicu pārmetumu, ka pastniece nevar iemest — ietrāpīt korespondenci pastkastītē.)

Kad aizgāju pie Biedru tiesas priekšsēdētāja, lai reizē samaksātu uzlikto soda naudu 10 rubļus, viņam izteicu vārdus par sirdsapziņu. — "Ko te man sirdsapziņa, es daru ko man jādara, Es jums iesaku visu pieņemt un nespārdīties, ja gribat braukt uz ārzemēm." Saņēmu vēstuli, ka mana braukšana tiesas lietu dēļ pagaidām atlikta. (?!)

"Gadījās vēl tā," kā atceras A. Papeļuks — "mūsu Marka draudzē pēkšņi, kaut kā automātiski par mācītāju kļuva Uldis Rožkalns. Bijām pārsteigti. Matulis tā gribot.(?)

Konsistorijā (tobrīd tur bija Jānis Bērziņš un Ēriks Mēsters) trīs stundas centās mums visādi pierādīt jaunā mācītāja vajadzību un lietderību. Un tad jau nāca cita sērija, kā piemēram:

— Milicijas iecirkņa pilnvarotā izsaukums un protokols par baznīcas pagalmā nenovākto sniegu. (Prokurorei parādīju pa logu, ka tik vēlā pavasarī sniega nav.)

— Septiņi miliči lūdza nonākt lejā un lielajā zālē uzspēlēt ērģeles. Kolēģiem ļoti tas patīkot. (Labi, ka ātrumā pasaucu četrus, kas līdzi nonāca!)

— Izpildkomiteja uzdeva sasaukt draudzes stundu, bet to vadīšot IK pārstāvji(?). Atteicos, kategoriski. Neiedomājamu grūtumu pilna bija mūsu nokļūšana Maskavā, sarunas ar pilnvarotā vietnieku Kokarēviču, Konsistoriju, vēstule M. Gorbačovam, Kokars–Trops, draudi — īsti baznīcas murgi (nemieri)!

Zaudējām, draudzes darbs tika stipri klusināts un pakļauts padomju vadīšanas principiem. Tikām iznīcināti, bet ne uzvarēti. Bet Sv. Marka draudzes nosaukums palika. Palika arī mācītājs Uldis Rožkalns.

Padomju sistēmas pāraudzināšanas metodes bija apbrīnu vērtas. Ietekmēšanas līdzekļi bija izdomu bagāti, prasti un proletāriski nežēlīgi.

Neesmu drošs, kā pateikt un izteikt turpmāko. Lieta ir pārāk nopietna, bet naivi kurioza šodienas lasītājam. Kā zināms, 70. — 80. gados padomju čekas vara savā patvaļībā atļāvās sev neērtus cilvēkus — disidentus ievietot psihiatriskās slimnīcās. Tur viņus turēja un pūdēja gadiem. Arī Arnim Papeļukam tas draudēja. Kaut vai lai atceramies 7 miliču ierašanos dievnamā, "lai paspēlē ērģeles??"

Darbs Marka draudzē, protams, nesaskanēja ar KGB kursu. Vajadzēja to apturēt.

1987. gada 3. martā (kad pēc trim mēnešiem jau tiks atgūts Brīvības pieminekļa gods un cieņa) pie Māras un Arņa Papeļuku durvīm zvanīja trīs psihiatri. Tad 18. martā nāca galvenā ārsta Maslobojeva uzaicinājums ierasties pie viņa. 18. aprīlī trešoreiz centās "sagūstīt" disidentu (kāpēc pēdiņās? Viņš būtu paņemts ciet ļoti tieši un pavisam, kā Ģederts Melngailis!) vecākais milicijas leitnants Afanasjevs. Bet paldies apstāklim, ka mums ir varens palīgs bēdu laikā — Pestītājs un Glābējs, mūsu Kungs un Debesu Tēvs, kas redz un nekad nenokavē un uz ko varam paļauties!

Pavasara palu ūdeņos Arņa Papeļuka ģimenei tagad pavērušies jauni darba lauki. Vienīgi bijušais vēl gruzd, un paliek tas lielais neatbildētais jautājums, kā tas bija, ka ateistiskās varas disidents bija disidents arī pašas tautas baznīcai? Vēl gruzd. Bet reiz jau viss dzisīs un paliks vien tukšums. par to laiku, par tiem krievu uzvārdiem, par tiem (ne)cilvēkiem.

Paliks Dieva mūžīgās klātnības atspulgs. Un Dieva Roka pāri laikiem un laikmetiem, pāri cilvēkiem un viņu dzīves likteņiem.

Artūrs ŠĶUBURS,
mācītājs, draudžu darbinieks,
atmodas kustības dalībnieks.
Nodaļa no grāmatas
"Savs Laiks".

2001.

CĪŅAS UN DARBA GADI JELGAVĀ

Mācītājs Artūrs Šķuburs

1974. gada rudenī, paklausot Jelgavas baptistu draudzes aicinājumam strādāt par draudzes garīdznieku, labi iesākto dzīvi Nīcas pagastā atstājām un devāmies atkal uz dzīvi pilsētā. Sapratām tādu kārtojumu kā Dieva aicinājumu.

Mūsu ģimenes ierašanās Jelgavā sakrita ar Jelgavas draudzes simtgadi. Draudzē mūs sagaidīja ar sevišķu sirsnību un gādību. Sevišķi par mums rūpējās draudzes priekšnieks Arnolds Siliņš un saimniecisko lietu pārzinis Bruno Gerons. Dzīvošana mums tika ierādīta draudzes mājā, kuras uzcelšana turpat baznīcas pagalmā 50. gados bija patiess brīnums. Mūs laipni sagaidīja otrajā stāvā jau dzīvojošā Edgara Šķerberga un viņas sievas Tabitas ģimene. Pirms mums te jau bija dzīvojuši mācītāji Kārlis Lasmanis ar kundzi Annu un Hugo Mednis ar kundzi Dagmāru. Lasmaņi bija aizgājuši pensijā un te pat vien Jelgavā dzīvoja, bet Medņi bija aizcēlušies uz Grobiņas un Otaņķu draudzi. Te savu ģimenes ligzdu bija savijuši arī Jānis un Rūta Eisāni, kuri, atsaukdamies Jēkabpils draudzes aicinājumam, jau pirms mums bija pārcēlušies uz Jēkabpili.

Draudzi pārmērīgi "nenogurdināt" un mācītāja ģimenei neļaut "iesūnot" — tāda bija baptistu toreizējā garīdznieku rotācijas prakse. Liekas, tā bija svētīga prakse, kuru izturēt spēja tikai Dieva darbā patiesi svētījušās ģimenes.

Nama "aurā" bija ierakstīta arī pagrīdes tipogrāfijas smarža. Bēniņos kādu laiku slepeni bija darbojusies pagrīdes tipogrāfija, galvenokārt Bībeļu iespiešanas "mašīna", kuru čekai tā arī neizdevās atklāt, kamēr tā tikusi pārcelta uz drošāku vietu. Bībeles galvenokārt drukātas Krievijai, jo PSRS republiku "vecākās māsas" bija daudz pilnīgāk atbībeļotas nekā Latvija. Dzīvošana tādā mājā uzlika netiešu pienākumu iepazīties ar šīs mājas tapšanas vēsturi. Tanīs gados neko līdzīgu nebija izdarījusi neviena cita baptistu draudze Latvijā, jo principā baznīcām neko jaunu neatļāva celt.

Toreiz, piecdesmitajos gados, Jelgavas draudzē kalpojot mācītājam Haraldam Kalnam un dzīvojot ar savu četrbērnu ģimeni neiedomājami smagos apstākļos, ģimenes galvai nekas cits neatlika, kā, Dievu par palīgu piesaucot, mēģināt dabūt atļauju un līdzekļus draudzes darbinieku dzīvojamās mājas celšanai.

Otrā pasaules kara gaitā Jelgava bija vairāk cietusi nekā citas Latvijas pilsētas. 1944. gada vasaras sīvajās kaujās septiņdesmit procenti pilsētas dzīvojamo namu bija sagrauti, arī baznīcas stipri bojātas. Baptistu draudzē mācītāja ģimenei bija jāmitinās baznīcas blakustelpā, kuru nosacīti varētu saukt par mācītāja ģērbkambari, bez jebkādām ērtībām, pat bez virtuves, bez vannas, ar tualetes būdiņu pagalmā. Ģimenē bija zīdainis. Turklāt pirms katra dievkalpojuma šajā "mācītāja dzīvoklī" vēl sapulcējies draudzes koris.

Haralds un Lilija Kalni nesūdzējās, bet reizē apzinājās, ka tādu dzīvi par normālu saukt nevar un no visiem tādu izturību prasīt nedrīkst. Izmisums spieda meklēt izeju. Brīnumainā kārtā atļauja celtniecībai tika saņemta. Pilsētas izpildkomitejas attiecīgās nodaļas vadītājam atvaļinājumā esot un viņa aizvietotājam īsti savus pienākumu un aizliegumus nepārzinot, uz celtniecības atļaujas tiek saņemtas gan paraksts, gan zīmogs ar visu PSRS ģerboni. Kad pilsētas partijas virsotne attapusies, būve jau bija krietni uz priekšu pavirzījusies.

Šeit jāatzīmē, ka tiem laikiem šādas divstāvu mājas celšana draudzei, kura toreiz nebija pat simts draudzes locekļu, bija smags uzdevums. Draudze to diezin vai būtu spējusi veikt, ja slepeni nepalīdzētu citas baptistu draudzes. Kāpēc slepeni? Tāpēc, ka jebkādu ziedojumu vākšanu baznīcas mērķiem padomju Latvijā bija kategoriski aizliegta. Paši Jelgavas draudzes locekļi būvei bieži devuši pat "pēdējo artavu", piemiņai sataupītās cara laika sudraba rubļus ieskaitot. Pēdējos gan atkal nav bijis iespējams izlietot, jo likums nosacīja, ka jebkādas senās monētas ir valsts īpašums. Draudzes toreizējā kasiere Margarita Melluma prata rūpīgi skaitīt katru būvei ienākušo padomju rubli, bet pret citām valūtām bija bezspēcīga.

Palīdzība pienāca arī no galvenā arhitekta kabineta. Ja jau būvatļauja bija izdabūta, tad arī arhitekts varēja palīdzēt. Būvmateriālu iegāde bija ierobežota. Katra ķieģeļa, katras spāres, katra dēļu kubikmetra iegādei arī bija vajadzīga atļauja un pilsētas arhitekts iespēju robežās to neliedza. 1959. gadā māja bija gatava, un mācītāja Kalna ģimene nu pārgāja uz jauno dzīvokli. Kāds prieks par padarīto, kādas ērtības, salīdzinot ar līdzšinējo neiedomājami šauro dzīvošanu!

Bet prieki bija īsi, jo jau 1960. gadā PSRS Ministru Padomes pārstāvis kulta lietās Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā mācītajam Haraldam Kalnam atņēma garīdznieka tiesības. Atmaksas stunda par mācītāja pārdrošo aizraušanos ar celtniecību bija situsi. Par oficiālo atstādināšanas iemeslu tika uzrādīts likuma pārkāpums: — garīdznieks bez ielūguma apmeklējis kādu slimu draudzes locekli un pie slimā noturējis lūgšanas svētbrīdi.

Es ar savu ģimeni 1974. gadā uzreiz iemitinājos ērtā dzīvoklī, par dārgu maksu pirktā mājā. Tāda kā svētbijīga pateicības sajūta pret Dievu pārņēma dvēseli, līdz ar klusu apbrīnu to priekšā, kuri tik daudz bija riskējuši un strādājuši, lai mācītāja ģimenei būtu normāli dzīves apstākļi, bet pašiem sava darba augļus sakarā ar aizliegumu viņiem baudīt neiznāca. Mans vienīgais mierinājums bija, ka mācītājs Haralds Kalns garīdznieka tiesības tad jau atkal bija atguvis un, strādādams Saldus draudzē, atkal bija izdabūjis atļauju būvēties. Pēc tam, pārceļoties uz darbu Vaiņodē, visi teica: "Kalns atkal būvējas!" Cik svētīga tomēr var būt tāda mācītāju mainīšanās ar darba vietām!

Draudzes vadība mani brīdināja, ka visgrūtāk Jelgavā būšot saprasties ar vietējiem valsts varas pārstāvjiem. Arnolds Siliņš atkal un atkal man atgādināja, ka Jelgavā šai ziņā esot īpaši apstākļi. Jādomā, ka pieredzējušais draudzes priekšsēdētājs zināja, ko runāja. Jelgavas pašā centrā mūs sagaidīja grandiozs Ļeņina piemineklis, katrā ziņā lielāks nekā Liepājā un pat Rīgā. Šai ziņā jelgavnieki bija patiesi centušies, tam varēja būt savs zemteksts, kas daudzko varēja nozīmēt. Pilsētas milicijā manus iesniegtos pierakstīšanās dokumentus rūpīgi caurskatīja un pirms pieraksta atļaujas došanas savā seifā uz diennakti ieslēdza pats milicijas priekšnieks — apakšpulkvedis.

Arī draudzes locekļi man stāstīja, ka uzraudzības stingrība pret baznīcām esot sākusies jau tūliņ pēc sarkanarmijas ienākšanas Jelgavā 1944. gadā. Kaut gan komunistiskās partijas politika pret jebkādu reliģiju bija vispārzināma — jaukt, nojaukt, neatļaut, Jelgavas komunistiskie uzraugi esot uz to bijuši sevišķi centīgi.

Kara izpostītajā Jelgavā, kā jau minēts, bija cietušas arī baznīcas, bet, būdamas mūra celtnes, tās nenodega kā vairums Jelgavas būvju, kas bija celtas no kokmateriāla. Tad nu Jelgavas komunisti tūliņ pēc

kara centušies cik varēdami apšaudē cietušās baznīcas nojaukt un tā iegūtos ķieģeļus izmantot, viņuprāt, nozīmīgāku celtņu atjaunošanai. Tādā veidā tikusi iznīcināta pavisam maz bojātā skaistā Nikolaja baznīca, iznīcināšanas spriedums ticis parakstīts arī grandiozajai Trīsvienības baznīcai, iznīcināšanai nolemta arī bijusi Annas baznīca, bet te nu stingrā pretstāvēšanā nostājušies šīs luteriskās draudzes locekļi. Nepadevās un nosargāja savu baznīcu. Vecas sieviņas esot drupās ķieģeļus lasījušas, priekšautos uz baznīcu nesušas, lai būtu ko aizmūrēt artilērijas šāviņu baznīcas sienās izsistos robus. Daudz gadus vēlāk, kad varas vīri pret baznīcām bija kļuvuši pielaidīgāka, Svētās Annas baznīcai pat noteica arhitektoniski vērtīga pieminekļa aizsardzības statusu.

Baptistu baznīca, kaut būdama koka celtne, tomēr brīnumainā kārtā kara darbībā nebija nodegusi. Jelgavnieki domā, ka baznīcai apkārt esošo koku zaļā lapotne to no uguns mēlēm pasargājusi. Un kāpēc gan nē? Koki taču arī ir Dieva radība. Citi turpretī apgalvo, ka vienīgi Dieva roka baznīcu pasargājusi, jo pat baznīcā iekritušais artilērijas šāviņš neesot eksplodējis, vien jumtā un griestos caurumu izsitis un uz grīdas nokritis.

Kā vienā no nedaudzajām nenodegušajām celtnēm, baznīcā tūliņ pēc kaujām iemitinājušies krievu karavīri, kino rādījuši. Pateicoties sludinātāja Jāņa Buholca atjautībai un drosmei un draudzes locekļu nekavējošai kopā sanākšanas spējai, baznīca no krievu karaspēka atdabūta. Jelgavā ieceltais kara komandants devis pavēlis karavīriem baznīcu atstāt. Sludinātājs Buholcs tūliņ sācis rīkot dievkalpojumus un drosmīgi kārtojis draudzes piereģistrēšanu savā baznīcā.

Par šo cīņu pret baznīcu nīcinātājiem man stāstīja vecie jelgavnieki, sevišķi Elmārs Sīlis. Elmārs pats, jāsaka, ja vajadzēja, taisnīgas lietas dēļ bija drosmīgs, sevišķi bija viņa nopelni slepenajā Bībeļu drukāšanā. Viņš arī mani iedvesmoja būt drosmīgam, bet ja, viņaprāt, kāds bija nobijies, tad Elmāram mutē vienmēr bija vērtējums: "Ko tad par to, tas jau nav cīnītājs!"

Kā vēl astoņdesmitajos gados gribēja Jelgavas pareizticīgo baznīcu iznīcināt, redzēju pats savām acīm. Baznīcu gatavoja uzspridzināšanai Jelgavai plānotajos atomkara manevros. Baznīcas sienās jau bija saurbti desmitiem caurumu spridzekļu ievietošanai, apkārtējo logi bija aizlīmēti un dēļiem aiznagloti. Tikpat kā pēdējā brīdī baznīcu izglāba studenti, kuri bija vecos arhīvos atraduši dokumentālus pierādījumus, ka baznīcas projektēšanā bijusi klāt slavenā itāļu arhitekta Rastrelli doma un roka.

Spridzekļiem izurbtie caurumi palika tukši un baznīca palika savā vietā un vēlāk, atnākot brīvībai, atkal atjaunota kalpo Dieva godam

un Jelgavas pilsētas rotai. Cik dažreiz maz vajag, lai lielas vērtības izglābtu — tikai nedaudz patriotisma un drosmes. Paldies Dievam, ka studentiem toreiz drosmes netrūka.

Iegūstot ziņas par Jelgavā esošo cīņu starp ateistiem un kristiešiem, starp tautu un komunistiem, tā savādi ap sirdi palika gan, bet jau pirmajā dievkalpojumā ievēroju, ka mans priekšgājējs mācītājs Hugo Mednis man nodevis garīgi labi iekoptu un lūgšanā īpaši iemācītu draudzi. Tas iedrošināja. Vēlāk pieredzēju, ka mans pirmais iespaids par draudzi bija pareizs. Draudzes locekļos valdīja kāds īpašs garīgums un sirsnība, ko līdz šim citur tik lielā mērā nebiju atradis. Dievkalpojumi bija labi apmeklēti. Gan jauniešu, gan vecāko gada gājumu draudzes locekļu pulkā netrūka cilvēku, kuri vienmēr bija gatavi dievkalpojumā sacīt labu liecības vārdu par savu ticību. Īpaši nozīmīga bija baznīcēnu nekautrēšanās savās individuālās lūgšanas sacīt dzirdamos vārdos un teikumos. Kā vispār zināms, baptistiem pieņemts, ka lūgšanas var sacīt ne tikai mācītājs. Draudzes locekļu lūgšanas nebija garas, nogurdinošas, bet mērķtiecīgos vārdos koncentrētas, īsas, par draudzi, par tautu aizlūdzošas, pie tam lūdzēji cits citu netraucēja, it kā kāds neredzams klātesošs valdītājs visu sakārtoja. Tāda draudzes locekļu aktivitāte dievkalpojumos ļoti stiprināja draudzes garīdznieku.

Nebija nevienas svētdienas, kad nedziedātu koris. Sevišķi aktīvi bija draudzes jaunieši. Draudzes korī dziedādami, viņi organizējās vēl īpašā kora jauniešu grupā, nodibināja muzikāli dziesmotu ansambli, kas ar savu programmu reizi mēnesī svētdienu pēcpusdienās priecēja klausītājus. Slepeni norisēja darbs ar draudzes bērniem, kas, protams, oficiāli bija pilnīgi aizliegts. Īpašs kalpošanas veids bija veco un saslimušo draudzes locekļu apmeklēšana, kur arī jauniešu netrūka (šai jomā kopš Staļina un Hruščova laiku izbeigšanās uzraudzība vairs nebija tik stingra). Rezultāti neizpalika. Kristīties pieteicās pat komjaunieši. Bet kad draudzē ienāca lauksaimniecības akadēmijas studente Guna Buka, satraucās viss akadēmijas ateistu pulks, jo viņi ar savu ateisma propagandu zināmās aprindās tika uzskatīti par labākajiem visā Latvijā. Viss tas, protams, tika pamanīts Jelgavas darbaļaužu deputātu padomes izpildkomitejā un, kas zina, kādos vēl komunistiskās uzraudzības sistēmas apartamentos.

Laikā, kad es strādāju Jelgavā, izpildkomitejas priekšsēdētāja vietnieks bija biedrs Sakne, viņam tad arī bija jākontrolē pilsētas baznīcas uzvedība. Šim vīram taktika bija citādāka nekā Sedolam. Darba stils bija laipns, uzmanību parādošs, bet reizēm neatlaidīgs un viltīgs. Uz saskari ilgi nebija jāgaida, aicinājumi uz izpildkomiteju nāca stipri bieži, vairākas reizes gadā. Par dažiem izsaukumiem uz izpildkomitejas kabinetiem ir vērts pastāstīt.

Kā tad es nokļuvu tajos kabinetos? Tas tika darīts tā. Pasta kastītē dažreiz kopā ar avīzēm atradās zīmīte, neliela papīra strēmele skolnieka burtnīcas lapas trešdaļas lielumā ar sekojošu saturu: "Šķuburam. Ierasties izpildkomitejā nr. kabinetā. datumā pulksten. Bez paraksta, bez zīmoga, protams. Vai arī tika piezvanīts pa telefonu, kas gan notika retāk. Šodienas lasītājs, mulsumā plecus raustīdams, var neizpratnē teikt: "Nu un tad? Tas taču nav dokuments, uz tādu nav jāatsaucas." Pareizi spriests. Bet toreiz?

Gadījās, ka arī mācītajam ko ievajadzējās no izpildkomitejas (šodien mēs teiktu: no vietējās pašpārvaldes), kaut vai personības dokumentus kārtojot, vai arī —, piemēram, uz kādas baznīcas apmeklējumu (kura atradās aizliegtajā zonā) iebraukšanas atļauju lūdzot. Tādas reizēs tad lūdzējam tika atgādināts, ka, lūk, kad izpildkomitejai ko vajagot, tad nenākot, bet kad nu pašam ko vajag, tad klāt gan. Klausies nu tādu morāli! Bez tam bija jāpatur prātā, kādā valstī dzīvojam, taču ne demokrātiskā, bet gan nežēlīgā, viltīgā komunisma diktatūrā. Dažreiz jau sapīku un neaizgāju arī, pēc nedēļas klāt cita "špargalka". Neiesi? Atnāks vēlreiz cita. Un tā tu tieci turēts nemitīgā stresā, līdz beidzot kāds nepazīstamais negaidīti tevi apstādinās uz ielas, parādīs apliecību un paaicinās nākt līdzi.

Es jau laikam šajā ziņā biju pietiekoši daudz soda punktus sakrājis, jo tik ļoti vajadzīgo baznīcas telpu kapitālo remontu un uzlabošanu tā arī nesaņēmām, kaut pa dažādām valsts iestādēm Jelgavā un Rīgā izstaigājos četrus gadus. Izdomā nu, kā būtu labāk vai visus aicinājumus ignorēt un tātad sagādāt ciešanas sev, savai ģimenei un draudzei, kas beigtos ar draudzes aiziešanu pagrīdē, vai arī, Dievu lūdzot, Svētā Gara vadībai ļaujoties, izšķirt, kad vari iet vai neiet, kad nedrīkst iet un kad situācija prasa noteikti iet (apzinoties risku).

Nu laiks aprakstīt pašu tādas "vizītes" norisi. Dažreiz izsauktais tika strostēts divatā ar priekšnieku vien, citiem klāt neesot. Tā jau tad bija īpaši parādīta "žēlastība". Parasti "pārrunas" tika vestas 4 — 6 cilvēku lielas komisijas priekšā. Ar komisijas sastāvu nekad neiepazīstināja, apskatāmo jautājumu nedeklarēja, vienkārši izsauktajam sāka uzdot jautājumus, kā nopratināšanā tos uzdodot policijā atvestam noziegumā pieķertam cilvēkam. Respektabli, vai ne? Jautāja viens, parasti pats priekšnieks citi tikai klausījās.

Īpaši savādi vienmēr uzvedās kāds vīrs, viņš vienmēr nosēdās tā lai pratināmais viņu neredzētu, bet, lai viņš pratināmo redzēto labi jo labi. Šī vīra pozīcija atradās pratināmajam iesānis nedaudz no aizmugures, ar novērotāja perpendikulāru skatu taisni pret pratināmo. Tas noteikti ir čekists — tāda bija man nojauta. Viņu nodeva uzsvērtais mierīgums, skaidri redzamā pārliecība un absolūtā neiejaukšanās

sarunas norisē. Iespējams, ka iebiedēšanas nolūkā to demonstrēja speciāli.

Vienu šādu sarunu atstāstīšu. Ilustrācijai tā sacīt.

— Biedri Šķubur, jūs pārkāpjat likumu, jūsu baznīcas korī dzied nepilngadīgie, — tā priekšnieks.

— Nu un tad? Viņi dzied ar savu vecāku piekrišanu, mēs nepārkāpjam vecāku vai bērnu tiesības, — norunāju savu atbildi.

— Jūs pārkāpjat reliģisko organizāciju likumu, redziet, te rakstīts, ka nepilngadīgie nedrīkst piedalīties ne baznīcas koros, ne orķestros, ne citādi kā piekalpot, nedrīkst, biedri Šķubur, nedrīkst...!

— Drīkst, biedri Sakne, drīkst!...

— Ko jūs iedomājaties, man likumus skaidrot?

— Tā iznāk, biedri Sakne, tur tajā jūsu minētajā likumā nav teikts, ka aizliegts piedalīties, tur teikts, ka aizliegts iesaistīt, bet "iesaistīt" jau nozīmē pavisam ko citu nekā "piedalīties".

— Te nav juridiskā konsultācija, tad ejiet uz juridisko konsultāciju!

— Aiziešu arī, biedri Sakne!

— Nu tad ejiet!

— Paldies! Uz redzēšanos!

Apsveru situāciju. Kāpēc gan man negriezties pēc padoma kādā no juridiskajām konsultācijām? Padomju iekārtā gan arī visi juristi bija valsts darbā un algu saņēma no tās pašas komunistiskās valsts sistēmas valstiskajiem iestādījumiem. Likumdošana, likuma izpildes uzraudzība, tiesu sistēma — viss atradās vienās rokās — "tautas goda un sirdsapziņas" — komunistiskās partijas rokās. Padomju valstī likumdošanā pastāvēja tā liekulīgā īpatnība, ka likumi speciāli tika tā sastādīti, lai tos varētu dažādi piemērot, tulkot, nevis pēc negrozāmas tiesas un taisnības, bet gan pēc komunistu vadītāju iegribas katrā atsevišķā gadījumā citādāk.

Jutu, ka tieši tā šoreiz ar mani rīkojas biedrs Sakne. Man vajadzēja tikt pie konsultanta, kurš likumu par reliģiskajām organizācijām izskaidrotu pēc būtības, nevis pēc tāda komunista tendenciozas skaidrotpatikas. Nolēmu, ka man taisnība jāmeklē pēc iespējas tālāk no Jelgavas.

Neatminos vairs, pēc kā iniciatīvas notika mana nākošā tikšanās izpildkomitejā, bet tāda bija un tās laikā biedrs Sakne jautāja:

— Nu vai bijāt uz konsultāciju?

— Jā, biju!

— Un ko tad jums tur atbildēja?

— Ja vecāki atļauj un ja draudzes vadībai tas ir pieņemami, tad nepilngadīgie drīkst dziedāt baznīcas korī!

— Kur tad jūs konsultējāties?

— Rīgā.

— Ak, Rīgā!... un sekoja ilga klusuma pauze.

Jā, visus Latvijas juristus jau nevarēja noinstruēt, kāda atbilde jādod baptistu baznīcas kulta kalpam, turklāt ne jau juristi savas smadzenes bija ieregulējuši pēc vienīgās pareizās "godaprāta un sirdsapziņas" partijas taisnības izpratnes. Todien saruna par šo tēmu tika izbeigta, bet pēc pusgada viss atkal sākās no gala, it kā biedram Saknem atmiņa būtu zudusi: "Biedri Šķubur, mums ienākušas ziņas, ka jūsu baznīcas korī piedalās nepilngadīgie!"

Pēc dažām dienām sastopamies Jelgavas lauksaimniecības akadēmijas aulā koncertā. Meklēju brīvu vietu. Dzirdu balsi: "Šķubur, nāciet, šeit ir brīva vieta!" Ieraugu mana vakardienas stingrā uzrauga aicinājumam pacelto roku. Un biedrs Sakne nosēdina mani sev blakus. Gribu saprast: "Darba kabinetā es neesmu noteicējs par sevi, šeit es drīkstu justies brīvs, tāpat kā pārējie." Vai tā? Es pieņemu, ka tā. Kāpēc man domāt ļaunu savā sirdī?

Bija jau arī citādas izsekošanas formas, piemēram, gadskārtējās finansu atskaites caur izpildkomitejas finansu nodaļu, kur anketās nez kāpēc bija arī tādi jautājumi: "Cik dievkalpojumi noturēti? Kāds bija vidējais apmeklētāju skaits? Cik pāru salaulāti? Cik no tiem pilsētā, cik no tiem rajonā? Cik mirušo apbedīti? Cik no tiem pilsētā, cik rajonā? Cik kristīti? Cik no tiem nepilngadīgie? Cik piedalījušies pie dievgalda, vakarēdiena?", un tā tālāk.

Draudzes kasieris aiznesa finansu atskaites. Bet nefinansiāli punkti nav atbildēti. Seko jautājums: — "Kāpēc trūkst vairāku atbilžu?" Kasieris: —"Es atbildu par finansēm." Izpildkomitejas finansists: — "Bet mācītājs?" Kasieris: —"Anketas bija piesūtītas man."

Tad seko kārtējais aicinājums man. Ierodos.

— Kāpēc neatbildat uz anketu jautājumiem? — tā Sakne.

— Tāpēc, ka neskaitu ne dievkalpojumus, ne dalībniekus un vispirms nezinu, kādam reģionam pieskaitīt laulāto pāri, ja līgava no rajona, līgavainis no pilsētas. Ja mirušais dzīvojis pilsētā, bet apbedīts laukos. Jūs jau nezināt ko prasāt.

— Es neko neprasu, tie ir kultu pilnvarotā jautājumi no ministru padomes. Jūs uzdrīkstaties Ministru padomi nekompetencē apvainot?

— Tādā gadījumā ar kultu pilnvaroto es pats tikšu galā!

Saruna ieiet strupceļā, pārtrūkst, bet pēc kāda laika kultu pilnvarotais mani izsauc uz savu kabinetu Rīgā. Ierodos. Pilnvarotais izrādās, nav uz vietas, mani paņem biedrs Sahorovs, saukts par juridisko konsultantu pie kultu pilnvarotā.

— Kas par lietu, kāpēc atskaites neiesniedzat?

Jelgavas jaunā baznīca (1988)

— Iesniedzām, tikai uz neatbildamiem jautājumiem neatbildam.

— Un likumpārkāpējs esat, nepilngadīgos kristāt.

— To daru ar vecāku rakstisku piekrišanu, turklāt šķiet, ka valsts baznīcas lietās neiejaucas, mēs kristījām pieaugušos, dažreiz gan arī jau sešpadsmitgadīgos, bet mūsu valstī ir konfesijas, kas kristī zīdaiņus, neesmu dzirdējis, ka jūs to uzskatītu par pārkāpumu.

— Tie ir jūsu konfesijas likumi, kurus jūs pārkāpjat, tos jums devusi jūsu priekšniecība Maskavā. Jūs paši savus likumus nepildāt!

— Tad lai mūsu Maskavas priekšniecība izskata manus pārkāpumus, kāpēc to gribat darīt jūs?

Biedrs Saharovs pieceļas no savas vietas tuvojas man un cieši acīs skatīdamies saka: "Mēs jūs atlaidīsim!" Uz Maskavu mani nesauca, no mācītāja darba neatlaida, tikai Jelgavas baptistu baznīcas kapitālpārbūvi kā neļāva, tā neļāva uzsākt.

Jā, ar to baznīcas būvēšanas atļaujas saņemšanu ne par matu netikām uz priekšu. Ko mēs tik neizdomājām, lai tiktu pie atļaujas baznīcas pārbūvei. Ar arhitekta Linarda Skujas domu un darbu tikām pie iespaidīga, nākotnes arhitektoniskajām prasībām orientēta projekta, kurā, protams, galvenais bija paplašināt telpas no iekšpuses un baznīcai atbilstoša forma no ārpuses. Bijām gatavi mainīt baznīcas novietojumu par 180 grādiem, ar ieeju ne no tik iespaidīgas ielas, bijām gatavi celt baznīcu bez torņa, jo tornis traucē sociālistiskas pilsētas panorāmai. Nekas nelīdzēja.

Nomainījās draudzes priekšnieki. Arnoldam Siliņam aizejot sludinātāja darbā uz Tukumu, priekšnieka amatā ievēlējām Artūru Matrozi, pēdējam slimības dēļ atteicoties, ievēlējām Jāni Mellumu. Baznīcas būves jautājumā uz iestādēm man līdz nāca mūsu draudzes saimnieciskais vadītājs, liels lietpratējs būvniecības lietās Bruno

Gerons. Aizbraucām pie reliģiju lietu pilnvarotā Rīgā, uz kultūras ministriju Rīgā, gājienus uz izpildkomiteju Jelgavā jau vairs neskaitījām. Nekas nelīdzēja. Izliekos, ka nesaprotu atraidīšanas iemeslus un vēlreiz zem četrām acīm runāju ar pilsētas galveno arhitektu. Uz tiešu sarunu saņemu tiešu atbildi: "Jums jāsaprot, ka jaunas baznīcas celšanas jautājumu mums Jelgavā nav atļauts izlemt, to izlemj citur..." Un cienījamais arhitekts tālāk klusē.

Protams, mēs arī to saprotam, bet tēlojam, ka nesaprotam. Mans galavārds biedram Saknem ir sekojošs: "Saprotu, jūs jau nevarat atļaut baptistiem jaunu baznīcu celt, ja nevarat pilsētai laulību pili uzcelt."

Iecerētās grandiozās Laulības pils celtniecība bija uzsākta, bet nez kāpēc bija apstājusies. Laulību pili tā arī nekad neuzcēla. Kāpēc? Iemesli man nav zināmi. Šī pusceltne kā grausts Jelgavu "rotā" vēl šodien, bet dažus gadus vēlāk, kad es jau vairs nebiju mācītājs Jelgavā, baptisti savu baznīcu tomēr uzcēla. Galveno dievkalpojumu zāli gan neatļāva paplašināt, ne par vienu metru arī nē. Un mūra celtni vajadzēja apšūt ar koka dēļiem (!?). Brīnies nu!

Kaut gan īpaši nav par ko brīnīties, jo tepat pie durvīm jau klauvēja Gorbačova pēdējais izmisīgais mēģinājums glābt sociālismu ar politiskās perestroikas (pārbūves) palīdzību. Vecais vēl cīnījās ar jauno pie politiskajām debesīm, bet jauno vēsmu uzvara bija jau paredzama. Tas nāca vēlāk, bet ja vēlreiz domās pārceļos atpakaļ pie tiem laikiem, kad mūs tirdīja, pratināja, ierobežoja, aizliedza, tad toreiz mani nomāca pavisam drūmas domas: — Nez vai ar tādām iebiedēšanas metodēm, kādas lietoja Sedols, Sakne, Saharovs, kādus mācītājus arī izdevās iebiedēt? Protams, ka izdevās, un ne tikai mācītājus vien. Toties bija ļaudis, kas draudu nebijās, cilvēki, kuru drosmi man, mācītāja pienākumus pildot, nācās piedzīvot, to varu pastāstīt.

Viesturs un Lilija Gerhardi, kad laulājās, atteicās no bezdievīgā ceremoniāla pilsētas dzimtsarakstu nodaļā, atteicās arī no gredzenu mainīšanas pie laulību ieraksta izpildes. Nodaļas vadītāja tad skarbi paziņoja: "Nu tādā gadījumā jūs kompensāciju par gredzeniem arī nesaņemsiet." "Lai nesaņemam, vienalga, mēs gredzenus uzvilksim tikai tad, kad laulāsimies baznīcā!" — atbildēja jaunais līgavainis. "Un to zīmogu uz laulības apliecības jums arī nevajadzēs?" — jautāja ierēdne. Līgavainis: "To gan vajadzēs, jo to prasa valsts likums."

Ko padarīsi? Izrādās, ka tie kristieši pat ar komunistu likumiem prot sevi aizstāvēt. Jādod vien bija tas zīmogs. Arī likumā paredzēto kompensāciju par laulību gredzeniem ierēdne laulātajiem pienesa klāt dzīves vietā. Pati nobijās no saviem draudiem. Tanī pašā laikā

daudzi laulājamie pāri Latvijā liekulīgi pildīja abas ceremonijas. Izdevīgi taču, bet nožēlojami bezprincipiāli gan!

Cits drosmīgs gadījums. Kādu Mūžībā aizgājēju izveda pēdējā ceļā no Jelgavas Baložu kapu jaunās kapličas. Ierodoties kapsētā, mani jau sagaida kapsardze un saka: "Man uzdots jums paziņot, ka no jaunās kapličas ar Dievvārdiem izvadīt nav atļauts."

Saku: "Paldies, ka darījāt man to zināmu, es jūs saprotu, bet tiem kuri jūs tā noinstruēja, atsakiet, ka tas mācītājs jūs neklausīja!"

Nākošajās bērēs, kuras drīz sekoja, ar lielu prieku ieraugu, ka celiņš zārka priekšā dekorēts ar sarkanbaltsarkanu neļķu klājienu. Komunistu izvadīšanai domātajā kapličā no ziediem salikt Latvijas karogu, tur gan bija vajadzīga drosme! Kad, svētbrīdi kapličā beiguši, dodamies uz kapavietu, kapsardze uz brīdi pietuvojusies, man klusi jautā: "Vai patika?" — "Ļoti patika. Paldies!"

Mēs sapratāmies bez vārdiem. Laikā, kad vieni glēvi kalpoja okupantiem, citi, sirdī pārliecināti, ticēja Latvijas brīvībai. Kur jūs, drosmīgā latviete, esat šodien? Lai Dievs jūs svētī joprojām!

Gaismu uz Brīvības pusi, kā jau minēts, sekmīgi varēja rādīt pat kapsētās. Brīžiem gan likās, ka ārpus dievnama vairs vienīgi kapsētās to varēja darīt, ar izmeklētām ziedu un sveču krasām nacionālās Latvijas valsts karoga krāsu salikumā, ar mūžīgās dzīvības cerības vārdiem no Bībeles, ar Jēzus Kristus mācīto svēto lūgšanu, ar krusta zīmi aizgājēja pēdējo dusas vietu iesvētot, sērotājus no kapsētas izvadot ar Bībeles Svēto rakstu vārdiem: "Un Dieva miers, kas ir augstāks nekā visa cilvēku saprašana, tas lai jūs svētī un pasargā!"

Pirms vēl 1988. gadā mirušā Gunāra Astras zārku Rīgas Meža kapos atklāti pārsedza ar sarkanbaltsarkano karogu, desmitiem tūkstošu latviešu (es nepārspīlēju, kas to redzējis, tas zina) pēc Staļina atmaskošanas 1956. gadā, kad par katru sīkumu vairs nedraudēja 25 gadi, mirušo piemiņas dienās iededza baltu un sarkanu sveču liesmu jūru Latvijas kapsētās, it īpaši Rīgas Meža un Brāļu kapos.

Vai tas bija 1956. gadā, vai kādu gadu vēlāk, vairs nepateikšu, bet kāda vēlā rudenī šajā novembra mēneša pēdējās svētdienas klusajā, tumšajā vakarā mēs, liepājnieku grupa, skaitā ap 20 cilvēku, arī bijām Rīgas Meža kapos. Katram vismaz paciņa balto svecīšu līdz, kuras aizdedzām pie kritušo karavīru, valstsvīru, rakstnieku, mākslinieku, mācītāju, bīskapu kapu kopiņām, arī pie vardarbīgi nogalināto studentu balto krustu rindas.

Mūs vada un par kapos dusošo tautas gara darbinieku dzīvēm skopus datus stāsta vēsturi zinošākais starp mums, mūsu līdzbiedrs, tikpat jauns kā mēs pārējie, Jānis Tervits. Stāsta aizrautīgi un pietiekoši skaļi, lai visi dzirdētu. Ievērojam, ka mūsu grupa kļūst arvien lielāka.

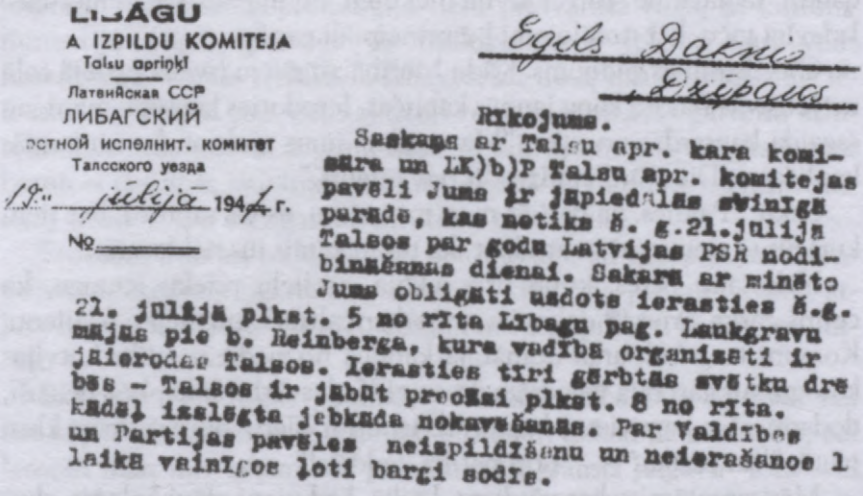

PSR
LIBAGU
A IZPILDU KOMITEJA
Talsu apriņķī
Латвийская ССР
ЛИБАГСКИЙ
остной исполнит. комитет
Талсского уезда
19. jūlijā 1947 г.
№

Egils Dakmi
Dzīpaus

Rīkojums.

Saskaņā ar Talsu apr. kara komisāra un LK)b)P Talsu apr. komitejas pavēli Jums ir jāpiedalās svinīgā parādē, kas notiks š. g.21.jūlijā Talsos par godu Latvijas PSR nodibināšanas dienai. Sakarā ar minēto Jums obligāti uzdots ierasties š.g. 21. jūlijā plkst. 5 no rīta Libagu pag. Laukgravu mājās pie b. Reinberga, kura vadībā organizēti ir jāierodas Talsos. Ierasties tīri gērbtās svētku drēbēs - Talsos ir jābūt precīzi plkst. 8 no rīta. Kādēļ izslēgta jebkāda nokavēšanās. Par Valdības un Partijas pavēles neizpildīšanu un neierašanos 1 laikā vainīgos ļoti bargi sodīs.

Priekšsēdētājs.

Izpildkomitejas priekšsēdētaja izdots rīkojums bez ierunām ierasties uz 21. jūlijam valtīto parādi 1947. gadā, neierašanās gadījumā — bargs sods

Līdz kāds no mūsējiem sadzird vārdus: "Tavo v šļāpe zapominajeķe!" (To ar platmali ievērojiet!) Mūsu Jānim vienīgajam no grupas galvā bija platmale. Toreiz Jāni Tervitu vēl neaizturēja, to izdarīja vēlāk, kad viņš pirmo reizi tikās ar no Amerikas atbraukušo Latviešu baptistu mācītāju Ādolfu Klaupiku.

Mātes tēlu, prezidenta Jāņa Čakstes, Zigfrīda Meierovica, nošauto studentu Balto krusta kapus sargāja civilā tērpti čekistu bari, lai "netiktu bojāti pieminekļi." Lai kā arī necentās, vienalga, nosargāt nevarēja. Cilvēki nenobijās, nāca, lika ziedus, iededza sveces.

Izdomāja kapus ar krēslas iestāšanos slēgt, Baltos krustus likvidēt, Prezidenta kapu ar "košuma" krūmiem un kokiem aizaudzēt, pie Meierovica kapa gružu savāktuvi ierīkot. Nelīdzēja. Vienalga, tauta sagaidīja brīdi, kad kapsētā sēto sveču un ziedu sēkla Rīgas Daugavmalā uzplauka par sarkanbaltsarkano karogu Brīves Dārzā!

Pirms tas notika, vēl daža klusa cīņa bija jāizcīna iestādēs, dievnamos, kapsētās. Ne jau tikai Rīgā, Liepājā vai Jelgavā, šajās Latvijas mērogiem lielajās pilsētās, cīņa norisinājās katrā mazpilsētā, katrā pagastā. Klusi, bet noteikti un cerīgi.

/../

PSRS Ministru Padomes Reliģijas lietu Padomes pilnvarotajam
Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā.

Noraksts - Latvijas bapt.draudžu bīskapa Padomei.

Mēs - vairāki Latvijas baptistu draudžu ticīgie esam spiesti griestīes pie Jums pēc palīdzības ,sakarā ar grūtībām savu bērnu reliģiskajā audzināšanā,kuras rodas dažu skolās un vietējās izpildu komitejās strādājošo ateistu rīcības dēļ.

1. 1976.g.augustā Limbažu rajona Vainiģu skolas audzēkne Māra Rudzīte tika pārvietota uz Rēzeknes internātskolu,ar nolūku pasargāt meiteni no mātes Zigrīdas Rudzītes reliģiskās ietekmes un līdzdalības mātei uz Limbažu baptistu draudzes dievkalpojumiem. Cik var spriest pēc Limbažu laikraksta "Progress" 1976. gada 110. un 111. numuros publicētā raksta ZMāra negrib ticēt "Dievam"(autors A.Zoceņs),tad savas meitas pārvietošanai uz internātskolu piekrišanu nav devuši nevien no meitenes vecākiem. Nav arī ziņu par vecāku tiesību atņemšanu. Mātes rīcība,par savas meitas ikdienu regulāru piespiešanu iet uz baznīcu (pat ar sitienu palīdzību) nav pierādīta. Arī tēvs,patu sevi neuzskatīdams par ticīgu,meitai uz baznīcu ieiet tomēr nav liedzis,bet,ka būtu pielietota vardarbība-neatzīst.

No raksta satura palīek iespaids,ka pārcelšanu,uz to iespaidojot nepilngadīgo meiteni,nākartojuši skolas ateisti. Lai no tādas karojošo ateistu rīcības pasargātu savus pārējos bērnus, māte bijusi spiesta tos pārvietot uz citu skolu,cerībā ka tur pedagogu izturēšanās pret Rudzīšu bērniem būs iecietīgāka.

Esam nobažījušies,ka tamlīdzīgas"pāraudzināšanas"metodes un ticīgo vecāku bērnu pārvietošana uz internātskolām varētu sākt ieviesties arī citās skolās,kur mācās mūsu bērni.

2. 1976.g.7.decembrī Jelgavas bapt.draudzes padomes priekšsēdētājs A.Siliņš un draudzes mācītājs A.Šļubure tika izsaukti uz Jelgavas pilsētas izpildu komiteju,kur specīāla komisija aizrādīja par itkā nelikumīgu dažu nepilngadīgu jauniešu piedalīšanos Jelgavas baptistu draudzes korī. Paskaidrojumus,ka nepilngadīgie dzied korī pēc savas brīvprātīgas vēlēšanās,ar savu ticīgo vecāku atļauju un ar draudzes vadības piekrišanu,komisijas locekļi neatzina par attaisnojošiem.

3. 1977.g.30.janvarī Ventspils baptistu baznīcā par nepilngadīgo atrašanos korī sastādīja aktu draudzes padomes priekšsēdētājam E.Bērziņam. Sekoja 50 rubļu naudas soda uzlikšana.Paskaidro drīzumus,ka tie daži jaunieši,kuriem vēl nav pilni 18 gadi,korī dzied kopā ar saviem ticīgajiem vecākiem,soda uzlicēji neņēma vērā. Turpretī tika aizrādīts,ka mātei blakus korī nedrīkstu atrasties pat viņas pirmskolas vecuma bērns.

4. Dobeles R.Eihes vidusskolas 10.klases audzēkne Lailita Lukstiņa trīs reizes tika saukta skolotāju komisijas priekšā,lai atbildētu par savu reliģisko pārliecību un līdzdalību mātei Ainai Lukstiņai uz baznīcu. 1977.g.18 februārī kārtējās pārrunas beidzās ar to,ka sirdsdarbības traucējumu dēļ,Lailitai vajadzēja zn dzēja sniegt medicīnisku palīdzību skolas medpunktā. Sacīts,ka tādas pārrunas turpināšoties.

Pieminētie un vēl citi gadījumi liecina,ka no skolu atsevišķu pedagogu un dažu vietējo izpildu komiteju ēnvbinieku puses nopietni tiek apdraudētas kristīgo vecāku tiesības uz savu bērnu reliģisku audzināšanu,tiek pārkāptas kristīgi ticīgo pilsoņu un viņu bērnu tiesības uz apziņas brīvību.

Mums mūsu bērnu nākotne ir pārāk dārga,lai pasīvi vērotu kā ateisti,pretēji mūsu gribai,tos patvarīgi paklauj savai ateistiskajai pārliecībai.Mēs gribam audzināt savus bērnus saskaņā ar mūsu reliģisko pārliecību. Mēs neliegsim saviem bērniem iespēju apmeklēt dievkalpojumus un piedalīties kora dziedāšanā. Mēs nevēlamies,ka skolu pedagogi izved specīālas,skolas obligātajā programmā neietilpstošas,ateistiskas pārrunas ar mūsu bērniem. Mums ir tiesības uz šīm prasībām,jo dzīvojam valstī, kuras likumdošana devusi saviem pilsoņiem apziņas brīvību.

Lūdzam Jūs, ņemot vērā sacīto, aizstāvēt mūs un mūsu bērnus pret atsevišķu ateistu patvaļīgo rīcību!

Ceram, ka ar Jūsu gādību tamlīdzīgu, kā mūsu iesniegumā minēto, gadījumu atkārtošanās turpmāk Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā tiks novērsta.

10. IV. 77.

Parakstī :

Arturs Šķuburs
Jānis Mellums
Edgars Šķerbergs
Tabita Šķerberga
Anna Molluma
Gunta Gerharde
Edgars Gerhards
Bruno Gerons
Tamāra Gerone
Modris Kreicbergs
Ludmila Elere
Modris Mūrnieks
Līksma Mūrniece
Kārlis Lagzdiņš
Modra Mūrniece
Ārnis Mūrnieks
Dainis Drēska
Kūlbārde
Bērziņš
M. Sproģe
J. Eisāns
V. Belskis
J. Zvejnieks
J. Jakobleks
L. Zvejniece
J. Balodis
V. Balode

Žanis Ludvigs
V. Anševics
L. Anševica
A. Krūmiņš
J. Valdmanis
J. Kiršteins
Zintmanis
F. Kiršteina
T. Freivalde
V. Ņenahova
R. Korsa
Arājs
Sk. Brauna
A. Anšķens
S. Anšķena
E. Freivalds
Arājs
K. Fišers
L. Fišere
Da. Skuja
A. Sīlis
R. Sīle
J. Turss
H. Kalns

Šanēnu
14.04.77 Ģerepcnov

Latvijas ticīgo ļaužu lūgums Reliģisko lietu pilnvarotajam netraucēt reliģisko audzināšanu kristīgajās ģimenēs

Dita ARĀJA,
laikraksta DIENA žurnāliste.
Publikācija laikrakstā
par Pretošanās kustības dalībnieku
Jāni Rožkalnu.

1997. gada 7. aprīlis.

CENTĀMIES TAUTAI ATGĀDINĀT BRĪVĪBAS UN CILVĒKTIESĪBU IDEJU

"Mēs darījām visu, lai tautā uzturētu cerību, lai inteliģencei un jaunatnei atgādinātu brīvās Latvijas un cilvēktiesību idejas," saka Jānis Rožkalns. Viņš no 1979. gada vadījis Latvijas Neatkarības kustību, bet 1983. gadā tika notiesāts. /../

Pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma viņš vēl paguva 1987. gada 14. jūnijā noorganizēt ziedu nolikšanu pie Brīvības pieminekļa, bet jau tā paša gada rudenī čekas spiediena rezultātā Rožkalnu ģimene pārcēlās uz dzīvi Vācijā. /../

Man bija žēl tautas

J. Rožkalns jau kopš jaunības dienām "redzot, kā latviešu jaunieši nodzeras", gribējis ko darīt tautas labā. "Es sapratu — ja Latvijā nekas nemainās demokrātisko tiesību jomā, tad nav nekādas iespējas ietekmēt situāciju. Man bija žēl tautas, kas gāja bojā." J. Rožkalnam bijuši kontakti ar emigrācijā esošajiem latviešiem, kas atbalstīja disidentu darbību. Pāvilam Brūverim un Paulim Kļaviņam radusies ideja par LNK dibināšanu, un, kad P. Brūveris atstājis Latviju, "visa saimniecība" nonākusi J. Rožkalna rokās.

J. Rožkalns stāsta, ka LNK, kas tolaik atzīta par aktīvāko disidentisko kustību Baltijā, darbojušies 20 cilvēki, kas savstarpēji viens otru nepazinuši, taču visu koordinējis J. Rožkalns. "Mums bija rūpīga konspirācija, tāpēc mēs, čekas novēroti, varējām darboties četrus gadus. Čeka divreiz kratīja manu dzīvokli un neko neatrada, kaut gan tur bija visi mūsu materiāli," atceras J. Rožkalns.

No kreisās: Voldemārs Ašnevics, Jānis Rožkalns, Ainars Baštiks (1996)

LNK kustībai bijusi zināma taktika — naktī kampaņveidīgi pa visu Latviju izplatīt pretpadomju uzsaukumus. "Tā izplatījām tūkstošiem proklamāciju. Dažkārt uzsaukumus iemetu saviem darbabiedriem, pēc tam viņi, zinādami, ka esmu nacionāli noskaņots, man tos rādīja. Un es redzēju, kādas tad cilvēkiem bija acis un noskaņojums. Mēs sapratām, ka tā ir ļoti nopietna lieta. Jo mēs kaut dažiem tūkstošiem cilvēku varējām dot optimismu, lai viņi nenodzeras, lai bērniem stāsta patiesību par Latvijas vēsturi, lai nemēģina karjeras nolūkos stāties kompartijā."

LNK kustības uzdevums bija caur Tallinu koordinēt informācijas apmaiņu ar ārzemēm. "Kaut kā no mājas bija jātiek laukā, tādēļ pārģērbos par dāmu vai pielīmēju bārdu, uzliku parūku un braucu uz Tallinu," stāsta J. Rožkalns. "Mašīnām, ar kurām Rietumu tūristi brauca šurp, bija dubultgrīdas, durvīs — dubultkabatas. Tā uz Latviju varēja atvest pretpadomju literatūru. Pretējā virzienā sūtījām informāciju par cilvēku vajāšanām."

LNK bijuši kontakti ar Solžeņicina fondu. Solžeņicins daļu savas Nobela prēmijas ziedojis, lai palīdzētu vajāto ģimenēm. LNK pienākums bija šīm ģimenēm piegādāt līdzekļus, ievākt un izplatīt informāciju par tiem, kas atradās Padomju cietumos.

"Kaut PSRS bija parakstījusi ANO Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju, daudzi nemaz nezināja, ka šajā deklarācijā ir 19. pants, kas katram cilvēkam paredz tiesības uz pārliecības brīvību un tās brīvu izteikšanu. Mēs ne tikai ticējām, ka situāciju iespējams mainīt,

bet arī redzējām, kā mūsu darbība guva atbalsi. Mūsu informāciju pārraidīja *Brīvā Eiropa, Amerikas Balss*," saka J. Rožkalns.

Čekā saproti, vai spēj klusēt

1983. gada sākumā čekai atrodot daļu LNK materiālu, disidentu kustība tika pārtraukta. "Mani pratināja izmeklētājs Andris Strautmanis, bija arī tāds Ņevickis, kas kliedza: "Būtu citi laiki, mēs jūs vienkārši nošautu!" Mums tikko bija piedzimuši dvīņi, un čekā man teica, ka es savu sievu un bērnus nekad vairs neredzēšu. Pirms prokurors parakstīja aresta sankciju man deva pēdējo iespēju visu izstāstīt un iet mājās. Es paliku. Un atteicos parakstīt apsūdzību, jo tur bija rakstīts "tā saucamais Brīvības piemineklis". Teicu, ka tā ir ņirgāšanās par tautas svētumu," stāsta J. Rožkalns.

Viņš uzskata, ka "dzīve apliecina, kas tu esi. Nonākot čekā, vienmēr pastāv risks un neviens simtprocentīgi nevar garantēt, ka viņš klusēs. Vai tu spēj klusēt vai nē — to zini tikai tad, kad esi čekā, kad tevi tur laužot."

J. Rožkalns stāsta par čekas mēģinājumiem psiholoģiski ietekmēt apcietinātos. "Iestūma mani mazā telpā bez loga, aizcirta dzelzs durvis. Pēkšņi rodas sajūta, it kā nav ko elpot — kā milzīgā betona bluķī ar aizbetonētu ieeju. Ir tikai lāva, spuldzīte. Zūd laika izjūta, nezini — rīts vai vakars. Viena daļa tajā kamerā salūza. Es lūdzu Dievu, nezinu — stundu vai dienu. Pēc laika manī ienāca miers, sajutu — man vairs nav baiļu."

Bija arī dažādi izmeklētāji. "Strautmanis "ņēma" ļoti stingri, teica, ka bez 15 gadiem netikšu cauri, gribēja vēl spiegošanu piesiet. Aizveda pie otra izmeklētāja Neilanda — simpātiska latvieša. Un viņš tieši pretēji — ārkārtīgi laipns, saka, ka lieta nemaz tik smaga nav, lai padomāju par ģimeni. Uz galda kafija, cepumi, tā viņi mēģināja izsist no modrības."

Mani nodeva advokāts

Starptautiskais Kristīgās solidaritātes fonds bija parūpējies, lai J. Rožkalna aizstāvībai atbrauc advokāts no Šveices, taču noliktajā dienā, neko nepaskaidrojot, tiesa tika atcelta. Vēlāk izrādījās, ka gaidīts, kamēr advokātam beidzas vīzas termiņš un viņš aizbrauc. J. Rožkalna aizstāvību uzņēmies cits advokāts.

"Bija čekas advokāti. Manējais, solīds latvietis, solīja palīdzēt. Cietumā biju uzrakstījis zīmīti sievai un lūdzu advokātam to atdot.

Viņš apsolījās, bet kā izrādījās, baiļu dēļ sevi pazemojot, atdeva manu zīmīti čekai. Es viņam nekad ļaunu neesmu vēlējis, bet viņš smagi cieta, jo kāpņu telpā viņam uzbruka. Kad tu esi čekā, izmisumā pie advokāta ķeries kā pie pēdējā salmiņa. Taču viņš mani nodeva."

Tiesa J. Rožkalnam piesprieda brīvības atņemšanu uz pieciem gadiem stingra režīma labošanas darbu kolonijā ar nometinājumu uz trim gadiem.

Pa etapu J. Rožkalns tika sūtīts uz soda izciešanas vietu Permas apgabalā. Etaps bieži ir visbriesmīgākais posms ieslodzījumā, jo paiet daži mēneši, kamēr ieslodzītais caur Krievijas cietumiem nokļūst nometnē. Daudzi tur zaudēja veselību, pat dzīvību. Vienīgais ēdiens šajā laikā — avīzēs ievīstīta smirdoša siļķe.

"Padomju laikā cilvēki nezināja, ka pasažieru sastāviem bija piekabināts arestantu vagons — tāds pats kā citi, tikai stikli aizkrāsoti. Domāja — pasta vagons. Kupejās 8 cilvēkiem sadzina 20, ieejai priekšā — restes. Tas bija neaizmirstams skats — pie restēm piespiestu bālu cilvēku seju mozaīkas. Aiz katras sejas — dramatisks liktenis."

Ziemās braucot bijis auksti, vasarās — karstums. Vienīgais kā ieslodzītie varējuši protestēt — visi reizē sākt šūpot vagonu. Taču Sibīrijā viens arestantu vagons tā apgāzies un sācis degt. Uzraugi izmukuši, bet ieslodzītos nelaiduši laukā. Tā viņi visi sadeguši.

Vienmēr vari nožēlot grēkus

Nometnēs bijis čekas spiediens — salauzt garīgi un piespiest atteikties no pārliecības. Par nožēlošanas cenu varējis tikt laukā, bet J. Rožkalna laikā nebijis neviena, kas pilnībā salūztu. Daži ieslodzītie sadarbojušies ar čeku, tiem bijuši atvieglināti apstākļi, biežākas tikšanās ar piederīgajiem.

"Lielākais sods bija karceris. Es tur septiņas reizes pa mēnesim nosēdēju. Plānā uzvalciņā, ēst dod tikai katru otro dienu ūdeni ar pāris makaroniem. Dienā gulēt nedrīkst, arī sēdēt nevar, jo lāvu ar speciālu mehānismu nolaida tikai pa nakti. Dienu staigā, naktī — jāguļ, bet lāvai metāla stīpa tieši tur, kur guļot atrodas nieres. Pēc pāris dienām sākas cīņa par dzīvību. Un atkal saprati — ja negribi palikt invalīds, vienmēr ir iespēja nožēlot grēkus," stāsta J. Rožkalns.

"Mūs čekā un nometnē neturēja biezie mūri un sargsuņi, bet principi, kas dzīvē ir vissvarīgākais. Ja to nav, tad cilvēki neizprot morāles kategorijas. Man likās, ja es nodošu, manī kaut kas salūzīs uz visiem laikiem."

Saraksti ar ģimenēm nometnēs kontrolēja, taču J. Rožkalnam ar sievas palīdzību izdevies izsūtīt ziņas par ieslodzīto likteņiem. "Pēc

Jāņa Rožkalna un Ojāra Gintera ģimeņu ierašanās Minsterē. Viņi tika sirsnīgi sagaidīti un sveikti pie LCM, paceļot Latvijas karogus un dziedot mūsu Valsts himnu. Šeit — fragments no kuplā sagaidītāju pulka — Vadoņu un Brūveru ģimenes. Centrā — šī krājuma sastādītāja dzīvesbiedre Zigrīda ar savu tēvu mācītāju Pēteri Egli.

nedēļas par to rakstīja Rietumu prese, un čeka man draudēja piespriest vēl desmit gadus."

Taču J. Rožkalna vārds emigrācijas tautiešu atbalsta dēļ bija starp tiem aptuveni 20, kuru sarakstu Amerikas prezidents Reigans iesniedzis Maskavai, norādot — ja šie cilvēki netiks atbrīvoti, Vašingtona ar PSRS sarunas neturpinās.

/../

Katram jānokārto parādi

Kad J. Rožkalns atgriezās no ieslodzījuma, viņam tika izdots dokuments par apžēlošanu J. Rožkalns uzskata, ka apžēlot var tikai tad, ja kaut ko nožēlo. "'Man nebija ko nožēlot. Tādēļ uzrakstīju Gorbunovam vēstuli, gāju pie viņa reizes piecas, bet man pateica, ka Gorbunovam nav laika. Es nesaprotu, kā viņš tagad, ne no kā neatsakoties neko nepaskaidrojot, var strādāt. It kā nekas nebūtu noticis. Ja salīdzina disidentu un Gorbunova dzīvi, jāsecina, ka viņa dzīve ir bijusi vispareizākā, jau tolaik viņš bija populārs atmodas laikā — tautas varonis un arī tagad Latvijā ir viscienījamākais cilvēks."

/../

Daudz tā laika darboņu nenokārtotas attiecības ar tautu, jo, kaut J. Rožkalnam pret viņiem nav naida, viņš uzskata, ka problēmas Latvijā pastāvēs tikmēr, kamēr cilvēki, kas ietekmējuši tik daudz vajāto likteņus, publiski savus parādus nenokārtos.

PAR SAKARIEM AR VALSTS DROŠĪBAS KOMITEJU

LATVIJAS REPUBLIKAS TOTALITĀRO REŽĪMU NOZIEGUMU IZVĒRTĒŠANAS KOMISIJAI

Ojāra Gintera, dzīvojoša Minsterē
Sprickmannstrasse 41, Vācijā

iesniegums — paskaidrojums

PAR PRET MANI VĒRSTO PIESPIEDU SASKARI AR VALSTS DROŠĪBAS KOMITEJU

Mana, OJĀRA GINTERA, pirmā saskare ar VALSTS DROŠĪBAS KOMITEJU (VDK) negaidīti sākās 1953. gadā, vēl manā studiju laikā. Ar īsākām vai garākām atstarpēm šīs piespiedu sarunas turpinājās vairāk kā trīsdesmit gadus.

Sākumā tika piedāvātas dažādas priekšrocības un vieglāka dzīve — par sadarbību ar VDK. Šādi uzaicinājumi tika izsacīti daudzkārt. Un tikpat bieži šie čekas anonīmie pārstāvji saņēma manus nepārprotamus atteikumus. Sarunu vietas viņi mainīja: milicijā, uz ielas, darbavietas kadru daļā un direktora kabinetā, arī tieši pašā VDK. Mani protesti pret šādām sarunām tika ignorēti. Gluži tāpat kā sākumlaikā mani lūgumi uzzināt viņu uzvārdus un kādā pilnvarojumā viņi ar mani runā. No savas puses es nevarēju pakļauties viņu pieprasījumam par šīm piespiedu sarunām klusēt — neizpaust to pat ģimenei. Tas šiem darboņiem nepatika. Bet vēl vairāk viņiem nepatika mana nepiekāpība.

Ar laiku sarunu tonis un saturs tika mainīts. Piedāvājumu vietā — brīdinājumi. Arī tie nespēja panākt čekai vēlamo. Tad sekoja draudi. Kopā ar manu dzīvesbiedri ZVAIGZNĪTI GINTERI tikām ierindoti starp viņu ienaidniekiem. Sākās izsekošanas un noklausīšanās. Un — bija ko izsekot un noklausīties. Gan uz ielas, gan dzīvoklī. Mēs taču dzīvojām aktīvu kristiešu dzīvi. Šis čekas darba iecirknis strādāja profesionāli. Par to viņi paši ļāva mums atkārtoti pārliecināties. Tomēr ne es, ne mana sieva nebijām nopērkami, ne arī, paldies Dievam, — iebaidāmi.

1973. gada 30. janvāra agrā rītā mūs pārsteidza mūsu dzīvokļa kratīšana. Jau daudzus gadus pagrīdes apstākļos strādājām pie garīgās

Ojārs un Zvaigznīte Ginteri (1998)

literatūras izdošanas mašīnrakstā. Pēc sešu stundu intensīva darba seši čekas nozīmētie darbinieki savāca visu mūsu tobrīd dzīvoklī esošo pašgatavoto garīgo literatūru — jau iesieto un vēl negatavo. No mūsu dzīvokļa izņemto literatūru kopā ar mani pašu tūlīt pēc kratīšanas aizveda uz prokuratūru. Pēc pusotrām stundām arī manai sievai bija tur jāierodas. Un atkal — pratināšanas. Tas nebija patīkami. Bet skaidrs bija viens: ne vienu no mūsu šī darba līdzstrādniekiem atklāt nedrīkstam! Ko viņi vēlējās iegūt — lai varētu mūs no sabiedrības izolēt — tas viņiem neizdevās. Jautājumus, kas attiecās uz mums pašiem, atbildējām; kas uz citiem — atteicāmies atbildēt.

Izsekošanas turpinājās. Dažkārt pat ar viltu un meliem uzzinot vietas, kurās tobrīd atrados, no turienes uz VDK tiku aizvests varmācīgi un dažādos apstākļos pratināts — arī par Latvijas Neatkarības Kustības darbību Rīgā un Latvijā.

Šajā sakarībā jāmin arī mūsu ģimenes patriotiskā līdzdalība tikko pieminētās Kustības atbalstīšanā laikā no 1978. līdz 1983. gadam. Dažādās Rietumvalstīs dzīvojošie latvieši, iebraucot Rīgā, nodeva mums Latvijas Neatkarības kustības darba vajadzībām sūtītus materiālus. Viņi lūdza tos tālāk nodot šīs Kustības tā laika vadītājam JĀNIM ROŽKALNAM. Kad viņš tika arestēts un notiesāts, mūsu kontakti ar Rietumiem — tikai jau citā ievirzē — turpinājās.

Par šeit, Latvijā, notiekošo pa mūsu dzīvokļa telefonu regulāri ziņojām radiostacijai "Brīvā Eiropa". Ar to centāmies atvieglot bez

INFORMĀCIJA PAR GINTERI ZELTĪTI
NO LPSR VDK INFORMĀCIJAS ANALĪZES DAĻAS MATERIĀLIEM

ДС ##NS=0309942 K= 1 **T=1 02=C 04=5 05=ПЕРЕДАЧА ТЕНДЕНЦИОЗНОЙ ИНФОРМАЦИИ В ХОДЕ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА. ОКАЗАНИЕ МАТЕРИАЛЬНОЙ И МОРАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ СЕМЬЕ ОСУЖДЕННОГО ЗА ООГП. 1983-85Г.ФРГ-ЛССР.СОТРУДНИК РАДИОСТАНЦИИ" СВОБОДНАЯ ЕВРОПА" БРУВЕРИС П.А. И ЕГО ЖЕНА БРУВЕРЕ Р.А., ЯВЛЯЮЩИЕСЯ АКТИВИСТАМИ "ГАЙСМАС АКЦИИ" ПОДДЕРЖИВАЛИ РЕГУЛЯРНУЮ МЕЖДУНАРОДНУЮ ТЕЛЕФОННУЮ СВЯЗЬ С ЖИТЕЛЯМИ РИГИ ГИНТЕРС О.Я. И ГИНТЕРЕ З.А., ОТ КОТОРЫХ В 1983 ГОДУ ПОЛУЧАЛИ ИНФОРМАЦИЮ О ХОДЕ СУДЕБНОГО ПРОЦЕССА НАД ИНФОРМАТОРОМ "ГАЙСМАС АКЦИИ" РОЖКАЛНСОМ Я.Х., А В ДАЛЬНЕЙШЕМ ТЕНДЕНЦИОЗНУЮ ИНФОРМАЦИЮ О НЕМ И ПОЛОЖЕНИИ ЕГО СЕМЬИ. С СЕМЬЕЙ ГИНТЕРС ВЕЛАСЬ ТАКЖЕ МЕЖДУНАРОДНАЯ ПЕРЕПИСКА И ПОСЫЛОЧНЫЙ ОБМЕН. ПОЛУЧЕННАЯ ИНФОРМАЦИЯ ИСПОЛЬЗОВАЛАСЬ В АНТИСОВЕТСКИХ РАДИОПЕРЕДАЧАХ, ЛАТЫШСКОЙ ЭМИГРАНСКОЙ ПРЕССЕ И ДРУГИХ ПРОПАГАНДИСТСКИХ ИЗДАНИЯХ АНТИСОВЕТСКИХ ЦЕНТРОВ НА ЗАПАДЕ, ПРИНЯЛИ НЕПОСРЕДСТВЕННОЕ УЧАСТИЕ В ОРГАНИЗАЦИИ КАМПАНИИ МОРАЛЬНОЙ И МАТЕРИАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ ЖЕНЕ ОСУЖДЕННОГО РОЖ КАЛНЕ Г.Э., С КОТОРОЙ ТОЖЕ ПОДДЕРЖИВАЮТ МЕЖДУНАРОДНУЮ ПЕРЕ ПИСКУ,ПОСЫЛОЧНЫЙ ОБМЕН. БРУВЕРЕ Р.А. ОКАЗАЛА ПОСЛЕДНЕЙ СУ ЩЕСТВЕННУЮ ПОМОЩЬ. (5-491 ОТ 02.86Г.,5 ОТД.4 ОТ-ИЕ,ГРИНБЕРГС,5-1562 ОТ 05. 85Г.,5 ОТД.4 ОТ-ИЕ, КРИВЦУН,5-1811 ОТ 06.85Г.,5 ОТД.4 ОТ-ИЕ, ГАЙЛИС).

LR TOTALITĀRISMA SEKU
DOKUMENTĒŠANAS CENTRS
Kopija Nr. 139
Datums 02. 12. 1999. g.

vīra aprūpes atstāto ģimeni. Protams, labi sapratām aizvien pieaugošo risku. Taču čekas rīcība uz to mūs piespieda.

Aktīvu līdzdalību ņēmām arī vēsturiskajos notikumos 1987. gada 14. jūnijā un 23. augustā pie Brīvības pieminekļa; kopā ar mani arī sieva un meita. Pieminētā augusta dienā, kad savā dzīvoklī, toreizējā Padomju bulvārī 12—9, uzņēmām "Helsinki 86" grupas dalībniekus, visi pie mums ienākušie tika VDK un milicijas darbinieku ielenkti un apdraudēti. Pēc tam šie paši "sargi" mūsu dzīvokļa durvis izlauza un brutāli uzbruka tajā esošajiem. "Helsinku" grupas locekļus un dažus viņu piederīgos vardarbīgi aizveda uz Milicijas pārvaldi.

Neesmu saskaitījis tos daudzos piespiedu kontaktus ar čekistiem, kuros viņiem nekad neizdevās iegūt sev vēlamo rezultātu. Tas viss tika atspoguļots VDK dokumentācijā. Tagad, pēc viņu varas krišanas, vienīgais dokuments, kuru saistībā ar manām daudzgadu aktivitātēm saņēmu Latvijas Republikas Totalitārisma Seku Dokumentēšanas Centrā, attiecas gan tikai uz laikaposmu no 1983. līdz 1988. gadam. Līdzīgu dokumentu saņēma arī mana sieva Zvaigznīte Gintere. Par notikumiem šajā laikaposmā ir daudz rakstīts arī presē. Daļu no tā un tikko pieminētos dokumentus pievienoju šim iesniegumam.

1999. gada 16. augustā

SATVERSMES AIZSARDZĪBAS BIROJS
TOTALITĀRISMA SEKU DOKUMENTĒŠANAS CENTRS

Rigā, Šķūņu ielā 15, LV-1050, tālr. 7227778, fakss 7220032, E-mail TSDC@BKC.LV

Reģ. Nr.A/P-285 02.12.1999.g.

Uz Nr.P-275 23.11.1999.g.

Zvaigznītei Ginteres kundzei
dzim. 1935.gada 28.februārī

SAB Totalitārisma seku dokumentēšanas centra rīcībā ir ziņas, ka Jūs esat bijusi reģistrēta LPSR Valsts drošības komitejas informācijas analīzes daļā kā:

1) PSRS pilsonis, kurš 1967.gadā vai vēlāk izbraucis uz pastāvīgu dzīvi kapitālistiskā valstī, KTR, KTDR, DSFR;
2) padomju pilsonis, kurš darbojas reakcionāri reliģiskā sektā;
3) persona, kura sarakstās ar kapitālistiskajās valstīs dzīvojošiem ārzemniekiem, par kuriem drošības iestādēm ir operatīva interese.

24.09.87.g. atļauta izbraukšana uz pastāvīgu dzīvi Izraēlā kopā ar ģimeni.

SAB TSDC rīcībā esošajā bij.LPSR VDK elektroniskajā datu bāzē par Jums atrodas šāds ziņojums: DS - 309942.

Pielikumā: iepriekšminētais ziņojums uz 1 lapas.

SAB TSDC vadītājs I.ZĀLĪTE

E.Segliņa
7227778

SAB Totalitārisma seku dokumentēšanas centra izsniegtā izziņa Zvaigznītei Ginterei

SATVERSMES AIZSARDZĪBAS BIROJS
TOTALITĀRISMA SEKU DOKUMENTĒŠANAS CENTRS

Rigā, Šķūņu ielā 15, LV-1050, tālr. 7227778, fakss 7220032, E-mail TSDC@BKC.LV

Reģ. Nr.A/P-284 02.12.1999.g.

Uz Nr.P-276 23.11.1999.g.

Ojāram Gintera kungam
personas kods 16130-11811

SAB Totalitārisma seku dokumentēšanas centra rīcībā ir ziņas, ka Jūs esat bijis reģistrēts LPSR Valsts drošības komitejas informācijas analīzes daļā kā:

1) PSRS pilsonis, kurš 1967.gadā vai vēlāk izbraucis uz pastāvīgu dzīvi kapitālistiskā valstī, ĶTR, KTDR, DSFR;
2) ideoloģiski kaitīgas literatūras izplatītājs, kas negatīvi ietekmē PSRS politisko un ekonomisko sistēmu.

24.09.87.g. atļauta izbraukšana uz pastāvīgu dzīvi Izraēlā kopā ar ģimeni.

SAB TSDC rīcībā esošajā bij.LPSR VDK elektroniskajā datu bāzē par Jums atrodas šādi ziņojumi: DS - 309942, 304359.

Pielikumā: iepriekšminētie ziņojumi uz 1 lapas.

SAB TSDC vadītājs I.ZĀLĪTE

E.Segliņa
7227778

SAB Totalitārisma seku dokumentēšanas centra izsniegtā izziņa Ojāram Ginteram

INFORMĀCIJA PAR GINTERU OJĀRU
NO LPSR VDK INFORMĀCIJAS ANALĪZES DAĻAS MATERIĀLIEM

ДС ##NS=0304359 K= 1 **T=1 02=C 04=5 05=B-3-C 22-26.07.85Г. Г.РИГА.НАХОДЯСЬ В РЕСПУБЛИКЕ ПО КАНАЛУ ТУРИЗМА ЛАТЫШСКАЯ ЭМИГРАНТКА ДРЕЙМАНЕ М.Г.,ПРОЖИВАЮЩАЯ В ФРГ, С ПРИМЕНЕНИЕМ МЕР ПРЕДОСТОРОЖНОСТИ ПОСЕТИЛА РЯД ЛИЦ, ПРОЖИВАЮЩИХ В Г.РИГЕ. СРЕДИ НИХ БЫЛИ ТАКИЕ,КОТОРЫЕ РАНЕЕ С НЕЙ ЗНАКОМЫ НЕ БЫЛИ. РАССКАЗАЛА ИСТОЧНИКУ,ЧТО ОНА ВЫПОЛНЯЕТ ЗАДАНИЕ ГЛАВАРЕЙ ЛАТЫШСКОЙ ЭМИГРАНТСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ. ПО ИХ ПРОСЬБЕ ПРИВЕЗЛА ДЛЯ СЕМЬИ ОСУЖДЕННОГО НАЦИОНАЛИСТА РОЖКАЛНСА Я.Х.ЦЕННЫЕ ПОДАРКИ,КОТОРЫЕ ВРУЧИЛА ГИНТЕРСУ О., ЯВЛЯЮЩЕМУСЯ БЛИЗКОЙ СВЯЗЬЮ СЕМЬИ РОЖКАЛНСА. ПОПРОСИЛА ИСТОЧНИКА УСТАНОВИТЬ В РИГЕ НУЖНЫХ ЕЙ ЛЮДЕЙ. СООБЩИЛА ИСТОЧНИКУ,ЧТО В 1986 ГОДУ ВНОВЬ НАМЕРЕНА ПРИЕХАТЬ В РИГУ. (ГРАМ.,5 ОТД.1 ОТД-Е,АГ. КАПОСТИНЬШ,СПР.N5-369 ОТ 01.86Г).

ДС ##NS=0309942 K= 1 **T=1 02=C 04=5 05=ПЕРЕДАЧА ТЕНДЕНЦИОЗНОЙ ИНФОРМАЦИИ В ХОДЕ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА. ОКАЗАНИЕ МАТЕРИАЛЬНОЙ И МОРАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ СЕМЬЕ ОСУЖДЕННОГО ЗА ООГП. 1983-85Г.ФРГ-ЛССР.СОТРУДНИК РАДИОСТАНЦИИ"СВОБОДНАЯ ЕВ РОПА" БРУВЕРИС П.А. И ЕГО ЖЕНА БРУВЕРЕ Р.А., ЯВЛЯЮЩИЕСЯ АКТИВИСТАМИ "ГАЙСМАС АКЦИИ" ПОДДЕРЖИВАЛИ РЕГУЛЯРНУЮ МЕЖДУНАРОДНУЮ ТЕЛЕФОННУЮ СВЯЗЬ С ЖИТЕЛЯМИ РИГИ ГИНТЕРС О.Я. И ГИНТЕРЕ З.А., ОТ КОТОРЫХ В 1983 ГОДУ ПОЛУЧАЛИ ИНФОРМАЦИЮ О ХОДЕ СУДЕБНОГО ПРОЦЕССА НАД ИНФОРМАТОРОМ "ГАЙСМАС АКЦИИ" РОЖКАЛНСОМ Я.Х., А В ДАЛЬНЕЙШЕМ ТЕНДЕНЦИОЗНУЮ ИНФОРМАЦИЮ О НЕМ И ПОЛОЖЕНИИ ЕГО СЕМЬИ. С СЕМЬЕЙ ГИНТЕРС ВЕЛАСЬ ТАКЖЕ МЕЖДУНАРОДНАЯ ПЕРЕПИСКА И ПОСЫЛОЧНЫЙ ОБМЕН.ПОЛУЧЕННАЯ ИНФОРМАЦИЯ ИСПОЛЬЗОВАЛАСЬ В АНТИСОВЕТСКИХ РАДИОПЕРЕДАЧАХ, ЛАТЫШСКОЙ ЭМИГРАНСКОЙ ПРЕССЕ И ДРУГИХ ПРОПАГАНДИСТСКИХ ИЗДАНИЯХ АНТИСОВЕТСКИХ ЦЕНТРОВ НА ЗАПАДЕ, ПРИНЯЛИ НЕПОСРЕДСТВЕННОЕ УЧАСТИЕ В ОРГАНИЗАЦИИ КАМПАНИИ МОРАЛЬНОЙ И МАТЕРИАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ ЖЕНЕ ОСУЖДЕННОГО РОЖ КАЛНЕ Г.Э.,С КОТОРОЙ ТОЖЕ ПОДДЕРЖИВАЮТ МЕЖДУНАРОДНУЮ ПЕРЕПИСКУ, ПОСЫЛОЧНЫЙ ОБМЕН. БРУВЕРЕ Р.А. ОКАЗАЛА ПОСЛЕДНЕЙ СУ ЩЕСТВЕННУЮ ПОМОЩЬ. (5-491 ОТ 02.86Г.,5 ОТД.4 ОТ-ИЕ,ГРИНБЕРГС,5-1562 ОТ 05. 85Г.,5 ОТД.4 ОТ-ИЕ, КРИВЦУН,5-1811 ОТ 06.85Г.,5 ОТД.4 ОТ-ИЕ, ГАЙЛИС). Ф-КА: 2523- 2(5-8) (СВОДКА N 3056 ОТ 12.84Г.,ОТО2,В 5 ОТД.1ОТ-ИЕ, ЛАКСИСУ).

LR TOTALITARISMA SEKU
DOKUMENTĒŠANAS CENTRS
Kopija Nr. 138
Datums 02. 12. 1999.g.

LR Totalitārisma seku dokumentēšanas centra izsniegtā izziņa — VDK izvērtējums par Ojāra Gintera darbību padomju varas gados

OJĀRS GINTERS

ЛЦ ##NS=0015734 К= 1 ИД 04=ГИНТЕРС 05=ОЯРС 06=ЯНОВИЧ 11=16. 11.1930 Г. 13=М 14=273 15=800 16=8007200 **Т=1 02=С 18=00001 20=010 23=02038, 03422, 03430 24=ДСП N 20183-10 ОТДЕЛ 24 СЕНТЯБРЯ 1987 ГОДА РАЗРЕШЕН ВЫЕЗД НА ПОСТОЯННОЕ ЖИТЕЛЬСТВО В ИЗРАИЛЬ ВМЕСТЕ С СЕМЬЕЙ 89=90503 92=06.07.1988 Г., 07.07.1988 Г., 08.07.1988 Г., 09.07.1988 Г., 18.08.1988 Г., 04.11.1988 Г. 25=ПЖ 15734 1, ПЖ 15734 2 34=ПБ 15734 1 38=ТД 15734 1 71=ДС 309942 72=ДС 304359 85=СЯ 953, СЯ 956, СЯ 957, СЯ 958, СЯ 959, СЯ 2638, СЯ 61140 90= ББ 1926, ББ 7556, ББ 7681, ББ 18757, ББ 21451, ББ 28888, ББ 35352

ДС ##NS=0304359 К= 1 **Т=1 02=С 04=5 05=В-3-С 22-26.07.85Г. Г.РИГА.НАХОДЯСЬ В РЕСПУБЛИКЕ ПО КАНАЛУ ТУРИЗМА ЛАТЫШСКАЯ ЭМИГРАНТКА ДРЕЙМАНЕ М.Г.,ПРОЖИВАЮЩАЯ В ФРГ, С ПРИМЕНЕНИЕМ МЕР ПРЕДОСТОРОЖНОСТИ ПОСЕТИЛА РЯД ЛИЦ, ПРОЖИВАЮЩИХ В Г.РИГЕ. СРЕДИ НИХ БЫЛИ ТАКИЕ,КОТОРЫЕ РАНЕЕ С НЕЙ ЗНАКОМЫ НЕ БЫЛИ. РАССКАЗАЛА ИСТОЧНИКУ,ЧТО ОНА ВЫПОЛНЯЕТ ЗАДАНИЕ ГЛАВАРЕЙ ЛАТЫШСКОЙ ЭМИГРАНТСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ. ПО ИХ ПРОСЬБЕ ПРИВЕЗЛА ДЛЯ СЕМЬИ ОСУЖДЕННОГО НАЦИОНАЛИСТА РОЖКАЛНСА Я.Х.ЦЕННЫЕ ПОДАРКИ,КОТОРЫЕ ВРУЧИЛА ГИНТЕРСУ О., ЯВЛЯЮЩЕМУСЯ БЛИЗКОЙ СВЯЗЬЮ СЕМЬИ РОЖКАЛНСА. ПОПРОСИЛА ИСТОЧНИКА УСТАНОВИТЬ В РИГЕ НУЖНЫХ ЕЙ ЛЮДЕЙ. СООБЩИЛА ИСТОЧНИКУ,ЧТО В 1986 ГОДУ ВНОВЬ НАМЕРЕНА ПРИЕХАТЬ В РИГУ. (ГРАМ.,5 ОТД.1 ОТД-Е,АГ. КАПОСТИНЬШ,СПР.N5-369 ОТ 01.86Г) Ф-КА:2135-2(3-7) 06=02120, 03029, 03035, 05038, 05054 09=22.07.1985 Г. 12=26.07.1985 Г. 21=006 89=90501 92=04.11.1988 Г. 15=ЛЦ 207351 16=ЛЦ 15734, ЛЦ 56978 18=СЯ 62674 24=АД 40 80=ИИ 5078 90=ББ 35352

ДС ##NS=0309942 К= 1 **Т=1 02=С 04=5 05=ПЕРЕДАЧА ТЕНДЕНЦИОЗНОЙ ИНФОРМАЦИИ В ХОДЕ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА. ОКАЗАНИЕ МАТЕРИАЛЬНОЙ И МОРАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ СЕМЬЕ ОСУЖДЕННОГО ЗА ООГП. 1983-85Г.ФРГ-ЛССР.СОТРУДНИК РАДИОСТАНЦИИ"СВОБОДНАЯ ЕВ РОПА" БРУВЕРИС П.А. И ЕГО ЖЕНА БРУВЕРЕ Р.А.,ЯВЛЯЮЩИЕСЯ АК ТИВИСТАМИ "ГАЙСМАС АКЦИИ" ПОДДЕРЖИВАЛИ РЕГУЛЯРНУЮ МЕЖДУНАРОДНУЮ ТЕЛЕФОННУЮ СВЯЗЬ С ЖИТЕЛЯМИ РИГИ ГИНТЕРС О.Я. И ГИНТЕРЕ З.А.,ОТ КОТОРЫХ В 1983 ГОДУ ПОЛУЧАЛИ ИНФОРМАЦИЮ О ХОДЕ СУДЕБНОГО ПРОЦЕССА НАД ИНФОРМАТОРОМ"ГАЙСМАС АКЦИИ" РОЖКАЛНСОМ Я.Х., А В ДАЛЬ НЕЙШЕМ ТЕНДЕНЦИОЗНУЮ ИНФОРМАЦИЮ О НЕМ И ПОЛОЖЕНИИ ЕГО СЕМЬИ. С СЕМЬЕЙ ГИНТЕРС ВЕЛАСЬ ТАКЖЕ МЕЖДУНАРОДНАЯ ПЕРЕПИС КА И ПОСЫЛОЧНЫЙ ОБМЕН.ПОЛУЧЕННАЯ ИНФОРМАЦИЯ ИСПОЛЬЗОВАЛАСЬ В АНТИСОВЕТСКИХ РАДИОПЕРЕДАЧАХ, ЛАТЫШСКОЙ ЭМИГРАНСКОЙ ПРЕССЕ И ДРУГИХ ПРОПАГАНДИСТСКИХ ИЗДАНИЯХ АНТИСОВЕТСКИХ ЦЕНТРОВ НА ЗАПАДЕ, ПРИНЯЛИ НЕПОСРЕДСТВЕННОЕ УЧАСТИЕ В ОРГАНИЗАЦИИ КАМПАНИИ МОРАЛЬНОЙ И МАТЕРИАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ ЖЕНЕ ОСУЖДЕННОГО РОЖ КАЛНЕ Г.З.,С КОТОРОЙ ТОЖЕ ПОДДЕРЖИВАЮТ МЕЖДУНАРОДНУЮ ПЕРЕ ПИСКУ,ПОСЫЛОЧНЫЙ ОБМЕН. БРУВЕРЕ Р.А. ОКАЗАЛА ПОСЛЕДНЕЙ СУ ЩЕСТВЕННУЮ ПОМОЩЬ. (5-491 ОТ 02.86Г.,5 ОТД.4 ОТ-ИЕ,ГРИНБЕРГС,5-1562 ОТ 05. 85Г.,5 ОТД.4 ОТ-ИЕ, КРИВЦУН,5-1811 ОТ 06.85Г.,5 ОТД.4 ОТ-ИЕ, ГАЙЛИС)Ф-КА: 2523- 2(5-8) (СВОДКА N 3056 ОТ 12.84Г.,ОТО2,В 5 ОТД.1ОТ-ИЕ, ЛАКСИСУ) Ф-КА:1515-1(1-5) 06=03110, 05028, 05070, 05091, 05094, 06090 09=1983 Г. 12=1985 Г. 89=90504 92=09.07.1988 Г. 15=ЛЦ 4032, ЛЦ 6103, ЛЦ 15734, ЛЦ 52193 16=ЛЦ 56978, ЛЦ 206519 20=СД 309942 1 22=ДС 303678 24=АД 2603 80=ИИ 2139, ИИ 2149, ИИ 2177, ИИ 2186 90=ББ 20744, ББ 21451

LR Totalitārisma seku dokumentēšanas centra izsniegtā izziņa — VDK izvērtējums par Ojāra Gintera darbību padomju varas gados

REPRESIJAS

Ja skatāmies valodniecības vārdnīcās, tad lasām, ka represijas ir sodi un spaidi, ietekmēšanas līdzekļi. Ne jau katru valsts pilsoni valsts vara un tās tiesvedība lika cietumā. Bet ietekmēt uz pakļaušanos un paklausību vēlas katra sistēma, vara, režīms. Katras valsts politiskai struktūrai ir atšķirīgi programmas mērķi, citāda dzīves kultūruztvere. Un no pilsoņiem tiek prasīta maksimāla pakļaušanās deklarētiem valsts dzīves principiem. Un tā tas bija arī Padomju Savienības pastāvēšanas gados.

Revolūcija varēja notikt, vienīgi balstoties uz proletariāta nežēlīgo diktatūru. Un vispirms tas nozīmēja bagāto ļaužu iznīcināšanu, visu varu un mantu nododot neaudzinātiem jauniešiem, bezdarbniekiem, sliņķiem un nabagiem. "Gudrība un izglītība" nāca no ielas, no proletāriskās pārliecības.

Atceros boļševices Martas Krustiņsones atbildi, kad viņai jautājām, kā viņa un viņas kolēģes (tās bija tā saucamās "troikas") bez izmeklēšanas un tiesas zināja, kam piespriest nāves sodu un kuram — tikai 25 gadus ieslodzījumā? Biedre Krustiņsone — toreiz, kad viņa tika vadāta pa skolām kā dzīvs revolūcijas paraugcilvēks (trīs māsas Krustiņsones, nākušas no Liepkalna–Ozolu pagasta, nodzīvoja ilgu mūžu), uzfrizēta un sakopta par tīri inteliģentu večiņu, viņa mums, baltiem zobiem smaidot, atbildēja — proletārieša sirdsapziņa, komunista sirds nekļūdās.

Ieskatījos mācītāja Jāņa Bormaņa un viņa ticības biedru kriminālllietā. Viņus vajadzēja iznīcināt tikai tāpēc, ka viņu Vasarsvētku draudze atteicās pievienoties Latvijas baptistu saimei, kas toreiz jau bija padevusies un sadarbojās ar PSRS varas izvirzīto VEKBS Maskavā, bet J. Bormaņa draudze un viņa domubiedri vēl joprojām centās palikt patstāvīgi. Viņu kriminālllietā LPSR KGB majors raksta Maskavai: *Mūsu LPSR likumdošanā nav tāda panta, ar ko varam šos minētos pilsoņus izolēt no sabiedrības. Lūdzam viņus nodot "Troikas" sodīšanai.*

Izsūtīšanas un nobendēšanas ar spriedumu vai bez sprieduma bija komunistiskā režīma darba ikdiena. Bet bija arī mazās, tīri pilsoniski audzinošās represijas. Par tām arī dažās lapaspusēs uz mums runās

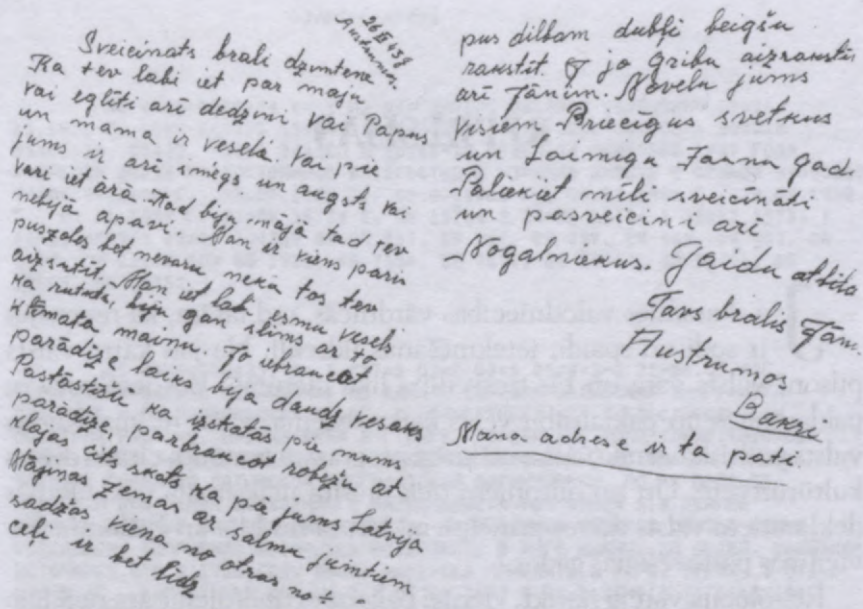

Ticības brāļa Jāņa no Nogales vēstule ģimenei Ziemassvētkos kara pēdējā ziemā no Austrumu lēģera

pierakstītas atmiņas. Tātad — dokumenti par represijām baznīcu aprindās. Bet ievadā kā pirmo arhīva dokumentu lasītāja uzmanībai piedāvāsim vēstuli, kas liecinās par mūsu ticības brāļa Jāņa no Nogales Ziemassvētkiem kara pēdējā ziemā Krievijā. Leģionārs. Arī varas spaidīts, ārpus mājām, grūtumā.

Cita liecība, ko rakstījusi Irēna Krauja, dokumentē atmiņas par savu vīru Rūdolfu Krauju (1925—1993), kas ticības dēļ padomju gados piedzīvojis tiešas represijas. Lūk, ko atmiņās lasām: "Tā kā tas bija padomju okupācijas laiks, tad ticīgiem bija jārēķinās ar dažādām represijām. To nācās piedzīvot arī Rūdolfam, kas strādāja kā matemātikas skolotājs Neredzīgo bērnu vidusskolā. Ziņa, ka Rūdolfs darbojas baptistu draudzē, bija nonākusi līdz skolas direktoram Viktoram Kokinam. Viņš manu vīru atbrīvoja no skolotāja darba. Bet, paldies Dievam, ka Rūdolfs palika uzticīgs Dievam un turpināja čakli darboties draudzēs, vadot korus un mūziķus. /../

Ārpus muzikālā darba bija vēl bīstamāki uzdevumi tā Kunga vīna kalnā. Grūtības bija ar Bībelēm, jo tās oficiāli nevarēja pavairot. Bet bija uzņēmīgi un drosmīgi ticīgie, kuri pagrīdē noorganizēja to drukāšanu. Arī Rūdolfs riskēja un visādi šim darbam palīdzēja. Viņš piekrāva pilnu savu automašīnu ar balto papīru un veda to uz Jelgavu nodot viņam vien zināmā vietā. Visu tālāk jau kārtoja citi. Reizēm šādi braucieni bija saistīti ar smagiem pārdzīvojumiem. Bija gadījumi,

kad likās, ka jau ilgāku laiku mašīnai kādi seko. Mašīna bija tik ļoti noslogota, ka virsū uzliktie bērnu ratiņi, diez vai novērstu špika trenēto uzmanību un visredzēšanu.

Bet Dievs visu brīnišķīgi sargāja, un Rūdolfa sirdī bija liela pateicība, ka Viņa, tā Kunga darbā drīkstēja arī tā strādāt."

Ērģelnieks Ilmārs Lāms

Cits dokuments liecina par represijām pret divdesmitgadīgo Ilmāru Lāmu. Tagad Ilmārs ir pieaudzis vīrs, pazīstams ērģelnieks Āgenskalna un Vecās Ģertrūdes baznīcā. Bet toreiz vietējā padomju presē parādījās kāds raksts "Ledus pats nekūst". Izdevums mums nav zināms, bet izkopējumā lasāms 1964. gads. Autors — kāds B. Liepnieks. Rakstā plaši aprakstīts–kauninats jaunietis Ilmārs. Un tikai par to, ka karaklausības iesaukšanas punktā pateicis, ka tic Dievam.

Un tālāk — (citēju!): "Šopavasar Rīgas politehniskajā institūtā kļuva zināms, ka students Ilmārs Lāms ir baptists. Institūta pasniedzēji (sevišķi tie, kas Ilmāram mācīja sabiedriskās zinātnes), dabiski, koncentrēja uzmanību un sāka daudz vērīgāk sekot viņa zināšanām un viņa pārliecībai. /../

Un... vasaras sesijā viņš izkrita PSKP vēstures eksāmenā. Mēģināja otrreiz — atkal izkrita. Tad pēc īsa laika trešo reizi saņēma neapmierinošu atzīmi pie komisijas, un visbeidzot pēc pāris nedēļām izkrita arī ceturto reizi jau pie citas komisijas. /../

Tūlīt pēc tam Mehānikas un mašīnbūves fakultātes dekāna vietnieks biedrs Vaļkovskis viņu uzaicināja uz dekanātu. Šeit notika vēl pēdējā saruna, kas sākās ar vārdiem: — Tagad atdod savu studenta apliecību!"

Tiktāl uzzināms no biedra B. Liepnieka raksta. Bet tālāk zināms tikai to, ka ar Ilmāru Lāmu bija Dievs. Vēl padomju gados viņš jau bija inženieris rūpnīcā — "flagmanī" VEF. Pat tagad, kad pēcatmodas laikā rūpnīcas darbība praktiski apstājusies un tūkstošiem darbinieku atlaisti, Ilmārs Lāms kā kadru inženieris tur strādā un ir vajadzīgs.

Citāds represiju netaisnības ceļš bijis mūsu draudžu darbiniekam Edgaram Šķerbergam. Viņa vēstules PSRS Ministru Padomes Reliģijas lietu padomes priekšsēdētājam Maskavā tekstu šeit pievienojam.

Председателю Совета по делам религии
при Совете Министров СССР
тов. В.А. Куроедову

Уважаемый товарищ Куроедов, обращаюсь к Вам, как последней инстанции. По прочтении Вашей статьи в газете "Известия" от 30-го августа сего года, я понял, что должен обратиться именно к Вам.

Я окончил в этом году фортепианное отделение музыкального училища в г. Елгава, Латвийской ССР, гдепроучился 11 лет /7 лет детской музыкальной школы и 4 года училище/. Учился все годы хорошо и отлично. Все годы охотно исполнял любые общественные поручения. С интересом принимал участие в шефских концертах. Никаких нарушений дисциплины никогда не имел, а наоборот, за свою общественную работу получил благодарность от Елгавского общества по распространению научных знаний.

Но я происхожу из верующей семьи, являюсь баптистом. Всвязи с этим в музучилище, начиная со 2-го курса, после того, как я отказался вступить в комсомол,к мне стали относиться с предвзятостью. Меня несколько раз необоснованно лишали стипендии, все время угрожали, что не дадут кончить училище, не дадут диплома. Училище я все же кончил, госэкзамены сдал на отлично и получил диплом с отличием. Несмотря на это, а также на то обстоятельство, что я все ки годы увлекался концертмейстерской работой / с 1-го курса и до последнего работал концертмейстером в училище/ и хотел для совершенствования в этой специальности поступить в консерваторию - направления в консерваторию я не получил. Я решил поступать на заочное отделение, но характеристика, выданная мне в училище была такой, что в консерватории меня даже не допустили к вступительным экзаменам.К сожалению, характеристику я не могу приложить, так как она осталась в консерватории. Но кое-что по-памяти процитирую: "Кругозор ограниченный, потому работа не всегда целеустремленна.Уважает людей трудолюбивых, но, будучи религиозным,старается в этом отношении убедить других". Это явно противоречит истине. Правда, в приемной комиссии консерватории со мной провели собеседование... Но стоит ли говорить в каком тоне, оскорбительном и унизительном для меня, оно проводилось. Я не отрицал, что являюсь верующим, но был убежден, что это никак не может помешать мне освоить программу консерватории и работать по любимой специальности.

Я обратился к уполномоченному по делам религии тов. Лиепа, после чего, вопреки желанию председателя приемной комиссии тов. Озолиня, который является ректором консерватории, был допущен к вступительным экзаменам.

Dirižents un komponists Edgars Šķerbergs

Во время экзаменов отношение ко мне было явно недоброжелательным. Экзаменовали меня не так как остальных, с пристрастием. Ценой невероятного морального и физического напряжения я все же дошел до последнего экзамена по латышскому языку. На этом экзамене присутствовал сам тов Озолинь, который соответствующим образом подготовил экзаменатора. Даже готовившиеся в это время к ответу поступающие обратили внимание на "особый" тон и отношение ко мне со стороны экзаменаторов. В результате - я получил на последнем экзамене оценку 2!

Мне кажется, что нет у нас в стране закона, который позволил бы проводить такую дискриминацию. Я никому не навязываю своих убеждений. Я очень хочу учиться.

Поэтому я и обращаюсь к Вам с вопросом: имею ли я право продолжать образование? Если да, то очень прошу мне в этом помочь.

В настоящее время я работаю концертмейстером в Доме Культуры гор. Плявиняс.

Очень надеюсь на Ваше содействие.

С глубоким уважением к Вам

19-ое сентября 1966г. Э. Шкерберг.

Мой адрес:

Латвийская ССР
г. Плявиняс
Дом Культуры
Шкербергу Эдгару

LBDS vēstures arhīva rīcībā ir Mildas Spādes 1998. gada rakstīts liecinājums, kurā atklājas latviešu ticīgo dzīve Padomju Krievijā vēl pirms Otrā pasaules kara. Tā ir traģisma pilna! Spādes kundzes pašrocīgo liecību pārrakstot, iespējams ieviesusies arī kāda kļūda vai neprecizitāte, jo ne visi vārdi vienādi skaidri izlasāmi. Bet vēstures liecība par padomju drausmo īstenību paliek, aprakstītais ir traģisma pilns un tāpēc to šeit lasām nesaīsinātu.

Latvijas baptisti Krievijas plašumos

Latvieši no Ventspils apkārtnes (tēva vecāki) un Grobiņas apriņķa (mātes vecāki) laikā no 1875. — 1880. gadam zirgu pajūgos ar govīm, aitām un sivēniem vezumos izbrauca no dzimtām vietām un apmetās uz dzīvi viņiem ierādītos mežainos apvidos Krievijā. Virzienā no Novgorodas uz Lugas pusi man atmiņā saglabājušās šādas latviešu kolonijas: Nikolajdāča, Ļubļāte, Dobrova, Uganda. Virzienā uz Pēterpili, gar Dobrovas purva malu: Ķeremce (Augusta Mētera dzimtā kolonija), Krečnova, Korpova, Koloma, Ļesina, Ļubīne, Derava. Bija vēl kādas, bet to nosaukumus pašreiz neatceros.

Baptistu draudzes bija: Nikolajdāčā, Ļubļātē, Dobrovā, Ķeremcē, Korpovā. Varbūt bija vēl kur, bet to nezinu. Lielākā draudze, šķiet,

Nikolaidačas baptistu draudzes baznīca: Tabora

Ļublates baptistu draudzes dziedātāju koris

bija Ļubļātē, jo tur bija savs dievnams ar kristības aku. Bija ērģeles un ērģelnieks. Tās savām bērna acīm redzēju pirmo reizi — man bija kādi 5 gadi.

Manas mātes dzimtā vieta bija Ļubļāte, tāpēc tur dažreiz ciemojāmies. Esmu kaut kad redzējusi fotogrāfiju, kur redzams Ļubļātes dievnams ar daudz ļaudīm. Ķeremcē dievkalpojumi notika Augusta Mētera mājās, kur dzīvoja viņa māsas. Draudzes priekšnieks bija mana tēva svainis Kārlis Stekerovs. Viņa ģimene 1929. gadā tika izvesta uz Sibīriju, kur pašreiz vēl dzīvo viņu mazbērni

Lielākā draudze pēc Ļubļātes, šķiet, bija Krečnova. Tur sākumā savas baznīcas nebija un dievkalpojumi tika noturēti Kārļa Kukīša mājās. Vēlāk, kad mans brālēns Fricis Spāde uzcēla jaunu māju, sapulces notika tur. Precīzi nepateikšu, bet tas varētu būt 1923. — 1925. gados, kad Krečnovas baptisti uzcēla savu koka guļbūves baznīciņu, ar vienkāršiem koka soliem un galdu priekšā. Baznīca atradās kolonijas centrā starp Putniņu un Dīmaņu mājām. Kādreiz bijis arī koris, kuru vadījis mans tēvs Andrejs Spāde. Viņš spēlēja vijoli, mājās bija arī klarnete. Šķiet viņš bija vienīgais, kuram bija mūzikas instruments.

Mūsu Krečnova atradās mazas upītes krastā un kristības notika šajā upītē. Esmu kaut kur redzējusi arī fotouzņēmumu no šīm kristībām. Parasti svētdienas sapulces vadīja kāds no vietējiem brāļiem, kā Kārlis Kukītis, vecais Zihmanis (vārdu neatceros), arī mans tēvs. Liels notikums bija, kad atbrauca kāds no sludinātājiem, kā Jūlijs Kalniņš vai Ernests Klaupiks, kurus atceros personīgi.

Pēc nostāstiem ir bijuši arī citi, kā Būcēns, Legzdiņš un Jūlijs Kalniņš, kas pēc daudziem Sibīrijā pavadītiem gadiem tagad atdusas Siguldas kapos. Viņa dzimtā vieta bija Ļubļāte. Man bija fotogrāfija,

Skolotāja un redaktora Viļa Zilnieka ģimene, izsūtīta 1941. gadā

kurā uzņemti mācītāji Jansons, mans tēvs Andrejs Spāde, Fricis Spāde, Ādolfs Puriņš un kāds Buršēvics. Šo uzņēmumu pirms kādiem gadiem atdevu Jānim Tervitam.

Mana tēva tuvs draugs bija Osvalds Legzdiņš. Bija arī kopīgs fotouzņēmums, bet kur tas palika, nezinu. Varbūt tāds ir pie viņa meitas Mirdzas Pelčeres. Kristības un laulības izdarīja māc. Dubelzars un Būcēns.

Sākot ar 1929. gadu, sākās pirmās izvešanas uz Sibīrijas plašumiem. Kā pirmos, protams, izveda mācītājus, sludinātājus, skolotājus. Vispirms latviešus, tad citus sveštautiešus. Vēlāk apcietināja aktīvākos draudzes locekļus, arī sievietes. Baznīcas tika pārvērstas par klubiem, kur rīkoja dejas vakarus, kuru apmeklētāji bija blakus sādžu krievi.

1937.—1938. gados tika apcietināti, nežēlīgi spīdzināti un nošauti latviešu vīrieši (atskaitot "stukačus"). Nekādas atlaides nebija arī veciem sirmgalvjiem un aktīvākām sievietēm.

Kas tad nu atlika tiem, kuri bija tikuši sveikā un palikuši it kā brīvībā? Palika dziesma. To atņemt nevarēja. Dziesma manās tēva mājās ir skanējusi vienmēr. Man šķiet, es to dzirdēju no pašas piedzimšanas. Mūsu ģimenē dziedāja visi un bieži jaunieši svētdienās pulcējās mūsmājās, lai dziedātu.

Vēl tagad skan ausīs brīnišķīgā Kronēšanas dziesma no "Cerības Ausekļa" ar mana brāļa Viļa tenoru. Dziesmu nevarēja atņemt, arī Dziesmu grāmatas mums bija un tika dziedāts ne tikai svētdienās.

Slēgti tika arī pareizticīgo dievnami un klosteri. Visā pilsētā bija tikai viena pareizticīgo baznīca, kura Lieldienās un citās svētku dienās bija pārpildīta. Ja kaut kur notika kādas slepenas sapulcēšanās, vietas tika atklātas un dalībnieki apcietināti. Darbā, kur toreiz strādāju, dažu labu rītu darbinieka vieta palika tukša un tikai čukstus tika minēts, ka tā piederējusi kādai sektai. Čeka bija modra, nodevēji un "stukači" atradās arī starp latviešiem.

Diriģents un laukstrādnieks Kārlis Deksnis, kura ģimene (sieva, vecāmāte un 3 bērni) tika izsūtīti 1949. gadā

Kad 1941. gada jūlijā–augustā Novgorodu un tās apkārtni ieņēma vācu armijas karapulki, neskatoties uz šausmām, ko sev līdzi nes karš, mēs, latvieši, bijām priecīgi, priecīgi bez gala, ka beidzot komunisma rēgs tiek iznīcināts. Bijām pilnīgi pārliecināti par Vācijas karaspēka uzvaru. Nekavējoši tika sameklētas noglabātās Bībeles un Dziesmu grāmatas. Pulcējāmies kopā, nešķirojot, kurš baptists, kurš luterānis (tad dzīvojām Keremcā). Visi, visi bijām izslāpuši pēc garīgās dziesmas un Vārda.

Vācu armijnieki mūs saprata un labprāt apmeklēja mūsu sapulcēšanās vietas. Dziesmas, kuras viņiem bija zināmas, viņi dziedāja līdzi savā mēlē, bet ja neprata, klausījās mūsējās.

No Ķeremces kādus 4 km atradās frontes līnija, kur notika niknas kaujas, jo krievu armija lauzās pāri Volhovas upei un vācu armijas komandieris, apsverot un paredzot stāvokļa nopietnību, mums, latviešiem, ieteica iet prom no piefrontes joslas, un mēs, protams, devāmies ceļā uz mīļo Latviju. (1942. gada 15. janvārī.) Bija arī pēdējais laiks, jo lielgabalu lādiņi jau lidoja mūsu virzienā. Tie daži latvieši, kuri kāda iemesla dēļ (slimi u. c.) nepaspēja atstāt piefrontes zonu, krieviem ienākot, tika bez žēlastības nošauti kā vācu draugi, tātad — nodevēji. Nošāva manu tēva brāli Krišu Spādi, jo viņa mājās bija dzīvojis vācu virsnieks. Nošauta tika Alma Deģe un viņas slimā meita, kā arī Voldis Reppe.

Tajā pašā 1942. gada ziemas spelgonī prāvs bariņš krievijas latviešu devās atpakaļ uz savu senču zemi — Latviju. Dienā nosoļojām kādus 30—35 km. Problēmas bija ar naktsmājām. Daždien visas dienas garumā nav redzama neviena apdzīvota vieta vai kāda ēka, bet, pienākot

vakara krēslai, arvien jau kaut kas tika atrasts. Un tā ar dažiem izņēmumiem līdz Latvijai.

Nu esam izklīduši pa dažādām Latvijas draudzēm Visvecākā no Krečnovas draudzes loceklēm, šķiet, ir Marija Zihmane Ventspils draudzē (dz. 1910.).

Pievienoju Krečnovas draudzes locekļu pieaugušo sarakstu, kurš varbūt arī nepilnīgs, jo tajos laikos biju tikai bērns.

1998. gada 15. februārī. Milda Spāde

1998/99. gados LBDS vēstures arhīvs centās apzināt mūsu ļaudis, kas cietuši dažādās padomju represijās un spaidos. Saskaitījām 166 personas (bez bērniem). Bet tas nav viss. Tā ir apzinātā daļa. Tur nav draudzes locekļu, kas visu nolikuši sava Kunga — Dieva rokās, Viņa sodam un žēlastībai, par savas ģimenes ciešanām un represijām mums nav ziņojuši. Un sarakstā nav to ļaužu, kuri nepārnāca un liecību mums nevar dot.

Tāpēc vien lūdzam, lai mūsu māsu un brāļu, mocekļu ceļus izgājušo Aiziešana un Ieiešana sava Tēva namā, ir Tevis svētīta, Dievs!

Padomju varas gados represētie baptistu draudžu locekļi (mums zināmie)

Nr.	Uzvārds, vārds	Dzīves gadi	Darbs draudzē; sabiedrībā	Toreizējā dzīves-vieta	Deportā-cijas, aresta laiks	Apsūdzība (varbūtēja); deportācijas vieta	Represēto vai piederīgo tagadējā dzīvesvieta
1.	Akerfelds Ernests	1904	Dr. darbin.	Rudbārži	1949	Omskas apg.	
2.	Akerfelde Anna	1905	Dr. loc.	Rudbārži	1949		
3.	Akerfelds Ilmārs		Dr. loc.	Rudbārži	1949		
4.	Anševics Ernests	1875-1959	Sludin., diriģ.	Sārnate			
5.	Anškens Arvids	1923	Diriģ.	Ventspils	1945	Dienējis vācu armijā; izsūt. Omskas apg.	Ventspilī
6.	Assers (Asaris) Vilis	1883	Diriģ.; rūpnieks		1941		
7.	Ašme Anna		Dr. loc.	Rīga	1949	Deportēta	
8.	Ašme Krišjānis		Dr. pad. loc.	Rīga	1949	Deportēts	
9.	Ašmis Herberts	1922	Sludin.	Liepāja			Liepājā
10.	Āboltiņš Rūdolfs	1917-1988	Dr. pad. loc.	Limbaži	1945	Dienests vācu armijā	Sieva Rīgā
11.	Biķe Austra	1914	Pianiste	Talsi		Bija jāizvēlas – mūzikas skola vai draudze	Rīgā
12.	Biķis Enoks	1937	Ērģeln., ārsts	Rīga		Ticības dēļ neļāva strādāt par ārstu	Rīgā
13.	Bormanis Jānis	1889-1976	Mācītājs	Rīga		Arestēts pēc kara	
14.	Brauna Skaidrīte	1941	Dr. loc.	Ventspils	1949	Turīga lauku saimniecība	
15.	Brauns Vilis		Dr. loc.	Ventspils	1949	Labi koptas mājas īpašnieka dēls	
16.	Brauns Laimonis		Dr. loc.	Ventspils	1949	--"--	
17.	Brahmanis Andrejs	1893-1982	Mācītājs, diriģ.	Kuldīga			
18.	Brūvere Aleksandra	1914	Dr. loc.	Rīga	1976	Nevēlamas personas, piespiedu emigrācija	Minsterē
19.	Brūvers Andrejs	1915-1997	Sludin., vijolnieks	Rīga	1976	--"--	Miris Minsterē

20.	Brūvers Olafs	1947	Dr. loc.	Rīga	1976	--"--	Rīgā
21.	Brūvers Pāvils	1949	Dr. loc.	Rīga	1976	--"--	Prāgā
22.	Burvis Alberts						
23.	Cirvelis Edmunds	1925	Dr. loc.; disidents	Rīga	1987	Visa ģimene piespiedu emigrācijā pēc 1987.g. notikumiem pie Brīvības pieminekļa	Minsterē
24.	Cirvelis Raitis	1964	Dr. loc.	Rīga	1987	--"--	Minsterē
25.	Cirvele Rute	1930	Dr. loc.	Rīga	1987	--"--	Minsterē
26.	Cirvele Tabita	1967	Dr. loc.	Rīga	1987	--"--	Minsterē
27.	Cirvele Ieva	1971	Dr. loc.	Rīga	1987	--"--	Minsterē
28.	Čunčiņa Alma						
29.	Čunčiņš Emīls						
30.	Čunčiņa Lūcija						
31.	Daknis Egils	1928	Dr. loc.	Rīga	1951	Atskaitīts no LVU, jo tēvs mācītājs	Rīgā
32.	Deģe Alma			Novgorodas apg.	1942	Nošauta	
33.	Deksnis Kārlis	1902-1985	Diriģ.	Aizputes apr.	1949	Baptisti un turīgas saimniecības ģimene, deportēti	
34.	Deksne Elza	1903-1991	Dr. loc.	Aizputes apr.	1949	--"--	
35.	Deksne Jūlija	1876-?	Dr. loc.	--"--	1949	--"--	
36.	Deksnis Egils	1942		--"--	1949	--"--	Liepājā
37.	Deksnis Guntis	1942		--"--	1949	--"--	Rīgā
38.	Deksnis Tālivaldis	1943		--"--	1949	--"--	Rīgā
39.	Dravniece Līza						
40.	Dravnieks Herberts	1916	Diriģ.	Ventspils	1946	Atbalstījis mežabrāļus; ieslodz. Karagandas apg.	Ventspilī
41.	Dravnieks Jānis	1904-1990	Sludin.	Jelgava			
42.	Dravnieks Jānis	1889-1957	Dr. pad. loc.	Ventspils Piltene		Bijis "kulaks"	

43.	Drobiševskis Nikolajs	1902-1981	Sludin., diriģ.	Alūksne			
44.	Drēska Jānis	1904-1990	Sludin.	Jelgava			
45.	Dzelmītis Vilis	1908-1991	Mācītājs, dzejnieks	Limbaži	1949	Kriminālliet a Nr. 123 53	Meitas ģimene Mazsalacā
46.	Dzenīte Zelma	1899-1996	Dzejniece	Limbaži	1949	--"--	
47.	Ezeriņš Jānis	1910-1990	Diriģents	Rīga	1944-1946	Dienējis vācu armijā; Vostoklāga apg. Sovgavanjā	Dēls Rīgā
48.	Feils Alfrēds	19092-1942	Mūziķis	Daugavpils	1941	Miris deportācijā	
49.	Fetlers Roberts	1892-1941	Mācītājs	Rīga	1941	Deportēta visa ģimene (sieva, meitas Irina, Mirta, Margareta), deportācijā miris	
50.	Frēdenfelds Mārtiņš		Diriģents	Pāvilosta	1940	Krievu karavīri zvērīgi noslepkavojuši	
51.	Gertners Artūrs	1927	Diriģents	Priekule	1949		Priekulē
52.	Ginters Ādolfs	1910-1979	Mācītājs	Rīga			Dēļs Rīgā
53.	Ginters Ojārs	1930	Dr. pad. loc.; skolotājs	Rīga	1987	Nevēlamas personas, daudz cietuši no VDK – izsekoti, kratīšanas, pratināšanas, piespiedu emigrācija	Minsterē
54.	Gintere Sarma	1967	Dr. loc.	Rīga	1987	--"--	Minsterē
55.	Gintere Zvaigznīte	1935	Dr. darbin.	Rīga	1987	--"--	Minsterē
56.	Gūža Krišs						
57.	Heiberga Velta (dz. Dravniece)	1929-1992	Dr. loc.	Rīga		Amūras apg., vēlāk Omskas apg.	
58.	Iļģis Pauls	1908-1983	Mācītājs	Kurzeme			
59.	Inkenas Jona	1905-1983	Mācītājs, strādājis arī Latvijā	Lietuva, Biržu raj.	1951	Izsūtīti kopā ar ģimeni (meitas Ruta, Ona, Nijole)) uz Tomskas apg.	Sieva un meitas Klaipēdā

60.	Inkeniene Marija	1906	Reliģ. audzin. Maģistre	Lietuva, Biržu raj.	1951	--"--	Klaipēdā
61.	Ivanovs Jānis	1902	Sludin.	Limbaži?	1941		
62.	Jansons Jānis		Dr. darbin.; rūpnieks		1941		
63.	Jirgensons Jānis	1891-1943		Aizpute	1941	Miris deportācijā	
64.	Jostmane Alma	1912	Dr. darbin.	Ventspils Sārnate			
65.	Kalniņa Olga (dz. Zupiņa)	1891-?	Dr. loc.	Novgoro das apg. Ļubļina	1931	Izsūtīta uz Sibīriju	
66.	Kalniņš Jūlijs Alfreds	1885-1968	Bīskaps	Novgoro das apg.			
67.	Kalns Haralds	1923	Mācītājs	Liepāja			Liepāja
68.	Karsons Ķeris			Aizvīķi			
69.	Kārkliņš Fricis		Diriģents	Ventspils Piltene			
70.	Knesis Hugo	1926	Dzejnieks	Liepāja			Liepāja
71.	Kosmaņu ģimene			Dobele		Daudz mocīti Drošības komitejā	Meita Dobelē
72.	Krauja Rūdolfs	1925-1993	Dr. darbin., diriģ.; skolotājs	Rīga	1956	Ticības dēļ atbrīvots no skolotāja darba	Sieva un dēls Rīgā
73.	Krievs Pēteris	1915	Mācītājs			Dienējis vācu armijā	Madonā
74.	Krinkele Milda (dz. Peterlēvica)	1915		Aizpute	1949		
75.	Kronlīna Lūcija	1899-1956	Redaktora sieva				
76.	Krūmiņš Kārlis	1919	Diriģents	Vaiņode			
77.	Krūmiņa Modra		Bērns	Ventspils	1947/ 1957	Izsūtīta uz Omskas apg. Rusko Poļanu kopā ar vecākiem	
78.	Kulbārdis Arvīds	1916	Dr. pad. loc.	Ventspils	1945	Labi koptas lauku mājas	

79.	Kulbārdis Andrejs	1916	Dr. darbin.	Ventspils			
80.	Kupče Lilija	1931	Dzejniece	Jelgava			Tērvetē
81.	Lagzdiņš Gunārs	1928-1995	Jaunietis, vēlāk mācītājs			Dienējis vācu armijā	Sieva un meita Ogrē
82.	Lagzdiņš Kārlis	1925	Jaunietis, dr. darbin.	Talsu raj. Cīruļi	1947	Arestēts par sadarbību ar nacionālajiem partizāniem, 58. pants	Kolkā
83.	Lagzdiņš Krišs	1894-1977		--"--	1949		
84.	Lagzdiņa Emīlija	1893-1959		--"--	1949		
85.	Langenfeldu ģimene			Dobele		Mocīti Drošības komitejā	Dobelē
86.	Lasmanis Ansis	1876-1969	Sludin.	Liepāja			
87.	Lasmane-Doroņina Lidija	1925	Dr. loc.	Rīga		Ieslodzīta un tiesāta 3 reizes 1946(5+3), 1970 (2), 1983 (5+3)	Rīgā
88.	Laudams Jānis	1888-1952	Draudžu savienības padomes loc.; skolu inspektors	Vārmes pag.	1941	Deportēts kopā ar ģimeni	
89.	Lazdiņa Marta		Dr. loc.	Jēkabpils		Izsūt. uz Sibīriju	
90.	Lazdiņš Kārlis		Dr. loc.	--"--		--"--	
91.	Lazdiņš Daniels		Dr. loc.	--"--		--"--	
92.	Lāceklis Kārlis	1904-1970	Biskaps, dzejnieks	Rīga	1946	Ieslodzīts, tiesāts, krimināllieta Nr. 31008	
93.	Lācekle Veronika	1904	Dzejniece, mācītāja sieva	Rīga	1946		
94.	Leitis Ansis	1883-1944	Rakstnieks	Jelgava			
95.	Lekters Jānis	1893-1980	Diriģents	Ventspils Sārnate			
96.	Lemaiķis Rūdolfs	1903-1992	Dr. darbin., diriģ.	Aizpute			

97.	Lemaiķis Teodors	1875-?	Dr. loc.	Aizputes apr.	1949		
98.	Lemaiķe Anīze		Dr. loc.	--"--	1949		
99.	Lemaiķe Emma	1905	Dr. loc.	--"--	1949		
100.	Lielmeža Benāra	1933		Rīga	1956	Ticības dēļ atskaitīta no LVU	Rīgā
101.	Liepiņa Lilija	1901-1987	Literāte, dr. darbin.	Rīga			
102.	Līdaks Kārlis	1893-1942	Diriģ., komponists; Latvijas armijas virsnieks	Rīga	1941	Arestēts Litenē, krimināllieta Nr. 692, nošauts 1942.g. Noriļskā	Meitas un dēls Rīgā
103.	Loděna Rute	1913-1999	Dr. loc.	Rīga	1964	Ieslodzījumā Mordovijā 1964-1966	Meitas Aija Bīriņa un Sarma Kleina Rīgā
104.	Markuss Jānis	1915-1996	Dr. darbin.	Aizvīķi	1941		
105.	Martinsons Augusts	1900-1942	Sludin.		1941	Miris deportācijā	
106.	Mednis Hugo	1905-1980	Mācītājs	Rīga	1949	Krimināllieta Nr. 12353	Sieva un meitas Rīgā
107.	Mūrnieku ģimene		Mācītājs	Dobele		Drošības komiteja lika izdot dziedātāju sarakstus, to daudzumu draudzēs, draudēja	Dobelē
108.	Neilands Dzintars	1934	Skolnieks	Talsi	1949		
109.	Neilands Imants	1928	Mācītājs			Pēc laulībām baznīcā piespieda atstāt agronoma darbu	Talsos
110.	Neilands Juris	1901-1994	Mācītājs	Talsi	1949	Labi iekopta saimniecība	
111.	Oliņš Bruno	1923	Dr. darbin.	Rīga	1945	Dienējis vācu armijā; Vorkutā līdz 1948.g.	Rīgas rajonā
112.	Ozoliņa Milda	1913	Dr. loc.	Ventspils	1949	Izsūtīta kā aizsardze, virs Latvijas policijas dienestā	Meita Rīgā

113.	Preisbergs Rihards	1916	Dr. darbin.	Rīga	1945	Kutaisi, Gruzijā līdz 1946.	Madonas raj.
114.	Peterlēvics Alfrēds	1917		Aizpute	1949		
115.	Pēterhofs Ernests				1949		
116.	Petrovs Andrians	1914-1998	Mācītājs	Rīga		Ieslodzīts	
117.	Plūme Ēvalds	1898-1958	Jaunatnes darbinieks	Liepāja			
118.	Poķe Valda	1929				Atlaida no ķimijas skolotājas darba ticības dēļ	Rīgā
119.	Priedola Rita			Ventspils	1949	Labi koptas lauku mājas, izsūtīta kopā ar vecākiem	
120.	Puļķis Jēkabs			Priekule			
121.	Putniņa Mirdza			Ventspils			
122.	Redins Hermanis	1867-1942	Svētdienskolas vadītājs	Rīga			
123.	Rēdlihs Andrejs	1894-1969	Mācītājs	Rīga			Meitas Rīgā
124.	Reppe Voldis			Novgorodas apg.		Nošauts 1942.g. Novgorodas apg.	
125.	Rimbenieks Ēvalds	1888-1943	Mācītājs; sabiedrisks darbinieks	Liepāja	1941	Bijis Liepājas pilsētas galva, 3. un 4. Saeimas deputāts, Finansu ministrs 1934.g., miris deportācijā	
126.	Rīss Jānis	1883-1953	Mācītājs, redaktors	Rīga	1950	Miris ieslodzījumā Taišetā 1953.g.	Dēls Rīgā
127.	Ronis Fricis	1900-1982	Mācītājs	Ventspils Sārnate	1946		
128.	Rozenfelds Reinholds	1922	Dr. loc.	Rīga	1945	Vācu armijā; Karagandā līdz 1956.	Rīgā
129.	Rozentāls Kārlis			Nogale			
130.	Rožkalns Jānis	1949	Dr. loc.; disidents	Rīga	1983	Krimināllieta Nr. K-04 1983.g., tiesāts (5+3) gadi. Piespiedu emigrācija 1987.	Minsterē

131.	Rožkalne Gunta	1956	Dr. loc.	Rīga	1987	Piespiedu emigrācija kopā ar vīru Jāni un bērniem Markusu un Ritu (abi dz. 1983.)	Minsterē
132.	Samats Fricis	1893-1972	Dr. darbin.	Ventspils Paplaka			
133.	Sīlis Elmārs	1917-1998	Dr. darbin.	Jelgava			Sieva Jelgavā, meita Rīgā
134.	Sisenis Alberts	1927	Mācītājs	Liepāja			Liepājā
135.	Sīmanis Vilhelms	1913-1977	Mācītājs	Rīga			Meita Rīgā
136.	Skuja Jēkabs	1903-1970	Diriģ.; skolotājs	Aizpute	1949	Ticības dēļ atlaists no darba Mūzikas skolā	
137.	Skuja Osvalds	1929	Diriģ.	Aizpute			Aizputē
138.	Spāde Krišs			Novgoro das apg.		Nošauts 1942.g. Novgorodas apg.	
139.	Spāde Teodors	1891-1970	Admirālis	Rīga	1941	Miris Karagandā	
140.	Sproģis Andris		Bērns	Ventspils	1949	Izsūtīts uz Omskas apg. ar vecākiem	
141.	Sproģe Irma		Bērns	Ventspils	1949	--"--	
142.	Strēle Maiga	1890-1972	Dr. loc.	Aizvīķi			
143.	Strēlis Jānis	1888-1979	Dr. darbin., jaunatnes darbin.	Aizvīķi			
144.	Students Jūlijs	1898-1964	Garīgā semināra pasniedzējs	Rīga			
145.	Šeršņovs Porfirijs	1925					
146.	Šķuburs Andrejs	1907-1980	Dr. darbin.	Liepāja, Otaņķi			Dēls Liepājā
147.	Šmits Jānis	1941	Mācītājs	Aizpute	1975	Atņemtas mācītāja tiesības,vajāts. Piespiedu emigrācija.	Rīgā

148.	Šmite Rūta	1940	Mācītāja sieva	Aizpute	1975	Piespiedu emigrācija kopā ar vīru un 11 bērniem.	Rīga
149.	Šteinbergs Jānis		Dr. loc.	Ventspils	1945-1946	Dienests vācu armijā	
150.	Štelbaums Žanis	?-1942	Dr. darbin.	Ventspils	1941	Mājas īpašnieks. Pats, viņa sieva un meita miruši izsūtījumā.	
151.	Štelbauma Irma	?-1943	Dr. loc.	Ventspils	1941	--"--	
152.	Štelbauma Laima (prec. Bērziņa)		Bērns	Ventspils	1941	(Štelbaumu meita)	
153.	Šterns Arnolds	1930	Mācītājs	Liepājas raj.			Liepājā
154.	Štolcs Eduards	1898-1945	Diriģents	Aizvīķi	1941	Miris deportācijā Karelijā	
155.	Tiss Ādolfs	1892-1961	Dirig.; mūziķis	Talsi			Dēls Talsos
156.	Turss Imants	1932	Dr. loc., tagad mācītājs; farmaceits	Rīga	1957	Atbrīvots no darba ticības dēļ	Saldū
157.	Vadonis Kārlis		Dr. darbin.	Nogale	1960	Hruščova laikā viņu piespieda atteikties no dievnama	
158.	Vagars Jēkabs	1890-1942	Mācītājs		1941	Miris deportācijā Kazahijā	
159.	Valdmanis Kārlis		Dr. darbin.	Ventspils	1945	Dienests vācu armijā; izsūtīts uz Bela-kanāla darbiem.	
160.	Vasks Arvīds	1912-1987	Mācītājs	Aizpute	1962	Atņemtas mācītāja tiesības.	Sieva un dēls Rīgā
161.	Vasks Augusts	1908-1990	Dr. darbin.	Talsi			
162.	Zālīte Daila	1922	Ērģelniece	Pļaviņas			Pļaviņas
163.	Zālītis Jānis	1922-1992	Sludin.	Pļaviņas			Sieva Pļaviņās
164.	Zīlnieks Vilhelms (Vilis)	1888-1946	Dr. darbin.; skolotājs, redaktors	Ventspils	1941	Izsūtīts ar sievu un 5 bērniem, deportācijā miris	
165.	Zīlniece Marija			Ventspils	1941	Izsūtīta ar vīru un 5 bērniem	
166.	Zunde Frīda	1928-1992	Dr. darbin.	Liepāja			

Saīsinājumi: dr. darbin. – draudzes darbinieks, dr. loc. – draudzes loceklis, dr. pad. loc. – draudzes padomes loceklis, ērģeln. – ērģelnieks, sludin. - sludinātājs

ROKAS ASINĪS

Vēstures doktors Ojārs Niedre "Lauku Avīzes" "Mājas Viesa" 2001. gada 19. maija numurā mums atklāj, kā čekas un partijas orgāni Latvijā īstenoja iedzīvotāju represijas, pārsniedzot pat staļiniskās sistēmas "saprāta" robežas. 1940. gadā blakus Alfonam Novikam tika pielikts Maskavas "profesionālis" Šustins, bet pēc okupācijas varas atgriešanās čekas orgānu vadībai tika izraudzīti augstas klases latviešu cilmes "speciālisti" ar 30 gados pārbaudītu bendes stāžu (Jānis Vēveris iznīcināja Tatārijas APSR vadošos kadrus, Augusts Eglītis bendes pieredzi guva Gruzijā, Andrejs Sieks izcēlies ar asiņaino darbību Omskas apgabalā, u. c.).

Pirmajos pēckara gados čekas funkcijas veica Valsts drošības komisariāts, Iekšlietu tautas komisariāts un kara laikā izveidotais "Šmerš" jeb pretizlūkošana. Bez tam darbojās daudz dažādu armijas, jūras kara flotes un robežapsardzes čekistu organizācijas.

Ārējai novērošanai, pie Rīgas pilsētas partijas komitejas izveidoja divas speciālas organizācijas. 1955. gadā J. Vēveris ziņoja, ka LPSR strādā 1120 atklātie ("glasnie") līdzstrādnieki. Šajā skaitā neietilpa ārējās novērošanas darbinieki un plašā aģentūra. VDK "strādāja" visās institūcijās, rūpnīcās, skolās un baznīcās.

Vēsturnieks norāda, ka 1957. gadā uz Angliju VDK nosūtīja studēt teologu Jāni Vēju; 1954. gadā VDK izdevās iefiltrēt savu līdzstrādnieku katoļu arhibīskapa Springoviča ģimenē. Plaši tika izmantota ārštata aģentūra un labprātīgie ziņotāji. Ar 50. gadu otro pusi VDK vadība savā aģentūrā pieņēma arī nepilngadīgus skolēnus — jaunākus par 18 gadiem.

Lūk, tā! Pārlasot iepriekšminēto rakstu, sirds nodreb un mana spalva uzrakstīja sadaļas virsrakstu "Rokas asinīs". Lūdzu LA redakciju un vēstures doktoru O. Niedri mani par šo patvaļību atvainot!

Kādas kriminālllietas ir mūsu arhīva rīcībā? Ja gribam tās pieminēt hronoloģiskā secībā, tad kā pirmo jāpiemin izcilo kora diriģentu un komponistu Kārli Līdaku (1893–1942). Viņa Lieta Nr. 692 iesākta 1941. gada 16. septembrī. Nobeigta 1941. gada 30. novembrī. Nošauts 1942. gada 29. jūnijā.

K. Līdaks bija Latvijas armijas štāba kancelejas darbinieks. Padomju vara viņu deportēja. Kad vācu karaspēks izdzina padomju okupantus no Latvijas, K. Līdaks prasīja atļauju atgriezties dzimtenē. Šādas atļaujas, protams, viņš nesaņēma, bet vienīgi izsauca pret sevi

Diriģents un komponists Kārlis Līdaks, 1941

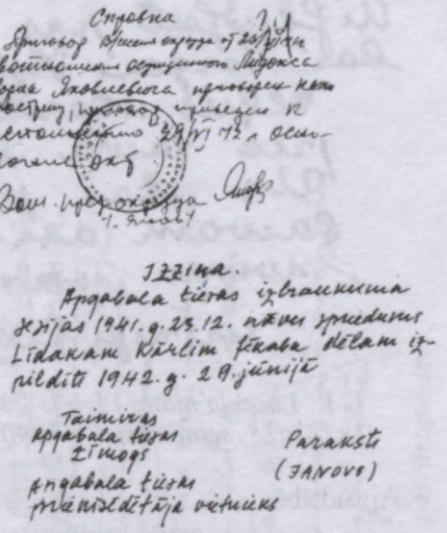

K. Līdaka nošaušanas "справка"

vajāšanas. Cerēdams, ka PSRS ir kaut nedaudz no tiesiskas valsts, viņš izmēģināja pēdējo — atteicās no PSRS pilsonības. Bet par šādu līdz šim nepieredzētu precedentu, viņš izpelnījās nāvi.

Savu atteikšanos no uzspiestās PSRS pilsonības K. Līdaks pamatoja: "Jūtu karstu vēlēšanos pēc kara atgriezties dzimtenē un būt kopā ar saviem tuviniekiem. Doma, ka pēc kara mana dzimtene var neatrasties PSRS sastāvā, bija vienīgais iemesls, kādēļ atteicos no PSRS pilsonības."

Viņa liecība paskaidrojums rakstīts 1941. gada 26. novembrī. Spriedums piespriests jau pēc mēneša Ziemassvētku pašā priekšvakarā 23. decembrī.

Savas Dzimtenes patriots karstā ticībā un gara spēkā kā viens no pirmajiem upurliesmās sadega!

Otra Lieta ar Nr. 8414 ir kopīga lieta ev. lut. Baznīcas vadītājiem Kārlim Irbem (arhibīskaps), Artūram Siļķem, Paulim Rozenbergam un mūsu baptistu darba vadītājam Kārlim Lāceklim (1904—1970), jo apsūdzība celta par to, ka baznīcu vadītāji dažreiz pulcējušies dzīvoklī pie Irbes (citreiz pie mācītāja Perlbaha) un pārrunājuši, kā stāties pretī atteistiskai varai. Izteikta doma par tādu kā Ticīgo savienību — apvienību veidošanu neatkarīgi no konfesiju piederības.

Protams, nekas tāds pie padomju režīma nevarēja notikt, un 1946. gada 26. martā tiek parakstīts Kārļa Lācekļa aresta orderis uz Lāčplēša ielu 37 dz. 6. Mūsu bīskaps arestēts 1946. gada 29. martā.

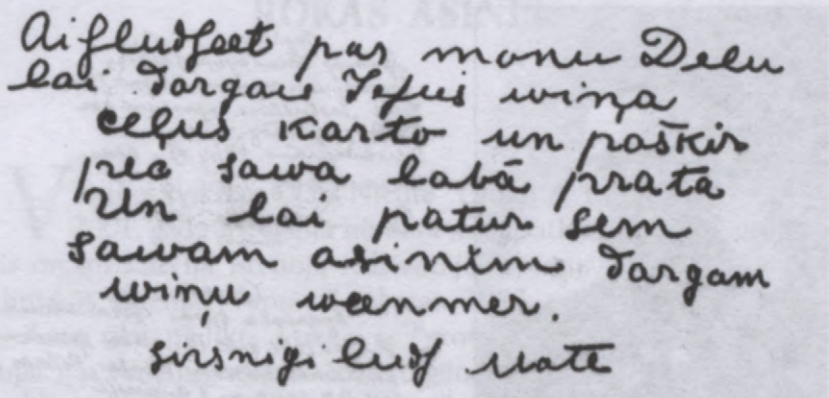

K. Lācekļa mātes Elvīras Lācekles, dzimušas Leinartes (1877. g. 5. septembris — 1940. g. 4. marts) lūgums draudzei

Apsūdzībā:

— augšā minētais,
— ar prieku sagaidījis vāciešus,
— vācis leģionāriem palīdzību,
— noturējis deportēto piemiņas dienu,
— izvedis antipadomju aģitāciju.

Mēs zinām, ka mūsu cienītais mācītājs un draudžu aizstāvis Kārlis Lāceklis tika izsūtīts sakarā ar to, ka nekādi nepiekrita Savienības nama atdošanai teātrim, kā to prasīja partijas birojs un no Maskavas atsūtītais virsmācītājs–pilnvarotais Nikolajs Levindanto. Par to jau lasījām Modra Jansona akadēmiski uzrakstītajās grāmatas sākuma daļās. Bet šeit redzam, ka kriminālllieta tikusi "būvēta", pat nepieminot šo incidentu starp Levindanto un bīskapu.

K. Lāceklim piesprieda 8 gadus labošanas darbu nometnē. Protams, visa pratināšana notika čekas pagrabos bez tiesas. Lēmumu iznesa "Sevišķā sapulce", t. i., tā saucamā Troika. K. Lāceklis sodu izcieta Komi un Intā.

Bet šeit jārunā arī vēl par kaut ko citu. Lietā parādās (un tas būs arī citās Lietās!) daudz nodevēju, VDK aģentu, ziņotāju un špiku vārdi (segvārdi!). Šajā lietā figurē Arhangeļsis, Odiņš, Gordejevs, Ļeontjevs, Astra (sieviete!), Demokrāts, Gulkins.

Uzmanīgi iepazīstoties ar K. Lācekļa daudzlappušu Lietu, varam izdarīt visai drošus secinājumus, kā, piemēram, — Arhangeļskis bijis mūsu pašu vadošs un cienījams ticības brālis. To liecina Arhangeļska ziņojums par sarunu trijatā ar K. Lācekli un A. Rēdlihu. Viss sarunā izteiktais tiek atstāstīts.

Savukārt Arhangeļskis un Odiņš bijuši klāt, kad K. Lāceklis sarunājies ar 1945. gada februārī iebraukušajiem metodistu bīskapu

svētīgi kustinošākais brīdis bijo
kad Vasarassvētkos 13. jūn. stārp
citiem kristības candidatiem slēdza
darīlam arī mans vecākais dēlīņš
10. gadus vecumā.
Viesi mācītāji kas viesojūšies un
kalpojūši telgavas Atm. draudzē:
Meters, Krauze, Korps,
Stefenbergs, Bukstiņš, Kalniņš,
Kaimiņš, Pelčers, Ludvigs
Elksnis. Peterkops.

Bagātīgi Debesu Tēvs arī 1943. g.
devis vajadzīgos līdzekļus ...
1943. g. ieņemto R.M. 6.890.- jeb mēn. ā 574.-
(1942. g. ieņemto 2831.- " " " 236.-)

1943. g. izdoto eļļiem un mīsijas darbam
1.685.-
Uz 1944. g. atliek - 1.225.-
(uz 1943. g. bijo 600.-)
Sīela Dieva svētība par ko nespēju
Dievu noslāvēt un pateikties, ka
visas vajadzības tik bagātīgi
piepildītas
Ko nesīs 1944. gads to nezinam
Politiskās debesis ir ļoti tumšas
karš jau piekto gadu plosa cilvēci
un tagad tas jau pievirzījies
mūsu zemes robežām
Viesīgi Dieva rokās ir spēks mūs
glābt un žēlot un dot mum
izmocītai cilvēcei
Kaut tas notiktu un Dievs apžēlotos
par bojā ejošo cilvēci.

Lappuse no K. Lācekļa dienassgrāmatas ar čekas pasvītrojumiem

un mācītāju no Lietuvas. Pēc apspriežamā satura varam apgalvot, ka saruna notikusi ļoti diskrēti un izteikti šaurā lokā.

Kad 1945. gada aprīļa sākumā uz Rīgu komandējumā atbrauca N. Levindanto un A. Karevs, lai pierunātu mūs iestāties VEKBS, tika sasauktas divas darbinieku sēdes (11. un 12. aprīlī). Odiņš par visu runāto ziņojis jau nākošajā dienā! To pašu dienu vēlāk ziņo Arhangeļskis. Pat to, cik personas katrā sēdē piedalījušās. Kas bija šis Arhangeļskis un Odiņš? Redzam vienīgi, ka tie bijuši tuvi un šķietami uzticami mūsu brālības darbinieki.

Bet K. Lācekļa krimināllieta atsedz arī pavisam kaut ko noteiktu. Lietā atrodam PSRS VDK aģentu (šis "amatu" apzīmējums VDK oriģinālā atkārtoti uzsvērts!) Gordējeva un Ļeontjeva ziņojumus. Pirmais raksta 1945. gada 14. maijā, otrs — 15. maijā. Bet šie jau ir rakstiski oficiāli daudzlapaspušu ziņojumi ("doņeseņije"). Un tur teikts, ka viņi raksta par visu laiku, kopš no aprīļa sākuma viņi abi ir Rīgā un nopūlas ar K. Lācekļa un citu brāļu pārliecināšanu un ietekmēšanu pievienoties Maskavas VEKBS. Ziņojumā daudz citētas personīgās sarunas ar K. Lācekli trijatā.

Nu, ko — zinām, ka Ļeontjevs bijis mūsu citkārt cienītais Nikolajs Levindanto, bet Gordējevs — VEKBS ģenerālsekretārs Aleksandrs Karevs. Un gods kam gods pienākas — ja Ļeontjevs par K. Lācekli raksta kā par padomju tautas ienaidnieku, tad Gordējevs atradis arī daudz labus personas aizstāvošus vārdus.

Uzmanību piesaista Kara tribunāla krimināllieta Nr. 8697 (3 sējumos) pret 11 personām 1946. gadā. Apsūdzēto vidū ir arī divi mūsu draudžu mācītāji — Fricis Ronis (1900–1982) un Andrejs Brahmanis (1893–1982).

Ventspils Tabora un Sārnates mācītāju Roni arestēja 1946. gada 24. jūnijā (orderis uz arestu no 27. jūnija?!). Mācītājs Brahmani, kas ar bēgļu vilni no Jaunjelgavas bija nokļuvis Kuldīgas rajona Padures ciema "Liepniekos", arestē 15. jūlijā (orderis uz arestu no 17. jūlija?!). No lietas redzams, ka abiem bijuši nelieli sakari un netiešas tikšanās ar nacionāliem partizāniem, kas centušies organizēt bēgšanu ar laivām no Sārnates krastiem uz Zviedriju. Arī Brahmanis par to domājis.

Kara tribunāls Fricim Ronim piesprieda 10 gadus izsūtījumā, atņemot tiesības vēl 5 gadus pēc tam atgriezties Latvijā. Mācītajam A. Brahmanim — 10 gadus izsūtījumā labošanas darbu nometnē.

Krimināllietā atrodama mācītāja Friča Roņa personīgā liecība. Tiesa, čekista Karpova tulkojumā un, saprotams, arī viņa interpretācijā. Tomēr šī liecība spilgti raksturo salauztu personību visā tās dziļumā un traģismā. Varbūt vajadzēja teikt — dvēseles seklumā.

СОБСТВЕННОРУЧНЫЕ ПОКАЗАНИЯ

Р О Н И С Фрициса Гирновича

Будучи по своей профессии священник, был связан, не сознавая [redacted] и нехотя с личностями, которые враждебно настроены против советской власти. Сидя в заключении, перенял перелом в душе, что это не были мои обязанности и мне этого не надо было делать, чувствуя принуждение сказать следующее, что знаю из разговора с другими что они мне говорили.

Этого года в мае м-це провожал свою жену на поезд, на станции встретил молодого человека по фамилии БАЛАНДС, которого знал с давних времен, когда был в Либаве. Разговаривал с ним о его делах, он сказал, что едет в Ригу и что он часто ездит в Ригу, опросил,- почему он так часто ездит, он ответил, что посещал Ригу по делам своего двоюродного брата или другого родственника, хорошо сейчас не помню. После разных разговоров он сказал, что его двоюродный брат или родственники в своей квартире в Риге проводят сборища и у него собираются некоторые руководители "партизан". В каком месте находится квартира в Риге он мне не сказал и я у него не спрашивал. Этот человек, который мне рассказывал - живет в Вентспилсе, улицу и номер дома не знаю, но по его рассказам могу лично это место найти и показать, живет в доме бабушки. В этом году ранней весной в марте или апреле м-це, хорошо не помню, встретился с ГРОСБЕРГ Эмилией. Она мне говорила, что около Кандавы или в окрестностях По дороге в Ригу ЯНСОН этот дом называл, но охранники не разрешали говорить, так это осталось неуслышанным. Меня под охраной надо было бы свести и одному члену общины в Сарнате этот дом и личность нашли бы и эту женщину поймали бы при пленении банды. Это могу сказать точно.

Будучи в 1946 г. ранней весной на Волддаврском кладбище, где находится могила моей матери и которую я посетил, за могилой, выслушал разговор двух женщин, которые читали "Мусу Саукоше" и говорили про партизан и о помощи бандам, что некий кузнец собирает продукты и везет в лес и еще некий десятник села так же в Валдемарпилсских окрестностях собирает продукты, имени они называли, но из разговора понял, что им они хорошо знакомы. Много слов в связи с ветром не понял. Когда названные женщины уходили издалека я их проводил взглядом, силуэт которой был как будто знаком, но точно не знаю. Они пошли в сторону Амбраки, это была дочь хозяина усадьбы "Алконинан", но я в этом не тверд, если бы встретился с ней, то узнал бы, тогда по моим выводам можно было бы (поймать) довести до банды,
но он скрылся, в его документах нашли его фотографию в его форме, она боится ареста.

С ее слов понятно, что он давал все известия "партизанам" и как будто убежал в сторону Дзирас или Зурас. Она знает, где он находится. Эта женщина живет в окрестности "Цунис" название дома было очень загадочное и при всем желании не помню, но по ее описанию могу свести туда, могу свести и показать дом в Сарнате, где живет женщины брат, который по рассказу [redacted] скрывается в Сарнатской бандгруппе и приходит домой за пи[redacted]ем и этот может привести к пленению сарнатской банд[redacted]ппы, что я очень хочу.

По дороге в Ригу ЯНСОН этот дом называл, но охранники не разрешали говорить, так это осталось неуслышанным. Меня под охраной надо было бы свести и одному члену общины в Сарнате этот дом и личность нашли бы и эту женщину поймали бы при пленении банды. Это могу сказать точно.

Будучи в 1946 г. ранней весной на Волддаврском кладбище, где находится могила моей матери и которую я посетил, за могилой, выслушал разговор двух женщин, которые читали "Мусу Саукоше" и говорили про партизан и о помощи бандам, что некий кузнец собирает продукты и везет в лес и еще некий десятник села так же в Валдемарпилсских окрестностях собирает продукты, имени они называли, но из разговора понял, что им они хорошо знакомы. Много слов в связи с ветром не понял. Когда названные женщины уходили издалека я их проводил взглядом, силуэт которой был как будто знаком, но точно не знаю. Они пошли в сторону Амбраки, это была дочь хозяина

усадьбы "Алконинн", но я в этом не тверд, если бы встретился с ней, то узнал бы, тогда по моим выводам можно было бы (поймать) довести до банды,

В этом 1946 году недолго до моего ареста встретил одного члена нв. второй общины, котб его некоторые зовут по имени Жанис, фамилию и его местожительство не знаю, встретил его идя к старшему священнику. Он мне знаком под этим именем, поэтому фамилию не спрашивал. Он мне рассказывал следующее: ему один человек говорил, что у него есть связи с Зурас или Дзирас бандгруппой, у которых есть рация, в той банде находятся многие офицеры, которые находятся на службе у англичан, последние регулярно сообщают про все дела и движения в Англию и Швецию. На той недели, когда он мне рассказывал они(бандиты) сообщили сведения в Англию и Швецию, но ответа еще не получили. На мой вопрос - что это за люди, он сказал, этого тебе рассказать я не могу, это важные личности. Больше я не спрашивал и мы расстались. На мой вопрос - где он живет, он сказал у своей хозяйки Трины в коричневом доме против церкви, но где живет ТРИНЕ, не знаю. По его описи могу к этой хозяйке свести, но дом, улицу и фамилию ее не знаю.

Я хотел все это рассказать своему первому сотруднику следствия Вундулису и если это находите нужным, все эти места можем посетить с ним вместе. Хочу быть там лично потому, что люди меня знают и мне доверяют и рассказывают те дела, которые они другим не говорят.

Отпало бы много работы, арестовывая незначительных и малозначительных. Сейчас нужно браться за дела, что-бы настоящие не успели бы скрыться. Я следствию дал частное слово, что расскажу всю правду и привел лично к НКГБ. Так же хочу свое слово держать впредь.

Вам не надо меня судить и по моему делу освободить, потому что люди мне доверяют и могу сообщать через них сообщения. Хочу смыть тот стыд, который сделал перед богом и против Советской власти, которая создана богом. Писал это после своего переживания в душе. Потому желаю говорить с ВУНДУЛИС и если что не написал, скажу словами, но основное написал.

РОНИС Фрицис Гиртович.

перевел: переводчик СО МГБ ЛССР - КАРПОВ

верно:
ст следователь 2 отд СО МГБ ЛССР
лейтенант (НЕСТЕРОВ)

19.7.46г.

Mācītāja Roņa liecība

Bet vērtējiet paši. Liecību pievienojam. Vēl tikai domas aiziet līdz 1958. gadam, kad padomju režīms no darba Liepājas Pāvila draudzē atstādināja varai nepakļāvīgo izcilo mācītāju Alfrēdu Pētersonu un viņa vietā (pēc soda izciešanas) par mācītāju netieši pavirzīja Frici Roni.

Cita kriminālliet a saistīta ar Hugo Medņa (tobrīd Rīgas Āgenskalna draudzes mācītājs) Lietu. Arestēts 1949. gada 18. novembrī (Latviešu svētku diena!). Sodīts uz 25 gadiem labošanas darbu nometnē.

Diemžēl Medņa lietu nevar atraut no Kriminālliet as Nr. 12353 pret mācītāju un dzejnieku Vili Dzelmīti, dzejnieci Zelmu Dzenīti un limbažnieci Nanniju Gertneri. Lieta liecina par nosaukto personu lielo nacionālo patriotismu ar augstu riska pakāpi un ikviena personīgo drošsirdību. Taču skaidri iezīmējas arī cilvēcīgais vājums —

Mācītājs Hugo Mednis (1905 — 1980)

sēžot Rīgas čekas pagrabos, kad pratināšanas notikušas naktīs stundām ilgi, čekai izdevies atklāt arvien jaunus vārdus un faktus. Seko citu apcietināšanas. Tā 1949. gada 12 jūlijā tiek apcietināts Vilis Dzelmītis, 28. jūlijā — Zelma Dzenīte, bet dienu vēlāk — N. Gertnere...

Un Sevišķā sapulce, jeb tā saucamā "Troika" piesprieda Vilim Dzelmītim 20 gadus, Zelmai Dzenītei 10, Gertnerei 10 gadus, visus nosūtot dažādās labošanas darbu nometnēs.

Šajā kopējā kriminālllietā redzams, ka mūsu tautas patriotiski noskaņotie kristieši drosmīgi iestājušies par nacionālo patstāvību un izteikuši neapmierinātību ar latvju zemes okupāciju.

Piemēram, abi dzejnieki (Dzenīte un Dzelmītis) arī pēc ateistu atkalatnākšanas turpinājuši izdot tautiski–kristīgo žurnālīti "Saules Ceļš", ko čeka arī izmantojusi kā vienu no galvenajām apsūdzībām (citas saistītas par sakariem ar nacionāliem partizāniem). Tomēr cietējiem pietrūcis klusēšanas spīta, izturīga un cieta, kā dzelzij, kā klusējošam akmenim. Vēlāko gadu cietumnieks, Rīgas Golgātas draudzes aktīvists, nacionālās pretošanās kustības dalībnieks Jānis Rožkalns teiks: "Tikai čekā tu saproti, vai proti klusēt!"

Vasarsvētku atziņas ticīgie tika apcietināti par atteikšanos reģistrēt savas draudzes zem Maskavas VEKBS pārraudzības. Apsūdzība bijusi par to, ka darbojušies (vadījuši) pagrīdes "piecdesmitnieku" sektās un noturējuši nelegālas sapulces. 1949. gada laikā no 29. novembra līdz 2. decembrim tika apcietināti un saukti pie krimināatbildības par antipadomju sektantisku darbību 10 Vasarsvētku draudžu locekļi un mācītāji. Viņu vārdi:

Jānis Bormanis, mācītājs, bijis apcietināts jau 1941. gadā, bet 1947. gadā atgriežoties Latvijā, turpinājis aktīvu "piecdesmitnieku" sapulču noturēšanu. Kaut formāli viņa draudze bijusi reģistrēta pie Reliģijas kultu lietu padomes, tomēr darbojies pilnīgi neatkarīgi, nepakļaujoties pilnvarotam no VEKBS.

Jānis Rozenbergs, Ventspils draudzes mācītājs.

Jānis Kadeģis, mācītājs no Jelgavas.

Arvīds Kūmiņš, arī mācītājs no Jelgavas.

Pāvils Jefimovs, aktīvs sludinātājs no Viļakas, darbība Latgalē.

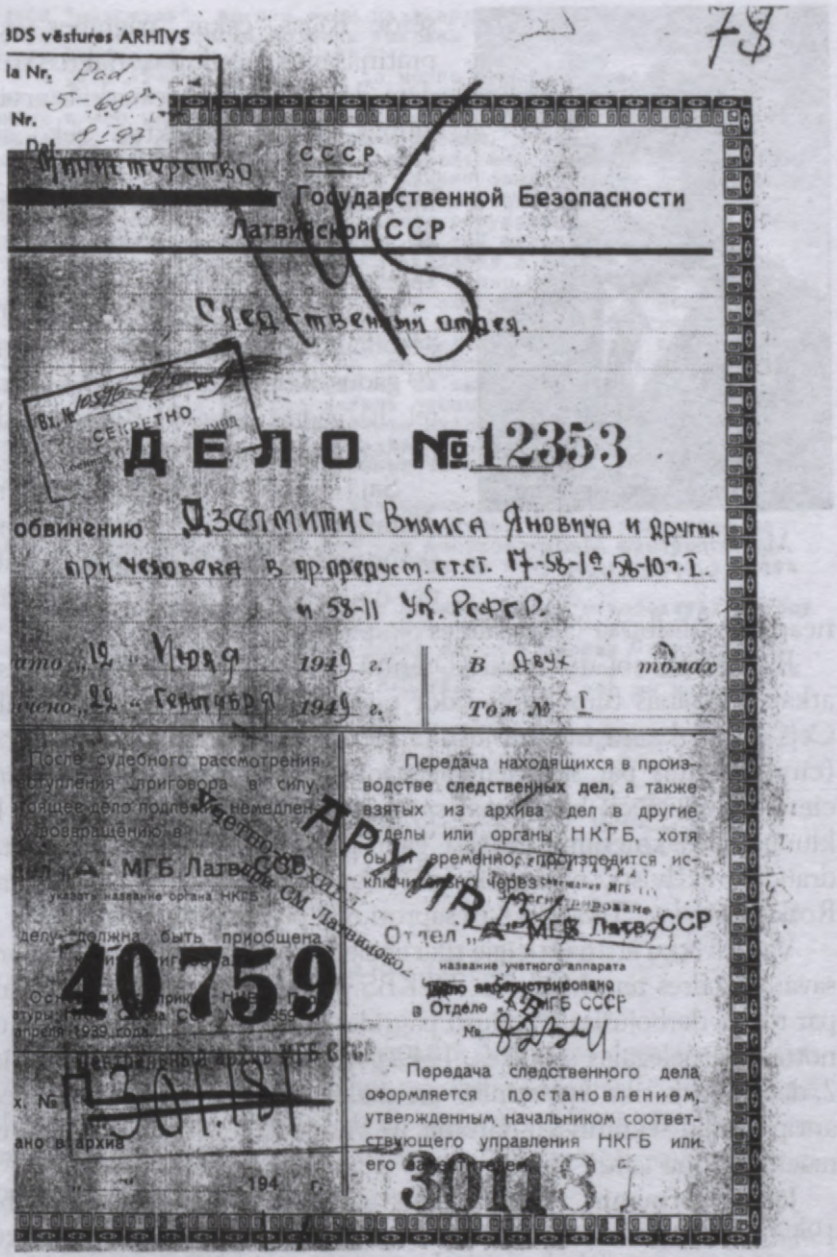

Viļa Dzelmīša, Zelmas Dzenītes un Nanijas Gertneres lieta Nr. 12353 par kaitīgo pretpadomju darbību — baptistu ticību

с исправлением "дело на" рассмотр
особого Совещания при МГБ союза
с сР и предложением меры нака.
Дзелмитис В.Я. Дзенитис З.А. и
Гертнерс Н.Я. по 10 лет ИТЛ.
Конфиск. имущества согласно

«УТВЕРЖДАЮ»
ЗАМ МИНИСТРА ГОСБЕЗОПАСНОСТИ
Латв.ССР – П О Л К О В Н И К

/ К О З И Н /

Военный Прокурор Войск МВД
Латв. ССР – Полковник Юстиции
(ВИШНЯКОВ)

"_" сентября 1949 года.

4.10 49

Согласен
Выписать 6 копий
Совещание при
МГБ СССР
Вн
7/IX

ОБВИНИТЕЛЬНОЕ ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

/ По следделу № 12353 /

ПО ОБВИНЕНИЮ:

ДЗЕЛМИТИС Вилиса Яновича по ст.17-58-1"а" 58-10 часть 1 и 58-11

ДЗЕНИТИС Зелмы Андреевны по ст. 58-10 ч.1 58-11

ГЕРТНЕРС Нании Яновны по ст. 17-58-1"а", 58-10 ч.1 УК РСФСР,-

Министерством Госбезопасности Латв.ССР, в период 12 по 18 июля 1949 г. за антисоветскую деятельность были арестованы и привлечены к уголовной ответственности –ДЗЕЛМИТИС Вилис Янович, ДЗЕНИТИС Зелма Андреевна и ГЕРТНЕРС Нания Яновна.

Следствием по делу у с т а н о в л е н о:

ДЗЕЛМИТИС, будучи баптистским проповедником в период немецкой оккупации, из числа прихожан своего прихода создал подпольную антисоветскую националистическую группу в которую входила и обв. ДЗЕНИТИС, выпускали "Саулес цель /Солнечный путь/ религиозно националистического и а/с содержания, который нелегально продолжали издавать до декабря 1 года.

Устраивали нелегальные сборища, которые также посещала обв. ГЕРТНЕРС, где с антисоветских позиций обсуждали мероприятия проводимые партией и Советским правительством читали а/с стихи, рассказы. Имели связь с вооруженными ба

Apsūdzības raksts baptistu sludinātājam Vilim Dzelmītim un ticības māsām Zelmai Dzenītei un Nanijai Gertnerei

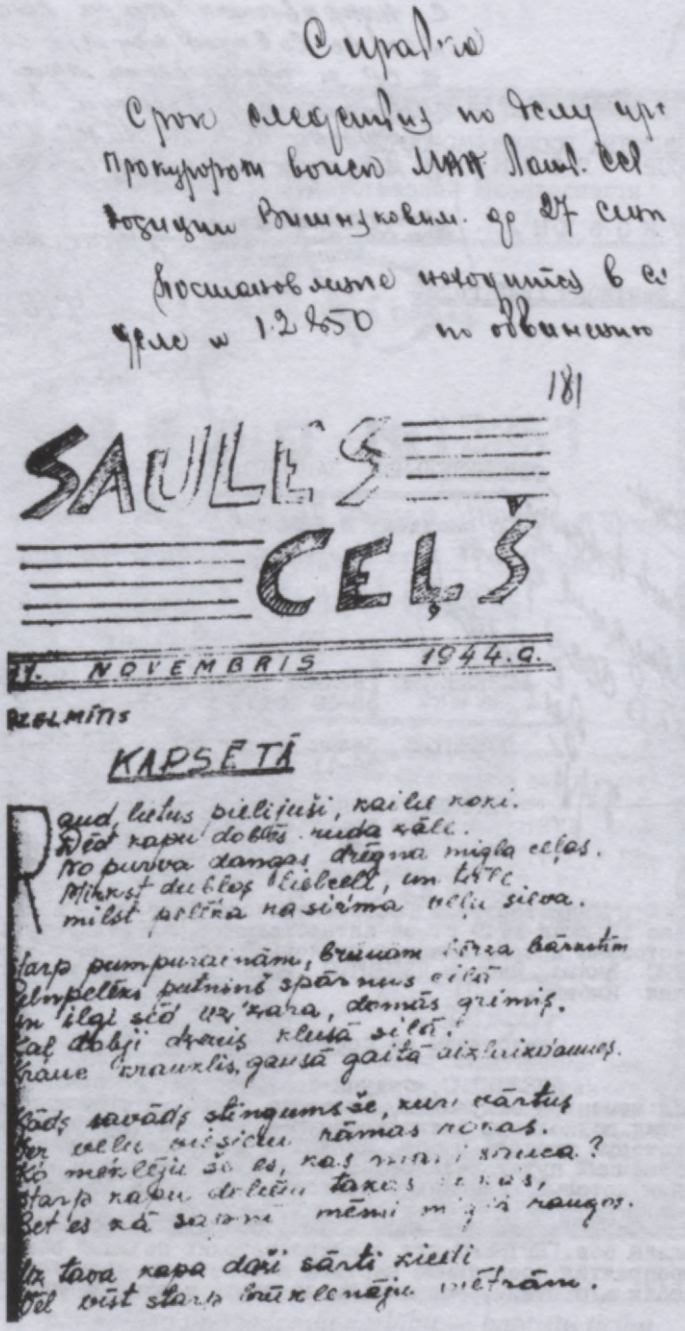

Справка

Срок следствия по делу пр
Прокурором войск МВД Латв. ССР
Позиции Вишняковым. до 27 сент
Постановление находится в с
деле № 12850 по обвинению

181

SAULĒS CEĻŠ

17. NOVEMBRIS 1944.G.

DZELMĪTIS

KAPSĒTĀ

Raud, lietus pielijuši, kaile koki.
Dēd kapu dobēs ruda zāle.
No purva dangas drēgna migla ceļas.
Mirkst dubļos lielceli, un tāle
milst pelēka nasizma veļu sieva.

Starp pumpurainām, brūnām bērza bārkstīm
Pelnpelēks putnīnš spārnus cilā
Un ilgi sēd uz zara, domās grimis.
Kaļ dobji dzeniš klusā silā.
Kraue krauklis, gausā gaitā aizlaizdamies.

Kādš savādš stingums še, kur vārtus
Ber veļu vissiem rāmas rokas.
Ko mēklēju še es, kas mani sauca?
Starp kapu dobēm takas rokas,
Bet es kā sapnī mēmi migla raugos.

Uz tava kapa daži sārti ziedi
Vēl vīst starp brūklenāju mētrām.

Mācītāja un dzejnieka Viļa Dzelmīša dzeja rokrakstā žurnālā "Saules Ceļš"

Nepratiga sirds.

Sirds, tu nepratiga,
Vai vairs ticet verts -
Nave nodeviga
Tautai ceļs jau verts.

Ne, tu velreiz saki -
Vardos latvja spits -
Dievam citi taki,
Citads zobens trits.

Tumsie regi velsies
Nost no zemes sis
Tad, kad Dievs pats celsies
Un tos projam dzis.

Un sai zemo sveta
Atkal perkons ruks,
Zemnieks sava seta
Mierigs Dievu lugs.

11. augusta, 1944 g.
Limbažos.

T a u t a i.

Tev atkal augsamceltīes bus
No kapa tumsi baiga:
Zelts zeme apraksts, nesarus,
Ne gaisma saules/gaisma/vaiga.

Tik ilgi kamer sirsu zelts
Bus paslepts tavas krutis,
Pret tevi verstais naids bus velts -
Dievs palidzibu sutis.

26 apr. 1945 gada.

123456789-ß' ; " / % & ( ) _ § + : *

q w e r t z u i o p ü a s d f g h j k l ö ä

Q W E R T Z U I O P Ü A S D F G H J K L Ö Ä

Y X C V B N M ? ! '
y x c v b n m , .-

Izmeklētājs salīdzinājis rakstāmmašīnas burtu paraugus ar kratīšanā atrastajiem kristīgajiem dzejoļiem

Mācītājs Jānis Bormanis (1889 — 1976)

Juris Dreimanis, aktīvs sludinātājs Jelgavas rajonā. Formāli bijis reģistrējis savu draudzi, bet faktiski nekādi nav pakļāvies VEKBS.

Ādolfs Ginters, sludinātājs no Rīgas. Pirmo reizi bijis apcietināts jau 1941. gadā, bet 1945. gadā atgriežoties Rīgā savu pretpadomju darbību turpinājis un nav pakļāvies VEKBS prasībām.

Ilariona Puškareva, ventspilniece, vēlāk jelgavniece.

Voldemārs Šneiders, sludinātājs no Dobeles.

Marija Grēviņa, Latviešu–amerikāņu misijas dibinātāja Džeimsa Grēviņa māsa no Jelgavas.

Apsūdzētie visi apstiprinājuši savu ticības pārliecību un piederību pie "piecdesmitnieku" draudzēm.

VDK priekšnieks J. Vēveris raksta "Sevišķai sanāksmei" (Troikai) pie VDK Maskavā **pilnīgi slepenu** ziņojumu lūgumu:

Ņemot vērā, ka ticīgie liecinieki savā fanātismā nedod tiešas liecības par apsūdzēto pret padomju darbību, bet apstiprina, ka pēdējie audzinājuši viņus ticībā uz Dievu un Mūžīgo dzīvošanu, un tāpēc itkā norādījuši neņemt dalību sabiedriski–politiskājā dzīvē, neapmeklēt kultūras iestādes un nestāties sabiedriskajās organizācijās.

Tā kā izmantot mūsu aģentūras materiālus nav iespējams, uzskatu Lietas nodošanu tiesai kā nelietderīgu.

Lūdzu Lietu izlemt Sevišķai sanāksmei (Osobovo Soveščāņija)!

Mācītājs Jānis Bormanis apcietinājumā LVA, F 1986, apr. 2 L P-9159. 1. sējums

Latviešu mācītāju represiju rindā centrālo uzmanību izraisa Lieta Nr. 13658, kurā celta apsūdzība pret mūsu ticības augstākās kvalitātes mācītāju Jāni Rīsu.

Par viņu kā personību un darba neizprotamiem līkločiem pirmajos pēckara gados jau runājis vēsturnieks Modris Jansons šīs grāmatas

1 8 9
Сов.Секретно

НАЧАЛЬНИКУ СЕКРЕТАРИАТА ОСОБОГО СОВЕЩАНИЯ ПРИ
МИНИСТРЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СОЮЗА ССР

ГЕНЕРАЛ-МАЙОРУ - тов. Э С А У Л О В У

гор.Москва

При этом направляя следственное дело № 13195 по обвинению КУМИНЬШ Арвида Петровича, РОЗЕНБЕРГА Яниса Юрьевича и других, всего 10 человек по ст. т. 58-10 ч.II и 58-11 УК РСФСР, прошу внести его на рассмотрение Особого Совещания.

Обвиняемые проходящие по делу КУМИНЬШ, РОЗЕНБЕРГ, ЕЛИНОВ и другие изобличаются в том, что являются участниками антисоветской подпольной секты "Пятидесятников", проводили нелегальные сборища на которых верующих обрабатывали в антисоветско-враждебном духе.

В предъявленном обвинении виновными себя признали в том, что являются сектантами "Пятидесятниками", проводили нелегальные собрания, на которых верующих воспитывали в религиозном направлении, призывали их не участвовать в общественно-политической жизни страны. Проведение антисоветской деятельности отрицают.

Учитывая, что допрошенные свидетели из числа верующих в силу своей фанатичности не дают прямых показаний об антисоветской деятельности арестованных проповедников и их общин, но подтверждают, что последние воспитывая

у них веру в Бога и загробную жизнь, призывали не участвовать в общественно- политической жизни, не вступать ни в какие общественные организации и не посещать культурно-просветительные учреждения, не вступать ни в какие общественные организации и не посещать культурно-просветительные учреждения, а использовать имеющиеся агентурные материалы не представляется возможным, направление дела в суд считаю нецелесообразным.

Приложение: Следдело № 2 -х томах.

ЗАМ.МИНИСТРА ГОСБЕЗОПАСНОСТИ ЛАТВИЙСКОЙ ССР
ПОЛКОВНИК

/ВЕВЕРС/

Vasarsvētku draudžu vadītāju notiesāšanas lietu Latvijas PSR VDK nosūta uz Maskavu — "troikas" izlemšanai

peeraduſi zeeſt un zenſchos meerinat ari zitus. Tomehr ſirds gaida un gaida, waj nebeigfees reiſ ſchis zeetumneeku deenas.

* * *

Wiſu deenu ſtahweju ſem klajas debeſs ar ſaweem behrnineem Tas notika mani pahrzelot uſ zitu baraku. Muhſu tehws ir uſ aiſdomu pamata noteeſats katorgâ. Muhs iſdſina no mahjam un wiſu mantu konfiſzeja. Weens par otru neko neſinam. Wezâ mahte to newareja paneſt— nomira nabadſite. Tà ari preekſch winas labaki. Darbs ir ſpaidu kahrtâ. Sewiſchki ſwehtdeenâs un wiſwairak ſwehtku deenâs; tad weenmehr tee ſteidſamee darbi. Jaunas barakas aug katru deenu kà ſehnes pehz leetus. Bet kaut gan jaunas, tomehr zaur jumtu tek uhdens kà zaur ſeetiņu. Wehjſch welk pa grihdas ſchkirbam eekſchâ. Paſinoja, kà ſchinis barakâs buhs ari pa ſeemu jadſihwo. Seemâs te fals leels un labu laiku ſaule naw redſama. Luhdſeet par mums Deewu. Neaiſmirſteet muhs ſawâs luhgſchanâs.

Gaidam palihdſibu no augſcheenes.

No Kreewijas waldibas mums naw ko gaidit palihdſtbas, kaut gan eſam tàs walſts pawalſtneeki. Muhſu waldiba ir muhs iſpoſtijuſi un noſewuſi iſnihzinaſchanai. Nakti muhs ſagrahba un iſweda uſ iſſuhtiſchanu. Ta bija ſchaufmu pilna nakts. Wiſu muhſu mantu un pahrtiku un lopinus, wiſu, wiſu konfiſzeja. Nometinaja muhs ſeemelos. Eſmu darba neſpehjiga, no tàs nabadſigàs pahrtikas, kuru dod, dabonu tikai puſi. Beſ manſi ir 3 maſaki behrni, tos apkopju. Mahte weena pelnitaja, tehws katorgâ uſ 10 gadeem. Pahrtiku mums wiſeem mahtei weenai naw eeſpehjams nopirkt. Wina tik daudſ newar nopelnit. Gribetos behgt, bet tagad tas naw eeſpehjams. Kad nokeŗ, tad breeſmigi ſoda. Ko lai daram? Luhdſeet par mums, kam ſirdis lihdſjuhtigas. Kad mahjâs palikuſchee kaimini prafot waldibai, kapehz tos zilwekus iſdſina, tad atbildot: „wini nemakſaja nodokli un paſchi aiſbehga.“ Gaidam weņ nigi palihdſibu no augſcheenes. Luhdſeet par mums un nealſmirſtat behdu laudis, kuri zeeſch un padoti iſnihzinaſchanai.

* * *

Scho nakti mehs ſagaidijam 380 zilwekus no Sibirijas, tahdus pat iſſuhtitus, kahdi mehs eſam. Gulet nebabujàm. Wihreeſcheem bija jaeet uſ ſtaziju ſanemt atſuhtitos. Mehs tagad eſam tà ſaſpeeſti, ka uſ 6 metri eſam 14 zilweku. Atſuhtitteem wihreeſcheem nogreeſa matus un dſina pirti, pehz tam laida barakâ. Te ari brauz „brihwprahtigee“ uſ darbu. Tas iſklauſàs beeſgan labi, bet kas ihſt ir brihwprahtigee? Tee ir nabaga laudis, kureem tur atnehma teeſibas un wairs neiſdewa maiſi, bet norahdija lai brauz uſ ſeemeleem, tur ir darbs un maiſe. Bada ſpeeſti tee brauza ſchurpu, uſ weetu, kur nedſ ſehj, nedſ plauj. Tagad nu redſ kà no bada behgdami, ir taiſni badà eedſihti. Te teek ſuhtiti un brauz laudis milſigos daudſumos tà kà preekſch kara, kad ſpahres gahja trihs deenas uſ weenu puſi. Bads ir loti leels un zilweki ſahk ſlimot ar zinku. Weenigà bariba, ko iſdod ir ſauſa maiſe un kahpoſtu lapas. Nekahdas tauku weelas naw, lai waretu kahpoſtus wahrit. Uhdens un maiſe ir galwenà pahrtika. Behrnu mirſtiba ir ahrkahrtiga, kà epidemijà. Paſchulaik blakus igaunu barakâ dſeed behru dſeeſmu: wadàs miruſcho behrnu uſ kapeem. No brihwtirgotajeem waretu pirkt zuhkas gaļu, bet tà makſà 25 rubl. kigr. To mehs nopirkt newaram. Man nabadſitei naw neweena, kas ko atſuhta pahrtikai. Eſmu darba neſpehjiga un ſlimiga, pahrtika loti nepeeteekoſcha, ne es waru nomirt ne dſihwot. Nopelnit neka newaru. Ja jums buhtu kahds, kas ſpehſ juht manàs behdàs, ak zik tas buhtu labi . . . Suhtat ſaweem behrneem, lai wini nealſeet poſtâ. No jums newaru neko gaidit, no jums gaida juhſu behrni. Mehs luhdſam Deewu, jo tikai Deews muhs ſin muhſu behdàs. Ak kà mehs behgtu bareem prom no ſchejeenes, ja tikai waretu. Luhdſeet. luhdſeet par mums lai poſtâ nealſejam,

Redakzijas un ekſpedizijas adreſe: J. Bormanis, Mahrupes ielâ 14, Rigâ. Tahlrunis 32160
Turpat adreſejama wiſa koreſpondenze un naudas ſuhtiſjumi. Abonentu makſa 3 lati gadâ, ahrſemês 1 dolars.

Redaktors un iſdewejs J. Bormanis.

A. Liepiņa gr. spiestuve Rigā, Ridzenes ielā 6.

Apcietinātā mācītāja Jāņa Bormaņa lietā pievienotā pirmskara žurnāla (vecajā ortogrāfijā), kura redaktors un izdevējs bija pats J. Bormanis fragments
(Pasvītrojumus izdarījis VDK izmeklētājs.)

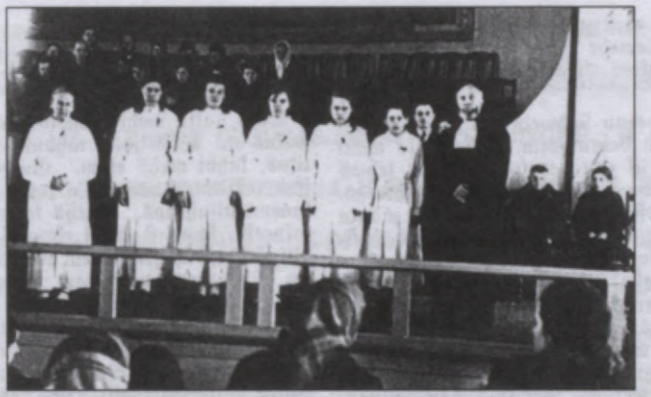

Jānis Bormanis — kristības 1947.—1948. gadā.
LVA, F.1986, apr. 2 l. P-9234-L

sākuma sadaļās. Bet tur autors atturējies runāt par mācītāja J. Rīsa neveiksmju drēgnajām stundām. Lai gan patiesībā tālāk teiktais, viņa togadu dzīves savērpieni, nes J. Rīsa dzīves varonības un uzvaras pierādījumu. Traģisku, nāvi nesošu, bet uzvarējis personīgā dzīvā ticībā savam Dievam un savā Dievā!

Mācītājs Jānis Rīss pirmoreiz tiek aizturēts un pratināts 1945. gada 16. septembrī. Pēc tam vairākkārt, bet apcietināts un uzsākta kriminālliet a 1950. gada 21. martā. 20. jūnijā izmeklēšana tiek pabeigta, bet 16. novembrī nosūtīts uz labošanas darbu nometni Taišetā ("Ozernij lager"). Miris nometnē 1953. gada 21. jūlijā.

Minētā kriminālliet a vēsturei atklāj līdz šim nezināmo — kopš 1945. gada septembra mācītājs bijis VDK aģents ar segvārdu "Sirovs". Vai tas tā bija, vai nebija, jeb cik tas tā bija, cik nebija, to nezinām un tam negribās ticēt, vienkārši neticam. Bet formāli taču laikam 1945. gada septembrī kāds kļūmīgs solis ir bijis. Varbūt kāds vārds, kāda neapdomīga saruna.

Tomēr lietas materiāli viennozīmīgi liecina, ka galvenā apsūdzība pret J. Rīsu ir, ka mācītājs nav turējis doto vārdu–solījumu 1945. gadā. Viss kļūst saprotams, izlasot J. Rīsa paskaidrojumu. Paskaidrojuma pēdējo daļu dodam kserokopijā.

Interesi izraisa VDK majora Stepanova pilnīgi slepenā izziņa, ka Rīsa lietā nevar izsaukt un nopratināt mācītājus Robertu Bāci, Žani Ludvigu, Nikolaju Levindanto un Čivkuli, kas norāda uz pēdējo saistību ar VDK kādā īpašā statusā.

Varam teikt, ka PSRS arī ideoloģiskā vara balstījās uz dažāda ranga un nosaukumu aģentiem. Arī pretreliģisko cīņu PSKP balstīja uz nodevību, noklausīšanos, ziņošanu. Protams, par to arī nedaudz maksāja, kā, piemēram, ziņotājam atļāva braukt uz ārzemēm, pašam

bija zināma imunitātes aizsardzība un citas priekšrocības. Piemēram, zināms, ka aģents Ļeontjevs saņēma dzīvokli Lāčplēša ielā 37.

LBDS vēstures arhīva plauktos iegūluši sekojošie Valsts Drošības komitejas — VDK aģentu vārdi (segvārdi):

Arhangeļskis	Gordejevs	Krevcūns
Astra (siev.)	Gulkins	Krupnovs
Demokrāts	Laksis	Odiņš
Gailis	Ļeontjevs	Zaķis
Grinbergs	Kāpostiņš	Zernovs
	Krajevs	

Izsekošanas, noklausīšanās, apcietināšanas padomju sistēmā bijušas vienmēr. Pievienojam šeit vēl Spriedumu Rutas Lodēnas lietā, Ojāra Gintera dzīvokļa kratīšanas protokola pirmo lapu, mācītāja Georga Vinsa tiesas procesa nobeiguma pieraksta lapiņu un 171 cietumnieku vārdus, kas tikuši vajāti kā nereģistrētu draudžu locekļi.

Mēs pieminam viņus — par ticību, par taisnību cietušos! Bija tādi 50 gari gadi, kad padomju okupanti mūsu Latvijā vēlējās visu pakļaut savai komunistiskai sātaniskai ideoloģijai. Nedrīkstējām paust savu domu un apliecināt savu piedzīvoto ticību dzīvajam Dievam. Nedrīkstējām!

Protams, visus jau nevajāja — vājos, mazticīgos, karjeristus, kompromisa un konjukturētos "miera labā" cilvēkus neaiztika. Bet garā stipros toreizējais režīms necieta, tos lauza, lieca, šāva.

Esmu lasījis, ka pasaulē 200 000 mācītāju gājuši bojā mocekļu nāvē un vairāk kā 500 000 tikuši vajāti. Un ja tā, atcerēsimies to un tos laikus! Atcerēsimies un pieminēsim brāļus, kas nomocīti un mocīti manis un tevis dēļ, kas šodien dzīvojam.

Kristus vārdā piemiņā nolieksim savas galvas un sirdis!

Совершенно Секретно

ХАРАКТЕРИСТИКА

на агента « СИРОВ » Риссе Янис Мартынович

Агент «СИРОВ» был завербован в 1945 году на основании компромитирующих материалов о проводимой им антисоветской деятельности. Однако за весь период связи с ним никаких материалов об антисоветской деятельности известных ему лиц не давал, а наоборот встал на путь двурушничества, рассказав об этом лицам из своего окружения, даваемые ему задания не выполнял и в последствии категорически отказался от сотрудничества с органами МГБ.

ЗАМ НАЧАЛЬНИКА 3 ОТДЕЛЕНИЯ
5 ОТДЕЛА МГБ ЛАТВ ССР
ПОДПОЛКОВНИК -

/ ИВАНОВ /

« СОГЛАСЕН » - ЗАМ НАЧАЛЬНИКА 5 ОТДЕЛА МГБ ЛАТВ ССР
М А Й О Р -

/ СТЕПАНОВ /

« 23 » мая 1950 года
город Рига ЛССР

2-гж

Čekas aģenta "Sirova" raksturojums

14-го ноября 1949 года баптистское управление передало свой зал для театра Юного зрителя, в связи с чем в этот день там проходило последнее богослужение, на которое был приглашен РИСС. Последний в своем выступлении говорил:

> "... Мы волками ограблены, мы живем, как среди волков они нас хотят съесть. У нас отняли все, они нас бросают с одного места на другое. 15 лет тому назад этот дом святили под молитвенный дом, а чем он стал сейчас? Волков много, но нас еще больше, они нам ничего не смогут сделать. Всему свое время..."

27-го октября 1949 года к больному епископу РЕДЛИХУ пришли навестить ЛЕВИНДАНТО и РИСС, где между последними произошел разговор на политические темы, на заявление ЛЕВИНДАНТО о том, что все идет вперед по пути развития и народы один за другим сбрасывают с себя иго рабства, РИСС в озлобленной форме сказал:

> "... Все идет назад - к рабству. Народы от свободы переходят в рабство. Китай переходит в рабство. Где коммунизм - там рабство, беднота и кандалы..."

На доводы ЛЕВИНДАНТО о порабощении Англией народов своих колоний, РИСС ответил:

> "...Россия также порабощает, как, например:
>
> Прибалтийские страны являются колониями России, а также другие страны, в которых Россия ввела "демократию", тоже являются колониями России. Они сами ничего не имеют право делать, а все диктует Москва. Все делают для нищей России, которую невозможно насытить. Также как Англия использовывает другие страны, также использовывает Россия ни на волосок лучше..."

И далее:

> В буржуазных странах рабочим платят дневную зарплату, а здесь в колхозах прежде всего государство берет свою часть, а потом другие господа свою и только тогда, если что-нибудь останется, получает бедный колхозник. Колхозники ходят оборванные, голодные и такой низкой зарплаты по сравнению с существующей дороговизной нет нигде в мире, как только у нас..."

Все это подтверждается и другими агентурными материалами.

Сов. секр. Меморандум агентурных материалов по делу Рисс Яниса Мартыновича

VDK aģentu liecības pret mācītāju J. Rīsu

- 4 - Протокол допроса 15 мая 1950 начато 22⁰⁰ окончен 02⁰⁰

мались превратно в антисоветском духе, но я специально с антисоветскими проповедями не выступал.

Припоминаю один случай, когда осенью 1945 года я натолкнулся на разговор политического характера между проповедниками ЛАЦЕКЛИС Карлисом, ВАЦЕ Робертом и ЧИУКУЛИС. Последние в помещении канцелярии общины евангельских христиан и баптистов по улице Лачплеша 37, в присутствии меня и других лиц, кого именно не помню, высказывали о возможном изменении политического строя в Латвии, что под влиянием Англии и Америки в правительство Латвии могут быть включены представители других политических партий. Они также заявили, что из Латвии уходят Советские войска, а поэтому возможно здесь будут международные войска и полиция для поддержания порядка. Могут быть скоро выборы нового правительства на основе Сан-Франциской конференции.

В процессе беседы с ними, я также высказывал свои предположения о возможном изменении политического строя в Латвии.

До момента своего ареста, у себя на квартире хранил книги антисоветского содержания, в частности, "Смысл истории" автора БЕРДЯЕВА; "Ураган" автора КМЕТА-ВЫМОВИЧ; журналы "Кристига Валс" и другие.

Книгу антисоветского содержания "Смысл истории" я давал читать проповедникам ЛИВЕНДАНТ и МЕДНИС Алфреду.

Кроме того, являясь секретным сотрудником органов МГБ, с сентября 1945 года, данного мною обязательства не выполнил. Осенью того же года отказался в дальнейшем сотрудничать с органами МГБ

мотивируя тем, что я не могу совместить свою службу проповедника с секретной работой, но однако, до ноября 1947 года связь со мной не была прекращена, я периодически встречался с работниками МГБ. Материалов об антисоветской деятельности проповедников я не давал.

О том, что я являюсь секретным сотрудником органов МГБ, никому не рассказывал, но однако, в апреле 1946 года в беседе со своей женой РИСС Эммой я говорил, что меня вызывают в МГБ, где расспрашивают о деятельности нашей общины и об антисоветской работе проповедников. Периодически встречаясь в 1946-48 годах с проповедником ЛУДВИГ Паниссом, когда последний стал жаловаться, что от него органы власти требуют различные сведения, я ему заявил, что на таком положении находится не только он один, но и другие. Этим самым я ему дал понять, что я тоже имею какое-то отношение с органами власти.

В 1948 или 1949 году, точную дату не помню, в беседе с архиепископом ЛИВЕНТАЛЬ о деятельности нашей общины я ему выразился, что я перед ним открыто говорю, также как с представителями власти, но понял ли он о моем сотрудничестве с органами МГВ, утверждать не могу.

Больше показать по существу обвинения ничего не могу.

Протокол с моих слов записан правильно, мною прочитан, в чем и расписываюсь. /РИСС Я.М./

Допросил: ПОМ.ВОЕННОГО ПРОКУРОРА в/МВД ЛССР
ПОЛКОВНИК ЮСТИЦИИ /КРУКИН/

НАЧАЛЬНИК 3 ОТД.СЛЕДОТДЕЛА МГБ ЛАТ.ССР
М А Й О Р /ШИЛДАПОВ/

Mācītāja Jāņa Rīsa pratināšanas protokols, fragments

Список вещей для Янис Мартыновича Рис.

11

Одеяло — — — 1
Простыни — — 2
Рубашки — — 2
Кальсоны — — 2
Полотенце — — 1
Носовых платка 2
Подушка — — 1
Мыло — — — 1 кусок
Носки — — — 2 пара

Продукты:
Сухары — — 500 грам
Сахар — — — 400 грам
Повидло — — 1 коробка
Мешок 1

Рига 22.III.50

Э. Л. Рис.

Перечисленные вещи и продукты получил полностью 22./марта 1950. Я. М. Рис

Mācītājam J. Rīsam sievas Emīlijas cietumā nodoto lietu saraksts

КС-2. Совершенно секретно

СПРАВКА

Проходящих по показаниям обвиняемого РИСС Яниса Мартыновича: БАЦЕ Роберт Фрицевич, ЛЮДВИГ Жанис Янович, ЛЕВЕНДАНТО Николай Александрович и ЧИЖУЛИС А.Р. допрашивать по оперативным соображениям не представляется возможным.

ЗАМ НАЧАЛЬНИКА 5 ОТДЕЛА МГБ
ЛАТВ ССР МАЙОР
(СТЕПАНОВ)

ЗАМ НАЧ 3 ОТД 5 ОТДЕЛА МГБ
ЛССР ПОДПОЛКОВНИК
(ИВАНОВ)

"15" июня 1950 года

VDK pilnīgi slepenā izziņa mācītāja J. Rīsa lietā, kas atklāj viņu operatīvos darbiniekus

СОВ.СЕКРЕТНО

МГБ СССР
Министерство
Государственной Безопасности
Латвийской ССР
21 - июня 1950 г.
№
г. Рига

НАЧАЛЬНИКУ СЕКРЕТАРИАТА ОСОБОГО СОВЕЩАНИЯ
при МИНИСТРЕ ГОС.БЕЗОПАСНОСТИ СОЮЗА ССР
ГЕНЕРАЛ-МАЙОРУ тов. ЗАУЛОВУ

гор.Москва

Направляя при этом следственное дело № I3658 по обвинению РИСС Яниса Мартыновича, по ст.ст. 58-IO ч.II и I2I УК РСФСР, прошу внести таковое на рассмотрение Особого Совещания при МГБ Союза ССР по мотивам того, что он являлся секретным сотрудником органов МГБ.-

ПРИЛОЖЕНИЕ: Следственное дело в одном томе.

МИНИСТР ГОС.БЕЗОПАСНОСТИ ЛАТВИЙСКОЙ ССР
ГЕНЕРАЛ-МАЙОР / /НОВИК/

Pat padomju varai (tieslietām) dažbrīd pietrūka pamatojuma ticīgo ļaužu notiesāšanai. Tajos gadījumos notiesājamo lietas nosūtīja PSRS VDK "troikas" rīcībā

S P R I E D U M S

Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Vārdā

Latvijas PSR Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu kolēģija šādā sastāvā:

priekšsēdētājs: V.Kauko
tautas piesēdētāji: I.Mikelsone un St.Valte
ar sekretāru Dz.Kampi, piedaloties prokuroram A.Donei, aizstāvjiem E.Minskeram un A.Āboliņam

1964.gada 5.-12.maijam slēgtā tiesas sēdē Rīgā izskatīja lietu par

Z a r i ņ a Voldemāra Jāņa d., dzimušu 1917.gadā, Tallinā, strādnieku ģimenē, PSRS pilsoņa, bezpartejiska, latvieša, ar nepabeigtu augstāko izglītību, agrāk nesodīta, precējušos, ģimenē sieva un bērns skolas gados, līdz apcietināšanai strādājis par inženieri-norēķinātāju Rīgas Ķīmiskajā kombinātā, dzīvojis Rīgā, Revolūcijas ielā Nr.64, dz.18, apsūdzību pēc Latvijas PSR KK 67.p.15. un 59.p. I d. un 65.p.I d. un

L o d ē n a s Rutas Pētera m., dzimušas 1913.gadā Jelgavā, kalpotāju ģimenē, PSRS pilsones, bezpartejiskas, latvietes, ar vidējo vispārējo un speciālo - komercizglītību, agrāk nesodītas, precējušas, ģimenē nav nepilngadīgu bērnu, strādāja par kasieri, tagad par strādnieci Rīgas Ķīmiskajā kombinātā, dzīvo Rīgā, Elvīras ielā Nr.17, dz.1 - apsūdzību pēc Latvijas PSR KK 65.p.I d.

Latvijas PSR Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu kolēģija noklausoties tiesājamo un liecinieku liecības, apskatot lietai pievienotos lietiskos pierādījumus un izskatot viņu lietas materiālus,

k o n s t a t ē j a:

Tiesājamais Zariņš būdams naidīgi noskaņots pret padomju iekārtu Latvijā un nolūkā vājināt padomju varu, sākot ar 1954.gada līdz 1963.gada jūnijam, kad apcietināts šinī lietā, sistemātiski nodarbojies ar pretpadomju aģitāciju un propogandu. Zariņš šinī laikā raksturīgo un no 1957.gada arī aktīvi izplatīja darbus, kā arī citādas formas sacerējumus, kuros no reakcionāri idealistiskas ideoloģijas un buržuāziska nacionālisma pozīcijām izteikti kraši naidīgi uzskati par padomju valsts un sabiedrisko iekārtu, par marksistiski - ļeņiniesko ideoloģiju, komunisma celtniecību, komunistisko partiju, sociālistisko internacionalismu.

Tanī pašā laikā Zariņš savos sacerējumos, slavinā reakcionāro ideoloģiju, idealizē un slavinā buržuāziskās Latvijas valsti un tās sabiedrisko iekārtu, sludina nacionālo šovinismu.

Tiesas spriedums Rutas Lodēnas un Voldemāra Zariņa lietā

L. 1.
Л. 1.

Lieta № ____
Дело №

KRATĪŠANAS PROTOKOLS
ПРОТОКОЛ ОБЫСКА

г. Рига 13 g./г. 11. Января
(pilsēta, rajons — город, район)

Следователь Прокуратуры Куйбышевского р-а
Prokuratūras ____ izmeklētājs

гор. Риги Соколов
(dienesta pakāpe, uzvārds, amatpilnā vai, paraksts)

pamatojoties uz savu lēmumu no 19__ g./г. 26. Января
на основании своего постановления от

ieverojot KPFSR KPK 175. — 185. p. p., izdarīja kratīšanu pie pils. Ojāra Gintera
с соблюдением ст. ст. 175 — 185 УПК РСФСР произвел обыск у гражд. ____

сл. 169-178 УПК

dzīvokļa, atrodas г. Рига, бул. Падомju, дом 12, кв. 9
(pilsēta, adrese — почтовый адрес)

Pie kratīšanas klāt bija:
При обыске присутствовали: в качестве понятных

Un pieaicinātie liecinieki:
и понятые: 1) Ушкина Алла Семеновна
г. Рига, ул. Вольдемара 15-36.
2) Верне Георгий Юрьевич
г. Рига, ул. Кр. Барона, 12к-2.
(vārds, uzv., tēv. vārds, adrese — фамилия, имя, отчество, адрес)

Pirms kratīšanas pils. ____ Перед обыском гражд. Гинтеру О.Л. tika uzaicināts uzrādīt meklējamā atrašanās vietu un labprātīgi izsniegt
было предложено указать местонахождение отыскиваемого и добровольно выдать

uz ko paskaidroja, Ценностей и денег не имеет.
на что заявил,

Izdarītā kratīšanā atrasts:
Произведенным обыском обнаружено

№№ p. k. №№ п. п.	Atrasto priekšmetu nosaukums un apraksts Наименование и описание обнаруженных предметов	Atrašanas vieta Место обнаружения
1)	Пеленка „Вспашка имени Сакси флаю" Волгоград. Восточная Волга, выпущена В.Р. Соколовой, сроз.	На столе в кухне.
2)	Шестов Федор Алексеевич на основании ордера выдан Вышему у заведующего Кировского Р.К. Г. Риги, удостоверение личности	На столе в комнате.

Ojāra Gintera dzīvokļa kratīšanas protokola fragments

- 14.

-ani mani piederīgie un ticīgie: mani aizstāvēs Tas,kam es ticu - Dievs,Jēzus Kristus!"

Notiesātajam ļava sacīt pēdējo vārdu: "Pēdējo vārdu par mani sacīs manis Kungs, kurš par Sevi sacīja: "Es esmu Iesākums un Gals - Alfa un Omega."

Tiesnesis pazipoja pārtraukumu līdz nākošās dienas plkst.17^{00}.

Spriedumu nolasīja 5.diena - pēc diennakts pārtraukuma - pl.piecos vakarā.

Tiesnesis nolasa spriedumu: "Vins G. sodīts ar 5 gadiem brīvības atņemšanu stingra režīma lāgerī un 5 gadiem izsūtījuma, ar mantas konfiskaciju."

Tiesnesis griežas pie apsūdzētā: "Vai saprotat spriedumu?"

Notiesātais: "Ja,slava Jēzum Kristum!"

Pēc sprieduma nolasīšanas atskanēja aplausi un kliedzieni no zālē esošiem varas organiem. Piederīgie meta Vinam rozes un citus ziedus,kuri bija atnesti no draugiem. Bija dzirdami izsaucieni: "Paps,šie ziedi tev par virišķību."

Vina meita nodeklamēja dzejoli(burtiska tulkojuma):

"Nē,Draudzes darbs nemirs!
Ka nemirst Kristus mīlestība,
Ka nemirst dzīvais Vārds,
Kas mums nes glābšanu.
Ar Kristu pat cietumā ir brīve,
Bez Kristus - arī brīvībā ir cietums."

Taja pat laika uz ielas,kuru parpildīja ticīgie un citi gajēji no milicijas ielenkti,Vina G.draugi ar sajūsmu dziedaja (burtiska tulkojuma):

Pie mums atnāks Visspēcīgais Dievs un sacīs:
Stājies,ziemeli,atdod gūstekņus!

Mācītāja Georga Vinsa tiesas prāvas Kijevā 1975. gadā pieraksta pēdējā lappuse

Приложение

СПИСОК УЗНИКОВ,
осуждаемых за Слово Божие в СССР

Сокращения в 6 графе:
1. 2 общ. – срок лишения свободы с отбыванием в лагерях общего режима;
2. 5 стр. – срок лишения свободы с отбыванием в лагерях строгого режима;
3. 5 усил. – срок лишения свободы с отбыванием в лагерях усиленного режима;
4. 2 усл. – условно осуждён к лишению свободы;
5. 2 г. 25% – срок высчета % из зарплаты или пенсии после освобождения.

Примечание: 142 ст. Уголовного кодекса (УК) РСФСР соответствует 138 ст. УК УССР и 139 ст. УК БССР
227 ст. УК РСФСР соответствует 209 ст. УК УССР и 222 ст. УК БССР.

№№ п/п	Фамилия имя и отчество	Год рожден.	Дата ареста	Статья УК	Срок осуждения	Место жительства	Иждивенцы
1	2	3	4	5	6	7	8
		Члены	Совета	Церквей	ЕХБ в	СССР.	
1.	Крючков Г.К.	1926	30.5.66г.	142 ст. ч.2	3 общ.	г. Зеленая Тульск. обл.	10 чел.
2.	Винс Г.П.	1928	19.5.66г.	142 ч.2	3 общ.	г. Киев	5 чел.
3.	Батурин Н.Г.	1927	17.5.66г.	142 ч.2	3 общ.	г. Шахты Ростовск. о.	7 чел.
4.	Гончаров А.С.	1895	19.5.66г.	142 ч.2.	3 стр.	г. Прокопьевск	1 чел.
5.	Голев С.Т.	1896	9.2.66г.	142 ч.2	1,5 общ.	г. Рязань	1 чел.
6.	Кондрашов М.П.	1896	8.66г.	227 ч.1	4 стр.	г. Моздок	1 чел.
7.	Дубовой С.Г.	1906	19.9.66г.	под следств.		г. Джезказган	3 чел.
8.	Якименков П.А.	1926	17.5.66г.	142 ч.2	3 общ.	г. Тула	–
			РСФСР				
9.	Табачков С.И.	1910	17.5.66г.	142 ч.2	2 общ.	г. Москва	4 чел.
10.	Якименков Я.А.	1925	17.5.66г.	142 ч.2	2 общ.	г. Москва	8 чел.
11.	Якименкова М.А.	1934	17.5.66г.	142 ч.2	3 общ.	г. Москва	–
12.	Чевардаев В.С.	1905	3.7.66г.	142 ч.2	1 общ.	г. Москва	1 чел.
13.	Воронова Н.И.	1941	3.5.66г.	227 ч.1	3 общ.	г. Москва	–
14.	Говорун Л.К.	1929г.	17.5.66г.	142 ч.2	3 общ.	г. Смоленск	1 чел.
15.	Алтухов М.Т.	1904	17.5.66г.	142 ч.2	3 стр.	г. Тула	1 чел.
16.	Лепешкин Л.			под следствием		г. Тула	1 чел.
17.	Демина В.			под следствием		г. Новомосковск	–
18.	Сафронов П.И.	1927	21.6.66г.	в психиатр. больнице		г. Рязань	4 чел.
19.	Кудряшов Г.Н.	1913	26.5.66г.	142 ч.2	1 общ.	г. Рязань	2 чел.
20.	Попов Н.Ф.	1927	24.5.66г.	142 ч.2	3 общ.	г. Рязань	8 чел.
21.	Быков А.В.	1903	9.11.66г.	142 ч.2	2 общ.	г. Рязань	1 чел.
22.	Богомолова Л.	1934	17.5.66г.	142 ч.2	2 общ.	г. Орёл	1 чел.
23.	Артющенко Б.Т.	1920	30.6.66г.	142 ч.2	3 общ.	г. Курск	5 чел.
24.	Дуденков В.И.	1924	29.7.66г.	142 ч.2	3 общ.	г. Курск	11 чел.
25.	Дуденков В.Н.	1940	29.7.66г.	– " –	" – "	" – "	5 чел.
26.	Овчинников Л.	1936	19.9.66г.	" – "	" – "	" – "	2 чел.

Ticības dēl vajāto un sodīto saraksts —
šie ļaudis par ticību Dieva Vārdam cieta visā Padomju Savienībā

2

1	2	3	4	5	6	7	8
27.	Колюбаев В.Н.	1907	5.9.66г.	142 ч.2	1,5 общ	г. Курск	—
28.	Солохин И.А.	1923	14.11.66г.	под следствием		" — "	9чел.
29.	Рунов И.А.	1899	22.8.66г.	142 ч.2	1,5общ.	г. Горький	1чел.
30.	Юдинцев В.И.	1932	15.8.66г.	— " —	3общ	" — "	7чел.
31.	Рогожин Д.С.	1900	17.5.66г.	" — "	2общ.	г. Ростов на Дону	1чел.
32.	Беленький П.Д.	1929	2.6.66г.	" — "	3общ.	г. Ростов	4чел.
33.	Жовмирук Б.Д.	1894	23.6.66г.	" — "	2общ	" — "	1чел.
34.	Ерисов Д.П.	1910	26.5.66г.	" — "	1,5общ	" — "	2чел.
35.	Болгова Л.А.	1943	27.5.66г.	" — "	1общ.	" — "	—
36.	Колбанцева З.И.	1936	19.5.66г.	" — "	" — "	" — "	—
37.	Ермак П.А.	1925	25.11.66г.	под следствием		" — "	—
38.	Манило Е.С.	1932	26.6.66г.	142 ч.2	1общ.	г. Батайск Ростовск.о.	2чел.
39.	Гулюк В.Н.	1902	11.6.66г.	" — "	5стр.	" — "	2чел.
40.	Андрюшин И.И.	1913	26.5.66г.	" — "	3общ.	— "	5чел.
41.	Палий Г.К.	1938	20.5.66г.	" — "	" — "	г. Шахты	—
42.	Попов И.И.	1932	6.7.66г.	" — "	" — "	" — "	1чел.
43.	Горемыкина П.И.	1927	25.10.66г.	" — "	" — "	— "	—
44.	Нерсесян Н.М.	1928	28.12.66г.	под следствием		— "	8чел.
45.	Бондарь К.А.	1940	19.9.66г.	142 ч.2.	2усл.	г. Карачаевск	2чел.
46.	Гиденко Я.В.	1921	8.9.66г.	" — "	4общ	" — "	9чел.
47.	Чехов Х.Е.	1929	14.9.66г.	" — "	3усл.	" — "	—
48.	Коломийцева А.И.	1931	26.6.66г.	" — "	3общ.	г. Гагры	
49.	Носачёв А.И.	1937	8.6.66г.	" — "	2общ.	с. Подгорное Ставроп.кр.	5чел.
50.	Дженгетов К.Б.	1929	14.9.66г.	" — "	3общ	ст. Усть-Джингута Ставр.к.	8чел.
51.	Безматный В.Г.	1891	5.66г.	" — "	3стр.	г. Черкесск Ставроп.кр.	1чел.
52.	Шимкина Е.		13.9.66г.	" — "	2общ.	" — "	5чел.
53.	Приходько И.Ф.	1927	19.8.66г.	" — "	3общ	г. Новошахтинск	3чел.
54.	Волков Н.И.	1933	8.9.66г.	" — "	3усл.	г. Новороссийск	—
55.	Шефтирев А.С.	1933	8.9.66г.	" — "	" — "	" — "	—
56.	Самсоненко Ф.Т.	1893	8.9.66г.	" — "	" — "	" — "	1чел.
57.	Константинидиа		6.12.66г.	227 ч.1 142 ч.2	5общ	г. Апшеронск	
58.	Землянка Г.И.	1929г.	6.12.66г.	142 ч.2. 227 ч.1.	4общ	" — "	
59.	Разумов		10.66г.	227 ч.1	5стр.	г. Краснодар	5чел.
60.	Козлов В.И.	1924	17.5.66г.	142 ч.2	3стр.	г. Йошкар-Ола	7чел.
61.	Комаров Ф.И.	1923	66г.	" — "	3общ.	г. Бикса Горьковск.о.	3чел.
62.	Маховицкий Ф.	1930	28.11.66г.	" — "	2общ	г. Ленинград	8чел.
63.	Майорова В.О.		66г.	" — "	3общ.	г. Чебоксары	—
64.	Николаева Н.П.	1940	66г.	" — "	" — "	" — "	—
65.	Быкова Н.		66г.	" — "	" — "	" — "	—
66.	Кокурина В.И.	1930	7.66г.	" — "	" — "	г. Пермь	—
67.	Грендач С.		7.66г.	" — "	" — "	г. Кизел	7чел.
68.	Филиппов Б.Е.	1915	17.5.66г.	" — "	2общ	г. Челябинск.	2чел.
69.	Еремеев А.И.	1931	12.8.66г.	" — "	3общ	" — "	—
70.	Стальмаков П.К.	1932	12.8.66г.	" — "	2общ	ст. Попетаево Челябинск	3чел.
71.	Черных В.В.	1929	13.10.66г.	" — "	" — "	г. Челябинск	4чел.
72.	Допотов С.Б.	1896	20.10.66г.	" — "	3усл.	" — "	1чел.
73.	Шоль А.Я.	1891	10.10.66г.	под следствием		г. Н-Тагил	1чел.
74.	Арбузов И.Г.		9.66г.	под следствием		" — "	
75.	Униженный И.Д.	1928	22.5.66г.	142 ч.2	3стр.	г. Прокопьевск	8чел.

3

1	2	3	4	5	6	7	8
76.	Униженная Н.Д.	1936	27.5.66г.	142 ч.2	2 общ	г. Прокопьевск	—
77.	Богданов М.Г.	1939	22.5.66г.	" — "	1 усил.	" — "	3 чел.
78.	Захаров П.Ф.	1922	17.5.66г	" — "	3 усил.	" — "	4 чел.
79.	Москвин И.Л.		66г.	" — "	3 стр.	" — "	—
80.	Ламбин П.И.		10.66г.	под следствием		г. Новосибирск	2 чел.
81.	Гизбрект А.А.	1935	17.5.66г.	227 ч.1	3 общ	г. Славгород	3 чел.
82.	Руденко В.И.	1914	17.5.66г	" — "	2 общ	" — "	2 чел.
83.	Янц П.Я.	1907	23.4.66г	" — "	" — "	" — "	—
84.	Михальков Ю.И	1937	17.5.66г.	142 ч.2	2 общ	г. Барнаул	1 чел.
85.	Хорошенко И.К.	1910	26.3.63г.		5 ссылк	г. Омск	2 чел.
86.	Козорезов А.Т.	1933	27.5.66г.	142 ч.2	3 тюрьм	" — "	9 чел.
87.	Гармс А.И.	1914	6.10.66г	142 ч.2	3 общ.	" — "	—
88.	Гармс Е.Б.	1926	6.10.66г.	" — "	" — "	" — "	—
89.	Калмыков П.Г.		6.66г.			г. Иркутск	
90.	Энс И.М.	1914	17.9.66г.	142 ч.2	32 общ	г. Александровка Кат.к	4 чел.
91.	Варкентин	1937	17.9.66г	" — "	" — "	г. Орлово Алтайск кр.	—
92.	Левон П.П.	1935	" — "	" — "	" — "	" — "	7 чел.
			ГРУЗИНСКАЯ ССР.				
93.	Бондаренко И.Д.	1937	30.5.66г.	138 ч.2 УК ГССР	3 усил.	г. Сухуми	—
			УКРАИНСКАЯ ССР.				
94.	Эверчук П.С.	1932	23.5.66г.	138 ч.2	2,5 общ	г. Киев	1 чел.
95.	Лунченко С.И.	1945	22.5.66г	" — "	2 общ.	" — "	—
96.	Коптило И.М.	1927	" — "	" — "	" — "	" — "	4 чел
97.	Величко Н.К.	1937	30.5.66г.	" — "	3 общ	" — "	2 чел.
98.	Журило В.Н.	1923	25.6.66г.	" — "	2 общ	" — "	1 чел.
99.	Мегедь Г.С.	1905	5.66г	" — "	10 общ.	" — "	4 чел.
100.	Кечин А.Т.	1898	23.5.66г.	" — "	2 общ	" — "	1 чел.
101.	Шапортяк В.П.	1947	17.5.66г.	142 ч.2	2,5 общ	" — "	—
102.	Слинько В.П.	1944г.	15.12.66г.		3 общ	" — "	1 чел.
103.	Линник Д.М.	1934	8.7.66г.	138 ч.2	" — "	г. Житомир	6 чел.
104.	Виноградский Д.	1930	17.5.66г.	142 ч.2	2 общ	" — "	3 чел.
105.	Андрусенко А.		22.9.66г.	138 ч.2	3 общ	" — "	4 чел.
106.	Левчук И.Н.		66г.	209 ч1	5 общ 5 сс	г. Ямильчи	2 чел.
107.	Левчук А.Н		66г.	209 ч1	5 общ 4 сс	" — "	3 чел.
108.	Костюмов И.А.	1926	13.9.66г.	138 ч.2	3 общ	г. Каменка Кам. Подолы	7 чел.
109.	Пянковский В.А.	1928	13.9.66г.	" — "	1 общ.	" — "	5 чел.
110.	Каспров С.У.	1928	" — "	" — "	3 строг.	" — "	" — "
111.	Троцук В.Г.		66г.			г. Здолбуново	6 чел.
112.	Петраков Ф.И.	1903	12.4.66г.	138 ч.2 и 209 ч1	5 стр.	г. Кривой Рог	2 чел.
113.	Набока В.М.	1934	" — "	138 ч.2	1 общ.	" — "	1 чел.
114.	Кобзарь В.И.	1929	5.9.66г.	" — "	3 стр.	" — "	" — "
115.	Коваль В.Я.	1928	" — "	" — "	1 усил.	" — "	5 чел.
116.	Глухой Л.А.	1937	2.9.66г.	" — "	" — "	" — "	1 чел.
117.	Филаретов В.Н.	1928	5.7.66г.	" — "	3 общ	г. Запорожье	5 чел.
118.	Довгаль В.Н.	1906	28.8.66г.	" — "	1,5 общ	" — "	1 чел.
119.	Моша В.К.		17.5.66г.	" — "	3 стр.	г. Дергачи Харьков	—
120.	Походун. В.А.	1920	10.5.66г.	" — "	3 стр.	г. Миргород	4 чел.
121.	Сытник Ф.Л.	1911	23.7.66г.	" — "	3 общ.	г. Сумская	1 чел.

4

1	2	3	4	5	6	7	8
122.	Зыкунов И.Е.	1924	19.7.66г.	138.ч.2	2,5 об.	г. Буда	9 чел.
123.	Шепель А.Е.	1900	24.7.66г.	" — "	3 общ	г. Шостка Сумск. о.	1 чел.
124.	Петренко А.А.	1929	24.7.66г.	" — "	2,5 об	" — "	7 чел.
125.	Братушко А.А.	1930	21.5.66г.	" — "	3 общ	г. [illegible]	1 чел.
126.	Ничай Н.П.	1930	7.8.66г.	" — "	" —		5 чел.
127.	Солошенко Я.Я.	1911	17.5.66г.	" — "	3 стр		1 чел.
128.	Павленко В.П.	1932	11.6.66г.	" — "	3 общ	г. [illegible]	—
129.	Шевченко Н.П.	1913	13.10.66г.	под следствием			
130.	Кривой Я.Н.	1902.	13.10.66г.	" — "			
131.	Соловьева С.Н.	1941	7.10.66г.	" — "			
132.	Прокофьев А.Ф.	1915	62г.	209.ч.1.	5 стр. 5 с.	г. Волноваха	
133.	Голубь В.А.		5.66г.	209.ч.1	4 общ.	г. Луганск	—
134.	Бутков Н.И.		5.66г.	" — "	" — "	" — "	2 чел.
135.	Балацкий А.Н.		" — "	" — "	" — "	" — "	3 чел.
			Молдавская ССР.				
136.	Хорев М.И.	1931	19.5.66г.	142 ч.2	2,5 об	г. Кишинёв	3 чел.
137.	Челорский И.Г.	1919	16.9.66г.	142 ч.1	5 общ	с. Тараклия	" — "
138.	Марков Г.Н.	1902	" — "	142 ч.2	3 общ	г. Надыр. Лучки	1 чел.
			Белорусская ССР.				
139.	Шелетунко Г.Н.	1902	15.5.66г.	222 ч.1	5 общ.	г. Брест	1 чел.
140	Котович И.А.	1890	" — "	" — "	4 общ	" — "	" — "
141.	Матвеюк С.А.	1926	" — "	" — "	5 усил	" — "	3 чел.
142.	Артюх П.А.	1934	31.8.66г.	139.ч.2	3 общ	г. Волковыск Гродненск.	4 чел.
143.	Абехтиков Е.Ф.	1896	4.10.66г.	222 ч.1	" — "	г. Гомель	1 чел.
144	Гаврилюк Я.Я.		" — "	" — "	" — "	" — "	" — "
145.	Ковалев Н.А.	1891	" — "	" — "	" — "	" — "	" — "
146.	Гупальский Е.Н.	1895	" — "	" — "	" — "	" — "	" — "
147.	Моджаро А.Е.	1906	13.3.66г.	" — "	5 общ.	" — "	" — "
148.	Тишков И.С.	1930	22.6.66г.	" — "	" — "	" — "	4 чел.
149.	Забиран В.И.	1927	4.10.66г.	222 ч.2	3 стр.	" — "	4 чел.
150.	Копенков Ф.Е.	1909	7.66г.	139 ч.2	3 общ	ст. Усть-Гомель о.	5 чел.
151.	Ходоркин Г.Е.	1922	12.9.66г.	222 ч.1	5 стр.	г. Светлогорск Гомельск.	9 чел.
152.	Лысенко В.Д.	1944	" — "	" — "	5 общ.	" — "	—
153.	Запотылок Н.А.	1939	" — "	" — "	" — "	" — "	3 чел.
154.	Дудко Г.С.	1900	10.12.66г.	" — "	" — "	" — "	" — "
155	Запотылок В.А.	1942	" — "	" — "	" — "	" — "	—
156.	Гавриленко Т.И.	1890	8.66г.	139.ч.2	2 общ	г. Хойники Гомель	1 чел.
			Узбекская ССР.				
157.	Храпов Н.П.	1914	18.5.66г.	145; 147 ч.2	5 стр. с ко	рисх. имущест. Ташкент	7 чел.
158.	Гортфельд Г.П.	1942	28.5.66г.	145; 147 ч.1	4 общ	г. Ташкент	1 чел.
159.	Матюхина Н.П.	1925	27.8.66г.	" — "	3 общ	" — "	—
160.	Белан М.И.	1930	10.12.66г.	" — "	" — "	" — "	—
			Киргизская ССР.				
161.	[illegible]	1941	14.12.66г.		4 стр.	г. Фрунзе	2 чел.
162.	Пегкер П.Г.	1932	" — "			ст. Ивановка	5 чел.
163.	Браун М.И.	1946	11.3.66г.	136.ч.1	5 общ.	с. Новопавловка	" — "
164.	Чернецкая Е.К.	1943	18.2.66г.	" — "	" — "	" — "	2 чел.
165.	Шейко В.Ф.	1933	18.3.66г.	215 ч.2	5 стр.	с. Н. Аларча	1 чел.
166.	Мантос И.	1933	" — "	" — "	" — "	г. Фрунзе	8 чел.
167.	Под А.Ю.	1926	" — "	" — "	" — "	с. Новопавловка	2 чел.
168.	Шумкова В.К.	1933	23.7.66г.			г. Фрунзе	—
169.	Петренко Г.И.	1939	18.8.66г.			" — "	—
			Казахская ССР				
170.	Классен Д.Д.	1927	17.5.66г.	142 ч.2	5 стр.	г. Караганда	7 чел.
171.	Скорняков Я.Г.		1.12.66г.	под следствием		г. Джамбул	10 чел.

Laikrakstu liecības par ticības dēļ vajātajiem padomju varas gados

Draudžu darbības uzraudzības un kontroles struktūra Latvijas PSR

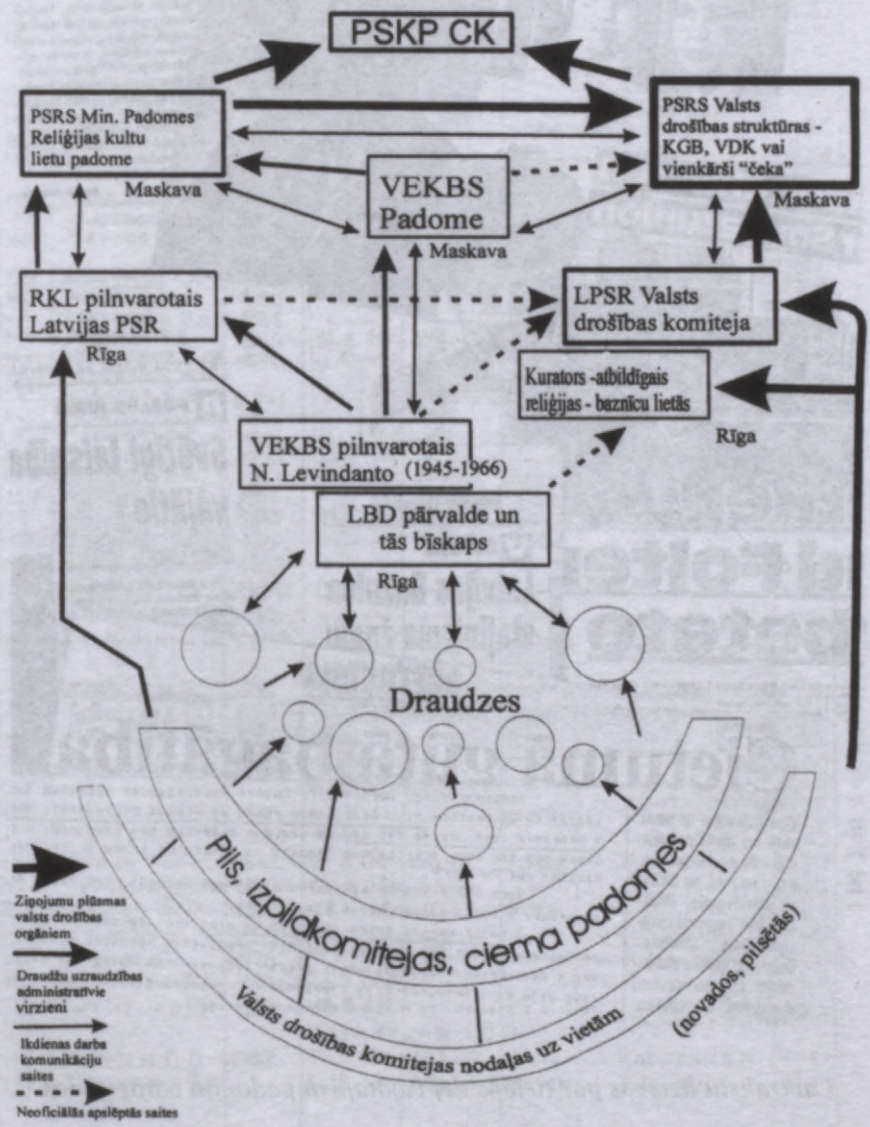

PRETIZPAUSMES LAIKĀ UN DARBĀ

VĒSTURE MUMS MĀCA,
KA LIELA NOZĪME IR
ATSEVIŠĶU CILVĒKU GRIBAS LĒMUMIEM.

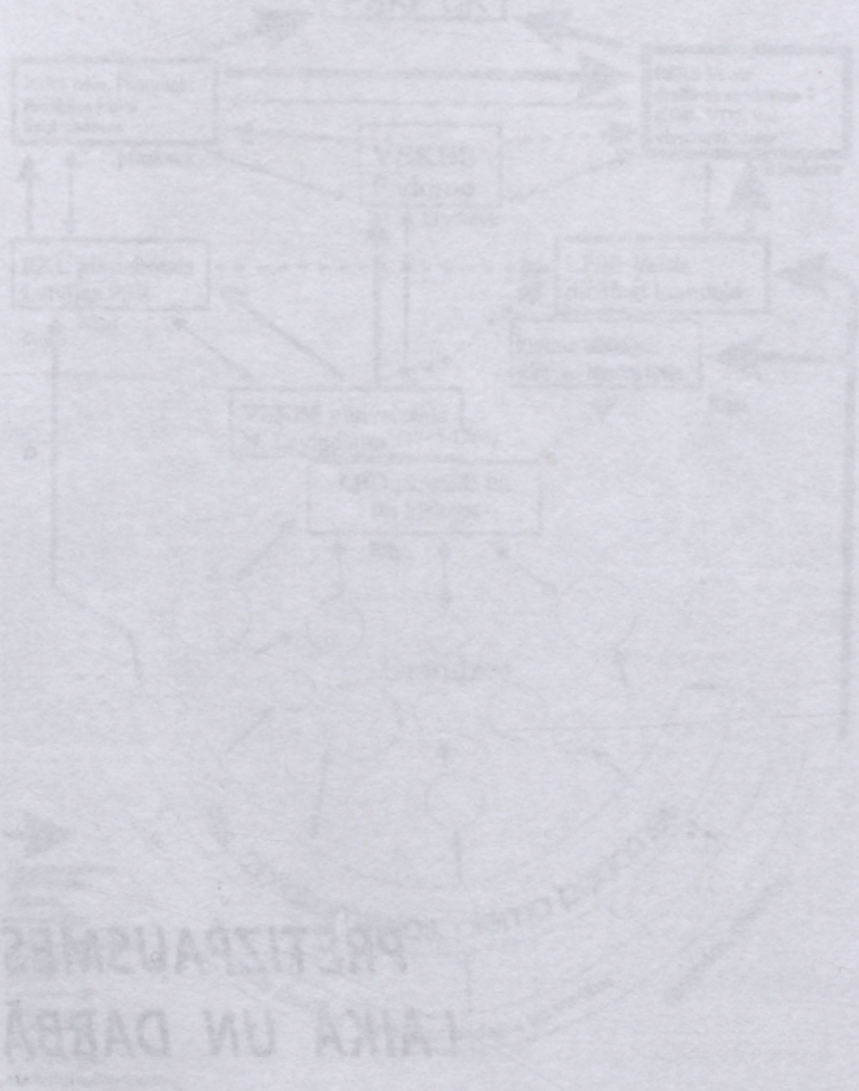

MIGLAS SAISTĪTIE

Rakstnieces Māras zālītes lugā "Dzīvais ūdens" ir runa par miglu, kas negrib izklīst. Miglā zūd kontūras, slikti redzam, daudz ko jaucam, piedēvējam norisēm nepareizus izskaidrojumus, jaucam personas un to vārdus. Miglā nepamanām šķēršļus, saites un pareizos virzienus. Padomju miglā cilvēks, bet ja runājam par kristīgo ļaužu daļu, tad drīkstam teikt — ticīgais, draudzes loceklis neredzēja tās drausmās saites, kas ikvienu draudzes locekli "saistīja" un noveda par viņu pašu pilnu informāciju līdz pat... (Kā jūs domājat — līdz kurienei?). Manā priekšā ir dokumenti, kas liecina, ka cauri neredzamai padomju apmāna un melošanas un ilūziju miglai par katru no mums varēja tikt ziņots padomju valdībai Maskavā (?!)

Mūsu rīcībā ir unikāli dokumenti (ja vispār par nodevības un divkosības pilniem dokumentiem cilvēce var lietot vārdu "unikāls"?). Tās adresētas Padomju Savienības Ministru Padomes Reliģisko kultu lietu padomes priekšsēdētājam. Ar atzīmi ***SLEPENI***. Ievērojiet to! Tas ir svarīgi, jo tajos gados visam bija jānotiek miglas aizsegā. Ganiņam nebija jāzina, kas notiek saimniekgalā.

Lūk, pirmais dokuments, jau no 1946. gada. **Latvijas pilnvarotais** raksta **Kremļa pilnvarotam**. Šeškens ar dziļu gandarījumu raksta, ka pabeidzis noformēt luteriskās baznīcas vadību. Izraudzīts Turss. Vienīgi Šeškens nožēlo, ka nav izdevies šefam parādīt šo ilgo pūliņu "augli" fiziski, dzīvu. Jaunajam arhibīskapam tiek solīta pat ievešana Baznīcas augstākās pārvaldīšanas sastāvā. (Arī tāda terminoloģija tika lietota un praktizēta!). Bet mēs zinām, ka tajās pašās dienās amatbrāļi no KGB apcietina līdzšinējo arhibīskapu Kārli Irbi.

Kāda divkosība, kāda nodevība! Vien Šeškens nožēlo, ka Turss to uzzinājis. Kāda neveiksme no biedra Šeškena puses! Bet pretstatā neveiksmei, Rīgas biedrs turpat apsola Maskavas šefam attiecībā

uz draudzēm Latvijā lietot nodokļu "presi" un: "Pašdomātājiem darīsim galu, nepakļāvīgos izsūtīsim "ārpus štatiem" vai uz "Lāču nostūriem."

Migla. Mēs jau to zinājām, vienīgi neredzējām, neticējām. Nevar būt. Pilnvarotie palīdzēja kārtot vietējās administratīvās lietas, ar pilnvarotiem visu pārrunājām, viņi bija tādi inteliģenti un pretimnākoši. Jā, jautājumus par draudžu dzīvi saskaņot jau vajadzēja, tāda bija politiskā sistēma. Un tāpēc gājām, kad sauca, zvanījām, mēs viņiem, viņi mums.

Bet ir jautājums: kur pilnvarotie ņēma visu informāciju par draudzēm un to locekļiem? Kur? Kā jūs domājat? Redziet, biezā miglā nepamanījām smagas sakaru līnijas, zirnekļu tīklus, kas apņēma mūs visus. Uzraudzījām cits citu, neuzticējāmies viens otram. Informējām par visu un par visiem dienesta pakļautībā. Šāda uzraudzības ķēde gulēja mūsu ceļā veselus 50 gadus. Citi redzēja un kāpa pāri, citi, to neredzot, tajā paklupa un gāja bojā. Rūsēja, smakoja, bet nebija drosmīgo, kas šo dzelzs čūsku satvertu un samītu.

Tātad, kas ziņoja pilnvarotam? Mūsu gadījumā tas bija vēl kāds ķēdes loceklis, arī ***PILNVAROTAIS***, un tas bija Nikolajs Levindanto. Lūk, viņa ziņojums uz 20 mašīnraksta lapaspusēm (par mācītāju "parunāšanos" Mateus baznīcā 1951. gada 15. un 16. martā. Mēs gan teiktu — sanāksme). Lai lasām no oriģināla tikai atsevišķus teikumus (kur nu visas 20 lpp.!) brīvā tulkojumā.

— Pati dzīve šos vecos novāks no ceļa, jo viņi aizšķērso ceļu jaunajam, progresīvam tiesību jomā. Viņi traucē attīstību un visu cilvēku labklājības uzlabošanu.

— Mūsu dižā valsts pieliek visas pūles, lai balstītu sabiedrību uz tiesiskiem pamatiem, uz taisnību, vienlīdzību. Un mums, kristiešiem, jāsadarbojas uz to, pēc katra spējām, ar Dieva palīdzību, cik nu mums spēka.

— Garīgā darba līdzšinējās metodes nav efektīvas, ne draudžu locekļu skaits ir galvenais, ne daudzu atgriešanās un kristības. **Lai locekļu ir mazāk, jo labāk** (izcēlums — M. G.). Garīgo darbu jādara mierīgi, bez efektiem, vairāk vajag iedziļināties katra ticīgā dzīvē, audzināt viņus.

Kas ir šī ziņojuma saturā? Galvenokārt tiek uzsvērts, ka Nolikums sekmīgi tiek ieviests dzīvē. Visi iestājušies kolhozos (izņemot vienu sievu, šķiet, psihiski slima); dienas, kad kolhozos lielāki darbi, mācītāji dievkalpojumus nenotur, lai neatvilktu ļaudis no darba; visi organizēti ierodas uz vēlēšanām. Daudzās draudzēs parasti novēlē jau līdz dievkalpojuma sākumam.

Levindanto interesē, vai draudzēs tiek lūgts par valdību, un šo vajadzību viņš atgādina kā Dievam tīkamu lietu. Vēl daudz laika tiek

atvēlēts Miera kustības jautājumam. Šķiet, tā tolaik bijusi ļoti svarīga lieta. Atskaitē lasāms, kā atgādināts, aizrādīts, skubināts un biedināts, ka cīņa par mieru ir ļoti svarīgi vitāla. Pat tik tālu, ka mācītāji Kaspars un Egle saņem stingru un nopietnu rājienu par to, ka pārrunās par šo jautājumu neesot bijuši klāt, bet patvaļīgi atstājuši zāli.

Saprotiet pareizi, atskaites dokuments liecina, ka mācītāju "Parunāšanās" (burtisks tulkojums!) tajās dienās notikusi, lai Levindanto izzinātu "viedokļus no vietām". Un izzināja! Un tagad uz 20 lpp. raksta ziņojumu Latvijas pilnvarotajam, bet tas savukārt — Maskavai. Sakaru līnija noslēgusies. Bet nē, nē, nē! Atskaitē sastopam vēl vienu locekli — paši sevi, mūsu mācītājus, čaklos runātājus, kas uztic pilnvarotam Levindanto gan vajadzīgo, gan nevajadzīgo. Lūk, viņi:

Vasks no Aizputes: — Vienkāršiem ļaudīm grūti atrast pareizo ceļu, tāpēc mums visiem labi būtu pieņemt visu, ko teica brālis Levindanto.

Egle no Talsiem: — Draudzei pievienojušies visi piecdesmitnieki, izņemot 2—3 **ekstrēmistus**. (izcēlums — M. G.)

Krauze no Jelgavas: — Piecdesmitnieki pēc viņu **aresta** pie mums nenāk un **nezin kāpēc** uz mums, baptistiem, it kā aizvainojušies. (Un ne vārda par galveno — kāpēc arestēti?! — M. G.)

Lasmanis no Kuldīgas: — Es savos dievkalpojumos lūdzu par Varu (burtisks tulkojums!) un priekšniecību svētdienās un valsts svētkos.

Priecē **Āboliņa** atskaite no Užavas: — Mana draudze pazaudējusi vairāk locekļu, kā jebkura cita, 25% draudzes locekļu izvesti uz Sibīriju. Tie bija mūsu labākie cilvēki. Nolikumu cenšamies pildīt. Draudze zin, ka ne jau es to ieviešu, bet mūsu centrs. Un **Daknis** no Puzes ziņo, ka draudzes locekļu skaits krietni samazinājies, jo visi, kas varējuši, aizmukuši no kolhoziem uz pilsētām. Taisnu vīru taisna valoda!

Tā, lūk, toreiz katrs teiktais vārds, katrs uzvārds, katrs skaitlis aizsniedza Maskavas tumšos un vistumšākos gaiteņus. Levindanto ziņojumā redzami procenti, uzvārdi un rubļi. Runājot par naudu, redzam, ka Jonasam no Pāvilostas mēnesī vajadzējis izdzīvot ar 9 rubļiem, bet Rēdlihs atgādina, lai lūdzam Dievu, pirms sūtām naudu uz "viņa kasi" (burt. tulk.!) un arī to, ka maz esam atskaitījuši "brāļa Levindanto kasei" (burt. tulk.!).

Bīskapa Andreja Rēdliha lieta mums zināma. Liekas — iekšēja lieta, cilvēka morāles vērtības. Bet jābrīnās, cik labi pilnvarotais Restbergs par visu informēts, momentāni, tūlīt. Jo "čakli izpalīdzīgais" mācītājs Josifs Čekalovs latviski uzrakstīto slēdzienu par Rēdlihu jau rūpīgi pārtulkojis, tas nodots Levindanto, tas tālāk Restbergam,

Mācītājs Teovīlis Jansons ar savu ģimeni. Mācītājs principiāli atteicās valsts pārstāvjiem nosaukt jaunkristāmo vārdus

kā teikt, pilnvaroto ķēdīte precīzi un operatīvi strādājusi, dokuments ar atzīmi ***SLEPENI*** jau ir kolēģim Poļjanskim Maskavā uz galda. Pie kam nesmuka, aizvainojoša satura, piemēram, teikums: — Rēdlihs, neizglītota mazattīstīta personība... (Atļaujiet tālāk necitēt, jo tiek runāts ir par padomju varas represētu pazīstamu mācītāju, vēlāk bīskapu!).

Citus ziņojumus–dokumentus lasīsim oriģinālā. Šeit sastapsimies ar VEKBS vadītāja Židkova politiskām aktivitātēm un ievērosim pilnvarotā uzdevumus turpmāk. Redzams, ka pie lietu kārtošanas republikās, valsts pilnvarotie vienojas "rokas mazgāt nevainībā", un pat šķiet, ka ne viss viņiem patīk Levindanto, mazākā brāļa, darbībā. Redzam, ka īpaša uzskaite tiek vesta jauniešiem, kas jaunāki par 25 gadiem. Patīkami lasīt, ka mācītājs T. Jansons atteicies nosaukt kristību kandidātu vārdus pat pilnvarotam Restbergam.

Kāds miglains laiks bijis. Ilgs un grūts. Drīz iepazinām okupācijas režīmu, politbiroju virsvadības diktātu, iepazinām Valsts Drošības komiteju (sākuma gados sarunā lietojām krievisko KGB) ēku asiņainos sliekšņus, bet līdz šim mazliet labāk domājām par sevi. Šķita, ka vairāk paļaujamies uz Dieva Vārda dzīvību dodošo spēku. Domājām, ka neesam sava amata amatnieki, no kā brīdināja izglītotais mācītājs Jānis Rīss vienā no savām pēdējām svētrunām Āgenskalna dievnamā kādā svētku reizē, kurā, kā mazs zēns, dalību ņēma arī šīs sadaļas autors. Bet iznāca citādi.

Pēckaru vētru biezās miglas dēļ nemanījām, ka zem mūsu kājām ir stipras ķēžu saites, un nemanījām, ka arī paši esam šīs ķēdes

locekļi. Nebijām gatavi būt brīvi un nesaistīti. Sākām. Gribējām. Kārlis Lāceklis rādīja priekšzīmi. Negājām līdzi. Cietumi izbiedēja. Arī Bībelē ir runa par cietumiem, bet nez kā to piemirsām. Un tā saķēdēti gājām, gājām lēni, nomākti, bet gājām. Paldies Dievam, ka izgājām un atnācām līdz šejienei! — kaut padevušies, piekāpušies, pielāgojušies dažbrīd līdz kaunam, dažbrīd izdzīvot griboši.

Māras Zālītes darbā iz biezas miglas iznirst avotainais "Dzīvais ūdens". Kārļa Irbes, Kārļa Lācekļa, Jāņa Rīsa un daudzu citu spožu cietēju zvaigžņotā piemiņa ir lielāka par mazvarību vai vāju raksturu.

Zvaigznes naktī pie debesīm spīd.
Kas nespīd — mitrā zālē krīt.

ELIĢIJAS KULTU LIETU PADOME
PIE PSRS — TKP
PILNVAROTAIS
LATVIJAS P. S. REPUBLIKĀ
ul. Kirova ielā № 57, dzīv. 11, tālrunis № 2076

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ
Совета по делам религиозных культов
ПРИ СОВНАРКОМЕ СОЮЗА
ПО ЛАТВИЙСКОЙ ССР
г. Рига, ул. Кирова дом № 57, кв. 11, тел. № 2076

ВХОД. № 94/6
15 марта 1946 г.

№ 13. 9 марта 1946 г.

СЕКРЕТНО

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ СОВЕТА ПО ДЕЛАМ РЕЛИГИОЗНЫХ КУЛЬТОВ ПРИ СНК СССР
Т. ПОЛЯНСКОМУ В.В.

Вчера, 9 марта, мною закончено формирование руководящего органа лютеранской церкви Латвии. С полной ответственностью могу доложить, что вчерашний день считаю поворотным днем в дальнейшей деятельности церкви. Положено начало активного сотрудничества руководства церкви с гражданской властью. Достигнуто полное взаимопонимание по всем принципиальным вопросам. Все это явилось результатом длительной подготовки и переговоров с целым рядом лиц, давших возможность подойти вплотную к решению вопроса.

Заключительная часть всей этой работы практически выглядит следующим образом.

В Вашу бытность в Риге, я Вам докладывал, что мною специально вызван в Ригу, для того чтобы показать Вам, намечаемый мною кандидат на пост заместителя архиепископа, пастора прихода Алуксне, Густав Турс.

Приехал он уже после Вашего отъезда, так как опоздал из за сильных снежных заносов. В течение примерно трех дней, по много часов кряду, я в беседах с ним выяснял его настроения и что самое основное, просвещал его досконально по всем вопросам связанным с жизнью и деятельностью церкви и рамками в которых эта деятельность может и должна протекать. Конечно отправной точкой во всем было то недопустимое в дальнейшем положение, в котором оказалась лютеранская церковь Латвии заведенная в тупик реакционной кликой Ирбе и иже с ними. А так как, из состава пленума, избранного последним синодом в 1931 году, в наличии на настоящий момент имеется только два члена пленума, Ирбе и он Турс, то ясно, что он несет моральную ответственность за создавшееся положение. Вопрос о конкретных мероприятиях пока не стоял, но и разногласий у нас никаких не намечалось.

Когда в назначенной с ним последней беседе я намерен был ставить некоторые конкретные вопросы, в частности о вводе его в состав В.Ц.У., он не предупредив меня уехал в Алуксне. Оказывается, он узнал об состоявшемся в эти дни аресте Ирбе, и возможно поэтому и уехал, сославшись на срочные дела.

Эти трехдневные беседы лично с Турсом, имевшиеся у меня ранее отзывы о нем, его правовое положение как теперь единственного сохранившегося члена пленума, окончательно убедили меня в том, что лучшей кандидатуры на пост ис. об. архиепископа нет, и я начал принимать меры к проведению этого в жизнь.

Через несколько дней после ареста Ирбе, ко мне явились все члены В.Ц.У., Вирбулис, Розенберг и Шлоссберг. Спрашивают как поступить им дальше и как выяснить положение с Ирбе. Я им предложил подождать с принятием каких либо решений, и что в ближайшие дни я сообщу им и свое мнение и свои рекомендации, что им дальше делать, а пока предложил немедленно ввести в состав В.Ц.У., как имеющего все права на это, члена пленума пастора Турс.

С этим они согласились и ушли. На второй день мне стало известно, что по возвращении от меня, пастор Розенберг настоял на том, чтобы немедленно избрать заместителя архиепископа, причем обратясь к Вирбулису заявил прямо, что если Вирбулис не согласен, то он Розенбирг, берет все на себя и готов пострадать за веру. Вирбулис конечно согласился стать заместителем и решение было оформлено, без записи пока в книгу протоколов.

Через несколько дней ко мне явились члены ВЦУ Шлосберг и Вирбулис, уже без Розенберга, который по их словам был так же арестован. Рассказали мне еще раз, как обстояло дело с невыполнением моих рекомендаций, о воздержании от всяких скоропалительных решений. Я им заявил еще раз, что это их решение

считаю простым черновым наброском, возникшим как результат обмена мнениями, а не решения, и что занесению в книгу протоколов он не подлежит, как не согласованный предварительно со мной, и даже хуже, возникший вопреки моим рекомендациям.

Со мной согласились и заверили, что впредь оного не повторится. После этого я имел ряд бесед с Вирбулисом, в конце которых уже Вирбулис стал меня агитировать, что лучшего кандидата чем Турс быть не может.

7 марта ко мне явился вызванный ВЦУ Турс, и я имел с ним вполне конкретную долгую беседу, в которой поставили все точки над и, и в которой Турс почти умолял оставить его членом ВЦУ, но не делать замом архиепископа.

Расстались на том, что он согласился со мной, заявив что делает это с тяжелым сердцем, на что я предоставил ему возможность подумать на досуге о предопределении и искать утешения в указующем персте божием.

8 марта явился ко мне весь синклит в составе Турса, Вирбулиса и Шлосберга выслушать мои окончательные рекомендации. Повторил им еще раз все ранее пройденное и рекомендовал проделать следующее, оформить введение в состав В.Ц.У. Турса, как единственного члена пленума от последнего синода, избрать Турса исполняющим обязанности архиепископа, Вирбулиса назначить вице президентом ВЦУ, (ибо Турс и архиепископ и президент ВЦУ) и его же благочинным города Риги, Шлоссберга назначить для авторитетности ВЦУ генерал-секретарем ВЦУ. Все это было принято к исполнению. Затем, после моего поздравления всех с новыми назначениями, перешли к практическим вопросам работы текущей. Первое на чем все согласились, что ни один вопрос не может быть ни решен, ни обнародован, без моей предварительной санкции. Все признали что необходимо немедленно принять все меры к тому, чтобы ликвидировать все последствия той антисоветской линии в церкви, которую культивировал Ирбе. Для этого обнародовать послание к верующим, с указанием нового курса церковного руководства, без прямых ссылок на Ирбе, ибо я считаю это нетактичным для нового руководства, но с достаточно резким осуждением прогитлеровской позиции церкви. Для наглядного подтверждения нового курса, по моей рекомендации, решено провести на первый день пасхи или если в отдельных местах это выгоднее, то в великую пятницу, сбор в пользу сирот детей погибших фронтовиков. На этом патриотическом начинании заострить внимание духовенства и прихожан с тем, чтобы это явилось конкретным доказательством доброй воли принявшей и поддерживающей начинания нового руководства.

Мне это выгодно тем, что здесь я на цифрах буду иметь точное представление о слабых местах периферии, будет очень легко выявить оппозицию новому руководству и конечно принять меры немедленному выправлению линии на местах. В качестве одного из средств подавления оппозиции будет мною использован налоговый пресс, который заставит понимать существующее руководство.

В основном сам и.о. архиепископа формулировал свои задачи так, в первую очередь все силы на службу Советскому народу, затем всемерная поддержка и выполнение решений правительства и наконец забота о процветании церкви.

Подтвердив еще раз, что всё, и всегда, должно быть согласовано со мной, я отпустил их оформить протокольно все пункты нашей договоренности.

Вчера 9 марта, я получил все оформленные протоколы в духе моих рекомендаций, в копиях эти протоколы посылаю.

Несколько слов персональной характеристики нового руководства. Турс и Вирбулис, ибо о них можно говорить только вместе, так как это два друга, старые холостяки, оба 1890 года рождения, учились вместе в Юрьевском университете, только Вирбулис ординирован в 1914 году, а Турс в связи с войной в 1919 году. Оба вместе ездили в Палестину к святым местам и писали о них книги, все летние отпуска проводили вместе, в общем живут очень дружно и друг друга подводить не будут. Разница- Вирбулис суше по характеру и по виду больше похож на банковского чиновника, при своей бритой лысой голове и резких деловых складках полного лица. Турс при своих седых волосах, мягких чертах лица, высокой полной фигуре, некоторой мешковатости в движениях, хорошем голосе и большой музыкальности по натуре-персона достаточно импозантная даже не только для и.о. но и для настоящего архиепископа. Таких верующие любят, а некоторые, из женского сословия, даже почитают.

Третий это Шлосберг, общий друг первых двух. Бывший директор департамента министерства внутренних дел Латвии. Авторитетен во всех кругах. Как бывший подполковник дисциплинирован, теперь как произведенный по моей рекомендации в генерал секретари, будет еще более дисциплинирован, и будет внедрять дисциплину и среди остальных, не только членов ВЦУ но и пасторов.

Как видите триумвират вполне подготовленный к работе и могущий хорошо работать. Я требую, что бы они сами были дисциплинированы и вводили жесткую

дисциплину среди духовенства, так как во времена Ирбе оно достаточно поразложилось. Самостийности положим конец, непокорных пошлем или за штат или в медвежьи углы, где нет доходов, а это лучшее лекарство.
В общем за дальнейшие перспективы я спокоен.
Большое впечатление произведет и то обстоятельство, что этот состав ВЦУ санкционирован и зарегистрирован мною, а с моим мнением, как я заметил, считаются.
Формально все сделано по тому уставу лютеранской церкви, который все признают, но с которым с легкой руки Ульманиса, никто не считается.
Там где это выгодно я этим уставом козыряю, где он несоотвучен эпохе, его интерпретация проводится в желательном на сегодня направлении.
Конечно новое ВЦУ будет декларировать о возвращении к демократическим началам в церкви, ликвидированным профашисткой диктатурой Ульманиса, будет ставится вопрос о созыве синода для выбора законного руководства церкви и архиепископа, но о сроках пока говорить не будем.
Новое ВЦУ согласилось потом со мной, что это скоро не сделать, так как надо во первых закончить регистрацию церквей исп. органов, духовенства и т.д. внести полную ясность в положение, а затем уже думать о синоде, и то я им рекомендую подумать о том, какой же это будет синод, если при 297 приходах имеется 120 пасторов, значит на синоде будет миряи в два с лишним раза больше пасторов, насколько это выгодно для церкви, как таковой. Значит надо садится работать всерьез и надолго, и чувствовать себя в полной форме.
В настоящее время и Турс и Вирбулис пока в своих приходах, первый Алуксне второй Туккумс, но 20 они приедут на очередное заседание и тогда уточним вопрос их переезда в Ригу, на постоянные места.
О ходе дальнейших работ буду информировать.
Прилагаю два старых послания Ирбе, протоколы ВЦУ, автобиографию Шлосберга.
Остальное вышлю следующем докладе.

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ ПО ЛАТВИЙСКОЙ ССР (Шедкен)

П.С. Прошу простить ошибку, не так заложил копировку, а перепечатывать нет времени.

Reliģijas lietu pārvaldes pilnvarotā J. Šeškena slepenais ziņojums PSRS Reliģijas lietu Padomes priekšsēdētājam

Из доклада уполномоченного Ю. Рестберга, 1952 год

Редлих своим поведением начал разлагать обслуживаемую им общину. В свете изложенного у руководства евангх.христиан-баптистов создалось определенное мнение, что Редлиха оставить проповедником в Матфеевской общине нельзя. В связи с уходом Редлиха с епископской работы возникает вопрос о кандидатуре нового епископа. Кандидатами называют ряд лиц как-то: ХУНА,ЛУДВИГА,ДАКНИСА,ЭГЛЕ. По предварительным данным более подходящей могла-бы быть кандидатура проповедника Лиепайской общины - ХУНА.

Рассматривая вопрос по обстоятельствам, созданными вокруг Редлиха можно сделать заключени , что вся эта свистопляска носит склочный характер. Редлих же , являясь очень ограниченным в умственных способностях и, будучи малограмотным и малоразвитым человеком не мог найти как выйти из создавшегося положения, тем более, что мы воздержались дать какой-либо совет той или другой стороне. Вопрос о Редлихе разбирался без нашего участия и мы являлись только свидетелями происшедшего.

Вопрос об отстранении Редлиха от должности епископа, принимая во внимание создавшуюся обстановку, со стороны ВСЕХВ считав правильным.

По возвращении Левинданто с конференции представителей всех церквей и религиозных объединений, какая-либо работа по распространению идей мира среди верующих баптистов,не проводилась. Своим письмом Левинданто информировал проповедников о ходе упомянутой конференции.

Епископ по Прибалтике Левинданто в разговоре высказал мысль о необходимости созыва пасторов и проповедников на совещание, на котором можно будет более подробно осветить ход конференции и выработать мероприятия по работе среди верующих баптистов по вопросу о мире. Я предложил Левинданто внести конкретные предложения по вопросу о созыве совещания, о количестве созываемых, порядке дня совещания и т.д., но до сих пор Левинданто этого не сделал, чак что вопрос,пока, осталося открытым.

J. Restberga atskaites fragments par mācītāju A. Rēdlihu

Записъ

бесѣд Уполномоченного Совета с посетителями
4 сентября 1954 года

Посетил епископ ев.христиан-баптистов по Латвии - Хунс Э.Ф. и в беседе Хунс рассказал о некоторых проповедниках допустивших нарушения общего положения существующего для баптистских общин. Что касается проповедника Каспарса Гробиньской общины Лиепайского района, что он дал об"яснение по поводу крещения несовершеннолетних в своей общине основывалось на то, что в лютеранских церквах имели место случаи, когда подвергают крещению не только вновь рожденных но уже подрастающих детей. Крауве - Приекульской общины по примеру Каспарса также окрестил в обслуживаемой им общине 4 чел. несовершеннолетних.

Даже пастор Шмидт, обслуживающий Малвеевскую общину крестил сина регента Еверина у которого до совершеннолетия не доставало 2 месяца.

Я просил Хунса подробно разобраться в неправильных действиях отдельных проповедников, в том числе и о действиях Петерсона допустившего выезда хора из Лиепаи в Вайноде и строго наказать виновников.

Кроме того Хунс рассказал, что вследствие того, что проповедник Стуритис обслуживающий Елгавскую общину, уличенный ранее в пьянстве и блуду не сдержал данное обещание исправиться, а во время испытательного срока продолжал пьянствовать и блудить, появляясь в пьяном виде в общественных местах, община решила от него отказаться как проповедника, с чем согласился и Хунс.

По имеющимся данным проповедник Васкис, обслуживающий Айзпутскую общину, членами общины уличен в совершении "греха" выражающегося в посещении вместе с женой кинотеатра. Будучи уличен в этом "грехе" Васкис старался об"яснить членам общины, что посещение советского кино - это не грех, так как Советское кино демонстрирует поучительные или исторические фильмы, а не то, что в буржуазное время, чем вызвал еще большее недовольство среди членов общины. Жена Васкиса является врачем в Айзпуте и уличена в том, что принимает участие в общественной жизни в чем община усматривает также совершение "греха".

В связи с этим в общине создалась ситуация, что чета Васкис оставаться в этой общине не может и требуется переброска его в другую общину. И просил Хунса подработать конкретные предложения по вопросам перестановки проповедников.

Примечание: Васкис воспитанник баптистской семинарии и слыл, как авторитет среди баптистов.

Уполномоченный Совета /подпись/
/Д.Рестберг/

Bīskapa F. Hūna ziņojums Reliģisko lietu Padomes pilnvarotajam J. Restebergam par draudžu iekšējo dzīvi

З а п и с ь

бесед Уполномоченного Совета с посетителями

8 сентября 1954 года

Посетили епископы Левинданто по Прибалтике и Хунс по Латвии еванг.христиан-баптистов, которые в беседе рассказали, что они приняли мероприятия в отношении провинившихся проповедников:

Каспарса как неисправимого нарушителя окрестивнего малолетних отстранить от должности проповедника в Гробиньской общине, Краузе и Эгле лишить должности районных пасторов, а Бикису об"явить выговор. Для оздоровления обстановки придется сделать перемещение некоторых проповедников из одной общины в другую. Но этот вопрос требует подработки. С мероприятиями принятыми со стороны руководства еванг.христиан-баптистов я согласился.

С Левинданто и Хунсом приняли нарушители положения с которыми я побеседовал и рассказал, что они, как лица пользующиеся доверием и имеющие на это регистрационную справку не должны нарушать порядок, предусмотренный соответствующими положениями и за всякое нарушение виновные будут наказываться. Все, кроме Каспарса признали вину и обещали исправиться.

x x

x

Уполномоченный Совета –

/Д.Рестберг/

Reliģisko lietu Padomes pilnvarotā J. Resteberga ziņojums Maskavai par savu sarunu ar N. Levindanto un F. Hūnu

Докладная записка

о результатах проверки деятельности зарегистрированной Цианской общины еванг.христиан-баптистов гор.Лиепая, произведенной на месте 30 сентября 1954 г./по п.II плана работы на II полугодие 1954 г./

Цианская община еванг.христиан-баптистов гор.Лиепая Латвийской ССР, как ранее действовавшая, зарегистрирована нами 15 марта 1947 года.

В число регистрированных общиной верующих 387 человек, насчитывается моложе 25-летнего возраста 26 человек, среди которых:

1. Янсон Илга, 1937 г. рождения, ученица 9 класса У средней школы гор.Лиепая, дочь пастора, крещена в июле 1954 года;

2. Саука Дзинтра, 1940 г. рождения, ученица школы прикладного искусства гор.Лиепая, крещена в июле 1954 года;

3. Кеде Зезост Микелевич, 1935 г. рождения, ученик школы прикладного искусства гор.Лиепая;

4. Кеде Астрида Микелевна, 1936 г. рождения, ученица школы медицинских фельдшеров гор.Лиепая;

5. Звея Гунта, 1936 г. рождения, медсестра городской больницы гор.Лиепая;

6. Цинкус Аусма Яновна, 1934 г. рождения, медсестра горбольницы.

7. Гибиетис Вирута Фрицевна, 1931 г. рождения, провизор гораптеки.

8. Кнесис Гунар Рудольфович, 1933 г. рождения, конструктор в военно-морском ведомстве.

Со слов пастора общины Янсона, насегодня числятся человек 10 приближенных-кандидатов на зачисление их в члены общины, подготавливаемых к крещению, которые регулярно посещают молитвенные собрания.

Назвать фамилии приближенных Янсон отказался, мотивируя тем, что они еще не подали заявления о своем желании вступить в общину

Община имеет свой хор певчих из 60 человек, руководит которым гр-н Звея Волдемар, 26 лет, недавно вернувшийся с военной службы, работает в городской строительной конторе, хором руководит бесплатно.

До гр-на Звея В. хором руководил гр-н Глудиньш Эдуард, 50 лет, рабочий на строительстве военведа.

В июле месяце этого года по предложению пастора Янсона, хор общины в составе 30 человек певчих возглавляемый руководителем Звея В. ездил в "экскурсию" в города Кандаву, Сабиле, Кабиле, Талсы, где выступал на собраниях местных общин баптистов.

На заданный мною пастору Янсону вопрос, чем объяснить в этом году проявление такой повышенной активизации среди баптистов, как - крещение несовершеннолетних его дочери Илги, ученицы Саука Дзинтри, "экскурсии" хора с выступлениями в других однородных общинах, - пастор Янсон мне пояснил, что такие указания ему и проповедникам соседних общин дал в начале лета этого года пастор Павильской общины баптистов гор. Лиепаи гр-н Петерсон, как старший пастор этого округа, который в беседе с ними сообщил, что он был вызван в гор.

3.

Ригу к епископу Латвии Хунс после возвращения последнего из Москвы и Хунс ему - Петерсону и другим пасторам дал указания о том, что баптисты могут теперь действовать свободнее и брать пример с лютеран, т.е. можно теперь крестить и несовершеннолетних и надо восстановить и практиковать живую связь с другими общинами путем систематического посещения пасторами других общин и также практиковать внӗзды и выступления хора в других общинах.

Со слов Янсона верующие баптисты этому очень обрадовались, восприяли духом, а сейчас остались очень недовольны, когда узнали, что впредь этого делать нельзя будет.

Пастор Лиепайской общины еванг.христиан-баптистов гор.Лиепая гр-н Янсон Теовиль Дидрихович служит служителем культа в данной общине с 1947 года, жена его работает уборщицей школы, дочь Илга-учится в школе.

Сам пастор больше нигде не работает, получает от общины ежемесячно жалованье 700 рублей с бесплатной квартирой, отоплением и освещением, проживает в гор.Лиепая при молитвенном доме по ул. Мека, 12/14, здание кирпичное с крестом на крыше, вместимость молитвенного зала около 500 человек, внутри имеется баптистерий и орган.

Об активизации некоторых общин еванг.христиан-баптистов была проведена беседа с руководством ехб в Латвии епископами Левинданто и Хунсом. Выяснено, что со стороны епископа Хунса через проповедника Петерсон никакие указания об усилении деятельности в общинах даны не были. За нарушение положения о Совэе ЕХБ за самовольные разъезды хора по другим общинам пастор Петерсон освобожден от обязанностей районного пастора и подрабатывается вопрос о его перемещении в другую общину.

Уполномоченный Совета

/Д.Рестберг/

Reliģisko lietu Padomes pilnvarotā J. Resteberga ziņojums Maskavai, kurā precīzi tiek ziņots par stāvokli Latvijas baptistu draudzēs

LAIKA UN DARBA PRETIZPAUSMES

Katrs darbs prasa savu kultūras mēru. Daudz ir speciālistu, ievērojami mazāk — darba kultūras cilvēku. Īpaši svarīgi šīs augstās īpašības iegūt vadošiem darbiniekiem.

Padomju režīma gadi uzspieduši savu zīmogu arī baptistu draudžu aktīvākiem locekļiem un draudžu vadītājiem, kas negribot (nemanot) piesavinājās padomju nomenklatūras darbiniekiem raksturīgās darba un domāšanas iezīmes.

Šeit ir atlikti daži to laiku dokumenti. It kā atsevišķā kaudzītē, jo tur var lasīt un brīnīties, kā tiek pieņemti neloģiski lēmumi un secinājumi. Šodien izjūtam dziļu līdzjūtību cilvēkiem (parasti vadītājiem), kas jutušies apdraudēti un nedroši. Daudz pielietots padomju diktātiskais pieraksts, neskatoties, ka — vai katrā rindkopā — ir atsauces uz Dieva Vārdu. Draudzes to visumā pieņēmušas un pakļāvušās. Tiesa, sākumā daudzi par nepaklausību tika represēti. Viņi ir mūsu ticības varoņi! Bet to nebija daudz, jo nebija sekotāju.

Maz redzams, runājot ar LR Cilvēktiesību biroja direktora dr. Olafa Brūvera vārdiem, ka pastāvējusi atļautība runāt, argumentēt. Nav tikusi atļauta prātu cīņa — prāts ar prātu. Pats cietis, bijis disidents, izsūtīts, bet līdz galam palicis kristietis, doktors atgādina mums, ka var būt prāta, ideju pretniecība, bet tādēļ nekad nedrīkst rasties naids starp cilvēkiem.

Sakārtojot dažus, nejauši atliktos dokumentus, hronoloģiskā secībā, reizēm jābrīnās, kādas varas ietekmē esam bijuši. Lasiet, ar kādu divkosību pie draudzēm griežas mūsu apbrīnotais un visaugstāk vērtētais pēckara bīskaps Kārlis Lāceklis (pirmais atliktais dokuments). Žēl ir šā cilvēka! Pat nenojauzdams, ka valdošā vara viņu tā kā tā izspļaus, viņš bija starp tiem, par kuriem otrajā dokumentā RLP pilnvarotais Šeškens (manā tulkojumā) saka: "Par vēl sīkākiem cilvēkiem pat nerunāšu." Un kāpēc runāt, ja baznīcu pakļaušana padomju varai izlemta un uzsākta konsekventa realizācija. (Sk. trešo dokumentu.)

Skumju interesi izraisa arī citi pieliktie dažāda ranga dokumenti, vēstules, publikācijas un piezīmes. Īpaši draudžu iekšēja rakstura dokumentējumi. Paldies Dievam, ka tagad tās ir atmiņas, tikai

Kristīgo un Baptistu
draudžu pārvalde,
ā, Lāčplēša ielā 27.

Rīgā, 17.septembrī 1945.g.

5.

4x

A p k ā r t r a k s t s Nr.8

Baptistu, Ev. Kristīgo un Vaņģeļticībnieku draudzēm.

Brāļi un māsas, ar prieku vērojam, ka sāk piepildīties Kristus lūgšanas svētsirdīgā lūgšana: "Lai tie ir viens". Notikušajā konferencē Maskavā, tapa nākta vienošanās starp baptistu un Vaņģeļticībnieku vadošiem brāļiem, apvienot Kristīgo un Vaņģeļticībnieku draudzēs ir apvienotas kopīgā Savienībā. Virsotāja, Ev. Kristīgo un Vaņģeļticībnieku draudzēm, kuras vēlas darbu turpināt līdzsvarā jāreģistrējas mūsu pārvaldē.

Apvienoti lielā brālībā, lai pienesam slavas, pateicības upurus mūsu Tēvam. Pateiksimies Dievam, ka pēc gariem āmusīgā kara gadiem ir nācis gaidītais miers. Bet nemisimrsīsim, ka maksa bija bezgala liela, līdz šim ir atguva miera. Pieminot tēvijas varonus, lai ikviens kristietis patur prātā, ka tieši tagad mums ir svētīga iespēja parādīt darbos savu kristīgo palīdzot bārenīem, kuru tēvi kristuši karā laukā.

Dievs mums devis atvērtas durvis darbam. Mums dziļi jāievērtē Valdības pret tīm nākšana draudžu vajadzībām. Vācu okupācijas varā gandrīz visas mūsu grāmatas baznīcas bija pārvērtusi par noliktavām un karaspēka mītnēm, bet tagad šie divnami atdoti draudžu rīcībā.

Karā sitis dziļu, sāpīgu robu mūsu dzimtenes un mūsu draudžu darbā. Vēlas pilsētas un ciemi ir nopostīti un līdz ar to arī vairākas mūsu baznīcas ir pārvērstas gravas kaudzēs. Strādnieki ar jaunu darba prieku ir ķērušies pie postījumu atjaunošanas darbiem. Mūsu draudžu locekļi, strādādami viņos aspēkumos, jau godam pilda savu pilsoņa pienākumu pret tēviju un Valsti ir ar šo gribas skaubināt katru vienu draudzes locekli pielikt visas pūles, ne atsolta nevien mūsu draudžu darbs, bet arī visa mūsu Valsts saimnieciskā dzīve.

Mūsu brāļi visā Padomju Savienībā, kā kristīni savas dzimtenes pilsoņi, ildības labvēlību baudīdami, stāv lielas garīgas kustības vidū. Tur vipu rāk ka 6000 draudzēm ir nācis garīgs pavasars.

Lūgsim, lai arī mūsu draudžu altaros jau gaišuki dogtu Svēta Gara liesa, un lai mūsu dzīve ir liecība tam, ka mēs "itīdam Dievam, kas Dievam ieder, un Valdniekam, kas Valdniekam pieder". Prātā turot vārdus: "Ikviens ļ ir paklausīgs varām, kas valda. Jo nav valsts varas, kā vien no Dieva, tās kas ir, ir Dieva iestādītas. Tā tad tas, kas pretojās valsts varai, ceļas pret Dieva iestādījumu. Bet tie, kas sacelas pret to, "ņēmi sev sodu. Jo valdītāji nav bīstami labam darbam, bet ļaunam. Tu negribi bīties lsts varas - dari to, kas labs, tad saņemsi viņas uzslavu. Jo tā ir ieva kalpone tavā labā. Bet ja tu dari ļaunu, tad bīsties, ne velti tā nes bina: tā ir Dieva kalpone, atriebeja un sodu nesēja tam, kas dara ļaunu. Mēļ nepieciešami tai paklausīt nevien soda dēļ, bet arī sirdsapziņas dēļ.

Beidzot, brāļi, esiet līksmi, topiet pilnīgi, iepriecinājuties savā ierpā, esiet vienprātīgi, turiet mieru, tad mīlestības un miera Dieva būs ļ jums.

Jūsu brāļi

Ev.Kristīgo un Baptistu draudžu priekšnieks K.Lāceklis

Vietnieks K.Bude

Rīgas draudžu virsvecākais J[illegible]

Baptistu draudžu vadītāju apkārtraksts Latvijas draudzēm padomju varas pirmajā gadā

2 марта 1946 г.

СЕКРЕТАРЮ ГОРОДСКОГО КОМИТЕТА КП/б/ЛАТВИИ

тов. Н О В И К О В У.

В апреле 1945.г. по договоренности с руководством Всесоюзного Совета Евангельских Христиан Баптистов, последние добровольно согласились отдать свои кафедральный храм в гор. Риге по ул.Лачплеша 37. Как компенсацию Рижский Горисполком был обязан предоставить для проживающего в этом доме духовенства другие жилые помещения.

Вскоре после этого в здание храма в'ехал театр Юного Зрителя и начал свою подготовительную работу к открытию театра. До октября месяца 1945.г. никому из духовенства никакой жилой площади предоставлено не было, и оно была поставлена перед угрозой простого выселения. поездке руководства баптистов в Москву, ими был поставлен вопрос перед Советом по делам религиозных культов при СНК СССР о возвращении им здания. Советом был прислан в Ригу член Совета тов. Пуго, с которым по ознакомлении им с положением на месте, договорились о том что левое крыло здания оставляется за баптистами для их нужд, кроме того для расселения остальных бапт. из этого дома освобождается приходской дом при баптистской Сионской церкви по ул.Виланда 9 занятый частными жильцами. Решение это было санкционировано Председателем Совнаркома тов. Лацис. До сих пор ни одной квартиры для переселения баптистов не освобождено, и вопрос попрежнему не потерял своей остроты.

Уполномоченный Всесоюзного Совета Евангельских Христиан Баптистов по Прибалтике Н.Н. Левинданто /один из первых поставивший вопрос о передаче этой церкви городу/ до сих пор с семьей без квартиры. О его положении уже были телеграфные запросы из Совета по делам религиозных культов при СНК СССР.

Член Исполкома международного Союза баптистов Рисс, сидит на чемоданах и выслушивает угрозы о выселении.

О более мягких людях говорить не буду. Все это создает очень напряженную атмосферу в среде баптистов. Необходимо принятие срочных мер к разрешению вопроса. По моему мнению единственный выход это поручить кому либо из ответработников Горисполкома непосредственно взят-я за это дело и довести его в кратчайший срок до конца.

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ по ЛАТВ. ССР. /Т е ш к е н/

Pilnvarotā Šeškena norādījums pilsētas partijas komitejai ierādīt N. Levindanto dzīvokli Lāčplēša ielā 37

ВХОД. № 680с
11 - июня 1946 г.

158

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ СОВЕТА ПО ДЕЛАМ РЕЛИГИОЗНЫХ КУЛЬТОВ
ПРИ СОВЕТЕ МИНИСТРОВ СОЮЗА ССР ПО ЛАТВИЙСКОЙ ССР

СЕКРЕТНО

По сравнению с католиками что ли?

ЕВАНГЕЛЬСКИЕ ХРИСТИАНЕ-БАПТИСТЫ.

Довольно немногочисленные по количеству баптисты в одно Риге имели 7 больших храмов. Реакционные по самому характеру своего вероучения, они были сильны в Латвии своими связями с Америкой и Англией, от которых они получали значительную материальную помощь.

В период немецкой оккупации духовенство баптистов активно сотрудничало с немцами. С немцами же ушло и все правление союза баптистов Латвии. Избранное с приходом советской власти новое правление по своим настроениям ничем не отличалось от бежавших. Среди пресвитеров, как Риги, так и периферии, найти людей лояльных было трудно. Опереться Уполномоченному было не на кого. Для проведения некоторых мероприятий по присоединению Латвийского Союза баптистов к Всесоюзному об"единению евангельских христиан-баптистов, по договоренности с Москвой, в Ригу прибыли генеральный секретарь и один член Всесоюзного Совета евангельских христиан-баптистов, которые начали подготовительную работу по присоединению латвийских баптистов к Всесоюзному об"единению. Руководство латвийских баптистов крайне неохотно пошло на это, так как это означало ликвидацию самостоятельности существовавшего 80 лет Латвийского союза баптистов. Когда же встал вопрос о поездке делегации от Латвийских баптистов в Москву для формального закрепления этого об"единения, руководство баптистов от поездки категорически отказалось. Уполномоченному нужно было затратить много сил и комбинированного подхода к каждому, чтобы все-таки отправить эту делегацию в Москву, которая и декларировала присоединение к Всесоюзному Совету евангельских христиан-

баптистов. и ликвидацию правления Латвийского союза. Но так как руководство латвийскими баптистами, таким образом, сосредоточивалось в одном лице - латвийском епископе, а последний признавал объединение только формально, не проводя его в жизнь, Уполномоченным был поставлен вопрос перед Москвой о создании института уполномоченного от ВСЕХ и В по Прибалтике, с резиденцией в Риге. С этим согласились и ВСЕХ и Б и Совет по делам религиозных культов. В настоящее время этот уполномоченный - член Совета ВСЕХ и Б уже работает, что дает возможность направлять деятельность латвийских баптистов в желательном направлении. Наличие этого уполномоченного по Прибалтике дало возможность ликвидировать сепаратистские стремления латвийских баптистов, и привести их в рамки нормальной лойяльной деятельности.

Все заграничные связи латвийских баптистов, таким образом, перебазировались на Москву в ВСЕХ и Б, который и ведет их, представительствуя от всего Советского Союза. Имевшиеся у баптистов в Риге запасы религиозной литературы, напр. 9.500 экз. библий на русском языке отправлены в ВСЕХ и Б для реализации по Союзу Республик.

Reliģisko lietu Padomes pilnvarotā slepenais ziņojums Maskavai

atmiņas, kas pieder aizgājušiem okupācijas laikiem un vairs neapgrūtina ticīgos šodien. Tā, piemēram, bīskapa Friča Hūna 1954. gada 14. maija rīkojums par garīdznieka Pētera Krieva nepielaišanu draudzes kalpošanā, mums skaidri norāda, ka Friča Hūna rīcība diktēta, kā šodien teiktu, kādas trešās personas uzdevumā.

Daudz vairāk tas redzams no citkārt cienījamā mācītāja Hūna publicētā uzsaukuma tautiešiem ārzemēs. (Dokumenti ar stūranumuriem 23 un 24.) Šeit jau redzam, kā bīskaps sevi atļāvis pilnīgi izmantot VDK režīma prettautisko uzdevumu realizācijai. Protams, šāds dokuments palika slepens valsts institūciju lietvedībās, un par šāda uzsaukuma esamību arī nekad netika informētas draudzes.

Daudz liecību mums atstājis Valsts Arhīvs. Reliģisko lietu pilnvarotā sarakstes "grozs" atrodams VA 1448. fonda plauktos. Palaposim dažus no tiem, tikai dažus, bez īpašas atlases un sakarības.

1448. fonda 1. apraksta 261. lappuses:
1962. gada 9. jūnijs
LPSR Augstākās Padomes prezidija pr-jam **J. Kalnbērziņam**
(raksta RLP pilnvarotais P. Liepa)

Esmu noskaidrojis, ka LPSR AP deputāts Rīgas pilsētas vēlēšanu iecirknī Nr. 30 — Edgars Jāņa d. Ausvalds dz. 1928. gadā ir baptistu draudzes loceklis Revolūcijas ielā 50b.

Pēdējā laikā Ausvalds dievkalpojumus apmeklē retāk, taču regulāri piedalās reliģiskos rituālos, kas tiek veikti ārpus baznīcas.

Ziņas pārbaudītas caur centru.

Valsts Arhīva tās pašas lietas citas lapaspuses liecina par visām detaļām ASV delegācijas viesošanās laikā 1962. gadā Rīgā (73–76. lpp.), kas un ko runājuši utt. Kas runāts mūsu brāļu (mācītāju) sanāksmēs, minēti konkrēti vārdi, piemēram, ka Vasks, Ludviks, Zilberts atbalstījuši jauno Nolikumu, bet daži, sevišķi Pelčers no Siguldas, bijuši agresīvi noskaņoti (70. lpp). Pirms mācītāju sanāksmes P. Egle, Inkenass un Pelčers esot iesnieguši Levindanto sarakstu ar 14 papildus punktiem, kurus vajadzētu apspriest. P. Liepa raksta: *Visus jautājumus es ar Levindanto apspriedu un nekāda to apspriešana netika pieļauta. Arī Egles teikto runu Maskavā neatļāvu Rīgas brāļiem atkārtot. (71. un 72. lpp.)*

Citā Valsts Arhīva lietā (252) lasāma VEKBP norāde Levindanto un Hūnam:

Sakarā ar dižā vadoņa J. Staļina nāvi, lūdzam jūs aicināt ticīgos cieši saliedēties ap Padomju Savienības valdību un godināt dižā vadoņa piemiņu, organizējot draudzēs dievkalpojumus ar kvēlu lūgšanu par mūsu valdību un mūsu padomju valsti!

Židkovs, Karevs

VISSAVIENĪBAS EVANGĒLIJUMA KRISTĪGO-BAPTISTU PADOME
ВСЕСОЮЗНЫЙ СОВЕТ ЕВАНГЕЛЬСКИХ ХРИСТИАН-БАПТИСТОВ

LATVIJAS PSR
EV. KRISTĪGO-BAPTISTU DRAUDŽU
BISKAPS
Rigā, Lāčplēša ielā 37 — 6 Tālrunis 20173

ЕПИСКОП
ЕВ. ХРИСТИАН-БАПТИСТОВ
ЛАТВИЙСКОЙ ССР
г. Рига, ул. Лачплеша 37 — 6 Телефон 20173

№ ..... Riga, 14 maijs 195..4.8.

Madonas baptistu draudzes vecējam
Pēterim K r e s t i n, a m !

Sakarā ar jaunieem pārbaudītiem materiāliem lieku priekšā Jums neaprobežoties Peteri K r i e v u ne pie kalpošanas draudzē ar vārdu,ne pie atklātas lūgšanas; viņš arī atbrīvojams no draudzes lūgšanu telpu apkopšanas. amata

Par šī norādījuma saņemšanu un izpildīšanu lūdzu ziņot man tuvākā laikā. Jūs kā draudzes vaditājs nesat par to pilnu atbildību.

Ar sveicienu

J ū s u

Religijas kultu lietu Padome
pie PSRS Ministru Padomes
PILNVAROTAIS
pie Latvijas PSR Ministru Padomes
Rigā, Kirova ielā Nr. 57. Tel. 29076

Совет по делам религиозных культов
при совете Министров СССР
УПОЛНОМОЧЕННЫЙ СОВЕТА
при Совете Министров Латвийской ССР
гор. Рига, ул. Кирова № 57. Тел. 29076

s 63-c 63-78c 28. октября 1955 г.
31 X 55 Секретно.

Председателю Совета по делам религиозных культов
при Совете Министров Союза ССР
товарищу ПОЛЯНСКОМУ И.В.

При этом посылаю Вам для сведения копию письма, написанного в просьбе работников Комитета Госбезопасности при Совете Министров Латвийской ССР, епископом еванг.христиан-баптистов в Латвии, Хунсом к эмигрантам-латышам для помещения в заграничной прессе. Подлинник письма передан заинтересованным.

Приложение: - упомянутое на 2 листах.

Уполномоченный Совета
/Ю.Рестберг/

Отпеч.2 экз.
1 экз.в дело
1 экз.в дело

PRGP Parakstu zīme 5.489.500

LBD pārvaldes iekšējā sarakste

LBDS vēstures ARHĪVS
Fonda Nr. Acc
Lieta Valsts arhīva materiali par baznīcu
Dok. Nr. 3/163
Def. 18 IV 95

Выписка из письма проповедника Сионской церкви в г.Лиепая ХУНС Фрица Рвальдовича от 13.УШ.46г

"В моей деятельности в Сионской церкви никаких затруднений не было.Все члены очень рады, что церковь от нас не была отнята и очень благодарны Уполномоченному Шешкину за заступничество. Не было и никакой надобности церковь забрать, ибо вокруг церкви много мало поврежденных дома а церковь понадобилась лишь тогда, когда мы ее из столь печального состояния привели в порядок.

....Я всегда стараюсь проповедывать Христа и только Христа,Христа Распятого и Божью любов всех об"емлющую Божью любовь. И с такою проповедью я никогда не попаду в несогласие с существующим порядком,ибо мое сердце наполнено только одним желанием прославить Бога.

Мы, верующие, здесь действительно никем не притеснены,ни в наших богослужениях,ни в нашей гражданской жизни. Когда я думаю о той пропаганде, которая здесь,в нашей земле имела место-е якобы каких то притеснениях и гонениях на верующих ~~не пардущих~~ в тех местностях где существует Советская власть, то на самом деле это были только кому-то нужные ложные сообщения и выдумки.

....Ах! дорогой брат, я написал Вам такое длинное письмо; быть может лишнее и ненужное, но как-то сердцу хочется поговорить по душам и по душам поговорить, кажется, можно только с русским человеком".

Mācītāja Friča Hūna vēstule Nikolajam Levindanto

Копия с копии

Перевод с латышского текста.

Дружеское слово
к соотечественникам-латышам на чужбине.

Дорогие соотечественники шлю вам мой дружеский, сердечный привет. В своих мыслях и чувствах мы часто разделяем наше братское общение с вами. Народные и братские узы, а также наш общий духовный опыт и переживания об"единяют всех нас в одну семью. Также наша родина-мать Латвия есть наше общее народное достояние.

Меня глубоко тронуло одно из писем пастора А.МЕТЕРА из Америки, в котором он, между прочим, говорит с большой скорбью:

"Только здесь, на чужбине, сердце до боли познало,
Как дорога ты, отчизна моя!"

мне кажется, нет никаких препятствий к осуществлению этой мечты – быть снова на родине. Когда я, будучи на чужбине со многими из вас услышал призыв Советского Правительства о возвращении на родину, сердце мое как бы снова ожило. Я сразу поверил, что эти обещания будут выполнены, и они действительно были выполнены не только в отношении меня, но также в отношении всех граждан, возвратившихся на родину.

По возвращении на родину я в 1945 году был приглашен на пасторское служение в Лиепайскую "Сионскую" общину, так как ее возлюбленный пастор покинул свою родину. Это приглашение я принял с большой радостью, ибо в дни своей юности я, как молодой проповедник, в 1903-1904 г.г. здесь подвизался в благовествовании. Господь благословил мою работу. В 1958 году я был приглашен баптистским братством в Ригу для принятия епископского служения в общинах Латвийской республики. За все время своего служения ни с какими затруднениями в своей духовной работе я не встречался. Известно также, что другие мои соотечественники, возвратившиеся на родину, нашли соответствующую своим специальностям и способностям работу. Недостатка в работе у нас действительно нет.

В особенности теперь, когда Советское Правительство в сентябре с.г. обнародовало декрет об амнистии, наши соотечественники должны воспользоваться этой возможностью. Родина-мать всех любовно примет в свое лоно. Ничто и никто поистине не может им угрожать.

В ответ на полученное мною приветствие от президиума Конгресса (55 г.) латышских баптистов в Америке я особенно хочу обратиться со словами этого призыва к пасторам Ф.ЧУКУРСУ, Э. ЭКШТЕЙНУ и В.ФРЕЙМАНИСУ, председателю и членам президиума.

Да поможет нам наш возлюбленный Господь встретиться с вами на Родине. Пусть достигнут до многих сердец наших соотечественников эти слова дружеского призыва.

(Ф.Х у н с)
Епископ общин ев.христиан
Баптистов Латвийской ССР

Mācītāja Friča Hūna aicinājums atgriezties dzimtenē emigrējušos mācītājus

Trīs baptistu draudžu virsvadītāji 1960. gadā:
Jakovs Židkovs (Maskava),
Fricis Hūns (latviešu mācītājs),
Nikolajs Levindanto (Maskava)

Cita lapaspuse atver citu jaunu padomju gadu kuriozu baznīcas dzīvē. Piemēram, 256. lpp. liecina, ka mācītājs–bīskaps *Fricis Hūns lūdz nesūtīt audumu mūsu mācītāju uzvalkiem un... aizliedz mums sūtīt materiālus ALBA`s iecerētai grāmatai latviešu baptistu 100 gadu jubilejas sakarā.* Tiesa, tā tomēr iznāca 1960. gadā ar 384 lpp. un daudziem fotoattēliem, kaut bez Latvijas baptistu līdzdalības. Šis izdevums vēl šajos gados ir iecienīts, vajadzīgs un konstruktīvā saturā — nepārspēts. Cienījamie redkolēģijas locekļi Fricis Čukurs, Rūdolfs Ekšteins, Augusts Mēters, kas personīgi piedzīvojuši un izdzīvojuši kara vētras un trimdas, spēja izdot darbu ar dvēselei tuvu nosaukumu "DZĪVĪBAS CEĻŠ", un to, garīgam cilvēkam tuvā satvara dēļ, šobrīd nevar atkārtot neviens autordarbs.

Latvijas Baptistu draudžu savienības vēstures arhīvs arī glabā vērtus līdz šim maz zināmus dokumentus par to gadu LBDS darba izteiksmēm. Tikko minējām, ka RLP pilnvarotais Prolets Liepa aizliedza izziņot mācītāja Pētera Egles sacīto Maskavā. Bet te nu tas ir (runas konspekta rokrakstā kserokopija):

Тема выступления бр. Эгле, пресв. Яун-Елгавской общины, на совещании пресвитеров от Латышского братства Е.Х.Б. в гор. Москве 1963 года с 15-17 октября.

За последний 1963 год мне не однократно пришлось посещать общины Е.Х.Б. Латвии, много беседовать и рассуждать о деле Божиим, как с рядовыми членами общин, так и с руководителями их. Поэтому интерес к делу Божию и нужды о деле Божием, в Латышском братстве, мне очень хорошо известны и безошибочно могу изложить их на данном совещании.

§ 1. 1) Прежде всего в Латвии не ясен вопрос данного совещания, толи это с'езд Е.Х.Б. в СССР, толи это расширенное совещание пресвитеров. Углубляясь в эти два вопроса основная масса верующих — масса работоспособная, мыслящая и действующая пришла к выводу, что данное совещание может быть только совещанием пресвитеров, но ни в коем случае с'ездом.

2) Такое решение вызвано тем, что для с'езда должен быть совсем другой подход к избранию делегатов. Должны были состояться выборы в общинах, областях, краях и республиках, а потом с'езд. Притом в с'езде в обязательном порядке должны были участвовать делегаты и не регистрированных общин, которых в нашей стране как известно подавляющее большинство.

Mācītāja P. Egles Maskavā sacītās runas konspekts rokrakstā

1966. gada janvāra sākumā Maskavas pilnvarotais baptistu draudzēm Baltijā un Latvijā Nikolajs Levindanto mira. Draudzes un to vadītāji apmulsa — kā nu būs tālāk? Šādā īsmirkļu neziņā tomēr redzams, ka Levindanto bēres organizētas ļoti vērienīgas (!?).

LBDS vēstures arhīva fondi daudzskaitlīgi liecina par Bīskapa padomes un personīgi bīskapa celsmīgo darbu un drošu iestāšanos, kārtojot atsevišķu draudžu un garīdznieku samilzušus jautājumus (piemēram, mācītāja A. Pētersona Paplakā un E. Bērziņa lietu Ventspilī). Bet redzami arī gadījumi, ka mūsu draudžu vadība dažkārt bijusi izteikti strikta un neapdomīgi asa, kārtojot atsevišķu draudžu darbinieku jautājumus. Bīskaps un Bīskapa padome risinājusi kopdarba mezglavietas, tās griežot disciplinārā, bet ne koleģiāli kristīgā baptistu mācības izpratnē.

Izcilu vietu Latvijas baptistu kopdarbā ieņem mācītājs Augusts Krauze. Izglītots, labu un vērtu svētrunu autors. Daudzus gadus vadījis Latvijas centrālo Rīgas Mateusa draudzi. Padomju gados strādājis Draudžu pārvaldē, bijis bīskapa vietnieks. Mācītāja izcils darba mūžs!

Bet darba gadi mūsu draudžu pārvaldes centrā, ikdienas saskaroties ar varas uzticamības personām, spēj atstāt savas pēdas un zināmu domāšanas ievirzi arī spēcīgā personībā. Uzspiestās ideoloģijas pamatuzdevums jau bija, pārkārtot cilvēku (lasi — viņa domāšanu!) atbilstoši varas sistēmai. Runājot par mācītāju A. Krauzi, kura vecums jau bija aiz 70 gadiem, arī, kā liecina dokumenti, ieturējis jau zināmu aizsardzību (piesardzību) pret jaunām, kaut pozitīvām, tendencēm baznīcu dzīvē un tās vadīšanā. To liecina mācītāja garais ziņojums VEKBS padomei, kura fragmentu pievienojam.

Padomju sistēmas ietekmēšana bija vispusīga un bieži neizprotama. Tāpēc neviena toreiz dokumentēta negācija arī šodien nekādā gadījumā nevar tikt uzskatīta kā kaut kas pret personību, bet dažkārt tas šobrīd nepieciešams ateistiskās varas un tās realizācijas ilustrēšanai.

Baltijas republiku b i s k a p a
E. A. L E V I N D A N T O
izvedīšanas dievkalpojumu kārtība
1966.gada 15. un 16.janvārī

LBDS vēstures ARHĪVS
Fonda Nr. 52
Lieta
Dok. Nr. 2 - 543
Dat. 17 X 95

Baltijas republiku biskapa Nikolaja Levindanto bēru ceremonijas kārtība 1966. gada 15. un 16. janvārī, fragments

Atvadu dievkalpojums
svētdien,16.janv.1966.g.

pl. 9.oo Dievnama atvēršana.Ērģeļu mūzika. Pielaiž dievlūdzējus atvadīties.

pl. 9.3o Spēlē stīgu ansamblis.Goda sardzē stāv mācītāji un draudžu darbinieki.

pl.1o.oo Atvadu dievkalpojums.

1. Sēru melodija
2. Mācītāju un viesu ienākšana,apstājoties pie bīskape šķirsta
3. Melodijai izskanot,mācītāji uziet uz paaugstinājuma
4. Klusa lūgšana. Pēc tam dzied "Mans Dievs,Tev,tuvāki" C.A.172
5. Kopdziesma Dz.gr.823
6. Sv.Rakstu lasīšana māc.A.Vasks
7. K o r i s
8. L ū g š a n a māc.V.Molčanovs
9. Ievada vārdi bīsk.vietn.A.Krauze
1o. Dziesmas pants Dz.gr.821
11. Vārds Ev.Krist.Bapt.dr.Centrālās Padomes pārstāvjiem (Citu baznīcu pārstāvjiem.)
12. K o r i s (krievu dr.)
13. Vārds Igaunijas bapt.dr.pārstāvjiem
14. Stīgu ansamblis
15. Vārds Lietuvas bapt.dr.pārstāvjiem
16. K o r i s
17. Vārds rajonu dr.pārstāvjiem
18. K o r i s
19. L ū g š a n a māc.Ludvigs
2o. Ziņojumi
21. Kopdziesma Dz.gr.786
22. Ev.Krist.Bapt.dr.Centr.Padomes un Igaunijas bapt.dr. pārstāvji nostājas pēdējā goda sardzē pie šķirsta
23. K o r i s
24. Svētīšanas vārdi
25. Sēru melodija.

Izvadīšana kapsētā
svētdien,16.janv.1966.g.

pl. 13.3o - 14.oo Pulcēšanās pie Meža kapu galvenās ieejas.

Gājiena kārtība:

a) Vainagi
1. Maskavas pārstāvji
2. (Citu baznīcu pārstāvji)
3. Igaunijas dr.pārstāvji
4. Lietuvas dr.pārstāvji
5. Latvijas dr.pārv. un brālības pārst.
6. Āgenskalna dr.pārstāvji
7. Golgatas dr.pārstāvji
8. Krievu dr.pārstāvji
9. Mateus dr.pārstāvji
1o. Pārējo pavadītāju vainagi

Sēru svētbrīdis
sestdien, 15.janv.1966.g.

pl. 15.oo - 16.oo Dievnama atvēršana. Ērģeļu mūzika.

pl. 16.oo - 18.oo Goda sardzes pie šķirsta. Ērģeļu mūzika.Atsevišķi priekšnesumi.

pl. 18.oo - 18.3o Spēlē stīgu ansamblis.

pl. 18.3o Pārtrauc pieiešanu pie šķirsta.Spēlē stīgu ans.

pl. 19.oo Sēru svētbrīža sākums.

1. Sēru melodija
2. Mācītāju ienākšana,apstājoties pie šķirsta
3. Pēc sēru melodijas izskanēšanas mācītāji - dievkalpojuma vadītāji ieņem vietas uz paaugstinājuma
   Pārējie mācītāji ieņem rezervētās vietas
4. K l u s a l ū g š a n a
5. Kopdziesma Dz.gr.763
6. Sv.Rakstu lasīšana - māc.A.Vasks
7. K o r i s
8. L ū g š a n a - māc.V.Molčanovs
9. Uzruna bīsk.vietn.A.Krauze
10. Stīgu ansamblis
11. Vārds: Ev.Krist.Bapt.dr.Centrālās Padomes pārstāvjiem
    a/ .....
    b/ .....
    c/ (citu baznīcu pārstāvjiem)
12. K o r i s
13. Vārds Igaunijas bapt.dr.pārstāvjiem
14. Kopdziesmas pants C.A.139
15. Vārds krievu dr.pārstāvim - māc.Čekalovs
16. K o r i s (krievu dr.)
17. Vārds Lietuvas bapt.dr.pārstāvim
18. K o r i s
19. Vārds Rīgas bapt.dr.pārstāvim - māc.A.Vasks
20. Vārds rajonu dr.pārstāvjiem
21. K o r i s
22. L ū g š a n a - māc.E.Strēlis
23. Ziņojumi
24. Kopdziesma C.A.2o
    Rīgas mācītāji - dievkalpojuma vadītāji - nostājās pēdējā goda sardzē
25. Svētīšanas vārdi
26. Ērģeļu mūzika.

b) Mācītāju gājiens (rindās pa trim) ar bīsk.vietn. A.Krauzi priekšgalā
c) Šķirsts
d) Pavadītāji

x x x x

1. Kopdziesma Dz.gr.759
2. L ū g š a n a māc.Pētersons
3. Atvadu vārdi no Ev.Krist.Bapt.dr.Centrālās Padomes
4. K o r i s
5. Atvadu vārdi no Igaunijas un Lietuvas bapt.dr.pārstāvjiem
6. K o r i s (krievu dr.)
7. Atvadu vārdi no Latvijas bapt.dr.pārstāvjiem
8. Šķirsts ielaišana kapā
9. Mācītāji lasa pantiņu no Sv.Rakstiem un atvadās ar smilšu sauju
10. Kapa aizbēršanu - k o r i s
11. Kopdziesma Dz.gr.810
12. Vainagu nolikšana
13. K o r i s
14. L ū g š a n a

Nikolaja Levindanto bēru ceremonijas kārtība, fragments

139
1973. septembrī

Religijas lietu Padomes p i l n v a r o t a j a m
L P S R

Latvijas baptistu draudžu Bīskapa padomes locekļi ir uzzinājuši, ka uz noteiktu laiku ir panta reģistrācijas apliecība Bīskapa padomes locekļiem Priekules un Paplakas baptistu draudžu mācītājam Alfredam P ē t e r s o n a m.

Cik mums zināms, tad dokumenta atņemšana tiek pamatota ar māc. A.Pētersona iesteicienu pārpensijām svētrunā, kuru viņš sacīja Latvijas baptistu draudžu bīskapa jubilejas dievkalpojumā š.g. 8.jūlijā.

Mēs, apakšā parakstījušies Bīskapa padomes locekļi, bijām klāt minētajā dievkalpojumā un atceramies māc. A.Pētersona svētrunu. Tajā nebija nekas sacīts pret valsti un zemi, kurā dzīvojam, tikai izsacīts stāvoklis, kādā atrodas garīdznieki mūsu sabiedrības vērtējumā. Kas attiecas par sacīto par pensijām, tas teikums vērēja tikt pārprasts, bet nebija domāts kā prasījums pēc pensijas no valsts.

Vērtējot situāciju, kurā mācītājam A.Pētersonam ir liegts reģistrācijas dokuments un Priekulē un Paplakas draudzēm īslaicīgi nav mācītāja vadības un ir nostādītas grūtību priekšā, īpaši tāpēc, ka Priekules draudzes dievnamā sapulcējas arī vācu baptistu grupa,

l ū d z a m Jūs atjaunot garīdznieka r e ģ i s t r ā c i j u mācītājam A. P ē t e r s o n a m Priekules un Paplakas b a p t i s t u d r a u d z ē s.

Bīskapa padomes locekļi:

Bīskapa Padomes lūgums Reliģijas lietu Padomes pilnvarotajam atjaunot amatā mācītāju Alfrēdu Pētersonu

PSRS Ministru Padomes Reliģijas lietu Padomes
p i l n v a r o t a j a m
Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā.

Latvijas ev.kristīgo baptistu draudžu bīskapa Padomes sēdes protokola (21.04.77.) i z r a k s t s .

Piedalījās bīskapa Padomes locekļi un kandidāti,kā arī Ventspils draudzes izpildu orgāna priekšsēdētājs E.Bērziņš.

1. Izskatīja Ventspils baptistu draudzes padomes priekšsēdētājam E.Bērziņam inkriminēto pārkāpumu atbilstoši Nolikumam par reliģiskajām apvienībām Latvijas PSR.

Š.g.30.janvarī Ventspils baptistu draudzes dievkalpojumā blakus vecākiem - kora dziedātājiem atradās daži (3) viņu bērni.Pēc dievkalpojuma vietējās izpildu komitejas pārstāvji aicināja E.Bērziņu parakstīt aktu par bērnu līdzdalību korī.

Izpildu komitejas administratīvā komisija 21.02.77.neraugoties uz E.Bērziņa iebildumiem,nolēma viņu sodīt administratīvi ar Rbļ.50.- Soda nauda ir samaksāta.

Bīskapa Padome saprot,ka vietējā izpildkomiteja cīņā pret reliģiju ir nepamatoti pielāvusi administratīvo līdzekļu pielietošanu. Neievērodama pilsoņu apziņas brīvību,tā administratīvi iejaukusies reliģiskās draudzes iekšējās lietās.

Atbildīgi par bērnu līdzdalību dievkalpojumos ir viņu vecāki,bet ne kulta kalpotāji vai draudzes izpildu orgāna locekļi. Padomes priekšsēdētājs E.Bērziņš bērnus vai nepilngadīgos kulta kalpošanā nav personīgi iesaistījis,ne arī devis uzdevumu citiem to darīt.

2. -

Izraksts pareizs:
Latvijas bapt draudžu Pārvaldes
darbvedis : A.Šļuburs

26.04.77.

LBDP ziņojums Reliģijas lietu Padomes pilnvarotajam

LATVIJAS BAPTISTU DRAUDŽU
BRĀLĪBA

Informatīvs ziņojums par Bīskapa padomes sēdi 1979.gada 8.jūnijā

1. Bīskaps J.Tervits ziņo par saviem draudžu apmeklējumiem: 1) 20.maijā Skatrē, kur tika ievests jaunais sludinātājs Arnolds Šterns, kam Skatres draudze ir pirmais darba lauks kā baptistu sludinātājam; 2) 27.maijā Rīgas Āgenskalna draudzē, sakarā ar draudzes mācītāja bīskapa emer. P.Ņgles aiziešanu pensijā; 3) 28.maijā Jēkabpilī, kur padomes sēdē tika pārrunāti jautājumi par līdz šim atsevišķi darbojošos krievu ticīgajo grupu, sarunā piedalījās arī krievu grupas vadītāji; 4) 3.jūnijā Kuldīgas draudzē Vasarsvētku dievkalpojumā un tai pašā dienā 5) Liepājas Cīņas draudzē, kur koris atzīmēja savu 75 gadu pastāvēšanu.

2. Bīskapa vietnieks māc. A.Pētersons un Brālības sekretārs māc. Art.Kuburs 27.maijā bija Cīruļu draudzē,kur baptistu sludinātāja amatā un draudzes sludinātāja pienākumos tika ievests Valdis Oberts.

3. Sakarā ar to, ka vairāki mūsu darbinieki ilgstoši slimo, Bīskapa padome atgādina draudžu padomēm, ka jādara viss iespējamais, lai darbinieki savu ārstēšanās laiku izmantotu tieši veselības uzlabošanai un lai viņi ārstēšanās laikā būtu pilnīgi atbrīvoti no atbildības draudzes darbā.

4. Bīskapa padome plaši pārrunāja to cilvēku darbību mūsu draudžu lokā, kas attīsta viltīgu un ļaunprātīgu darbību.
Bijušais Liepājas Cīņas draudzes diriģents Voldemārs Zveja sava piedauzīgā dzīves veida dēļ tika izslēgts no draudzes. Neskatoties uz to, viņš cenšas ielauzties mūsu draudžu darba lokā. Tā nupat viņš, nesazinoties ar vietējo draudzi, kristījis vairākus Liepājas Cīņas draudzes krievu grupas ticīgajos. Mēs uzskatām, ka līdz ar to V.Zveja vēl vairāk pasvītrojis savu nekristīgo un ar mūsu draudžu dzīvi un darbu nesavienojamo stāju. V.Zveja nav ne baptists, ne baptistu draudžu darbinieks un aicinām to ņemt vērā kā garīdzniekus, tā draudžu padomes.
Ar draudzes un Brālības darbu nesavienojamas aktivitātes attīsta Rīgas Golgātas draudzes locekļi Ojārs Ginters un Jānis Rožkalns. Bīskapa padome uzskata, ka arī viņi nav pielaižami pie vārda mūsu draudzēs tik ilgi, kamēr viņi nenokārto brālīgas attiecības ar savu draudzi.
Mūsu kopīgs uzdevums ir saglabāt mums uzticēto ticību, mācības skaidrību un darba vienību. Dieva priekš tam mums dāvinājis draudzes izdzīvības un tās izlietot ir mūsu svēts pienākums.

5. Bīskapa un Bīskapa padomes darbā nākas sastapties ar gadījumiem, kad dažādu iesniegumu un prasījumu autori pārpratuši bīskapa un Bīskapa padomes funkcijas un tiesības, kā arī griežas ar saviem iesniegumiem tad, kad praktiski tie vairs nav risināmi.
Bīskaps un Bīskapa padome baptistu mācības izpratnē ir ievēlēti draudžu Brālības kopdarbā jautājumu risināšanai un pēc vietējo draudžu aicinājuma padomu došanai vietējo draudžu jautājumu izkārtošanai.
Bīskaps un Bīskapa padome kārto Pensiju fonda līdzekļus, kas ienāk no draudžu labprātīgiem ziedojumiem; reprezentē draudžu Brālību, apmeklējot vietējās draudzes, pārstāvot draudžu Brālības intereses Vissavienības ev.kristīt.baptistu draudžu padomē, kā arī ekumēniskajās attiecībās; draudžu Brālības vārdā akceptē attiecīgas personas derīgumu sludinātāja amatam un kārto sludinātāju ordinēšanu mācītāja amatā; kārto literāro darbu, kas attiecas uz visu Brālību, un vēl citus jautājumus.

Vietējo draudžu jautājumu risināšanā, tai skaitā garīdznieku izvēlē, bīskaps un Bīskapa padome labprāt nāk kā padomdevēji. Savas veto tiesības bīskaps un Bīskapa padome praksē ir izlietojuši pavisam retos gadījumos.

Ja vietējā draudzē rodas konfliktsituācija ticīgo starpā, tad bīskapa un Bīskapa padomes palīdzība un ieteikumi reāli meklējami pirms vietējā draudze pieņem kādu noteiktu lēmumu attiecīgā jautājumā, jo pēc baptistu mācības pārliecības vietējās draudzes lēmums ir suverens un to nevar atcelt nekādi kopdarba orgāni. Praktiski mums nācies sastapties ar gadījumiem, kad tiek lūgts caurskatīt vietējo draudžu jau iznestu lēmumu par izslēgšanu no draudzes. Ne bīskaps, ne Bīskapa padome draudzes lēmumu atcelt nevar. Ir gadījumi, kad draudzes vai garīdznieki zināmu jautājumu jau ievirzījuši praktiskas rīcībā gultnē un tad nāk un prasa kopdarba vadības domas.

Bīskaps un Bīskapa padome pateicas draudzēm un draudžu vadītājiem par līdz šim dāvāto uzticību un par labu sadarbību un aicina šo sadarbību vairāk izlietot dažādu jautājumu un problēmu risināšanas sākumā, lai tad kopīgi meklētu un atrastu vislabāko atrisinājumu.

6. Mūsu darba celmlauža Ādama Gertnera 150. dzimšanas dienas atcere notiks š.g. 15.jūlijā plkst.16.00 Aizputes baptistu draudzes dievnamā.

7. Bīskapa padome saprata, ka draudzēm būtu jāparāda lielāka aktivitāte tajos pasākumos, kuros izteicas mūsu atbalsts cilvēces dažādo vajadzību apmierināšanai. Un tāpēc Bīskapa padome ieteic draudzēm turpmāk savus sabiedriskos devumus sūtīt Sarkanā Krusta un Sarkanā Pusmēness biedrības darba atbalstīšanai un kā līdz šim to darīt caur mūsu Brālības centru.

8. Bīskaps ziņo, ka, sakarā ar Eiropas Baptistu Federācijas kongresu, paredzams viņa brauciens uz Angliju no 27.jūnija līdz 10.jūlijam.

9. Padomes locekļi pārrunāja evangelizācijas darba iespējas un pieņēma dažus plānus šī jautājuma risināšanai.

10. Tika atzīmēts, ka jūlijā aprit vairākas jubilejas:
9.jūlijā 50 gadi māc.G.Baumanim, 18.jūlijā 50 gadi māc.J.Sisānam, 21.jūlijā 70 gadi dirigentam A.Matrosim.
8.jūlijā Tukuma draudzes dirigents A.Straumers atzīmēs dzīves 70 gadu jubileju ar pateicības dievkalpojumu.

Ar brālīgu sveicienu

bīskaps J.Tervits

Informācija — apkārtraksts par notikušo Bīskapa Padomes sēdi

Reliģijas lietu Padomes
Pilnvarotajam Latvijas PSR

Pāris mēnešus atpakaļ Daugmales baptistu draudzes padomes priekšsēdētājs J. Leimands griezās pie manis ar rakstisku sūdzību pret draudzes mācītāju E. Strēli un draudzes pārējo vadību. J. Leimands ieradās pie manis arī personīgi. Tā ka sūdzība skāra draudzes mācītāju un Bīskapa padomes locekli E. Strēli, jautājumu, J. Leimandam klātesot, parrunu kaitībā snatija Bīskapa padome ī.g. 14. aprilī. Neredzot viedokļu un cilvēku sanuerināšanās iespēju, es devu padomu J. Leimandam no draudzes padomes pr-tāja amata atsacīties. Uz to J. Leimands atbildēja, ka viņš ar šo dienu (t.i. 14. aprīli) no baptistu draudzes aiziet kā izstājies.

Rīgā, 1978. 24. IV

05/16

Bīskapa J. Tervita sarakste ar Reliģijas lietu Padomes pilnvaroto

Augusts KRAUZE,
mācītājs,
LPSR baptistu pārvaldes sekretārs.
Izraksti no konfidenciālas
vēstules ziņojuma.

1969. gada 1. augusts.

ZIŅOJUMS VISSAVIENĪBAS EVAŅĢĒLIJA KRISTĪGO-BAPTISTU SAVIENĪBAS PADOMEI MASKAVĀ

Uzskatu par savu pienākumu dalīties domā par br. Egles darbību, kā arī par to nenormālo Latvijas Baptistu brālības stāvokli, kurā tā nokļuvusi viņa darbības rezultātā. Mani virza tikai viena vēlēšanās — nedaudz palīdzēt izkļūt no strupceļa, kurā mēs tagad esam nokļuvuši.

Vispirms jāņem vērā, ka Egles ievēlēšana notika OK (Orgkomitejas) piekritēju ļoti aktīvā atbalstā. Tajā laikā OK piekritējiem ar dezinformācijas un apmelojumu palīdzību izdevās ievilkt savos tīklos līdz 2/3 Latvijas Brālības. Asi apmelojumi un dezinformācija vērsās pret Levindanto un VEKBP.

Lai samazinātu saspīlējumu, Eglem tapa atļauts uzstāties 1. VEKBP kongresā Maskavā, it kā Latvijas delegācijas vārdā. Tā bija liela kļūda, Eglem tā tapa dota iespēja noteikt Latvijas Brālības kursu. Jau toreiz viņam tapa dota iespēja radīt kaut ko līdzīgu "ēnas kabinetam" no jaunajiem darbiniekiem, zem kura spiediena Levindanto atradās līdz pat savai nāvei. /../

Arī pensiju fonds kalpo šim mērķim. Kad, piemēram, Bormanis sāka izrādīt nepadevību, P. Egle lika viņam priekšā iet pensijā. Tā tas bija ar Bukstiņu un citiem. Šajā sakarībā viņš veido jaunus kadrus, kas pilnīgi viņam paklausa: Tervits, Šmits, Lagzdiņš, Baumanis u. c. Viņš mēģināja atbrīvoties no viņam nepatīkamā sekretāra Krauzes, nomainot viņu ar sava znota brāli O. Ginteru, kuru viņš vēlējās iesaistīt štatos, kā magnetafona dienesta vadītāju pie bīskapa, t. i., bija domāts, lai viņš pavadītu pēdējo viņa braucienos pa draudzēm un ierakstītu vēstures vajadzībām bīskapa uzstāšanos. Tomēr Bīskapa padomes locekļu vairākums tam pretojās, jo šis nodoms bija ļoti caurspīdīgs.

N. Levindanto, A. Krauze, 1963

Līdzīgus faktus varētu pievest ne mazums, taču apstāsimies pie tā, kas notika pēdējā republikāniskajā kongresā 1969. gada 12. jūlijā.

Kā zināms, šis kongress tika sasaukts, lai izvēlētu Latvijas Brālības delegātus rudenī paredzamajam Vissavienības kongresam Maskavā. Un šeit jau pašā sākumā jāsaka, ka P. Eglem ir divas sejas — parādes un īstā. Runājot baptistu padomē, viņš cenšas saglabāt Vissavienības Padomju darbinieka seju, bet savu īsto nodomu īstenošanu viņš uztic OK pārstāvjiem. Uzturēt kontaktus ar OK viņam nav grūti, par cik tās aktīvisti ir bīskapa radinieki. /../.

Pirms balsošanas divkārt uzstājās ar uzsaukumu Golgātas draudzes pārstāvis Baumanis, lai nebalsotu par mācītājiem, tāpēc ka viņi kongresā neko jaunu nevarēšot pateikt. /../

Neuzticības un aizdomu radīšanai Egle pēdējā laikā Bīskapa Padomē atklāti ir izteicis savas bažas par to, ka valsts orgāni uzreiz visu uzzina, kas notiek Bīskapa Padomes sēdēs, tāpēc viņš ne vienmēr varot būt atklāts.

Ar šādu, katra kristieša un godīga cilvēka necienīgu paņēmienu, Egle ir radījis neveselīgu aizdomu un piesardzības atmosfēru. /../

Mēs, rīdzinieki, uzskatam, ka par stāvokli Republikas brālības vadībā zināmu atbildību nes arī VEKBP tāpēc, ka tā apsveica P. Egles ievēlēšanu. Ja VEKBP uzskata, ka darbs pie mums rit normāli, tad lai ir, kā ir. Ne jau viegli, protams, būtu atrast maiņu, bet tas būtu jādara. /../

Čekalovs pārtulkoja un papildināja šo manu vēstuli, bet baidījās to rakstīt uz savas mašīnas, jo tas raksts esot pazīstams P. Eglem. Viņš uzrakstīja uz manas mašīnas.

Ja VEKBP baidās kaut ko darīt, protams, nav nekāda pamata, nav īpaša grēka... Kāpēc man tad karot ar Egli, aiz kura muguras stāv grupa padomdevēju, radinieki — inženieri... Lai tad viss paliek pa vecam. Es jums esmu devis noteiktu signālu un vairāk neko negribu.

Esmu jūsu rokās nodevis savu likteni un ceru, ka jūs mani neiznīcināsiet.

Es lieliski zinu, ka mans liktenis, tad taps arī jūsu liktenis.

Tiktāl no ziņojuma. Padomju vara mūs ir apzīmogojusi. Mūs, dzīvus cilvēkus. Turpat 50 okupācijas gadi nevarēja neatstāt iespaidu mūsu pasaules uztverē un domu dvēselēs.

Piemēram, vēl 1999. gadā mācītājs Jānis Tervits lūdz ievietot laikrakstā "Diena" savu rakstu, kas politiski un sabiedriski kristīgi ir klajā pretrunā ar vispārējo latviešu baptistu atziņām un sabiedrības izvērtējumu pēcatmodas laikā. Brīžam neizprotam, kā cilvēks var apjukt un būt tik pretrunu pilns, sevī, dzīves uztveres sajaukumā.

Un, kā vienmēr, tūlīt rodas visai asas pretizteiksmes, piemēram, teologa un valsts sabiedriskā darbinieka, Triju Zvaigžņu ordeņa kavaliera Paula Kļaviņa radiorunā Latvijas Kristīgā radio pēc mēneša, kur no padomju laika ilggadīgā darbīgā bīskapa... nepaliek nekā.

Mūsu nervi ir uzvilkti, saspriegti, pārkarsēti. Viena lieta ir droša — 45 gados režīms paspēja iesēt nezāles sēklu, ka padomju vara ir un tā tas būs vienmēr. Grūti bija ticēt kādiem politiskiem pārkārtojumiem. Bet te pēkšņi, kā esejā teikts: "Dievs paskatījās uz mūsu zemi, un saprata par pareizu, dot tai brīvību".

Lai Dievs mums palīdz ātrāk aizmirst drūmo vakardienu, kas atstājusi mūsos nepareizu orientāciju pasaules sociālās sistēmās un pat kristīgās pamatvērtībās!

Laika un darba pretizpausmes. Tās pavada mūs. Līdz nāks jaunas paaudzes, ar traģiskā laika netraumētām dvēselēm un jaunu labā sliktā uztveri!

Zvaigznīte GINTERE,
svētdienskolu darbiniece, literāte
Rīgas Golgātas draudzes aktīviste.
Izvilkumi no Atklātas vēstules
baptistu draudzēm Latvijā.

1979. gada septembris.

NOPIETNI JAUTĀJUMI, KURUS ROSINA NOTIKUMU ATTĪSTĪBA LATVIJAS BAPTISTU BRĀLĪBĀ

Mūsu stāvoklis dzīvē mums dažreiz
uzliek pienākumu runāt,
un mēs grēkojam,
ja šo pienākumu neizpildām.

Sperdžens

Šā gada jūnijā mans dzīvesdraugs Ojārs saņēma no mūsu draudžu Pārvaldes vadītāja oficiālu vēstuli, kurā starp citu izteikts netiešs aicinājums viņa draugiem "pārvērtēt aizsāktā ceļa pareizību". Tā kā minētā vēstule ļoti tieši un konkrēti skar mūsu ģimeni, Ojārs ar tās saturu iepazīstināja arī mani — savu tuvāko draugu un līdzgaitnieci. /../

"Rīgā, 1979. gada 12. jūnijā, brālim Ojāram Ginteram.

Pamatojoties uz Rīgas Golgātas draudzes vadības sniegto informāciju un to sarunu atstāstījumiem, kādas Tev bijušas ar mācītājiem P. Egli un Art. Šķuburu, Bīskapa padome savā š. g. 8. jūnija sēdē pieņēma starp citu sekojošu paziņojumu visām mūsu draudzēm:

Ar draudzes un Brālības darbu nesavienojamas aktivitātes attīsta Rīgas Golgātas draudzes locekļi Ojārs Ginters un Jānis Rožkalns. Bīskapa padome uzskata, ka arī viņi nav pielaižami pie vārda mūsu draudzēs tik ilgi, kamēr viņi nenokārto brālīgas attiecības ar savu draudzi.

Domāju, ka visai notikumu attīstībai vajadzētu rosināt Tevi un Tavus draugus apstāties un pazemīgi pārvērtēt aizsāktā ceļa pareizību, jo citu nolikšanas, citu tiesāšanas un citu apmelošanas ceļš ir reizē arī pašpaaugstināšanās ceļš. Domāju, ka ne Golgātas draudzei, ne Brālībai ir vēlēšanās pazaudēt kopīga ceļa gājējus, bet vienība un kopība ir panākuma tikai tad, ja mums ir tāds prāts, kāds Jēzum Kristum

bijis. Domāju arī, ka vēl nav par vēlu lietišķām, godīgām sarunām gan ar draudzi, gan ar visu mūsu brālības vadību.

Ar sveicienu (paraksts) J. Tervits
(zīmogs) Latvijas Ev. Krist. baptistu draudžu bīskaps."

Pēc šīs vēstules izlasīšanas vispirms uz īsu brīdi mani pārsteidza tās neparastais un negaidītais saturs. Attiecībā uz saturu — nolikām to pie malas, ar to sākotnēji vienīgo izpratni, ka šeit darbojas kādi garīgi atšķirīgi spēki, jo "kura kāds ir uzvarēts, tā kalps viņš ir" (2. Pēt. 2,19). Bet mani stiprināja mana dzīvesdrauga dziļais dvēseles miers, ar kādu viņš pieņēma zināšanai pret sevi netaisni vērsto publisko pazemošanu. Uz jautājumu manā skatā Ojārs gaiši atsmaidīja:

"Tiem, kas Dievu mīl, visas lietas nāk par labu. Tas nepārsteidz un nesatriec, bet iedrošina, stiprina un norūda."

Un tieši šādā nozīmē no sirds pateicamies Dievam par žēlastību un uzmanību, kādu Viņš mums parāda, laiku pa laikam pakļaujot mūs Savai slīpēšanai un veidošanai. /../

Esmu priecīga un Dievam pateicīga, ka mana un mana dzīvesbiedra sirds ir brīva no rūgtuma un pārmetumiem. Bet ja aizvien biežāk gadās dzirdēt, ka mūsu nostāju diktējot naids, tad tas mūsu apziņā skan ne mazāk absurdi kā Sātanam tik ļoti vajadzīgās ļaunuma valodas — it kā mēs karojot pret Svēto Garu un pret draudzi, it kā mēs revidējot Svētos Rakstus utt. Kas kaut ko tādu domā un runā, tie nezin, cik bīstamas varas iespaidā viņi nonākuši...

Vai tādiem ļaudīm vēl ir nozīme ko skaidrot vai pierādīt? Bet tiem, kas kaut ko tādu ir dzirdējuši un, par mums domājot, nonākuši neizpratnē un neziņā, gribētu ko tuvāk paskaidrot.

Mūsu situācija nosacīti ir līdzīga tiem notikumiem, par kuriem runā Apustuļu darbu 24. nodaļas pirmā puse. Savam paskaidrojumam izmantošu šajā nodaļā uzrakstītos apustuļa Pāvila vārdus, kuri ļoti precīzi ataino mūsu patreizējo stāvokli un nocitē arī mūsu ticības apliecības kodolu — tikai ar vienu mūsu laikam nepieciešamu papildinājumu, ko dodu iekavās:

"Tie arī nevar pierādīt, par ko viņi mani tagad apsūdz. Bet es tev atzīstos, ka es kalpoju savu tēvu Dievam pēc tās mācības, ko viņi sauc par maldu mācību, ticēdams visam, kas saskan ar bauslību un kas rakstīts praviešos" (un kas saskan ar Evaņģēlija mācību). "Un man ir cerība uz Dievu, kāda arī viņiem pašiem ir, ka būs taisno un netaisno augšāmcelšanās. Tāpēc es arī cenšos paturēt skaidru sirdsapziņu Dieva un cilvēku priekšā." (24,13-16)

Dārgie brāļi un māsas, mana sirsnīgā vēlēšanās — kaut mēs visi Svētā Gara vadībā patiesi varētu nostāties uz kopējās platformas grūtajā cīņā pret netaisnību un grēku, cīņā par taisnību — Dieva Valstību!

Jānis TERVITS,
mācītājs,
draudžu vēsturnieks.
Publikācija laikrakstā "Diena".

1999. gada 25. jūnijs.

APOLITISKA CILVĒKA PĀRDOMAS PĒC PREZIDENTA VĒLĒŠANĀM

Latvijas Republikas Saeima ir ievēlējusi jaunu valsts galvu — prezidenti, un šādā brīdī arī no politikas tālu stāvošs cilvēks vēlas izteikt savas izjūtas.

Pirmkārt, pateicība Latvijas Valsts prezidentam Guntim Ulmanim. Viņš ir pelnījis visaugstāko atzinību kā cilvēks, kurš prata kļūt un būt par Valsts prezidentu. Pateicība par viņa izcilo darbu, reprezentējot Latviju pasaules sabiedrībā. Man nevajadzēs nākošos Latvijas prezidentus salīdzināt ar citu valstu prezidentiem. G. Ulmanis ir licis pamatu šīs valstiskās institūcijas tālākai attīstībai.

Pateicība Ainai Ulmanes kundzei par viņas apbrīnojamo stāju līdzās valsts prezidentam. Viņa patiesi bija mūsu valsts pirmā dāma. Karalim līdzās karaliene. Valsts prezidentam līdzās viņa kundze — tas ir valsts augstākās personas ideāls.

Otrkārt, kā laikraksta *Diena* abonētājs un lasītājs jūtos līdzvainīgs pie tās kampaņas, kas bija vērsta pret Anatoliju Gorbunovu. Tas bija kara gājiens, lai politiski iznīcinātu cilvēku, kuram ir vislielākie nopelni Latvijas atkal atgūtās neatkarības nostiprināšanā. No sirds atvainojos A. Gorbunova kungam un kundzei, apgalvojot, ka ne visiem Latvijas iedzīvotājiem ir tik īsa vēsturiskā atmiņa, kāda tā bija laikrakstā Diena veidotāju kolektīvam.

Treškārt, patiesi neērti bija, redzot un dzirdot *Dienas* žurnālista "pārsteigumu" tad, kad *Dienas* kampaņa pret A. Gorbunovu tika saukta īstajā vārdā. Tas tikai vēlreiz parādīja žurnālista zemo ētisko līmeni. Mana māmuļa man mācīja: "Melim netic arī tad, kad viņš runā patiesību."

Ceturtkārt, Valsts prezidenta vēlēšanu diena bija jaunas smagas sakāves laiks *Latvijas ceļam*. Šo sakāvi urdīja un veicināja laikraksta *Diena* publikācijas. Un triju partiju negaidītā (?) vienošanās par vienu prezidenta kandidātu nebija vienošanās par kandidāti, bet gan

vienošanās pret *Latvijas ceļu*. Tas bija asiņu garšas sindroms. Nepiederot nevienai partijai, no pašas pirmās reizes esmu balsojis par *Latvijas ceļu*, darīšu arī to turpmāk. Esmu pārliecināts, ka *Latvijas ceļā* ir īsti politiķi, kuri spēj domāt un rīkoties mūsu valsts interesēs.

Piektkārt, uzvarētājus netiesā. V. Vīķes-Freibergas kundze ir ievēlēta par prezidenti, un mans pilsoņa pienākums, sākot ar šā gada 7. jūliju, ir viņu atzīt ne tikai par amata, bet arī varas nesēju. Ievēlētā prezidente gan nekad nesapratīs manu dzīvi, no kuras 45 gadi vadīti padomju okupācijas varas apstākļos.

Es neesmu ticis ne šauts, ne kārts, ne sists, ne deportēts, neesmu bijis ne pionieris, ne komjaunietis, ne boļševiku partijas biedrs.

Neesmu dzirdējis, ka mans vārds būtu čekas maisos. Tādu kā es bija vairums no manas tautas, kuri arī okupācijas režīma apstākļos sēja tīrumus, stādīja mežus, gāja jūrā, dziedāja dziesmas, auklēja bērnus, skoloja tos un Latvijā sludināja Kristus evaņģēlija vēsti.

Tas, kas mani būtiski atšķir no ievēlētās prezidentes, ir kāda pavisam subjektīva nianse: ievēlētā prezidente brīvībā domāja par okupētās Latvijas atbrīvošanu un spoži realizēja brīvības piedāvātās iespējas, es savu daudzo gadu ikdienu dzīvoju okupācijas apstākļos un realizēju zem varas zābaka iespējamo. Un tagad Latvijas republikas Saeima ar savu balsojumu manas dzīves 45 gadus ir pārmetuši pār bortu — valsts Latvijas Saeimas personā pateikusi, ka mana, manas paaudzes, padomju okupācijas laikā izaugušās paaudzes līdzdalība vairs nav vajadzīga.

Es pavisam nevainoju ievēlēto prezidenti, jebšu pie visas viņai pierakstītās erudīcijas šīs vienas lietas viņai tomēr pietrūka — dot vietu tam politiķim, kas kopā ar latviešu tautu Latvijā ir izstaigājis nāves ēnas ieleju.

Sestkārt, jau tagad redzams, ka Rietumi mūsu tautu asimilē straujāk nekā to spēja darīt Austrumi. Okupācijas 45 gados es cīnījos par latviešu valodu un pret rusifikāciju. Tagad man jāskatās laikrakstā uz angļu valodā rakstītām slejām, no kurām nekā nesaprotu, bet par kurām maksāju laikraksta abonēšanas maksu. Un nu jau ievēlētās prezidentes nominēšana, ko izdarīja kultūras darbinieki, bija nekas vairāk kā smalki aprēķināts merkantilisms — iešana uz Eiropu un Ameriku pēc stipendijām, prēmijām, balvām, fondiem...

Šā gada 17. jūnijs man bija tumša un smaga diena. Ir tāda sajūta, ka Saeima nodeva manu mīlestību uz manu Latviju, kas tika glabāta un stiprināta garajos padomju okupācijas gados, mana līdzšinējā mūža trīs ceturtdaļas. Vienīgi ticība Dievam dod spēku cerēt, ka te ir un būs "stūrītis zem saules, ko par latvju zemi sauc" (tā padomju okupācijas gados rakstīja dzejnieks A. Grīnbergs-Svešnieks). Un, pārkāpjot pāri savai cilvēcīgajai sāpei, gribu turpināt lūgt Dievu, lai viņš svētī manu valsti un valsts vadītājus.

Paulis KĻAVIŅŠ,
teologs, publicists,
valsts un sabiedriskais darbinieks.
Radioruna Larvijas Kristīgā radio.

1999. gada 23. jūlijā.

* * *

Cienījamie klausītāji un klausītajās! Šodien ir 1999. gada 23. jūlijs. Piecdesmit pieci gadi ir pagājuši, kopš es ar zirgu pajūgu kopā ar savu vecāko brāli Mārtiņu, māti un dažiem citiem ģimenes locekļiem, kas mēs tur bijām Rugāju pagastā, atstājām savas dzimtās mājas, domādami, ka aizbraucam uz divām, trim nedēļām. Fronte tuvojās, bija evakuācijas pavēle. Un mēs nezinājām, ka aizbraucam uz pusgadsimtu. Mans brālis, pēc 15 gadu darba ogļu raktuvēs, apgūlās Francijas smiltājā, tā arī dzimtenē neatgriezies.

Nu ir pagājuši 55 gadi kopš tās dienas, ko atceros tik spilgti, kā šodien — saulainu, siltu dienu. Tā bija svētdiena. Līdz pusdienām vēl neko nezinājām, nenojautām. Bet tad pienāca šī ziņa no pagasta valdes — par evakuāciju. Ziņa, ka fronte tuvojas un ir bīstami te palikt, — ir jābrauc un mēs braucām.

Tagad ir pagājuši septiņi gadi, kopš es esmu atgriezies Latvijā, un man šad un tad ir bijis jābrīnās par viena un otra laikabiedra izteicieniem. Viņi, apmēram, tā saka: jūs mūs nesaprotat. Mēs te esam dzīvojuši citādu dzīvi nekā jūs tur un jūs mūs nesaprotat. Protams, esam dzīvojuši citādos apstākļos, bet tomēr — kas ir tas, ko mēs tā nesaprotam?

Kad es izlasīju — sākumā gan, nē, pagāja jau pailgs laiks, kamēr mani darīja uzmanīgu uz kādu rakstu 25. jūnija "Dienas" numurā, ko rakstījis bijušais baptistu bīskaps, tagadējais baptistu mācītājs Aizputē Jānis Tervits. Es domāju un centos aptvert, kas tā ir par lietu, ko mēs tā nesaprotam. Autors gan galvenokārt runā par mūsu valsts prezidenti, ka "viņa nekad nesapratīs manu dzīvi, kuras četrdesmit pieci gadi pavadīti padomju okupācijas varas apstākļos". Es aizvien esmu gribējis vaicāt: lūdzu pasakiet kaut vienu lietu, ko es nezināju un ko es nesapratu. Līdz šim, šajos 7 gados, kopš esmu atgriezies Latvijā, es neko tādu, ko es nesaprastu, vai ko es nebūtu zinājis, neesmu atradis. Bet kas tad īsti ir tas, ko tā noslēpumaini izsaka: jūs nesapratīsiet, jūs nevarat to saprast?!

Bet tagad man tā lieta ir diezgan, diezgan skaidra — caur šo rakstu. Šis raksts atklāj, ka tas, ko mēs nesapratīsim, ir kaut kas tāds, par ko nevar runāt. Un nevar runāt tad, ja tā ir kauna lieta. Spēlēt režīma pilnvarotā lomu un to saprast, to atzīt un teikt, ka tā vajadzēja un citādi nevarēja, lūk, to mēs nesaprotam. Un tiešām, to mēs nesaprotam!

Cienījamais bīskaps apliecina, ka viņš neesot dzirdējis, ka viņa vārds būtu čekas maisos. Es ticu, ka viņa vārds nav čekas maisos, jo viņš bija daudz lielāks par kādu aģentu, daudz nozīmīgāks padomju varai. Tāpēc jau viņš varēja būt bīskaps. Tie zināja, kuru izvēlēja un kuriem ļāva būt un kuriem neļāva būt par oficiālo reģistrēto draudžu vadītājiem. Tajā pašā laikā nereģistrētās draudzes nežēlīgi vajāja.

Es zinu tos pašus Krievijas vāciešus, nereģistrētos, cik daudz sludinātāju no viņiem sēdēja cietumos! Tāpat krievu un ukraiņu baptisti. Par Vasarsvētku un adventistu draudžu mācītājiem nemaz nerunājot. Cik daudzi no viņiem smaka cietumos! Lietuvas katoļu priesteri smaka cietumos — Tjamkjavičus un Svarinskas. Jā, tāpēc, ka viņi bērnus audzināja kristīgā garā un arī citiem vecākiem to mudināja darīt.

Cienījamam baptistu bīskapam nekādu grūtību nav bijis. Bet viņš saka: "Tādu kā es — bija vairums." Es ceru, ka nebija vairums no manas tautas.

"Vairums, kuri arī okupācijas režīma apstākļos **sēja tīrumus**..." Sēja gan, sēja — tos tīrumus, no kuriem bija aizvesti viņu īpašnieki. Vai to viņš zina? Aizvesti! Uz neatgriešanos...

Es tādas sāpes nekur citur nejūtu kā tajā vietā, kur tagad atgriežos, kur kādreiz dzīvoju, kur redzu visas tās sagrautās mājas.

Un tad teikts: "...**stādīja mežus**." Tā Tervits raksta: — stādīja mežus. Mežus laikam nevajadzēja stādīt — tie ir aizauguši tāpat, paši no sevis nākuši uz priekšu...

Tur, kur bija tīrums, zeme, ko mans tēvs bija pircis no barona un sviedriem vaigā vagu dzinis, tur tagad aug mežs. Bet tas nav stādīts. Zeme atmatā palikusi. Tur vairs neviena tīruma nav, viss ir aizaudzis

"**Gāja jūrā.**" Kādā jūrā gāja? Tiem visiem bija jābūt labi pārbaudītiem cilvēkiem, kurus laida jūrā.

"**Dziedāja dziesmas.**" Kādas dziesmas?

"**Auklēja bērnus, skoloja tos**..." Skoloja, un kādu ticības mācību mācīja skolā? Vai tas ir zināms? Es saņēmu jau toreiz, septiņdesmitajos gados, rajonu avīzes, kurās bija ziņas par ateistu pulciņiem, kā tie darbojās... Skoloja bērnus!?

"**Sludināja Kristus evaņģēlija vēsti**..."

Bīskapam būtu jāzina, ko viņš runā un apliecina cilvēkiem, kuri to tiešām nezina. Ir jaunā paaudze, apmēram 20 gadus vecie, kuri tiešām nezina, kādi apstākļi bijuši toreiz.

1976. gadā Latvijā tika izdots likums "Par reliģiskam apvienībām". Līdz tam pat tāda likuma nebija un bez jebkāda likuma apspieda baznīcu. Bet šajā likumā bija skaidri un gaiši rakstīts, ka reliģiskās draudzes locekļiem ir aizliegts labu darīt un sniegt materiālu palīdzību savas draudzes locekļiem. Es šo likumu varu parādīt, man tas vēl ir. Mēs to pārtulkojām vācu valodā un izplatījām pa visu vāciski runājošo Rietumu pasauli. Aizliegts. Ar likumu aizliegts palīdzēt. Tāda bija Kristus sludināšanas iespēja Latvijā. Runāt savos četros stūros tantiņām, jā, un tanī pašā laikā mācītājs, nabags, bija saistīts ar pienākumu ziņot, kas viņa draudzē notiek un kas nāk un kas nenāk uz baznīcu. Un lai Dievs pasargā, ja kāds skolotājs kļuva par draudzes locekli (!) — tad viņa ceļš uz sava aroda izpildīšanu bija slēgts.

Mēs to visu zinām, cienījamais emeritus–bīskap, mēs to visu zinām. Es nezinu, ar ko jūs gribētu mūs pārsteigt, mūsu prezidenti un mani un mums līdzīgos. Ko mēs nezinām, ko mēs nesaprotam? — Mēs saprotam. Mēs ļoti daudz saprotam, kā tas viss notika.

Un tagad tā. Es nebūtu šos vārdus minējis un neko teicis, ja šis cilvēks nebūtu nācis atklātībā un nesāktu plātīties ar savu koloborāciju — ar savu pakalpošanu bezdievīgajam režīmam, it kā visiem tas būtu jādara un it kā tas būtu bijis pareizi. Nu, bet ja nu nāk ārā, tad ir jāsaka tas, ko mēs domājam.

Viņš pārmet mūsu prezidentei, gan atzīstot viņas inteliģenci (es brīnītos, ja vispār kāds to varētu apšaubīt), ka "vienas lietas tomēr viņai pietrūka — dot vietu tam politiķim, kas kopā ar latviešu tautu ir izstaigājis nāves ēnas ieleju." Nav, nav izstaigājis — nāves ieleju nav izstaigājis ne Gorbunovs, ne Tervits. Tie bija ļoti labi, cienīti, — režīma cienīti. Bet kas nāves ielejā staigāja, tiem nav šodien šā cieņas vārda, piemēram, Lidijai Lasmanei, Jānim Rožkalnam...

Nu, un ja gribētu vēl kādu ņemt no tiem, kas nāves ēnas ielejā ir staigājuši, tad par prezidentu vajadzētu aicināt Visvaldi Lāci, kas skaidri un gaiši pateicis, kāds bijis latviešu tautas liktenis un kas noticis mūsu zemē.

Mums tikai jāzina, kādam garam mēs kalpojam. Nav obligāti jāpakļaujas bezdievjiem, un to nedarīja visi. O, nē, visi to nedarīja. Bija cilvēki, kuri riskēja savus bērnus mācīt ticībā un izciest visas tās nepatikšanas, pat līdz atstādināšanai no skolas. Kā te gāja, piemēram, Silvijai — Mākslas akadēmiju viņa nevarēja pabeigt. Jo dziedāja korī un uzturēja sakarus ar disidentiem, ar tiem, kas patiesību runā. Nepabeigs.

Ziniet, vajadzēja iet malā un klusēt, tas būtu pareizi. Anatolijs Gorbunovs to saprot. Viņš liedzās kļūt par prezidenta kandidātu, viņš bija taktisks, saprotošs. Kaut arī viņš nekad nav centies tieši ļaunu darīt latviešu tautai; par to es esmu pārliecināts, ka visiem bija sava tāda iekšēja nostāja: nu citādi nevar — es te kalpoju, un man te jākalpo; cik nu tas labi, cik slikti, bet nu tā... Gorbunova kungs saprata, ka par prezidentu kļūt viņam nepienāktos, tas kaut kā nebūs labi.

Bet mūsu "apolitiskais cilvēks" nav tik sevišķi apolitisks, ja iestājas par "Latvijas Ceļa" politiku. Viņš domā, ka tie ir tie īstie(!), kaut palīdzēja ļaudis izvest uz Sibīriju, kaut viņu pēcnācēji un pēcteči, bet viņi ir tie īstie. Bet ne tie, kuri cīnījās kaut kādā veidā, viņiem iespējamā veidā, par taisnību, patiesību, par neatkarību.

Liekulība un netaisnība. No tā vajadzētu atgriezties, no šī ļaunuma — no liekulības, no netaisnības. Arī to Dievs var piedot, bet nevajadzētu šo liekulību pacelt kaut kādā ideālā līmenī, sakot: tā vajadzēja, tā bija pareizi, mēs tie īstie; un tie, kas to nav līdzi taisījuši, tie mūs nesapratīs, tie nezinās.

Jā, tie nezin, daudz ko nezin. Kurš bija nodevējs, tie to nezin. Septiņi tūkstoši ir reģistrēto, kuri kā aģenti ir reģistrēti sarakstos, ko čeka atstāja Rīgā. Tūkstoši ir bijuši cilvēku izvedēji 1949. gada 25. martā, un cik daudz tur vēl piedalījās. Jā, to daudzi nezin un varbūt nekad nezinās, bet mēs zinām, kas ir taisnība un kas ir Patiesība.

No audioieraksta — Daina Kalniņa.

SAMIERINĀŠANĀS VAI UZDRĪKSTĒŠANĀS

LAIME IR DOMĀT, KO GRIB.
BRĪVĪBA — RUNĀT, KO DOMĀ.

Ādolfs ŠILDE,
mag. jur., vēsturnieks,
latviešu sab. darbinieks,
publicists, trimdas hronists.

1965.

PAKLAUSĪBA NETAISNAI VARAI

Baznīcas kalendārs, 1965 (raksta nobeiguma daļa)

Jau Mārtiņš Luters savā laikā teicis: "Nav tādu norādījumu, kuriem kristietim vispār būtu jāklausa! Vēl vairāk: viņam ir dots tikai viens likums, un tas ir *lex caritatis*, tātad tikai lielais mīlestības likums. Tikai pēc tā tam jārīkojas!"

Šis likums piemērojams kristīgajā dzīvē. Politiskajā dzīves jomā to pilnā mērā nevar ieviest. Tomēr arī tad tas līdz haosam nenovestu, jo Luters uzsvēris un teicis, ka kristieša mīlestības darbs spēj vairāk veikt, nekā no viņa spēj prasīt valsts likums vien. Līdz patvaļai tas nedrīkst novest, kādēļ arī Luters prasījis paklausību taisnai valsts varai. Daudz ko palīdzēs izšķirt sirdsapziņa. Baznīca veido spēcīgu mugurkaulu sirdsapziņai, jo tā uztur dzīvu Svēto Rakstu vārdu.

Kā Dibeliuss, tā vairāki citi redzami vācu teologi uzsvēruši un norādījuši, ka paklausībai valsts varai novilktas robežas. Kolīdz šī valsts vara nostājas pret dievišķo likumu, kristietis drīkst nostāties pret šādu netaisnu varu. Paklausības vietā jāstājas apzinātai nepaklausībai un pat pretestībai. Pat uzspiestais uzticības zvērests kādam diktatoram nedrīkstētu atturēt no tā laušanas un pretestības. Ar to bieži būs savienoti smagi sirdsapziņas konflikti, kas prasīs māku tos pareizi izsvērt un par savu rīcību atbildēt.

No vēstures tomēr zinām, ka pastāvējusi verdzība un citāda veida nežēlīga apiešanās ar cilvēku. To vienkārši akceptēt nav cilvēka cienīgi, nedz atbilst kristīga cilvēka morāles apziņai. Tāpat vēl pagājušajā gadsimtā arī pašā baznīcas dzīvē bija redzamas parādības, ko cilvēka apziņa neatzina par pareizām. Tas notika bieži tur, kur tronis meklēja sabiedroties ar altāri, izraisot reakcionāru noslieci. No vienas puses tas radīja pretestību ticīgajos, bet arī galējības, kas veicināja ateismu un brīvdomātāju kustību. Sava daļa vainas būs arī

mūsu dzimtenes baznīcas vadībai agrākajās paaudzēs, kas lika latviešu zemniekiem paciest nabadzību un sevis izmantošanu muižnieku kār-tas labā. Kas lika visur un vienādi pateikties saviem kaklakungiem, vai nu tie parādījās patvaldības vai citas reakcionāras varas izskatā.

Par paklausību vai nepaklausību valsts varai, vienalga, kāda tā būtu, izteikušies pēdējos gados Rietumvācijā daudzi redzami teologi, tiesībnieki un politiķi. No pirmajiem, bez jau minētajiem Bārta un Dibeliusa, vēl jānorāda uz diviem Berlīnes teoloģijas profesoriem — Pēteri Meinholdu un Mārtiņu Fišeru, kā arī vairākiem jaunākās paaudzes teologiem. Šis jautājums daudz diskutēts t. s. evaņģēliskajās akadēmijās un universitātēs. No redzamākajiem vācu politiķiem un valstsvīriem par to izteicies pašreizējais Bonnas parlamenta priekšsēdis Eižens Gerstenmaijers.

Ne mazāk dzīvi jautājums par pretestību netaisnai varai diskutēts tiesībnieku aprindās, kā arī tas apspriests tiesību literatūrā.

Šī rakstiņa autoram kā Internacionālās Juristu komisijas biedram bijusi iespēja piedalīties divās nozīmīgās tiesībnieku sanāksmēs, kas pieskārušās jautājumam par paklausību tādai pavēlei, kas kollidē ar tiesisko apziņu, un par resistences tiesībām vispār. Pirmo problēmu pārrunāja Heidelbergā, otro Minhenē. Vācu tiesībnieku nostāju apskatīsim šeit tikai kopsavilkumā.

Gadās, ka kādam cilvēkam jāsaduras ar valsts varas, resp. priekšniecības pavēli, kas saduras ar viņa sirdsapziņu un tiesību izpratni. Visbiežāk tas atgadījās ar ierēdņiem un karavīriem diktatūrās. Radās t. s. pienākumu kolīzija. Militārā dienesta pamatā allaž likta paklausība priekšniekam. Vai kareivja pienākums vispār ir kritiski apsvērt, vai virsnieka dotā pavēle ir taisna un likumīga?

Akla paklausība netiesiskai pavēlei Otrā pasaules kara laikā noveda vairākus vācu karavīrus tiesas priekšā. Lai gan prūšu militārā likumdošana jau 1855. gadā paklausības apjomu ierobežoja, nosakot, ka nav jāizpilda tāda pavēle, kas paredz nozieguma izdarīšanu, tomēr Hitlera diktatūras laikā ar to nevarēja atrunāties. Vadoņa vārdā varēja izdarīt arī tādu darbību, kas nebija nekas cits kā noziegums.

Vairums valstu turpretim arī karavīram un ierēdnim paredz ierobežotu paklausības apjomu. Labs karavīrs, kas ir arī labs kristietis, nenogalinās mātes ar bērniem un citus nevainīgus cilvēkus tikai tādēļ, ka ir kara stāvoklis un pret kādu ciema iedzīvotāju radušās aizdomas. Tādās reizēs atgadījās, ka kāda pavēle prasīja nolīdzināt no zemes virsas visu ciemu, jo turpināt meklēt vainīgo izlikās par garlaicīgu.

Te apmēram iezīmējas robeža, kas rāda, kāda pavēle ir likumīga un kura nav. Arī pēc kara tiesas lēmuma "īsas būšanas dēļ" katrs

priekšnieks nevarēja iedomāties nogalināt kaut dezertieri. Tāda rīcība ir un paliek noziedzīga.

Protams, tik pat skaidrs kā karavīram, tā arī ierēdnim ir apstāklis, kāda būs viņa priekšnieka reakcija uz apakšnieka nepaklausību. Kādreiz tas var prasīt paša nepaklausīgā dzīvību. Ja tas tiešām noved pie šāda apdraudējuma, tad pašaizsardzība prasīs izvairīšanos no nepaklausības riska. Tāds stāvoklis saprotams un tas atrod arī pozitīvajās tiesībās piemērotu izkārtojumu.

Valsts vara un tās izpildu orgāni nedrīkst pārkāpt leģitimitātes robežas. Ja tie to neievēro, atkrīt paklausības pienākums.

Vēl komplicētāks ir jautājums par pretestību netaisnai varai. Kas ir netaisna vara? Pozitīvajās tiesībās tam neatradīsim drošu izskaidrojumu, drīzāk deklaratīvus norādījumu cilvēku tiesību kārtās. Vai katrreiz ar to pietiek? Daudzās situācijās kristietim pašam un subjektīvi tas jāizšķir, ja reiz nonācis tādā iekārtā, kas prasīt prasa no viņa atbildi.

Notikumi okupētajā Latvijā, sākot ar 1944./45. gadu, rādījuši, ka daudziem mūsu tautiešiem patiešām bijis ar šo smago jautājumu jāsaduras un jārod atbilde. Tūkstošiem latviešu toreiz izšķīrās par cīņu ar ieroci rokā. Viņi nesekoja mobilizācijas pavēlei, bet savas sirdsapziņas balsij. Viņi uzņēmās grūtu un bezcerīgu cīņu, lai pretotos savas nācijas apspiešanai no citas varas, tie pretojās netaisnai varai, nīstai ideoloģijai, izgāja atklātā cīņā pret militanto bezdievību, ar ko padomju vara vēl šobaltdien lepojas.

Latviešu tauta cīnījās pirms divdesmit gadiem un cīnās vēl tagad par savu brīvību un tiesībām, par taisnību un cilvēka cienīgu dzīvi. Tā neatzīst tai uzspiesto, neleģitīmo varu.

Vai atkal nesanāk sadursme ar evaņģēlija teikto? (Romiešu 13,1-7)

Atbildi jau atradām Dibeliusa vārdos. No tiesību viedokļa savukārt var teikt, ka šāda resistence atrod attaisnojumu (sast. Ādolfs Šilde, "Važu rāvēji", 177.–180. lpp.). Resistences tiesību un pienākumu jēgu teicami izskaidrojis pazīstamais vācu tiesnesis Dr. Hermans Veinkaufs un prof. Dr. Verners Nīze. Pēdējais gan uzsver, ka resistences tiesībām ir subsidiārs raksturs un pie tām tādēļ drīkstētu ķerties tikai, kad visi valsts satversmē un tiesību sistēmā paredzētie līdzekļi savu tiesību aizsargāšanai izlietoti. Tiešām pierādās, ka kādas tautas izlietotās pretestības tiesības netaisnai varai ir tās *ultima ratio*.

Sevišķi skaidri tas pierādījies Baltijas valstu gadījumā. Šīs valstis ievēroja tik precīzi konvencijas un starptautiskos nolikumus, kā arī savu neitralitāti, ka pat nepretojās ar ieročiem Sarkanarmijai, tai iebrūkot Latvijā 1940. gada vasarā. Bet pēc šī starptautiskā delikta, ko pastrādāja Maskava, tā vēlākajos gados jutās atbrīvota no visām

saistībām un uzņēmās kolosālu cīņu pret komunistu režīmu, kas bija sinonīms netaisnai varai un varmācībai.

Par kādu koeksistenci jeb — kā to padomju terminoloģijā apzīmē — par līdzās pastāvēšanu, nav runas. Ne no vienas, nedz otras puses. Latviešu tauta noraida visu padomju režīmu kā tādu. Komunisti savukārt noraida pretējās puses ideoloģiju. Tas zīmīgi parādās šādos vārdos, kas lasāmi "Cīņā" 1963. gada 29. augusta Nr. 204:

"Bērnu kristīšana baznīcā ir būtībā mierīga līdzās stāvēšana ar mums naidīgu ideoloģiju, kompromiss ar pagātnes paliekām. Lūk, tāpēc audzināšanas procesā svarīgi panākt, lai katrs jaunietis būtu aktīvs cīnītājs pret mums naidīgām idejām."

Apstākļu spiesti, latvieši okupantu ielenkumā gan vairs neved aktīvo, bet vairāk pasīvo cīņu pret pretinieku. Kaut arī pasīva pretestība, — tā ir cieņas pilna stāja un dzīves turpināšana saskaņā ar sevi, ar savu sirdsapziņu, ar savu tiesisko apziņu un morāli. Ja arī viena iedzīvotāju daļa kolaborē ar krievu okupantu, tad tam ir dažādi motīvi, un dažkārt ir tikai aizsegs faktiskajai nostājai.

Mēs šinī rakstiņā gribējām noskaidrot tikai pamatjautājumu, un proti, vai kristietis vispār drīkst nostāties pret valsts varu, ja tā ir netaisna. Teologi un tiesībnieki to, kā redzējām, vienprātīgi apstiprina. Tas ļauj mums labāk izprast dažus tagadnes un nesenās pagātnes vēsturiskos notikumus.

Paulis KĻAVIŅŠ,
mācītājs, publicists,
valsts un sabiedriskais darbinieks.
Radioruna Latvijas Kristīgā radio.

2000. gada 14. jūnijs.

CIENĪJAMIE KLAUSĪTĀJI UN KLAUSĪTĀJAS!

Šogad ir atkal pienākusi mūsu upuru atceres diena — 14. jūnijs, ko mēs nevaram nepieminēt un savas domas nevirzīt visu šo parādību, mūsu tautas vēstures ieskatam.

Vēsture ir ļoti nozīmīga. Nozīmīga ir Svēto Rakstu vēsture un ļoti nozīmīga — baznīcas vēsture. Inteliģentam cilvēkam pasaules un Eiropas vēsture ir jāpārzina. Latvijas vēsture Latvijas pilsoņiem ļoti labi jāzina, jo no vēstures avotiem mēs smeļamies daudz gudrības.

Kļūdas, kuras izdarījuši iepriekšējo paaudžu cilvēki, mēs neesam spiesti atkārtot. Tas ir tas lielais ieguvums no vēstures pētīšanas, ka mēs iepazīstamies ar kļūdām, kuras nav jāatkārto. Tiesa, katra paaudze atkal izdara jaunas kļūdas — savas kļūdas. Bet katram jācenšas nākošai paaudzei nodot savu pieredzi tā, lai mūsu pēcteči neatkārtotu vairs mūsu kļūdas.

Šim nolūkam Bībelē ir veltīta vesela grāmata — Salamana pamācību grāmata. Tā sākas ar 1. nodaļu, kur izteikta liela vēlēšanās, lai ķēniņa dēls mācītos ievērot, kā staigāt pa gudrības ceļiem, kas ir gudrības iesākums. Gudrības iesākums ir dievbijība. Gudrība ir kā tas dzīvības koks, no kā augļiem ēdot, cilvēks dzīvību iegūst. Mēs pievēršamies gan vecai senai tūkstošgadīgai vēsturei, gan nesenai vēsturei.

Kas attiecas uz 14. jūniju, tad šī diena man personīgi vēl ir ļoti labā atmiņā. Es ganīju govis. Bija saulaina diena. Rugāju pagasta Dreimaņu mājās uz mūsu lielajām neauglīgajām ganībām, kur bija ļoti daudz akmeņu, es agrā rīta stundā ganīju govis. Agri, kad vēl rasa un gribas basām kājām uzkāpt uz kāda akmens, ko apspīdēja saule, un tur sasildīt kājas. Tāda bija 14. jūnija diena priekš manis.

Tikai pēcpusdienā ienāca satraucošas ziņas, ka mūsu radinieces ģimene ir aizvesta — visi savākti un aizvesti uz Rugājiem. Kad

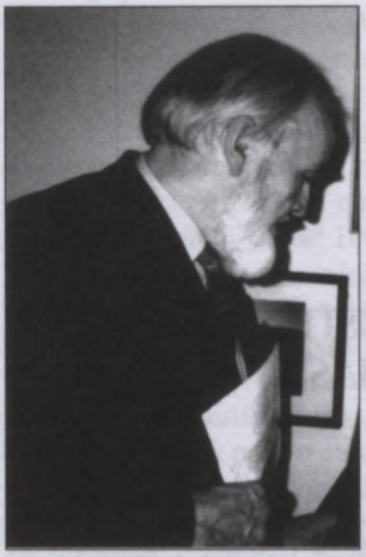

Mācītājs Paulis Kļaviņš

mana māte tur bija ieradusies, izrādījās, ka tur jau ir daudzas ģimenes, dzeloņdrātis priekšā un karavīri apkārt un nevienu nelaiž klāt. Sākās kaut kas tik neaptverams, negaidīts, pārsteidzošs, kas atstāja visā mūsu zemē un sabiedrībā tādu ietekmi, ko šī paaudze vairs neaizmirsa un neaizmirsīs nemūžam. Tagad skatīsimies uz tādu vēstures notikumu, savienojot to ar tagadni, un galvenais — mēs lūdzam pēc gaismas no Debesīm, no Svētajiem Rakstiem. Visu to tā var saņemt kopā un tad lietas kļūst vienmēr skaidrākas.

Mēs, brīvas zemes pilsoņi, tagad dodam godu upuriem un tam pievēršam uzmanību. Vismaz divreiz gadā notiek Upuru piemiņas dienas — 25. martā, kad atzīmē 1949. gada deportāciju, un 14. jūnijā, kad atzīmējam pirmās masu deportācijas no Latvijas 1941. gadā.

Šinī sakarā vajadzētu gan arī atzīmēt 30. novembri, vai arī 8. decembri — Ebreju iznīcināšanas dienu. Es, cilvēks, kas savu dzīves dziņu smeļu no Svētajiem Rakstiem un no Jēzus mācības, gribētu teikt, ka patiesība nav selektējama un dalāma. Par to mēs domāsim un uz to raudzīsimies, bet tagad to izlaidīsim — ieliksim iekavās.

Pagājušo gadu mēs jau centāmies vienā tādā konferencītē jūnija sākumā aplūkot šo visu aptverošo baigo tematu — mūsu zemes upuri, masu kapi, cik, kāpēc, un to redzēt kopumā. Mēs esam divu totalitāru lielvaru gaitā ne tikai kļuvuši par to upuriem, bet nelaimīgā kārtā arī tur piedalījušies. Visās šinīs norisēs piedalījās sveša vara un sveši cilvēki, bet paliek sāpīgais fakts, ka arī mūsu cilvēki tur piedalījās. Pirmajās masu deportācijās vienmēr kāds cilvēks bija līdzi, vai nu no komjaunatnes, vai cits kāds, kas devās līdzi grupai ar kravas mašīnu vai lai parādītu ceļu.

Tādu ceļa rādītāju uz apcietināmo ģimenēm sanāca diezgan daudz. Vēsturnieks profesors Strods ir aprēķinājis, ka šo ceļu rādītāju un vedēju 1949. gada deportācijās bijis kādi 7000 — tie paši mūsu latvieši.

Tāpat ar kaunu un nožēlu jāsaka, ka arī latvieši piedalījās ebreju iznīcināšanā — vismaz viņu apcietināšanā un arī eksekūcijās Rumbulas mežā. Tas mums jāsaka ar kauna sārtumu sejā. Pravietis

Daniels, kad viņš domā par savu tautu, tās likteni, gaitām un nākotni, viņš lūdz Dievu gavēdams un saka: "Tad es izsūdzēju Dievam savus un savas tautas grēkus."

Mēs arī šad tad rīkojam lūgšanas un aizlūgšanas par savu tautu, bet man nav tā sajūta, ka tas ir pietiekami. Mums būtu arī vēl jāskatās, ko mēs esam gatavi darīt. Un te man jāpiemin mūsu Kunga vārdus, ko viņš saka šādiem piemiņu rīkotājiem un pieminekļu pušķotājiem. Viņš saka diezgan bargus vārdus. Tos lasām Mateja evanģēlija 23. nodaļā: — Vai jums rakstu mācītāji un farizeji! — Pārnesot to mūsu laikmetā, izteiksmē un plāksnē, mums būtu jāsaka — vai jums intelektuāļi un dievbijīgie vadoņi, jūs, liekuļi! Jūs ceļat kapenes praviešiem un izgreznojat taisno kapu pieminekļus un sakāt: "Ja mēs būtu bijuši mūsu tēvu laikos, mēs nebūtu piedalījušies praviešu asinsizliešanā!" Tātad jūs dodat liecību par sevi, ka jūs esat praviešu slepkavu bērni. Jūs tad arī piepildāt savu tēvu mēru. Jūs čūsku un odžu dzimums, kā jūs izbēgsiet no elles un sodības! Šis ļoti bargais vārds varēja diezgan uztraukt klausītājus un tos, kuri uzzināja, ko Jēzus šeit saka, ko viņš māca.

Tik bargus vārdus garīgā vadība vēl nekad nebija dzirdējusi — vienīgi no apustuļa Pētera pēc Vasarsvētkiem. Tad atkal Svētā Gara spēkā un drosmē šis apustulis spēja pateikt: "Jūs esat slepkavas." Pat tie, kuri personīgi nebija piedalījušies šinī krustā sišanā, bet bija tikai noskatījušies. Liela daļa bija vēlējušies un varbūt aranžējuši visu to tiesas procesu — to arī var izdarīt. Liekas, ka neviens nav vainīgs, pat Pilāts mazgā rokas, un beigās nav neviena vainīgā.

Vai tad nebūtu pareizi kapus kopt, it īpaši praviešu kapenes? Vai tad nebūtu pareizi godināt upurus un pieminekļus — vai tad tas ir grēks? Tas ir skaisti, bet pasakiet, kas jūs esat vairāk, ko jūs šodien darāt, lai nekad vairs tādas lietas nevarētu pie mums atkārtoties? Vai mēs esam vienota tauta? Vai mēs esam vienoti grēku nožēlā? — Neesam!

Un tad, lūk, pie mums kaut kas ir meklējams vairāk nekā tikai, ka mēs esam šīs nelaimīgās paaudzes pēcteči. Ar to, ka mēs godinām upurus, mēs apliecinām, ka mēs esam pēcteči, bet mums vajadzētu darīt ko citu — ko vairāk.

Paulis KĻAVIŅŠ,
mācītājs, publicists,
valsts un sabiedriskais darbinieks.
Radioruna Latvijas Kristīgā radio.

2000. gada 16. jūnijā.

* * *

"Brāļi, ko lai mēs darām?" — tāds bija klausītāju jautājums pēc tam, kad apustulis Pēteris viņiem skaidri acīs bija pasacījis: "Jūs esat slepkavas, jūs esat pieprasījuši taisnā nāvi. Dievs viņu ir uzmodinājis, bet jūs esat vainīgie." Šie **jūs** patiesībā nebija Rakstu mācītāji un farizeji vai augstie priesteri, kas sapulcējušies klausījās uz Pētera uzrunu. Tur bija arī liels pulks cilvēku, kuri tūlīt turpat otrā dienā mainīja savu orientāciju — atgriezās un likās kristīties. Tiem viņš teica šo "jūs esat vainīgie". Kā tā var teikt? Te rodas jautājums par pasivitātes lomu cilvēku sabiedrībā un gaitās. Kāda loma ir nedarīt neko? Lūk, tāds ir tas jautājums.

Jau iepriekšējā mūsu sastapšanās reizē pieminēju, ko kāds ebreju vēsturnieks ir to ļoti pareizi uztvēris: Tanī laikā, kad risinājās lielie traģiskie notikumi, protams, bija šīs divas grupas — vieni, kas uzbrūk, un otri, kurus iznīcina. Bet bija vēl trešā, pati lielākā daļa. Visās šajās 20. gadsimta traģēdijās lielākā bija pasīvo cilvēku daļa, kas tieši nepiedalījās ļaundarībās un tādā ziņā varētu mierīgi teikt: "Mēs nebijām vainīgi."

Tas ir tas jautājums, vai, neko nedarot varam būt vainīgi? —

Jēzus Mateja evaņģēlija 23. nodaļā piemin septiņus dažādus sevišķi nožēlojamus stāvokļus un saka: "Vai jums!" Septītais attiecas uz pēctečiem, kas pēc traģiskiem notikumiem labprāt nostājas nevainīgi cietušo pusē... Jēzus tādu nostāju neņem pretī kā pienācīgo izturēšanās veidu, ar ko varētu apmierināties.

Šī trešā grupa ir milzīgi liela, par kuriem var teikt, ka viņi neko ļaunu nav darījuši. Ar šo grupu iepazīstamies arī kristīgajā sabiedrībā, kristiešu draudzēs un visās konfesijās.

Pirms runājam par pasauli, cilvēkiem vispār un vēl sazin ko, jāpaskatās pašiem savās mājās, kas šeit notiek, ko dara kristieši tādās reizēs. Atzinums ir bēdīgs. liela ļaunuma valdīšanas reizēs kristieši ir pasīvi. Nedara neko. Ja kāds domā, ka viņš ir gatavs mūžīgai dzīvībai,

Paulis Kļaviņš un Zvaigznīte Gintere Minsterē, 1990. gadā

jo viņš savā mūžā nekā ļauna nav darījis, tas ļoti maldās. Tā nepavisam nav nodrošināta cilvēkam, kurš tikai to var teikt: "Es neko ļaunu nedarīju — nezagu, nekrāpu, neiznīcināju." Vienalga — var nosaukt jebkuru no desmit baušļiem: "Tev nebūs..." Tu būsi īsti vainīgs, jo nedarīji to, ko vajadzēja darīt. Nevar šinī ļaunuma un netaisnības pilnajā pasaulē nedarīt nekā un nebūt vainīgs. Ir vainīgs tas, kas nedara neko. Jo — ja kāds redz, ka tiek izdarīti noziegumi, organizējas, pastiprinās un iesakņojas ļaunums, un tomēr nedara neko, — tad pasīvais ir obligāti līdzvainīgs.

To kāds ukraiņu disidents ir teicis tā: "Nebaidīsimies no ienaidniekiem — tie spēj tikai slepkavot; nebaidīsimies no draugiem — tie spēj tikai nodot. Mums jābaidās no klusu cietējiem: Kaut arī viņi neslepkavo un nenodod — tikai viņu pasīvās klusu ciešanas dēļ valda slepkavība un nodevība mūsu zemē."

Vai mēs kā kristieši kritiskos vēstures brīžos drīkstam neko nedarīt, aizbildinoties: "Tā nav mana darīšana, es politikā nemaisos." Var nemaisīties politikā, kāpēc lai maisītos? Bet kur tad tu maisies, ko tad tu dari? Ka tu nedari ļaunu, tas ir labi, tas ir normāli, tas ir minimālais. Vai tad dievticīgs un atpestīts cilvēks var būt ļauna darītājs? Bet ja kāds ļaunu nedara, tad tas vēl nenozīmē, ka tāds vispār kaut ko īpašu dara.

Atcerēsimies Pastarās tiesas ainu, kuru Jēzus sniedz kā beidzamo mācību. Pēc Mateja evaņģēlija liecības tā ir mācekļiem beidzamā mācība. Jēzus runā par divām grupām: vieni ir darītāji, bet otri ir nedarītāji. Vieniem ir bijusi iespēja un tā ir atrasta: apmeklēt slimnīcā, cietumā, dot atspirdzinājumu un veldzi, apģērbt, pieņemt svešinieku — kaut ko no tā visa viņi ir darījuši. Otri — kas zina kā viņi ir dzīvojuši. Bet Kungs saka: "Es biju visos šajos sešos sāpju pilnajos stāvokļos — izslāpis, izsalcis, svešinieks, kails, slims un cietumā — bet jūs nenācāt pie manis un neko nedarījāt." Tad gan viņi ir pārsteigti — Kungs, kad tad tevi mēs tur redzējām šādā stāvoklī?!

Der ievērot, ka trūkst viens vārds šinī 25. nodaļas 45. pantā — tur trūkst vārds **brāļi**. Nevienā no daudzajiem seno rokrakstu variantiem nav šinī vietā vārda: "Ko jūs neesat darījuši vienam no maniem vismazākajiem **brāļiem**" — tā vārda 45. pantā nav. Tur rakstīts: "Ko jūs neesat darījuši vienam no šiem vismazākajiem, to jūs arī man neesat darījuši."

Tas, ka šinī vietā nav rakstīts **brāļiem**, nozīmē, ka neesam atbildīgi tikai par ticīgajiem, ka viens otru aizstāvam. Protams, ka tas ir primārais, ka aizstāvam viens otru, jo esam zemes sāls un pasaules gaišums. Mēs esam atbildīgi par visu savu sabiedrību — par visu bez izņēmuma. Un tad ir svarīgi nevis, ko mēs nedarām, bet gan ko darām.

Daudzi ticīgie man tagad sacīs: "Mēs Dievu lūdzam." Tas ir labi, bet vai mēs nelūdzam drusku par ātru, par īsu, par maz? Vai mēs lūdzam tik ilgi, kamēr Dievs mums var pateikt, kas ir jādara. Tas ir jautājums. Ja neiegūstam šo zināšanu, kas ir jādara, un nekļūstam aktīvi, tad mēs esam slikti Dieva lūdzēji, lūdzam par visu pavirši. Tādus Jēzus sauca par "hipokritiem." Šis vārds nozīmē — liekuļi, par zemu vērtētāji. Par tādiem kļūstam, ja nelūdzam intensīvi un neklausāmies. Varbūt runājam par daudz savās lūgšanās. Uz runāšanu mēs esam gatavi visur kur — savam tuvākam pierunāt pilnu galvu ar visādām frāzēm. Dievam cenšamies stāstīt visu, no viena gala līdz otram, lai gan Viņš visu zina. Kūtri esam klausīties un iegūt vadību, norādījumus, sakarības, atklājumu, kur ir mūsu vieta — to lūk ir svarīgi iegūt.

Pastarās tiesas stāsts brīdina dzīvot pasīvi, būt tikai ļauna nedarītājiem. Ar to vien neesam neko lielu veikuši — būt tikai Dieva lūdzējiem, tas nav atzīts Pastarajā tiesā. Neviens tur nepaceļas un nesaka: "Bet Kungs, es taču lūdzu Dievu. Tik daudz es lūdzu, lai Tavi eņģeļi palīdz, kur neviens vairs nekā nevar darīt. Es biju dievlūdzējs!"

Nevienam nenāk prātā kaut ko tādu celt priekšā. Jo tur ir runa par darīšanu: "Ko jūs esat vai neesat darījuši vienam no šiem vismazākajiem."

Mums arī šodien ir darīšana ar nedarīšanu. Vai mēs, kristieši, esam šķirti no savas sabiedrības un visa, kas tajā risinās? Jeb vai esam arī darītāji savā sabiedrībā? Šinī laikā un vidē mums jāparāda, kurā pusē stāvam un ko darām. Vai mums ir kāds darbs, ko Dievs ir atklājis un devis?

Vai zinu, kas man jādara un vai es to daru? Uz visiem gribu to attiecināt un brīdināt: "Neesi tikai ļauna nedarītājs, tas ir minimums, bet tas nav pietiekami. Tu nesasniedz pat vairāk kā nulli, ja tu tikai ļaunu nedari." Plusam vajag būt, pāri nullei, vairāk vajag būt. Par to domāsim šodien. Par to ir ko domāt, klausoties uz Dieva Garu.

(Dainas Kalniņas brīvs pieraksts no audiolentas.)

Marina OZOLIŅA,
LBDS Teoloģiskā semināra
2. kursa studente.
Kursa darbs.

2000.

SAMIERINĀŠANĀS UN UZDRĪKSTĒŠANĀS BAPTISTU PERSONĪBĀ PADOMJU TOTALITĀRISMĀ

(*Fragments*)

Samierināšanās un uzdrīkstēšanās — divi vārdi, kas sevī ietver ļoti daudz informācijas. Ko mums katram nozīmē samierināties un uzdrīkstēties? Vai nav tā, ka saprotam katrs ko citu, jo tas, kas vienam nozīmē uzdrīkstēties, citam to nenozīmē, un otrādi. Viss ir atkarīgs no mums, kā mēs uztveram pasauli, kāda ir mūsu pārliecība, pasaules uzskats.

Mana vecuma cilvēkam ir grūti saprast, kā tas ir, kad valsts vara oficiāli noliedz kristīgās vērtības un to nozīmi cilvēka dzīvē, viņa garīgajā izaugsmē, jo pietiek ar mūsdienu sabiedrības atsevišķu indivīdu negatīvo attieksmi, vēršoties pret praktizējošiem kristiešiem, nemaz nevajag vispārēju nosodījumu valsts līmenī. Tomēr arī Latvijā ir bijis laiks, kad represijas pret kristiešiem bija normāla parādība un dzīves ikdiena. Un ateistiskā vara nedalīja cilvēkus patiesos vai formālos, praktizējošos kristiešos, pietika ar to, ka gāja uz baznīcu.

Sarunās ar baptistu draudžu locekļiem vēlējos apskatīt kristiešu dzīves gājumu, lai gūtu ieskatu, kā padomju varas gados ir klājies ticīgiem cilvēkiem. Kā arī to, kāds ir bijis atgriešanās ceļš kristīgā ģimenē augošam cilvēkam laikā, kad apkārt sludina citu mācību un dominē savādāks dzīves stils, vērtības. Plašāk izvērsīšu interviju ar Mairitu Immeri no Āgenskalna draudzes, kura kavējās atmiņās par savu vecāku dzīvi, attiecībām ar padomju varu, un savu nākšanu pie Dieva, un Martu Ukši, kuras mūžs ir ritējis Madonas rajonā, bet šobrīd viņa dzīvo pansionātā "Saulriets". Martas stāstījumu centīšos rakstīt pēc iespējas tuvāk viņas valodas stilam, jo tas ir kā liecība par aizejošo laiku.

Cilvēku atmiņām ir paliekoša vērtība. Tas ir kā stiprinājums un atbalsts grūtā brīdī, jo varam mācīties no citu dzīvēm. Tās stāsta par citiem un caur šo prizmu bieži vien varam gūt skaidrāku priekšstatu par laiku, kurā cilvēks dzīvo, par viņa pasauli.

Bērnībā biju laimīga!

Cilvēki ir dažādi un atšķirīga ir viņu uztvere par lietām, kas notiek apkārt. Bērna attieksmi pret skolu un ideoloģiju, ko tajā deklarē, ietekmē audzināšana, vecāku piemērs, viņu attieksme pret bērnu, pasauli. Vecāku attieksme, viņu nepareizi izprastā pārliecība vai savas gribas despotiska uzspiešana bērnam, neizskaidrojot lietu būtību, varēja novest pie tā, ka bērns novēršas no kristīgajām vērtībām. Kāda sieviete teic, ka vecāku pastāvīgo ķīviņu dēļ šajā ģimenē augošajiem bērniem radās pretreakcija pret baptistiem un viņi uz baznīcu negāja, jo tuvāko cilvēku negatīvais piemērs, kuri bija baptistu draudzes locekļi, tos atgrūda no ticības. Vai arī tieši pretēji, kā apliecina kāds raksts: "Bērnībā biju laimīga, jo uzaugu tās neliekuļotās kristīgās ticības iespaidā, kura mita manā vectēvā Pēterī Laubertā un manā mātē Rutē." /../

Svētdienās gājām uz dievnamu. Mēs augām mīlestībā, uzticībā un draudzībā. Darba dienās māmiņas seja un izturēšanās bija kā svētdienās un svētdienās — kā darba dienās. Kur viņa smēlās spēkus tajos bezgala smagajos laikos? — viņai bija dzīvs Tēvs Debesīs un dzīvs papiņš Jelgavā. Tie bija viņai spēka, padoma un mīlestības devēji. Jo arī vectēvam bija stingra ticība, kurā viņš smēlās gudrību, lai palīdzētu savam bērnam, kad viņas sirds sāpēs vai lūza..."*

Skolā par šīm lietām nerunāja

Tiem, kuri savu kristīgo identitāti apzinājās agrīnākos bērnības vai pusaudžu gados, nebija tik sāpīgi skolā uztvert apkārtējo nicinājumu nekā tiem, kuri sevi neuzskatīja par kristiešiem, kuru vērtības bija savādākas, bet tomēr vecāku vai kādu citu tuvu radinieku dēļ nācās uzklausīt pārmetumus, nosodījumu.

Sarma Kleina, daloties savās atmiņās par skolas laiku, stāstīja, ka neatceras, vai kāds no skolas biedriem būtu viņu ticības pārliecības

---

* Kleina S. "Mātes ticības mantojums", "Baptistu draudzēm", 1994. g. maijs, 10. lpp.

dēļ izsmējis vai nosodījis. Viņi vispār par šīm lietām nerunāja, jo baidījās. Netika pārrunāts tas, kā kurš svin Ziemassvētkus, kā arī citus kristīgos svētkus, un vai vispār svin.

Arī Ramona Lesničenoka teica, ka klasē netika pārrunāts par svētku svinēšanu, tikai pēdējās klasēs sākuši par šo tēmu runāt un izrādījies, ka svētkus svin visi. Ramona arī teica, ka pret skolnieku, kurš auga baptistu ģimenē, bija jūtama apkārtējo nicinošā attieksme, jo — viņi taču nav īsti normāli, un pie tam vēl sektanti.

Viņa atminējās par gadījumu, kad kāda klasesbiedrene pirms ziemas brīvdienām bija uzrakstījusi novēlējumu uz tāfeles Ziemassvētkos. Par to šai meitenei bija pārrunas ar direktoru.

Tiem, kuri nebija izvēlējušies turpināt studijas augstākajās mācību iestādēs, bija mazāks spiediens viņu ticības pārliecības dēļ nekā tiem, kuri vēlējās studēt. Jo valstī pastāvošā ideoloģija nebija gatava pieļaut, ka kristieši ir inteliģenti cilvēki.

Iedegt sirdī mērķi

Augstskolu studentiem viņu pārliecības dēļ nācās ciest daudz vairāk, jo viņiem bija jāizjūt spiediens ne vairs no kursa biedru puses, bet arī no augstākām instancēm, kas nevēlējās, ka kristieši iegūtu augstāko izglītību. Ja gribēja studēt un palikt pie savas pārliecības, bieži vien bija jāizjūt liels spiediens, viņus centās pārliecināt neticēt šīm "muļķībām", izgāza eksāmenos, aizliedza studēt. Bija arī tādi jaunieši, kuri savā ticībā nebija tik stipri, vai arī kādu citu iemeslu dēļ, nespēja pastāvēt, vai, vienkārši, izvērtējot to, kas būs jāzaudē, izvēlējās atteikties no aktīva darba draudzē, lai nezaudētu savu izvēlēto profesiju un varētu likt lietā savu talantu.

"Bija gadījumi, kad "nepareizas" biogrāfijas dēļ augstskolās neuzņēma, piemēram, Teofīlu Biķi un Pēteri Vasku tikai tāpēc, ka viņi bija mācītāju bērni. Dažkārt no augstskolām dažādu iemeslu dēļ tika atskaitīti ticīgie studenti. Taču bija arī tādi gadījumi — students īstenībā tika atskaitīts nesekmības dēļ, bet ticīgo vidū deklarēja sevi par cietēju ticības dēļ."*

Aijai Bīriņai (dzim. Lodēna) studējot Medicīnas institūtā, ilgāku laika posmu nācies iet uz regulārām pārrunām ar Z. Derkevicu, kurš meitenei uzdevis dažādus reliģiska satura provocējošus jautājumus. Balstoties arī uz iegūto informāciju, minētais cilvēks uzrakstījis grāmatu "Baptisti piemērojas".** Aijas uzdrīkstēšanās ticēt laikā, kad

---

* Tervits J. Latvijas baptistu vēsture. — Rīgā: LBDS, 1999. — 399. lpp.

** Derkevics Z. Baptisti piemērojas. — Rīga, Latvijas valsts izdevniecība, 1963.

Liepājā,
1962.g. 29. jūlijā

Sveicinam mūsu cīņu biedrus Āgenskalnā!

Kolektīvi izlasot rakstu „Tev jācel paradīze zemes versū, Aija", mūsos radās vēlēšanās uzrakstīt jums dažas rindiņas.

Priecājamies par Aijas, Sarmas un Edītes ticību un par izdevību kāda vinām bijusiliecināt par savu ticību laikraksta slejās.

Meitenes, mēs priecājamies, ka laikraksts slavina jūsu kristnumu, godīgumu un cieņu kādu esat ieguvušas savu darba un mācību biedru vidū. Laikraksts pārmet jums vienīgi jūsu ticību, jūsu staigāšanu Dieva vārda gaismā. Bet šādus pārmetumus saņemot, katrs kristietis taču jūtas pagodināts.

Lai Dievs palīdzi jums – Aija, Sarma un Edīte, un tāpat pārējiem jaunajiem ticīgajiem, kļūt vēl dzilākiem ticībā uz mūsu Kungu Jēzu Kristu.

Lai laikraksta rakstītais arī jūsu sirdīs izraisa prieku par to, ka esat atrastas cienīgas liecināt visiem laikraksta lasītājiem par savu Kungu. Apustulis Pāvils izsaka tādu domu, ka tā ir žēlastība no Dieva tikt atrastam cienīgam, ciest savas ticības dēļ.

Lai Dieva žēlastība ir ar jums kad

Liepājas draudzes jauniešu atbalsta vēstule māsām Lodēnām pēc Aijas nesaudzīgās kritikas laikrakstā

kad vajadzēs vēl daudz ciest no apkārtējo
netīcīgo uzbrukumiem.
Sirsnīgi spiežam jumo roku!
Paliksim nomodā Dieva priekšā, aizlūdzot
vīts pari vīts.

Ak, brāli (māsas) kopsim saiti šo
Tā - mūsu pilnība!
Kaut tālu šķirtiem jādzīvo;
Mums pāliek vienība!

Jūsu Liepājas draugi:

Edīte
Lilijas
Sustīte
Sigrīda
Līcija
Ilmārs
Edvīns
Kārlīns
Līnija
Vīta
Bīruta
Jānis
Arturs

Manja
Artūrs
Valdis
Tabita
Dina
Trīdai
Mārīte
Hilbertis (no Silirijas)
Edgars
Tamāra
Lasma
Vitma
Lidija
Rode

Liepājas draudzes jauniešu atbalsta vēstule māsām Lodēnām, nobeigums

Parunāsim par audzināšanu

Tev jāceļ paradīze zemes virsū, Aija!

— Kas jums īsti dod pārliecību, ka dievs patiešām ir?

— Ja es būšu stipra savā ticībā, tad saņemšu zīmi: piedzīvošu vīņu. Reiz, gremdējoties lūgšanā, sajutību — dievs ir pie manis, man gluži tuvu tuvu! Es karsti gaidu šo laimīgo brīdi.

— Un... kādi tad ir tie mājokļi, kuros gatavojaties nonākt pēc nāves?

— Redziet, mācītājs savā sprediķī tos iztēlo tādus, pēc kādiem ilgojas paši. Bet katrs ticīgais taču iedomājas citādāk. Un tādi tie arī būs — tik skaisti, cik skaistus mēs katrs spējam sev vēlēties...

Nav jau nekāda stipra, droša pamata, uz kā šīs pārliecības aizstāvētājai baisīties. Atkal un atkal viņa iestieg preiznās, sapinas nepārliecinošos izskaidrojumos, gurdi atgaiņājas: — Jums, neticīgajiem, jau to nesaprast...

Tiešām, saprast grūti — kā šis cilvēkbērns spēj no tiesas ticēt visam, ko sarunā.

Ja nu vēl šeit, saules pielietajā istabiņā ar ziedošo dārzu aiz loga, man pretī sēdētu sirma, grumbaina vecenīte, kam bībele varbūt jaunībā bijusi vienīgā pieejamā gudrības grāmata un baznīca — galvenā skola. Bet tās ir divas jaunas, ziedošas meitenes, kas uzaugušas padomju zemē, baudījušas labu izglītību!

Galvenā runātāja ir vecāka māsa Aija. Jauniete ar augstu pieri, resnu bizi, motām acīm. Pēc brīža viņu sastapsit kaut kur uz ielas Rīgas medicīnas institūta studentu pulciņā steidzamiežu uz konsultāciju. Var gadīties, ka ritu eksāmenā viņai nāksies stāstīt par materiālistiskā pasaules uzskata veidošanos, kritizēt kādreiz dzīvojušos zinātniekus metafiziķus, idealistus. Un, kas zina, pasniedzēja viņai ielikšot «teicamu», par nenojaušamu, ka tās pašas dienas vakarā šī studente skaitīs kvēlu pateicības lūgšnu «visu dzīvā radījumā»... Jaunākā māsa Sarma — Jāņa Raiņa strādnieku jaunatnes vakarskolas audzēkne — vairāk klusē neapmierināti raukdama pieri. Ieliešķen viņa nesmiešas, kā cirvīti lecēri uzmanīgi vērtpilā sarunas pavedienā kādu asu piezīmi, jautājumu: «Bet jūs taču nevarat noliegt, ka pasaulē vēl viss nav izzināts līdz galam?» «Un reliģija tomēr vēl nav atmirusi pilnīgi»...

Ak meitenes, meitenes. Vai gan pasaulē šodien būtu izzināts tik daudz, ja viņi, tāpat kā jūs, tiešu tās pārdabiskai radīšanai un nepētītu materijas noslēpumus?

Kas gan varētu pārmest, ka mēs jaunatnei veltījam maz sirsnīgas mīlestības. Mēs taču saistām ar to savas skaistākās cerības. Un tomēr reizēm, kad varbūt pietiktu iejutīgas sarunas, laipna, bet stingra tvēriena pie rokas, lai jaunieši īstajā laikā attu rētu no aizkliedzanas reliģiskio maldu cejos, esam tik bezrūpīgi akli.

Tā jau pirms vairākiem gadiem kādam vajadzēja atturēt pie rokas abas māsas. Jau tad, kad viņas sekodamas ticīgās mātes paraugam, tikai sāka ik pārdienas, bet svētdienā pat divreiz staigāt uz dievkalpojumiem baptistu baznīcā. Jau tad, kamēr šīs pazudinošās gaitas nebija viņu dzīvē ieaugušas ar paraduma stiksta jām saknēm.

Nevienu jau nevar padarīt ticīgu ar vienu rāvienu, turklāt vēl kosmonautikas laikmetā! Paši dvēseļu gani to saprot vislabāk. Palūkojieties tik, kā viņi savos sprediķos ticīgos drebina ar tā kunga stingrajām prasībām saviem «bērniem», prasīdami, ko izpildīt spēs tikai no tikai tie, kas «ar lūgšanu savu dienu iesāks, ar lūgšanu — nobeigs». Un, lūk, jau no agras bērnības. Kluši sēdēdamas cietajā solā, šīs sprediķus klausītājas arī Aija un Sarma. Rūpīgi viņas mācījās no galvas altāra velvē ierakstītos mistiskos vārdus: «Cik milīgas tavas māju vietas, kungs Cebaot.» Pierada gremdēties baptistu garajās lūgšnās, kurās ticīgais no tā kunga drīkst izprasīt visu, ko tik sirds kāro. Pierada dziedāt tikpat garās svētku dziesmas, sakmā kopā ar visiem dievlūdzējiem, pēc tam bāznicas korī... Un nemanot baznīca meitenēm kļuva par galveno satikšanās un iepazīšanās vietu ar citiem, protams, tādiem pašiem «ticīga audzinātiem» jauniešiem. Te varēja sastapt radus un paziņas, draugus un draudzenes, palūrēt...

«Aija L. mācījās Rīgas Zeņas Ozolas 5. vidusskolā no 1950. līdz 1961. gadam. Mācības joti rūpīga. Interesējās par medicīnu, bija klases sanitāre, Sabiedriskos pienākumus pildīja labprāt. Ar pienākumiem dziedāja skolas korī, darbojās mūzikas un klavieru pulciņā. Raksturā kluss, bet ļoti iejutīga meitene, un ar savu patiesoo un smalkjūtīgo ticību viņa iemantoja nedalītu klases biedru cieņu. Darbojās DOSAAF organizācijā, ieīcami strādāja kolhoza talkās.»

Kad Aijas audzinātāja raksitja šo vērtējumu, viņas sirds drebēt viens bija mierīgāka par mierīgu. Vai nu viņa vienpadsmit gadus nebūs iepazinusi savu audzēkni tikpat kā sevi pašu!

Un te negaidot — tāda rupja kļūdīšanās. Kāpēc? Tāpēc, ka viņa Aijā visu laiku bija redzējusi tikai priekšzīmīgu skolnieci, kas sagādāja vismazāk galvassāpju. Kam gan rūp šādu priekšzīmīgu skolēnu slēptākās domas? Meitene aizrāvās ar mūziku, sanāksmēs pienākumiem — un pasliēdja nemanīta viņas straušanās no kolektīva, kad audzēkņi tikās klases vakaros, gāja uz kino, teātri. Dabīgi, ka vēlāk Aija varēja izbirdīt savas studiju biedrenes ar negaidītu jautājumu: «Bet kur tad kinoteātris «Uliga» atrodas?»

Arī tolaik, kad Aija un Sarma mācījās 5. vidusskolā, tur netrūka pedagogu, kas dziļi apzinājās antireliģiskās audzināšanas nozīmi, ar entuziasmu pakārtoja tam savas mācību stundas, neļēloja pūles karojošo ateistu jaunās maiņas audzināšanai no skolēnu vidus. Taču «raksturā klusajām» māsām nebija uz pieres rakstīts, ka viņas dziļi religiozas. Tā skolas ateistiem pagaja garen iespēja reiz no pietni, individuāli panākt ar šīm audzēknēm, izdarīt vigām un visai sabiedrībai patiesi vērtīga pakalpojumu. Iet no skolā rīkotajām interesantajām antireliģiskajām pārrunām nebija grūti ivai rīties, atbildēs stundās mānas prata sevi «nenosiet». Neko nenojauta pat skolotāja, kas L. dzīvokli nu jau vairākus gadus ire istabu.

— Aija un Sarma — tīcīgās?! Nevar būt! — viņa izsaucas bezgala pārsteiguma, vērojot šo izbrīnu.

Skolotāja taču daudzkārt apciemojusi meitenes viņu istabā. Vai tie šām acīs ne reizi neiekrita kaut vai visos stūros izmētātie reliģisko dziesmu krājumi un nošu lapas uz Aijas klavierēm?

Tā vēl daudzu pedagogu skatienam nereti paslīd garām tieši rakstura gaiši vīņa audzēkņu rīcībā uzvarē. Par to nevilus jāiedomā medicīnas institūtā lasot Aijas uzņemšanas eksāmena sacerējumu, kura temats — Oskara Kļavas (ēlo Vija Lāča romānā «Zvejnieka dēls». Pasniedzēji, kas šo sacerējumu vērtējuši, rūpīgi pasvītrojuši pat vissīkākās stila kļūdas. Nav pamanījuši tikai «nelielo» būtisko trūkumu: ka rakstītāja ne ar vārdu neieminas par Oskaru Kļavas nesamierināmo, principiālo nostāju, atmaskojot izvirtuļo sektantu studinātāju brāli Teodoru un viņa personā — pašas reliģijas morāles tiekuļību. Redzīet nu, kādi dzīļi motīvi bija nākamās studentes «aizmārīšanai».

Ko līecina tas, ka, beigusi pirmo kursu, meitene tomēr palikusi pie savas reliģiskās pārliecības? Nopietns signāls, ka pasniedzējī gan laikam visai vāji izmanto ilegiskās iespējas ik mācību tēmu kā asu šķēpu pavērst pret pašiem dziļākajiem ideālistiskā pasaules uzskata dogmu pamatiem. Kurā gan nozarē vēl praksē tik spilgti apliecina dialektiskā materiālisma pamatideju kā tieši medicīnā. Tāču kā pasniedzējiem lekcijās, tā studentiem atbildēs svarīgie filozofiskie secinājumi bieži vien paziņ kā mežā aiz kokiem, pāri galvai nogrimstot plašajā specialitātes mācību vielā...

Tā ir lieta, nopietna kļūda — aizmirst, ka augstskolai jāsagatavo ne vien labi speciālisti, bet arī aktīvi zinātniskā pasaules uzskata veidotāji, neobligāts priekšmets. Reliģiozitāte ir viena no histamākajām, jaunadabīgākajām cilvēka īpašībām, un augstskolu pasniedzējiem jābūt sevišķi modrīem rūpēs par studentu atvessojošanu, noturīgas imunitātes radīšanu viņos pret to. Protams, pirmajiem apļamo stāvokli studentu ideļiskajā audzināšanā gan vadzdzēja pamanīt institūta komjaunieļiem un komunistiem. Tāču viņu acīs pārāk pieradušas darba līdzinējam plūdumam.

Gados jauno dievlūdzēju pieaugums Pārdaugavas baptistu draudzē liecina, ka tāda nevēriba iepretinājusies arī dažās citās Ļeņina rajona skolās, uzņēmumos, iestādēs.

Ne mazāk pārsteigtī par Aijas audzinātājiem izrādījās Rīgas Popova radiorūpnīcas ķīmiskā ceha partijas un komjaunatnes organizāciju vadītāji, uzzinājuši, ka šīs draudzes uzcītīga locekle ir arī plasimasu iecirkņa jaunā strādniece Edīte B., bijusī Rīgas 4. vidusskolas audzēkne. Bet meitene tau divus gadus strādā šai cehā, kur, starp citu, darbojas lielākā komjaunieļu grupa.

— Vienkārši — tā iznācis, ka Edītes maiņā nav citu jauniešu, — nopūšta rokas ceha komjaunatnes organizācijas sekretāre. Bet vai komjaunieši tādēļ drīkstēja pilnīgi aizmirst meiteni, kas pat nav piedalījusies it nevienā viņu kolektīvajā kultūras vai pašdarbības pasākumā?

«Ne kino, ne teātris mani nevilina. Un kori dziedāt arī nav laika». Briesmīgi skan šī atziņa no 18 gadu vecas meitenes lūpām, zinot, ka visu vinas brīvo laiku tiešām paņem reliģijas rituālu pildīšana.

Raugies tumšajā reliģijas labirintā nomaldījušos jauniešos, un sirds satņaudzas. Viņi taču neapzinās, ka ir nodzīļojama, mīrstoša vīdusļauku puka tvaniģās dvaāas apdullinātī upuri...

Viņi jāpamodina no šī apmāņības miegal Un pirmos gribas te talkā aicināt Aijas studiju biedrus, Sarmas draugus no Jāņa Raiņa vidusskolas 10-b klases, Rīgas Popova radiorūpnīcas ķīmiskā ceha jaunos strādniekus. Palīdziet šim meitenēm strāk atgriezties jūsu pulkā! Iedvēsiet viņam sirdis smieklī, kas patiesi darīs tās laimīgas: celt, paradīti lepot, nenes virsū Jūs tadarbīt to, ja prāt būt vīņām stingri, smalkjūtīgi. Tāli draugi.

A. Kārkliņa

Kritisks raksts pret baptistu ticības meitenēm padomju gadu periodikā

tas netika atļauts, izraisīja plašu rezonansi. "Laikraksta "Cīņa" 1962. gada 25. jūlija numurā ir raksts "Tev jāceļ paradīze zemes virsū, Aija!"

Tā bija asa vēršanās pret Rīgas Āgenskalna draudzes jaunajām locekļēm Aiju Lodēnu (prec. Bīriņa), tobrīd Medicīnas institūta studenti, Sarmu Lodēnu (prec. Kleina), tobrīd jaunatnes vakarskolas audzēkni, un Edīti Brūveri (prec. Vadone), tobrīd rūpnīcas strādnieci. Raksta autore noslēdz savu sacerējumu ar tam laikam raksturīgu antireliģisko patētiku:

Sarma Lodēna (prec. Kleina)

"Raugies tumšajā reliģijas labirintā nomaldījušos jauniešos, un sirds sažņaudzas. Viņi taču neapzinās, ka ir nožēlojama, mirstoša viduslaiku pūķa tvanīgās dvašas apdullināti upuri...

Viņi jāmodina no šīs apmātības miega! /../ Palīdziet šīm meitenēm ātrāk atgriezties jūsu pulkā! Iededziet viņām sirdīs mērķi, kas patiesi darīs tās laimīgas: celt paradīzi tepat, zemes virsū! Jūs izdarīsiet to, ja pratīsit būt viņām sirsnīgi, smalkjūtīgi, īsti draugi."*

Par piedzīvotajām grūtībām studiju gados savā autobiogrāfijā raksta mācītājs I. Turss:

"Mācoties Medicīnas institūtā, savas garīgās pārliecības dēļ piedzīvoju grūtības. Mācoties 4. kursā, tika atklāti pacelts jautājums — vai tāds cilvēks var mācīties un beigt institūtu? Šo jautājumu atklāti pacēla Rīgas Medicīnas Institūta komjaunatnes konferencē, vēlāk Institūta vadībā un Galvenās aptieku pārvaldes kadru daļā. Tiku ievietots laikraksta "Padomju Jaunatne" 1955. 11. XI. numurā, rakstā "Ceturtā kursa mediķis — baptistu sludinātājs". Tomēr 1957. gadā man atļāva nobeigt Rīgas Medicīnas Institūta farmācijas fakultāti, piešķirot provizora diplomu."**

Vai palikt uzticīgam?

Mirdza Pallo, runājot par savām darba gaitām, uzsvēra sirsnīgo attieksmi kolektīvā. Viņai no kolēģu puses nav nācies ciest savas ticības

* Tervits J. Latvijas baptistu vēsture. — Rīgā: LBDS, 1999. — 182. lpp.
** Tervits J. Latvijas baptistu vēsture. — Rīgā: LBDS, 1999. — 399. lpp.

dēļ. Viņa arī uzsvēra paša kristieša attieksmes nozīmīgo lomu, veidojot attiecības ar kolēģiem, kuri nav kristieši.

Kristiešu darbs netika apdraudēts līdz brīdim kad viņi vai nu aktīvi iesaistījās draudzes darbā, vai arī viņiem bija iespējas saņemt paaugstinājumu darbā. Gunārs Baumanis liecina, ka pēc ievēlēšanas Mateus draudzes padomē, fabrikas vadība un komunistiskās partijas organizācija neļāva tālāk pildīt maiņas meistara pienākumus. Bija divas iespējas — to skaidri lika priekšā partijas birojā: vai nu būt pasīvam draudzē, vai atstāt darbu. Izvēlējos pēdējo iespēju un strādāju par atslēdznieku. /../

Cilvēkus ar visādiem līdzekļiem centās atbrīvot no ticības, gan izglītojot, cenšoties iemācīt valdošo ideoloģiju, lai tādā veidā pārliecinātu par savu uzskatu pareizību pretstatā ticīgo viedoklim, gan piedraudot pārcelt uz citu vietu, tādējādi liedzot dievkalpojumu apmeklēšanu. Daudzkārt baptistiem tika liegtas prēmijas un apmaksāti atpūtas braucieni uz ārzemēm, paaugstinājumi darba vietā vai cita rakstura atzinība. Un visās dzīves situācijās bija jāizvēlas, vai palikt uzticīgam savai pārliecībai, vai padoties spiedienam.

Gaišums, ko izstaro cietēji

Uzdrīkstēšanās apmeklēt dievkalpojumus. Jā, kādiem tā bija liela uzdrīkstēšanās, ka viņi bija baznīcā, taču citiem tā bija norma. Kā teica Sarma: "Mēs jau neko citu nezinājām. Mūsu, pēckara, paaudze nemaz nezināja, kā tas ir — ticības brīvība, mums nebija ar ko salīdzināt, tāpēc mums viss likās normāli. Mēs ar māsu esam vienmēr dziedājušas draudzes korī, arī tad, kad gājām skolā. Nē, mums tā nebija uzdrīkstēšanās. Tā bija uzdrīkstēšanās diriģentei, kura atļāva mums, nepilngadīgām meitenēm, dziedāt korī, jo nepatikšanas varēja sanākt viņai."

Lai raksturotu draudzes locekļu situāciju, apstākļus, precīzs raksturojums dots rakstā par Mazsalacas draudzi. Padomju varas gados draudzei sava darbība jāierobežo. Baznīca un valsts skaitās šķirti, tomēr vērojama īpaša "ieinteresētība" draudzes dzīvē. Tiek likti visāda veida — likumīgi, puslikumīgi un nelikumīgi šķēršļi. Tiek meklēti iemesli, lai varētu piekasīties.

Daudzus vakarus draudzes locekļiem gan pa vienam, gan pa vairākiem jādodas uz pilsētas izpildkomiteju, lai ar labu vai ļaunu panāktu "labprātīgu" atteikšanos no baznīcas. Dažiem draudzes locekļiem nācās pat pabūt "sutkās". Jaunajai varai cenšas izkalpoties daudzi. Izdodas atņemt sludināšanas tiesības mācītājam V. Dzelmītim. Tomēr visās šajās grūtībās draudze paliek uzticīga Dievam. Arī karojošie

ateisti nogurst. Nespēdami panākt draudzes "labprātīgu" atteikšanos no baznīcas, pilsētas komjauniešu labā viņiem jāsamierinās ar zemes gabala (dārza) atņemšanu."*

Bija vietas, kur draudzes politiskās situācijas dēļ iznīka, jo darba vai kādu citu iemeslu dēļ cilvēki pārcēlās uz dzīvi citur, vai arī attālinājās, atstāja draudzi. Draudzes aktivitātes, kalpošana samazinājās. Tomēr cilvēki darīja, ko varēja un cik tālu saprata savu iespēju un uzdrīkstēšanos kalpot, būt Kristus lieciniekiem un mācekļiem. Par savu uzdrīkstēšanos tiem bija jācieš. Arī izsūtīšana bija "normāla" parādība. Interesanti ir tas, ka, lasot šo cilvēku stāstus, nākas saskarties ar pozitīvo, gaišumu, kas izstaro no šiem cilvēkiem. Viņu apbrīnojamā spēja piedot saviem pāridarītājiem. Raudzīties ar gaišumu pagātnē piedzīvotajā.**

Pārrakstīt un izplatīt kristīgo autoru darbus laikā, kad rakstāmmašīnas nedrīkstēja katram būt, jo tās atrašanās īpašumā liecināja par kaut ko aizdomīgu, pretvalstisku rīcību vai šādas rīcības iespējamību. Tomēr cilvēki uzdrīkstējās to darīt un izplatīja kristīgo autoru darbus.

Derkevics savā grāmatā "Baptisti piemērojas" raksta:

"Baptistam raksturīga iezīme, ka gandrīz katrs ierindas ticīgs cilvēks ir aktīvs reliģisko uzskatu propagandētājs. /../ Tādēļ baptisti labprāt ielaižas sarunās un strīdos, kas skar reliģiju, ateistiskos vakaros nereti iesūta zīmītes, kuru saturs tālu pārsniedz vienkārša jautājuma ietvarus, sektas vidū izplata ar roku vai ar rakstāmmašīnu pavairotus savu ideologu darbus. Redzamu vietu šajās sarunās un sacerējumos ieņem baptistu mēģinājumi sektas reakcionāro mācību pielāgot mūsdienu apstākļiem. Tas šīs sektas mācību padara sevišķi bīstamu, jo tieši piemērošanās ir viens no cēloņiem, kas nodrošina baptismam lielāku ietekmi jaunatnē un inteliģencē nekā tā ir citām Baznīcām un sektām."***

Šis autors, pats neapzinoties un negribot, ir veicinājis Aijas un to cilvēku, kuri viņai palīdzēja, atbildes uz Derkevica uzdotajiem jautājumiem par reliģiju, Dievu, garīgo izaugsmi, jo viņai vienmēr bija jābūt gatavai atbildēt uz provokatoriskiem jautājumiem.

---

* Martinsons G. Mazsalacas baptistu draudzei — 60. "Baptistu draudzēm", 1991. g. maijs., 5. lpp.

** Sk. "Kristus ir atļāvis kādu daļu ciešanu nest arī mums, bet mēs gribam piedot saviem vajātājiem..." "Baptistu draudzēm", 1992. g. septembris, 8.–10. lpp.

*** Derkevics Z. Baptisti piemērojas. – Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 1963. g., 7.–8. lpp.

Ausma Ceimure-Zaks,
angļu valodas lektore
un Miervaldis Ceimurs,
būvinženieris, sabiedrisks darbinieks,
draudžu darbinieks.
Pirmpublicējums.

2003.

LATVIJAS TAUTAS APVIENĪBA

Alfrēds Ceimurs bija Golgātas draudzes padomes priekšsēdētājs no 1938. līdz 1941. gadam. Pirms tam viņš ilggadīgi vadījis jauniešu pulciņa darbu Golgātas draudzē.

Viņam esot draudzes padomes priekšsēdētājam, padome, kuras sastāvā vēl darbojās arī br.br. Matrozis, Krūmiņš un Elings, ierosināja draudzes mācītāja pārvēlēšanu, jo pēc rakstura labais un sirsnīgais Roberts Fetlers bija diemžēl visai nesaimniecisks un neprecīzs draudzes līdzekļu izlietošanā. Par šādu radikālismu daļa draudzes locekļu kritizē padomi un visvairāk, protams, Alfrēdu Ceimuru.

Alfrēds Ceimurs

Laicīgajā darbā Alfrēds Ceimurs strādāja Sabiedrisko Lietu ministrijā, bija vecākais sevišķu uzdevumu ierēdnis, bet kopš 1939. gada — ministra Alfrēda Bērziņa sekretārs.

1940. gada jūlijā ministriju pārņem padomju varai uzticami cilvēki, atlaižot no darba visus iepriekšējos vadošos darbiniekus un daudzus citus, kuri nešķiet lojāli okupācijas varai.

Tā rezultātā Alfrēds Ceimurs, Leonīds Breikšs un citi izglītoti ministrijas darbinieki pievienojas strādnieku rindām un turpina pelnīt maizi, strādājot visvienkāršākajos darbos.

Tomēr īsts latviešu patriots nespēj mierīgi noskatīties, kā padomju vara neatlaidīgi izvērš sarkano teroru plašumā, kā viens pēc otra mīklainā veidā pazūd aktīvākie protestētāji pret pārkrievošanu, pret okupantu visatļautību. Tā arī radās doma, ka nacionāli domājošiem inteliģences pārstāvjiem derētu apvienoties ap kādu centru, lai jauno, padomju laiku pārmaiņas nenestu tik lielu postu. 1940. gada augustā sāka veidoties vairākas patriotu pagrīdnieku grupas, kuras tā paša gada oktobrī apvienojās **Latvijas Tautas apvienībā**. Tās vadītājs bija Alfrēds Ceimurs.

Pagrīdnieki centās izveidot spēcīgu Vislatvijas organizāciju nevardarbīgai cīņai pret jebkuru svešu varu Latvijā, par valsts neatkarības atjaunošanu. Organizācija iespieda dažas uzmundrinošas nacionāla satura skrejlapas, centās noskaidrot, kādu Latvijas valdības sastāvu atbalstītu mums labvēlīgajās ārvalstīs, ko darīt iespējamā kara gadījumā. Faktiski gan pagrīdes darbošanās metodes aprobežojās ar aģitāciju un diskusijām slēgtā lokā.

Latvijas Tautas apvienība centās arvien paplašināt savas rindas, dibināt jaunus kontaktus. Bet to, ka pārāk plašas organizācijas parasti noved pie iekrišanas, viņi saprata diemžēl par vēlu.

Apmēram 200 Apvienības dalībnieku bija sadalīti konspirācijas nolūkā grupiņās pa 15 cilvēkiem. Šie gados jaunie patrioti domāja par nākamo nacionālo valdību pēc sarkano okupantu padzīšanas (tās sastāvā bija plānoti, piemēram, mācītājs Andrievs Niedra, pērkonkrustiešu vadītājs Hugo Celmiņš, ministrs Alfrēds Bērziņš u. c. Latvijas Tautas apvienībā bija iesaistījušies vairāki bijušās studentu atturībnieku korporācijas "Veronija" biedri — Alfrēds Ceimurs, Jānis Rusovs — vēlākais Nacionālo partizānu vienības vadītājs u. c.

Bet... 1941. gada martā un aprīlī sākās Latvijas Tautas apvienības biedru apcietināšanas, par ko nav jābrīnās, jo toreiz visus, kam bija savs pasaules uzskats, atšķirīgs no padomju režīmā valdošā, atzina par politiski bīstamiem.

Alfrēda Ceimura meita Ausma atceras

Ir 14. aprīļa agrs rīts tālajā 1941. gadā. Četru cilvēku ģimene nakts miegā atpūšas pirms jaunās darba nedēļas klusā Sarkandaugavas dzīvoklī. Vēl Trīsvienības baznīcas torņa pulkstenis nav nozvanījis piekto rīta stundu, kad dzīvojamā nama kāpņu telpā dzirdami smagi vairāku spēcīgu vīru soļi un drīz vien pie durvīm nakts klusumā spalgi atskan neatlaidīgs zvans. Meklē ģimenes galvu Alfrēdu Ceimuru, kas kopš padomju okupācijas pirmajiem mēnešiem ir kārtīgs

Alfrēds Ceimurs (1906 — 1941)

transporta strādnieks stikla fabrikā, pie tam — darba trieciennieks, jo viņš vienkārši neprata slikti strādāt. Tagad viņam veikli jāsaģērbjas un, pamatojoties uz apcietināšanas pavēli, jādodas līdzi diviem bruņotiem sarkanarmiešiem. Sieva atvadoties tikai paspēj pateikt: "Lai Dievs tevi sargā, uzticies Viņam!"

Dzīvoklī paliek trīs privātos uzvalkos tērpušies drošības dienesta darbinieki, t. s. čekisti, kas nekavējoties uzsāk dzīvokļa "kratīšanu" — nelegālu priekšmetu un pretvalstiskas literatūras meklēšanu. Tādas izrādās arī "Latvju Dainas", Konversācijas vārdnīca un visi latviešu klasiķu darbi, tāpat arī jebkura grāmata, iespiesta svešvalodā. Ārdurvīm uzliek "veto", dzīvoklī drīkst ienākt jebkurš, bet iziet pa tām vairs nedrīkst neviens, pirms dedzīgie meklētāji nav beiguši savu svarīgo uzdevumu. Kā par nelaimi, blakus esošā dzīvokļa kaimiņiene dzirdējusi agros soļus kāpņu telpā, ienāk painteresēties, kas mūs apciemojis. Atstājusi uz plīts katliņā ūdeni vārīties, nu nobažījusies par iespējamo uguns nelaimi, bet viena vairs nedrīkst doties atpakaļ. Viņu pavada viens no drošībniekiem un drīz atved atpakaļ uz šo vienas dienas cietumu — mūsu dzīvokli.

No Cēsu apriņķa Vaives ciema uz Lieldienu svētkiem ieradusies tēva krustmāte, arī viņa netiek laista uz dzelzceļa staciju, lai dotos atpakaļ uz savu lauku saimniecību, kur gaida neapkopti mājlopi. Tās taču ir tik mazsvarīgas lietas, pēc drošības komitejas darbinieku domām. Kad beidzot vakarpusē ir piepildīti pieci lieli maisi ar "bīstamajām" grāmatām, kad ieroči meklēti, bet nav atrasti, kad drēbju skapji, plaukti un bērnu gultiņas sīki un rūpīgi pārmeklētas, tad nelūgtie viesi dodas prom un no šī dīvainā gūsta atbrīvo ciemiņus, kaimiņus, kas nejauši bija gadījušies tajā dienā pie mums. Visa garā diena pavadīta, savstarpēji nesarunājoties, atļautas tikai pašas nepieciešamākās frāzes, piemēram: "Nāciet pusdienās!" — "Vēlos padzerties" u. tml.

Vai varat iedomāties, kādu ietekmi visa mūža garumā šī baigā procedūra atstāja uz bērniem, kuri tobrīd bija tikko septiņus un desmit gadus sasnieguši? Tas bija pirmais lielākais nervu sistēmas rūdījums, sava veida sagatavošana nākamo trīs gadu pārdzīvojumiem, kad Rīgā tik bieži skanēja pretgaisa trauksmes biedējošie kaucieni

un nakts vidū bija steigšus jādodas uz nama pagrabu, kas kalpoja par patvertni visiem iedzīvotājiem.

Lūk, tādas ir manas atmiņas par to dienu, kad septiņu gadu vecumā zaudēju savu tēvu Alfrēdu Ceimuru uz visiem laikiem. Bet nevienam nebija varas atņemt man to, ko tēvs bija sniedzis pirmajos manas dzīves gados — lepnumu par viņu kā pārliecinātu kristieti, godīgu darba darītāju un varonīgu cīnītāju pret netaisnīgo mūsu zemes okupāciju.

Tātad apcietinājumā Alfrēds Ceimurs nonāk 14. aprīļa agrā rītā, divus mēnešus viņu pratina, lietojot visas čekā praktizētās spīdzināšanas metodes, pēc tam ļauj "atpūsties" Rīgas Centrālcietumā, no kurienes saņemta tikai viena, reizē arī pēdējā viņa vēstule.

To, ka tieši 1941. gada 24. jūnijā — latviešu tautas svētkos — Jāņu dienā Alfrēdu Ceimuru un daudzus šeit Rīgā vēl nenogalinātos patriotus ar arestantu pēdējo ešelonu aizved uz Astrahaņu, nejaušas veiksmes dēļ ģimene uzzina nedaudz vēlāk, kad no godīgu tautiešu rokām saņem no drūmā ešelona izsviestu zīmīti ar mūsu mājas adresi un vēstījumu, ka viņš, Alfrēds Ceimurs tiek vests uz austrumu pusi.

1941. gada 15. oktobrī Staļingradas garnizona kara tribunāls Astrahaņas pilsētā piespriež augstāko soda mēru — nošaušanu 11 latviešu patriotiem, pagrīdes organizācijas **"Latvijas Tautas apvienība"** organizētājiem un aktīvākajiem locekļiem, viņu vidū arī Alfrēdam Ceimuram.

Atmodas laikam sākoties, meita dodas uz toreiz vēl nelikvidēto Valsts Drošības komiteju precizēt ziņas par zaudēto tēvu. Telpā aiz treju atslēgu slēgtām, smagām durvīm un biezām sienām, matētu stiklu logiem čekas ierēdnis liekuļoti laipni dod zaļo gaismu oficiālas miršanas apliecības saņemšanai. Beidzot!... Pēc 48 gadiem mums izsniedz tēva miršanas apliecību, kurā par nāves cēloni 1941. gada 29. novembrī minēta nošaušana, pēc kara tribunāla sprieduma.

Bet neatbildēts paliek jautājums — vai varam rakstītajam ticēt? Togad 29. novembris bija tieši Alfrēda Ceimura 35. dzimšanas diena. Ne mazums dzirdēti konkrēti gadījumi, ka sarkanie teroristi praksē plaši lietojuši šādu augstāko soda mēru: paziņoja notiesātajam, ka no sprieduma spēkā stāšanās brīža viņš ir zaudējis vārdu, visus personas datus un kļuvis par sava veida darbarīku ar numura apzīmējumu, par vergu, kam lemts vergot urāna vai citās veselībai sevišķi kaitīgās apakšzemes raktuvēs līdz pēdējai savas dzīves stundai.

Vēl atceramies, ka pēc Staļina nāves uzdrošinājāmies vērsties pie Baltijas Kara apgabala vadības ar lūgumu sniegt ziņas par Alfrēdu Ceimuru. Politiskā atkušņa laikā, 1958. gada aprīlī saņēmām paziņojumu par augstāk minēto spriedumu un tā izpildi. Neilgi pēc

Mīļā sieviņ un bērniņi.

Sveicinu jūs visus trīs un pazinoju, ka esmu sveiks un vesels un jūtos labi. Vienmēr domāju par Tevi, mīļā sieviņ, un abiem svaigjiem kā jums klājas. Mani mierina doma, ka Tu paļaudamās uz mūsu Visvīga Gļēdēja nezaudēsi ticību dzīvoi un ģimenes nākotnei. Gribētos zināt arī, kā Sverovaldīši beidza skolē treško klasi un kur pa vasaru dzīvos? Ja Tev darbs, sieviņ, nav par smagu pieķēdē, tad varbūt arī turpmāk mēģie varēs vēl tanī pašā skolā, tikai lūdzu paskrēsējies pie skolas pārzņa, kai audzina dēlgni. Kai dzīvokli būtu vieglāk samaksāt, tad, man domāt, Tev varētu dzīvot kopā ar brāli, bet gan jau Tu pati sapratīsi par visu rūpēties.

Ja Tev iespējams, tad lūdzu iegādā uz Centrālo veikalu mazas metroža bikses, vareiža kokvilnas zaļo virskreklu, pelēko vadmalas vesti, 2 pārus nātnes un 1 pāri vilnas zeķes. Virsem apģērba gabaliem izgriez metala pogas un āķus, un notārdi uzplēsu, bet vecās vēžu parastās kaula pogas. Ja Tev iespējams, tad apmēram jūnijā uz manu vārdu minēta veikalā, lūdzu iemaksā Rbļ 25,- (divdesmit piecus), drīzāk gan katru mēnesi iemaksāt ļoti Rbļ. 75,-, bet šādu summu manuz nevar noturēt un tāpēc katru veikalu summu nepieņemšu, bet nūtīšu Tev atpakaļ, jo Tev un bērniem tā ir vairāk vajadzīga.

Lūdzu aizsūtīt uz fabriku, kas viņai piedēr. Mīļi, mīļi sveicieni Tevi, mīļā sieviņ, un sauc mūsu bērniņus - Sverovaldīni un Arelmiņu, kuŗus es gribētu redzēt mīļu un paklausīgus vecāi mātiņai, un centīgus uz visu labu.

Tevi mīļi sveicu - Tavs vīrs

Rīgā, 1941.g. 16. maijā. Alfrēds.

Alfrēda Ceimura pēdējā vēstule

tam mūsu māte Hilda Ceimure lūdza Golgātas baptistu draudzes mācītāju Eduardu Strēli baznīcā dievkalpojuma laikā pieminēt kādreizējā draudzes padomes priekšsēdētāja Alfrēda Ceimura mocekļa nāvi un aizlūgt par viņa dvēseli. Šajā sēru dievkalpojumā piedalījās visa Ceimuru ģimene — sieva Hilda, tagad jau nelaiķe, un mēs — abi bērni.

Vēsturnieks Aldis Upmalis laikrakstā "Nacionālā Neatkarība" 1997. gada nr. 13 un 14 rakstīja: "Par spīti savam niecīgajam veikumam, **Latvijas Tautas apvienības** vīri kļūst par apzinīgiem brīvprātīgajiem, kuri laikā, kad Latvijas aizstāvjiem bija izsisti no rokām visi ieroči, izņemot vārdu un personisko sirdsapziņu, cēlās, lai aizstāvētu mūsu tautas godu un pašapziņu. Cēlās, lai aizstāvētu Latvijas pēdējo aizsardzības līniju — barikādi katra cilvēka sirdī. Un tad kļūst skaidra neaptveramā nežēlība pret viņiem. Jo patriots, kurš nav padevies, lai arī ir pat šķietami atbruņots, joprojām, ir gatavs cīņai un arvien ir ārkārtīgi bīstams sarkanajai varai. Šie vīri bija varoņi, nevis tikai mocekļi! Varoņi, ar kādiem lepojas ikviena tauta!"

Cīnītāju pret mūsu suverenitātes galveno ienaidnieku — krievu boļševismu — piemiņa ir tā vērta, lai to uz mūžiem atspoguļotu piemineklī, ar to apliecinot, ka mēs vairs negribam viltot vēstures patiesības.

GAISMAS AKCIJA UN LATVIJAS NEATKARĪBAS KUSTĪBA

SENDIENU ZINĀŠANAS ATŅEM TEV BAILES UN NESPĒCĪBU, UN DARA TEVI DROSMĪGU, PATIESU, CILDENU, SPĒJĪGU UPURĒTIES.

Arvīds VASKS,
mācītājs, pedagogs, draudžu darbinieks.
Svētruna Zvaigznes dienā
(saīsināts pieraksts).

1986. gada 5. janvārī.

GAISMA ATSPĪD TAISNAJIEM

Mācītājs, apstājoties pie 97. Dāvida dziesmas, aptur domu pavedienus pie lielā gaismas lējuma, kas nāk no Mūžības. Bet Mūžība taču vispirms sevī ietver pagātni. Atšķirot 103. Dāvida dziesmu, mēs lasām: "Teici To Kungu, dvēsele mana, un neaizmirsti, ko Viņš tev laba darījis!" Un mācītājs tālāk klausītāju aicina pavērties apkārt — vai tad mūsu dzīvē nav bijuši gaismas stari? Pie kam dažkārt gaisma nāk no pagātnes. Paskaties Dieva tautas gaitā. Vēsture māca, ka šīs tautas gājumā bijušas lielas grūtības. Grūti nācās ceļot cauri tuksnesim, bet tauta pabeidza ceļu un nonāca Jardānes krastā. Šis stāsts, kas mūsu dvēseles veldzē, ir stāsts no pagātnes.

Ieskaties mācekļu pulciņā: tā vien liekas, ka pienācis brīdis, ka viss ir zaudēts — Pestītājs pienaglots pie krusta! Cerību ziedi ir novītuši. Nākotnes cerību zvaigzne nav redzama. Viss ir sabrucis. Bet mēs, Dieva Vārda gaismoti, drīkstam redzēt, ka arī te spīd kāda gaisma no vakardienas: Lielā Piektdiena neteic pēdējo vārdu, Lieldienu rīts teic pēdējo vārdu!

Kristīgās draudzes vēsture ir vēsture ar dažādiem piedzīvojumiem un pārdzīvojumiem. Ja ieskatāmies, māsas un brāļi, mūsu pašu zemītē, mūsu draudžu 125 gadu vēsturē, sakiet, vai no tās nespīd brīnišķīga gaisma? Kaut vai no Freimaņa kunga liecības, kas aizgājis pie barona pēc atļaujas celt dievnamu:

— Freimani, jūs domājat, ka 40 atraitnes uzcels dievnamu? Ejiet projām, nekļūstiet smieklīgs!

Bet tās 40 atraitnes uzcēla to dievnamu! Dievs bija ar viņām. Vai tā nav gaiša pagātnes liecība? Dieva gaisma no pagātnes spīd! Draudze, Mūžības krastā stāv simtiem un tūkstošiem un skatās uz mums. Mūžība ir pavisam tuvu, šeit — no tumsas Gaismā! Kristus mums neapsola tikai saulainas debesis. Nē! Vieglo optimistisko filozofiju nolieciet pie malas. Viņš teic: "Pasaulē jums būs bēdas!" Bet kas tas ir? — Būs tā, ka tumsā taisnajam ausīs gaisma! Ne šim, ne tam, bet taisnajam aust Gaisma!

Lai Dievs uz to mūs iedrošina!

Paulis KĻAVIŅŠ,
mācītājs, politologs, valsts darbinieks.
Saruna ar žurnālisti Mairu Ošenieci
Latvijas Kristīgā Radio
žurnālā "Tikšanās"
(saīsināts pārpublicējums).

2001. gada aprīlis.

PIE ROKAS ŅEM UN VADI

— Nedaudz zinot jūsu dzīvesstāstu, var spriest, ka pēc rakstura esat cīnītājs. Vai piekrītat šādam jūsu raksturojumam?

— Laikam gan. Jau no pašas jaunības, kad zināmā mērā pret savu gribu biju spiests piedalīties militārā dienestā, pie tam tādā, kurā nebija cerības uzvarēt. Savā garīgās dzīves attīstības gaitā esmu nonācis pie secinājuma, ka kristieši vispirms jau ir aicināti strādāt, bet, darot kādu darbu, mūsu problēmu pilnajā pasaulē tie bieži nonāk pie situācijas, kas jau uzskatāma par cīņu.

— Daudzi jūsu gadagājuma cilvēki pelnīti atpūšas, bet jūsu dzīvesveids joprojām ir aktīvs. Vai varat atklāt, kas ir jūsu spēka avots?

— Skaidri zinu, ka žēlastība, kas man piešķirta, vairākkārt izglābjoties no nāves, nav dota šī laika izniekošanai, bet gan piepildīšanai ar kaut ko citiem noderīgu un svētīgu. Atceros pirmo izšķirošo reizi, kad es kā gaisa spēku palīgs atrados Nometņu ielā, tur mums bija kazarmas. 19. septembra uzlidojumā gaisa torpēdas krita tieši uz mūsu bunkuriem, toreiz gāja bojā vairāk nekā četrdesmit mana vecuma zēni. Torpēda, kas nokrita manu durvju priekšā, neeksplodēja — mēs, ārā ejot, pārkāpām tai pāri. Tā bija žēlastība.

— Žēlastību jūs piedzīvojāt arī 1944. gadā, kad atstājāt Latviju.

— Uz Vāciju es nebraucu kā bēglis, bet gan ka militārās vienības dalībnieks, kuram nejautā, vai viņš to vēlas. Bet, atskatoties atpakaļ, man jāsaka, ka arī tā bija liela Dieva žēlastība, ka nepaliku Latvijā, jo, kas zina, kur tad mani kauli bālētu. Es taču nācu no nacionālas

zemnieku cilts, mans tēvs bija Rugāju pagasta vecākais, bet vecākais brālis Mārtiņš — aizsargs. 14. jūnijā mūs neizveda tikai tāpēc, ka sarakstos bijām pēdējie, jo mans tēvs gulēja ar vēzi pēdējā stadijā. Tajā vasarā viņš arī mira. Nonākt Rietumos bija Dieva žēlastība, kaut gan to piedzīvot bija ārkārtīgi sāpīgi. Es no rīta līdz vakaram sapņoju par atgriešanos Latvijā. Paldies Dievam, ka neuzzināju kur pieteikties, lai ar izpletni nolaistos aiz frontes līnijas un nonāktu Latgalē. Es noteikti būtu gājis bojā kaut kur Stompaku purvos. Tāpēc visiem saviem laika biedriem, kuri atrodas kādās grūtībās, es atgādinu: pacietīsimies, jo tikai pēc laika sapratīsim, kāpēc ar mums tā notiek. Tad mēs secināsim, ka tas nācis mums par labu.

/../

— Rietumos jūs satikāt arī savu nākamo sievu un nodibinājāt ģimeni.

— Jā, tā bija liela svētība, ka satiku Zeltīti. Arī viņa bija studente. Studiju laikā daudz latviešu jauniešu iepazinās viens ar otru. Tikai krietni vēlāk sākās izklīšana uz citiem kontinentiem un asimilācija. Mēs sapratām, ka Dievs mums ir dāvājis laulību un ģimeni, kurā Viņam ir sava griba un nodoms. Un mēs nemēģinājām regulēt savu bērnu skaitu. Šodien esam ļoti pateicīgi Dievam, ka mums ir astoņi bērni.

/../

— Jūs droši vien esat arī bagāts vectētiņš.

— Jā, mums ir divdesmit septiņi mazbērni. Interesanti, ka viņi nav sadalīti vienmērīgi uz visiem bērniem. Viens dēls nav precējies un viņam nav neviena bērna. Savukārt vecākajai meitai Rudītei, kas dzīvo Latvijā, arī ir astoņi bērni. Pie tam viņa ir vecāmāte un arī palīdz citiem bērniem nākt pasaulē.

— Atgriežoties pie Vācijas posma, jūs sacījāt, ka nozīmīgs bija 1969. gads. Kāpēc?

— Šis gads kļuva par Dieva sagatavotā ceļa sākumu. Kādā agrā rīta stundā pie mums Vācijā ieradās Ernests Zingers, Kārļa Zingera brālis. Viņš divdesmit gadus bija misionārs Indijā, bet tolaik jau dzīvoja Anglijā un kopā ar saviem draugiem bieži ceļoja uz Ungāriju, kur slepeni ieveda Bībeles, bet pa ceļam apstājās pie mums Bonnā. Ernests Zingers mums jau bija pazīstams labu laiku. Torīt viņš ienesa kādu angļu valodā rakstītu grāmatu un tūlīt devās tālāk. Tā bija Riharda Vurmbranda pirmā grāmata "Mocīts Kristus dēļ". Gulēt ejot, mēs ar Zeltīti šo grāmatu sākām lasīt. No šīs grāmatas lasīšanas nespējām atrauties. Es to izlasīju, kad bija jau nedaudz pāri pusnaktij. Zeltīte pa to laiku bija aizmigusi. Vēlāk pamodusies un redzēdama, ka es lasu, lasu un lasu, viņa turpināja no tās vietas, līdz kurai es biju

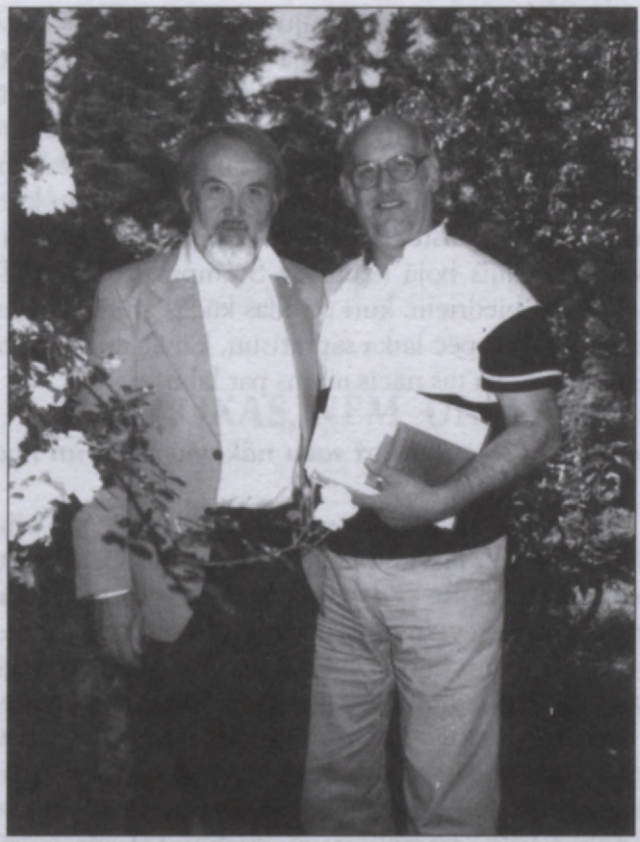

Mācītājs Paulis Kļaviņš un Ojārs Ginters, 1990

ticis. Kad es pabeidzu, viņa lasīšanu atsāka no tās vietas, kur pirms tam bija beigusi. Tas ir brīnišķīgi, ka viena grāmata var pavērt it kā aizkaru. Līdzīgi kā operā vai teātrī, kad paveras aizkars un tu ieraugi notiekošo uz skatuves. Rihards Vurmbrands mums pavēra skatu pāri dzelzs aizkaram un Austrumiem. Tur taču bija mūsu Dzimtene, mūsu tēvu mājas. Kā tas varēja būt, ka līdz 1968. gadam mēs tik maz par to domājām? Nezinājām, kas tur notiek un kā tur cilvēki dzīvo.

/../

— Apbrīnojami, ka jau tajā laikā jums izdevās nokļūt Latvijā.

— Tā nebija mūsu ideja — doties uz Rīgu. Es pat tai pretojos. Arī brālis mūs brīdināja, lai nebraucam, jo Latvijā taču valdīja komunisti.

— Vai nebaidījāties, ka netiksiet atpakaļ?

— Bažījāmies, ka mūs varētu izmantot kā propagandas līdzekli Rietumu latviešu sabiedrībā: ja jau esat braukuši, tad droši vien brāļojaties ar komunistiem... Mūs uz Latviju aicināja *Sakaru komiteja ar tautiešiem ārzemēs*. Protams, man nebija nekādu ilūziju, ka tas varētu

nebūt saistīts ar čeku. Bet tajā pašā laikā Dievs mums bija devis ticību, ka bez Viņa ziņas ne mats no galvas nenokrīt. Ja Dievs grib, Viņš arī komunistu naudu var izmantot saviem mērķiem un nodomiem. Lai pārliecinātos, ka tā ir Dieva griba, es mēģināju radīt šķēršļus šim braucienam. Kā jau sacīju, mūs ielūdza kultūrsakaru komiteja. Viens no ierēdņiem, kas tajā laikā strādāja padomju sūtniecībā Berlīnē, tagad dzīvo Latvijā. Neminēšu viņa vārdu, bet toreiz viņš mūs nemitīgi aicināja, lai braucam.

Mūsu bērni toreiz mācījās latviešu ģimnāzijā Minsterē. Es trimdas latviešu sabiedrībā biju pazīstams kā cilvēks, kas cenšas saglabāt latviešu nacionālo identitāti.. Bet nu mūs gribēja pierunāt, lai braucam uz Rīgu. Sapratu, ka tā strupi nespēšu atteikties, tādēļ nodomāju ka, ja vēstulē uzrakstīšu, ka esmu kristīgs cilvēks, tad jau nu komunistu paustajai ideoloģijai nederēšu. Braukšu vienīgi tādā gadījumā, ja man atļaus ievest neierobežotu skaitu Bībeles un apmeklēt draudzes. Domāju, ka tādiem nosacījumiem viņi noteikti nepiekritīs.

Bet ko jūs domājat — pēc dažiem mēnešiem pienāca vēstule, kurā teikts: jā, mēs atļaujam jums ievest Bībeles. Skaits nebija norādīts. Viņi droši vien cerēja, ka es tik ātrā laikā nespēšu sagādāt. Bet mums šī atļauja bija kā zīme no Dieva. Sapratām, ka jābrauc. Mūsu astoņi bērni palika Minsteres latviešu ģimnāzijas internātā. Pirms šķīrāmies, pielūdzām Dievu un bijām gatavi šķērsot "dzelzs aizkaru".

— Kādas bija jūsu toreizējās izjūtas, kad iebraucāt Rīgā?

— Ļoti īpatnējas. Mēs daudz ko atklājām. Drūma sabiedrība ar ļoti noslēgtiem un mazrunīgiem cilvēkiem. Tā bija uzreiz pamanāma aina pat uz ielas. Viesojāmies arī draudzēs. Pirmā bija Mateja baptistu draudze. Tajā svētdienā, kad tur nokļuvām, dievkalpojums jau bija beidzies. Pēteris Biķis aizveda mūs uz Golgātas draudzi. Latviešu dievkalpojums arī tur bija beidzies, bet mēs vēl paspējām nokļūt uz dievkalpojumu vācu valodā. Tā bija pilnīgi cita pasaule nekā ārpusē. Draudzēs valdīja pavisam cits gars. Sastapām gaišus, runīgus un sirsnīgus cilvēkus. Viesojāmies arī daudzās ģimenēs — pie Šulciem, Godiņiem, Baumaņiem.

Tas bija sajūsmas pilns laiks, bet arī mans pēdējais brauciens uz Latviju. Kultūras komitejas cilvēki pēc tam par manu uzvedību bija ļoti nikni: tā taču neesot bijis domāts un runāts. Biju atvedis arī sešpadsmit Bībeles. Daudz tas nebija, bet vairāk brālis Andrejs, misijas "Open doors" vadītājs no Holandes, man tobrīd nespēja sagādāt. Bībeles pienāca pēdējā dienā, kad mums bija jākāpj vilcienā un jādodas ceļā. Varēja sajust, ka Dievs mums palīdz, vada un darbojas. Jā, patiesībā Ričarda Vurmbranda grāmata mūs bija sagatavojusi šim braucienam.

— Ričardam Vurmbrandam bija arī liela ietekme uz visu jūsu tālāko darbību.

— Jā, kāda grupa domu biedru, sāka pulcēties kopā un izstrādāt darbības plānus un metodes. Vai iespējams izmainīt it kā neizmaināmo? Jā, ir iespējams — ja Dievu lūdz ar nopietnību, nevis tikai tāpat ar domu: palūdzis esmu par ieslodzītajiem un vajātajiem, lai viņiem tagad eņģeļi palīdz...

Tā ne. Ja es esmu lūdzis, tad man arī intensīvi jādomā, ko pats varētu darīt. Paldies Dievam, Viņš mūs vadīja. Vācijā Ričarda Vurmbranda ierosmē nodibinājās misija *Palīdzības darbs martīru baznīcai.* Tās mērķis bija palīdzēt vajātajai baznīcai, tās locekļiem, kurus ticības apliecināšanas dēļ soda un pat nonāvē.

— Vai bija tik vienkārši uzzināt to cilvēku vārdus, kuri aktīvas ticības dēļ cieta?

— Nebija tik vienkārši. Drīz sapratām, ka nedrīkstam aprobežoties tikai ar oficiāli pieejamo informāciju. Gribējām zināt vairāk nekā to, ko bija atļauts zināt. Tas nozīmēja — slepena darba uzsākšanu.

— Vai atbalstu no Rietumvācijas valdības nesaņēmāt?

— Itin nekādu.

— Jūs bijāt slepena organizācija?

— Daļēji slepena. Demokrātiskas valdības ir ļoti tolerantas. Tā neiebilda reģistrēt organizāciju, kas pētītu ticīgo dzīvi totalitārisma zemēs. Bet mūsu statūtos nebija rakstīts, kā iegūt šo informāciju par vajātajiem. Lai gan bijām atklāta sabiedriska organizācija, tomēr savā darbā, lai iegūtu patieso informāciju un noskaidrotu kā palīdzēt, bijām spiesti pievērsties konspiratīvām metodēm.

Piemēram, mēs visas krievu valodas Bībeles lappuses izgatavojām uz ofseta alumīnija platēm un slepeni aizvedām uz Rostovu pie Donas. Nereģistrētajiem baptistiem darbojās slepena tipogrāfija un grūtākais darbs bija izgatavot plati. Pēc tam liec uz ruļļa un vālē tik vaļā. Jā, šis un tas izdevās. Arī nogādāt līdzekļus, kur valdīja trūkums.

— Vai jūs arī pats devāties šādos riskantos braucienos?

— Man vairs nedeva vīzu līdz Gorbačova *glastnostj* un *perestroikas* laikiem. Mani Latvijā neielaida līdz puča laikam.

— Cik skaitliski liela bija organizācija?

— Tajā bija neliels skaits pilna laika darbinieku, bet daudz draugu vajātajiem — pabalstītāju, ziedotāju. Pati organizācijas izveide notika tikai pēc tam, kad, atsaucoties uz Ričarda Vurmbranda liecībām, bija saziedota nauda. Kā to izlietot, ko nu darīt?

Kādā vakarā, kad Ričards Vurmbrands pārpildītā Štutgardes baznīcā bija stāstījis par piedzīvoto un pārciesto Rumānijā komunistu cietumos, cilvēki uzzināja ne tikai par Rumāniju, bet vispār par notiekošo aiz "dzelzs aizkara". Tas viņus ierosināja ziedot. Tanī vakarā,

bez īpaša aicinājuma tika saziedots septiņdesmit tūkstoši marku. Līdzīgi atkārtojās otrā vakarā citā baznīcā, kur viesojās Vurmbrands. Viņš teica, ka naudu nevedīs uz Ameriku. "Jums ir jāveido organizācija šeit." Un cilvēki atsaucās šim uzdevumam.

— 1975. gadā šīs organizācijas ietvaros tika izveidota arī latviešu nodaļa.

— Jā, mums izdevās iegūt slepeni uzņemtu filmiņu un aizvest to uz Rietumiem. Tajā nebija nekā īpaša — pāris ainu ar cietumniekiem, ko sargu un suņu pavadībā kaut kur veda. Un vēl kāda aina, kur cietumnieki pie Šķirotavas iet pāri dzelzceļa dambim uz nometni. Jā, tādas īsas scēniņas, filmiņa tikai sešas minūtes gara. Kad šo filmiņu parādījām Frankfurtē grāmatu mesē, to noskatījās arī Abrams Šifrins, kāds izraēlietis, kurš agrāk bija dzīvojis Padomju Savienībā, vairāku vērtīgu grāmatu autors. Viņš ieteica to nogādāt Londonas BBC.

Nesaprotu kāpēc, bet šī sešas minūtes garā filma izraisīja lielu interesi Rietumos. Laikam tā norāva to noslēpumainības plīvuru, ko propagandēja Padomju Savienība, ka viņiem viss esot vislabākajā kartībā — kriminalitāte pavisam zema un Solžeņica publicētās grāmatās aprakstītās soda nometnes tikai meli un izdomājums. Filma tika rādīta visās Rietumu televīzijās. Attēli no tās parādījās uz neskaitāmu žurnālu vākiem līdz pat Brazīlijai. Mani ielūdza uz ASV, un viena mēneša laikā es ar šo filmiņu viesojos divdesmit astoņās pilsētās, kur dzīvo lielāks skaits latviešu. Viņu ieinteresētības rezultātā attīstījās tāda darba nozare, ko nosaucām par Gaismas Akciju.

— Interesants nosaukums.

— Gaismas Akcija sāka nodarboties ar informācijas vākšanu un izplatīšanu. Tās programmā bija slepenā un atklātā daļa. Rietumu presē publicējām ieslodzīto vārdus un likteņus. Ieguvām draudžu darbības noteikumus, padomju netaisnos likumus. Pārtulkojām 1976. gadā pieņemto *Nolikumu par reliģiskajām organizācijām*. Rietumos to vajadzēja ievest slepeni, uz neattīstītas fotografētas filmas. Attīstījām, pārtulkojām vācu valodā un izdevumam pievienojām savus komentārus.

Tas bija vērtīgs informācijas līdzeklis, kas atspoguļoja patieso reliģisko "brīvību". Piemēram, tur bija rakstīts, ka reliģiskās draudzes locekļiem aizliegts sniegt savstarpēju materiālu palīdzību. Izdoto brošūru nosaucām: *Ar likumu aizliegta labdarība*.

— Vai jūsu organizācijas rezultātā kādam tika palīdzēts, varbūt kādi tika atbrīvoti no ieslodzījuma?

— Atbrīvoti — tas būtu par daudz teikts. Panākumi bija dažādi. Piemēram, brāļus Pāvilu un Olafu Brūverus latviešu demonstrācijas dažādās Rietumu zemēs pasargājām no daudzu gadu ieslodzījuma.

Viņi bija izveidojuši aptaujas anketu un lūdza cilvēkus atbildēt uz septiņiem jautājumiem, lai uzzinātu viņu domas par dzīves apstākļiem, ko tad bija nodomājuši dot laikrakstu redakcijām.

Par šādu rīcību abus apcietināja un ielika čekas izolatorā. Pateicoties jau sen nodibinātajiem kontaktiem, desmit dienu laikā anketa nonāca Rietumos un tika pārtulkota. Latviešu reakcija bija tūlītēja. Vašingtonā un Ņujorkā parādījās demonstranti, kas jautāja, vai tiešām par jautājumu izteikšanu Padomju Savienībā kādu tiesā?

Rezultātā Pāvilam Brūveram piesprieda gadu nosacīti, bet Olafam pusgadu cietumsoda. To viņš pavadīja Šķirotavas darba kolonijā. Lietderīgi pavadīja. Ja viņš nebūtu nonācis cietumā, nevienam pat prātā neienāktu to nofilmēt un nebūtu tapusi jau pieminētā sešas minūtes garā filmiņa, kas izsauca tik lielu rezonansi.

— Jūs nēsājāt arī protesta piespraudes ar apcietināto vārdiem.

— Jā, ar šādu piespraudi mēs gājām visur — gan uz kāzām, gan uz bērēm.

— Lai izraisītu cilvēkos vēlmi uzzināt ko vairāk?

— Lai liecinātu par netaisni sodīto eksistenci. Visur līdzi mums bija informācija, ko iedot tiem, kas pēc tās vaicā. Reiz es bibliotēkā stāvēju rindā, lai saņemtu grāmatas. Kāds cilvēks ievēroja man pie apģērba PROTEST zīmi un jautāja, pret ko es protestēju? Uzzinājis sakarības viņš kļuva par mūsu akcijas dalībnieku.

Tādā veidā mēs ieslodzīto pārvērtām it kā par sludinātāju. Kaut gan neviens nespēja notiesātajam piekļūt, viņa liktenis, pateicoties draugiem, kas staigāja ar šādām piespraudēm, kļuva zināms daudziem dažādās valstīs un bija liecība par patieso stāvoli Padomju Savienībā.

— Jūs staigājāt ne tikai ar protesta piespraudēm, bet arī ar savdabīgiem tērpiem. Kur jūs ieradāties ar šādiem tērpiem?

— Uz tērpa, rupjas drānas apmetņa bija tāds pats cilvēka neliels portrets kā uz PROTESTa piespraudes un rakstīts: *Padomju Savienībā vajātais*, stāvējām pilsētas centrā, kur pulcējās visvairāk cilvēku. Tā bija "*Solidaritātes sardze*". Parasti tanī piedalījās divi cilvēki, un viņiem līdzi bija informācija, ko dalīt. Mēs ar to neuzbāzāmies, bet, ja kāds jautāja, tad to iedevām.

Šī akcija bija saistīts ar divpadsmit dažādu cilvēku likteņiem. Bija noskaidroti viņu dzīves stāsti un patiesie apcietināšanas iemesli. Starp tiem bija latvieši, lietuvieši, krievi, ebreji, ukraiņi.

— Vai varat nosaukt kādus latviešu vārdus?

— No latviešiem varu nosaukt Lidiju Lasmani, Jāni Rožkalnu, Ģedertu Melngaili.

— 1992. gadā jūs ar ģimeni pārcēlāties uz Latviju.

— Gadiem ilgi dzīvoju ar domu, ka tiklīdz varēšu brīvi paust savus uzskatus, es atgriezīšos Latvijā. Sociālie apstākļi mani nebaidīja. Drīzi pēc puča atlidoju uz Rīgu, apmetos dzīvot pie drauga un sāku strādāt Aizsardzības ministrijā. Līdz 1993. gada janvārim. Toreiz aizsardzības ministrs bija Tālavs Jundzis. Pēc tam kļuvu par Totalitārisma seku dokumentēšanas centra vadītāju.

* * *

Mēs nedrīkstam aizmirst arī grēkus savas tautas pagātnē, ar tiem saistīto upuru izmisumu. Ījaba grāmatā ir tādi vārdi: "Ak, zeme, neapsedz manas asinis, un lai itin nekad neapklust manas vaimanas!"

Mūsu zemē ir lijis tik daudz asiņu. Mums, garīgiem cilvēkiem, būtu jāmācās no Daniēla, jāpievēršas lūgšanai, gavēšanai, un patiesības pētīšanai. Kopīgi par to jādomā. Varbūt tad garīgā un sabiedriskā atjaunošanās ritēs straujāk.

Mums, kristiešiem, būtu jābūt tiem, kuri spēj risināt problēmas. Piemēram, varam priecāties par Viljama Šulca paraugu bāreņu aprūpē — ***PAKĀPIENIEM***. Arī citur mācītāji un draudzes ir uzsākušas ļoti vērtīgus darbus. Evaņģēlijs vispirms ir praktiskā dzīve, tikai pēc tam — sludināšana.

Pāvils BRŪVERS,
padomju gadu disidents,
Triju Zvaigžņu ordeņa lielvirsnieks.
Intervija žurnālā "Tikšanās".

2000. gada oktobris.

BRĪVĀ EIROPA LATVIJĀ

— *Kādi ceļi jūs, Brūvera kungs, atveda uz Rīgu?*

— Šis ir mans kārtējais Latvijas apmeklējums. Es katru gadu vismaz reizi braucu uz Latviju, un parasti tas ir vasarā, kad bērniem ir vasaras brīvlaiks. Bet šoreiz man izdevās atvaļinājumu pagarināt, savienojot to ar darbu. Es strādāju radio "Brīvā Eiropa", mums ir birojs Rīgā, un es tagad vienu mēnesi strādāšu šeit.

Pēdējos pāris gadus gan man ir izdevies divreiz atbraukt uz Latviju. Mums ir bijušas arī zināmas saistības ar Latvijas Universitātes žurnālistikas fakultāti, es esmu braucis studentiem kaut ko pastāstīt

"Glābiet manu Tēvzemi — Latviju!"
Minsteres latvieši protesta demonstrācijā 1991. gada 13. janvārī

par mūsu radio. Es bija arī pagājušajā gadā 18. novembrī, tas man bija ļoti liels pārdzīvojums.

— Vai tas bija toreiz, kad prezidents Guntis Ulmanis pasniedza Trīszvaigžņu ordeni?

— Nē, ordeni es saņēmu pirms diviem gadiem, bet es to neuztvēru tik personīgi. Es ļoti priecājos par to, ka tik augstu ir novērtēta Latvijas Neatkarības kustība. Būtībā šis ordenis ir piešķirts kustībai, kurā man bijis tas prieks, gods un laime piedalīties. Bet kā nu kustībai piešķirs ordeni, to var dot tikai konkrētiem cilvēkiem. Mēs bijām vairāki, kas tos saņēma.

Minsteres latvieši protesta demonstrācijā. Pie radioaparāta Rita Brūvere (dzim. Lēvalde)

— Jūs ar savu brāli Olafu taču bijāt tie, kas Latvijas Neatkarības kustību iedibinājāt?

— Mēs ar Olafu bijām tās kodolā, bet es uzreiz gribētu pieminēt Edmundu Cirveli. Viņš būtībā bija mūsu ideoloģiskais aizdedzinātājs. Un tad mēs ar Olafu nospriedām, ka būtu labi, ja rīcība būtu organizēta, protams, pagrīdes veidā. Diezgan drīz atradām kopīgu valodu arī ar manu draugu Jāni Rožkalnu. Mēs bijām tāda vienādi domājošu draugu grupa.

— Vai jūs jau tad bijāt Baptistu draudzes locekļi?

— Es pats formāli nebiju iestājies nevienā draudzē, kaut arī biju kristīts Inešu baptistu draudzē. Jāņa Rožkalna tēvs tur bija mācītājs, un viņš mani kristīja Inešu ezerā 1967. gada rudenī, kad bija jau neliels sals.

— Kristīts esat kā baptists, bet strādājat Prāgā kā luteriskās draudzes mācītājs.

— Šī ieiešana luteriskajā baznīcā notika pilnīgi dabīgi. Nonākot trimdā Vācijā, es gribēju būt garīgi aktīvs. Un vienīgā vide, kurā es varēju garīgi darboties, bija luterāņu draudze Minhenē. Es tur spēlēju ērģeles, dažkārt aizvietoju mācītāju. Viņš redzēja manas garīgās

Pāvils un Rita Brūveri 1999. gada 3. maijā pēc Triju Zvaigžņu ordeņa saņemšanas Rīgas pilī

intereses un to, ka varētu būt viņam par palīgu. Latvijā es jūtu, ka cilvēki diezgan stingri skatās uz to, vai tu esi luterānis vai baptists, vai kādas citas konfesijas pārstāvis. Tur nebija svarīga tava izcelsme un tava piederība. Galvenais bija, ka tu esi Dieva bērns.

— ***Vai tā bija vācu draudze?***

— Nē, latviešu.

— ***Tad arī Prāgā jums ir latviešu draudze?***

— Kad 1995. gadā no Minhenas pārcēlāmies uz Prāgu liela daļa mūsu radu bija šīs Minhenas luterāniskās draudzes locekļi. Un viena no viņu pirmajām domam bija, ka arī Prāgā mums ir vajadzīga sava draudze. Minhenā es jau biju mācītāja Jansona palīgs, un viņš ierosināja mani ordinēt par diakonu. Draudze apvieno galvenokārt "Brīvās Eiropas" un Latvijas vēstniecības darbiniekus, bet prāvāko daļu veido tūristi un ciemiņi.

— ***Cik mēs zinām, arī jūsu sieva un viņas tēvs ir piedalījušies neatkarības kustībā.***

— Man līdz pat šim brīdim ir īpaši sāpīgi atcerēties Ritas tēvu. Kad mēs izbraucām, bažījāmies, ka Latvijas Neatkarības kustība līdz ar to arī beigsies. Uz to droši vien cerēja arī valsts iestādes un tāpēc ļāva mums izbraukt. Mēs nolēmām savā vietā atstāt cilvēkus, kas šo darbu turpinātu.

Es runāju ar savu sievas tēvu Alfrēdu Lēvaldu. Olafs bija runājis ar dažiem citiem cilvēkiem, un viens no tiem bija Jānis Rožkalns.

Kad viņš šo lietu paņēma, tas izvērsa visu profesionāli. Viņš bija tiešām izcils šajā lietā.

A. Lēvalds atkal bija tehniski ārkārtīgi apdāvināts cilvēks. Viņam nebija tehniski neatrisināmu jautājumu. Ar saviem padomiem viņš daudz palīdzēja tādu problēmu risināšanā, kas saistījās ar dažādiem ierakstiem, ar kamerām un ziņu noslēpšanu, kodēšanu, un tam līdzīgām lietām. Bet tad, kad 1983. gada 6. janvārī viņa mājās notika kratīšana, viņš to neizturēja un mira ar sirdstrieku. Kratīšana, protams, neskatoties uz to, turpinājās.

— Radiostacija "Brīvā Eiropa" ir darījusi lielu darbu visus padomju gadus. Tā strādāja, mēs mēģinājām to uztvert un cauri traucējumiem mēģinājām kaut ko saklausīt. Daudziem "Brīvā Eiropa" asociējas ar Pāvila Brūvera vārdu.

— Es priecājos, ka jums asociējos ar šo radiostaciju. Man par šo radiostaciju nekad nav bijis kauns, un arī šobrīd par to nekaunos. Esmu apmierināts, ka varu tajā strādāt. Šī radiostacija ir nepieciešama kaut vai tādēļ vien, ka vienā pļavā viena puķe būtu vienmuļa, jo vairāk izziņas avotu, jo latviešu tauta ir bagātāka. Mēs ar savu pienesumu dodam iespēju cilvēkiem Latvijā gūt kaut ko vairāk. Tāpēc vien jau ir labi, ka mēs esam.

— Kā radiostacija "Brīvā Eiropa" redz Latvijas neatkarības attīstības ceļu šodien?

— Redziet, "Brīvā Eiropa" Prāgā sastāv no 22 redakcijām, kuras pārstāv Eiropu, sākot no Igaunijas un beidzot ar tālo Kamčatku. No šā lielā torņa Latvija izskatās ļoti labi. Mēs, protams, redzam arī visas nepilnības Latvijā, lietas, kas gruzd, kas varbūt smird, mēs mēģinām, cik vien iespējams uzmanīgi dot kādas zāles, lai šīs lietas ārstētu un labotu.

Bet, kad mēs redzam, ar kādām problēmām nodarbojas mūsu kolēģi, piemēram, mūsu kaimiņi baltkrievi vai Vidusāzijas valstis, tad Latvija ir paradīze, salīdzinot ar to, kādas problēmas ir cilvēkiem šajās zemēs, par Krieviju jau nemaz nerunājot.

Jānis VĒVERIS,
padomju disidents,
Triju Zvaigžņu ordeņa lielvirsnieks.
Publikācija "Latvijas Vēstnesī".

1999. gada 20. augusts.

PAR SEVI, PAR DZĪVI

Pasaulē esmu nācis 1954. gada 30. decembrī Rīgā. Mana māte Mirdza dzimusi jaunsaimnieku ģimenē. Viņas vecāku iekoptajās mājās Lubezerē esmu pavadījis savas bērnības vasaras. Toreiz gan tur bija Rojupes kolhozs. Mans tēvs Fricis dzimis Ļeņingradas apgabalā, kur viņa tēvs ieceļojis pirms Pirmā pasaules kara un ticis jau pie zināmas turības, kas krievu revolūcijās gan visa pazaudēta. Tā viņu ģimene dzīvojusi tādā pašā nabadzībā kā visi apkārtējie ļaudis, un Fricis (tur, Krievijā, gan saukts par Fjodoru), tāpat kā citi klases biedri no pirmās klases klausījies šausmu stāstos par grūto dzīvi buržuāziskajā Latvijā. Viņiem likts arī izsvītrot no vēstures grāmatas Jēkaba Alkšņa, Roberta Eidemaņa un citu "tautas ienaidnieku" vārdus. Propaganda iedarbojusies tik spēcīgi, ka viņš savā zēna prātā to vien domājis, ko viņam darīt, kā atbrīvot to nabaga Latviju no buržuāziskās varas. Acis jauneklim atvērušās tikai tad, kad ienācis vācu karaspēks ar savu moderno tehniku, ar karavīru stāju, uzvedību, izskatu. Viss bija pavisam citādi nekā skolā stāstīts. Kad notikusi pirmā mobilizācija, viņš vēl bijis par jaunu. Pēc tam pats vairījies gan no krievu, gan vācu armijas. Pa kara laiku ieradies Latvijā, Kurzemē noskatījis līgavu un pēc kara pārnākuši uz Rīgu. Māte ir laba adītāja un visu mūžu nostrādājusi šajā profesijā, tēvs kādu laiku bijis kurinātājs uz tvaika lokomotīves, strādājis dažādus santehniķa un metinātāja darbus, kas padomju laikos bija zelta vērtē. Pašlaik viņi abi ir tā sauktie strādājošie pensionāri.

Esmu ģimenē vecākais dēls. Man ir divas māsas un divi brāļi. Mūsu ģimeni lielā mērā saliedēja kristīgais pasaules uzskats, kristīgā morāle un darbs. Mēs neviens nezinājām, ko nozīmē trači un skandāli. Vecāki bija baptistu draudzes locekļi, mūsu mājās bieži tika muzicēts un runāts par dzīvi.

Mācījos Anrī Barbisa vidusskolā, kas tagad atkal ir Franču licejs. Pēdējās klasēs, kad franču valodas pamatus bijām apguvuši, skolotāja Ieva Lase mums mācīja tehnisko tulkošanu. Viņa bija augusi brīvajā Latvijā, viņā bija dzīvs brīvās Eiropas gars. Dziļa inteliģence. Kaut kādā smalkā veidā skolotāja prata rosināt mūsu domu, dzīves izpratni. Par savu līdzdalību tā sauktajā franču grupā viņa, protams, klasē nerunāja. Mums vairāk iznāca parunāties, kad lūdzu viņu man papildus mācīt vācu valodu.

Kopš piecpadsmit gadu vecuma nodarbojos ar akadēmisko airēšanu. Tas man veicās tik labi, ka sports pamazām kļuva par galveno dzīves saturu. Piedalījos sacensībās arī Lietuvā, Igaunijā, Maskavā, Ukrainā un daudzās citās vietās. Kad atgriezos no tālajiem braucieniem, pa Rīgu staigāju kā iemīlējies, baudīju dzimtenes gaisu. Arvien vairāk stiprinājās apziņa, ka esam eiropieši, Latvija ir Eiropai piederīga. Tas dzīves veids, ko vēroju Maskavā un tālāk uz austrumiem, man bija svešs, visa mana būtība sacēlās pret to.

Draudzē iznāca sastapties ar Jāni Rožkalnu un Edmundu Cirveli. Sāku ievērot, ka tie ir cilvēki, kas domā tāpat kā es. Turklāt pamatīgi domā un kaut ko arī dara. Radās arī citi domubiedri. Man sāka dot uzdevumus. Mūsu grupa bija nolēmusi, ka ar vardarbību nenodarbosimies. Pirmkārt, tāpēc, ka bijām kristīgi cilvēki, otrkārt — tas nebūtu racionāli, jo PSRS vara bija ļoti spēcīga. Bet mēs bijām ievērojuši, ka šī vara briesmīgi baidās no informācijas.

Sākām kopēt un izplatīt trimdas latviešu preses izdevumus un grāmatas, arī pirmskara un vācu laika literatūru. Man arī personiski bija ļoti svarīgi tikt pie šīs garīgās barības, lai spētu uzturēt dzīvotprieku. Kopējamos aparātus tai laikā šausmīgi sargāja, rakstāmmašīnas stingri kontrolēja. Tas skaitījās gandrīz vai nozieguma instruments. Atlika fotoveids. Darbietilpīgs process, turklāt šīs fotolapiņas bija grūti lasāmas, bojāja redzi. Pats toreiz izlasīju šādi pavairotu Solžeņicina "Gulaga Arhipelāgu". Un lasīja daudzi.

Mani apcietināja 1983. gadā. Tas notika plašās 5. un 6. janvāra akcijas laikā. Tā skāra kādas simt ģimenes. Čekisti bija mobilizējuši visas mašīnas un iesaistījuši arī komjauniešus, visādus piepalīgus un ziņotājus.

Es iepriekšējā dienā biju saņēmis kārtējo filmiņu. Parasti centos darbu uz reizi padarīt un nodot tālāk. Bet lēni gāja, un es biju ļoti noguris. Tajā laikā es strādāju trijās darbavietās un vēl nodarbojos ar airēšanu. Biju dežurants ūdensvada un kanalizācijas pārvaldē, ko varēju uzskatīt par īsti latvisku oāzi. Tur starp dežūrām atlika daudz brīva laika, tikai alga bija maza, tāpēc iesaistījos arī kādā celtnieku brigādē.

Triju Zvaigžņu ordeņa (II šķira) lielvirsnieki — Jānis Vēveris, Pāvils Brūveris un Jānis Rožkalns

Domājot par nākotni, biju atradis darbu arī Latvijas PSR Oktobra revolūcijas un sociālisma celtniecības arhīvā, jo, braukājot uz sacīkstēm, atklāju, ka Maskavā ir tāds Vēstures un arhīvu institūts, kur gribēju mācīties. Mani vienmēr saistījusi vēsture, arhīvi, bet vajadzēja pārliecināties, vai tas tiešām ir tas, ko vēlos. Darīju visus melnos darbus — apstrādāju dokumentus, kārtoju lietas. Tas nebūtu bijis tik nogurdinoši, bet sāku visus tos dokumentus lasīt, tas bija tik interesanti!

Viņi ieradās ļoti agrā rīta stundā. Visi aparāti stāvēja, turpat atradās arī gatavā produkcija. Miegs bija mani pieveicis. Ja kratītāji būtu ieradušies diennakti vēlāk, māja būtu tīra, un es tiktu sveikā cauri.

Tā nonācu Stabu ielas stūra mājā, kur līdz tiesas dienai pagāja vesels gads. Vienīgais kontakts ar ārpasauli bijā tāds, ka mums deva lasīt avīzi "Izvestija", arī "Cīņu". Es jau mājās arī biju "Cīņu" lasījis. Man patika apskatīt pirmo lappusi: kā viņi tur sēž, kādas viņiem sejas, kā tas Voss tur runā. Man gribējās saprast, kas tie par cilvēkiem. Kā var būt tādi cilvēki! Man patika lasīt arī boļševiku grāmatas, iedziļināties to cilvēku domāšanā.

Čekā bija arī bibliotēka. Kaut gan jaunākā grāmata tur bija no septiņdesmitā gada, varēja atrast daudz derīga. Piemēram, izlasīju Maksima Gorkija atmiņas. Viņš raksta arī par to, kā viņš 1905. gadā

atpūties Jūrmalā, stāsta par saviem kaimiņiem. Viņa sarunu biedrs ir kāds latvietis, kādreizējais jūrnieks, kas pie vecuma apguvis citu profesiju un ir ļoti darbīgs, inteliģents vīrs. Viņi runā arī par krievu — japāņu karu, kurā Krievija cieš smagus zaudējumus. Kaimiņš saka: "Mums jau būtu tā kā jāpriecājas — Japāna tāda maza valstiņa, bet redz kā sasit lielās Krievijas floti." Un Gorkijs tad raksta: "Jā, tie latvieši jau par to vien domā, kā nodibināt pašiem savu valsti." Es lasīju un lieku reizi pārliecinājos, cik maldīgi ir boļševiku propagandas apgalvojumi, ka Latvijas valsts ideja dzimusi tikai 1918. gadā un latviešu buržuāzija par to izšķīrusies tikai tāpēc, ka Krievijā bija pasludināta strādnieku un zemnieku valsts un bija jābaidās, ka tas var pārņemt arī Latviju. Bet Gorkijs, lūk, jau 1905. gadā bija pamanījis, ka latviešiem ir sava nacionālā pašapziņa un viņi sapņo par savu valsti.

Stabu ielā izsēdējos gan vienvietīgā, gan divvietīgā un arī trīsvietīgā kamerā. Gadījās būt kopā ar krievu jūrniekiem, kas bija nodarbojušies ar kontrabandu — tajos apstākļos manā uztverē slavējamu lietu. Reiz kāds jūrnieks ar lielu baudu stāstīja par Rietumiem, visādi slavēja viņu dzīvi, tā ka es nevarēju saprast, kurš no mums ir politiskais. Bet tikko iznāca runa par Baltiju, apstiprinājās tas, ko es jau zināju un vēlāk piedzīvoju arī nometnē, — arī daudzi krievu antiboļševiki, daudzi disidenti ir tādi paši Latvijas ienaidnieki kā boļševiki. Ar viņiem bija izdevīgi draudzēties tikai pagaidām, kamēr mums bija kopīgs ienaidnieks.

Tiesas sēdē vienīgi Gunārs Astra pateica to, ko mums visiem vajadzēja teikt. Viņš to izdarīja ideāli! Es nevarēju tik ātri pārorientēties. Nebiju gatavojies uz publisku sēdi. Vēlāk man draugi pārmeta: "Mēs jau tevi pazīstam, mēs zinām, ko tu domāji. Bet tur taču bija daudzi citi cilvēki, kas uz tevi skatījās kā uz varoni, gaidīja, ko tu teiksi. Bet tu — nekā!" Jā, man tika iestāstīts, lai es nemaz neceru uz kādu atklātu tiesas sēdi, un es biju izlēmis visam piekrist, ko viņi man tur teiks, jo nekādi pretargumenti jau tāpat netiktu uzklausīti.

Vilcienā arestantu vagonā mūs veda kopā ar kriminālajiem. Mēs braucām kādu mēnesi, piestājam Pleskavas, Jaroslavļas, vēl citos cietumos. Jaroslavļā mūsu kamerā bija tikpat daudz cilvēku, cik vēlāk visā nometnē. Tur es satikos ar Gunāru Astru, citā reizē — ar Gunāru Freimani, ar Jāni Rožkalnu. Gunāru Astru es pirmo reizi ieraudzīju arestantu mašīnā, kad mūs veda uz tiesu. Viņš pienāca pirmais un teica: "Tu laikam esi Jānis Vēveris." Viņš bija augstākā uzticamības pakāpē, tāpēc zināja. Viņš bija arī gudrāks, jau izmācīts, izgājis to skolu. Viņam bija ass skatiens, es sajutu, ka viņš uzreiz mani novērtē, kā mēdz teikt — redz cauri. Trenēts cilvēks. Uzreiz varēja just, ka tā ir spēcīga personība. Gudrs un spēcīgs vīrs.

Vilcienā Gunārs Astra man teica: "Nu tu saproti, ka esam darbojušies vienā komandā." Es viņam atstāstīju, kā man pratināšanā čekisti sacīja: "Tu varbūt pie sevis domā, ka jūs te varēsiet turpināt, ka jums izdosies nodibināt to LNK. Bet Latvijā nekad nav bijusi un nekad arī nebūs nekāda pretestības kustība! Latvijā ir čeka, un Latvijas čeka ir labākā čeka visā savienībā!" Mēs, savukārt, bijām pārliecināti, ka Pretestības kustība pastāvēs un turpināsies.

Nometnē neviens no manas grupas nebija, bet bija citi latvieši. Bija sociāldemokrāts Žanis Skudra, kas jau ilgi bija sēdējis, bija Ints Cālītis. Bija arī vecie vīri, bruņotās pretestības dalībnieki. Viņi tur atradās 10 un vairāk gadus. Kā nu kurš. Tie lielākoties bija nevis aktīvie mežabrāļi, bet tādi, kas gaidīja Latvijas brīvību un negribēja iet ne vācu, ne krievu armijā. Arī tādi, kas ir bijuši kādu laiku vācu armijā un nav gribējuši iet krievu armijā. Smagos Staļina kolhozu laikus viņi bija pārdzīvojuši, bet 60. gados Brežņevs pateicis: "Neviens nav aizmirsts un nekas netiks aizmirsts" — un, kaut gan viņi visi bija amnestēti, čeka viņus atkal savāca un piesprieda šausmīgus termiņus: desmit, divpadsmit, pat piecpadsmit gadus. Bija arī igauņi un lietuvieši. Unikāls cilvēks bija Boriss Grezins — krievs pēc tautības. Bijis jūrnieks, PSRS pilsonis, te iebraucis, apprecējies ar latvieti, dzīvojuši Jūrmalā. Pilnīgs mūsējais!

Mūsu zonā bija šūšanas darbnīca, metālapstrādes un kokamatniecības darbnīcas. Bija kurtuve, kas apkalpoja visu zonu un ciemu, kur dzīvoja mūsu apsargātāji. No sākuma strādāju par kurinātāju, līdz mani pēkšņi norīkoja par otro pavāru. Šo amatu apguvu gluži labi un nostrādāju līdz nometnes beigām.

Atgriešanās bija pēkšņa. Paziņoja, ka esmu atbrīvots. Vairs uz baraku nelaida, ne ar vienu vairs nevarēju tikties, ne no viena nevarēju atvadīties. Mani uz Rīgu veda ar speciālu konvoju — divi karavīri un virsnieks, parādes formās, ar pistolēm. Kā kādu supernoziedznieku. Ienāca pat prātā, ka mani varbūt ved nevis uz mājām, bet uz kādu nopietnāku soda vietu. Vagonā biju atsevišķā nodalījumā, pārējos sēdēja bandīti. Kad mani veda uz tualeti un atpakaļ, tie visi auroja. Beigās sāka sūtīt zīmītes, gribēja zināt, kas es par briesmoni. Blakus nodalījumā bija vēl viens tāds. Tas nu tiešām izskatījās kā briesmonis — viss apsaitēts. Superbandīts. Sēdējām kā tādi dzīvnieki katrs savā krātiņā.

Mājās atgriezos 1985. gada Ziemassvētkos. Nakts vidū mani pieveda pie čekas nama. Izlēcu no mašīnas ar divām paunām rokās, pufaiku mugurā un ausaini galvā. Garāmgājēji skatījās kā uz kādu pērtiķi. Čekā mani sagaidīja gandrīz kā pazudušo dēlu. Smaržoja pēc odekolona. Kameras izremontētas. Jau Gorbačovs bija pie varas. Mēs nometnē

šad tad tikām pie televizora, bijām dzirdējuši par atklātību un perestroiku un sapratām, ka divu iespēju vairs nav — vai nu viss attīstīsies un tā iekārta sabruks, vai arī atklātība beigsies. Un tā es Rīgā sastapos ar citādu attieksmi.

Man līdz soda termiņa beigām bija palicis vēl mēnesis. Sarunās sākās tāds kā neoficiāls piesitiens — sak, viņi labprāt gribētu ar mani satikties arī pēc tam, kad būšu ārā, gribētu zināt, kā man klājās, kā esmu iekārtojies. Viņi esot tādi paši cilvēki. Mēs jau visi esot latvieši. Un visi gribot vienu un to pašu — lai mūsu tautai būtu labāk... Es acis vien iepletu, viņos klausoties. Un vēl viņi mācīja, ka man esot jāsargājas, lai nenodarītu savai tautai postu un kaunu. (Ej nu saproti — kurš to postu un kurš to kaunu.) Un tad viens it kā starp citu saka: "Jā, tās izvešanas... Mans vectēvs arī esot cietis. Un es tikai tagad to uzzināju." Nu ko tu neteiksi — viņš tikai tagad uzzinājis, ka vecaistēvs izvests!

Kad termiņš beidzās, mani ļoti solīdi izlaida ārā. Tur mani jau sagaidīja māsa un aizveda mājās. Un tad es pamazām sāku atgriezties visā. Ievērojot vislielāko piesardzību, izpildīju dažus uzdevumus, ko man bija uzticējuši cietuma biedri. Bija jāaizbrauc un jānodod vienam otram ziņas, kas tikai viņus skar (es tās biju iemācījies no galvas). Braucu arī uz Igauniju. To visu izdarīju un sāku gatavoties tālākajam darbam. Pirmos "Helsinku 86" dokumentus pavairoju gan ar kopētāju, gan foto veidā.

Bet tad cits pēc cita pirms termiņa tika atbrīvoti Pretestības kustības dalībnieki un notikumi sāka attīstīties tik strauji, ka mēs sapratām — radikāli jāizmanto Gorbačova sludinātā atklātība un jāiet atklāti ārā uz ielām. Mums nekas cits vairs neatliek — ja mēs neiesim, kas tad ies. Tad parādījās grupa "Helsinki 86". Ļoti labi izdevās sacelt troksni, bija pilnīgi cita situācija, un tas momentā izgāja pa visu pasauli.

Mēs bijām domājuši, ka mēs turpināsim visu to lietu ar Neatkarības kustību, bet tik labi iznāca pirmā lielā "Helsinki 86" akcija, ka mēs neriskējām dublēties. Un mēs pārmetām visus spēkus uz "Helsinki 86". Jo galvenais ir rezultāts, ne jau tas, kurš un kā to dara. Tad mums pievienojās Rolands Silaraups (viņš arī bija arestēts un atlaists). Silaraups aizbrauca izpētīt, kas notiek Liepājā. Tur iepazinies ar Linardu Grantiņu, Raimondu Bitenieku un Mārtiņu Barisu un uzreiz iestājies grupā. Viņš atbrauca jau kā "Helsinki 86" biedrs.

Tad mēs vienojāmies, ka es arī stājos grupā, bet ne atklātā veidā. Līdzīgā konspiratīvā stilā grupai pievienojās vēl citi cilvēki. Viņu statusu no pagrīdniekiem uz oficiāliem pārstāvjiem pēc vajadzības mainījām. Jo, no vienas puses, vajadzēja jau darboties atklāti, bet, no

otras puses, bija vēl spēkā visas čekas vajāšanas un mums bija jābūt gataviem jebkuriem pavērsieniem. Tā bija Linarda Granti̧ņa ideja — sarīkot 14. jūnijā īstu protesta akciju un izmēģināt, uz ko cilvēki ir gatavi. Vai mēs varam iziet ielās, vai mums izdosies vai ne. Dabiski, ka čeka to uzoda un, tā kā viņi bija visskaļākie, izdomāja visādus iegansta, kā viņus aizturēt. Tad mēs izvirzījām priekšgalā Silaraupu. Vēl kā oficiālie pārstāvji grupā iesaistījās Edmunds Cirvelis, Heinis Lāma, Alfrēds Zariņš, Ārijs Tomsons un Eva Biteniece. Visa tā grupa bija ļoti iespaidīga — divi jauni cilvēki un veci sirmi vīri. Akcija izdevās kolosāli.

Rolands Silaraups mani iepazīstināja ar Juri Ziemeli. Viņš arī bija grupā, taču es viņu agrāk nebiju saticis. Izrādījās, viņš arī bija no vecajiem cīnītājiem. Man uzreiz bija skaidrs, ka tā ir spilgta personība. Visbīstamākais boļševiku varai tomēr bija Gunārs Astra. Pie tam viņš bija tāds, kas neslēpj savas spējas. Arī čeka to zināja. Man bija tāds iespaids, ka Gunārs ar Juri Ziemeli sapratās no pusvārda. Kad Gunāru beidzot atbrīvoja, jau bija notikušas visas lielās akcijas. Tauta bija izgājusi ielās un apliecinājusi savu atbalstu. Pirmo reizi boļševiki bija nostādīti fakta priekšā. Es viņam visu to izstāstīju. Viņš mani uzklausīja un sāka gatavoties, kā saka, "pārņemt vadību".

Gunāra Astras bērēs pirmo reizi publiski atskaņoja "Dievs, svētī Latviju". Tas bija mans tēvs, kas saorganizēja orķestri. Tēvs teica, ka nemaz tik viegli tas nav bijis. 18. novembrī mēs atkal bijām sapulcējušies pie Gunāra Astras kapa. Pavisam maza cilvēku kopa. Bet pilni krūmi ar čekistiem. Viņš bija bīstams arī pēc nāves.

Kad sākās atklātums un perestroika, faktiski to visu virzīja čekisti un Kremļa dižvīri, un līdz zināmai robežai viņi principā bija mūsu sabiedrotie. Arī Latvijā tas varēja notikt tikai ar čekas visaugstāko labvēlību. Bet šie sabiedrotie pamazām sāka mūs traucēt. Viņi sāka spiesties mūsu nišā un gribēja ieņemt mūsu vietu kā "īstie latvieši". Toreiz uzvedos klaji demonstratīvi: uz ielas pilnīgi atklāti viņus sveicināju. Es taču daudzus pazinu. Daži izlikās, ka nesaprot un nepazīst. Citi pienāca klāt un aprunājās. Tas man lika ļoti daudz domāt par to, kas notiek.

Pamazām viss pārgāja uz atklātumu. Pēc grupas "Helsinki 86" parādījās partiju iedīgļi, sevi pieteica lielās masu organizācijas — LNNK un Vides aizsardzības klubs. Un tajās arī mūsu cilvēki visur bija iekšā. Es biju LNNK biedrs. No Igaunijas biju saņēmis informāciju, ka tur sanākušas kopā vairākas sabiedriskās organizācijas un nolēmušas sākt pilsoņu reģistrāciju un atjaunot valsti uz tiesiskiem pamatiem. Tas bija tieši tas, par ko es visu laiku iestājos. Apzvanīju visus — helsinkiešus, Vides aizsardzības klubu, kur arī bija mūsu cilvēki, piezvanīju luterāņu grupai "Atjaunošana un atjaunošanās".

Man liekas, ka tiek pilnīgi aizmirsta šī luterāņu grupa, kas faktiski bija "Helsinki 86" dvīņu grupa. Tāpat kā daudzas akcijas un pasākumi notika ar Jāņa Rožkalna iniciatīvu un palīdzību, tāpat ļoti daudz kas notika saziņā ar šo luterāņu grupu. Jurim Rubenim, Modrim Plātem, Mārim Ludvikam, Robertam Feldmanim un vēl citiem te ir lieli nopelni. Viņi katrā ziņā bija mūsu biedri.

No LNNK uz Igauniju tika aizsūtīti emisāri, lai visu uzzinātu. Un tad arī mums sākās tas pats. Ar to nodarbojās vairākas organizācijas, bet mani neapmierināja LNNK neizlēmība. Es biju iedomājies, ka drīkst būt tikai viena iestāde, vēlēts orgāns — Pilsoņu kongress kā Latvijas pagaidu parlaments un Latvijas Komiteja — kā Latvijas pagaidu valdība, kuri nu veiks Latvijas Republikas atjaunošanu. Tāpēc es iestājos Republikāņu partijā, bet līdz dibināšanas kongresam diemžēl netikām.

Pati ideja bija ļoti spēcīga. Cilvēki saprata, ka Latvijas Republika ir jāatjauno. Ka Latvija ir nevis jauna valsts, bet pastāv kopš 1918. gada un tikai tās pilsoņu kopums var noteikt Latvijas tālāko likteni. Arī trimda aktīvi aizstāvēja šo nostāju. Igaunija darīja tieši to pašu. Beigās mēs savu arī panācām, un Latvijas valsts tika atjaunota, kaut arī čeka ļoti gribēja panākt šī juridiskā statusa likvidāciju. Nu labi, viņi piekrita, — mēs varam atdalīties, bet lai mūs uzskata par jaunām valstīm, kas atdalījušās no PSRS. Pilsoņu kongresam bija ļoti liela nozīme pēctecības idejas stiprināšanā.

Tomēr bija redzams, ka Augstākā padome nepiekāpsies, kaut arī vairāki deputāti bija gan Pilsoņu kongresā, gan Augstākajā padomē. Tad mūsu starptautiskie draugi deva mums padomu atteikties no Pilsoņu kongresa. Tā Latvijas Republiku atjaunoja Augstākā padome. Tikai tā organizēja Saeimas vēlēšanas. Mums bija jāpieņem šī valsts un jāatzīst, ka esam zaudējuši. Republikāņu partijā mums izcēlās domstarpības, jo daži nespēja atzīt savu sakāvi, daži to neatzīst vēl līdz šim brīdim. Bet Pilsoņu kongress tā arī nav likvidējies.

Jānis ROŽKALNS,
draudžu darbinieks, jaunatnes vadītājs,
padomju gadu disidents,
Pretošanās kustības dalībnieks,
Triju Zvaigžņu ordeņa lielvirsnieks.
Publikācija "Lauku Avīzē" (saīsināta).

1999. gada 27. novembris.

VIŅI CĪNĪJĀS PAR LATVIJU

(*Par Latvijas Neatkarības kustību*)

Latvijas Neatkarības kustības (LNK) veidošanas ideja radās 1974. gadā un pieder Pāvilam un Olafam Brūveriem. Kad 1976. gada septembrī Brūveru ģimene bija spiesta Latviju atstāt, LNK vadību pārņēma Edmunds Cirvelis. Bet ar 1978. gadu kustības arhīvs, zīmogs un vadība nonāca manās rokās, un tā tas palika līdz LNK pagrīdes darbības izbeigšanai 1983. gada pavasarī. /../

Draudžu darbinieks, Neatkarības kustības dalībnieks, Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris Jānis Rožkalns

LNK darbības virzieni

Mums bija izvēlēta konkrēta cīņas taktika — uzdevumi tuvākajam laikam, kuriem vajadzēja politisko atmosfēru ap "Latvijas jautājumu" aizvien kāpināt, un tad, kādā izdevīgā brīdī, mēs būtu realizējuši vairākus jau daļēji sagatavotus, stratēģiskus pasākumus, kuru mērķis bija sacelt kājās visu latviešu tautu. Vai mazākais, lai Latvijas vārds blakus poļu "Solidarnostj" ilgstoši atrastos pasaules ziņu virsrakstos un, kas zina, varbūt arī dažu Rietumvalstu parlamentu dienas kārtībā.

LNK bija septiņi galvenie darba uzdevumi:

1. Ik gadu 18. novembrī pēc iespējas vairākās vietās Latvijā uzvilkt sarkanbaltsarkanos karogus. Tas gan bija īpaši riskanti, ņemot vērā, ka tajās dienās čeka vienmēr bija "trauksmes stāvoklī", tomēr šī uzdevuma svarīgums risku attaisnoja.

Mums bija trīs drosmīgas meitenes: Iveta Krasta, Gunta Rožkalne un Anita Upmine, kuras krāsoja pareizajā "Latvijas tonī" audumus un tad no tiem šuva pareizā izmēra karogus. Arī tas bija riskanti, bet viņas ievēroja konspirācijas noteikumus. /../

Jānis Rožkalns sarunā ar mākslinieci Baibu Skridi Bonnā, 1998

2. LNK sabiedrībā nemitīgi izplatīja pretpadomju rakstus un materiālus par patieso Latvijas vēsturi. Daļu iespieddarbu saņēmām caur pagrīdes kanāliem no Zviedrijas un Vācijas, citus ar dažādām metodēm pavairojām uz vietas.

Vācijā čakli strādāja LNK jau minētā "Gaismas akcijas" atbalsta grupa piecu cilvēku sastāvā: Pāvils un Rita Brūveri, Paulis Kļaviņš, Ojārs Gobiņš un Jūlijs Kadelis — PBLA Informācijas biroja vadītājs. Viņi sarūpēja mūsu lūgtos tehniskos materiālus: speciālo foto-kino tehniku, filmas u. c., kā arī mūs regulāri apgādāja ar aktuālu informāciju. Tas bija nenovērtējams atbalsts.

Mēs izdevām arī savu periodisko izdevumu "LNK biļetens". Tas bija burtnīcas formātā, rakstīts ar rakstāmmašīnu, divās joslās un tika pavairots ar foto kontaktkopijas metodi. Šīs iemaņas es apguvu VEF fotostudijā pie fotogrāfa Gunāra Birkmaņa, tikai toreiz viņš, protams, nenojauta, ar ko viņa audzēknis nodarbojas. Saglabājies ir biļetens nr. 10, tajā bija Ā. Klīves dramatiskais stāsts par Latvijas okupāciju un kāds sensacionāls dokuments, kas varētu būt jaunums arī šodienas lasītājam.

Jāņa Rožkalna ģimene Minsterē, 1998

Kādā tikšanās reizē ar ASV diplomātiem Maskavā, no viņiem saņēmu Savienoto Valstu Senāta dokumentu par to, ka 1972. gada maijā Apollo–16 apkalpe uz Mēness novietojusi brīvās Latvijas, Lietuvas un Igaunijas karogus. Tur seko trīs kosmonautu paraksti par uzdevuma izpildi.

1980. gadā Ojārs un Zvaigznīte Ginteri pārtulkoja un Lietuvas pagrīdē mums iespieda ļoti aktuālu juridisku traktātu: A. Volpina "Tiem kuriem priekšā stāv pratināšana". Cita pagrīdes tipogrāfija mums iespieda krājumu "Helsinku nobeiguma akta dokumenti". Grāmatas, kuras nāca no Rietumiem, regulāri pavairojām ar foto metodi. Parasti darbietilpīgu uzdevumu veica Gunārs Astra vai Alfrēds Aperats.

Savukārt Pavils Brūvers Vācijā no 1980. līdz 1987. gadam izdeva LNK ikmēneša ziņu biļetenu uz 16 lappusēm "Pasaule un mēs". Tas tika iespiests ar maziem burtiņiem, vēstules formātā, bet ļoti apjomīgs saturā, kuru trimdas latvieši no visiem kontinentiem pa pastu un citādi izsūtīja uz viņiem zināmajām adresēm Latvijā, bet kādu daļu izplatīšanai mēs saņēmām pa pagrīdes kanāliem šeit Rīgā. Biļetenam bija trīs daļas: pasaules ziņas, notikumi PSRS un aktuālākais no Latvijas. Tā kā Pāvils strādāja radio "Brīvā Eiropa", viņiem arvien bija pieejama visaptveroša informācija no visas pasaules.

3. Mūsu darbs būtu bijis daudz šaurāks un grūtāks bez droša un ietilpīga slepena transportkanāla uz Rietumiem. Tādu jau 1976. gadā

Draudžu darbiniece Rūta Eisāne sarunā ar LNK vadītāju, 1996

bija palīdzējis ierīkot Paulis Kļaviņš — no Somijas un Zviedrijas uz Tallinu, kur mums nenovērtējamu palīdzību pašaizliedzīgi sniedza divi igauņi — Marta un Anss Tomsoni. Vēlāk es atradu vēl citus ceļus, un tā tie mums visi kalpoja nepārtraukti astoņus garus gadus.

Metodes bija dažādas: mūsu atbalstītāji zviedri, somi un vācieši caur muitu gāja vai divreiz apaļāki, nekā paši bija — aplīmējušies ar žurnāliem un grāmatām, ziedu albumu vākos nesot noslēptus negatīvus, bet tūristu mašīnām bija dubultgrīdas un durvis utt.

Dažkārt, kad zviedri kaut ko Tallinā būvēja, izdevās saņemt veselus konteinerus, pilnus ar brīvās pasaules grāmatām, Bībelēm un iespiedtehniku — tā gan bija adresēta pagrīdes baznīcai, jo daudzi no mums vienlaikus sadarbojāmies ar vairākām kristiešu izdevniecībām. Bet tas jau ir cits temats. /../

4. Ik pa laikam Rietumos notika starptautiskas cilvēktiesību konferences, kurās apsprieda pasaules tautu aktuālās problēmas, un tajās mēs centāmies pārstāvēt arī mūsu okupēto valsti un apspiesto tautu. Svarīgākais no šiem notikumiem bija 1980. gada Helsinku nobeiguma akta pārbaudes konference Madridē, uz kuru tika nosūtīts izvērsts LNK iesniegums kopā ar fotomateriālu par Latvijas pārkrievošanas procesa gaitu. /../

Jānis Rožkalns pie mātes kapa, 1995

5. Bija dramatiskas akcijas, kad izlikām dažādus plakātus gan Rīgā, gan lauku pilsētās un rajonos. Arī šie bija riskanti pasākumi, bet bija skaidrs, ka tiem arvien ir liela rezonanse kā uz vietas latviešu sirdīs, tā ārzemēs. Gandarījums bija dzirdēt, kā par šiem notikumiem iet stāsti sabiedrībā un kā par to ziņo "Brīvā Eiropa" un "Amerikas balss".

Trīs gadus čeka nezināja šo pasākumu izpildītājus un šos gadījumus varēja tikai reģistrēt, bet vēlāk, kad mūs ar Jāni Vēveri arestēja, šo akciju saraksts, protams, pilnībā pārceļoja uz mūsu tiesas spriedumu. Par Gunāra Astras, Edmunda Cirveļa, Māra Ludvika u. c. līdzdalību LNK viņi tā arī neuzzināja. /../

6. Arī mūsu draugi Vācijā ik pa laikam centās sarīkot kādu akciju uz vai virs Latvijas teritorijas. Viena tāda notika 1988. gada vasarā, kuru organizēja Pavils Brūvers, kad speciāli sagatavoti un ar ūdeņradi pildīti baloni virs Kurzemes dažādās vietās izbēra simtiem lapiņu ar Gunāra Astras "Pēdējo vārdu" u. c. materiāliem. Šos balonus no Zviedrijas piekrastes palaida Pauls Liepiņš ar Jāni Berholcu un tie 4 km augstumā devās savā misijā uz Tēvzemes krastiem. Mums ir saglabājies tā laika televīzijas ieraksts, kurā teikts, kā no gaisa Kurzemē iesoļo informācija.

7. Un tomēr vissensacionālākā akcija notika 1975. gadā, kura izraisīja plašu atbalsi visā pasaulē. Jau 1974. gadā Brūveri, izpildot "Gaismas akcijas" uzdevumu, bija nofilmējuši Krustpils ielas ieslodzīto nometni OC 78/7.

Bez tam jau ilgstoši mums mieru nedeva stūra māja. Tā bija īpaša vieta, kur ik dienu nepārtrauktā plūsmā koncentrējās čekisti, — un kā gan lai viņus tur nenofilmē? Mums bija 16 mm kinokamera, rūpīgi izstrādājām rīcības plānu un tā kopā ar Olafu Brūveru un viņa mammu Aleksandru manā, Rīgas elektrotīkla darba UAZ mašīnā nostājāmies čekas durvīm pretējā ielas pusē pie elektrosadales.

Kamēr es norūpējies "remontēju" bojājumus, Olafs no mašīnas, aizslēpies aiz melna auduma aizkara pa nelielo caurumu vairākas stundas filmēja "objektus". Vēlāk, izmantojot teleobjektīvus un dažādu maskēšanās tehniku, tika nofilmēts viss politieslodzītā ceļš — sākot no čekas līdz soda nometnei. Rietumos šis materiāls nonāca 1975. gadā un izsauca jaunu sensāciju. Lūk, kā to apraksta "Brīvā Eiropa" žurnālists P. Brūvers: "Iespaids, ko šīs filmas atstāja uz Rietumu sabiedrību, bija tik liels, ka notika pat apmaiņa ar diplomātiskajām notām — gan pieprasījumu, gan protestu formā.

Vācijā par šīm filmām rakstīja un fotofragmentus no tām publicēja visi lielākie izdevumi: "Stern", "Der Spiegel", "Die Welt", Francijā "Figaro" u. c., par to runāja radio un TV stacijas. Bet 1976. gada janvārī Paulis un Matīss Kļaviņi vadīja lielas preses konferences Parīzē, Ķelnē un Bonnā. PBLA pārstāvis, trimdas hronists un vēsturnieks Ādolfs Šilde rakstīja: "Visos šajos gadījumos runa bija ne vien par Latviju, bet par visām trim Baltijas valstīm un tika plaši iztirzāts politiskais un saimnieciskais stāvoklis šajās padomju okupētajās valstīs."

Neapšaubāmi šī LNK un "Gaismas akcijas" aktivitātes atstāja nopietnas pēdas varenās ļaunuma impērijas norietā. Latvijas vārds ilgi figurēja pasaules mediju ikdienas ziņās un apskatos, un tas jau arī bija mūsu lielākais mērķis un gandarījums.

/../

Uzmanīgais ir stiprāks par stipro

Veicot tik apjomīgu darbu pagrīdes apstākļos, bijām rūpīgi izplānojuši arī iekšējās aizsardzības principus. Kā jau tika minēts, netika pieļauta neviena nepamatota pazīšanās un lieka tikšanās. Sarunas par "lietu" nekad neatļāvāmies savos dzīvokļos. Ejot uzdevumos, arvien vispirms pārliecinājāmies, vai neseko.

Sarakstei Pāvils Brūvers izstrādāja vairākas šifru sistēmas, kuras nedarītu kaunu nevienam izlūkdienestam. Bet gadījumā, ja vienam no mums draudētu čekas terors, mums bija detalizēts apraksts, kā pāriet PSRS — Somijas robežu Karēlijā Ideļas stacijas rajonā.

Tas bija kā "izpletnis lidotājam gadījumā, ja lidmašīna avarē". Cik man zināms, šo "izpletni" veiksmīgi izmantoja divi cilvēki.

Viss LNK arhīvs, LNK zīmogs, klišejas, foto un kinotehnika glabājās vairākās slēptuvēs manā dzīvoklī un manas mājas pagrabā. Čeka divreiz kratīja manu dzīvokli Rīgā, Ļeņina ielā 209 – 13a, un vairākkārt to kontrolēja manā prombūtnē — vienā tādā reizē čekistus pārsteidzu! — un tomēr viņi neko nespēja atrast. Bet noslēpums bija vienkāršs — man bija trīs slēptuves.

Cik ļoti izmeklēšanas laikā čekas izmeklētājs Andris Strautmanis pūlējās atrast klišejas, it īpaši LNK zīmogu! Mani, pat roku dzelžos saslēgtu, no čekas kameras veda uz manu dzīvokli un mājas pagrabu, rakņājās pa to un vēroja manu reakciju, bet reakcijas nebija, jo, kaut arī mantas dažbrīd atradās soļa attālumā, taču tās stāvēja drošā vietā. /../

Taču notikumi ņēma citu virzienu un piepildījās mūsu 1980. gada 18. novembra svētku uzsaukuma pravietiskie vārdi: "Nacionālā atbrīvošanas kustība Baltijā ir sevi pieteikusi ar plašām akcijām, un tās darbu apturēt var vienīgi neatkarības piešķiršana tautām."

Kā mēs zinām, tieši tā arī notika.

Jānis ROŽKALNS,
draudžu darbinieks, jaunatnes vadītājs,
padomju disidents,
Pretošanās kustības dalībnieks,
Triju Zvaigžņu ordeņa lielvirsnieks.
Vēstule Modrim Ginteram.

1998. gada 28. novembris.

SVEICINĀTS, MĪĻAIS MODRI!

Nupat kā izlasīju Tavu rakstu, kas atkal skar daudzas stīgas manā dvēselē. Sāpīgi liek domāt par to, ka vēl tagad pēc tik daudziem brīvības gadiem, kā jau Tu pareizi raksti, nekas nav saprasts un mainījies. Domāšanā un attieksmē būtiski nekas. Ja kas tomēr ir citādi, tad tas parasti darīts konjunktūras dēļ. Manuprāt tieši tādēļ tauta paliek savā nopelnītā soda izciešanas režīmā — valsts kase tiek izlaupīta, morāle pagrimst, garīgās maldu mācības iet plašumā, ģimenes izirst, dzimstība katastrofāli krītas. Dievs jau kādreiz teica: "Un mana tauta iznīks kopā ar viņiem aiz atziņas trūkuma, un tā negrib neko mācīties." *(Hoz. 4;6)*

Tu tagad, Modri, turpini to uzdevumu un misiju, ko pirms gadiem 20 darījām mēs. Bet kad jums nedaudziem domājušiem kādu dienu aptrūks pacietības un spēka cīnīties katram pa sevi, un jūs sāksiet apvienoties LAK, tas ir — Latvijas Atdzimšanas kustībā — tad, to uzzinot, arī es sapratīšu, ka beidzot sagaidāmas jaunas vēsmas un pārmaiņas mūsu Tēvzemē. Es ļoti gaidu to dienu!

Bet līdz tam, lai Debesu Tēva svētība Tevi stiprina un iedrošina turpmākos centienos!

Tagad par dažām Tava raksta niansēm: — Latvijas Neatkarības kustību (LNK) dibināja Olafs un Pāvils Brūveri. Kad viņi izbrauca no Latvijas, kustības vadība palika manās rokās. Bet LNK piedalījās arī vēl citi, kas tajā laikā, bet citi vēl tagad, bija (un ir) baptistu draudžu aktīvi locekļi:

1. Lidija Lasmane, Mateus draudzes locekle, sadarbojās ar LNK Rietumu filiāli "Gaismas akciju" (GA).

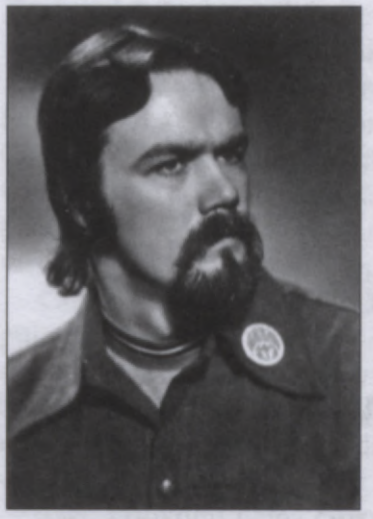

Māris Ludviks

Viesturs Kalniņš

2. Viesturs Kalniņš, tad dzīvoja Aizputē un veica LNK akcijas Kurzemē.
3. Māris Ludviks, laikam tad viņš bija Rīgas Āgenskalna draudzes loceklis, jaunatnes vadītājs. Cieši sadarbojās ar "Gaismas akciju" un arī ar mums.
4. Edmunds Cirvelis, Rīgas Golgātas draudzes loceklis, ļoti aktīvs LNK un "Gaismas akcijas" darbinieks.
5. Gunta Rožkalne, Golgātas draudzes locekle (1983. gadā izslēgta), aktīva LNK darbiniece jau pirms mūsu apprecēšanās.
6. Jānis Vēveris, māte soliste un tēvs diriģents bija (ir?) Golgātas draudzes redzami darbinieki. (arī Jānis parasti draudzi apmeklēja.) Aktīvs LNK darbinieks, notiesāts cietumā.
7. Iveta Krasta (tagad Anglijā viņai ir cits uzvārds), bij. Mateus draudzes locekle. LNK uzdevumā šuva sarkanbaltsarkanos karogus.
8. Zvaigznīte un Ojārs Ginteri, Golgātas draudzes darbinieki (Ojārs — diakons). Viņi formāli LNK locekļi nebija, bet caur viņiem, caur viņu dzīvokli gāja visi pagrīdes kanāli uz (ar) Rietumiem.
   Neformāls LNK kontaktdzīvoklis. Nereti tur glabājās visslepenākās lietas. Rūpēs un garīgai drošībai saliktām rokām visam blakus stāvēja dievticīgā māte Natālija Gintere.
9. Dana un Viljams Šulci, Golgātas draudzes locekļi. Piedalījās dažādos LNK pasākumos.

10. Jānis Rožkalns, bijušais golgātietis. (1983. gadā tiesas procesa laikā tiesas zālē draudzes pārstāve lieciniece Dzidra Dārzniece paziņoja par manu izslēgšanu.) (?!)
11. Pāvils Brūvers, āgenskalnietis.
12. Rita Brūvere, luteriskās draudzes locekle.
13. Olafs Brūvers, āgenskalnietis.
14. Aleksandra (māte) un Andrejs Brūveri (tēvs), Āgenskalna vai Mateus draudzes aktīvi locekļi.
15. Paulis Kļaviņš, laikam Vasarsvētku draudzes mācītājs.

Modri, es pirmo reizi sastādu šādu sarakstu un pats esmu pārsteigts par šo skaitli 15! Faktiski visa kustība, izņemot tikai dažus cilvēkus — G. Astru, A. Lēvaldu un A. Aperatu, kas bija luterticības ļaudis, bijuši no baptistu cilvēkiem!

Bet ja tā, tad: baptisma mācībā šķiet ir kaut kas īpašs, citur neesošs, kas cilvēku padara nelokāmu un drosmīgu savu uzskatu īstenotāju dzīvē. Tiesa, cilvēcīgā daba neļauj vairumam šīs svarīgās īpašības uzņemt, bet atstāj cilvēkus baiļu varā.

Sirsnīgi spiežu Tev roku — Jānis R.

Minsterē, 28.11.98.

BAPTISTU TICĪBAS ĻAUDIS — PAZĪSTAMI CILVĒKTIESĪBU AKTĪVISTI

	CA	LNK	GA	H-86	VAK	LTF	R	TZO
Aleksandra Brūvere		+					+	+
Rita Brūvere		+	+				+	
Andrejs Brūvers		+					+	
Olafs Brūvers	+	+	+	+				
Pāvils Brūvers		+	+				+	+
Edmunds Cirvelis		+	+	+			+	+
Sarma Gintere		+		+			+	
Zvaigznīte Gintere		+		+			+	
Ojārs Ginters		+		+			+	
Pauls Ginters					+	+		
Iveta Krasta		+						
Viesturs Kalniņš		+	+					
Paulis Kļaviņš	+	+	+					+
Lidija Lasmane	+	+	+			+	+	+
Silvija Ludvika		+	+				+	
Almers Ludviks						+		
Māris Ludviks		+	+				+	
Gunta Rožkalne		+		+			+	
Jānis Rožkalns	+	+	+	+			+	+
Alvils Sausiņš						+		
Artūrs Šķuburs					+	+		
Dana Šulce		+						
Juris Šulcs						+		
Viljams Šulcs		+			+	+		
Jānis Vēveris		+	+				+	+

CA — cilvēktiesību aktīvisti
LNK — darbība Latvijas Neatkarības kustībā
GA — darbība Gaismas akcijā
H-86 — dalība Helsinki-86 aktivitātēs
VAK — līdzdalība Vides aizsardzības kustībā
LTF — darbība Latvijas Tautas frontē
R — represēti, izsūtīti
TZO — apbalvoti ar Triju Zvaigžņu ordeņiem

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTA KANCELEJA

TRIJU ZVAIGŽŅU ORDEŅA DOME

1999.gada 26.janvārī
Nr. 118

Jānim Rožkalnam
Bruningheide 93
48159 Munster
Deutschland

Godātais Rožkalna kungs!

Man ir gods darīt Jums zināmu, ka ar Triju Zvaigžņu ordeņa domes lēmumu Jūs par nopelniem Latvijas labā esat iecelts par Triju Zvaigžņu ordeņa lielvirsnieku.

Par apbalvojuma pasniegšanas vietu un laiku informēsim Jūs atsevišķi.

Ordeņa dome izmanto šo iespēju, lai nodotu Jums savus dziļākās cieņas apliecinājumus.

Sirsnīgi pateicos par Jūsu palīdzību adresu noskaidrošanā.

Patiesā cieņā

Ordeņa domes sekretāre Aija Blūmane

Pils laukumā 3, Rīga, LV 1900, tel. (371-2) 377548, fax: (371) 7325800.

BAPTISTU TICĪBAS ĻAUDIS, KAS AR SAVU PROFESIONĀLO DARBU, SABIEDRISKO PAŠAIZLIEDZĪBU UN GARĪGI INTELEKTUĀLI NOZĪMĪGO DEVUMU, STIPRINOT MŪSU VALSTI, IZPELNĪJUŠIES LR AUGSTĀKO APBALVOJUMU "TRIJU ZVAIGŽŅU ORDENI"

Esam pateicīgi ordeņa kavalieriem par darbu un talantu, spējām un iedrošināšanos, par mīlestību un cieņu pret saviem līdzcilvēkiem, tautu un valsti!

Latvijas Neatkarības kustības dalībnieks
PĀVILS BRŪVERS II 1998

Latvijas Neatkarības kustības dalībnieks
JĀNIS ROŽKALNS II 1998

Sabiedrisks darbinieks, baptistu mācītājs, *Dr. theol.*
JĀNIS ALEKSANDRS FREIJS III 1932

Sabiedrisks un bēgļu darbinieks Vitebskā
JĒKABS FREIVALDS III 1928

Teologs
MĀRIS LUDVIKS III 1998

Liepājas pilsētas galva
ĒVALDS RIMBENIEKS III 1935

Eskadras komandieris, jūras kapteinis, vēlāk admirālis
TEODORS SPĀDE III 1943

Latvijas Neatkarības kustības dalībniece
ALEKSANDRA BRŪVERE IV 1998

Latvijas Neatkarības kustības dalībnieks
EDMUNDS CIRVELIS IV 1998

Dzelzceļa virsvaldes ekspl. direkcijas telegrāfa administratīvās nod. vadītājs
ALFREDS DINBERGS IV 1927

15. Liepājas aizsargu pulka III bataljona komandieris, bijušais Saeimas deputāts
JĀNIS ĢĪBIETIS IV 1931

Latviešu baptistu galvenais mācītājs Ņujorkā
JOHN KVIETIN IV 1928

Triju Zvaigžņu ordeņa pasniegšanas reizē 1999. gada novembrī mācītājam Kārlim Grūberam (pa labi)

Vides aizsardzības un reģionārās attīstības ministra padomniece
AIJA MELLUMA IV 1995

Latvijas Baptistu draudžu savienības prezidents
AUGUSTS MĒTERS IV 1934

Apgādes pārvaldes bruņošanās daļas vecākais inženieris, administratīvais pulkvedis-leitnants
RŪDOLFS PUTNAĒRGLIS IV 1936

Bostonas latviešu baptistu mācītājs
JOHN DAUGMAN V 1932

Latvijas baptistu draudžu darba veicinātājs, latviešu izcelsmes baptistu mācītājs
KĀRLIS (KARLOSS) GRŪBERS V 1999

Sakas pagasta padomes priekšsēdētājs
ANDRĒJS ĢĒĢERIS V 1928

Saeimas deputāts
PAULIS KĻAVIŅŠ V 1995

Rīgas krāšanas un aizdošanas biedrības darbinieks
PĒTERIS KĻAVIŅŠ V 1933

Cilvēktiesību aktīviste
LIDIJA DOROŅINA-LASMANE V 1994

Apgādes pārvaldes finanšu daļas vec. darbvedis, administratīvais kapteinis-leitnants		
KĀRLIS LĪDAKS	V	1934
Kordiriģente		
GUNTA PAŠKOVSKA	V	1998
Asociētais profesors, medicīnas zinātņu doktors, ērģelnieks, redaktors		
ENOKS BIĶIS	V	2003
Sporta treneris		
KĀRLIS STRĒLIS	Gz — I	1998
Mūziķis		
ARVĪDS PURVS	Gz — II	1997
Sporta darbinieks		
ANDRIS ZANKOVSKIS	Gz — II	1996

Piezīme
II šķira = lielvirsnieks
III šķira = komandieris
IV šķira = virsnieks
V šķira = kavalieris
Gz = godazīme

ATDZIMŠANA UN ATJAUNOŠANĀS

DOMĀJAMS, KA TAS, KAS VAR DOT LIECĪBU PAR REDZĒTO UN PIEDZĪVOTO, KA TAM, KAS APRAKSTA SAVU LAIKU UN SAVU ĻAUŽU DZĪVES GĀJUMUS — PIEDER VĒSTURES RAKSTĪŠANAS PRIORITĀTE.

ATDZIMŠANA UN ATJAUNOŠANĀS

Latviešu tautā un draudzēs pastāvīgi iezīmējušās divu ļaužu grupas — lēnprātīgie un pakļāvīgie, kas, uzticoties Dievam, bija gatavi dot savu artavu, savas dzīves un darba daļu ķeizaram un viņa ieceltajiem baznīcu pārvaldītājiem. Bet bija arī cita, diemžēl mazāka daļa, kas ar savu dzīvi un ticības izpratni izteica pretošanos pēdējiem un meklēja ceļus baznīcas darba atjaunotnei un stiprināšanai. Kā interesanta liecība tam ir arī arhibīskapa Teodora Grīnberga uzsaukums tautai (1945), kas atrasts pie mācītāja Kārļa Lācekļa:

"Latvju tauta! Sevišķi latvju jaunatne — Meitas un Dēli!

Griežos pie jums ar kvēlu sauksmi — esiet modri, esiet cēli! Izkopiet vingru, turiet tīru savu miesu — ārējo gara čaulu. Tērpieties mūsu nacionālā simbolā — sarkanbaltsarkanā. No galvas līdz kājām esiet nacionāli vienoti. Nostājieties ar visu dvēseles spēku uz Patiesības pamata. Sēžaties droši svētā Vienlīdzības Gara zirgā, kas redz vismelnākā tumsā. Tas ir kalts ar dimanta pakaviem. Tam ir vētru ātrums un zvaigžņu acis.

Ar labo roku tveriet liesmojošu taisnības zobenu, bet kreisajā rokā — kvēloša Vienlīdzības Gara uguns karogu. Uguns šķīsta, uguns kausē, uguns liedē, tā visur viltu un netaisnības tumsu kliedē.

Ar Gara spēku un uguni cērtiet pa labi un kreisi. Lai vecā melu, elku pasaule drupās šķīst! Lai nāk Tava valstība — jaunais Patiesības, Taisnības, Vienlīdzības rīts!

Mēs esam maza tauta, bet mums ir iespēja visiem priekšā būt. Ne ar varu, bet ar garu!

Vienotības karogam jābūt baltam kā sniegam, ugunīgam pēc satura un uguns krāsā pēc izskata."

Tiesa, Baznīca tam nevarēja — negribēja atsaukties.

1947. gadā trimdas baznīcas delegācija Vispasaules kristīgās jaunatnes kongresam Oslo iesniedza rezolūciju par okupētajām Baltijas valstīm. Tomēr rezolūciju pilnsapulcē neizskatīja, jo bija "pašu ļaudis", kas, cīnoties par mieru un vienību, teica, ka Dievs jau visu redz un zina.

Modra Gintera ģimene — Zigrīda, Andis, Pauls

Vispasaules luterāņu federācijas konferencē Daresalamā 1977. gada vasarā trimdas baznīcas oficiālais pārstāvis Ernsts Rozītis iesniedza kādu rezolūciju par baznīcas tiesībām tēvzemē. Bet viss beidzās ar to, ka to noprotestēja Baltijas valstu baznīcu delegāti (no Latvijas arhibīskaps J. Matulis un prāvests J. Liepiņš).

Varbūt šeit patiesi ir nevietā atgādināt mācītāja Haralda Biezā pārlieku kontrastaini izteikto secinājumu, ka dzimtenes baznīcas vadītāju centrālais uzdevums bija "palīdzēt pēc iespējas klusi nomirt baznīcām Latvijā". Daļa taisnība — vadoties no vienības vārdā atrastiem kompromismiem, mēs uzbūrām ilūziju, ka, sadarbojoties ar valsts institūcijām, radījām iespēju celt baznīcu, to uzturēt un pasargāt. Ar sadarbošanos ideju mēs apmānījām sevi. Pat tik tālu, ka bībelīgi nopamatojām aizlūgšanas vajadzību par baznīcu iznīcinātājiem. Lūk, ko darījām! Daudz ir aizlūgts par komunistisko varu, bet nekad nav aizlūgts par tās upuriem, balto bērzu krustiem Sibīrijā, Lestenē, Litenē un daudzās citās mežmalēs.

Tādi mēs bijām. Bet ne visi. Visās konfesijās bija arī gaiši un tālu redzoši draudzes locekļi. Arī baptistu vidū. Baigā gada nogalē organizējās pagrīdes Vislatvijas nacionālā organizācija, kur viens no iniciatoriem bija skauts un aizsargs, Sabiedrisko lietu ministrijas darbinieks, Golgātas draudzes loceklis un tās padomes priekšēdētājs Alfrēds Ceimurs (boļševiku nošauts 1941. gadā). Vācu okupācijas

gados Emma Tannenbrga savos "Putniņos" slēpusi kādu ebrejieti, kas visus kara gadus nav izgājusi ārpus mājas. Un kaut arī palikušie tuvinieki šo faktu nevar ne apstrīdēt, ne apstiprināt, liecība palikusi.

Lai atceramies, ka 1947. gadā par sadarbību ar nacionāliem partizāniem tika apcietināts jaunietis Kārlis Lagzdiņš (22) un sodīts ar 10 gadiem Karagandas un Komi nometnēs! Un neskatoties uz to, vēlāk pēc atbrīvošanas atkal drosmīgi iesaistījās pastāvīgā garīgā pagrīdes tipogrāfiju darbā. Kristīgas drošsirdības un pārliecības cilvēks!

Marta Cakare

Kā lai nepieminam dzejnieci Martu Dakni, kas pirmajos pēckara gados nesusi brāļiem mežā maizi? Vēl pirms Sarkanarmijas atgriešanās dzejniece laikrakstā "Zemgale" regulāri publicējās un bezbailīgi sevi nostādīja pret padomju varu. Lai pierakstām šeit tikai vienu viņas dzejoli:

Māt, tu mani gaidīji kā viņsestdien,
Galdā liekot siltas karašas ar medu.
Māt, es tomēr nepiederu tev vairs vien —
Mūsu tautu gaišai stundai pretim vedu.
Šovakar šis uzdevums man pirmais ir tik grūts:
Noķert naidnieku, kas glūn te meža gravā.
Bet es zinu, tu par mani Dievu lūdz
Un par tēvzemi. Es drošs šai spēkā tavā.
Esmu pulkā viens te gadiem sešpadsmit,
Esmu viens tik šaurām, jaunām rokām,
Tomēr uguns karsta arī manās krūtīs mīt
Sargāt mūsu dzimteni no nakts un mokām.
Māt, tu mani gaidīji... Jau zvaigznes mirdz.
Stāvu sardzē, ceļus slēpis staignos viršos.
Manai tēvzemei un tev pukst mana jaunā sirds,
Arī mirstot no jums mīlot neatšķiršos.

Lūk, kā! Tas bija dažus mēnešus pirms otrās padomju okupācijas, skaidri zinot, ka padomju armija jau ir pie Latvijas robežas. Bezbailība, patriotisms? Varbūt bezgalīga uzticēšanās Dievam?

Par jaunatnes pulciņa vadīšanu, kas izdeva žurnālu "Saules Ceļš", uz 25 gadiem Vorkutas ogļraktuvēs tika nosūtīts dzejnieks un mācītājs Vilis Dzelmītis. Līdz ar viņu tika notiesāta atdzimšanas un atjaunošanās domas paudēja dzejniece Zelma Dzenīte. Cita mūsu dzejniece — Marta Cakare rakstījusi vārdus Dzimtenei:

Ja būšu tevi vīlusi,
tad sendzīvotie mūži,
tad nedzīvotie mūži
sabruks kā Staburags
Daugavas krastā.
Nākošām audzēm
dodu dzintara daļu
un sirdi.
Man pašai pietiek
tavu sāpju.

Bet ar dzejas rindām būtu maz, ja nebūtu liecības par medicīnas māsas Martas pašaizliedzīgo pastorālo darbu, ko viņa veica kopā ar savu tēvu — baptistu mācītāju Juri Lambertu savos trimdas gados Zviedrijā.

Domājot par traģiskā bezizejā nonākošiem latviešu leģionāriem, nevaram neatcerēties māsas Martas upurstundas. Citēsim šeit tikai dažas rindas no Valentīna Silamiķeļa dienasgrāmatas "Ar Baltijas karogu" (Jumava,1998): "*Pašnāvība? Bet kaut ko dara arī baznīca. Brālis, patiešām brālis! — Lamberts vakarā mums notur dievkalpojumu. Kā viņš ticis iekšā? /../ Plkst. 20.00 bija atsteidzies baptistu mācītājs Lamberts. Viņš šajā grūtajā brīdī mūs nav aizmirsis. /../ Visa baznīcas pasaule, sākot ar baptistiem un beidzot ar Vatikānu, ir satraukta. /../ Vakarā mūsu garīgais tēvs brālis Lamberts kopā ar zviedru mācītāju mūs patiesi stiprina. /../ No rīta atbrauc mācītāja Lamberta meita, bet sarunāties mums neļauj. Šodien atkal vairākus aizved uz slimnīcu. /../ Liekas rīt būsim vēl tepat. Varbūt vēl kādu dienu dzīvosim. Bet ja ne? /../ Latviešu žēlsirdīgā māsiņa raksta savā dienasgrāmatā: "Nometnē Geltoftā, kur mani pielaiž, liels pulks zēnu lūdz padomu — mirt šonakt vai pagaidīt rītu? Visi lūdz nāveszāles. Raud bez apstājas.*"

Lidija Lasmane, būdama jauna meitene, pirmajos pēckara gados bija ieminusi ciešu taciņu, ejot pie vajātiem brāļiem mežā. Arī ticīga, arī baptiste. Patriote bija mūsu draudžu locekle Zenta Druva-Kļaviņa, kas tajos gados meklēja pie mana tēva labas Latvijas kartes.

Vīriem mežā tās bija vajadzīgas. Mana māte pēckara gados kūtsaugšā slēpa Traniņa kungu, kas slēpās no čekas. Matevieši kara gados savā dievnamā slēpa kādu ebreja jaunieti, ko no geto izglāba Atmodas draudzes locekle Jūlija Grundmane. Kristiešu, kas dega savai dzimtenei un labiem darbiem, ir daudz. Viņi katrs būtu atsevišķas grāmatas vērti.

Atceros, ka 50. gadu beigās mana svaine mūsu dzīvoklī pie Bastejkalna aizsāka darbu ar bērniem. Varbūt tā bija pirmā pēckara pagrīdes svētdienskola? Zvaigznīte pati uz savu iniciatīvu (acīmredzot mantojumā no vecākiem, kuri savā laikā arī bijuši iezīmīgi ar svētdienskolu organizēšanu vairākās Kurzemes draudzēs) pulcināja bērnus no dažādām draudzēm un pazīstamo ģimenēm, lai stāstītu viņiem par Jēzu. Tomēr tas viss nepalika nepamanīts čekai, jo atceros, ka mana brāļasieva tika atkārtoti saukta un pratināta un labi aizsākto un uzskates materiāliem nodrošināto darbu vajadzēja pārtraukt.

Mūsu brīvības centienus visādi atbalstīja Brīvā pasaule. Baptistu nedēļas izdevums "*THE BAPTIST TIMES*" (1974) informē, ka Anglijas parlamenta Apakšnamā izskatīta kristīgai ticībai piederīgo apspiešana Padomju Savienībā un pieņemta attiecīga rezolūcija, par visu aizturēto, arestēto un apcietināto savas ticības dēļ uz Kristu palaišanu brīvībā. Bet mēs, mūsu baznīca, tās vadītāji, attaisnojot to gadu vadības stilu un principus, šodien lepni uzsveram, ka par ticību Latvijā neviens nav ticis tiesāts. Jā, patiesi, katrai Lietai tika atrasts savs īpašais formulējums — aģitācija, pretvalstiska darbība, pretošanās milicijas darbiniekiem, bērnu nepareiza (nepadomiska) audzināšana, nepatiesības izteikšana par Padomju Savienību u. c.

Tiesa ir arī tā, ka apcietināšanas un vajāšanas galvenokārt notika tā saucamajās nereģistrētajās draudzēs, kuras skaitliski bija daudz vairāk kā atļauti reģistrētās. Mēs, kas pakļaujoties ateistiskai varai, reģistrējāmies un bez ierunām izpildījām to prasības, savus ticības brāļus un māsas, kas nebija gatavi pakļauties varas spaidiem, uzskatījām (un pat vēl tagad uzskatām!) par aplamiem. Kādas šausmas notika citās padomju republikās ar krievu brāļiem un māsām! To neredzējām, to negribējām redzēt un par to draudzes locekļus nekad neinformējām. Pārņēmām padomju propogandas trikus, rādot sabiedrībai, ka šeit nekas nenotiek, ka Dievs brīnišķīgi svētī Savu darbu mūsu plašajā Dzimtenē. Neinformējām, noklusējām mūsu kopdarba būtisku negāciju, režīmam palīdzējām slēpt noziegumus. Lūk, šeit ir tā nelielā, it kā nevainīgā, bet ļoti nopietnā baznīcas daļa, ko brīvs cilvēks arī nebrīvā baznīcā apzīmēja un apzīmē vēl šodien ar vārdu "noziegums". Tā bija nekorekta rīcība! Ģimene sēž pie viena bagāti

Kārlis un Viviana Grūberi Latvijā, M. Gintera dzīvoklī, 1991

klāta galda, bet tēvs bērniem nepasaka, ka ārpusē jau trīsdesmit gadus atrodas tūkstošiem neēdušu un sistu...

Bet dzejniece Zelma Dzenīte vēl 1974. gadā drosmīgi publicē:

Vai esam nu tur, kur vēlējāmies?
Ak, karš vēl joprojām nav mitējies...
Pat ciešāk nāk stingrais prasītājs līdz.

Un mācītājs Kārlis Grūbers no Teksasas visus padomju gadus savā periodikā garīgā izmisumā iestājas, kliedz, prasa un atgādina par ticīgo stāvokli viņa dzimtenē. Cilvēks redz, viņam sāp, ļoti sāp ticīgo problēmas tēvzemē! Bet mājas ļaudis klusē, meklē kompromisus un mieru, takas un taciņas, lai neko nevajadzētu upurēt un ziedot. Vai nu Evaņģēliju nezinot, vai arī vienkārši saudzējot sevi un savu "suverēno" draudzīti. Bet ne jau — Baznīcu!

Citas drosmīgas aktivitātes gaismojušas 70.–80. gadus. Atceramies Baltijas kuģi pie Latvijas krastiem, atceramies Stokholmas pirmdienas. Visur tur bija mūsu māsas un brāļi. Lai atceramies mācītāju Māri Ķirsoni (40), kas 1980. gadā Madridē pārgrieza sev vēnas un tecināja asinis uz padomju karoga, tā protestējot pret Baznīcas nebrīvību PSRS. Atceramies Jaunsvirlaukas iedzīvotāju Ādolfu Buķi (50), kas protestējot pret kangariem, upurēja savu dzīvību pie Brīvības pieminekļa Latvijas labā. Vēl Latvijā neplīvoja atjaunotais sarkan-baltsarkanais karogs, bet mans dēls Pauls (20), Mateja draudzes loceklis, to jau bija pašujis un bieži ar to izgāja ārpus mājas. Tikai dzirdēju, ka tas plīvojis Tallinā, Viļņā un citur, ko pat nezinu.

LATVIJAS REPUBLIKAS
Pilsoņu kongresa vēlēšanas

Vidzemes priekšpilsētas (Proletāriešu rajona)
Latvijas Republikas Pilsoņu kongresa
vēlēšanu punkta komisija
APLIECĪBA # 15
Vārds Zigrīda
Uzvārds Gintere
Amats komisijas loc.
(paraksts)
(z.v.) *Apgādāja vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs*

Zigrīdas Ginteres apliecības kserokopija

Kad oficiālajā mītiņā 1988. gada 14. jūnijā pie Politiskās izglītības nama pirmo reizi parādījās mūsu karogs (tiesa, vēl tikai daži!), un tie nogāja līdz Brīvības piemineklim, atpazinu arī šo — man vienīgo.

Ceļu tautas garīgai atmodai sagatavoja 1987. gada vasaras notikumi, bet 1988. gads bija ugunīgi dziesmotās revolūcijas tālākvirzības un attīstības gads. 19. aprīlī notika manas studiju biedres Līvijas vīra Gunāra Astras bēres. Par to ir daudz rakstīts.

5. maijā atskaņoja aizliegto Lūcijas Garūtas kantāti "**Dievs, Tava zeme deg**". Mēs, kas bijām klāt, to nevaram aizmirst. Tovakar tauta atvērās jaunā kristīgā spītā — palikt un pastāvēt. 29. maijā tika nosūtīta atklāta vēstule prezidentam Reiganam, ko parakstīja arī mācītājs Modris Plāte. No kanceles viņš pavērsa Dieva Vārda gaismu pret okupantu varu. Viņa sprediķi togad dedzināja tautisko domu! Bet 14. jūlijā pirmo reizi sarkanbaltsarkanais Karogs atvērās pat Sarkanajā laukumā Maskavā (!?) armēņu tautas atbalstam. Tiesa, tikai īsu mirkli. Un kaut pēc tam bija 5 stundu garas pratināšanas un protokoli, tas bija to vērts. 1988. gada sākumā akadēmiķis Jānis Stradiņš pasaulei stāstīja "Latvijas dramatisko vēsturi", pilnīgi atklājot PSRS prettautisko un noziedzīgo raksturu. Tauta modās, un ticīgie līdz ar to.

Uz tautas atmodu un brīvību ejot, vērts ir katrs šņukstiens un katra nostāvēta minūte. Kaut vai piecpadsmitgadīgā ventspilnieka Pētera Sproģa parakstu vākšanas akcija, lai prasītu Latvijas karoga atjaunošanu. Un par spīti tam, ka baptistu bīskaps Latvijas karoga atjaunošanas domu neatbalstīja. Kaut vai pieminētā jaunieša matejnieka Paula (21) bīstamais darbs 1988. gada 8. maija naktī pie režīma iestādīto koku izciršanas prezidenta Jāņa Čakstes kapavietā. Kaut arī visi zinājām, ka tajos gados sabiedriski politiski tendēti draudzes locekļi, atrodot viņiem jebkuru, citkārt tīri garīgas izteiksmes motivāciju, tika no baznīcas, draudzēm un to aktivitātēm atskaitīti, pat negaidot VDK aso redzējumu ar attiecīgiem viņu sodiem. Dokumenti to liecina. Disidents valsts varai vienlaikus bija disidents baznīcai.

Amerikas Latviešu apvienības priekšnieks
Dr. Ilgars Spilners un "Melodijas" direktore
Gunta Plostniece Igauņu namā 1988. gada 18. novembrī

Latvijā jau plīvoja izcīnītais karogs, un ļaudis pulcēšanās reizēs skandēja Kārļa Baumaņa **"Dievs, svētī Latviju!"**, bet tajā pašā laikā, kā liecina bīskapa *emer.* Pētera Egles korespondence no draugiem ASV, viesi no Latvijas (LBDS vadība) neesot godājuši ne savas tautas karogu, ne arī atvēruši mutes atskaņojot mūsu valsts himnu. Bet ticības biedri — latviešu baptisti Amerikā, tostarp noorganizēja Baltijas tautu reprezentācijas koncertu Apvienoto Nāciju namā Ņujorkā. Tas bija plānots 1988. gada 18. novembrī kā "Baltiešu koncerts pasaulei". Latviešus reprezentēt bija lūgts diriģentes Guntas Plostnieces vadītais ansamblis "Melodija", kas tanī laikā bija profesionālākā latviešu vokālās mūzikas vienība Amerikā.

Bet... stundu pirms noliktā laika viņas tika informētas, ka Padomju Savienības protesta dēļ koncerts tiek atcelts. Nodziedājušas dažas dziesmas uz ielas garāmgājējiem, latviešu baptistu meitenes vakara atlikušo daļu pavadīja netālajā Ņujorkas igauņu namā. Un runāja, vai ticīgie paši savā dzimtenē un savās draudzēs visu dara, kas laikam un dotiem apstākļiem nepieciešams.

Mūsu mazdarību nekādi nevar atrunāt ar apstākļiem, ka mēs bijām apspiesti, baznīca dzimtenē bija pakļauta varai, likumi atļāva mūs tiesāt utt. Mazdūšību, garīgu nedrošību un rakstura piesardzību nevar attaisnot, kad runa ir par pašas tautas un tās garīgo kultūru vērtību saglabāšanu. Neticību un gļēvumu nu nekādi nevar piekrāsot ar apstākļu motivācijām. Ticība vai nu ir, vai tās nav.

Dažādi ir ļaudis un dažādas apziņas brīvības uztveres. Baltija dega atjaunotnes ugunīs. Jau gads kopš mācītāji Modris Plāte, Juris Rubenis parakstījuši aicinājumu dibināt Tautas Fronti, un arhibīskaps Kārlis Gailītis kā viens no pirmajiem iestājies tur. Pirms diviem gadiem jau

Kameransamblis "Melodija" pie ANO pirms koncerta, kas nenotika...

bija iedibināta luteriskās baznīcas kustība "Atdzimšana un Atjaunošanās", bet citu konfesiju bīskapi vēl tikai aicināja "vērtēt sabiedrībā un valstī notiekošos procesus". Un mūsu baptistu bīskaps vēl joprojām lietoja senas uzticības parakstu — VEKBS Padomes prezidija loceklis.

Desmit gadus vēlāk mūsu plauktos iegūla brošūra "Baptisti valsts, pašvaldības un sabiedriskajās institūcijās". Laba grāmata, vajadzīga, autors māc. Jānis Tervits ielicis lielu darbu un izziņu bagātību. Taču katrā sadaļā kādi baptistu ļaudis iztrūkst. Piemēram, no baptistiem, kas apbalvoti ar Triju Zvaigžņu ordeņiem, autors uzrāda tikai daļu. Netiek minēti cilvēktiesību aktīvisti padomju gados, kuri tajos gados bija baptistu draudžu locekļi un arī sabiedrības neatņemamā pozitīvā daļa. Netiek atspoguļoti mūsu draudžu locekļi, kas ņēmuši aktīvu dalību Trešās Atmodas dažādās aktivitātēs un kustībās (VAK, LNK, GA, barikādēs u. c.), bet labi zināms, ka Atmodas kustībās darbojušies desmitiem mūsu draudžu locekļi, kā Astra Jurgena, Ruta Krugale, Lidija Lasmane, Ainars un Lāsma Baštiki, Pauls Ginters, Viesturs Kalniņš, Iveta Krasta, Silvija Ludvika, Šulcu, Ginteru un Rožkalnu ģimenes. Tie ir tie, kurus es šeit Rīgā sastapu. Bet citās pilsētās un visā Latvijā — kas tos skaitīs? Redzams, ka minētās brošūras autoram bijuši noteikti pretnostatījumi notiekošam, vai arī nav bijis izziņas materiālu par politiski sabiedriskām aktivitātēm savās mājās, savā baznīcā.

Zināms, ka tautas pretošanās kustībā piedalījušies vairāk nekā 30 000 nacionālā atbalstītāju. Un to vidū baptistu un citu konfesiju ticīgie. Manā priekšā ir kāds dokuments. Tas ir runas pieraksts, kas kā zibens izgaismoja baznīcas un valsts attiecību duālo dabu. Runu mācītājs Pēteris Egle teica 1963. gada oktobrī VEKBS kongresā Maskavā. Dokumentā lasāma īsta kristieša īsta iestāšanās par apziņas brīvību! Runas saturs pārrāva tumsas un apslēptības priekškaru.

NATIONAL FEDERATION OF MUSIC CLUBS

MRS. GLENN L. BROWN
President

BALTIC CONCERT TO THE WORLD
FRIDAY, NOVEMBER 18, 1988 AT 7:00 PM,
UNITED NATIONS DAG HAMMARSKJØLD LIBRARY AUDITORIUM

PROGRAM

1. ALDONA KEPALAITE - PIANIST

"Six Preludes".....M. K. CIURLIONIS
"From The Land of Fairy Tales".....V. Jakubenas
"Twilight Songs" (Two Excerpts).....K. V. Bianaitis

ALDONA KEPALAITE was born in Kaunas, Lithuania. She is a graduate of the Music Academy in Munich, Germany and Manhattanville College in New York. Her 1961 debut in Carnegie Recital Hall was followed by numerous recitals in Town Hall and Carnegie Recital Hall, radio broadcasts, appearances with orchestras and recitals in Boston, Philadelphia, Washington, Chicago, Cleveland, Detroit, and other American cities. At the"Baltic Concert To The World" she will perform works of Lithuanian composers, M. K. Ciurlionis, V. Jakubenas, and K. V. Banaitis.

2. THE MELODIA ENSEMBLE - GUNTA PLOSTNIEKS - MUSIC DIRECTOR

"Was It My Fault".....O. GRAVITIS
"Rich Man's Bride".....T. KENINS
"I Cried All Day".....K. LIETINS
"Lullaby".....A. STURMS
"Orphan's Song".....A. STURMS
Violin - Lara Sipols
Piano - Gunta Plostnieks
"Welcome, Summer".....B. SKULTE
Solo-Inta Augstroze
Tambourine - Daina Plostnieks
"Winter Solstice Song".....A. JANSONS
"Come, Sing With Me".....L. GARUTA
Solo - Karoline Ozols
Piano - Gunta Plostnieks

THE MELODIA ENSEMBLE has concertized extensively since its debut in Philadelphia during 1974. The Ensemble has participated in music festivals and chamber concerts throughout the U. S. A. and Canada singing a repertoire of international interest, as well as popularizing Latvian music. Recent concerts have taken Melodia to Town Hall, Toronto, the Performing Arts Center in Milwaukee, Wisconsin, and Carnegie Recital Hall, New York. Melodia has been part of a chamber concert series at the Art Alliance in Philadelphia and the University of Pennsylvania Museum. The Ensemble has released a recording, "The Melodia Ensemble, In Concert". Members of the Ensemble who will participate in the "Baltic Concert To The World" include Melita Alle, Karoline Ozols, Astrida Ukstins, Dagnija Berzins, Dace Kalnins, Anita Ukstins, Inta Augstroze, Ruta Karis, Daina Plostnieks, and Gunta Plostnieks, Musical Director.

MORE

Baltic concert to the World lapas kopija

Sāka atvērties baiļu logi, istabās un baznīcās sāka ienākt dienas patiesības gaisma. Sākām ticēt, sākām runāt, mācījāmies saklausīt un nedaudz domāt. Ieraudzījām brīnumu — atziņu, ka drīkstam arī verdziski nebaidīties.

Pēc Maskavas viļņojuma mūsu draudzes jau raksta — prasa:

"Pēc ilgāka pārtraukuma 1963. gada 16. un 17. decembrī tiks sasaukta Latvijas baptistu draudžu darbinieku sanāksme, kur, atšķirībā no iepriekšējām, jādara viss, lai tā nepaliktu atkal tikai par pasīvu klausītāju auditoriju. /../

Sanāksmē atklāti jādeklarē, ka mūsu brālība atzīst Maskavas mācītāju sanāksmes delegāta br. P. Egles Maskavai izteiktās domas par pareizām un apstiprina, ka viņš izteicis visu domas, klusās ilgas un mūsu darbam nepieciešamo."

Diemžēl, tas nenotika, deklarāciju nepieņēma, un runātā tekstu pat nenolasīja Rīgas amatbrāļiem. Un tomēr draudžu domāšana kļuva brīvāka, konstruktīvāka un iedrošinātāka. 1974. gada aprīlī, sakarā ar kādu brālības apkārtrakstu, draudzēs tika noformulētas "PĀRDOMAS", kurās tika apliecināts, ka draudzes ņēmušas un vēl šodien ņem dzīvu līdzdalību kopdarba jautājumu risināšanā. Šķietami nevainīgs iesniegums. Bet ne visi ievēroja, ka tajā gadā (1974) tika izgatavoti speciāli zelta krāsas krūšu nozīmītes–krustiņi. Bīskaps Andrejs Šterns, 2000. gadā tos nododot arhīvam, atcerējās, ka to bijis ap 160. Meistars bijis mācītājs Jānis Balodis. Tolaik šie krustiņi bija mūsu progresīvi domājošo un drosmīgo draudžu darbinieku un mācītāju vienības–kopības zīme. Padomju ievirzes garīdzniekiem un draudžu darbiniekiem tie netika piedāvāti. Bet pēdējo nebija daudz. Vērojot togadu mācītāju portretus, vēl šodien visai skaidri redzama šī pavisam nelielā atšķirības zīme, kas nes liecību par portreta īpašnieka personību un iekšējo garīgo satvaru.

1975. gadā Latvijas baptistu draudžu vadībai jau tiek iesniegta oficiāla **"ATJAUNOŠANĀS KUSTĪBAS PROGRAMMA":**

1. Kustības mērķis ir cīnīties par Brālības garīgās dzīvības, un vienprātības atjaunošanu uz Svēto rakstu pamata.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

6. Draudzēs jāatjauno iekšējā demokrātija. Draudzēm jābūt informētām par draudžu dzīves notikumiem, padomes lēmumiem, kā arī par mūsu Brālības darbību. Draudzes locekļiem jābūt iespējai izteikt savas domas par draudzes un Brālības darbību un vadībai tās jāņem vērā.

7. Brālības svarīgākos jautājumus jārisina draudžu pārstāvjiem. Ir nepieļaujams, ka draudžu un Brālības vadītāji nerēķinās ar draudžu pārstāvju domām. Jācīnās pret "baznīckungu" izpausmēm mūsu draudžu dzīvē. Kristus ir mūsu Kungs, bet mēs savā starpā esam brāļi.
8. Garīgajās lietās un draudzes iekšējās dzīves jautājumos ir nepieļaujami, ka draudžu vadītāji, draudzes, kā arī atsevišķi locekļi pakļaujas bezdievju priekšrakstiem un ieteikumiem. Draudze ir Kristus Miesa, Līgava, bet nevis tikai sabiedriska organizācija, biedrība vai klubs, un ticīgais ir Dieva nams, Dieva bērns.
   Draudzēm un atsevišķiem Dieva bērniem ir jābūt brīviem no ārējās ietekmes viņu attiecībās ar Dievu un jāvadās vienīgi no Svētajiem rakstiem un Svētā Gara norādījumiem.

Šo Atjaunošanas kustības programmu parakstījuši 35 draudžu darbinieki un to vidū 22 baptistu mācītāji.

Brīva apziņa nebrīvē, vai brīvība brīvā apziņā? Un paldies Dievam, ka nebrīvi būdami, vienmēr esam drīkstējuši sevī nest iekšēju pilsonisku un garīgu brīvību! Nebrīvi būdami, bijām pilnīgi brīvi savā domāšanā, sabiedrisko norišu analīzēs un savā ticībā. Arī nebrīvā baznīcā palika brīva ticība Dzīvajam Dievam. Dvēseles atdzima un atjaunojās. Dzīvā cilvēka dvēseles negāja līdzi komunistiskās partijas programmai uz iznīcību, uz nekurieni. Tieši otrādi — cilvēku apziņa bija kļuvusi brīva no bailēm, un arī baznīcā arvien drošāk un straujāk ienāca **Atdzimšanas un Atjaunošanās** doma.

Vadība to nedrīkstēja un negribēja atbalstīt. Un tas savukārt spieda pārskatīt vadītāju atbilstību uzdevumam bez kompromisiem un izdevīguma godīgi un pilsoniski vērtēt baznīcā, sabiedrībā un valstī notiekošo. Tika meklēti varianti tālākvirzībai.

Nobeidzot sadaļu "Atdzimšana un Atjaunošanās", lasītājam piedāvājam vēstures maģistres Ilmas Zālītes izteikto rakstā "Latvijas evaņģēliski luteriskā Baznīca 1944–1990" ("Daugavas Vanagu" rakstu krājumā "Okupācijas varu nodarītie postījumi Latvijā 1940–1990"), kur autore mūs iepazīstina ar luteriskās Baznīcas **kustību Atdzimšana un Atjaunošanās.**

Cienītās vēsturnieces un ilggadīgās arhīva vadītājas izteiktais lieku reizi mums atgādina, ka diktatūras nepastāv, pat ja tā ir padomju diktatūra. Nāk atbrīvošana un pārkārtojumi.

Jautājums vienīgi — vai esam tam gatavi, vai vēl pietiekoši stipri, nesalauzti, nepakļauti. Brīvā maiņu laikā ieiet tikai brīvi cilvēki. Neticīgie, vergi un citādi saistītie paliek tur, kur sevi sējuši.

Ilma ZĀLĪTE,
vēstures maģistre.
Publikācija "Daugavas Vanagu"
rakstu krājumā
"Okupācijas varu nodarītie postījumi
Latvijā 1940–1990".

2000.

LATVIJAS EVAŅĢĒLISKI LUTERISKĀ BAZNĪCA 1944—1990

No diskriminējošā likuma "Par reliģiskām organizācijām" visvairāk cieta LELB. Ja 1937. gadā LELB bija 307 draudzes, 287 dievnami un 224 ordinēti garīdznieki un 1935. gada tautas skaitīšanā luterāņu no visiem Latvijas iedzīvotajiem sastādīja 55,14%, tad jau 1975. gadā LELB vairs bija tikai 211 draudzes, 80 mācītāji un teoloģiskajos kursos mācījās 41 students. 1980. gadā — 208 draudzes un 72 garīdznieki.

Tas bija ļoti grūts pārbaudījumu laiks LELB darbībā, un atskatoties jāsaprot kā "tuksneša" periods Latvijas evaņģēliski luteriskās baznīcas attīstībā. Jaunu uzplaukumu Baznīca piedzīvoja laikā no 1987. – 1989. gadam, kad luteriskās ticības popularitāte sasniedza pirmskara apmērus un baznīca atkal varēja pretendēt uz nacionālas baznīcas statusu un no jauna spēja modināt reliģisko un nacionālo pašapziņu.

1980. gadi LELB vēsturē zīmīgi ar to, ka ar 1981. gadu LELB ienāca jauna paaudze mācītāju, kuri savu izglītību bija ieguvuši sociālismā. Viņi uzskatīja, ka baznīcas izdzīvošanas interesēs nevajadzēja piekāpties valsts un ateistiskā diktāta priekšā, bet noteikti pastāvēt uz baznīcas tiesībām. Jaunie mācītāji vēlējās baznīcai iegūt lielākas tiesības un panākt tās iekšēju reformēšanu. Sākumā notika tikai diskusijas un sapulces par LELB aktuāliem jautājumiem LELB Teoloģijas seminārā un Rīgā, Mežaparka Gustava Ādolfa draudzē.

1982. un 1983. gadā daži no jaunajiem mācītājiem ieņēma vadošus amatus LELB un Teoloģijas seminārā. Sākot savu darbu draudzēs, šie

mācītāji (Modris Plāte, Juris Rubenis, Atis Vaickovskis, Aivars Beimanis) atkārtoti piesūtīja baznīcas Virsvaldei un citiem garīdzniekiem dažādus priekšlikumus attiecībā uz LELB darbības reformēšanu — maiņām organizatoriskā darbā (piemēram, Baznīcas Satversmes izmaiņas, baznīcas pārvaldes reorganizācijas, bīskapa padomes izveidošanas jautājumos u. c.) un liturģijā.

Daudz tika darīts, lai dievkalpojumus padarītu saistošākus un pielāgotu tos cilvēka individuālajām vajadzībām. Tika izcelta svētā vakarēdiena nozīme, dažādotas svētrunas, ieviesti bagātinājumi liturģijā, tāpat rīkoti papildus dievkalpojumi, rīta un vakara svētbrīži, Bībeles stundas. Visaktīvāk draudzes dzīves bagātināšanā strādāja Kuldīgas Annas draudzes mācītājs Modris Plāte.

Šīs aktivitātes (īpaši priekšlikumu un apkārtrakstu izsūtīšana) nebija pa prātam vairākiem toreizējās baznīcas pārvaldes darbiniekiem, kuri baidījās no iespējamām valsts iestāžu pretreakcijām. Tāpēc tie noraidīja minētos ierosinājumus kā pārāk radikālus, vai arī uz tiem vispār neatbildēja. Pārmaiņu ierosinātāji tika apvainoti šķeltniecībā un baznīcas vienību graujošā darbībā. Kuldīgas — Dobeles iecirkņa prāvestu Plāti apvainoja luteriskās identitātes graušanā.

Arhibīskaps Ēriks Mesters kalpošanā vadījās no iepriekšējā arhibīskapa pieredzes, ieturēdams valsts interesēm lojālu LELB darbības līniju. Taču šī izvēle neguva gaidīto atbalstu LELB garīdznieku vidū. Tas skaidrojams ar to, ka padomju valstī bija iesākušās pārkārtošanas un atklātības procesu izraisītās pārmaiņas, kas skāra arī luterisko baznīcu Latvijā.

Šajā laikā LELB sadalījās it kā divās mācītāju un viņu atbalstošo laju nometnēs — "vecie" un "jaunie". Pirmie iestājās par vecās kārtības saglabāšanu. Savukārt otri atbalstīja ierosinātās pārmaiņas un vēlējās izraisīt jaunu atmodu baznīcā.

1987. gada sākumā laikraksts *Padomju jaunatne* rupjā kārtā melīgi uzbruka Lietuvas evaņģēliski luteriskās baznīcas ordinētajam mācītājam Mārim Ludvikam. Raksta "Bada laikā velns pat mušas ēd" Ludviks tika nosaukts par noziedznieku un spekulantu.

Drīz pēc tam baznīcas vadība, sekojot Kuldīgas izpildkomitejas un RKLP pilnvarotā prasībai, gribēja prāvestu Modri Plāti no Kuldīgas draudzi pārcelt uz kādu citu draudzi. Tas izraisīja plašu pretestību, un LELB mācītāji vērsās pie baznīcas vadības ar lūgumu Plātem ļaut turpināt aizsākto darbu Kuldīgā.

1987. gada 14. jūnijā — 1941. gadā uz Sibīriju deportēto latviešu piemiņas dienā — nodibinājās LELB Teoloģijas semināra pasniedzēju grupa "Atdzimšana un atjaunošanās". Saistībā ar to, grupa nodeva atklātībā savus dokumentus, kuros bija rakstīts:

"Mēs izjūtam un atzīstam dziļu nepieciešamību kristīgi izprastiem atjaunošanas un atklātības procesiem ienākt arī Latvijas evaņģēliski luteriskajā baznīcā, tās iekšējās un ārējās aktivitātēs un problēmu risinājumos."

Par kustības devīzi kļuva Svēto rakstu vieta vēstulē Titam 3,5:

"Viņš mūs izglāba nevis taisnības darbu dēļ, ko mēs būtu darījuši, bet pēc savas žēlastības, ar mazgāšanu atdzimšanai un atjaunošanai Svētajā garā, ko Viņš bagātīgi pār mums izlējis caur Jēzu Kristu, mūsu Pestītāju."

Vēlāk nāca klajā kustības pamatprincipi, kuros formulēti tās darbības virzieni, mērķi un uzdevumi:

1. Baznīcas ārējā dzīvē cīnīties par tās pilnīgu atdalīšanu no valsts;
2. Baznīcas iekšējā dzīvē iestāties par patiesīgumu, patiesi kristīgu dzīvi un garīgu pilnveidošanos.

Gan valsts iestādes, gan LELB vadība veica pasākumus, lai jaunnodibinātā kustība pārtrauktu savu darbību. Presē tika publicēts raksts par kustības locekļu pretvalstisko un baznīcai kaitīgo darbību.

1987. gada 27. augusta LELB Konsistorijas plenārsēdē vairākus kustības locekļus, kuri ieņēma vadošus amatus Baznīcas pārvaldē un Teoloģijas seminārā, atbrīvoja no darba (Teoloģijas semināra rektoru Dr. Robertu Akmentiņu, prāvestus — A. Beimani un Modri Plāti, Konsistorijas padomnieku Pēteri Cielavu), bet prāvestu Modri Plāti izslēdza no garīdznieku saraksta uz vienu gadu.

Baznīcas vadības norobežošanās no kustības "Atdzimšana un atjaunošanās" un veiktās represijas pret atsevišķiem tās locekļiem, radīja šķeltniecisku situāciju LELB, kas turpinājās līdz 1988. gada janvāra beigām. Šajā laikā baznīcas vadība ieņēma autoritatīvu pozīciju, neielaizdamās nekādos sakaros un kompromisos ar kustības pārstāvjiem, bet tā visiem iespējamiem līdzekļiem informēja pasauli par Latvijā notiekošām netaisnībām.

Pateicoties kustības "Atdzimšana un atjaunošanās" sakariem un darbībai ārzemēs, izdevās panākt plašu kristīgās pasaules atbalsi — neapmierinātību par LELB represijām pret kustības locekļiem 1987. gada decembrī, arhibīskapam E. Mesteram viesojoties ASV un Rietumvācijā, latviešu trimdas luterāņu baznīca, Pasaules luterāņu federācija un pat ASV Kongress pieprasīja atcelt 27. augusta represīvos lēmumus.

Šā un citu iemeslu dēļ, 1988. gada janvārī M. Plātem tika atjaunotas mācītāja tiesības un Dr. Akmentiņam semināra rektora amats, bet tā paša gada 22. augustā mācītājam M. Plātem tika atjaunotas arī

Kuldīgas — Dobeles prāvesta pilnvaras. Līdzīgi tika atcelti arī pārējie 1987. gada 27. augusta lēmumi.

1988. gadā nacionālo sabiedriski politisko procesu ietekmē mainījās arī baznīcas attieksme pret kustības "Atdzimšana un atjaunošanās" darbību.

Novembrī Konsistorija iesniedza RKLP priekšlikumus par izmaiņām "Nolikumā par reliģiskajām apvienībām", kas bija pamatoti uz kustības ieteiktajām izmaiņām Nolikumā.

1989. gada 11. un 12. aprīlī notika LELB 14. Ģenerālā Sinode, kurā pilnīgi tika pārvēlēta Baznīcas līdzšinējā vadība. Par arhibīskapu kļuva mācītājs Kārlis Gailītis, bet Konsistorijas sastāvā iekļuva lielākā daļa no kustības Atdzimšana un atjaunošanās locekļiem. Līdz ar to kustība savu darbību varēja izbeigt.

Tā Sinode kļuva par pagrieziena punktu LELB vēsturē, kad tā no paklausīgas RKLP noteikumu izpildītājas pārtapa patstāvīgā un neatkarīgā Baznīcā, kas varēja aktīvi iesaistīties visas sabiedrības pārveidē.

Aplūkojot kustības "Atdzimšana un atjaunošanās" darbības konsekvences, mācītājs Juris Rubenis intervijā 1997. gadā teica:

"Nedomāju pārspīlēt un sacīt, ka mācītāji, kuri darbojās šajā kustībā, bija kādi īpaši varoņi vai kādā ziņā labāki par pārējiem. Tie bija parasti cilvēki ar savām kļūdām un cilvēcisko ierobežotību, bet uzskatu, ka bija svarīgi, ka radās cilvēki, kuri uzdrošinājušies sākt. Daudzas lietas būtu notikušas daudz gausāk un ilgāk, ja nebūtu "Atdzimšana un atjaunošanās" darbības. /../

"Baznīcai ir jāizšķiras spert soli no kristiešu politikas uz kristīgu politiku, ir svarīgi pārnest smaguma centru no cilvēka uz Dievu, no antropocentrisma uz teocentrismu. Tikai tas dara baznīcu patiesi iedarbīgu, tā ir baznīcas nākotne Baltijā un citās Austrumeiropas valstīs."

TREŠĀ ATMODA

Ar ko sākās Latvijas III Atmoda? Manuprāt, ar to, ka tā nevarēja nesākties. Turpat 50 nebrīves, cietuma un atklāta genocīda gadi, neredzami, kaut kur apakšā kūra uguni brīves liesmiņai, kas pacietīgi gaidīja laiku, lai izlauztos un uzvirmotu neapdzēšamā liesmā. Kā gruzdošu tīreli nevar apdzēst, tā brīvības doma latvju tautā un tās kristīgajā daļā cauri gadu desmitiem ir gruzdējusi un karsti kvēlojusi, manuprāt, baznīcu aprindās jo izteikti tas ir bijis. Kaut arī baznīcu vadītāji vienmēr brīvības alkas centušies klusināt un piesegt ar laikmetam pielāgotiem apustuļa Pāvila izteikumiem, ka valdībām tev būs klausīt, jo tās ir Dieva dotas, tomēr ticīgo ģimenēs, jauniešu bariņos un pat vecu vīru prātīgajās runās nerimtīgi skanējušas nesamierināmas pretkomunisma domas un runas.

Saprotams, nāca apstākļi, kas uzjundīja, uzpūta šīs apslēptās, klaji neizteiktās brīves alkas. Lai atceramies 1985. gada 15. marta PSKP

Divu bīskapu saruna 1986. gadā. Varbūt šeit sākās atmoda baznīcā?

CK ārkārtējo plēnumu ar ģenerālsekretāra Mihaila Gorbačova ievēlēšanu. Ar viņu sākās pārkārtošanās un atklātības politiskās tendences.

Varbūt ievērojamu daļu brīvības tuvuma izjūtā ielika tā paša gada vasara, kad jūlijā Turaidā atklāja Dainu kalnu un notika Padomju Latvijas 10. dziesmu un deju svētki, pēc kā "Literatūrā un Mākslā" parādījās Tautas dzejnieka Imanta Ziedoņa iebildes par pārlieku lielo brālīgo tautu klātbūtni repertuārā. Tūlīt jūlija pēdējās dienās notika Baltijas miera un brīvības kuģa brauciens pa Baltijas jūru, kas visu mūsu domas saviļņoja un noskaņoja uz brīves viļņa.

Nākošā gada (1986) aprīlis atnesa tumšos Černobiļas mākoņus, kas pamatīgi saasināja pilsoņu uzmanību uz padomju sistēmas "priekšrocībām". Varbūt pavērsiens bija Jūrmalā notikušā PSRS un ASV sabiedrības pārstāvju tikšanās reizē — Čatokvas konferencē, kur ASV prezidenta vecākais konsultants Džeks Metloks publiski paziņoja, ka joprojām neatzīst Latvijas inkorporāciju Padomju Savienībā. Konferencē klāt bija arī mūsu brāļi, kas draudžu interesantiem visu atreferēja. Pie kam arvien drošāk bija dzirdams tas, ka Liepājā nodibinājusies Latvijas cilvēktiesību aizstāvēšanas grupa Helsinki 86.

Un tā, līdz ar Īvānu un Snipu domājot par Daugavas likteni, dzirdot, ka dziesmu konkursā Mikrofons-86 par populārāko dziesmu atzīta dziesma "Dzimtā valoda", ļaudis no tautas un drosmīgo pulciņš no baptistu un ev. luteriskām draudzēm, atsaucās grupas Helsinki 86 aicinājumam organizēti publiski nolikt ziedus pie Brīvības pieminekļa 14. jūnijā, atceroties masu deportācijas 1941. gadā. Politoloģijas profesore Rasma Kārkliņa vēlāk rakstīja (laikraksts "SestDiena", 6. novembrī 1999. gadā):

Jaunieši Ginteru dzīvoklī, 1985

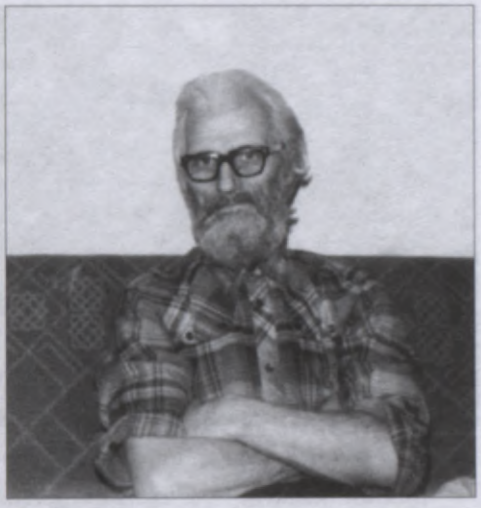

Edmunds Cirvelis

"Tautu vēsturē ir laiki, kad tās it kā pamostas no murgaina miega un sāk jaunu dzīves posmu. Latvijā šāds atmodas laiks sākās 1987. gada 14. jūnijā pie Brīvības pieminekļa, kad tur pulcējās tūkstošiem bezbailīgu cilvēku, lai pieteiktu prasību pēc savas neatkarīgas valsts atjaunošanas un politisko tiesību ievērošanas. Tas bija vēsturisks brīdis, kam sekoja citu demonstrāciju un prasību ķēde, kas noslēdzās ar Latvijas Republikas *de facto* atjaunošanu 1991. gada 21. augustā. Atmodinātā tauta četru gadu laikā panāca to, ko daudzi uzskatīja par neiespējamu un dažs labs arvien uzskata par neiespējamu."

Neatkarīgas valsts atgūšanu daudzi uzskatīja par neiespējamu. Arī Baznīcu vadītāji. Kaut padomju totalitārisms balstījās uz nežēlīgas varas stūrakmeņiem, garīgo institūciju vadītāji šo varu pieņēma kā pasaules kārtības un ļaužu labklājības nodrošinātājus. Protams, vispirmāk šādi domāja un sistēmu attaisnoja elitētā garīdzniecība.

Tas nu tā — lai paliek vēsturei. Bet jautājums ir, kur un vai Atmodas kustībā saskatāmi arī mūsu baptistu ļaudis. Un te nu jāsaka, ka ne tikai ir, bet viņi bijuši mūsu labākie praktiskās teoloģijas un personīgās ticības pielietotāji. Vēl miliču ķēdes neļāva helsinkiešiem pie Brīvības pieminekļa tuvoties, bet Bastejkalna pašā augšā bija klusi sapulcējušies visdrosmīgāko simti, un tur Rīgas Golgātas draudzes ilggadīgais loceklis un aktīvists, Pretošanās kustības dalībnieks, padomju varas represētais Edmunds Cirvelis, uzkāpis uz aizsargmūra, noturēja pirmo publisko mītiņu, klaji manifestējot aicinājumu nevardarbīgai cīņai par tautas atdzimšanu un brīvību. Lūk, viņa teiktais:

"Karā kritušo varoņu piemiņas godināšanai, ar ziediem aizejam uz Brāļu kapiem. Fašisma upuru piemiņai ziedus varam aiznest uz Salaspili, Audriņiem, Zlēkām. Uz kurieni lai aiznesam ziedus uz Austrumiem aizvesto tautiešu piemiņas godināšanai? Atnācām uz šejieni. Te mūsu Latvijas sirds. Arī izvesto tautiešu kādreiz trīcošajās sirdīs viena no dārgākajām ilgām bija — atkal atnākt uz šejieni.

Esmu pilnvarots runāt to tautiešu vārdā, kas sen jau nespēj to paši. Nospiedošam vairākumam, ja ne visiem, nebija nekādu pārkāpumu un vainas pret savu tautu un dzimteni. Gandrīz katram

Tauta pulcējās ap 14. jūnija demonstrācijas vadītājiem. No kreisās: Edmunds Cirvelis, Heinis Lāma, Eva Biteniece, Rolands Silaraups un Ārijs Tomsons

no viņiem mirstot uz lūpām bija izteikts pārsteigums par ļauno netaisnīgo pārspēku, kas lika tiem izdzist neviesmīlīgajā svešatnē. Nespēkā čukstot lūpas pauda ļaunā nosodījumu. Pazinu daudzus, bet jo vairāk bija neiepazīto. Ja Salaspilī fašisma upuru piemiņai uzcelts vesels memoriāls ansamblis, tad kādam vajadzētu būt memoriāla ansambļa kompleksam, kas pareizi atspoguļotu lielo sāpju un izmisuma traģēdiju, kas iesākās mūsu mazās dzimtenes lauku sētās un pilsētu dzīvokļos, bet izbeidzās plašās Krievijas ziemeļos, dienvidos, Tālajos austrumos un Sibīrijā? Kādi skaitļi varētu atspoguļot šo mūsu tautas zaudējuma procesu? Kādēļ arī vēl šodien acīm redzama necieņa pret izvestajiem, tirānijas upuriem? Oficiālā prese tiem paiet garām it kā sagudrotai pasakai. Tomēr — vēstures fakti ir ļoti stūrgalvīgi. Tas ir tautas stiprums.

Kādēļ šodien, šeit mūsu vidū nav Gunāra Astras un citu tautiešu, kas nebija vienaldzīgi pret mūsu zemē neciešamām parādībām? Kur šodien ir Helsinku grupas locekļi Linards Grantiņš un Raimonds Bitenieks, kas vēlējās piedalīties bojā gājušo latviešu piemiņas brīdī šeit? Krāšņi runājošais piemineklis, kas atbilstoši savai izcilajai ārienei godam nes brīvības vārdu, bija mīļš un dārgs tiem, ko šodien pieminam. Tas savukārt runā par latvju tautas augsto mākslas izpratni un tās rosīgo mīlestību uz savu Tēvzemi. Te mēs atkal un atkal atmināmies mūžam dzīvās alkas pēc brīvības un taisnības. Te mēs apliecinām, ka šīs alkas neviens mums nespēj atņemt. Visnotaļ taisnība un brīvība nāk no miera, pat vairāk — taisnība ir miera pamats, jo ne vienmēr miers nes taisnību, bet taisnība vienmēr garantē, spēj garantēt mieru. /../

Šodienas pasaules miera problemātikā galvenais tā iemesls ir taisnības deficīts. Netaisnības klātbūtne daudzos pasaules reģionos

Jānis un Gunta Rožkalni un Sarma Gintere notikumu centrā

būtiski traucē patiesa miera svētības. Kas ir miers bez taisnības? Arī Baltijas jautājums prasa atrisinājumu. To jārisina lietišķi — pirmkārt, visi mūsu senči, kas vienkārši un bieži sapņoja un ilgojās pēc brīvības un neatkarības; otrkārt, visi, kas to izcīnīja un nostādīja tautu un jauno valsti uz nacionālās kultūras uzplaukuma un vispārējās labklājības progresa ceļa; treškārt, mums un mūsu draugiem šepat Baltijā un ārpus tās, kas no jauna novēl mums šo augsto ideālu piepildīšanos. Šo jautājumu risināt mēs neuzticam tiem, kas mums brīvību atņēma.

Taisnības progresu pasaule var rast starptautiskā laukā — savstarpējas uzticības gaišo ausmu. Taisnības rūpīgā roka spēj cilvēci aizvest garām katastrofas rēgam un — vēl vairāk — tā var aizvest līdz kvalitatīvi jaunam laikmetam. Ja cilvēki visā pasaulē naidu apmainītu pret mīlestību, tad īstenotos viens no Bībeles pravietojumiem, ka zobeni tiktu pārkalti lemešos un tautas nemācītos vairs karot. Tas vairs nebūtu tikai pamiers vien, bet īsts, stabils un patiess miers, ko Dievs varētu svētīt, un piepildītos saturīgākie vārdi zem debess — Gods Dievam augstībā, miers virs zemes un cilvēkiem labs prāts!

Dievs, svētī Latviju! Dievs lai svētī savā žēlastībā visu cilvēci izprast šo svarīgo patiesību. Tas būtu arī lielākais garants, ka Latvijas traģēdija nekad un nekur vairs neatkārtotos!"

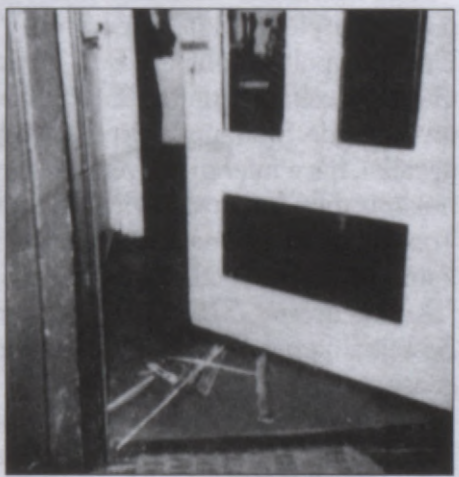

VDK ierēdņu uzlauztās Ginteru ģimenes dzīvokļa durvis

Izraidītie Golgātas draudzes locekļi — pretestības kustības aktīvisti atceras 10 gadus, kopš izbraukšanas no Latvijas (Minstere, 1997)

E. Cirvelis runāja bez pieraksta, brīvi un no sirds, runa daudzās vietās tika pārtraukta vētrainiem aplausiem. Apbrīnoju, cik daudz īsā 10 minūšu runā var izteikt! Visu sirdssāpi, manu un tavu, mūsu, tautas ilgu sirdsvēlmi! (Mītiņā runāja arī Heinis Lāme, kas akcentēja latviešu valodas nepieciešamību — kamēr pastāvēs mūsu valoda, būs arī tauta.)

Pēc vairākām stundām, kad VDK priekšsēdētājs noņēma savus puišus no pieminekļa, nāca viņi, t. i., helsinkiešu drosmīgo grupa. Un viņu pulkā, tūlīt aiz Evas Bitenieces, kas todien bija tērpusies Guntas Rožkalnes tautas tērpā ar Sarmas Ginteres vainadziņu galvā, un Rolanda Silaraupa, tērpta perfektā gaišā Jāņa Rožkalna aizdotā uzvalkā, nāca mierīgi nosvērtais, šķiet, ka ne no Bastejkalna bastiona nokāpis, bet drīzāk iz kanceles baznīcā nācis — Edmunds Cirvelis. Tobrīd ļaudis ceļa malā raudāja. Viņi nē, mēs — tie, kas negājām, tie, kam par vājumu nedaudz kauns bija. Vēlāk Dainis Īvāns publikācijā "Saujiņa drosmes" (*NRA*, 11.07.96) rakstīja: "Simts metru gājiens no Bastejkalna pakājes līdz piemineklim bija visa okupētās Latvijas pusgadsimta vērts."

Vara vēl jutās droša. LKP CK cerēja tautas sakustēšanos apspiest. Tāpēc, lai nepieļautu 14. jūnija atkārtošanos, 23. augusta rītā (Molotova–Ribentropa pakta parakstīšanas datums), ap Brīvības piemineklī tika savilktas miliču un VDK aģentu ordas. Gar ietvju malām

Padomes sēde 14.V.1988.

Pēteris vēl 575
Dieva vārds - vetrie baptisti.
(12.ta studentu vizīte).

1. M. Kūziņeka ordinēšana
2. 23. okt. Baložu ordinēšana Kuldīgā
3. Lielgavas draudzē. Kādas lauciņas. (Jaunie: 18 un vēpiņi 18 g.)

4. Interesanta turistu iesniegums (14. pan.) par lūgšanu 13. nov.
par latviešu tautas garīgo atjaunotni.
„Atdzimšana un atjaunotnes" turistu.
Bīskapa atbilde = vairāki jautājumi.

5. Informācija. Par Jurģīna draudzi bīskapa atsaucība
Bīskaps runā par Tautas frontu. Komunistiska
partijas radībā, vai tā varēs vest tautu uz atjaunotni.
Bīskapam domas par kultūras un kultūras darbiniekiem.
Jē ā tīi personības cietu. Viņi nenotaisījās uz Padomes,
uz Brāļiņas vārdā
Notika strīdi. Vainums pret, mazākā par vairākumu.
Notiek jaunrāšanās ar nesajaukšanās cietām. Mēs jaunākie,
ja to darīsim (Bīskaps).

6. Evaņģelizācijas nedēļa? Bīskaps pateicīgs, apjucis, ko
darīt, sarīkotnīcā par dažu brāļu izturēšanos.
2 - 13. novembrim svētīšanās sapulces.

7. Svētdienas skolas cietu. Tātad priekš vai pēc sapulces
Norunāts. Būs apspriedzaksā.

8. Nākošā gadā Budapeštā Eiropas baptistu kongress.
Pieteikšanās, lai arī Latvijas grupa tur varētu būt.
1) Brāl. Sīmanis ar sievu 2) Haralds Kalns. 3) G. Baumanis 4) B. Stern
5) Dāvis Palejs 6) Jurmalis 7) Edg. Godiņš. 8) P. Eizāns.

9. Bērnfonds. Vēl nekas nav rēnācis, jo kapu
piemineklis celti

10. Sludinātāju kursi. 14. reflektanti

11. 10 dec. Krievijas pareizticīgo baznīcas 1000. g.

12. Par 10.as kvalifikāciju. Jauna problēma. Uzstāt.
Jaunāko zinās.

13. Nākošā Padomes sēde 9.XI., 10.XI kvalifikācija

Nams Padomju bulv. 12 (tagad Basteja bulv. 12), kur bija 1987. gada neatkarības aktivitāšu izejas punkts. No Ginteru dzīvokļa sākās 14. jūnija un 23. augusta akcijas. Gadu vēlāk pie šī nama pirmo reizi plīvoja Latvijas karogs

novietoja toreizējos dzeltenos dīzeļautobusus, kuru dūmojošie motori vajadzības gadījumā vienlaikus tika iedarbināti. CK birojā tika nolemts uz Gorkija ielas (tagad Kr. Valdemāra) starp Raiņa un Padomju (Basteja) bulvāriem inscenēt remontdarbus, lai visu transportu novirzītu gar pieminekli. Paaugstinātā gatavībā atradās milicijas un VDK struktūras. VDK priekšsēdētājs Staņislavs Zukulis ar saviem padotajiem visu dienu stāvēja Bastejkalnā ūdens estakādes apvidū, no kurienes labi pārredzams piemineklis un ēka Padomju bulvārī 12, kur tobrīd atradās bīstamākā grupa Helsinki 86.

Šajā dzīvoklī jau kopš rīta nevarēja ne ieiet, ne arī iziet no tā. Telefona vadi tika atrauti. Helsinkieši kopā ar Ginteru ģimeni bija ieslodzīti! Pa 5. stāva loga parādījās liels plakāts ar uzrakstu "Šeit ieslodzīta Helsinku grupa".

Sarma Gintere, kas tobrīd atradās uz ielas, pulcināja ieslodzīto aizstāvjus. Tad pats Zukulis personīgi deva pavēli saviem puišiem ieņemt dzīvokli. Bars (10–15) puišu skriešus devās augšā, izlauza dzīvokļa durvis un bez žēlastības visus vīriešus izrāva uz ielas un iebāza daudzajās automašīnās (kur tās radās?) un lielā ātrumā, neievērojot satiksmes zīmes, aizdrāzās uz milicijas pārvaldi, kur todien bija VDK operatīvais štābs. Vienīgi sirmā dzejniece Natālija Gintere tika atstāta dzīvoklī. Bet citus, aiz matiem, kuru nu kā, brutāli izrāva un aizrāva. To es liecinu, jo stāvāju turpat blakus biedram Zukulim, pie kura kājām no 5. stāva tobrīd nokrita–nolidinājās helsinkiešu plakāts. Pats viņš to nepacēla. Lika pacelt un pielikt pie lietas kādam padotajam.

Skats no Padomju bulv. 12 dz. 9 loga uz Brīvības pieminekli. Šeit bija ticīgo aktivitāšu koordinācijas un sakaru centrs

Pāvils Brūveris (Radio Brīvā Eiropa) rakstīja: "Lielais ļaužu pūlis bija atstāts gluži bez vadības. /../ Tomēr tur vismaz kaut kas notika un demonstrācija bija glābta."

Viens no demonstrācijas organizētājiem Jānis Rožkalns (Latvijas Nacionālās kustības vadītājs): "Nenotika pūļa vadīšana, tā arī nebija iespējama. /../ Bet izrādījās, ka tā arī nebija vajadzīga, jo pūlis pats brīnišķīgi saprata, kas kurā brīdī darāms. Cilvēki ar ziediem rokās pa vienam, pa diviem, noslīga uz ceļiem un nerimstošu aplausu pavadīti, izbaudīja šos mūžības mirkļus."

No VDK aģenta ziņojuma

16.08.87. "Agrāk sodītie Barkāns, Vēveris, Rožkalns avota klātbūtnē sprieda par pasākumiem 23. augusta organizēšanā, cikos un kur satikties, 17.00 būs mītiņa sākums, Grezins paziņos faktus par Molotova–Ribentropa paktu un tad visi noliks ziedus. /../ Cirvelim un Rožkalnam ir sakari ar nacionāli noskaņotiem baptistiem, bet Vēverim ar jaunatni". Ziņo aģents Roberts.

Mēs zinām, ka togad 1987. gada mītiņu aktīvākie organizētāji bijuši: Jānis Barkāns, izraidīts no valsts 1988. gadā; Mārtiņš Bariss no Liepājas; Ēva Biteniece no Liepājas; Raimonds Bitenieks, izraidīts 1988. gadā; Edmunds Cirvelis, izraidīta visa ģimene; Lidija Doroņina-Lasmane, dzīvo Rīgā; Ginteru ģimene, izraidīta 1987. gadā, dzīvo Vācijā; Linards Grantiņš, izraidīts 1988. gadā; Jānis Rožkalns, izraidīta visa ģimene 1987 gadā; Rolands Silaraups, izraidīts 1987 gadā; Atis Silaroze; Valdis Turins, izraidīts 1988 gadā un Ārijs Tomsons, Jānis Vēveris, Juris Ziemelis. Patīkami, ka minēto ģimeņu starpā 10 ir baptistu draudžu locekļi!

Tovasar sākās arī evaņģēliski luteriskās Baznīcas kustība "Atdzimšana un Atjaunošanās".

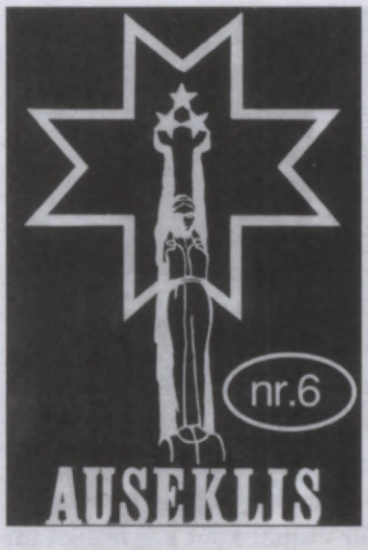

Neatkarīgā žurnāla "Auseklis" 1988. gada jūlija numura vāks

Toruden, 6. oktobrī bija sagatavots neatkarīgā žurnāla "Auseklis" pirmais numurs. Nevaram neatcerēties, ka tā sagatavošanā strādāja un domāja mācītāji Māris Ludviks, Modris Plāte, Juris Rubenis, Alfrēds Zariņš un Lidija Doroņina-Lasmane. Tikšanās reizēs mēģināja izveidot izdevuma redakciju. Redaktora vietu vairākkārt piedāvāja viens otram, tajā skaitā arī aģentam ziņotājam Polam.

Kaut arī valdība nedeva atļauju žurnāla izdošanai, tas tomēr iznāca kā sabiedriski politisks un literāri reliģisks neatkarīgs mēnešraksts. Piemēram, 1988. gada 6. numurā (jūlijs) jau lasām par mācītāja Modra Plātes tikšanos ar ASV prezidentu Reiganu; Pētera Cekula rakstu par kustību "Atdzimšana un Atjauno-šanās"; cits raksts apskata, kā realizēt praktisku Baznīcas atdalīšanu no valsts varas, u. c. labu un celsmīgu rakstu.

Ir arī ziņa, ka lasītājus sasniedzis jaunā neatkarīgā žurnāla "Pakāpieni" pirmais numurs. "Pakāpienu" pirmajā numurā teikts: "Šis ir neparasts laiks. Mēs dzīvojam gaidās. Pārmaiņu, taisnīguma, brīvības gaidās. Kas dod izšķirošo grūdienu? No kurienes jāsākas pārmaiņām — no "augšas" vai "apakšas"? Varbūt no iekšienes? "Pakāpienu" mērķis ir parādīt atrisinājumu Kristū. Atrisinājumu sev un sabiedrībai."

Atbildīgais par izdevumu — Golgātas draudzes loceklis Viljams Šulcs. Neslēpjoties, tieši, drošsirdīgi un kristīgi! Redakcijas kolēģijā ir arī mūsu Tabita Lagzdiņa un Aida Prēdele!

Es par Latvijas praktiskās atdzimšanas gadu uzskatu 1988 gadu. Togad sākās TV programma "Labvakar", 25. martā pirmo reizi kultūras darbinieki nolika ziedus pie Mātes Latvijas Brāļu kapos; pirmo reizi pēc kara atskaņoja Lūcijas Garūtas kantāti "Dievs, Tava zeme deg!".

Mavriks Vulfsons publiski paziņoja, ka 1940. gadā Latvijā nav notikusi sociālistiskā revolūcija; 14. jūnijā pirmo reizi notika oficiāls mītiņš pie Politiskās izglītības nama (tagad Kongresu nams), pēc tam pie Brīvības pieminekļa pirmo reizi neslēpti plīvoja Latvijas sarkanbaltsarkanais karogs; togad organizējās Latvijas Tautas fronte, utt.

Žurnāla "Pakāpieni" galvenais redaktors Viljams Šulcs kā vienmēr notikumu pašā centrā (atskatās)

Nav mūsu mērķis parādīt tautas atdzimšanas procesus, par to tagad plaši raksta vēsturnieki, bet gribu parādīt šajā procesā mūsu ļaudis, ticīgos. Un atturību pret pavasarīgi dzimstošo, kas nāca iz mūsu baznīcas vadības. Lūk, 1988. gada 14. oktobra LBDS sēdes mācītāja P. Egles pieraksts, kur ievērojam, ka bīskapa noteiktas nostājas vietā lasām tikai vārdus: ir vairāki jautājumi, vai varēs, atsevišķas domas, mēs zaudēsim, ja to darīsim. Tātad — atturība, piesardzība un jauno vēsmu neatbalstīšana.

Avangardu no vadības puses nejutām. Tieši otrādi, atceros jautājumu un atbilžu vakaru Mateusa baznīcā, kur bīskaps noteikti bija pret Latvijas karoga un himnas atjaunotni. Garīdznieki pārāk bieži sevi izvērtē kā gudrākos jebkurā sabiedrības jomā, bet redziet, tā nav. Un tad gadās, ka valsts varas disidentiem jākļūst arī par baznīcas disidentiem, un, laužot tās hierarhiju, jāpalīdz mainīt tās dzīves, darba un vadības stilu. Grūti baznīcu un draudžu vadītājiem lojālistiem, kas nav gatavi iet avangardā, ja jākaro. Viegli brāļus aicināt uz pakļāvīgu mieru, grūtāk tos kājās celt.

Tagad pēc grūti ietā un, uz brīdi piesēžoties, redzam, ka baptistu ļaudīs ir kas īpašs, kas virmojošs un meklējošs. Grūti teikt, vai tas jau viņu kristīgajā raksturā, jeb tieši otrādi — tautiski aktīvie biežāk atrod savu spēku Dievā. Bet vēroju, ka mūsu baptistu sabiedrībā ir daudz sabiedrisko organizāciju vadītāju, kā, piemēram, Enoks Biķis, Tālivaldis Tālbergs, Olafs Brūveris, Viljams Šulcs, nelaikis prof. Teofils Biķis, Miervaldis Ceimurs, Gunārs Glūdiņš, Almers Ludviks

Jānis Boris, jun. un mācītājs Artūrs Šķuburs
Tautas frontes akcijā Nīcā, 1988

un daudzi citi. Politiski aktīvi bijuši un ir: mācītāji Ainars Baštiks, Artūrs Šķuburs, Juris Šulcs, Linards Kaptans, Almers Ludviks, Haralds Anzenavs, ķīmijas doktors Alvils Sausiņš un citi.

Mācītāja H. Anzenava garīgās aktivitātes izdevējdarbības aizsākšanā un pirmā pēcokupācijas dievnama uzcelšanā tālu pārsniegušas pagasta nozīmes vērienīgumu. Mācītājs Artūrs Šķuburs bijis Liepājas rajona padomes loceklis. Tāpat viņa brālis Aivars Talsos, un ir daudz citu piemēru. Kā Modris Baumanis, Guntis Freivalds, Valdis Obersts, Miervaldis Ceimurs, Reinis Ulberts un Edvīns Skuja bijuši (ir) savas vietas domnieki.

Mūsu jaunietes Zane Saule un Evelīne Kandere tikušas izvēlētas Lūcijas godā. Un to visu zinot, nav izbrīna un nesapratnes, ka baptistu ļaudis nes sevī šo "kaut ko īpašo", par ko runāja Latvijas Neatkarības kustības vadītājs Jānis Rožkalns. Baptisti nekad nav bijuši vienpatņi, viņi vienmēr izjutuši sabiedrības sāpi kā savu sāpi.

Sv. Lūcijas godā Eveline Kandere, 1999

Mums vienmēr bijusi stipra sabiedrības izjūta, jo esam daļa no tās. Vai kāds ir saskaitījis, cik mūsu sabiedrībā ir daudzbērnu mātes — sabiedrības varones?

Zinu trīs, kas piedalījušies Otrā pasaules karā (Teovils Jansons, Rūdolfs Krauja, Kirills Skripeļovs) un visi trīs izpelnījušies apbalvojumus! Arī civildzīvē — Jānis Salmiņš, Līvija Matroze, Mirga Godiņa, Lilija Pētersone, Zigrīda Gintere, Jānis Plostnieks, Arvīds Hiršs, Edgars Tālbergs, Edgars Turss un daudzi citi izpelnījušies apbalvojumus. Bīskapa Jāņa Šmita dzīvesbiedre Rute Šmite 1976. gadā saņēmusi īpašo Pasaules Brīvo Latviešu Apvienības tautas balvu.

Brīžam izbīstos, jo zinu, ka tas ir neprāts sākt uzskaitīt personālijas. Tas neglābjami noved pie kļūdām un kopuma sašaurinājuma. Kādas avīzes 1989. gada 21. janvāra publikācijā "Vēl tikai sākums" teikts: "Uzstājās arī garīdznieki Ainars Baštiks un Vaivoda kungs" (runa ir par Tautas frontes dibināšanu). Mans mācītājs! To nezināju. Kaut zināju, ka viņš ar dzīvesbiedri Lāsmu un māsu Ingunu barikāžu dienās nesa maizi un zupu Rīgas aizstāvjiem. Un cik ir vēl tā, ko nezinu!

Nezināmais arvien ir vairāk par zināmo. Tur ir cilvēka smagums un piesietība, ar ko nākas samierināties. Brīžam jautāju, ko es zinu par maniem liepājniekiem, ventspilniekiem, par māsām un brāļiem

Zemgales un Vidzemes pagastu dievnamos. Man ļoti žēl, ka esmu spējis nedaudz apjaust norises tikai Rīgā, savā tiešā tuvumā.

Var dažbrīd uzrakstīt veselu grāmatu un tur pateikt visu zināmo (un arī tad vēl bieži kļūdaini!) un tomēr jāapzinās, ka nezināmais, lielā daļa paliek ārpusē. Diemžēl! Arī šajā gadījumā tas tā ir, par ko es gauži noskumstos un lūdzu lasītāja izpratni un piedošanu!

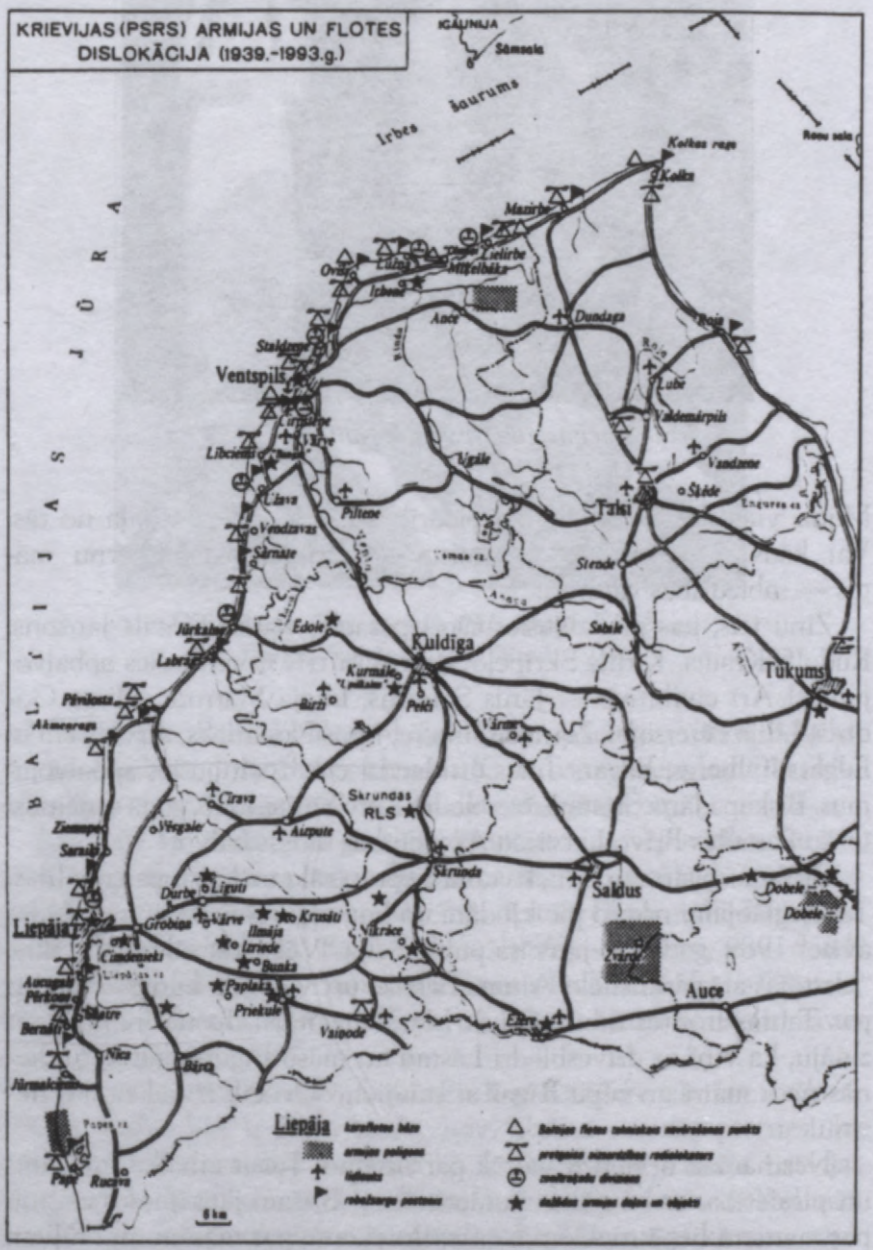

KATRU SAUKT PAR BRĀLI

CILVĒKA VEIDOŠANĀ
BLAKUS STIPRAI TICĪBAI
NEPĀRVĒRTĒJAMA NOZĪME
IR MĀTES VALODAI UN
MĪLESTĪBAI UZ DZIMTO TĒVA SĒTU.

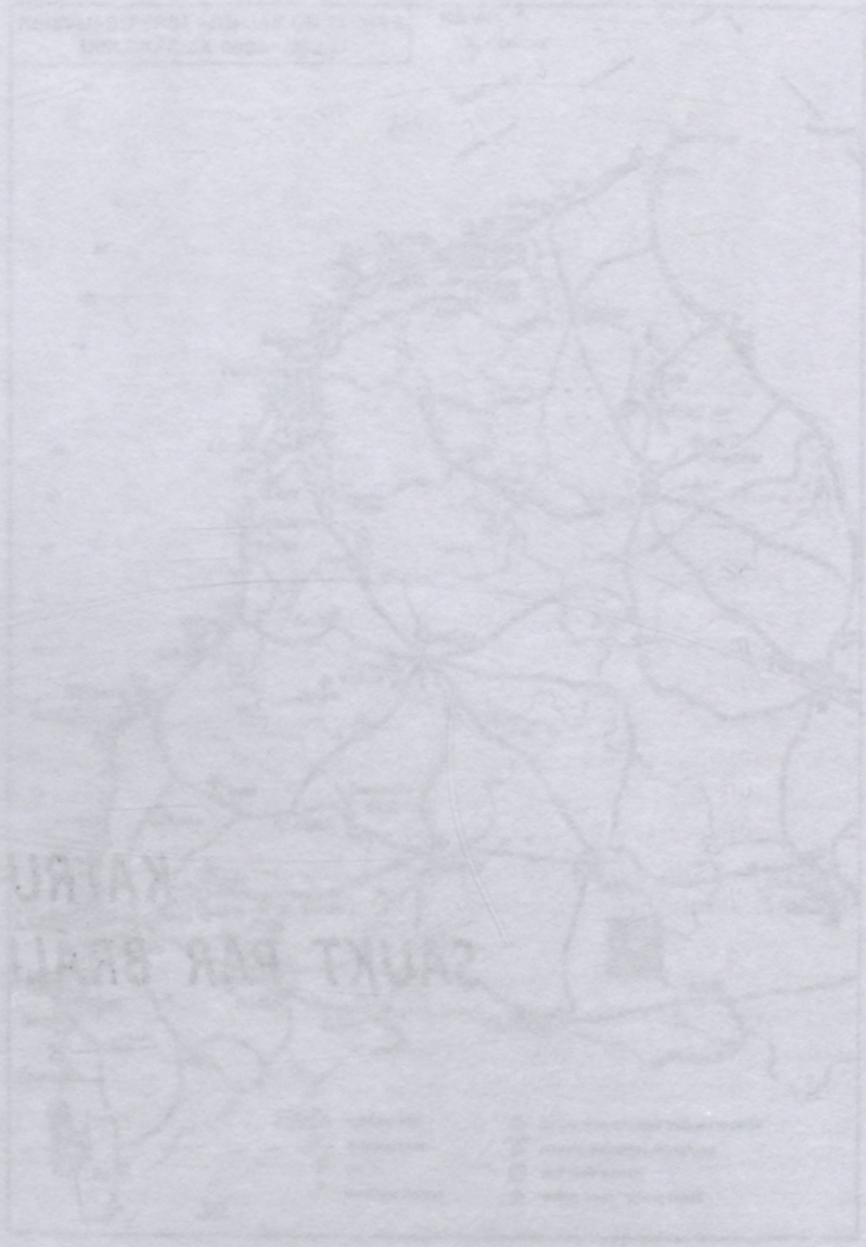

Ainars BAŠTIKS,
mācītājs, vēstures maģistrs,
tautas atmodas veicinātājs un
draudzes aicinātājs uz to.
Svētruna Mateja baznīcā.

1991. gada 13. janvāris.

ASIŅAINĀS SVĒTDIENAS SVĒTRUNA

Sveicinu jūs šajā rītā Mateja draudzes dievnamā! Lai Dieva žēlastība, Viņa klātbūtne un svētība ir ar mums visiem! Mēs jau visi, nākot uz dievnamu, nākam ar šīm skumjām un grūtām izjūtām par notikušo mūsu kaimiņvalstī Lietuvā pagājušā naktī. Un tas viss uzliek arī kādu smagu zīmogu mums šeit šorīt. Lai esam vienoti ar savām brāļu tautām, lietuviešiem un igauņiem! Zinot to, ka aizvadītā naktī vismaz 13 aizgājuši bojā — nogalināti un pāri par 100 smagi ievainoti, lai — pirms iesākam dievkalpojumu — ar klusuma brīdi pieminam mūžībā aizgājušos, lai solidarizējamies ar kaimiņtautu un lai izlūdzamies Dieva svētību viņiem. Piecelsimies klusuma brīža piemiņai!

Lūgšana: "Mēs Jēzus Kristus vārdā, Dievs, Tevi piesaucam un pateicamies par to, ka varam būt Tavā priekšā, un Tu, Kungs, mūsu lūgšanas uzklausi! Šajā brīdī mēs, Kungs, īpaši lūdzamies un pieminam Tavā priekšā par tiem, kuri pagājušā naktī atdeva savas dzīvības par savu tautu. Kungs lūdzamies par viņu tuviniekiem, kas sēro par saviem mīļajiem. Kungs, lūdzamies par tiem, kas ir smagi ievainoti, kas daudzi uz miršanu atrodas slimnīcās. Kungs, lai pār viņiem ir Tava žēlastība! Kungs, pirms viņi aiziet mūžībā, lai sastop Tevi, un šķiras no šīs dzīves tikai ar šo ticību sirdī. Kungs, esi mūsu kaimiņtautai klāt tik ļoti grūtā brīdī!"

Visos mūsu dzimtenes dievnamos dažādos laikos tiks noturēti dievkalpojumi ar aizlūgumu, ar lūgšanām par savu tautu, par tiem spēkiem, kuri šeit mēģina sagraut mūsu brīvības centienus un atjaunot veco kārtību. Un arī mēs šajā rītā to darīsim un būsim vienoti ar visiem kristiešiem šeit dzimtenē un visā pasaulē.

Mācītājs Ainars Baštiks sarunā ar Okupācijas muzeja fonda prezidentu Dr. Pauli Lazdu, 1996

Bet pirms tam nedaudz pastāstīšu par dievkalpojuma kārtību. Dziedāsim kopdziesmu un pa to laiku bērni izies pa savām grupiņām uz svētdienskolas nodarbībām, un tur svētdienskolotājas bērniem pastāstīs par to, kas noticis Lietuvā. Pastāstīs arī, kā viņi, mūsu bērni, ar savu uzticēšanos Dievam, var saglabāt mieru, augt un pieaugt Dievam un tēvzemei par svētību. Mēs turpināsim dievkalpojumu, un pēc svētrunas bērni nāks atpakaļ šeit, lielajā dievkalpojumā, lai kopīgi vienotos sirsnīgā aizlūgšanā par mūsu tautu.

Ceļš, pa kuru ejam mēs un Igaunijas un Lietuvas brāļi, nav svešs pasaules un tautu vēsturei. Pa šo sāpju ceļu uz savu brīvību ir gājusi un ies katra tauta, kura ir dzīva. Un arī Bībele runā par to, ko mēs piedzīvojam šodien, kas notiek, kas mums jādara un ko dara Dievs. Un tāpēc es gribu jūs aicināt veltīt uzmanību un sirdis atvērt, klausoties pravieša Joēla 1. un 2. nodaļā:

Uzklausiet to jūs, vecākie, un pārdomājiet uzmanīgi arī jūs, visi pārējie zemes iedzīvotāji! Vai kaut kas līdzīgs ir jebkad noticis jūsu laikā vai jūsu tēvu dienās? Stāstiet par to saviem bērniem un lieciet, lai jūsu bērni to stāsta tālāk saviem bērniem un viņu bērni atkal nākamai paaudzei! /../ Varena un savā daudzumā neaptverama tauta brūk virsū manai zemei. Tai ir zobi kā lauvam, un dzerokļi kā lauvas mātei. /../ Drūma, tumša, mākoņaina un miglā tīta diena. Kā necaurredzama rīta krēsla, nolaidusies zemu pāri kalniem, plūst liela, varena tauta, kāda ne mūžam nav redzēta un kādas vairs nebūs uz radu radiem. Tai papriekšu

iet iznīcinātāja uguns, un tai seko visu iznīcinātāja liesma. Zeme tās priekšā ir kā Ēdenes dārzs, bet aiz tās ir tikai vienmuļi tukša kailatne un tuksnesis; izvairīties un glābties no tās nevienam nav iespējams. /../ "Bet arī vēl tagad," saka tas Kungs, "griezieties atpakaļ pie Manis no visas savas sirds ar gavēšanu, asarām, nožēlām un sērām!" Saplosiet savas sirdis un ne savas drēbes un atgriezieties pie tā Kunga, sava Dieva! Jo Viņš ir žēlīgs, līdzcietīgs un sirsnīgs, Viņam bezgalīgi laba sirds, un Viņam paliks jūsu žēl jums uzliktā soda dēļ. /../ Pūtiet taures Ciānas kalnā, gavējiet svētā godbijībā, izsludiniet grēku nožēlas dienu! Sapulciniet vienuviet visu tautu, svētās un nopietnās pārdomās lai sanāk kopā draudze, sapulciniet tautas vecajos, savediet un sanesiet kopā visus bērnus un zīdaiņus! Līgavainis lai iziet no savas mītnes un līgava no savas īpašās dzīvojamās telpas! Lai priesteri, tā Kunga kalpi, stāv raudādami starp tempļa priekštelpu un altāri saka: "Saudzē un žēlo, ak Kungs, savu tautu, neatstāj kaunā savu mantojumu, lai pagāni par to nevaldītu zobodamies! Kādēļ Tu gribi atļaut, lai tautas par to saka cita citai brīnīdamās: Kur tad nu ir viņu Dievs?" Tad tas Kungs stingrā apņēmībā iestājās par savu zemi un pasargāja no iznīcības savu tautu.

Un lasām Mateja evaņģēlija 14. nodaļā no 24. — 33. pantam:

"Bet laiva jau bija jūras vidū, viļņi to mētāja, jo pūta pretējs vējš. Bet gaiļos Jēzus nāca pie tiem, pa jūras virsu staigādams. Un kad mācekļi to redzēja pa jūras virsu staigājam, viņi izbijās un sacīja: "Tas ir spoks!" Un tie brēca aiz bailēm. Bet Jēzus viņus tūdaļ uzrunāja un sacīja: "Turiet drošu prātu, es tas esmu. Nebīstieties!" Pēteris viņam atbildēja un sacīja: "Kungs, ja tu tas esi, tad liec man nākt pie tevis pa ūdens virsu." Un Jēzus sacīja: "Nāc!" Un Pēteris izkāpa no laivas, gāja pa ūdens virsu un nāca pie Jēzus. Bet lielu vētru redzēdams, viņš izbijās un sāka grimt, viņš brēca un sacīja: "Kungs, palīdzi man!" Un tūdaļ roku izstiepis, Jēzus viņu satvēra un sacīja: "Mazticīgais, kāpēc tu šaubījies?" Un kad tie iekāpa laivā, vējš nostājās. Un tie, kas bija laivā, metās Jēzus priekšā ceļos un sacīja: "Patiesi, tu esi Dieva Dēls."

Šis notikums aprakstīts visos četros Evaņģēlijos. Šorīt, domājot par situāciju, redzot un zinot, kas noticis kaimiņtautā un apjaušot kas eventuāli sagaida mūs, lai Dievs palīdz caur Svēto Garu saprast kādas lietas.

Pirmkārt: Notikums mums atgādina, ka mēs dzīvojam mainīgā pasaulē. Vētra uznāca pēkšņi un — jūras vidū. Pusceļš bija mierīgs, veikts drošībā un labā cerībā. Ūdens smēlās laivā pēkšņi. Tāda ir dzīves raksturīgā īpašība. Kontinentos, tautās un ģimenēs nelaime atnāk pēkšņi. Redzams jau krasts, laiks mierīgs, drīz izkāpsim malā.

Sākam jau pierast pie otrā krasta tuvuma. Bet, kas tas — vētra, beretes un tanki! Un ievainotie un nogalinātie!

Tas, kas pagājušā naktī notika Lietuvā, vai tiešām šajā gadsimtā varēja notikt? Vai tiešām komunisms savu piederību sātanam tik atklāti parādīs, un tieši šeit, Eiropas daļā? Un tomēr tas notika! Bībele mums nerāda, ka ļaunie spēki būtu atkāpušies labprātīgi. Aplami domāt, ka šī vecā sistēma, kuras vadonis ir sātans, atkāpsies pati. To mēs zinājām. Bet neticējām, ka tas būs tik nežēlīgi, brutāli un varmācīgi. Neticējām, ka rīkosies necilvēcīgi un viltīgi, lai nepazaudēt savu varu. Mums priekšā stāv cīņa. Ko mēs darīsim? Vai turpināsim dievnamos svētīt dažādus karogus? Vai pārkārtosim savas arodbiedrības, kas visus garos gadus nekā cita nav darījušas, kā uzticīgi kalpojušas valsts aparātam? Bet nu mēs grimstam. Jo pasaule ir mainīga.

Otra lieta, par ko mums jādomā, ir tas, ka Jēzus Kristus visu zina un visur ir klāt. Pirms šī notikuma jūrā Jēzus bija paēdinājis vairākus tūkstošus ar pāris maizēm. Kad ļaudis Viņu gribēja godināt, Viņš aizgāja kalnos un lūdza Dievu. Lūdza Dievu un redzēja, kas notiek virs jūras. Mēs ne tikai dzīvojam zem Dieva mīlošā skata, bet Viņš nāk arī palīgā. Jēzus ne tikai noskatās, bet cauri vētrai Viņš nāk neticamā veidā — pa ūdens virsu. Atnāk un kaut ko saka: "Turiet drošu prātu, Es tas esmu!" Jēzus nāk, lai palīdzētu. Viņš ir klāt!

Trešā lieta. Kāds ir cilvēks un kāds ir Dievs pārbaudījumā? Mana ierastā komfortablā laiviņa grimst. Visa mana gudrība, pārliecība, dzīves pieredze, manas cerības, mans spēks grimst! Jo ļoti lieli viļņi. Pie kā mēs tversimies kā tauta un kā katrs pilsonis? Skatāmies uz Rietumiem, tur sola un runā. Brīžam šķiet, kamēr tanki nebūs pie viņu mājdurvīm, nekas radikāls darīts netiks. Mēs runājam ar otru pusi, bet aizmirstam, ka šis kaimiņš, acīs skatoties, melo. Tā ir darīts vienmēr, vai citādi neprazdami vai negribēdami. Pie kā mēs tversimies? Šorīt mēs paceļam savas acis no ikdienas un ieraugām — ir, ir kāds pienācis pavisam tuvu. Mums jāmācās iziet no savas ikdienības, kurā esam dzīvojuši visus pēckara gadus, lai spētu ieraudzīt Dievu. Mēs esam paraduši Dievu redzēt pēc saviem stereotipiem. Bet te viens tev blakus, kas saka: — Nāc, pa jūras virsu, nāc! Un tu nemani, ka tagad tiek pārbaudīta tava ticība. Apjēdzam, ka ne runas un pusticības palīdzēs, bet īsta un pārbaudīta ticība to iespēs. Dievs saka: — Nāc! Viņš grib, lai mēs nākam pie Viņa. Bet kā lai to izdarām vētras laikā? Viņš saka: — Nāc, atstāj savu veco dzīvi, atstāj grimstošo laivu, atstāj pagātni un nāc pie Kristus! Nožēlo grēkus! — tā ir tā atstāšana. Mēs sašutumā vērojam, kā šīs beretes ieņem Preses namu, bet kurš no žurnāliem ir sludinājis nepieciešamību nožēlot grēkus?

Mēs visi esam kalpojuši un vergojuši šim režīmam. Vai to esam nožēlojuši? Dažreiz ir problēma, ka nezinām, kas jādara. Bet šoreiz nav tā reize, ka nezinām, kas jādara, bet šodien mēs nedaram to, ko zinām. Kur ir tava un mana, kur ir tautas patiesā, no sirds nākusī un izteiktā nožēla par pagātni? Klusa, privāta, atklāta vai skaļa grēku nožēla. Nedomājiet, māsas un brāļi, ka mēs esam labāki, šeit dievnamā sēžot, ka mēs varam norādīt uz tiem, kas ir priekšgalā. Jēkaba vēstule atgādina: visu to, ko jūs zināt labu darīt un to neesat darījuši, tas jums ir par grēku. Vai mēs nezinājām, ka mums jālūdz Dievs, vai nezinājām, ka tautai jāstāsta šis glābšanas ceļš. Mēs daudz ko zinājām, bet vai to darījām? Vai nav atkal, ka labo, ko zinājām, neesam darījuši? Mums nelīdzēja, ka izpratām, ka esam brīvi, jo bijām un palikām važās. Ja Jēzus Kristus grēka važas neatraisa, ja pagātne nav noņemta, tad tas nelīdz nenieka. Un Jēzus tāpēc saka: — Nāc! Es tevi varu nostādīt uz jauna pamata, bez tavas ierastās laivas, tu stāvēsi uz jūras viļņiem un tu negrimsi! Kur ir tavas dzīves pamati? Vai neesam izdevības un žēlastības laiku palaiduši garām? Jēzus allaž ir tik tuvu, tik personīgi kā lielais brālis mazākam, kā tēvs dēlam, kā draugs draugam. Vai mana dzīve ir tāda, ka reāli sajūtu, ka šeit man blakus stāv Dievs un saka: — Ko tu baiļojies, es tev esmu aiz muguras! Vai negribat šajā rītā savu dzīvi nodot Jēzum Kristum un iegūt pārliecību, ka Dievs ir aiz tevis? Dari to šorīt!

Ceturtkārt. Jēzus spēks šodien un rīt. Jēzus rīkojas ar savu spēku tagad un rīt. Mēs ceļamies un ejam kā Pēteris, bet pietiek novērst skatu no Jēzus, un ieraugām pārspēku. Grimstam! Bet tad cēlās Jēzus un apsauca vētru un iestājās pilnīgs klusums. Mēs pateicamies, ka Dievs šorīt iztraucēja Gorbačovu, un tomēr vēl neesam atraduši mieru. Un te nāk Jēzus, lai nestu mieru mūsu sirdīs. Ne ārējais, bet šis Jēzus, kas dod iekšēju mieru. Ne redzamais, bet apslēptais, ne pasaulīgais, bet garīgais miers.

Es ticu, ka Dievs reiz apklusinās vētru arī mūsu tautā. Dievs savu vārdu teiks. Svarīgi, lai šajā vētras laikā dvēselē ir miers. Jēzus sāka ne ar sekām, bet ar cēloni. Dievs grib piepildīt ar drošības un miera izjūtu, ka Dievs ir mums klāt. Ja mūsos ir miers, tad mēs esam neuzvarami! Tad kā tauta esam neuzvarami! Tautai var atņemt visu, maizi dienišķo, pajumti, mūsu brīvību, mūsu tēvzemi un arī dzīvību. Šo ārējo var atņemt, bet nevar atņemt galveno — manu ticību uz dzīvo Dievu. Jo tuvāk esam pienākuši pie šķiršanās brīža, pat no šīs pasaules, mēs nezinām, vai arī nākošsvētdien viens otru vaigā redzēsim, mēs esam ikviens tuvāk satikšanās brīdim vaigu vaigā ar Dievu un saviem mīļajiem. Bet, lai šādu brīdi piedzīvotu, jābūt

drošumam sirdī. Un satikšanās ar vistuvākajiem ir priecīga. Vai par mīļo tikšanos ir jābēdājas? Taču nē. Lai slava Dievam!

Pēc svētrunas sekoja sirsnīga lūgšana, ko vadīja draudzes padomes priekšsēdētājs Bruno Oliņš, māsu pulciņa vadītāja Ruta Tannenberga, kora diriģente Valda Lapsa, kāda no svētdienskolotājām, no jauniešiem — Enoks Neilands, un kāds no katras bērnu grupiņas, draudze vienojās kopējā lūgšanā "MŪSU TĒVS DEBESĪS" un dziedāja Tautas lūgšanu — himnu "DIEVS, SVĒTĪ LATVIJU!".

Mācītājs galavārdā aicināja:

Šķirsimies ar Dieva stiprinājumu! Kādi, lai kopā Dievu lūgtu, bet lielākā daļa iesim kopā ar tautu Doma laukumā, lai, kopā būdami, iestājamies par savu brīvību, par savu nākotni. Tāpēc Māsu pulciņa gadskārtējā sanāksme nenotiks. Arī draudzes padomes sēdi noturēsim citu reizi, jo pret tiem notikumiem, kas norisinās ārpusē, mēs nedrīkstam apstāties pie savām sīkām problēmiņām. Šoreiz jāiestājas par tautu un jābūt kopā ar to! Vai mājās esot, vai ejot šajā manifestācijā Daugavmalā, iesim ar lūgšanu un ar mīlestību!

Nāk prātā, ko redzēju vakar Lietuvā un tas, ko zinu, kas notika Ziemassvētku laikā Liepājā — kā zināt tur visu rudeni ap ļeņinekli stāvēja bruņota apsardze ar bruņutransportieriem — tad kāda māsa no Pāvila draudzes šajā Ziemassvētku vakarā teica: "Mums ir šeit pietiekoši daudz rauši un labas maizītes, tāpēc aiziesim pie šiem karavīriem Ziemassvētku vakarā."

Daudzi centās atrunāt, jo vai tad nezina, ka tur nedrīkst pat tuvu pieiet. Un tomēr šajā svētku vakarā grupiņa no Liepājas Pāvila draudzes ar šo dienišķo Ziemassvētku sveicienu devās pie karavīriem un nesto mīlestībā pasniedza. Karavīri to saņēma ar asarām acīs. Arī mums šajā traģiskajā brīdi jāatceras, ka šie karavīri ir tikai ieroči lielāku spēku rokās. Tāpēc, lai ar lūgšanu kā ar mīlestības darbu, palīdzam viņiem saprast, ka mēs nevēršamies pret viņiem, bet pret sātanu un tiem, kas viņam kalpo.

Es aicinu jūs visus, sākot no rītdienas, būt kopā lūgšanās. Un mēs to drīkstam darīt jebkuru brīdi, jebkurā vietā. Bet es aicinu jūs īpaši, sākot jau no rītdienas, jeb jau no šī vakara, divas reizes dienā būt vienotiem, vienalga kur mēs atrastos, kopīgā lūgšanā, no rīta plkst. 10 un vakarā plkst. 10. Vai mēs būsim darbā vai mājās vai gulēsim uz slimības gultas, vai arī sēdēsim šeit dievnamā vai vienkārši pa ielu ejot. Arī tad, ja varbūt jau būsim cietumos iemesti, 10 no rīta un vakarā būsim kopā ar brāļiem un māsām, ar visiem, kas saprot, ka Dievs ir tas, kas saka pēdējo vārdu.

Lai Dievs iestājas par mums! Lūgsim un rīkosimies! Un Dievs mums palīdzēs.

Modris GINTERS,
arhīva pārzinis, draudžu vēsturnieks.
Publikācija laikrakstā "Svētdienas Rīts".

1999. gada 20. marts.

PAR NAKTĪM UN PARĀDZĪMĒM

25. marts mums atgādina lielo ciešanu dienu pirms piecdesmit gadiem. Mūsu dzīvotprieku šodien atkal pārtrauc smags piesitiens pie atmiņu zvana, atgādinot, ka kāds ir cietis — tavā un manā labā, par tevi un mani, par mūsu brīvību kāds cits ir gājis sāpju ceļu. Nevar salīdzināt Jēzus Kristus un cilvēku ciešanu ceļus. Un tomēr, lai man piedod ticīgais, kas radis domāt, ka vienīgi Jēzus Kristus mūsu dēļ cietis, — mana dzīves pieredze liecina, ka esmu ļoti daudz parādā arī saviem līdzcilvēkiem.

43,7 tūkstoši vienā naktī — cietsirdīgi pamodinātu un 33 ešelonos uz Sibīriju aizvesto. Tas nav maz! Un tas vēl nav viss — varmācīgā nežēlība turpinājās, un 1949. gada martā kopumā deportēja tuvu septiņdesmit tūkstošiem cilvēku, bet visā savā velnišķīgajā valdījumā padomju varas sistēma Latvijai atņēma ap divsimt tūkstošu iedzīvotāju! **Naktis!**

Naktīs, tumsas laikā ļaudis guļ. Sarkanarmija robežu pārgāja tieši naktī no svētdienas uz pirmdienu, vācieši iebruka gadu vēlāk — arī naktī (no sestdienas uz svētdienu). 1941. gada 14. jūnija deportācijas sākās naktī no svētdienas uz pirmdienu (piecpadsmit tūkstoši dvēseļu!). Sirmgalve Marija Posredņikova no Ludzas Mērdzenes pagasta stāsta: "Tā bija Vasarsvētku sestdienas pievakare, kad viņi ienāca, aplenca sādžu un sadzina visus šķūnī, kuru aizdedzināja. Tekla Krupņika toreiz bija stāvokli, un viņa mēģināja bēgt, bet padomju partizāni viņu noķēra un arī iemeta pie degošajiem." 1941. gadā Centrālcietuma pagalmā atraktajiem upuriem redzēja izdurtas acis, nogrieztas mēles, sievietēm nogrieztas krūtis, bet vīriešiem dzimumlocekļus. Un tas viss notika naktīs! Cilvēcīgā un iznīcīgā satikšanās laikā!

Vēsture zina Bērtuļa nakti, Buhenvaldes Lielās naktis, naktis Biķernieku mežā un tās tumšākās — aiz Polārā loka. Naktis paliek naktis, kaut vai par Kristāla nakti to sauktu! Tad, kad baznīcu zvani skan, sāk skanēt lodes. Tajā stundā, kad ļaudis baznīcā dziesmu dzied,

Modris Ginters ar māti — dzejnieci Natāliju Ginteri, 1988

tajā dienā, kad tauta pulcējas Dziesmu svētkos, dziesmu samaļ tanku rīboņa, samaļ tautas, simtus, tūkstošus. Pār pasauli staigā vardarbība, nāve un grēks!

No 1918. līdz 1919. gadam lielinieki nogalināja trīsdesmit divus evaņģēliski luteriskās Baznīcas mācītājus. Profesors Kārlis Kundziņš savā grāmatā "Mana mūža gājums" (1935) raksta: "Lūdzamās dienas naktī no 19. uz 20. februāri arestēja un atveda uz Smilteni Raunas mācītāju Jendu un aptieķnieku Tušu, un citus piecpadsmit draudzes locekļus. Tos sūtīja uz Pleskavu. Bet uzzinot, ka Pleskavu ieņēmis vācu karaspēks, vagonos viņus nogalināja." No 1940. līdz 1941. gadam mocekļu nāvē aiziet LU Teoloģijas fakultātes profesori Ludis Adamovičs un Edgars Rumba.

1941. gada Ziemassvētkos nāves sodu pasludināja kristietim Kārlim Līdakam, izcilajam garīgās mūzikas komponistam. Mācītāju Augustu Krauzi vara fiziski neiznīcināja, bet lai atceramies, ka bija reize, kad pie viņa baznīcas durvīm stāvēja tanks. Kad atnāca vācieši, viņš savā dievnamā slēpa ebreju jaunieti. Vai atceramies, ka pēc kara, kad padomju atriebīgā vara pieprasīja izdot leģionārus, toreizējā medicīnas māsa, tagad dzejniece Marta Cakare savas dzīves upurdienās glāba un palīdzēja latviešu karavīriem Zviedrijā. Tā ir lielā dievkalpošana, kas Tam Kungam tīkama!

Apustulis Pāvils vēstulē romiešiem atgādina, ka pienācis laiks piecelties no miega, ka nakts drīz būs pagājusi, un tādējādi mūs mobilizē jaunai dienai. Šie vārdi mūs mudina iedziļināties vēl kādā

domā. Proti — ko darīt tiem, kas sātaniskās varas gados nepakļāvās tai? Drošības komiteja viņus sauca par disidentiem. Tomēr, nepakļaujoties varai, zināmā mērā viņi bija nepakļāvīgi arī Baznīcai, tās kārtībai un pieņēmumiem, arī dogmatikai. Šie ļaudis savā ziņā bija disidenti arī attieksmē pret mums. Un viņu bija visai daudz. Viņi sēdēja cietumos, viņu mājās izdarīja kratīšanu, pašus izsekoja, viņu korespondenci lasīja. Bet viņi bija kristieši. Tādi kā mēs — ne labāki, ne sliktāki par tevi un mani. Jā, tiesa, noteikta un stingra rakstura cilvēki, droši, spīvi un misionāriski. Viņi cīnījās pret ļaunumu, pret lielu un spēcīgu sātanisku varu. Kur sekulārais stājās pret sakrālo, tur cēlās cilvēki — atsevišķas personas ar īpašu sūtību, ar grūtu uzdevumu, ar personisko atbildību. Katram ir sava tiesa pašapziņas trūkuma, bet vai lai pārmetam, ja kāds nepazina to? Viņi cīnījās par brīvu un neatkarīgu Latviju. Viņi iestājās par garīgām un demokrātiskām tendencēm tautā un draudzē. "Bet viņi tika atmesti." Jā, spēcīgi cilvēki mums nepatīk. Viņi ir neērti, viņi traucē, jo citādi domā un turklāt vēl ar politiku nodarbojas! Bībelē ir tik daudz pantu, un draudžu vadītāji tik gudri, ka nav nekādu grūtību šādas rīcības dēļ mūsu laikabiedrus izslēgt, atstādināt, nekontaktēties un neuzturēt dialogu ar viņiem. Mēs bijāmies no viņiem, jo viņi (jā, viņi nevis mēs) nelegāli ieveda Bībeles (bet mēs tās nepieņēmām), viņi gāja pie Brīvības pieminekļa un nolika tur ziedus (mēs tur negājām). Hruščova diktātiskajos voluntārisma gados viņi savos dzīvokļos pulcināja svētdienskolēnus un pavairoja garīgo literatūru. Viņu dzīvokļi tika kratīti, visa garīgā literatūra konfiscēta, viņi neskaitāmas reizes čekā tika pratināti. Tikmēr citi mūsu laikabiedri gāja pie tiem pašiem segvārdu nesošiem vīriem atskaitīties un parunāties. Kāds dīvains laiks tas bija! Kāda bieza dūmaka!

Mēs esam pateicīgi Dievam, ka arī tumšajos gados ievērojama daļa Latvijas baznīcu bija atvērtas, kur, kaut nebrīvi, tomēr drīkstējām pulcēties un pielūgt savu Kungu. Bet — vai tam! — kurš bīstamajos gados negribēja zināt vai šodien aizmirsis, ka māsa Lidija Lasmane tajā pašā laikā atradās mežā pie partizāniem un baroja viņus ar pašas ceptu maizi! Jelgavnieks brālis Elmārs Sīlis, kamēr mēs dziedājām korāļus, organizēja un apgādāja dievnama ēkā pagrīdes tipogrāfiju, kurā iespieda Evaņģēliju! Vai neesam piemirsuši mūsu ticības brāļus un māsas Ukrainā, Krievijā un citās padomju varas teritorijās, tos "nereģistrētos", tos "dumpiniekus"? Kamēr mēs sēdējām siltos dievnamos, viņi bija spiesti pulcēties mežā. Kas mums atgādinās, ka savulaik ticības brālis Rūdolfs Āboltiņš, kurš Jēzu cēla augstāk par jebkuru valdību, varu, spēku, kundzību, riskēdams ar savu dzīvību, izglāba Voldemāru Maži no aizvešanas uz Vāciju? Voldemār Ašnēvic, kur ir tava un tavu biedru grāmata, kurā ielikāt septiņus riska gadus un kuras tiražēšanu čekas ļaudīm pēdējā brīdī izdevās izjaukt? Un kurš

čekistiem šajā negodā palīdzēja? Brāļi Brūveri un Jānis Rožkalns bija Latvijas Neatkarības kustības dibinātāji un veidotāji, līdz mūsu valsts ieguva neatkarību. Bet vispirms viņi bija (un esmu personīgi pārliecināts, ka vēl šodien ir) mūsu ticības brāļi. Tad kāpēc kristīgo laikrakstu, žurnālu un grāmatu izdevēji bīstas minēt viņu vārdus? Mūsu brālis bija un ir Paulis Kļaviņš, kas desmit gadus vadīja vēsturisko kristīgās gaismas akciju, glābjot un aizstāvot vajātos un represētos. Kura konfesija pateikusi viņam paldies? Neviena! Kāpēc? Vai tāpēc, ka mācītājs Kļaviņš bija lasījis Pāvilu un pildījis vārdus: "Nepiedalieties tumsas darbos, bet visu celiet gaismā!" (Ef. 5,11)

Es redzu, es jūtu, ka viņi visi ir mūsu vidū. Kā vakar, kā tajos gados. Kārtojot arhīva lietas, šķirstu kriminālllietas un lasu, ka arhibīskaps Kārlis Irbe apspriežas ar baptistu kopdarba vadītāju Kārli Lācekli. Tur ir arī citi, bet doma viena — kā nepakļauties, kā stāvēt pretī ļaunumam. Lasu dzejnieces Zelmas Dzenītes lietu, Kārļa Līdaka, Jāņa Rīsa, Hugo Medņa un citu garīgo darbinieku lietas. Deportācijā miruši mācītāji Roberts Fetlers un Jānis Rīss, zvērīgi noslepkavots pāvilostnieks Frīdenfelds, nošauts Valdis Reppe no Novgorodas apgabala, mācītājs Jāzeps Švarcs — ebrejs no Ezeres — arī iznīcināts. Fiziski viņu vairs nav. Bet viņu pilsoniskais un kristīgais spožums palicis. Represēto ir simti un tūkstoši. Daudzi manas tautas un draudzes ļaudis jau miruši, citi izkaisīti malu malās, daļa nesaprasti, bez draudzes un tēvzemes spiesti dzīvot svešās zemēs. **Dārgi maksājām par Atmodu!**

Kas mums vēl šodien būtu darāms? Paļauties uz Dievu? Mīlēt Viņu no visas sirds? Tiesa, Dieva valstības bez tā mums neredzēt. Bet kas mums jādara šodien, šobrīd attiecībā uz jūtamo atturību pret kristiešiem, kuri nesuši arī politizētās sabiedrības rūpju nastu? Lai esam gatavi noliekties un pacelt vakar paviršībā nomesto parādzīmi! Varbūt pietiek ar to, ka pienākumu gūzmā un darba steigā uz brīdi apstājamies un brālim pajautājam: "Kā tev, draugs, klājas?" Būsim iecietīgi pret individuālo brīvību cita reliģiskajos uzskatos! Apustulis Pāvils aicina mūs: "Brāļu mīlestība jūsu starpā lai ir sirsnīga. Centieties cits citu pārspēt savstarpējā cieņā!" Cienīt un pieminēt pieminamo! Viņš mūsu dēļ cieta! Kāds, Atmodu nesdams, cietis. Manis, mūsu dēļ. Kāds Dieva bagātības, gudrības un atziņas dziļums!

Jā, par ko tad runājam? Par piecdesmit gadu garu nakti. Arī par to nakti, kad dievkalpojumu aizņemtībā neievērojām, ka dažas zvaigznes tomēr mirdz vēl neizdzēstas. Bet tās mēs nemīlējām, jo likās, ka varas naktī zvaigznes ir nevietā. Kā tas nākas, ka garā naktī cilvēks samierinās un piemirst gaidīt rītus? Viņš nemana, ka visi esam ieslēgti kādā brīnišķīgā gaismas akcijā, kas mūs glābj, kas mūs vieno, kas asina atmiņu un spodrina dienišķo pienākumu — neaizmirst! Upuru piemiņas dienā lai kristīgā asredzībā padziļinām izpratni par upuru noietā ceļa nozīmīgumu arī manis un tevis labā!

Olafs BRŪVERS,
mācītājs, teoloģijas doktors,
padomju disidents,
valsts un sabiedriskais darbinieks.
Žurnālista D. Meļķa saruna
ar Sandru un Olafu Brūveriem
žurnālā "Luterānis"
(fragmenti, izvilkumi).

1999. gada 17. jūlijs.

KATRU SAUKT PAR BRĀLI

Attieksmi pret citiem cilvēkiem, pret cittautiešiem un jebkuru citu, ka katrs ir Dieva radīts un ir tiesīgs saņemt no manis mīlestību, godīgumu un cieņu, to es iemācījos no mazotnes jau padomju laikā. Kad bijām spiesti atstāt šo zemi un vēlāk arī kopā ar dzīvesbiedri Sandru bijām kādus 18 gadus nodzīvojuši ārzemēs, tas viss vēl vairāk "tika iedzīts asinīs". To, ka cilvēks var runāt visu, pat muļķības, bet viņu par to nedrīkst "iedzīt zemē". Runā, argumentē, lai runā prāts ar prātu, bet ne miesa ar miesu.

Olafs Brūvers, 1976

Bez ģimenes ietekmes bērnībā man vēlāk daudz ir devusi arī teoloģiskā izglītība. Manu studiju galvenais uzsvars bija vēsture, tieši kristīgās misijas vēsture.

Izbraukšanas laikā man bija 29 gadi. Rietumos manā izpratnē daudz kas mainījās. Arī tas, ka vienīgi baptisti ir tie pareizie. Arī starp katoļiem un luterāņiem esmu sastapis patiesus, īstus kristiešus, labus Dieva bērnus. Gluži tāpat, kā starp baptistiem ir gadījušies tādi, kuriem Dieva vārds ir tikai uz lūpām, bet ne sirdī. Tādēļ es iemācījos ar visiem biedroties, katru saukt par brāli. Un, ja arī es redzu cilvēkā ko nevēlamu, es domāju, ka gan jau Dievs to pratīs vērst par labu. Protams, es kā kristietis nepiekrītu daudzām reliģijām un sektām, bet es ar visiem varu runāt, kā ar līdzvērtīgiem cilvēciskā ziņā, un tā es arī turpmāk darīšu.

1973. gadā mēs ar jaunāko brāli izdomājām izgatavot aptaujas anketas par to, ko cilvēki domā par dzīvi Padomju Savienībā. Mēs bieži klausījāmies rietumu raidstacijas, un mūs ļoti ietekmēja Aleksandra Solžeņicina darbība. Viņš aicināja nebaidīties pasīvi pretoties režīmam. Tā mēs ar brāli nolēmām pierādīt, ka mēs neesam vienīgie, kas domā, ka šeit ir meli, apspiestība un nebrīve. Anketā bija septiņi socioloģiskas dabas jautājumi par darbu, sociālo nodrošinātību, psiholoģisko klimatu sabiedrībā un politisko dzīvi.

Man toreiz bija 25 gadi, Pāvilam — 23. Mēs nedomājām, ka nonāksim čekā, varbūt vienīgi izsauks uz miliciju. Pāvils tās anketes izplatīja saviem medicīnas studiju biedriem, es — draudzē un paziņām. Tad 1974. gada maijā mūs arestēja un apmēram trīsarpu mēnešus mēs bijā pašreizējās Stabu ielas "Stūra mājā" čekas pagrabos katrs savā vienvietīgā kamerā. Mums gribēja inkriminēt sadarbību ar ārzemju izlūkdienestiem un padomju varas apmelošanu. Augstākā tiesa man kā vecākajam brālim piesprieda 6 mēnešus ieslodzījuma labošanas darbu iestādē, bet brālim — nosacītu sodu. Tā es Šķirotavas cietumā to laiku nostrādāju pie gatera.

Biju starp kriminālnoziedzniekiem — izvarotājiem, laupītājiem, bandītiem, bet viņi mani uzņēma ar cieņu, jo tādu "putnu" redzēja pirmo reizi. Viņi pat nezināja tādu kodeksa pantu, pēc kāda es biju notiesāts. Iesauca mani par Studentu, jo zināja, ka esmu sēdējis čekā un uzskatīja mani par aģentu, okšķeri, un tā es izvairījos no neizbēgamās varmācības un pazemojumiem, kas cilvēku sagaida cietumā.

Pēc cietuma jau biju nostrādājis kādu laiku (tiesa, mani pieņēma tikai par nakstssargu), kad vecākus izsauca uz vīzu daļu un teica, ka visai Brūveru ģimenei kā Padomju Savienības necienīgai ir jāizbrauc no valsts. Mani vecāki atgriezās pārsteigti. Bija jāizbrauc arī manai māsai Rutai ar ģimeni. Viņas vīrs Jānis Šmits bija baptistu draudzes mācītājs Aizputē. Tā mēs bijām liels skaits cilvēku, kuriem bija jāizbrauc. Mēs nokārtojām dokumentus, es aizgāju no darba, un visi

gaidījām atbildi no vīzu daļas. Bet tur atbildēja, ka izbraukt nav lietderīgi. Vecāki bija ļoti sašutuši, jo ne jau mēs paši gribējām izbraukšanu. Mums vienkārši bija izjaukta dzīve: bijām aizgājuši no darba, bija pārdota daļa iedzīves, lai varētu nopirkt biļetes. Tēvs bija sagatavojis mājas pārrakstīšanu. Turklāt tika pieteikts, ja mēs, brāļi Brūveri, pēc mēneša nebūsim kādā darbā, tad tiksim apcietināti vai ievietoti psihiatriskā slimnīcā.

Brūveru ģimene pirms izceļošanas atvadu dievkalpojumā Āgenskalna draudzē, 1976

Pēc visa tā mūsu ģimene 1976. gada 1. jūnijā pieteica bada streiku. Mēs ar brāli to noturējām visu mēnesi, bet vecāki līdz 20. jūnijam, jo viņi kļuva jau ļoti vārgi.

1. jūlijā pagalmā iebrauca automašīna "Volga", kas mūs ar brāli aizveda uz čeku. Tur pratināja un stāstīja, ka mēs ar bada streiku esot darījuši negodu Padomju Savienībai, jo tā lieta bija izskanējusi rietumos. Un ja mēs ko tādu atsākšot, tad mūs ievietošot psihiatriskā slimnīcā. Pieteica arī tūlīt pat meklēt darbu, citādi tiksim cietumā par parazītismu. Darbu atradu pie savas Sandriņas Organiskās sintēzes rūpnīcā Krustpils ielā. Tajā rūpnīcā es tiku tikai tādēļ, ka tur strādāja Ojārs Ginters no baptistu draudzes. Viņš mani ieteica priekšniecei un paskaidroja visu manu gadījumu. Priekšniece bija ļoti drosmīga un mani pieņēma darbā.

Pēc divām nedēļām vecākus atkal izsauca uz vīzu daļu, iedeva pases un teica, lai vācamies prom... Mēs izbraucām 29. septembrī uz Rietumvāciju.

Sarunu turpina Olafa dzīvesbiedre Sandra: — Pirms aizbraukšanas Olafs atnāca uz darbu un cik nu mēs tajā darba istabā bijām, kādi seši cilvēki, mēs iedevām viņam savas adreses. Es pieklājības pēc iedevu arī savējo. Tā mēs sākām sarakstīties, līdz tā mūsu sarakste izauga par mīlestību. Mūsu mīlestība tiešām radās caur vēstulēm. Tas ir labs veids, jo tā visdziļāk var iepazīt cilvēka dvēseli. Interesanti, ka tad, kad es 1978. gada februārī aizbraucu pie Olafa, lai salaulātos ar viņu

Annabergas pilī, tad viņš gan bija man blakus, tomēr man pietrūka viņa vēstuļu.

Kad Olafs atnāca strādāt, es viņu kaut kā īpaši ievēroju citu vidū. Viņš atšķīrās no citiem, jo bija ārkārtīgi gaišs cilvēks, no viņa izstaroja labestība un siltums. Tāds bija mans pirmais iespaids par Olafu. Tad es sāku arī meklēt Dievu. Es biju padomju bērns un, lai gan biju luterāne, neko daudz par kristietību nezināju. Mani ietekmēja kādā Olafa vēstulē rakstītais, ka nevar būt tik drūmas, tumšas dienas, lai tajā neredzētu gaismu un iepriecinājumu.

Es domāju: ja ir bēdas, tad bēdas, cilvēks ir pie zemes un tur nav nekāda prieka. Protams, bez Dieva to nevar redzēt, un tā es sāku pēc tā lūkoties. Sākumā es vispār gribēju saprast, kādēļ tik liels un stiprs cilvēks ir tik vājš, ka viņam ir jāiet pie Dieva, jo kristīgo ticību es uzskatīju par vājuma izpausmi. Tā pamazām es arī pati atradu to spēku vājajā ticībā.

Olafs man ir Dieva dāvana, tā es viņu pieņemu un tā dzīvoju, ka viņu Dievs man ir devis, jo viss mūsu stāsts toreizējos apstākļos bija brīnumains.

Pāvils BRŪVERS,
mācītājs, padomju disidents,
Pretošanās kustības dalībnieks,
LNK organizētājs,
Triju Zvaigžņu ordeņa lielvirsnieks.
Laikrakstā "Luterānis" sacītais.

1999. gada 4. decembris.

ESMU BRĪVS CILVĒKS

Tajā laikā ko pavadīju čekas pagrabos, es tiku daudz ko iemācījies, un visvairāk to — ka īstās briesmās nemaz nav jābaidās, jo Dieva tuvums un pasargājums ir nepārprotams.

Pāvils Brūvers, 2000

Latvijas neatkarība un brīvība ir pirkta ar asinīm, un ir vēl daudz nepieminētu un nepazīstamu cilvēku — varoņu, kuri savu sapni par brīvu Latviju ir nesuši cauri padomju koncentrāciju nometņu un etapu smagumam, čekas moku pagrabiem un psihiatrisko slimnīcu spīdzinātavām, nav no tā atteikušies pat nāves un visbaismīgāko ciešanu priekšā — pat ja bijuši spiesti redzēt, kā spīdzina viņu bērnus un mīļotos cilvēkus! Un tagad tikai no mums — dzīvajiem — ir atkarīgs, vai Latvija būs brīva valsts brīviem cilvēkiem? Vai arī Dž. Orvelam paradoksālā kārtā arvien būs taisnība, kad viņš savā antiutopijā "1984" apgalvo:

"Verdzība ir brīvība", un arvien iekšēji paverdzinātiem ļaudīm nebūs nekā neciešamāka kā ārēja brīvība līdz brīdim, kad to atkal varēs uzticēt kādam, kurš runās mūsu vietā, kurš izlems un uzņemsies atbildību mūsu vietā, kurš mūs pabaros un kad pienāks laiks — kā tādus bara dzīvniekus vedīs uz lopu kautuvi?!

1999. gada 3. maijs.
Par nopelniem Latvijas labā par Triju Zvaigžņu ordeņa lielvirsniekiem (II šķira) iecelti arī Dievam un tautai uzticīgi mūsu laikabiedri. No kreisās: Jānis Vēveris, Pāvils Brūvers, Jānis Rožkalns savu tuvinieku vidū Valsts Prezidenta pilī

Ir kāda veca patiesība, kas drausmīgā veidā raksturo latviešu vēsturi: "Kad izveda manu kaimiņu, es neiejaucos, jo biju miermīlīgs... Kad izveda manus radus, es neiejaucos, jo biju miermīlīgs un nekad jau nevar zināt /../ Kad izveda manu draugu, es neiejaucos, jo biju miermīlīgs un ne par vienu jau nevar būt pārliecināts /../ Kad atnāca pēc manis, nebija vairs neviena, kas iejaucās."

Varbūt mēs beidzot apzināsimies, ka vara Latvijā patiesi pieder tautai un ka no mums ir atkarīgs, kuri ir un būs tie cilvēki, kas mūsu vārdā vada un vadīs valsti?

Ir divas atziņas, par kurām man iznāk pēdējā laikā visvairāk domāt: "Ļaunums nebūtu tik spēcīgs, ja labais nebūtu tik gļēvs" un mūsu Kunga un Pestītāja vārdi: "Ja jūs paliekat manos Vārdos, jūs patiesi esat mani mācekļi, un jūs atzīsit patiesību un patiesība darīs jūs brīvus."

Pielikumā:

— Mūsu draudžu hronoloģija
— Krājumā pieminētās draudzes
— Personu rādītājs
— VDK aģentu un izmeklētāju vārdi

MĒS, TAUTA UN BAZNĪCA –
SASTOPAMIES VĒSTURES GĀJUMA
DIEVA CEĻOS.

MŪSU BAZNĪCA PIRMAJOS PADOMJU VARAS GADOS – HRONOLOĢIJA LĪDZ 1965. GADAM

1939. gada 23.–24. jūnijs notiek LBDS kongress Āgenskalnā.
Pēdējais kongress brīvā Latvijā! Pēdējie Padomes locekļi: A. Mēters (prezidents), J. Laudams (viceprezidents), J. Dubelzars, Ā. Eglītis, R. Ekšteins, A. Korps, A. Krauze, P. Lauberts, E. Rimbenieks, J. Rīss, R. Vītols, V. Zīlnieks, Fr. Čukurs (kand.), R. Putnaērglis (kand.).
Revīzijas komisijā bija: F. Birznieks (priekšsēd.), K. Biķis, Ž. Matisons, P. Pelčers, H. Redīns, V. Freimanis, K. Dzirnieks (locekļa kandidāts)

1940. gada 17. jūnijā Rīgu un Latviju okupē sarkanarmiešu karaspēks.
1940. gada 21. jūnijā LBDS Padomes sēde! **Pēdējā!**
1940. gada 30. jūlijā — Rīkojums, ka sākot ar 1940./41. m. g. no skolu programmām jāsvītro ticības mācību.
1940. gada 4. augusts — Ministru kabineta lēmums, ar ko likvidēja LU Teoloģijas fakultāti.
1940. gada 13. augusts — lēmums ar ko komunisti slēdza garīga rakstura mācību iestādes. No visām bibliotekām izņēma reliģiska satura darbus un tos ievietoja specfondos.
1940. gada 25. augustā — LPSR Konstitūcijas 96. pants deklarē Baznīcas atdalīšanu no valsts un skolas — no baznīcas.
1940. gada 27. septembrī tika slēgts mūsu Garīgais seminārs.
1940. gada 11. oktobrī tika izdota V. Lāča pavēle par Jāņa Rīsa atbrīvošanu no Semināra direktora amata.
1940. gada 25. novembrī — LPSR Tautas komisāru padome Baznīcai atņēma tiesības reģistrēt laulības.

1941. gada 14. martā — Lielā Tautas deportācija!

1941. gada martā ar TKP pr-ja Viļa Lāča parakstu pieņēma lēmumu Nr. 420–s "Par kulta rakstura lūgšanas namu uzskaiti un to pārņemšanu kā tautas mantu".
1941. gada jūnijā Rīgā ieradās krievu Ev. kristīgo draudžu vadītāji A. Andrejevs un A. Karevs, lai mūsu vadītājus "informētu" par baptistu dzīvi Padomju Savienībā.

1941. gada 22. jūnijā Vācu armija uzsāk karadarbību pret PSRS.
1941. gada 1. jūlijā vācu armija ienāk Rīgā.

1941. gada 19.–21. novembrī Rīgā notika mācītāju brālības sanāksme, kurā runāja par turpmākajām darba iespējām.
1942. gada jūnijā — tas pats.
1942. gada II pusē Padomju Savienībā no cietumiem izlaiž vēl dzīvus palikušos mācītājus: N. Levindanto, A. Mickavišu, A. Karevu, J. Židkovu un Maskavā izveido apvienotu pagaidu padomi (evaņģeliski kristīgo un baptistu). Tajā ietilpa: A. Andrejevs, A. Karevs, M. Orlovs, J. Židkovs, M. Goļājevs, N. Levindanto, P. Maļins (vai Maļiks) un F. Patkovskis.
1942. gada 31. oktobrī — Latvijas baptistu kongress Rīgā, kur izvēlēja jaunu Savienības padomi ar R.Vītolu kā vadītāju.
1943. gada 10. februārī — LBDS Padomes sēde.
1943. gada martā — tas pats.
1943. gada oktobrī — tas pats.

1944. gada aprīlī Liepājā pulcējās māsas.
Jūnijā — jaunatnes kongress Priekulē.
1944. gada vasarā, vēl pirms ienākšanas Rīgā un uzvaras Otrajā pasaules karā, LPSR radīja Reliģijas lietu pilnvaroto institūciju.

1944. gada 13. oktobrī — Sarkanarmija atkārtoti ieņem Rīgu.

1944. gada 26.–29. oktobrī Maskavā notika PSRS evaņģēlija kristīgo un baptistu sanāksme–kongress, kas pieņēma lēmumu par šo divu baznīcu apvienošanu. Šeit deklarēja VEKBS nodibināšanos. Pr-js J. Židkovs, ģen. sekretārs A. Karevs.
Jaunā savienība nosūta pateicības vēstuli Josifam Staļinam.
1944. gada 11.–12. novembrī Rīgā **K. Lāceklis** notur konferenci — ārkārtas Rīgas, Jelgavas un Latgales mācītāju sanāksmi. Apsprieda, kā turpmāk kārtot draudžu darbu, sakarā ar padomju karaspēka atgriešanos un varas maiņu Rīgā un Latvijā. Nodibina Pagaidu padomi. Tās sastāvā: K. Lāceklis (pr-js), R. Bāce (vietn.), J. Buivids, J. Darbonis, M. Dušenko, H. Mednis, A. Mellums, J. Mošarovs, J. Papeļuks, G. Perro, A. Petrovs, A. Rēdlihs, K. Rozenbergs, M. Šmits, T. Švalbe.
1944. gada 23. novembrī Pagaidu padomes sēde.
1944.–1946. gadam Pagaidu padomes vadītāja un vēlāk bīskapa pienākumus pilda Jelgavas draudzes mācītājs **Kārlis Lāceklis**.

1944. gada 11. decembrī notiek kāda saruna starp A. Rēdlihu, K. Lācekli un vēl kādu trešo. Par sarunu VDK ziņo aģents Arhangeļskis un Astra.

1945. gada janvāris — **apcietina mācītāju A. Rēdlihu**. Izsūtīts uz 5 gadiem, bet 1946. gada decembrī tomēr atgriežas Rīgā.

1945. gada februāris — par visām sarunām mūsu sabiedrības vadībā aģenti Arhangeļskis un Odiņš ziņo VDK.

1945. gada 9.–22. aprīlim, lai pakļautu LBDS Maskavas vadībai, Rīgā uzturās VEKBS ģenerālsekretārs Aleksandrs Karevs un padomes loceklis Nikolajs Levindanto.

1945. gada 9.–22. aprīlim Rīgā uzturas VEKBS ģenerālsekretārs A. Karevs un padomes loceklis N. Levindanto, lai pārliecinātu LBDS atteikties no pastāvības.

1945. gada 11. aprīlī LBDS padomes sēde pieņem Rezolūciju, ar kādiem noteikumiem LBDS gatava pievienoties VEKBS (patstāvība, pilnvarotajam jābūt latvietim un citi neatkarības noteikumi).

1945. gada 11.–12. aprīlī — Latvijas baptistu un evaņģēlisko kristiešu vadītāju sēde. Par sēdes gaitu un tur runāto jau 13. aprīlī aģents Odiņš rakstiski informē VDK. To pašu dara Arhangeļskis.

1945. gada 21. aprīlī notiek Latvijas baptistu konference, kurā apstiprina minēto Rezolūciju. Piedalās 47 delegātu.

1945. gada 21. aprīlī Pagaidu padome sasauc kongresu, un ir spiesta iestāties VEKBS. **"Citas izejas nav. Mūs spiež to darīt!"** Par konferenci un kongresu visu smalki apraksta un ziņo VDK Arhangeļskis, Gordējevs un Ļeontjevs.

1945. gada jūnijā ev. lut. mācītāja **Arvīda Perlbaha** dzīvoklī Aspazijas bulvārī (pie Audēju ielas) notiek slepena sanāksme, kur runāts par "Ticīgo savienības" atjaunošanu.

1945. gada 20. jūnijā — šīs sarunas turpinājums bīskapa **Kārļa Irbes** dzīvoklī, kurā piedalījušies 8 luterāņu mācītāji un astoņi no reliģiskām sektām. Par abām sēdēm nekavējoši ziņojuši VDK aģenti: Arhangeļskis, Demokrāts, Gulkins.

1945. gada 24. jūlijā — LBDS bīskaps saņem ziņojumu, ka Savienības Namu mums jāatstāj.

1945. gada 22. augustā Pilnvarotā spiediena un VEKBS prasījuma dēļ, K. Lāceklis un J. Rīss aizbrauc uz konferenci Maskavā.

1945. gada 18.–27. augustam Maskavas konferencē VEKBS leģitimitēta LBDS "brīvprātīgā" pievienošanās VEKBS. Paziņo, ka N. Levindanto nozīmēts par pilnvaroto Baltijas republikās. Šajā konferencē pie VEKBS pievieno arī Vasarsvētku draudzes.

Par Latvijas baptistu un pievienoto Vasarsvētku draudžu bīskapu ieceļ Kārli Lācekli. Konferencē no Latvijas dalību ņem: K. Lāceklis, J. Rīss, A. Andrejenko, A. Petrovs, J. Papeļuks.

1945. gada 3. septembrī **LBDS Pagaidu padome savā sanāksmē noformulēja LBDS pastāvēšanas beigas**. Turpmākam darbam tika atstāta Draudžu pārvalde.

1945. gada 14.–29. oktobrim Rīgā ierodas VEKBS pr-ja vietn. M. Orlovs un ģenerālsekretārs A. Karevs un asā formā prasīja pakļaušanos VEKBS.

1945. gada 24. oktobrī Rīgā uz pastāvīgu dzīvi ierodas N. Levindanto un uzsāk pārrauga funkcijas — darbu savā īpašajā uzdevumā.

1946. gada februārī tiek apcietināta ev. lut. draudžu vadība — **Kārlis Irbe, Pauls Rozenbergs, Artūrs Siļķe**.

1946. gada sākumā tiek aizliegta svētdienskolu un Māsu pulciņu darbība.
Kristības atļautas tikai no 18 gadu vecuma.

1946. gada 29. martā uz ielas tiek arestēts Kārlis Lāceklis. (apcietinājumā — līdz 1956. gadam).

1946. gada 13. augustā mācītājs Fricis Hūns no Liepājas raksta glaimojoši padevīgu vēstuli, ar pilnīgas padevības apliecinājumu Maskavas pilnvarotajam N. Levindanto.

1946. gads — par bīskapu tiek aicināts mācītājs Augusts Korps.

1946. gada 10.–11. septembrī notiek garīdznieku (darbinieku?) sanāksme Savienības Namā, kurā **par bīskapu "izvēlē" Augustu Korpu** no Liepājas. Sanāksmē piedalās 26 dalībnieki.

1946. gada 19. septembrī Latvijas čekas pilnvarotie ziņo Maskavai, ka N. Levindanto saņēmis dzīvokli Lāčplēša ielā 37 un turpmāk viņam (N. L.!) nekādu pretenziju neesot.

1946. gada decembris — no apcietinājuma atgriežas mācītājs **Andrejs Rēdlihs**.

1946.–1952. gadam atļauj darboties Rīgas apvienotam draudžu vīri korim.

1947. gada 16. aprīlī uzsākta Priekules baznīcas atjaunošana — celtniecība, ko pabeidza 1948. gada 20. jūnijā.

1947. gada decembrī — Liepājā tiek noturēti Bībeles un diriģentu kursi.

1948. gada 9.–19. martam — Bībeles kursi Talsos. 14 dalībnieki.

1948. gada 8.–9. aprīlī — garīdznieku sanāksme. Diskusijas par Vasarsvētku draudžu reālu iekļaušanu un pakļaušanu LBDP.

1948. gada 30. septembrī savā darba vietā **mirst bīskaps Augusts Korps**. Todien viņam bija uzlikts smags uzdevums — runāt

Radio un aicināt aizbraukušo latviešu garīdzniecību atgriezties "brīvajā padomju Latvijā".

1948. gada oktobrī Maskavā VEKBS plēnums kooptē J. Rīsu par padomes loc. kandidātu, kas norādot uz to, ka VEKBS gatavoja Rīsu par bīskapu Latvijā.

1948. gada 15.–26. novembrim — Garīdznieku īskursi Rīgā. Galvenais lektors — N. Levindanto.

1949. gada 10.–11. marta sanāksmē (43 dalībnieki) uz J. Rīsa priekšlikumu **par bīskapu ievēlē Andreju Rēdlihu**. Līdz ar Rēdliha prezidentūru, pārvaldes darbā iesaistās (tiek iesaistīts?) arī Josifs Čekālovs.

1949. gada 25. marts — lielā tautas DEPORTĀCIJA!

1949. gada marta beigās **apcietina** LBDP kancelejas darbinieci **Liliju Liepiņu** un viņas dēlu. Turpmāk kancelejas darbveža vietu ieņem Josifs Čekālovs.

1949. gada 28. oktobrī J. Rīss un N. Levindanto apciemo slimo bīskapu A. Rēdlihu. Tur izskan mācītāja Rīsa drosmīgie vārdi: "Kur komunisms — tur verdzība, nabadzība, važas..." Šeit bija kopā tikai trīs personas — Levindanto, Rēdlihs un Rīss. Viss runātais noziņots VDK!

1949. gada 14. novembrī — pēdējais dievkalpojums Semināra nama mazajā zālītē. Runā mācītājs J. Rīss.

1950. gada 2. janvārī — garīdznieku sanāksme, kur J. Rīss droši dara zināmu, ka "Mūsu tauta pat nevēlas pieminēt Maskavas vārdu, tāpēc arī nelasījām VEKBS Ziemassvētku vēstījumu!".

1950. gada 27. martā galīgi tiek apcietināts un 16. novembrī **izsūtīts Jānis Rīss**. (Pirmā aizturēšana notika 1949. gada 15. septembrī).
(J. Rīss mirst izsūtījumā 1953. gada 21. jūlijā Taišetā).

1950. gadā arestē un izsūta Vasarsvētku vadošos darbiniekus: Jāni Bormani, Jāni Rozenbergu, Jāni Kadeķi, Arvīdu Krūmiņu, Pāvelu Jefimovu, Juri Dreimani, Ādolfu Ginteru, Ilarionu Puškarevu, Valdemāru Šneideru, Mariju Grēviņu.

1950. gada 7. augustā bīskaps A. Rēdlihs paraksta "No apgrozības izņemtās dziesmas".

1950. gada 7. septembrī **arestē mācītāju Andrianu Petrovu**.

1951. gada 15.–16. martā — republikas garīdznieku sanāksme N. Ļevindanto vadībā Mateja baznīcā Rīgā.

1952. gadā no bīskapa amata **atbrīvo A. Rēdlihu**.

1952. gadā aizliedz turpmāk darboties Rīgas apvienoto draudžu vīru korim.

1953. gada pirmajā pusē Bīskapa kanceleja no Savienības Nama pārceļās uz Mateja baznīcu.
1953. gada 21. jūlijā izsūtījumā **mirst patriots — mācītājs Jānis Rīss**.
1953. gada 10.–11. oktobrī garīdznieku sanāksme Rīgā, **par bīskapu "ievēlē" Frici Hūnu** no Liepājas. Sanāksmē piedalījās A. Karevs.
1954. gada 7. jūlijā PSKP CK pieņēma lēmumu "Par lieliem trūkumiem zinātniskā ateisma propogandā un tās uzlabošanas pasākumiem".
1954. gada 10. novembrī — PSKP CK lēmums "Par kļūdām zinātniskā ateisma propogandas darbā iedzīvotāju vidū".
1956. gada 15.–16. februārī — garīdznieku sanāksme F. Hūna vadībā.
1956. gadā Fricis Hūns publicē ar Maskavas VDK saskaņotu tekstu, ar ko aicina atgriezties PSRS Amerikā dzīvojošos vadošos baptistus Frici Čukuru, Rūdolfu Ekšteinu un citus.
1956. gadā no izsūtījuma **atgriežas mācītājs Kārlis Lāceklis**.
1957. gada 10.–12. maijam — garīdznieku sanāksme par godu N. Levindanto 60 dzīves/40 darba gadu jubilejai. Viesi no Maskavas un Igaunijas.
1958. gada 30.–31. jūlijā sanāksme N. Levindanto vadībā.

1959. gada decembrī VEKBS padome publicē jaunu Nolikumu. Tā saukto INSTRUKTIVO VĒSTULI.
Aizsākās **Iniciatīvas grupa**, vēlākā **Orgkomiteja**.
Likvidē līdzšinējos bīskapa amatus. Par vienpersonisku vadītāju visās Baltijas republikās paliek N. Levindanto

1960. gada 28.–29. maijā — 100 gadu jubilejas garīdznieku sanāksme un svētku dievkalpojums.
1960. gada septembrī VEKBS padome izsūtīja draudzēm aptaujas anketes, ar jautājumu, kā draudzes uzņem jauno Nolikumu (!?). (1962. gada beigās draudzes atkal saņem šādas līdzīgas anketes.)

1961. gada augustā organizējas drosmīgu cilvēku kodols, t. s. **Iniciatīvas grupa** ar G. Krjučkovu, A. Prokofjevu un G. Vinsu priekšgalā.
1962. gada 25. februārī Iniciatīvas grupa pārveidojas par **Orgkomiteju** kongresa sasaukšanai. Par ģenerālsekretāru kļuva G. Vinss.

1963. gada 15.–17. oktobrī VEKBS kongress Maskavā, izskata arī Orgkomitejas prasības, bet šos ļaudis kongresa darbā neiekļauj.

Mācītāja Pētera Egles drosmīgā runa. Par kongresa darbu Maskavā F. Hūns informē brāļus Rīgā, bet, ievērojot RKL pilnvarotā aizliegumu, atstāstīt P. Egles runu.

1964. gada 8. decembrī sanāksme N. Levindanto vadībā Rīgā.

1965. gada 31. martā un 1. aprīlī garīdznieku un draudžu padomes priekšsēdētāju sanāksme Rīgā. Piedalās Karevs un Židkovs no Maskavas.

Asas domu izmaiņas par Orgkomiteju.

1964./1965. mācību gadā augstākajās mācību iestādēs ieviesa obligāto kursu zinātniskā ateisma pamatos.

1966. gada janvāra pirmajā pusē mirst īpašo uzdevumu pilnvarotais Nikolajs Levindanto. Baptistu draudžu darbs gūst iespēju liberalizēties.

KRĀJUMĀ PIEMINĒTĀS DRAUDZES

Āgenskalna draudze *21, 22, 56, 81, 119, 183, 201, 221, 243, 269, 285,311, 322, 326, 340, 344, 346, 377, 378, 399, 400, 422, 564, 595, 650, 710, 750, 751, 803*

Aizputes draudze *22, 73, 123, 163, 182, 199, 200, 201, 242, 292, 293, 294, 295, 312, 373, 376, 389, 393, 395, 396, 401, 402,*

Apekalna draudze *80*

Asītes draudze *265*

Atmodas draudze Rīgā *69, 76, 78, 88, 89, 763*

Ciānas draudze Liepājā *22, 73, 82, 116, 117, 119, 122, 163, 265, 269, 284, 295, 302, 303, 304, 306, 343, 380, 382, 388, 422, 423*

Ciānas draudze Rīgā *21, 51, 52, 55, 78, 117*

Dalbes draudze *310*

Daugavpils draudze *21*

Elimas draudze Liepājā *81*

Ezeres draudze *265*

Gramzdas draudze *278*

Grobiņas draudze *22, 73, 83, 295, 565*

Gulbenes draudze *251, 252, 253, 276, 428*

Ģertrūdes baznīca *135, 137, 428, 595*

Jelgavas draudze *22, 41, 67, 118, 163, 182, 184, 209, 211, 223, 257, 274, 328, 330, 332, 389, 401, 532, 545, 567, 575, 810*

Jēzus baznīca *138, 224, 403, 404, 564*

Jūrmalciema draudze *265*

Kalētu draudze *22, 73*

Kaltenes draudze *22, 247*

Kalvenes draudze *73, 82, 267*

Klaipēdas draudze *266, 340, 551*

Kuldīgas draudze *22, 295, 387, 388, 395, 424, 772, 774*

Liepājas Otrā draudze *73, 80*

Limbažu draudze *96, 100, 101, 108, 425*

Mateja draudze Rīgā *29, 56, 74, 81, 83, 85, 88, 101, 119, 120, 121, 126, 127, 187, 190, 195, 208, 220, 243, 255, 264, 265, 267, 269, 291, 300, 301, 310, 312, 313, 316, 324, 325, 340, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 367, 368, 374, 376, 377, 378, 380, 383, 385, 386, 389, 391, 393, 394, 396, 398, 399, 400, 403, 405, 529, 561, 725, 764, 791, 813, 814*

Mateus draudze Rīgā *21, 22, 66, 73, 81, 84, 219, 126, 171, 219, 295, 305,*

316, 323, 349, 363, 364, 367, 385, 393, 561, 564, 648, 672, 711, 749, 750, 751, 785

Mazirbes draudze *22*

Mazsalacas draudze *22, 163, 182, 183, 272, 422, 425, 711, 712*

Mežgalciema draudze *274*

Miera draudze Rīgā *76, 88*

Nācaretes draudze Liepājā *21, 73, 80, 82, 269*

Nīcas draudze *82, 265, 305*

Otaņķu draudze *274, 567*

Pāvila draudze Liepājā *21, 22, 73, 81, 82, 116, 121, 122, 238, 265, 266, 267, 273, 274, 338, 340, 343, 374, 375, 377, 380, 419, 420, 422, 618, 796*

Pāvilostas draudze *22, 82, 110, 176, 306, 649*

Pestīšanas Templis Rīgā *21, 81, 255, 389*

Piltenes draudze *22*

Priekules draudze *21, 22, 72, 73, 242, 265, 267, 276, 277, 295, 375, 377, 381, 388, 421, 810, 812*

Puzes draudze *82, 267, 649*

Rucavas draudze *22, 82, 265, 304, 305, 411*

Sakas draudze *22, 176, 755*

Sārnates draudze *82, 176, 177, 616*

Semināra draudze Rīgā *21, 52, 54, 56, 78*

Skatres draudze *22, 265*

Skodas draudze *22*

Sv. Marka baznīca Rīgā *137, 564, 565*

Šķēdes draudze *21*

Tadaiķu draudze *73, 278, 279*

Talsu draudze *21, 22, 70, 73, 85, 109, 122, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 295, 378, 380, 385, 386, 387, 389, 391, 403, 649, 812*

Tilžas draudze *22*

Uguņciema daudze *83, 247, 248, 282, 295*

Ulmales draudze *22, 176*

Užavas draudze *22, 82, 176, 649*

Vaiņodes draudze *22, 82, 265, 269, 276, 295, 380, 421*

Valdemārpils draudze *22, 82, 135*

Velēnas draudze *251*

Ventspils draudze *21, 22, 49, 73, 82, 121, 213, 217, 224, 254, 288, 340, 341, 343, 374, 375, 376, 377, 378, 385, 395, 399, 423, 425, 426, 427, 437, 454, 602, 616, 619*

Vīlandes draudze Rīgā *427*

Piezīme. Nav uzrādītas draudzes, kas minētas Krājumam pievienotajos dokumentos, kā arī, ja tekstā draudze pieminēta mazatpazīstamā sarunu valodā, piemēram, "vīlandieši" vai Mateja dziedātāji u. c.

PERSONU RĀDĪTĀJS

A

Ābola Elvīra 317
Āboliņa Ieva 365
Āboliņa Zinaīda 344
Āboliņa-Plakane Ilze 347, 365
Āboliņš Jūlijs 22, 175, 227, 417
Āboltiņa Elza 393
Āboltiņa Lidija 391
Āboltiņš Ēriks 101, 392, 393
Āboltiņš Rūdolfs 101, 391, 392
Aide Bruno 227
Aitmatovs Čingizs 18
Akmene Agita 343
Akmentiņš Roberts 773
Akurātere Ieva 27
Alnis Hugo 277, 278
Alpe Einārs 335
Alpe Ilgonis 335, 404
Amatniece Lidija 416, 417
Ameriks 316
Andrule Alīda 417
Anškens Arvīds 418, 542
Anzenavs Haralds 34, 786
Arāja Ciedra 416
Arāja Gunta 411, 416, 428
Arājs Jānis 215, 277
Astra Gunārs 32, 140, 577, 737, 738, 740, 744, 746, 751, 765, 778
Astra Līvija 32
Ašme Lidija 343, 411, 416, 424
Ašmis Arnis 379, 400
Ašmis Herberts 396, 411, 416, 424
Ašnevica Lija 416, 418, 427, 534
Ašnevics Voldemārs 32, 34, 213, 217, 288, 415, 454, 456, 537, 542, 582
Auniņa-Geislere Ilga 25, 328, 403
Ausējs Oskars 80
Austruma Elza 446
Ausvalde Mirdza 227, 316
Ausvalds Edgars 395, 666
Avotiņš Mārtiņš 215, 416, 421

B

Bāce Roberts 22, 40, 45, 50, 51, 52, 53, 60, 61, 628, 810
Balodis Jānis 178, 769
Baltpurviņa Inese 329
Baltpurviņš Valerijs 416, 417, 420, 436
Barone Līvija 317
Baštika Inguna 379
Baštika Lāsma 767
Baštika Otīlija 418, 434, 435
Baštika Tamāra 416
Baštiks Ainars 371, 379, 400, 582, 767, 786, 787, 792
Baštiks Arvīds 392
Baštiks Guntars 379, 401
Baštiks Viktors 34, 276
Baumane Dzidra 411, 416
Baumane Elvīra 347
Baumane Lāsma 384, 416, 418
Baumanis Ainārs 365
Baumanis Elmārs 381
Baumanis Gunārs 611
Baumanis Guntis 328, 384, 385, 418
Baumanis Modris 418, 786
Baumanis Pēteris 365
Beniņa Olga 317
Berklavs Eduards 123
Bermaka Steidzīte 418
Bermaka-Ozoliņa Gaida 347
Bertliņa Alma 247, 417
Bērziņš A. 713, 714
Bērziņš E. 672
Bērziņš Jānis 565
Bērziņš Vilibalts 392
Bērziņš Zenoks 304
Bethere Lūcija 416, 417
Bezmers Kārlis 418
Bikše Erberts 32, 335, 379, 400, 404, 471
Bikše Ruta 404

Biķe Gunta 347
Biķe Ieva 124
Biķis Enoks 785
Biķis Kārlis 22, 39, 127, 335, 377, 389, 391
Biķis Pēteris 725
Biķis Teofils 377, 706, 785
Birznieks Fricis 39, 809
Biteniece Eva 31, 740, 778, 780, 783
Biteniece Lilija 417
Blumbergs Imants 444, 445
Bokuma Rasma 416
Bormanis Jānis 22, 69, 79, 562, 619, 624, 628, 680, 813
Brahmanis Andrejs 395, 616
Breikšs Leonīds 27, 713
Brežņevs Leonīds 245, 489, 738
Briede 325
Brigadere Anna 24, 25
Briģe Alise 416
Brīvmalietis 418
Brūvere Aleksandra 751, 752
Brūvere Lidija 188
Brūvere Rita 202, 203, 731, 732, 743, 751, 752
Brūvere Sandra 801
Brūvere-Vadone Edīte 187, 710
Brūvers Andrejs 186, 187, 436, 751, 752
Brūvers Andris 436
Brūvers Daniels 210
Brūvers Olafs 201, 203, 661, 727, 747, 749, 751, 752, 785, 800, 801, 803
Brūvers Pāvils 201, 202, 203, 204, 581, 727, 728, 730, 732, 733, 736, 742, 743, 744, 746, 747, 749, 751, 752, 783, 800, 803, 805, 806
Brūveru ģimene 32, 186, 528, 585, 742, 746, 802, 803
Bružēvica Rinta 347
Buivids Jānis 40, 810
Buks M. 139
Bukstiņa Anna 324, 418, 436
Bukstiņš Arnolds 22, 190, 215, 224, 295, 311, 313, 314, 324, 389, 416, 418, 439, 463, 563, 680

C

Cagulis Francis 248
Ceimurs Alfrēds 713, 714, 715, 716, 717, 718, 760
Ceimure Brigita 190
Ceimure Hilda 718
Ceimure-Zaks Ausma 212, 417, 454, 713
Ceimurs Miervaldis 191, 713, 785, 786
Cekuls Pēteris 140, 784
Cinkmane Daina 347
Cirvele-Lasmane Ingrīda 365
Cirvelis Edmunds 31, 32, 731, 735, 740, 742, 750, 752, 777, 778, 780, 783
Cukurs Laimonis 382
Cukurs Marija 362
Cumpa Urzula 138
Čekālovs Josifs 813
Černovs Aleksejs 125, 382, 383
Čirkšs Jānis 415, 416, 472, 473
Čivkulis Pēteris 87, 628
Čukurs Fridrihs 39, 120, 670, 809, 814

D

Dakne Marta 295, 398, 418, 419, 421, 432, 435, 761
Daknis Augusts 22, 85, 118, 227, 281, 282, 649
Daknis Egils 392

Darbonis Jūlijs *40, 810*
Dārzniece Alvīne *411, 416*
Dārzniece Dzidra *416, 418, 451*
Deksnis Egils *267*
Deksnis Kārlis *418, 601*
Derkēvics *382*
Dipāne Silvija *335*
Dītriša Suzanna *432, 451*
Dozberga Marija *307*
Dravniece Rasma *351, 384, 385, 393*
Dravnieks Herberts *418*
Dravnieks Jānis *393*
Dravnieks Māris *347, 405*
Dreimanis Juris *79, 624, 813*
Drēska Lizete *418, 436*
Drobiševskis Nikolajs *418*
Drotvins *230*
Dubelzars Jēkabs *39, 600, 809*
Dušenko Mihails *40, 810*
Dzelmīte Anita *100*
Dzelmītis Vilis *32, 69, 98, 100, 101, 102, 104, 106, 108, 127, 182, 271, 272, 411, 418, 419, 424, 425, 453, 618, 619, 621, 711, 762*
Dzenis Oskars *820*
Dzenīte Zelma *32, 98, 101, 102, 105, 106, 107, 108, 271, 295, 416, 418, 419, 434, 435, 453, 618, 619, 620, 621, 762, 764, 800*
Dzērve Ligita *249*
Dzērve Vija *245*
Dzirnieks K. *39, 809*

E

Egle Alma *362*
Egle Pēteris *22, 46, 56, 71, 74, 76, 79, 85, 118, 127, 163, 166, 171, 182, 183, 191, 197, 198, 200, 215, 224, 225, 227, 228, 269, 270, 274, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 294, 302, 310, 311, 328, 372, 421, 529, 564, 685, 649, 666, 670, 680, 681, 682, 683, 671, 766, 767, 769, 785, 815*
Eglītis Ādolfs *39, 809*
Eglītis Andrejs *28*
Eihmane Nelija *416*
Eihmane Rūta *416*
Eisāns Jānis *32, 184, 215, 270, 388, 389, 415, 417, 435, 452, 453, 526, 527, 529, 530, 532, 542, 567*
Ekšteins Rūdolfs *39, 42, 43, 120, 670, 809, 814*
Elenbergs Jānis *273*
Elere-Štelmahere Ruta *338*
Ezeriņa Sarmīte *416, 437*
Ezeriņa Tatjana *127, 347, 368*
Ezeriņš Jānis *81, 88, 126, 127, 225, 265, 267, 268, 300, 312, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 363, 373, 376, 377, 386, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 418, 561, 564*
Ezeriņš Tomass *326*
Ezeriņš Valters *126, 392*

F

Feils Alfreds *29*
Feldmanis Roberts *741*
Fetlers Roberts *57, 60, 76, 181, 191, 251, 713, 800*
Finnejs Čarlzs *421, 435*
Fišers Ivars *401, 402*
Fišers Kārlis *416, 424*
Fišers Mārtiņš *694*
Fjodorovs I. *137, 138*
Franckovičs Gedimins *316*

Freija Ludmila *362, 432*
Freijs Jānis Aleksandrs *33, 47, 91, 119, 273, 432, 438*
Freimane Īrisa *35*
Freimanis Gunārs *737*
Freimanis Voldemārs *39, 120, 721, 809*
Freivalds Edmunds *31, 33*
Freivalds Guntis *786*
Freivalds Krišjānis Kārlis *31, 33*

G

Gailītis Kārlis *32, 766, 774*
Gaujietis Aldis (sk. Brūvers Pāvils) *202*
Geige-Priede Ausma *343, 345, 346*
Geislere-Auniņa Ilga *328, 403*
Geislere Zeltīte *416*
Geislers Ēriks *403*
Gerharde Ilze *365*
Gerhards Edgars *223, 392*
Gerharde Lilija *576*
Gerhards Viesturs *576*
Gerikas Teodors *22*
Germanjuks S. *511*
Gertnere Nanija *98, 101, 108, 618, 619, 620, 621*
Gertners Artūrs *388, 418, 421*
Giga Gaisma *195, 347*
Gintere Natālija *190, 362, 418, 421, 435, 436, 750, 782, 798*
Gintere Sarma *752, 779, 780, 782*
Gintere Zigrīda *315, 344, 428, 760, 765, 787*
Gintere-Bukstiņa Zvaigznīte *32, 195, 202, 268, 322, 323, 325, 329, 344, 346, 362, 416, 426, 429, 453, 583, 587, 588, 701, 744, 750, 752, 782, 783*
Gintere-Eisāne Rūta *212, 224, 330, 332, 415, 416, 535, 542, 567, 745*
Ginters Ādolfs *79, 562, 624, 813*
Ginters Modris *29, 30, 66, 227, 251, 254, 295, 302, 315, 324, 350, 364, 367, 373, 392, 470, 513, 528, 531, 749, 760, 764, 782, 798*
Ginters Ojārs *32, 166, 182, 190, 192, 195, 202, 215, 219, 224, 225, 268, 274, 416, 426, 470, 544, 583, 586, 587, 629, 681, 683, 724, 750, 752, 782, 783, 803*
Ginters Pauls *470, 752, 767*
Ginters Vilis *562*
Glūdiņa Ruta *347*
Glūdiņš Gunārs *785*
Glūdiņš Kārlis *418*
Glūdiņš Toms *347*
Goba Aivars *350*
Gobiņš Ojārs *343*
Godiņa Iveta *404*
Godiņa Mirga *322, 323, 326, 327, 343, 344, 346, 362, 363, 415, 787*
Godiņa Ruta *335*
Godiņa-Biķe Sarmīte *345, 346*
Godiņš Edgars *335, 379, 400, 472, 473*
Godiņš Elijs *335, 400*
Godiņš Teofils *345*
Goppers *142*
Gorbačovs Mihails *113, 208, 565, 576, 726, 738, 739, 776, 795*
Gorska Marija *32, 411, 417*
Grantiņš Linards *139, 739, 740, 778, 783*
Graubiņš Jēkabs *29*
Grauze Pēteris *83, 282*
Grehems Billijs *34, 328, 359, 411, 419, 421, 422, 423, 436, 454*

Grēviņa Marija *79, 624, 813*
Gricenko Jekaterina *416, 525*
Grietēns Eduards *60, 418*
Grigule Hermīne *416, 437, 446*
Grīnbergs Andrejs *418, 436, 686*
Grīnbergs Teodors *35, 759*
Grosbergs Gustavs *167, 254*
Grotups Rūdolfs *278*
Grozs Konstantīns *316*

H

Hirša Ausma *416*
Hiršs Arvīds *69, 71, 377, 378, 380, 392, 417, 421, 564, 787*
Hiršs Ilmārs *97, 377*
Hruščovs Ņikita *17, 35, 36, 127, 373, 527, 571, 799*
Hūns Emma *362*
Hūns Fricis *21, 23, 69, 71, 82, 85, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 182, 227, 392, 416, 561, 666, 670, 812, 814, 815*
Huss Jans *24*

I

Ignāte Zigrīda *266*
Iklāva Ruta *277, 416, 417, 418, 432, 435*
Ilsuma Iveta *404*
Ilsums Viesturs *404*
Immers Helmārs *379, 400*
Immere Mairita *704*
Inkenaite Ruta *343*
Inkenass Jonass *22, 230, 238, 239, 339, 340, 341, 416, 417, 419, 420, 666*
Inkeniene Marija *34, 229, 343, 416, 417*
Iņķis Kārlis *395*
Irbe Kārlis *36, 61, 62, 63, 64, 72, 613, 647, 651, 800, 811, 812*
Ivanovs Jānis *181*
Īvāns Jānis *307, 308, 776*
Īvāns Dainis *780*

J

Jankaite Elfrīda *416*
Jankovskis Jānis Alfrēds *211, 259*
Jansons F. *307*
Jansons Jānis *181*
Jansons Modris *24, 39, 87, 242, 614, 624*
Jansons Teovīls *73, 122, 123, 124, 227, 650, 787*
Javoišs *141*
Jefimovs Pāvels *79, 619, 813*
Jēkabsons Ēriks *32*
Jēkabsons Jānis *392*
Jeņķis Rolands *416, 418*
Jermolajevs Oļegs *244*
Jonass Kārlis *22*
Jukumnieks Gunārs *268, 300, 348, 364, 367*
Jukumsons Māris *268*
Jumiķe Emma *390*
Jurgena Astra *767*
Jurjāns Andrejs *135, 276*
Jūrmale Milda *411, 416, 424*
Jūrmalis Andrejs *215, 227*
Jūrmalis Vilnis *395*

K

Kabuce Valentīne *416*
Kabucis Ernests *411, 416, 417, 423*
Kadeģis Jānis *79, 619*
Kahare Lūcija *417*
Kalēja Elza *416*
Kalna Aija *416*
Kalna Lidija *416*
Kalna Lilija *415, 368, 569*
Kalnbērziņš Jānis *142, 666*
Kalniņa Daina *383, 690, 703*
Kalniņa Lilija *415*

Kalniņš Alfrēds 29
Kalniņš Eduards 29
Kalniņš Haralds 224, 435, 564
Kalniņš Jānis 29
Kalniņš Jūlijs 599
Kalniņš Viesturs 401, 415, 750, 752, 767
Kalns Haralds 67, 127, 182, 330, 331, 415, 568, 569
Kaļupniece Lidija 337
Kāpostiņš Eduards 22
Kaptans Linards 786
Kaptans Pēteris 22
Karevs Aleksandrs 21, 43, 44, 46, 50, 58, 59, 66, 69, 214, 489, 616, 666, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815
Kārkla Aija 404
Kaspars Valters 22, 83, 649
Katkovs Viktors 415
Kauliņš Arvīds 227, 392, 439
Klabis Fridrihs 276
Klaiberns Vens 436
Klampe Milda 347
Klaupiks Ādolfs 20, 115, 116, 121, 224, 225, 227, 578
Kļaviņa Emīlija 416, 433, 434, 438
Kļaviņa Zenta 416, 428, 437, 762
Kļaviņš Paulis 190, 528, 581, 682, 698, 701, 724, 743, 745, 747, 751, 752, 800
Kļaviņš Pēteris 33
Knesis Gunārs 381, 415, 418
Kociņa Anna 345, 416
Kociņa Marija 283
Kociņš Rihards 437
Kokars-Trops E. 478, 563
Koļesņičenko Mihails 444
Korie ten Booma 411, 419, 420, 436
Korotuna Ida 416, 529
Korps Augusts 39, 45, 46, 63, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 91, 117, 118, 120, 182, 809, 812
Kožemjakina Tatjana 416, 525
Krastiņš Verners 317
Krauja Irēna 227, 594
Krauja Rūdolfs 81, 88, 125, 126, 182, 381, 389, 392, 564, 694, 787
Krauze Augusts 22, 39, 82, 227, 292, 649, 672, 680, 681, 798, 809
Krauze Zigrīda 167, 417
Krievs Pēteris 252, 416, 418, 666
Krikausis Aivars 244
Krjučkovs Genādijs 214, 216, 217, 259, 492, 520, 524, 528, 534, 538, 540, 543, 544, 814
Krugale Dagnija 379, 416
Krugale Rasma 347
Krugale Ruta 765
Krugalis Ernests 375, 377
Krūmiņa Iveta 379
Krūmiņš Arvīds 813
Krūmiņš Kārlis 418
Kukīte Mirjama 393
Kukītis Ernests 392, 393
Kukītis Kārlis 599
Kuks Arnolds 416, 422
Kukša Gunārs 392
Kūmiņš Arvīds 79, 619
Kupče Lilija 416, 418
Kurcītis Jānis 22
Ķēdis Zezostrs 392
Ķeiris A. 317
Ķempis Teodors 72, 276
Ķesteris Krišs 247, 248

L

Lācekle Veronika 58, 416, 418
Lāceklis Kārlis 22, 36, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 70, 71, 72, 90, 98, 100, 117, 118, 127, 182, 227, 387, 388, 418, 613, 614, 616, 651, 661, 800, 810, 811, 812, 814

Lagzdiņa Alīda *411, 416, 417, 426*
Lagzdiņa Anna *416*
Lagzdiņa Katrīna *411, 415, 416*
Lagzdiņa Rute *224, 255, 393*
Lagzdiņa-Jenze Gaida *416, 417, 426*
Lagzdiņa-Runce Tabita *415, 439, 535, 784*
Lagzdiņš Aleksandrs *34, 411, 415, 416, 531*
Lagzdiņš Gunārs *66, 81, 182, 185, 254, 255, 393, 402, 421*
Lagzdiņš Jānis *244, 426*
Lagzdiņš Kārlis *256, 261, 416, 525, 761*
Laiviņš *316*
Lakstīgala Anna *411, 412, 413, 414, 416, 423, 544*
Lāme Līvija *335, 346, 368, 541*
Lāms Heino *31, 740, 778, 780*
Lāms Ilmārs *368, 595*
Langenfelde Austra *416*
Langenfelds Arvīds *316*
Lanka Jānis *22*
Lapiņa Nora *32, 411, 416, 417, 422, 451*
Lapiņš Jānis *418*
Lapsa Elijs *264*
Lapsa (dz. Škubure) Valda *264, 265, 266, 267, 377, 796*
Lasmane Anna *567*
Lasmane Benita *368*
Lasmane-Aizupiete Inese *364*
Lasmane (Doroņina) Lidija *32, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 139, 202, 207, 208, 541, 689, 728, 749, 752, 755, 762, 767, 783, 784*
Lasmanis Andrejs *395*
Lasmanis Kārlis *22, 233, 567*
Lasmanis Teodors *267*
Laškope A. *430*
Lauberts Pēteris *39, 119, 225, 227, 705, 809*
Laudams Jānis *39, 181, 809*
Laukšteins Imants *245*
Lauva Arbijs *69, 87, 269, 417*
Leflers Elmārs *392*
Legzdiņa Valija *245*
Legzdiņš Osvalds *600*
Leimante Mārīte *417*
Lemaiķe Aina *378*
Lemaiķis Rūdolfs *292*
Levindanto Nikolajs *20, 23, 43, 44, 45, 46, 50, 55, 56, 58, 59, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 81, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 92, 93, 95, 96, 115, 116, 117, 118, 119, 126, 127, 145, 146, 158, 168, 182, 183, 214, 372, 375, 376, 377, 562, 563, 614, 616, 628, 648, 649, 650, 666, 670, 672, 680, 681, 810, 811, 812, 813, 814, 815*
Līdaks Kārlis *29, 57, 124, 181, 306, 326, 376, 612, 613, 798, 800*
Līduma Ģertrūde *417, 434, 450*
Liepa Prolets *157, 159, 293, 303, 304, 666*
Liepiņa Fanija *338*
Liepiņa Lilija *67, 325, 813*
Liepiņš Jānis *760*
Liepiņš Pauls *746*
Liepnieks B. *593*
Ligers *236*
Lodēna Rutas *629*
Lodēna-Bīriņa Aija *335, 706, 710*
Lodēna-Kleina Sarma *335, 345, 710*
Ludviga Velta *417*
Ludvigs Žanis *22, 71, 82, 85, 118, 227, 343, 362, 377, 425, 430, 628*
Ludviks Almers *417, 752, 785, 786*
Ludviks Māris *32, 139, 378, 379, 400, 741, 746, 750, 752, 772, 784*
Ludviķis Alfreds *418*
Lukašēvica Tabita *379*
Ļuba *257, 258, 259*
Ļvova Nadežda *417, 525*

M

Māls Aļa 417
Maļika Elizabete 343
Maļiks P. 810
Mamis Modris 267
Marcinkovskis Vladimirs 288, 434
Marhela Tabita 417, 418
Martinsone Mirdza 418
Martinsone Rita 417
Martinsons Augusts 181
Martinsons Emīls 418
Mārtiņjānis Artūrs 224
Matisons Z. 39, 809
Matroze Rita 266
Matrozis Artūrs 122, 209, 265, 266, 274, 375, 381, 411, 417, 419, 453, 575, 713
Matrozis Ilgvars 227, 273
Matroze Līvija 787
Maže Lidija 418
Mažis Voldemārs 276, 277, 417, 418, 799
Medejs 139
Medne Anna 567
Medne-Glūdiņa Malda 347
Mednis Hugo 22, 40, 69, 71, 96, 108, 272, 567, 571, 619, 810
Meijere Anna 418
Meijers Augusts 418
Melluma Aija 755
Melluma Anna 417
Melluma Ausma 330
Melluma Indra 347
Melluma Margrieta 418, 435, 468
Mellums Alfons 40, 171, 810
Mellums Fricis 417
Mellums Jānis 575
Mencers Johans 456
Mesters Ēriks 310, 428, 772, 773
Mēters Augusts 33, 39, 47, 277, 598, 599, 670, 755, 809
Mētra Ieva Emīlija 378, 411, 417, 419, 425
Mihējeva Marija 221, 417
Mihelsone Liene 72
Miķelsons 317
Millere Edīte 266
Millere Vaira 266
Modersons Ernsts 411, 422, 423, 428, 435
Moisējevs Ivans 449, 450
Molčānovs Vladimirs 322, 335, 344
Monkēvičs Ernests 224
Moskovcevs Viktors 206
Mošarovs Julians 40, 810
Muižnieks Haralds 316
Mūrniece Līksma 417
Mūrnieks Arnis 22, 265

N

Nadziņš 392
Neilands Enoks 285, 796
Neilands Imants 248
Neilands Juris 280, 285
Neparts Artūrs 317
Nīmanis Eduards 392
Ņikitina Sandra 249

O

Ošeniece Maira 188, 722
Ovensa Kerola 400, 401
Ovenss Džimijs 378, 400, 401
Ozoliņa Milda 417
Ozoliņa-Skuja Dzintra 326, 328, 346
Ozoliņa-Šulce Zinta 437
Ozoliņš Viktors 137, 138

P

Pallo Ineta 471
Pallo Jānis 249
Pallo Mirdza 344, 345, 417, 426, 469, 471, 710
Pallo Pārsla 335, 471
Pallo Pāvils 166, 344, 354, 392, 426, 469, 471
Pallo-Ludvika Silvija 752, 767
Papeļuka Herta 338
Papeļuka Māra 566
Papeļuks Arnis 381, 392, 419, 561, 562, 563, 564, 565, 566

Papeļuks Jānis *40, 53, 810, 812*
Pareka Lagle *112, 113*
Pastuhovs Leonīds *415*
Pauliņa *255*
Pauzere (dz. Lasmane) Vēsma *267*
Pauzers Vilnis *374, 377*
Pavlovičs Aldis *404*
Pēča *316*
Pelčere Mirdza *600*
Pelčers Pauls *22, 39, 71, 96, 215, 224, 335, 362, 666, 809*
Pērkons Arvīds *418*
Perro Gustavs *40, 810*
Peterlēvica Elita *417, 718, 724*
Pētersone Ida *417*
Pētersone Lilija *784*
Pētersons Alfreds *22, 82, 121, 122, 123, 124, 127, 182, 215, 227, 267, 273, 375, 377, 546, 618, 672*
Petrovs Adrians *534, 535, 813*
Petrovs Andrejs *444, 810, 812*
Pidčenko Vitālijs *417, 513, 525, 534*
Pikālovs Viktors *417, 525*
Pķičkina Miranda *265*
Plakans Edvīns *392*
Plakans Jānis *365*
Plāte Modris *32, 139, 741, 765, 766, 772, 773, 784*
Plauciņa M. *317*
Plensners Aleksandrs *317*
Poķe Valda *335*
Pole Lidija *418*
Polis Valdemārs *419*
Poļanskis I. *46, 56, 63, 65, 74, 85, 123, 131, 132, 146*
Popena Irma *432*
Preisbergs Rihards *227, 364, 435*
Priede Roberts *137*
Priede Zēzava *188, 417, 419*
Priedīte Rita *417*
Puķītis Fricis *22*
Puķītis Oskars *82*
Purens Jānis *22, 417*
Purvs Arvīds *374, 376*
Puškarevs Ilarions *79, 624, 813*
Putnaērglis Rūdolfs *39, 809*

R

Ratušinska Irēna *112, 113*
Raubēns Harijs *392*
Redīns Hermanis *39, 809*
Rēdlihs Andrejs *36, 40, 43, 58, 61, 74, 75, 76, 78, 80, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 95, 116, 117, 118, 375, 376, 614, 649, 650, 655, 810, 813*
Reigans Ronalds *139, 585, 765, 784*
Reinholds Pēteris *317*
Remess Pēteris *417*
Restbergs J. *56, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 84, 85, 87, 89, 95, 124, 133, 135, 146, 649, 650, 655*
Riga Aleksandrs Sandris *202*
Rimbenieks Evalds *33, 39, 117, 119, 181, 809*
Rimbenieks Žanis *47, 417, 419*
Rīss Jānis *22, 39, 42, 45, 46, 55, 60, 63, 67, 69, 73, 74, 75, 77, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 119, 124, 624, 628, 650, 651, 800, 809, 811, 812, 813*
Robalte Aina *344*
Robalte Regita *329*
Robalte-Stepiņa Ineta *329*
Robalts Ronalds *329*
Robalts Visvaldis *392*
Rokosovskis Konstantīns *16*

Roze Līna 286, 411, 417, 422, 544
Roze Nelija 419
Roze Rihards (sk. Rozis Rihards)
Roze-Ēce Ausma 328, 365
Roze-Jukumsone Gunta 328
Rozenberga Ārija 417
Rozenbergs Jānis 79, 619, 813
Rozenbergs Kārlis 40, 251, 810
Rozenbergs Pauls 613, 812
Rozenfelde Millija 349
Rozenfelds Reinholds 392, 393
Roziņa Agita 379
Rozis Rihards 265, 381, 415, 419, 464, 562
Rozis Roberts 419
Rozītis Ernsts 762
Rožkalne (dz. Cirvele) Gunta 32, 202, 328, 417, 437, 743, 750, 752, 780
Rožkalne Rita 825
Rožkalns Jānis 167, 190, 201, 202, 204, 205, 207, 268, 361, 437, 438, 457, 458, 581, 582, 583, 584, 585, 587, 619, 683, 689, 728, 731, 732, 735, 736, 737, 741, 742, 743, 744, 746, 749, 751, 752, 754, 779, 780, 783, 786, 800, 806
Rožkalns Uldis 565
Rubenis Juris 32, 67, 111, 139, 741, 766, 772, 774, 784
Rudovskis K. 293
Rudzītis Aivars 82, 140, 314
Rumba Edgars 798
Ruskule Anna 387
Rusmane 317

S

Saliņš O. 317
Sarkans Aleksandrs 418
Saule Alfrēds 265, 419
Saule Harijs 381, 388, 419
Saule Zane 786
Saulīte Lidija 747
Sausiņa Marija 502, 510, 512
Sausiņš Alvils 244, 392, 417, 752, 786
Sedols L. 293, 571, 576
Sevastjanovs Stefans 66, 417
Silaraups Rolands 31, 739, 740, 778, 780, 783
Siliņa Lūcija 255
Siliņš Arnolds 567, 569, 575
Siliņš Edgars 396
Sīlis Artūrs 29
Sīlis Elmārs 32, 209, 211, 212, 257, 261, 274, 459, 525, 531, 538, 547, 570, 799
Siļķe Artūrs 36, 61, 613, 812
Sīmanis Jānis 392
Sīmanis Vilhelms 227
Simonsons 141
Sīpoliņš Leopolds 443
Skrunda Leons 395
Skuja Alberts 393
Skuja Edvīns 417, 419, 786
Skuja Jēkabs 389, 395, 411
Skuja Linards 575
Skuja Osvalds 381, 389, 395, 419
Skuja Pēteris 316
Skuja Ritvars 472, 473
Smilga Helēna 326
Smilga-Dārzniece Mārīte 416, 417, 437
Sparinskis 255
Sperdžens C. H. 432, 463, 483
Spīgulis Arturs 418
Spinga Alberts 417
Spriņģe Sulamite 404
Spriņģis Ainars 404
Sproģe Irma 213, 218, 544
Sproģis Pēteris 765
Sproģis Zigurds 377
Stakalders, skolnieks 316

Staļins Josifs *16, 17, 24, 35, 89, 91, 97, 111, 115, 120, 234, 284, 527, 571, 577, 666, 716, 738, 810*
Stars Artūrs *418*
Stepanovs Nikolajs *562, 563*
Stepčenko Ņina *417*
Stikanovska Sandra *338*
Straume Aija *344*
Straume Juris *267, 392*
Straume Kārlis *419*
Strazdiņš Miķelis *295*
Strēlis Eduards *22, 67, 89, 100, 126, 227, 265, 350, 381, 418, 718*
Strēlis Jānis *419*
Strēlis Kārlis *756*
Strēlis Viljams *392, 418*
Strēlerte Veronika *115*
Strože Berta *417, 435*
Stūrmanis Jānis *227, 418, 434*
Svarinskis Vilhelms *351*
Sveta *257, 258, 259, 538, 539*

Š

Šaļenko Jakovs *432*
Šeškens Voldemārs *44, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 60, 62, 63, 70, 77, 78, 117, 131, 133, 647, 661*
Šķerbergs Edgars *419, 567, 596, 597*
Šķubure Ruta *417*
Šķuburs Aivars *386, 387*
Šķuburs Artūrs *215, 267, 273, 476, 567, 683, 752, 786*
Šmite Lilija *419*
Šmite Ruta *787*
Šmits Egils *292*
Šmits Jānis Alfreds *182, 187, 199, 200, 201, 209, 213, 255, 292, 293, 294, 295, 356, 402, 434, 450, 453, 680, 787, 802*
Šmits Konstantīns *22, 126, 190*
Šmits Kristofers *290*
Šmits Mārtiņš *40, 810*
Šmits Osvalds *402*
Šneiders Valdemārs *79, 624, 813*
Šneideru ģimene *417*
Štāle Anna *418*
Štāls Mārtiņš *22*
Šteinberga Eleonora *249*
Šterna Lija *415, 417*
Šterns Andrejs *415, 769*
Šterns Arnolds *417*
Šterns Kaspars *349*
Šulce Dana *190, 752*
Šulce Lea *334, 343, 346, 362, 417, 425*
Šulce Ligita (sk. Šulce Lea)
Šulce-Šķerberga Tabita *328, 417, 437*
Šulcs Jānis *32*
Šulcs Juris *32, 335, 365, 752, 786*
Šulcs Viljams *32, 190, 328, 357, 729, 750, 752, 784, 785*
Švalbe Teodors *40, 810*

T

Tālberga Ingrīda *347, 378, 402, 403, 404*
Tālberga-Ziediņa Sarmīte *373*
Tālbergs Edgars *227, 228, 350, 373, 386, 392, 419, 787*
Tālbergs Tālivaldis *228, 268, 378, 398, 399, 402, 403, 404, 785*
Talonens Jouko *36, 64, 71*
Tannenberga Rute *347, 350, 796*
Tarasova Zinaīda *417*
Tereguļova Elvīra *419*
Tervite Helma *343*
Tervits Jānis *40, 70, 74, 76, 84, 94, 97, 145, 167, 168, 183, 190, 214, 215, 225, 267, 273, 285, 294, 337, 338, 372, 379, 384, 388, 400, 417, 419,*

475, 476, 478, 564, 577, 578, 600, 680, 682, 684, 687, 688, 689, 706, 710, 767
Tīss Alfreds *300*
Titovs Miķelis *415*
Tomsons Ārijs *31, 740, 778, 783*
Treimane Skaidrīte *365*
Treimane Vija *365*
Trukšāns *317*
Tuhačevskis M. *17*
Turss Edgars *787*
Turss Imants *126, 300, 301, 305, 392, 419, 646, 710*
Tūrs Gustavs *64, 71, 134, 135, 137*

U

Ukstiņš Uldis *285, 392*
Ulberts Fricis *22*
Ulberts Reinis *786*
Umblijs Augusts *80*
Unda Loida *417*
Urna Biruta *396*

V

Vadone Aina *187, 377*
Vaickovskis Atis *400, 772*
Valdmane Ausma *227*
Valdmanis Jānis *389*
Valters Ēvalds *27, 107*
Vanags Jānis *32*
Vankina Elvīra *306, 418*
Vaska Ludmila *339*
Vasks Arvīds *22, 71, 73, 82, 83, 123, 124, 127, 171, 182, 227, 242, 276, 277, 291, 312, 313, 377, 396, 411, 421, 428, 649, 666, 721*
Vasks Pēteris *124, 377, 706*
Vavilovs Nikolajs *16, 17*
Vegners Ansis *22*
Veltmane Zigrīda *437*
Vernere Lidija *417*
Vetigs Gerdons *137, 138*
Vēveris Jānis *32, 612, 734, 736, 737, 746, 750, 752, 783, 806*
Vīksna Aina *266*
Vīksna Dzidra *344*
Vīksna Jānis *365*
Vīksne Gunta *365*
Vilciņš Tālivaldis *316, 317*
Vilks Aigars *54, 449*
Vilnītis Teodors *392*
Vins Georgs *215, 216, 217, 274, 489, 555, 563, 629, 638, 814*
Višinskis Andrejs *17, 488*
Vītols Jāzeps *376*
Vītols Rūdolfs *39, 181, 280, 809, 810*
Vlasenko Ļevs *358*
Vočmens Nī *411, 436, 446*
Voss Augusts *141, 736*
Vurmbrands Rihards *72, 205, 483, 723, 724, 725, 726, 727*

Z

Zaiceva *85*
Zālīte Daila *451*
Zālīte Ilma *770*
Zālīte Māra *27, 651*
Zariņa Astra *224*
Zariņš Alfrēds *740, 784*
Zariņš Andrejs *139*
Zariņš Ernests *284*
Ziediņa Ilga *393*
Ziediņš Eduards *393*
Ziemele Astrīda *309, 418*
Ziemelis Juris *740, 783*
Zilberte Zelma *418*
Zilberts Pauls *22, 249, 666*
Zīlnieks Vilis *39, 181, 809*
Zingers Ernests *723*
Zingers Kārlis *186, 187, 723*
Zvaigzne Arnolds *227*
Zviedre Māra *403, 404*
Žagata *317*
Žībure Valentīna *417*
Žukovs Georgijs *17*

Piezīme. Sarakstā nav minēti visi Krājumā minēto personu vārdi.

ČEKAS AĢENTI – ZIŅOTĀJI, KURU SEGVĀRDI SASTOPAMI ZIŅOJUMOS PAR MŪSU CILVĒKIEM

Arhangeļskis *57, 58, 59, 60, 61, 614, 616, 629, 811*
Astra *58, 614, 629, 811*
Brašais *317*
Demokrāts *60, 614, 629, 811*
Gaigals *317*
Gailis *315, 316, 529, 629*
Gordējevs *616, 811*
Grinbergs *629*
Gulkins *60, 614, 629, 811*
Kāpostiņš *629*
Krajevs *629*
Krevcūns *629*
Krupnovs *629*
Laksis *629*
Ļeontjevs *60, 614, 616, 629, 811*
Milovskis *317*
Odiņš *58, 59, 61, 614, 616, 629, 811*
Polis *139, 140, 784*
Sirovs *93, 628, 630*
Zaķis *629*
Zenta *139*
Zernovs *629*
Zvaigzne *317*

VDK IZMEKLĒTĀJI, PRATINĀTĀJI, APCIETINĀŠANAS ORDERU PARAKSTĪTĀJI, KURU VĀRDI SASTOPAMI MŪSU ĻAUŽU KRIMINĀLLIETĀS

Avdjukēvičs, pulkvedis *142*
Bundulis, vecākais leitnants
Done, prokurore
Gailis, Reliģijas lietu kurators *315, 316, 529, 629*
Gamajūnovs, leitnants
Gothards, kapteinis
Ivanovs, majors *93, 181*
Izvēstnijs, majors
Kanters, apakšpulkvedis
Karpovs, apakšpulkvedis *616*
Kauķe, prokurore
Kauliņš, leitnants *47*
Knipsts, majors
Kohonovs, jaunākā leitnante
Kosjakovs, kapteinis
Kozins, pulkvedis
Laričevs, majors
Mačiņš, čekists *281*
Neilands, izmeklētājs *583*
Noviks, ģenerālmajors *54, 63, 612*
Ņevickis, izmekl. daļas pr-ks *583*
Pešehanovs, apakšpulkvedis
Pešehonovs, majors
Pildānovs, pulkvedis
Pumba, jaunākais leitnants
Rekšņa, apakšpulkvedis
Salmanis, jaunākais leitnants
Sāvins, apakšpulkvedis
Smetaņins, majors
Stepanovs, majors *628*
Strautmanis, īpaši svarīgu lietu izmeklētājs *205, 583, 748*
Suhovs, majors
Uspenskis, majors
Vēvers, ģenerālmajors *140, 308, 624*

GRĀMATU AIZVEROT

Krājumā stāstītais, kā arī daļēji dokumentētais, nav leģenda, kāda sena laika vīzija. Tas viss tā bija — tie bijām mēs, kas tā laika dienās gājām, dzīvojām, raudājām un tomēr gaišā ticībā slavējām Dievu. Mūs nebūs rītdienā — mums piederēja šī vakardiena. Kaut dzīvojām un darbojāmies nebrīvē, bijām garīgi brīvi, pieticīgajās iespējās priecīgi un savā ticībā garīgi cerīgi.

Tas bija vienīgais laiks, kas piederēja mums; un laiks, kas bija vienīgi mums. Šo laiku mīlam, jo tas mūsu iets, tur mūsu cieto soļu vietas. Debesu Tēvs mūs uzturēja, aizstāvēja un darīja stiprus. Mēs tikām pacelti cerības un ticības gaismas starā.

Atmiņu saujām smeltajā devām Tev iespēju sastapties ar neparastu laiku, ar to seno un pagājušo, kas vēl ilgi gruzdēs zem atmiņu pelniem. Izlasījis krājumā ietvertās liecību rindas, varbūt Tu būsi sastapies ar citādām — šodien neraksturīgām un visai atšķirīgām — domām un vērtību izpratnēm. Iepazīsi līdz šim nezinātas lietas un neatpazītus cilvēkus. Bet tas ir labi, jo mums jāmācās apbrīnot līdz šim nezināto!

Dārgais lasītāj, no lasītā veido sevī labas derīgas domas un ierosmes! Raksti savas dzīves grāmatu! Esam taču Laikā sieti un vienas Mūžības mezgloti.

Tomēr atceries un neaizmirsti, cik ilgi vien dzīvosi, ka pirms Tevis dzīvojuši ļaudis, kas tāpat kā Tu — mīlējuši, pūlējušies darbā, gājuši uz savu draudzi un karsti lūguši Dievu par saviem bērniem citā paaudzē citam labākam laikam.

LAI PAGĀTNES GAISMĀ
ESAM DIEVA SVĒTĪTI NĀKOTNEI!

Krājuma sastādītājs atvainojas,
ka sējumā ieviesušās kļūdas!

Līdz šim pamanītas:

492. lpp. – apraksta „Dieva ceļos" tekstu sagatavojis autors pēc Draudžu Padomes periodikas materiāliem.

751. lpp. – otrajā rindā Dzidras Dārznieces vārda vietā jābūt – Mirdza Vēvere.

809. lpp. – 1941. gada 14. marta vietā jālasa 1941. gada 14. jūnijs.

Atmiņu dialogs

VAI TIE BIJĀM MĒS

Sakārtojis Modris Ginters

Izdevis Andis Ginters

LATVIJAS NACIONALA BIBLIOTEKA
0305065695

2005-5
L216

Krājumā stāstītais nav leģenda.
Viss tā tiešām notika.
Liecību rindās Tu tiksies ar neparastu laiku,
kas vēl karsti gruzd atmiņu pelnos.
Krājumā sastapsies ar vēsturi,
Tautas un Baznīcas nebrīvi,
uzzināsi līdz šim noklusētas lietas.
Apbrīnā ieraudzīsi cilvēkus no pagātnes,
un sapratīsi, ka visi esam
Laikā sieti un Mūžībai mezgloti.

ISBN 9984-19-736-0
9 789984 197364